Mötesbok: Kommunstyrelsen (2025-06-04)

Kommunstyrelsen

Datum: 2025-06-04

Plats:

Kommentar:

Dagordning

Kallelse

KallelseKommunstyrelsen2025-06-04 4

Val av justerare

Tillkommande och utgående ärenden

Information

154/25 Redovisning av delegationsbeslut 9
155/25 Kommundirektörens rapport 12
156/25 Uppdrag att utreda tillgängligheten för fordonståg i Rollsbo industriområdet 20
157/25 Dialog om förvaltningens omhändertagande om budgetdirektiven i förvaltningens verksamhetsplan 30
158/25 Årlig sammanställning över ärenden i kommunens interna visselblåsarkanal 31
159/25 Första spadtag Riksbyggen, bostadsrättsförening Humlen i Kongahälla 34
160/25 Rapportering från styrgränser utfall och aktiviteter 35
161/25 Delårsrapport 1 med finansiell rapport, april 2025 36

Ärenden som stannar i kommunstyrelsen

162/25 Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 - tjänsteskrivelse 127
163/25 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet(Ds 2025:9) 164
164/25 Revidering av styrdokument - Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler 342
165/25 Planprogram Samråd - Kexstaden 351
166/25 Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl. 418
167/25 Antagande av ändring av detaljplan för Rollsbo företagspark etapp VI 536
168/25 Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan 565
169/25 Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor 750

Ärenden till kommunfullmäktige

170/25 Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss 776
171/25 Framtagande av skogspolicy 790
172/25 Utredning av överförmyndarverksamheten 812
173/25 Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter 853
174/25 Behandling av återremiss - Årsredovisning och koncernbokslut 2024 878
175/25 Efter återremiss - Revidering av reglemente för kommunstyrelsen 879

Ärenden som stannar i kommunstyrelsen

176/25 Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså 933

177/25 Beslut - Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 945

178/25 Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP) 1013

179/25 Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet 1038

180/25 Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711) 1047

181/25 Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra 1086

182/25 Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal 1100

183/25 Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun 1125

184/25 Tjänsteutlåtande grundläggande granskning 2024 1143

185/25 Svar på Granskningsrapport avseende bokslut och årsredovisning för 2024. 1146

Rapporter

186/25 Rapporter från ledamöter med uppdrag i bolag/och eller region 1151

187/25 Anställningsprocess kommundirektör/instruktion/avtal 1152

KUNGÄLVS KOMMUN

Kallelse
2025-06-04

Kallelse

Instans	Kommunstyrelsen
Plats	Stadshuset, plan 2, Sessionssalen
Tid	Onsdagen den 4 juni kl 09:00-17:00

Ledamöter	Miguel Odhner (S)	Ordförande
	Anders Holmensköld (M)	1:e vice ordförande
	Gun-Marie Daun (KD)	2:e vice ordförande
	Ove Wiktorsson (C)	
	Pia Gillerstedt (S)	
	Patrik Ryberg (SD)	
	Anna Vedin (M)	
	Elisabeth Mattsson (L)	
	Jonas Andersson (S)	
	Mikael Wintell (UP)	
	Marcus Adiels (M)	
	Greger Plannthin (SD)	
	William Hult (S)	
	Erik Martinsson (-)	
	Michael Karlsson (L)	
	Erik Andreasson (V)	
	Charlotta Windeman (M)	
Ersättare	Carin Gerefalk (S)	
	Ilona Waern (KD)	
	Helena Lindgren Karlsson (S)	
	Maria Pehrson (UP)	
	Rose-Mari Larsdotter (M)	
	Gustav Meuller (M)	
	Peter Skoglund Ferrari (SD)	

Miguel Odhner (S)	Oskar Engdahl
Ordförande	Sekreterare

Kallelse

Kommunstyrelsen
2025-06-04

Dagordning

			Förslag till beslut
1		Upprop	
2		Val av justerare	Utses
3		Tillkommande och utgående ärenden	Fastställs
		Information	
4		Redovisning av delegationsbeslut *Klockan: 09:00 – 09:20*	Antecknas
5		Kommundirektörens rapport - Båtmansgärde - Säkerhet - Hallarenan *Klockan: 09:20 – 09:50* *Föredragande: Linda Nygren, Åsa Berglie, Lena Arnfelt, Tony Övringe*	Antecknas
6		Uppdrag att utreda tillgängligheten för fordonståg i Rollsbo industriområdet *Klockan: 09:50 – 10:10* *Föredragande: Ann-Charlotte Stålhandske*	Antecknas
7		Dialog om förvaltningens omhändertagande om budgetdirektiven i förvaltningens verksamhetsplan *Klockan 10:15 – 11:30*	Antecknas
8	KS2025/1070-2	Årlig sammanställning över ärenden i kommunens interna visselblåsarkanal *Klockan: 11:30 – 11:45* *Föredragande: Ann-Charlott Backström*	Antecknas
9		Första spadtag Riksbyggen, bostadsrättsförening Humlen i Kongahälla (enklare lunch) *Klockan 11:45 – 13:00*	Antecknas

Kallelse

Kommunstyrelsen
2025-06-04

10		Rapportering från politiskt uppdrag styrgränser utfall och aktiviteter *Klockan: 13:00 – 13:30* *Föredragande: Isabelle Sjöman*	Antecknas
11	KS2025/1108-1	Delårsrapport 1 med finansiell rapport, april 2025 *Klockan: 13:30 – 14:15* *Föredragande: Pia Jakobsson och Åsa Berglie*	Antecknas
		Ärenden som stannar i kommunstyrelsen	
12	KS2025/1008-1	Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 *Klockan: 14:15 – 15:00* *Föredragande: Monica Carhult Karlsson, Amela Filipovic, Maria Vidlund, Katrin Busck och Sofia Schubert*	Beslut
13	KS2025/0840-2	Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) *Närvarande: Oscar Franzén*	Beslut
14	KS2025/1081-1	Revidering av styrdokument - Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler *Närvarande: Tomas Gustavsson*	Beslut
15	KS2021/1421-32	Planprogram Samråd – Kexstaden *Närvarande: Hans Nilsson de la Croix*	Beslut *Omedelbar justering*
16	KS2022/2438-86	Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl. *Närvarande: Ida Bjärmark*	Beslut *Omedelbar justering*
17	KS2024/0947-20	Antagande av ändring av detaljplan för Rollsbo företagspark etapp VI *Närvarande: Johan Hellborg*	Beslut *Omedelbar justering*

Kallelse

Kommunstyrelsen
2025-06-04

18	KS2025/0331-1	Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan *Föredragande: Jesper Hassellöv (kort introduktion)*	Beslut
19	KS2025/0424-4	Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor *Närvarande: Sophie Idermark Hansson*	Beslut
		Ärenden till kommunfullmäktige	
20	KS2024/1135-4	Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss *Klockan: 15:35 – 16:05* *Föredragande: Marielle Månskär*	Förslag till kommunfullmäktige
21	KS2025/1025-1	Framtagande av skogspolicy	Förslag till kommunfullmäktige
22	ÖN2024/0046-5	Utredning av överförmyndarverksamheten	Förslag till kommunfullmäktige
23	SMN2025/0202-1	Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter	Förslag till kommunfullmäktige
24	KS2025/0283	Behandling av återremiss - Årsredovisning och koncernbokslut 2024	Förslag till kommunfullmäktige
25	KS2025/0491-5	Efter återremiss - Revidering av reglemente för kommunstyrelsen	Förslag till kommunfullmäktige
		Ärenden som stannar i kommunstyrelsen	
26	KS2017/0664-51	Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså	Beslut
27	KS2023/1862-10	Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3	Beslut *Omedelbar justering*
28	KS2025/0885-2	Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP)	Beslut
29	KS2025/0918-2	Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet	Beslut
30	KS2025/0644-2	Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)	Beslut *Omedelbar justering*

Kallelse

Kommunstyrelsen
2025-06-04

31	KS2025/0895-1	Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra	Beslut
32	KS2025/0385-2	Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal	Beslut
33	KS2025/1000-1	Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun	Beslut
34	KS2025/1004-4	Svar på grundläggande granskning 2024	Beslut
35	KS2025/1005-4	Svar på Granskningsrapport avseende bokslut och årsredovisning för 2024	Beslut
		Rapporter	
36		Rapporter från ledamöter med uppdrag i bolag/och eller region - Möte med Trafikverket - Ägarsamråd BORF	Antecknas
37	KS2025/0181	Anställningsprocess kommundirektör/instruktion/avtal	Beslut *Handlingar tillkommer*

KUNGÄLVS KOMMUN

Kallelse
2025-06-04

Delegerade ärenden

Instansnr	Ärende	Titel
502/25	KS2024/2618-7	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kungälvs Tennisklubb - Utskottet för Bildning och lärande
503/25	KS2024/2747-8	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Lysegårdens golfklubb - Utskottet för Bildning och lärande
504/25	KS2025/0057-4	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: IFK Kungälv - Utskottet för Bildning och lärande
505/25	KS2025/0149-3	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kode IF - Utskottet för Bildning och lärande
506/25	KS2025/0156-3	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kungälvs Kyokushin Karate - Utskottet för Bildning och lärande
507/25	KS2025/0362-2	Medverkan på SETT-mässan 2025
508/25	KS2025/0439-4	Protokollsutdrag - Svar på remiss - Ansökan om godkännande som huvudman för nyetablering av fristående gymnasieskola, JENSEN yrkesgymnasium Göteborg - Utskottet för Bildning och lärande
509/25	KS2025/0460-5	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kungälvs Självförsvarsklubb Chikara - Utskottet för Bildning och lärande
510/25	KS2025/0485-3	Protokollsutdrag - Beslut investeringsstöd 2025: Kungälvs Orienteringsklubb - Utskottet för Bildning och lärande
511/25	KS2025/0509-5	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kareby IS - Utskottet för Bildning och lärande
512/25	KS2025/0510-3	Protokollsutdrag - Beslut investeringsstöd 2025: Kareby IS - Utskottet för Bildning och lärande
513/25	KS2025/0514-4	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Marstrands Segelsällskap - Utskottet för Bildning och lärande
514/25	KS2025/0522-4	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kungälv roddklubb - Utskottet för Bildning och lärande
515/25	KS2025/0549-3	Protokollsutdrag - Beslut investeringsstöd 2025: Kungälvs Fotbollsflickor - Utskottet för Bildning och lärande
516/25	KS2025/0582-6	Protokollsutdrag - Driftstöd 2025: Kungälvs Kanotklubb - Utskottet för Bildning och lärande
517/25	KS2025/0597-8	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Kongahälla Ridsällskap - Utskottet för Bildning och lärande

Kallelse

Delegationsbeslut kommunstyrelsen
2025-06-04

518/25	KS2025/0614-6	Protokollsutdrag - Beslut Driftstöd 2025: Romelanda UF - Utskottet för Bildning och lärande
519/25	KS2025/0627-3	Protokollsutdrag - Beslut Investeringsstöd 2025: Kungälvs Tennisklubb - Utskottet för Bildning och lärande
520/25	KS2025/0827-2	Protokollsutdrag - Läsårstider 2026/2027 - Utskottet för Bildning och lärande
521/25	KS2023/1022-10	Delegationsbeslut- Avskrivning - Planbesked för Brunnefjäll 1:3
522/25	KS2022/2219-10	Ansökan om ledningsrätt – vatten och avlopp
523/25	KS2024/2068-3	KS2024_2068 Tilläggsavtal nr 8 Lycke Bremnäs VA ek förening.pdf
524/25	KS2025/0685-2	Tilldelningsbeslut Parkeringsövervakning KS2025_0685
525/25	KS2025/0706-1	Påskriven uppsägning arrende Bertil Gustafsson.pdf
526/25	KS2025/0802-1	Munkegärde 1:1,Markavtal, underhållsbrunnar, Global Connect, undertecknat avtal
527/25	KS2025/1020-1	Markupplåtelseavtal Etapp 3B Aröd 2.226.pdf
528/25	KS-VR2025/0188-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Slamsugningsbil, Ytterby stations pendelparkering
529/25	KS-VR2025/0189-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Byggetablering, Villagatan
530/25	KS-VR2025/0197-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Valstuga, Posttorget, Ytterbyvägen
531/25	KS2022/0427-15	Tilläggsavtal Förstadagsintyg FDI
532/25	KS2025/0274-6	Tilldelningsbeslut för värdering - del av fastigheten Marstrand 6.7 i Kungälvs kommun
533/25	KS2025/0577-5	Delegationsbeslut mars 2025 för färdtjänst och riksfärdtjänst. Färdtjänst 55 beviljade, 0 delavslag, 0 avslag. Riksfärdtjänst 2 beviljade, 1 delavslag, 0 avslag. Resa i annan kommun 1 beviljad, dagvårdsresor 3 beviljade och 0 arbetsresor.
534/25	KS2025/0577-6	Delegationsbeslut mars 2025 för parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Förare 7 beviljade, medpassagerare 2 beviljade och 3 avslag.
535/25	KS2025/1103-4	Beslut - personuppgiftsincident
536/25	KS2025/1110-1	Ringplan Salteriet, 1 timma
537/25	KS-VR2025/0130-3	Delegeringsbeslut – avslås - Foodtruck Langosgrottan, Västra Gatan 88
538/25	KS-VR2025/0164-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Borduppställning, Koön, Marstrand
539/25	KS-VR2025/0200-2	Delegeringsbeslut – beviljas - vspärrning Fältstafetten, Fästningsholmen
540/25	KS-VR2025/0207-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Uteservering Villa Marstrand, Hamngatan 35, Marstrand

Kallelse

Delegationsbeslut kommunstyrelsen
2025-06-04

541/25	KS-VR2025/0209-3	Delegationsbeslut beviljat uppehåll i hämtning av hushållsavfall för Bränna 1:2.
542/25	KS-VR2025/0222-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Uppställning av tält, Strandvägen
543/25	KS-VR2025/0223-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Uppställning av container och tält, Kompisplatsen, Nordmannaparken
544/25	KS-VR2025/0225-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Uppställning av tält/byggstart event, parken mellan Torpe Gränd och Kongahällagatan, bredvid lekplatsen
545/25	KS-VR2025/0228-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Utomhusträning Västra Strandgatan 2
546/25	KS-VR2025/0231-3	Delegeringsbeslut – beviljas - Byggetablering byggställning, Korsgatan 18, Marstrand
547/25	KS-VR2025/0234-2	Delegationsbeslut beviljat uppehåll i hämtning av hushållsavfall för Tjuvkil 1:9
548/25	KS-VR2025/0235-1	Beslut - Undantag från bestämmelserna om största tillåtna vikt, bredd och längd - Kungälv - Håbo och omvänt
549/25	KS-VR2025/0238-2	[TRV 2025_46953] Remisskopia för remissomgång 2
550/25	KS-VR2025/0239-2	Delegationsbeslut, beviljat uppehåll i hämtning av hushållsavfall för fastigheten Marstrand 41:11
551/25	KS-VR2025/0240-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Uteservering Bergs Konditori, Hamngatan 9
552/25	KS-VR2025/0241-2	Delegeringsbeslut – beviljas - Stadsloppet 2025, Centrala Kungälv
553/25	KS2025/0751-3	Tilldelningsbeslut vinterväghållning KS2025_0751 - signerat.pdf
554/25	KS2025/1122-2	Beslut personuppgiftsincident
555/25	KS-VR2025/0174-4	Delegeringsbeslut – beviljas - Uppställning av segeljollar, Marstrand
556/25	KS2024/1356-3	Tilläggsavtal - Integration Treserva
557/25	KS2024/2116-5	Underskrivet avtal medlemskap för Stan 1:7 i Mariebergsvägens SFF
558/25	KS2025/1139-1	Överväger varning till medarbetare
559/25	KS2025/1138-1	Delegationsbeslut - Deltagande i psykologdagarna 2025
560/25	KS2025/1138-2	Delegationsbeslut - Deltagande i psykologdagarna 2025

KUNGÄLVS KOMMUN

Behov av att behålla Båtsmansgärde

KUNGÄLVS KOMMUN

Befolkningsprognos

Diagram 8 Folkmängd i Kungälvs kommun efter ålder och kön, observerat 31 december 2023 och prognos för 2028 samt utblick för 2033

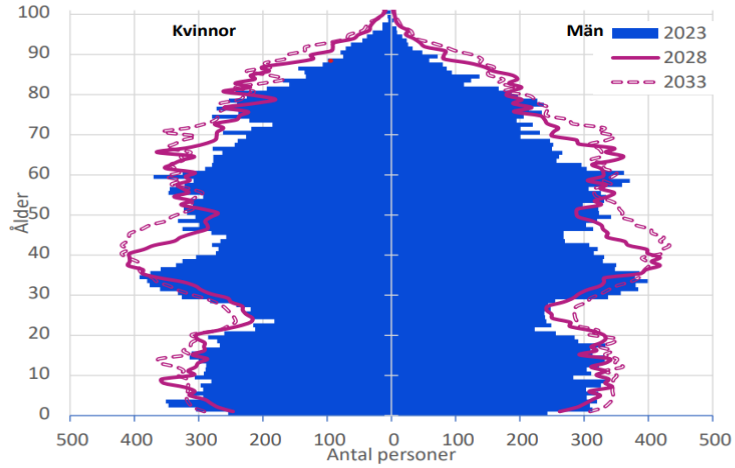

Källa: SCB (2024): Folkmängd efter ålder, år, region och kön samt Swecos beräkningar.

KUNGÄLVS KOMMUN

Ur Lokalförsörjningsplanen

- Ett nytt äldreboende i centrala Kungälv är under uppförande. Totalt 90 vård-och omsorgsplatser med inriktning på demens ska stå klara sista kvartalet 2025. I samband med att det nya äldreboendet byggs klart planerar verksamheten en avveckling av Båtsmansgärdes 43 platser. Exakt tidpunkt måste planeras utifrån det rådande behovet av platser och när verksamheten kan flytta. Bedömning görs att även med ovanstående utökning av antal platser inom äldreomsorgen på Solhaga och Ängegärde så finns ett fortsatt behov av att förlänga avtalet med 55 köpta platser på Attendo äldreboende i Ytterby under perioden 2025–2028. I samband med att Ängegärde Äldreboende står färdigt utreds även en flytt av demensenheterna på Ranrikegården till Ängegärde.
- På Båtsmansgärdet finns 43 lägenheter och storleken varierar mellan 42–54 kvadratmeter varav fyra är tvårumslägenheter. Sedan lång tid tillbaka finns en planering för att möjliggöra avvecklingen av Båtsmansgärde som särskilt boende för äldre. Avvecklingen beror på att byggnaden inte är utformad för den verksamhet och vårdtyngd som finns idag. Fastigheten ägs av det kommunala bolaget Bokab som avser att utveckla fastigheten när det inte längre är ett vård-och omsorgsboende. Avvecklingen av Båtsmansgärde föreslås göras i samband med byggnationen av ett nytt äldreboende i Kungälv som planeras stå klart 2025. En parameter som kan komma att påverka avvecklingen är om behovet av platser inom äldreomsorgen skulle stiga mer än prognostiserat. Dialog sker med fastighetsägaren Bokab vad byggnaden ska användas till i framtiden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslutsvägar

- Beslut om inhyrning/uppsägning avtal av lokal på Lasarettsgatan – beslut på delegation av förvaltning.

- Nytt hyresavtal Båtsmansgärde - 5 år, lokalhyra 5,2 mkr – beslut utskottet för Samhällsbyggnad.

- Finns inget formellt politiskt beslut att avveckla Båtsmansgärde.

KUNGÄLVS KOMMUN

Utfall köpta korttidsplatser ÄO

År	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalt dagar/ kostnader	Snittkostnad per plats och år
Antal dagar 2022	310	310	310	300	310	270	247	340	387	424	393	451	**4 052**	
Kostnad 2022 (kr)	1 194 771	1 148 836	1 199 359	1 160 670	1 199 359	1 065 060	994 003	1 266 970	1 463 557	1 876 283	1 687 484	1 519 922	**15 776 274**	3 893
Antal dagar 2023	602	613	544	507	446	556	811	731	506	458	471	439	**6 684**	
Kostnad 2023 (kr)	1 876 120	1 929 448	1 753 356	1 625 932	1 484 426	1 723 768	2 415 983	2 241 182	1 609 742	1 402 162	1 430 675	1 352 842	**20 845 636**	3 119
Antal dagar 2024	526	615	372	457	754	455	490	598	652	549	450	310	**6 228**	
Kostnad 2024 (kr)	1 313 630	1 758 805	1 173 071	1 645 079	2 366 877	1 540 854	1 650 679	2 024 245	2 208 010	1 739 024	1 390 908	1 000 511	**19 811 693**	3 181
Antal dagar 2025	342	313	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**655**	
Kostnad 2025 (kr)	976 887	905 578	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**1 882 465**	2 874

KUNGÄLVS
KOMMUN

Budget Lasarettsgatan korttid

Budget - 2025			
Boende:	**Enhetschef Korttidsenheten 2**	Intäkter	-920
Antal platser:	14	Personal	11 706
Ansvar:	45436	Övrigt	6 654
Enhetschef:	**Jessica Thunberg/Pernilla Backebrant**	**Netto**	**17 439**

KUNGÄLVS KOMMUN

Budget Båtsmangärde

Båtsmansgärdet	Budget 2025
Vårdpersonal (somatik)	22 604 541
Boende: förbrukning, livsmedel, arbetskläder, trygghetslarm, medicinskåp	965 651
Måltider	2 329 608
Lokalvård	279 028
SLA	300 377
Totala kostnader	**26 479 205**
Hyresintäkter	- 2 734 800
Sociala omsorgsavg (kost & omsorg)	- 2 992 800
Intäkter hygienartiklar	- 90 300
Totala intäkter	**- 5 817 900**
Nettobudget	**20 661 305**

Några frågor?

KUNGÄLVS KOMMUN

KUNGÄLVS KOMMUN

Långa fordonståg, 2024-05-14

KUNGÄLVS KOMMUN

Trafik, gata och park har fått i uppdrag att utreda tillgängligheten för fordonståg i Rollsbo industriområde (Dnr KS2025/0198)

- **Beslut**

Förvaltningen får i uppdrag att skyndsamt utreda vad en anpassning av det kommunala vägnätet i Rollsbo industriområde för 34,5 meters långa fordonståg innebär utifrån kostnad och genomförande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Förvaltningen Trafik, gata och park har gett Norconsult uppdraget om att utreda tillgängligheten för långa fordonståg i Rollsbo.

Ramavtal: KS 2021/0888

KUNGÄLVS KOMMUN

Bakgrund om långa fordonståg

- År 2018 fick Trafikverket i uppdrag från regeringen att analysera om och var längre lastbilar bör tillåtas på det svenska vägnätet i syfte att öka transporteffektiviteten och minska godstransporternas klimatpåverkan.
- Utsläppen från lastbilstrafiken kan då minska med 4 till 6 procent.
- Den 1 december 2023, öppnades 590 mil statliga vägar upp för fordonståg upp till 34,5 meter långa lastbilar på ett utpekat vägnät.
- Nyttan med långa fordonståg uppnås bäst genom att transporterna når sina start- och målpunkter, vilket kräver ett sammanhållet vägnät på både statliga och kommunala vägar.

KUNGÄLVS KOMMUN

- Transportstyrelsens föreskrifter om tekniska krav på fordonståg med längd över 25,25 meter: **TSFS 2023:42**

- Det är Trafikverket eller kommuner som genom föreskrifter upplåter vägar för fordonståg som är längre än 25,25 meter och högst 34,5 meter.

- Så här ser skylten ut:

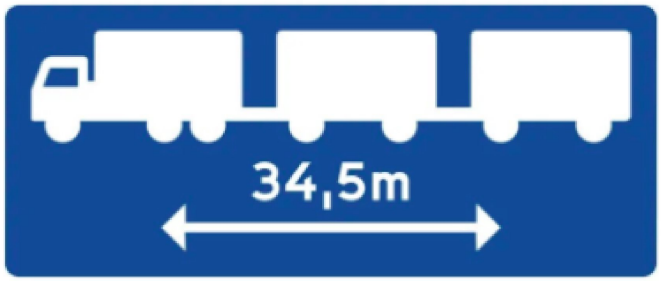

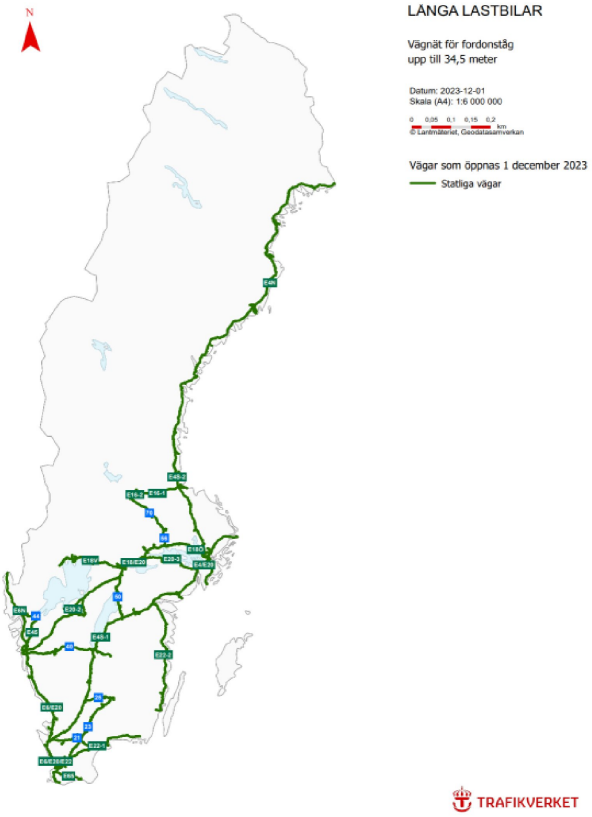

KUNGÄLVS KOMMUN

Uppdragsgivare: Kungälvs kommun
Uppdragsnr.: 109 37 93 Revision: 1.1

Norconsult

Sammanfattande illustration

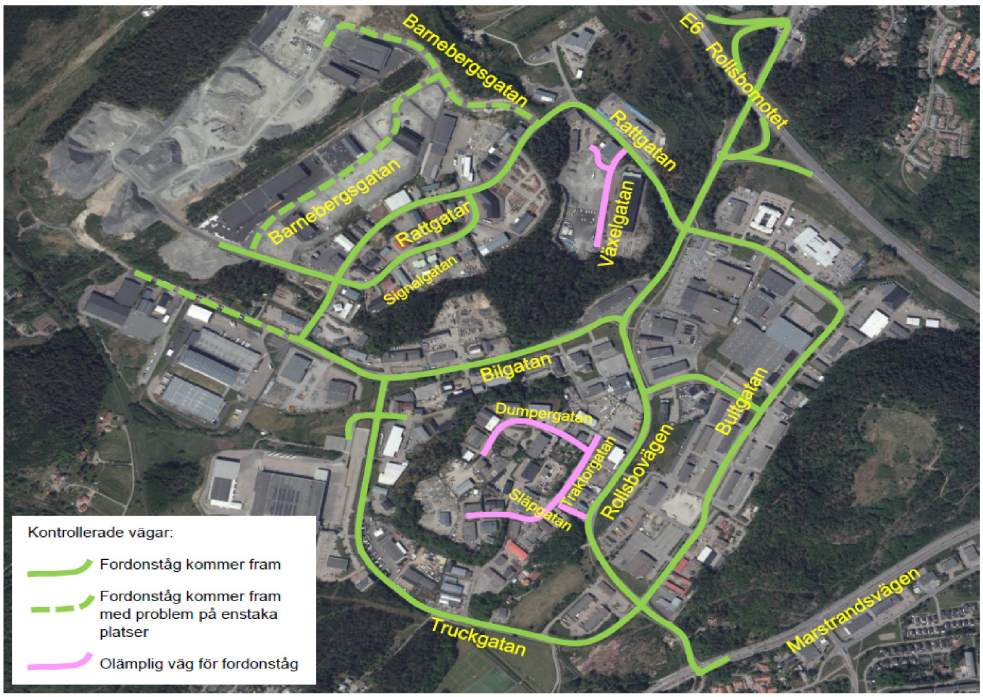

Körspårsanalyserna har legat till grund för en bedömning av vilka åtgärder som kan vara lämpliga att genomföra att förbättra framkomligheten för långa fordonståg i Rollsbo.

2 Identifierade problempunkter i dagens utformning

Körspårsstudier för typfordon Lmodf har genomförts i Rollsbo. Körspåren levereras till Kungsälvs kommun i DWG format och kan också ses på bifogade skisser i PDF format. I samband med körspårsstudierna identifierades problemområden, vilka är markerade med en siffra i Figur 3.

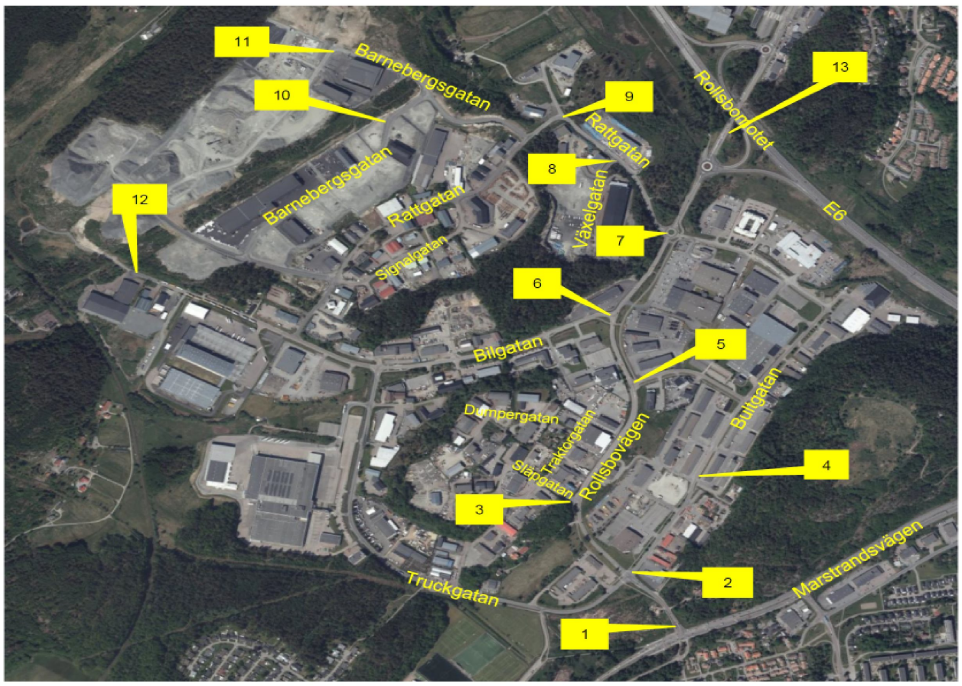

- Det krävs inga större åtgärder än att bygga om refuger och ta bort skyltar för att långa fordonståg ska kunna köra i större delen av Rollsbo.
- Alla åtgärder som föreslås att genomföras är små och kan genomföras med **låga kostnader.** I flera fall kan man vänta med att genomföra åtgärden tills någon annan åtgärd ändå krävs på platsen så som ny beläggning.

KUNGÄLVS KOMMUN

3.1 Ta bort eller bygg om refuger

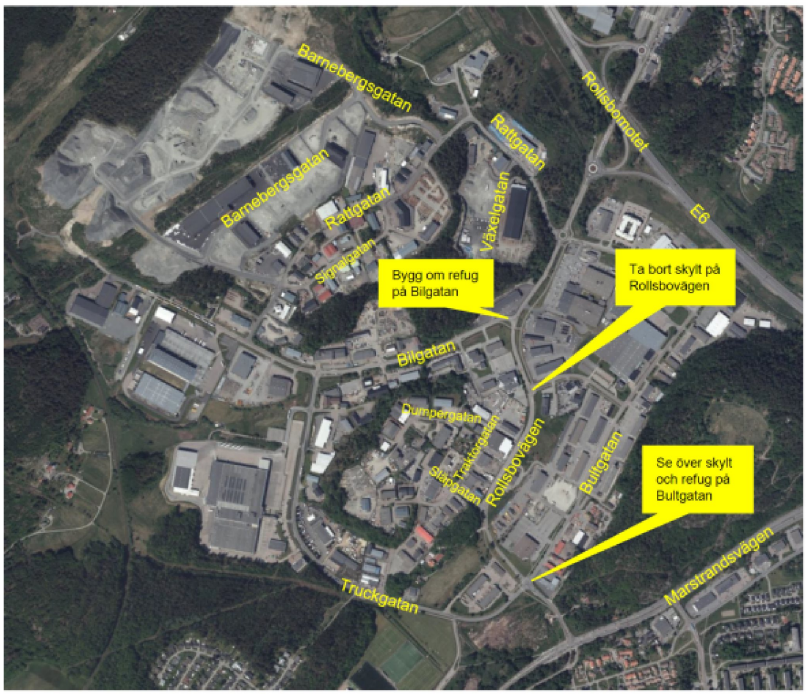

KUNGÄLVS KOMMUN

Förvaltningen föreslår följande inriktning för att möjliggöra längre fordonståg, med hänsyn till efterfrågan, kostnad och genomförande.

- **Rollsbovägen, Truckgatan och delvis Bilgatan, se blå markering.**
- Det finns idag bara en konkret förfrågan från ett företag i Rollsbo.
- Beräknad kostnad: 400 000 kr.
- Genomförande: möjligt under hösten 2025.

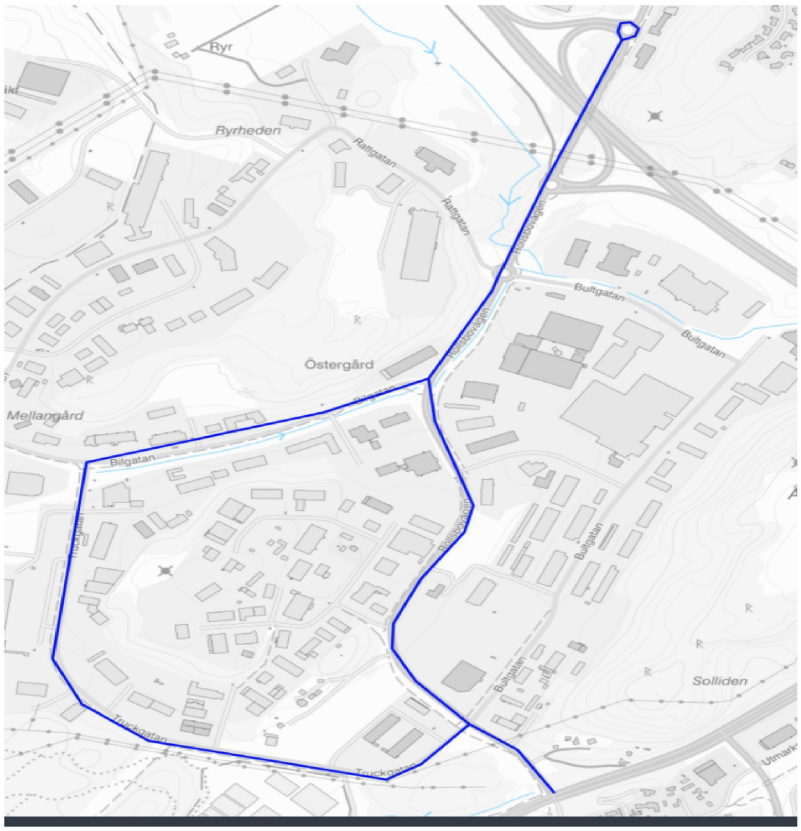

Några frågor?

KUNGÄLVS
KOMMUN

Denna behandling '157/25 Dialog om förvaltningens omhändertagande om budgetdirektiven i förvaltningens verksamhetsplan' har inget tjänsteutlåtande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Carina Nithander

2025-05-13

Årlig sammanställning över ärenden i kommunens interna visselblåsarkanal (Dnr KS2025/1070-2)

Sammanfattning

Den 17 december 2021 trädde lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, den så kallade visselblåsarlagen, i kraft.

Enligt visselblåsarlagen finns det en skyldighet för verksamhetsutövare att inrätta interna rapporteringskanaler för rapportering och uppföljning av missförhållanden. Kungälvs kommun inrättade sin interna visselblåsarkanal den 1 juli 2022. Kungälv Energi AB använder samma visselblåsarkanal som kommunen.

Av riktlinjen *Visselblåsarlagen - Intern rapporteringskanal* (KS2023/1920) framgår att en sammanställning över inkomna ärenden ska rapporteras till kommunstyrelsen minst en gång per år.

Under perioden den 21 maj 2024 till och med den 13 maj 2025 har det totalt inkommit 15 rapporter till visselblåsarfunktionen. Av dessa inkom 13 via den interna kanalen och två via brev.

Av dessa ärenden har sex avslutats med bedömningen att de inte utgör visselblåsarärenden och två har avslutats med bedömningen att visselblåsarlagen inte är tillämplig då de avser Bokab som inte omfattas av den interna visselblåsarkanalen.

Av övriga sju ärenden har fem avslutats och två är fortfarande under utredning.

Kommunstyrelsen föreslås anteckna informationen.

Juridisk bedömning

Kommunen inrättade i enlighet med visselblåsarlagen en intern visselblåsarkanal den 1 juli 2022. Kungälv Energi AB använder samma visselblåsarkanal.

Av riktlinjen *Visselblåsarlagen - Intern rapporteringskanal* (KS2022/1195) ska en sammanställning över inkomna ärenden via den interna rapporteringskanalen rapporteras till kommunstyrelsen minst en gång per år.

Rapporteringen i detta ärende är i enlighet med beslutad riktlinje.

Förvaltningens bedömning

Den 17 december 2021 trädde lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, den så kallade visselblåsarlagen, i kraft.

Visselblåsarlagen innehåller bestämmelser om ett förstärkt skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang rapporterar om missförhållanden. Skyddet gäller även för andra än rapporterande personer, t.ex. personer som bistår den rapporterande personen.

Enligt visselblåsarlagen finns det en skyldighet för verksamhetsutövaren att inrätta interna rapporteringskanaler för rapportering och uppföljning av missförhållanden. Kungälvs kommun inrättade sin interna visselblåsarkanal den 1 juli 2022. Kungälv Energi AB använder samma visselblåsarkanal som kommunen.

Av riktlinjen *Visselblåsarlagen - Intern rapporteringskanal* (KS2022/1195) framgår att en sammanställning över inkomna ärenden, via den interna rapporteringskanalen, ska rapporteras till kommunstyrelsen minst en gång per år.

Under perioden den 21 maj 2024 till och med den 13 maj 2025 har det inkommit totalt 15 rapporter till visselblåsarfunktionen. Av dessa inkom 13 via den interna kanalen och två via brev.

Visselblåsarlagen gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns *ett allmänintresse* av att de kommer fram.

Av inkomna rapporter har sex avslutats med bedömningen att de inte utgör visselblåsarärenden och två har avslutats med bedömningen att visselblåsarlagen inte är tillämplig då de avser det kommunala bolaget Bokab som inte omfattas av visselblåsarkanalen.

Av övriga sju ärenden är fyra registrerade i Sociala myndighetsnämndens diarium och tre i Kommunstyrelsens diarium. Fem har avslutats och två är fortfarande under utredning.

Kommunstyrelsen föreslås anteckna informationen.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet angår kommunfullmäktiges strategiska mål att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Denna rapportering över inkomna ärenden via den interna rapporteringskanalen angår inte Agenda 2030 direkt.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Rapporteringen i detta ärende är i enlighet med riktlinjen Visselblåsarlagen - *Intern rapporteringskanal* (KS2022/1195).

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Visselblåsarlagen ger skydd för personer som rapporterar missförhållanden i ett arbetsrelaterat sammanhang som har allmänintresse. Inrapporterade missförhållanden ska utredas och eventuella brister åtgärdas. Rapporterande missförhållanden angår medborgare och brukare direkt eller indirekt.

Detta ärende avser en återrapportering över inkomna ärenden via den interna rapporteringskanalen och angår medborgar- och brukarperspektivet endast indirekt.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Visselblåsarlagen ger skydd för personer som rapporterar missförhållanden i ett arbetsrelaterat sammanhang som har allmänintresse. Lagen ger förstärkt skydd för medarbetarna.

Detta ärende avser en återrapportering över inkomna ärenden via den interna rapporteringskanalen och angår medarbetarperspektiv endast indirekt.

Ekonomisk bedömning

Ärendet har ingen ekonomisk påverkan.

Förslag till beslut

1. Informationen antecknas

Namn
Linda Nygren

Namn
Tony Övringe

Expedieras till:

För kännedom till:
Kungälv Energi AB

Denna behandling '159/25 Första spadtag Riksbyggen, bostadsrättsförening Humlen i Kongahälla' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '160/25 Rapportering från styrgränser utfall och aktiviteter' har inget tjänsteutlåtande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Pia Jakobsson

Klicka eller tryck här för att ange datum.

Delårsrapport 1 med finansiell rapport, april 2025 (Dnr KS2025/1108-1)

Sammanfattning

Delårsrapport 1 med finansiell rapport avser årets fyra första månader. Förutom det ekonomi presenteras också en uppföljning av de politiska uppdragen samt en lägesbeskrivning av kommunstyrelsens resultatmål.

Prognosen i delårsrapport bygger på den av Sveriges Kommuner och Regioners senast presenterade ekonomirapport. I den konstateras att den globala ekonomin våren 2025 präglas av osäkerhet, till stor del påverkad av de många olika beskeden från USA. Den globala turbulensen hämmar den konjunkturuppgången som tidigare förutspåtts. BNP-tillväxten för 2025 bedöms bli relativt svag och hushållen och företagen blir mer avvaktande när osäkerheterna blir stora. Lågkonjunkturen är mer ihållande än vad tidigare prognoser visar.

Årets resultat är budgeterat till 70,4 Mkr vilket motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag. Årets resultat beräknas i denna rapport till 105,5 Mkr, vilket är en positiv avvikelse med +35,1 Mkr från budgeterat resultat. I resultatet ingår 36,2 Mkr i engångsintäkter från exploateringsverksamheten och realisationsvinster från försäljning av fastigheter. Överskottet beror framförallt på att pensionskostnaderna är betydligt lägre än budgeterat.

Med ovanstående prognos kommer de budgeterade finansiella målsättningarna att uppnås.

Kommunfullmäktige föreslås anteckna rapporten.

Juridisk bedömning

Enligt 13 kap. 1§ i lag om kommunal bokföring och redovisning ska en delårsrapport upprättas för en period som utgör en del av kommunens räkenskapsår. Lagen anger att en delårsrapport ska upprättas minst en gång under räkenskapsåret för verksamhet och ekonomi. Perioden för den obligatoriska delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Kungälvs kommun väljer att i delårsrapport 1 till och med augusti göra en rapport som innehåller en prognos för helåret 2025.

Förvaltningens bedömning

Kommunstyrelsen följer kontinuerligt den ekonomiska utvecklingen och nyckeltal inom områdena ekonomi, personal och verksamhet. Efter april, augusti och december görs dessutom uppföljning av resultatmål, uppdrag och en finansiell rapport.

Förvaltningens bedömning redovisas i rapporten ”Central delårsrapport 1 2025” daterad 2025-05-26.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Kommunfullmäktiges strategiska och finansiella mål utgör grund och förutsättning för kommunstyrelsens resultatmål. Rapportens utgångspunkt är förvaltningens verksamhetsplan 2025.och visar status och förväntat utfall för 2025.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

En god ekonomi är grundläggande förutsättning för den kommunala verksamheten och dess arbete med samtliga hållbarhetsfrågor i enlighet med agenda 2030. I god ekonomiska hushållning ingår att leva upp till generationsperspektivet – dvs att varje generation ska bära sina kostnader och använda resurserna ändamålsenlig och hållbart.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Delårsrapporten är en uppföljning av förvaltningens verksamhetsplan 2025, fastställda mål och medel som förvaltningen har till sitt förfogande för att utföra verksamheten.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

I rapporten redovisas prognosen för utfallet ur ett medborgar- och brukarperspektiv.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Rapporten är en lägesbeskrivning utifrån fastställda mål, uppdrag, indikatorer, volymer. I rapporten följs även medarbetarperspektivet upp.

Ekonomisk bedömning

Den ekonomiska bedömningen redovisas i sin helhet i rapporten.

Prognosen i delårsrapport bygger på Sveriges Kommuner och Regioners senast presenterade ekonomirapport. I den konstateras att den globala ekonomin våren 2025 präglas av osäkerhet, till stor del påverkad av de många olika beskeden från USA. Den globala turbulensen hämmar den konjunkturuppgången som tidigare förutspåtts. BNP-tillväxten för 2025 bedöms bli relativt svag och hushållen och företagen blir mer avvaktande när osäkerheterna blir stora. Lågkonjunkturen är mer ihållande än vad tidigare prognoser visar, samtidigt som det ändå finns ljusningar i de ekonomiska förutsättningarna för kommunerna.

Utfallet löneavtalen i kombination med lägre inflation kommer att ge en fortsatt återhämtning av reallönerna och öka hushållens köpkraft. Jämfört med 2024 är prognosen för den ekonomiska utvecklingen därför positivare för 2025. Lägre inflation och räntor väntas trots allt öka tillväxten 2025 vilket påverkar skatteunderlag och finansnetto positivt jämfört med 2024. Även pensionskostnaderna minskar betydligt 2025.

SKR lämnar dock en brasklapp och beskriver att det är svårt att göra prognoser med tanke på alla osäkerheter. För de långsiktiga bedömningarna beskrivs som scenarios.

Inflationen kom in högre än förväntat de första månaderna under 2025, främst på grund av livsmedelspriser och hyror. I april månad är KPIF 2,3 procent och närmar sig Riksbankens mål om 2%. (KPIF är lika med Konsumentprisindex med fast ränta, det vill säga KPIF påverkas inte direkt av ändrade räntesatser på hushållens bostadslån). Prognosen för inflationen för helåret 2025 är dock något högre - 2,6% - för att 2026 stabilisera sig på en nivå kring 2% de kommande åren. Riksbankens styrränta är för närvarande 2,25% och bedömningen från Riksbanken är att den kommer att ligga kvar på den nivån framöver.

Den genomsnittliga upplåningsräntan för kommunkoncernen var vid årsskiftet 2,47 procent och har minskat till 2,43 procent per sista april. Kommunens genomsnittliga upplåningsränta är 2,37 procent siste april. Sänkningen av styrräntan kommer att innebära lägre räntekostnader.

Alla nyckeltal inom den finansiella verksamheten ligger inom ramen för finanspolicyn. Koncernens låneskuld uppgår till 2 601 Mkr.

De finansiella målen för 2025 är budgeterade enligt följande

- Årets resultat: 70,4 Mkr vilket motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag.
- Investeringarnas självfinansieringsgrad: 39%
- Soliditeten: 23,6%

Årets resultat prognosticeras i denna rapport till 105,5 Mkr, vilket avviker med +35,1 Mkr från budgeterat resultat vilket motsvarar 2,8% av skatter och statsbidrag. I resultatet ingår 36,2 Mkr i engångsintäkter från exploateringsverksamheten och realisationsvinster från försäljning av fastigheter. Öden positiva avvikelsen jämfört med budget beror framförallt på att pensionskostnaderna är betydligt lägre än budgeterat.

Med ovanstående prognos är bedömningen att de finansiella målen för 2025 uppnås.

Prognos investeringar 2025

Årsprognos investeringar	Årsprognos	Årsbudget	Avvikelse
Skattefinansierad verksamhet	458,5	400	-58,5
Avgiftsfinansierad verksamhet	238,8	272	33,2
Summa	**697,3**	**672**	**-25,3**

Årsprognosen efter april för drift- och investeringsprogrammet innebär att projekten totalt sett kommer att förbruka mer än budgeterat 2025, -25,3 Mkr. Inget av projekten med startbeslut avviker från totala projektbudgeten men det finns avvikelser i hur mycket man förbrukar per år. Underskottet inom skatt beror på eftersläpning av utgifter från 2024 då skattefinansierade investeringar redovisade ett överskott jämfört med budget. Avgiftsfinansierad verksamhet har motsvarande förklaring fast med en positiv avvikelse 2025 då utfallet mot budget var negativt 2024.

Den beslutade låneramen för kommunen tillsammans med sina bolag uppgår till 450 Mkr 2025. Koncernens låneskuld har ökat med 150 Mkr de fyra första månaderna 2025 och uppgår till 2 601 Mkr per den 30 april. Kungälv energi har sedan 2022 haft ett internt lån från Kungälvs kommun på 50 Mkr som under april månad omsattes till ett externt lån hos Kommuninvest.
Kungälvs kommun har behov av att finansiera delar av sina investeringar och har ökat sin låneskuld med 100 Mkr till 1 600 Mkr siste april.

Redovisningsreglerna för redovisningen av pensionsskuldens finansiella kostnader har förändrats. Löneskatten på dessa ska inte längre redovisas inom finansnettot. I stället ska de redovisas inom verksamhetens kostnader. Med anledning av förändrade redovisningsrekommendationer från RKR (rådet för kommunal redovisning) föreslår förvaltningen därför en flytt av budget från finansnetto till verksamhetens kostnader, finansiering. Förändringen är en ombudgetering inom resultaträkningen och påverkar inte det totala resultatet.

Förslag till kommunfullmäktige

1. Godkänna ombudgetering mellan finansnetto och finansiering med anledning av nya redovisningsrekommendationer inom pensionsredovisningen.
2. Godkänna delårsrapport 1 2025 innefattande lägesbeskrivning av mål, uppdrag prognos för 2025, personalnyckeltal samt finansiell rapport.

Linda Nygren
Tf Kommundirektör

Pia Jakobsson
Ekonomichef

Expedieras till: Förvaltningsledningen, Christina Gunnesby, Håkan Hambeson, Annika Lindell

För kännedom till: Ekonomi- och kvalitetsenheten,

KUNGÄLVS KOMMUN

Uppföljning av politiska uppdrag tertial 1, 2025

Kungälvs kommun

2025-05-28

Innehållsförteckning

1 Inledning 7

2 Trygghet och stöd - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige 8

3 Trygghet och stöd - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen 9

3.1 Säkerställ kompetensen inom vård i livets slut 9

3.1.1 Genomförande: Vård i livets slut 9

3.2 Fler insatser kan göras utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess 9

3.2.1 Genomförande: Insatser utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess 9

3.3 Utveckla arbetet bostad först för att nå de med störst behov av hjälp snabbt och genom detta komma till rätta med kostnaderna på lång sikt. 10

3.3.1 Genomförande: Bostad först 10

3.4 Trångboddhet, Sociala kontrakt, Socialtjänstens behov av bostäder 10

3.4.1 Genomförande: Bostadsplanering 11

3.5 Utveckla den operativa samverkan mellan skola, socialtjänst och externa aktörer 12

3.5.1 Genomförande: Sammanhållande arbete mellan socialtjänst, skola och fritid 12

3.6 Ta fram en vägledning för det sociala arbetet som ökar likställighet och rättssäkerhet vid bedömningar och beslut utifrån den nya socialtjänstlagen 13

3.6.1 Genomförande: Riktlinjer för funktionshinder, IFO och äldreomsorg tas fram för politiskt beslut 13

3.7 Kvalitetsdialog inrättas 14

3.7.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger 14

3.8 Kvalitetsförbättringsplan 14

3.8.1 Genomförande: Koppla kvalitetsförbättringsplanen till kvalitetsdialoger 15

3.9 Inför modell att mäta social hållbarhet i kommunens samlade budgetarbete 15

3.9.1 Genomförande: Modell för att mäta social hållbarhet 15

4 Bildning och lärande - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige ... 17

5 Bildning och lärande - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen 18

5.1 Trygg skola - kartläggning, åtgärder, utvärdering. • Insatser för en inre miljö som präglas av ordning, som eleverna är en del i och bidrar till • Stärk lärarens pedagogiska roll 18

5.1.1 Genomförande: Trygg skola - kartläggning, åtgärder, utvärdering 18

5.1.2 Genomförande: Insatser för en inre miljö som präglas av ordning, som eleverna är en del i och bidrar till 19

5.1.3 Genomförande: Stärk lärarens pedagogiska roll 19

5.2 Utvecklad och närvarande elevhälsa som är rätt dimensionerad. • Ta fram en tydlig kommungemensam vägledning för kompensatoriska och anpassade pedagogiska åtgärder i skolan. 20

5.2.1 Genomförande: Utvecklad och närvarande elevhälsa som är rätt dimensionerad 20

5.2.2 Genomförande: Ta fram en tydlig kommungemensam vägledning för kompensatoriska och anpassade pedagogiska åtgärder i skolan. 21

5.3 Planera barnomsorg dygnet runt om ett sådant behov uppstår.....21

5.3.1 Genomförande: Utredning av barnomsorg dygnet runt om sådant behov uppstår.....21

5.4 NPF-säkra förskolor/skolor (Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) 22

5.4.1 Genomförande: NPF-säkring i fastighetsprojekt och lokalanpassningsbudget 22

5.4.2 Genomförande: Stödenheten och specialpedagogiska nätverket sprider kunskap om NPF 23

5.5 Ändamålsenlig resurssättning utifrån skolresultat 24

5.5.1 Genomförande: Utveckling och uppföljning av resursfördelning för skolan 24

5.6 Stärka rektorernas mandat och mod.....25

5.6.1 Genomförande: Satsningar genomförs för att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap.....25

5.7 Utred skolans upptagningsområden och skolskjutsar • Planera skolan långsiktigt utifrån elevprognoserna 26

5.7.1 Genomförande: Utred skolans upptagningsområden och skolskjutsar 26

5.7.2 Genomförande: Utredning av skolstrukturen för kommunens högstadieskolor 27

5.8 Erbjud YH-utbildningar i Kungälv 28

5.8.1 Genomförande: Utredning av YH-lärcentrum.....28

5.9 Dialog med näringslivet om kompetensbehov.....29

5.9.1 Genomförande: Utökad satsning på näringslivets behov utifrån Kompetenscentrum, gymnasieskolan och grundskolan 29

5.10 Kultur i kommundelarna 30

5.10.1 Genomförande: Kultur i kommundelarna.....30

5.11 Sociala investeringar med lön istället för bidrag.....31

5.11.1 Genomförande: Utreda sociala investeringar med lön istället för bidrag 31

5.12 Inför modell att mäta social hållbarhet i kommunens samlade budgetarbete 32

5.12.1 Genomförande: Använd och utveckla verktyg för verksamhetsutveckling enligt SMASH på Kompetenscentrum 33

5.13 Kvalitetsdialog inrättas.....33

5.13.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger 33

5.14 Kvalitetsförbättringsplan.....34

5.14.1 Genomförande: Koppla kvalitetsförbättringsplanen till kvalitetsdialoger.....34

5.15 Utreda möjlighet att börja skoldagen senare samt erbjuda tillsyn och frukost innan skoldagen börjar. 35

5.15.1 Genomförande: Utreda möjlighet att börja skoldagen senare samt erbjuda tillsyn och frukost innan skoldagen börjar. 35

5.16 Utreda möjlighet till fler möjligheter att läsa efter skoldagens slut 35

5.16.1 Genomförande: Utreda möjlighet till fler möjligheter att läsa efter skoldagens slut..35

5.17 Utreda möjlighet att utveckla elevhälsan med digitala hjälpmedel....35

5.17.1 Genomförande: Utreda möjlighet att utveckla elevhälsan med digitala hjälpmedel ..35

5.18 Utreda möjlighet erbjuda vuxenutbildning på mer jämlika villkor....36

5.18.1 Genomförande: Utreda möjlighet att erbjuda vuxenutbildning på mer jämlika villkor. 36

5.19 Satsning på svenska fokus förskola och grundskola. 36

5.19.1 Genomförande: Etablera ett evidensbaserat och systematiskt arbete med svenska som följer en röd tråd genom de olika skolformerna. 36

5.20 Se över möjlighet att utvidga pedagogiska luncher till att omfatta högstadiet. 37

5.20.1 Genomförande: Förvaltningens utredning presenteras under hösten 2024, beroende på beslut genomförs eventuellt implementeringsarbete under 2025....37

5.21 Utreda möjliga organisationsformer för Ytterbyskolans musikklasser....37

5.21.1 Genomförande: Säkerställa tillgång till tillgänglig och kvalitativ musikkulturverksamhet i Kungälvs kommun. 37

6 Samhällsbyggnad- Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige.....38

6.1 Ny 2023-2024 BSF. Kollektivtrafik/Ta fram modell över ny ansvarsfördelning av kollektivtrafik 38

6.1.1 Genomförande: Förslag på modell tas fram i dialog med beredningen....39

7 Samhällsbyggnad - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen 40

7.1 Stadsutvecklingsarbete för att bygga ihop Kungälv – Ytterby 40

7.1.1 Genomförande: Översiktsplan för Kungälv....40

7.2 Utveckla Oasen och gamla stadskärnan utifrån tydliga krav på arkitektur och utformning när ny bebyggelse möter den gamla. 40

7.2.1 Genomförande: Styrning av arkitektur och utformning av bebyggelse genom Struktur- och färdplan, Arkitekturpolicy samt Gestaltningsprogram i detaljplaneprocesserna. 41

7.2.2 Genomförande: Översiktsplan för Kungälv....41

7.3 Arbeta fram förslag på stadsplan där kulturen ingår i konceptet 42

7.3.1 Genomförande: Utredning om nytt stadsbibliotek i området kring Kungälvs gamla stadskärna 43

7.3.2 Genomförande: Utredning om stadsmuseum i Kungälvs gamla stadskärna....43

7.4 Bistå fastighetsägarna att forma verksamhetsutbudet i gamla Kungälv. 44

7.4.1 Genomförande: Upprätta forum för dialog och analys med förvaltningen, KMN och fastighetsägarna om att stärka utbudet i gamla Kungälv. 44

7.5 Analysera behovet av framtida klimatanpassningar i översiktsplanen. 45

7.5.1 Genomförande: Genomföra klimatanpassningsanalyser i översiktsplanen. 45

7.6 De strategiska och långsiktiga inköpen av kommunal mark ska öka....46

7.6.1 Genomförande: Utveckla arbetssätt för markförvärv i tidiga skeden i enlighet med exploateringsområden i översiktsplanen....46

7.7 Kommunen ansluter sig till Klimatkommunerna....47

7.7.1 Genomförande: Förbereda och lämna ansökan om medlemskap i klimatkommunerna samt bereda politiskt beslut....47

7.8 Bostäder med olika upplåtelseformer....47

7.8.1 Genomförande: Sträva efter blandning av upplåtelseformer i samhällsplaneringen..48

7.9 Hållbar bostadspolitik i hela kommunen....48

7.9.1 Genomförande: Beakta miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet i bostadsplaneringen....48

7.10 Kvalitetsdialog inrättas....49

7.10.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger....49

7.11 Fördjupat samarbete med organisationer och civilsamhälle, markägare och föreningar för att sjösätta verkningsfulla åtgärder för att stärka fiskbestånden, den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten i älven....50

7.11.1 Genomförande: Samarbete med Göta Älvs vattenråd för att stärka dialogen med markägare för att minska övergödning, samt öka gäddbeståndet, öringsbeståndet, störbeståndet i älven. 50

7.12 Utreda möjligheten hur vi kan verka för att skapa temporära återhämtningsområden ...51

7.12.1 Genomförande: I samarbete med 8+ fjordar verka för att upprätta fredningsområden i Kungälvs kommun....51

7.13 Ta fram beräkningssätt för klimatnytta....52

7.13.1 Genomförande: Utred och sammanställ relevanta metoder för beräkning av klimatnytta för olika klimatåtgärder....52

7.14 Öka användandet av solenergi....53

7.14.1 Genomförande: Kartlägg vilka kommunala fastigheter lämpar sig för solceller, och samarbeta med Kungälv Energi för att utveckla befintliga solcellsparker samt utreda områden för nya solcellsparker. 53

7.15 Plan för hur nya skolplatser kan skapas genom tillbyggnad av befintliga skolor....54

7.15.1 Genomförande: Genomför lokalbehovsanalys samt upprätta lokalförsörjningsplan för Kungälvs kommun och koncern 54

8 Stab - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige 56

9 Stab - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen....57

9.1 Fortsatt fokus på Sunt arbetsliv....57

9.1.1 Genomförande: Workshops friskfaktorer....58

9.2 Öppna upp upphandlingsverksamheten för små företag....58

9.2.1 Genomförande: Anpassa upphandlingarna samt erbjuda stöd och utbildning för mindre företag 59

9.3 Kvalitetsdialog inrättas 59

9.3.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger 59

1 Inledning

Föreliggande rapport är en lägesrapport över arbetet med de politiska uppdrag som förvaltningen åtagit sig enligt förvaltningens verksamhetsplan.

Rapporten är indelad i uppdrag från kommunfullmäktige och kommunstyrelsen samt per sektor.

Till varje **Politiskt uppdrag** finns en beskrivande text. Texten är direkt hämtad från KS budgetdirektiv och tydliggör vad man politiskt vill åstadkomma.

Som ett svar på det Politiska uppdraget finns ett **Genomförande** som formuleras av förvaltningen. Till rubriken för Genomförandet finns en beskrivande text om vad som ska göras, vem som är ansvarig för Genomförandet, när det ska påbörjas och avslutas samt status.

Status beskrivs med hjälp av symboler:

Ej påbörjad = Startdatum ligger längre fram i perioden

Pågående = Arbete med genomförandet pågår

Pågående med avvikelse = Arbete med genomförandet pågår, men med avvikelse

Avslutad enligt plan = Genomförandet klart enligt plan

Försenad = Angivet slutdatum är passerat

Avslutad med avvikelse = Genomförandet avslutat med avvikelse

I kommentar till Genomförandet rapporteras vad som har hänt i frågan, eventuella avvikelser och vad som planeras framåt.

2 Trygghet och stöd - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige

3 Trygghet och stöd - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen

3.1 Säkerställ kompetensen inom vård i livets slut

Beskrivning

Kungälvs kommun ska säkra en värdig tid vid vård i livet slut. Ingen ska behöva dö ensam. Även Kungälv ska kunna erbjuda en avgränsad välkomnande plats för alla åldersgrupper med så snarlik vård som möjligt som ett hospice utgör.

3.1.1 Genomförande: Vård i livets slut

Beskrivning
Genom kompetensförstärkning och en anpassad miljö kan en avgränsad välkomnande plats för alla åldersgrupper med så snarlik vård som möjligt som ett hospice skapas.

Med en god kvalitet för den palliativa vården kommer vi att säkerställa en god vård i livets slut där vi med hjälp av Palliativregistret följer upp kvaliteten.

Ansvarig
Lena Arnfelt
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Under våren har styrgrupp palliativ vård arbetat med en övergripande rutin för den palliativa vården i Kungälv. Gruppen har tagit fram krav som ställs på en palliativ vårdplats. Nästa steg är att planera för att implementera vårdplatser.

Pågående

3.2 Fler insatser kan göras utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess

Beskrivning

Det ska vara enkelt att få hjälp, byråkratin kring våra äldre ska vara så liten som möjligt. Det ska vara möjligt att kunna påverka sina insatser. Vi vill att fler insatser kan göras utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess. Med en förenklad process kan förebyggande insatser komma fram till den som söker snabbare. Förebyggande insatser kan verka som en trygghetsfaktor för både den äldre och deras anhöriga.

3.2.1 Genomförande: Insatser utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess

Beskrivning
En kartläggning kommer ske i ett första steg för att ta fram vilka insatser som föreslås kunna genomföras utan biståndsbeslut eller med förenklad beslutsprocess.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Under våren 2025 pågår kartläggning och kvalitetssäkring för att att formalisera uppdraget och förbereda verksamheten.

En inventering av samtliga insatser som idag erbjuds i kommunen utan behovsprövning har genomförts. Kommunstyrelsen behöver fatta beslut i ärendet för att kommunen ska kunna

Pågående

fortsätta erbjuda insatserna utan behovsprövning den 1 juli när en ny lag förväntas träda i kraft.
Verksamheten förbereder för politiskt beslut under hösten 2025.

3.3 Utveckla arbetet bostad först för att nå de med störst behov av hjälp snabbt och genom detta komma till rätta med kostnaderna på lång sikt.

Beskrivning

I politiken ser vi att arbetet med kostnaderna för insatser inom området fortsatt behöver arbetas med, kvaliteten och kostnaderna behöver vara kompatibla. Vi behöver säkerställa en bra missbruksvård i kombination med tidiga insatser samt arbeta med bostad först. Ett välstrukturerat arbete i samarbete med andra för att nå bästa möjliga resultat.

Vi uppdrar till förvaltningen att utveckla arbetet bostad först för att nå de med störst behov av hjälp snabbt och genom detta komma till rätta med kostnaderna på lång sikt. Vi emotser en utredning som mynnar ut i ett koncept som ger Kungälv samma kostnadsbild som i jämförbara kommuner.

3.3.1 Genomförande: Bostad först

Beskrivning
Flera pågående processer som berör verkställandet av fler insatser på hemmaplan är igång, som tex bostad först.

Resultat och utfall rapporteras i samband med att det politiska uppdraget redovisas tertialvis.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående

Förvaltningen har under våren 2025 skrivit under ett avtal med Förbo angående 4 bostäder avsett till bostad först, 2 lgh under 2025 och 2 lgh under 2026. Det första ärendet är nu i verkställighet, två ärenden har beslut om stödfasen.

IFO har utsett en projektgrupp för vuxenspåret, där enhetschefer från berörda verksamheter ingår, för att ha ett gemensamt forum för dialog om mål, aktiviteter och insatser för vuxna för att öka tidigt förebyggande insatser och motverka köp av plats. .

3.4 Trångboddhet, Sociala kontrakt, Socialtjänstens behov av bostäder

Beskrivning

Sammanslagning av tre uppdrag
1. Trångboddhet
2. Sociala kontrakt
3.Socialtjänstens behov av bostäder

Familjer som lever i trångboddhet behöver kartläggas (där fler än två barn delar rum) och åtgärder måste arbetas fram tillsammans med hyresvärdarna.

Vi prioriterar att skapa goda förebilder av alla föräldrar som finns i utanförskapet genom särskild satsning.

De sociala hyreskontrakten innebär en inlåsningseffekt som gör att vi ofta kommer i behov av nya lägenheter. Vi behöver belysa detta fenomen och ta fram en handlingsplan för hur kommunen kan hjälpa de berörda in på den ordinarie bostadsmarknaden.
Kommunen behöver bli bättre på att planera behovet av bostäder för personer som står långt från bostadsmarknaden och detsamma gäller behovet av tillfälliga bostäder för socialtjänstens verksamhet.

Inför 2024 förtydligades uppdragen enligt:
1. Bättre planering för socialtjänstens behov av bostäder
2. Trångboddhet kartläggning och åtgärder
3. Minska inlåsningseffekt av sociala kontrakt

3.4.1 Genomförande: Bostadsplanering

Beskrivning
En modell tas fram för att matcha behov och utbud i tätt samarbete mellan ToS och SoU. Resultatet av behovsanalysen ska införlivas i bostadsförsörjningsprogrammet.
Våra behov läggs med i framtida markanvisningar.

Utredning och förslag presenteras

Kommentar
Tertial 1 2025

Ansvarig
Lena Arnfelt, Anders Holm, Åsa Berglie
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Trygghet och stöd

En modell för att matcha behov och utbud av bostäder till särskilda målgrupper som är i behov av bostad innebär att tydliggöra principer för bostadsbyggande till dessa målgrupper. Principer ska formuleras och fastställas i samband med framtagandet av nytt bostadsförsörjningsprogram. Syftet med principerna är att motverka den inlåsningseffekt som sociala hyreskontrakten kan innebär. Principerna ska belysa detta fenomen och ge stöd för hur kommunen tillsammans med andra aktörer kan hjälpa de berörda in på den ordinarie bostadsmarknaden.

Arbetet med Bostadsförsörjningsprogrammet har fortlöpt i stort sett i enlighet med tidplanen. Hittills har arbetssättet informerats om och förankrats både inom och utom organisationen, bland annat med Sektor Trygghet och Stöd och Kungälvsbostäder. Det har skett avstämningar i den politiska beredningen (BSF) och utkast har skickats till referensgrupp.

Kommunen arbetar löpande med att få in olika upplåtelseformer i markanvisningar av kommunal mark. Kungälvs kommun ställer krav på bostäder med särskild service eller sociala kontrakt i flera markanvisningar. I och med det rådande marknadsläget har exploatörer svårt att hålla tidplanen, vilket i flera fall försenar leveranser av bostäder för kommunala behov.

SCB mäter trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2 och 3, andel (%). Enligt norm 2 räknas hushållet som trångbott om det bor mer än två personer per rum (kök och vardagsrum oräknade). Enligt norm 3 räknas hushållet som trångbott om det bor mer än en person per rum (vardagsrum och kök oräknade). Kungälvs kommun har haft en nedåtgående trend (positivt) för båda indikatorerna de senaste åren och har ett bättre resultat i genomsnitt än såväl riket som liknande kommuner.

Under året har förvaltningen arbetat med avtal med Kungälvsbostäder för att minska inlåsningseffekten i sociala kontrakt. Förvaltningen har aktivt arbetat med genomförandeplaner i alla ärenden för att identifiera de hinder som finns för eget kontrakt. Den största inlåsningsfaktorn vi kan se idag är obetalda skulder. Uppstart av "Bostad först" upp har skett under våren 2025. Förbo bidrar med 4 bostäder avsett till bostad först, 2 lgh under 2025 och 2 lgh under 2026. Det första ärendet är nu i verkställighet, två ärenden har beslut om stödfasen. För att kunna fortsätta utveckla metoden krävs det fler lägenhetsresurser, dialog förs med privata fastighetsägare. Ett initialt möte har skett med Kungälvsbostäder där förvaltningen informerade om metoden och behov av ytterligare lägenheter.

3.5 Utveckla den operativa samverkan mellan skola, socialtjänst och externa aktörer

Beskrivning

Ny politisk inriktning som understryker behovet av ett samordnat operativt arbete utifrån många kompetensområden. Arbetet ska resultera i förbättrad samordning på operativ nivå inom olika kompetensområden utifrån helhetssyn, där rätt kompetenser snabbt kan stötta i barnens livsmiljö.

Kungälv 2030 ser ett fortsatt stort behov av att utveckla kommunens insatser för att hjälpa barn och ungdomar samt deras föräldrar där det finns en tydligt förhöjd social risk. Samhället måste ge relevant stöd i tid och kommunen måste bli bättre på att ge stöd i samarbete med skola/fritid/föreningar och andra relevanta partners. Det förebyggande arbetet för barn och ungdomar måste ha en tydlig struktur både ifråga om upptäckter, åtgärder och samverkan. Tydliga riktlinjer för operativ samverkan mellan skola och socialtjänst måste tas fram som skapar likvärdiga och rättssäkra rutiner för arbetet och insatserna kring barn och ungdomar.

Följande tre uppdrag 2024 slås ihop till ett:
1. Utveckla den operativa samverkan mellan skola, socialtjänst och externa aktörer
2. En närvarande och stödjande socialtjänst i våra skolor
3. Ta fram tydliga riktlinjer och skapa rutiner för den operativa samverkan för det sociala och pedagogiska arbetet kring barn och ungdomar med sociala riskfaktorer

3.5.1 Genomförande: Sammanhållande arbete mellan socialtjänst, skola och fritid

Beskrivning
Ett sammanhållande arbete mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och fritid är påbörjat utifrån tidiga insatser för barn och unga i syfte att förbättra samordningen på operativ nivå inom olika kompetensområden.

Prioriterat är att vidmakta och hålla och höja kvaliteten i befintliga verksamheter som exempelvis familjehuset Klippan och Familjecentralen Fyren samt pågående samverkan och partnerskap med föreningslivet. Implementera arbetet med friskvårdsgrupp (obesitas).

Riktlinjer och rutiner för den operativa samverkan för det sociala och pedagogiska arbetet kring barn och ungdomar med sociala riskfaktorer tas fram.

Barn, unga och familjeenheten inom socialtjänsten är i slutfasen av att implementera en arbetsmetod som ska stärka familjers och barns egna nätverk med stöd från socialtjänsten, före externa placeringar. Arbetsmetoden förväntas leda till högre kvalitet för barnen och minska antalet externa placeringar.

Ansvarig
Lena Arnfelt, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

För att arbeta mer med förebyggande och främjande arbete med skolfrånvaro har fortsatt arbete med att placera ut socialsekreterare vid vissa av kommunens skolor.

En central utgångspunkt för arbetet är en helhetssyn av elevens situation och inkluderar både skol-, fritids- och familjesituation. Vilket skapar förutsättningar för en samsyn samt optimerade insatser kring problematisk skolfrånvaro mellan skola och socialtjänst. Kungälvs kommun har rekvirerat medel från både Socialstyrelsen och Skolverket för fortsatt arbete.

Arbete är inlett med att göra en genomlysning av samtliga insatser på hemmaplan för att

bättre möta den nya socialtjänsten och framtidens behov samt att renodla fältuppdraget tillsammans med övriga utförarresurser inom socialtjänsten. Utgångspunkten är att stärka första linjens socialtjänst vilket innebär att erbjuda fler icke biståndsbedömda insatser. Omställning utifrån nya socialtjänstlagen påbörjades under 2024. Exempelvis har en sammanslagning av Trygga ungdomsmiljöer och Mottagningsenheten genomförts. Detta i syfte att effektivisera processer med tidiga insatser.

Under slutet av 2024 deltog rektorer och representanter från elevhälsa i fokusgruppsintervjuer där deras behov av samverkan med socialtjänsten undersöktes. Utifrån intervjuerna utformas ett nytt arbetssätt i syfte att sänka tröskeln mellan förskola och socialtjänst. Under våren har en arbetsgrupp startat med representanter från förskola och socialtjänst för att utforma uppdraget och planen är att det nya arbetssättet ska implementeras med start under hösten.

Läges- och behovsanalys inom samtliga av socialtjänstens verksamhetsområden har genomförts. Syftet med läges- och behovsanalyserna är att det ska bidra till:
- Samsyn om nuläge och behov
- Insikter inför arbetet framåt
- Utveckling, lärande och samverkan

Resultatet från läges och behovsanalyserna har rapporterats in till Socialstyrelsen i februari 2025.

Sammanhållande arbete mellan socialtjänst, skola och fritid har utvecklats genom bildandet av en styrgrupp för strategisk samverkan barn och unga. Målet är att utveckla effektiv och ändamålsenlig operativ samverkan mellan skola och socialtjänst i Kungälvs kommun. Under 2024 pågick bland annat sammanställning av lägesbild över befintligt nuläge och utvecklingsarbete inom området barn och unga. Arbete är inlett med att skapa en sammanhållen och effektiv styrning.

Under våren 2025 har en enkät till vårdnadshavare skickats ut om vilket stöd föräldrar känner till och ser behov av. Totalt inkom 1327 svar och förvaltningen kommer att arbeta vidare med resultatet under året.

3.6 Ta fram en vägledning för det sociala arbetet som ökar likställighet och rättssäkerhet vid bedömningar och beslut utifrån den nya socialtjänstlagen

Beskrivning

För att säkerställa såväl rättssäkerhet som likvärdighet vid beslut och insatser ser uppdragsgivaren ett behov av att det tas fram en vägledning för det sociala arbetet, utifrån den nya socialtjänstlagen.

Följande två uppdrag slås ihop till ett:
1. Se över uppdatera/ ta fram vägledning för äldreomsorg och LSS
2. Ta fram en vägledning för det sociala arbetet som ökar likställighet och rättssäkerhet vid bedömningar och beslut utifrån den nya socialtjänstlagen

3.6.1 Genomförande: Riktlinjer för funktionshinder, IFO och äldreomsorg tas fram för politiskt beslut

Beskrivning
Riktlinjer för funktionshinder, IFO och äldreomsorg tas fram för politiskt beslut

Ansvarig
Lena Arnfelt
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Framtagandet av riktlinjer för funktionshinder, IFO och äldreomsorg är påbörjat och följer plan. Under 2024 kvalitetssäkras material och underlag samtidigt som omvärldsbevakning sker. Den nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft i juli 2025 påverkar innehållet i riktlinjerna men också tidplanen.

Pågående

3.7 Kvalitetsdialog inrättas

Beskrivning

Kvalitetsdialogen är ett politiskt stöd till kvalitetsförbättringsplanen och den samlade organisationens kvalitetsarbete. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare möts två gånger per år.

3.7.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger

Beskrivning
Yrkesdialogerna stöps om till kvalitetsdialoger för att skapa underlag till en förbättrad styrning utifrån kvalitet och hushållning samt stöd i budgetprocessen.

Frågeställningar att ta upp i dialogerna
•hur vidmakthåller vi en god kvalité i våra verksamheter?
•Var står vi idag utifrån kvaliteten på verksamheten?
•Vilka är de viktigaste faktorerna för att hålla god kvalité?
•Hur förbättrar vi kvaliteten i våra verksamheter klokast?

Under 2025 kommer följande steg genomföras för att inrätta kvalitetsdialoger.

1. Fastställande deltagare, vilka ska medverka vid dialogerna
2. Tidspanering, när och var ska dialogerna genomföras
3. Fastställande av program
4. Inbjudan

Ansvarig
Lena Arnfelt
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Under vintern hölls den första vändan kvalitetsdialoger. Politiker träffade utvalda medarbetare från olika verksamhetsgrenar i olika grupper. Tjänstepersoner från stab deltog som sekreterarstöd.

Dialogerna kom att beröra olika teman som till exempel kvalitet, förutsättningar för verksamheten och ekonomi och effektivitet.

Planeringsarbetet för nästa dialogtillfälle är ännu ej inlett.

3.8 Kvalitetsförbättringsplan

Beskrivning

Kommunens ambitioner och arbetet med att höja kvaliteten för inom vård och omsorg ska uttryckas i en särskild kvalitetsförbättringsplan som ska upprättas. Planen ska arbetas fram i nära dialog mellan politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare för att få med alla olika perspektiv och betraktelsesätt. Den ska belysa starka och svaga sidor utifrån en nulägesanalys och innehålla förbättringar på lång och kort sikt.

Friska arbetsmiljöer där medinflytande, medansvar och delaktighet råder, kommer att vara avgörande för synen på vård- och omsorgsyrkena i framtiden och lika avgörande för sektorns personalförsörjning. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, skolledare och skolpersonal möts två gånger per år.

3.8.1 Genomförande: Koppla kvalitetsförbättringsplanen till kvalitetsdialoger

Beskrivning
Genomförandet av kvalitetsförbättringsplanen kopplas till resultat från kvalitetsdialoger och verksamhetens befintliga pågående kvalitetsledningssystem (SKA och SOSFS 2009:11)

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående med avvikelse

Dialog har genomförts med kommunstyrelsens presidium i syfta att tydliggöra genomförande och vad som förväntas.

3.9 Inför modell att mäta social hållbarhet i kommunens samlade budgetarbete

Beskrivning

Alla behöver förstå vad utanförskapet kostar, inte bara för den enskilde individen, utan för kommunen och samhället i stort. Grunden för att förbättringsarbetet kring social hållbarhet och Agenda 2030 är mätbarhet. Med kunskap kommer nya arbetssätt.
Efter flera år av forskning finns inför 2024 en modell för att Systematiskt Mäta och Analysera Social Hållbarhet (SMASH).
Syftet med modellen är att visa på ekonomiska samband och konsekvenser för kommunen kopplat till arbete, ekonomiskt bistånd och utbildning.
Beräkningarna utgår från Kungälvs kommun egna verksamhet och siffror, i vissa fall även för stat, region och individ/hushåll. Konsekvensanalysen är ekonomisk och ska kunna höja verksamhetens effektivitet och förbättra kommunens resultat.
Modell att mäta social hållbarhet ska implementeras och finnas med som grund i kommunens samlade budgetarbete och beslutsfattande.

3.9.1 Genomförande: Modell för att mäta social hållbarhet

Beskrivning
Modell för att mäta social hållbarhet innefattar tre delar, verksamhetsutveckling, uppföljningsstruktur samt ekonomisk konsekvensanalys. Beträffande verksamhetsutveckling ska förvaltningen implementera de olika verktyg så som effektlogik, aktörskarta, processkarta, baslinjemätning med syfte att ännu tydligare kunna visa på effekter av insatser. När det gäller uppföljningsstruktur handlar det om fortsatt arbete kring program social hållbarhet och tydligare koppla aktiviteter mot mål. I samverkan med RISE har ett kunskapsunderlag tagits fram kring verksamhetskostnader och samhällsekonomiska konsekvenser.

Ansvarig
Lena Arnfelt, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-31
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Modellen är ett stöd för att se förvaltningens verksamhet på ett nytt sätt. Uppdraget att implementera den ekonomiska konsekvensanalysen innebär att förvaltningen ska:
- analysera framtaget beräkningsunderlag kopplat till målgruppen i syfte att identifiera resultat i resurser och över tid.
- omsätt identifierade resultat i handlingsplan kopplat till budget.
- prioritera vilka handlingar som ska genomföras.

Kommentar
Tertial 1 2025

Tillsammans med RISE och Samordningsförbundet Älv & Kust har en ekonomisk modell kring stegförflyttning tagit fram. Verktyget har utvecklats för att hjälpa Finsam att beräkna finansiella effekter för kommun, region samt stat, när det gäller individer som står långt från

arbetsmarknaden från offentlig försörjning och gör stegförflyttning mot arbete och studier, eller mellan olika ersättningar. Modellen har applicerats på Kompetenscentrums målgrupp för är att synliggöra förflyttningar och effekt av insatser utifrån arbetsmarknadsperspektivet.

ESF-rådet har beviljat medel för att genomföra en förstudie kring innovativa finansieringsformer. Projektet utgår från den plattform som byggts upp via Samhällskontrakten samt de modellarbetet som skett tillsammans med RISE kring systematisk mätning analys social hållbarhet (SMASH) i Kungälvs kommun. Förstudien, som ska slutföras i oktober 2025, har särskilt fokus på innovativa finansieringsformer i samverkan med civilsamhället kopplat till barn- och ungdomars psykiska hälsa.

Kungälvs kommun medverkar även i den nationella referensgruppen, när det gäller regeringsuppdraget att förbereda, utforma och implementera ett långsiktigt nationellt stöd för att stimulera användande av innovativa utfallsfokuserade arbetssätt och investeringsmodeller.

Lärdomar från SMASH , förstudie innovativa finansieringsformer samt deltagande i nationell referensgrupp kommer beaktas vid omställning ny socialtjänstlag.

Återkoppling sker till rådet för folkhälsa och social hållbarhet samt i samband med kommundialog delregional nämnd västra och Kungälvs kommun.

4 Bildning och lärande - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige

5 Bildning och lärande - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen

5.1 Trygg skola - kartläggning, åtgärder, utvärdering. • Insatser för en inre miljö som präglas av ordning, som eleverna är en del i och bidrar till • Stärk lärarens pedagogiska roll

Beskrivning

Kommunens skolor är inte så trygga som de borde vara. Såväl elevenkäter som enkäten till pedagogisk personal visar att det återstår mycket arbete. Det finns alldeles för stora olikheter i hur skolorna arbetar med den inre arbetsmiljön som är en grundförutsättning för att skolan ska fungera bra. Arbetet för att skapa trygghet i skolan är prioriterat. Barn och elever måste uppleva skolan som trygg. Därför behövs fler synliga och mer närvarande vuxna i skolan, för att sätta tydliga gränser för rätt och fel.

Den politiska uppdragsgivaren understryker vikten av att verkligen använda skollagens alla tillgängliga möjligheter för att upprätthålla en god ordning i våra skolor. De disciplinära åtgärderna i skollagen är utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, skriftlig varning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolan, avstängning och omhändertagande av föremål. Gemensamma regler för trivsel och ordning ska finnas och vara kända så att skolan får förutsättningar för en arbetsmiljö som fungerar för eleverna.

Som huvudman betonar vi hur viktigt det är att skapa goda förutsättningar för lärande och vill stärka lärarnas ledarskap och auktoritet i klassrummet och i hela skolan. Vi förutsätter att de kommande årens satsningar på kompetensutveckling omhändertar behovet av att stärka ledarskapet.

Kommentar: Uppdragen om trygghet och studiero hanteras inom ett gemensamt uppdrag. Elevhälsan var tidigare en del av detta uppdrag men har blivit ett eget uppdrag.

5.1.1 Genomförande: Trygg skola - kartläggning, åtgärder, utvärdering.

Beskrivning
Tryggheten i skolan kommer att stärkas genom rastaktiviteter för grundskolan F-6 samt anpassade och pedagogiska måltider för årskurs F-9. Samarbetet med Trygga ungdomsmiljöer fortsätter. Diskriminerings- och likabehandlingsplanerna kommer att stärkas genom att tydliggöra roller och ansvar. Fortsatt implementering kommer att ske av DF Respons som är sektorn digitala system för att att anmäla, utreda och följa upp kränkande behandling och diskriminering.

Inom det systematiska kvalitetsarbetet utvärderas även trygghet och studiero samt kränkande behandling och diskriminering. En viktig del i detta är Skolinspektionens och GR:s elevenkäter samt skolornas egna trygghetsenkäter.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2019-05-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 3 2024

Arbetet med att se över möjligheterna att schemalägga samtlig personal inom skolenheten under elevernas raster i syfte att öka bemanningen samt stärka trygghet och säkerhet har börjat ge resultat. Med fler närvarande vuxna i barn och elevers fritidsmiljöer bedöms trygghet och säkerhet att öka. Stora delar av grundskolan har schemalagd personal under elevernas

raster och ett arbete pågår med att utöka aktivitetsutbudet under raster för att bidra till en trygg och inkluderande miljö Syftet med rasten är att eleverna ska kunna fylla på med energi och delta i aktiviteter som upplevs som positiva och lustfyllda.

På gymnasiet har likabehandlingsgruppen utifrån trygghetsenkät som fungerar som komplement till GR-enkäten och riktar sig till gymnasiets samtliga elever kartlagt ytor som upplevs som otrygga av elever. H-huset och C-hallen är lokaler som pekats ut i enkäten. Enkäten har också visat att otrygghet kopplad till etnicitet och sexuell läggning ökat. Kuratorer stöttar pedagogisk personal i likabehandlingsarbetet. Klasspecifika åtgärder kommer att utformas i samverkan mellan lärare, rektorer och stödfunktioner. Vid årets slut planeras utvärdering av åtgärdsarbetet.

Elevhälsan har stärkts inom stödenheten och arbetet med implementering av elevhälsoplaner har fortskridit enligt plan under verksamhetsåret.

Att delaktiggöra stödenheten i det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå är ett pågående arbete inom sektorn. Att delaktiggöra de lokala elevhälsoteamen i enhetens systematiska kvalitetsarbete är även det ett pågående arbete.

Sektorn behöver föra en fortsatt dialog med utskottet för bildning och lärande i syfte att ytterligare konkretisera hur uppdraget om trygg skola på ett tydligt och meningsfullt sätt kan komplettera Skolverkets rekommendationer och kommunstyrelsens resultatmål om trygg och säker skola.

5.1.2 Genomförande: Insatser för en inre miljö som präglas av ordning, som eleverna är en del i och bidrar till

Beskrivning
Uppdraget kommer att bedrivas utifrån skollagens bestämmelser om trygghet och studiero, både utifrån bestämmelserna om en god arbetsmiljö, personalens befogenheter och disciplinära och andra särskilda åtgärder.

Personalen kommer att stärkas i dessa begrepp. Eleverna kommer att delta i framtagande av ordningsregler och en dialog kommer att föras mellan lärare och elever om trygghet och studiero som begrepp. Disciplinära åtgärder och andra särskilda åtgärder kommer att dokumenteras utifrån skollagens krav.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Sektor bildning och lärande planerar för och rapporterar om arbete med studiero och elevers delaktighet inom ramarna för kommunstyrelsens strategiska mål, systematiskt kvalitetsarbete som redovisas i huvudmannens rapport samt politiskt uppdrag från kommunstyrelsen. Detta leder till visst överlapp i rapporteringen.

F-6-skolorna arbetar med att anpassa lärmiljön när det till exempel handlar om möblering eller placering av eleverna i klassrummet. Flertalet F-6 skolor har arbetat med konsekvenstrappan och den är känd för elever, lärare och vårdnadshavare. Konsekvenstrappan har också tydliggjorts på 7-9-skolorna, både på klasstid och på elevråd. Denna typ av rutiner och strukturer ger resultat på skolorna.

Upplevelsen av studiero på gymnasiet varierar mer mellan olika program och det finns enskilda elever som har svårt att följa skolans ordningsregler. Varje enhet jobbar för att genom gemensamma förhållningssätt kring studiero och för att föra en kontinuerlig dialog med eleverna om studieron. Rektorerna lyfter själva fram att studieron förbättras när elever vet att det finns konsekvenser när ordningsreglerna bryts och vet att skolledningen agerar.

5.1.3 Genomförande: Stärk lärarens pedagogiska roll

Beskrivning
Undervisningens kvalitet samt ledning och stimulans är grunden för trygghet och studiero i klassrummet. Ett fortsatt utvecklingsarbete kring undervisningens kvalitet och pedagogiskt ledarskap kommer att genomföras för att ge rektorerna möjlighet att stärka kvaliteten på sina lärares undervisning.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum

Kommentar
Tertial 1 2025

2025-12-31

Pågående

Lärarna fortbildas på studiedagar och även under konferens tid, i olika delar av deras profession såsom NPF, studieteknik och olika metoder för att nå studieresultat och trygghet och studiero. Flertalet av skolorna har också någon form av sambedömning av nationella prov, där lärarna lär av varandra och diskuterar bedömning. Förstelärare leder ämnesnätverk i syfte att utveckla kompetens inom ämnesundervisningen. Digitala lärspridare (grundskolan) och superanvändare (gymnasiet) arbetar med att sprida kunskap om IT som verktyg i undervisningen.

Vad har gjorts sen sist?

Flertalet av skolorna har gjort flertalet av ovanstående aktiviteter samt startat upp arbete med undervisningens kvalitet. Rektorerna har fått i uppdrag att utifrån en rapport från Linköpings universitet, forma sin egen fortbildning utifrån detta för lärarna.

Tillsättning av försteläraruppdrag pågår, vilket förväntas bidra till en vitalisering av utvecklingsarbetet av lärarens pedagogiska roll.

Vad är resultatet så här långt?

Förhoppningsvis kan vi utläsa resultat när läsåret 24/25 är slut i augusti.

Håller planen?

De aktiviteter som påbörjats antas fortlöpa över läsåret.

5.2 Utvecklad och närvarande elevhälsa som är rätt dimensionerad. • Ta fram en tydlig kommungemensam vägledning för kompensatoriska och anpassade pedagogiska åtgärder i skolan.

Beskrivning

I en kunskapsskola som utbildar för livet, ska varje barn och elev ha rätt resurs vid rätt tillfälle. För att klara detta behövs tydligt ledarskap, ordning och trygghet i våra skolor, välutbildade pedagoger, flexibla grupp- och klassindelningar, en möjlighet till en andra chans som lov- och sommarskola, tillräckligt med stödpersonal och en utvecklad modern elevhälsa.

Det måste finnas en väl känd insatskedja för barn i behov av särskilt stöd. Huvudmannens inställning är att erbjuda stöd även om eleven inte är färdigutredd. En skola för alla betyder inte samma skola för alla.

Kommentar: Uppdragen som handlar om elevhälsa och särskilt stöd har slagits ihop.

5.2.1 Genomförande: Utvecklad och närvarande elevhälsa som är rätt dimensionerad

Beskrivning
Elevhälsan kommer att utvecklas genom elevhälsoteamen på skolorna som består av både medarbetare från skolan och från kommunens stödenhet. Där det är möjligt och lämpligt undersöks möjligheter att utveckla verksamheten med digitala hjälpmedel.

Sektorn för bildning och lärande arbetar även fortsättningsvis enligt elevhälsoplanen och Skolverkets process för särskilt stöd.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående

Utvecklingsarbete bedrivs både inom ramarna för det systematiska kvalitetsarbetet och i kraft av planerade aktiviteter kopplade till kommunstyrelsens resultatmål. Aktiviteten röd tråd genom utbildningskedjan berör extra anpassningar, särskilt stöd och elevhälsoärenden. Arbete planeras för att stärka och utveckla arbetssätt och processer.

Överlämningsarbete sker i samverkan med specialpedagoger på grundskola och gymnasiet. Elevhälsan träffar kontinuerligt arbetslagen och finns tillgänglig vid behov som uppstår.

Inom ramarna för arbetet med revision av särkskilt stöd i grundskolan ser sektorn att rektors ledarskap kan utvecklas och organiseras på ett sätt som frigör rektorsresurs att mer aktivt leda elevhälsan mot ett mer förebyggande arbetssätt. Undervisning kan också organiseras på ett sätt som möjliggör för lärare att inom ramarna för ledning och stimulans i klassrummet tillmötesgå fler elevers behov och därmed minska trycket på elevhälsan.

Elevhälsan utökas med stöd av statliga medel med en specialpedagog. Detta utgör en viktig resurs i arbetet med att säkerställa utredningsprocessen och minska risken för att elever med behov av utredning, åtgärdsprogram och uppföljning får vänta oskäligt länge.

5.2.2 Genomförande: Ta fram en tydlig kommungemensam vägledning för kompensatoriska och anpassade pedagogiska åtgärder i skolan.

Beskrivning
Kompensatoriska och anpassade pedagogiska åtgärder finns beskrivna i grundskolans och gymnasieskolans elevhälsoplan. Elevhälsoplanerna kommer att genomlysas.

Specialpedagognätverket kommer även att tillhandahålla kommungemensam kompetensutveckling kring ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd direkt riktat till skolorna och lärarna.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående

I nuläget finns vägledning och rutiner för grundskolan och gymnasieskolan. Elevhälsoplaner uppdateras i linje med nya riktlinjer från Skolverket och personal informeras.

Verksamhetschefer bedömer att framtagande av kommungemensam vägledning kan komma att prioriteras senare under verksamhetsåret, men i nuläget bör arbetet fokuseras på att förankra och uppdatera befintliga rutiner och arbetssätt för att skapa optimala förutsättningar för skolformsövergripande samarbete.

5.3 Planera barnomsorg dygnet runt om ett sådant behov uppstår.

Beskrivning

När fler verksamheter i samhället kräver bemanning dygnet runt ökar behoven av barnomsorg på andra tider än kontorstider. Ingen ska behöva tacka nej till ett jobb, barn ska ha rätt till en bra omsorg och företag till en bra kommunal service. Föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger ska precis som alla andra kunna lämna sina barn i trygghet innan jobbpasset. Därför behöver Kungälv en trygg och modern barnomsorg som är öppen och tillgänglig oavsett när föräldrarna arbetar.

5.3.1 Genomförande: Utredning av barnomsorg dygnet runt om sådant behov uppstår

Beskrivning
Barnomsorg dygnet runt har utretts av förvaltningen. Grunden för utredningen har varit

Ansvarig
Monica Carhult

omvärldsbevakning av hur andra kommuner genomfört omsorg på obekväm arbetstid. En viktig del av utredningen har också varit att belysa kostnaderna för de olika alternativen.

Utredningen presenterades för KS 2024-09-18 och beslut fattades att Kungälvs kommun ska erbjuda pedagogisk omsorg på kvällar, nätter och helger när behov finns och lämplig lokal kan erbjudas.

Förvaltningen arbetar vidare för att verkställa kommunstyrelsens beslut när behov och förutsättningar finns.

Kommentar
Tertial 1 2025

Barnomsorg dygnet runt har utretts av förvaltningen och har behandlats av UBL och KS i september 2024. Kommunstyrelsen beslutade att Kungälvs kommun ska erbjuda pedagogisk omsorg på kvällar, nätter och helger när behov finns och lämplig lokal kan erbjudas.

Det politiska uppdraget kommer så småningom gå in i en genomförandefas. Utgångspunkten är att pedagogisk omsorg på obekväm arbetstid ska börja erbjudas från och med att Fridhemskullens lokaler är ombyggda till Fontinskogens förskola, vilket väntas bli andra halvåret 2026 eller första halvåret 2027.

Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

5.4 NPF-säkra förskolor/skolor (Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning)

Beskrivning

Inom skolans utveckling uppdrar vi att arbeta med att NPF-säkra skolan och förskolan utifrån den fysiska miljön och genom att utveckla förhållningssätt och arbetsmetoder.

En bärande del i förhållningssättet innebär bland annat att man inte måste ha en diagnos för att för att få tillgång till olika hjälpmedel. En satsning på NPF-säkring måste innebära att personal kompetensutvecklas i arbetsmetoder och förhållningssätt.

Av skolor som genomfört NPF-säkring kan man lära att man tagit extern hjälp från externa parter som t ex riksförbundet Attentions utbildningscenter.

Det behövs en utveckling av förmågan att anpassa klassrumsmiljön som alla elever har tillgång till. Dit hör anpassning i alla klassrum, möblemang samt individuellt elevanpassade faciliteter.

5.4.1 Genomförande: NPF-säkring i fastighetsprojekt och lokalanpassningsbudget

Beskrivning
En beskrivning av NPF-säkring av lokaler kommer att tas fram som en del av lokalförsörjningsplanen.

NPF-säkring kommer att omhändertas i de kommande stora ombyggnationerna och renoveringarna som pågår eller startar inom kort på ett antal skolor och förskolor. Dessa åtgärder kommer att behöva anpassas efter förutsättningarna i respektive byggnad.

Inventeringen av övriga lokaler kommer att göras utifrån ett NPF-perspektiv. Målet är att en del av lokalanpassningsbudgeten årligen avsättas för att tillgodose behovet av NPF-säkring.

Samverkan mellan Bildning och Lärande och Samhälle och Utveckling kommer att ske i

Ansvarig
Anders Holm, Åsa Berglie, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

genomförandet.

Kommentar
Tertial 1 2025

NPF-säkring omhändertas i de kommande stora ombyggnationerna och renoveringarna som pågår eller startar inom kort på ett antal skolor och förskolor. Dessa åtgärder kommer att behöva anpassas efter förutsättningarna i respektive byggnad.

Samhällsbyggnad har inventerat samtliga grundskolor och Mimers hus gymnasiums lokaler utifrån ett NPF-perspektiv. Inventering av förskolor pågår. Utifrån inventeringen har ett antal lokalanpassningar genomförts eller kommer att genomföras. Målet är att en del av lokalanpassningsbudgeten årligen ska avsättas för att NPF-säkra lokaler. Även delar av inventariebudgeten har riktats mot NPF, till exempel genom en satsning på grupprum på enskilda skolor.

Åtgärder som har genomförts under 2023 och 2024 är bland annat akustikåtgärder som byte av undertak och tätning av ljudöverföring mellan rum. Därutöver har stort fokus legat på att byta belysning till dimbar belysning i klassrummen, byta undertak till mer ljudabsorberande lösningar och åtgärda grälla mönster och färger. Åtgärder har gjorts på Kastellegårdsskolan, Fontinskolan, Kullens skola, Olseröds skola, Hålta skola och Marstrands skola. Under sommaren 2024 genomfördes lokalanpassningar på Thorildskolan, Kareby skola, Sandbackaskolan och Munkegärdeskolan. Bland annat har matsalen på Munkegärde och Sandbacka fått akustikåtgärder, ny belysning och åtgärderna har skett i dialog med eleverna. Flera klassrum har fått nya undertak och ny belysning för en bättre ljud-och ljusmiljö. På Sandbackaskolans södra sida som vetter mot skolgården har nya värmeavvisande och bullerdämpande fönster monterats för att minska värmen i inomhusmiljön och dämpa bullret från barn som är på rast när undervisning pågår för andra klasser.

Sektor Bildning och Lärande beslutade i september 2023 om funktionsbeskrivningar för lokaler i grundskolan och förskolan. Beskrivningen fungerar som riktlinjer vid större om-, till- och nybyggnationer av grundskolor och förskolor i Kungälvs kommun. Sektorn har uppdaterat beskrivningarna så att de innehåller de punkter som är nödvändiga kopplat till en NPF-säkring. I lokalförsörjningsplanen finns även en sammanfattning om NPF-säkring utifrån funktionsbeskrivningen.

5.4.2 Genomförande: Stödenheten och specialpedagogiska nätverket sprider kunskap om NPF

Beskrivning
Stödenhetens kompetensutveckling kopplat till NPF till skolorna kommer att utökas. Stödenheten fortsätter även att tillhandahåller kompensatoriska hjälpmedel.

Specialpedagogiska nätverket kommer att bidra med kompetens i NPF-frågor. På enskilda skolor och förskolor sker även pedagogiskt utvecklingsarbete som i olika utsträckning berör neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Stödenheten bedriver även en särskild undervisningsgrupp för årskurs 6-9 på Skomakaren som bland annat riktar sig till elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Ansvarig
Anders Holm, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Stödenheten inom Sektor Bildning och Lärande genomför löpande kompetensutveckling kring NPF till enskilda skolor och förskolor. Denna har utökats under de senaste åren. Även specialpedagogiska nätverket sprider sin kompetens i NPF-frågor.

På skolorna samverkar elevhälsan med arbetslagen runt enskilda elever med stödbehov, vilket innebär att elevhälsan kontinuerligt stärker lärarnas kunskap i NPF-frågor. Elevhälsan ger också vägledning i klassrummet i konkreta undervisningssituationer.

På många enskilda skolor och förskolor finns ett pågående pedagogiskt utvecklingsarbete kopplat till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller har funnits de senaste åren. Många enskilda kompetensutvecklingsinsatser har genomförts under rektorernas ledning. En kartläggning har genomförts av skolornas kompetensutveckling som visat följande:

- De flesta grundskolor har gjort tillräckliga kompetensutvecklingsinsatser kring NPF-anpassning, men ett antal skolor kommer att få kompletterande kompetensutvecklingsinsatser från kommunens stödenhet. Dessa kompetensutvecklingsinsatser genomförs under läsåret 2024/2025.
- Mimers hus gymnasium bedöms ha genomfört tillräckligt många kompetensutvecklingsinsatser om NPF-anpassning. Kontinuerlig kompetensutveckling om ämnet kommer att ske de kommande åren.
- Förskolan bedöms ha genomfört tillräckliga kompetensutvecklingsinsatser utifrån den kommungemensamma satsningen på tydliggörande pedagogik som pågått under ett antal år.

5.5 Ändamålsenlig resurssättning utifrån skolresultat

Beskrivning

Som huvudman avser vi att höja kunskapsläget kring skolans faktiska resurser och kopplingen till de pedagogiska resultat som eleverna vid Kungälvs kommuns skolor uppnår. Med pedagogiska resultat avses resultaten i de nationella proven. Motivet till detta är att förbättra ekonomi- och kvalitetsstyrningen så att kommunens satsningar går till rätt insatser och ger goda resultat.

Vi vill skapa en ny kultur för utvecklingen av hela skolan där vi utgår från att genomföra satsningar som kan mätas genom meritvärde och förbättrade provresultat. Det innebär att vi efterfrågar förslag på utvecklingsområden som grundas i ordentliga analyser med ett synsätt att förutsättningarna för framtidens goda resultat skapas idag.

5.5.1 Genomförande: Utveckling och uppföljning av resursfördelning för skolan

Beskrivning
Strukturresursen för grundskolan kommer att höjas från 3 till 5 procent av grundskolans budget. Uppföljningen av både strukturresursen och tilläggsresursen inom det systematiska kvalitetsarbetet stärkas och det samma gäller resursfördelningen mellan gymnasieskolans program.

Nationella prov och betygsresultat kommer att ingå i det systematiska kvalitetsarbetet och analyseras på skolenhets-, verksamhets- och sektorsnivå. De vertikala dialogerna med rektorerna kommer tydligare att utgå från rektorerna fokusområden med tydlig koppling till skolornas resultat.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Grunden för resursfördelningen till skola och förskola är sektorns resursfördelningsmodell. Strukturresursen för grundskolan har höjts från 5 procent till 7 procent av grundskolans budget för 2024 års budget och kvarstår på samma nivå i 2025 år budget. En formell utvärdering av strukturresursen är planerad till 2026.

Från och med 2024 har resursfördelning varit en kvalitetsfaktor inom det systematiska kvalitetsarbetet och belysa alla aspekter av resursfördelning inom skolan och inte enbart statsbidrag, strukturresurs och tilläggsresurs. Detta är även i linje med Skolverkets nationella kvalitetssystem. Uppföljningen av denna kvalitetsfaktor redovisas för utskott och kommunstyrelse i huvudmannens rapport i maj respektive juni 2025.

Ett nytt barn- och elevregister har upphandlats och ett nytt statistikverktyg har implementerats. Det nya statistikverktyget underlättar för både kommunen och skolorna att följa sina betygsresultat och resultat på de nationella proven. Redan idag tar förvaltningen fram omfattande statistikunderlag som stöd när skolorna analyserar sina egna resultat som en del av deras systematiska kvalitetsarbete.

Från och med höstterminen 2025 är jämförelser mellan nationella prov och betygsresultaten

en kvalitetsindikator inom det systematiska kvalitetsarbetet. Våren 2025 ordnas workshops om nationella prov för rektorsgrupperna. Detta är en fortsättning på förra årets workshops om bedömning och betygssättning. Mer utförlig statistik om nationella prov på skolnivå har också tagits fram.

Varje skola och förskola förväntas ha 1-3 fokusområden inom kommunens modell för verksamhetsstyrning, Move. Det är här grunden för skolans och förskolans utvecklingsarbete ligger. Sektorn har gett de vertikala dialogerna i en tyngre roll i verksamhetsstyrningen i syfte att stärka diskussionerna mellan rektorerna och verksamhetscheferna om varje skolas eller förskolas fokusområden.

5.6 Stärka rektorernas mandat och mod

Beskrivning

Som huvudman betonar vi hur viktigt det är att skapa goda förutsättningar för lärande och vill stärka lärarnas ledarskap och auktoritet i klassrummet. Vi förutsätter att de kommande årens satsningar på kompetensutveckling omhändertar behovet av att stärka ledarskapet. Vi understryker särskilt behovet av att stärka rektorernas ledande roll och större mod inom rektorernas mandat.

5.6.1 Genomförande: Satsningar genomförs för att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap

Beskrivning
Ledarforum kommer att anordnas och utgör ett viktigt stöd för rektorernas ledarskap. Nya rektorer och biträdande rektorer genomgår det statliga rektorsprogrammet. Kompetensutveckling för rektorer inom respektive verksamhet kommer att genomföras. Vertikala dialoger stärker ledarrollen. Rektors pedagogiska ledarskap utvärderas även genom det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhets-, verksamhets- och sektorsnivå.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Sektorn har arbetat med att tydligare förankra skollagens bestämmelser om trygghet och studiero hos personalen i syfte att säkerställa att rektorer och lärare känner till sina mandat och är trygga i sin yrkesroll vad gäller att använda disciplinära åtgärder i trygghetsarbetet.

Samtliga rektorer och biträdande rektorer, med undantag för enstaka nyrekryteringar, deltar i eller har slutfört det statliga rektorsprogrammet. Vertikala dialoger mellan verksamhetschef och rektor genomförs tre gånger per år utöver medarbetarsamtal och uppföljningssamtal. Rektorsgrupperna träffas varje vecka och för både förskolan och F-9 sker utbyte områdesvis. Varje verksamhet har egna fokusområden och kompetensutveckling för rektorerna.

I gymnasierektorsgruppen arbetar man med att förankra verksamhetsplanen på de olika enheterna. Olika rektorer håller också i olika teman där man delger sina kollegor om metoder kring till exempel lektionsbesök. Gruppen arbetar också med gemensamma definitioner och förståelse av vad undervisningens kvalitet och lärarskicklighet innebär.

Grundskolans rektorer arbetar aktivt med sitt ledarskap med att delge varandra goda exempel i lärande samtal och även i miniföreläsningar som de gör för varandra. Rektorerna har också fått boken "7 goda vanor" och kan ur den få lärdomar och gemensamt språk kring ledarskap och självledarskap.

Ledarforum anordnas numera flera gånger per år med fokus på frågor som är viktiga för rektorernas ledarskap, till exempel värdegrund och demokrati, som är en del av arbetet med trygghet och studiero. Undervisningens kvalitet står nu i fokus för ledardagar.

5.7 Utred skolans upptagningsområden och skolskjutsar • Planera skolan långsiktigt utifrån elevprognoserna

Beskrivning

Med den höga befolkningsökning som framför allt finns inom Kungälv, Ytterby, Kareby och Diseröd behöver vi en plan för hur nya skolplatser kan skapas genom tillbyggnad av befintliga skolor. Inom uppdraget behövs en översyn göras utifrån personalen och elevernas säkerhet. Det arbetet innefattar den yttre miljön med skolgårdar, trafik samt den inre miljön med inrymnings- och utrymningsvägar.

Den politiska uppdragsgivaren vill ta tillvara på befolkningsökningen i Tjuvkil som nyligen resulterat i en ny förskola. Stora investeringar är planerade i en flexibel förskola/skola inklusive idrottslösning på Köön den kommande 6 årsperioden. Planerna måste ta med befolkningsökningen i hela kustområdet och eventuellt förändra skolans upptagningsområden så att det skapar bästa möjliga förutsättningar för barnen i kustområdet.

För att kommande skolinvesteringar såväl i kustzonen som hela kommunen ska bli optimala, behöver frågan om ändrade upptagningsområden och skolskjutsar som stödjer kommande skolinvesteringar studeras.

Kungälv har endast tre högstadieskolor och samtliga upptagningsområden berörs i hög grad av den ökande folkmängden. Vi behöver arbeta fram lösningar hur vi tillgodoser behovet av högstadieplatser i framtiden. Vi ser två möjliga strategier; öka antalet utbildningsplatser i befintliga lägen eller skapa nya utbildningsplatser i kommundelarna.

När olika skolor ligger i omedelbar anslutning till varandra bör kommunen överväga vilka effekter en sammanhållen skola F-9 kan ge. Vi tycker att det vore en bra idé att undersöka den möjligheten i Munkegärde med att skapa en sammanhållen skola med Olserödsskolan och Munkegärdeskolan under förutsättning att man kan visa att man har ett bra koncept. Syftet är att förbättra förutsättningarna för eleverna i området att lyckas bättre i skolan.

5.7.1 Genomförande: Utred skolans upptagningsområden och skolskjutsar

Beskrivning
Utifrån lokalförsörjningsplanen kommer en presentation att göras av hur elevkapaciteten för F-6-skolorna ser ut i relation till befolkningstillväxten, inklusive planerade och pågående ombyggnationer och renoveringar. Kommunikationen mot UBL i lokalfrågor kommer att stärkas och utskottet få löpande information i fastighetsfrågor.

Kungälvs kommun fördelar platser på grundskolor utifrån fritt skolval och närhetsprincipen. Upptagningsområden används i dagsläget inte. En genomlysning kommer att ske av om upptagningsområden är förenliga med fritt skolval och närhetsprincipen.

Skolskjutsar genomförs i första hand via Västtrafik. Även skolskjutsarna kommer att genomlysas.

Samverkan kommer att ske mellan Bildning och lärande och Samhälle och utveckling kring uppdraget.

Kommentar
Tertial 1 2025

Ansvarig
Anders Holm, Åsa Berglie, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Lokalförsörjningsplanen har antagits av politiken och en fördjupad presentation har hållits för både UBL och BLK två år i rad. I samband med det presenterades det även vilka investeringsprojekt som finns planerade, som nyligen har genomförts eller som pågår för respektive skola.

När det gäller F-6-skolorna så pågår bland annat följande investeringsprojekt:

- Sparråsskolan utökas med ytterligare en klass både 2024 och 2025 och kommer på sikt utöka kapaciteten ytterligare för att möta befolkningsökningen i Nordtag och andra delar av Ytterby.
- Ett investeringsprojekt påbörjas under 2025 på Kastellegårdsskolan, med nytt tak, ny ventilation samt en tillbyggnad som säkrar skolans nuvarande kapacitet på ett hållbart vis.
- En ny byggnad står klar för Kareby skola från och med hösten 2024.
- Diseröds skola byggs ut genom en tillbyggnad, ny matsal, idrottshall och ombyggnation av andra lokaler mellan 2024 och 2027.
- I Kärna skola byggs ny matsal och kök mellan 2024 och 2025 och därefter kommer nuvarande matsal och kök att byggas om till fler undervisningsytor.
- Detaljplanearbete för att ersätta Tunge skola pågår.
- En ombyggnation av Sandbackaskolan sker i etapper, bland annat med inriktning på anpassad grundskola.
- En lokaliseringsstudie pågår för placering av nya F-6-skolor i Centrum respektive Ytterby. En eller flera nya F-6-skolor kan på lång sikt behövas när nya områden byggs i Centrum och Ytterby.

När det gäller utvecklingen i kustzonen så följer förvaltningen denna noggrant. En lokaliseringsstudie och detaljplanearbete pågår för en ny flexibel skola/förskola på Koön för att ersätta Marstrands skola på Marstrandsön. I väntan på VA till Hålta skola sker strategiska markköp för att på sikt kunna bygga ut skolan. En lokalutredning om utbyggnation av skolan pågår. En lägesrapport om skolans kapacitet utifrån bland annat VA och ventilation har presenterats för UBL och USU i april 2025. På längre sikt kan fler barn tillkomma i kustzonen. Detta kan kopplas till nya förutsättningar för VA i kustområden och detaljplaner på Instön och Koön samt utvecklingen i Tjuvkil.

Kungälvs kommun fördelar platser på grundskolor utifrån fritt skolval utifrån skollagens bestämmelser. Den äldre tidens upptagningsområden finns inte kvar, men begreppet används fortfarande i en del andra kommuners skolval. Det brukar då syfta på att barn i ett visst område har förtur till ett antal skolor inom ett visst område, under förutsättning att vårdnadshavarna väljer denna skola. Detta är ett snarlikt system till hur Kungälvs kommuns skolval organiseras. En genomlysning kommer att göras för att se om denna typ av upptagningsområden är möjligt att tillämpa i Kungälvs kommuns skolval. Även konsekvenser för skolskjutsar kommer att belysas.

7-9-skolorna belyses genom det politiska uppdraget *Utredning av skolstrukturen för kommunens högstadieskolor.*

5.7.2 Genomförande: Utredning av skolstrukturen för kommunens högstadieskolor

Beskrivning
Utifrån lokalförsörjningsplanen kommer en utredning genomföras av skolstrukturen för högstadieskolorna i relation till elevprognoserna. Utredningen kommer att innehålla rekommendationer om lämpliga åtgärder. Utredningen kommer också undersöka möjligheten att skapa en sammanhållande skola mellan Olserödsskolan och Munkegärdeskolan.

Samverkan kommer att ske mellan Bildning och lärande och Samhälle och utveckling kring uppdraget.

Ansvarig
Anders Holm, Åsa Berglie, Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Förvaltningen utreder för närvarande skolstrukturen för kommunens högstadieskolor. Utredningen är i sitt slutskede och väntas presenteras för utskott och kommunstyrelse

under hösten 2025.

Enligt den nya befolkningsprognosen som kom i november 2024 kommer Kungälvs kommun att ha cirka 154 fler elever i högstadiet 2033 jämfört med 2024. Detta innebär cirka 50 elever fler per årskurs. Det är först runt 203p0 som denna ökning börjar och då stegvis fram till 2033. Innan dess väntas antalet elever i högstadieskolorna att minska något jämfört med idag.

I kommunens lokalförsörjningsplan finns det redan idag redogjort för hur denna befolkningsökning kan hanteras, till exempel i form av pågående ombyggnationer och renoveringar av Ytterbyskolan och Munkegärdeskolan samt lokalanpassningar på Thorildskolan. Tillsammans med att dagens högstadieskolor har ett överskott på platser väntas detta ge tillräckligt med platser för att möta befolkningsökningen fram till 2033.

Befolkningsprognosen sträcker sig enbart fram till 2033. Efter detta väntas antalet elever i högstadieskolorna att öka ytterligare, i och med att de barnfamiljer som flyttat till Kungälvs kommun de senaste åren och nu har yngre barn, kommer att ha barn i högstadieåldrarna efter 2033. Därför står perioden efter 2033 att stå i särskilt fokus för utredningen, utifrån de åtgärder som behövs för perioden efter detta.

Förvaltningens utredning av skolstrukturen kommer att utgå från dagens lokalförsörjningsplan, men även förutsättningslöst redovisa andra alternativ, som en eller flera F-9-skolor, framtida byggnation av ytterligare en högstadieskola eller ytterligare utbyggnationer av redan existerande högstadieskolor. En omvärldsbevakning har även gjorts av liknande kommuner.

5.8 Erbjud YH-utbildningar i Kungälv

Beskrivning

Idag hyr kommunen in lokalerna som vuxenutbildningen använder i nära anslutning till gymnasiet. Det finns ett behov att skissa på hur gymnasiet med vuxenutbildning ska bedrivas i framtiden, detta måste utredas ur flera perspektiv som behov, ekonomi och stadsutveckling. Utöver det bör kommunen ta till sig de kompetensproblem näringslivet har och i framtiden utveckla Kungälv som studieort och kunna erbjuda de YH-utbildningar som näringslivet efterfrågar.

5.8.1 Genomförande: Utredning av YH-lärcentrum

Beskrivning
En utredning kommer att genomföras om ett YH-lärcentrum i Kungälv. För att starta ett YH-lärcentrum krävs ett godkännande från Myndigheten för yrkeshögskolan.

Kommentar
Tertial 3 2024

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Att erbjuda YH- utbildningar inom branscher där det finns behov av arbetskraft, som till exempel restaurangbranschen kan bidra till att möta lokala arbetsmarknadsbehov, minska arbetslösheten, främja lokal ekonomisk tillväxt och stödja utvecklingen av branschen i området.

Efter en noggrann undersökning utifrån de lokala förhållandena i Kungälv pekar det på att områden inom turism, säsongsmässiga yrken eller restaurangbranschen har behov av arbetskraft. Vi har haft en kontinuerlig dialog och samarbete med lokala restauranger och intresset finns för att få starta YH, vilket är ett av de kraven som ställs vid ansökan. Vi konstaterar också att Kungälv med dess lokala företag och unika förutsättningar kommer att kunna erbjuda en utbildning som inte redan erbjuds på andra ställen.

Genom att erbjuda en YH-utbildning inom ”Enogastronomi” inklusive köksmästare och hovmästare kan vi tillsammans med branschen möta den ökande efterfrågan på arbetsmarknaden och utbilda kvalificerad arbetskraft.

- En YH-utbildning inom specifika branscher och yrken kan stimulera tillväxten av lokala företag och bidra till en starkare ekonomi i Kungälv.
- Genom att erbjuda kvalificerad arbetskraft inom specifika branscher kan Kungälv bli

mer attraktivt för företag att etablera sig eller expandera sina verksamheter i området.

- En YH-utbildning kan bidra till att säkerställa en stabil och kvalificerad tillgång på arbetskraft inom viktiga sektorer, vilket är avgörande för att stärka näringslivet och samhället i Kungälv på lång sikt.

Effekter: Om restaurangbranschen växer eller diversifierar sig, till exempel med nya restauranger, caféer eller matleveranstjänster, kan behovet av arbetskraft öka för att möta den ökade efterfrågan. Förändringar i befolkningens konsumtionsmönster, såsom ökad efterfrågan på restaurangmat eller ökad preferens för restaurangupplevelser, kan leda till en ökad efterfrågan på kvalificerad personal inom restaurangbranschen. Vidare blir en kommun mer attraktiv att arbeta, utbilda sig och bo i om det finns en bredd inom ex utbildningsväsendet.

Kostnader: Personal, hyra av lokaler och utrustning, marknadsföring, ackreditering, LIA-platser, administration och drift. Det är viktigt att göra en noggrann kalkyl för att bedöma alla kostnader och intäkter innan man startar utbildningen. Kostnaderna varierar beroende på utbildningens omfattning och lokalisering. I viss mån kan kostnader delas med arbetsgivaren man bedriver den ihop med.

Genom att investera i utbildning och arbetskraftsutveckling kan Kungälv skapa en hållbar och välmående lokal ekonomi samtidigt som den möter behoven på arbetsmarknaden.

Förslaget till förvaltningen är att gå vidare med att starta en Yrkeshögskola i Kungälv. Ansökningsförfarande tar lång tid och om an ansökan skulle lämnas in under tredje kvartalet 2024 kan en utbildning tidigast startas under hösten 2025.

Förvaltningen föreslår att KS fattar ett beslut inom snar framtid.

5.9 Dialog med näringslivet om kompetensbehov

Beskrivning

Kommunens arbetsmarknadspolitik måste bli mer ömsesidig i förhållande till företagen. Vi vill gärna som kommun ha näringslivets medverkan i praktikplatser och olika samarbeten och skapa utbildningar som efterfrågas av det lokala näringslivet. Arbetet med kompetenscentrum och samhällskontrakt skall fortsätta. Kopplingen mellan skola-arbetsliv-företagande ska förstärkas och utvecklas och Kungälv ska kunna erbjuda de YH-utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar.

5.9.1 Genomförande: Utökad satsning på näringslivets behov utifrån Kompetenscentrum, gymnasieskolan och grundskolan

Beskrivning
Kompetenscentrum kommer att genomföra en utbyggnad av samhällskontraktet och förbättra arbetsgivarservicen i relation till näringslivet. Kompetenscentrum och vuxenutbildningen kommer att även att bedriva en dialog kring yrkesutbildningar utifrån näringslivets behov.

I gymnasieskolan kommer branschråden att fördjupa sitt samarbete med näringslivet. För grundskolan kommer en digital plattform för prao att tas fram.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson, Madeleine Nilsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Vad har gjorts sen sist?

- Studie och yrkesvägledare för grundskolan deltar regelbundet på morgonpasset, detta för att etablera näringslivskontakter för exempelvis prao. Det är även ett bra sätt för SYV att förstå vad näringslivet efterfrågar i framtida medarbetare.
- Jobb- och framtidsmässan på Mimers hus genomfördes vecka 9. Inbjudan spreds via nätverksträffar, nyhetsbrev, sociala medier och direktkontakter till företagare i Kungälv och universitet och högskola.
- "Framtidens arbetsmarknad" är ett event som SYV och näringslivsfunktionen

håller för vårdnadshavare. Representanter från el, fordon, vård- och omsorg och transport finns.

- Näringslivsfunktionen är med på Mimers hus programråd, och man har deltagit på vård- och omsorgsprogrammets, industriprogrammets och försäljnings- och serviceprogrammets programråd. Under dessa programråd görs exempelvis företagsbesök för att prata om deras behov, med ambitionen att få in unga i deras verksamhet. Där kan man skapa så kallade jobbspår, tillsammans med kompetenscentrum.
- Inom programmen försäljning- och service samt transport planerar man att införa "träningsintervjuer", där företagare kommer och håller intervjuer i utbildningssyfte. Detta för att eleverna ska känna sig redo för riktiga intervjuer i samband med praktik- och arbetssökande.
- Fler företag har anslutit till samhällskontraktet, där kompetenscentrums elever kan få praktikplatser och således få arbetsmarknadserfarenhet.

Vad är resultatet så här långt?

Det råder hög efterfrågan på arbetskraft inom de yrkesförberedande programmen på gymnasiet, vilket innebär att samtliga har möjlighet till arbete efter examen.

Sedan uppdraget påbörjades har allt fler företag anslutit sig till programråden, vilket innebär att näringslivet bättre kan få sina behov tillgodosedda och gymnasielever/vuxenutbildningen elever kan etablera sig på arbetsmarknaden.

5.10 Kultur i kommundelarna

Beskrivning

En kommun med mycket hög inflyttning ger en kommun med många människor som saknar kunskap om kommunens historia och kultur. Vi behöver anstränga oss i arbetet att synliggöra och nå fler människor och skapa sammanhang genom kulturen. Som uppdragsgivare ser vi stora möjligheter att lyfta fram kulturen när vi bygger stad och utvecklar nya stråk. Vi ser också möjligheter att utveckla kulturutbudet i kommundelarna.

5.10.1 Genomförande: Kultur i kommundelarna

Beskrivning
Närbiblioteken kommer att erbjuda ett utökat programutbud i samverkan med både allmänkultur och kulturskolan. Det kan handla om författarbesök, visafton, utställningar, lovaktiviteter för barn etc.

Arrangemang kommer att anordnas ute i kulturdelarna där både biblioteket och kulturskolan kommer att finnas representerat, till exempel familjelördagar i Komarken och andra områden. Samarbetet med lokala aktörer som t.ex. kultur- eller hembygsföreningar vid arrangemang kommer att utökas. Både arrangemang i egen regi och andra aktörers evenemang.

Samarbetet med förskolor kommer att fortsätta för att nå ut med läsfrämjande aktiviteter som till exempel sagostunder och bokpresentationer för barn och deras föräldrar på olika platser i kommunen.

Kulturskolan kommer fortsätta att arbete med att förlägga konserter och lägerverksamhet på olika platser i kommunen som komplement till Mimers kulturhus. Undervisningen inom kulturskolan bedrivs i hög grad redan ute i kommundelarna.

Digitalt tillgängliggöra kulturarvsplatser och konst med hjälp av QR-koder.

Kommentar
Tertial 1 2025

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Kulturverksamheten i Kungälv erbjuder flertalet aktiviteter både i och utanför Mimers

Kulturhus och i samarrangemang med andra partners. På detta sätt når verksamheten utanför de egna rummen och till dem som inte brukar eller har möjlighet att komma till oss.

Biblioteket, Kulturskolan och kultursamordnarna arbetar uppsökande och utåtriktat genom att erbjuda aktiviteter i andra lokaler och på andra platser i samhället.

2024 startades två arbetsgrupper upp som har i uppdrag att utveckla och samordna arrangemang och aktiviteter. I uppdragen ingår att erbjuda aktiviteter på olika platser i kommunen som t ex konceptet Kulturlördag samt lovaktiviteter. Uppdragen består till stor del av att möjliggöra och underlätta för andra aktörer att genomföra kulturaktiviteter i kommunen vilket är en förutsättning för att upprätthålla ett rikt och varierat kulturliv i hela Kungälv. Marknadsföring och information av lovaktiviteter samordnas med andra kommunala verksamheter.

Biblioteket har fått medel från Statens kulturråd för projektet Komarkens läsfest, en satsning på läsfrämjande aktiviteter för ungdomar som kommer att äga rum under hösten på Nordmarkens fritidsgård.
Kulturskolan har fått medel från statens kulturråd för utvecklingsprojekt där man samarbetar med Sandbackaskolan kring gruppundervisning i olika instrument för elever på fritidstid i syfte att nå fler på lika villkor.

Kärna bibliotek har startat upp regelbundna sagostunder för barn 0-2 år. Marstrands bibliotek har erbjudit flera litteraturprogram och startat upp en bokcirkel för vuxna. Närbiblioteken i Diseröd, Kode och Kärna har haft gemensam aktivitet kring odling och miljö för barn i skolåldern och deras vuxna. Närbiblioteken har också haft ett antal författarprogram och föreläsningar under våren.
Projektet "Sandbacka-spelet" har startat för elever ur åk 3. Kapacitetsstärkande projekt för att höja kunskapen om Kulturskolan inför införandet av fritidskortet har startat.
Lovverksamhet har genomförts i flera kommundelar såsom Kärna, Ytterby, Kode och Kareby under februarilov och påsklov.

Fortsatt utvecklad samverkan med andra kommunala verksamheter, föreningar och studieförbund är en framgångsfaktor för ökad måluppfyllelse. Verksamheten kan, i samarbete med andra, göra mer för fler och också lättare nå ut och sprida kännedom om kulturverksamheten.

Kultursamordnare och fritidskonsulent har en nära dialog för att utveckla samarbetet med kulturföreningarna och studieförbunden. Kulturskolan utökar sina kontakter/samarbeten med föreningar. Vi har genomfört "pop-up" kulturskola under loven i Kärna, Kode och Kareby. Bibliotekets programsamordnare fördelar strategiskt ut aktiviteter på närbiblioteken vilket är uppskattat av invånarna.

Ett lyckat koncept är Kulturlördag, ett större gemensamt arrangemang för alla målgrupper i samarbete med andra kommunala verksamheter, organisationer och föreningar. Årets kulturdag går av stapeln 10 maj i Kärna, där Kulturens alla enheter deltar.

Verksamheten framåt förväntas genomföras som planerat.

5.11 Sociala investeringar med lön istället för bidrag

Beskrivning

Sociala investeringar är investeringar som syftar till att förebygga eller åtgärda samhällsproblem. I detta avseende är avkastningen samhällsnytta (för såväl individen som samhället) i form av minskade samhällskostnader eller ökad samhällsnytta i form av ny ökad produktiv samhällsaktivitet. Arbete med sociala investeringar sker inom och mellan förvaltningens samtliga sektorer och bolag. Kompetenscentrum leder arbetet.

5.11.1 Genomförande: Utreda sociala investeringar med lön istället för bidrag

Beskrivning	**Ansvarig**
En utredning kommer att göras om hur sociala investeringar kan genomföras för individer med lön istället för bidrag.	Åsa Berglie, Monica Carhult Karlsson

Exempel på social investering är ett sportbibliotek, där resursåteranvändning kan hjälpa till att nå kommunens Agenda 2030 samt bidra till cirkulär ekonomi.

Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 3 2024

Sociala investeringar med lön i stället för bidrag handlar om att erbjuda personer som till exempel har ekonomiskt bistånd en anställning inom kommunen med lön istället för bidrag. Det kan både röra sig om tidsbegränsade och subventionerade anställningar.

Sektorn är klar med utredningen av hur sociala investeringar med lön i stället för bidrag skulle kunna genomföras rent praktiskt. Idag finns konceptet "fritidsbank" som många kommuner inom Göteborgsområdet ä fritidsbanken" sköter driften. Vi har i utredningen kommit fram till att köpa konceptet "fritidsbank" tappar sitt syfte med sociala investeringar då kommunen är inte en part som bidrar med individer som kan få lön istället för bidrag. Fritidsbanken har sina egna anställda.

Utifrån politiska uppdraget "sociala investeringar med lön istället för bidrag" uppfyller det ett större syfte att starta en "idrottsbibliotek" inom egen regi då vi anställer personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, ökar samverkan med föreningslivet och kan öka samverkan internt i kommunen.

Sektor Bildning och lärandes ansvar;

- Utse projektledare som ansvarar för uppstart av verksamheten. Håller kontakt med föreningar och andra kommuner, ansvarar att skapa aktiviteter som gör att fler medborgare hittar till idrottsbiblioteket men även nyttjar produkterna som finns till utlåning.
- Arbetsledning och handledning på arbetsplatsen sker i samverkan med personal på kompetenscentrum.
- Anställningsstöd från AF under 12 månader vilket innebär lägre utbetalning av försörjningsstöd.
- Prioriterade hushåll är barnfamiljer, unga vuxna samt personer med funktionsvariationer.

Sektor Samhälle och utvecklings ansvar;

- Identifierar lämplig uppstartslokal som kan fungera fram till att arenan är byggd.
- Iordningställande av lokaler för verksamheten.
- Sportbibliotek för fritidsutrustning - först i befintliga lokalbeståndet för att i framtiden flytta till och ingå i arenan på Ytterns samlade utbud av verksamhet.

**Ingången är enhet på kompetenscentrum som tar emot ärenden från bland annat stöd och försörjning.*

5.12 Inför modell att mäta social hållbarhet i kommunens samlade budgetarbete

Beskrivning

Alla behöver förstå vad utanförskapet kostar, inte bara för den enskilde individen, utan för kommunen och samhället i stort. Grunden för att förbättringsarbetet kring social hållbarhet och Agenda 2030 är mätbarhet. Med kunskap kommer nya arbetssätt.
Efter flera år av forskning finns inför 2024 en modell för att Systematiskt Mäta och Analysera Social Hållbarhet (SMASH).
Syftet med modellen är att visa på ekonomiska samband och konsekvenser för kommunen kopplat till arbete, ekonomiskt bistånd och utbildning.
Beräkningarna utgår från Kungälvs kommun egna verksamhet och siffror, i vissa fall även för stat, region och individ/hushåll. Konsekvensanalysen är ekonomisk och ska kunna höja verksamhetens effektivitet och förbättra kommunens resultat.
Modell att mäta social hållbarhet ska implementeras och finnas med som grund i kommunens samlade budgetarbete och beslutsfattande.

5.12.1 Genomförande: Använd och utveckla verktyg för verksamhetsutveckling enligt SMASH på Kompetenscentrum

Beskrivning
Kompetenscentrums huvuduppgift är att erbjuda utbildningar och insatser som leder till arbete eller vidare studier. En viktig uppgift är att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande för alla och samverka med arbetsmarknadens aktörer i syfte att skapa utbildningar och insatser som möter arbetsmarknadens framtida kompetensbehov.

Genom projekt SMASH har verktyg utvecklats och provats, på bland annat Kompetenscentrums verksamhet, med syfte att mäta och följa upp individer förflyttning i samband med utbildning och insatser.

Målsättningen är att genom bättre uppföljning på individnivå få fler i arbete och studier. Kompetenscentrum ges i uppdrag att använda och utveckla SMASH-projektets modell för verksamhetsutveckling. Ambitionen är att Kompetenscentrum är ett lärande exempel i förvaltningen.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 3 2024

De delar av SMASH som kompetenscentrum använder inom verksamhetsutveckling är:

- Effektlogik som möjliggör en överblick av hur mycket resurser som behöver användas och vilka aktiviteter som ska ingå redan från början. Den delen är i nuläget inte kopplad till en ekonomisk modell men det är genomförbart på sikt.
- För att se och förstå stegförflyttningar hos individer så har vi introducerat baslinjemätning i Ingång och för Helhetslyftet. Det är för att kunna se vad som är gynnsamt för individen och ger oss möjligheter att ställa frågor inom de områden stegförflyttningen sker.

Planen framåt är fortsatt att implementera effektmätning på hela Kompetenscentrum både inom vuxenutbildningen och stöd och försörjning. Ambitionen är att hitta ett sätt att koppla ihop effektmätning med indikatorer.

För att kunna ta nästa steg mot datainsamling ska en enkät tas fram som ska hjälpa oss att utvärdera pågående insatser, samt uppföljning av avslutade insatser. Förhoppningen är att identifiera de mest effektiva insatserna för att kunna fokusera på aktiviteter och processer som fungerar eller skapa insatser som idag inte finns.

5.13 Kvalitetsdialog inrättas

Beskrivning

Kvalitetsdialogen är ett politiskt stöd till kvalitetsförbättringsplanen och den samlade organisationens kvalitetsarbete. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare möts två gånger per år.

5.13.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger

Beskrivning
Yrkesdialogerna stöps om till kvalitetsdialoger för att skapa underlag till en förbättrad styrning utifrån kvalitet och hushållning samt stöd i budgetprocessen.

Frågeställningar att ta upp i dialogerna
•hur vidmakthåller vi en god kvalité i våra verksamheter?
•Var står vi idag utifrån kvaliteten på verksamheten?
•Vilka är de viktigaste faktorerna för att hålla god kvalité?
•Hur förbättrar vi kvaliteten i våra verksamheter klokast?

Under 2025 kommer följande steg genomföras för att inrätta kvalitetsdialoger.

1. Fastställande deltagare, vilka ska medverka vid dialogerna

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

2. Tidspanering, när och var ska dialogerna genomföras
3. Fastställande av program
4. Inbjudan

Kommentar
Tertial 1 2025

I början av året hölls den första vändan kvalitetsdialoger. Politiker träffade utvalda medarbetare från olika verksamhetsgrenar i olika grupper. Tjänstepersoner från stab deltog som sekreterarstöd.

Syftet med dialogerna är skapa en gemensam bild av vad som är god kvalitet i verksamheterna, hur den kan utvecklas och vad som bör prioriteras. Under dialogen diskuterade man olika teman som till exempel kvalitet, förutsättningar för verksamheten och ekonomi och effektivitet.

Resultatet av dialogerna utgjorde ett underlag för den styrande minoritetens budgetdirektiv inför 2026. Ambitionen är också att dialogerna ska ge underlag till en långsiktigt plan för utveckling av kvaliteten inom vård, utbildning och service till våra medborgare och brukare.

Planeringsarbetet för nästa dialogtillfälle är ännu ej inlett. Målet är att ytterligare en kvalitetsdialog ska genomföras till hösten.

5.14 Kvalitetsförbättringsplan

Beskrivning

Kommunens ambitioner och arbetet med att höja kvaliteten för inom vård och omsorg ska uttryckas i en särskild kvalitetsförbättringsplan som ska upprättas. Planen ska arbetas fram i nära dialog mellan politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare för att få med alla olika perspektiv och betraktelsesätt. Den ska belysa starka och svaga sidor utifrån en nulägesanalys och innehålla förbättringar på lång och kort sikt.

Friska arbetsmiljöer där medinflytande, medansvar och delaktighet råder, kommer att vara avgörande för synen på vård- och omsorgsyrkena i framtiden och lika avgörande för sektorns personalförsörjning. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, skolledare och skolpersonal möts två gånger per år.

5.14.1 Genomförande: Koppla kvalitetsförbättringsplanen till kvalitetsdialoger

Beskrivning
Genomförandet av kvalitetsförbättringsplanen kopplas till resultat från kvalitetsdialoger och verksamhetens befintliga pågående kvalitetsledningssystem (SKA och SOSFS 2009:11)

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Dialog har genomförtsmed kommunstyrelsens presidium i syfta atttydliggöragenomförandeochvad somförväntas.

Pågående med avvikelse

5.15 Utreda möjlighet att börja skoldagen senare samt erbjuda tillsyn och frukost innan skoldagen börjar.

5.15.1 Genomförande: Utreda möjlighet att börja skoldagen senare samt erbjuda tillsyn och frukost innan skoldagen börjar.

Beskrivning
Utreda frågan utifrån ekonomi- och verksamhetsperspektiv.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Sektor- och verksamhetschef har inlett diskussion runt frågan. Ett utredningsarbete behöver genomföras under verksamhetsåret, ansvar behöver fördelas och tydliga frågeställningar för utredaren att undersöka behöver formuleras.

Pågående med avvikelse

5.16 Utreda möjlighet till fler möjligheter att läsa efter skoldagens slut

5.16.1 Genomförande: Utreda möjlighet till fler möjligheter att läsa efter skoldagens slut.

Beskrivning
Utreda frågan utifrån ekonomi- och verksamhetsperspektiv.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Då förvaltningen även har i uppdrag att utreda möjlighet att börja skoldagen senare samt erbjuda tillsyn och frukost innan skoldagen börjar kommer det här uppdragets frågeställning om att läsa efter skoldagens slut inkluderas i den utredningen.

Pågående med avvikelse

5.17 Utreda möjlighet att utveckla elevhälsan med digitala hjälpmedel

5.17.1 Genomförande: Utreda möjlighet att utveckla elevhälsan med digitala hjälpmedel

Beskrivning
Utreda frågan utifrån elev- ekonomi- och verksamhetsperspektiv.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Frågan om att på något sätt utveckla/komplettera elevhälsan med digitala verktyg är aktuell inom sektorn, utredningsarbete ännu ej uppstartat.

Pågående med avvikelse

5.18 Utreda möjlighet erbjuda vuxenutbildning på mer jämlika villkor.

5.18.1 Genomförande: Utreda möjlighet att erbjuda vuxenutbildning på mer jämlika villkor.

Beskrivning
Utreda frågan utifrån ekonomi- och verksamhetsperspektiv.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Vuxenutbildningen har sedan 2022 arbetat med att undersöka behov hos målgruppen för anpassad vuxenutbildning samt förutsättningarna att bedriva denna. Efter att ha identifierat flera områden med möjliga förbättringar så har ett förslag till genomförande tagits fram. Nu finns en tydligt definierad målgrupp samt en plan för introduktion till studier, genomförande samt uppföljning.

Vad har gjorts sen sist?

Anpassad vuxenutbildning har startats upp på nytt i kommunen fr o m augusti 2024. Kurser på gymnasial nivå i svenska, matematik och historia har erbjudits. Kurserna ingår i ett beslutat basutbud som skall genomföras under ett år och därefter utvärderas. Tanken är att även ett mindre utbud skall täcka de största behoven hos alla identifierade delar av målgruppen.

Vi har nu en organisation för vägledning inför studier på anpassad vuxenutbildning samt för antagning. Detta bygger på en samarbetsstruktur mellan syv på vuxenutbildningen och syv på Trekungagymnasiet.

Vad är resultatet så här långt?

Resultatet är positivt i den mån att vi nu har tydliga mål för verksamheten. Vi ser en kvalitetshöjning jämfört med tidigare. Vi kan nu utvärdera verksamheten så att vi ser att vi når den målgrupp som avses.
Vi har också identifierat två utvecklingsområden, som vi kommer att fokusera på under 2025. Det första gäller samverkan med daglig verksamhet, för att säkerställa att utbildning erbjuds på så sätt att den sökande kan kombinera studier med andra aktiviteter. Det är också viktigt att vuxenutbildning erbjuds så att detta inte påverkar organisationen av daglig verksamhet på ett negativt sätt.
Det andra utvecklingsområdet gäller att nå aktuella målgrupper med information om verksamheten. I dagsläget är de aktivt studerande få och dessa behöver öka under 2025.

5.19 Satsning på svenska fokus förskola och grundskola.

5.19.1 Genomförande: Etablera ett evidensbaserat och systematiskt arbete med svenska som följer en röd tråd genom de olika skolformerna.

Beskrivning
För att inspirera barn och unga till att bli läsande individer och därmed öka språkkompetensen krävs ett evidensbaserat och systematiskt arbete. Språket ses som ett centralt instrument för det övergripande målet att stärka undervisningens kvalitet.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Pågående med avvikelse

Inventering av kompetens och etablerade arbetssätt
- I vilken utsträckning bedrivs läsfrämjande undervisning och/eller aktiviteter i enlighet med evidensbaserade metoder och etablerad forskning
- Vilken kompetens finns om vilka metoder som stöds av forskning samt om hur dessa metoder tillämpas praktiskt

Utifrån inventering går sektorn vidare med att

- Genomföra eventuell kompetensutveckling
- Implementera gemensamma arbetssätt som är
A) evidensbaserade
B) skapar en röd tråd mellan skolformerna förskola - förskoleklass - grundskola och i förlängningen även gymnasiet och vuxenutbildningen

Kommentar
Tertial 1 2025

Sektor- och verksamhetschefer har inlett en diskussion om prioriteringar och former för arbetet, men vid tiden för tertial 1 finns ingen tydlig plan definierad för att verkställa uppdraget.

5.20 Se över möjlighet att utvidga pedagogiska luncher till att omfatta högstadiet.

5.20.1 Genomförande: Förvaltningens utredning presenteras under hösten 2024, beroende på beslut genomförs eventuellt implementeringsarbete under 2025.

Beskrivning
Utreda frågan utifrån ekonomi- och verksamhetsperspektiv.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Möjlighet att äta pedagogisk lunch på högstadiet är implementerad.
Uppdraget är därmed avslutat.

Avslutad

5.21 Utreda möjliga organisationsformer för Ytterbyskolans musikklasser.

5.21.1 Genomförande: Säkerställa tillgång till tillgänglig och kvalitativ musikkulturverksamhet i Kungälvs kommun.

Beskrivning
Barn och elever i Kungälv ska även fortsättningsvis ha möjlighet att lära sig att spela instrument och ta del av kultur.

Kulturskolan undersöker möjligheter att i samverkan med Ytterbyskolan förlägga musikundervisning för elever som går på Ytterbyskolan och är inskrivna på kulturskolan i Ytterbyskolans lokaler.

Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Avslutad

Kommentar
Tertial 1 2025

Kulturskolans verksamhet är öppen för alla och riktar sig till kommunens samtliga barn i i skolålder.
Uppdraget avslutas

6 Samhällsbyggnad- Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige

6.1 Ny 2023-2024 BSF. Kollektivtrafik/Ta fram modell över ny ansvarsfördelning av kollektivtrafik

Beskrivning

Vi uppdrar utifrån ovan åt beredningen framtid och fritid att ta fram en modell för hur en ny ansvarsfördelning mera konkret skulle kunna se ut samt en översikt över tänkbara investeringar som ett sådant upplägg skulle kräva. I uppdraget ingår att särskilt lyfta fram ungdomars behov av kollektivtrafik på kort och lång sikt.

Behovet av en utbyggd och välfungerande kollektivtrafik ökar i takt med omställningen och kommunens utveckling. Utbyggnaden av kollektivtrafiken ligger för vår expanderande kommun alltid steget efter och förändringar är svåra att genomföra eftersom vi som kommun är för svaga i relationen till Västtrafik.

Kollektivtrafikens utbud kan vara reglerande när det gäller behovet att skapa ny kapacitet i vägnätet, eftersom kollektivt resande bättre hushållar med befintlig infrastruktur och till betydligt lägre kostnader än vad det ekonomiskt innebär att skapa ny infrastruktur.

Ny kapacitet för kollektivtrafiken går också betydligt snabbare att få fram än den tidsåtgång som går åt för att öka kapaciteten i vägnätet.

Tillväxten är det främsta skälet att öka rådigheten över kollektivtrafiken tillsammans med uppenbara miljöskäl.

Ytterligare ett skäl att öka rådigheten, är de ramtider som gäller för skolskjutstrafiken som har direkt påverkan på hur väl vi kan utnyttja skolornas resurser.

En avgörande faktor för att åstadkomma en bättre kollektivtrafik, är att kommunens rådighet över kollektivtrafiken måste öka och kostnaderna för kollektivtrafiken måste ses i ett mycket större sammanhang - framförallt mot bakgrund av vad andra alternativ att bygga ut vägnät innebär i tidsåtgång och kostnader.

En ökad rådighet skulle kunna lösas genom att ansvarsfördelningen mellan kommunen och Västtrafik förändras, genom att kommunen ansvarar för matningstrafiken till Västtrafiks bussar vid större knutpunkter såsom Kungälvs Resecentrum och Eriksdal samt lokaltrafiken. Lösningen med Marstrandsfärjan skulle kunna stå som förebild för en inledande diskussion.

Med ett kommunalt ansvar för matnings- och lokaltrafiken skulle pendelparkeringar kunna etableras längre ut i trafiknätet, där tillgång till mark är betydligt bättre.

Ska det kollektiva resandet öka - måste robusthet och enkelheten i resandet också göra det. Framförallt måste turtätheten öka och bytestiderna elimineras samtidigt som det för kommande generationer skall vara det naturliga sättet att förflytta sig. Av det skälet är en uppdelning av ansvaret mellan kommunen och Västtrafik rimlig. Vi kommer inte lösa problemen genom den modell för samverkan som gäller idag, eftersom vi måste göra många

olika åtgärder samtidigt utifrån en stor och komplex helhet.

Vi identifierar också Trafikverket som en part i en ny ansvarsfördelning som leder till ett bättre hushållande av befintlig infrastruktur. Trafikverket bör rimligen bidra ekonomiskt till lösningar som är mera hushållande också för dem.

6.1.1 Genomförande: Förslag på modell tas fram i dialog med beredningen

Beskrivning
Förvaltningen bistår beredningen med att utarbeta förslag på modell.

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Information om förutsättningar och avtalsförhållanden med Västra Götalandsregionen har lämnats till samtliga relevanta politiska instanser under 2024/2025. Uppdraget kan inte utredas eller drivas av förvaltningen, då gällande lagstiftning (Lag 2010:1065 om kollektivtrafik) och avtal (skatteväxlingsavtalet) hindrar detta.

Vad har gjorts sen sist?

Enhetschef Trafik Gata Park har informerat Beredning för samhälle och fritid den 26 februari 2025 om möjligheterna till annan ansvarsfördelning för kollektivtrafiken.

Informationen som presenterades var densamma som tidigare presenterats av kollektivtrafiksamordnare, det vill säga att skatteväxlingsavtalet hindrar kommun att ha tillhandahålla kollektivtrafik utanför Västtrafiks ansvar.

Vad är resultatet så här långt?

Förvaltningen har informerat samtliga aktuella politiska instanser.

Håller planen?

Nej, beredningen behöver fastställa hur man vill arbeta med uppdraget.

Ansvarig
Tony Strandh
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

7 Samhällsbyggnad - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen

7.1 Stadsutvecklingsarbete för att bygga ihop Kungälv – Ytterby

7.1.1 Genomförande: Översiktsplan för Kungälv

Beskrivning
På lång sikt. Förvaltningen har startat arbetet med en ny översiktsplan för hela kommunen med en högre detaljering av tätorten Kungälv än resterande kommundelar. Åtgärder på kortare sikt kan lösas med strategiska dokument och policys.

Förvaltningen tar fram en arkitekturpolicy som ett stöd i utvecklingen av stadskärnan.

Fokus i planeringen av samtliga pågående detaljplaner och planprogram i stadskärnan är att samordna arbetet i möjligaste mån och tillsammans arbeta mot att länka samman gamla och nya Kungälv.

Planering pågår för att bygga ihop Kungälv och Ytterby genom bland annat Arenastaden vid Yttern och bostäder på Åseberget. Detaljplan pågår för Arenastaden, planprogram pågår för Åseberget.

Startdatum
2021-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

ÖP tas fram med de planeringsunderlag som finns samt pågående planeringsunderlag som t.ex. Bostadsförsörjningsprogrammet, Natur- o Friluftslivsplanen samt Grönstrukturplanen för centrala Kungälv med NVI, Dagvatten/skyfallsutredning och FÖP Kode samt planprogram Aröd.

Vad har gjorts sen sist?

Nulägesanalyserna är klara och framtagande av texter och kartor pågår vilka sedan ska användas till hållbarhetskonsekvensbedömningen. En digital ÖP arbetas med parallellt. Denna möjliggör en god detaljeringsgrad i kartorna.

Vad är resultatet så här långt?

De viktigaste ställningstagandena i ÖP-förslaget formas. Som en del i processen ska detta studeras utifrån betydande miljöpåverkan. Vilket innebär att revideringar kan komma att behöva göras utifrån kommentarer i hållbarhetskonsekvensbedömningen.

Håller planen?

Nej. Enligt gällande planeringsstrategin ska ny översiktsplan börja gällande från och med H2 2026. Förvaltningen bedömer att denna tidsplan inte kommer kunna att hållas, och att översiktsplanen bedöms vara klar för antagande under 2027.

7.2 Utveckla Oasen och gamla stadskärnan utifrån tydliga krav på arkitektur och utformning när ny bebyggelse möter den gamla.

Beskrivning

Den ökade inflyttningen möjliggör ett ökat utbud som t ex satsningen på hallarenan. Den planeringen och finansieringen måste hålla ihop; eliminering av gamla anläggningar och fortsatt stadsutveckling av Oasenområdet. I allt stadsutvecklingsarbete ska kommunala behov ha en framskjuten plats (LSS, äldreomsorg, skollokaler m m).

Stadsutvecklingen ska hänga ihop ekonomiskt, socialt och miljömässigt, exempelvis

Kexentomten och Oasenområdet. Utvecklingen skall präglas av god arkitektur och balans mellan nytt och äldre och en genomtänkt utbud av handel. Stadsbilden skall lyftas genom kultur, konst, museum, offentlig service, mötesplatser och lek för barn. Det ska finnas gröna områden för vila och rekreation. Stadsutvecklingsarbetet ska också gälla centrala Ytterby och kommundelarna.

7.2.1 Genomförande: Styrning av arkitektur och utformning av bebyggelse genom Struktur- och färdplan, Arkitekturpolicy samt Gestaltningsprogram i detaljplaneprocesserna.

Beskrivning
Arkitektur och utformning av bebyggelse styrs genom processen i olika dokument, beroende detaljeringsnivå. Genom Struktur- och färdplan Kungälv, Arkitekturpolicy och gestaltningsprogram i detaljplaneprocessen finns förutsättningar att styra arkitektur och utformning av bebyggelse.

Kommentar
Tertial 1 2025

Ansvarig
Åsa Berglie, Mirsad Radoncic
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Strukturplan Kungälvs innerstad 2024 antogs av KF sommaren 2024.
Arbete med färdplan för Kungälvs innerstad ingår i det kontinuerliga investerings- och projektplaneringsarbetet.

Arkitekturstrategi för Kungälvs kommun kommer, med utgångspunkt i globala, nationella och kommunala styrdokument, att sammanfatta kommunens viljeinriktning vad gäller utformning av vår fysiska miljö; hur vi skall uppnå effektivt realiserad arkitektonisk kvalitet.

Skrivningen "Gestaltningsprogram i detaljplaner" har förvaltningen i dialog med politiken valt att tolka som att avses gör ett mer kvalitetssäkrat och därmed i praktiken resultatgivande arbete med gestaltningsfrågor. Det gäller i pågående planarbeten och därefter, oavsett om frågorna hanteras i just gestaltningsprogram eller istället i gestaltningsavsnitt i planbeskrivning och planbestämmelser i plankarta. Arbete med kvalitetshöjande åtgärder angående hur gestaltningsfrågor hanteras i våra interna processer pågår parallellt med arbetet med arkitekturstrategi, med uppenbar koppling till det.

Vad har gjorts sen sist?

Strukturplan Kungälvs innerstad 2024 implementeras kontinuerligt i pågående planarbeten, ärenden, projekt och uppdrag i staden, såsom i pågående planprogramarbete Kexstaden, i markanvisning Gärdet 1:3, i utredning om kultur i stadsutvecklingen, i bygglov- och driftärenden.

Arbete med arkitekturstrategi pågår. Strategin skall belysa och avse att undanröja de hinder mot effektivt realiserad arkitektonisk kvalitet som erfarits och erfars i just Kungälvs kommun. I detta skede är enbart en liten del av förvaltningen involverad, i senare en större.

Vad är resultatet så här långt?

Arkitekturstrategi: Efter viss insnävning av syfte och därmed utkast, och hittills enbart viss info till politiken om det, visst mindre gott samvete och viss känsla av brådska.

Håller planen?

Ja

7.2.2 Genomförande: Översiktsplan för Kungälv

Beskrivning
På lång sikt. Förvaltningen har startat arbetet med en ny översiktsplan för hela kommunen med en högre detaljering av tätorten Kungälv än resterande kommundelar. Åtgärder på kortare sikt kan lösas med strategiska dokument och policys.

Förvaltningen tar fram en arkitekturpolicy som ett stöd i utvecklingen av stadskärnan.

Fokus i planeringen av samtliga pågående detaljplaner och planprogram i stadskärnan är att samordna arbetet i möjligaste mån och tillsammans arbeta mot att länka samman gamla och

Startdatum
2021-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

nya Kungälv.

Planering pågår för att bygga ihop Kungälv och Ytterby genom bland annat Arenastaden vid Yttern och bostäder på Åseberget. Detaljplan pågår för Arenastaden, planprogram pågår för Åseberget.

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

ÖP tas fram med de planeringsunderlag som finns samt pågående planeringsunderlag som t.ex. Bostadsförsörjningsprogrammet, Natur- o Friluftslivsplanen samt Grönstrukturplanen för centrala Kungälv med NVI, Dagvatten/skyfallsutredning och FÖP Kode samt planprogram Aröd.

Vad har gjorts sen sist?

Nulägesanalyserna är klara och framtagande av texter och kartor pågår vilka sedan ska användas till hållbarhetskonsekvensbedömningen. En digital ÖP arbetas med parallellt. Denna möjliggör en god detaljeringsgrad i kartorna.

Vad är resultatet så här långt?

De viktigaste ställningstagandena i ÖP-förslaget formas. Som en del i processen ska detta studeras utifrån betydande miljöpåverkan. Vilket innebär att revideringar kan komma att behöva göras utifrån kommentarer i hållbarhetskonsekvensbedömningen.

Håller planen?

Nej. Enligt gällande planeringsstrategin ska ny översiktsplan börja gällande från och med H2 2026. Förvaltningen bedömer att denna tidsplan inte kommer kunna att hållas**,** och att översiktsplanen bedöms vara klar för antagande under 2027.

7.3 Arbeta fram förslag på stadsplan där kulturen ingår i konceptet

Beskrivning

En kommun med mycket hög inflyttning ger en kommun med många människor som saknar kunskap om kommunens historia och kultur. Vi behöver anstränga oss i arbetet att synliggöra och nå fler människor och skapa sammanhang genom kulturen. Som uppdragsgivare ser vi stora möjligheter att lyfta fram kulturen när vi bygger stad och utvecklar nya stråk.

Näringslivets digitalisering med ökad E-handel skapar mindre efterfrågan av kommersiella ytor i stadskärnorna generellt och i det perspektivet ser vi att kulturen kan ta en viktig roll i utformningen den nya stadsmiljön.

I ett läge där vi ser över lokalresurserna för gymnasiet och vuxenutbildningen, bör vi överväga att flytta fram stadsbiblioteket till området kring den gamla stadskärnan för att kommunen ska ta sin del av ansvaret för att skapa dynamik och utveckling samt bidra till Kungälvs identitet. Vi ser gärna att utvecklingen av stadskärnan tar tillvara och utvecklar kulturen för att skapa starka mötesplatser och stråk, där även ett framtida stadsmuseum med flerfunktioner kan ingå.

Ett stadsmuseum måste utredas mycket noga eftersom det innebär ett nytt åtagande för kommunen. Främst behöver det utredas hur ett stadsmuseum kan bidra till att skapa en större känsla av samhörighet bland våra medborgare genom ökad kunskap om traktens historia. Andra delar är naturligtvis utformning, innehåll, lokalisering, flerfunktionalitet, tillgänglighet och ekonomi.

7.3.1 Genomförande: Utredning om nytt stadsbibliotek i området kring Kungälvs gamla stadskärna

Beskrivning
En utredning om nytt stadsbibliotek i gamla stadskärnan pågår och kommer att presenteras under 2025. Utredningen av nytt stadsbibliotek samt ett stadsmuseum sker samlat. En viktig utgångspunkt är Strukturplan Kungälvs innerstad 2024. Utredningen behandlar även kultur i stadsutvecklingen av gamla stadskärnan, till exempel anläggande av kulturstråk. Även digitalisering av kulturarv ingår i utredningen.

Utredningen är bred och omfattar stadsplanering, investeringsplanering och driftsfrågor. Även konsekvenser för Mimers hus kulturhus och Mimers hus gymnasium är en del av utredningen. Utredningen innehåller också omvärldsbevakning av liknande kommuner.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Utredningen om kultur i stadsutvecklingen kommer att presenteras för KS 14 maj 2025. Utredningen handlar om kulturhus, stadsbibliotek, stadsmuseum, kulturstråk och digitalisering av kulturarv. Utredningen har bedrivits av Sektor Samhällsbyggnad i sambarbete med Sektor Bildning och Lärande. Uppdraget är brett och omfattar stadsplanering, investeringsplanering och driftsfrågor. Utredningen av nytt stadsbibliotek samt ett stadsmuseum sker samlat.

Utgångspunkten för utredningen är kommunens nuvarande kulturverksamhet, strukturplanen för Kungälvs innerstad (KF juni 2024), utvecklingsarbetet kring Västra Gatan och Fästningsholmen samt kommunens besöksnäringsarbete.

Ett urval av de frågor som utredningen behandlar presenteras nedan:

- Lokalisering av ett nytt kulturhus eller nytt stadsbibliotek. Kostnader och investeringar för en byggnation eller ombyggnation av en hyresfastighet.
- Möjligheten för andra kommunala verksamheter att rymmas i bibliotekets lokaler och vilka lokalanpassningar som då är möjliga att göra byggnadstekniskt.
- Konsekvenser för kulturverksamheten sett till besöksantal och samverkan med annan kulturverksamhet. Mimers hus kulturhus har idag biblioteket som en tyngdpunkt.
- Konsekvenser för Mimers hus gymnasium. Stadsbiblioteket fungerar idag som ett skolbibliotek för gymnasieskolan.
- Andra vägar för att utveckla kultur i stadsutvecklingen längs gamla stadskärnan, till exempel etablering av ett kulturstråk.

7.3.2 Genomförande: Utredning om stadsmuseum i Kungälvs gamla stadskärna

Beskrivning
En utredning om ett stadsmuseum i gamla stadskärnan pågår och kommer att presenteras under 2025. Utredningen av nytt stadsbibliotek samt ett stadsmuseum sker samlat.

Utredningen behandlar frågor som lokalisering av ett stadsmuseum, investeringsplanering, innehåll i ett stadsmuseum, museipedagogik, koppling till annan kultur- och kulturarvsverksamhet, koppling till besöksnäring och utvecklingen av Fästningsholmen samt samverkan med relevanta regionala och ideella aktörer. Även digitalisering av kulturarv ingår i utredningen. Utredningen innehåller också omvärldsbevakning av stadsmuseum i andra kommuner.

Ansvarig
Monica Carhult Karlsson
Startdatum
2023-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Utredningen om kultur i stadsutvecklingen kommer att presenteras för KS 14 maj 2025. Utredningen handlar om kulturhus, stadsbibliotek, stadsmuseum, kulturstråk och digitalisering av kulturarv. Utredningen har bedrivits av Sektor Samhällsbyggnad i sambarbete med Sektor Bildning och Lärande Uppdraget är brett och omfattar stadsplanering, investeringsplanering

och driftsfrågor. Utredningen av nytt stadsbibliotek samt ett stadsmuseum sker samlat.

Utgångspunkten för utredningen är kommunens nuvarande kulturverksamhet, strukturplanen för Kungälvs innerstad (KF juni 2024), utvecklingsarbetet kring Västra Gatan och Fästningsholmen samt kommunens besöksnäringsarbete.

Ett urval av de frågor som utredningen behandlar presenteras nedan:

- Lokalisering av ett stadsmuseum.
- Kostnader och investeringar för en byggnation av ett stadsmuseum alternativt anpassning av annan kommunal lokal eller hyreslokal.
- Innehåll för ett stadsmuseum samt vilka delar av ett stadsmuseum som bör vara digitala.
- Kopplingen mellan ett stadsmuseum och annan kulturverksamhet och kulturarvsverksamhet samt besöksnäring inom kommunen.
- Kostnader för att driva ett stadsmuseum samt den organisation och kompetens som behövs för hantera driften.
- Samverkan med ideella aktörer.

En del i utredningen är omvärldsbevakning av stadsmuseum och andra museum i liknande kommuner. Inom utredningen utreds även digitalisering av kulturarv.

7.4 Bistå fastighetsägarna att forma verksamhetsutbudet i gamla Kungälv.

Beskrivning

För att skapa ökad attraktion vill vi bygga det nya stadslivet på ett ökat inslag av kultur såsom stadsbibilotek, kulturhus, biograf, scener och museum. Där kulturen finns i stadsbilden - där är alltid omsättningen i den privata handeln högre.
Stadsutvecklingen kräver ett strukturerat och gemensamt arbete med fastighetsägarna om företagsetableringar utifrån att den gamla stadskärnan är en enhet för att undvika bristfälligt utbud och överetablering.

7.4.1 Genomförande: Upprätta forum för dialog och analys med förvaltningen, KMN och fastighetsägarna om att stärka utbudet i gamla Kungälv.

Beskrivning
Ett forum för dialog med alla parter för att hjälpa varandra och skapa synergieffekter.

Kommunen bistår genom att förtäta bostadsbeståndet i gamla Kungälv vilket kommer att stärka köpkraften i området.

Med struktur- och färdplanen skapar vi förutsättningar i området.

Ansvarig
Mirsad Radoncic
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Kommentar
Tertial 1 2025

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Näringslivsfunktionen skapar möjligheter för förvaltningen att möta fastighetsägare, KMN och verksamheter.

Vad har gjorts sen sist?

Det har etablerats ett forum som kommer kallas för "levande stadskärna", som består av förvaltningens interna arbetsgrupp, KMN och fastighetsägarna. Möten för forumet kommer under 2025 ske varannan månad.

Under sportlovet 2025 och påsklovet 2025 har det anordnats lovaktiviteter för barn och ungdomar arrangerade av ferieungdomar.

Arbetsgruppen har arbetat tätt med fastighetsägare på Västra gatan för att stödja dem i

bygglovsärende och lokaluthyrningar. Man planerar en stadsloppis med Västra gatan som utgångspunkt för att öka rörelsen i stadskärnan.

Det finns ett stort intresse bland fastighetsägare och näringsidkare på Västra gatan, och möjligheten finns att intensifiera antalet aktiviteter. Dock räcker inte kommunens resurser till inom arbetsgruppen för att kunna genomföra aktiviteter exempelvis en gång i månaden.

Vad är resultatet så här långt?

Det är mer liv och rörelse på västra gatan och strandgatan. Det finns nu ett etablerat forum för samverkan mellan kommun, verksamheter, fastighetsägare och KMN.

Detta är ett pågående arbete och ett forum som kommer fortsätta nyttjar under lång tid framåt. Bedömningen är problemet på västra gatan kräver ett långtgående och kontinuerligt arbete.

Håller planen?

Ja

7.5 Analysera behovet av framtida klimatanpassningar i översiktsplanen.

Beskrivning

Klimatfrågan är en trygghetsfråga. Kungälv är en kust- och älvnära kommun med stora utmaningar vid stigande vattennivåer. Vi måste ha beredskap för de tre meterna som vattennivå vår älv kommer att höja sig vid extremt väder om 80-100 år. I Kungälv finns flera områden med risk för skred och ras. Ytterst handlar det om robusthet och en god beredskap och kapacitet för den kommunala VA-drift 24 timmar om dygnet 7 dagar. Kommunen behöver en aktuell klimatanpassningsanalys mot översvämningar, ras och skred.

7.5.1 Genomförande: Genomföra klimatanpassningsanalyser i översiktsplanen.

Beskrivning
I en översiktsplan ska kommunens mark- och vattenanvändning avvägas. I gränszonen mellan mark och vatten uppstår klimatanpassningsåtgärder. I detaljplan beskrivs hur klimatanpassningsåtgärder ska utföras.

Kommentar
Tertial 1 2025

Ansvarig
Tomas Turneus
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2026-12-31

Pågående

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Klimatanpassningsanalyser genomförs inte i ÖP, utan i underlaget för ÖP. Det vill säga aktualiseringen av utgångna klimatanalysen (KS2016/0969) och detta arbete är påbörjat.

Inom ramen för ÖP-arbetet kommer riskanalyser avseende skred, erosion, ras och översvämning för befintlig bebyggelse att genomföras. I detaljplanerna genomförs både en analys av riskerna på ett givet område samt ställer krav och rekommendationer på vilka anpassningar som behöver göras på området. I bygglovsskedet säkerställs att dessa krav och rekommendationer efterföljs.

Vad har gjorts sen sist?

Riskanalyser för samtliga serviceorter är genomförda, och dessa ska implementeras i ÖP-arbetet. Detta innebär att man kartlägger var och om det förekommer risker avseende skyfall och stigande havsnivåer.

Vad är resultatet så här långt?

Kartering och riskanalyser visar på risker avseende skyfall och stigande havsnivåer i centrala Kungälv och Marstrand. Uppdraget bedöms vara klart när översiktsplanen går på samråd.

Håller planen?

Ja. Riskanalyser kopplade till ÖP-arbetet håller planen.

7.6 De strategiska och långsiktiga inköpen av kommunal mark ska öka.

Beskrivning

Kommunens strategiska markköp ska öka. Inköpen skall samordnas inom koncernen. Syftet är att höja kommunens attraktivitet genom att bredvid eller tillsammans med privata aktörer ha en god beredskap för ett blandat bostadsbyggande, villatomter och företagsmark/etablering.

7.6.1 Genomförande: Utveckla arbetssätt för markförvärv i tidiga skeden i enlighet med exploateringsområden i översiktsplanen.

Beskrivning
Strategiska markförvärv är en grundläggande förutsättning för att långsiktigt kunna planera samhällsutvecklingen i kommunen. Strategiska markinköp möjliggör för kommunen att i ett tidigt skede identifiera mark som i framtiden kan användas för olika ändamål, och köpa denna mark till ett lägre pris. Utöver kommunförvaltningen är kommunens bolag en viktig aktör, i synnerhet är samarbetet med BOKAB central i de strategiska markinköpen.

I dagsläget saknas ett systematiskt arbetssätt för att identifiera samt snabbt och effektivt köpa in intressant råmark. En viktig faktor att beakta vad gäller strategiska markinköp är att kommunen skapar ett förväntningsvärde när den pekar ut intressant mark. Det är således inte önskvärt att utarbeta ett styrdokument eller handlingsplan som pekar ut specifik mark, då detta skulle höja inköpspriset. Snarare handlar genomförandet om att utarbeta ett arbetsdokument eller rutin som beskriver ett arbetssätt och metod för att identifiera och köpa in råmark.

Detta arbetsdokument eller rutin behöver dels beskriva hur 1) man identifierar mark 2) man genomför en tydlig ekonomi- och konsekvensanalys 3) man kan effektivisera beslutsprocessen för inköp av mark.

Ekonomi- och konsekvensanalysen ska ligga till grund för varje strategiskt markinköp, och ska tydligt motivera nyttan och de ekonomiska konsekvenserna av inköpet. Den ska bland annat besvara frågor såsom "Vad är investeringskostnaden? Vad kan göras med marken under tiden den inte nyttjas? Hur mycket kommer kommunen att tjäna på marken, och när kommer denna avkastning? Vilket avkastningskrav är rimligt?".

Beslutsprocessen för markinköp utgör idag ett hinder för kommunens strategiska markinköp. Detta eftersom att tiden för beslut i kommunen ofta överstiger marknadens krav på snabbar affärer. För att kunna fullfölja ett strategiskt markinköp inom tidsramen som marknaden kräver behöver således ett nytt arbetssätt tas fram för snabbare kunna fatta beslut när intressant mark identifierats. (En eventuell lösning skulle kunna vara en ändring i delegationsordningen, gå direkt till kommunstyrelsen).

Ansvarig
Tomas Turneus
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

För att kunna öka de strategiska markinköpen behöver en strategi tas fram, och det arbetet för framtagande av markstrategi pågår nu. Konsekvensen av detta är att huvuduppdraget (enligt beskrivning) är parkerat intill dess att nyss nämnd markstrategi är antagen.

Vad har gjorts sen sist?

- Ett strategiskt markinköp har gjorts i Kode, i syfte att främja hållbar bostadsförsörjning och möjliggöra för ökat kollektivt resande. Detta har förbrukat förvaltningens budget för strategiska markinköp för 2025. Inom kort behövs fler strategiska markförvärv att göras.
- En arbetsgrupp finns på plats för framtagande av markstrategi, omvärldsbevakning sker och uppdraget är formulerat.

Vad är resultatet så här långt?

Planering och projekt befinner sig i uppstartfasen av framtagande av markstrategi, vilken kommer utgöra underlag för den rutin som efterfrågas i detta politiska uppdrag.

Håller planen?

Markstrategin måste antas innan rutin för markförvärv i tidiga skeden kan tas fram. Bedömningen är att tidsplanen kommer att hållas.

7.7 Kommunen ansluter sig till Klimatkommunerna

7.7.1 Genomförande: Förbereda och lämna ansökan om medlemskap i klimatkommunerna samt bereda politiskt beslut

Beskrivning
Kraven för medlemskap i Klimatkommunerna är att kommunen politiskt beslutar eller har beslutat om att arbeta för att:

-kontinuerligt inventera utsläpp av växthusgaser
-sätta upp mål för att minska utsläppen
-ha en handlingsplan och genomföra åtgärder för att minska utsläppen
-kontinuerligt informera om arbetet till nätverket.

Därefter görs ett utvärderingstest där man tittar på det totala klimatarbetet i organisationen. Detta ligger till grund för ett eventuellt erbjudande om medlemskap, i vilket fall kommunen kan ta ett politiskt beslut om att gå med i Klimatkommunerna.

Föreningen finansieras huvudsakligen av medlemsavgifter som fastställs av årsmötet. 2022 är medlemsavgiften 4000 kr + 0,3 kr/invånare.

https://klimatkommunerna.se/om-oss/blimedlem/

Ansvarig
Mirsad Radoncic
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Klimatkommunerna är en förening för regioner och kommuner, och utgör primärt en plattform för utbyte av idéer och arbetsmetoder inom klimatområdet. För att bli medlemmar i Klimatkommunerna behöver Kungälvs kommun uppfylla kraven för medlemskap. Ett medlemskap medför en ekonomisk kostnad 4000 kr + 0,3 kr / invånare (2023 års medlemsavgift). Vidare medför ett medlemskap ett behov av att avsätta personella resurser för nätverksträffar, eventuella projekt, samverkan mm.

Vad har gjorts sen sist?

Verksamhetsledare miljö har påbörjat ifyllnad av ansökan för medlemskap i klimatkommunerna, och inväntar ett antal svar från olika delar av förvaltningen. Nästa steg i processen är att skicka in ansökan.

Vad är resultatet så här långt?

Processen är påbörjad

Håller planen?

Ja

7.8 Bostäder med olika upplåtelseformer

Beskrivning

Bostadspolitiken får en bredare inriktning där vi betonar olika upplåtelseformer i alla områden som utvecklas. Bostadsbyggandet måste också utgå från demografin med bostäder för äldres behov men också för ungas första boende.

7.8.1 Genomförande: Sträva efter blandning av upplåtelseformer i samhällsplaneringen

Beskrivning
Förvaltningen ska, innan detaljplaneprocessen påbörjas, föra dialog med exploatörer och på så sätt framföra kommunens vilja att bygga bostäder med olika upplåtelseformer. Målet för förvaltningen är att verka för att bygga såväl bostadsrätter som hyresrätter under 2025.

Ansvarig
Åsa Berglie, Tomas Turneus
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Genom detaljplanering beaktar platsen lämplighet för olika typer av byggnation. Via lokalbehovsanalys beaktar kommunen sina kommunala behov, till exempel LSS, vårdinrättningar och skollokaler. Kommunens behov av samhällsfastigheter beaktas i alla exploateringsprojekt.

Vid planering av nybyggnation arbetar kommunen för att tillskapa den upplåtelseform som kan komplettera befintliga bostäders upplåtelseform.

Kommunen eftersträvar en jämn fördelning mellan upplåtelseformer i samtliga kommundelar. Analyser görs regelbundet av hur behovet ser ut. Kommunen kan avtala med marknadsaktörer som köper byggrätter från kommunen avseende upplåtelseform. Marknadspriset på byggrätten påverkas av vilken typ av upplåtelseform som ska uppföras. Bostadsrätter efterfrågas generellt mer på marknaden, vilket ger en kortsiktig ekonomisk fördel. Däremot är en blandningen av upplåtelseformer en fördel för kommunen på lång sikt. Förvaltningen eftersträvar således en balans mellan kortsiktiga och långsiktiga fördelar.

Kommunen använder de verktyg som finns för att sträva efter en blandning av upplåtelseformer bland annat planmonopolet och markanvisningar. Det finns dock begränsade påverkansmöjligheter för kommunen.

Vad har gjorts sen sist?

Uppföljning av marknadsläget och behov av bostäder görs årligen i januari i bostadsmarknadsenkäten från Boverket/Länsstyrelsen. Här tillfrågas kommunerna om deras bostadsbehov.

Bostadsförsörjningsprogrammet tas fram av planenheten genom ett sektorsövergripande samarbete. Förvaltningens förslag till bostadsförsörjningsprogram har kommuniceras till BSF. Därefter USU, KS och KF för politisk förankring och beslut, i syfte att få godkänt remissutskick till LST, VGR, GR samt kranskommuner under våren 2025.

Det pågår planarbete tillsammans med Allmännyttan (samarbete mellan Förbo och Kungälvsbostäder) där det finns en förhoppning att detta kommer möjliggöra för fler hyresrätter i kommunen. Förbos projekt heter Björkås och Kungälvsbostäders projekt heter Lärken och Floraparken.

Vad är resultatet så här långt?

Det finns ett intresse bland marknadsaktörer att utveckla bostäder med olika upprättelseformer i Kungälvs kommun. Trots att konjunkturläget innebär att inga byggstarter kan ske så finns en stor tilltro för Kungälvs kommun hos marknadsaktörerna. Viljan att investera inom Kungälvs kommun är fortsatt stor.

Bostadsförsörjningsprogrammet planeras under våren 2025 att gå ut på remiss.

Håller planen?

Ja, då strävan efter en blandning av upplåtelseformer är ett kontinuerligt arbete inom förvaltningen sker arbetet i enlighet med plan.

7.9 Hållbar bostadspolitik i hela kommunen

7.9.1 Genomförande: Beakta miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet i bostadsplaneringen

Beskrivning
En hållbar bostadspolitik kan omfatta följande principer och åtgärder:

Ansvarig
Tomas Turneus

Social rättvisa och inkludering: Att se till att alla har tillgång till bostäder av god kvalitet till rimliga kostnader. Det kan inkludera åtgärder för att bekämpa hemlöshet, främja allmännyttiga bostäder och stödja sårbara grupper på bostadsmarknaden.

Energisnålhet och resurseffektivitet: Att främja energieffektiva byggnader och användning av förnybar energi för att minska bostadssektorns klimatpåverkan. Det kan innebära att införa byggnadsregler och incitament för energieffektiv renovering samt främja användningen av gröna teknologier och innovationer.

Hållbar stadsplanering: Att främja blandade bostadsområden med närhet till arbetsplatser, service och kollektivtrafik. Det kan innebära att främja kompakt stadsplanering, skapa grönområden och främja hållbara transportsystem för att minska beroendet av privatbilism.

Återbruk och cirkulär ekonomi: Att främja återbruk och återvinning av byggnadsmaterial för att minska avfall och resursförbrukning.

Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Översiktsplanen säkerställer att kommunen bygger på rätt ställe och utefter Sveriges miljömål. Underlag till översiktsplan är bland annat bostadsförsörjningsprogram och arkitekturstrategin, och bedömning är att när dessa strategiska dokument är framtagna så kan kommunen säkerställa miljömässig, social och ekonomiskt hållbarhet i bostadsplaneringen. Enligt bostadsförsörjningslagen ska kommunen redogöra för hur bostadsförsörjningen ser ut och vilka åtgärder som genomföras för att säkerställa bostäder för alla. Arkitekturstrategin är ett dokument som ska tas fram enligt BK6 åtagandet, och syftar till att transparent och snabbar exploateringsprocess. Fastighet arbetar löpande med energieffektivisering av kommunala bostäder.

Vad har gjorts sen sist?

Ett bostadsförsörjningsprogram är under framtagande, arkitekturstrategi är under framtagande, och översiktsplanering pågår.

Vad är resultatet så här långt?

Verksamhet har fastställt vilka strategiska dokument som är centrala för miljömässig, social och ekonomiskt hållbar bostadsplanering. Dessa kommer utgöra underlag för samtliga delar av sektorns bostadsplanering.

Håller planen?

Nej, uppdraget kommer vara avslutat när bostadsförsörjningsprogram, arkitekturstrategi och översiksplan är färdigställda. Bedömning är att detta inte kommer vara klar under 2025.

7.10 Kvalitetsdialog inrättas

Beskrivning

Kvalitetsdialogen är ett politiskt stöd till kvalitetsförbättringsplanen och den samlade organisationens kvalitetsarbete. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare möts två gånger per år.

7.10.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger

Beskrivning
Yrkesdialogerna stöps om till kvalitetsdialoger för att skapa underlag till en förbättrad styrning utifrån kvalitet och hushållning samt stöd i budgetprocessen.

Frågeställningar att ta upp i dialogerna
•hur vidmakthåller vi en god kvalité i våra verksamheter?
•Var står vi idag utifrån kvaliteten på verksamheten?
•Vilka är de viktigaste faktorerna för att hålla god kvalité?
•Hur förbättrar vi kvaliteten i våra verksamheter klokast?

Ansvarig
Mirsad Radoncic
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Under 2025 kommer följande steg genomföras för att inrätta kvalitetsdialoger.

1. Fastställande deltagare, vilka ska medverka vid dialogerna
2. Tidspanering, när och var ska dialogerna genomföras
3. Fastställande av program
4. Inbjudan

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Kvalitetsdialoger hålls tillsammans med kommunstyrelsen, med syftet att tjänstepersoner ska kunna lyfta viktiga frågor.

Vad har gjorts sen sist?

I januari 2025 hölls kvalitetsdialoger för sektor samhällsbyggnad tillsammans med kommunstyrelsen. Dialogerna hölls med tjänstemän och chefer på olika nivåer. Uppfattningen från förvaltningen är att den poliska ledningen var nöjd med genomförandet och utfallet av dialogerna.

Vad är resultatet så här långt?

Resultatet var att den politiska beslutsfattaren fick bättre förståelse för förvaltningens förutsättningar i relation till den politiska viljan. Det möjliggjorde för tjänstepersoner att lyfta eventuella konsekvenser och målkonflikter av olika beslut.

Håller planen?

Ja

7.11 Fördjupat samarbete med organisationer och civilsamhälle, markägare och föreningar för att sjösätta verkningsfulla åtgärder för att stärka fiskbestånden, den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten i älven

Beskrivning

Älven är en del av Kungälvs historia – insatser för framtiden
Allt vatten hänger samman, därför behövs också utvecklande och stödjande projekt för att bevara och säkra Göta/Nordre älvs fiskbestånd. Vattenkvaliteten i älven har gått upp och ner genom åren. Älven har gått från att vara ett av Europas bästa laxvatten, kanske världens bästa gäddvatten och Sveriges artrikaste älv till att eka tom. Orsakerna kan vara många, men åtgärderna behöver vara fler.

Den politiska uppdragsgivaren vill se ett fördjupat samarbete med organisationer och civilsamhälle, markägare och föreningar för att sjösätta verkningsfulla åtgärder för att stärka fiskbestånden, den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten i älven.

7.11.1 Genomförande: Samarbete med Göta Älvs vattenråd för att stärka dialogen med markägare för att minska övergödning, samt öka gäddbeståndet, öringsbeståndet, störbeståndet i älven.

Beskrivning
Göta älvs vattenråd har anställda åtgärdssamordnare som jobbar med att driva åtgärder från planering till genomförande. Kungälvs kommun jobbar tillsammans med Göta älvs vattenråd med en planering för olika åtgärder för att stärka fiskebestånden. Vattenrådets åtgärdssamordnare planerar att ta kontakt med markägare, såsom ägare av hästgårdar, för att minska utläckage av näringsämnen från hästgödsel till älven. Vidare är en åtgärdsplan för Göta

Ansvarig
Tony Strandh
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum

Älvs vattenråd under framtagande, som syftar till att motverka övergödning samt stärka fiskbeståndet i älven. I denna plan finns förslag på åtgärder i Kungälvs kommun.

2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Det pågår löpande dialoger med Göta Älvs vattenråd för att ta fram olika typer av åtgärdsförslag.

Vad har gjorts sen sist?

Göta Älvs vattenråd har tagit fram en rapport med förslag på åtgärder i Kungälvs kommun - Projektering av åtgärder i Kungälvs kommun:

- Göta Älvs vattenråd har tagit fram ett åtgärdsförslag för gäddvåtmarker, och förvaltningen har lämnat över detta till sektorledningen för äskande av medfinansiering till statlig bidragsfinansering.
- Göta Älvs vattenråd har tagit fram ett förslag på undersökning av internbelastning av fosfor i Romesjön, och syftet är att ta reda på om åtgärder krävs för att förbättra miljön och fiskpopulationen i Romesjön. Vidare rinner Romesjön vidare till älven vilket innebär att förbättrad miljö i sjön medför förbättringar i älven.
- Göta Älvs vattenråd har lämnat förslag på våtmarksåtgärder i Kyrkebäcken. Nästa steg i processen är att utreda vem som ska leda projektet, hur projektet ska finansieras och att söka tillstånd.

Information har skickats ut till hästgårdar om att åtgärdssamordnare inom Göta Älvs vattenråd finns tillgängliga som stöd.

Vad är resultatet så här långt?

Potentiella åtgärder har utretts och två förslag på åtgärder är framtagna, samt har lämnats över för beslut om medfinansering.

Håller planen?

Ja

7.12 Utreda möjligheten hur vi kan verka för att skapa temporära återhämtningsområden

Beskrivning

Den politiska uppdragsgivaren vill att kommunen skall utreda möjligheten hur vi kan verka för att skapa temporära återhämtningsområden för det marina livet med fokus på att bevara och återskapa de kraftigt minskade fiskebestånden. Vi är också positiva till olika slags utvecklingsverksamhet ex artificiella rev, musselodling, ostron, utplantering av fisk etc.

7.12.1 Genomförande: I samarbete med 8+ fjordar verka för att upprätta fredningsområden i Kungälvs kommun

Beskrivning
Ett fredningsområde är ett vattenområde, ofta beläget i anslutning till vattendrags utlopp i hav eller sjö, där det finns skärpta fiskebestämmelser. Syftet med dessa områden är främst att skydda de olika arterna under lektiden, och följaktligen stärka fiskbeståndet. Dessa områden kan ha fredningstid under en viss del av året eller hela året, och ibland råder undantag för exempelvis fiske med handredskap eller med hummertina.

I dagsläget (2024) finns ett fredningsområde mellan Stenungssund och Kungälv, ”Norumsån, Anråse å, Jörlandaån, Vallbyån, Kålleredsbäcken”. Inom Kungälvs kommun finns även naturreservat som bland annat syftar till att skydda fiskbestånden.

Under 2025 kommer förvaltningen, i samarbete med 8+ fjordar, att utreda huruvida det är möjligt och aktuellt att upprätta fredningsområden i Kungälvs kommun. Målsättningen är att identifiera områden där det krävs starkare skydd för fiskbestånden inom Kungälvs kommun, och

Ansvarig
Tony Strandh
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

upprätta fredningsområden inom dessa områden.

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Det finns ett uppdrag från HAV som drivs inom 8+fjordar området, som är del av arbetet med Ekosystembaserad havsförvaltning (EBHF), och det är inom ramen för detta uppdrag som man utreder möjligheten för fredningsområden inom bland annat Kungälvs kommun.

Det finns idag en arbetsgrupp som består av representanter från HAV, Länsstyrelsen, SLU, 8+ fjordar, Kungälvs kommun, och denna arbetsgrupp har fokus på fisk och fiske. Arbetsgruppens syfte är att utvärdera EBHF som metod, och ge förslag på förbättringar i arbetet. Detta kan bland annat innebär utpekandet av potentiella fredningsområden.

Vad har gjorts sen sist?

Samrådsmöten med allmänheten att anordnats i bland annat Kungälv, med syfte att få in information från allmänheten gällande EBHF inom 8+ fjordar området.

Vad är resultatet så här långt?

Det finns inte än några tydliga resultat att utvärdera, då arbetet precis har påbörjats.

Håller planen?

Frågan gällande framdrift i projektet är beroende av arbetsgruppens slutsatser och förslag.

7.13 Ta fram beräkningssätt för klimatnytta

Beskrivning

Krav på klimatnytta – Kungälv ska ta fram beräkningssätt för klimatnytta och beräkningarna ska redovisas i kommunens budget.

7.13.1 Genomförande: Utred och sammanställ relevanta metoder för beräkning av klimatnytta för olika klimatåtgärder

Beskrivning
Det finns flera befintliga beräkningsverktyg och metoder för att räkna ut klimatnytta för olika miljöåtgärder. Dessa verktyg och metoder kan användas för att utvärdera och kvantifiera klimatnyttan av olika miljöåtgärder, från energibesparingar och förnybara energikällor till förändringar i transport och konsumtionsvanor. Varje verktyg har sina egna styrkor och är anpassade för olika typer av analyser, så valet av verktyg beror på specifika behov och mål för beräkningen.

Syftet med detta genomförande är att säkerställa att kommunens investeringar på klimatåtgärder gör största möjliga nytta per investerad krona. Under 2025 ska förvaltningen genomföra en omvärldsanalys av befintliga beräkningssätt för klimatnytta och sammanställa ett kompendium av relevanta metoder för olika klimatåtgärder.

Ansvarig
Tony Strandh
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Förvaltningen ska omvärldsbevaka, identifiera och samla relevanta beräkningsmetoder för klimatnytta i ett kompendium. I detta kompendium ska det klargöras vad förvaltningen menar med "klimatnytta". Detta kompendium ska samla verktyg och metoder som kan användas för att utvärdera och kvantifiera klimatnyttan av olika miljöåtgärder.

Vad har gjorts sen sist?

Omvärldsbevakning är påbörjad.

Vad är resultatet så här långt?

Arbetet är påbörjat

Håller planen?

Ja

7.14 Öka användandet av solenergi

Beskrivning

Kommunen måste ytterligare öka arbetet med solceller på enskilda och offentliga byggnader.

Vi vill att alla nya byggnader ska vara utrustade med solpaneler senast 2028 där det är ”tekniskt lämpligt och ekonomiskt genomförbart”. Bostadshus som genomgår större renoveringar får samma krav på sig från 2032 men med möjligt undantag för exempelvis k-märkta byggnader med ”arkitektoniskt eller historiskt värde”.

Etableringen av fler solceller innebär också en minskad sårbarhet vid kris och krig när många producerar lokal el .Vi ser i detta sammanhang en behov av att skyndsamt inventera taken på kommunala fastigheter avseende lämplighet att montera solpaneler. Resultat av sådan inventering ska i ett senare skede utgöra grund för en uppskattning av kostnader förenade med montering av det antal solpaneler som förvaltningen utifrån tekniska förutsättningar bedömer vara lämpligt. Ur ett beredskaps- och robusthetsperspektiv bör vidare möjligheten att kombinera dessa solpaneler med s k batteripaket utredas.

7.14.1 Genomförande: Kartlägg vilka kommunala fastigheter lämpar sig för solceller, och samarbeta med Kungälv Energi för att utveckla befintliga solcellsparker samt utreda områden för nya solcellsparker.

Beskrivning
Vid nybyggnation av kommunala fastigheter utreds alltid huruvida byggnaden lämpar sig för solceller. Vad gäller befintliga kommunala fastigheter saknas däremot en kartläggning av vilka byggnader som är lämpliga för solceller samt en handlingsplan för uppsättning av solceller. Faktorer som kan påverka lämpligheten för uppsättning av solceller är exempelvis om fastigheten planeras renoveras. Om fastigheten har ett planerat underhåll görs lämplighetsbedömningen och uppsättning av solceller i samband med detta. Under 2025 planerar förvaltningen att påbörja en kartläggning av befintliga fastigheters lämplighet för solceller, som kommer utgöra underlag som ingår i byggnadernas underhållsplan.

År 2024 har Kungälv två solcellsparker, "Solrosen vid Munkegärde" och "Stålkullen", vilka drivs av Kungälv Energi. Förvaltningen planerar under 2025 att, tillsammans med bolaget, utreda möjligheten att utveckla dessa befintliga solcellsparker. Vidare planerar man att utreda huruvida det finns nya områden som lämpar sig för solcellsparker i Kungälvs kommun

Ansvarig
Tony Strandh
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Enligt ett EU-direktiv ska offentliga byggnader senast 2030 vara utrustade med solceller, och nybyggnationer senast 2026. Det kommer ett lagkrav som kommer kräva att vi ska utreda om solceller är lämpliga på samtliga av kommunens nybyggnationer. Kungälvs kommun utreder i samtliga nybyggation om fastigheten ska utrustas med solceller och detta läggs alltid in som option i entreprenaden.

Ett antal befintliga byggnader har solceller, och det finns en lista över lämpliga befintliga byggnader för solcellsanvändning. Inventering är således genomförd och ska sammanvävas med kommunens underhållsplan.

Ett samarbete med Kungälv Energi har påbörjats, och bolaget har nu en kontaktperson för solcellsfrågor som förvaltningen har kontakt med.

Vad har gjorts sen sist?

- Tillsammans med Kungälv Energi har förvaltning utrett möjligheten för solceller i Arena-projektet och fastställt att det finns möjlighet för solcellsanvändning. Det som återstår att bestämma är huruvida det är Kungälv Arena AB eller Kungälv Energi som ska äga dessa.
- I alla kommunens nybyggnadsprojekt ingår solceller som option i entreprenaden, och under 2024 och start 2025 har denna option aktiverats i samtliga fall. Till exempel Kärna skolans matsal.

Vad är resultatet så här långt?

- Ett systematiskt arbetssätt för att utreda och installera solceller på nygbyggnationer finns inom förvaltningen.
- Vad gäller befintliga byggnader finns en inventeringslista på lämpliga byggnader.

Håller planen?

Ja

7.15 Plan för hur nya skolplatser kan skapas genom tillbyggnad av befintliga skolor

Beskrivning

Med den höga befolkningsökning som framför allt finns inom Kungälv, Ytterby, Kareby och Diseröd behöver vi en plan för hur nya skolplatser kan skapas genom tillbyggnad av befintliga skolor.

Inom uppdraget behövs en översyn göras utifrån personalen och elevernas säkerhet. Det arbetet innefattar den yttre miljön med skolgårdar, trafik samt den inre miljön med inrymnings- och utrymningsvägar.

Kungälv har endast tre högstadieskolor och samtliga upptagningsområden berörs i hög grad av den ökande folkmängden. Vi behöver arbeta fram lösningar hur vi tillgodoser behovet av högstadieplatser i framtiden. Vi ser två möjliga strategier; öka antalet utbildningsplatser i befintliga lägen eller skapa nya utbildningsplatser i kommundelarna

7.15.1 Genomförande: Genomför lokalbehovsanalys samt upprätta lokalförsörjningsplan för Kungälvs kommun och koncern

Beskrivning
Idag utgår förvaltningen från fyrstegsprincipen, vilket innebär att man 1) nyttja lokalen annorlunda 2) bygga om 3) bygga till och 4) bygga nytt. Att bygga nytt är således den sista lösningen om tillbyggnad av befintliga skolor inte är möjligt.

Lokalbehovsanalysen identifierar vilka målgrupper som existerar inom kommunen, och vilka lokaler dessa målgrupper behöver. I denna analys framgår således hur många skolever som kommer finnas med utgångspunkt i befolkningsprognos. Den har ett fyra årsperspektiv, och revideras varje år. Lokalförsörjningsplanen syftar till att planera för att möta de behov som identifieras i lokalbehovsanalysen. Under 2025 ska förvaltningen revidera kommunens lokalbehovsanalys samt framta en lokalförsörjningsplan med utgångspunkt i analysen.

Ansvarig
Åsa Berglie, Tony Strandh
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Idag utgår förvaltningen från fyrstegsprincipen, vilket innebär att man 1) nyttja lokalen annorlunda 2) bygga om 3) bygga till och 4) bygga nytt. Att bygga nytt är således den sista lösningen om tillbyggnad av befintliga skolor inte är möjligt.

Lokalbehovsanalysen identifierar vilka målgrupper som existerar inom kommunen, och vilka lokaler dessa målgrupper behöver. I denna analys framgår således hur många skolever som kommer finnas med utgångspunkt i befolkningsprognos. Den har ett fyra årsperspektiv, och revideras varje år. Lokalförsörjningsplanen syftar till att planera för att möta de behov som identifieras i lokalbehovsanalysen.

Vad har gjorts sen sist?

Årets revidering av lokalförsörjningsplanen har påbörjats, och utkast planeras vara färdigt i sommaren och tas upp för politiskt beslut i oktober.

- En ombyggnation av en förskola i Ulvegärde har skjutits fram eftersom analys visar att det inte finns ett utökningsbehov i området.
- En analys av Sparråsskolan har genomförts med syfte att kunna bemöta elevantalet kommande år. Analysen visar att 2029 behöver skolan vara utbyggd för att hantera en tre paralleller F-6.
    - I fallet Sparråsskolan har fyrstegsprincipen applicerats genom att verksamheten nyttjar lokalen (steg 1) annorlunda och samt att förvaltningen planerar bygga om delar av lokalen (steg 2) och på så vis inte behöva genomföra större tillbyggnationer (steg 3).

Vad är resultatet så här långt?

Det finns en systematisk process för lokalbehov och en långsiktig strategi för att bemöta lokalbehov i kommunen.

Håller planen?

Ja

8 Stab - Uppföljning av uppdrag från kommunfullmäktige

9 Stab - Uppföljning av uppdrag från kommunstyrelsen

9.1 Fortsatt fokus på Sunt arbetsliv

Beskrivning

Arbetet ska fortsatt utgå från suntarbetsliv.se 8 friskfaktorer:

1.Ett närvarande och engagerat ledarskap

Uppföljning och feedback sker i direktkontakt mellan chef och medarbetare, i möten avsatta för feedback, på arbetsplatsträffar eller direkt ute i verksamheten. Chefen är lätt att komma i kontakt med, för samtal på plats eller via telefon eller e-post.

2.Delaktighet och möjlighet att påverka beslut

Det finns formella forum där medarbetare kan dela med sig av sina erfarenheter och idéer till förbättring. Forumen kan också vara informella, som samtal i korridoren eller på fikarasten. Det finns också system för att föra synpunkter vidare uppåt och neråt i organisationen.

3.Kommunikation och feedback

En välutvecklad kommunikation och feedback mellan chef och medarbetare, på möten och informellt vid spontana samtal.

4.Ett bra systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Det systematiska arbetsmiljöarbetet är väl integrerat i den dagliga verksamheten.

5.Ett genomtänkt system för rehabilitering

Det finns kunskap och överblick över sjukfrånvaron i organisationen. Tidiga signaler på ohälsa hos medarbetarna fångas upp. Arbetet anpassas för den som har en period av nedsatt arbetsförmåga. Verksamheten har ett systematiskt sätt att ta kontakt med sjukskrivna medarbetare. Det finns tydliga rutiner för när chefen eller arbetsledaren ska höra av sig, till exempel genom telefonkontakt. Närmaste arbetsledare tar emot sjukanmälan.
Det finns en flexibilitet när en medarbetare ska tillbaka i arbete efter en sjukskrivning. Om det behövs ändrar man i schemat, tar bort eller byter ut arbetsuppgifter. Vid behov söker man stöd hos till exempel företagshälsovården.

6.Rättvisa och transparens

Arbetsplatsen uppfattas som rättvis genom att regler och värderingar omfattar alla och ingen särbehandlas. Medarbetarna hålls informerade om händelser i organisationen som är av betydelse för dem.

7.Kompetensutveckling och byte av arbetsuppgifter

Medarbetare uppmuntras att pröva nya arbetsuppgifter och skaffa ny kompetens, till exempel vid utvecklingssamtal.

8.Prioritering av arbetsuppgifter vid hög arbetsbelastning

Vid hög belastning får medarbetarna hjälp att prioritera bland arbetsuppgifterna. Det finns en kultur av att uppmärksamma om någon i personalen ställer alltför höga krav på sig själv och tar på sig för mycket att göra.

9.1.1 Genomförande: Workshops friskfaktorer

Beskrivning
Enheterna fortsätter stärka friskfaktorerna på arbetsplatserna utifrån de handlingsplaner som är kopplade till arbetsmiljömålen. Aktiviteter och åtgärder identifieras, planeras, genomförs och följs upp på enhetsnivå. På detta sätt sprids kunskap om friskfaktorerna samtidigt som de stärks.

Utöver att arbete pågår på enhetsnivå för att stärka friskfaktorerna genomförs under 2024 friskfaktorworkshops sektorsvis tillsammans med chefer och skyddsombud.

Ansvarig
Ann-Charlott Backström
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

Kommentar
Tertial 3 2024

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Årets arbetsmiljömål och dess aktiviteter är tydligt förknippade med friskfaktorerna. För att skapa förutsättningar i verksamheten till att arbeta utifrån friskfaktorerna sker kunskapshöjande insatser i form av workshops. Workshopsen ökar även delaktigheten för chefer i sin egen arbetsmiljö och skapar ett forum för att öka trivseln.

Vad har gjorts sen sist?

Förvaltningen har på enhetsnivå brutit ned arbetsmiljömålen och skapat åtgärder som syftar till att nå målen och stärka friskfaktorerna på arbetsplatserna.

Under året har friskfaktorworkshops genomförts inom samtliga sektorer och staben i ledningsgrupper och på APT för medarbetare.

Vad är resultatet så här långt?

Workshops har genomförts med ledningsgrupper inom samtliga sektorer. Kunskapen om friskfaktorerna har därmed ökat och givit förutsättning för fortsatt friskfaktorsarbete. Behov återstår med att fortsätta implementera Friskfaktorerna och planering pågår för uppföljning för 2025. I Huvudöverenskommelsen (HÖK24) finns Avsiktsförklaringen med som en ny bilaga till i kollektivavtalet där arbetsgivare ska arbeta med Friskfaktorerna. På nationell nivå

Det senaste året har den sammantagna temperaturmätningen i Winningtemp ökat från 6,9 till 7,1 i sektor Samhälle och utveckling. Från 6,7 till 6,9 i sektor Bildning och lärande. Från 6,9 till 6,8 i sektor Trygghet och stöd.

Håller planen?

Workshops är genomförda enligt plan, HR kommer att presentera förslag på fortsatt arbete för 2025 till förvaltningsledningen under 2025. Därmed avslutas uppdraget.

9.2 Öppna upp upphandlingsverksamheten för små företag

Beskrivning

Mer lokal upphandling
Vi vill öppna upp upphandlingsverksamheten. Vi vill ge de bästa förutsättningarna för företagarna att göra affärer genom utbildning, upplysning, information, anbudskola och möten. Personliga brev och möten öppnar upp relationerna för bra affärer med lokal prägel. Vi vill vända oss mer till de mindre företagen, fortsätta arbetet med att hjälpa och förenkla.

9.2.1 Genomförande: Anpassa upphandlingarna samt erbjuda stöd och utbildning för mindre företag

Beskrivning
Dela upp upphandlingarna så att mindre företag har möjlighet att lämna anbud. Upphandlingsenheten ska erbjuda anbudsskola med särskild inriktning för mindre företag så att de ska våga lämna anbud i offentlig upphandling.

Kommentar
Tertial 1 2025

Redogör för genomförandet av det politiska uppdraget:

Vad har gjorts sen sist?

Vad är resultatet så här långt?

Håller planen?
Under tredje kvartalet 2025 kommer en utbildning/informationsträff att genomföras.

Ansvarig
Madeleine Nilsson
Startdatum
2024-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

9.3 Kvalitetsdialog inrättas

Beskrivning

Kvalitetsdialogen är ett politiskt stöd till kvalitetsförbättringsplanen och den samlade organisationens kvalitetsarbete. Med erfarenhet från yrkesdialoger och som stöd för en kvalitetsförbättringsplan inrättas kvalitetsdialogen som ett särskilt forum för kvalitetsarbetet där politik, förvaltningsledning, chefer och medarbetare möts två gånger per år.

9.3.1 Genomförande: Genomför kvalitetsdialoger

Beskrivning
Yrkesdialogerna stöps om till kvalitetsdialoger för att skapa underlag till en förbättrad styrning utifrån kvalitet och hushållning samt stöd i budgetprocessen.

Frågeställningar att ta upp i dialogerna
•hur vidmakthåller vi en god kvalité i våra verksamheter?
•Var står vi idag utifrån kvaliteten på verksamheten?
•Vilka är de viktigaste faktorerna för att hålla god kvalité?
•Hur förbättrar vi kvaliteten i våra verksamheter klokast?

Under 2025 kommer följande steg genomföras för att inrätta kvalitetsdialoger.

1. Fastställande deltagare, vilka ska medverka vid dialogerna
2. Tidspanering, när och var ska dialogerna genomföras
3. Fastställande av program
4. Inbjudan

Kommentar
Tertial 1 2025

Under vintern hölls den första vändan kvalitetsdialoger. Politiker träffade utvalda medarbetare från olika verksamhetsgrenar i olika grupper. Tjänstepersoner från stab deltog som sekreterarstöd.

Dialogerna kom att beröra olika teman som till exempel kvalitet, förutsättningar för verksamheten och ekonomi och effektivitet.

Planeringsarbetet för nästa dialogtillfälle är ännu ej inlett.

Ansvarig
Pia Jakobsson, Ann-Charlott Backström, Madeleine Nilsson
Startdatum
2025-01-01
Slutdatum
2025-12-31

Pågående

KUNGÄLVS KOMMUN

Central delårsrapport 1 2025

Kommunstyrelse

2025-05-28

Innehållsförteckning

1 Inledning 4
2 KS resultatmål, lägesbeskrivning 5
2.1 Strategiska mål 5
2.2 Strategiska förutsättningar 6
3 Volymer 7
3.1 Verksamhet 7
4 Personal 9
4.1 Anställda 9
4.2 Arbetade timmar 9
4.3 Sjukfrånvaro 10
4.4 Sjuklönekostnad (Tkr) 10
4.5 Kommentar av utfall 10
5 Ekonomi 12
5.1 Finansiell rapport 12
5.2 Prognos årets resultat 2025 14
5.3 Driftredovisning Stab 16
5.3.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr) 16
5.3.2 Stab 16
5.4 Driftredovisning Trygghet och stöd 17
5.4.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr) 17
5.4.2 Trygghet och stöd 17
5.5 Driftredovisning Samhällsbyggnad 19
5.5.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr) 19
5.5.2 Nettokostnad per verksamhet (Shb) 19
5.5.3 Avgiftsfinansierad verksamhet 20
5.6 Driftredovisning Bildning och lärande 21
5.6.1 Nettokostnad per verksamhet (tertial) 21
5.6.2 Bildning och lärande 21
5.6.3 Kommentar 21
5.7 Prognos investeringar 22
6 Månadsuppföljning 24
6.1 Befolkning 24
6.2 Sysselsättning 25
6.3 Ekonomimått 26

6.4 Personalmått 27
6.5 Ny Försörjningsstöd 27
6.6 Nyanlända 27
6.7 Antal hemtjänsttimmar 27

1 Inledning

Delårsrapport 1 2025 omfattar en ekonomisk prognos för helåret. Rapporten innehåller också en finansiell rapport med nyckeltal för den finansiella verksamheten.

Kommunstyrelsen följer kontinuerligt den ekonomiska utvecklingen tillsammans med utvalda nyckeltal för personal och verksamhet. Analyser och beskrivningar av det ekonomiska läget utgår från de nyckeltal som är fastställda i förvaltningens verksamhetsplan:

- finansiellt resultat
- kapacitet
- riskförhållande
- kontroll

Ett bokslut redovisas i tertialrapport 2 i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning.

I delårsrapport 1 ges också en lägesbild för kommunstyrelsens resultatmål. I bilaga till rapporten redovisas de politiska uppdragen.

2 KS resultatmål, lägesbeskrivning

Kungälvs kommuns styrmodell är kommunfullmäktiges instrument för att genom målstyrning styra verksamheten och ytterst få effekt i brukarmötet. Styrningen är inriktad på förändringar och omfattar ekonomi, verksamhet och kvalitet.

Målbedömningen grundas på information och fakta från indikatorer, volymtal, underliggande mål, planerade och genomförda aktiviteter samt väsentliga omvärldsfaktorer som påverkar möjligheterna att nå målet. Både indikatorer och volymtal mäts i förhållande till ett förutbestämt målvärde och indikerar om arbetet leder i önskad riktning.

Bedömningen av Kommunstyrelsens resultatmål för 2025 efter fyra månader är till viss del osäker. En del av målen saknar ännu utfall, resultat och därmed möjlighet till analys, vilket innebär att målet är svårbedömt. Flera av målen har följts upp under tidigare mandatperiod. Där det är relevant har utfall, analys och bedömning från bokslut 2024 gett stöd i bedömning av delårsrapport 1.

2.1 Strategiska mål

För målbedömning används en 6-gradig skala. Skalan bygger på tre färger med två steg inom varje färg.

Symboler för målbedömning

6 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt

5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt

4 - Delvis uppfyllt/Svårbedömt

3 - Delvis uppfyllt/Svårbedömt

2 - Kommer ej att uppfyllas/Är ej uppfyllt

1 - Kommer ej att uppfyllas/Är ej uppfyllt

Kommunfullmäktiges Strategiska mål	6-gradig bedömning	Kommunstyrelsens (KS) Resultatmål
Att ge goda förutsättningar för livslångt lärande och ett tryggare samhälle	3 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	1.Kungälv ska tillhöra de 29 bästa skolkommunerna i landet vad gäller studieresultat, kvalitet och klok resursanvändning och vi ska bedriva verksamheterna i enlighet med lagar och förordningar
	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	2.Kommunens förskolor och skolor präglas av trygghet, hög kvalitet och säkerhet
	5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt	3. Vuxenutbildningen bidrar till efterfrågade utbildningar, ökad egenförsörjning och lägre arbetslöshet
	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	5. I Kungälv skapar vi tillsammans bästa platsen att växa upp
En trygg omsorg med valmöjligheter genom hela livet	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	7. Planberedskap ska finnas för bostäder, boende med särskilt stöd och service, verksamhetsmark och handel

Kommunfullmäktiges Strategiska mål	6-gradig bedömning	Kommunstyrelsens (KS) Resultatmål
Att alla medborgare ska ha möjlighet att delta i ett rikt och aktivt fritid- och kulturliv	5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt	4. Fler barn, unga och äldre - inklusive personer med funktionsvariation deltar i ett rikt och varierat kultur- och fritidsliv
Att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen	5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt	6. Kommunens näringslivsarbete främjar företagsetableringar, fler arbetsplatser och fler nystartade företag.
	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	14. Att vara anställd för Kungälvsborna är ett stort förtroende som präglas av delaktighet och medinflytande, ett gott bemötande, god service och ett stort ansvar
Hållbar samhällsutveckling genom ökad samordning mellan infrastruktur och byggnation i hela kommunen	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	7. Planberedskap ska finnas för bostäder, boende med särskilt stöd och service, verksamhetsmark och handel
	5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt	9. Grönare stadsmiljö och kommundelar
	5 - Kommer att uppfyllas/Är uppfyllt	10. Fler Kungälvsbor reser kollektivt till jobbet
Att driva en ansvarsfull klimatpolitik mot en mer hållbar framtid	3 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	8. Minskade utsläpp i luft och vattendrag, ökad biologisk mångfald och minskat klimatavtryck
	2 - Kommer ej att uppfyllas/Är ej uppfyllt	11.Kommunens användning av fossila bränslen skall minska, med målet att vara fossilfritt 2030
Robust och uthållig kommun med höjd beredskap	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	12. Kommunens funktioner klarar en samhällsstörning enligt nationella föreskrifter

2.2 Strategiska förutsättningar

Kommunfullmäktiges Strategiska förutsättningar	6-gradig bedömning	Kommunstyrelsens (KS) Resultatmål
Strategiska förutsättningar	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	13. Attraktivt att vara anställd i Kungälvs kommun
	4 - Delvis uppfyllt/ svårbedömt	15. Kommunens verksamheters service, kvalité och hushållning ska hävda sig väl i jämförelse med landets bästa kommuner

3 Volymer

Färgmarkeringen till volymtalen visar avvikelse mellan plan och prognostiserat utfall på helår.

Volymtalet får grönt om avvikelsen är mindre än 2 procent, Gult om avvikelse är 2 till 5 procent. Rött vid mer än 5 procent avvikelse.

Röd färg indikerar alltså endast avvikelsen från planen och inte nödvändigtvis att resultatet är dålig.

3.1 Verksamhet

Enhet	Volymgrupper	Volymtal	Utfall T1 2025	Plan helår 2025	Prognos helår 2025	
Stab	Mottagning nyanlända	Antal mottagna enligt bosättningslagstiftning (vuxna/familjer)	3	20	25	
Bildning och lärande	Förskola och pedagogisk omsorg	Kommunal förskola, antal helårsplatser	2 238	2 200	2 190	
		Kommunal pedagogisk omsorg, antal barn	120	125	115	
		Fristående förskola, antal barn	680	650	680	
Bildning och lärande	Förskoleklass, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola	Kommunal grundskola, årskurs F-9, antal elever	5 271	5 295	5 270	
		Kommunal anpassad grundskola, årskurs 1-9, antal elever	65	60	65	
		Kommunala fritidshem, antal elever	2 334	2 430	2 400	
		Fristående grundskola, årskurs F-9, antal elever	772	750	775	
		Fristående fritidshem, antal elever	309	300	310	
Bildning och lärande	Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola	Kommunal anpassad gymnasieskola (Trekungagymnasiet), antal elever totalt	87	85	93	
		Kommunal gymnasieskola (Mimers hus), antal elever totalt	1 565	1 575	1 590	
		Kommunal gymnasieskola i annan kommun, antal elever folkbokförda i Kungälvs kommun	318	275	325	
		Fristående gymnasieskola, antal elever	468	450	475	
Samhällsbyggnad	Måltidsservice	Antal serverade måltider totalt	1 216 673	3 200 000	3 200 000	
Samhällsbyggnad	Lokalförsörjning	Elförbrukning (MWh), egna lokaler och anläggningar	6 456	18 500	18 500	

Enhet	Volymgrupper	Volymtal	Utfall T1 2025	Plan helår 2025	Prognos helår 2025	
		Bruksarea (BRA), egna fastigheter, m2	222 137	222 000	222 000	
		Bruksarea (BRA) inhyrda fastigheter, m2	72 880	73 000	73 000	
Trygghet och stöd	Barn och unga	Antal vårddagar SIS, HVB och stödboende 0-20 år	2 101	6 000	6 000	
		Antal vårddagar familjehem 0-20 år	10 491	32 000	32 000	
		Antal mottagna ensamkommande barn	2	5	5	
Trygghet och stöd	Utförarenheten + Barn och ungdomsenheten	Intern öppenvård, biståndsbedömda insatser Utförarenheten-Barn och Ungdom	138	230	240	
Trygghet och stöd	Vuxenenhet	Antal vårddagar SIS och HVB, 21- år	925	2 300	2 800	
		Antal vårddagar externt boende med stöd 21- år	5 462	12 500	16 400	
Trygghet och stöd	Bostad med särskild service enligt LSS och SoL, antal brukare	Egen bostad med särskild service (BmSS), vuxna inkl. socialpsykiatrin	151	151	151	
Trygghet och stöd	Daglig verksamhet	Antal brukare daglig verksamhet	218	230	230	
Trygghet och stöd	Lägenheter och platser VoÄ	Totalt antal lägenheter i särskilt boende	453	439	452	
		Varav i egen regi	352	352	352	
		Varav i extern regi	54	54	54	
		Varav korttidsplatser egna	33	33	33	
		Varav korttidsplatser köpta	14	0	13	
Trygghet och stöd	Brukare i hemtjänsten	Brukare med hemtjänst	790	1 250	1 250	
Trygghet och stöd	Ersatta timmar i hemtjänsten	Ersatta timmar i hemtjänsten	142 215	426 500	432 500	

4 Personal

4.1 Anställda

Beskrivning

Mätdatum är: för T1 1/4, för T2 1/8 och för T3 1/12.
Antal anställda = antal personer med fastställd sysselsättningsgrad (dvs timavlönade ingår ej).
Antal årsarbetare = sysselsättningsgraden omräknat till heltid.

	Utfall 1/4 2025	Utfall 1/4 2024	Diff
Antal anställda	3 979	3 964	15
- Antal anställda, kvinnor	3 204	3 188	16
- Antal anställda, män	775	776	-1
Antal årsarbetare	3 867	3 850	17
- Antal årsarbetare, kvinnor	3 106	3 086	20
- Antal årsarbetare, män	762	764	-2

4.2 Arbetade timmar

Beskrivning

Visar utförda arbetstimmar av månadsavlönad personal respektive timavlönad personal.
Mätperiod för T1 1/12-31/3, T2 1/12-31/7, T3 1/12-30/11.

	Utfall 2025	Utfall 2024	Diff
Månadsavlönade (antal timmar)	2 003 062	1 986 756	16 306
- Månadsavlönade, kvinnor (antal timmar)	1 576 613	1 555 415	21 198
- Månadsavlönade, män (antal timmar)	426 449	431 342	-4 893
Mer/övertid (antal timmar)	10 712	11 797	-1 085
Timavlönade (antal timmar)	177 394	175 371	2 023
- Timavlönade, kvinnor (antal timmar)	127 693	131 006	-3 313
- Timavlönade, män (antal timmar)	49 701	44 365	5 336
Andel timmar utförda av timavlönad personal i relation till totalt utförda timmar (%)	8,1 %	8,1 %	0
- Andel timmar utförda av timavlönad personal i relation till totalt utförda timmar, kvinnor (%)	7,5 %	7,7 %	-0,2
- Andel timmar utförda av timavlönad personal i relation till totalt utförda timmar, män (%)	10,4 %	9,2 %	1,2

4.3 Sjukfrånvaro

Beskrivning

Sjukfrånvaron redovisas som andel sjuktimmar av ordinarie antal arbetstimmar.
Varav sjukfrånvaro >=60 dagar. Den långa sjukfrånvarons andel av den totala sjukfrånvaron.
Mätperiod för T1 1/12-31/3, T2 1/12-31/7, T3 1/12-30/11.

	Utfall 2025	Utfall 2024	Diff
Sjukfrånvaro (%) av ordinarie arbetstid	9,5	9,8	-0,3
- Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%) - Kvinnor	10,4	10,8	-0,4
- Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%) - Män	6,1	6	0,1
- Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%) Ålder <= 29 år	8,7	9,5	-0,8
- Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%) Ålder 30-49 år	7,9	8,6	-0,7
- Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%) Ålder >= 50 år	11,6	11,4	0,2
Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%), mindre än 15 dagar	4,3	4,5	-0,2
Sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid (%), 15 dagar eller mer	5,2	5,3	-0,1
Andel av sjukfrånvaro som överstiger 60 dagar (%)	43,2	42,9	0,3

4.4 Sjuklönekostnad (Tkr)

Beskrivning

Arbetsgivarens kostnad för de första 14 dagarna samt 10% till dag 90. Ger ingen fullständig bild av kostnaderna för sjukfrånvaro.

	Utfall 2025	Utfall 2024	Diff
Sjuklönekostnad (Tkr, Inkl personalomkostnader (PO))	21 027	23 432	-2 405
- Sjuklönekostnad, kvinnor (Tkr, inkl PO)	17 737	19 720	-1 983
- Sjuklönekostnader, män (Tkr, inkl PO)	3 290	3 712	-422

4.5 Kommentar av utfall

Antal anställda har ökat med 15 personer jämfört med samma period föregående år, I staben och sektor Samhällsbyggnad har antal anställda ökat medan det minskat i sektor Bildning och lärande och Trygghet och stöd. Detta beror bland annat på en omorganisering hösten 2024. Även antal årsarbetare, sysselsättningsgraden omräknat till heltid, har ökat med 17 stycken.

Antal arbetade timmar har ökat med 16 306 timmar. Det kan förklaras av att antal anställda och antal årsarbetare har ökat.

Antal timmar utförda av timavlönade ökade med 2 023 timmar jämfört med T1 2024 men andelen timmar utförda av timavlönad personal i relation till totalt utförda timmar är 8,1 procent och oförändrad jämfört med samma period föregående år.

Utfallet för antal timmar mer- eller övertid fortsätter minska och mäter nu 10712 timmar. Detta är ett resultat av de skärpta arbetstidsregler som trädde i kraft hösten 2023.

Den totala sjukfrånvaron har minskat med 0,3 procentenheter jämfört med samma period föregående år. 0,2 procentenheter av minskningen är andel sjukfrånvaro mindre än 15 dagar och 0,1 procentenheter är andel sjukfrånvaro 15 dagar eller fler. Det är högst sjukfrånvaro bland kvinnor även om denna minskat med 0,4 procentenheter från föregående år och personer över 50 år som ökat med 0,2 procentenheter. Sjukfrånvaron för medarbetare under 29 år har minskat med 0,8 procentenheter, och medarbetare 30-49 år har minskat med 0,7 procentenheter. Förvaltningen har arbetat fram handlingsplaner för ökad frisknärvaro tillsammans med sektorledning, verksamhetschefer och enhetschefer. Handlingsplanerna är anpassade till enheternas olika behov och arbetet pågår.

Andel av sjukfrånvaro som överstiger 60 dagar är 43,2 procent av den totala sjukfrånvaron och 0,3 procentenheter högre än T1 2024. Utfallet kan förklaras av en minskad korttidsfrånvaro vilket gör andelen långtidssjukskrivningar högre. Ökningen beror på att den kortare sjukfrånvaron har sjunkit mer än långtidssjukfrånvaron. Därmed utgör den långa sjukfrånvaron en större del av den totala sjukfrånvaron men det betyder inte att det är fler som har en längre sjukskrivning än tidigare.

Till följd av en sänkt sjukfrånvaro har sjuklönekostnaderna gått ner med 2 405 tkr och var under perioden 21 027 tkr.

5 Ekonomi

5.1 Finansiell rapport

Enligt riktlinjerna för den finansiella verksamheten ska rapportering ske till kommunstyrelsen varje tertial. Rapporteringen nedan avser Kungälvs kommun samt kommunens helägda bolag exklusive Kungälvsbostäder om inget annat angivs - nedan angivet som kommunkoncernen.

Målsättningen för den finansiella verksamheten är att:

- kommunkoncernen ska hålla god betalningsberedskap
- kommunen ska finansiera sina helägda bolag
- all långfristig upplåning ska grundas på beslut fattade av kommunfullmäktige genom den nyupplåningsram som fastställs i budgeten varje år.
- upplåning ska ske till betryggande säkerhet och utan spekulativa inslag

Finanspolicy - riktlinjer och krav

Följande riktlinjer och krav har fastställs för den finansiella verksamheten. Målsättning och status redovisas nedan. Alla nyckeltalen ligger inom ramen för finanspolicyn.

Räntebindning

En längre räntebindning skapar en större stabilitet i framtida räntekostnader och därmed en lägre ränterisk jämfört med en portfölj med kort räntebindning

- Andelen kort räntebindning (förfall inom 1 år) ska begränsas till max 50 procent - status 37 procent
- Genomsnittlig räntebindning ska variera inom intervallet 2-4 år - status 3,71 år

Kapitalbindning

Refinansiering/marginalrisken ska begränsas genom att sprida kapitalförfall över tid och mellan olika motparter

- Andelen kort kapitalbindning (förfall inom 12 månader bör inte överstiga 30 procent - status 23 procent
- Den genomsnittliga kapitalbindningen ska inte understiga 2 år - status 2,36 år

Ränteutveckling

Den genomsnittliga upplåningsräntan för kommunkoncernen var vid årsskiftet 2,47 procent och har minskat till 2,43 procent per sista april. Kommunens genomsnittliga upplåningsränta är 2,37 procent siste april. Sänkningen av styrräntan kommer att innebära lägre räntekostnader på sikt.

Låneskuld

Kommunfullmäktige har godkänt en gemensam ram för nyupplåning i koncernen om 450 miljoner kronor för 2025.

Koncernens låneskuld har ökat med 150 Mkr de fyra första månader 2025 och uppgår till 2 601 miljoner kronor den siste april. Kungälv Energi har sedan 2022 haft ett internlån från Kungälvs kommun på 50 Mkr som under april månad omsattes till ett externt lån hos Kommuninvest.

Kommunens låneskuld var den sista april 2025 1 600 Mkr, vilket är en ökning med 100 Mkr sedan årsskiftet. Det beror på att Kungälvs kommun (100 Mkr) har behov av att finansiera sina investeringar.

Kommunen har 79% av sin låneportfölj hos Kommuninvest och resterande del hos Nordiska Investeringsbanken.

Låneskuld, Mkr	2025-04-30	2024-12-31	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	2020-12-31
Extern låneskuld, Mkr	2 601,0	2 451,0	2 221,0	2 076,0	2 336,0	2 476,0
Varav vidareutlån, Kungälv Energi AB	901,0	851,0	721,0	556,0	496,0	461,0
Varav vidareutlån, Bokab	100,0	100,0	100,0	120,0	120,0	70,0
Intern utlåning, Mkr	0,0	50,0	50,0	50,0	0,0	0,0
Varav Kungälv Energi AB		50,0	50,0	50,0	0,0	0,0
Genomsnittlig upplåningsränta	2,43%	2,47%	2,77%	1,82%	0,80%	0,83%
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	2,36	2,57	2,65	2,44	2,5	2,9
Genomsnittlig räntebindningstid, år	3,71	3,69	3,48	2,86	2,1	2,6
Säkrad låneskuld, Mkr	1 675,0	1 525,0	1 370,0	1 140,0	1 070,0	1 050,0

Ränteutveckling, procent

Riksbankens styrränta är Riksbankens huvudsakliga penningpolitiska verktyg. Genom att höja eller sänka styrräntan påverkar Riksbanken andra räntor i Sverige vilket påverkar efterfrågan i den svenska ekonomin och därmed inflationen. Styrräntan var vid april månads utgång 2,25 procent. Enligt SKR:s ekonomirapport förväntas styrräntan vara 1,75 procent vid årets utgång. Riksbanken däremot bedömer att räntan kommer att ligga kvar på nuvarande nivå framöver, men säger samtidigt att man noga följer utvecklingen och kommer att agera om inflations- och konjunkturutsikterna kräver det. Osäkerheterna för ränteutvecklingen får betraktas som osäkra

Stibor står för Stockholm Interbank Offered Rate 3 månader och är ett genomsnitt av de räntesatser som landets storbanker är villiga att låna ut pengar till varandra under en specifik löptid. Stibor 3 månader är den referensränta som kommunen och koncernens lån har som bas.

Ränteutveckling, procent	2025-04-30	2024-12-31	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	2020-12-31
Riksbankens styrränta	2,25	2,75	4,00	2,50	0,00	0,00
5 år statsobligation	1,99	2,16	2,01	2,53	0,07	-0,32
Stibor 3 mån	2,32	2,54	4,06	2,70	-0,03	-0,04

Likviditet

Kommunkoncernens likvida behållning har ökat från årsskiftet och uppgick vid månadsskiftet april/maj till +242,0 Mkr. Kommunkoncernen har en gemensam kredit om 300 Mkr.

Likviditet, Mkr	2025-04-30	2024-12-31	2023-12-31	2022-12-31	2021-12-31	2020-12-31
Kungälvs kommun	209,2	-12,2	120,1	165,7	453,9	272,4
Kungälv Energi AB	32,4	-7,7	-28,1	-91,1	-103,8	-68,2
Bokab	-10,1	-15,0	-9,0	-21,6	3,3	21,6
Borf	3,3	0,2	-6,1	5,1	2,7	-6,3
Kungälv Arena AB	6,9	6,7	5,4	-0,3	-0,3	-0,4
AB Kongahälla	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
Summa	**242,0**	**-27,7**	**82,7**	**58,0**	**355,7**	**219,1**

Nyckeltalen för Pensionsskuld, nettokoncernskuld samt borgensåtaganden redovisas i årsbokslutet.

5.2 Prognos årets resultat 2025

Inledning

Prognosen i delårsrapport bygger på Sveriges Kommuner och Regioners senast presenterade ekonomirapport. I den konstateras att den globala ekonomin våren 2025 präglas av osäkerhet, till stor del påverkad av de många olika beskeden från USA. Den globala turbulensen hämmar den konjunkturuppgången som tidigare förutspåtts. BNP-tillväxten för 2025 bedöms bli relativt svag och hushållen och företagen blir mer avvaktande när osäkerheterna blir stora. Lågkonjunkturen är mer ihållande än vad tidigare prognoser visar, samtidigt som det ändå finns ljusningar i de ekonomiska förutsättningarna för kommunerna.

På arbetsmarknaden syns en svag återhämtning, där sysselsättningen ökar något men arbetslösheten förblir på en högre nivå både 2025 (8,6%) . 2026 förväntas arbetslösheten börja minska något - om än i långsam takt - och ligga på 7,6% 2028

Inflationen kom in högre än förväntat de första månaderna under 2025, främst på grund av livsmedelspriser och hyror. I april månad är KPIF 2,3 procent vilket är lägre än de första månaderna på året och närmar sig Riksbankens mål om 2%. Prognosen för inflationen för helåret 2025 är dock något högre - 2,6% - för att 2026 stabilisera sig på en nivå kring 2% de kommande åren. Riksbankens styrränta är för närvarande 2,25% och bedömningen från riksbanken är att den kommer att ligga kvar på den nivån framöver.

De löneavtal som är klara för 2025 är två-åriga och har gett ett utfall på 3,4 % för 2025. Utfallet bedöms kunna hanteras inom avsatt budget.

Utfallet löneavtalen i kombination med lägre inflation kommer att ge en fortsatt återhämtning av reallönerna och öka hushållens köpkraft. Jämfört med 2024 är prognosen för den ekonomiska utvecklingen därför positivare för 2025. Lägre inflation och räntor väntas trots allt öka tillväxten 2025 vilket påverkar skatteunderlag och finansnetto positivt. Även pensionskostnaderna minskar betydligt 2025. vilket påverkar kommunens nettokostnader positivt

SKR lämnar dock en brasklapp och beskriver att det är svårt att göra prognoser med tanke på

alla osäkerheter. För de långsiktiga bedömningar pratar man hellre om scenarios.

Kommunfullmäktige har beslutat om avsteg från de långsiktiga finansiella målen för 2025. Årets resultat är budgeterat till 70,4 Mkr vilket motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag. Övriga finansiella mål har också en lägre målsättning för 2025.

Driftsramen 2025 för förvaltningen är 3 621,6 Mkr, inklusive 20 Mkr som är budgeterade för politiska kostnader. Den tar höjd för lönekostnadsökningar, resurser för fler invånare/brukare, prisökningar samt ökade kostnader för nybyggda lokaler. Förvaltningen har också avsatt resurser för kommungemensam utveckling och specifika verksamhetsförändringar.

Utöver kommunstyrelsens driftsram på 3 621,3 Mkr budgeteras engångsintäkter/vinster från exploateringsverksamheten och realisationsvinster på 35 Mkr i verksamhetens nettokostnad.

Resultaträkning Prognos 2025, Mkr	Prognos 2025	Budget 2025	Avvikelse
Verksamhetens nettokostnad, KS driftram	-3593,3	-3621,6	28,3
Realisationsresultat/exploateringsintäkt	36,2	35,0	1,2
Skatter och statsbidrag	3734,6	3733,0	1,6
Finansiella nettokostnader	-72,0	-76,0	4,0
Årets resultat	**105,5**	**70,4**	**35,1**

Resultaträkning prognos 2025

Årets resultat beräknas i denna rapport till 105,5 Mkr, vilket avviker med +35,1 Mkr från budgeterat resultat. Resultatet innehåller engångsintäkter 36,2 Mkr. Resultatet motsvarar 2,8% av skatter och statsbidrag

Prognosen för skatter och statsbidrag bygger på SKR:s senaste skatteunderlagsprognos från april och ligger i nivå med budget. Överskottet är 1,6 Mkr jämfört med budget. Skatteunderlagsprognosen i april är något förbättrad jämfört med februari och det beror på att arbetade timmar i slutet av 2024 kom in starkare än förväntat och bedömningen nu är att lönerörelsen för 2025 ger en ökad timlön vilket är positivt för skatteunderlaget.

De finansiella nettokostnaderna visar ett överskott på 4 Mkr som beror på att utdelningen från kommunens koncern tillsammans med utdelning från kommuninvest är bättre än budgeterat.

Den politiska verksamheten, sektorerna och staben prognostiserar ett överskott på 28,3 Mkr. Till resultatet förs också en realisationsvinst på 1,2 Mkr som är hänförlig till försäljningar av fastigheter i Munkegärdeområdet som verksamheten inte längre har behov av.

Prognos budgetavvikelser, driftredovisning 2025 Mkr	Prognos 2025 Avvikelser	Budget 2025	% avvikelse
Politisk organisation	0,0	20,2	0,0%
Kommungemensamma kostnader	20,0	242,0	8,3%
Stab inkl KD	2,3	225,9	1,0%
Bildning och lärande	-7,0	1276,9	-0,5%
Trygghet och stöd	-17,0	1250,2	-1,4%
Samhällsbyggnad	0,0	631,7	0,0%
Finansiering	30,0	-55,3	-54,2%
Summa driftsram 2024	**28,3**	**3591,6**	**0,8%**
Exploatering och realisationsresultat	1,2	-35	
Total avvikelse mot budget	**29,5**	**3556,6**	**0,8%**

I tabell ovan sammanfattas sektorernas prognosticerade budgetavvikelse och i nästa avsnitt redovisas sektorerna per verksamhet. Totalt sett är förvaltningen i balans men vissa verksamheter och enheter prognosticerar underskott.

Med ovanstående prognos kommer de finansiella målsättningarna enligt budget att uppnås.

5.3 Driftredovisning Stab

5.3.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Kommundirektör	-4 458	-4 372	-86	-13 117	-13 117	0
Ekonomi och kvalitet	-6 795	-8 564	1 769	-25 048	-25 648	600
Gemensamma kostnader	-21 748	-74 579	52 831	-203 737	-223 737	20 000
Säkerhet	-8 871	-7 842	-1 029	-23 523	-23 523	0
Projekt, inköp och upphandling	2 558	-213	2 771	-640	-640	0
Innovation och utveckling	-39 523	-46 567	7 044	-136 851	-139 251	2 400
Försörjningsstöd	-7 935	-7 883	-52	-24 350	-23 650	-700
Summa nettokostnad	-86 790	-150 022	63 232	-427 267	-449 567	22 300

5.3.2 Stab

Tertial 1 2025

Stabens enheter tillsammans med kommungemensamma kostnader lämnar en prognos på +22,3 Mkr.

Under kommungemensamma kostnader budgeteras kostnadsökningar för lönerörelsen, volym dvs en ökning av antal barn/elever/brukare samt driftkostnadskonsekvenser av investeringar. Under året görs budgetjustgeringar till sektorerna efter faktiskt utfall. Löneökningar är budgeterade till 3 %.

Antalet invånare i Kungälv ökar men ökningstakten är lägre än tidigare. Budgeterade resurser i volymökning ser ut att bli lägre i jämförelse med den beräkningen som låg till grund för budget 2025. Det är framför allt lägre ökningstakt i antalet barn och elever. I dagsläget prognostiseras +20 Mkr för volym.

Under kommungemensamt budgeteras även riktade anslag som har prioriterats av Kommunstyrelsen. Det finns avsatt 10,3 Mkr för ökad digitalisering och teknisk infrastruktur, pedagogiska måltider samt till Hallarenan. Vidare finns 8,8 Mkr avsatt för kostnadsökningar till följd av inflation. Under årets första månader har inflationen ökat och det är framförallt matpriserna som har en högre prisnivå. Vi kommer att följa utfallet av de pedagogiska måltiderna både inom skola, äldreomsorg och LSS. Vidare behöver kommunens arbete med digitalisering intensifieras. Kostnadsökningar för digitalisering och inflation är svårbedömt. I dagsläget lyfts inte någon avvikelse i prognosen. Kommunfullmäktige har fattat beslut om att under 2025 ge Bohusläns räddningstjänstförbund ett tillfälligt tillskott om 3,5 Mkr under förutsättning att förbundet fortsätter att arbeta med att få sin budget i balans. Inget tillskott är ännu utbetalat till förbundet.

Stabens enheter prognostiserar tillsammans 3,0 Mkr i budgetavvikelse. Det är personalkostnader som är lägre än budget vilket är hänförligt till vakanta tjänster.

Kostnader för försörjningsstöd prognostiseras till en mindre negativ budgetavvikelse. Avvikelsen handlar främst om att fler flyktingar från Ukraina har blivit folkbokförda i kommunen och därmed att rätt att söka försörjningsstöd.

Konsultkostnader tom april uppgår till 1,3 Mkr vilket främst avser konsulter inom IT och upphandling samt olika konsultuppdrag inom Arenaområdet.

5.4 Driftredovisning Trygghet och stöd

5.4.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Sektorchef	10 230	-10 439	20 669	-23 917	-28 317	4 400
Individ och familjeomsorg	-176 107	-187 654	11 547	-592 960	-562 960	-30 000
Äldreomsorg	-78 795	-87 092	8 297	-258 131	-266 431	8 300
Hälso- och sjukvård	-41 730	-46 619	4 889	-136 372	-140 172	3 800
Funktionsstöd	-80 870	-88 661	7 791	-272 130	-268 630	-3 500
Summa nettokostnad	-367 272	-420 465	53 193	-1 283 510	-1 266 510	-17 000

5.4.2 Trygghet och stöd

Sektor Trygghet och stöd prognostiserar ett underskott på -17,0 Mkr.

Sektorgemensamt prognostiserar ett överskott på 4,4 Mkr då kostnader för avsatta satsningar inte kommer få helårseffekt under 2025.

Verksamhetsområde Individ och Familjeomsorg prognostiserar ett underskott på -30,0 Mkr. Från och med 2024 redovisas all köpt vård här (förutom kostnader för hospice och betaldagar sjukhus som redovisas under Hälso- och sjukvård. Kostnaden för köpt korttidsvård

äldre är fortsatt hög vilket beror på att brukare med beslut om Särskilt boende behöver placeras på köpt korttidsplats i avvaktan på verkställighet. Även egna korttidsplatser (äldre) beläggs med brukare som väntar på permanentplats på Vård- och Omsorgsboende. Inom området Vuxen har antalet placerade på SIS och HVB har varit ovanligt hög under de senaste månaderna. Kostnaden för personer som står långt från bostadsmarknaden är fortsatt hög och genererar ett underskott utifrån budget. Verksamheterna kartlägger regelbundet vilka ärenden som kan verkställas i egen regi. Kostnaden för placerade i Skyddat boende har varit hög i ingången på 2025. Kostnaden för barn och unga som inte kan bo hemma är hög i förhållande till budget, antalet placeringar på SIS, HVB och stöd har ökat den senaste månaden. Priset för en dygnsplacering på SIS för barn och ungdomar har 2025 ökat med cirka 50%, kommunen har fått viss kompensation för ökade kostnader via statsbidrag.

Verksamhetsområdet Äldreomsorg, som omfattar Vård- och Omsorgsboende samt Stöd i ordinärt boende, prognostiserar ett överskott om 8,3 Mkr. Hemtjänst natt ser ett ökat behov av insatser och prognostiserar därför ett underskott. Övriga enheter prognostiserar en budget i balans. Verksamheten behöver fortsatt arbeta med att säkerställa organisationen för effektivare schemaplanering och bemanning som möter verksamhetens behov. Det särskilt avsatta statsbidraget avseende äldreomsorg på 11,5 Mkr finns kvar även 2025. För äldreomsorgen planeras det för uppstart av utbildningsinsatser avseende ”Yrkesresan” som är en ”Nationell satsning med ett regionalt genomförande för lokal kompetens”. Denna kompetensutveckling, tillsammans med värdegrundsarbete för en god arbetsmiljö, kommer medföra kostnader när personal behöver frigöras. En digital satsning på nyckelfria lås i ordinärt boende medför ett effektivare flöde, bättre arbetsmiljö och mindre miljöpåverkan. Utökningen kommer medföra ökade kostnader, särskilt inledningsvis vid byte och installation samt implementering av nytt arbetssätt. På vård- och omsorgboendena byts samtliga trygghetslarm ut under våren för att framtidssäkra för individens behov och nyttja den digitala utvecklingen bättre. Engångskostnader för uppstart Ängegärde är inte inräknade i prognosen.

Verksamhetsområdet Hälso- och sjukvård prognostiserar ett överskott på 3,8 Mkr. Här finns en överskjutande del av ett prestationsbaserat statsbidrag för sjuksköterskebemanning på 3,2 Mkr från 2024. Detta skall inte kvarstå 2026. Flera verksamheter arbetar fortsatt med att rekrytera personal på grund av den rörliga arbetsmarknaden, vilket periodvis leder till vakanser i verksamheten. Man ser fortsatt ökade kostnader för sjukvårdsmaterial och tekniska hjälpmedel till följd av prisökningar men även utifrån ett ökat behov ute hos brukarna.

Verksamhetsområde Funktionsstöd prognostiserar ett underskott på -3,5 Mkr. Kostnaderna för resor till och från daglig verksamhet har ökat markant i och med ett nytt avtal. Sektorn kommer efter uppdrag från Kommunstyrelsen och en externs genomlysning ta fram åtgärder för att minska kostnader inom Funktionsstöd.

Sektorn har under perioden januari-april haft konsultkostnader på 556 tkr, i huvudsak för handledning. Motsvarande period 2024 var kostnaderna för konsulter 602 tkr. Kostnaderna för inhyrd personal under januari-april var 421 tkr och kan hänföras till inhyrda socionomer. Motsvarande period 2024 var kostnaderna 388 tkr för inhyrd personal, också då socionomer.

5.5 Driftredovisning Samhällsbyggnad

5.5.1 Nettokostnad per verksamhet (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Sektorchef	-22 805	-24 744	1 939		-74 245	
Verksamhetsområde Teknik	-141 350	-158 441	17 091		-456 656	
Verksamhetsområde Service	570	-722	1 292		2 131	
Verksamhetsområde Planering och projekt	-6 972	-10 320	3 348		-30 987	
Verksamhetsområde Kundcenter	-15 534	-17 409	-10,77 %		-51 682	
Bygglovsenheten	-394	-1 382	-71,49 %		-4 147	
Miljöenheten	-3 686	-3 971	-7,18 %		-11 912	
Nettokostnad	-190 171	-216 989	26 818		-631 760	631 760

5.5.2 Nettokostnad per verksamhet (Shb)

Tertial 1 2025

Sektor samhällsbyggnad lämnar en nollprognos mot budget. Osäkerhet på byggmarknaden är fortfarande stor. Stora projekt avvaktar och medför mindre intäkter för bygglov, karta och planering och projekt. Sektorn kommer arbeta med att kompensera uppkomna underskott inom verksamheterna.

Verksamhetsområde Teknik lämnar en nollprognos i nuläget**.** Den största potentiella risken för ett underskott finns inom fastighet gällande akut felavhjälpande underhåll.

Elavtalet med Kungälv energi löper vidare. Kostnaden per säkrad kWh ca 20 öre högre än 2024, den totala förbrukningen är inte prissäkrad så en del är rörligt likt 2024.

Verksamhetsområde Service (Måltid, Lokalvård och Verksamhetsservice) lämnar en nollprognos. Livsmedelsprisutveckling och personalkostnadsutveckling och utfall av serverade pedagogiska måltider kan eventuellt ge en negativ resultatavvikelse för måltidsverksamheten.

Verksamhetsområde Planering & projekt lämnar en prognos på - 2,2 Mkr i nuläget. Underskottet hänförs sig till kart och mät verksamheten -0, 8 Mkr. Underskottet beror bland annat på att Lantmäteriet har tagit tillbaka förrättningsuppdragen som kommunen tidigare har gjort. Kommunen får heller inga ersättningar via ABT-avtalet med Lantmäteriet som kommunen tidigare år fått ersättning för. Konjunkturen påverkar antalet uppdrag inom karta och mät direkt, eftersom efterfrågan minskar vid lågkonjunktur när byggprojekt skjuts upp. På kostnadssidan ser vi ökade kostnadsökningar för befintliga IT system. Flera av systemen exempelvis WebGis och FB Fastighetsinformation och befolkningsinformation nyttjas av flertalet verksamheter i kommunen.

För Plan och mex är prognosen - 0,8 Mkr. Arbetet med översiktsplanen (ÖP) är just nu intensivt inför samrådet. Det är ett kostnadsdrivande arbete som pågår utifrån att konsultarvoden och arbetstid från olika enheter inkommer successivt. Enheten prognostiserar ett underskott på -0,8 Mkr i översiktsplanearbetet. Översiktsplanen identifierar flertalet strategiska dokument som är viktiga att ta fram i det fortsatta arbetet. Den 1 april 2020

ändrades plan- och bygglagen. Syftet är att hålla översiktsplanen aktuell och mer framåtblickande. Genom regelbunden politisk översyn säkerställs att översiktsplanen speglar kommunens mål, vilket skapar tydlighet för invånare, företag och andra aktörer kring framtida bebyggelseutveckling med bättre förutsättningar till effektivare samhällsplanering, ökad genomförbarhet och snabbare framdrift i detaljplaneringen.

Rensning av Kyrkebäcken kommer kosta ca 0,6 Mkr vilket i nuläget bedöms ge ett underskott det är dock osäkert om allt kommer att falla ut i år.

Verksamhetsområde Kommuncenter är nytt från och med 2025 i samband med en ny organisationsstruktur i kommunen. Området innehåller ny/ombildade enheterna Ledning Kommuncenter, Förvaltning och utredning, Kontaktcenter (gamla Kundcenter) och Administration. Redan i början av året redovisas ett underskott på -2 Mkr. Detta beror på en utökning av en enhetschef och övriga kostnadsökningar som ännu inte kompenserats.

Bygglovsenheten lämnar en nollprognos i nuläget. Osäkerhet på marknaden är fortfarande påtaglig. Trögt med stora projekt. Mindre projekt inkommer frekvent.

Miljöenheten förväntar sig ett något bättre resultat än för mars prognosen på grund av personalvakanser. Ny beräknad prognos är – 1 mkr. Det beror dels på minskade intäkter för livsmedelskontrollen på grund av lagförändring (-0,5 Mkr), dels på ökade volymer inom miljö/hälsoskyddsområdet.

Sektorns konsultkostnader jan-april är 3 Mkr. Det är främst kostnader inom Planering, Teknik och Vatten- och avloppsverksamheten. Motsvarande period 2024 var kostnaderna 1,6 Mkr. Skillnaden i konsultkostnader mellan mars och april är 0,9 Mkr.

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Sektorchef	-22 943	-24 744	1 801	-69 645	-74 245	4 600
Teknik	-144 414	-158 441	14 027	-456 656	-456 656	0
Service	570	-722	1 292	-2 131	-2 131	0
Planering och projekt	-6 973	-10 320	3 347	-33 187	-30 987	-2 200
Kommuncenter	-15 533	-17 409	1 876	-53 582	-51 682	-1 900
Bygglovsenheten	-394	-1 382	988	-4 147	-4 147	0
Miljöenheten	-3 686	-3 971	285	-12 412	-11 912	-500
Summa nettokostnad	-193 373	-216 989	23 616	-631 760	-631 760	0

5.5.3 Avgiftsfinansierad verksamhet

5.5.3.1 VA-verksamheten (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Summa intäkter	63 025	58 393	4 632	175 181	175 181	0
Personalkostnader	-10 389	-10 621	232	-31 864	-31 864	0
Övriga kostnader	-41 295	-50 395	9 100	-146 317	-151 317	5 000
Summa kostnader	-51 684	-61 016	9 332	-178 181	-183 181	5 000
Nettokostnader	11 341	-2 623	13 964	-3 000	-8 000	5 000

5.5.3.2 Renhållningsverksamheten (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Summa intäkter	19 088	27 565	-8 477	82 696	82 696	0
Personalkostnader	-1 451	-1 680	229	-5 039	-5 039	0
Övriga kostnader	-18 819	-25 934	7 115	-76 656	-77 656	1 000
Summa kostnader	-20 270	-27 614	7 344	-81 695	-82 695	1 000
Nettokostnader	-1 182	-49	-1 133	1 000	0	1 000

5.5.3.3 Miljö, avgiftsfinansierat (Tkr)

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Summa intäkter	1 681	1 598	83	4 792	4 792	0
Personalkostnader	-4 833	-5 057	224	-15 671	-15 171	-500
Övriga kostnader	-284	-22	-262	-65	-65	0
Summa kostnader	-5 117	-5 079	-38	-15 736	-15 236	-500
Nettokostnader	-3 436	-3 481	45	-10 944	-10 444	-500

5.5.3.4 Kommentar

5.6 Driftredovisning Bildning och lärande

5.6.1 Nettokostnad per verksamhet (tertial)

5.6.2 Bildning och lärande

	Utfall	Plan	Avvikelse	Prognos helår	Plan helår	Prognos-avvikelse
Sektorgemensamt	-36 164	-37 804	1 640	-110 602	-114 102	3 500
Förskola och pedagogisk omsorg	-126 684	-131 351	4 667	-397 990	-396 490	-1 500
Grundskola och fritidshem	-184 640	-184 992	352	-563 863	-554 863	-9 000
Gymnasium	-60 772	-63 549	2 777	-189 072	-189 072	0
Kultur	-8 295	-9 293	998	-28 083	-28 083	0
Summa nettokostnad	-416 555	-426 989	10 434	-1 289 609	-1 282 609	-7 000

5.6.3 Kommentar

Bildning och lärande har en helårsprognos på -7 Mkr (motsvarar 0,5% av sektorns totala budgetram).

Sektorgemensamt prognostiserar ett överskott på skolskjutsar under våren, då antalet busskort till elever har minskat samt att båtskjutsarna blivit färre i antal jämfört med föregående läsår. I prognosen ingår även ett förväntat överskott på IT-kostnader för elevdatorer samt systemlicenser. Kostnaderna för skolskjutsar och elevdatorer i höst är i

nuläget svåra att prognostisera, då det är ett nytt läsår med delvis nya elever. Sektorn har fortsatt ökade kostnader för tilläggsbelopp för barn och elever i behov av extraordinära stödåtgärder i fristående förskolor och skolor. Det finns även ett ökat behov av personal inom den kommunala barn- och elevhälsan, vilket delvis finansieras med statsbidrag.

Förskola och pedagogisk omsorg prognostiserar ett underskott på -1,5 Mkr. Förskolan har en förhållandevis hög personalsjukfrånvaro samtidigt som det är svårt att få tillfälliga vikarier, vilket gör att de flesta enheter har extrapersonal i form av löpare som arbetar flexibelt på enheten för att kunna täcka upp vid frånvaro. Det är dessutom en utmaning att ha rätt bemanning i förhållande till barns olika behov. Förskolan arbetar även med att optimera antalet platser på förskolorna utifrån antalet barn och kommer under hösten att ha två vilande avdelningar i Kode samt Munkegärdeområdet, som eventuellt behöver öppnas för att placera barn till våren igen. Pedagogisk omsorg i form av familjedaghem har ett minskat antal barn och har därmed svårigheter att få en tillräckligt effektiv organisation utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Grundskola och fritidshem prognostiserar ett underskott på -9 Mkr. Detta beror till största delen på insatser inom en enhet med grundskola och anpassad grundskola, där enheten arbetar med att ta fram åtgärder för att anpassa sin organisation. Inom anpassad grundskola finns en komplexitet i att ha rätt bemanning för att tillgodose elevernas olika individuella förutsättningar, då dessa kan ha stora variationer. Underskottet är även hänförbart till att några enheter har för höga personalkostnader i förhållande till elevpeng som tillsammans med kostnader för personalärenden inte ryms inom enheternas tilldelade budgetram. Elevantalet har minskat jämfört med föregående läsår och fortsätter till hösten att minska på högstadieskolorna. De enheter som inte har en budget i balans arbetar med att ta fram åtgärder i handlingsplaner.

Gymnasium och **Kultur** prognostiserar en budget i balans. På Mimers Hus och Trekunga är det en utmaning att prognostisera höstens elevantal. Introduktionsprogrammet har de senaste åren ökat i elevantal, men då denna elevgrupp består av ej behöriga elever kan antalet förändras ända fram till läsårsstart. Trekungagymnasiet, som är en anpassad gymnasieskola, får fler elever till hösten och planerar nu för att få rätt bemanning utifrån elevernas olika individuella förutsättningar. Från och med 1 juli 2025 införs en ny läroplan, Gy25, inom gymnasieskolan, anpassad gymnasieskolan samt komvux. Gy25 innebär att ämnesbetyg ersätter dagens kursbetyg och nya examensmål, programmål och programstruktur börjar gälla. Den nya läroplanen kommer medföra kostnader för bland annat nya läromedel, som är osäkert om de kommer kunna hanteras inom budget.

Sektorn har under perioden januari-mars **konsultkostnader** på 498 tkr. Det är främst kostnader i samband med projektet Skapande Skola samt föreställningar och evenemang inom kulturen. Motsvarande period 2024 var kostnaderna 1 012 tkr. Skillnaden i konsultkostnader mellan februari-mars är 91 tkr

5.7 Prognos investeringar

Utfallet för Investeringarna prognosticeras till 697 Mkr, att jämföra med budgeterade 672 Mkr. Målet för investeringarnas självfinansieringsgrad är för 2025 till 39 procent. Årsprognosen för investeringarnas självfinansieringsgrad är 52 procent.

Prognos investeringar 2025

Årsprognosen efter april för investeringsbudgeten innebär att projekten totalt sett kommer att förbruka mer än budgeterat 2025, -25,3 Mkr. Inget av projekten med startbeslut avviker dock

från totala projektbudgeten men det finns avvikelser i hur mycket man förbrukar per år. Underskottet inom skatt beror på eftersläpning av utgifter från 2024 då skattefinansierade investeringar redovisade ett överskott jämfört med budget. Avgiftsfinansierad verksamhet har motsvarande förklaring fast med en positiv avvikelse 2025 då utfallet mot budget var negativt 2024.

Årsprognos investeringar	Årsprognos	Årsbudget	Avvikelse
Skattefinansierad verksamhet	458,5	400	-58,5
Avgiftsfinansierad verksamhet	238,8	272	33,2
Summa	**697,3**	**672**	**-25,3**

6 Månadsuppföljning

6.1 Befolkning

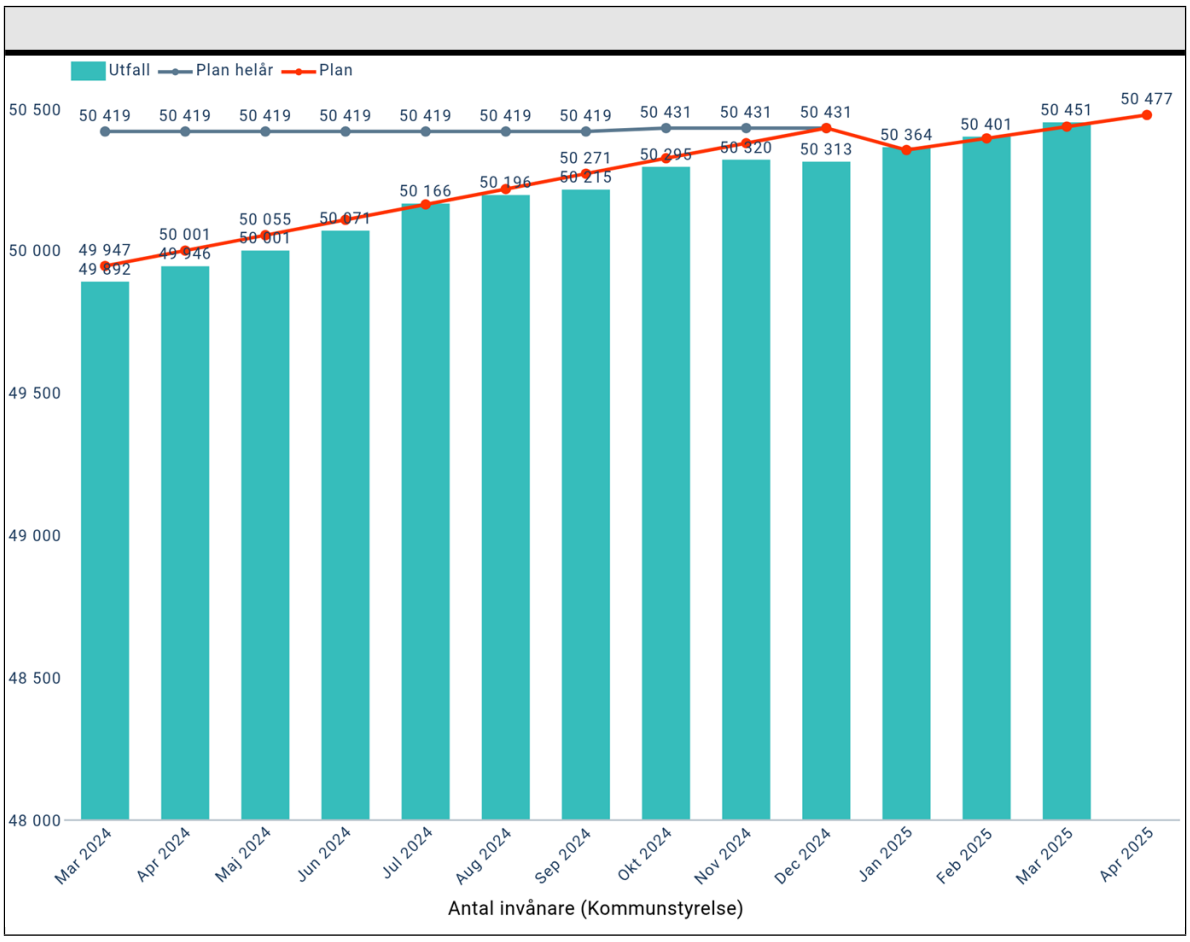

Här redovisas de officiellt fastställda befolkningssiffrorna från SCB, därav en månads eftersläpning.

Fram till och med mars månad var befolkningsökningen i kommunen 138 personer jämfört med årsskiftet. Kungälvs kommun var siste mars 50451 invånare.

Enligt befolkningsprognosen ska kommunen öka med ca 500 personer 2025 och vid årsskiftet vara 50804 personer. Hittills i år har befolkningen utvecklats positivt även jämfört med prognosen. Lågkonjunkturen har dock påverkat bostadsbyggandet negativt och många exploatörer har dragit ner på sin investeringstakt.

6.2 Sysselsättning

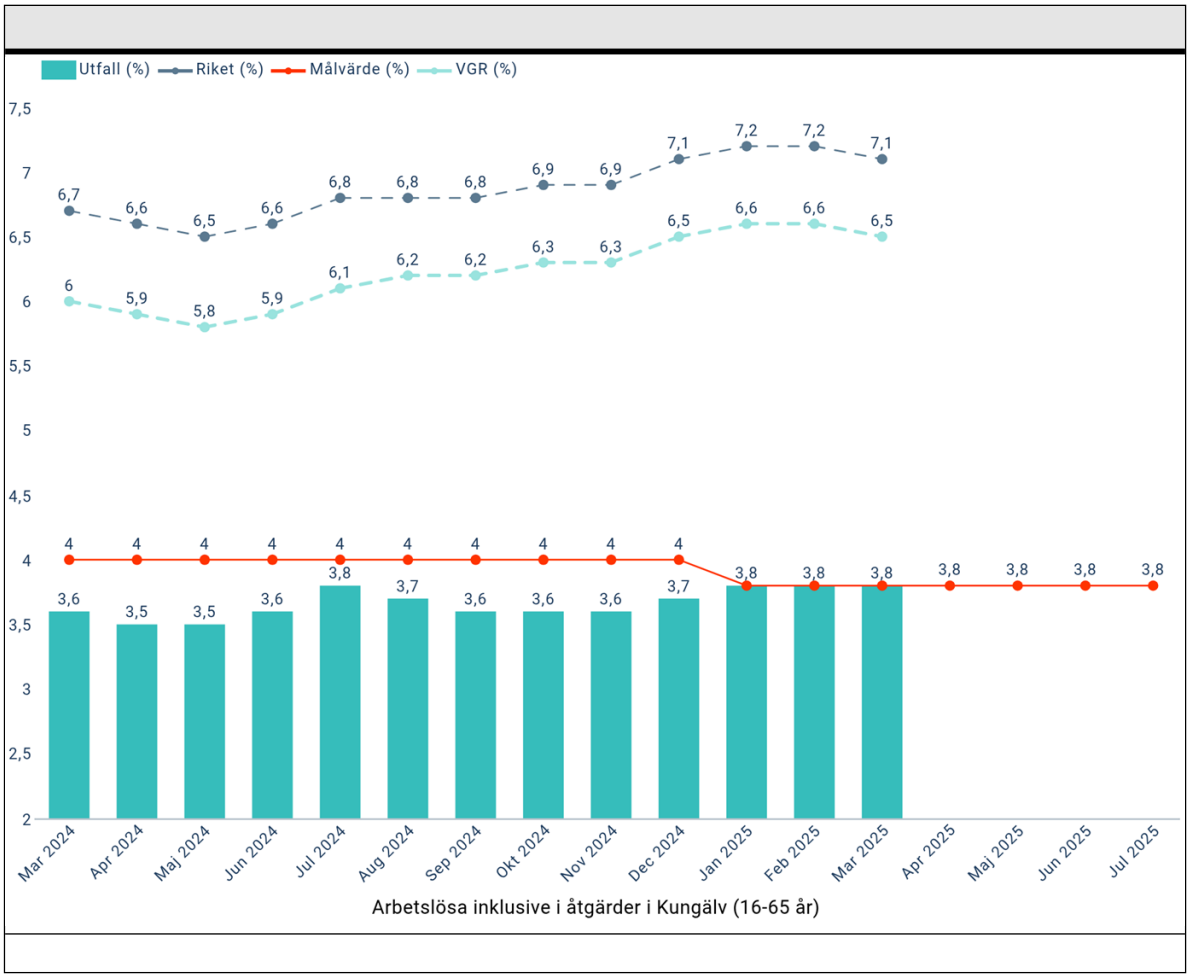

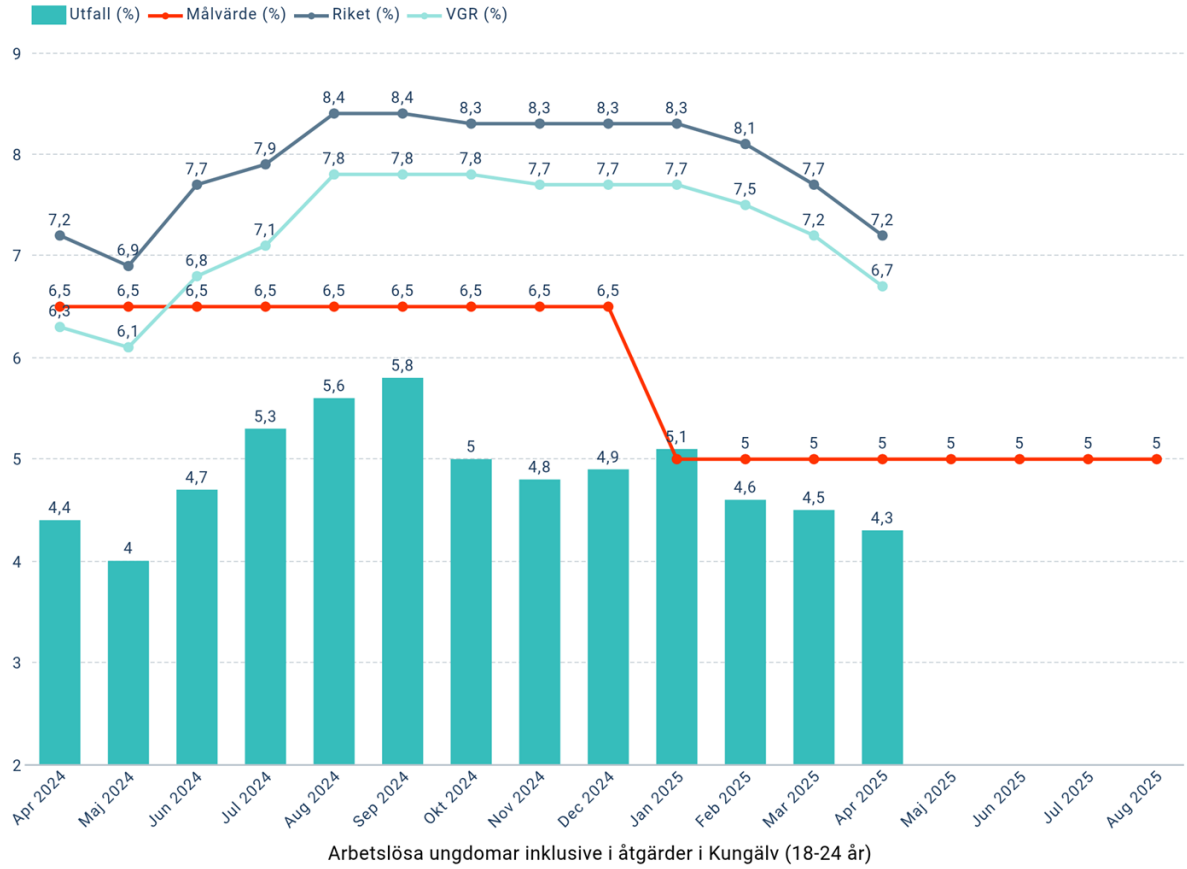

Arbetslösa ungdomar inklusive i åtgärder i Kungälv (18-24 år)

Kungälvs kommun har en fortsatt låg arbetslöshet jämfört både med regionen och riket. I den senaste prognosen från SKR förväntas en arbetslöshet om 8,6% 2025.

6.3 Ekonomimått

Tkr	Utfall Jan 2025	Utfall Feb 2025	Utfall Mar 2025	Utfall Apr 2025
Nettoinvestering	-13 875	-51 232	-95 239	-123 195
Låneskuld (Mkr)	-2 551	-2 551	-2 551	-2 551
Konsultkostnader drift	-470	-246	-3 704	-6 156
Konsultkostnader investering	-1 078	-1 628	-4 225	-5 835
Konsultkostnader exploatering		-2,8	-2,8	-228

Fram till april månad uppgick nettoinvesteringarna till 123,2 Mkr mot budgeterade 224 för perioden. Investeringsbudgeten för helåret är 672 Mkr. Prognosen för helåret är 660 Mkr.

Ramen för nyupplåning 2025 är 450 Mkr för bolagen och kommunen gemensamt.

Koncernens låneskuld uppgår till 2 551 Mkr. från årsskiftet fram t o m april är det kommunen som ökat sin låneskuld med 100 Mkr. Detta för att finansiera planerade investeringar.

6.4 Personalmått

Procent (%)	Utfall Jan 2025	Utfall Feb 2025	Utfall Mar 2025	Utfall Apr 2025
Antal arbetade timmar i förhållande till antal invånare 2025-01-01 (50 364)	11,3	10	11,3	

6.5 Ny Försörjningsstöd

	Utfall Dec 2024	Utfall Jan 2025	Utfall Feb 2025	Utfall Mar 2025	Utfall Apr 2025
Nettokostnad försörjningsstöd, exklusive nyanlända (Tkr)	1 685	2 008	2 219	*2 315*	1 623
Försörjningsstöd, antal ärenden (exklusive nyanlända)	251	189	184	*202*	182

6.6 Nyanlända

	Utfall Dec 2024	Utfall Jan 2025	Utfall Feb 2025	Utfall Mar 2025	Utfall Apr 2025
Utbetalt försörjningsstöd, Nyanlända (Tkr)	83	243	487	*211*	168
Antal mottagna nyanlända	0	0	0	*0*	2
Flyktingar enligt massflyktsdirektivet	101	22	2	*0*	1

6.7 Antal hemtjänsttimmar

	Utfall Jan 2025	Utfall Feb 2025	Utfall Mar 2025	Utfall Apr 2025
Totalt antal timmar i hemtjänsten	35 977	33 864	36 266	*36 108*

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Niklas Delander

2025-04-30

Systematiskt kvalitetsarbete för skola och förskola - huvudmannens rapport 2, 2024 (Dnr KS2025/1008)

Sammanfattning

Skollagen ställer krav på att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen genom ett systematiskt kvalitetsarbete.

I Kungälv kommun följs kvaliteten i verksamheten upp vid två tillfällen under läsåret med utgångspunkt från centrala områden i skollagen och läroplanerna. Aktuell rapport fokuserar på normer och värden samt kompensatoriska uppdraget.

Juridisk bedömning

Enligt 4 kap. § 3 skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Rapporten är en sammanfattning av detta arbete.

Förvaltningens bedömning

Skollagen kräver att huvudmannen följer upp, utvärderar och utvecklar verksamheten så att de nationella målen och kvalitetskraven uppfylls. Grundläggande i huvudmannens ansvarstagande är att utbildningen motsvarar skollagens krav på kvalitet, är likvärdig och att utbildningen förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

I uppföljningsrapporten följs ett antal centrala områden från skollagen och läroplanerna upp i syfte att utvärdera och analysera om målen i styrdokumenten har nåtts och om verksamheten håller tillräcklig kvalitet. För varje område beskrivs och förklaras resultaten, samtidigt som en bedömning görs och framtida åtgärder presenteras.

Resultaten visar Kungälvs kommun har utvecklingsområden både på huvudmannanivå och för enskilda skolenheter när det gäller normer och värden samt kompensatoriska uppdraget. I rapporten visas vilka åtgärder huvudmannen har satt in för att garantera tillräcklig kvalitet inom dessa utvecklingsområden.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet har koppling till kommunstyrelsens resultatmål:
Kungälv ska tillhöra de 29 bästa skolkommunerna i landet vad gäller studieresultat, kvalitet och klok resursanvändning och vi ska bedriva verksamheterna i enlighet med lagar och förordningar.

- Kommunens förskolor och skolor präglas av trygghet, hög kvalitet och säkerhet.
- Vuxenutbildningen bidrar till efterfrågade utbildningar, ökad egenförsörjning och lägre arbetslöshet.

- I Kungälv skapar vi tillsammans bästa platsen att växa upp.
- Kommunens verksamheters service, kvalité och hushållning ska hävda sig väl i jämförelse med landets bästa kommuner.

Uppföljningsrapporterna inom det systematiska kvalitetsarbetet är tänkta att ligga till grund för politikens prioriteringar och målformuleringar för skolan och förskolan i Kungälv. Uppföljningsrapporterna fyller också en viktig roll när sektorns verksamhetsplan arbetas fram och när tertialrapporter och årsbokslut sammanställs.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Skolans och förskolans systematiska kvalitetsarbete inkluderas i Agenda 2030 och målet ”God Utbildning för alla.” Målet ska säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla barn och elever.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Det systematiska kvalitetsarbetet utgår från skollags- och läroplansområden. Allt inom skolan och förskolan utvärderas inte, utan fokus ligger på vissa centrala områden. Ett antal styrdokument från Kungälvs kommun är på olika vis aktuella inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Det rör sig främst om barn- och ungdomspolicyn, policy för Kungälvs kommuns elevhläsa, digitaliseringspolicyn samt planen för introduktionsprogram. Inga specifika konflikter har identifierats mellan rapporten och andra kommunala styrdokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Det systematiska kvalitetsarbetet syftar till att skapa en kvalitativ och likvärdig utbildning för alla barn och elever i Kungälvs kommun. Detta ligger i alla medborgares intresse samt i elevers och deras vårdnadshavares intresse. Genom Skolinspektionens och Göteborgsregionens årliga elevenkäter i grundskolan, gymnasieskolan samt anpassad skola lyfts elevernas perspektiv på sin utbildning in i det samlade underlaget och presenteras där det är relevant i uppföljningsrapporterna.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv.

En välfungerande skola av hög kvalitet är av betydelse för all personal i skolan. Att delta i det systematiska kvalitetsarbetet är också en del av personalens ansvar och ger även möjlighet för personalen att vara och med och vidareutveckla verksamheten. Rapporten påverkar i sig inte personalens arbetsbelastning eller arbetsmiljö.

Ekonomisk bedömning

I underlaget presenteras inga förslag på beslut och därmed medför rapporten inte några ekonomiska konsekvenser.

Förslag till beslut

1. Informationen antecknas till protokollet.

Monica Carhult Karlsson
Sektorchef

Amela Filipovic
Verksamhetschef

Katrin Busck
Verksamhetschef

Maria Vidlund
Verksamhetschef

Expedieras till: -

För kännedom till: -

KUNGÄLVS KOMMUN

Huvudmannens rapport 1 år 2025

Systematiskt kvalitetsarbete skola och förskola

Normer och värden och kompensatoriska uppdraget

Kungälvs kommun 2025-05-02

1 Inledning

Kungälvs kommun är huvudman för de kommunala skolorna och förskolorna i Kungälv. Detta är den första av två rapporter under 2025 som sammanfattar Kungälvs kommuns systematiska kvalitetsarbete utifrån skollagen, läroplanerna och andra författningar.

I denna rapport som kommer under våren är fokus på normer och värden och det kompensatoriska uppdraget. I årets andra rapport som kommer under höstterminen är fokus på kunskap, betyg och undervisningens kvalitet. I höstens rapport utvärderas också förskoleklassen och fritidshemmet.

På varje skola och förskola bedrivs det ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån skollagens krav med gemensam analys av resultaten. Det är varje rektor som ansvarar för den egna förskolans eller skolans systematiska kvalitetsarbete och huvudmannen ger rektorerna aktivt stöd i detta.

Varje år genomför Kungälvs kommun Göteborgsregionens och Skolinspektionens elevenkäter. Numera presenteras resultatet från dessa elevenkäter för UBL i september och i huvudmannens rapport 2 i november/december. Skälet till detta är att enkätresultaten kommer relativt sent under våren och behöver analyseras innan de presenteras som en del av kommunens systematiska kvalitetsarbete.

2 Sammanfattning

2.1 Normer och värden

De flesta barn och elever i kommunens förskolor och skolor är i grunden trygga. Trygghet får oftast högst betyg av alla områden i elev-, personal- och vårdnadshavarenkäter i både Kungälvs kommun och riket. Otryggheten finns främst för enskilda platser/sammanhang och för enskilda elever (oftast kopplat till kränkande behandling och diskriminering). Kartläggning av otrygga miljöer är därför centralt, likaså att sätta in åtgärder specifikt för de miljöerna. Detta är något som alla förskolor och skolor arbetar med.

Planen mot kränkande behandling och diskriminering är välkänd på förskolorna och skolorna. Rutiner finns och följs i relativ hög grad. Implementeringen av verksamhetssystemet DF Respons fortsätter. Förståelsen hos personalen behöver öka om skollagens krav på att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling och diskriminering. Detta måste också kompletteras av förebyggande och främjande arbete.

De formella strukturerna kring inflytande och delaktighet fungerar i form av elevråd, skolmöte, demokratiskt forum, barnråd, samverkan med elevkår osv. Lärare och förskolepersonalen för kontinuerligt en dialog med barnen och eleverna om undervisningens innehåll och former. Fler lärare behöver dock ha denna dialog i högre utsträckning. Det är en fortsatt utmaning att få elever att vilja ta ansvar och utöva inflytande snarare än att lämna över ansvar till lärarna.

2.2 Kompensatoriska uppdraget

Extra anpassningar och åtgärdsprogram finns på alla skolor. Utmaningen ligger inte i att identifiera enskilda elever med stödbehov, utan i att frigöra resurser till stödinsatser och skapa insatser som gör att eleverna faktiskt når målen. Specialpedagoger och speciallärare är nyckeln i detta. När det gäller stödinsatser så innebär extra anpassningar att man kan undvika särskilt stöd. Men vi behöver bli bättre på att uppmärksamma att mer ledning och stimulans också gör att man kan undvika extra anpassningar.

Revisionen genomförde förra året en granskning av elevhälsan i Kungälvs kommun. Det framkom då att elevhälsan inte arbetar förebyggande i den utsträckning som vore önskvärt. Sektorn delar denna analys och ser också att detta är en utmaning i många andra kommuner. I sektorns rapport tillbaka till revisionen konstaterar man att rektorerna bör få en tydligare ledande roll för elevhälsan och på så sätt bidra till att elevhälsan arbetar mer förebyggande.

Samarbetet med vårdnadshavare om närvaro och frånvaro har förbättrats de senaste åren. Syftet är att skapa en gemensam förståelse och ett nära samarbete kring elevens skolgång. Samarbetet mellan Sektor Bildning och Lärande och Sektor Trygghet och Stöd bidrar också till skolornas närvaro- och frånvaroarbete. Samverkan sker runt enskilda elever med närvaroteam, skolsocialt team, socialtjänst, Familjehuset Klippan och BUP.

3 Förskola och pedagogisk omsorg

Metodbeskrivning

Statistiken i detta kapitel bygger på GR:s förskolenkät som både innehåller en självskattning för personalen och en vårdnadshavarenkät. Personalens självskattning genomförs på en skala från 1 till 5. Varje arbetslag kommer fram till ett gemensamt svar och utifrån detta räknas ett genomsnitt ut för förskolan. Ett kommungemensamt genomsnitt tas sedan fram. Vårdnadshavarenkäten låter vårdnadshavarna ta ställning till påståenden med olika svarsalternativ. Resultatet räknas om till ett index, även det mellan 1 och 5.

3.1 Trygghet i förskolan

Måluppfyllelsen för trygghet i förskolan bedöms vara god. Enligt Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät motsvarar vårdnadshavarnas svar på påståendet "Mitt barn känner sig tryggt på förskolan" ett medel på 4,57. Det är något högre än generellt i Göteborgsregionen och ungefär likvärdigt med förra årets resultat i Kungälv. I enkäten är frågor om trygghet det område som får högst resultat av vårdnadshavarna. Även rektorerna skattar tryggheten högt.

I Kungälvs kommuns förskolor och pedagogiska omsorg arbetar pedagogerna aktivt för att skapa trygghet och för att få barnens och vårdnadshavarnas förtroende. Grunden för detta läggs redan vid introduktionen, där förskolorna har ett gemensamt introduktionsmaterial sedan ett antal år tillbaka och där personalen själva bidrar till att skapa tillit mellan barn, pedagoger och vårdnadshavare. Den kompetensutveckling som tidigare har genomförts om *specialpedagogiskt perspektiv* och *tydliggörande pedagogik* har också skapat en ökad trygghet för alla barn. Barnen vet nu i högre utsträckning vad som ska hända och vad de ska göra under förskoledagen.

Rektorerna har sedan ett antal år tillbaka stärkt sin kompetens inom strategisk personalplanering och successivt omsatt sin kunskap till handling, bland annat genom att anställa fler löpare och på så sätt ta in timvikarier mer sällan. Fler löpare bidrar till en ökad trygghet, då barnen i högre utsträckning träffar personal de känner.

Så här går vi vidare

- Introduktionsmaterialet uppdateras årligen som ett stöd till pedagogerna att för att öka barns och vårdnadshavares trygghet.
- Under våren 2025 kommer alla rektorer att påbörja särskilda handlingsplaner för strategisk personalplanering som följs upp av verksamhetschef.
- Under våren 2025 påbörjar personal på samtliga förskolor kompetensutveckling i *Lärande lek*. Inledningsvis är inriktningen på guidad lek. Ökad pedagognärvaro i barnens lek väntas bidra till att tryggheten stärks.
- I ett långsiktigt perspektiv behöver organisationen av timvikarier ses över, för ökad kontinuitet och trygghet.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR 2025
Personalens självskattning från Göteborgsregionens förskoleenkät: ”Vi skapar goda förutsättningar att bygga upp tillitsfulla relationer och få varje barn känna sig trygga i gruppen.”	4,5	4,6	-
Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät: "Mitt barn känner sig tryggt på förskolan."	4,6	4,58	4,53

3.2 Kränkande behandling och diskriminering

Förskolor och pedagogisk omsorg i Kungälvs kommun bedöms ha en god måluppfyllelse när det gäller arbetet mot kränkande behandling och diskriminering. Kommunen har sedan flera år en upparbetad rutin med årshjul och mallar. Planerna finns tillgängliga för vårdnadshavarna. Det finns rutiner för hur kränkningar ska rapporteras, utredas och åtgärdas. Detta område skattas även högt både i personalens självskattning och i Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät.

Rektorer och pedagoger bedriver ett aktivt arbete mot kränkande behandling och diskriminering. Kartläggningar görs genom observationer, barnintervjuer och trygghetsvandringar. Personalen har stort fokus på förebyggande insatser, som till exempel vad det innebär att vara en bra kompis och hur man sätter gränser. Flera rektorer lyfter vikten av att personalen är positiva förebilder för barnen. Exempel på åtgärdande insatser som genomförs är ritprat, kompissamtal och samtal med vårdnadshavare. Förskolorna försöker även få bort utrymmen där pedagogerna inte har överblick, vilket kan vara en utmaning på stora utomhusgårdar.

Så här går vi vidare

- Genom kompetensutvecklingen i guidad lek förmodas pedagogernas närvaro i leken motverka och förhindra att kränkningar sker.

- Det stora arbetet mot kränkande behandling och diskriminering görs lokalt på enheterna, utifrån lokala behov.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR 2025
Personalens självskattning från Göteborgsregionens förskoleenkät: ”Vi samverkar i arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och kränkande behandling.”	4,2	4,3	-
Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät: "Mitt barn ges möjlighet att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra.”	4,39	4,38	4,31

3.3 Inflytande och delaktighet

Måluppfyllelsen för inflytande och delaktighet inom förskolan bedöms vara godtagbar, men det finns potential att utveckla kvaliteten ytterligare. Vissa rektorer kan visa upp framgångsrika arbetssätt, medan andra ser behov av fortsatta förbättringar. I Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät är resultatet för inflytande högre än både föregående år och GR:s genomsnitt. Rektorerna skattar dock området något mer varierat än andra områden.

Förskolorna involverar barnen på olika vis i den dagliga verksamheten. Rektorerna beskriver hur barnen ges inflytande vid utformning av lärmiljöer, val av teman med mera. Inflytandet sker både explicit, genom att barnen tillfrågas och får uttrycka sig verbalt eller icke-verbalt, och implicit, genom att personalen observerar deras intressen och anpassar verksamheten därefter. Rektorernas uppföljningsrapporter visar att man kommit särskilt långt med inflytande och delaktighet i samband med planerad undervisning och vid val under dagen. Det förekommer även att pedagogerna lyfter barnens perspektiv i utvecklingssamtal och i dokumentation, samt på vissa förskolor genom barnråd som rektor leder. Detta kan utvecklas på fler förskolor än idag.

De senaste åren har barnens inflytande och delaktighet ökat på grund av barnhälsans stöd och kompetensutvecklingen inom tydliggörande pedagogik. Detta har gett fler barn bättre förutsättningar att förstå sin omgivning och uttrycka sig genom alternativ och kompletterande kommunikation. Samtidigt har förskolorna en bit kvar innan man lyckats ge alla barn inflytande. Förskolorna behöver fortsatt stärka delaktigheten för barn som ännu inte kommit så långt i sin språkutveckling, till exempel yngre barn, barn med språkstörning eller andra utvecklingsrelaterade funktionsvariationer.

Så här går vi vidare

- Våren 2025 tog rektorsgruppen för förskolan fram en ny verksamhetsidé där principen om barnens bästa ska styra alla beslut. Barnens bästa är en bärande princip i barnkonventionen och en grund för barns inflytande och delaktighet. Verksamhetsidén ska implementeras i hela organisationen.

- Barnhälsans logoped får ett förändrat arbetssätt, där mer resurser läggs på att ta fram material som arbetslagen själva kan använda. Det ger fler pedagoger möjlighet att öka sin kompetens kring inflytande och delaktighet för barn med begränsad språkutveckling.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR 2024
Personalens självskattning från GR:s förskoleenkät: ”Vi tar hänsyn till barnens behov och intressen i planering och utformning av utbildningen.”	4,4	4,3	-
Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät: "Förskolan tar hänsyn till mitt barns behov och intressen.”	4,42	4,39	4,32

3.4 Tidiga insatser och barnhälsa i förskolan

Förskolans måluppfyllelse kring tidiga insatser och barnhälsa i förskolan bedöms vara god utifrån rådande förutsättningar. Resultatet i Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät är i linje med föregående år. Rektorerna skattar sitt eget arbete med särskilt stöd relativt högt. Pedagogerna skulle dock kunna möta barns behov i ännu högre utsträckning om de fick mer verktyg, handledning och kompetensutveckling av barnhälsan.

Grundbemanningen med två förskollärare och en barnskötare i varje arbetslag innebär hög kompetens kring tidiga insatser och särskilt stöd. Personalen i både förskola och pedagogisk omsorg har även tagit tydliga kliv framåt sedan lärgrupperna inledde arbetet med tydliggörande pedagogik. Kompetensen har ökat och lärmiljöerna har blivit mer tillgängliga för alla barn. Det finns en bred kunskap om visuellt stöd, TAKK och andra stödjande arbetssätt. Både rektorerna och arbetslagen får också stöd genom barnhälsan. Samtidigt framhäver flera rektorer att behovet av handledning, verktyg och kompetensutveckling är större än vad som är möjligt med nuvarande professioner och resurser.

Sedan 2024 har förskolorna fått ett nytt dokumentationssystem i form av Unikum Stödinsatser. Systemet möjliggör en säker dokumentation av kartläggningar, anpassningar och särskilt stöd. Än så länge varierar användningen av systemet både mellan och inom förskolorna. Det upplevs som problematiskt av en del personal att systemet inte helt motsvarar det stödmaterial som tidigare tagits fram.

Så här går vi vidare

- Unikum Stödinsatser kommer att fortsätta implementeras under året, genom kompetensutveckling för rektorerna, för att möjliggöra spridning vidare i organisationen. En säker dokumentation av arbetet med barn i behov av särskilt stöd kommer i förlängningen att bidra till en ökad kvalitet i barnens utbildning.

- En fördjupad dialog mellan rektorsgruppen och barnhälsan kommer att hållas med inriktning på hälsofrämjande och förebyggande insatser samt insatser på grupp- och organisationsnivå. Syftet är att ytterligare skifta fokus från åtgärdande insatser på individnivå till mer förebyggande insatser. Barnhälsan, och särskilt specialpedagogerna, behöver framöver ha ett nära och strategiskt samarbete med rektorsteamen.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR
Personalens självskattning från Göteborgsregionens förskolenkät: ”Vi uppmärksammar barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans och anpassar utbildningen för att alla ska utvecklas så långt som möjligt.”	4,2	4,1	-
Göteborgsregionens förskolenkät: "Förskolan ger det stöd som mitt barn behöver.”	4,41	4,44	4,34

3.5 Övergångar och samverkan

Övergångar och samverkan är den kvalitetsfaktor inom kommunens systematiska kvalitetsarbete som rektorerna för förskolan skattar lägst. Måluppfyllelsen för detta område kan bli bättre och övergångar och samverkan bör utvecklas tillsammans med grundskolan, så att kvaliteten stärks. I Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät finns inte någon specifik fråga om detta område.

Det finns en viss spretighet i resultatet för övergångar och samverkan. Det är inte alltid som kommunens rutiner följs och förskolorna önskar en bättre kommunikation med grundskolorna. Det finns även en variation kring vilken dokumentation som används vid övergångar samt om dokumentationen sker i Unikum eller på papper. En större likvärdighet inom hela kommunen behövs.

Förskolornas arbete med övergångar och samverkan påverkas av hur många grundskolor som förskolan lämnar barn till samt hur förskolan är geografiskt belägen i förhållande till grundskolorna. En framgångsfaktor är att Unikum används som lärplattform inom kommunen från förskola till gymnasium och att barnens dokumentation på så sätt följer med till mottagande skola. Detta vinner alla skolformer på och bidrar till större likvärdighet.

Så här går vi vidare

- Inför överlämningen till grundskolan våren 2026 finns det behov av att se över processen och mallarna för överlämning tillsammans med grundskolan. Syftet är att skapa en gemensam process för övergångar, oavsett vilken förskola barnet går på och vilken skola barnet ska börja på.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR
Personalens självskattning från Göteborgsregionens förskolenkät: ”Det finns en god samverkan mellan förskola, förskoleklass och fritidshem för att förbereda barn och vårdnadshavare vid övergångar. Dessa följs årligen upp, utvärderas och utvecklas.”	3,6	3,6	-

3.6 Förskola och hem

Måluppfyllelsen bedöms vara god när det gäller förskola och hem. Det finns en hög medvetenhet hos personalen om vikten av god samverkan och relation med hemmet för att förskolan ska kunna anpassa utbildningen och undervisningen efter barnens behov. Det är viktigt att vårdnadshavarna ges möjlighet att bli delaktiga i utbildningen och undervisningen, inte minst när det gäller barn som har begränsade möjligheter att själva berätta om sin dag på förskolan.

Personalen på förskola och i pedagogisk omsorg bygger aktivt upp relationen med hemmet redan vid introduktionen. Detta fortsätter sedan genom daglig kontakt vid lämning och hämtning, dokumentations- respektive informationsväggar, lärloggar, information på Unikum

och utvecklingssamtal. De flesta förskolor erbjuder någon form av vårdnadshavarmöten. Även rektorerna är aktiva i kommunikationen med vårdnadshavare, bland annat genom inlägg på Unikum, på vårdnadshavarmöten och genom att vara tillgängliga vid frågor och synpunkter.

Så här går vi vidare

- I och med att samverkan mellan förskola och hem bedöms fungera väl planeras inget gemensamt utvecklingsarbete utöver förbättring av information till vårdnadshavare på Kungälvs kommuns hemsida. Rektorer på respektive enhet ansvarar för att omhänderta eventuella lokala utvecklingsbehov.

	Kungälvs kommun 2025	Kungälvs kommun 2024	GR
Personalens självskattning från GR:s förskoleenkät: ”Vi har en regelbunden kommunikation, analogt och/eller digitalt med vårdnadshavare om barnets utveckling och lärande som utgår från förskolans läroplansuppdrag.”	4,5	4,3	-
Göteborgsregionens vårdnadshavarenkät: "Förskolan tar hänsyn till den information jag förmedlar om mitt barn, till exempel om barnets mående, familjesituation eller utveckling.”	4,47	4,46	4,39

4 Grundskolan

4.1 Trygghet och studiero

Trygghet och studiero är ett av två prioriterade mål i sektorn tillsammans med undervisningens kvalitet.

De flesta rektorer beskriver att det finns trygghet och studiero på kommunens grundskolor. Vissa skolor har kommit längre och beskriver att de arbetar med tryggheten utifrån ledarskapet i klassrummet och utifrån tydliga rutiner, regler och förväntningar samt gott bemötande. I undervisningen finns det en tydlig lektionsstruktur med tydlig start och avslut, som förstärks med bildstöd. Rektorerna prioriterar också kompetensinsatser som bidrar till att stärka lärarnas ledarskap i klassrummet.

Skolorna använder olika enkäter, temperaturtagningar, kartläggningar och samtal med lärare och elever som grund för sitt trygghetsarbete. F-6-skolorna anpassar lärmiljön när det till exempel gäller möblering eller placering av eleverna i klassrummet. Flertalet F-6 skolor har arbetat med konsekvenstrappan och gjort den känd för elever, lärare och vårdnadshavare.

Många skolor har rastaktiviteter för eleverna varje rast och vissa har trivselledare eller fadderverksamhet. Synliga vuxna på skolgården, i omklädningsrummen och i korridorerna gör att eleverna känner sig trygga. I kartläggningar ser trygghetsteamen tillsammans med rektorer att de vanligaste otrygga platserna är i korridorer, vid förflyttning och på skolgården. Trygghetsteamen finns på flera av våra skolor och hjälper till med enkäter, utredningar och konflikthantering. Det finns också möjlighet till handledning i trygghetsfrågor av elevhälsans personal.

Den mobilfria skoldagen fungerar mycket bra på flera skolor, medan det på andra skolor fortfarande är en utmaning. På de skolor där det fungerar ser rektorer en lugnande effekt.

På våra 7-9-skolor har vi utmaningar med tryggheten i korridorer, omklädningsrum och toaletter. Det är också mycket skadegörelse som troligtvis beror på att det är svårt för de vuxna på skolan att få överblick och hinna vara i alla delar av skolan. En av skolorna har flera hus och då räcker inte de personella resurserna till att täcka alla korridorer. Två av 7-9-skolorna har också pågående ombyggnationer, vilket kan påverka upplevelsen av trygghet.

Framgångsfaktorer för 7-9-skolorna har varit att minimera både håltimmar och inställda lektioner samt att eleverna på alla skolor har fasta lunchtider och bestämda platser i matsalen med vuxna som äter pedagogisk lunch. TUM håller också strukturerade aktiviteter på dagtid. Konsekvenstrappan har tydliggjorts på 7-9-skolorna, både på klasstid och på elevråd. Denna typ av rutiner och strukturer som är välkända för eleverna är en framgångsfaktor.

Så här går vi vidare

- Kommunstyrelsen har beslutat att ge resurser för att förstärka vuxennärvaron på 7-9-skolorna och gymnasieskolorna, särskilt på platser som identifierats som otrygga i enkäter och kartläggningar.

- Undervisningens kvalitet är ett fokusområde för sektorn och väntas kunna bidra till förbättrad trygghet och studiero. En meningsfull undervisning får eleverna att koncentrera sig på sitt eget lärande, vilket leder till ett större lugn i klassrummet.

- Skolsociala teamen utökas till fler skolor efter en framgångsrik pilotverksamhet.

4.2 Kränkande behandling och diskriminering

En plan mot kränkande behandling och diskriminering finns på alla grundskolor och är känd hos personalen på de flesta skolor. På två skolor beskriver rektorerna att det finns en viss osäkerhet hos personalen och att det finns behov av att revidera planen och förändra arbetssättet. Utbildning av personalen pågår på dessa skolor och det har börjat ge resultat i fler anmälningar i DF Respons.

Flera rektorer uppmärksammar ett hårdnande samtalsklimat där det finns risk för verbala kränkningar och där det ofta är samma elever som återkommer i flera utredningar under en viss tid. Skolorna ser då över rutiner och vuxennärvaro så att kränkningar ska upphöra.
På flera skolor gör rektorerna bedömningen att det görs anmälningar, utredningar och åtgärder men inte alltid i DF Respons, något som behöver förbättras. Några rektorer beskriver att lärarna upplever att det inte finns tid att göra anmälningar skyndsamt vilket gör att anmälningarna blir liggande, något som varken gynnar eleven eller gruppen.

De flesta skolorna behöver bli bättre på att följa upp sina ärenden men också på förebyggande och främjande insatser. En god lärmiljö, undervisningskvalitet, organiserade rastaktiviteter och närvarande vuxna vet vi är framgångsfaktorer. Trygghetsteam eller trygghetsansvarig i arbetslaget är betydelsefullt och likaså en systematik i arbetet. Kommunikation mellan skola och vårdnadshavare bidrar till att kartlägga kränkande behandling, eftersom barnen ofta berättar för sina föräldrar och inte bara för skolan när en kränkning har skett.

Så här går vi vidare

- En del av sektorns utvecklingsarbete sker direkt i rektorsgrupperna, genom gemensam dialog och kompetensutveckling. I grundskolans rektorsgrupp finns det ett pågående lärande om arbetet mot våld, hot och kränkande behandling. Lärandet leds av verksamhetschef och fortsätter under det kommande året.

Statistik kränkande behandling och diskriminering

Statistiken utgår från perioden 2024-03-01 till 2025-02-28. I årskurs F-6 räknas även förskoleklassen, fritidshemmet och anpassad grundskola in. I årskurs 7-9 räknas även anpassad grundskola in.

Under perioden registrerades 1 247 anmälda upplevda kränkningar. Det är en ökning med 16 procent jämfört med samma period förgående år. 97 procent av anmälningarna gällde kränkning från annan elev och 3 procent kränkning från personal eller annan vuxen. Av de upplevda kränkningarna bedömdes 84 procent vara en kränkning enligt skollagens definition och 12 procent inte vara en kränkning enligt skollagens definition. 4 procent av anmälningarna hade ännu inte bedömts.

I årskurs F-6 och 7-9 var fysiska och verbala/psykosociala kränkningar allra vanligast. Fysiska kränkningar var betydligt mer vanliga för pojkar än flickor, medan verbala kränkningar förekom i ungefär samma utsträckning för båda könen. 5 procent av kränkningarna i grundskolan hade skett via sociala medier eller varit text- och bildburna. Siffran är tydligt högre för årskurs 7-9 i jämförelse med årskurs F-6.

Antalet elever som upplevt sig ha varit utsatta för kränkande behandling var relativt jämnt fördelat mellan olika årskurser, förutom i årskurs 9 och speciellt årskurs 6, där betydligt färre elever har upplevt sig utsatta. I grundskolan är det vanligare att pojkar upplever sig vara utsatta för kränkningar, förutom i årskurs 8 där det är vanligare att flickor upplever sig vara utsatta för kränkningar. Det är vanligare att pojkar upplevt fysiska kränkningar och hot om våld, medan det är vanligare att flickor upplevt kränkningar via sociala medier.

9 procent av det som bedömts som kränkningar enligt skollagens definition hade koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Samband med etnisk tillhörighet var allra vanligast, med kön som näst vanligast. 5 procent av alla kränkningar bedömdes vara sexuella trakasserier.

4.3 Inflytande och delaktighet

I kommunen är resultaten för inflytande och delaktighet olika bra på olika skolor. Fler än hälften av grundskolorna beskriver detta som ett utvecklingsområde, där lärarnas kompetens behöver utvecklas och kanske också utmanas.

Flera rektorer på F-6-skolorna beskriver att eleverna är mer osäkra när de är yngre, men att inflytandet ökar med åldern. De äldre eleverna får då mer ansvar för sitt eget lärande och kan påverka mer. Däremot brukar upplevelsen av inflytande minska ju äldre eleverna blir. Om det beror på att eleverna har mindre inflytande på högstadiet eller högre förväntningar utifrån ökad kunskap är svårt att säga, men denna tendens har också synts nationellt under många år.

Alla skolor har elevråd och klassråd. De flesta har även matråd och fritidsråd. Ett fungerande elevråd beskrivs på flera av skolorna som ett framgångsrikt arbetssätt för att öka elevers delaktighet. Eleverna får riktade frågeställningar som används i skolans förbättringsarbete och det innebär att deras åsikter och tankar efterfrågas och tas tillvara. Utvecklingssamtal gör också att eleven blir delaktig i sitt lärande. Flera skolor har elevledda utvecklingssamtal där eleven tränar på att berätta om sin utveckling med hjälp av läraren, för sina föräldrar.

Lärarnas kunskap om skillnaden mellan inflytande och delaktighet i *undervisningen* respektive *utbildningen* behöver öka. Rektorerna beskriver att lärarna lyssnar in elevernas tankar om planering av undervisningen och ber om återkoppling på vad som fungerat under lektionerna, men att denna typ av samtal behöver bli mer vanligt förekommande i undervisningen. Förutom inflytande i samtalsform används lärandematriser på en del skolor för att tydliggöra förväntningar på eleven. I lärandematriserna kan eleven ge förslag på exempelvis redovisningsform och upplägg av skoldagen. Detta är en metod som bör kunna spridas till fler skolor än idag.

Så här går vi vidare

- Flera skolor kommer under året att genomföra Skolverkets moduler om inflytande och delaktighet i syfte att förbättra kompetensen om inflytande och delaktighet i undervisningen. Detta väntas leda till att lärarna kan rusta och motivera fler elever att ta en aktiv del i sitt eget lärande.

4.4 Ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd

Vi har idag elever som inte når målen på alla våra skolor. Det beror på att skolan/läraren inte lyckas möta eleven på det sätt den behöver. På alla skolor finns åtgärdsprogram och elever med extra anpassningar. Rutiner är i allmänhet kända och följs på skolorna, men det sammanvägda arbetet behöver stärkas. Många skolor har uppföljning av anpassningar och särskilt stöd ett antal gånger per termin. Kartläggningar på både grupp- och individnivå görs kontinuerligt för att hitta rätt strategier. Flera skolor har en eller flera undervisningsgrupper beroende på vilken typ av behov eleverna har. Det kan vara sociala svårigheter, NPF eller hög frånvaro. Andelen elever med stora sociala svårigheter har ökat, vilket i sin tur skapar ett ökat behov av särskild undervisningsgrupp.

Lokaler är en begränsande faktor då det på flera skolor saknas tillgång till grupprum för alla klassrum. Flera skolor ser över den fysiska lärmiljön på skolorna och beskriver hur man gör ”rum i rummet” och skapa olika lärmiljöer, till exempel genom skärmar, ståbord och balansbollar m.m. På många av grundskolorna sker investeringsprojekt/fastighetsprojekt där ett av flera syften är att säkerställa att det finns grupprum till alla klassrum. Delar av kommunens inventariebudget även lagts på inventarier till grupprum.

Alla skolor är medvetna om att ledarskapet i klassrummet är en nyckel även inom detta område. Vi behöver bredda kompetensen kring vad som är ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd bland alla lärare – att kunna lägga upp lektionerna på ett sådant sätt att extra anpassningar inte behövs, utan att det är en del av undervisningen för alla elever. Idag är det alltför vanligt att en viss typ av insats ses som ledning och stimulans i ett klassrum men som extra anpassningar i ett annat. En större likvärdighet krävs, både inom och mellan skolor.

Så här går vi vidare

- Samarbetet mellan Sektor Samhällsbyggnad och Sektor Bildning och Lärande fortsätter kring NPF-anpassningar av kommunens skolfastigheter. Sektor Bildning och Lärande finns med i hela lokalförsörjningsarbetet, bland annat i framtagandet av lokalanpassnings- och inventariebudget, där NPF-anpassningar har prioriterats de senaste åren.

- Kompetensutveckling om NPF sker regelbundet ute på grundskolorna. Sektorn har gjort en kartläggning av skolornas kompetensutvecklingsinsatser och kunnat konstaterat att de flesta skolor har haft tillräckliga kompetensutvecklingsinsatser om NPF och närliggande områden de senaste åren. Ett antal grundskolor kommer dock att komplettera med fler insatser med vägledning av kommunens stödenhet. Detta genomförs under 2025.

4.5 Elevhälsa

Elevhälsa är ett brett område, där vissa delar är välfungerande medan andra behöver utvecklas. Generellt sett fungerar samarbetet mellan personalen och elevhälsan bra. All personal deltar i elevhälsoarbetet och alla yrkesgrupper inom elevhälsan finns tillgängliga för alla skolor. En framgångsfaktor är tvärprofessionella möten elevhälsan och personalen emellan. EHT (elevhälsoteam), EHM (elevhälsomöte) och ”elevhälsa möter arbetslag” är de vanligast mötesformerna. Elevhälsan betyder mycket för skolans utveckling, vilket gör att de flesta ur personalen önskar att de hade en större tillgång till dessa nyckelpersoner.

Revisionen genomförde förra året en granskning av elevhälsan i Kungälvs kommun. Det framkom då att elevhälsan inte arbetar förebyggande i den utsträckning som vore önskvärt. Sektorn delar denna analys och ser att detta är en utmaning även i andra kommuner. I sektorns rapport tillbaka till revisionen konstaterar man att rektorernas ledarskap kan utvecklas och organiseras på ett sådant sätt att de får en tydligare ledande roll i relation till elevhälsan. Detta gör det också möjligt att styra elevhälsan mot ett mer förebyggande arbetssätt. Undervisningen kan även organiseras på ett sådant sätt att fler elevers behov av stödinsatser tillmötesgås genom ledning och stimulans i klassrummet, något som kan leda till att elevhälsan får ett minskat tryck på sig.

Så här går vi vidare

- Stödenheten utökas med en specialpedagog genom statliga medel. Detta utgör en resurs för att säkerställa att utredningsprocessen kring särskilt stöd fungerar och att elever med behov av utredning, åtgärdsprogram och uppföljning inte får vänta oskäligt länge.

- En del skolor har saknat vissa professioner inom elevhälsan när tjänster varit vakanta. Alla tjänster bemannas nu upp för att elevhälsan ska vara fullt ut representerad på alla skolor.

- Flera F-6-skolor arbetar med att få med fritidshemmet i elevhälsans arbete. Elever som går i fritidshemmet har ofta en hel dag i skolan, vilket innebär att åtgärder som fungerar i fritidshemmet också kan lyftas in i skolan och vice versa.

4.6 Närvaro och frånvaro

Rutiner för att främja närvaro finns på alla grundskolor skolor förutom en. På denna skola är arbetet påbörjat och rektor har stärkt personalens kompetens. I skolornas rutiner framkommer det att skolan ska anmäla långvarig eller problematisk frånvaro till huvudmannen. Det vanligaste är att hemmet kontaktas vid 10 procents frånvaro eller 5 dagars frånvaro i sträck för att tidigt identifiera problematisk skolfrånvaro. Personalen är väl insatt i rutinen som oftast är kopplad till elevhälsoplanen.

Flera skolor har ”stoppveckor” som är en avstämningsperiod, till exempel var 6:e vecka. Då går man igenom frånvaron, startar upp handlingsplaner om någon elevs frånvaro utmärker sig och reviderar de planer som finns för elever med problematisk skolfrånvaro. På några skolor ser man att personalens kompetens behöver öka kring Skola24 och vikten av att dokumentera och följa upp frånvaro. Alla skolor har vid behov samarbete med närvaroteam och skolsocialt team, socialtjänst, Familjehuset Klippan och BUP.

Vi behöver se över vår organisation kommunövergripande för att kunna arbeta mer förebyggande och främjande redan på mellanstadiet, då den problematiska frånvaron tenderar att gå längre ned i åldrarna. Det är viktigt att identifiera och sätta in åtgärder redan innan eleven kommer till högstadiet. På högstadieskolorna bedömer rektorerna att de har en stor andel med problematisk skolfrånvaro, men att man stärker lärarna i sitt mentoruppdrag, förbättrar samarbetet med vårdnadshavare och följer upp rutinen för daglig rapportering av frånvaro.

Så här går vi vidare

- En ny och mer heltäckande rutin kring närvaro och frånvaro i grundskolan har nyligen tagits fram och implementerats. Syftet är att elever med problematisk frånvaro ska fångas upp tidigare, att kontakt med socialtjänsten ska etableras i fler fall och att likvärdigheten mellan skolorna ska öka. I rutinen finns även en checklista för hur skolorna ska hantera elever som avviker under skoldagen. Rutinen följs upp under det kommande året.

4.7 Studie- och yrkesvägledning

Det finns en kommungemensam plan för studie- och yrkesvägledning som skolorna gör till sin egen och arbetar utifrån. Planen är känd för lärarna på de flesta grundskolor. Eleverna på 7-9-skolorna erbjuds samtal inför sitt gymnasieval och alla klasser har tillfällen med studie- och yrkesvägledaren under läsåret. Studie- och yrkesvägledaren deltar också på vårdnadshavarmöten för att ge information inför språkval och gymnasieval.

Många skolor har prao från årskurs 6, där eleverna får vara på en arbetsplats under minst två dagar. På en skola har eleverna i åk 7 internprao i kök och matsal, ett tillfälle per år. Skolorna åker på studiebesök till företag och bjuder in vuxna i olika yrkeskategorier för att berätta om sitt yrke. Årskurs 9 besöker gymnasiemässan i Göteborg inför gymnasievalet. En skola samarbetar med Ung företagsamhet för att förstärka arbetet med entreprenörskap i undervisningen. Det är ett exempel på ett projekt som kan spridas till fler skolor.

Studie- och yrkesvägledning kan bedrivas i både vid och snäv bemärkelse. Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är individuell vägledning från en studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelsen är all den vägledning som lärare och annan personal ger i yrkes- och arbetslivsfrågor. I praktiken innebär det att studie- och yrkesvägledningen integreras i de ämnen som eleverna läser. Ofta är detta mest synligt i svenska och samhällskunskap. Där skriver eleverna CV, undersöker olika yrken och går igenom vilka normer och värden, lagar och regler som styr en anställning.

Studie- och yrkesvägledningen är generellt sett ett utvecklingsområde på grundskolorna och det efterfrågas en tydligare röd tråd i vägledningen under elevens skoltid. Skolorna och studie- och yrkesvägledarna är generellt sett bra på att vägleda elever när de behöver stöttning i olika val, men den breda definitionen av studie- och yrkesvägledning behöver genomsyra mer av undervisningen, så att fler ämneslärare involveras i vägledningen. På det sättet kan alla elever kan garanteras en likvärdig vägledning som inte enbart blir beroende av enskilda initiativ och aktiviteter på skolorna.

Så här går vi vidare

- Den nya planen för studie- och yrkesvägledning antogs förra året och fortsätter att implementeras på skolorna.

- Sektorn kommer att genomlysa hur prao bör organiseras i årskurs 6 för att öka likvärdigheten mellan grundskolorna, bland annat vilken typ av praoplatser som passar för elever i den aktuella årskursen.

4.7 Resursfördelning

Hur rektorer organiserar sina skolor har stor bäring på hur resurserna används. Något större klasser ger skolan mer handlingsutrymme för att skapa fler mindre undervisningsgrupper och ha mer övrig personal som stöd. Vissa skolor har inte möjligheten att välja mellan dessa alternativ då elevunderlaget är lägre eller varierar från år till år. Resursfördelningen blir då mer statisk. Rektorerna vittnar om att de behöver prioritera hårt när det gäller stöd till eleverna och att budgeten är snäv. Rektorerna ser ett ökat behov av stödinsatser och individuellt stöd för de elever som har stödbehov, vilket är kostsamt.

På våra högstadieskolor finns det en rörlighet mellan skolorna och olika föreställningar bland eleverna som gör att fler söker sig till en högstadieskola vissa år, medan en annan skola får högre söktryck några år senare. För att detta inte ska vara en för stor faktor mellan skolorna från år till år, har vi bestämt hur många paralleller varje skola ska ha som max och kommit överens om hur stor en klass är på 7-9-skolorna. Detta för att elever/resurser ska fördelas mer jämlikt och det ska finnas en förutsägbarhet för rektorerna att skapa en hållbar och resurseffektiv organisation över tid.

Rektorerna ser kontinuerligt över sin organisation när de märker att resursfördelningen på skolan inte är optimal. Det kan till exempel handla om att man behöver göra om fördelningen mellan låg- och mellanstadiet eller fördelningen mellan skolan och fritidshemmet. Det gör att dessa skolor behöver växla kompetens, vilket är en arbetsam process för skolan då viss personal behöver lämna och ny anställas. En öppen dialog med personalen på skolorna ökar förståelsen för resursfördelningen och blir särskilt viktig i detta sammanhang.

Så här går vi vidare

- Flera grundskolor har utmaningar med sin ekonomi de kommande åren och kommer att ges stöd och uppbackning i detta. Ytterbyskolan behöver minska sin organisation under året på grund av sviktande elevunderlag, vilket skapar en utmaning att få en budget i balans. Kullens skola och Kode skola/Tunge skola har liknande problematik där elevunderlaget minskar något. Rektorerna är medvetna om och organiserar för detta men det minskar effektiviteten och flexibiliteten i organisationen. Även Sandbackaskolan har organiserat om för att effektivisera och få en budget i balans.

5 Anpassad grundskola

I Kungälvs kommun finns anpassad grundskola på Sandbackaskolan och Thorildskolan. Detta kapitel har som ansats att fånga de gemensamma slutsatser som kan dras av verksamheten på dessa två skolor. I denna del av rapporten är inriktningen på *normer och värden* samt det *kompensatoriska uppdraget*. Det är viktigt att lyfta fram att lagstiftningen kring dessa områden i mångt och mycket är den samma för grundskolan och anpassad grundskola. Därför kan också slutsatserna kring de båda skolformerna bli liknande.

Trygghet och studiero

Eleverna i anpassad grundskola upplever oftast trygghet och studiero. Personalen arbetar med att skapa stabilitet, struktur och förutsebarhet under dagen. God kännedom om elevernas behov och en nära relation till eleverna bidrar till tryggheten. Utmaningen kan vara situationer där eleverna kan uppleva det som svårare att behålla fokus, särskilt vid övergångar eller vid förändringar i vardagen. I dessa situationer kan eleverna påverka varandras studiero negativt. Lärarna möter då varje elev individuellt för att skapa trygghet för alla elever i klassrummen. På både Thorildskolan och Sandbackaskolan kartläggs tryggheten även genom återkommande trygghetsenkäter.

Kränkande behandling

Både Sandbackaskolan och Thorildskolan arbetar aktivt för att förebygga kränkande behandling och diskriminering. På båda skolorna är det samma plan mot kränkande behandling och diskriminering som gäller för både anpassad grundskola och grundskola, vilket skapar en helhet. Personalens kännedom om varje elevs behov, förmåga och sätt att kommunicera gör att signaler om kränkningar oftast uppmärksammas i ett tidigt skede. Precis som i grundskolan behöver samtliga fall av kränkande behandling som uppkommit anmäls, även om personalen känner eleverna väl och ofta kan lösa de situationer som uppkommit.

Inflytande och delaktighet

Elevernas inflytande och delaktighet kan förbättras i anpassad grundskola. Det finns en ambition hos personalen att inkludera elevernas perspektiv i verksamheten och det förs diskussioner med eleverna om deras skolgång, där de får komma till tals och ge sina perspektiv på verksamheten. Det finns också en kunskap om de förutsättningar som olika elever inom anpassad grundskola har att göra sin röst hörd och hur personalen kan anpassa sig efter elevernas kommunikation. Lärarna behöver dock tydligare rikta in elevernas inflytande och delaktighet mot undervisningens form och innehåll.

Ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd

Undervisningen i anpassad grundskola präglas en god kännedom om elevernas behov. Samtidigt behöver undervisningen tydligare utgå från varje elevs utvecklingsnivå. För vissa elever blir undervisningen för generell, medan andra behöver mer utmaningar. Det är viktigt att uppmärksamma att även om anpassad grundskola är just en anpassad skolform, finns det fortfarande elever som har behov av tydligt definierade extra anpassningar samt i vissa fall utredning och åtgärdsprogram. För att underlätta för detta behöver kunskapen om skollagens bestämmelser om särskilt stöd öka i anpassad grundskola.

Elevhälsa

Elevhälsan arbetar samlat för både grundskola och anpassad grundskola, men anpassar sig efter den skolform som insatserna riktas mot. De senaste åren har elevhälsan utvecklats och hittat mer rätt i sin roll och funktion. Samverkan mellan professionerna och med övrig personal har förbättrats. Det finns också en större förståelse hos personalen för ärendegången i elevhälsoarbetet och varje undervisande lärares ansvar att delta i kartläggningsarbete och utredningar. Även i anpassad grundskola behöver elevhälsans mer främjande och förebyggande roll utvecklas.

Närvaro och frånvaro

Närvaron i anpassad grundskola är överlag god för många elever, men det finns enskilda elever där frånvaron är större och orsakerna komplexa. Det kan handla om funktionsnedsättningar, medicinska skäl eller andra individuella aspekter. I en del fall behöver det göras djupare analyser än idag av frånvarons orsaker. Elevhälsan är en aktör i detta och det samma gäller samverkan med barn- och ungdomspsykiatrin, habiliteringen och andra aktörer. Ju närmare samarbete som finns mellan undervisande personal och vårdnadshavare desto större möjligheter finns för att stötta eleven att varje dag komma till skolan.

Skolinspektionens tillsyn

Skolinspektionen gjorde tillsyn av anpassad grundskola våren 2023, med inriktning på Sandbackaskolan. Kommunen fick då inte något förläggande av sitt systematiska kvalitetsarbete för anpassad grundskola. I samband med Skolinspektionens tillsyn våren 2025, med inriktning på Thorildskolan, konstaterade dock Skolinspektionen att kommunen behöver stärka sin självständiga analys av anpassad grundskola. Skolinspektionen betonade särskilt att kommunen behöver skaffa sig ett tydligare underlag för att kunna bedöma styrkor och svagheter i verksamheten.

Denna utmaning finns i många kommuner. Det är inte alltid enkelt att fånga skolformer som förskoleklassen, fritidshemmet och anpassad grundskola i ett systematiskt kvalitetsarbete. Slutsatserna blir lätt generella och allmängiltiga och det är en utmaning att fånga det som är specifikt för varje skolform. Sektorn kommer därför att strukturera om sitt systematiska kvalitetsarbete och från och med hösten 2025 ha ett eget spår för anpassad grundskola. Det innebär att rektorerna på anpassad grundskola får skriva separata uppföljningsrapporter för anpassad grundskola och att det hålls separata vertikala dialoger för denna skolform.

Skolinspektionen identifierade även ett antal utvecklingsområden för Thorildskolan som kommer att redovisas till politiken i höst. Huvuddelen av dessa utvecklingsområden gällde dock de teman som tas upp i huvudmannens rapport i höst, till exempel kunskap, betyg och undervisningens kvalitet. De redovisas därför inte närmare i denna rapport.

6 Gymnasieskolan

6.1 Trygghet och studiero

I skolans egna trygghetsenkäter upplever en stor majoritet av eleverna sig som helt eller ganska trygga. Resultaten från skolans egna trygghetsenkäter överensstämmer med tidigare år. Samtidigt finns det enskilda elever som upplever en otrygghet och det finns även variation mellan programmen. Därför blir tryggheten på Mimers hus viktig att arbeta vidare med.

Sedan förra året är Mimers Hus gymnasiums lokaler låsta och endast personer som är behöriga att vistas i lokalerna har tillgång till dem. Detta har gett effekt i form av en ökad trygghetskänsla och att det finns en ökad kontroll över vilka som rör sig i gymnasiets lokaler. När elever upplever sig som otrygga är det främst kopplat till allmänna ytor snarare än till klassrum. Det gäller bland annat C-hallen och H-huset. C-hallen ligger centralt och det pågår mycket rörelse mellan olika elevgrupper. H-huset upplevs ligga något mer avsides och har trånga korridorer. I C-hallen har vuxennärvaron ökats, något som förmodligen kommer att generera en annan typ av upplevelse av trygghet. Trots detta är behovet fortfarande stort att ha fler vuxna i gymnasiets öppna ytor.

Det finns ett antal allmänna ytor som också pekas ut som mindre trygga, och där det är en utmaning att garantera trygghet. Det är bland annat omklädningsrum, toaletter och det allmänna caféet i A-huset. Det finns också ett starkt önskemål om duschbås i Mimershallen hos både Mimers Hus gymnasiums och Trekungagymnasiets elever. Detta ses över inför kommande års lokalanpassningsbudget.

Upplevelsen av studiero varierar mer mellan olika program och det finns enskilda elever som har svårt att följa skolans ordningsregler. Varje enhet jobbar med gemensamma förhållningssätt kring studiero och för att föra en kontinuerlig dialog med eleverna om studieron. Rektorerna lyfter själva fram att studieron förbättras när elever vet att det finns konsekvenser när ordningsreglerna bryts och att skolledningen agerar.

Så här går vi vidare

Arbetet med att öka trygghet och studiero pågår inom respektive skolenhet och är anpassad utifrån programmens behov. Det finns dock åtgärder som sker på övergripande nivå. Nedan följer några exempel:

- Medvetna insatser för att fler vuxna ska finns tillgängliga för elever i våra öppna ytor. Fortsatt bemanning av gemensamma ytor.
- Fortsatt arbete med studiero inklusive motivationsarbete. Detta innebär satsning på att stärka dialogen med eleverna på mentorstid i syfte att inkludera eleverna i gemensamma lösningar.
- Fortsatt arbete med ordningsregler i syfte att hålla dessa levande så att elever är medvetna om vilka konsekvenser som kan bli fallet vid regelbrott.
- Sociala aktiviteter klassvis.
- Tydliga regler för mobilanvändning.

6.2 Kränkande behandling och diskriminering

I skolornas trygghetsenkäter anger majoriteten av eleverna att de inte har blivit utsatta för kränkande behandling. Samtidigt så finns det enskilda elever som uppger sig ha blivit utsatta, i första hand av verbala och psykosociala kränkningar. Det visar att arbetet mot kränkande behandling och diskriminering behöver stärkas. Planen mot kränkande behandling och diskriminering är känd men skolan behöver fortsätta med att uppmärksamma vad kränkande behandling är och hur vi jobbar både förebyggande och åtgärdande.

Vid allvarliga kränkningar i form av hot och våld har det vidtagits adekvata disciplinära åtgärder och det har funnits ett tätt samarbete mellan elevhälsoteam, mentor, elev och vårdnadshavare.

Samtliga fall av kränkande behandling och diskriminering ska rapporteras i kommunens verksamhetssystem DF Respons. Trots att antalet anmälningar i DF Respons har ökat sedan starten så anmäls fortfarande inte samtliga kända fall i systemet. Anmälan som personalen är skyldiga att göra upplevs som krånglig och tidskrävande av personalen själva. Det finns vissa tveksamheter om syftet då lärarnas upplevelse är att man arbetar med frågeställningen hela tiden som en del av den ordinarie verksamheten. I vissa fall kan det vara svårt att göra gränsdragningen om en händelse ska anmälas eller inte. Samtidigt finns det ett krav i skollagen på att anmäla, utreda och åtgärda kränkande behandling som måste uppfyllas.

Så här går vi vidare

- Kontinuerlig uppdatering och levandegörande av likabehandlingsplanen.
- Fortsatt arbete med rutiner och struktur för samarbete mellan lärarna, mentorer och elevhälsans personal i syfte att tydliggöra ansvarsfördelning och förväntningar på varandra sett till kränkande behandling och diskriminering.
- Arbete på mentorstid och demokratiska forum om vikten av att berätta om man upplever sig kränkt eller misstänker/har sett en annan elev utsättas för kränkning eller diskriminering.

Statistik om kränkande behandling och diskriminering

Statistiken utgår från perioden 2024-03-01 till 2025-02-28. Mimers Hus gymnasium och Trekungagymnasiet redovisas gemensamt. 84 procent av kränkningarna var kopplade till Mimers hus gymnasium. Kränkningar i samband med praktik räknas in.

Under denna period registrerades 41 anmälda upplevda kränkningar, vilket är något färre än förra året. 85 procent av anmälningarna gällde kränkning från elev och 12 procent gällde kränkning från personal. Av de upplevda kränkningarna bedömdes 83 procent vara en kränkning enligt skollagens definition och 7 procent inte vara en kränkning enligt skollagens definition. 10 procent av anmälningarna hade ännu inte bedömts.

Verbala/psykosociala kränkningar var mer än dubbelt så vanligt som fysiska kränkningar. 9 procent av de upplevda kränkningarna hade skett via sociala medier eller varit text- och

bildburna. 29 procent av de händelser som bedömts vara kränkningar hade samband med någon av diskrimineringsgrunderna. I dessa fall var kränkningar kopplat till kön och etnisk tillhörighet vanligast. 18 procent av alla kränkningar bedömdes vara sexuella trakasserier.

Elever som upplevt sig som utsatta för kränkande behandling var flest i år 1 i gymnasieskolan. Antalet sjunker därefter med en tredjedel till år 2. Därefter finns det endast enstaka anmälda kränkningar år 3.

6.3 Inflytande och delaktighet

På gymnasiet uppmuntras eleverna att ta aktivt ansvar för sitt lärande och sin utbildning. Elevernas inflytande sträcker sig från att påverka den dagliga undervisningen i klassrummet till att kunna påverka frågor som rör hela skolan. Alla elever inom gymnasiet erbjuds möjlighet att lyfta frågor vidare via klassråden. Demokratiskt forum på skolenhetsnivå och skolmöte för hela skolan är möten där man behandlar frågor som är av intresse för flera program eller alla elever på skolan. Dessa forum fungerar bra.

Genom regelbundna diskussioner med undervisande lärare och under mentorstid får eleverna också möjlighet att ge feedback på undervisningen och skolmiljön. Generellt försöker lärarna anpassa examinationsformer och undervisningsupplägg utifrån elevernas preferenser. Vid aktiviteter utanför klassrummet får eleverna mycket inflytande och möjlighet att påverka upplägget. Lärarna tydliggör också vad eleverna har inflytande över för att skapa en större förståelse för vad inflytande kan innebära i praktiken.

Det finns fortfarande en utmaning att få eleverna att ta ansvar för och vilja engagera sig i skolgemensamma frågor. Den gemensamma upplevelsen är att eleverna oftast är medvetna om sina rättigheter till inflytande men att de många gånger vill överlåta beslut till lärare och rektorer.

Så går vi vidare

- Ett årshjul för mentorstiden där elevers inflytande blir en återkommande punkt.
- Systematiskt arbete med kursutvärderingar för att fånga upp vad som är bra och vad som kan förbättras i undervisningen.
- En tydlig struktur kommer att tas fram för genomförandet av klassråd, demokratiskt forum och skolmöten.

6.4 Ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd

Den generella bedömningen är att lärarna arbetar aktivt med att ge eleverna den ledning och stimulans som eleverna har behov av. Ledning och stimulans kan till exempel innebära att lärarna uppmuntrar och ger konstruktiv feedback till eleverna samt skapar tydliga förväntningar för vad eleverna ska åstadkomma. På skolenhetsnivå har det bedrivits ett utvecklingsarbete kring detta under flera år. Skolenheterna har till exempel tydliggjort

lektionens syfte, innehåll, start och avslut, något som forskningen visar på har gynnande effekter på lärande. Kursplaneringarna har även tydliggjorts.

Rutinerna kring extra anpassningar och särskilt stöd är välförankrade. Specialpedagogerna har stärkt lärarnas kunskap om extra anpassningar och tagit fram ett årshjul i syfte att säkerställa att skolan på ett systematiskt sätt både utvärderar, följer upp och uppdaterar extra anpassningar. Det finns dock fortfarande elever som upplever att stödet inte är tillräckligt och lärarna upplever i sin tur att elevernas behov har ökat över tid. Det finns fortfarande en känsla av otillräcklighet hos personalen, trots förbättrade rutiner och trots att skolan har jobbat med att stärka lärarna i denna fråga.

Så här går vi vidare

- Fortsatt arbete med undervisningens kvalitet.
- Fortsatt dialog mellan elevhälsa och undervisande lärare när det gäller främjande och förebyggande insatser på både grupp- och individnivå.
- Fortsatt arbete med att hålla elevhälsoplanen levande i personalgruppen. I elevhälsoplanen framgår ärendegången kring elever med stödbehov tydligt.

6.5 Elevhälsa

De pågående insatserna för att förbättra samarbetet mellan elevhälsan och skolans arbetslag har gett goda resultat. Samarbetet har blivit närmare och mer ändamålsenligt, något som fortsätter att prioriteras och förfinas för att hitta mer effektiva arbetssätt och möta varje elevs individuella behov. Själva samarbetet tar sig många former. Elevhälsoteamen, där även rektor ingår, träffas varje vecka. Vid behov deltar också elevernas mentorer i dessa möten. Elevhälsan besöker regelbundet skolans arbetslag enligt en planerad struktur, vilket har förbättrat möjligheten att tidigt fånga upp och stötta elever som är i behov av extra insatser.

Det systematiska arbete som byggts upp under flera år har resulterat i en tydlig och välkänd ärendegång för hur vi hanterar behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsans professioner har också hittat mer rätt i sina roller. Specialpedagogerna stärker lärarnas kompetens om extra anpassningar i undervisningen, medan kuratorerna spelar en central roll i skolans arbete för likabehandling och mot kränkande behandling. Elevhälsan är numera organiserad för att möjliggöra både förebyggande och hälsofrämjande insatser, men stödet hela vägen ned till den undervisande läraren behöver stärkas.

Så här går vi vidare

- Elevhälsoplanen är väl förankrad i hela kollegiet. Under kommande läsår kommer det att genomföras en systematisk uppföljning och utvärdering av våra insatser, både på individ-, grupp- och organisationsnivå. Syftet är att garantera fortsatt utveckling och hög kvalitet i elevhälsoarbetet.

6.6 Närvaro och frånvaro

Frånvaro kan få allvarliga konsekvenser för elevernas studieresultat och framtida möjligheter. Därför informerar Mimers hus gymnasium aktivt och systematiskt både elever och vårdnadshavare om vikten av närvaro samt vilka följder frånvaro kan få. Information kring frånvaro ges löpande genom bland annat brevutskick till vårdnadshavare, föräldramöten samt individuella mentorssamtal. Syftet är att skapa en gemensam förståelse och ett nära samarbete kring elevens skolgång.

I dagsläget är det endast vårdnadshavare som kan anmäla giltig frånvaro, i syfte att stärka deras delaktighet i att öka närvaron i gymnasieskolan. Elevens frånvaro följs därefter upp kontinuerligt av mentor och elevhälsan. Vid ogiltig frånvaro utan godtagbara skäl sker även rapportering till CSN, vilket kan påverka elevens studiebidrag. Detta kan också innebära utmaningar för personalen, där vissa mentorer uttryckt oro för att indraget CSN kan påverka relationen till eleven negativt. Det är därför viktigt att fortsätta stödja personalen och tydliggöra rutinerna ytterligare i denna fråga.

Så här går vi vidare

- Ett område som identifierats som utmanande är hanteringen av frånvaro under APL (arbetsplatsförlagt lärande). Brister i kommunikationen mellan praktikhandledare och mentor försvårar ibland uppföljningen av frånvaro. Det pågår ett aktivt arbete för att förbättra dessa rutiner och säkerställa en fungerande samverkan mellan skola och praktikplats.

- Frånvarorutinen fortsätter att lyftas och diskuteras både på APT (arbetsplatsträffar) och i arbetslagsträffar. Uppföljning kommer även att ske i kommande medarbetarsamtal för att säkerställa att rutinerna efterlevs och utvecklas i takt med verksamhetens behov.

- Arbete med att lärarna tidigt tar kontakt med vårdnadshavare om oro kring elevens frånvaro pågår.

6.7 Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledningen på Mimers hus gymnasium arbetar aktivt och strukturerat för att nå eleverna. Under året har prioriteringar varit nödvändiga för att hantera arbetsbelastningen. Inför hösten 2025 kommer antalet SYV-tjänster att utökas från 2,6 till 3,0 heltidstjänster. Insatser som digital information via Teams, omvalsdagar och samverkan med externa aktörer visar på ett kreativt och framåtsyftande arbetssätt trots begränsade resurser.

Studie- och yrkesvägledarna har ett tydligt årshjul som styr insatserna i de olika årskurserna. Bland insatserna finns bland annat en årlig jobbmässa som syftar till att inspirera eleverna i deras framtida studie- och yrkesval, liksom studiebesök kopplade till programmens inriktning för att ge eleverna kunskap om olika yrkesvägar. Lärarna har också en roll i att stödja elevernas val av studier och yrken. Detta kan vara enklare att göra på yrkesprogrammen, där yrkesutgångarna är specifika och lärarna själva har arbetslivserfarenhet från branschen. På de högskoleförberedande programmen finns en större bredd av framtida möjligheter, vilket ibland kan skapa osäkerhet hos eleverna och ställa högre krav på vägledningen, både från studie- och yrkesvägledarna och lärarna själva.

Så här går vi vidare

- Studie- och yrkesvägledarna förväntas ta en ännu större roll i planeringen av jobbmässan vars syfte är att bidra till att eleverna ska få kännedom om olika branschers utvecklingsmöjligheter.

- Inför kommande läsår kommer årshjulet och de riktade insatserna att ses över och förankras i lärarkollegiet, i syfte att ytterligare förbättra studie- och yrkesvägledningen och säkerställa att alla elever får ett likvärdigt och kvalitativt stöd i sina framtidsval. En del av detta är att stärka vägledningen för eleverna på de högskoleförberedande programmen.

6.8 Resursfördelning

Resursfördelningen inom gymnasieskolan baseras på en modell som har tagits fram i samverkan inom Göteborgsregionen (GR). Modellen utgår ifrån en fastställd kostnadsnivå per elev för respektive program, vilket innebär att olika program genererar olika nivåer av elevpeng. Den gemensamma listan på GR-nivå är nödvändig eftersom eleverna har möjlighet att söka till samtliga gymnasieskolor inom Göteborgsregionen. Därför krävs en gemensam grund för hur kommunerna ska förhålla sig till ersättningen.

Vid resursfördelningen inom den egna gymnasieverksamheten används elevpengen för respektive program som utgångspunkt. I nära dialog med rektorerna sker därefter en viss omfördelning av resurser, baserat på de specifika behov som finns inom varje program. Denna omfördelning kan variera från år till år, beroende på hur behoven ser ut. Även fördelningen av resurser till elevhälsan sker i dialog med rektorerna. Utifrån aktuella behov och givna förutsättningar görs prioriteringar med syftet att använda resurserna på bästa möjliga sätt – alltid med inriktning på att stödja elevernas lärande och utveckling.

Så här går vi vidare

- Samverkan i gymnasiefrågor inom Göteborgsregionen hanterar också frågor om dimensionering, för att utbildningsplatserna inte ska bli för många eller för få på olika program. Det handlar om att utbilda för arbetsmarknadens behov, men också om att skapa en stabilitet för kommunernas gymnasieskolor. I år öppnas två nya gymnasieskolor i Mölndals kommun samtidigt som Ale kommun återuppstartar sitt gymnasium, något som innebär en utökning av antal platser. Detta kan få konsekvenser för sökmönstren till Mimers hus gymnasium, vilket i sin tur kan påverka resursfördelningen mellan olika program på skolan. Sektorn följer särskilt utvecklingen av sökmönstret inom vård- och omsorgsprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet.

7 Anpassad gymnasieskola

7.1 Normer och värden

Eleverna på Trekungagymnasiet är i huvudsak trygga. Skolan är personaltät och lärarna har kompetens att hantera elevernas sociala lärmiljö. Två områden har dock identifierats som något mer otrygga. Det första är lunchen i Mimers hus matsal, som delvis sker samtidigt som elever från gymnasiet. En lokalutredning sker för närvarande av Mimers hus matsal och Trekungagymnasiets behov kommer att omhändertas där. Det andra området är omklädningsrummen i Mimershallen. Rektorerna ser över ändrad schemaläggning, högre närvaro av manliga assistenter och möjlighet till duschbås.

Likabehandlingsplanen på Trekungagymnasiet är välkänd och efterföljs. När skolan analyserat kränkningsanmälningarna kan man se att en stor del av anmälningarna beror på misskommunikation mellan eleverna. I en del av anmälningarna hamnar elever i konflikt med varandra beroende på brist på adekvata sociala färdigheter utifrån sina funktionsnedsättningar. En kompetensutvecklingsinsats för alla elevassistenter om elevernas sociala lärmiljö kommer att genomföras under 2025 och väntas bidra till ett tryggare klimat.

Under det senaste året har Trekungagymnasiet arbetat aktivt med elevernas inflytande och delaktighet, bland annat för att få med sig elevernas idéer och synpunkter kring den fysiska lärmiljön. Alla klasser har deltagit i gruppdiskussioner och resultatet därifrån har legat till grund för pågående och genomförda ombyggnationer, bland annat med inriktning på elevernas trygghet och sociala miljö. Detta visar att när skolan tydligt och medvetet anstränger sig för att ge eleverna inflytande så ger det också resultat.

7.1 Kompensatoriska uppdraget

Alla elever på Trekungagymnasiet som har behov av särskilt stöd bedöms ha ett åtgärdsprogram. Inom anpassad gymnasieskola har de flesta elever stödinsatser som i andra skolformer skulle räknas som extra anpassningar, men inom anpassad gymnasieskola är de en naturlig del av undervisningen och faller ofta inom ramen för ledning och stimulans. Under 2025 kommer en utbildningsinsats genomföras om rutiner för hur man hanterar extra anpassningar och särskilt stöd i Unikum.

På Trekungagymnasiet finns etablerade och tydliga strukturer för elevhälsoarbetet. Skolan har ett väl sammansatt elevhälsoteam med ett brett spektrum av specialkompetenser. Under 2024 har skolan även återanställt en övergripande speciallärare som ingår i elevhälsoteamet. Tillsammans kan elevhälsoteamet greppa över och täcka in alla tänkbara områden kopplat till elevers resultat och välmående. Teamet är stabilt och kontinuitet i personalgruppen har varit en framgångsfaktor.

Frånvaron i anpassad gymnasieskola skiljer sig från den i reguljär gymnasieskola och kräver ofta en mycket tät dialog med vårdnadshavare. Den individuella uppföljningen av elevers frånvaro fungerar bra, men närvaroregistreringen behöver förbättras. Ett problem är att vikarier saknar tillgång till systemet, vilket kommer att ses över. Skolans frånvarotrappa behöver också användas i högre grad i kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Denna fråga kommer att tas upp på arbetsplatsträffar och i medarbetarsamtal framöver.

8 Vuxenutbildningen

8.1 Trygghet och studiero

Eleverna i vuxenutbildningen bedöms huvudsakligen ha trygghet och studiero under lektioner samt när man vistas i vuxenutbildningens allmänna lokaler. Men det finns särskilda situationer där eleverna upplever studieron som sämre. Detta gäller i provsituationer, både vid gemensamma provtillfällen samt vid enskilda examinationer. Frågan framkom även i förra årets elevenkäter, men trots flera åtgärder under det senaste året upplever inte eleverna att problemet förbättrats. Fler åtgärder behöver därför sättas in.

Tillgång till speciallärare fortsätter att bidra till trygghet och studiero för alla elever i vuxenutbildningen. Det gäller både det individuella stöd som elever får och det förändrade arbetssättet där lärare och speciallärare i högre grad arbetar tillsammans. Ett exempel är ett nytt sätt att introducera studier på undersköterskeutbildningen. Det har lett till att lärarna tidigt får kunskap om elevernas behov, vilket har förbättrat studieron.

Det är också tydligt att trygghet och studiero på vuxenutbildningen har påverkats av yttre omständigheter under inledningen av året. Det gäller såväl utrikespolitiska konflikter och krig som det fruktansvärda våldsdådet i Örebro. Utifrån det behöver verksamhetens krisplan ses över. Det inbegriper förebyggande arbete, som exempelvis utbildning, men också kommunikation kring kris- och konflikthantering.

I Kungälvs kommuns vuxenutbildning har endast en elev angivit minskad trygghet som skäl till att avsluta studierna. Men det är tydligt att vuxenutbildningen behöver lägga stor vikt på förebyggande arbete, för att fortsatt upplevas som en trygg plats för våra elever.

Så här går vi vidare

- Vuxenutbildningens krisplan ska omarbetas och anpassas efter ett förändrat behov av säkerhet inom vuxenutbildningen. En tydlig rutin ska också tas fram för förebyggande arbete kopplat till trygghet och studiero respektive kränkande behandling och diskriminering.

- Under våren 2025 ska elever och lärare få ge förslag på förebyggande insatser för vuxenutbildningen. Målet är att skapa trygghet och gemenskap. Minst två av förslagen ska genomföras och utvärderas under året.

- Insatser för att skapa studiero vid provsituationer fortsätter att sättas in under 2025. Till exempel ska provtillfällen i liten grupp fortfarande erbjudas. Det ska också undersökas hur studieron kan förbättras för undersköterskeeleverna, eftersom de oftare har svårt att hitta studiero vid examinationer.

8.2 Kränkande behandling och diskriminering

I vuxenutbildningens elevuppföljningar som sker både genom enkäter och intervjuer ställs frågan om man upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Svaren som kom in under 2024 visar på en positiv tendens jämfört med tidigare, eftersom färre elever upplever att de känt sig utsatta. En högre andel elever än tidigare uppger också att de fått hjälp av skolan

när de upplevt sig vara utsatta. Samtidigt är vuxenutbildningens likabehandlingsplan fortfarande inte känd av alla elever.

Vuxenutbildningen följer den nuvarande likabehandlingsplanen och genomför de årliga aktiviteter som den innehåller. Under 2024 genomfördes ett större förändringsarbete vid upprättandet av likabehandlingsplanen, då två versioner av planen togs fram. En som riktades till medarbetare och en som riktades till elever. Detta behöver dock kommuniceras tydligare gentemot både elever och personal.

Vuxenutbildningen ser också behov av att vara uppmärksam på en ökad risk för diskriminering kopplat till politiska faktorer i omvärlden, exempelvis risk för ökad antisemitism och islamofobi.

Så här går vi vidare

- Likabehandlingsplanen kommer att kommuniceras tydligare och mer pedagogiskt till eleverna i vuxenutbildningens digitala elevteam. Detta väntas öka kännedomen om planen.

- Vuxenutbildningen genomför två gånger om året gruppintervjuer med elever. Under 2025 kommer frågor att ställas utifrån ett behov att kartlägga elevernas upplevelse av kränkande behandling och diskriminering kopplat till religiös tillhörighet.

8.3 Inflytande och delaktighet

Eleverna på vuxenutbildningen bedöms delvis ha inflytande över utbildningen och undervisningen. På vuxenutbildningen försvåras möjligheterna att erbjuda inflytande och delaktighet i utbildningen på det sätt som görs i gymnasieskolan, dvs. genom elevforum eller regelbundna klass- och skolråd. Detta eftersom eleverna läser enstaka kurser och har en hög studietakt. Det långsiktiga engagemanget gynnas inte av upplägget kring vuxenstudier.

Resultatet av elevenkäter och gruppintervjuer visar att eleverna själva upplever att de delvis har inflytande över sin skolgång. Det finns precis som förra året fortfarande önskemål om mer varierade examinationsformer, med fler inlämningsuppgifter och mindre skriftliga prov. Samtidigt kan man konstatera att denna typ av examinationsformer är svåra att förena med utvecklingen inom AI och att det därför är svårt att tillgodose elevernas önskemål.

Under 2024 har ett lärarlag arbetat med att öka elevers inflytande genom införande av elevråd. Elevrådet hålls enbart för elever inom SFI. Organisationen kring SFI har större likheter med andra skolformer, eftersom eleverna studerar inom en sammanhållen grupp och inom en längre tidsperiod. Det är än så länge för tidigt att utvärdera erfarenheterna av elevrådet, men intrycket har varit positivt. Under 2025 kommer fyra elevråd att genomföras på SFI.

Så här går vi vidare

- Under de senaste åren har vuxenutbildningens elevenkäter stegvis kompletterats med gruppintervjuer, i vissa fall även med tolk. Detta arbetssätt är nu en permanent del av vuxenutbildningens arbete med inflytande och delaktighet. Nästa år kommer gruppintervjuerna att genomföras inom alla studieformer. Gruppintervjuerna har visat sig vara bra för att få en djupare och mer kvalitativ förståelse för elevernas åsikter. De

har också nått ut till målgrupper inom vuxenutbildningen som inte har en vana sedan tidigare att delta i enkäter.

8.4 Ledning och stimulans och extra anpassningar

Under 2024 togs en organisation kring elevhälsa fram på vuxenutbildningen. Elevhälsa är inte lagstadgat för vuxenutbildningen, men det är naturligt att även vuxenutbildningen har en elevhälsoorganisation när allt fler elever i behov av stöd söker till utbildningen.

Inom elevhälsan ingår speciallärare, studie- och yrkesvägledare och rektor. Elevhälsan samordnar både det förebyggande och det uppföljande arbetet när det gäller stödinsatser. Elevhälsan har också tagit fram en struktur för genomförande av elevkonferenser, vilka nu är en del vuxenutbildningens dagliga arbete med stöd och anpassningar. Elevhälsans organisation kommer att vidareutvecklas under året.

Stödinsatser för elever har varit ett fokusområde för vuxenutbildningen de senaste åren. Flera mindre förändringar har genomförts, som bedömts ha gett ett positivt resultat på enskilda elevgruppers utveckling. Schemalagda stödtimmar inom IT och matematik har utökats. Det har även införts tillfällen att genomföra examinationer i mindre grupp. En introduktionsplan för studier inom yrkesutbildningar har tagits fram och fullföljts vid två kursstarter. Kompetensutveckling kring extra anpassningar i ordinarie undervisning har också genomförts. Inom SFI kommer orienteringskurser utformas för elever med kort studiebakgrund som står långt från arbetsmarknaden.

Så här går vi vidare

- Vuxenutbildningen har sökt utvecklingsbidrag från Specialpedagogiska skolmyndigheten för att utveckla arbetssätten kring elevhälsa samt stödinsatser och anpassningar. Andelen speciallärartjänst kommer bland annat att öka till 80 procent.

- Stödinsatser kommer att erbjudas inom ramen för Göta Älvdalens lärcenter, från och med augusti 2025. Det innebär att riktat ämnesstöd samt vägledning och studiecoachning erbjuds på plats i Ale och Kungälv samt genom digitala kanaler.

8.5 Studie- och yrkesvägledning

Många elever kommer till vuxenutbildningen via kommunens arbetsmarknads- och integrationsverksamhet, Arbetsförmedlingen eller andra samhällsaktörer. En gemensam utgångspunkt för dessa verksamheter är den individuella planeringen, vilket skiljer sig från gymnasieskolan där elever följer en fast kursstruktur inom ett program under tre års tid. Detta innebär att studie- och yrkesvägledning får en viktig funktion inom vuxenutbildningen, inte bara för att utforma individuella studieplaner, utan också för att finnas till hands när planeringen behöver justeras eller kompletteras.

I Kungälvs kommun har studie- och yrkesvägledarna getts en mer central roll de senaste åren. De deltar sedan tidigare i kartläggningar av alla individer som kommer till Kompetenscentrum och samverkar numera med elevhälsan, exempelvis i ärenden om behov av stödinsatser eller alternativa studieupplägg. På så sätt bidrar vägledarna till att skapa en helhetssyn på eleven. Samarbetet med elevhälsan har redan gett resultat i form av bättre studieplaneringar, men eftersom det är ett relativt nytt arbetssätt så återstår en del utveckling.

Under de senaste åren har vuxenutbildningen successivt lyckats minska andelen elever som studerar på distans via Hermods, till förmån för flexibla studieformer inom vuxenutbildning på plats. Syftet har varit att öka genomströmningen och minska avhoppen, eftersom många elever haft svårt att klara av renodlade distansstudier. Studie- och yrkesvägledningen har spelat en särskilt viktig roll för att få dessa elever att göra mer medvetna val, vilket lett att utbildningsutbudet för vuxenutbildningen förändrats. Detta visar att studie- och yrkesvägledning även kan få en mer strategisk betydelse för vuxenutbildningens övergripande utveckling.

Så här går vi vidare

- Sedan i höstas har studie- och yrkesvägledarna, administratörerna och medarbetarna inom det kommunala aktivitetsansvaret samlats i en gemensam enhet inom Kompetenscentrum. Det har öppnat för nya samverkansmöjligheter, inte minst med kommunens arbetsmarknads- och integrationsverksamhet.

- Vissa delar av studie- och yrkesvägledningen har nyligen digitaliserats genom nya e-tjänster. Dessa ger sökande möjlighet att ta del av information och reflektera över sina mål redan innan det fysiska mötet med vägledare, vilket gjort mötena mer effektiva och målinriktade.

8.6 Flexibla utbildningsformer

Under 2024 fortsatte utvecklingen av flexibla studieformer inom sfi, gymnasiala fristående samt grundläggande kurser på vuxenutbildningen. Utbudet av kurser inom flexibla studieformer har ökat under året. Resultaten är fortsatt försiktigt positiva sett till betygsresultat och mycket positiva sett till efterfrågan från eleverna själva. Flexibla studieformer inom sfi erbjuds numera med lektionstid på kvällen. Bedömningen är att detta gör det möjligt för fler sökande att påbörja studierna, då en del elever tidigare tackade nej till flexibla studieformer när de innehöll lektionstillfällen på dagtid.

Resultatet är positivt för de två hybridkurser som genomförts i samarbete med Stenungsunds kommun. De elever som slutför kurserna får minst godkänt betyg. Samtidigt ser vi något fler tidiga avhopp än i liknande kurser inom den ordinarie verksamheten. En förklaring är tekniska problem som påverkat undervisningens kvalitet. Därför har det investerats i ett nytt tekniskt system för att förbättra den digitala klassrumsupplevelsen. Lärare och elever har också fått teknisk support på plats. Den tekniska utrustningen som används i hybridkurserna kommer även att användas på lärcentrum, i syfte att nå fler elever som har svårt att delta i reguljär platsundervisning på heltid.

Så här går vi vidare

- En gemensam struktur för handledning inom flexibla studieformer kommer att tas fram. Flexibla former innebär en hög grad av självstudier och det behövs en större likvärdighet i vilken handläggning som man får längs studiernas gång.

- Utbudet inom hybridundervisning i samarbete med Ale kommun kommer att utökas. Arbetet sker inom ramen för Göta älvdalens lärcenter.

8.7 Resursfördelning

Inom vuxenutbildningen fördelas kontinuerligt resurserna till de elever som har störst behov. Detta beror på att vuxenutbildningens målgrupp till stor del utgörs av de elever som har en bristfällig skolgång bakom sig. Aktuell forskning visar att den målgrupp som idag studerar vid vuxenutbildningen skiljer sig avsevärt från den målgrupp man tidigare planerade vuxenutbildningen för. Målgruppen idag studerar till stor del på sitt andra- eller tredjespråk samt har en högre grad av fastställda neuropsykiatriska diagnoser än förut. Detta gör resursfördelningen mer komplex än tidigare och kräver att en större del vuxenutbildningens resurser än tidigare fördelas till stödinsatser.

Vuxenutbildningen ser också en ökad andel elever med en kombinationsproblematik, när det gäller psykisk ohälsa, missbruk samt sociala svårigheter. Vuxenutbildningen behöver därför samverka med andra delar av Kompetenscentrum, med andra kommuner och med övriga samhällsaktörer för att eleverna ska kunna ta del av alla tillgängliga stödinsatser. Detta är också ett fokusområde för vuxenutbildningen det kommande året. Vuxenutbildningens resursfördelning blir alltså beroende även av hur resurser prioriteras inom andra kommunala verksamheter och hos andra samhällsaktörer. Det faktum att vuxenutbildningen är en del av Kompetenscentrum har underlättat för att styra resurserna rätt.

Så här går vi vidare

- Vuxenutbildningen söker de statsbidrag som finns tillgängliga, till exempel bidrag för yrkesvuxutbildning tillsammans med GR samt förstelärartjänster. Vuxenutbildningen har även sökt utvecklingsbidrag för stöd och anpassningar från Specialpedagogiska skolmyndigheten.

- Kungälvs kommun har beviljats statsbidrag för att ingå i lärcentrum tillsammans med Ale och Lilla Edet under namnet Göta älvdalens lärcenter. Lärcentrum implementeras på plats i Kungälv från och med augusti 2025.

8 Huvudmannens klagomålshantering

Huvudmannens ansvar för att hantera klagomål om utbildningen regleras i 4 kap. 7-8 §§ skollagen (2010:800). Enligt skollagen ska alla huvudmän ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. När ett klagomål tagits emot ska huvudman bekräfta det, skyndsamt utreda klagomålet och återkoppla till den som lämnat klagomålet. Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för klagomålshanteringen och aktivt verka för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal. Huvudmannens klagomålshantering ska också vara en del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

När ett klagomål kommit in görs en bedömning av hur ärendet ska handläggas mest effektivt. Om ärendet inte har hanterats av personal/rektor överlämnas ärendet till aktuell skola/förskola för hantering. Om ärendet behöver utredas på huvudmannanivå handläggs dessa av skoljurist, verksamhetsutvecklare eller handläggare med koppling till skola/förskola. Eftersom klagomål är av många olika slag kan handläggningen skilja sig åt. Utgångspunkten är att handläggningen ska ske enkelt, snabbt och så kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. En utredning bör vanligtvis innehålla en kartläggning, analys och förslag till åtgärder för att komma till rätta med eventuella brister. När ärendet utretts ska anmälaren få återkoppling.

Antal klagomålsärenden

Sammanställningen av klagomålshanteringen från 2024 visar att 73 klagomålsärenden om skola och förskola kom in till Sektor Bildning och Lärande under kalenderåret, en minskning med elva ärenden från kalenderåret 2023. Antalet inkomna klagomål har ökat de senaste tre åren, vilket antagligen kan kopplas till tydligare kommunikation om huvudmannens klagomålshantering i samband med att rutinerna för dessa reviderades.

Vårdnadshavare har kommit in med 88 procent av klagomålen, därefter är 5 procent inskickade av allmänheten, 5 procent av anställda inom skolan och 2 procent av elever. 8 procent är anonyma/okända anmälningar, men när man ser närmare på innehållet kan man se att de flesta antagligen är från vårdnadshavare.

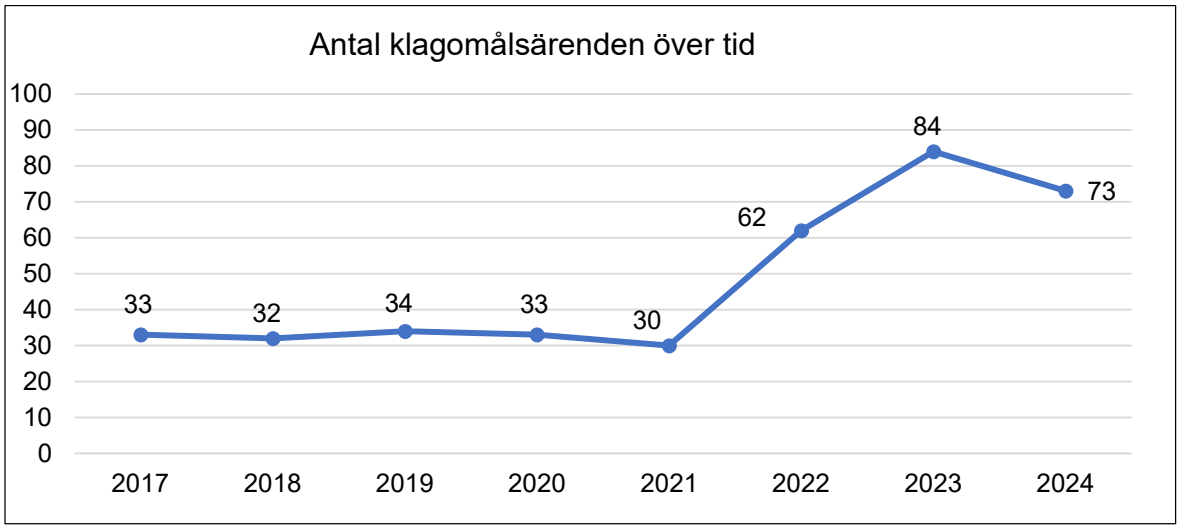

Klagomål per skolform

Det är 11 procent av kommunens förskolor och 65 procent av kommunens grundskolor som har ett klagomål kopplat till sig, vilket innebär att det finns många förskolor och grundskolor där något klagomål inte har inkommit till huvudmannen. Årskurs 7-9 står för 38 procent av alla klagomål. Därefter kommer förskolan och F-6 med 14 procent av anmälningarna vardera. Gymnasiet har enbart två klagomålsärenden under året.

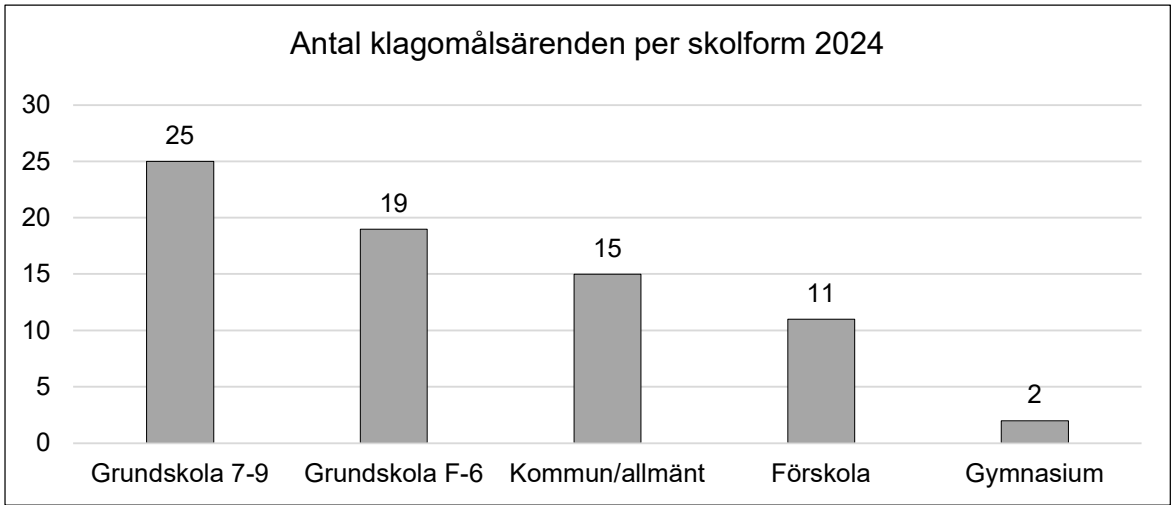

Kategorier av klagomål

Klagomålens inriktning varierar, men de vanligaste kategorierna handlar om trygghet och studiero, framför allt enskilda fall av kränkande behandling samt bristande studiero i klassrummet. Det är även vanligt med klagomål kopplat till stödinsatser för enskilda elever, Till skillnad från förra året dominerar inte vissa händelser eller vissa avgränsade problem på skolor utan klagomålen har en större spridning.

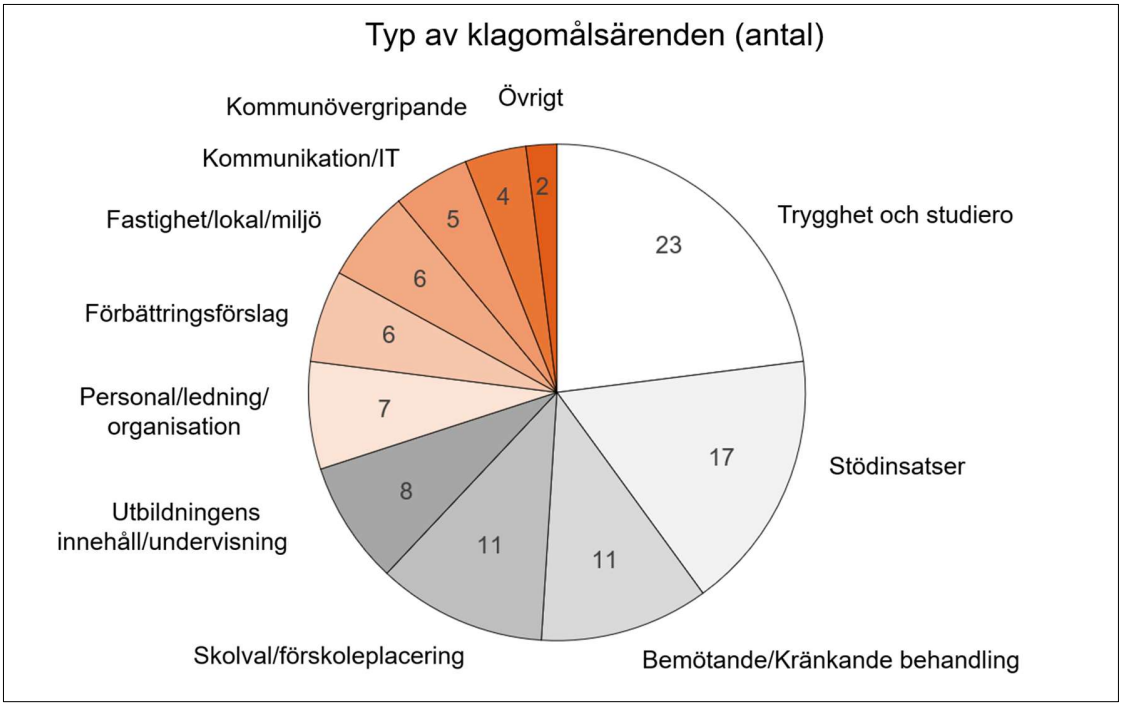

Klagomål per skola

Många skolor har enbart ett fåtal klagomål eller inga klagomål alls, men Munkegärdeskolan 7-9, Ytterbyskolan och Sandbackaskolan står tillsammans för drygt hälften av de inkommande klagomålen. Munkegärdeskolan och Sandbackaskolan är också överrepresenterade i antal anmälningar per elev.

Skola	Antal ärenden
Munkegärdeskolan	13
Ytterbyskolan	9
Sandbackaskolan, grundskola	6
Fontinskolan	4
Thorildskolan	3
Mimers hus gymnasium	2
Ugglans förskola	2
Kastellegårdsskolan	2
Kareby skola	1
Olseröds skola	1
Diseröds förskola	1
Diseröds skola	1
Tunge skola	1
Kärna skola	1
Kode skola	1
Fridhems förskola	1
Tyfter förskola	1
Björkängens förskola	1
Solängens förskola	1
Sandbackaskolan, anpassad grundskola	1

Så här går vi vidare

- Sammanställningen av klagomålshanteringen från 2024 bekräftar redan kända utvecklingsområden och att dessa är mer påtagliga på vissa skolor, till exempel att tryggheten och studieron behöver förbättras.

- Varje enskilt klagomål har hanterats utifrån de rutiner för huvudmannens klagomålshantering som antogs 2023 och prövades under förra året. Bedömningen är att rutinerna fungerar bra och inte behöver revideras i dagsläget.

- Klagomålshanteringen hanteras för närvarande via mail, telefon samt kommunens diarium. Sektorn kommer att bevaka om det är aktuellt att investera i ett eget verksamhetssystem/IT-system för klagomålshanteringen för att på så sätt standardisera handläggningen.

Sammanträdesprotokoll

§ 109/2025

Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 (Dnr KS2025/1008)

Sammanfattning

Skollagen ställer krav på att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen genom ett systematiskt kvalitetsarbete.

I Kungälv kommun följs kvaliteten i verksamheten upp vid två tillfällen under läsåret med utgångspunkt från centrala områden i skollagen och läroplanerna. Aktuell rapport fokuserar på normer och värden samt kompensatoriska uppdraget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 - tjänsteskrivelse
Bilaga Systematiskt kvalitetsarbete - huvudmannens rapport 1 - rapporten

Förslag till kommunstyrelsen

1. Informationen antecknas till protokollet.

_____

Sammanträdesprotokoll

§ 109/2025

Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 (Dnr KS2025/1008)

Sammanfattning

Skollagen ställer krav på att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen genom ett systematiskt kvalitetsarbete.

I Kungälv kommun följs kvaliteten i verksamheten upp vid två tillfällen under läsåret med utgångspunkt från centrala områden i skollagen och läroplanerna. Aktuell rapport fokuserar på normer och värden samt kompensatoriska uppdraget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Systematiskt kvalitetsarbete – huvudmannens rapport 1 2025 - tjänsteskrivelse
Bilaga Systematiskt kvalitetsarbete - huvudmannens rapport 1 - rapporten

Förslag till kommunstyrelsen

1. Informationen antecknas till protokollet.

_____

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Oscar Franzén

2025-05-12

Svar på remiss av promemorian Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) (Dnr KS2025/0840-2)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)*. I promemorian framgår att utredare har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. I promemorian presenteras ett förslag till ändring av lag i skollagen som skulle innebära att det blir obligatoriskt för alla skolor och fritidshem att samla in mobiltelefonerna vid varje skoldags början. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Enligt den nuvarande bestämmelsen i skollagen får rektor besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början.

I Kungälvs kommun samlar de flesta grundskolor redan de in elevernas mobiltelefoner i början av skoldagen, medan någon enstaka inte samlar in men har ett generellt mobilförbud på skolan och kan samla in vid behov. Kungälvs kommun bedömer att förslaget att införa ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bör avstyrkas då den nuvarande lagstiftningen redan kan tillgodose de behov som utredningen förslag vill komma åt.

Kungälv kommuns yttrande redovisas i bilaga 1 *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)*.

Juridisk bedömning

Av gällande skollag framgår att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning endast får endast förekomma enligt lärarens instruktion, som extra anpassning eller särskilt stöd eller om det finns särskilda skäl (5 kap. 4 a § skollagen [2010:800]). Det finns således idag ett generellt förbud mot användning av telefoner och motsvarande utrustning under lektionstid. Det finns även regler kring omhändertagande, återlämning och dokumentationsskyldighet vid omhändertagande av föremål (5 kap. 4 b, 4 c och 22-24 §§ skollagen). I nuvarande lagstiftning får rektor även besluta om att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. I sådana fall ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut. Beslutet gäller högst ett år (5 kap. 4 d § skollagen).

I promemorian presenteras ett förslag till ändring av skollagen som skulle innebära att det istället blir obligatoriskt att i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet att samla in mobiltelefonerna vid varje skoldags början. I förslaget kvarstår rektorns möjlighet att besluta om undantag och reglerna kring återlämning, dokumentation och omhändertagande är allt väsentligt detsamma. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund
Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)*. I promemorian framgår att utredare har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Ändamålet är att göra en mobilfri grundskola till en norm, som en förebyggande åtgärd för att främja elevers utveckling och lärande. I promemorian görs bedömningen att utredarens förslag kan bidra till att stärka tryggheten och studieron i skolan samt främja det sociala samspelet mellan elever.

Kungälvs kommun har till den 4 juli 2025 att inkomma med ett remissvar.

Idag framgår av skollagen 5 kap. 4 § att privat användning av mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning inte är tillåten under lektionstid. Enligt den nuvarande bestämmelsen får rektor besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. I promemorian presenteras ett förslag till ändring av lag i skollagen som skulle innebära att det istället blir obligatoriskt för alla skolor och fritidshem att samla in mobiltelefonerna vid varje skoldags början. I förslaget kvarstår rektorns möjlighet att besluta om undantag. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

I Kungälvs kommun har samtliga grundskolor en policy för mobiltelefoner och policyn är ofta integrerad i ordningsreglerna på skolan. De flesta grundskolor samlar redan de in elevernas mobiltelefoner i början av skoldagen, medan någon enstaka inte samlar in men har ett generellt mobilförbud på skolan och kan samla in vid behov. Skolorna upplever att det fungerar bra idag med hur de arbetar med förbud mot mobiltelefoner.

Bedömning
Kungälvs kommun bedömer att förslaget att införa ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bör avstyrkas. Anledningen är att kommunen bedömer att den nuvarande lagstiftningen redan kan tillgodose behoven som utredningens förslag vill komma åt.

Eftersom Kungälv kommuns grundskolor redan tillämpar ett förbud mot mobiltelefoner skulle en lag om obligatoriskt förbud inte påverka förekomsten av mobiltelefoner i skolorna. Det skulle snarare finnas en risk att den administrativa bördan skulle öka för rektorer och lärare. Detta då ett obligatoriskt förbud hade inneburit att skolorna måste följa lagen som den är utformad, istället som idag då skolorna har möjligheter att anpassa hur man arbetar med mobilförbudet efter sina egna lokala förutsättningar. Ett obligatoriskt förbud hade tagit bort denna flexibilitet för skolorna att anpassa hur man arbetar med mobilförbud i sin egen verksamhet.

Ett införande av ett nationellt förbud riskerar också att ekonomiska konsekvenser för vissa av skolenheterna då det hade behövts köpa in säkerhetsskåp för förvaring och även mer administration till insamling och återlämning av telefoner.

Sammanfattningsvis bedömer Kungälvs kommun att ett införande av nationellt mobilförbud varken skulle öka elevers utveckling och lärande eller bidra till att ytterligare stärka tryggheten och studieron i skolan, eftersom dessa mål redan bedöms uppfyllas med nuvarande lagstiftning och policys på kommunens enheter. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att flexibilitet och tydlighet behöver finnas i rektors möjlighet att besluta om undantag gällande förbudet. Det är också viktigt att den medförda ökningen av det generella statsbidraget fördelas lika till kommunerna, oavsett om det tidigare har investerat i säkerhetsskåp eller andra omkostnader för att upprätthålla ett mobilförbud.

Kungälv kommuns yttrande redovisas i bilaga 1 *Yttrande – Svar på remiss om nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)*.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet har koppling till kommunfullmäktiges strategiska mål *Att ge goda förutsättningar för livslångt lärande* och kommunstyrelsens resultatmål *Alla barn och elever vistas i en trygg och säker pedagogisk miljö*.

Ett mobilförbud på skolorna kan bidra till att stärka tryggheten och studieron på skolorna, vilket i sin tur kan skapa bättre förutsättningar för ett livslångt lärande.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har koppling till mål 4 i Agenda 2030 *God utbildning för alla* och delmål 4.A *Skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer*.

Om det råder ett mobilförbud på skolan förebygger detta att kränkande fotograferande och filmande, vilket bidrar till att skapa en tryggare utbildningsmiljö.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har inte koppling till något politiskt styrdokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Eftersom det redan råder ett mobilförbud på de skolor som förslaget avser skulle ett införande av lagen inte påverka medborgare eller brukare nämnvärt, eftersom eleverna redan idag inte får använda sina telefoner i skolan.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Om förslaget införs kan det komma att innebära en ökad administration för rektor, lärare och övrig skolpersonal. Eftersom det i så fall skulle bli ett obligatoriskt förbud ökar kravet på att samtliga telefoner samlas in varje dag och hur detta följs upp. Störst administrativ påverkan skulle det få för personalen på de skolenheter som idag inte samlar in mobiltelefonerna varje dag.

Ekonomisk bedömning

Om förslaget införs kommer det innebära en ökad löpande kostnad i administration för skolor i att samla in och lämna tillbaka mobiltelefoner varje dag. Det hade även inneburit en större engångskostnad i att köpa in säkerhetsskåp för samtliga elevers mobiltelefoner. Detta kommer i så fall medföra en ökning av det generella statsbidraget och då är det viktigt att detta följs upp så att skolorna inte blir underkompenserade för sina ökade kostnader.

Förslag till beslut

1. Bilaga *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)*. godkänns som Kungälv kommuns remissvar på promemorian Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9).

Monica Carhult Karlsson
Sektorchef bildning och lärande

Maria Vidlund
Verksamhetschef grundskola

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Datum: 2025-05-12
Diarienummer: KS2025/0840-3

Skrivelse

Ärende:
Remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)

Handläggare:
Oscar Franzén

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

Yttrande – Svar på remiss av promemorian Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9).

Kungälvs kommun har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9)* och önskar lämna följande synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

Kungälvs kommun bedömer att förslaget att införa ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bör avstyrkas då den nuvarande lagstiftningen redan kan tillgodose de behov som utredningen förslag vill komma åt.

I Kungälvs kommun tillämpar redan alla grundskolor ett mobilförbud. De flesta samla in telefonerna varje dag, men vissa enheter arbetar annorlunda med hur de tillämpar förbudet så det passar bäst med deras egna lokala förutsättningar. Ett nationellt förbud hade tagit bort flexibiliteten för skolorna att anpassa hur man arbetar med mobilförbud i sin egen verksamhet.

Övergripande synpunkter

Kungälvs kommun bedömer att förslaget att införa ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bör avstyrkas. Anledningen är att kommunen bedömer att den nuvarande lagstiftningen redan kan tillgodose behoven som utredningens förslag vill komma åt.

I Kungälvs kommun har samtliga grundskolor en policy för mobiltelefoner och policyn är ofta integrerad i ordningsreglerna på skolan. De flesta grundskolor samlar redan de in elevernas mobiltelefoner i början av skoldagen, medan någon enstaka inte samlar in men har ett generellt mobilförbud på skolan och kan samla in vid behov. Skolorna upplever att det fungerar bra idag med hur de arbetar med förbud mot mobiltelefoner.

Eftersom Kungälv kommuns grundskolor redan tillämpar ett förbud mot mobiltelefoner skulle en lag om obligatoriskt förbud inte påverka förekomsten av mobiltelefoner i skolorna. Det skulle snarare finnas en risk att den administrativa bördan skulle öka för rektorer och lärare. Detta då ett obligatoriskt förbud hade inneburit att skolorna måste följa lagen som den är utformad, istället som idag då skolorna har möjligheter att anpassa hur man arbetar med mobilförbudet efter sina egna lokala förutsättningar. Ett obligatoriskt förbud hade tagit bort denna flexibilitet för skolorna att anpassa hur man arbetar med mobilförbud i sin egen verksamhet.

Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att flexibilitet och tydlighet behöver finnas i rektors möjlighet att besluta om undantag gällande förbudet.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslutsdatum: 5/28/2025
Diarienummer: KS2025/0840-3

Skrivelse

Det är också viktigt att den medförda ökningen av det generella statsbidraget fördelas lika till kommunerna, oavsett om det tidigare har investerat i säkerhetsskåp eller andra omkostnader för att upprätthålla ett mobilförbud.

Konsekvenser

Om ett obligatoriskt mobilförbud införs riskerar den administrativa bördan för rektorer, lärare och övrig skolpersonal i Kungälvs kommun att öka. Eftersom det i så fall skulle bli ett obligatoriskt förbud ökar kravet på att samtliga telefoner samlas in varje dag och hur detta följs upp. Störst administrativ påverkan skulle det få för personalen på de skolenheter som idag inte samlar in mobiltelefonerna varje dag.

Expedieras till: u.remissvar@regeringskansliet.se, u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Ds 2025:9

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1187-9 (tryck)
ISBN 978-91-525-1188-6 (pdf)
ISSN 0284-6012

Förord

Regeringskansliet beslutade den 3 september 2024 att en utredare skulle biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram förslag till en reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, beträffande de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (U2024/02039). Till utredare utsågs lagmannen Björn Hansson. Hovrättsassessorn Maria Carnheimer har varit förordnad som ämnessakkunnig och fungerat som sekreterare i utredningen från och med den 10 september 2024.

Utredaren och sekreteraren har arbetat med uppdraget i nära samråd, varför begreppet ”utredningen” genomgående används för att beskriva utredningsarbetet. Övervägandena i promemorian är emellertid utredarens egna. Arbetet med uppdraget har bedrivits inom ramen för traditionellt utredningsarbete. Utredningen har inhämtat synpunkter och erfarenheter från berörda myndigheter, kommuner och regioner samt andra aktörer och organisationer som varit relevanta för uppdragets genomförande. Utredningen har också samrått med andra utredningar som bedrivit närliggande utredningsarbete på området för trygghet och studiero i skolan.

Utredaren överlämnar härmed promemorian *Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet,* Ds 2025:9. Uppdraget är med detta slutfört.

Lund i mars 2025

Björn Hansson

/Maria Carnheimer

Innehåll

Sammanfattning 11

1 Författningsförslag 21

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) 21

2 Uppdraget och dess genomförande 23

2.1 Uppdraget 23

2.2 Avgränsningar och begreppsförklaringar 24

2.3 Parallella uppdrag och arbeten som har följts och beaktats 25

2.4 Uppdragets genomförande 25

3 Bakgrund och nuvarande reglering 27

3.1 Bakgrund 27
3.1.1 Elevers rätt till trygghet och studiero 27
3.1.2 En nationell reglering om elevers användning av mobiltelefoner i skolan 27

3.2 Nuvarande reglering 29
3.2.1 Översikt av regleringen på området 29
3.2.2 Allmänt om regleringen i 5 kap. 4 a–e §§ skollagen 30
3.2.3 Mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i undervisningen 31
3.2.4 Omhändertagande i förebyggande syfte 32
3.2.5 Återlämnande av föremål som omhändertagits i förebyggande syfte med stöd av 5 kap. 4 b § 33

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

3.2.6 Omhändertagande under hela skoldagen 34
3.2.7 Skriftliga rutiner 35
3.2.8 Omhändertagande som en disciplinär åtgärd 36
3.2.9 Bestämmelsernas förhållande till skol-/ordningsreglerna 38

4 Allmänna utgångspunkter och kunskapsöversikt 39

4.1 Inledning 39

4.2 Tillvägagångssätt och underlag 39

4.3 Trygghet och studiero i skolan 41
4.3.1 Nationella undersökningar om trygghet och studiero 41
4.3.2 Trygghetsindex visar på en ökad otrygghet i skolan 43

4.4 Barns användning av digitala enheter och digitala medier 44
4.4.1 Inledning 44
4.4.2 Digitala risker och möjligheter 44

4.5 Digitala läromedel och elevers digitala kompetens 49
4.5.1 Digital kompentens i undervisningen 49
4.5.2 ICILIS – en internationell studie om digital kompetens 50

4.6 PISA – en internationell kunskapsmätning 51
4.6.1 PISA 51
4.6.2 Sveriges resultat i PISA 2022 53
4.6.3 OECD:s fördjupade rapporter 57
4.6.4 OECD har fått i uppdrag att analysera Sveriges kunskapstapp i PISA 2022 59

4.7 Vad säger forskningen? 60
4.7.1 Inledning 60
4.7.2 Mobiltelefoner kan distrahera eleverna 60
4.7.3 Mobiltelefoner kan påverka elevers förutsättningar för lärande 61
4.7.4 Särskilt om mobiltelefoner och nätkränkningar 63

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

4.8 Praktisk tillämpning, synpunkter och erfarenheter 64
4.8.1 Tidigare undersökningar om mobilförbud i skolan 64
4.8.2 Utredningens enkätundersökning 66
4.8.3 Dialoger med referensgrupper på olika skolor 67

4.9 Kort internationell utblick 69
4.9.1 Inledning 69
4.9.2 Mobilförbud och digitala verktyg i de nordiska ländernas skolmiljöer 70
4.9.3 Danmark 70
4.9.4 Finland 71
4.9.5 Norge 71

5 Ett nationellt mobilförbud 75

5.1 Utredarens uppdrag om ett nationellt mobilförbud 75

5.2 Bakgrund och tidigare lagstiftningsarbete 75

5.3 Behovet och nyttan av ett nationellt mobilförbud 79
5.3.1 De obligatoriska skolformerna och fritidshemmet 79
5.3.2 Mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolmiljön 79
5.3.3 Mobiltelefoner kan störa elevers lärande och försämra den sociala gemenskapen 82
5.3.4 Tillämpning av mobilförbud under hela skoldagen 86
5.3.5 Erfarenheter av mobilförbud under hela skoldagen 88
5.3.6 Elevers perspektiv på ett nationellt mobilförbud 95
5.3.7 Skollednings och skolpersonals perspektiv på ett nationellt mobilförbud 98
5.3.8 Tillämpningen av andra typer av mobilförbud och mobilpolicys i skolan 101

5.4 Intresseavvägningar för och emot ett nationellt mobilförbud 103
5.4.1 Skäl som talar för ett nationellt mobilförbud 103

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

5.4.2 Skäl som talar emot ett nationellt mobilförbud .. 107
5.4.3 Intresseavvägningar ... 111

5.5 Förslag om ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet ... 118
5.5.1 Ett nationellt mobilförbud och bestämmelsens placering i skollagen ... 118
5.5.2 Ett nationellt mobilförbud ska avse de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet ... 119
5.5.3 Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud ... 121
5.5.4 Undantag för pedagogisk användning vid undervisning och undantag för enskilda elever ... 124
5.5.5 Skolans ansvar för omhändertagna mobiltelefoner ... 130
5.5.6 Rektors ansvar att besluta om skriftliga rutiner och förslagets förhållande till skol-/ordningsreglerna ... 131
5.5.7 Möjligheterna till omhändertagande av mobiltelefoner i reaktivt syfte bör inte utökas ... 133
5.5.8 Avvägningar avseende integritetsaspekter ... 138
5.5.9 Förslaget är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter samt skolans uppdrag om digital kompetens ... 139

6 Ikraftträdande ... 143

7 Konsekvenser ... 145

7.1 Inledning ... 145

7.2 Konsekvenser för elever och skolans personal ... 146

7.3 Konsekvenser för vårdnadshavare ... 148

7.4 Konsekvenser för huvudmännen ... 149
7.4.1 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen ... 149
7.4.2 Ekonomiska konsekvenser för kommunala huvudmän ... 150

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

7.4.3 Särskilt om ekonomiska konsekvenser för enskilda huvudmän ... 151
7.4.4 Särskilt om ekonomiska konsekvenser för statliga huvudmän ... 152
7.5 Konsekvenser för Skolverket och Skolinspektionen ... 152
7.6 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden ... 153
7.7 Övriga konsekvenser samt uppföljning av förslagets konsekvenser ... 153

8 Författningskommentar ... 155

8.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800) ... 155

9 Referenser ... 159

Bilaga

Bilaga 1 Utredningens enkätundersökning ... 163

Sammanfattning

Bakgrund

Enligt 5 kap. 3 § skollagen (2010:800) ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Sedan den 1 augusti 2022 framgår av 5 kap. 4 a § skollagen att privat användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som huvudregel inte är tillåten under lektionstid. För det praktiska genomförandet av den bestämmelsen får rektor i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet, enligt nuvarande 5 kap. 4 d § skollagen, besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. Av sista stycket i nämnda bestämmelse framgår att det finns möjligheter att göra undantag från ett sådant beslut. Undantag får göras för pedagogisk användning eller för enskilda elever, som extra anpassning eller särskilt stöd eller om det finns särskilda skäl.

I förarbetena till bestämmelserna i 5 kap. 4 a och d §§ skollagen uttalas att elevers användande av mobiltelefoner i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt. Man framhåller också att det är betydelsefullt för elevernas lärande att de är fredade från nätkränkningar under skoldagen, även om kränkningar inte automatiskt upphör för att mobiltelefoner inte tillåts i undervisningen eller utbildningen (se *Skolans arbete med trygghet och studiero*, prop. 2021/22:160). Av den senaste PISA-undersökningen, där svenska 15-åriga elever redovisar ett historiskt kunskapstapp, framgår att Sverige har ett sämre disciplinärt klassrumsklimat än många andra länder. Svenska elever uppger också i högre utsträckning än OECD-genomsnittet att de blir distraherade av mobiltelefoner i klassrummet. Samtidigt framgår av flera rapport-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

er att nätmobbning, liksom övrig mobbning, har blivit allt vanligare under det senaste decenniet.

Undersökningar visar att rektors möjlighet att besluta om daglig insamling av mobiltelefoner redan används i stor utsträckning. Enligt uppdragsbeskrivningen kan en sådan åtgärd också ha flera fördelar. Genom att göra en daglig insamling av mobiltelefoner och annan kommunikationsutrustning till norm bedöms både elevernas lärande och mående komma att gynnas. Mot denna bakgrund har regeringen uttalat att det finns anledning att utreda hur en obligatorisk reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan utformas, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet.

Uppdraget

Utredarens huvuduppdrag har varit att ta fram ett förslag till en reglering som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. En utgångspunkt har varit att det ska vara möjligt att besluta om undantag om det finns särskilda skäl. I uppdraget har ingått att

- analysera förutsättningarna för och lämna nödvändiga författningsförslag om ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet,
- analysera och föreslå vilka undantag från denna regel det är lämpligt att en rektor ska kunna besluta om samt eventuella andra behov av undantag,
- analysera förutsättningarna för och vid behov lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan omhändertas i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling, samt
- analysera om regelverket behöver förtydligas när det gäller vilken utrustning som avses, exempelvis när det gäller smarta klockor eller liknande.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Ändamålet med ett nationellt mobilförbud

Ändamålet med en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen är att göra en mobilfri grundskola till en norm, som en förebyggande åtgärd för att främja elevers utveckling och lärande samt ge dem bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Ett annat ändamål är att elever i högre utsträckning ska umgås med varandra, för att lära sig mer om normer och utveckla förmågor när det gäller det sociala samspelet. Den beprövade erfarenheten visar att en mobilfri skola kan innebära färre störningsmoment i undervisningen samt en förbättrad trygghet och studiero. Det innebär i sin tur bättre förutsättningar för lärare att kunna ägna sin tid åt skolans kärnverksamhet. En obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen kan således motiveras även om skolan redan uppfattas som trygg eller huvudsakligen fri från ordningsstörningar. Främjande och förebyggande insatser kan också vara motiverade som viktiga trygghetsskapande åtgärder för en förbättrad lärmiljö i skolan. Ett nationellt mobilförbud bedöms dock inte ensamt kunna utgöra lösningen på skolans utmaningar. Det är tvärtom tydligt att det krävs en rad samverkande åtgärder för att på ett nationellt plan kunna uppnå några större effekter. Tillsammans med andra åtgärder på området – däribland de förslag till åtgärder som läggs fram i betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan* (SOU 2025:8) – bedöms utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud dock kunna bidra till att stärka tryggheten och studieron i skolan samt främja det sociala samspelet mellan elever.

Förutsättningarna för ett nationellt mobilförbud

Analysen av förutsättningarna för ett nationellt mobilförbud tar sin utgångspunkt i att en sådan åtgärd i största möjliga utsträckning bör vila på såväl vetenskaplig grund som beprövad erfarenhet. Utredaren har därför utgått från forskning och statistiska undersökningar samt insamlade synpunkter och erfarenheter från den praktiska tillämpningen. Inom ramen för utredningsarbetet har utredaren bl.a. haft

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

möten med utvalda referensgrupper på tio olika grundskolor runt om i landet samt genomfört en enkätundersökning bland landets grundskolerektorer. Det kan konstateras att det samlade kunskapsunderlaget på det vetenskapliga området är omfattande. Trots detta saknas tydlig evidens för de positiva effekterna av ett mobilförbud under hela skoldagen. Samtidigt visar utredarens enkätundersökning att insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen redan tillämpas på drygt åtta av tio grundskolor i landet. Den beprövade erfarenheten visar också att en sådan åtgärd kan vara effektiv såväl för att stärka tryggheten och studieron i skolan som att främja det sociala samspelet mellan elever.

Behovet och nyttan av att reglera frågan på nationell nivå har dock ifrågasatts, eftersom det redan finns ett tydligt mandat och lagstöd för rektor att på skolenhetsnivå fatta beslut om insamling av elevers mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen. Frågan om det är ändamålsenligt och proportionerligt att införa ett nationellt mobilförbud har därför prövats mot bakgrund av olika grundskolors behov av och förutsättningar för en sådan åtgärd. Nästan två av tio grundskolor i landet samlar i dag, av olika skäl, inte in elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. På de flesta av dessa skolor arbetar man i stället proaktivt med andra typer av mobilförbud och restriktioner, exempelvis genom skriftliga rutiner i form av ordningsregler och mobilpolicys om insamling av mobiltelefoner under lektionstid eller förvaring av mobiltelefoner i elevernas skåp. Ett skäl till att regleringen om mobiltelefoner ser olika ut på skolenhetsnivå kan vara att det finns betydande skillnader mellan skolor. Flera företrädare för skolor som inte är mobilfria har gjort gällande att en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen riskerar att leda till motsatta effekter för vissa skolenheter. Detta i form av framför allt arbetsmiljöproblem, ökade konfliktnivåer, en ökad administrativ arbetsbörda för lärare samt oproportionerligt stora kostnader. Elever och representanter för elevorganisationer har härutöver gjort gällande att ett mobilförbud under hela skoldagen riskerar att komma i konflikt med elevers grundläggande fri- och rättigheter.

Utredarens bedömning är att en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen är förenlig med de grundläggande fri- och rättigheterna. Vidare bedömer utredaren att de risker som en sådan åtgärd kan innebära för enskilda skol-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

enheter kan motverkas genom att mobilförbudet implementeras på ett ändamålsenligt sätt samt att skolan tilldelas nödvändiga medel för att kunna administrera in- och utlämningen av elevers mobiltelefoner. Vid en samlad intresseavvägning bedömer utredaren att de nationella vinsterna som en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen kan innebära väger tyngre än de risker som en sådan åtgärd kan innebära för vissa skolenheter. Utredaren bedömer sammantaget att det ur ett ändamåls- och proportionalitetsperspektiv inte föreligger några legala hinder för införandet av ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Detta under förutsättning att en sådan åtgärd balanseras med ett tillräckligt avgränsat tillämpningsområde, för att tillgodose skolans kompensatoriska uppdrag och möta enskilda elevers individuella behov och förutsättningar.

Förslaget om ett nationellt mobilförbud

Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen

Ett nationellt mobilförbud i form av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen föreslås införas genom en revidering av nuvarande 5 kap. 4 d § skollagen. Förslaget innebär i praktiken att det i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet införs en huvudregel om mobilförbud under hela skoldagen.

Som ovan framhållits förutsätter införandet av ett sådant nationellt mobilförbud att tillämpningsområdet avgränsas på ett ändamålsenligt och proportionerligt sätt. Mot denna bakgrund föreslår utredaren att det nationella mobilförbudet ska omfatta samma tillämpningsområde och möjligheter till undantag som den nuvarande fakultativa bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen.

Ett nationellt mobilförbud ska avse de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Det nationella mobilförbud som föreslås ska avse de obligatoriska skolformerna, dvs. förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan, samt fritidshemmet. Utredar-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

en har övervägt att undanta elever på högstadiet från en obligatorisk reglering om mobilförbud under hela skoldagen. Detta främst med hänsyn till högstadieelevers förhållandevis höga ålder samt att mobiltelefonen redan utgör en integrerad del av dessa elevers liv. Studier visar dock att högstadieelever i högre utsträckning än andra elever påverkas negativt av mobiltelefoner i skolmiljön. Ett mobilförbud under hela skoldagen kan därmed göra som störst nytta i just högstadiet. Övervägande skäl talar därför enligt utredaren för att det föreslagna mobilförbudet ska omfatta även högstadieelever. Även fritidshemmet föreslås omfattas av ett nationellt mobilförbud. Skälen härför är att fritidshemmet ofta har en nära organisatorisk och praktisk koppling till de obligatoriska skolformerna. I den praktiska tillämpningen omfattas också fritidshemmet regelmässigt av det mobilförbud som gäller på skolan i övrigt.

Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud

Ett nationellt mobilförbud bör av ändamåls- och proportionalitetsskäl inte utsträckas vidare än nödvändigt. Endast elevers mobiltelefoner föreslås därför omfattas av obligatorisk insamling under hela skoldagen. Parallellt med ett nationellt mobilförbud ska rektor ha fortsatt möjlighet att besluta om insamling även av annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen, t.ex. elevers smartklockor. Vidare ska det parallellt med ett nationellt mobilförbud vara fortsatt möjligt kunna att omhänderta såväl mobiltelefoner som annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 5 kap. 4 b § skollagen. I övrigt bedömer utredaren att det saknas behov av att förtydliga det befintliga regelverket när det gäller vilken utrustning som avses. Utredaren bedömer att det tvärtom är nödvändigt att bestämmelserna i så stor utsträckning som möjligt hålls teknikneutrala, inte minst med beaktande av den snabba teknikutveckling som pågår.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Undantag för pedagogisk användning vid undervisning och undantag för enskilda elever

När det gäller de undantag som kan bli aktuella föreslås att rektor eller lärare ska få göra undantag från insamling för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 5 kap. 4 a § skollagen, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Detta innebär i praktiken att de möjligheter till undantag som i dag kan göras från ett mobilförbud under hela skoldagen ska kvarstå. Utredaren gör i detta avseende några förtydliganden och tillägg. Härvid framhålls skolans kompensatoriska uppdrag. Det understryks samtidigt att det finns skäl att göra noggranna överväganden om just en mobiltelefon utgör ett adekvat hjälpmedel, eller om behovet kan tillgodoses med något annat verktyg, med hänsyn till de digitala risker som användningen av elevers mobiltelefoner i skolmiljön kan innebära.

Skolans ansvar för omhändertagna mobiltelefoner och rektors ansvar att besluta om skriftliga rutiner

I promemorian redogörs för att det är skolan som ansvarar för att omhänderta, förvara och lämna tillbaka elevers mobiltelefoner på ett betryggande sätt. Skolan blir med andra ord ersättningsskyldig om en omhändertagen mobiltelefon skulle skadas eller tappas bort. Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär således att enskilda skolenheter kommer att omhänderta och därmed ansvara för ett stort antal mobiltelefoner till ett sammanlagt mycket högt värde. Detta ställer i sin tur höga krav på rutinerna för omhändertagandet och förvaringen av elevernas mobiltelefoner. Av 5 kap. 4 e § skollagen framgår att det är rektor på den lokala skolenheten som ansvarar för att det nationella mobilförbudet tydliggörs i skriftliga rutiner. Ett nationellt mobilförbud bedöms kunna bli norm i den svenska skolan och få avsedda effekter endast under förutsättning att det utarbetas och implementeras tillsammans med och på ett för eleverna tydligt sätt, i respektive skolas skriftliga rutiner och skol-/ordningsregler. I promemorian framgår att proaktiva åtgärder samt tydliga rutiner kring administration och konsekvenser är avgörande faktorer för att ett mobilförbud under hela skoldagen ska kunna förankras hos elever/vårdnadshavare och få avsedda effekter.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Möjligheterna att omhänderta mobiltelefoner i reaktivt syfte bör inte utökas

Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär en skyldighet på skolenhetsnivå att omhänderta elevers mobiltelefoner i förebyggande syfte. Förslaget ger inte några befogenheter att använda fysiskt tvång eller våld om en elev vägrar lämna ifrån sig sin mobiltelefon. Skolpersonals befogenheter att ingripa och vidta reaktiva åtgärder framgår i stället av 5 kap. 6 och 22 §§ skollagen. Bestämmelsen i 5 kap. 6 § skollagen förtydligades så sent som den 1 augusti 2022 och ytterligare lagförslag om förtydliganden av paragrafen är för närvarande under beredning. Härutöver har Skolverket publicerat juridisk vägledning på området. I de situationer som en elev inte följer en regel om insamling finns således redan lagfästa åtgärder att vidta. Den beprövade erfarenheten visar också att när skolor har tydliga skriftliga rutiner kring mobilförbud så fungerar det väl. Utredaren bedömer att nuvarande regelverk på området är såväl ändamålsenligt som proportionerligt. Frågan om hur enskilda skolor arbetar med att elever inte följer de regler som gäller på skolan bedöms vara större än vad som ryms inom ramen för detta uppdrag. En annan utredning har dessutom helt nyligen sett över frågan om bl.a. disciplinära åtgärder i skolan i ett bredare perspektiv och därvid bedömt att det generellt sett inte bör införas några utökade befogenheter att vidta disciplinära åtgärder. Den utredningen framhåller också att vilka konsekvenser som aktiveras vid regelöverträdelser måste avgöras i det enskilda fallet och överlämnas till huvudman och rektor att besluta om, se betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:08. Den utredningen föreslår dock att regelverket på området förtydligas på flera punkter, förslag som utredaren ställer sig bakom. Mot denna bakgrund bedömer utredaren sammantaget att möjligheterna till omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning i reaktivt syfte, i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling, varken bör utökas eller behöver specificeras ytterligare.

Ikraftträdande

Lagändringarna förslås träda i kraft den 1 juli 2026. Det bedöms inte behövas några övergångsbestämmelser.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Konsekvenser

Det finns cirka 4 670 grundskoleenheter i landet, med totalt cirka 1 230 000 elever i årskurserna F–9. Av dessa är nästan 500 000 elever inskrivna på fritidshem. Det är således många aktörer och enskilda personer som på olika sätt berörs av förslaget om ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. När det gäller de ekonomiska konsekvenserna av förslaget är dessa svårare att uppskatta. För de flesta skolenheter, där in- och utlämningen av elevers mobiltelefoner kan genomföras utan något större administrativt merarbete, bedöms förslaget inte leda till några ökade kostnader. För vissa skolenheter, där in- och utlämningen av elevers mobiltelefoner kan innebära ett större administrativt merarbete, kan förslaget komma att innebära framför allt ökade personalkostnader. Vissa skolenheter kan även komma att drabbas av engångskostnader i form av t.ex. inköp av mobil-/säkerhetsskåp. Vid en grov uppskattning bedöms förslaget leda till ökade kostnader för skolan i form av ett engångsbelopp om totalt cirka 15 miljoner kronor, avseende inköp av mobil-/säkerhetsskåp, samt ökade löpande personalkostnader om totalt cirka 100 miljoner kronor årligen.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 d § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	
4 d §[1]	
Utöver vad som anges i 4 b § *får en rektor i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet besluta att* mobiltelefoner *och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska* samlas in vid varje skoldags början. *I sådana fall ska föremålet* återlämnas senast vid varje skoldags slut.	Utöver vad som anges i 4 b § *ska elevers* mobiltelefoner samlas in vid varje skoldags början. *Mobiltelefonerna ska* återlämnas senast vid varje skoldags slut.
Rektorns beslut får avse högst ett år i taget.	*Rektor får besluta att även annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början. I sådana fall ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut.* Rektorns beslut får avse högst ett år i taget.

[1] Senaste lydelse SFS 2022:1315.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Rektorn eller en lärare får göra undantag från *ett beslut som avses i första stycket* för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 4 a §, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl.	Rektorn eller en lärare får göra undantag från *insamling enligt första eller andra stycket* för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 4 a §, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl. *Denna paragraf gäller inte för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2 Uppdraget och dess genomförande

2.1 Uppdraget

Utredarens huvuduppdrag har varit att ta fram ett förslag till reglering om daglig insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. En utgångspunkt har varit att det ska vara möjligt att besluta om undantag om det finns särskilda skäl. I uppdraget har ingått att:

- analysera förutsättningarna för och lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet,
- analysera och föreslå vilka undantag från denna regel det är lämpligt att en rektor ska kunna besluta om samt eventuella andra behov av undantag,
- analysera förutsättningarna för och vid behov lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan omhändertas i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling,
- analysera om regelverket behöver förtydligas när det gäller vilken utrustning som avses, exempelvis när det gäller smarta klockor eller liknande, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

2.2 Avgränsningar och begreppsförklaringar

Uppdraget är avgränsat till att avse de obligatoriska skolformerna, dvs. förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola, samt fritidshemmet. När det gäller begreppet ”elektronisk kommunikationsutrustning” innefattar detta alla digitala enheter som kan användas för elektronisk kommunikation, exempelvis smarta klockor, surfplattor och andra digitala medier (däremot inte inspelningsutrustning), jfr prop. 2015/16:68 s. 74 och 84. I denna promemoria används begreppen ”elektronisk kommunikationsutrustning” och ”digitala enheter” synonymt för att underlätta läsningen. Även begreppet ”digitala verktyg” förekommer i den fortsatta framställningen, eftersom den internationella organisationen OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) använder sig av detta begrepp i sina studier på området. Enligt OECD:s definition innefattar ”digitala verktyg” olika digitala enheter som t.ex. dator, surfplatta och mobiltelefon samt olika webbplatser och programvaror. Skälet till att mobiltelefoner framhålls särskilt, såväl i uppdragsbeskrivningen som i den följande framställningen, är att mobiltelefonen är det digitala verktyg som är vanligast att elever har med sig till skolan. Det har också i flera studier framhållits att riskerna för problematisk användning av digitala enheter i skolmiljön är som störst med just mobiltelefoner. Med hänsyn till hur uppdraget är utformat används i promemorian begreppet ”nationellt mobilförbud” i betydelsen en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. I sammanhanget ska det åter understrykas att uppdraget är begränsat till de i avsnitt 2.1 uppräknade frågeställningarna. Uppdraget omfattar således inte de större frågorna om användningen av digitala enheter i undervisningen eller om barns användning av digitala medier på fritiden. Samtidigt är det inte möjligt att se på dessa frågor helt oberoende av varandra. I avsnitt 2.3 lämnas en översiktlig redogörelse för olika pågående arbeten av relevans för denna promemoria. I kapitel 4 sätts uppdraget i kontext till närliggande frågor. Där ges även en kort kunskapsöversikt.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

2.3 Parallella uppdrag och arbeten som har följts och beaktats

I utredarens uppdrag har ingått att ta hänsyn till relevant arbete som pågår inom berörda myndigheter och Regeringskansliet. I arbetet med denna promemoria har därför samråd skett både med Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan (dir. 2023:154 och 2024:79) samt Utredningen om en minskad administrativ börda för förskollärare och lärare (dir. 2023:72 och 2024:64). Båda dessa utredningar har haft i uppdrag att utreda frågor relaterade till elevers trygghet och studiero i skolan och som direkt berör detta uppdrag. Den förstnämnda utredningen har haft ett bredare uppdrag som innefattat bland annat att analysera om det kan göras ytterligare förtydliganden i lagstiftningen när det gäller skolpersonalens befogenhet och ansvar att vidta disciplinära och andra särskilda åtgärder. Utredningen redovisade sitt uppdrag den 29 januari 2025, i betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:08. Utredningen om en minskad administrativ börda för förskollärare och lärare ska redovisa sitt uppdrag senast den 3 mars 2025, dvs. i tiden efter denna promemoria gått i tryck. I deras uppdrag har bl.a. ingått att identifiera uppgifter som innebär att tid tas från undervisningen samt föreslå åtgärder som innebär att lärare ges mer tid till undervisning. Vidare har parallellt med detta uppdrag, om ett nationellt mobilförbud, pågått olika regeringsuppdrag som syftar till en minskad skärmanvändning samt en ökad tillgång till och användning av analoga läromedel i skolan. Härvid har utredningen särskilt följt och beaktat Skolverkets regeringsuppdrag om lärverktyg i skolväsendet (U2023/03229) och om en undersökning av användningen av digitala enheter i skolan och fritidshemmet (U2024/01728).

2.4 Uppdragets genomförande

Under arbetets gång har synpunkter inhämtats från Statens skolverk (Skolverket), Statens skolinspektion (Skolinspektionen), Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Sameskolstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Myndigheten för delaktighet (MFD), Idéburna Skolors Riksförbund, Sveriges Skolledare, Almega Utbildning, Sveriges Lärare, Sveriges Elevråd och Elevernas riksför-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

bund. Utredningen har även, via Sveriges Elevråd, kommit i kontakt med Carlos Rojas som är doktorand på Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet. Hans forskning rör skolans kompensatoriska uppdrag i strukturellt missgynnade områden. Carlos Rojas har inom ramen för sitt forskningsprojekt genomfört fältstudier på två högstadieskolor och därvid gjort vissa iakttagelser avseende mobilförbud i skolan, iakttagelser som han delat med sig av till utredningen. Carlos Rojas material har dock inte publicerats ännu. Härutöver har utredningen genomfört en enkätundersökning bland landets grundskolerektorer. Utöver de enkätsvar som inkommit har ett 30-tal grundskolerektorer lämnat skriftliga synpunkter till utredningen. Vidare har inom ramen för utredningsarbetet även genomförts dialoger med representanter från skolledning, lärare, fritidspersonal och elever vid tio olika grundskolor runt om i landet. Huvudsyftet med dialogerna har varit att inhämta synpunkter på och praktiska erfarenheter av mobilförbud i skolan. I avsnitt 4.8 redogörs närmare för hur enkätundersökningen och dialogerna har genomförts.

3 Bakgrund och nuvarande reglering

3.1 Bakgrund

3.1.1 Elevers rätt till trygghet och studiero

En skola präglad av trygghet och studiero är en rättighet för alla elever och en grundförutsättning för lärande och utveckling. Denna rättighet kommer till uttryck i 5 kap. 3 § skollagen (2010:800). Med studiero avses enligt bestämmelsen att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Begreppet studiero är med andra ord nära sammankopplat med undervisningens kvalitet. Begreppet trygghet i utbildningen syftar framför allt på skolans arbete med normer och värden samt att det ska finnas ett gemensamt agerande mot kränkande behandling. Även om det finns en ömsesidig påverkan mellan begreppen är trygghet och studiero alltså olika saker som berör och påverkas av olika delar av skolans arbete (se *Skolans arbete med trygghet och studiero*, prop. 2021/22:160, s. 40 ff. och s. 228). Arbetet med trygghet och studiero består i sin tur av många olika delar, däribland frågan om hur elevers användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolan ska hanteras. Frågan var tidigare möjlig att hantera endast inom ramen för varje skolas lokala ordningsregler, men under 2022 infördes en nationell reglering härom i 5 kap. skollagen.

3.1.2 En nationell reglering om elevers användning av mobiltelefoner i skolan

Regeringen beslutade i februari 2020 att ge en utredare i uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero (U2020/00707/S). Som en särskild del av uppdraget in-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

gick att lämna författningsförslag avseende mobilförbud för elever vid deltagande i undervisning. Utredaren redovisade sitt arbete i januari 2021, i promemorian *Nationell plan för trygghet och studiero*, Ds 2021:13. I promemorian uttalades att användandet av mobiltelefoner i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt. Vidare konstaterades att det är betydelsefullt för elevernas lärande att de är fredade från nätkränkningar under skoldagen, även om kränkningar inte automatiskt upphör för att mobiltelefoner inte tillåts i undervisningen eller utbildningen (jfr Ds 2021:13 s. 175 ff.). Mot bakgrund av den kartläggning och de analyser som gjordes lämnade utredaren bl.a. författningsförslag om elevers användning av mobiltelefoner i skolan. Förslagen innebar i korthet ett förtydligande av regelverket för elevernas användning av mobiltelefoner i skolan och en ny möjlighet att omhänderta mobiltelefoner i förebyggande syfte. De förslag som lämnades var teknikneutrala och omfattade således både mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning.

Promemorians författningsförslag om elevers användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolan fick ett blandat mottagande hos remissinstanserna (U2021/02670). Majoriteten ställde sig dock positiva till förslagen eller hade inte något att invända mot dem. Flera remissinstanser framhöll att frågan om omhändertagande av elevers mobiltelefoner i förebyggande syfte är komplex och betonade såväl fördelar som nackdelar med lagförslagen. Kritik som framfördes var bl.a. att det saknades tydligt vetenskapligt stöd för förslagen och att elevperspektivet inte var tillräckligt belyst. Flera remissinstanser ifrågasatte behovet av att införa en nationell reglering om elevers användning av mobiltelefoner i skolan och framförde att frågan borde kunna hanteras inom ramen för varje skolas lokala ordningsregler.

Regeringen beslutade efter remissbehandlingen att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen. Lagrådet lämnade förslagen utan erinran. I propositionen *Skolans arbete med trygghet och studiero* 2021/22:160 följde regeringen i allt väsentligt utredningens förslag och riksdagen beslutade senare i enlighet med propositionen. De nya bestämmelserna om elevers användning av mobiltelefoner i skolan trädde i kraft den 1 augusti 2022 (SFS 2022:940).

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

3.2 Nuvarande reglering

3.2.1 Översikt av regleringen på området

Bestämmelserna om trygghet och studiero är placerade i skollagens (2018:800) femte kapitel. I kapitlet finns bl.a. bestämmelser om arbetsmiljö (3–4 e §§), ordningsregler (5 §), disciplinära och andra särskilda åtgärder (6–23 §§) och dokumentation (24 §). De nya bestämmelserna om elevers användning av mobiltelefoner återfinns i 5 kap. 4 a–e §§ skollagen och sorterar således under rubriken arbetsmiljö. Som framgår ovan stadgar det övergripande arbetsmiljökravet i skollagen att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Enligt 5 kap. 3 § skollagen är det huvudmannens ansvar att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Ett lagförslag som innebär att även rektors ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero skrivs in i skollagen bereds för närvarade inom Regeringskansliet, se avsnitt 3.2.8.

Skollagen kompletteras i sin tur av föreskrifter och allmänna råd i Skolverkets författningssamling (SKOLFS). SKOLFS innehåller även föreskrifter beslutade av bl.a. Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten. Området för trygghet och studiero behandlas även i läroplanerna. Den senaste läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet gäller från den 1 juli 2024 (Lgr22, andra upplagan). I läroplanen kommer elevers rätt till trygghet och studiero till uttryck i skrivningar om skolans värdegrund och uppdrag samt skolans övergripande mål och riktlinjer.

Vidare ska det enligt 5 kap. 5 § skollagen finnas ordningsregler för varje skolenhet. Kravet på ordningsregler omfattar alla skolformer förutom förskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Kravet gäller också för fritidshemmet. Det är rektorn som beslutar om ordningsregler. Syftet med dessa är att skapa studiero och en lugn och trygg miljö i skolan. I betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:8, föreslås att alla skolor i stället för ordningsregler ska ha skolgemensamma skolregler. Skolreglerna ska enligt betänkandet användas för ett positivt skolklimat, trygghet och studiero och samtidigt bidra till att eleverna tillägnar sig det svenska samhällets demokratiska värderingar och normer. Det ska vara rektorn som beslutar om skolreglerna, precis som hittills gällande ordningsregler. Reglerna ska förankras hos eleverna så

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

att de ges möjligheter att vara delaktiga genom att ge synpunkter och förslag. Skolreglerna ska även innehålla en plan för vilka konsekvenser som aktiveras vid överträdelse av reglerna. Konsekvenserna ska enligt betänkandet omfatta inte bara disciplinära åtgärder. I betänkandet föreslås också att alla skolor ska ha ett förväntansdokument som bl.a. ska innehålla information om skolans konsekvensplan och information om hur skolan arbetar med regler och konsekvenser.

Regleringen om elevers användning av mobiltelefoner i skolan berör även i viss utsträckning det grundläggande rättighetsskyddet i regeringsformen, Europakonventionen och Barnkonventionen.

3.2.2 Allmänt om regleringen i 5 kap. 4 a–e §§ skollagen

Bestämmelserna i 5 kap. 4 a–e §§ skollagen är teknikneutrala och begreppet ”elektronisk kommunikationsutrustning” har samma innebörd som i bl.a. rättegångsbalken. Det innebär att regleringen omfattar alla former av digitala föremål som kan användas för elektronisk kommunikation, t.ex. smarta klockor, surfplattor och andra digitala medier (jfr t.ex. prop. 2015/16:68 s. 84). Som skäl för att särskilt omnämna mobiltelefoner i lagtext angav regeringen att mobiltelefoner sannolikt är det privata digitala verktyg som är vanligast att elever har med sig till skolan (se prop. 2021/22:160 s. 102 f. och s. 231).

Alla obligatoriska skolformer och fritidshemmet samt gymnasieskolan och gymnasiesärskolan omfattas av bestämmelserna i 4 a–c och e §§. Möjligheten att enligt 4 d § skollagen besluta om att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska omhändertas under hela skoldagen omfattar endast de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Det finns inte något krav på dokumentation för sådana omhändertaganden som kan ske med stöd av 4 b–d §§. Hanteringen av dessa omhändertaganden regleras i stället inom ramen för skolans skriftliga rutiner, se nedan om 4 e §. Bestämmelserna i 4 a–d §§ ger inte någon rätt till kroppsvisitation eller kroppsbesiktning. Bestämmelserna innebär inte heller i sig några befogenheter att använda fysiskt tvång eller våld om en elev vägrar att lämna ifrån sig sin mobiltelefon. De närmare förutsättningarna för omhändertagande samt disciplinära och andra särskilda åtgärder framgår nedan.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

3.2.3 Mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i undervisningen

Bestämmelsen i 5 kap. 4 a § skollagen är tillämplig vid alla former av undervisning, utom vid distansundervisning i de fall där elev och lärare är åtskilda både i rum och tid:

> Vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som
>
> 1. sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller
>
> 2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap.
>
> Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket.
>
> Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning.

Bestämmelsen innebär att privat användning av elektronisk kommunikationsutrustning som huvudregel inte är tillåten under lektionstid. Detta gäller oavsett om det är fråga om en privat eller av skolan tillhandahållen elektronisk kommunikationsutrustning. Om sådan utrustning förekommer under lektionstid ska det vara motiverat av undervisningsskäl, ske enligt lärarens instruktion och i syfte att främja elevernas utveckling och lärande. Det finns inte några krav på dokumentation avseende sådana pedagogiska beslut. Utgångspunkten är att läraren ger generella instruktioner, men instruktionen måste inte vara samma för alla elever. Som framgår ska det även vara möjligt för en elev att använda elektronisk kommunikationsutrustning om användningen sker som en extra anpassning eller särskilt stöd. Det kan exempelvis handla om att en elev som har en funktionsnedsättning använder en mobiltelefon som en extra anpassning i undervisningen. Det kan också vara så att en elev av någon annan anledning bedöms ha behov av en mobiltelefon som ett pedagogiskt hjälpmedel. Särskilda bestämmelser om dokumentation av extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram finns i 3 kap. skollagen.

Bestämmelsen i 4 a § innebär inte en utökad rätt att omhänderta en elevs elektroniska kommunikationsutrustning. En rätt att vid undervisning omhänderta mobiltelefoner och annan elektronisk

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

kommunikationsutrustning för att förebygga störningar i undervisningen regleras i 4 b §. En rätt att omhänderta föremål i reaktivt syfte regleras i 22 §, se vidare nedan.

Med särskilda skäl enligt andra stycket avses sådana fall som inte är hänförliga till elevens utveckling och lärande. Bestämmelsen tar sikte på situationer när en elev av något skäl behöver ha tillgång till elektronisk kommunikationsutrustning. Det kan exempelvis handla om att en elev av familje- eller hälsoskäl behöver ha tillgång till sin mobiltelefon. Enligt förarbetena ska bestämmelsen tillämpas restriktivt och innebär inte en möjlighet att ge undantag för hela undervisningsgrupper (se prop. 2021/22:160 s. 98 ff. och s. 230 f.).

3.2.4 Omhändertagande i förebyggande syfte

I 5 kap. 4 b § skollagen anges under vilka förutsättningar som elektronisk kommunikationsutrustning kan omhändertas i förebyggande syfte:

> Rektorn, en lärare eller en handledare som avses i 21 kap. 13 § får omhänderta mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga störningar i undervisningen.
>
> Rektorn eller en lärare får omhänderta sådan utrustning även för att förebygga kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a § brottsbalken eller annan kränkande fotografering eller filmning av någon som inför eller efter en idrottslektion befinner sig i ett omklädningsrum, en dusch eller ett annat liknande utrymme.
>
> Rektorn eller en lärare får även i andra liknande situationer eller om det finns särskilda skäl omhänderta mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga kränkande fotografering eller filmning.
>
> Den som får omhänderta mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt första, andra eller tredje stycket får även uppdra åt någon annan att göra detta.
>
> Denna paragraf gäller inte för kommunal vuxenutbildning.

Bestämmelsens första stycke tar sikte på undervisningssituationen och ger t.ex. utrymme för en lärare att samla in elevernas mobiltelefoner i början av lektionspasset. Omhändertagande kan också ske mellan olika moment under en lektion. Bestämmelsen syftar till att

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förebygga störningar i undervisningen. Ett omhändertagande av mobiltelefoner i förbyggande syfte kommer oftast att avse en hel grupp elever, t.ex. en skolklass som ska genomföra ett visst undervisningsmoment. Undantag kan dock på göras för vissa elever, exempelvis för elever som behöver använda sin mobiltelefon i undervisningen som en extra anpassning eller som särskilt stöd, eller om det finns andra särskilda skäl. Det är även möjligt att i förebyggande syfte omhänderta en enskild elevs mobiltelefon när så är befogat. Det kan t.ex. vara aktuellt om en enskild elev ska skriva ett prov eller på annat sätt utföra en egen uppgift. I förarbetena framhålls att omhändertagandet inte får inskränka elevens rätt till utbildning. När t.ex. datorer, läsplattor eller annan elektronisk kommunikationsutrustning behövs i undervisningen ska skolan säkerställa att alla elever har tillgång till sådan utrustning.

Av bestämmelsens andra och tredje stycke framgår att det i vissa andra situationer är möjligt att omhänderta elevers mobiltelefoner för att förebygga kränkande fotografering och filmning. Detta tar sikte på situationer i skolmiljön som är avsedda för mycket privata förehavanden, exempelvis ombyte och duschning i samband med idrottslektioner eller friluftsdagar. I förarbetena framhålls att det också kan finnas situationer som inte är kopplade till utrymmen som omklädningsrum och toaletter, men där det ändå kan bedömas föreligga särskilda skäl för att omhänderta mobiltelefoner. Som exempel nämns om det inom det förebyggande arbetet för trygghet har identifierats att elever använder mobiltelefoner på raster för att fotografera eller filma andra personer utan deras samtycke på ett sätt som skapar otrygghet (se prop. 2021/22:160 s. 108 ff. och s. 232 f.).

3.2.5 Återlämnande av föremål som omhändertagits i förebyggande syfte med stöd av 5 kap. 4 b §

I 5 kap. 4 c § finns bestämmelser om när elektronisk kommunikationsutrustning som har omhändertagits enligt 5 kap. 4 b § ska återlämnas till eleven:

> Ett föremål som har omhändertagits enligt
>
> – 4 b § första stycket ska återlämnas till eleven senast i samband med att undervisningspasset har avslutats för eleven,

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

– 4 b § andra stycket ska återlämnas till eleven senast i nära anslutning till att eleven har lämnat utrymmet efter idrottslektionen,

– 4 b § tredje stycket ska återlämnas när skälet för omhändertagandet har upphört.

Elektronisk kommunikationsutrustning som har omhändertagits för att förebygga störningar i undervisningen ska som huvudregel återlämnas till eleven i samband med att den situation som föranledde omhändertagandet upphör. Det finns inget som hindrar att eleverna frivilligt väljer att låta sina mobiltelefoner fortsätta att vara omhändertagna över rasten. På motsvarande sätt kan en elev av olika skäl behöva lämna en lektion i förtid och ska i sådana fall i samband med det få tillbaka sin mobiltelefon. Beträffande omhändertagande som skett med stöd av 4 b § andra eller tredje stycket kan dock återlämnande komma att ske först t.ex. i en närbelägen byggnad respektive när det inte längre föreligger en sådan situation som föranlett omhändertagandet (se prop. 2021/22:160 s. 121 ff. och s. 233 f.).

3.2.6 Omhändertagande under hela skoldagen

I 5 kap. 4 d § finns bestämmelser om en möjlighet för rektor att i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet besluta om omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen, dvs. även under raster:

> Utöver vad som anges i 4 b § får en rektor i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet besluta att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. I sådana fall ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut.
>
> Rektorns beslut får avse högst ett år i taget.
>
> Rektorn eller en lärare får göra undantag från ett beslut som avses i första stycket för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 4 a §, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl.

Om rektor har beslutat att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in redan vid skoldagens början ska föremålet återlämnas senast vid skoldagens slut. För en elev

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

som får utbildning i fritidshem anses skoldagen börja när eleven anländer till fritidshemmets lokaler och sluta när eleven lämnar dessa lokaler för dagen.

Ett beslut om insamling under hela skoldagen kommer att gälla generellt på skolan. Rektorn eller en lärare har därför möjlighet att göra undantag för sådan användning av elektronisk kommunikationsutrustning som följer av bestämmelsen i 4 a § om en reglerad användning av sådan utrustning vid undervisning, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl. När det gäller innebörden av särskilda skäl enligt 4 d § tredje stycket i förhållande till innebörden av samma begrepp i 4 a § andra stycket, har det betydelse att en lektion är en mycket kortare tidsrymd än en hel skoldag. Om en elev t.ex. använder sin mobiltelefon som ett medicinskt hjälpmedel med jämna mellanrum kan det eventuellt vara möjligt att omhänderta den en kortare tid som t.ex. under en lektion, men inte under en hel skoldag. I sådana fall kan det bedömas att det inte finns särskilda skäl att låta eleven använda telefonen vid undervisningen med stöd av 4 a § andra stycket, men att det finns särskilda skäl att låta eleven använda mobiltelefonen under andra delar av skoldagen med stöd av 4 d § tredje stycket (se prop. 2021/22:160 s. 120 f. och s. 234 f.).

3.2.7 Skriftliga rutiner

Bestämmelsen i 5 kap. 4 e § innehåller bestämmelser om skriftliga rutiner för hantering av vissa omhändertaganden:

> Det ska för varje skolenhet finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b–4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner.

Det är skolans ansvar att förvara omhändertagna föremål på ett säkert sätt till dess att de lämnas tillbaka. Av rutinerna bör bl.a. framgå hur omhändertagandet av utrustningen ska gå till, hur föremålen ska förvaras på ett betryggande sätt och hur insamlandet av utrustningen ska ske så att det framgår till vem varje föremål ska återlämnas. Det ska inte föreligga någon osäkerhet om huruvida ett föremål har omhändertagits eller lämnats tillbaka. I förarbetena framhålls att frågan om skriftliga rutiner med fördel kan hanteras inom ramen för arbetet med skolans ordningsregler, i syfte att utforma och förankra rutinerna med personal, elever och föräldrar (prop. 2021/22:160 s.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

120 f. och s. 235, med hänvisningar till *Förbättrad ordning, trygghet och studiero i skolan*, prop. 2006/07:69, s. 12).

3.2.8 Omhändertagande som en disciplinär åtgärd

I förarbetena framhålls att när det gäller att omhänderta mobiltelefoner i förebyggande syfte bör tillsägelser vara tillräckliga. Om en elev i strid med ett beslut enligt skollagen vägrar lämna ifrån sig sin mobiltelefon och den ligger framme kan läraren ta den. När det inte är tillräckligt med tillsägelser eller liknande för att en störning orsakad av en elev ska upphöra kan disciplinära åtgärder behöva vidtas. Bestämmelserna i 5 kap. 4 a–d §§ skollagen ger inte i sig någon rätt att använda disciplinära åtgärder. Skolpersonalens möjligheter att ingripa regleras i stället genom andra bestämmelser i skollagen.

Enligt 5 kap. 6 § första stycket skollagen får personalen vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. Av bestämmelsen framgår att personalens befogenheter att ingripa fysiskt begränsas av behovs- och proportionalitetsprinciperna. Exempel på disciplinära åtgärder är utvisning ur klassrummet, kvarsittning och omhändertagande av föremål. Även användningen i sig av disciplinära åtgärder begränsas av behovs- och proportionalitetsprinciperna. I betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:8, föreslås att rektors ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero ska tydliggöras i 5 kap. 6 § skollagen. Utredningen föreslår också ett par förtydliganden när det gäller lärares befogenheter att hantera ordningsstörningar. Dels föreslås att det ska vara enklare för en lärare att visa ut en elev ur klassrummet när det är fråga om en allvarlig händelse, dels föreslås att de nuvarande kraven om att läraren skriftligt ska dokumentera en kvarsittning eller utvisning ur klassrummet ska utgå. Lagförslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En rätt att omhänderta föremål i reaktivt syfte regleras i 5 kap. 22 § skollagen. Den bestämmelsen ger all personal en befogenhet att omhänderta föremål, exempelvis en mobiltelefon, som används på ett sätt som är störande för utbildningen, kränkande för elever eller personal eller som kan utgöra en fara för säkerheten i utbildningen.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Till skillnad från bestämmelserna om omhändertagande av mobiltelefoner i förebyggande syfte avses i 22 § föremål som antingen används på ett visst sätt och därmed utgör en ordningsstörning eller kränkning, eller som i sig kan misstänkas utgöra en fara för säkerheten. Mobiltelefoner utgör typiskt sett inte någon säkerhetsfara. Att vid tillsägelse vägra att lämna ifrån sig sin mobiltelefon kan dock vara att betrakta som en ordningsstörning. Vidare får en mobiltelefon omhändertas med stöd av 22 § om personalen bedömer att mobiltelefonen används på ett sätt som typiskt sett är att uppfatta som kränkande. Vid omhändertaganden enligt 22 § kan fysiska ingripanden i vissa undantagsfall behöva ske med tillämpning av 6 § första och andra styckena. Även tillämpligheten av 22 § begränsas av behovs- och proportionalitetsprinciperna. Det innebär att en vägran från en elevs sida att vid tillsägelse lämna ifrån sig sin mobiltelefon, om eleven t.ex. håller den i handen, inte alltid bör föranleda ett fysiskt ingripande. Om det är fråga om att eleven använder mobiltelefonen på ett störande sätt under en lektion, kan en mer adekvat åtgärd vara att utvisa eleven ur undervisningslokalen med stöd av 7 §. Omhändertagande av en mobiltelefon enligt 22 § kan även komma i fråga för att stoppa kränkande fotografering eller filmning enligt 4 b §. Om en elev efter tillsägelse inte slutar fotografera eller filma i en sådan situation kan det finnas skäl att ingripa fysiskt. Även i ett sådant fall får dock ett fysiskt ingripande vidtas endast om det står i rimlig proportion till dess syfte och övriga omständigheter (se prop. 2021/22:160 s. 119 f., s. 151 f. och s. 249 f.).

Bestämmelser om hur föremål som omhändertagits enligt 22 § ska hanteras framgår av 23 och 24 §§. Det ska i sammanhanget observeras att bestämmelserna i skollagen inte medför någon befogenhet för skolan att t.ex. radera kränkande innehåll eller ta del av uppgifter i en omhändertagen mobiltelefon, men väl en möjlighet att omhänderta föremål och, om föremålet kan antas bli förverkat enligt bl.a. 36 kap. 2 § brottsbalken, en skyldighet att skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats (se prop. 2021/22:160 s. 103 ff. och s. 231 ff.).

Skolverket har på uppdrag av regeringen tagit fram juridisk vägledning på området; *Disciplinära och andra särskilda åtgärder enligt 5 kap. skollagen* samt *Personalens befogenhet att ingripa fysiskt i skolan* (Skolverkets Dnr 2022:730).

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

3.2.9 Bestämmelsernas förhållande till skol-/ordningsreglerna

Som framgår ovan ska det enligt 5 kap. 5 § skollagen finnas ordningsregler (alternativt ”skolregler” enligt ett lagförslag som för närvarande är under beredning inom Regeringskansliet, se avsnitt 3.2.1) för varje skolenhet. Frågor om t.ex. mobilförbud på skolan eller insamling av mobiltelefoner vid lektionspassets början kan hanteras inom ramen för arbetet med ordningsregler. Det står dock klart att enbart ordningsregler inte kan ligga till grund för ett omhändertagande av t.ex. en mobiltelefon, om en elev vägrar att följa dessa regler. Bestämmelserna i 5 kap. 4 b–d §§ skollagen ger därför ett tydligt mandat för rektorer, lärare och handledare att kunna omhänderta mobiltelefoner i förebyggande syfte (se t.ex. prop. 2021/22:160 s. 112).

Bestämmelserna i 5 kap. 4 a–e §§ samspelar dock med skolans ordningsregler. Under lagstiftningsarbetet framhölls också flera fördelar med att behandla frågor om elevers mobiltelefonanvändning i skolans ordningsregler. Exempelvis bedömde man att en hög delaktighet av elever kunde ge bättre förutsättningar för att ordningsreglerna följs. När det gäller undervisningssituationen är utgångspunkten enligt 4 a § att det råder mobilförbud under lektionstid, med möjlighet för lärare att besluta om viss användning. Det finns således endast ett begränsat utrymme att besluta om ordningsregler i detta avseende. För ordningsregler som handlar om omhändertagande i förebyggande syfte enligt 4 b och c §§ finns emellertid ett större utrymme. Sådana ordningsregler kan t.ex. handla om på vilket sätt mobiltelefoner ska samlas in eller mer detaljerade frågor. Det måste dock stå klart att det är rektor, lärare eller handledare som har beslutanderätt i dessa frågor. Beträffande befogenheten för rektorn att i vissa skolformer besluta om att mobiltelefoner ska omhändertas under hela skoldagen finns det inget som hindrar att regler om ett sådant omhändertagande finns i ordningsreglerna. Rektorn kan t.ex. välja att låta bestämmelserna tas fram inom ramen för arbetet med ordningsreglerna och sedan fatta ett kompletterande separat motsvarande beslut med stöd av 4 d §. Om en elev sedan inte vill lämna in sin mobiltelefon i enlighet med ordningsreglerna är det rektorsbeslutet som ger en rätt att omhänderta mobiltelefonen. Som framgår ovan kan även frågan om de rutiner som enligt 4 e § ska finnas för omhändertaganden med stöd av 4 b–d §§ hanteras inom ramen för arbetet med skolans ordningsregler (se prop. 2021/22:160 s. 131 f.).

4 Allmänna utgångspunkter och kunskapsöversikt

4.1 Inledning

De fakultativa möjligheter till insamling av elevers mobiltelefoner som trädde i kraft den 1 augusti 2022 infördes som ett led i det förebyggande arbetet på området för trygghet och studiero i skolan. Det nationella mobilförbud som regeringen nu tydligt har uttalat att man vill införa i skolan syftar till att ytterligare stärka tryggheten och studieron samt främja skolans strävan att vara en levande social gemenskap. Som utgångspunkt bör sådana åtgärder i största möjliga utsträckning vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, jfr 1 kap. 5 § skollagen. Förutsättningarna för ett nationellt mobilförbud i skolan bör därför så långt det är möjligt ske mot en analys av behovet och nyttan av en sådan åtgärd. Ett nationellt mobilförbud kan motiveras inte enbart utifrån behov och nytta. En sådan åtgärd bör också bedömas som ändamålsenlig och proportionerlig i förhållande till sitt syfte samt de grundläggande fri- och rättigheterna. En analys av förutsättningarna för ett nationellt mobilförbud behöver därför bygga på såväl undersökningar av behov och nytta som olika intresseavvägningar.

4.2 Tillvägagångssätt och underlag

Uppdraget om att utforma ett förslag om ett nationellt mobilförbud i skolan är förhållandevis begränsat. Uppdraget bör dock ses i dess kontext, då det utgör ett av flera pågående regeringsuppdrag som syftar dels till att stärka tryggheten och studieron i skolan, dels till en ökad lästid och minskad skärmanvändning bland elever.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Att mäta behovet och den förväntade nyttan av ett nationellt mobilförbud är en inte alldeles okomplicerad uppgift. En analys av förutsättningarna för en mobilfri skola behöver därför ske mot ett brett kunskapsunderlag. Forskning och undersökningar som avser barn och digitala medier spänner också över ett brett vetenskapligt fält, som ofta berör digitala enheter och medier i bred bemärkelse. Svensk och nordisk forskning som specifikt avser elevers användning av mobiltelefoner i skolan är förhållandevis begränsad. Även om utomeuropisk forskning och olika internationella studier kan tjäna till viss ledning, kan det vara vanskligt att applicera sådana resultat direkt på svenska förhållanden. Såväl den nationella som internationella forskningen är också splittrad även när det gäller effekterna av ett mobilförbud under hela skoldagen. Vidare finns olika återkommande nationella och internationella undersökningar, om elevers upplevda trygghet och studiero samt deras medieanvändning, lärande och hälsovanor, att beakta. Här kan särskilt nämnas Skolbarns hälsovanor (WHO/Folkhälsomyndigheten), Skolenkäten (Skolinspektionen), Attityder till skolan (Skolverket), ICILIS (IEA/Skolverket) och PISA (OECD/Skolverket). Flera fördjupade rapporter med anledning av de globalt försämrade resultaten i PISA 2022 har redan genomförts. Vidare har regeringen helt nyligen gett OECD i uppdrag att analysera svenska elevers kunskapstapp i PISA 2022. Därtill har Folkhälsomyndigheten tillsammans med Mediemyndigheten under 2024 gett ut en kunskapssammanställning om digitala medier och barns och ungas hälsa. Mot bakgrund av denna har Folkhälsomyndigheten publicerat rekommendationer om barns och ungas medieanvändning. Det samlade kunskapsunderlaget på området är således omfattande. I de följande avsnitten redovisas delar av detta underlag översiktligt.

Även olika undersökningar om den hittillsvarande tillämpningen av mobilförbud i skolan samt inhämtade synpunkter och praktiska erfarenheter från berörda aktörer har utgjort ett viktigt underlag i utredningsarbetet. Inom ramen för denna del av arbetet har utredningen bl.a. haft möten med utvalda referensgrupper på tio olika grundskolor runt om i landet. Härutöver har en enkätundersökning genomförts bland landets grundskolerektorer.

Diskussionen om eventuella orsakssamband mellan å ena sidan elevers försämrade studieresultat och å andra sidan deras användning av mobiltelefoner i skolan är inte unik för Sverige. Den diskussionen

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

pågår tvärtom globalt. Det blir därför i sammanhanget intressant att titta på hur andra länder, främst de nordiska, har närmat sig frågan om en lagreglering av elevers användning av mobiltelefoner i skolan. Avslutningsvis i detta kapitel görs därför en kort internationell utblick.

4.3 Trygghet och studiero i skolan

4.3.1 Nationella undersökningar om trygghet och studiero

Skolbarns hälsovanor

Folkhälsomyndigheten genomför i samarbete med WHO vart fjärde år undersökningen *Skolbarns hälsovanor*. Studien genomförs i ett femtiotal länder, som en enkätundersökning bland 11-, 13- och 15-åringar. I den senaste datainsamlingen som publicerats deltog nästan 42 000 svenska skolbarn från drygt 2 000 skolor. Resultaten från den undersökningen, som genomfördes 2022, visar på en fortsatt minskad trivsel och ökad stress i den svenska skolan. Det gäller såväl elevernas arbetsmiljö som deras sociala miljö. Samma rapport visar att nätmobbning har blivit allt vanligare bland svenska ungdomar det senaste decenniet (*Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/ 2022*).

Attityder till skolan

Sedan 1993 genomför Skolverket återkommande undersökningen *Attityder till skolan*, en enkätstudie om elevers och lärares syn på skolan. Den senaste rapporten publicerades 2019 och avser 2018 års enkätstudie. I undersökningen besvarade nästan 1 500 lärare och 4 200 elever i årskurs 4–9 samt gymnasieskolan olika frågor om bl.a. trivsel och trygghet, stress och krav i skolan samt kränkningar. Under våren 2024 genomfördes den senaste omgången av *Attityder till skolan*. Resultaten av undersökningen kommer att publiceras under våren 2025. Några av huvudresultaten från 2018 års undersökning var följande. Majoriteten av alla elever och lärare upplever studiero på de flesta eller alla lektioner. Lärare upplever i sin tur studiero i större utsträckning än elever. Andelen äldre elever (årskurs 7–9 och gymnasiet) som upplever studiero har minskat, medan övriga svar legat stabila över tid. När det gäller upplevd stress bland elever har

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

denna ökat bland både äldre och yngre elever. En minskad andel elever upplever att skolan ger dem lust att lära sig mer. Fler elever känner sig också utsatta för kränkande behandling (*Attityder till skolan 2018*).

Skolenkäten

Under våren 2024 genomförde Skolinspektionen *Skolenkäten* för tjugofjärde gången, som en del av myndighetens granskning av landets skolor. Totalt deltog cirka 400 000 personer i undersökningen. Det var elever i årskurs 5, årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet samt lärare och vårdnadshavare som besvarade enkätfrågorna. Resultatet från *Skolenkäten 2024* visar att de flesta elever i grundskolan känner sig trygga. Men det finns också de som uttrycker otrygghet, framför allt i årskurs 8, där nästan var femte elev svarar att de inte alls eller endast till viss del känner sig trygga. Jämfört med resultaten från Skolenkäten 2022, då i huvudsak samma skolor ingick i undersökningen, är den upplevda tryggheten något sämre. Generellt sett råder samstämmighet mellan elevers och lärares uppfattning av tryggheten på skolan. På de skolor där elever och lärare har olika uppfattning om tryggheten på skolan kan skillnaden delvis förklaras med att enkätfrågorna är formulerade så att eleverna ska utgå från sin personliga situation, medan lärarnas svar ska utgå från en helhetsbedömning av tryggheten på skolan. Resultaten från *Skolenkäten 2024* visar också att inte alla elever upplever att det råder studiero under lektionerna. I elevenkäten används dock det mer välbekanta begreppet arbetsro i stället för studiero. En minoritet av eleverna i grundskolan, cirka fyra av tio, upplever att det ofta eller alltid är studiero på lektionerna. Ungefär två av tio elever i grundskolan upplever att det sällan eller aldrig är studiero på lektionerna. Resultaten i detta avseende har i stort sett varit oförändrade sedan 2012. Lärarna har dock en mer positiv bild av studiero än eleverna, åtminstone när det gäller sina egna lektioner. Drygt åtta av tio lärare i grundskolan svarar att det alltid eller ofta råder studiero på deras lektioner. Skillnaderna mellan hur elever och lärare uppfattar studiero kan till viss del förklaras med att en lärares svar utgår från en helhetsbedömning av studieron på enbart sina egna lektioner, medan en elevs svar utgår från en samlad bedömning av studieron under alla lektioner. Elever-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

nas upplevelse av trygghet och studiero varierar dock mellan skolorna. Det finns skolor där endast runt hälften av eleverna svarar att de känner sig trygga, men också skolor där nästan alla svarar att de känner sig trygga. Det finns skolor där en av tio elever svarar att det råder studiero, samtidigt som det finns skolor där en klar majoritet av eleverna tycker sig ha studiero. När det gäller det disciplinära klimatet i klassrummen svarar 15 procent av lärarna i grundskolan att det alltid eller ofta går åt en stor del av lektionstiden till att upprätthålla ordningen. Ytterligare 33 procent av lärarna svarar att detta sker ibland. Jämfört med tidigare år visar utvecklingen att alltmer tid går åt för att upprätthålla ordningen i klassrummen. Skolinspektionens resultat från *Skolenkäten 2024* återfinns i dess helhet på webbplatsen www.skolinspektionen.se/skolenkaten/.

4.3.2 Trygghetsindex visar på en ökad otrygghet i skolan

Det samlade kunskapsunderlaget på området visar att huvuddelen av eleverna i den svenska skolan känner sig trygga. Känslan av otrygghet i skolan är dock ett växande problem. Utbildningsdepartementet har under hösten 2024 tagit fram ett nytt index som visar utvecklingen av tryggheten i skolan. Syftet är att få en sammanvägd bild som går följa över tid. Indexet bygger på följande tre frågor som viktats jämnt:

1. ”Känner du dig trygg i skolan?” från Skolinspektionens undersökning *Skolenkäten*.
2. Påståendena ”Känner sig alltid trygg i skolan” eller ”Känner sig oftast trygg i skolan” från Skolverkets undersökning *Attityder till skolan*.
3. ”Har inte blivit mobbad de senaste månaderna” från Folkhälsomyndighetens undersökning *Skolbarns hälsovanor*.

Det nya indexet visar sammanfattningsvis på en minskad upplevd trygghet i skolan och att mobbning är ett allt större problem. Pojkar, elever med högre socioekonomisk bakgrund och elever med inhemsk bakgrund känner sig tryggare. Känslan av trygghet är lägre bland elever på skolor med en mindre gynnsam social socioekono-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

misk bakgrund. Även elever med utländsk bakgrund känner sig mindre trygga än andra.[1]

4.4 Barns användning av digitala enheter och digitala medier

4.4.1 Inledning

De flesta barn som går i grundskolan har en egen mobiltelefon. Redan i lågstadieåldern har 70 procent av alla barn en egen mobiltelefon. I mellan- och högstadiet saknar endast några få procent av alla barn en egen mobiltelefon. Vidare använder praktiskt taget alla barn på mellan- och högstadiet internet dagligen. Bland barn på lågstadiet är nära 90 procent dagliga användare av internet. Nästan alla elever i grundskolan använder också sociala medier. I åldern 8–19 år använder 97 procent sociala medier varje vecka och 91 procent varje dag (se Internetstiftelsens rapporter *Svenskarna och Internet 2023* samt *Barnen och Internet 2024*).

4.4.2 Digitala risker och möjligheter

De senaste åren har svenska myndigheter publicerat flera rapporter som belyser olika aspekter av barns användning av internet och olika digitala enheter. Av rapporterna framgår att den digitala miljön erbjuder såväl risker som möjligheter. När det gäller risker och problematisk användning kan det konstateras att såväl vad barn konsumerar och gör i digitala miljöer som hur lång tid de lägger på digitala enheter är av betydelse.

Risk för sämre sömn och andra negativa hälsoeffekter

Folkhälsomyndigheten har tillsammans med Mediemyndigheten sammanställt kunskapsläget när det gäller hur barns användning av digitala medier på fritiden (dvs. avgränsat från bl.a. skol- och vårdrelaterad användning) kan påverka deras hälsa. Enligt rapporten visar tydliga forskningsresultat att mycket skärmtid, liksom skärmtid före

[1] https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/minskad-trygghet-i-skolan-visar-nytt-index/

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

läggdags och under natten, kan leda till sämre och kortare sömn. Användningen av digitala medier kan också tränga undan fysisk aktivitet. Detta kan i sin tur leda till både fysisk och psykisk ohälsa. Det finns också studier som tyder på att barns psykiska hälsa kan påverkas negativt av uppkopplad tid. När det gäller orsakssambandet mellan hög skärmanvändning och fysisk och psykisk ohälsa är detta dock komplext. Hög skärmanvändning kan leda till depressiva symptom som i sin tur kan leda till sömnbrist. Vidare finns studier som visar att barn i skolåldern som har mycket skärmtid också oftare har övervikt och olika fysiska besvär som rygg- eller huvudvärk. I dessa fall är det dock oklart i vilken riktning sambanden går, vilket i sin tur resulterar i ett ”hönan eller ägget-dilemma” (jfr *Digitala medier och ungas hälsa*, 2024, s. 74 ff.).

Risk för nätmobbning och andra digitala kränkningar

Barns användning av digitala medier kan medföra risk för olika former av utsatthet. Studier visar att utsattheten skiljer sig mellan olika elevgrupper. Exempelvis visar Folkhälsomyndighetens rapport att cirka 15 procent av både pojkar och flickor i åldern 9–18 år utsatts för mobbning eller elakheter på nätet. Sexuell utsatthet är vanligare bland flickor än pojkar. I åldern 13–18 år har exempelvis var femte flicka varit med om att okända personer bett dem att skicka nakenbilder på sig själva (se *Digitala medier och ungas hälsa*, 2024, s. 33). När det specifikt gäller nätmobbning har detta blivit allt vanligare bland ungdomar i Sverige det senaste decenniet. En rapport avseende svenska skolbarns hälsovanor visar bl.a. att mellan tre och sju procent av eleverna i grundskolan har blivit utsatta för nätmobbning. Nätmobbning definieras som mobbning via en dator, mobiltelefon eller annan produkt för digital medieanvändning. Nätmobbning skiljer sig dock från annan mobbning på flera sätt, exempelvis genom att förövaren kan vara mer anonym, att elaka inlägg snabbt kan få stor spridning och att mobbningen inte är knuten till en fysisk miljö utan kan ske när och var som helst (se *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022*, 2023, s. 56 f.). En annan rapport som har publicerats av organisationen Friends visar på än mer alarmerande siffror. Enligt den rapporten har nästan vartannat barn har blivit utsatt för mobbning eller kränkningar de senaste två månaderna. Mer än hälften av

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

dessa har i sin tur utsatts av nätmobbning av andra elever (*Friendsrapporten 2024*).

Risk att barn utsätts för olämpligt eller skadligt innehåll

Den tekniska och kommersiella utformningen av digitala medier är i hög grad algoritmstyrd. Det innebär i sin tur en risk för att användningen kan orsaka skada dels om innehållet styrs åt ett skadligt eller olämpligt innehåll, dels genom att stimulera till överdriven användning. Algoritmernas genomträngning förklarar hur många medier kan fungera både beroendeframkallande och passiviserande (se vidare nedan). Utformningen av olika medier kan även bidra till orimliga förväntningar på vardagen och leda till såväl konsument- som beteenderisker. När det gäller risken för att barn utsätts för olämpligt eller skadligt innehåll kan det exempelvis handla om falsk information, ätstörningstriggande innehåll, samt våldsamt eller oönskat sexuellt innehåll. Digitala medier kan också förmedla orimliga skönhetsideal och ge en negativ kroppsuppfattning. Enligt Folkhälsomyndighetens kunskapssammanställning visar tydliga forskningsresultat att barn över tio år som ägnar mycket tid åt sociala medier oftare är missnöjda med sin kropp än andra (se *Digitala medier och ungas hälsa*, 2024, s. 72).

Risk att barn utvecklar en beroendeliknande användning

Med problematisk användning av digitala medier avses en användning med beroendeliknande symptom. Olika tecken på detta är en nedsatt kontroll över användningen, en ökad prioritering av digitala medier i förhållande till andra intressen och dagliga aktiviteter samt att användningen fortsätter trots negativa konsekvenser. I forskningen har en problematisk användning av digitala medier generellt sett en starkare koppling till negativa hälsoutfall (t.ex. sämre levnadsvanor, sämre sociala relationer och sämre hälsa) än själva skärmtiden. Mycket speltid är dock en riskfaktor för att utveckla dataspelsberoende. Forskning visar också att barn med symtom på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar bedöms vara en sårbar grupp med ökad sannolikhet för att utveckla problem med exempelvis dataspelsberoende eller annan problematisk skärmanvändning.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Det ska framhållas att sambandet är komplext eftersom många barn i denna kategori också finner viktigt stöd i sin digitala medieanvändning. När det gäller barns syn på sin digitala medieanvändning visar statistik att barn i åldern 9-12 år över lag är nöjda med hur de fördelar sin tid mellan olika aktiviteter. Bland tonåringarna anser dock mer än hälften att de ägnar för mycket tid åt mobiltelefonen. Det är också tydligt att den totala tiden på digitala medier ökar snabbt med åldern. Endast en liten andel elever rapporterar dock en problematisk användning av sociala medier. I 13- och 15-årsåldern är det vanligare bland flickor än pojkar att man upplever en problematisk användning av sociala medier (se *Digitala medier och ungas hälsa*, 2024, s. 8, 32 f., 63, 68 och 79 samt *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022*, 2023, s. 52 ff.)

Möjligheter och positiva aspekter av digitala medier

Forskningen omfattar få studier med fokus på de positiva aspekterna av digitala medier, även om det finns forskning som visar att sociala relationer på digitala medier kan upplevas vara viktigt för stöd, social tillhörighet och ett meningsfullt sammanhang. Exempelvis visar statistik att många elever har kontakt med vänner eller familj via sociala medier nästan hela tiden under skoldagen. Sådan användning av digitala verktyg har inget tydligt samband med varken levnadsvanor, sociala relationer eller hälsa (se *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022*, 2023, s. 52 ff.). Tvärtom bedöms en balanserad och hälsosam användning av digitala medier skydda mot negativa hälsoeffekter (se *Digitala medier och ungas hälsa*, 2024, s. 9). Även internationellt har fördelarna med en ansvarsfull användning av sociala medier lyfts fram. Exempelvis visar en WHO-rapport att ungdomar som använder sociala medier intensivt, men på ett icke-problematiskt sätt, upplever ett starkare kamratstöd (*A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada,* 2024).

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Flera hälso- och utbildningsorgan förespråkar en begränsad användning

Det saknas tydligt forskningsunderlag för att kunna avgöra vad som utgör en balanserad användning och när denna kan bedömas övergå i en mer problematisk sådan. Många experter har därför förespråkat en försiktighetsstrategi när det gäller skärmtid samt framhållit vikten av att inte bara fokusera på hur lång tid som tillbringas på digitala enheter, utan också hur barn konsumerar innehållet på dessa (se t.ex. OECD, *Students, digital devices and success*, 2024, s. 12). Även flera hälsoorganisationer, däribland WHO, har den senaste tiden förespråkat olika begränsningar av barns medieanvändning, parallellt med att man pekat på behovet av övergripande strategier som främjar hälsosammare skärmvanor bland barn och unga. WHO förespråkar däribland att barns användning av digitala verktyg i skolmiljön regleras på ett tydligt sätt (*A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada,* 2024). Unesco, FN:s organ för utbildning, vetenskap och kultur, har gått ett steg längre och uppmanar till ett globalt förbud mot mobiltelefoner i skolorna (se *Global education monitoring report, 2023: technology in education: a tool on whose terms?)*. I rapporten varnar man för negativa konsekvenser av överdriven användning av mobiltelefoner, såväl i skolmiljön som på fritiden. Ett globalt mobilförbud i skolan skulle enligt rapporten kunna komma till rätta med störningar i klassrummet, förbättra elevers inlärning och skydda barn mot nätmobbning.

I Sverige har Folkhälsomyndigheten under 2024 tagit fram *Rekommendationer för barns och ungas digitala medieanvändning*. Rekommendationerna har tagits fram på uppdrag av regeringen och mot bakgrund av rapporten *Digitala medier och ungas hälsa.* Folkhälsomyndighetens generella rekommendationer är att inte använda skärmar innan det är dags att sova samt att lämna digitala enheter utanför sovrummet under natten. När det gäller de åldersanpassade rekommendationerna anges som en tumregel max en till två timmars skärmtid per dag för barn i åldern 6–12 år. I åldersspannet 13–18 år anges 2–3 timmar som en tumregel. Dessa tumregler avser fritidsrelaterad användning och således inte skol-, hjälpmedels-, eller vårdrelaterad användning. Parallellt med rekommendationerna om skärmtid framhålls vikten av att föräldrar styr vilket innehåll som barnen tar del av, att man följer rekommenderade åldersgränser samt

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

att man håller en kontinuerlig dialog med sina barn och skapar goda vanor för dem. Vidare rekommenderar man barn i åldern 13–18 att se över sin skärmanvändning, att söka hjälp om man råkar illa ut på nätet samt att på olika sätt försöka få en balans i sin vardag. Avslutningsvis finns även rekommendationer om föräldrars egen användning av digitala medier.

4.5 Digitala läromedel och elevers digitala kompetens

4.5.1 Digital kompentens i undervisningen

Enligt en ny rapport ökar de digitala läromedlen i skolan ju äldre eleverna blir (Internetstiftelsen, *Barnen och Internet 2024*). I läroplanen för grundskolan och fritidshemmet finns inskrivet att det ingår i skolans uppdrag att ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens (Lgr22). Digital kompetens ska således ingå som en viktig del i de flesta skolämnen. Hur detta rent konkret ska ske är en mer komplex fråga. Digital kompetens är ett vitt och svårdefinierat begrepp vars betydelse varierar över tid. Det ligger i sakens natur att definitionen av en digitalt kompetent elev ändras i takt med digitaliseringen och den tekniska utvecklingen.

Skolverket fick i juni 2022 i uppdrag att föreslå en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet för 2023–2027. Den strategi som sedan presenterades i december 2022 fokuserade på barns och elevers digitala kompetens samt på användningen av digitaliseringens möjligheter i undervisning och lärande (U2022/03951). I förslaget definieras digital kompetens som att barn och elever, utifrån ålder och mognad, får möjlighet att utveckla (utredningens exemplifieringar inom parentes):

- förståelse för digitaliseringens påverkan på samhället (t.ex. nödvändiga färdigheter för att kunna delta i skola, arbetsliv och samhället i stort)
- förmågan att lösa problem och omsätta idéer till handling (t.ex. med hjälp av programmering och annan digital teknik),

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

- förmåga att använda och förstå digitala verktyg och medier (t.ex. användning av digitala verktyg till stöd för kunskapsutvecklingen),
- förmågan att förhålla sig till medier och information på ett kritiskt och ansvarsfullt sätt (t.ex. källmedvetenhet och ansvarsfull användning av digitala verktyg och medier)

Dessa fyra samverkande aspekter ligger också till grund för hur digital kompetens är inskrivet i skolans läro- och kursplaner (jfr Skolverket, *ICILIS 2023*, s. 12). Själva förslaget om digitaliseringsstrategi fick dock skarp kritik från både hjärnforskare och barnläkare. Kritik som framfördes var bl.a. att förslagets olika antaganden om digitaliseringens positiva effekter saknade vetenskaplig grund, att man förbisett forskning som tyder på att digitalisering av skolan har negativa konsekvenser på elevers kunskapsinhämtning samt att det saknades konkreta förslag på hur skolorna skulle arbeta med implementeringen av den nationella digitaliseringsstrategin. Mot bakgrund av den kritik som framfördes valde regeringen att inte gå vidare med förslaget. Regeringen vidtog i stället en rad andra åtgärder, däribland gavs Skolverket i uppdrag att i arbetet om lärverktyg i skolväsendet särskilt beakta de remissvar som inkommit med anledning av förslaget till nationell digitaliseringsstrategi (se avsnitt 2.3). Därtill har en särskild utredare fått i uppdrag att bl.a. se över skrivningarna om digitalisering i läroplanerna (*En tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna*, dir. 2023:173). En ny digitaliseringsstrategi är för närvarande under framtagande och väntas vara klar under våren 2025.

4.5.2 ICILIS – en internationell studie om digital kompetens

ICILS (International Computer and Information Literacy Study) är en internationellt jämförande kunskapsmätning som undersöker digital kompetens hos elever i årskurs 8. ICILIS leds och organiseras av det internationella samarbetsorganet IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement). Sverige deltog för första gången i ICILS 2023. Sammanlagt deltog drygt 133 000 elever i årskurs 8 från omkring 5 300 skolor i 34 länder i ICILS 2023. I Sverige deltog drygt 3 400 elever från 147 skolor.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Fyra av tio elever brister i digital kompetens

Studien undersöker två områden av elevernas digitala kompetens. Det första området handlar om dator- och informationskunnighet som innefattar färdigheter i att använda datorer för att samla in, utvärdera, hantera, bearbeta och kommunicera digital information. Det andra området handlar om datalogiskt tänkande, vilket avser olika färdigheter relaterade till problemlösning och programmering.

Studien visar att nästan fyra av tio elever i årskurs 8 saknar förmåga att värdera informationens trovärdighet, relevans och användbarhet. Dessutom är dessa elever mindre självständiga när de använder dator och programvara, samt behöver tydliga instruktioner för att värdera informations trovärdighet, relevans och användbarhet digitalt. För problemlösning med hjälp av programmering når en tredjedel av eleverna inte upp till en nivå där de utan stegvisa instruktioner och tydligt visuellt stöd kan lösa uppgifter. Resultaten indikerar, tillsammans med vad tidigare resultat från ICILS visat, att unga som växer upp i en digital värld inte per automatik får väl utvecklade digitala färdigheter. Jämfört med övriga länder presterar elever i Sverige på samma nivå som genomsnittet för de deltagande EU/OECD-länderna (se Skolverket, *ICILIS 2023*).

4.6 PISA – en internationell kunskapsmätning

4.6.1 PISA

PISA (Programme for International Student Assessment) är en stor internationell jämförande kunskapsmätning som genomförs vart tredje år och som undersöker 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. PISA leds och organiseras av OECD (Organisation för Economic Co-operation and Development), men i studien deltar både OECD-länder och icke OECD-länder. I PISA-studien mäts kunskaper och färdigheter utifrån ett fastställt internationellt ramverk, där stor vikt läggs vid elevernas förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter i ett sammanhang. Eleverna ska kunna förstå processer, tolka, söka, inhämta och bedöma information, men också reflektera över information samt kunna analysera, resonera och presentera sina tankar och idéer på ett konstruktivt sätt. Syftet med Sveriges deltagande är att ge en bild av det sven-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ska skolsystemet jämfört med andra länders system. Studierna ger också en möjlighet att följa resultatutvecklingen över tid inom de ämnesområden som undersökningarna handlar om. Sverige har deltagit i PISA sedan 2000. I den senaste undersökningen, PISA 2022, fick eleverna genomföra ett två timmar långt datorbaserat prov. PISA-undersökningen innehåller varje år även enkätfrågor som handlar om hur elever uppfattar skol- och klassrumsmiljön. Eftersom matematik var huvudområde i PISA 2022 baseras alla analyser av samband på resultat i matematik. I de redovisade resultaten har ett index beräknats utifrån elevernas svar på hur vanligt det är att:

- elever inte lyssnar på vad läraren har sagt,
- det är bullrigt och stökigt,
- läraren måste vänta länge på att eleverna ska lugna sig,
- eleverna inte kan arbeta bra,
- eleverna inte börjar arbeta förrän en lång stund efter att lektionen har börjat,
- elever blir distraherade när de använder digitala verktyg samt
- elever blir distraherade av andra elever som använder digitala verktyg.

De två sistnämnda frågorna är nya sedan 2018. I frågan definieras ”digitala verktyg” som ”t.ex. smartphones, webbplatser, applikationer”. Om inget annat anges i det följande utgår dock enkätfrågorna om digitala verktyg från OECD:s definition av begreppet. Det innebär att ”digitala verktyg” omfattar dels olika digitala enheter, t.ex. dator, surfplatta och mobiltelefon, dels webbplatser och programvara, t.ex. lärplattformar, lärverktyg och applikationer. Begreppet omfattar således såväl elevers privata mobiltelefoner som skolans datorer och surfplattor. Det ska noteras att datainsamlingen för PISA 2022 gjordes före den reglering om användandet av bl.a. mobiltelefoner i skolan som trädde i kraft den 1 augusti 2022.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

4.6.2 Sveriges resultat i PISA 2022

I PISA 2022-undersökningen deltog sammanlagt 690 000 elever i 81 länder. För Sveriges räkning deltog ett urval av drygt 6 000 15-åriga elever från 250 grundskolor och 17 gymnasieskolor och resultaten redovisades i december 2023. I rapporten *PISA 2022 – 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap* har Skolverket sammanställt några av de mest centrala resultaten. Med anledning av de svenska resultaten har Skolverket under 2024 publicerat två olika fördjupningsstudier. I rapporten *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022* studeras svenska 15-åriga elevers användning av digitala verktyg i skolan och på fritiden i ett nordiskt jämförande perspektiv. I rapporten *Elevers trygghet och studiero En fördjupning av resultat i PISA 2022* studeras hur svenska 15-åriga elever upplever trygghet och studiero i skolan samt hur deras upplevelser av detta samvarierar med kunskapsresultat. Rapporterna bygger helt på enkätdata från PISA 2022. Nedan sammanställs några av huvuddragen i Skolverkets rapporter. Hela underlaget finns tillgängligt på webbplatsen https://www.oecd.org/pisa/.

Ett historiskt kunskapstapp

I PISA 2022 presterar 15-åringar sämre än tidigare i matematik och läsförståelse i Sverige, Norden och i de flesta andra OECD-länder. Sveriges resultat visar på ett historiskt kunskapstapp för svenska elever. Resultaten är tillbaka på samma nivåer som 2012, då Sverige uppnådde sina dittills sämsta resultat i samtliga tre ämnesområden. När det gäller naturvetenskap syns i PISA 2022 ingen signifikant nedgång jämfört med PISA 2018. Sveriges resultat i matematik och läsförståelse har dock kraftigt försämrats. Även spridningen i resultaten har ökat. De elever som presterar på en lägre nivå har blivit många fler och de som presterar bäst något färre. Andelen elever som inte når grundläggande nivå i matematik har ökat med åtta procentenheter sedan PISA 2018. Att svenska elever ändå fortsatt presterar över OECD-genomsnittet i samtliga tre ämnesområden beror till stor del på en betydande resultatnedgång även i flera andra OECD-länder. Jämfört med 2018 är det i PISA 2022 ändå några fler OECD-länder som presterar signifikant bättre resultat än Sverige inom respektive ämnesområde. Det är inte bara det genomsnittliga resultatet

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

som har försämrats. I Sverige (och i OECD i genomsnitt) har lågpresterande elever och elever med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund tappat mest i resultat. Likvärdigheten har med andra ord försämrats.

Det står inte omedelbart klart varför Sverige redovisar så historiskt dåliga resultat i PISA 2022. Pandemins efterdyningar har förts fram som en möjlig förklaring. En annan förklaring som har framhållits är att användningen av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt.

Studieron och klassrumsklimatet är sämre i Sverige än i övriga Norden och i OECD-länder i genomsnitt

Närmare fyra av tio svenska 15-åriga elever uppger att de blir distraherade av sin egen användning av digitala verktyg under varje eller de flesta matematiklektionerna. Drygt tre av tio elever blir distraherade av andras användning av digitala verktyg under lektionstid. Det finns inga noterbara skillnader i upplevd distraktion mellan pojkar och flickor eller utifrån socioekonomisk bakgrund. Som ovan framhållits definierades i enkätfrågan ”digitala verktyg” som ”t.ex. smartphones, webbplatser eller appar”, varför resultaten huvudsakligen – men inte enbart – får bedömas avse användning av just mobiltelefoner under lektionstid. Det står klart att även andra digitala verktyg kan orsaka distraktioner, något som även stämmer överens med tidigare PISA-resultat (se PISA 2018). Resultatet är högre än i de flesta andra nordiska länder och högre än OECD-genomsnittet som ligger på cirka tre av tio elever. I Finland rapporterades motsvarande siffror, och omkring tre av tio elever i de övriga nordiska länderna. I alla nordiska länder uppger elever att distraktion av eget användande är något vanligare än distraktion av andra elevers användande (se Skolverket, *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022*, s. 33 f.).

Även generellt är klassrumsklimatet i Sverige sämre än OECD-genomsnittet, vilket det även var i PISA 2012, då matematik senast var huvudområde. Utöver att elever distraheras av bl.a. mobiltelefoner under lektionstid, uppger mer än var tredje elev att det på varje eller de flesta lektioner är problem med buller och stök, och att eleverna inte börjar arbeta förrän en lång stund efter att lektionen har

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

börjat. En nästan lika stor andel elever upplever att man inte kan arbeta bra samt att läraren måste vänta länge på att eleverna ska lugna sig. Nästan sex av tio elever upplever, på varje eller på de flesta matematiklektioner, att elever inte lyssnar på vad läraren har sagt. I jämförelse med övriga nordiska länder har Sverige sämst klassrumsklimat och Finland näst sämst, medan Danmark har det bästa klassrumsklimatet. I Sverige upplever flickor och elever med inhemsk bakgrund ett sämre klassrumsklimat än sina jämförelsegrupper. Vidare uppfattas klassrumsklimatet som bättre bland elever i fristående skolor jämfört med elever i kommunala skolor. Vad gäller övriga skolfaktorer som mäts finns ingen skillnad. I princip alla OECD-länder finns en koppling mellan ett upplevt bättre klassrumsklimat och ett högre resultat i matematik. I Sverige är sambandet något svagare än OECD-genomsnittet. Elevsvaren i PISA-enkäten visar dock inga tydliga tecken på att klassrumsklimatet uppfattas vara sämre på skolor med en mindre gynnsam socioekonomisk sammansättning.

Inga tydliga samband mellan användning av digitala verktyg i skolan och resultat på PISA-provet

I PISA 2022 har elever svarat på frågor om sin användning av digitala verktyg i skolan respektive på fritiden. Enligt Skolverket ger analyserna inte stöd för något tydligt samband mellan användning av digitala verktyg i skolan – vilket innefattar såväl användning för lärande som privat användning – och försämrade kunskapsresultat. Det konstateras olika typer av samband, men att det också måste beaktas att dessa inte behöver vara kausala. Skolverket understryker också att PISA:s enkätstudie inte säger något om *hur* eller *på vilket sätt* digitala verktyg faktiskt används av eleverna i klassrummen, eller om lärarnas förmåga att leda och stödja eleverna i deras användning. Skolverket framhåller att sådana omständigheter kan ha större betydelse för elevernas lärande än i vilken omfattning de använder digitala verktyg eller inte.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Stora skillnader i användning av digitala verktyg på fritiden

På individnivå kan konstateras stora skillnader i elevers användning av digitala verktyg på fritiden. När det gäller användningen av digitala enheter före eller efter skolan på vardagar uppger eleverna följande om sin användning. En tredjedel av eleverna använder digitala verktyg upp till en timme per dag, eller inte alls. En femtedel av eleverna använder digitala verktyg mer än fem timmar per dag på vardagar. Användningen på helger är mer omfattande. Nästan fyra av tio elever använder digitala verktyg mer än fem timmar per dag på helger. Det framgår också stora skillnader mellan olika elevgrupper när det gäller exempelvis vad de använder de digitala verktygen till och huruvida de stänger av olika notiser under dagen eller på natten.

När det kom till användningen på fritiden noteras större skillnader mellan olika elevgrupper än för lärande i skolan. Exempelvis uppger elever med låg socioekonomisk bakgrund i större utsträckning att de aldrig använder digitala verktyg, jämfört med elever med högre socioekonomisk bakgrund. Pojkar uppger i större utsträckning än flickor att de har en användning på mer än sju timmar per dag på helgen. Pojkar uppger också i större utsträckning att de spelar spel, medan flickor uppger att de använder sociala medier i något större utsträckning. Vidare stänger de flesta elever av notiser när de går och lägger sig. Samtidigt uppger tre av tio elever att de aldrig eller nästan aldrig stänger av notiser vid läggdags.

Negativa samband mellan resultaten i PISA 2022 och den privata användningen av digitala verktyg utanför skolan

Skolverkets slutsats är att enkätstudien visar på ett negativt samband mellan elevernas användande av digitala verktyg för annat än lärande i skolan och deras kunskapsresultat. De elever som uppger att de stänger av meddelanden från sociala medier och applikationer under lektionerna, eller innan de går och lägger sig, har bättre resultat på PISA-provet. Skolverket ser också starka negativa samband mellan resultat på PISA-provet och användning av digitala verktyg utanför skolan. De elever som uppger att de använder digitala verktyg till olika fritidsaktiviteter fler timmar per dag har lägre resultat än de som uppger att de använder digitala verktyg färre timmar. Samma mönster går igen i alla nordiska länder. Sett till specifika aktiviteter

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ser Skolverket ett negativt samband mellan att använda sociala medier på fritiden och elevernas prestationer på PISA-provet. Samma mönster ses avseende dataspelande på fritiden, men bara när detta sker på vardagar.

4.6.3 OECD:s fördjupade rapporter

I PISA 2022 noterades även i övriga nordiska länder och i de flesta andra OECD-länder en kraftig resultatförsämring. I maj 2024 publicerade OECD två fördjupade rapporter med anledning av de generella resultatförsämringarna. I rapporten *Students, digital devices and success* undersöks närmare hur användningen av digitala verktyg i skolmiljö påverkar elever och deras inlärning. Den andra rapporten, *Managing screen time – How to protect and equip students against distraction*, fokuserar på barns skärmtid och hur användningen av skärmar relaterar till prestation i matematik, känslan av tillhörighet i skolan och distraktion. Nedan redogörs kort för resultaten av den förstnämnda rapporten. I rapporten fastslås inledningsvis att tillgång till digital teknik är avgörande för utbildning och att skolor måste säkerställa att elever har tillgång till nödvändiga digitala verktyg med åldersanpassat stöd och översyn av vuxna. Härutöver drar OECD huvudsakligen följande slutsatser.

Överdriven privat användning av digitala verktyg i klassrummet leder till distraktion och sämre studieresultat

Rapporten visar inte på något tydligt samband mellan användningen av digitala verktyg i undervisningen och studieresultaten. Däremot framgår det tydligt att överdriven privat användning av digitala verktyg i klassrummet är kopplad till sämre studieresultat. För elever som använde digitala enheter upp till en timme under skoldagen ökade både inlärningsförmågan och studieresultaten i matematik. Detta gällde särskilt om användningen skett som integrerat hjälpmedel i undervisningen, men också om användningen huvudsakligen inriktats på privat användning/avkoppling och spel. Därefter låg resultaten i stort sett fast, upp till fem timmars användning under skoltid, förutsatt att det digitala verktyget användes för inlärning. Resultaten sjönk dock kraftigt om enheten användes längre än en

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

timme, men då till spel och avkoppling. Enligt studien löper elever som använder sin privata mobiltelefon under de flesta matematiklektioner 1,4 gånger större risk att bli distraherad än elever som inte använder sin mobiltelefon under lektionstid.

Distraktionsproblematik med s.k. ”multi-tasking” vid läxläsning

Ett annat problem som konstaterades var att elever ägnar sig åt sin mobiltelefon parallellt med både undervisning och läxläsning. Elever som regelbundet använder sina mobiltelefoner i undervisningen konstaterades vara mer benägna att bli distraherade av olika push-notiser ock icke-studierelaterade aktiviteter. Man konstaterade att elever som har mobiltelefonen i närheten vid läxläsningen också i större utsträckning frestas att ”multi-taska”, genom att skifta fokus till andra aktiviteter än studierelaterade, eller att förlora sig i det omfattande utbud som finns lättillgängligt via mobiltelefonerna. En sådan distraktion bedöms påverka elevers koncentration och som en följd därav även deras kunskapsresultat.

Sambandet mellan mobiltelefoner och elevers välmående

Rapporten indikerar att användning av mobiltelefoner kan påverka elevers välmående samt utgöra en källa till stress och oro. En stor andel elever uppgav att de blir stressade när de inte har sin mobiltelefon i närheten. Samma elever gav också uttryck för en känsla av mindre känslomässig kontroll och ett större missnöje över sina liv. I rapporten understryks dock att orsakssambandet mellan elevers mående och deras användande av digitala enheter inte kan fastställas.

Effekterna av ett mobilförbud i skolan

I rapporten undersöktes också effekterna av mobilförbud i skolan. Det ska i sammanhanget noteras att Frankrike, som sedan 2018 haft ett nationellt förbud mot användning av mobiltelefoner i skolan upp till 14 års ålder, inte deltog i studien. Effekterna av Frankrikes mobilförbud kunde därför inte belysas.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Rapporten indikerar att ett förbud mot mobiltelefoner i skolan kan bidra till att minska elevers distraktion. Det framhålls att effekterna av ett mobilförbud beror på hur förbudet utformas och implementeras. Enligt rapporten bedöms ett totalförbud mot mobiltelefoner under hela skoldagen vara det enda sättet som fullt ut kan motverka sannolikheten för att avvärja distraktionsmomenten i skolmiljön. Alternativa lösningar, som exempelvis ordningsregler och enskilda lärares regler, bedöms inte ha någon tydlig effekt eftersom sådana policys inte alltid tillämpas effektivt utan tvärtom ofta kringgås. Enligt rapporten kan övergripande riktlinjer eller mobilpolicys hjälpa till att mildra distraktioner, men för att skapa fokuserade miljöer för lärande bedöms att det krävs effektiv implementering, tillsammans med andra strategier. Det möjliga sambandet mellan mobilförbud och elevers digitala beteende utanför skolan belyser enligt rapporten komplexiteten i frågan. Vid skolor med olika typer av mobilförbud under hela skoldagen – i Kanada, Chile, Indonesien, Sydkorea, Nya Zeeland, Peru, Filippinerna, Slovakien och Taiwan – var elever mindre benägna att stänga av notiser när de skulle sova. Enligt rapporten tyder det på att även i skolor med mobilförbud kan elever kan ha svårt att anta ett ansvarsfullt beteende när det gäller användning av mobiltelefoner. Svenska elever med mobilförbud under hela skoldagen var dock något mer benägna att stänga av notiser under natten, jämfört med elever som inte hade ett sådant förbud på sina skolor (se PISA 2022, tabell II B1.5.45). Någon tydlig slutsats av mobilförbudets effekter på elevers kunskapsresultat kan dock inte utläsas av rapporten. OECD har tvärtom uttalat att det behövs fördjupade studier på området för att kunna motivera ett totalt mobilförbud i skolan.

4.6.4 OECD har fått i uppdrag att analysera Sveriges kunskapstapp i PISA 2022

För att ytterligare fördjupa insikterna från PISA 2022 har regeringen under hösten 2024 beslutat att ge OECD i uppdrag att göra en specifik uppföljning av Sveriges resultat. I uppföljningen ska OECD bl.a. analysera ordning och studiero i klassrummen samt vilken betydelse

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

digitala enheter kan ha för elevernas resultat. Uppföljningen planeras vara klar under senvåren 2025.[2]

4.7 Vad säger forskningen?

4.7.1 Inledning

Forskningen och studier på området har tidigare översiktligt redogjorts för i promemorian *Nationell plan för trygghet och studiero,* Ds 2021:13, s. 175 f. I det följande återges denna översiktliga presentation. Därtill redogörs kort för viss annan relevant nordisk forskning på området. Det ska i sammanhanget åter framhållas att det samlade underlag som finns att tillgå på området är omfattande. Redogörelsen gör därför inte anspråk på att vara uttömmande.

4.7.2 Mobiltelefoner kan distrahera eleverna

Det råder delade meningar om mobiltelefoner och andra elektroniska kommunikationsverktyg i skolan ska ses som ett stöd i skolarbetet och ett verktyg för att kunna delta i det sociala umgänget, eller som ett distraktionsmoment som stör lärandet och den sociala samvaron (se t.ex. Ott, *Mobile phones in school: From disturbing objects to infrastructure for learning*, 2017). Det finns också studier som visar att mobiltelefoner utmanar skolans traditionella undervisningsformer och att lärare kan ha svårt att veta om mobiltelefonen används i skolarbetet eller för ett privat ändamål (Olin-Scherrer och Tanner, *”Street smart” i klassrummet? – högstadieelevers användning av smarta telefoner i undervisningens mellanrum*, 2015). När elever inte kommer vidare i sitt skolarbete, eller måste invänta lärarens hjälp, uppstår en risk för att eleverna använder mobilen som distraktionsmedel och att de sedan kan få svårt att återgå till undervisningen. Även elever kan uttrycka att mobiltelefoner kan vara störande och att de kan behöva övning i att använda den på ett bättre sätt (Ott 2017). En kanadensisk studie av hur elever hanterar mobiltelefoner i högstadiet och gymnasieskolan indikerar att elever använder mobiler både till skolarbete och till sådant som inte är skolarbete (Kay et al., *Exploring*

[2] https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/oecd-ska-analysera-sveriges-kunskapstapp-i-senaste-pisa/

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Factors That Influence Technology-Based Distractions in Bring Your Own Device Classrooms, 2017). Andra studier visar att mobiler kan störa undervisningen genom att de används till fusk, att skicka sms under lektionstid, sociala medier och spel, till kränkningar eller för att lägga upp filmer (Berry and Westfall, *Dial D for Distraction: The Making and Breaking of Cell Phone Policies in the College Classroom* 2015).

4.7.3 Mobiltelefoner kan påverka elevers förutsättningar för lärande

Det saknas tydlig evidens för sambandet mellan mobilförbud i skolan och elevers kunskapsresultat. Som redogjorts för i tidigare lagstiftningsarbete finns studier som visar att blotta närvaron av mobiltelefoner kan störa koncentrationen och försämra arbetsminnet. Detta gäller särskilt om mobiltelefonen ligger synlig, men även i viss utsträckning om den finns avstängd i närheten. Det innebär i sin tur att mobiltelefoner kan ha en negativ påverkan på lärande (Ward et al., *Brain drain: the mere presence of one's own smartphone reduces available cognitive capacity,* 2017). Att mobiltelefoner kan försämra inlärning beror på att de stör arbetsminnet. Arbetsminnet används till att bearbeta information och koppla samman detta med långtidsminnet. Om denna process blir störd, av t.ex. en mobiltelefon, tar det tid och kraft att komma tillbaka till ett tidigare fokus (Nutley, *Distraherad – Hjärnan, skärmen och krafterna bakom* 2019, och Hansen, *Skärmhjärnan – Hur en hjärna i osynk med sin tid kan göra oss stressade deprimerade och ångestfyllda*, 2019).

Det finns således forskningsstöd för att mobiltelefoner kan påverka elevers förutsättningar för lärande. Mobiltelefonerna påverkar dock inte alla elever på samma sätt. För cirka tio år sedan presenterade två brittiska forskare en uppmärksammad studie som visade på vissa positiva effekter av att skolor infört förbud mot mobiltelefoner under skoltid. Man fann att framför allt de lågpresterande eleverna gynnades av ett mobilförbud samt att ett totalförbud av mobiltelefoner under skoltid kunde vara ett kostnadseffektivt sätt att höja skolresultaten (Beland och Murphy, *Ill Communication: Technology, distraction & student performance*, 2015). Under 2019 presenterades en liknande studie i Sverige, mot bakgrund av motsvarande data, överförd på svenska förhållanden (Kessel et. al., *The Impact of Bann-*

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ing Mobile Phones in Swedish Secondary Schools, 2019). Forskningsunderlaget i den svenska studien bestod av meritvärden för niondeklassare mellan åren 1997–2017. I underlaget ingick också resultaten på de nationella proven i matematik. Totalt ingick 1 423 svenska skolor i studien, med en svarsfrekvens på cirka 75 procent. Resultaten visade sammanfattningsvis att mobilförbud på högstadiet hade liten eller ingen effekt på skolprestationerna. Man fann med andra ord att de brittiska resultaten inte var applicerbara i en svensk kontext. Som en möjlig förklaring till de olika utfallen framhölls skillnaderna mellan brittiska och svenska förhållanden i skolan. Forskarna hänvisade också till en tidigare studie (Olin-Scherrer och Tanner 2015) som funnit att högstadieelever till största delen använder sina mobiltelefoner i mellanrum som uppstår mellan uppgifter och inte direkt stör undervisningen.

Forskaren Sara Abrahamsson publicerade 2022 en avhandling avseende mobilförbud i norska grundskolor; *Distraction or Teaching Tool: Do Smartphone Bans in School Help Students?* Studien omfattar data från 36 procent av Norges grundskolor. Abrahamsson slutsats är att mobilförbud är en relativt billig lösning för att förbättra studiemiljön för elever. Studien indikerar att på individnivå påverkas både betyg och mående positivt av ett mobilförbud i skolan. Störst effekter redovisades enligt Abrahamsson på skolor med ett mobilförbud under hela skoldagen. Framför allt flickors medelsnittsbetyg i matematik förbättrades där markant av ett mobilförbud under hela skoldagen. Beträffande pojkars studieresultat syntes ingen tydlig effekt. Enligt Abrahamsson kan en förklaring till detta vara att flickor använder mobiltelefonen mer än pojkar. Enligt studien har effekten av mobilförbud i skolan ungefär lika stor effekt som att minska klassen med två elever. Studien har fått viss internationell kritik. I kritiken görs gällande att flera av de positiva effekterna inte är statistiskt signifikanta. I kritiken framhålls också att en majoritet av de norska skolorna inte har förbud mot mobiltelefoner utan policys om att eleverna ska sätta sina telefoner i ljudlöst läge.

Forskaren Anita Grigic Magnusson kommer i sin avhandling från 2022, *Användning av mobiltelefoner i den digitaliserade skolan: Elevers och lärares perspektiv*, till motsatt slutsats som Abrahamsson. Grigic Magnusson har studerat hur totalt 44 elever på två svenska högstadieskolor och två svenska gymnasieskolor resonerar om användningen av mobiltelefoner i klassrummet samt hur ett lärarlag i

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

en gymnasieskola implementerat mobilförbud i sina klassrum. I avhandlingen pekas på dilemmat mellan å ena sidan integrering av digitala verktyg i undervisningen och å andra sidan de mobilförbud som har stöd i skollagen. Enligt Grigic Magnusson är mobiltelefonen inte något ordningsproblem, eftersom den huvudsakligen bedöms användas i undervisningens mellanrum. Grigic Magnusson framhåller i studien att mobiltelefonen till och med kan ha en lugnande effekt i klassrummet. I studien bekräftar såväl lärare som elever att elever hittar på strategier för att kringgå reglerna om mobilförbud. Slutsatsen är enligt Grigic Magnusson att mobilförbudet inte har någon större effekt, eftersom mobiltelefonerna används oavsett. Den stora skillnaden är att på skolor med förbud verkar en stor del av användningen ske i smyg och i princip uteslutande för saker som inte har med skolan att göra. Grigic Magnusson framhåller därför vikten av att eleverna lär sig ett förhållningssätt och att skolor därför behöver ha tydliga riktlinjer, med ett klart och tydligt syfte för hur och när eleverna får använda sina mobiltelefoner.

4.7.4 Särskilt om mobiltelefoner och nätkränkningar

Mycket mobbning sker på nätet och sociala medier. Nätmobbning och andra digitala kränkningar kan få snabb spridning och orsaka stor skada för den drabbade. Nätkränkningar är till sin natur svåra att både upptäcka och utreda. Det finns dock olika uppfattningar om hur ett mobilförbud kan påverka förekomsten av nätkränkningar. Det finns forskare som framhåller att förekomsten av nätmobbning inte är ett argument för teknikförbud eftersom det inte finns stöd i forskningen för att ett förbud minskar nätmobbing. Vidare framhålls att ett förbud lämnar eleverna att själva hantera eventuella problem och att eleverna med stor sannolikhet behöver vuxnas stöd för att hitta välfungerande strategier (Dunkels, *Nätmobbning, näthat & nätkärlek*, 2016). Andra studier ger stöd för att mobbning, såväl nätmobbning som annan mobbning, minskar för både för pojkar och flickor på skolor med mobilförbud (Abrahamsson, *Distraction or Teaching Tool: Do Smartphone Bans in School Help Students?* 2022). Abrahamssons studie har, som ovan redogjorts för, kritiserats. I augusti 2024 publicerades en stor insamling av data, en s.k. scoping review, om mobilförbud i tidskriften Journal of Psychologists and

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Counsellors in Schools. I datainsamlingen granskades totalt 22 studier av mobiltelefonförbud i skolor runt om i världen från 2013 till 2022. I analysen konstateras att både mobilförbuden och metoderna för att granska dem skiljer sig från varandra. Det konstateras även att flera av studierna har publicerats utan att oberoende forskare har granskat siffrorna. Analysen visar på få eller inga avgörande bevis för bättre psykisk hälsa och mindre mobbning som ett resultat av ett mobilförbud i skolan.

4.8 Praktisk tillämpning, synpunkter och erfarenheter

4.8.1 Tidigare undersökningar om mobilförbud i skolan

Mobilförbud under hela skoldagen

Redan före regleringen om elevers användning av mobiltelefoner som infördes den 1 augusti 2022 var det möjligt, att inom ramen för varje skolas lokala ordningsregler, besluta om olika typer av mobilförbud. Tidigare studier visar att antalet grundskolor som inför ett förbud mot mobiltelefoner under hela skoldagen ökar för varje år. Mellan 2015 och 2017 nästan tredubblades antalet högstadieskolor med mobilförbud och 2017 hade uppskattningsvis 60 procent av alla högstadieskolor ett förbud mot mobiltelefoner under hela skoldagen (se Kessel et. al., *The Impact of Banning Mobile Phones in Swedish Secondary Schools*, 2019, s. 8 f.).

I nära anslutning till att den nya lagstiftningen trätt i kraft gjorde Skolverket en enkätundersökning bland rektorer om mobilförbud i grundskolan (se Skolverket, *Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder*, 2023). Resultaten visar att för läsåret 2022/23 användes möjligheten till daglig insamling av mobiltelefoner på åtta av tio grundskolor respektive knappt sex av tio anpassade grundskolor. I de flesta fallen gällde beslutet samtliga årskurser på skolan. Frågorna besvarades av 229 grundskoleenheter och 127 skolenheter inom den anpassade grundskolan. Undersökningen omfattade inte fritidshemmet. Av de rektorer som hade beslutat om daglig insamling av mobiltelefoner svarade åtta av tio rektorer i grundskolan respektive nio av tio rektorer i anpassade grundskolan att de beslutat om detta även tidigare läsår. Vidare bedömde omkring hälften av rektorerna och lär-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

arna i grundskolan att det ändrade regelverket för mobiltelefoner haft *ganska eller mycket stor betydelse* för möjligheten att skapa studiero och förebygga kränkningar i skolan. En av tio rektorer och drygt två av tio lärare kunde inte bedöma vilken påverkan som lagändringarna haft. I den anpassade grundskolan bedömde cirka tre av tio lärare respektive drygt tre av tio rektorer att det ändrade regelverket haft *ganska eller mycket stor betydelse* för möjligheten att skapa studiero och förebygga kränkningar. Drygt två av tio rektorer respektive fyra av tio lärare i den anpassade grundskolan kunde inte bedöma vilken påverkan som lagändringarna haft (se Skolverket, *Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder*, 2023, s. 8, 31 f. och 46 f.).

Mobilförbud under lektionstid

Under våren 2021 genomförde Skolverket en enkätundersökning avseende bl.a. lärares tillämpning av mobilförbud under lektionstid. Enkäten gick ut till ett urval om drygt 4 800 lärare i skolan och kommunala vuxenutbildningen, med en svarsfrekvens på 49 procent (se *Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin 2021,* s. 57). Av resultaten framgår att det är vanligare med mobilförbud på lektioner i förskoleklass och lågstadiet än vad det är på lektioner i mellanstadiet och högstadiet. I förskoleklass och lågstadiet svarade drygt nio av tio lärare att det är mobilförbud på alla deras lektioner. I mellanstadiet och högstadiet svarade mellan sju och åtta av tio lärare att det är mobilförbud på alla deras lektioner. Det ska dock framhållas att det inte framgår av undersökningen om det är lärarna som har beslutat om mobilförbud på sina lektioner eller om det redan funnits skriftliga rutiner om daglig insamling av mobiltelefoner som gäller för hela skolan. Den mindre andel lärare som har svarat att det inte är mobilförbud på alla deras lektioner fick svara på följdfrågan om hur ofta de upplever att arbetet i klassrummet störs av elevers privata mobilanvändning. Omkring sju av tio lärare i högstadiet och gymnasiet svarade att arbetet störs av mobiltelefoner på en fjärdedel eller fler av deras lektioner. Bland lärare i övriga skolformer och stadier upplevde de flesta att arbetet inte störs av elevers privata mobilanvändning.

Enkätdata från PISA 2022 bekräftar att olika typer av mobilförbud och mobilpolicys är vanliga i den svenska grundskolan. På en av

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

enkätfrågorna svarar 93 procent av de tillfrågade svenska rektorerna att deras skolenhet har skriftliga riktlinjer om elevers användning av digitala verktyg i skolan. 96 procent uppger att lärare beslutar om när elever får använda digitala verktyg i undervisningen. Vidare uppger 38 procent att det råder mobilförbud på deras skolenhet under hela skoldagen (se PISA 2022, tabell II B1.5.35).

4.8.2 Utredningens enkätundersökning

Inom ramen för utredningen har en enkät med frågor om mobilförbud i skolan skickats ut till landets alla grundskolerektorer (totalt cirka 3 500 personer). Med hänsyn till hur uppdraget är formulerat har det huvudsakliga syftet med enkätundersökningen varit att kartlägga hur möjligheten till insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen tillämpas i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Enkäten har gått ut i november 2024 via e-post, baserat på uppgifter som har inhämtats från skolenhetsregistret. Eftersom samma person kan vara rektor för flera skolenheter, har rektorerna i enkäten uppmanats att svara per skolenhet. Enkäten har besvarats utifrån typ av grundskola. Totalt har 1 535 svar inkommit på enkäten, varav 1 420 svar avser grundskolan, 111 svar avser anpassade grundskolan och fyra svar avser specialskolan. Precis som för enkätundersökningar i allmänhet finns en viss statistisk osäkerhet inbyggd redan i själva frågeformuleringarna. Eftersom specialskolan omfattar endast tio skolenheter finns det också skäl att framhålla att enskilda svar som avser denna skoltyp kan bli utslagsgivande på ett missvisande sätt. I nästa kapitel redogörs mer ingående för resultaten av utredningens enkät. Alla enkätfrågor och de samlade resultaten framgår av bilaga 1 till denna promemoria. Avslutningsvis i enkäten har lämnats tillfälle att ge in skriftliga synpunkter per e-post. Ett 30-tal rektorer har på detta sätt inkommit med ytterligare synpunkter på och erfarenheter av olika typer av mobilförbud i skolan. Det stora flertalet av dessa rektorer har varit emot ett nationellt mobilförbud och i stället förespråkat alternativa sätt att hantera den problematiska användningen av elevers mobiltelefoner. Några av rektorerna som hört av sig har varit positiva till en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen och delat med sig av sina erfarenheter av

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

detta. Rektorernas synpunkter och erfarenheter redogörs närmare för i kapitel 5.

4.8.3 Dialoger med referensgrupper på olika skolor

Som ett led i utredningsarbetet har utredningen även fört dialoger med utvalda referensgrupper på tio olika grundskolor runt om i landet. Referensgrupperna har bestått av representanter från de respektive skolenheternas skolledning samt lärare, fritidspedagoger och elever. Deltagande skolenheter har till övervägande del valts ut i samråd med berörda aktörer för att få en bred spridning i geografi (skolor i Lund, Malmö, Svalöv, Göteborg, Stockholm, Nacka, Vaxholm och Umeå), huvudmannaskap (kommunal, enskild och statlig huvudman), olika årskurser och storlek på skolan (200–1 000 elever) samt skolform (grundskola, anpassad skola och specialskola). Andra variabler, som t.ex. socioekonomiskt index, har inte beaktats. Gemensamt för de olika skolor som deltagit är att alla tillämpar någon form av mobilförbud på skolan, antingen insamling av mobiltelefoner under lektionstid och/eller genom insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen. Eftersom det rör sig om en mindre urvalsundersökning ligger det naturligtvis en viss osäkerhet i vilka slutsatser man kan dra av enskilda svar och erfarenheter.

Tabell 4.1 Tillämpningen av olika mobilförbud på tio utvalda grundskolor

Skolenheter i Lund, Malmö, Svalöv, Göteborg, Stockholm, Nacka, Vaxholm och Umeå

Skola	Årskurser	Antal elever	Insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen	Insamling av mobiltelefoner under lektionstid	Har tidigare samlat in mobiltelefoner under hela skoldagen
1.	F-6	450	F-6 och fritidshemmet F-3	-	-
2.	F-6	200	F-6 och fritidshemmet	-	-
3.	F-9	900	F-6 och fritidshemmet F-3	7-9	7-9

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Skola	Årskurser	Antal elever	Insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen	Insamling av mobiltelefoner under lektionstid	Har tidigare samlat in mobiltelefoner under hela skoldagen
4.	F-9	600	F-9 och fritidshemmet	-	-
5.	F-9	1000	F-6 och fritidshemmet F-3 (fritidshemmet 4-6 vissa dagar)	7-9	-
6.	F-10	200	F-10 och fritidshemmet	-	-
7.	6-9	200	6-9	-	-
8.	7-9	500	7-8	9	-
9.	7-9	400	7-9	-	-
10.	7-9	450	-	7-9	-

Anm. Utredningens sammanställning av genomförda dialoger med representanter på tio olika grundskolor.

Av tabell 4.1 framgår att totalt nio av de tio skolorna tillämpar möjligheten till insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen. En av skolorna, en högstadieskola, tillämpar endast insamling av mobiltelefoner under lektionstid. På sex av de nio skolor som tillämpar mobilförbud under hela dagen har mobilförbudet gällt samtliga årskurser och i förekommande fall större delen av fritidshemmet. Beträffande årskurs F-3 är det i praktiken sällan fråga om någon mer omfattande insamling, eftersom dessa yngre elever sällan har med sig sina mobiltelefoner till skolan. Enstaka skolenheter har inte tillämpat/endast delvis tillämpat mobilförbudet på fritidshemmet för årskurs 4–6 på eftermiddagen (den s.k. fritidsklubben). På tre av de nio skolor som tillämpar mobilförbud under hela dagen har mobilförbudet dock inte gällt för högstadiet /delar av högstadiet, där har man i stället tillämpat insamling av mobiltelefoner under lektionstid. Den

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ena av dessa två skolor har tidigare haft mobilförbud under hela skoldagen även för högstadiet, men efter utvärdering backat från detta förbud och återgått till insamling av mobiltelefoner endast under lektionstid. Erfarenheterna av ett mobilförbud under hela skoldagen varierar mellan en termin och åtta år på de olika skolorna. Dialogerna visar på en övergripande samstämmighet inom de olika referensgrupperna, på det sättet att man anser att nuvarande ordning på respektive skola är välfungerande. Detta gäller såväl om skolan har ett mobilförbud som gäller insamling av mobiltelefoner endast under lektionstid och/eller om skolan har ett mobilförbud som gäller under hela skoldagen. I båda fallen upplevs att den reglering man valt har positiva effekter på både studieron och tryggheten i skolan. De olika referensgruppernas närmare synpunkter på och erfarenheter av mobilförbud i skolan redogörs för i kapitel 5.

4.9 Kort internationell utblick

4.9.1 Inledning

Diskussionen om en reglering av elevers mobiltelefonanvändning i skolan är inte unik för Sverige. På internationell nivå har flera länder redan infört ett mobilförbud under skoltid och i många andra länder pågår diskussion om olika typer av reglering. FN-organet Unesco uppskattar i en rapport från 2023 att ett av fyra länder i världen redan har förbjudit mobiltelefoner i skolan, antingen genom lag eller vägledning. Uppskattningen baseras på en analys av 200 utbildningssystem runt om i världen (*Global education monitoring report, 2023: technology in education: a tool on whose terms?*). Enkätdata från PISA 2022 visar att mobilförbud i skolan redan har implementerats i ett dussintal av de länder som deltar i PISA-undersökningen (se även OECD, *Students, digital devices and success*). Fler och fler länder fortsätter dessutom att införa lagstiftning som på olika sätt begränsar elevers användning av mobiltelefoner i skolorna. Under våren 2025 införde t.ex. Brasilien ett nationellt mobilförbud i landets alla grundskolor. Exempel på länder i Europa som har infört ett nationellt mobilförbud i skolan är Frankrike, Spanien, Grekland, Italien, Nederländerna, Belgien och Ungern. Vidare är Tyskland, Österrike, Schweiz och England samt de nordiska länderna exempel på länder

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

där man på skolenhetsnivå i hög grad har infört olika typer av restriktioner gällande användningen av mobiltelefoner i skolan.

4.9.2 Mobilförbud och digitala verktyg i de nordiska ländernas skolmiljöer

När det gäller användningen av olika digitala verktyg i skolan *för lärande* är denna omfattande i såväl den svenska skolan som i övriga nordiska länder, relativt andra OECD-länder. Som framgår i avsnitt 4.6.2 ovan redovisar samtliga nordiska länder, i olika utsträckning, olika problem i förhållande till elevers användning mobiltelefoner och andra digitala verktyg i skolmiljön. De försämrade PISA-resultaten går igen i alla nordiska länder. I matematik har resultaten försämrats mellan 2003 och 2022 i alla nordiska länder. Av de nordiska länderna presterar Danmark på en högre nivå än Sverige, Finland på samma nivå och Norge och Island på en lägre nivå. Detta har inte ändrats sedan 2018. I läsförståelse presterar Finland och Danmark på samma nivå som Sverige medan Norge och Island presterar på en lägre nivå. 2018 var Finland bättre än Sverige i läsförståelse. I naturvetenskap har resultaten fallit mellan 2006 och 2022 i alla nordiska länder, även om försämringen inte är statistiskt säkerställd i Danmark. I alla nordiska länder pågår därför diskussionen om eventuella samband mellan mobiltelefoner i skolan och försämrade kunskapsresultat. I det följande redogörs särskilt för rättsläget i Danmark, Finland och Norge.

4.9.3 Danmark

I februari 2024 kom det danska barn- och utbildningsministeriet med rekommendationer om användningen av skärmar i skolor och förskolor, något som öppnade upp den danska debatten om mobilfria skolor ytterligare. En undersökning som gjorts i danska grundskolor under 2023 visar att nära 80 procent av skolorna har någon form av mobilpolicy som begränsar elevers användning av mobiltelefoner i skolan. Samma undersökning visar att nästan två tredjedelar av skolorna låser in elevernas mobiltelefoner, medan en tredjedel av skolorna uppger att mobiltelefonerna ska var avstängda och undan-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

stoppade under lektionstid (se branschtidningen *Folkeskolen* nr 11 2023, s. 6).

4.9.4 Finland

Den finska regeringen har utrett flera olika typer av mobilförbud i skolan. Man har dock avfärdat ett nationellt totalförbud mot mobiltelefoner under hela skoldagen, bl.a. med hänsyn till gränsdragningsfrågor och frågor relaterade till förvaringen av elevernas mobiltelefoner. I stället har regeringen beslutat att lägga fram ett lagförslag om att mobiltelefoner och liknande teknik ska förbjudas under lektionstid. Enligt lagförslaget ska det dock vara tillåtet med mobiltelefoner under lektionstid om läraren beslutar om detta i undervisningssyfte. Vidare ges, enligt förslaget, enskilda skolenheter möjlighet att införa striktare ordningsregler, dvs. om och hur mobiltelefonerna får användas på rasterna samt hur mobiltelefonerna ska förvaras under skoldagen. Lagförslaget har i korthet motiverats dels utifrån att lärare och rektorer behöver tydliga mandat för att kunna hantera elevernas användning av mobiltelefoner under skoltid, dels utifrån att barn behöver ges lika möjligheter till arbetsro. Man hänvisar också till forskning som visar att mobiltelefoner stör koncentrationen och försämrar inlärningen och minnet (se finska regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning, HE 212/2024). Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025.

4.9.5 Norge

Utbildningsdirektoratet i Norge införde under våren 2024 en rekommendation om mobilförbud under hela skoldagen för barn i grundskolan. Vidare har den norska utbildningsministern i ett uttalande i januari 2025 uppmanat skolor att samla in elevers mobiltelefoner under hela skoldagen.[3] Olika restriktioner kring mobiltelefoner i klassrummet och på raster är också utbredda på de enskilda grundskoleenheterna i Norge. En undersökning som gjorts av

[3] Se artikel i ABC Nyheter, publicerad den 10 januari 2025, https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2025/01/10/196056583/kunnskapsministeren-ber-skolene-stramme-inn-pa-mobilbruk?nr=1.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning) under 2024 visar att 96 procent av skolledarna i grundskolan svarar att man på de lokala skolenheterna har olika typer av begränsningar när det gäller tillgången till och användningen av mobiltelefoner och smarta klockor under skoltid (se undersökningen *Spørsmål till Skole-Norge* våren 2024, s. 27 f.).

Den norska regeringen tillsatte under 2023 en statlig utredning (Skjermbrukutvalget) för att ta fram ett bättre kunskapsunderlag om hur barn och ungas skärmanvändning i förskola, skola och på fritiden påverkar hälsa, livskvalitet, lärande och uppfostran. I december 2023 lämnade utredningen en delrapport som behandlar följande områden: hur skärmar påverkar undervisningen, hur skärmanvändning kan påverka elevers läs- och skrivförmåga samt konsekvenserna av mobiltelefonanvändning i skolan (se *Konsekvenser av skjerm i skolen - et kunnskapsgrunnlag fra skjermbrukutvalget*). När det gäller effekterna av mobilförbud under hela skoldagen konstaterade utredningen sammanfattningsvis att forskningsläget kring användning och regler för mobiler är svagt. Det framhölls att det finns indikationer på att strikta mobilregler kan ha en positiv effekt på både skolresultat och mobbning i skolan, särskilt för vissa elevgrupper och då i synnerhet för flickor och lågpresterande elever. Dessutom konstaterades att ett förbud mot mobiltelefoner under raster kan öka den fysiska aktiviteten bland yngre elever. Man framhöll dilemmat mellan att mobilanvändning i skolan både kan vara ett verktyg för inlärning och samtidigt orsaka distraktioner och därmed lägre inlärningsresultat för eleverna. Utfallet beror enligt utredningen på när och hur mobilen används. Mot denna bakgrund förespråkar utredningen flexibla modeller där mobilerna används ibland och ibland läggs undan. Den 11 november 2024 lade utredningen fram sin slutredovisning i NOU 2024:20 *Det digitale (i) livet - Balansert oppvekst i skjermenes tid*. Utredningen innehåller utöver en gedigen kunskapsöversikt framför allt rekommendationer om balanserad skärmanvändning för olika åldersgrupper. Utredningen lämnar också rekommendationer till myndigheter och leverantörer av digitala plattformar. Utredningen anser t.ex. att det inte finns något behov av en nationell åldersgräns för användning av sociala medier. Vidare avfärdar utredningen förslaget om nationella regler för olika digitala enheter i skolan, men framhåller samtidigt vikten av att staten ger vägledning när det gäller den digitala infrastrukturen i skolan. I samband med över-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

lämnandet uttalade utredningen att man hoppas att deras arbete kan bidra till en upplyst och nyanserad debatt om barn och ungas skärmanvändning, där man behåller de positiva aspekterna och bekämpar de negativa.

5 Ett nationellt mobilförbud

5.1 Utredarens uppdrag om ett nationellt mobilförbud

Enligt 5 kap. 4 a § skollagen är privat användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som huvudregel inte tillåten under lektionstid. Bestämmelserna i 5 kap. 4 b och d §§ skollagen utgör den del av det praktiska genomförandet av detta förbud. Under de förutsättningar som anges i dessa bestämmelser är det möjligt att omhänderta nämnda utrustning i förebyggande syfte under lektionstid eller i vissa andra särskilda situationer (enligt 5 kap. 4 b §) respektive under hela skoldagen (enligt 5 kap. 4 d §).

Utredarens huvudsakliga uppdrag är att analysera förutsättningarna för och lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. En sådan reglering innebär att det i dessa utbildningar införs ett nationellt mobilförbud i form av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. Enligt uppdragsbeskrivningen ska det som utgångspunkt vara möjligt att besluta om undantag om det finns särskilda skäl.

5.2 Bakgrund och tidigare lagstiftningsarbete

Skolans uppdrag och utformningen av utbildningen

Skolans huvuduppdrag är att ge alla elever möjlighet att tillägna sig de kunskaper samt förmedla och förankra de grundläggande värden som de behöver som grund för att kunna klara framtida studier och yrkesliv. Alla elever har därför en rätt till en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero, se 1 kap.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

4 § och 5 kap. 3 § skollagen (2010:800). Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen, vilket inkluderar både den undervisning som bedrivs och den fysiska miljö där eleverna befinner sig (jfr *Skolans arbete med trygghet och studiero*, prop. 2021/22:160 s. 229). Enligt 1 kap. 5 § skollagen ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Var och en som verkar inom utbildningen ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Vidare ska skolan enligt läroplanerna sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet samt vilja och lust att lära. Av såväl skollagen som läroplanerna framgår att skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där, jfr 10 kap. 2 § skollagen och Lgr22. Forskning ger också brett stöd för att ett skolklimat som präglas av trygghet och studiero är gynnsamt för elevers prestationer i skolan (se t.ex. Skolverket, *Elevers trygghet och studiero En fördjupning av resultat i PISA 2022*, s. 8 med där gjorda hänvisningar).

Behovet av att stärka tryggheten och studieron i skolan

Den övergripande resultatbilden av det kunskapsunderlag som presenterats i kapitel 4 visar på en oroväckande utveckling i skolan. Kunskapsresultaten sjunker och endast en minoritet av eleverna i grundskolan, cirka fyra av tio, upplever att det ofta eller alltid är studiero på lektionerna. Elevers upplevelser av studiero varierar också mellan skolor. När det gäller utvecklingen har elevers upplevda studiero legat relativt stabilt det senaste årtiondet, även om det finns indikationer på att andelen högstadieelever som upplever studiero minskar. Samtidigt visar studier att en allt mindre andel elever anser att skolan ger dem lust att lära mer. Det är också en allt mindre andel elever som tror att de kommer få nytta av vad de lär sig. Den samlade kunskapsbilden visar vidare att de flesta, men inte alla, grundskoleelever känner sig trygga i skolan. Elevers uppfattning om trygghet i skolan varierar dock mellan olika skolor. Ett nytt trygghetsindex som regeringen har tagit fram under 2024 visar generellt sett på en minskad upplevd trygghet i skolan. Studier visar också att mobbning, inklusive nätmobbning och andra digitala kränkningar, är ett växande pro-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

blem i skolan och att elever mår allt sämre psykiskt. Även ordningsstörningar i skolan är ett växande arbetsmiljöproblem och alltmer tid går åt för att upprätthålla ordningen i klassrummet. Det framstår mot denna bakgrund som angeläget att överväga olika åtgärder för att komma till rätta med den bekymmersamma utvecklingen.

Arbetet med trygghet och studiero i skolan är också ett prioriterat område. Detta arbete består i sin tur av många delar, däribland frågan om en reglerad användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolan. I tidigare lagstiftningsarbete på området konstaterades ett tydligt stöd för att mobiltelefoner i skolan på olika sätt kan störa elevers lärande. För att ge elever bästa möjliga förutsättningar för lärande och studiero infördes en reglerad användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i 5 kap. 4 a–e §§ skollagen. Regleringen infördes som ett led i den nationella planen för att stärka elevers trygghet och studiero, se prop. 2021/22:160.

En reglerad användning av mobiltelefoner i skolan

Sedan den 1 augusti 2022 framgår således av 5 kap. 4 a § skollagen att det som huvudregel råder förbud mot privat användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under lektionstid. Endast sådan användning som sker enligt lärarens instruktion, i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller som utgör extra anpassningar eller särskilt stöd får förekomma. Som en del av det praktiska genomförandet av denna bestämmelse infördes samtidigt bestämmelser som ger lärare och rektorer ett tydligt lagstöd att kunna omhänderta sådan utrustning i förebyggande syfte. Enligt 5 kap. 4 b § skollagen får lärare besluta att samla in elevers mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning under lektionstid. Syftet är att förebygga olika störningar i undervisningen. Bestämmelsen ger även rätt att i andra situationer omhänderta mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning för att förebygga eller stoppa kränkande fotografering och filmning. Vidare ger bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen rektor i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet en möjlighet att besluta om insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen. Ett sådant beslut

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

gäller för ett år i taget. Det innebär att en rektor som vill upprätthålla en sådan regel måste fatta ett nytt beslut om detta varje år. Bestämmelsen avser inte bara att förebygga ordningsstörningar samt skapa trygghet och studiero. Den syftar också till att elever i högre utsträckning ska umgås med varandra för att lära sig mer om normer och utveckla förmågor när det gäller det sociala samspelet (se prop. 2021/22:160 s. 123). Se närmare om nuvarande reglering i kapitel 3.

Uppdragsbeskrivningen

I uppdragsbeskrivningen hänvisas till vad som konstaterats i tidigare lagstiftningsarbete – att elevers användande av mobiltelefoner i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt. Vidare framhålls att det är betydelsefullt för elevernas lärande att de är fredade från nätkränkningar under skoldagen, även om kränkningar inte automatiskt upphör för att mobiltelefoner inte tillåts i undervisningen eller utbildningen (se prop. 2021/22:160 s. 95 ff.). Resultaten av den senaste PISA-undersökningen, där svenska elever redovisar ett historiskt kunskapstapp, indikerar att Sverige har ett sämre disciplinärt klassrumsklimat än många andra länder och att svenska elever i högre utsträckning än i andra länder blir distraherade av mobiltelefoner i klassrummet. Enligt en rapport från Skolverket, som avser läsåret 2022/23, tillämpas vidare rektors möjlighet att besluta om daglig insamling av mobiltelefoner redan på de flesta av landets grundskolor (se Skolverket, *Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder*, 2023).

Mot denna bakgrund har regeringen tydligt uttalat att en mobilfri skolmiljö i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bör vara norm. Regeringen vill därför införa en lagreglering i dessa utbildningar som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början. Ett sådant nationellt mobilförbud syftar primärt till att stärka tryggheten och studieron samt främja det sociala samspelet mellan elever. Enligt uppdragsbeskrivningen kan åtgärden även ha flera andra fördelar, eftersom det sannolikt är positivt för den fysiska och psykiska hälsan samt lästiden om skärmtiden minskar. Därmed bedöms såväl elevers lärande som mående gynnas av en mobilfri skola.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

5.3 Behovet och nyttan av ett nationellt mobilförbud

5.3.1 De obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Uppdraget är begränsat till att omfatta de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Till den obligatoriska skolan räknas förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, sameskola och specialskola. I skolväsendet ingår också fritidshemmet, som kompletterar utbildningen i dessa skolformer. Kommunen är huvudman för kommunala skolor. För fristående skolor är skolans styrelse huvudman. Totalt finns knappt 4 670 grundskoleenheter i landet, varav 3 830 kommunala skolor och 816 friskolor. Det finns 600 skolenheter med anpassad grundskola. Staten är huvudman för de fem sameskolor och de tio specialskolor som finns i landet. Enligt statistik från Skolverket fanns läsåret 2023/24 totalt drygt 1 110 000 barn i grundskolan, varav drygt 16 000 elever i anpassad grundskola, 195 elever i sameskola och 764 elever i specialskola. Antalet elever i förskoleklassen var drygt 119 000. Vidare var totalt cirka 494 000 elever inskrivna på fritidshem. Under samma tid fanns totalt cirka 92 700 lärare och cirka 3 500 rektorer anställda inom dessa utbildningar, räknat i antal heltidstjänster. Antalet lärare i förskoleklassen var knappt 7 000, räknat i antal heltidstjänster. Antalet anställda i fritidshem motsvarade cirka 23 900 heltidstjänster. Det är således många enskilda personer som på olika sätt skulle beröras av ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet.

5.3.2 Mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i skolmiljön

Digitala enheter i undervisningen

Kunskapen om vilka digitala enheter som finns i skolmiljön och hur dessa används är begränsad. Skolverket har i juni 2024 fått i uppdrag av regeringen att undersöka bl.a. vilka digitala enheter som används i skolan, dels i undervisningen, dels under övrig tid i skolan och i fritidshemmet. I uppdraget ingår också att föreslå åtgärder som kan minska användningen av digitala enheter som elever själva tar med sig till skolan (U2024/01728). Uppdraget är just nu pågående. Enligt en tidigare undersökning som Skolverket har genomfört finns i genomsnitt en dator eller surfplatta per elev i de flesta skolformer,

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

men på en av tio grundskolor går det mer än två elever per dator. Många elever får låna en dator, t.ex. en studieanpassad s.k. Chromebook, eller surfplatta av sin skola. I grundskolan ökar användningen av datorer och surfplattor i undervisningen för varje stadium, från lågstadiet upp till högstadiet (se *Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin 2021*).

Enkätdata från PISA 2022 visar att användningen av olika digitala verktyg i skolan *för lärande* är omfattande i den svenska skolan, relativt skolor i andra OECD-länder. Det förekommer dock stora skillnader på individnivå. Det ska också framhållas att enkätsvaren inte säger något om hur eller på vilket sätt digitala verktyg används av eleverna, eller om lärarnas förmåga att leda och stödja eleverna i deras användning. Vidare kan noteras att i enkätfrågan så nämns datorer och surfplattor, men inte mobiltelefoner, som exempel på undervisningsverktyg. Det är således osäkert om elever har inkluderat mobiltelefoner i sina svar på frågan om digitala verktyg för lärande (jfr Skolverket, *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022*).

Särskilt om digitala enheter i fritidshemmet

För de elever som går på ”fritids” anses skoldagen börja när eleven kommer till fritidshemmets lokaler och sluta när eleven lämnar fritidshemmet för dagen. Kunskaperna om vilka digitala enheter som används i fritidshemmet och till vad är som inledningsvis konstaterat begränsad. I dialoger med utredningen har fritidspersonal på olika skolor uppgett att det förekommer att man integrerar elevers mobiltelefoner i olika aktiviteter, t.ex. i bildprojekt eller för att göra olika quiz. Som kommer att framgå i det följande omfattas fritidshemmet ofta, men inte alltid, av samma regler om användning av mobiltelefoner som gäller på skolenheten i övrigt.

Privat användning under lektionstid

Skolinspektionens tillsyn på området visar att det förekommer brister när det gäller efterlevnaden av förbudet mot privat användning av mobiltelefoner under lektionstid. Inspektionerna visar exempelvis att det förekommer att elever använder sina mobiltelefoner till annat

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

än skolarbete under lektionstid. Det ligger i sakens natur att det är svårt att mäta hur omfattande den privata användningen av mobiltelefoner under lektionstid är. I PISA 2022-undersökningen uppger drygt två av tio 15-åriga elever att de aldrig eller nästan aldrig stänger av meddelanden och notiser under lektionstid. Hälften av dessa elever uppger i sin tur att de känner press på sig att vara uppkopplade för att besvara meddelanden under lektionstid (se Skolverket, *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022)*. Det har också framförts från flertalet representanter för olika skolenheter att det förekommer att mobilförbudet på skolan kringgås på olika sätt. Kringgåendet sker bl.a. genom att elever under lektionstid använder sina mobiltelefoner i smyg för att t.ex. chatta, spela spel eller surfa. Kringgåendet sker både på skolor där man samlar in mobiltelefoner under lektionstid och på skolor där man samlar in mobiltelefoner under hela skoldagen. Insamlingsregeln kringgås i båda fallen på motsvarande sätt, t.ex. genom att elever säger att de glömt mobiltelefonen hemma eller att de lämnar in mobilskal eller gamla telefoner. Det har i dialogerna framhållits att kringgåendet även omfattar ett missbruk av de surfplattor och datorer som skolan tillhandahåller. Det är inte ovanligt att elever kringgår det studieanpassade syftet med dessa enheter för privata syften, som t.ex. att chatta, surfa eller spela olika spel.

Privat användning generellt under skoldagen

Enkätdata från PISA 2022 indikerar att användandet av mobiltelefoner i skolan generellt, dvs. under såväl lektioner, raster och håltimmar, är lägre i Sverige än i andra nordiska länder. Resultatet tyder på restriktioner kring användning av mobiltelefoner i skolan. Detta stämmer i sin tur väl överens med kartläggningar av tillämpningen av olika typer av mobilförbud i den svenska grundskolan (se avsnitt 4.8 och 5.3.5). Samtidigt uppger drygt hälften av de svenska 15-åriga eleverna att de använder sin mobiltelefon flera gånger varje dag eller nästan varje dag i skolan. Två tredjedelar av de 15-åriga eleverna uppger att de använder digitala verktyg för annat än lärande 0–1 timme per skoldag. En tredjedel av eleverna använder digitala verktyg för annat än lärande mer än en timme per skoldag. Den privata användningen *kan* handla om tid som tas från undervisning och lärande,

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

men det är osäkert eftersom enkätfrågan handlar om användning under skoltid generellt (Skolverket, *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022)*. Elever har i dialoger med utredningen framfört att man använder mobiltelefonen under skoldagen både som ett arbetsverktyg och som ett verktyg för kommunikation, nöje och återhämtning. Mobiltelefonen kan också fungera praktiskt, t.ex. för att betala med Swish i skolans kafeteria eller för att hålla koll på schema och tider. Många elever menar också att det är en fördom att mobiltelefonerna minskar den sociala samvaron, detta eftersom den digitala miljön och olika digitala medier redan är en så pass integrerad av elevernas liv (se närmare om detta i avsnitt 5.3.6). Vidare kan enskilda elever av olika skäl ha behov av att använda sin mobiltelefon i privat syfte under hela eller delar av skoldagen. Det kan t.ex. vara så att elevens vårdnadshavare behöver kunna komma i kontakt med eleven en viss dag eller tid, eller att eleven av medicinska skäl eller på grund av en funktionsnedsättning behöver ha tillgång till sin mobiltelefon.

5.3.3 Mobiltelefoner kan störa elevers lärande och försämra den sociala gemenskapen

Mobiltelefoner kan distrahera eleverna

I tidigare lagstiftningsarbete har konstaterats att det finns tydligt forskningsstöd för att mobiltelefoner kan påverka elevers förutsättningar för lärande, även om alla elever inte påverkas på samma sätt. Olika elever har tvärtom olika benägenhet att bli distraherade. Detta framgår t.ex. av forskning som indikerar att framför allt lågpresterande elever presterar något bättre skolresultat i skolor med ett förbud, medan högpresterande elever däremot lyckas lika bra i en skolmiljö med mobiltelefoner som i en skolmiljö utan (se Ds 2021:13 s. 175 ff. samt prop. 2021/22:160 s. 95 ff. och s. 102). Även för de elever som använder sina mobiltelefoner till synes ”sömlöst”, dvs. när det passar in under lektionen, finns dock en risk för att användandet stör elevens arbetsminne och inlärning. Utöver att elevens egen inlärning kan störas, riskerar eleven också att störa andra elevers koncentration och därmed utgöra ett hinder även i deras lärande.

En intervjustudie som Internetstiftelsen nyligen låtit genomföra visar att den nackdel som flest mellanstadie- och högstadieelever

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

upplever med skärmar under lektionerna är att de innebär distraktioner. I intervjuerna uppger eleverna att det är svårt att låta bli att ”smygspela och smygsurfa” samt att det är alldeles för enkelt att gå in på sociala medier utan att läraren märker något. Mobiltelefonernas lockelse gör att eleverna tappar både koncentration och studiemotivation. Även att det är så enkelt att fuska ser de som en nackdel, både för egen del och för sina klasskompisar (se Internetstiftelsen, *Barnen och Internet 2024*). Enkätdata från den senaste PISA-undersökningen indikerar att särskilt elevers privata mobiltelefoner i skolan utgör ett distraktionsproblem och ett störningsmoment i undervisningen. Resultat från denna undersökning visar att drygt tre av tio 15-åriga elever i den svenska skolan störs av digitala verktyg som mobiltelefoner, webbplatser eller applikationer under nästan varje matematiklektion. Enkätdata från samma undersökning indikerar att det är mindre sannolikt att dessa elever blir distraherade om de går på en skola där det råder mobilförbud under hela skoldagen (se *PISA 2022 Results*, Vol. II, s. 186 ff.). Som ovan framhållits är det inte bara mobiltelefoner i skolan som utgör en källa till distraktion. Risken för att elever ägnar sig åt annat än studier på skolans digitala enheter är också överhängande om enheterna inte är tillräckligt studieanpassade. Vidare, även om mobiltelefonerna stängs av eller lämnas i elevskåp utanför lektionssalen uppges mobiltelefonen kunna utgöra en källa till stress och distraktion. Såväl lärare som elever beskriver hur det förekommer att vissa elever hittar på ärenden under lektionstid för att kunna lämna klassrummet och titta på sina mobiltelefoner. Det finns också stöd i forskningen för att blotta närvaron av en mobiltelefon kan bidra till distraktion, även om den finns avstängd i närheten (se t.ex. Ward et al., *Brain drain: the mere presence of one’s own smartphone reduces available cognitive capacity*, 2017).

Mobiltelefoner kan påverka kunskapsresultaten negativt

Eftersom användningen av mobiltelefoner kan ha en negativ påverkan på lärandet, finns en risk för att användningen av mobiltelefoner kan påverka kunskapsresultaten negativt. I tidigare lagstiftningsarbete har redogjorts för att det finns olika uppfattningar om på vilket sätt som mobiltelefoner kan påverka elevers kunskapsresultat (se Ds 2021:13 s. 175 ff. och prop. 2021/22:160 s. 95 ff.). Forskningen på

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

området är fortsatt splittrad. Det finns visst forskningsstöd för att mobilförbud under hela skoldagen kan påverka studieron och kunskapsresultaten positivt, se t.ex. Beland och Murphy, *Ill Communication: Technology, distraction & student performance*, 2015 och Abrahamsson, *Distraction or Teaching Tool: Do Smartphone Bans in School Help Students*, 2022. De effekter som har konstaterats i dessa studier är dock på individnivå, vilket innebär att alla elever inte påverkas på samma sätt av ett mobilförbud. Abrahamssons studie ger visst stöd för att mobilförbud i skolan kan förbättra både elevers mående och flickors studieresultat positivt. Resultaten av studien har dock ifrågasatts av andra forskare (se avsnitt 4.7.2). Belands och Murphys studie indikerar att framför allt lågpresterande elever presterar något bättre i skolor med ett mobilförbud, medan högpresterande elever däremot lyckas lika bra oavsett mobilförbud. Samtidigt indikerar andra studier att de brittiska resultaten inte är överförbara i en svensk kontext och att ett mobilförbud under hela skoldagen inte har några större effekter på studieresultaten (se Kessel et al., *The Impact of Banning Mobile Phones in Swedish Secondary Schools*, 2019 och jfr Grigic Magnusson, *Användning av mobiltelefoner i den digitaliserade skolan: Elevers och lärares perspektiv*, 2022).

Det står inte omedelbart klart varför svenska elever redovisar så historiskt dåliga resultat i PISA 2022. Pandemins efterdyningar har förts fram som en möjlig förklaring. En annan förklaring som har framhållits är att användningen av mobiltelefoner och andra digitala enheter i skolan kan ha en negativ påverkan på lärandet och därmed även påverka kunskapsresultaten negativt. Skolverkets fördjupningsstudie på området visar inte på några entydiga samband mellan användning av digitala verktyg *för lärande* i skolan och elevers resultat på PISA-provet. Däremot visar studien på ett negativt samband mellan elevers användande av digitala verktyg för *annat än lärande* i skolan och deras kunskapsresultat. Dessutom konstaterar Skolverket starka negativa samband mellan elevers resultat på PISA-provet och en omfattande användning av digitala verktyg och sociala medier *utanför skolan*. Slutsatserna bekräftas i OECD:s fördjupningsstudie på området. Enligt samma studie är överdriven privat användning av mobiltelefoner och andra digitala verktyg under lektionstid tydligt kopplad till sämre studieresultat (se avsnitt 4.6.2).

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Mobiltelefoner och nätkränkningar

Elever har en rätt att vara fredade från alla former av kränkande behandling. Trygghet är också en förutsättning för lärande och för att elever ska må bra och kunna prestera i skolan. Nätmobbning och andra digitala kränkningar är emellertid som konstaterats ett växande problem bland unga (se avsnitt 4.4.2). Enligt en rapport från stiftelsen Friends har var fjärde elev utsatts för nätmobbning av andra elever. Enligt samma rapport får barn som är utsatta för kränkningar eller mobbning dubbelt så ofta som andra elever icke godkänt i något av kärnämnena (*Friendsrapporten 2024*). Flera lärare och representanter för skolledning har också bekräftat för utredningen att nätmobbning och digitala kränkningar har blivit ett växande arbetsmiljöproblem i skolan de senaste åren. I dialogerna uppger man att en stor del av kränkningsanmälningarna i skolan avser elever som med sina mobiltelefoner har filmat eller fotograferat andra elever på ett kränkande sätt. Även om man inte har blivit utsatt själv, uttrycker många elever en oro för att bli filmade eller fotograferade i olika situationer i skolan. Lärare har också berättat om tillfällen där de smygfilmats på raster eller under lektionerna. Nätmobbning är en typ av kränkning som är särskilt svår för skolan att både upptäcka och hantera, vilket i lagstiftningen har motiverats som skäl för att begränsa elevernas användning av mobiltelefoner under hela skoldagen. Samtidigt finns det i forskningen olika uppfattningar om hur ett mobilförbud i skolan kan påverka förekomsten av nätkränkningar (se avsnitt 4.7, Ds 2021:13 s. 175 ff. samt prop. 2021/22:160 s. 95 ff. och s. 122).

Mobiltelefoner, social gemenskap och andra hälsofrämjande aktiviteter

Elever i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet har behov av att umgås med varandra för att lära sig mer om normer och utveckla förmågor när det gäller det sociala samspelet. Detta kan försvåras av ett omfattande användande av mobiltelefoner under skoldagen. Många elever anser också att de ägnar för mycket tid åt mobiltelefonen (se t.ex. Folkhälsomyndigheten, *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022*). Samtidigt finner vissa elever både gemenskap och viktigt stöd i sina mobiltelefoner. Det samlade kunskapsunder-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

laget visar att den digitala miljön erbjuder elever såväl risker som möjligheter. Sambandet mellan psykisk ohälsa och problematisk användning av mobiltelefoner och digitala medier är dock komplext. När det gäller risker och problematisk användning kan det konstateras att hur lång tid som barn lägger på digitala enheter samt vad de konsumerar och hur de agerar i digitala miljöer är av betydelse. Som ovan konstaterats kan en överdriven användning av mobiltelefoner påverka elevers kunskapsresultat negativt. Det finns även forskningsstöd för att omfattande användning har andra negativa hälsoeffekter som exempelvis försämrad sömn och minskad fysisk aktivitet. Problematisk användning kan således trigga psykisk ohälsa, men sambandet kan också gå åt andra hållet. För barn med sämre psykisk hälsa påverkas ofta skolprestationerna negativt och försämrade skolprestationer kan i sin tur ytterligare försämra den psykiska hälsan. Mot bakgrund av den samlade forskningen förespråkar bl.a. Folkhälsomyndigheten begränsningar av barns skärmtid, parallellt med andra åtgärder för att hitta en hälsosam och balanserad användning av digitala enheter och digitala verktyg (se avsnitt 4.4.2).

5.3.4 Tillämpning av mobilförbud under hela skoldagen

Resultatet av den enkätundersökning som utredningen har genomfört bekräftar vad som konstaterats i tidigare undersökningar. Majoriteten av landets grundskolor använder sig redan av möjligheten till insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. Antalet grundskolor som samlar in elevers mobiltelefoner under hela skoldagen ökar dessutom för varje år.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Figur 5.1 Samlar skolan in mobiltelefoner i början av skoldagen?

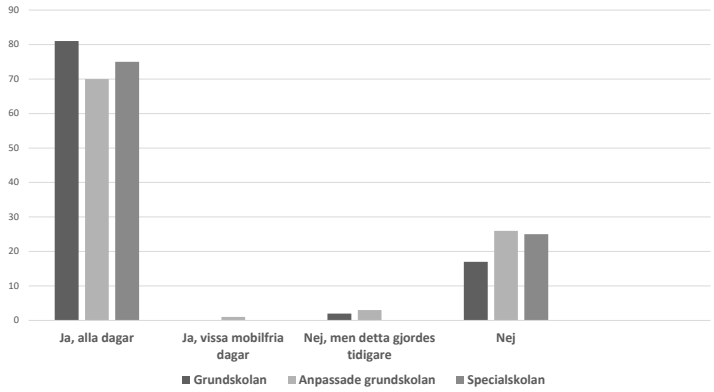

Källa: Enkätundersökning i november 2024, se avsnitt 4.8.2 och bilaga 1 till denna promemoria.

Figur 5.1 visar att möjligheten till daglig insamling av elevers mobiltelefoner i dag används på åtta av tio grundskolor respektive sju av tio anpassade grundskolor. Majoriteten av skolorna, drygt sex av tio, har dessutom haft ett sådant mobilförbud i mer än två år. I de flesta fallen gäller mobilförbudet samtliga årskurser på skolan och även fritidshemmet. Det är dock något vanligare med mobilförbud under hela skoldagen i årkurs F-6 än vad det är i högstadiet. Av de fyra rektorer som har svarat för specialskolans räkning svarar tre rektorer att man samlar in elevernas mobiltelefoner under hela skoldagen, även i fritidshemmet, och en rektor svarar att man inte gör detta. På två av specialskolorna samlar man in elevernas mobiltelefoner i början av skoldagen sedan cirka 1–2 år tillbaka och på den tredje skolan har man haft ett sådant mobilförbud i mer än två år (se bilaga 1).

De dialoger som utredningen haft med referensgrupper från olika grundskolor bekräftar att fritidshemmet regelmässigt omfattas av det mobilförbud som gäller på skolan i övrigt, men att den praktiska hanteringen ibland kan skilja sig åt, beroende på var fritidshemmet är beläget och hur det är organiserat. På två av de skolor som utredningen träffat har mobilförbudet inte omfattat fritidshemmet för årskurs 4–6 på eftermiddagen, den s.k. fritidsklubben.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

5.3.5 Erfarenheter av mobilförbud under hela skoldagen

Mobilförbud under hela skoldagen kan stärka studieron

Såväl enkätundersökningen som utredningens dialoger med referensgrupper från skolor som tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen visar på att ett sådant mobilförbud kan ha stora positiva effekter på studieron i skolan. Av figur 5.2 framgår att nästan sju av tio rektorer i grundskolan upplever att studieron på skolan har ökat sedan man beslutat om att samla in elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. Av dessa upplever tre av tio rektorer att studieron har ökat i stor utsträckning. I den anpassade grundskolan upplever knappt sju av tio rektorer en ökad studiero, varav två av tio upplever att studieron ökat i stor utsträckning. Fem procent av rektorerna i grundskolan anser att studieron inte har ökat till följd av att insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen införts. I specialskolan svarar de tre rektorer som tillämpar insamling under hela skoldagen att studieron har ökat i ganska stor uträckning.

Figur 5.2 Upplever du att studieron har ökat sedan regleringen om daglig insamling av mobiltelefoner infördes på skolan?

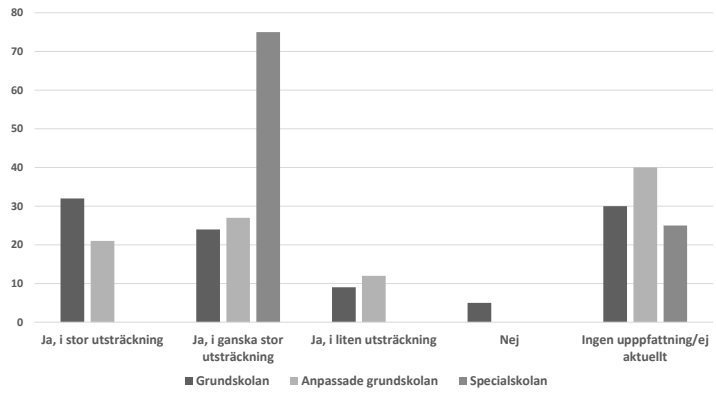

Källa: Enkätundersökning i november 2024, se avsnitt 4.8.2 och bilaga 1 till denna promemoria.

I dialoger med utredningen har många lärare framhållit att man efter införandet av en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen fått tillbaka värdefull undervisningstid som tidigare gått

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förlorad till argumentationer om elevernas mobiltelefoner. De flesta av eleverna uppger att de till övervägande del upplever mobilförbudet som positivt. De elever som kan jämföra med tiden före mobilförbudet upplever en viss positiv skillnad. Många elever uppger också en generell känsla av att det är skönt att vara av med mobiltelefonen under hela skoldagen. På alla skolor förekommer att mobilförbudet kringgås av elever. Kringgåendet uppges dock inte påverka studieron i klassrummet samt sällan eller aldrig leda till några större ordningsstörningar. Vidare uppger eleverna att de inte alls eller i mycket liten utsträckning blir distraherade av sin egen eller andras otillåtna användning av mobiltelefoner under lektionstid.

Mobilförbud under hela skoldagen kan stärka tryggheten

Såväl enkätundersökningen som utredningens dialoger visar att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen även kan ha stora positiva effekter på tryggheten i skolan. Av figur 5.3 framgår att nästan sju av tio rektorer i grundskolan upplever att tryggheten på skolan har ökat sedan regleringen om daglig insamling av elevers mobiltelefoner infördes. Av dessa upplever tre av tio rektorer att tryggheten har ökat i stor utsträckning. I den anpassade grundskolan upplever totalt sex av tio rektorer att mobilförbudet har lett till en ökad trygghet, varav fem av tio rektorer anser att tryggheten har ökat i stor eller ganska stor utsträckning. Endast fem procent av rektorerna i grundskolan respektive tre procent av rektorerna i den anpassade grundskolan upplever att tryggheten inte har ökat. I specialskolan svarar två av de tre rektorer som tillämpar mobilförbud under hela skoldagen att tryggheten har ökat i ganska stor utsträckning medan en rektor svarar att tryggheten har ökat i stor utsträckning.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Figur 5.3 Upplever du att tryggheten har ökat sedan regleringen om daglig insamling av mobiltelefoner infördes på skolan?

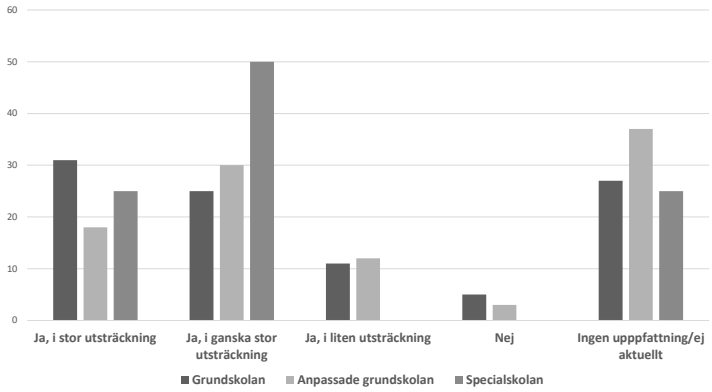

Källa: Enkätundersökning i november 2024, se avsnitt 4.8.2 och bilaga 1 till denna promemoria.

Skolledning och lärare på flera skolor uppger att antalet kränkningsanmälningar på skolan har minskat märkbart efter att man infört en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. Tidigare hade man på dessa skolor problem med elever som filmade och fotograferade andra elever utan samtycke. Sådana kränkningar upphörde dock helt på dessa skolor efter att mobilförbudet infördes. Representanter för andra skolenheter uppger att man inte har märkt av någon större skillnad i trygghet på skolan efter att insamling av elevers mobiltelefoner infördes. På dessa skolor har dock tryggheten upplevts som generellt god även före införandet av mobilförbudet. I dialoger framstår det som att skolledning och lärare i något högre grad än elever upplever att tryggheten på skolan har ökat efter att mobilförbud under hela skoldagen införts. Många av eleverna har dock bara gått på en mobilfri skola och har därför inte haft något att jämföra med.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Mobilförbud under hela skoldagen kan främja det sociala samspelet och även få andra hälsofrämjande effekter

I dialogerna har det tydligt framträtt att mobilförbud under hela skoldagen också kan främja det sociala samspelet och den fysiska aktiviteten på raster. Såväl skolledning som lärare och elever på de skolenheter som infört insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen upplever en markant skillnad i det sociala samspelet mellan eleverna. Man uppger att elever umgås och socialiserar på ett helt annat sätt jämfört med tiden före mobilförbudet. Flera elever uppger också att deras totala skärmtid har minskat till följd av att mobilförbud under hela skoldagen införts.

Positiva effekter förutsätter en god administration kring in- och utlämning och ett väl implementerat mobilförbud

På de skolenheter som tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen har man varit ense om att de positiva effekterna av en sådan åtgärd överväger nackdelarna. Flera rektorer har uppgett att de på förhand varit skeptiska inför införandet av ett sådant mobilförbud, men att de sedan blivit positivt överraskade av förbudets effekter. Generellt sett har äldre elever, framför allt elever i årskurs 8 och 9, på förhand varit mer negativa till ett mobilförbud under hela skoldagen än yngre elever. Man uppger dock att majoriteten av de som varit negativa till ett förbud kommit att anpassa sig väl till mobilförbudet, även om alla elever fortfarande inte är helt nöjda. Alla rektorer och lärare har framhållit att förberedande åtgärder samt tydliga ordningsregler och rutiner kring administration och konsekvenser är avgörande faktorer för att ett mobilförbud under hela skoldagen ska få avsedda effekter.

Skriftliga rutiner och förberedande åtgärder

Enligt 5 kap. 4 e § skollagen krävs skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagandet av elevers mobiltelefoner. Skolinspektionen har i tillsynsärenden uppmärksammat brister i detta avseende på flera skolenheter. De praktiska erfarenheterna visar att förberedande åtgärder är en avgörande faktor för att kunna ta fram tydliga och fung-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

erande rutiner. För detta ändamål bör skolledning, tillsammans med skolpersonal och elever, i god tid före införandet identifiera de olika praktiska svårigheter som kan komma att uppstå på den lokala skolenheten. Eftersom mobilförbudet bl.a. syftar till att främja den sociala samvaron och andra hälsofrämjande aktiviteter, har de flesta skolor som utredningen träffat arbetat förberedande. Detta t.ex. genom att de tagit fram fler rastaktiviteter, köpt in aktivitetsmaterial och/eller lagt resurser på socialpedagogisk personal. I detta avseende måste beaktas att inte alla elever har samma behov, några kanske föredrar en aktiv rast utomhus medan andra kan behöva tid för återhämtning i exempelvis ett skolbibliotek. Några skolor har som förberedande åtgärd satt upp fler digitala och analoga klockor på skolan, i syfte att underlätta för eleverna att hålla reda på tiden. De skolor som har anpassat sin administration utifrån förutsättningen att (äldre) elever har med sina mobiltelefoner har behövt se över sina rutiner på området. På vissa skolor använder t.ex. elevhälsan sms för att påminna och kalla elever. Vidare kräver administrationen kring in- och utlämning särskilt tydliga rutiner. Hänsyn till både säkerhets- och arbetsmiljöaspekter måste tas vid utarbetandet av rutiner kring var och hur mobiltelefonerna ska samlas in och delas ut. Det måste också vara tydligt för såväl skolpersonal som elever och vårdnadshavare vad som gäller rent praktiskt och vad som händer om man bryter mot mobilförbudet. Administrationen får inte ta för mycket tid i anspråk från undervisningen, samtidigt som hänsyn måste tas till logistiska svårigheter som kan uppstå. Hanteringen av elevernas mobiltelefoner måste därför beaktas redan i samband med schemaläggning. För mobilförbudets efterlevnad är det av avgörande betydelse att det förankras hos eleverna, på så sätt att eleverna får lämna synpunkter och förslag på de rutiner som tagits fram. När rutinerna på skolan har arbetats färdigt behöver tydlig information gå ut till vårdnadshavare och elever, både om själva mobilförbudet och konsekvenserna om eleverna bryter mot detta, men också om vårdnadshavarens ansvar om eleven tar med sig en mobiltelefon till skolan samt syftet bakom regleringen.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Mobilförbudet i praktiken

De flesta skolenheter som utredningen träffat har beslutat att den dagliga insamlingen enbart ska omfatta elevernas mobiltelefoner. En av skolorna har dock beslutat att även samla in elevernas smartklockor. De flesta av skolorna har haft kompletterande ordningsregler beträffande användningen av annan elektronisk utrustning i skolan, som elevernas smartklockor och skolans digitala enheter. Den generella bilden är att smartklockor inte används i skolan på samma problematiska sätt som elevernas mobiltelefoner. Flera lärare har dessutom framhållit att det numera är svårt att avgöra om det är fråga om en smartklocka eller vanlig klocka, samt att det knappast är möjligt för skolan att kontrollera detta eller att samla in alla olika digitala enheter som kan förekomma i skolmiljön.

Pedagogiska undantag förekommer på i princip alla skolenheter. Det förekommer bl.a. att elever efter lärares instruktion tillåts använda mobiltelefonen vid särskilda uppgifter på t.ex. bild-, slöjd- eller idrottslektioner. Det förekommer också att elever beviljas undantag från mobilförbudet, av t.ex. medicinska skäl som diabetes. Vidare förekommer det att elever, i samråd med elevhälsan och vårdnadshavare, beviljas undantag med hänsyn till t.ex. en ångestrelaterad problematik eller en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Som framgår ovan förekommer på alla skolenheter i någon utsträckning att elever bryter mot och på olika sätt kringgår mobilförbudet. Skolledning och lärare har framhållit att inlämning av mobiltelefoner bygger på förtroende mellan lärare och elever. Det händer därför att mobilförbudet inte fungerar lika väl när t.ex. vikarier sköter insamlingen. På några skolor har det hänt att mobiltelefoner skadats eller förstörts i samband med omhändertagande och skolan har då ersatt den elev som drabbats.

Särskilt om administrationen

Själva administrationen kring in- och utlämningen av mobiltelefoner sköts i praktiken ofta av lärare på skolan, dvs. som en extra arbetsuppgift inom ramen för den pedagogiska verksamheten. Administrationen kring in- och utlämning är naturligen enklare att organisera på låg- och mellanstadieskolor, där eleverna ofta har hemklassrum. Vissa logistiska svårigheter kan dock uppstå även där, t.ex. när

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

idrottslektionen är den första lektionen på skoldagen, under utflyktsdagar eller när elever ska gå till fritidshemmet efter sista lektionens slut. Även på större F-9-skolor uppges dock administrationen kring in- och utlämningen fungera väl. På högstadiet är det oftast läraren som har den första respektive sista lektionen i klassen på skoldagen som sköter administrationen. På de flesta skolor samlas elevernas mobiltelefoner in i särskilda mobillådor med personliga fack och lådorna låses därefter in i ett särskilt mobil-/säkerhetsskåp. På fråga hur lång tid som administrationen tar, har företrädare för några högstadieskolor uppskattat tiden till totalt cirka 20–40 procent av en heltidstjänst. Flertalet rektorer och lärare har bedömt att administrationen inte tar särskilt mycket tid i anspråk. Man har i sammanhanget framhållit tidsvinsterna i förhållande till den administration som annars är kopplad till elevers problematiska användning av mobiltelefoner i skolan. Alla lärare som arbetar på skolor där man samlar in elevers mobiltelefoner i början av skoldagen uppger att fördelarna med en sådan åtgärd överväger nackdelarna. Många lärare som tidigare samlat in mobiltelefonerna vid varje lektionspass uppger att en sådan insamling tar mer tid i anspråk. Detta eftersom erfarenheten är att elever först kan ha svårt att släppa sina mobiltelefoner, och därefter ha svårt att återfå fokus och koncentration, något som tar värdefull lektionstid i anspråk. Vidare uppger lärare att vid insamling under lektionstid förvaras mobiltelefonerna regelmässigt öppet i en mobillåda klassrummet. Detta innebär i sin tur också en distraktion för elever, inte minst för att elever ofta glömmer att stänga av ljud och notiser på sina mobiltelefoner. När det gäller elevperspektivet kring administrationen uppger flera elever att det vid utlämning ibland kan dröja innan man får tillbaka sin mobiltelefon. Det har därför har hänt att man exempelvis missat en buss eller att man kommit i väg från skolan senare än tänkt.

Elever som bryter mot förbudet och konsekvenser

Enligt representanter för de olika skolenheterna hanteras elevers kringgående av mobilförbudet precis som andra regelbrott och ordningsstörningar i skolan, dvs. inom ramen för skolans skol-/ordningsregler och möjligheter till åtgärder enligt skollagen. Dessa har närmare beskrivits i avsnitt 3.2.8 och 3.2.9. I praktiken innebär detta

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

att en elev som bryter mot mobilförbudet får en tillsägelse om att lämna in mobiltelefonen. Vid behov kopplas även elevens vårdnadshavare in. I de allra flesta fall är detta också tillräckligt och annars vidtas de mer ingripande åtgärder som är möjliga att vidta inom ramen för skolans skol-/ordningsregler och skollagen. Denna ordning upplevs generellt som välfungerande och ingen av de företrädare för olika skolor som utredningen träffat har efterfrågat några ytterligare disciplinära verktyg i detta avseende.

5.3.6 Elevers perspektiv på ett nationellt mobilförbud

Elever är generellt sett positiva till en reglerad användning av digitala verktyg och medier

Elever har under utredningsarbetet fått komma till tals dels genom olika elevorganisationer, dels genom att elever deltagit i alla möten som utredningen haft med referensgrupper på olika skolor. Utredningen har vid mötena samtalat med elever både enskilt och i större grupper (se avsnitt 4.8.3). Som ovan konstaterats är det drygt en miljon elever som kommer att beröras av ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Barn och elever utgör inte någon homogen grupp utan har på individnivå, inte minst utifrån ålder, olika behov och förutsättningar. Elever har därför också haft olika åsikter när det gäller frågan om en insamling av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen. Generellt sett lägger elever mer tid på digitala enheter och sociala medier ju äldre de blir. Undersökningar visar också att en majoritet av de äldre eleverna anser att de lägger för mycket tid på sociala medier (se t.ex. Folkhälsomyndigheten, *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022)*. Vidare visar forskningen att även elever kan uttrycka att mobiltelefoner kan vara störande och att eleverna kan behöva hjälp att använda dem på ett bättre sätt (Ott, *Mobile phones in school: From disturbing objects to infrastructure for learning*, 2017). Bilden bekräftas av utredningens samtal med elever på skolor runt om i landet. I dialoger uppger framför allt äldre elever att de lägger för mycket tid på mobiltelefonen och sociala medier. Elevorganisationer har framfört till utredningen att elever generellt sett välkomnar olika typer av stöttning från skolan när det gäller en mer hälsosam användning av digitala verktyg och digitala medier. Ett

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

tydligt budskap är att elever vill ta ansvar för både sin egen och sina klasskamraters trygghet och studiero i skolan. Elever är således inte generellt sett negativa till en reglering av användningen av mobiltelefoner i skolan. Enkätdata från PISA 2022 visar också att Sverige är det nordiska land där eleverna är minst negativt inställda till mobilförbud under lektionstid. Trots detta är det bara en minoritet, fyra av tio 15-åriga elever, som håller med om eller absolut håller med om påståendet att elever inte ska få ta med sig mobiltelefoner in i klassrummet. Det är också en majoritet, nästan åtta av tio elever, som uppger att de antingen håller med om eller absolut håller med om påståendet att lärare och elever ska samarbeta för att ta fram regler kring användning i klassrummet (se Skolverket, *15-åringars användning av digitala verktyg Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022*, s. 31 f.).

… men inte till ett nationellt mobilförbud

Företrädare för elevorganisationer menar att det finns en samstämmig åsikt bland elever på högstadiet om att man är emot en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. Man har framfört att mobiltelefoner redan är en integrerad del av barns liv och att ett mobilförbud under hela skoldagen innebär oproportionerliga rättighetsinskränkningar. Man ser inte heller hur en sådan åtgärd skulle kunna ge några tydliga effekter på elevers trygghet och studiero. Inte bara elevorganisationer utan också enskilda elever har till utredningen lyft fram att mobiltelefonerna ger dem trygghet i skolan genom möjligheten att på ett enkelt sätt kunna komma i kontakt med vänner, familj och andra viktiga vuxna under skoltid. Det har framhållits att särskilt för vissa elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller för elever som av olika anledningar känner sig otrygga i skolmiljön kan mobiltelefonen utgöra ett viktigt stöd.

Elever i olika åldrar och med olika perspektiv

I dialogerna syns en tydlig åldersmässig skillnad när det gäller olika elevers inställning till en insamling av deras mobiltelefoner under hela skoldagen. Elever på låg- och mellanstadiet har i princip inte

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

haft något emot ett sådant mobilförbud. Många av dessa elever har dessutom alltid gått på en mobilfri skola. I högstadiet har elevernas inställning till ett mobilförbud under hela skoldagen varit mer splittrad. Alla elever som utredningen har träffat har varit positiva till insamling av mobiltelefoner under lektionstid. När det gäller ett mobilförbud i form av en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen har åsikterna gått mer isär. Högstadieelever som redan går på skolor med mobilförbud under hela skoldagen har huvudsakligen varit positiva till ett sådant förbud. Beträffande de elever som kan jämföra med en annan ordning har flera av eleverna uttryckt att en insamling i början av skoldagen har bidragit till att de känner en ökad studiero och en minskad skolstress. Många beskriver en lättnad av att slippa vara påpassad av mobiltelefonen under skoldagen. Eleverna beskriver också genomgående att de blivit positivt överraskade av hur mycket den sociala samvaron på raster har ökat efter att skolan blivit mobilfri. En del av eleverna upplever också en ökad trygghet utan mobiltelefoner på skolan. Flera elever uppger att kränkningar och annan oälkommen fotografering på skolan har minskat tydligt till följd av att skolan blivit mobilfri.

När det gäller elever som i dag går på skolor där mobiltelefoner samlas in endast under lektionstid har dessa elever i högre grad pekat på de negativa konsekvenser som ett mobilförbud under hela skoldagen skulle innebära. Nackdelar som framhållits är att de faktiska kontaktmöjligheterna med utomstående skulle försvåras. Exempelvis skulle det inte gå lika lätt att komma i kontakt med vårdnadshavare om man blir sjuk under skoldagen. Elever framhåller också att mobiltelefonen utgör en stor trygghet om man mår dåligt under skoltid. Många elever känner inte tillräcklig tillit till lärare eller elevhälsan för att känna sig bekväma med de traditionella kontaktvägarna i skolan. Tillgång till mobiltelefonen under skoldagen kan då vara en viktig faktor som gör att eleven tar sig till skolan i stället för att stanna hemma. Att ha tillgång till mobiltelefonen under hela skoldagen kan vara särskilt viktigt för elever som av olika anledningar inte vill eller kan delta i det sociala samspelet. Mobiltelefonen används inte bara för kommunikation med utomstående, den används även för att kommunicera inom skolan. Exempelvis är det flera elever som uppger att de använder klasschatten för att kommunicera med klasskamrater om praktiska saker, som t.ex. salsbyte, inställda lektioner och olika sociala aktiviteter. Elever använder också sina

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

mobiltelefoner för att hålla koll på klockan och skolschemat. Mobiltelefonen uppges också vara ett användarvänligt arbetsverktyg för många av skolans webbtjänster och lärplattformar som t.ex. Google Classroom och InfoMentor. I mobiltelefonen kan eleverna få notiser bl.a. när läraren lagt upp nytt material till olika uppgifter. Mobiltelefonen används även som ett arbetsverktyg under lektionstid, t.ex. för att fotografera av olika uppgifter och projekt. Härutöver har framhållits mobiltelefonens viktiga funktion som underhållning och återhämtning. Elever på högstadiet har ofta kortare raster än yngre elever och har därför särskilt betonat vikten av återhämtning mellan lektioner. Även studiemotiverade elever och elever som upplever övervägande positiva effekter av mobilförbudet har framhållit att det på olika sätt kan kännas begränsande och som en rättighetsinskränkning att inte få ha tillgång till sin mobiltelefon mellan lektioner. Elever på en högstadieskola som utredningen träffat har särskilt framhållit att deras sammanlagda totala rasttid under skoldagen, exklusive lunchrasten där det råder mobilförbud, understiger en timme. Andra, praktiskt begränsande, aspekter av ett mobilförbud under hela skoldagen som framhållits är att man inte kan betala med Swish i skolans kafeteria. Elever har också pekat på olika säkerhetsrisker med en mobilfri skola, exempelvis i händelse av inrymning, akut sjukdomsfall eller brottslighet i skolmiljön. Flera elever uttrycker också att det inte känns bra att lämna ifrån sig sin mobiltelefon, utifrån riskerna att den kan försvinna eller gå sönder.

5.3.7 Skolledningens och skolpersonals perspektiv på ett nationellt mobilförbud

En majoritet är för ett nationellt mobilförbud

Av figur 5.4 framgår att en majoritet av rektorerna i grundskolan och den anpassade grundskolan anser att det bör införas ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet, i form av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. I grundskolan svarar sex av tio rektorer ja på frågan om de upplever ett behov av ett nationellt mobilförbud i dessa utbildningar. Tre av tio rektorer har svarat nej på frågan och en av tio rektorer har ingen uppfattning. I den anpassade grundskolan är knappt sex av tio rektorer för ett nationellt mobil-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förbud, knappt tre av tio rektorer är emot och två av tio rektorer har ingen uppfattning. Av de fyra rektorer som har svarat för specialskolans räkning har en varit positiv till ett nationellt mobilförbud, medan övriga tre rektorer har varit emot.

I de dialoger som utredningen har genomfört har flera rektorer och lärare på skolor som i dag tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen framhållit att ett nationellt mobilförbud hade stärkt deras arbete för en mobilfri skola.

Den övergripande slutsatsen som kan dras av de synpunkter och erfarenheter som utredningen har fått ta del av är att såväl rektorer som skolpersonal anser att nuvarande ordning är välfungerande. Detta gäller oavsett om man på de enskilda skolenheterna samlar in elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, om man samlar in mobiltelefoner under lektionstid och/ eller om man reglerar elevers användning av mobiltelefoner i skolan genom andra typer av ordningsregler och mobilpolicys.

Figur 5.4 Upplever du ett behov av en nationell reglering om att mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början?

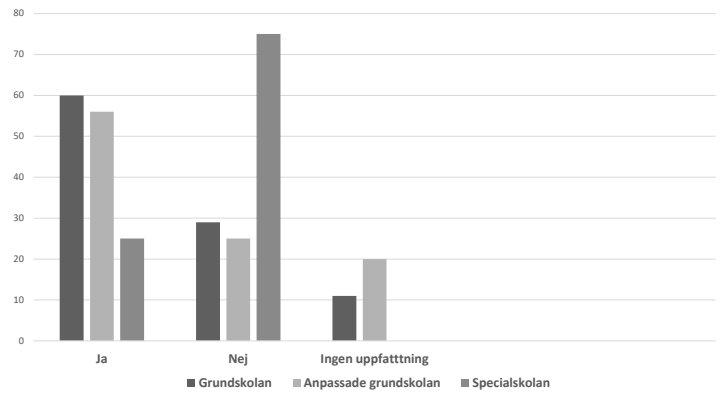

Källa: Enkätundersökning i november 2024, se avsnitt 4.8.2 och bilaga 1 till denna promemoria.

Risken att ett nationellt mobilförbud får motsatta effekter

När det gäller de skolenheter som i dag inte tillämpar mobilförbud under hela skoldagen har det, både vid möten med olika skolenheter och i skriftliga synpunkter till utredningen, med eftertryck fram-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

hållits att en sådan åtgärd av olika skäl kan riskera att få helt motsatta effekter. Man har också framhållit det principiellt problematiska i att genom nationell lagstiftning begränsa huvudmäns, rektorers och lärares autonomi att besluta i frågor som rör verksamheten på den enskilda skolan. Många rektorer har framhållit goda praktiska erfarenheter av andra arbetssätt, framför allt ordningsregler och mobilpolicys om insamling av mobiltelefoner under lektionstid eller förvaring av mobiltelefoner i elevernas egna skåp (se avsnitt 5.3.8). Många rektorer beskriver hur ett nationellt mobilförbud i praktiken kommer att innebära att deras skolor behöver lämna välfungerande relationella och tillitsbaserade arbetssätt, för att i stället börja arbeta med svårförklarliga förbud som signalerar misstänksamhet och brist på förtroende mellan lärare och elever. Man anser därför att ett nationellt mobilförbud skulle bidra till att skapa helt onödiga konfliktytor. När det gäller digitala kränkningar har flera rektorer framhållit att dessa ofta sker utanför skoltid. Eleverna tar sedan med sig konflikterna till skolan, vilket innebär att problemen blir skolans ansvar att hantera. Att förbjuda mobiltelefonerna under skoltid bedöms således inte minska de digitala kränkningarna, utan snarast försvåra skolans möjligheter att utreda och lösa problemen. Ett nationellt mobilförbud bedöms för vissa skolenheter också kunna leda till olika arbetsmiljöproblem. Exempelvis förutses en ökad konfliktnivå mellan lärare och de elever som inte kommer att respektera mobilförbudet. Ett förbud som inte kan förankras riskeras att kringgås, vilket i sin tur får demoraliserande effekter på ordningsregler och skolmiljön i stort. Man förutser även problematik och konflikter i samband med in- och utlämning, som t.ex. spänningar som kan uppstå både mellan elever och mellan elever och lärare. Risken att elever, oavsiktligt eller medvetet, hämtar ut fel telefon måste också vägas in. Ett nationellt mobilförbud riskerar således att få helt motsatta effekter på vissa skolenheter, i form av försämrad trygghet och studiero. Man upplever inte heller att ett mobilförbud under hela skoldagen skulle ha några effekter på den sociala samvaron i skolan när det gäller högstadieelever. Dessa elever har generellt sett inte särskilt långa raster, varför ett mobilförbud under hela dagen inte bedöms påverka elevernas totala skärmtid annat än marginellt. Redan mot denna bakgrund har många representanter för skolledning och skolpersonal framhållit att ett nationellt mobilförbud varken kan anses ändamålsenligt eller proportionerligt. Det har också framförts att ett nation-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ellt mobilförbud skulle innebära oproportionerligt stora kostnader för vissa skolenheter. I sammanhanget har man särskilt pekat på den stora administration som ett in- och utlämnande av elevers mobiltelefoner skulle innebära för vissa skolenheter. Särskilt när det gäller större högstadieskolor, med hundratals elever som börjar och slutar vid olika tidpunkter under hela dagen, har man bedömt att ett nationellt mobilförbud kommer att dra stora resurser. Ett nationellt mobilförbud bedöms för vissa skolenheter även vara förenat med stora engångskostnader i form av inköp av mobil-/säkerhetsskåp och tillgängliggörande av lämpliga förvaringsutrymmen. Man har också pekat på risken för stora kostnader för skolan om mobiltelefoner förstörs eller försvinner, kopplat till skolans rättsliga ansvar vid omhändertagande av elevernas värdesaker. Några skolenheter har varit med om att elevers mobiltelefoner av misstag har förstörts i samband med in- och utlämning. Själva administrationen av så värdefull egendom bedöms i sig utgöra ett arbetsmiljöproblem. Ett nationellt mobilförbud bedöms under alla omständigheter kunna drabba enskilda skolenheter med stora kostnader. Detta kan i sin tur innebära en risk för en försämrad likvärdighet i skolan. En närmare uppskattning om vilka kostnader det kan handla om återfinns i kapitel 7.

5.3.8 Tillämpningen av andra typer av mobilförbud och mobilpolicys i skolan

Ordningsregler om mobiltelefoner och olika mobilpolicys

De flesta grundskolor som inte tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen arbetar i stället proaktivt med andra typer av mobilförbud i skolan. Studier visar att det är vanligt med insamling av elevers mobiltelefoner under lektionstid. Vidare visar enkätdata från PISA 2022 att drygt nio av tio svenska skolor har skriftliga riktlinjer om elevers användning av digitala verktyg i skolan och lärare som beslutar om när elever får använda digitala verktyg i undervisningen (se avsnitt 4.8.1). Sättet man arbetar på kan dock skilja sig åt mellan skolor. Många lärare beslutar om insamling av elevernas mobiltelefoner under lektionstid med stöd av 5 kap. 4 b § skollagen i förening med skriftliga rutiner i form av t.ex. ordningsregler och mobilpolicys som gäller på skolan. I ordningsreglerna kan t.ex. stadgas att läraren ska samla in mobiltelefoner under lektionstid

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

eller att elever ska lämna kvar sina mobiltelefoner i elevskåpen under lektionstid. I ordningsreglerna återfinns också ofta olika generella regler om användning av mobiltelefoner och annan privat användning av olika digitala verktyg i skolan, t.ex. att det inte är tillåtet att använda mobiltelefoner i matsalen eller att skolans enheter endast får användas i studiesyfte. Ett exempel på en mobilpolicy som utredningen har fått ta del av följer nedan (avidentifierad).

Mobilpolicy
På Skolan råder mobilförbud* för elever under lektionstid (inomhus och utomhus) och i skolans lokaler (här innefattas även idrottshallen och dess omklädningsrum). Telefonerna ska antingen lämnas hemma eller låsas in i eget elevskåp i samband med att eleven kommer till skolan.

Telefonerna får endast användas under raster utomhus.

(Undantag finns för elever som har speciella behov, dessa elever får särskilda mobilkort utfärdat av skolans specialpedagoger).

* Detta förbud omfattar även alla andra typer av digitala verktyg (t.ex. ”smarta klockor”). De enda digitala verktyg som är tillåtna är de som Skolan äger och styr över, ex. Ipads samt Chromebook.

Syfte
Utifrån Skolans motto ”Jag vill att det ska gå bra för dig!” och utifrån skolans fokus på trygghet, trivsel och att förhindra kränkningar, har denna policy vuxit fram. På enhetsråd har också föräldrar uttryckt sin önskan om att införa mobilförbud i skolan. Vi är generellt sett positiva till användandet av digitala verktyg till skolarbete, men har samtidigt blivit övertygade om att den distraherande faktorn som mobilerna utgör, påverkar koncentration, studiero och inlärning. Vi inför således denna policy för att hjälpa våra elever att lyckas bättre i skolan.

Åtgärdstrappa
1. Om någon elev bryter mot denna mobilpolicy, har skolans personal rätt att beslagta mobilen. Mentor kontaktar vårdnadshavare med påminnelse om policyn samt uppmaning om samtal hemma. Mobilen kan återhämtas av eleven vid skoldagens slut hos mentor eller en av arbetslaget utsedd person.

2. Om detta upprepas, får vårdnadshavaren hämta barnets mobiltelefon hos rektor, eller hos någon av rektor utsedd person, vid skoldagens slut.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

3. Om ovanstående åtgärder fortfarande inte hjälper, kallas elev och vårdnadshavare till möte med rektor och mentor. Rektor kan utdela skriftlig varning om eleven bryter mot ordningsreglerna, enligt Skollagen 5 kap. 11 §.

4. Om ovanstående åtgärder fortfarande inte hjälper, kallas elev och vårdnadshavare till nytt möte med rektor och mentor. Rektor utdelar nu skriftlig varning och beslutar att elevens mobiltelefon inte får tas med till skolan kommande tre (undervisnings)månader.

5. Om ovanstående åtgärder fortfarande inte hjälper, kallas elev och vårdnadshavare till ytterligare ett möte med rektor och mentor. Rektor gör en ny skriftlig varning och beslutar att elevens mobiltelefon inte får tas med till skolan kommande sex (undervisnings)månader.

Vid alla steg i Åtgärdstrappan och i arbetet med att stötta våra ungdomar att följa ordningsregler kan vårdnadshavare söka föräldrastöd och skolan kan vid stor oro samverka med andra instanser i kommunen.

Det saknas en större kartläggning av hur skolans ordningsregler om mobiltelefoner och motsvarande mobilpolicys tillämpas när det gäller fritidshemmet. Uppgifter som utredningen har samlat in från olika grundskolor tyder dock på att fritidshemmet regelmässigt omfattas av samma ordningsregler och mobilpolicys som gäller på skolan i övrigt (se t.ex. bilaga 1). Precis som på skolor med ett mobilförbud under hela skoldagen kan dock den praktiska hanteringen ibland skilja sig åt, beroende på var fritidshemmet är beläget och hur det är organiserat. Flera referenspersoner har uppgett att det av praktiska skäl ibland kan vara svårt att upprätthålla skolans ordningsregler om mobiltelefoner även på fritidshemmet.

5.4 Intresseavvägningar för och emot ett nationellt mobilförbud

5.4.1 Skäl som talar för ett nationellt mobilförbud

Mobilförbud under hela skoldagen kan leda till minskade distraktioner och en ökad studiero

Det finns tydligt forskningsstöd för att mobiltelefoner kan påverka elevers koncentration och förutsättningar för lärande. Den senaste PISA-studien visar också att drygt tre av tio 15-åriga elever störs av

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

sin egen eller klasskamraters användning av mobiltelefoner under nästan varje matematiklektion. Även andra digitala verktyg i klassrummet kan bidra till distraktion. Såväl lärare som elever belyser dock framför allt olika utmaningar med elevers privata mobiltelefoner. Insamling av mobiltelefoner under lektionstid eller regler om att elever ska lämna mobiltelefonen i elevskåpet är inte alltid tillräckligt effektiva åtgärder för att komma till rätta med den problematiska användningen av elevers mobiltelefoner i skolan. Mobiltelefonens format samt lättillgängliga och i princip ändlösa utbud gör att det är enkelt och lockande att använda den i smyg och till annat än lärande. De digitala riskerna med mobiltelefoner i skolmiljön bedöms därför vara större jämfört med användningen av andra digitala verktyg i skolan. Många elever beskriver också att mobiltelefonen kan utgöra en källa till stress och distraktion, även om den ligger i en mobillåda i klassrummet eller i elevens skåp utanför lektionssalen. Det finns som konstaterats också stöd i forskningen för att blotta närvaron av en mobiltelefon kan bidra till distraktion, även om den ligger avstängd i närheten. Vidare kan många elever ha svårt att återfå fokus och koncentration en lång stund efter att mobiltelefonen är insamlad, vilket tar värdefull tid från undervisningen. Om insamling sker endast en gång under skoldagen kan antalet distraktionsmoment minska. Den praktiska erfarenheten visar också att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan vara en effektiv förebyggande åtgärd för att främja studieron och lärmiljön i skolan. Nästan sju av tio rektorer i grundskolan upplever att studieron på skolan har ökat till följd av att man infört en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. De positiva erfarenheterna bekräftas också i de dialoger som utredningen haft med representanter för skolor som infört ett sådant mobilförbud.

Mobilförbud under hela skoldagen kan främja kunskapsresultaten positivt

Det saknas tydlig evidens för orsakssambandet mellan mobilförbud under hela skoldagen och elevers kunskapsresultat. Flera fördjupningsstudier av de historiskt låga kunskapsresultaten i PISA 2022 har genomförts och andra är för närvarande pågående. De studier som hittills har gjorts visar att överdriven skärmanvändning har en koppling till försämrade kunskapsresultat. Det saknas dock tydligt stöd

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

för att ett mobilförbud under hela skoldagen kan bidra till att minska elevers totala skärmtid. I dialoger med utredningen uppger vissa elever att deras totala skärmtid minskat markant efter införandet av en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, medan andra elever inte märker någon skillnad alls i skärmtid. Det finns dock visst forskningsstöd för att mobilförbud under hela skoldagen kan leda till bättre kunskapsresultat på individnivå. En insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan således för *vissa elevgrupper* vara en kostnadseffektiv åtgärd för att höja kunskapsresultaten. Det finns t.ex. visst forskningsstöd för att ett nationellt mobilförbud skulle kunna vara särskilt gynnsamt för de elever som är i störst behov av trygghet och studiero för att nå målen för utbildningen. Det finns även visst forskningsstöd för att ett mobilförbud under hela skoldagen kan påverka flickors studieresultat positivt (se avsnitt 4.7.3).

Mobilförbud under hela skoldagen kan främja tryggheten i skolan

Det finns olika uppfattningar inom forskningen huruvida ett mobilförbud under hela skoldagen kan bidra till att minska mobbning och nätkränkningar mellan elever. Den praktiska erfarenheten visar dock att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan påverka tryggheten positivt och minska antalet kränkningar på ett betydande sätt. I den enkätundersökning som gjorts inom ramen för denna promemoria uppger nästan sju av tio rektorer att tryggheten på skolan har ökat till följd av att man infört en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. Även om kränkningar inte automatiskt upphör för att mobiltelefoner inte tillåts under skoldagen kan det, som regeringen tidigare framhållit, vara en betydelsefull åtgärd för att tillse att elever är fredade från nätkränkningar under skoldagen.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Mobilförbud under hela skoldagen kan främja det sociala samspelet och få andra hälsofrämjande effekter

Eftersom barn tillbringar en stor del av sin dag i skolmiljön finns en stor potential för insatser inom skolan att inverka positivt på barn och ungas fysiska och psykiska hälsa. I dialoger med representanter för olika skolor som tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen har det tydligt framträtt att en sådan åtgärd kan främja såväl det sociala samspelet mellan elever som den fysiska aktiviteten på raster. Som ovan konstaterats saknas dock evidens för att mobilförbud under hela skoldagen kan bidra till att elevers totala skärmtid minskar. Tydliga forskningsresultat visar att omfattande skärmtid kan leda till sämre och kortare sömn. Orsakssambandet mellan mycket skärmtid och andra negativa hälsoeffekter är mer komplext, även om det står klart att det är positivt för såväl den fysiska som den psykiska hälsan med en balanserad skärmanvändning. De praktiska erfarenheterna visar således på att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan vara en effektiv förebyggande åtgärd för att främja den sociala samvaron, men också att en sådan åtgärd skulle kunna ha andra hälsofrämjande effekter.

Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen kan få en viktig normerande verkan

Antalet grundskolor som tillämpar en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen ökar för varje år. I dag tillämpas en sådan åtgärd på drygt åtta av tio grundskolor respektive på sju av tio anpassade grundskolor i landet. På de flesta av skolorna gäller mobilförbudet för alla årskurser på skolan samt i förekommande fall även fritidshemmet. Många av grundskolorna har dessutom tillämpat mobilförbudet under flera år, dvs. även före införandet av de nya bestämmelserna i skollagen. De praktiska erfarenheterna visar också att de positiva effekterna har varit betydande. En majoritet av rektorerna i grundskolan, sex av tio, upplever också ett behov av en nationell reglering om att elevers mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början. Ett nationellt mobilförbud som norm hade kunnat stärka deras arbete för en mobilfri skolmiljö. I dag kan implementeringen av en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen försvåras av att det ser olika ut på olika skolenheter. Detta

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

exempelvis när högstadieskolor tar emot elever från olika skolor, med olika erfarenheter av en mobilfri skola. Det kan också framstå som svårmotiverat med ett mobilförbud under hela skoldagen för de elever som har vänner på skolor där mobiltelefoner är tillåtna. Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen skulle således kunna få en viktig normerande verkan, på så sätt att det i större utsträckning – hos såväl elever som vårdnadshavare – kommer finnas en förväntan om att skolan som utgångspunkt ska vara mobilfri.

5.4.2 Skäl som talar emot ett nationellt mobilförbud

Ett stort antal skolenheter förespråkar alternativa mobilförbud

En minoritet av landets grundskolor – nästan två av tio grundskolor och tre av tio anpassade grundskolor – tillämpar av olika skäl inte insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen (se figur 5.1). I antal skolenheter motsvarar detta nästan 1 000 skolor. Vid en första anblick kan det framstå som att dessa skolor har lämnat frågan om elevers användning av mobiltelefoner i skolmiljön helt oreglerad. Så är emellertid inte fallet. De flesta grundskolor som inte samlar in elevers mobiltelefoner i början av skoldagen arbetar i stället proaktivt med andra typer av mobilförbud. Detta sker exempelvis genom skriftliga rutiner i form av ordningsregler och mobilpolicys om insamling av mobiltelefoner under lektionstid eller förvaring av mobiltelefoner i elevernas skåp. Skälet till att regleringen ser olika ut på skolenhetsnivå är att det kan finnas betydande skillnader mellan skolor, både när det gäller behovet av och förutsättningarna för ett mobilförbud under hela skoldagen. Representanter för skolenheter som arbetar proaktivt på andra sätt än genom insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen har också framhållit att tillitsbaserade och relationsbyggande arbetssätt har större positiva effekter på trygghet och studiero än olika förbudsbaserade arbetssätt (se avsnitt 5.3.7). I sammanhanget kan det framhållas att två procent av landets grundskolor och en procent av de anpassade grundskolorna tidigare har tillämpat en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, men efter utvärdering valt att backa från detta (se bilaga 1). Även en skola som utredningen har träffat har tidigare – under två års tid – samlat in elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. Efter utvärdering har man dock valt att återgå till insam-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ling av mobiltelefoner under lektionstid i stället, och då med övervägande positiva effekter på såväl skolklimatet som lärmiljön.

Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen riskerar att få motsatta effekter för ett antal skolenheter

Av figur 5.4 framgår att en minoritet av landets grundskolerektorer, nästan tre av tio, är emot ett nationellt mobilförbud. Detta motsvarar cirka 1 000 rektorer. Även många lärare och elever är negativa till ett nationellt mobilförbud. Som framgår i avsnitt 5.3.7 har representanter för skolenheter som inte tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen framhållit att ett nationellt mobilförbud riskerar att få motsatta effekter på vissa skolenheter och i stället skapa nya problem. Det finns också stöd i forskningen för att totalförbud mot mobiltelefoner inte alltid fungerar som avsett och att det kan vara svårt att genomföra i praktiken (se t.ex. Grigic Magnusson, *Användning av mobiltelefoner i den digitaliserade skolan: Elevers och lärares perspektiv*, 2022). På vissa skolenheter upplevs därför en risk för att en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen kan leda till ökade konfliktnivåer, ett mer negativt skolklimat, arbetsmiljöproblem, en stor administrativ börda och oproportionerligt stora kostnader som belastar den pedagogiska verksamheten. Vidare har särskilt högstadieelever framhållit att ett mobilförbud under hela skoldagen skulle innebära en rad praktiska och faktiska begränsningar för dem. Flera av eleverna bedömer inte heller att ett sådant förbud skulle ha någon påverkan på deras totala skärmtid eller den sociala samvaron i skolan, med hänsyn till de korta raster som eleverna har. Många av eleverna anser att ett mobilförbud under hela skoldagen inte skulle få några som helst positiva effekter på studieron eller tryggheten i skolan. Representanter för elevorganisationer har vidare gjort gällande att ett sådant förbud riskerar att komma i konflikt med elevers grundläggande fri- och rättigheter.

Inte bara representanter på skolenhetsnivå har varit negativa till ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen. Representanter för Sveriges Kommuner och Regioner, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Sveriges Skolledare, Sveriges Lärare, Almega Utbildning, Sveriges Elevråd och Elevernas riksförbund har också varit tydliga med att man är emot ett sådant nationellt mobilförbud. Man har från dessa aktörers sida ifrågasatt

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ändamålet med en nationell lagstiftning eftersom det redan finns en möjlighet att reglera frågan på lokal nivå. Man har också ansett att beslut om daglig insamling av mobiltelefoner bäst fattas på skolenhetsnivå. Man anser därför att nuvarande lagstiftning är tillräcklig för att täcka det behov som finns och ser således inte något behov av ytterligare lagstiftning på området. Flera aktörer har också framhållit att det är för tidigt att utvärdera nuvarande lagstiftning som infördes under hösten 2022, dvs. för bara drygt två år sedan.

Ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen innebär en begränsning av huvudmäns, rektorers och lärares autonomi

Det svenska skolsystemet är huvudsakligen decentraliserat, även om staten och skolans huvudmän har ett gemensamt ansvar för skolan. Styrningen av skolväsendet innebär förenklat att riksdag och regering har ett övergripande nationellt ansvar för resultat och målutveckling, vilket i sin tur innebär ett ansvar för den generella kvaliteten i undervisningen, elevers kunskapsutveckling och den nationella likvärdigheten. På nationell nivå styr staten skolväsendet via skolmyndigheterna. På lokal nivå har huvudmän och rektorer ett ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet, se 4 kap. skollagen. Regleringen innebär en skyldighet att på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande arbete ska även genomföras på skolenhetsnivå, där rektor ansvarar för kvalitetsarbetet på den lokala skolan. Grundskolerektorers arbete ska i sin tur genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen uppfylls. Rektor ansvarar även för att samordna, leda och utveckla det pedagogiska arbetet på den lokala skolan. Lärare har i sin tur ett ansvar för den undervisning som de bedriver. Med ett sådant decentraliserat ansvar följer ett stort mandat att på lokal nivå besluta om det systematiska kvalitetsarbetet på verksamhetsnivå, utifrån den enskilda skolans behov och förutsättningar. Risker med en detaljstyrning av skolväsendet är med andra ord att den kan leda till minskad autonomi för huvudmän, rektorer och lärare samt en ökad administrativ börda.

Den lagstiftning om elevers användning av mobiltelefoner i skolan som infördes den 1 augusti 2022 ett är tydligt exempel på hur staten har förstärkt sitt ansvar för tryggheten och studieron i den sven-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ska skolan. Numera framgår det av lag att det som huvudregel är förbjudet att använda mobiltelefoner under lektionstid. I lagstiftningsarbetet överlämnades dock det *praktiska genomförandet* av denna bestämmelse till de enskilda skolenheterna. När det gäller rektors nuvarande *möjlighet* att besluta om daglig insamling av elevers mobiltelefoner i förebyggande syfte får ett sådant beslut gälla högst ett år i taget. Skälet till att rektors möjlighet att besluta om ett mobilförbud under hela skoldagen har begränsats på detta sätt har i förarbetena inte motiverats närmare än att ett sådant beslut inte bör gälla tills vidare. Det har samtidigt uttalats att det inte är fråga om ett beslut som ska avse en enstaka skoldag, utan tvärtom ett beslut som är avsett att kunna gälla tills vidare (se prop. 2021/22:160 s. 125). Ordningen stämmer väl överens med tanken om att det praktiska genomförandet av mobilförbudet under lektionstid är en del av det systematiska kvalitetsarbete som rektor på skolenhetsnivå ansvarar för och som regelbundet ska följas upp och vid behov omarbetas (jfr 4 kap. skollagen). Ett nationellt mobilförbud skulle således innebära en direkt begränsning av alla huvudmäns, rektorers och lärares autonomi inom deras respektive ansvarsområden.

Risken att ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen negativt påverkar elevers digitala beteende utanför skolmiljön

Barns användning av mobiltelefoner under skoltid får anses utgöra en spegling av deras användning av digitala enheter och digitala medier i bred bemärkelse. Det är också tydligt att det inte är mobiltelefonerna i sig, utan den problematiska användningen av dessa som utgör problemets kärna. Eftersom studier visar på ett negativt samband mellan elevers kunskapsresultat och deras digitala beteende utanför skolan, är det tydligt att elever kan behöva stöd i att använda sin mobiltelefon och digitala medier på ett bättre sätt. Det ingår också i skolans uppdrag att ge elever nödvändig digital kompetens. OECD har i en fördjupningsstudie av PISA 2022 pekat på ett möjligt negativt samband mellan mobilförbud under hela skoldagen och elevers digitala beteende utanför skolan. I studien fann man att det i vissa länder med mobilförbud under hela skoldagen var mindre sannolikt för elever att stänga av aviseringar när de skulle sova. Dålig sömn och sömnbrist är i sin tur tydligt kopplat till sämre mående och sämre kunskapsresultat i skolan (se *Students, digital devices and*

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

success). Eftersom det handlade om länder med skolsystem som inte är direkt jämförbara med det svenska kan det vara osäkert att överföra resultaten på svenska förhållanden. Studien visade dessutom att svenska elever som gick på skolor med mobilförbud under hela skoldagen var något mer benägna att stänga av notiser under natten, jämfört med svenska elever som inte hade ett sådant förbud på sina skolor (se avsnitt 4.6.3). Risken för att ett mobilförbud under hela skoldagen negativt kan påverka elevers digitala beteende utanför skolmiljön bör emellertid beaktas vid en intresseavvägning.

5.4.3 Intresseavvägningar

Inledning

Det kan konstateras att vi lever i ett samhälle där digital teknik ständigt utvecklas och blir en allt större del av vår vardag. Den digitala miljön har blivit en integrerad del även av barns och ungas liv. Nästan alla grundskoleelever har en egen mobiltelefon och använder internet dagligen. I ett modernt samhälle har mobiltelefonen närmast blivit en naturlig del av barns vardag. Mobiltelefonerna följer därför också med eleverna till och från skolan. Elever som pendlar kan ha sina biljetter i mobiltelefonen, de kan under skoltid använda mobiltelefonen för avkoppling och underhållning, som betalningsmedel i skolkafeterian eller för att kommunicera. Särskilt äldre elever har framhållit att mobiltelefonen är ett viktigt arbetsverktyg även mellan lektioner, men också ett verktyg för återhämtning och för att kunna delta i det sociala umgänget på raster. Under lektionstid kan mobiltelefonen fungera som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen och som ett användarvänligt stöd och en anpassning i skolarbetet för enskilda elever. Elever kan också av skäl som inte är relaterade till deras utveckling och lärande, t.ex. medicinska skäl, ha behov av sin mobiltelefon under hela eller delar av skoldagen.

Samtidigt finns tydligt forskningsstöd för att mobiltelefoner och den digitala miljön inte bara erbjuder möjligheter utan också risker för elever. Det står klart att mobiltelefoner i skolan kan distrahera eleverna, påverka deras kunskapsresultat negativt, öka tillfällena för nätkränkningar samt negativt påverka den sociala samvaron och andra hälsofrämjande aktiviteter. Den problematiska användningen av elevers mobiltelefoner i skolan innefattar således flera dimensioner.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Den problematiska användningen är inte heller enbart kopplad till undervisningen utan också till tiden mellan lektioner. Sambanden mellan mobilförbud under hela skoldagen och elevers mående och kunskapsresultat är i sin tur komplexa. Det finns ett mycket stort kunskapsunderlag på området, men samtidigt saknas i forskningen stöd för tydliga samband. Den forskning som visar på positiva effekter av ett mobilförbud under hela skoldagen är dels svår att överföra på svenska förhållanden, dels har den kritiserats för brister och osäkerheter. Vidare har OECD i en fördjupningsstudie av PISA 2022 pekat på ett möjligt negativt samband mellan mobilförbud under hela skoldagen och elevers digitala beteende utanför skolan, vilket ytterligare belyser komplexiteten i frågan. Även om de skolsystem som står ut i studien i detta avseende inte är självklart jämförbara med det svenska skolsystemet, väcker det frågan om elever i skolor med mobilförbud under hela skoldagen ges tillräckliga möjligheter och strategier för att kunna anta ett ansvarsfullt digitalt beteende. Det kan argumenteras för att elever inte ska vara beroende av sina privata mobiltelefoner för att skolan ska kunna uppfylla sitt uppdrag i denna del. Representanter för flera skolor har dock framhållit att ett mobilförbud under hela skoldagen skulle göra det svårare att utreda och lösa de digitala kränkningar och konflikter som sker utanför skoltid, men som eleverna tar med sig till skolan. Man har också gjort gällande att det naturliga samtalet mellan elever och skolpersonal om vad som sker i den digitala världen riskerar att försvinna om mobiltelefonerna förbjuds i skolmiljön. Vid en intresseavvägning måste därför de förväntade positiva effekterna av ett nationellt mobilförbud vägas noggrant mot olika risker som en sådan åtgärd kan komma att innebära för vissa skolenheter.

Särskild om en centralstyrning av skolväsendet

Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet, i form av en obligatorisk insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, skulle innebära en direkt begränsning av huvudmäns, rektorers och lärares autonomi på området. För ett vidare resonemang om inskränkningar i den kommunala självstyrelsen, se avsnitt 7.4.1. I ett decentraliserat skolsystem kan det rent principiellt ifrågasättas om det är ändamålsenligt med en central

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

detaljreglering om *hur* huvudmän, rektorer och lärare på skolenhetsnivå ska arbeta proaktivt inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Som ovan framhållits kan enskilda skolenheter med hänsyn till en rad variabler ha vitt skilda behov av och förutsättningar för detta arbete. Vid en intresseavvägning bör därför synpunkter och praktiska erfarenheter på skolenhetsnivå väga tungt. Majoriteten av landets grundskolor har som konstaterats mycket positiva erfarenheter av en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. Majoriteten av landets grundskolerektorer är också positiva till en nationell reglering härom. Samtidigt är det ett stort antal skolenheter och flera berörda aktörer som är tydligt negativa till ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen. Många av de skolenheter som i dag inte tillämpar möjligheten till daglig insamling av elevers mobiltelefoner har varit starkt emot att behöva inordnas under en sådan detaljstyrning.

Särskilt om elevperspektivet

Härvid måste beaktas risken för att ett nationellt mobilförbud kan leda till negativa effekter för enskilda skolenheter och enskilda elever. Många skolor som i dag tillämpar välfungerande alternativa arbetssätt för en mobilfri skolmiljö och/eller en mobilfri klassrumsmiljö har förutsett en ökad konfliktnivå, ett försämrat skolklimat och en rad arbetsmiljöproblem till följd av ett nationellt mobilförbud. Det kan därför ifrågasättas om det är ändamålsenligt och proportionerligt att införa ett obligatoriskt mobilförbud under hela skoldagen för dessa skolor. Detsamma gäller för de skolor som nyligen har infört en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, under förutsättningen att en sådan åtgärd ska utvärderas minst en gång om året.

För de skolor som inte redan samlar in elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, eller för skolor som precis har infört ett sådant mobilförbud, är det troligt att många elever, men även vårdnadshavare och skolpersonal, under i vart fall en övergångsperiod kommer att uppleva ett nationellt mobilförbud som negativt. Särskilt för de elever som nu går på högstadiet och som inte tidigare haft en mobilfri skolmiljö kan ett nationellt mobilförbud komma att upplevas som en stor omställning och inskränkning. Ett omhändertagande av elev-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ers mobiltelefoner under hela skoldagen innebär också faktiska begränsningar av elevers fri- och rättigheter. Vid en proportionalitetsbedömning måste avvägningar göras mellan både olika perspektiv som är viktiga för alla elever och sådana som är viktiga för endast vissa elever. Exempelvis behöver ett nationellt mobilförbud utformas så att hänsyn tas till elever som under skoldagen av olika anledningar kan ha behov av tillgång till sin mobiltelefon, t.ex. av medicinska skäl eller som ett särskilt stöd. Under förutsättning att tillämpningsområdet avgränsas på ett proportionerligt sätt bedöms ett nationellt mobilförbud kunna vara förenligt med de grundläggande fri- och rättigheterna (se avsnitt 5.5.9). Även om ett nationellt mobilförbud inte står i direkt strid med de grundläggande fri- och rättigheterna, kan det ifrågasättas om det är ändamålsenligt att begränsa särskilt högstadieelevers tillgång till sina mobiltelefoner även under raster. Detta med hänsyn till att mobiltelefonerna redan är en integrerad del av elevernas praktiska liv och skolarbete. Det som talar för att eventuella negativa effekter i detta avseende kan begränsas till en övergångsperiod är de praktiska erfarenheter från olika högstadieskolor som redan infört en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. På skolor där ett sådant mobilförbud huvudsakligen efterfrågats av lärare, och där såväl rektorer som elever på förhand varit skeptiska eller negativa, är erfarenheten att implementeringen trots detta har fallit mycket väl ut. Vidare kan det konstateras att den stora majoriteten av elever som kommer att börja på högstadiet framöver redan kommer från en mobilfri skolmiljö, eftersom fler och fler grundskolor tillämpar insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen. För dessa elever bedöms övergången till ett mobilfritt högstadium inte behöva innebära några större svårigheter eller negativa effekter. Det är samtidigt svårt, för att inte säga omöjligt, att förutse de långsiktiga konsekvenserna av en gradvis förskjutning mot olika begränsningar av såväl rektorers och lärares autonomi som elevers rättigheter.

Särskilt om administration, arbetsmiljöproblem och kostnader

Införandet av ett nationellt mobilförbud illustrerar hur skolans uppdrag är större än den enskilde lärarens pedagogiska uppdrag. De senaste åren har en rad skolreformer genomförts som inneburit att lära-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

res administrativa uppgifter blivit allt fler, på bekostnad av det pedagogiska uppdraget (se närmare om detta i det betänkande som Utredningen om en minskad administrativ börda för förskollärare och lärare ska presentera under våren 2025). Vid en intresseavvägning måste därför särskilt risken för att ett nationellt mobilförbud i skolan kommer att innebära administrativt merarbete för lärare beaktas. En insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kräver sin administration, vilket i sin tur kräver resurser. De enskilda skolenheternas möjligheter att sköta in- och utlämningen av elevernas mobiltelefoner genom en central administration skiljer sig åt beroende på skolans förutsättningar och hur skolan är organiserad. De flesta skolenheter saknar en administrativ expedition, varför det i praktiken ofta är lärare på de enskilda skolenheterna som administrerar in- och utlämningen av elevernas mobiltelefoner. För att ett nationellt mobilförbud ska kunna få avsedda effekter är det avgörande att det praktiska arbetet hanteras på ett sätt som inte tar för mycket tid i anspråk från undervisningen eller bidrar till för stort administrativt merarbete för lärare. I det tidigare lagstiftningsarbetet har framhållits att det kan finnas administrativa vinster med att mobiltelefonerna samlas in vid skoldagens början och lämnas tillbaka först vid skoldagens slut (jfr prop. 2021/22:160 s. 122). De praktiska erfarenheterna visar också att en daglig insamling för de allra flesta skolenheter inte innebär någon större administrativ börda, relativt alternativa sätt att hantera frågan på. Elevernas mobiltelefoner finns redan i skolmiljön, vilket innebär att frågor om dessa måste hanteras av skolan på ett eller annat sätt. De dialoger som utredningen haft med olika skolor visar att in- och utlämning av mobiltelefoner vid varje lektionstillfälle och olika diskussioner kring elevers användande av mobiltelefoner under skoltid riskerar att ta mer undervisningstid i anspråk samt leda till fler konflikter och mer administrativt arbete än en insamling i början av skoldagen. De flesta skolenheter tillämpar också redan en insamling i början av skoldagen på ett till synes kostnadseffektivt sätt, dvs. inom ramen för befintliga resurser och därtill med övervägande positiva effekter. Riskerna för att ett nationellt mobilförbud kan komma att drabba enskilda skolenheter med stora kostnader och lärare med administrativt merarbete ska emellertid inte underskattas.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Utredarens samlade bedömning

Sedan den 1 augusti 2022 framgår uttryckligen av skollagen att det som huvudregel råder mobilförbud under lektionstid. Det framgår dock tydligt av analysen att alla elever inte klarar av att låta bli att använda sin mobiltelefon under lektionstid. Detta skapar störningsmoment och konfliktytor, där lärare behöver omhänderta elevers mobiltelefoner i reaktivt syfte. Ett nationellt mobilförbud i form av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen utgör en proaktiv åtgärd. En sådan proaktiv åtgärd syftar till att minska risken för att läraren inte uppmärksammar att elever går miste om undervisning när de använder sina mobiltelefoner eller för att lärare inte upptäcker att elever använder sina mobiltelefoner på ett kränkande sätt. Det är också en proaktiv åtgärd för att minska risken för upprepade ordningsstörningar under skoldagen där värdefull undervisningstid går förlorad. Ett nationellt mobilförbud är dessutom en proaktiv åtgärd för att främja det sociala samspelet i skolan. Även om det i forskningen saknas tydlig evidens för de positiva effekterna av ett mobilförbud under hela skoldagen, visar den beprövade erfarenheten att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan vara en effektiv åtgärd för att stärka tryggheten och studieron i skolan, men också för att främja det sociala samspelet. Forskning ger i sin tur brett stöd för att ett skolklimat som präglas av trygghet och studiero är gynnsamt för elevers prestationer i skolan. Trygghet och studiero är med andra ord förutsättningar för elevers kunskapsutveckling. En nationell regelstyrning på området kan därför motiveras utifrån att en sådan åtgärd kan skapa viktiga ramar och nödvändiga förutsättningar för att förebygga störningar i undervisningen, eftersom en förbättrad lärmiljö ger elever bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Vidare tillämpar redan drygt åtta av tio grundskolor en insamling av elevers mobiltelefoner i början skoldagen, därtill med övervägande positiva effekter. Detta faktum kan anses tala både för och emot behovet av en central styrning på området. De positiva och normskapande effekter som ett nationellt mobilförbud kan förväntas ge måste därför ställas mot riskerna att åtgärden kan få motsatta effekter för vissa skolenheter.

Även om en stor andel rektorer och lärare upplever att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen ökar sannolik-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

heten för att skapa trygghet och studiero är det inte säkert att en nationell lagstiftning om detta skulle få en sådan effekt. I sammanhanget ska framhållas att ett stort antal skolenheter, uppskattningsvis 1 000 grundskolor, aktivt har valt att genomföra förbudet mot mobiltelefoner under lektionstid på andra sätt än genom en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. Det saknas anledning att ifrågasätta uppgiften om att dessa alternativa arbetssätt är välfungerande. Det kan inte heller antas att elevers användning av mobiltelefoner under skoltid är problematisk på alla landets grundskoleenheter. I tidigare lagstiftningsarbete har också framhållits att beslut huruvida elever ska ha tillgång till sina mobiltelefoner under hela skoldagen bör fattas på skolnivå och inte nationell nivå (se prop. 2021/22:160 s. 123).

Det kan mot denna bakgrund finnas anledning att, före införandet av en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, överväga att följa upp den nuvarande lagstiftningen när denna varit i kraft under en längre period, och då undersöka hur den tillämpas, vilka effekter den har gett samt målgruppernas behov av ändrad lagstiftning. Skolverket ska i sitt *Uppdrag att undersöka användning av digitala enheter i skolan och i fritidshemmet* (U2024/01728) bl.a. följa upp hur bestämmelsen i 5 kap. 4 a § skollagen tillämpas i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet samt undersöka hur sådana digitala enheter används under övrig tid i skolan och fritidshemmet. Detta uppdrag är pågående och ska slutredovisas först under 2026. Även internationella organisationer som OECD har uttalat att det behövs fördjupade studier på området för att kunna motivera ett totalt mobilförbud i skolan. Effekterna av ett nationellt mobilförbud får sammantaget bedömas som något osäkra. Vid en samlad intresseavvägning bedöms dock de nationella vinsterna med en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen överväga de nackdelar och risker som en sådan reglering kan komma att innebära för enskilda skolenheter. Dessa risker bedöms kunna motverkas genom att tillämpningsområdet för ett nationellt mobilförbud avgränsas och implementeras på ett ändamålsenligt sätt samt att skolan tilldelas nödvändiga medel för att kunna administrera in- och utlämningen av elevers mobiltelefoner.

Eftersom den beprövade erfarenheten talar för att en insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen kan vara en effektiv

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förebyggande åtgärd på området, kan åtgärden motiveras även om skolan redan uppfattas som trygg eller huvudsakligen fri från ordningsstörningar. Främjande och förebyggande insatser kan också vara motiverade som viktiga trygghetsskapande åtgärder för att skapa en bättre lärmiljö i skolan. Ur ett ändamåls- och proportionalitetsperspektiv bedöms det därför inte finnas några legala hinder för ett nationellt mobilförbud. Detta förutsätter som ovan framhållits att regleringen balanseras med ett tillräckligt avgränsat tillämpningsområde för att tillgodose skolans kompensatoriska uppdrag och möta enskilda elevers individuella behov och förutsättningar.

Mot denna bakgrund är det utredarens utgångspunkt att ett nationellt mobilförbud, med hänsyn till ändamålet och syftet med en sådan åtgärd, bör omfatta samma tillämpningsområde och möjlighet till undantag som den nuvarande fakultativa bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen. Vidare bedöms ett nationellt mobilförbud få avsedda effekter endast under förutsättning att det utarbetas och implementeras tillsammans med och på ett för eleverna tydligt sätt, i de lokala skolornas skriftliga rutiner och skol-/ordningsregler. Utredarens förslag till ett nationellt mobilförbud redogörs närmare för i avsnitt 5.5.

5.5 Förslag om ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

5.5.1 Ett nationellt mobilförbud och bestämmelsens placering i skollagen

Förslag: Ett nationellt mobilförbud ska införas genom en revidering av den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen.

Skäl för förslaget

Enligt uppdragsbeskrivningen ska utredaren lämna nödvändiga författningsförslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid varje skoldags början, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Utredarens utgångspunkt är att ett sådant nationellt mobil-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förbud, av ändamåls- och proportionalitetsskäl, inte bör utsträckas längre än nödvändigt. En bestämmelse om ett obligatoriskt mobilförbud bör därför, så långt det är möjligt, följa samma struktur som den nuvarande fakultativa bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen. Den bestämmelsen ger i dag rektor i aktuella utbildningar en *möjlighet* att besluta om omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen. Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet införs således lämpligen genom en revidering av den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen. Med dessa utgångspunkter gör utredaren följande närmare överväganden.

5.5.2 Ett nationellt mobilförbud ska avse de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet

Förslag: Ett nationellt mobilförbud ska avse de obligatoriska skolformerna – förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan – samt fritidshemmet.

Skäl för förslaget

Enligt uppdragsbeskrivningen är uppdraget avgränsat till att avse de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Utredaren har därför inte övervägt att låta förslaget omfatta de frivilliga skolformerna, dvs. förskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller den kommunala vuxenskolan. Överväganden om varför dessa skolformer inte bör omfattas av ett mobilförbud under hela skoldagen återfinns i Ds 2021:13 s. 185.

Det kan övervägas om elever på högstadiet ska undantas från en obligatorisk reglering om insamling av mobiltelefoner i början skoldagen. Detta med anledning av elevernas förhållandevis höga ålder och att högstadieelever i högre utsträckning än andra elever har gjort gällande olika negativa konsekvenser av en sådan åtgärd. Det samlade kunskapsunderlaget tyder dock på att ett mobilförbud under hela skoldagen kan ha som störst positiva effekter på just högstadiet. För denna slutsats talar följande. Det är tydligt att högstadieelever i högre utsträckning än yngre elever drabbas negativt av den problematis-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ka användningen av mobiltelefoner i skolan. Högstadielärare anser i anmärkningsvärt högre utsträckning än andra lärare att deras arbete ofta störs av mobiltelefoner under lektionstid (se enkätundersökning i *Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin 2021)*. Enligt enkätdata från PISA 2022 är det också en anmärkningsvärt stor andel av elever på högstadiet som upplever mobiltelefoner i skolan som ett distraktions- och störningsmoment. Andelen elever på högstadiet som upplever studiero på lektionerna har också minskat över tid (se Skolinspektionen, *Attityder till skolan 2018*). Vidare är det tydligt att den totala tiden på digitala medier ökar snabbt med åldern. Överdriven skärmanvändning har enligt studier ett starkt negativt samband med sämre kunskapsresultat och andra negativa hälsoeffekter (se avsnitt 4.4 och 4.6). Även om det är osäkert om ett mobilförbud under hela skoldagen kan leda till att elevers totala skärmtid minskar, visar undersökningar att elever på högstadiet i relativt hög utsträckning anser att de lägger för mycket tid på sina mobiltelefoner och sociala medier. En insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen kan således vara en effektiv åtgärd för att minska antalet distraktions- och störningsmoment särskilt för högstadieelever. Vidare visar undersökningar att nätmobbning har blivit ett allt större problem i skolan (se avsnitt 4.3 och 4.4). Högstadieelever har också en mer negativ upplevelse av trygghet i skolan jämfört med både äldre och yngre elever. Det finns mot denna bakgrund anledning att vidta åtgärder som innebär att elever under skoldagen kan fredas från användning av mobiltelefoner som kan innebära kränkningar, t.ex. genom elaka inlägg i sociala medier eller filmning/ fotografering mot deras vilja (jfr prop. 2021/22:160 s. 122 f. samt avsnitt 4.3 och 4.4). Ett nationellt mobilförbud i skolan innebär självklart inte att kränkningar automatiskt kommer att upphöra. Däremot kan en obligatorisk insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen vara en åtgärd bland andra för att elever, tillsammans med vuxna på skolan, ska kunna arbeta för att hitta välfungerande strategier mot mobbning och olika typer av kränkningar. Eftersom en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen kan minska inte bara tillfällena för kränkningar utan också antalet distraktions- och störningsmoment under skoldagen bedöms sammantaget starka skäl tala för att även högstadiet ska omfattas av ett nationellt mobilförbud.

När det gäller fritidshemmet har detta ofta en nära organisatorisk och praktisk koppling till de obligatoriska skolformerna. I den prak-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

tiska tillämpningen omfattas också fritidshemmet regelmässigt av det mobilförbud som gäller på skolan i övrigt. Flera aktörer har gjort gällande att det finns en risk för att äldre elever, motsvarande årskurs 4–6, kommer att välja att gå hem i stället för att vara på fritids efter skolan om ett nationellt mobilförbud kommer att omfatta även fritidshemmet. Den risken bedöms dock inte utgöra ett tillräckligt starkt skäl för att undanta fritidshemmet från ett nationellt mobilförbud. Vid en samlad bedömning talar därför starka skäl för att även fritidshemmet ska omfattas av den föreslagna regleringen.

5.5.3 Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud

Förslag: Utöver vad som anges i 5 kap. 4 b § skollagen, ska elevers mobiltelefoner samlas in vid varje skoldags början. Mobiltelefonerna ska återlämnas senast vid skoldagens slut.

Rektor får besluta att även annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början och återlämnas senast vid skoldagens slut. Rektorns beslut får avse högst ett år i taget.

Bedömning: I övrigt saknas behov av att förtydliga det befintliga regelverket när det gäller vilken utrustning som avses.

Skäl för förslaget och bedömningen

Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud

Enligt uppdragets ordalydelse ska utredaren lämna ett lagförslag om en daglig insamling av såväl mobiltelefoner som annan elektronisk kommunikationsutrustning. Vidare innefattar uppdraget att analysera om regelverket behöver förtydligas när det gäller vilken utrustning som ska omfattas av ett nationellt mobilförbud.

Den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 4 d § skollagen har utformats teknikneutralt och omfattar således en möjlighet att samla in ”mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning” under hela skoldagen. Skälet till att mobiltelefoner har omnämnts

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

särskilt i bestämmelsen är att mobiltelefonen är det privata digitala verktyg som är i särklass absolut vanligast att elever har med sig till skolan (se prop. 2021/22:160 s. 102 f.). I den praktiska tillämpningen är det i princip uteslutande elevers privata mobiltelefoner som samlas in med stöd av denna bestämmelse.

Det som talar emot att peka ut särskilda digitala verktyg är att lagstiftning bör utformas så teknikneutralt som möjligt. Specificering av vilken elektronisk kommunikationsutrustning som avses kan göra att lagstiftningen snabbt blir inaktuell. Samtidigt bör ett nationellt mobilförbud, med hänsyn till ändamålet och syftet med en sådan åtgärd, som utgångspunkt inte utsträckas vidare än nödvändigt. Den enkätundersökning som utredningen har gjort visar också att drygt åtta av tio rektorer i grundskolan anser att regelverket bör förtydligas när det gäller vilken utrustning som avses. Även de samlade erfarenheterna som utredningen har tagit del av visar att den problematiska användningen av digitala enheter i skolmiljön är koncentrerad till användningen av elevers privata mobiltelefoner. Det är tydligt att det inte är mobiltelefonerna i sig, utan hur de används som är avgörande för om de kan anses utgöra ett distraktionsmoment eller verktyg för lärande. Med hänsyn till mobiltelefonens format samt dess lättillgängliga och lockande utbud är användningsområdet anpassat till precis den användning som kan vara som mest skadligt i skolmiljön. De digitala riskerna i skolan bedöms därmed vara som störst med just elevers privata mobiltelefoner. Vid en samlad intresseavvägning väger också ändamålet och syftet med ett nationellt mobilförbud tyngre än att utforma lagstiftningen teknikneutralt. Det föreslås därför att endast mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud. I lagtexten bör förtydligas att det är elevers mobiltelefoner som avses. Förslaget omfattar således t.ex. inte elevassistenter och annan skolpersonal.

Parallellt med ett nationellt mobilförbud ges en fortsatt möjlighet att omhänderta t.ex. smartklockor under hela skoldagen

Som framgår ovan är den problematiska användningen av digitala verktyg inte begränsad till elevers privata mobiltelefoner. Den kan omfatta även t.ex. elevers privata smartklockor eller skolans datorer och läsplattor om dessa inte är studieanpassade. Skolans digitala enheter är emellertid avsedda att användas i undervisningen och kan

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

redan av detta skäl inte omfattas av en insamling under hela skoldagen. För att motverka den problematiska användningen av skolans digitala enheter bör man i stället arbeta med bättre studieanpassning av dessa enheter samt tydligare regler när det gäller enheternas användningsområde. Sådana åtgärder ligger emellertid utanför ramarna för detta uppdrag. När det gäller elevers privata smartklockor skulle det däremot kunna övervägas att låta även dessa enheter omfattas av en obligatorisk insamling under hela skoldagen. Annat har dock inte framkommit än att den problematiska användningen av smartklockor, än så länge, är mycket begränsad i förhållande till problematiken med elevers mobiltelefoner. Det kan samtidigt konstateras att det inte är möjligt att förutse om den problematiska användningen av smartklockor i skolan, eller andra digitala enheter för den delen, kommer att öka framöver. Enstaka skolor som utredningen haft kontakt med har valt att låta även smartklockor omfattas av den dagliga insamlingen av elevernas privata digitala enheter. Andra skolor har, i vissa fall parallellt med en insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen, skol-/ordningsregler som innebär att smartklockor ska sättas i ”skolläge” under skoldagen. Det framstår vid en samlad intresseavvägning som ändamålsenligt att rektor även fortsättningsvis ska ha *möjlighet* att besluta att även annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner ska samlas in under hela skoldagen. I sådana fall ska även sådan utrustning återlämnas senast vid varje skoldags slut. Det framstår som ändamålsenligt att ett sådant rektorsbeslut regelbundet följs upp och utvärderas inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet på den lokala skolenheten. Rektorns beslut om att omhänderta annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner under hela skoldagen bör därför gälla för högst ett år i taget.

Parallellt med ett nationellt mobilförbud ges en fortsatt möjlighet till omhändertagande i förebyggande syfte enligt 5 kap. 4 b § skollagen

Även vid införandet av ett nationellt mobilförbud kommer det fortsatt att finnas behov av en möjlighet att kunna omhänderta såväl mobiltelefoner som annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 5 kap. 4 b § skollagen, i syfte att förebygga störningar i undervisningen eller för att förebygga kränkande fotografering och filmning. Det kan t.ex. handla om omhändertagande av andra digitala

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

verktyg än mobiltelefoner, som t.ex. skolans datorer eller elevers smartklockor. Vidare bör det, precis som i dag, vara möjligt att i förebyggande syfte omhänderta en enskild elevs mobiltelefon när så är befogat. Det kan t.ex. handla om omhändertagande av en mobiltelefon som eleven har fått tillstånd att använda på raster men inte under lektionstid. Det kan också bli aktuellt med ett omhändertagande av en mobiltelefon som en elev har fått tillstånd att använda under lektionstid, men som eleven inte har behov av vid t.ex. ett prov (se avsnitt 5.5.4). Mot denna bakgrund bör hänvisningen i nuvarande 5 kap. 4 d § till bestämmelsen i 5 kap. 4 b § kvarstå.

I övrigt bedöms det inte finnas något behov av förtydligande av regelverket när det gäller vilken utrustning som avses

Förslaget innebär sammanfattningsvis ett nationellt mobilförbud i form av en obligatorisk insamling av elevers mobiltelefoner i början av skoldagen, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Förslaget innebär också en fortsatt möjlighet att vid behov kunna besluta om insamling även av annan elektronisk kommunikationsutrustning. I övrigt bedöms det inte föreligga något behov av att förtydliga det befintliga regelverket när det gäller vilken utrustning som avses. Det framstår tvärtom som nödvändigt att bestämmelserna i övrigt hålls teknikneutrala, inte minst med beaktande av den snabba teknikutveckling som pågår. Fördelen med begreppet ”elektronisk kommunikationsutrustning” är att det är etablerat och redan finns i t.ex. rättegångsbalken och lagen om hemlig dataavläsning (se prop. 2015/16:68 och prop. 2021/22:119 s. 67 f.).

5.5.4 Undantag för pedagogisk användning vid undervisning och undantag för enskilda elever

Förslag: Rektor eller lärare ska få göra undantag från insamling för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 5 kap. 4 a § skollagen, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Skäl för förslaget

Utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud innebär att det i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet införs en huvudregel om mobilförbud under hela skoldagen. Enligt uppdragsbeskrivningen ska utredaren analysera och föreslå vilka undantag från ett nationellt mobilförbud som det är lämpligt att en rektor ska kunna besluta om, samt eventuella andra behov av undantag. Enligt uppdragsbeskrivningen bör en utgångspunkt vara att det ska vara möjligt att besluta om undantag om det finns särskilda skäl.

Utredningens enkätundersökning visar att en majoritet av landets grundskolerektorer anser att det ska vara möjligt att göra undantag för enskilda elever av t.ex. pedagogiska eller medicinska skäl. En liten andel av grundskolerektorerna anser att det ska vara möjligt att undanta hela årskurser eller t.o.m. hela grundskoleenheter från ett nationellt mobilförbud (se bilaga 1). Sådana omfattande möjligheter till undantag skulle emellertid direkt motverka det normbildande ändamålet med ett nationellt mobilförbud. Redan av detta skäl bedöms det inte ändamålsenligt att kunna undanta hela årskurser eller skolenheter från ett nationellt mobilförbud. Utredaren föreslår därför inte heller några sådana möjligheter till omfattande undantag. Beträffande andra möjligheter till undantag gör utredaren följande överväganden.

Vid en analys av effekterna av ett nationellt mobilförbud och vilka möjligheter till undantag som en sådan åtgärd bör förenas med måste särskilt elevperspektivet beaktas. Enligt nuvarande 5 kap. 4 d § skollagen får rektor eller lärare göra undantag från beslut om insamling under samma förutsättningar som tillåts inom ramen för 5 kap. 4 a § samma lag, en bestämmelse som är tillämplig endast vid undervisning, och därutöver för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Av 5 kap. 4 a § första stycket framgår att vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller som utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap. skollagen. Om det finns särskilda skäl får rektorn eller en lärare enligt 5 kap. 4 a § andra stycket tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning vid undervisning även i andra fall än som avses i den paragrafens första stycke. Med

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

särskilda skäl avses sådana fall som inte är hänförliga till elevens utveckling och lärande. Möjligheten att i dessa fall tillåta användning ska tillämpas restriktivt och innebär inte en möjlighet att tillåta användning av mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning för hela undervisningsgrupper. När det gäller innebörden av särskilda skäl enligt 5 kap. 4 d § tredje stycket i förhållande till innebörden av samma begrepp i 5 kap. 4 a § andra stycket har det betydelse att en lektion är en mycket kortare tidsrymd än en hel skoldag. Om en elev t.ex. använder sin mobiltelefon som ett medicinskt hjälpmedel med jämna mellanrum kan det eventuellt vara möjligt att omhänderta den en kortare tid som t.ex. under en lektion, men inte under en hel skoldag (jfr exemplen i avsnitt 5.5.3). I sådana fall kan det bedömas att det inte finns särskilda skäl att låta eleven använda mobiltelefonen vid undervisning med stöd av 5 kap. 4 a § andra stycket, men att det finns särskilda skäl att låta eleven använda mobiltelefonen under andra delar av skoldagen med stöd av förevarande paragraf (se prop. 2021/22:160 s. 231 och s. 235). Enligt förarbetena tydliggör hänvisningen i 5 kap. 4 d § till undantagen i 5 kap. 4 a § hur möjligheten till omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning under hela skoldagen hänger ihop med bestämmelsen om en reglerad användning av sådan utrustning i undervisningen. Redan systematiska skäl talar således för att även en bestämmelse om ett nationellt mobilförbud i skolan på motsvarande sätt bör kopplas samman med bestämmelsen i 5 kap. 4 a §. Därtill talar både ändamåls- och proportionalitetsskäl för att ett nationellt mobilförbud inte bör utsträckas längre än nödvändigt. Nuvarande lagstiftning lämnar utrymme för anpassningar utifrån skolans kompensatoriska uppdrag och elevers individuella behov. De möjligheter till undantag som i dag kan göras från ett mobilförbud under hela skoldagen bör mot denna bakgrund kvarstå. Med hänsyn till de digitala risker som användningen av mobiltelefoner i skolmiljön kan innebära finns dock anledning att understryka att möjligheterna till undantag ska tillämpas med restriktivitet. Utredaren ansluter sig mot denna bakgrund till de överväganden som gjorts i dessa avseenden i tidigare förarbeten, se a. prop. s. 125 ff. och s. 234 f., med följande förtydliganden och tillägg.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Undantag för pedagogisk användning i undervisningen

De digitala verktyg som för närvarande förekommer i undervisningen i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet är huvudsakligen datorer och surfplattor, se avsnitt 5.3.2. Härutöver förekommer att lärare, av pedagogiska skäl, integrerar elevers privata mobiltelefoner i undervisningen. Det kan handla om att elever, i helklass eller i enskilda grupper, får utföra olika uppgifter med hjälp av sina mobiltelefoner. I undervisningssituationen kan mobiltelefonen i förhållande till andra verktyg ibland vara ett mer användarvänligt hjälpmedel. Exempelvis kan mobiltelefonerna vara smidiga att använda för att göra en digital omröstning, fotografera av texter eller uppgifter, spela in ljudfiler till uppgifter eller fotografera i miljöer utanför klassrummet. Inom ramen för undantag för pedagogisk användning i undervisningen faller också situationer där en elev bedöms ha behov av en mobiltelefon som ett pedagogiskt hjälpmedel, utan att det finns någon koppling till bestämmelserna om extra anpassning och särskilt stöd i 3 kap. skollagen (se a. prop. s. 230). Många gånger är det emellertid möjligt att använda skolans digitala enheter i samma syften. Med hänsyn till de digitala risker som användningen av mobiltelefoner i skolmiljön kan innebära finns det därför skäl att göra noggranna överväganden om just en mobiltelefon utgör ett adekvat verktyg att integrera i undervisningen. Även om möjligheten att använda mobiltelefoner i undervisningen ska tillämpas med restriktivitet bedömer utredaren att ett sådant undantag framstår som motiverat. Det skulle kunna argumenteras för att skolan är skyldig att tillhandhålla nödvändiga lärverktyg i undervisningen och att elever därför inte ska vara beroende av privat utrustning (jfr t.ex. 10 kap. 10 § skollagen). Vidare har regeringen nyligen gett Skolverket i uppdrag att föreslå åtgärder som kan minska användningen av digitala enheter som elever själva tar med sig till skolan (U2024/01728). Uppdraget är för närvarande pågående. Samtidigt är det ett faktum att mobiltelefoner redan är en naturlig del av elevernas liv och att många elever därför kommer att ha med sina mobiltelefoner till skolan, även om dessa samlas in i början av skoldagen. Många elever har av olika skäl inte heller möjlighet att lämna mobiltelefonen hemma. Skolan kommer således aldrig att bli helt mobilfri. Vidare, eftersom digitala kompetenser är så centrala i dagens samhälle, är det nödvändigt att elever redan tidigt i grundskolan ges bästa möjliga

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

förutsättningar att utveckla dessa. Det ingår också i skolans uppdrag att ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens. Definitionen av olika digitala kompetenser, liksom hur dessa ska förvärvas och mätas, framstår emellertid inte som lika självklara. Frågor som anknyter hit är för närvarande också under utredning (se *En tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna*, dir. 2023:173) och vidare är en ny digitaliseringsstrategi under framtagande. När det gäller hur mobiltelefoner och annan digital teknik bäst integreras i undervisningen saknas ännu tydlig evidens. Vid en samlad intresseavvägning bedömer utredaren att lärares och rektorers autonomi och möjlighet att göra professionella bedömningar i dessa frågor för närvarande väger tyngre än ett absolut mobilförbud i undervisningen. Enskilda lärare ska alltså som utgångspunkt ha fortsatt möjlighet att använda elevers mobiltelefoner i sin undervisning. Det praktiska utrymmet för att integrera mobiltelefoner i undervisningen blir naturligen mindre när elevernas mobiltelefoner förvaras inlåsta, i förhållande till om mobiltelefonerna hade funnits lättillgängliga i mobillådor i klassrummet eller i elevernas egna skåp. Det faktiska utrymmet kan även begränsas av hur rektor väljer att samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten (se 2 kap. 9 § skollagen). Rektorerna behöver därför lokalt föra en dialog med sina lärare om och i så fall i vilken utsträckning elevers mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning bör användas i undervisningen (jfr a. prop. s. 124). Även med beaktande av detta bedömer utredaren att ett nationellt mobilförbud bör förses med ett undantag för pedagogisk användning i undervisningen.

Undantag för extra anpassningar eller stöd enligt 3 kap. skollagen

För att ett nationellt mobilförbud ska kunna anses ändamålsenligt och proportionerligt behöver det balanseras mot skolans kompensatoriska uppdrag. Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet, oavsett var i landet den anordnas. Detta gäller också oavsett vilken huvudman som bedriver utbildningen. Likvärdighet betyder inte likformighet eller lika mycket resurser, utan hänsyn ska tas till elevers olika förutsättningar och behov. Användning av mobiltelefoner i undervisningen kan således i enskilda fall vara särskilt moti-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

verad för vissa elever, som ett hjälpmedel inom ramen för en extra anpassning eller som ett extra stöd för att bidra till en förbättrad lärsituation. För t.ex. vissa elever med funktionsnedsättning kan mobiltelefonen utgöra en nödvändig insats för att kunna utveckla färdigheter och förmågor på lika villkor som andra elever. I tidigare lagstiftningsarbete har också framförts att för vissa elever med funktionsnedsättning kan mobiltelefonen anses vara ett för eleverna mer accepterat och mindre stigmatiserande hjälpmedel jämfört med andra verktyg (se a. prop. s. 103). Mobiltelefonen kan många gånger också vara ett mer användarvänligt alternativ jämfört med andra digitala enheter. Med hänsyn till de digitala risker som användningen av mobiltelefoner i skolmiljön kan innebära måste det dock, som ovan framhållits, noggrant övervägas utifrån den enskilda elevens behov och förutsättningar om just en mobiltelefon utgör ett adekvat hjälpmedel. När det gäller själva processen och vem som fattar beslut framgår detta av 3 kap. skollagen, se närmare i a. prop. s. 104.

Undantag för särskilda skäl under hela eller delar av skoldagen

Med särskilda skäl avses situationer när en elev vid enstaka tillfälle, eller kontinuerligt under hela eller delar av skoldagen, behöver använda sin mobiltelefon av skäl som inte är kopplade till elevens utveckling och lärande (jfr a. prop. s. 231). Det kan handla om att en elev behöver ha tillgång till sin mobiltelefon för att kunna bli nådd vid en viss tidpunkt, av t.ex. familje- eller hälsoskäl. Det kan också handla om att en elev av medicinska skäl, t.ex. en elev med diabetes som regelbundet behöver kunna kontrollera sitt blodsocker, har behov av tillgång till mobiltelefonen under hela skoldagen. Vissa elever, t.ex. elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, kan också av särskilda skäl ha behov av en mobiltelefon under hela eller delar av skoldagen. För andra elever, t.ex. elever med dyskalkyli, kan mobiltelefonen vara ett viktigt stöd för att kunna hålla reda på tiden. Det kan i enskilda fall även finnas risker kopplade till en elevs trygghet och psykiska hälsa som innebär att eleven måste ha tillgång till mobiltelefonen under delar av eller hela skoldagen. Det kan t.ex. handla om elever med problematisk skolfrånvaro eller elever som av andra skäl på ett enkelt sätt behöver kunna komma i kontakt med vårdnadshavare, socialtjänst eller en barnrättsorganisation. Ett annat

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

exempel på något som skulle kunna utgöra särskilda skäl är att mobiltelefonen kan vara ett användarvänligt översättningsstöd för nyanlända elever, för att dessa elever snabbare ska kunna komma in i språket och den sociala gemenskapen i skolan. En bedömning av vad som utgör särskilda skäl måste göras i det enskilda fallet. Det ska åter framhållas att möjligheten till undantag av särskilda skäl ska användas restriktivt. Den innebär inte heller en möjlighet till undantag för hela undervisningsgrupper.

För att det inte ska uppstå någon tröghet i systemet framstår det som nödvändigt att det finns en tydligt utarbetad process på den lokala skolenheten för hur man fattar beslut om undantag från mobilförbud på grund av särskilda skäl. Som utgångspunkt bör undantag för särskilda skäl fattas av rektor i samråd med elevhälsan. Det bör dock finnas utrymme för lärare att på egen hand besluta om helt tillfälliga undantag.

5.5.5 Skolans ansvar för omhändertagna mobiltelefoner

Bedömning: Det framgår av allmänna rättsprinciper att skolan ansvarar för elevers mobiltelefoner och andra digitala enheter som skolan omhändertar i förebyggande syfte.

Skäl för bedömningen

När en elevs mobiltelefon omhändertas med stöd av den föreslagna bestämmelsen är det skolans ansvar att förvara den på ett betryggande sätt tills mobiltelefonen lämnas tillbaka. Det framgår av allmänna rättsprinciper att den som har annans egendom har en s.k. vårdplikt över egendomen och ska se till att denna inte tillfogas skada. Skolan blir därför ersättningsskyldig om en omhändertagen mobiltelefon skulle skadas eller tappas bort (se prop. 2006/07:69 s. 12 och s. 40). Även om det är en lärare som orsakar skadan är det fortfarande skolan som blir ersättningsskyldig. Som arbetstagare har skolan nämligen ett principalansvar och ansvarar för skador som arbetstagare utför i tjänsten. Bestämmelser om detta återfinns i skadeståndslagen (1972:207), se även prop. 2021/22:160 s. 127. Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär att enskilda skolenheter kommer att

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

omhänderta och därmed ansvara för ett stort antal mobiltelefoner till ett sammanlagt mycket högt värde. Detta ställer i sin tur höga krav på rutinerna för omhändertagandet och förvaringen av elevernas mobiltelefoner.

5.5.6 Rektors ansvar att besluta om skriftliga rutiner och förslagets förhållande till skol-/ordningsreglerna

Bedömning: Det framgår av nuvarande 5 kap. 4 e § skollagen att rektorn ansvarar för att besluta om skriftliga rutiner för omhändertagande i förebyggande syfte av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Någon ytterligare förtydligande reglering bedöms inte nödvändig.

De skriftliga rutinerna hanteras med fördel inom ramen för arbetet med skolans skol-/ordningsregler, i syfte att förankra rutinerna hos personal, elever och vårdnadshavare.

Skäl för bedömningen

Det krävs som konstaterats goda rutiner för det nationella mobilförbud som nu föreslås. Det bör vara rektor som ansvarar för att besluta om sådana rutiner, med utgångspunkt i de förutsättningar som finns på den lokala skolenheten. Detta följer redan av 5 kap. 4 e § skollagen. Av denna bestämmelse framgår att det är rektor som beslutar om skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av elevers mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i förebyggande syfte. Någon ytterligare förtydligande reglering bedöms därför inte nödvändig. Det framgår med andra ord redan av 5 kap. 4 e § skollagen att det är rektors ansvar att besluta om skriftliga rutiner för det nationella mobilförbud som nu föreslås. I detta ansvar innefattas t.ex. att besluta vem eller vilka på skolan som ska sköta administrationen kring omhändertagandet, dvs. hur mobiltelefonerna ska samlas in, förvaras och lämnas ut på ett betryggande sätt. De skriftliga rutinerna för omhändertagandet hanteras lämpligen inom ramen för arbetet med skolans skol-/ordningsregler, i syfte att förankra rutinerna hos personal, elever och vårdnadshavare (jfr övervägandena i prop. 2021/22:160 s. 127, s. 131 f. och s. 235). Se vidare

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

under avsnitt 5.5.7 angående det lagförslag som innebär att nuvarande bestämmelse i 5 kap. 5 § skollagen om ordningsregler ska revideras och att ordningsregler i stället ska benämnas skolregler.

De praktiska erfarenheter som utredningen har fått ta del av visar att proaktiva åtgärder och tydliga rutiner kring administration och konsekvenser är avgörande faktorer för att ett mobilförbud under hela skoldagen ska få avsedda effekter. Redan vid utarbetandet av rutinerna bör man därför försöka identifiera de olika situationer som kan uppstå på den lokala skolenheten och hur dessa situationer kan lösas praktiskt (se avsnitt 5.3.5). Den kanske största frågan är den om hur själva administrationen kring in- och utlämningen av elevernas mobiltelefoner ska ske. Skolenheter kan ha vitt olika förutsättningar för detta. På vissa skolor kan insamlingen t.ex. ske genom en central administration och på andra skolor kan det vara lärare som behöver sköta in- och utlämningen av mobiltelefonerna. Rutinerna för mobilförbudet måste under alla omständigheter vara konkreta och lättförståeliga för alla på skolan. Av de skriftliga rutinerna för omhändertagandet måste tydligt framgå hur insamlingen av mobiltelefonerna ska ske, inte minst för att det ska vara tydligt till vem mobiltelefonerna sedan ska återlämnas. Detta kan t.ex. ske genom att mobiltelefonerna läggs i namnade och personliga mobilfack, med stöd av ett nummerlappssystem eller i särskilda förvaringsskåp för mobiltelefoner. I dag föreligger inga särskilda krav på dokumentation i samband med insamling av elevers mobiltelefoner i förebyggande syfte. Någon ändring i detta avseende föreslås inte. Utredaren ansluter sig således till de bedömningar härom som gjorts i tidigare lagstiftningsarbete (se a. prop. s. 128). I rutinerna måste också tydligt anges vilka konsekvenserna blir om en elev bryter mot mobilförbudet. De disciplinära åtgärder som är möjliga att vidta framgår av avsnitt 3.2.8 och 5.5.7. Det räcker inte med att konsekvenserna finns dokumenterade, dessa behöver också tillämpas i praktiken för att mobilförbudet ska få avsedd effekt. Såväl skolpersonal som vårdnadshavare och elever behöver ha ett gemensamt förhållningssätt till rutinerna. Inkonsekvent hantering av mobilförbudet och olika typer av kringgående kan få direkt motsatta effekter. Kommunikationen kring mobilförbudet och skolans skol-/ordningsregler är därför avgörande för att utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud ska få avsedda effekter. Mobilförbudet och skol-/ordningsreglerna måste med andra ord kommuniceras på lämpligt sätt. Detta kan med för-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

del ske i samband med terminsstart, t.ex. i form av ett förväntansdokument (se vidare om förväntansdokument i avsnitt 5.5.7 och i SOU 2025:08 s. 109 ff.). I sammanhanget bör också vårdnadshavarnas ansvar tydliggöras, eftersom det är upp till vårdnadshavare att besluta om eleven över huvud taget behöver ha med sig mobiltelefonen till skolan. Det måste också vara tydligt för varje enskild elev och vårdnadshavare att syftet med det nationella mobilförbudet är att stärka elevernas trygghet och studiero samt att främja det sociala samspelet i skolmiljön.

5.5.7 Möjligheterna till omhändertagande av mobiltelefoner i reaktivt syfte bör inte utökas

Bedömning: Det saknas behov av att föreslå ytterligare eller förtydligande möjligheter till omhändertagande av mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning i reaktivt syfte, i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling. Nuvarande regelverk på området, jämte de förtydliganden i skollagen som föreslås i betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:08, är tillräckligt tydligt samt såväl ändamålsenligt som proportionerligt.

Skäl för bedömningen

I utredarens uppdrag ingår att analysera förutsättningarna för och vid behov lämna förslag som innebär att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning kan omhändertas i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling.

Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär en skyldighet på skolenhetsnivå att samla in, dvs. omhänderta, elevernas mobiltelefoner i början av skoldagen. Det ska i sammanhanget åter framhållas att syftet med ett nationellt mobilförbud är förebyggande. Förslaget ger alltså inte i sig några befogenheter att använda fysiskt tvång eller våld om en elev vägrar att lämna ifrån sig sin mobiltelefon.

Om en elev, trots tillsägelse, vägrar att lämna ifrån sig sin mobiltelefon anses det utgöra en ordningsstörning. Ordningsstörningar kan i sin tur vara av mer eller mindre allvarlig karaktär. Genom en

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

lagändring i 5 kap. 6 § skollagen som trädde i kraft den 1 augusti 2022 tydliggjordes att skolpersonal har befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. I förarbetena betonades att en tillämpning av bestämmelsen kan behöva kombineras med en tillämpning av 5 kap. 22 § skollagen. Möjligheterna till omhändertagande i reaktivt syfte har närmare beskrivits i avsnitt 3.2.8. Generellt sett kan det konstateras att möjligheterna och skyldigheterna för skolpersonal att vidta disciplinära åtgärder enligt 5 kap. skollagen styrs av behovs- och proportionalitetsprinciperna. Normalt bör det därför räcka med en tillsägelse att eleven ska lämna ifrån sig mobiltelefonen samt involvera elevens vårdnadshavare. Om en elev ändå vägrar att lämna ifrån sig sin mobiltelefon och den ligger framme kan läraren ta den. Om eleven håller mobiltelefonen i handen behöver detta inte alltid föranleda ett fysiskt ingripande. Oftast kan en mer adekvat reaktion vara att utvisa eleven ur klassrummet. Samverkan mellan skola och hem framstår som en viktig åtgärd i sammanhanget. Om mobiltelefonen t.ex. används på ett sätt som är kränkande och eleven även efter en tillsägelse inte slutar fotografera eller filma kan det finnas skäl att ingripa fysiskt. Även i ett sådant fall får dock ett fysiskt ingripande vidtas endast om det står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (jfr prop. 2021/22:160 s. 119 f. och s. 125).

I de situationer som en elev inte följer en regel om insamling finns således redan lagfästa reaktiva åtgärder att vidta. Frågan är om dessa är tillräckliga eller om det finns behov av att utöka eller förtydliga nuvarande reglering. Nämnda åtgärder i nuvarande reglering har karaktären av disciplinåtgärder som reaktion på en elevs agerande. Någon möjlighet att undersöka väskor i syfte att eftersöka elevers mobiltelefoner finns inte i den befintliga regleringen. Inte heller ger förslaget om ett nationellt mobilförbud någon rätt att eftersöka mobiltelefoner bland elevers privata tillhörigheter. Det innebär att en mobiltelefon som är gömd i t.ex. en elevs väska eller klädesplagg inte kan omhändertas (jfr a. prop. s. 119 f. med där gjorda hänvisningar). Frågan om utökade möjligheter att undersöka elevers väskor och andra föremål samt visitation av elevskåp har behandlats utförligt i betänkandet *Skolor mot brott*, SOU 2024:17. Utredaren bedömer, mot bakgrund av gällande rätt och de analyser som görs i nämnda betänkande, att en påtvingad kontroll av om en elev har en mobiltelefon på sig i strid med ett mobilförbud och som innebär

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

någon form av kroppsvisitation får anses stå i direkt strid med proportionalitetsprincipen och skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp enligt 2 kap. 6 § regeringsformen. Inte heller framstår införandet av en generell visitationsrätt av elevskåp, i syfte att eftersöka mobiltelefoner som misstänks förvaras i strid med ett mobilförbud (dvs. orelaterat till skolsäkerhetsfrågor), som en ändamålsenlig eller proportionerlig åtgärd. I sammanhanget ska beaktas att utgångspunkten är att undersökning av t.ex. väskor är att betrakta som en kroppsvisitation, även om personen har ställt ifrån sig föremålet i t.ex. ett elevskåp (jfr prop. 1975/76:209 s. 147). Härvid måste också beaktas att utökade befogenheter för skolpersonal att använda fysiskt tvång och olika typer av eftersökning av mobiltelefoner kommer att påverka personalens situation och arbetsmiljö. I de dialoger som utredningen haft har inte heller framkommit något behov av att särbehandla ordningsstörningar kopplade till mobilförbud i skolan. I praktiken hanteras sådana ordningsstörningar precis som andra ordningsstörningar i skolan. Representanter för de skolenheter som utredningen haft kontakt med har upplevt denna ordning som välfungerande. Inte på någon av de skolenheter som utredningen haft dialog med har man efterfrågat utökade eller specificerade befogenheter när det gäller omhändertagande i de fall en elev inte följer bestämmelser om insamling av mobiltelefoner. Den generella bilden är att när skolor har tydliga skriftliga rutiner kring mobilförbud så fungerar det också väl. Inte heller har det i dialogerna efterfrågats utökade möjligheter att eftersöka elevers mobiltelefoner i de fall det kan misstänkas att en elev bryter mot skolans mobilförbud. I dialogerna har det tvärtom framhållits att de medel som används måste vara proportionerliga. I den enkätundersökning som utredningen genomfört ställdes frågan om behovet av utökade ingripandemöjligheter på ett mer övergripande plan än i dialogerna. Resultaten av svaren får därför bedömas med viss försiktighet. Det kan dock konstateras att en majoritet av landets grundskolerektorer anser att det inte bör finnas möjlighet att eftersöka en mobiltelefon bland elevs privata tillhörigheter eller att använda fysiskt tvång i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling (se bilaga 1).

Det ska i sammanhanget framhållas att ett mobilförbud i skolan aldrig kan bli absolut, lika lite som andra skol-/ordningsregler om t.ex. förbud mot rökning, kepsar och tuggummin. En mindre andel elever kommer således fortsatt att försöka kringgå ett mobilförbud i

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

skolan på olika sätt. Detta utgör enligt utredaren dock inte skäl att behandla ordningsstörningar kopplade till mobiltelefoner på något annat sätt än andra ordningsstörningar i skolan. Det framstår sammantaget varken som ändamålsenligt eller proportionerligt att införa utökade möjligheter till disciplinära åtgärder i form av t.ex. fysiskt tvång eller våld, om en elev i strid med mobilförbudet vägrar lämna ifrån sig sin mobiltelefon. På motsvarande sätt bedöms det också saknas behov och förutsättningar för att föreslå utökade möjligheter till att eftersöka elevers mobiltelefoner på den grunden att en mobiltelefon misstänks förvaras i strid med ett mobilförbud på skolan. Som ovan framhållits är effekterna av ett nationellt mobilförbud helt avhängigt att de lokala skolenheterna har tydliga rutiner för den praktiska hanteringen av mobilförbudet och för vilka konsekvenser som kan bli aktuella om eleverna bryter mot förbudet. Det är som redan framhållits viktigt att de åtgärder som finns i skolans rutiner är proportionerliga samt att elever och vårdnadshavare förstår varför åtgärderna vidtas. Fokus bör med andra ord ligga på det förebyggande arbetet för att främja trygghet och studiero, för att minska behovet av disciplinära och reaktiva åtgärder (se avsnitt 5.5.6).

Frågan om hur enskilda skolor arbetar med att elever inte följer de regler som gäller på skolan bedöms dessutom vara större än vad som ryms inom ramen för detta uppdrag. En annan utredning har helt nyligen sett över frågan om bl.a. regelefterlevnad och disciplinära åtgärder i skolan i ett bredare perspektiv (Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan). Några utökade befogenheter för skolpersonal att vidta disciplinära eller andra särskilda åtgärder föreslås inte av den utredningen. Utredningen uttalar tvärtom att den nu gällande lagstiftningen på området är tydlig, ändamålsenlig och väl avvägd. Utredningen uttalar också att kravet på proportionalitet både är rimligt och nödvändigt. Vidare framgår att lärare i dialoger med utredningen med eftertryck framhållit att man inte vill ha fler eller mer ingripande befogenheter att ingripa fysiskt eller större möjligheter att agera mer auktoritärt eller disciplinärt gentemot elever. Vissa förtydliganden i skollagen föreslås dock av utredningen. Härvid föreslås att rektorn enligt 5 kap. 6 § skollagen får ett uttryckligt ansvar att se till att skolans personal har de förutsättningar som krävs för att vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder för att tillförsäkra elever och personal trygghet och studiero. Regelverket förslås också förtydligas när det gäller lärares befogenheter att han-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

tera ordningsstörningar på ett mer effektivt sätt än i dag. Härvid föreslås att lärare vid allvarliga händelser ska få visa ut en elev utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt uppförande. Det föreslås också att de krav som hittills finns om att läraren skriftligt ska dokumentera en kvarsittning eller utvisning ur undervisningslokalen ska utgå. Av betydelse i sammanhanget är också utredningens förslag om att alla skolor ska ha s.k. *skolregler*, i stället för hittills gällande ordningsregler. Reglerna, som ska vara skolgemensamma, ska beslutas av rektor och förankras hos eleverna. Innebörden av att skolreglerna ska förankras är att eleverna ska få lämna synpunkter och förslag på de regler som tagits fram. Skolreglerna ska även innehålla en *konsekvensplan*, dvs. en plan för vilka konsekvenser som blir aktuella vid överträdelser av reglerna. I betänkandet framhålls att vilka konsekvenser och i vilket skede som dessa aktiveras måste avgöras i det enskilda fallet och överlämnas till huvudman och rektor att besluta om. Enligt förslaget är syftet med en konsekvensplan i första hand att tydliggöra för elever, vårdnadshavare och skolpersonal att regelöverträdelser av de skolgemensamma reglerna hanteras konsekvent och att konsekvenserna aktiveras när reglerna bryts. Det innebär enligt övervägandena att det måste stå klart för elever och vårdnadshavare att en regel som inte följs alltid kommer att uppmärksammas, bemötas och hanteras. Enligt förslaget är det rektors ansvar att se till att det finns gemensamma förhållningssätt i arbetet med skolreglerna och konsekvensplanen. Som ett led i detta arbete förslås alla skolor ha ett *förväntansdokument* som bl.a. ska innehålla information om konsekvenser av överträdelser av skolreglerna samt information om hur skolan arbetar med regler och konsekvenser. Förväntansdokument syftar till att bli ett av flera verktyg för ett bättre arbete med trygghet och studiero. Se betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan*, SOU 2025:08. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utredaren bedömer de analyser och överväganden som presenteras i betänkandet och som ligger till grund för utredningens olika lagförslag rörande disciplinära åtgärder och skolregler som ingående och väl avvägda. Utredaren ställer sig därmed bakom de förslag härom som läggs fram i betänkandet.

Mot denna bakgrund är det utredarens samlade bedömning att det saknas behov av att föreslå ytterligare eller förtydligande möjligheter till omhändertagande av mobiltelefoner eller annan elektronisk

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

kommunikationsutrustning i reaktivt syfte, i de fall en elev inte följer bestämmelserna om insamling. Utredaren bedömer således att nuvarande regelverk på området, jämte de förtydliganden i skollagen som nu föreslås i SOU 2025:08, är tillräckligt tydligt samt såväl ändamålsenligt som proportionerligt.

5.5.8 Avvägningar avseende integritetsaspekter

Bedömning: Utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud utgör inte något intrång i elevers personliga integritet.

Skäl för bedömningen

Utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet bedöms inte utgöra något intrång i elevers personliga integritet. Som regeringen framhållit under det tidigare lagstiftningsarbetet finns en möjlighet för de flesta elever att inte ta med sig sin mobiltelefon till skolan, i de fall man inte vill lämna mobiltelefonen ifrån sig. Samtidigt utgör mobiltelefonen en integrerad del av de flesta barns liv och många elever har av olika skäl inte möjlighet att avstå från insamling genom att lämna sin mobiltelefon hemma. Elever kan av olika praktiska anledningar behöva sin mobiltelefon både före och efter skolan. Inte heller i de fall som eleven av olika skäl inte har möjlighet att lämna mobiltelefonen hemma bedöms en insamling av densamma utgöra något intrång i elevens integritet. Som framgår ovan innebär förslaget inte några utökade befogenheter att använda fysiskt tvång eller våld om eleven vägrar lämna ifrån sig sin mobiltelefon. Förslaget innebär inte heller någon rätt att ta del av eller radera innehåll på elevers mobiltelefoner (jfr prop. 2021/22:160 s. 102, s. 120 och s. 125).

Även om olika skolenheter kommer att organisera administrationen kring omhändertagandet av elevers mobiltelefoner på olika sätt, bedöms den personuppgiftsbehandling som kan följa av förslaget inte komma i konflikt med kraven i det dataskyddsrättsliga regelverket. Vilka personuppgifter som kan komma att behandlas beror självklart på hur skolenheterna väljer att organisera själva omhändertagandet. Det ska i sammanhanget framhållas att det inte följer nå-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

gon dokumentationsskyldighet av förslaget. I praktiken samlar man på de lokala skolenheterna ofta in elevernas mobiltelefoner i särskilda lådor med personliga fack med respektive elevs namn. Det är emellertid endast skolpersonal som hanterar dessa personuppgifter, uppgifter som i sin tur förvaras i inlåsta skåp. Risken för spridning av personuppgifter bedöms därför som låg. Vidare rör det sig inte om någon omfattande personuppgiftsbehandling eller några integritetskänsliga eller särskild skyddsvärda uppgifter. Den rättsliga grunden är myndighetsutövning och syftet med personuppgiftsbehandlingen är snarast att begränsa integritetsintrånget, så att den omhändertagna mobiltelefonen inte återlämnas till fel elev. Den personuppgiftsbehandling som kommer att följa av ett nationellt mobilförbud har dessutom redan beröring med redan befintlig personuppgiftsbehandling, då det redan förekommer att elever har namnade platser, skåp, böcker eller motsvarande. Vid en samlad bedömning framstår ändamålet med den personuppgiftsbehandling som kan uppstå till följd av förslaget som proportionerligt. Någon ytterligare reglering för sådan personuppgiftsbehandling som kan följa av förslaget bedöms därför inte nödvändig.

5.5.9 Förslaget är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter samt skolans uppdrag om digital kompetens

Bedömning: Utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud är förenligt med de grundläggande fri- och rättigheterna samt skolans uppdrag att ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens.

Skäl för bedömningen

Förslagets förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter

Ett omhändertagande av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen innebär olika begränsningar för elever. Frågan om en sådan åtgärd kan anses förenlig med de grundläggande fri- och rättigheterna prövades inom ramen för det tidigare lagstiftningsarbetet. Då fann man att ett omhändertagande av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen är förenlig med såväl Europakonventionen som barnets bästa

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

enligt barnkonventionen (prop. 2021/22:160 s. 130 f. och s. 222). Utredaren gör ingen annan bedömning i nu aktuellt avseende. Till utvecklande av detta ställningstagande kan följande framhållas. Den nu föreslagna regleringen utgör en förebyggande åtgärd i syfte att stärka studieron i skolan, för att främja elevers utveckling och lärande. Förslaget syftar också till att elever ska tillförsäkras en skolmiljö där de kan känna sig trygga. Trygghetsskapande åtgärder är i sin tur en förutsättning för att elever ska kunna inhämta och utveckla kunskaper i enlighet med utbildningens mål. Slutligen syftar förslaget också till att elever i högre utsträckning ska umgås med varandra i skolan, för att lära sig mer om normer och utveckla förmågor när det gäller det sociala samspelet. Eftersom ett nationellt mobilförbud innebär ett omhändertagande av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen innefattar förslaget en viss begränsning av skyddet för enskild egendom enligt artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen (EKMR). Med hänsyn till förslagets syfte och ändamål bedöms förslaget dock innebära en tillåten inskränkning av egendomsskyddet (jfr prop. 2021/22:160 s. 129 f.). Förslaget syftar varken uttryckligen eller underförstått till att begränsa möjligheterna för elever att meddela upplysningar, uttrycka tankar, åsikter och känslor, inhämta och ta emot upplysningar eller att i övrigt ta del av andras yttranden. Förslaget bedöms därför inte innebära någon begränsning av de grundläggande yttrande- eller informationsfriheterna. Förslaget bedöms mot denna bakgrund som förenligt med de grundläggande fri- och rättigheter som följer av regeringsformen och Europakonventionen.

När det gäller förslagets förenlighet med barnkonventionen gör utredaren följande överväganden. Utgångspunkten vid bedömningen är att barnets bästa ska vara vägledande och i sammanhanget utgör barns rätt till utbildning en viktig omständighet. Härvid ska även principen om icke-diskriminering och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beaktas. Denna konvention medför i sig inte några nya rättigheter, utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Under arbetet med promemorian har barn fått uttrycka sina åsikter dels direkt genom att elever deltagit i möten med utredningen, dels indirekt genom att elever har fått komma till tals genom olika elevorganisationer. Barn är som konstaterat ingen homogen grupp utan har tvärtom olika åsikter och behov

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

utifrån ålder och individuella förutsättningar. Elever på högstadiet har generellt sett varit mer negativt inställda till en insamling av mobiltelefoner under hela skoldagen och upplevt en sådan åtgärd som ett större rättighetsintrång än vad yngre elever gjort. Det är också tydligt att utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud kommer att påverka enskilda elever på olika sätt. Som ovan framhållits kan elever vara olika benägna att distraheras och störas av mobiltelefoner i skolan. Elever kan också i olika utsträckning komma att uppleva en ökad trygghet och en ökad social samvaro till följd av ett nationellt mobilförbud. Förslaget om ett nationellt mobilförbud kan därför komma att gynna vissa elever mer än andra. Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika behov och en strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Enligt förslaget ska det också vara möjligt att göra undantag från det nationella mobilförbudet för enskilda elever, i syfte att elevers olika förutsättningar och behov ska kunna tillgodoses. Förslaget kommer därmed inte i konflikt med t.ex. elevers rätt till stöd och hjälpmedel i utbildningen. Förslaget bedöms också uppfylla kravet på elevers rätt till utbildning på lika villkor samt vara icke-diskriminerande. Förslaget om ett nationellt mobilförbud syftar som inledningsvis konstaterats till att främja elevers trygghet och studiero. Förslaget kan därmed leda till att alla barn i de berörda skolformerna kan få en bättre utbildning med en högre måluppfyllelse. Mot denna bakgrund får förslaget om ett nationellt mobilförbud anses motiverat för att stärka elevernas rätt till utbildning, vilket i sin tur är i enlighet med barnkonventionen, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och principen om barnets bästa.

Förslagets förenlighet med skolans uppdrag om digital kompetens

Det ingår i skolans uppdrag att ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens. Sverige har också en mycket ambitiös digitaliseringspolitik, med flera pågående regeringsuppdrag som syftar till att främja den svenska kompetensförsörjningen av digital spetskompetens. När det gäller hur mobiltelefoner och annan digital teknik bäst integreras i undervisningen saknas dock ännu tydlig evidens. Frågor som anknyter hit är för närvarande under utredning (se av-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

snitt 5.5.4). Det ska i sammanhanget framhållas att förslaget om ett nationellt mobilförbud inte innebär någon begränsning av digital teknik som sådan i undervisningen. Som ovan konstaterats har skolan enligt skollagen en skyldighet att se till att eleverna har de lärverktyg som behövs för utbildningen. Elever ska således inte vara beroende av sina privata mobiltelefoner i undervisningen. Som angetts ovan har regeringen också nyligen gett Skolverket i uppdrag att föreslå åtgärder som kan minska användningen av digitala enheter som elever själva tar med sig till skolan. Förslaget bedöms mot denna bakgrund förenligt med skolans uppdrag om att ge elever förutsättningar att utveckla digital kompetens.

6 Ikraftträdande

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Skäl för förslaget

De lagändringar som föreslås syftar till att ge bättre förutsättningar för skolors arbete med trygghet och studiero. Detta talar i sig för att förslagen bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till att tusentals grundskolor berörs av förslagen framstår det som nödvändigt med viss framförhållning i syfte att det förändrade regelverket ska kunna implementeras på ett bra sätt. Särskilda informationsinsatser framstår exempelvis som nödvändiga. Det framstår även som lämpligt med ett ikraftträdande inför starten av ett nytt läsår. Med hänsyn tagen till remissförfarande, sedvanlig beredning i Regeringskansliet och behandling av lagförslagen i riksdagen föreslås vid en samlad bedömning att föreslagna författningsändringar ska träda i kraft den 1 juli 2026.

7 Konsekvenser

7.1 Inledning

De krav som ställs på redovisningen av vilka konsekvenser som utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud kan få framgår av uppdragsbeskrivningen och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar (jfr Finansdepartementets beslut av den 19 april 2024, FA2024/00416). Problembeskrivningar, analyser av behov och nytta samt ändamåls- och proportionalitetsbedömningar i förhållande till alternativa lösningar framgår av övervägandena i kapitel 5. Med hänsyn till hur uppdraget är utformat har det inte funnits utrymme att överväga alternativa lösningar till en obligatorisk bestämmelse om insamling av elevers mobiltelefoner vid varje skoldags början, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Däremot har utredaren övervägt olika alternativa lösningar när det gäller förslagets räckvidd och tillämpningsområde. Särskilt om utredarens intresseavvägningar i förhållande till det s.k. nollalternativet (dvs. att ingen åtgärd vidtas) framgår av avsnitt 5.4. I avsnitt 5.5.8 och 5.5.9 redovisas hur författningsförslaget förhåller sig till olika integritetsaspekter och Sveriges åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter. I detta kapitel fokuseras huvudsakligen på de samhällsekonomiska konsekvenserna av det förslag som lämnas.

Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär att elevers mobiltelefoner som huvudregel ska samlas in vid varje skoldags början och lämnas åter vid varje skoldags slut, när det gäller de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. Det innebär i sin tur att det i dessa utbildningar införs en huvudregel om mobilförbud under hela skoldagen. Eftersom skolan är en angelägenhet för hela samhället är det många olika aktörer som kommer att beröras av utredarens förslag. På ett direkt plan kommer förslaget om ett nationellt mobilförbud att på olika sätt beröra elever, vårdnadshavare, lärare, rektorer och

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

skolpersonal i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (se avsnitt 5.3.1). Även kommunala, enskilda och statliga huvudmän kommer att beröras. De myndigheter som särskilt berörs är Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen, Statens skolverk (Skolverket) och Statens skolinspektion (Skolinspektionen).

7.2 Konsekvenser för elever och skolans personal

Förslaget om ett nationellt mobilförbud utgör ett led i det främjande och förebyggande arbetet för att stärka tryggheteten och studieron i skolan. Som tidigare framhållits kan ett nationellt mobilförbud inte ensamt utgöra lösningen på skolans utmaningar. Tillsammans med andra åtgärder på området, däribland de förslag som läggs fram i betänkandet *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan* (SOU 2025:8), bedöms ett nationellt mobilförbud dock kunna ha en positiv effekt på såväl studieron som tryggheten i skolan, samt när det gäller det sociala samspelet mellan elever. För detta talar följande. Den beprövade erfarenheten visar att en mobilfri skola kan innebära färre störningsmoment i undervisningen och en förbättrad studiero för elever. Det innebär i sin tur bättre förutsättningar för lärare att kunna ägna sin tid åt skolans kärnverksamhet, dvs. undervisning och uppgifter som hör till undervisningen. För lärare på vissa skolenheter, där in- och utlämningen av elevernas mobiltelefoner kräver en större administration och innebär en större risk för konflikter, kan förslaget komma att innebära en administrativ börda och en risk för en försämrad arbetsmiljö. För det stora flertalet lärare bedöms förslaget innebära en minskad administrativ börda och en förbättrad arbetsmiljö, till följd av att antalet insamlingar av mobiltelefoner samt att antalet störnings- och distraktionsmoment under skoldagen kan minska. Den beprövade erfarenheten visar också att förslaget kan leda till en ökad trygghet i skolan och att elever i högre utsträckning än i dag umgås med varandra, även om det saknas tydligt stöd för att ett nationellt mobilförbud kan leda till att barns totala skärmtid minskar. Genom ett ökat socialt samspel ökar skolans förutsättningar för att kunna vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Förslaget bedöms därför kunna bidra till en bättre arbetsmiljö för såväl lärare som elever. En förbättrad studiero och trygghet innebär också bättre förutsättningar för elever

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

att utvecklas mot utbildningens mål, vilket i sin tur kan leda till högre studieresultat.

För de elever som i dag inte har mobilförbud under hela skoldagen kan ett nationellt mobilförbud, i vart fall inledningsvis, komma att upplevas som begränsande. Under förutsättning att det nationella mobilförbudet implementeras på ett väl förberett och tydligt sätt bedöms de negativa konsekvenserna i detta avseende dock kunna begränsa sig till en inledande övergångsperiod. För de elever som av olika skäl kommer att behöva undantas från mobilförbudet, kan ett sådant undantag komma att upplevas som stigmatiserande. Samtidigt får många elever redan i dag extra anpassningar eller särskilt stöd efter sina individuella förutsättningar och behov. Sådana anpassningar följer av skolans kompensatoriska uppdrag och skyldighet att tillhandahålla elever en likvärdig utbildning. Vidare får många elever i dag extra anpassningar, exempelvis i form av hörselkåpor under lektioner eller tillgång till enskilda studieplatser i angränsande rum, på grund av att de inte klarar av bristen på studiero i klassrummet. Eftersom ett nationellt mobilförbud bedöms kunna leda till en förbättrad studiero, kan förslaget i sin tur kunna leda till en minskning av de anpassningar som har tillkommit som en lösning på problemet med bristen på studiero. En förbättrad trygghet och studiero bedöms också kunna öka förutsättningarna för de elever som av olika skäl har en problematisk skolfrånvaro att bryta detta negativa mönster.

Förslaget om ett nationellt mobilförbud ställer höga krav på rutinerna för omhändertagandet och förvaringen av elevernas mobiltelefoner. Det är rektor som ansvarar för att, tillsammans med elever och skolpersonal, utarbeta skriftliga rutiner för hanteringen av det nationella mobilförbudet på den lokala skolenheten. Detta kan i sin tur innebära krav på ett proaktivt arbete på vissa skolenheter, inför införandet av mobilförbudet på skolan. Det kan t.ex. handla om att på förhand identifiera olika situationer som kan uppstå på den lokala skolenheten och hur dessa situationer kan lösas rent praktiskt (se närmare om detta i avsnitt 5.5.6). Förslaget kommer således att påverka landets grundskolerektorer på sätt att det blir rektors ansvar att agera proaktivt samt besluta om skriftliga rutiner för omhändertagandet av elevernas mobiltelefoner. Rektorer kommer självklart att ha olika förutsättningar för detta arbete, bl.a. beroende på det redan befintliga arbetet med trygghet och studiero på den lokala skolan,

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

inklusive befintliga skol-/ordningsregler, samt olika rektorers egna erfarenheter och förmågor. Förslaget kan därmed komma att innebära en viss ökad administrativ börda för vissa rektorer. Utredaren gör dock den bedömningen att det arbete som förslaget innebär för rektorer inte medför några extra kostnader. Såväl det proaktiva arbete som kan komma att krävas som arbetet med skriftliga rutiner får anses rymmas inom det systematiska kvalitetsarbete som rektor redan ansvarar för. Ett proaktivt arbete på området och tydliga skriftliga rutiner för omhändertagande bedöms också kunna underlätta rektorers arbete med att skapa en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Risken för att samtalet om hur man agerar och navigerar online försvinner vid ett nationellt mobilförbud, samt risken för att det blir svårare för skolan att utreda och lösa digitala kränkningar som sker mellan elever, har berörts i övervägandena. Vikten av att skolan ger elever förutsättningar att utveckla digital kompetens har därvid framhållits. Frågan om hur detta ska ske är dock större än vad som ryms inom detta uppdrag, men bedöms vara uppe inom ramen för andra pågående utredningar (se avsnitt 5.5.4). Elevers tillgång till sina mobiltelefoner under skoldagen bedöms under alla omständigheter inte vara en förutsättning för att skolan ska kunna uppfylla sitt uppdrag i denna del. Överväganden om hur förslaget förhåller sig till olika integritetsaspekter samt de grundläggande fri- och rättigheterna har närmare redogjorts för i avsnitt 5.5.8 och 5.5.9.

7.3 Konsekvenser för vårdnadshavare

Förslaget om ett nationellt mobilförbud kommer även att påverka vårdnadshavare till barn i grundskolan. Den kanske mest märkbara skillnaden för vårdnadshavare som tidigare har kunnat kontakta och bli kontaktade av sina barn under skoltid är att man kommer att behöva övergå till de traditionella kontaktvägarna i skolan. I sammanhanget bör också lyftas fram vårdnadshavares ansvar, eftersom det är vårdnadshavaren som ansvarar för om eleven överhuvudtaget ska ha med sig sin mobiltelefon till skolan. Det är också en vårdnadshavares ansvar att prata med sina barn om hur mobiltelefonen i så fall ska hanteras under skoltid. Det bedöms som nödvändigt att de lok-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

ala skolenheterna samverkar med elevernas vårdnadshavare för att den föreslagna regleringen ska få en så god efterlevnad som möjligt.

Vårdnadshavare med barn som av olika skäl har behov av att undantas från ett nationellt mobilförbud under delar eller hela skoldagen kan ansöka om undantag. Som framhållits i övervägandena är det ytterst rektors ansvar att besluta om undantag, men en vårdnadshavare bör också kunna vända sig direkt till en lärare och/eller elevhälsan eftersom elevhälsan som huvudregel bör involveras vid sådana beslut.

7.4 Konsekvenser för huvudmännen

7.4.1 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Principen om den kommunala självstyrelsen gäller för all kommunal verksamhet. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Bestämmelsen ger uttryck för en proportionalitetsprincip. Det måste därför göras en analys av de konsekvenser som förslaget om ett nationellt mobilförbud får för den kommunala självstyrelsen. Det måste också göras en avvägning mellan det kommunala intresset av självstyrelse och de nationella intressen som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose. Kommunen är som huvudman ansvarig för bl.a. insatser inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet på sina respektive skolenheter. Frågan om en reglerad användning av elevers mobiltelefoner i skolan får anses falla inom ramen för detta arbete. Förslaget bedöms därför innebära en viss inskränkning av den kommunala självstyrelsen. I praktiken är det dock sällan som huvudmän beslutar om hur regleringen av elevers mobiltelefoner ska se ut på de enskilda skolenheterna. Beslut om detta fattas i de allra flesta fall på skolenhetsnivå. Med hänsyn till regleringens övergripande ändamål – att göra en mobilfri skola till en norm för att stärka tryggheten och studieron i den svenska skolan – framstår inskränkningen av den kommunala självstyrelsen dock som motiverad, dvs. både nödvändig och proportionerlig. Förslaget om ett nationellt mobilförbud bedöms med andra ord inte komma i konflikt med principen om den kommunala självstyrelsen.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

7.4.2 Ekonomiska konsekvenser för kommunala huvudmän

Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär ändrade regler för skolverksamheten och kan därför medföra vissa kostnader. Sådana kostnader avser huvudsakligen löpande kostnader för skolans administration kring in- och utlämning av mobiltelefoner, men också engångskostnader avseende inköp av mobil-/säkerhetsskåp och tillgängliggörande av lämpliga förvaringsutrymmen. Det är knappast möjligt att med någon närmare exakthet kunna beräkna de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, då kostnaderna kommer att variera utifrån lokala förutsättningar och behov. För den majoritet av skolor som redan bedriver ett väl fungerande förebyggande arbete på området bedöms förslaget om ett nationellt mobilförbud inte innebära några ökade kostnader. För vissa enskilda skolenheter som i dag inte tillämpar mobilförbud under hela dagen bedöms förslaget kunna innebära ökade löpande kostnader i form av personalkostnader kopplade till administrationen kring in- och utlämningen. Några rektorer på större högstadieskolor har uppskattat att man skulle behöva avsätta en heltidsresurs för att kunna administrera in- och utlämningen av elevernas mobiltelefoner. På andra skolenheter har man uppskattat att administrationen kring elevers mobiltelefoner tar/skulle ta få eller inga extra resurser i anspråk. Under antagandet att i snitt 50 procent av en lärartjänst i varje kommun avsätts för arbetet med skolans administration kring in- och utlämning av mobiltelefoner ger detta en total kostnad om cirka 94 miljoner kronor årligen. Det ska framhållas att antagandet utgör en grov uppskattning. Kostnadsberäkningen är gjord utifrån SCB:s uppgift om en grundskolelärares genomsnittliga månadslön på 39 000 kronor (år 2023) plus arbetsgivaravgifter m.m.

Förslaget om ett nationellt mobilförbud innebär att skolan blir ansvarig för de mobiltelefoner som ska samlas in med stöd av den föreslagna bestämmelsen. Skolan kommer således att bli ersättningsskyldig om en omhändertagen mobiltelefon skadas eller tappas bort. För exempelvis en mellanstor skola som ska samla in 300 elevers mobiltelefoner varje dag innebär detta ett värdeansvar för skolan om flera miljoner kronor, om varje mobiltelefon värderas till i snitt 8 000 kronor. De enskilda skolornas försäkringar täcker som utgångspunkt inte sådan skada som uppstår med anledning av att elevers mobiltelefoner försvinner eller går sönder i samband med skolans om-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

händertagande. Det innebär i sin tur att stora kostnader kan drabba skolor till följd av det värdeansvar som utredarens förslag om ett nationellt mobilförbud innebär. Det är därför nödvändigt att skolan har noggranna rutiner för in- och utlämning samt att skolan förvarar elevernas mobiltelefoner på ett betryggande sätt. De flesta grundskolor (cirka åtta av tio skolor) tillämpar redan insamling av elevers mobiltelefoner under hela skoldagen. De flesta av dessa skolor får därmed redan antas ha väl inarbetade rutiner för insamling samt mobil-/säkerhetsskåp som står placerade i lämpliga förvaringsutrymmen. Under antagandet att cirka två tredjedelar av alla grundskolor redan har ändamålsenliga mobil-/säkerhetsskåp för insamling av elevers mobiltelefoner, behöver cirka en tredjedel av landets grundskolor, grovt uppskattat, investera i mobil-/säkerhetsskåp som en följd av den föreslagna regleringen. Ett sådant skåp kostar i snitt uppskattningsvis cirka 10 000 kronor, vilket i sin tur innebär en engångskostnad om totalt 15 miljoner kronor.

Utredarens förslag innebär sammanfattningsvis, grovt uppskattat, att skolan (i betydelsen de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet) behöver tillföras ett engångsbelopp om 15 miljoner kronor och därutöver ett belopp om knappt 100 miljoner kronor årligen. Dessa uppskattade kostnader är kostnader som kommunerna behöver tillföras och de statliga/enskilda huvudmännen kompenseras för genom bidrag från elevernas hemkommuner. Detta aktualiserar i sin tur den kommunala finansieringsprincipen. Enligt denna princip ska beslut som innebär nya obligatoriska uppgifter för kommunerna som regel åtföljas av en statlig finansiering via det generella statsbidraget.

7.4.3 Särskilt om ekonomiska konsekvenser för enskilda huvudmän

Enskilda huvudmän bedöms påverkas på samma sätt som kommunala och statliga huvudmän av förslagen. Detsamma gäller för elever och personal vid skolor som drivs av enskilda huvudmän. Konkurrensen mellan kommunala och fristående skolor eller mellan olika fristående skolor bedöms inte heller påverkas. Vidare kan små företag inte förväntas drabbas av förslagens konsekvenser på ett sådant ingripande sätt att några undantag bör göras för dessa.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

7.4.4 Särskilt om ekonomiska konsekvenser för statliga huvudmän

Staten är genom Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen huvudman för specialskolan och sameskolan. Dessa skolformer bedöms påverkas på samma sätt av förslagen som övriga obligatoriska skolformer. Eftersom de totalt femton statliga grundskolorna finansieras genom ett annat anslag än de kommunala grundskolorna (och de fristående skolorna som ersätts via kommunerna) kan det finnas skäl att särskilt räkna på hur stor andel av den uppskattade kostnadsökningen som belöper på statliga huvudmän. Under antagandet att den totalt uppskattade kostnadsökningen, ett engångsbelopp om 15 miljoner kronor och ett årligt belopp om 94 miljoner kronor, fördelar sig jämnt mellan landets alla grundskolor innebär utredarens förslag att de statliga grundskolorna behöver tillföras ett engångsbelopp om cirka 50 000 kronor avseende mobil-/säkerhetsskåp och därutöver ett belopp om cirka 300 000 kronor/årligen avseende personalkostnader.

7.5 Konsekvenser för Skolverket och Skolinspektionen

För Skolverket kan förslaget komma att innebära vissa ökade kostnader i form av informations- och utvecklingsarbete på myndigheten. Det bör t.ex. ankomma på Skolverket att inför förslagets ikraftträdande genomföra vissa informationsinsatser. Skolverkets övergripande bedömning är att förslaget inte kommer att innebära några stora kostnader för Skolverket, samt att information och utvecklingsarbete bör kunna genomföras inom befintliga uppdrag och ekonomiska ramar. Skolinspektionen har uppskattat att förslaget kommer att innebära ökade kostnader för myndigheten genom en utökad tillsyn och internt utvecklingsarbete. Detta kan enligt Skolinspektionen resultera i undanträngningseffekter och därför påverka hur myndigheten granskar på andra områden. Beloppsmässigt är eventuella ökade kostnader svåra att uppskatta. Utredaren bedömer dock att de kostnader som kan komma att uppstå för såväl Skolverket som Skolinspektionen bör kunna omfattas av respektive myndighets ramanslag.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

7.6 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden

Särskilda överväganden om konsekvenserna av förslaget i förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna enligt regeringsformen, barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning redovisas i avsnitt 5.5.9. Förslaget om ett nationellt mobilförbud syftar i korthet till att bidra till en förbättrad trygghet och studiero i skolan. Den samlade bedömning som utredaren gör är att förslaget gynnar elevers utbildning och är icke-diskriminerande. Vissa elever kan därtill komma att gynnas särskilt av en förbättrad lärmiljö. Vidare är ett förbättrat arbete med trygghet särskilt viktigt för att motverka kränkningar. Sammantaget görs bedömningen att förslagen är förenliga med såväl nationella bestämmelser som internationella åtaganden inom området. Förslagen bedöms inte beröra frågor som är reglerade i EU-rätten.

7.7 Övriga konsekvenser samt uppföljning av förslagets konsekvenser

När det gäller konsekvenser för jämställdheten är den reglering som föreslås könsneutral. Förslaget om ett nationellt mobilförbud syftar också till att generellt förbättra tryggheten och studieron för alla elevgrupper. Det utesluter inte att olika elevgrupper kan komma att påverkas olika av förslaget. I forskningen finns t.ex. viss indikation på att ett mobilförbud under hela skoldagen kan förbättra särskilt flickors studieresultat positivt (Abrahamsson 2022). Tydlig evidens för denna slutsats saknas dock. Det finns inte heller något som talar för att jämställdheten kan komma att påverkas negativt av förslaget. När det gäller förslagets konsekvenser för integrationen kan det konstateras att en god utbildning minskar risken för utanförskap och förbättrar möjligheten till integration. Undersökningar visar att elever med utländsk bakgrund känner sig mindre trygga i skolan än elever med svensk bakgrund (Skolverket, *Attityder till skolan 2018*). Elever med utländsk bakgrund kan därmed komma att gynnas särskilt av en ökad trygghet i skolan, vilket i sin tur kan påverka integrationen positivt. I övrigt bedöms förslaget om ett nationellt mobilförbud inte få några ytterligare konsekvenser av det slag som avses

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

i uppdragsbeskrivningen eller förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Konsekvenserna av förslaget om ett nationellt mobilförbud följs lämpligen upp av skolmyndigheterna, dvs. Skolverket, inom ramen för myndighetens uppföljande och utvärderande uppdrag på området, och Skolinspektionen, inom ramen för myndighetens tillsynsverksamhet.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

5 kap.

4 d §

Utöver vad som anges i 4 b § *ska elevers* mobiltelefoner samlas in vid varje skoldags början. *Mobiltelefonerna ska* återlämnas senast vid varje skoldags slut.

Rektor får besluta att även annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början. I sådana fall ska föremålet återlämnas senast vid varje skoldags slut. Rektorns beslut får avse högst ett år i taget.

Rektorn eller en lärare får göra undantag från *insamling enligt första eller andra stycket* för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 4 a §, eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl.

Denna paragraf gäller inte för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.5. Den innehåller bestämmelser om skyldigheter och möjligheter att i vissa utbildningar omhänderta elevers mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Tidigare överväganden finns i prop. 2021/22:160 s. 108 ff. och s. 234 f.

Av *första stycket* framgår att utöver vad som regleras i 4 b § ska elevers mobiltelefoner samlas in, dvs. omhändertas, vid varje skoldags början och återlämnas senast vid skoldagens slut. Bestämmelsen innebär att det i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet som huvudregel råder mobilförbud under hela skoldagen. För en elev som får utbildning i fritidshem anses skoldagen börja när eleven

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

anländer till fritidshemmets lokaler och sluta när eleven lämnar dessa lokaler för dagen. Med elevers mobiltelefoner avses att tydliggöra att förbudet endast avser elever och inte t.ex. elevassistenter eller annan skolpersonal. Av 4 e § framgår att det är rektorn på den lokala skolenheten som ska besluta om skriftliga rutiner för omhändertagandet och hanteringen av elevernas mobiltelefoner. Det är således rektors ansvar att besluta om de närmare rutinerna för administrationen kring in- och utlämnandet av elevernas mobiltelefoner. De skriftliga rutinerna för omhändertagandet kan lämpligen hanteras inom ramen för arbetet med skolans skol-/ordningsregler, i syfte att förankra rutinerna hos personal, elever och vårdnadshavare.

Enligt *andra stycket* får rektor besluta att även annan elektronisk kommunikationsutrustning än elevers mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början. Det kan t.ex. handla om att i förebyggande syfte omhänderta även elevernas smartklockor. Om rektorn har beslutat att även sådana föremål ska samlas in vid skoldagens början, ska även dessa föremål återlämnas till eleven senast vid skoldagens slut. Rektorns beslut får avse högst ett år i taget. Det innebär att en rektor som vill upprätthålla ett sådant beslut måste fatta ett nytt beslut om detta varje år. Även för omhändertagande enligt detta stycke ska det enligt 4 e § finnas skriftliga rutiner.

Enligt *tredje stycket* framgår att rektorn eller en lärare får göra undantag från omhändertagande enligt första eller andra stycket för sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som avses i 4 a § eller för en enskild elev om det finns särskilda skäl. Någon ändring i sak är inte avsedd när det gäller tillämpningsområdet för dessa undantagsbestämmelser. Det ska dock framhållas att undantagen är avsedda att tillämpas med restriktivitet. Mot denna bakgrund finns det skäl att i varje enskilt fall göra noggranna överväganden om just en mobiltelefon är det mest lämpliga verktyget att använda. Som ytterligare exempel på vad som kan utgöra särskilda skäl, utöver vad som framgår av de tidigare förarbetena till bestämmelsen, kan mobiltelefonen i vissa fall vara ett viktigt stöd för elever med dyskalkyli eller vara ett användarvänligt översättningsstöd för vissa nyanlända elever. En bedömning måste alltid göras i det enskilda fallet.

Av *fjärde stycket* framgår att bestämmelsen endast omfattar de obligatoriska skolformerna, dvs. förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan, samt fritids-

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

hemmet. Regleringen om vilka utbildningar som omfattas motsvarar det som hittills anges om detta i bestämmelsens första stycke.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Lagen träder i kraft den 1 juli 2026. Några övergångsbestämmelser har inte bedömts nödvändiga.

9 Referenser

ABC Nyheter, *Kunnskapsministeren ber skolene stramme inn på mobilbruk*, artikel publicerad den 10 januari 2025 https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2025/01/10/196056583/kunnskapsministeren-ber-skolene-stramme-inn-pa-mobilbruk?nr=1

Abrahamsson, S. (2022). *Distraction or Teaching Tool: Do Smartphone Bans in School Help Students?* NHH Norwegian School of Economics.

Beland, L.-P and Murphy, R. (2015). *Ill Communication: Technology, distraction & student performance.* Centre for Economic performance. Discussion paper No. 1350.

BERA, The British Educational Research Association (2024). *Mobile phone bans in schools: Impact on achievement*. Kemp, P. et al., Kings College London. https://www.bera.ac.uk/blog/mobile-phone-bans-in-schools-impact-on-achievement.

Berry, M. and Westfall, A. (2015). *Dial D for Distraction: The Making and Breaking of Cell Phone Policies in the College Classroom.* College Teaching. Vol. 63, issue 2.

Campbell, M. et al. (2024). *Evidence for and against banning mobile phones in schools: A scoping review*. Journal of Psychologists and Counsellors in Schools. Vol. 34, issue 3.

Ds 2021:13. *Nationell plan för trygghet och studiero.*

Dunkels, E. (2016). *Nätmobbning, näthat & nätkärlek*. Gothia Fortbildning.

Folkeskolen nr 11, 2023, branschtidning, 2023-06-15 https://issuu.com/folkeskolen/docs/folkeskolen_nr._11_2023.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022*.

Folkhälsomyndigheten (2024). *Rekommendationer för barns och ungas digitala medieanvändning*.

Friendsrapporten 2024 (2024). *Mobbning och skolprestation*.

Grigic Magnusson, A. (2022). *Användning av mobiltelefoner i den digitaliserade skolan: Elevers och lärares perspektiv*. Göteborgs universitet.

Hansen, A. (2019). *Skärmhjärnan – Hur en hjärna i osynk med sin tid kan göra oss stressade deprimerade och ångestfyllda.* Bonnier fakta.

HE 212/2024 (2024). *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning*.

Internetstiftelsen (2023). *Svenskarna och Internet 2023*.

Internetstiftelsen (2024). *Barnen och Internet 2024*.

Kay, R. et al. (2017). *Exploring Factors That Influence Technology-Based Distractions in Bring Your Own Device Classrooms*. Journal of Educational Computing Research. Vol 55, issue 7.

Kessel, D. et al. (2019). *The Impact of Banning Mobile Phones in Swedish Secondary Schools.* IFN Working Paper No. 1288.

Mediemyndigheten (2024). *Översikt av aktuell medievetenskaplig forskning inom fältet barn, unga och digitala medier. Bilaga till Digitala medier och barns och ungas hälsa*.

Mediemyndigheten och Folkhälsomyndigheten (2024). *Digitala medier och barns och ungas hälsa En kunskapssammanställning*.

NIFU, *Spørsmål til Skole-Norge: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2024*. 2024:11.

NOU 2024:20. *Det digitale (i) livet — Balansert oppvekst i skjermenes tid.*

Nutley, S. (2019). *Distraherad – Hjärnan, skärmen och krafterna bakom.* Natur och kultur Akademisk.

OECD (2023). *PISA 2022 Results – Learning During – and From - Disruption*. Rapport publicerad 2023-12-05 på webbplatsen https://www.oecd.org/pisa/.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

OECD (2024). *Managing screen time: how to protect and equip students against distraction*. PISA in Focus, 2024/124.

OECD (2024). *Students, digital devices and success*. Directorate for Education and Skills Policy Paper.

OECD (2024). *Webinar: Digital devices in schools: Detrimental distraction or secret to success?* https://oecdedutoday.com/oecd-education-webinars.

Olin-Scherrer, C. och Tanner, M. (2015). *”Street smart” i klassrummet? – högstadieelevers användning av smarta telefoner i undervisningens mellanrum.*

Ott, T. (2017). *Mobile phones in school: From disturbing objects to infrastructure for learning.* Göteborgs universitet.

Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero.*

Regeringens pressmeddelande (2024). https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/oecd-ska-analysera-sveriges-kunskapstapp-i-senaste-pisa.

Skjermbrukutvalget (2023). *Konsekvenser av skjerm i skolen - et kunnskapsgrunnlag fra skjermbrukutvalget.*

Skolinspektionen (2024). *Skolenkäten 2024*. https://www.skolinspektionen.se/skolenkaten/.

Skolverket (2019). *Attityder till skolan 2018.*

Skolverket (2022). *Disciplinära och andra särskilda åtgärder enligt 5 kap. skollagen.*

Skolverket (2022). *Förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027*.

Skolverket (2022). *Personalens befogenheter att ingripa fysiskt i skolan*.

Skolverket (2022). *Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin 2021*.

Skolverket (2023). *Fysiska ingripanden och disciplinära åtgärder - En kartläggning i grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola*.

Skolverket (2023). *PISA 2022 – 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap.*

Skolverket (2023). *Trygghet och studiero.*

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Skolverket (2024). *15-åringars användning av digitala verktyg. Nordiska jämförelser utifrån PISA 2022*.

Skolverket (2024). *Elever i anpassade Grundskolan Läsåret 2023/24*.

Skolverket (2024). *Elever i förskoleklass Läsåret 2023/24.*

Skolverket (2024) *Elever och personal i fritidshem Läsåret 2023/24*.

Skolverket (2024). *Elever och skolenheter i grundskolan Läsåret 2023/24.*

Skolverket (2024). *Elevers trygghet och studiero. En fördjupning av resultat i PISA 2022.*

Skolverket (2024). *ICILIS 2023 En internationell studie om digital kompetens hos elever i årskurs 8.*

Skolverket (2024). *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning Läsåret 2023/24*.

Unesco (2023). *Global education monitoring report, 2023: technology in education: a tool on whose terms?*

Ward, A. et. al. (2017). *Brain drain: the mere presence of one's own smartphone reduces available cognitive capacity.* Journal of the Association for Consumer Research. Vol 2, issue 2.

WHO/HBSC (2024). *A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, Central Asia and Canada – Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey: Volume 6*. WHO Regional Office for Europe.

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

Utredningens enkätundersökning

Inom ramen för utredningsarbetet har utredningen under hösten 2024 genomfört en digital enkätundersökning bland landets grundskolerektorer (se avsnitt 4.8.2). Enkäten bestod av elva frågor[1] och besvarades av totalt 1 535 rektorer. Av dessa avsåg 1 420 svar grundskolan, 111 svar anpassade grundskolan och 4 svar specialskolan. Antalet rektorer som har besvarat de enskilda frågorna anges inom parentes i tabellen nedan.

Tabell **Sammanställning av frågor/resultat från utredningens enkätundersökning om en mobilfri skola**

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
1.	**Samlar skolan in mobiltelefoner i början av skoldagen?**	(1 420)	(111)	(4)
	Ja, alla dagar	81 %	70 %	75 %
		(1 144)	(78)	(3)
	Ja, vissa mobilfria dagar	0 %	1 %	0 %
		(7)	(1)	(0)
	Nej, men detta gjordes tidigare	2 %	3 %	0 %
		(32)	(3)	(0)

[1] Tio frågor för specialskolan eftersom fråga elva om huvudmannaskap inte ingick i den enkät som skickades till specialskolans rektorer, då samtliga specialskolor har en statlig huvudman.

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
	Nej	17 % (237)	26 % (29)	25 % (1)
2.	**Hur länge har skolan haft ett sådant mobilförbud?**	(1 407)	(109)	(4)
	Mindre än ett år	11 % (157)	12 % (13)	0 % (0)
	Cirka 1–2 år	14 % (200)	17 % (19)	50 % (2)
	Mer än 2 år	60 % (851)	48 % (52)	25 % (1)
	Ej aktuellt	14 % (199)	23 % (25)	25 % (1)
3.	**Vilka årskurser på skolan omfattas av mobilförbudet?**	(1 400)	(108)	(4)
	Alla årskurser	63 % (886)	69 % (75)	75 % (3)
	ÅK F-6	22 % (301)	7 % (8)	0 % (0)
	Annat urval	4 % (62)	6 % (6)	0 % (0)

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
	Ej aktuellt	11 % (151)	18 % (19)	25 % (1)
4.	**Omfattas även fritids-hemmet av mobil-förbudet på skolan?**	(1 395)	(108)	(4)
	Ja	72 % (1007)	60 % (65)	75 % (3)
	Nej	5 % (67)	9 % (10)	0 % (0)
	Ej aktuellt	23 % (321)	31 % (33)	25 % (1)
5.	**Upplever du att studieron har ökat sedan regleringen om daglig insamling av mobiltelefoner infördes på skolan?**	(1 379)	(108)	(4)
	Ja, i stor utsträckning	32 % (439)	21 % (23)	0 % (0)
	Ja, i ganska stor utsträckning	24 % (336)	27 % (29)	75 % (3)
	Ja, i liten utsträckning	9 % (125)	12 % (13)	0 % (0)

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
	Nej	5 % (71)	0 % (0)	0 % (0)
	Ingen uppfattning/ ej aktuellt	30 % (408)	40 % (43)	25 % (1)
6.	**Upplever du att tryggheten har ökat sedan regleringen om daglig insamling av mobiltelefoner infördes på skolan?**	(1 367)	(106)	(4)
	Ja, i stor utsträckning	31 % (430)	18 % (19)	25 % (1)
	Ja, i ganska stor utsträckning	25 % (347)	30 % (32)	50 % (2)
	Ja, i liten utsträckning	11 % (152)	12 % (13)	0 % (0)
	Nej	5 % (69)	3 % (3)	0 % (0)
	Ingen uppfattning/ ej aktuellt	27 % (369)	37 % (39)	25 % (1)

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
7.	**Upplever du ett behov av en nationell reglering om att mobiltelefoner ska samlas in vid varje skoldags början?**	(1 368)	(107)	(4)
	Ja	60 % (822)	56 % (60)	25 % (1)
	Nej	29 % (400)	25 % (27)	75 % (3)
	Ingen uppfattning	11 % (146)	19 % (20)	0 % (0)
8.	**Vilka möjligheter till undantag från en nationell reglering om daglig insamling av mobiltelefoner bör finnas?**	(1 358)	(107)	(4)
	Endast särskilda skäl för enskilda elever (t.ex. pedagogiska eller medicinska skäl)	89 % (1 203)	81 % (87)	75 % (3)
	Möjligheter att undanta hela årskurser (dvs. möjlighet att undanta t.ex. ÅK 7-9)	4 % (61)	6 % (6)	0 % (0)
	Möjligheter att även undanta hela skolenheter	7 % (94)	13 % (14)	25 % (1)

formerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
9.	**Om insamlingsregel inte följs, bör det finnas möjlighet att eftersöka mobiltelefon bland elevs privata tillhörigheter eller använda fysiskt tvång?**	(1 365)	(107)	(4)
	Ja	36 % (492)	30 % (32)	0 % (0)
	Nej	43 % (592)	49 % (52)	100 % (4)
	Ingen uppfattning	21 % (281)	21 % (23)	0 % (0)
10.	**Behöver regelverket förtydligas när det gäller vilken elektronisk kommunikations-utrustning som avses, t.ex. smarta klockor?**	(1 363)	(107)	(4)
	Ja	82 % (1 118)	79 % (85)	50 % (2)
	Nej	11 % (145)	7 % (8)	0 % (0)
	Ingen uppfattning	7 % (100)	13 % (14)	50 % (2)

lformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) - KS2025/0840-2 Svar på remiss - nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet (Ds 2025:9) : ett-nationellt-mobilforbud-i-de-obligatoriska-skolformerna-och-fritidshemmet-ds-20259

	Fråga/svarsalternativ	Grundskolan	Anpassade grundskolan	Specialskolan
11.	**Hur ser huvudmannaskapet ut på din skolenhet?**	(1 364)	(107)	-
	Kommunal/regional huvudman	78 % (1 061)	94 % (101)	-
	Enskild huvudman	22 % (303)	6 % (6)	-
	Statlig huvudman	0 % (0)	-	-

Källa: Sammanställning från digital enkätundersökning genomförd 18–29 november 2024, via verktyget Mentimeter.com.

Departementsserien 2025

Kronologisk förteckning

1. Hyra anstaltsplatser utomlands. Ju.
2. Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design. Ku.
3. Sveriges försvarsmaterieldirektör. En ny inriktning. Fö.
4. En ny lag om unga lagöverträdare. Ju.
5. Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten. Ju.
6. En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor. Fö.
7. Polisens användning av AI för ansiktsigenkänning i realtid. Ju.
8. Administrativa sanktioner i socialförsäkringen. S.
9. Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. U.

Departementsserien 2025

Systematisk förteckning

Försvarsdepartementet

Sveriges försvarsmaterieldirektör. En ny inriktning. [3]

En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor. [6]

Justitiedepartementet

Hyra anstaltsplatser utomlands.[1]

En ny lag om unga lagöverträdare. [4]

Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten. [5]

Polisens användning av AI för ansiktsigenkänning i realtid.[7]

Kulturdepartementet

Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design. [2]

Socialdepartementet

Administrativa sanktioner i socialförsäkringen. [8]

Utbildningsdepartementet

Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. [9]

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Madelene Daun

2025-06-04

Revidering av styrdokument - Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler (Dnr KS2025/1081-1)

Sammanfattning

Styrdokumentet – Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler behöver revideras på en punkt.

- Punkt 11 som behandlar frågan om förbud mot alkohol i kommunens lokaler har förtydligats för att underlätta för medarbetarna som har hand om bokningarna och de hyresgäster som bokar lokalerna.

Förslaget är att revideringen av styrdokumentet antas. Styrdokumentet ersätter tidigare antaget styrdokument KS2019/1672.

Juridisk bedömning

Styrdokumentet är ett tidigare antaget regelverk. Den revidering som gjorts, har stämts av med kommunjurist för att säkerställa att punkterna är förenliga med gällande lagar. Lagar som beaktas är kommunallagen (2017:725) samt Alkohollagen (2010:1622). Förslaget till revidering bedöms inte strida mot lag eller annan författning.

Förvaltningens bedömning

Anledningen till revideringen av styrdokumentet – Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler, är att förtydliga frågan kring alkohol i kommunens lokaler.

Nedan presenteras den punkt där förändringarna gjorts.

- Punkt 11 som behandlar frågan om förbud mot alkohol i kommunens lokaler har förtydligats för att underlätta för medarbetarna som har hand om bokningarna och de hyresgäster som bokar lokalerna.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Revideringen går hand i hand med Kommunfullmäktiges resultatmål, att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen. Genom en tydlighet skapas ramen för förväntan om vad som gäller vid en bokning.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Bedömningen görs att styrdokumentet inte har en sammankoppling med Agenda 2030.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

I samband med revideringen införs ändringarna i styrdokument ”Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler”. Styrdokument KS2019/1672 upphör därmed att gälla.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Revidering av styrdokumentet skapar en större tydlighet för medborgarna kring reglerna om nyttjande av alkohol i kommunens lokaler.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Revideringen gör det lättare för medarbetarna att förklara reglerna kring frågor som berör bokning av kommunens lokaler. Medarbetarna får en bättre arbetsmiljö och förtydligandet kräver ingen förändring i personella resurser.

Ekonomisk bedömning

Revideringen kräver ingen finansiering. Dock blir effekten av ett tydligare styrdokument att det blir enklare och lättare för medarbetarna som administrerar bokningarna.

Förslag till beslut

1. Revideringen av styrdokumentet, Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler KS2025/1081 antas.
2. Styrdokumentet ersätter tidigare antaget styrdokument KS2019/1672.

Tomas Gustavsson
Verksamhetschef

Mirsad Radoncic
Tf Sektorchef

Expedieras till: Christian Lindholm, Tomas Gustavsson

För kännedom till: Registrator, Madelene Daun

KUNGÄLVS KOMMUN

Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler

Regler

Diarienummer: KS2025/1081
Dokumentansvarig: Enhetschef Kontaktcenter
Beslutad av: KS
Datum för beslut: 2025-06-04
Giltighetstid: 2028-12-31
Handläggare: Madelene Daun

Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler

1. Kungälvs kommun hyr ut lokaler under förutsättning att uthyrningen inte befaras leda till störning av ordning eller förekomst av olaglig verksamhet. Lokaler hyrs heller inte ut till grupper eller personer med kopplingar till organiserad brottslighet. Ej heller till personer eller grupper som inte delar Kungälvs kommuns demokratiska värderingar, oavsett syftet med arrangemanget.

   Sakliga skäl som kan förhindra uthyrning kan exempelvis vara:

   - att Kungälvs kommun befarar brottslig verksamhet i lokalerna, till exempel samlingar där det utövas hets mot folkgrupp eller våldsbejakande extremism
   - att Kungälvs kommun befarar störning av ordningen kring uthyrningen ifråga, till exempel demonstration eller fylleri
     att felaktiga eller ofullständiga uppgifter lämnats av den som önskar hyra lokalen

2. Om arrangemang måste avbrytas av polis på grund av oordning eller dylikt som uppkommer i eller i anslutning till de uthyrda lokalerna eller till följd av hyresgästens arrangemang, fritas Kungälvs kommun från skyldigheten att fullfölja sin del av avtalet. Kungälvs kommun fritas också från all form av ersättningsskyldighet gentemot hyresgästen eller för dem hyresgästen svarar. Hyresgästen ska i fall som ovan betala det avtalade hyresbeloppet till Kungälvs kommun samt ställa i ordning lokalen till ursprungligt skick.

3. Kungälvs kommun kan komma att kräva följande för att säkerställa hyresgästens identitet och avsikt med lokalbokningen:

   - uppvisande av legitimation, samt uppgift om adress och telefonnummer av potentiell hyresgäst.
   - referenser
   - noggrann beskrivning av vad lokalen ska användas till vid uthyrningstillfället.
   - beträffande föreningar uppvisande av stadgar för att ta del av föreningens ändamål och uppgifter om styrelseledamöter.

4. Bokning är lika med ett tecknat avtal och får inte överlåtas till annan utan Kungälvs kommuns godkännande.

5. Lokaler/anläggningar får endast användas angiven tid och till angivet ändamål. Iordningställande och städning ska ingå i bokningstiden.

6. Kungälvs kommun har rätt att ta ut en depositionsavgift för bokningstillfället. Depositionen avser, nyckel/kort/skadegörelse och avtalsbrott. Del av eller hela depositionen kan komma att behållas beroende på storlek på skadan och/eller avtalsbrottet. Nyckel/kort som inte återlämnas inom avtalad tid debiteras enligt självkostnadspris.

7. Hyresgästen är skyldig att följa anvisningar från kommunens personal samt iaktta aktsamhet beträffande lokalen samt inventarier. Vid åverkan, skada eller stöld ur lokalen under hyrestiden eller om larmet löses ut av misstag är hyresgästen fullt ersättningsskyldig. Hyresgästen svarar själv för eventuell försäkring i händelse av stöld eller skadegörelse på egendom som inte tillhör Kungälvs kommun. Hyresgäst är skyldig att omgående anmäla skador till på bokningsbekräftelsen angiven kontaktperson.
   Vid akuta skador, som till exempel vattenläckage och problem med lås eller värme, under kvällar och helger sker denna kontakt via kommunens journummer för akuta fastighetsfrågor på nr: 0303–23 80 00.

8. Hyresgästen ansvarar för att ordningen upprätthålls i lokalen.

9. Hyresgästen ansvarar för att reglerna följs gällande maximalt antal personer som får vistas i den hyrda lokalen.

10. Hyresgästen ansvarar för att obehöriga inte vistas i lokalen.

11. Förbud mot alkohol, rökning samt narkotika, droger och andra otillåtna preparat gäller i och i anslutning till kommunens lokaler. Undantag för alkohol kan gälla för Kvarnkullen – Stora och Lilla salen, Rådhuset i Kungälv, Rådhuset på Marstrand samt Mimershallen och endast för:

- Publikt arrangemang som riktar sig till allmänheten och inte avser ett slutet sällskap, exempelvis mässa eller dans.
- Enskilt arrangemang som avser föreningsmöte eller föreningsfest med serveringstillstånd för slutet sällskap.
- Privat sammankomst som avser bröllop eller kalas för slutet sällskap.

Hyresgästen ansvarar för att söka de tillstånd som krävs i enlighet med Alkohollag (2010:1622). Hyresgästen ska uppvisa erhållna tillstånd om detta efterfrågas.

12. För att boka kommunens lokaler är hyresgästen 18 år fyllda. Om syftet med bokningen är fest och innefattar alkoholförtäring ska ansvarig bokare vara minst 20 år. Undertecknad och ansvarig hyresgäst ska befinna sig i lokalen under hela hyrestiden.

13. Dörrar och fönster ska vara stängda så att de som bor i närheten inte blir störda.

14. Hyresgästen svarar för städning av lokalen enligt givna anvisningar.

15. Vid publika arrangemang där polistillstånd krävs skall ett sådant kunna uppvisas vid anmodan innan uthyrning medges. Hyresgästen svarar för att övriga erforderliga tillstånd för arrangemang finns och att lagar och förordningar efterlevs under arrangemanget.

16. Kungälvs kommuns personal har rätt att när som helst under uthyrningstiden inspektera lokalen och dess verksamhet.

17. Force Majeure. Om part förhindras att fullfölja bokningen med anledning av strejk, lockout, eldsvåda, översvämning, myndighetsbeslut eller andra omständigheter utanför parternas kontroll har båda parter rätt att häva avtalet utan skyldighet att betala skadestånd eller annan form av ersättning. Kungälvs kommun har även rätt att avboka om det föreligger synnerliga skäl som kommunen inte kunnat förutse eller uppfyller kraven för uthyrning. I dessa fall föreligger ingen rätt till skadestånd eller ersättning. För att part skall ha rätt att göra gällande befrielsegrund ska part omedelbart, då denna får kännedom om sådan omständighet som kan utgöra befrielsegrund, meddelas så snart som möjligt och därefter skriftligen underrätta motparten om detta.

KUNGÄLVS KOMMUN

Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler

Regler

Diarienummer: KS2019/1672
Dokumentansvarig: Enhetschef Kontaktcenter
Beslutad av: KS § 445/2019
Datum för beslut: 2019-12-11
Giltighetstid: 2023-12-31 2028-12-31
Handläggare: Madelene Daun

Allmänna regler vid korttidshyra av kommunens lokaler

1. Kungälvs kommun hyr ut lokaler under förutsättning att uthyrningen inte befaras leda till störning av ordning eller förekomst av olaglig verksamhet. Lokaler hyrs heller inte ut till grupper eller personer med kopplingar till organiserad brottslighet. Ej heller till personer eller grupper som inte delar Kungälvs kommuns demokratiska värderingar, oavsett syftet med arrangemanget.

   Sakliga skäl som kan förhindra uthyrning kan exempelvis vara:

   - att Kungälvs kommun befarar brottslig verksamhet i lokalerna, till exempel samlingar där det utövas hets mot folkgrupp eller våldsbejakande extremism

   - att Kungälvs kommun befarar störning av ordningen kring uthyrningen ifråga, till exempel demonstration eller fylleri

   - att felaktiga eller ofullständiga uppgifter lämnats av den som önskar hyra lokalen

2. Om arrangemang måste avbrytas av polis på grund av oordning eller dylikt som uppkommer i eller i anslutning till de uthyrda lokalerna eller till följd av hyresgästens arrangemang, fritas Kungälvs kommun från skyldigheten att fullfölja sin del av avtalet. Kungälvs kommun fritas också från all form av ersättningsskyldighet gentemot hyresgästen eller för dem hyresgästen svarar. Hyresgästen ska i fall som ovan betala det avtalade hyresbeloppet till Kungälvs kommun samt ställa i ordning lokalen till ursprungligt skick.

3. Kungälvs kommun kan komma att kräva följande för att säkerställa hyresgästens identitet och avsikt med lokalbokningen:

   - uppvisande av legitimation, samt uppgift om adress och telefonnummer av potentiell hyresgäst.
   - referenser
   - noggrann beskrivning av vad lokalen ska användas till vid uthyrningstillfället.
   - beträffande föreningar uppvisande av stadgar för att ta del av föreningens ändamål och uppgifter om styrelseledamöter.

4. Bokning är lika med ett tecknat avtal och får inte överlåtas till annan utan Kungälvs kommuns godkännande.

5. Lokaler/anläggningar får endast användas angiven tid och till angivet ändamål. Iordningställande och städning ska ingå i bokningstiden.

6. Kungälvs kommun har rätt att ta ut en depositionsavgift för bokningstillfället. Depositionen avser, nyckel/kort/skadegörelse och avtalsbrott. Del av eller hela depositionen kan komma att behållas beroende på storlek på skadan och/eller avtalsbrottet. Nyckel/kort som inte återlämnas inom avtalad tid debiteras enligt självkostnadspris.

7. Hyresgästen är skyldig att följa anvisningar från kommunens personal samt iaktta aktsamhet beträffande lokalen samt inventarier. Vid åverkan, skada eller stöld ur lokalen under hyrestiden eller om larmet löses ut av misstag är hyresgästen fullt ersättningsskyldig. Hyresgästen svarar själv för eventuell försäkring i händelse av stöld eller skadegörelse på egendom som inte tillhör Kungälvs kommun. Hyresgäst är skyldig att omgående anmäla skador till på bokningsbekräftelsen angiven kontaktperson.

Vid akuta skador, som till exempel vattenläckage och problem med lås eller värme, under kvällar och helger sker denna kontakt via kommunens journummer för akuta fastighetsfrågor på nr: 0303–23 80 00.

8. Hyresgästen ansvarar för att ordningen upprätthålls i lokalen.

9. Hyresgästen ansvarar för att reglerna följs gällande maximalt antal personer som får vistas i den hyrda lokalen.

10. Hyresgästen ansvarar för att obehöriga inte vistas i lokalen.

11. Förbud mot alkohol, rökning samt narkotika, droger och andra otillåtna preparat gäller i och i anslutning till kommunens lokaler. Undantag för alkohol kan gälla för gäller Kvarnkullen – Stora och Lilla salen, Rådhuset i Kungälv, Rådhuset på Marstrand samt Mimershallen och Mimers källare. och endast Undantaget gäller för: publika arrangemang samt föreningars enskilda arrangemang.

- Publikt arrangemang som riktar sig till allmänheten och inte avser ett slutet sällskap, exempelvis mässa eller dans.
- Enskilt arrangemang som avser föreningsmöte eller föreningsfest med serveringstillstånd för slutet sällskap.
- Privat sammankomst som avser bröllop eller kalas för slutet sällskap.

Hyresgästen ansvarar för att söka de tillstånd som krävs i enlighet med Alkohollag (2010:1622). Hyresgästen ska uppvisa erhållna tillstånd om detta efterfrågas.

Undantag mot alkohol gäller i Rådhuset i Kungälv samt Rådhuset Marstand i samband med bokat vigselceremoni.

12. För att boka kommunens lokaler är hyresgästen 18 år fyllda. Om syftet med bokningen är fest och innefattar alkoholförtäring ska ansvarig bokare vara minst 20 år. Undertecknad och ansvarig hyresgäst ska befinna sig i lokalen under hela hyrestiden.

13. Dörrar och fönster ska vara stängda så att de som bor i närheten inte blir störda.

14. Hyresgästen svarar för städning av lokalen enligt givna anvisningar.

15. Vid publika arrangemang där polistillstånd krävs skall ett sådant kunna uppvisas vid anmodan innan uthyrning medges. Hyresgästen svarar för att övriga erforderliga tillstånd för arrangemang finns och att lagar och förordningar efterlevs under arrangemanget.

16. Kungälvs kommuns personal har rätt att när som helst under uthyrningstiden inspektera lokalen och dess verksamhet.

17. Force Majeure. Om part förhindras att fullfölja bokningen med anledning av strejk, lockout, eldsvåda, översvämning, myndighetsbeslut eller andra omständigheter utanför parternas kontroll har båda parter rätt att häva avtalet utan skyldighet att betala skadestånd eller annan form av ersättning. Kungälvs kommun har även rätt att avboka om det föreligger synnerliga skäl som kommunen inte kunnat förutse eller uppfyller kraven för uthyrning. I dessa fall föreligger ingen rätt till skadestånd eller ersättning. För att part skall ha rätt att göra gällande befrielsegrund ska part omedelbart, då denna får kännedom om sådan omständighet som kan utgöra befrielsegrund, meddelas så snart som möjligt och därefter skriftligen underrätta motparten om detta.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Hans Nilsson de la Croix

2025-04-30

Planprogram Samråd - Kexstaden (Dnr KS2021/1421-32)

Sammanfattning

Ett planprogram har tagits fram för att utveckla Kexstaden till en ny stadsdel med bostäder, verksamheter och rekreationstråk vid Nordre älv.

Planprogrammet för Kexstaden syftar till att, inför framtagande av detaljplaner för området, ange den övergripande inriktningen för omvandlingen av området från fabriksområde till en ny, stadsmässig och integrerad del av centrala Kungälv som stärker kopplingen mellan staden och älven.

Området föreslås få en med Kungälvs mått mätt en hög exploatering – dels för att finansiera byggande av högvattenskydd, behövlig infrastruktur och allmän plats, dels för att uppfylla kommunens mål om hållbar samhällsutveckling.

Efter samrådet kommer programhandlingen att bearbetas och inkomna yttrande beaktas i möjligaste mån innan programmet godkänns av KS.

Förvaltningens förslag till beslut är att planprogrammet för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen (2010:900) 5kap- 11 §

Juridisk bedömning

Planprogrammet bedrivs enligt plan- och bygglagen PBL (2010:900). Kommunen ska enligt 5 kap. 10 §, ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program, om kommunen bedömmer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet.
Samråd ska ske enligt PBL (2010:900) 5 kap. 11 §.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund
Efter att ha flyttat sin produktion från Kungälv, Göteborgs Kexfabrik, ansökte Orkla i juni 2020 om planbesked för fastigheterna Fabrikerna 4 och 10. I september 2020 ansökte Aspelin Ramm om planbesked för de angränsande fastigheterna Koggen 1,2 och 3. Båda företagens viljeinriktning är att utveckla sina fastigheter till en stadsdel del med bostäder, arbetsplatser och service. Kommunstyrelsen gav positivt planbesked i november 2020 respektive och i januari 2021 beslutades att ett planprogram skulle tas fram före detaljplaneprocessen inleds.

Planprogrammet för Kexstaden syftar till att ange den övergripande inriktningen för omvandlingen av området från fabriksområde till en ny, stadsmässig och integrerad del av centrala Kungälv. Den nya stadsdelen ska innehålla bostäder, verksamheter och service i en tät och blandad bebyggelse med hänsyn till platsens kulturmiljö och omgivning. En viktig del är att stärka kopplingen till älven genom ett nytt Älvstråk med attraktiva rekreationsytor. Planprogrammet ska fungera som strategiskt underlag för kommande detaljplaner och väga samman olika intressen i den fortsatta utvecklingen.

Visionen för planprogrammet framarbetades år 2021 och ligger till grund för det framarbetade samrådsförslaget, sammanfattad nedan:
Kexstaden är stadsdelen där staden möter vattnet. Här finns rum för aktivitet och vardagsliv för boende, besökare, arbetande och andra verkande. Med en utformning som knyter an till platsens historia skapas variationsrika stadsrum som lockar invånarna ner till vattnet. Den nya stadsdelen kompletterar de befintliga stadsdelarna i Kungälv med en helt ny miljö – staden vid vattnet.

Under 2022 hölls en medborgardialog i syfte att få Kungälvs invånares uppfattning om hur de anser att utvecklingen av området bör se ut och vilka kvalitéer som uppskattas. Den syftade också till att tidigt i processen nå ut till Kungälvs invånare med information om att arbetet med planprogrammet påbörjats.

Programområdet omfattar hela fabriksområdet där Göteborgs kex tidigare hade sin produktion och intilliggande fastigheter Koggen 1,2 och 3. Programförslaget omfattar 1300-1600 bostäder, maximalt 160 000 kvadratmeter bruttoarea, exklusive ytor för parkeringslösningar, verksamheter och två förskolor.

Den övergripande strukturen utgår från sju huvudprinciper: Älvstråket, siktlinjer, Promenadgatan, Hamntorget, Öst-västlig koppling, bibehåll befintliga vägar och områdets kulturhistoria. Utifrån dessa huvudprinciper skapas en struktur med fem delområden.

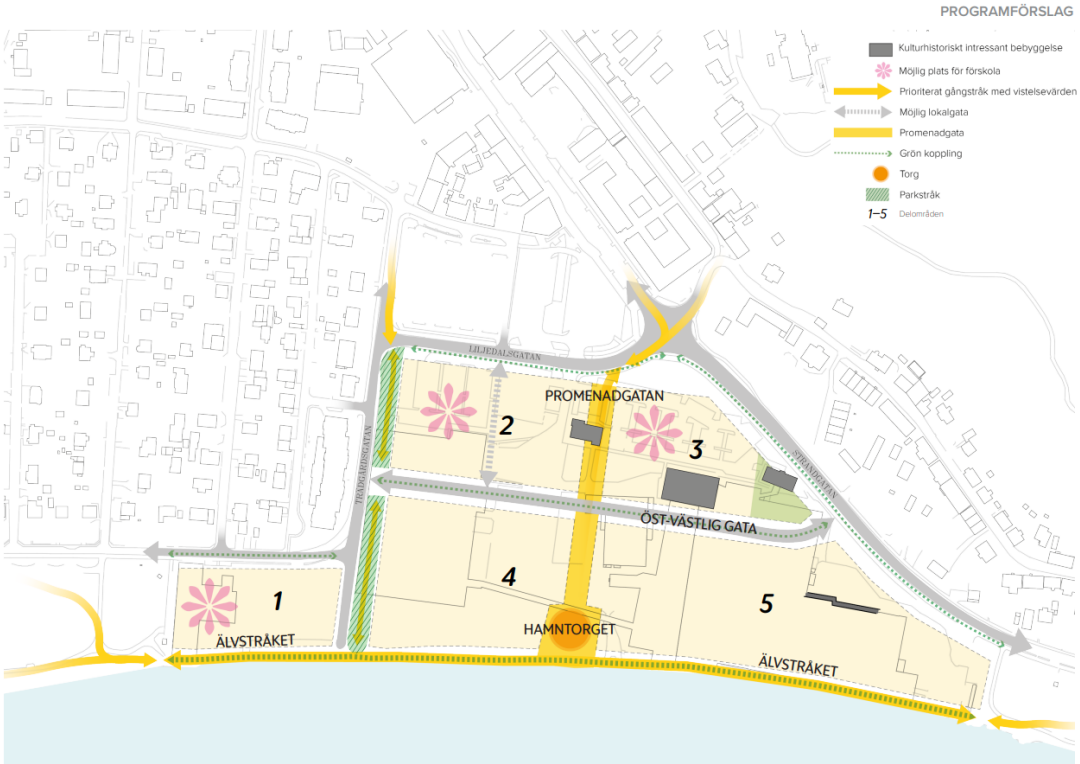

Strukturplan för Kexstaden.

Programmet föreslår att de befintliga parkerna Älvparken och Strandparken knyts ihop genom ett grönt stråk längs med älven, Älvstråket. Älvstråket blir samläkningen som länge saknats för att få staden ner mot vattnet. I mitten av Älvstråket ligger Hamntorget, en sammanlänkande knutpunkt i området med ytor för verksamheter och mötesplatser. Från hamntorget kan man gå in i området via Promenadgatan, en gata med aktiva bottenvåningar som leder upp mot Strandgatan och Västra gatan.

Gatunätet bygger vidare på befintlig gatustruktur men med kompletterande gator och breddning av befintliga för att förbättra får gående och cyklister samt skapa ett mer finmaskigt gatunät och kvartersstruktur. Strandgatan och Västra strandgatan kopplas samman med en ny öst-västlig gata som kopplas till Liljedalsgatan och skapar en ny stomme att bygga upp kvartersstruktur och nya lokalgator kring. Alla gator ska utformas för att skapa trivsamma och trygga gaturum för gångtrafikanter.

Den nya stadsbyggnadsstrukturen ska stärka kopplingen till angränsande områden och tydliggöra området utåt, samtidigt som den knyter an till områdets industriella kulturhistoria. Den nya bebyggelsen kan i områdets centrala delar nå upp till 13 våningar, men ska i områdets ytterkanter anpassas till befintlig bebyggelses skala och utformning. Den nya bebyggelsen ska också anpassas och samverka med kulturhistoriskt värdefulla miljöer utanför programområdet.

Bedömning
Förvaltningens bedömning är att planprogrammet är tillräckligt detaljerat för att gå ut på samråd. Programhandlingen kommer att behöva bearbetas efter samrådet till dess att det kan antas. Syftet med att gå ut med aktuellt programförslag på samråd är för att insamla synpunkter på de på de huvuddrag som programförslaget presenterar.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Följande av kommunstyrelsens resultatmål bedöms vara relevanta för utvecklingen av Kexstaden.

- Fler barn, unga och äldre – inklusive personer med funktionsvariation deltar i ett rikt och varierat kultur- och fritidsliv
    - Älvstråket är en central del i planprogrammet som möjliggör så att Kungälvs invånare och besökare kan få ytterligare kontakt med älven. Det utvecklar också rekreationsmöjligheterna i de centrala delarna av Kungälv genom att skapa en starkare koppling mellan Strandparken och Älvsparken.
- Förbättrat näringslivsklimat
    - Planprogrammet omfattar 1300-1600 nya bostäder vilket innebär cirka 2000-3000 nya invånare. Det innebär ett ökat underlag för befintliga verksamheter i centrala Kungälv. Inom stadsdelen skapas också ytor för tillkommande verksamheter.
- Planeringsberedskap skall finnas för bostäder, verksamhetsmark och handel.
    - Planprogrammet omfattar 1300-1600 nya bostäder och ytor för handel.
- Minskade utsläpp i luft och vattendrag och minskat klimatavtryck
    - En exploatering av Kexstaden innebär en förtätning av Kungälvs centrum med en stor andel nya bostäder och en stor andel nya bostäder i ett centralt läge med goda förutsättningar för hållbart resande.
- Ökad kollektiv jobbpendling
    - Kexstaden ligger i god anslutning till befintlig kollektivtrafik, cirka 1,4 kilometer från resecentrum och i direkt anslutning till planområdet trafikeras linje X4 och 401.

.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

I arbetet med planprogrammet har förvaltningen beaktat de globala målen ”Agenda 2030”. De globala delmål som främst berör stadsutvecklingen och som även tas upp i Kungälvs verksamhetsplan 2025 är:

3. God hälsa och välbefinnande
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringarna

15. Ekosystem och biologisk mångfald

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Nedan nämns de politiska styrdokument som bedöms ha störst inverkan på utvecklingen av Kexstaden. Innehållet i dem har beaktats vid framtagandet av programförslaget. Utöver dessa finns ytterligare ett antal styrdokument som berör samhällsplanering i allmänhet och som kommer att beaktas o fortsatt planering

I arbetet med planprogrammet har Programförklaring Kungälv 2030, Översiktsplan 2010 och Strukturplan Kungälvs innerstad legat till grund.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Kexstaden innebär att en helt ny stadsdel tillkommer i Kungälv, vilket bedöms få flertalet konsekvenser utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv. De bostäder som planeras i stadsdelen innebär en befolkningsökning i kommunen med ökade skatteintäkter och samtidigt ett ökat behov av kommunal service, som skolor, vård med mera. En ökad befolkning kan också ge ett ökat underlag till handel och näringsliv men även mer trafik.

Vilka konsekvenser byggnationen av stadsdelen får är beroende av hur väl området lyckas uppnå den framarbetade visionen för Kexstaden. Stadsdelen ska skapa rum för aktivitet och vardagsliv för boende, besökare, arbetande och andra verkande. Utformningen ska knyta an till platsens historia och skapa variationsrika stadsrum som lockar invånarna ner till vattnet.

En central del i hela planprogrammet är att stadsdelen ska öppna upp Kungälv mot älven genom att stärka den visuella kontakten och genom det planerade älvstråket.

Barnperspektivet kommer att beaktas vid detaljplaneringen och exploateringen.

Merparten av bebyggelsen i Kexstaden är bostäder men stadsdelen ska även utgöra en viktig besökspunkt för invånare och turister.

Bedömning ur ett medarbetarperspektiv

Arbetet med Kexstaden kommer att kräva resurser, arbetsinsatser och viktiga ställningstaganden från flera förvaltningar i kommunen och resurssättningen behöver göras på ett lämpligt sätt. Detta gäller från planeringsskede till genomförandeskede och sedan driftskede.

Ekonomisk bedömning

I detta tidiga skede då planprogrammet ska ställas ut på samråd är det endast möjligt med grova kostnadsuppskattningar och bedömningar. När de respektive detaljplanerna har startats och detaljplanernas utformning är mer klarlagda är det möjligt att göra mer detaljerade kostnads- och intäktsprognoser. Nedan beskrivs de stora kostnadsbärande intäkterna och utgifterna som har identifierats. Markägaren/Exploatören står för kostnaderna kopplade till framtagande av planprogram, detaljplaner och utbyggnad av allmän platsmark samt åtgärder på kvartersmark.

Exploateringsekonomi
Investeringar som behöver göras är åtgärder för att skydda området mot stigande vattennivåer i Nordre älv, att säkra den geotekniska stabiliteten, utbyggnad allmän plats i form av befintligt och nytt gatunät, anpassning, upprustning och nybyggnation av GC-vägar, nya torg, älvstråk och park, offentliga platser samt utbyggnad av VA (vatten, spill- och dagvatten). Exploatören ansvarar för den framtida byggnationen och iordningställandet inom kvartersmarken, där kostnader för

fastighetsbildning, myndighetsavgifter, eventuella saneringskostnader, utredningar i planprogram och detaljplan, markberedning och anslutingsavgifter ingår. Kommunens kostnader för iordningställande av allmän plats kommer att regleras genom uttagande av exploateringsbidrag i ett exploateringsavtal för respektive detaljplan och exploatör.

Utbyggnation av VA(vatten, spill och dagvatten), finansieras med anslutningsavgifter.

Exploatörerna kommer få intäkter i form av tillskapande av byggrätter.

Förslag till beslut

1. Planprogram för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen PBL (2010:900) 5 kap. 11 §.

Tomas Turnéus
Verksamhetschef planering och myndighet

Mirsad Radondcic
Tf Sektorchef samhälle och utveckling

Expedieras till:
Hans Nilsson de la Croix, Plan/Samhälle och utveckling
Eva Sigurd, Plan/Samhälle och utveckling
Josefin Brodén, Plan/Samhälle och utveckling
Amela Keserovic, Projektenheten/Samhälle och utveckling

För kännedom till:
erik.bohler@scd.no
hans.olav.bjork@scd.no
gjert.brun@orkla.no
daniel.eliasson@aspelinramm.se
Pernilla Attnäs Björk, Plan/Samhälle och utveckling
Mirsad Radoncic, tf. Sektorchef Samhälle och utveckling
Tomas Turnéus, verksamhetschef Samhälle och utveckling
Sandra Vokstrup, Projektenheten/Samhälle och utveckling

PLANPROGRAM
KEXSTADEN

Fabrikerna 4 och Koggen 1, 2 & 3 m.fl.

i Kungälv, Kungälvs kommun

Detta planprogram är framtaget av Kungälvs kommun i nära samarbete med fastighetsägarna Orkla, genom Scandinavian Development, och Aspelin Ramm.

Följande kompetenser från Kungälvs kommun har medverkat i planarbetet: Projektledare, planarkitekt, trafikstrateg, trafikingenjör, mark- och exploateringsingenjör, trädgårdsingenjör, VA-ingenjör

INNEHÅLL

INLEDNING 4

MOTIV 4
BAKGRUND 5

VISION KEXSTADEN 7

PROGRAMMETS LEDORD: STADEN VID VATTNET 9
OMRÅDETS ÖVERGRIPANDE PLANERING 9

PROGRAMFÖRSLAG 9

TRE KARAKTÄRSOMRÅDEN 10

DELOMRÅDEN 11

ÖVERGRIPANDE STRUKTUR 12
BEBYGGELSE 12

PROGRAMFÖRSLAG 12

STADSDELENS INNEHÅLL OCH FUNKTIONER 19

FÖRSLAGSKISSER 20

MOBILITET OCH GATUNÄT 23
UTFORMNING AV GATURUM OCH STRÅK 27
GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR 31
TEKNISKA LÖSNINGAR 31

STRATEGISKA MEDSKICK 34

KONSEKVENSER 35

STADSLIV OCH STADSBILD 35
KULTURMILJÖ 36
TRAFIK OCH GATUNÄT 37
GRÖNSTRUKTUR, NATURVÄRDEN OCH REKREATION 37
MARK, MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET 38
TEKNISKINFRASTRUKTUR 39

GENOMFÖRANDE 40

GENOMFÖRANDEFRÅGOR 40
FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR 40
EKONOMISKA FRÅGOR 41
TEKNISKA FRÅGOR 41

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 43

STYRANDE DOKUMENT 43
STADS- OCH LANDSKAPSBILD 48
KULTURMILJÖ 50
GRÖNSTRUKTUR, NATURVÄRDEN OCH REKREATION 53
TRAFIK OCH GATUNÄT 55
MARK, MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET 57
TEKNIK 60
SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR 60
UTREDNINGAR 62
REFERENSER 62

INLEDNING

MOTIV

VAD ÄR ETT PLANPROGRAM?

Ett planprogram omfattar ofta ett större område och tas fram för att underlätta kommande detaljplaneskede. Planprogrammet kan sedan utgöra underlag för en eller flera detaljplaner.

Inom arbetet med ett planprogram kan översiktliga utredningar och visioner tas fram. Viktiga frågor och planeringsförutsättningar utreds i ett större perspektiv.

Programmet ställs ut på samråd för att föra dialog med berörda, sakägare och remissinstanser med flera för att ge möjlighet till insyn och påverkan innan planen får ett alltför konkret innehåll. Kommunens ställningstaganden och beslutsunderlag utökas på så sätt med fler erfarenheter och synpunkter. Till skillnad från detaljplaner är planprogram inte juridiskt bindande. Det finns heller inga lagkrav på innehållet i ett planprogram utan det är upp till kommunen att välja en lämplig nivå på planeringen.

VARFÖR TAS DETTA PROGRAM FRAM?

Kungälvs kommun är en av de 10 kommuner i landet som haft högst befolkningstillväxt senaste åren. Kommunen fortsätter att växa och en stor del av befolkningsökningen sker i centrala Kungälv. I kommunens budgetdirektiv (2024) framgår att Kungälvs kommun har ambition att vara ett levande lokalsamhälle och att Kungälv ska vara en trivsam och sammanhållen tätort. I kommunen ska det också finnas en god planering för attraktivt boende i olika former och behov genom hela livet.

Inom Kexfabriksområdet bedrivs idag inte längre någon produktion. Industrins avveckling ger kommunen möjligheten att utveckla centrala Kungälv. Kexstaden med sin storlek och sitt centrala läge i staden innebär en möjlighet för kommunen att bidra till uppfyllandet av de kommunala bostadsmålen. En omvandling av fabriksområdet innebär även en möjlighet till att tillföra nya kvaliteter till staden, bland annat genom att skapa ett sammanhängande rekreationsstråk som knyter samman Älvparken och Strandparken och omvandla en för allmänheten otillgänglig plats till en stadsdel som möter vattnet.

Under år 2020 inkom Orkla, ägarna till Göteborgs Kex, med en ansökan om planbesked för sina fastigheter Fabrikerna 4 och 11 (numera samlade under fastigheten Fabrikerna 4). I samband med detta inkom även Aspelin Ramm, fastighetsägare till Koggen 1 - 3 med en ansökan om planbesked för sina fastigheter. Syftet med exploatörernas ansökan om planbesked var att omvandla området till en ny stadsdel med en blandning av bostäder, arbetsplatser och service. I november 2020 respektive januari 2021 beslutade Kommunstyrelsen att ge positivt planbesked för de båda ansökningarna och att detaljplanerna skulle föregås av ett planprogram.

Planprogrammet är en möjlighet för kommunen att göra strategiska vägval för områdets markanvändning och belysa avgörande planerings- och genomförandefrågor i ett tidigt skede. Att ta fram ett planprogram är också lämpligt när det finns ett stort allmänt intresse eftersom detta ger allmänheten större möjlighet att ta del av, och tycka till om planeringen.

SAMRÅD OCH FORTSATT ARBETE

Planprogrammet ställs ut för samråd vilket är det första steget i programprocessen. Synpunkter som inkommer under samrådet sammanställs i en programsamrådsredogörelse och arbetas in i planprogramsförslaget. Efter att planprogrammet godkänts i kommunfullmäktige utgör det en grund för den fortsatta planeringen av området. De synpunkter som inkommit i programsamrådet fortsätter att bearbetas och om möjligt beaktas i det efterkommande detaljplanearbetet.

SYFTE

Planprogrammet syftar till att, med den för programområdet framtagna visionen som grund, tydliggöra den övergripande inriktningen för området Kexstaden i omvandlingen till en ny stadsdel. Området ska omvandlas från ett fabriksområde till en stadsmässig och väl integrerad del av centrala Kungälv. Den nya stadsdelen ska innehålla bostäder, verksamheter och service där andelen verksamheter och service ska vara väl anpassat efter såväl stadsdelen som centrala Kungälv som helhet. Inom stadsdelen ska en tät blandad bebyggelse eftersträvas som tar hänsyn till platsens historia, kulturmiljö och till kringliggande bebyggelse. En central del i områdets utveckling är också att stärka stadens kontakt med vattnet. Genom det nya Älvstråket som kopplar samman Älvparken med Strandparken skapas attraktiva mötes- och rekreationsplatser vid älven.

Planprogrammet ska ta ett samlat grepp om områdets framtida utveckling och fungerar som ett strategiskt underlag för kommande detaljplanering. Planprogrammet ska formulera huvuddragen för kommunens mål med området Kexstaden och redovisa principiella riktlinjer och ställningstaganden för den fortsatta planeringen.

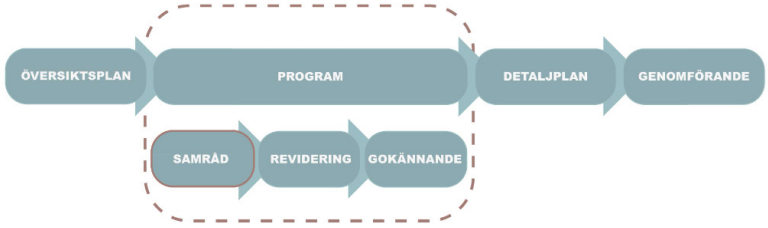

I programarbetet utreds hur platsen används idag, vilka problem och möjligheter som finns och vad som behöver göras för att de nya idéerna ska bli verklighet.

BAKGRUND

OMRÅDET

Programområdet är beläget i centrala Kungälv och omfattar hela det tidigare fabriksområdet för Göteborgs Kex samt intilliggande fastigheter direkt väster om fabriksområdet (fastigheterna Koggen 1, 2 och 3). Området avgränsas ungefärligt av Strandgatan, Liljedalsgatan. Trädgårdsgatan, Nordre älv, Älvparken och Strandparken. Fabriksområdet och fastigheterna Koggen 1–3 är i dag privatägda medan kringliggande gatu- och parkområden ägs av kommunen.

Inom fabriksområdet har Göteborgs Kex tidigare bedrivit storskalig bageriverksamhet sedan 1800-talet och området har under lång tid haft stor betydelse för Kungälvs industriella utveckling. Den omfattande anläggningen har inrymt flera fabriksbyggnader samt stora ytor för godshantering och parkering. År 2018 beslutade ägarna till Göteborgs kex att flytta sin produktion utomlands och idag sker inte längre någon kexproduktion i området. Väster om fabriksområdet (Koggen 1 - 3) finns idag en byggnad som bland annat inhyser kontor, restaurang och gym samt en markparkering.

Programarbetet har ett helhetsperspektiv i planeringen vilket gör att vissa frågor berör områden utanför själva fabriksområdet. Avgränsningen av programområdet ska därför inte ses som en skarp avgränsning utifrån exempelvis fastighetsgränser. Då området utgör en viktig del i centrala Kungälv är kopplingarna till närliggande områden viktiga och programarbetet behöver i vissa frågor fånga upp ett större område än det som avgränsas av de aktuella fastigheterna.

Längre fram i planeringsprocessen, när programarbetet är färdigställt och arbete med detaljplanering kan påbörjas, så kommer områden för detaljplanering avgränsas.

VARFÖR KALLAS OMRÅDET KEXSTADEN?

Under arbetet med planprogrammets vision framkom vikten av en koppling till platsens historia. Ett sätt att låta platsens industrihistoria leva vidare i samband med utveckling av området är genom namn. Arbetsnamnet för området och planprogrammet utarbetades därför till Kexstaden.

HUR HAR VI KOMMIT HIT?

Inför programsamrådet har övergripande utredningsunderlag tagits fram för att ge en inledande bild över områdets förutsättningar. Underlaget har sedan legat till grund för det förslag som presenteras i programhandlingen. Under arbetets gång har kontinuerlig dialog skett mellan förvaltning och politik. I tidigt skede arbetades en vision fram för områdets utveckling fram vilken legat till grund för förslaget. En medborgardialog hölls även i tidigt skede för att hämta in allmänhetens tankar och idéer om framtidens Kexstaden. Framtagandet av programhandlingen har skett i samarbete med fastighetsägare och exploatörer. Förslaget har studerats övergripande utifrån en teknisk och ekonomisk genomförbarhet.

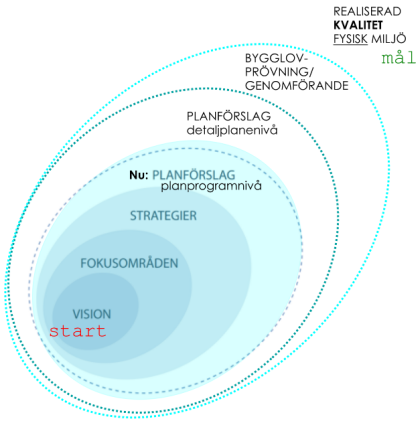

Medborgardialog

Under våren 2022 hölls en medborgardialog med syfte att i ett tidigt skede få Kungälvs invånares uppfattning om hur de anser att utvecklingen av området bör se ut och vilka kvalitéer som hade uppskattas. Den syftade också till att tidigt i processen nå ut till Kungälvs invånare med information om att arbetet med planprogrammet för Kexstaden påbörjats. Dialogen bestod av en enkätundersökning, dialogmöte och workshops med gymnasieelever.

Sammanfattningsvis var de deltagande överlag positiva. En utveckling av Kexstaden sågs som en möjlighet att skapa en hållbar och attraktiv stadsdel, samtidigt som det ansågs viktigt att bevara platsens historia.

Generellt såg de deltagande att en utveckling av Kexstaden kan ha stor potential att tillföra positiva kvaliteter till staden. Att tillgängliggöra älven i ett område som tidigare varit stängt för allmänheten och skapa ytor för rekreation och aktiviteter var en av de möjligheter som särskilt lyftes fram. Utvecklingen av Kexstaden sågs också som en möjlighet att göra Kungälv mer levande genom att locka turister och skapa nya mötesplatser. Det förespråkades en blandning av bostäder, restauranger, grönområden och aktivitetsplatser för att främja liv, rörelse och social interaktion. Det uttrycktes också hopp om att skapa en stadsdel med hållbarhet i fokus och att bevara kopplingar till Kexfabrikens historia.

Under medborgardialogen gavs också uttryck för de risker som invånarna såg med utvecklingen av den nya stadsdelen. Fabriksområdet representerar stadens industriella arv och har både en nostalgisk och kulturell betydelse för många kungälvsbor. Under medborgardialogen gavs uttryck för en oro att platsens och en del av Kungälvs identitet ska gå förlorad. Även bebyggelsens omfattning lyftes i medborgardialogen. Det ansågs viktigt att den nya bebyggelsen inte blockerar tillgången till älven och att bebyggelsens skala anpassas till kringliggande områden och att området inte överexploateras.

VISION KEXSTADEN

ARBETSMODELL

Arbetet med visionen inleddes under hösten 2021 med ett antal workshoppar som genomfördes med kommunens förvaltningar och exploatörer. Visionsarbetet är indelat i en övergripande vision, fokusområden samt strategier. Den övergripande visionen är det mål som utvecklingen av området navigerar mot och strävar efter att uppnå. Visionen konkretiseras i fyra olika fokusområden som fungerar vägledande i arbetet med att uppnå visionen. De är planprogrammets huvudprioriteringar och ska vara drivande för både riktningen och intentionerna i arbetet mot visionen. För respektive fokusområde finns ett antal strategier formulerade för att skapa de kvaliteter och karaktärer som är beskrivna i visionen och fokusområdena. Strategierna är arbetsredskap som legat till grund för framtagandet av planprogrammet och hjälper till att prioritera i den fortsatta planeringen och utvecklingen av planförslaget.

VISION – STADEN VID VATTNET

”Kexstaden är stadsdelen där staden möter vattnet. Här finns rum för aktivitet och vardagsliv för boende, besökare, arbetande och andra verkande. Med en utformning som knyter an till platsens historia skapas variationsrika stadsrum som lockar invånarna ner till vattnet. Den nya stadsdelen kompletterar de befintliga stadsdelarna i Kungälv med en helt ny miljö – staden vid vattnet.”

Flygfoto över Kexfabriken, cirka 1940

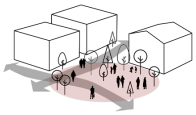

LEVANDE OCH KVALITATIVA STADSRUM MED AKTIVA ALLMÄNA STRÅK OCH PARKMILJÖER

Kexstaden är en plats där många bor men även där verksamheter och mötesplatser skapar liv under dygnets alla tider. Stadsdelens mötesplatser är av olika karaktär och de aktiva stråken binder ihop centrala Kungälvs olika stadsdelar.

Strategier

- Genom att samla mötesplatser och aktiviteter på utvalda platser och stråk skapas både ett bättre underlag för verksamheter och lugnare kvartersgator.
- Genom att skapa tydliga och gena stråk till viktiga knytpunkter gynnas hållbar mobilitet.
- Genom gröna stråk och parker skapas trivsamma boendemiljöer och upplevelserika stadsrum.
- Genom att utforma flexibla allmänna ytor kan en plats användas för flera syften.

ARKITEKTUR MED EN ESTETISK OCH VARIATIONSRIK UTFORMNING

Kexstadens siluett blir stadens nya ansikte utåt för de som passerar eller besöker Kungälv. Stadsdelens arkitektur och gestaltning är varierad samtidigt som det finns en sammanhängande röd tråd i dess utformning. Den hållbara, kvalitativa arkitekturen bidrar till att stadsdelen får en egen identitet och skapar attraktiva boenden.

Strategier

- Genom att skapa en variation i bebyggelsens höjd uppstår en utrycksfull siluett av Kungälvs stad.
- Genom att anpassa gestaltning och volymer bildas en mjuk övergång mellan den nya och den gamla staden.
- Genom en medveten strategi för hur stadsdelens byggnader, gator och platser varieras skapas en sammanhängande och balanserad gestaltning.
- Genom en hög ambitionsnivå avseende gestaltning och tekniska lösningar kan en hållbar stadsdel utvecklas.

STADENS MÖTE MED VATTNET OCH STADSDELEN

Kexstaden är en integrerad del av staden och ger alla dess invånare möjlighet att känna närhet till vattnet. Mötet med älven sker i ett urbant stråk som utgör en viktig del av stadsdelens karaktär och identitet. Här erbjuds många olika möjligheter att röra sig längs med älven, men även att stanna till och komma ner till vattnet.

Strategier

- Genom att förbinda Älvparken och Strandparken skapas ett sammanhängande rekreationstråk längs med älven.
- Genom promenadstråkets urbana karaktär utvecklas nya upplevelsevärden och funktioner vid vattnet.
- Genom anpassning till högvatten skapas en stadsdel med bebyggelse som håller över tid.
- Genom att ge mötesplatser flera funktioner kan lösningar mot högvatten samtidigt utforma upplevelsevärden som bjuder ner allmänheten till vattnet.

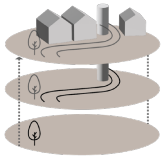

STARK IDENTITET MED KOPPLING TILL PLATSENS HISTORIA

Industrin längs Nordre älv har varit en viktig förutsättning för Kungälvs framväxt och utveckling. I Kexstaden utgör platsens industrihistoria en värdebärande grund som bidrar till platsens identitet. På så sätt kan stadens framtida invånare ta del av platsens historia men i ett nytt sammanhang.

Strategier

- Genom att vända stadens ansikte mot vattnet återfås den historiska relationen Kungälv haft till älven och skapar ny årsring med en ny typ boendemiljö i Kungälv
- Genom att stärka de fysiska och visuella sambanden till Västra gatan ges förutsättningar för att förstå platsens framväxt och tidigare sammanhang. De förstärkta kopplingarna blir en länk mellan gammalt och nytt.
- Genom att strukturer och element från områdets olika tidslager integreras tillsammans med de nya tilläggen skapas en spännande miljö med egen identitet.

PROGRAMFÖRSLAG

Programförslaget utreder en omvandling av fastigheterna Fabrikerna 4 och Koggen 1 - 3 från ett verksamhetsområde till en innehållsrik och karaktärsfull stadsdel med nya bostäder, arbetsplatser, förskolor, parker och torg. Programmet föreslår ett hamntorg, ett allmänt älvstråk och ett parkstråk. Dessutom ska ett nordsydligt promenadstråk skapas som bjuder in kungälvsborna ner till älven.

I programförslaget ingår cirka 1 300 – 1 600 bostäder, två förskolor och ett mindre antal centrumverksamheter. 1300 – 1600 bostäder ger maximalt 160 000 bruttoarea (BTA), exklusive ytor för parkering, grönytor och infrastruktur.

Inom området föreslås en blandning av bostäder, arbetsplatser och allmänna platser. Grönområden ingår som en del i bebyggelsestrukturen i form av parker och gröna kopplingar i gaturummet. Centralt i området och längs med älvstråket föreslås en blandning av arbetsplatser, service och bostäder. I övriga delar ligger betoningen på bostäder kompletterat med service i form av förskolor.

PROGRAMMETS LEDORD: STADEN VID VATTNET

Programmets ledord för områdets omvandling är ”Staden vid vattnet”. Programförslaget ger ramar för en framtida omvandling bland annat genom beskrivning av den arkitektoniska idén och strukturplanen.

Målet är att bygga vidare på befintlig bebyggelsestruktur och infrastruktur, skapa arbetsplatser samt bevara och utveckla grönskan som finns. Det är också viktigt att bevara det kulturhistoriska arvet och utveckla området mot en stadsmiljö med karaktären blandstad.

Med omvandlingen till blandstad behöver även rekreativa allmänna platser, grönska, offentlig service och förskola säkerställas. Utgångspunkten är att ta tillvara befintliga kvaliteter och tillföra nya. Befintliga kvaliteter såsom närheten till älven, kulturbyggnader som många kungälvsbor kan knyta an till, centralt läge i Kungälvs centralort, stora uppväxta träd och bra kollektivtrafik ger en bra grund för en blandad stadsmiljö som erbjuder de urbana kvaliteter som både boende och företag efterfrågar.

OMRÅDETS ÖVERGRIPANDE PLANERING

Den övergripande strukturen utgår från sju huvudprinciper: Älvstråket, siktlinjer, Promenadgatan, Hamntorget, öst-västlig koppling, bibehåll befintliga vägar och kulturhistoria. Utifrån dessa huvudprinciper skapas en struktur med fem delområden.

Programmet föreslår att de befintliga parkerna Älvparken och Strandparken knyts ihop genom ett grönt stråk längs med älven, Älvstråket. Älvstråket blir sammanlänkningen som länge saknats för att få staden ner mot vattnet.

I mitten av Älvstråket ligger Hamntorget, en sammanlänkade knutpunkt i området med ytor för verksamheter och mötesplatser.

Från Hamntorget kan man gå in i området via Promenadgatan, en gata med aktiva bottenvåningar som leder upp mot Strandgatan och Västra gatan.

Gatunätet bygger vidare på befintlig gatustruktur men med kompletterande gator och breddning av befintliga för att förbättra för gående och cyklister och skapa ett mer finmaskigt gatunät och kvartersstruktur.

Strandgatan och Västra strandgatan kopplas samman med en ny öst-västlig gata som kopplas till Liljedalsgatan och skapar en ny stomme att bygga upp kvartersstruktur och nya lokalgator kring. Alla gator ska utformas för att skapa trivsamma och trygga gaturum för gångtrafikanter.

Den nya stadsbyggnadsstrukturen ska stärka kopplingen till angränsande områden och tydliggöra området utåt, samtidigt som den knyter an till områdets industriella kulturhistoria.

Den nya bebyggelsen kan i områdets centrala delar nå upp till 13 våningar, men ska i områdets ytterkanter anpassas till omgivande bebyggelses skala och utformning.

Den nya bebyggelsen ska också anpassas och samverka med kulturhistoriskt värdefulla miljöer utanför programområdet.

TRE KARAKTÄRSOMRÅDEN

Förslaget är indelat i tre karaktärsområden med en flytande avgränsningar. Varje område har en egen utformning som utgår från platsens förutsättningar och de övergripande stadsbyggnadsprinciperna för programområdet. Målet är att stärka kopplingarna till angränsande områden och ge området en tydlig identitet gentemot omgivningen.

I väster föreslås en mer uppbruten bebyggelse, en modern trädgårdsstad som knyter an till villaområdet och öppna upp området mot vattnet. Området ska vara lummigt med förträdgårdar och gavelmotiv mot älven.

Längs Strandgatan föreslås bevarande av Gröna villan och en mer traditionell form av bebyggelse som knyter an till befintlig och kommande bebyggelse i Liljedalsområdet och riksintressebebyggelsen längs Västra gatan.

I mitten av området och längst älven föreslås ett bevarande av Bräckboden, 80-talskontoret, en tegelfasad och en arkitektur som knyter an till områdets industrihistoria samt ett öppen struktur som öppnar upp området mot älven.

Modern trädgårdsstad

Industriarv och älvnära

Längs Strandgatan

PROGRAMFÖRSLAG

PROGRAMFÖRSLAG

ÖVERGRIPANDE STRUKTUR

Den övergripande strukturen är framtagen för att ge ett ramverk och förhållningssätt till hur Kexstaden ska utvecklas. Den bygger på sju huvudprinciper med utgångspunkt från planprogrammets vision. Huvudprinciperna omfattar:

- Älvstråket – ett rekreationsstråk längs älven som binder samman Älvparken och Strandparken och skapar ett sammanhängande stråk ända från Kongahälla center till fästningen och utformas för att skydda området mot stigande vatten och översvämning
- Siktlinjer – tydliga siktlinjer från omgivande stadsdelar ned mot älven är viktiga för att stärka kopplingen och uppnå visionen med en stad som möter vattnet
- Promenadgatan - centrums promenadvänlighet fortsätter ned mot vattnet längs en gata med aktiva bottenvåningar som ger ett levande stadsrum
- Hamntorget – ett samlande torg vid älvkanten där områdets industrihistoria återupplivas genom ett synliggörande av den gamla industrihamnen
- Öst-västlig gata – en tvärkoppling genom området som avlastar Liljedalsgatan
- Strandgatan, Trädgårdsgatan, Liljedalsgatan och Västra Strandgatan – gatorna bibehålls i sina lägen men breddas för att möjliggöra högre trafiksäkerhet och framkomlighet. Trädgårdsgatans befintliga gröna ytor utvecklas till ett parkstråk
- Kulturhistoria – bevarande av “Gröna villan” och om möjligt även ett bevarande av “80-talskontoret”, “Bräckboden” och delar av tegelarkitekturen från 1950-talet samt närheten till Västra gatan

Huvudprinciperna innebär att området blir indelat i fem delområden som i sin tur kommer att delas in i mindre områden när området studeras närmare i detaljplansfasen. Promenadgatans och den öst-västliga gatans placeringar är inte fastlåsta. Beroende på vad mer detaljerade undersökningar och förutsättningar visar på i kommande detaljplaneskede kan dessas läge komma att justeras.

Den övergripande strukturplanen är bara en del av helheten för hur stadsdelen ska utvecklas. Till strukturkartan hör temakartor som tydliggör ytterligare riktlinjer för stadsdelen, till exempel om mobilitet, grönstruktur, bebyggelsens skala och bebyggelsens struktur inom respektive delområde.

BEBYGGELSE

BEBYGGELSESTRUKTUR

Strukturplanen utgör en övergripande indelning av stadsdelen i olika delområden, vilka i sin tur ska delas in i mindre kvarter i senare skede. Detta kan göras på olika sätt beroende på hur förutsättningarna för respektive område ser ut och vad som framkommer i vidare utredningsarbete. Ambitionen är att skapa en mjuk övergång från den äldre, befintliga bebyggelsen till Kexstaden och stärka kontakten med vattnet genom siktlinjer och smitvägar genom kvarteren. Detta är särskilt viktigt längs Strandgatan där området möter riksintresseområdet som sträcker sig kring Västra gatan ned mot fästningen.

En blandning av olika kvartersformer ger möjlighet till en attraktiv variation av stadsrum. Utformningen av varje individuellt kvarter varierar beroende på kvarterets läge i området. Vid utformning av kvarteren bör en balans eftersträvas mellan privat och offentligt rum, mellan avskildhet och öppenhet, samt mellan bevarandet av historiska värden och skapandet av en modern, levande stadsdel.

Längs Strandgatan, Liljedalsgatan, den nya öst-västliga gatan och förmodligen även längs Trädgårdsgatan behöver bebyggelsen vara av sluten karaktär för att skydda mot trafikbuller. Bebyggelsen mot promenadgatan bör huvudsakligen också vara av sluten karaktär för att skapa en tydlig rumslighet och rörelseriktning eftersom det är ett utpekat stråk för centrumverksamheter.

En sluten kvartersstruktur ger privata innergårdar och avskärmning, men kan samtidigt begränsa möjligheterna till siktlinjer, ljusinsläpp till bostadsgården och ventilation i gaturummet och kan även ge en monoton upplevelse av gaturummen om inte husen och gatan utformas med omsorg.

Inom övriga områden finns bättre förutsättningar för genomsläppliga kvarter, som kan kombinera halvprivata gårdar med smitvägar som skapar siktlinjer och ger ökad tillgänglighet för gående och cyklister. En öppen kvartersstruktur har dock även negativa konsekvenser där en öppen gård inte ger samma känsla av ägandeskap för de boende i området vilket kan göra att gården nyttjas i mindre utsträckning än en helt sluten, privat gård.

Längs Västra Strandgatan krävs en öppen bebyggelsestruktur för att bibehålla de naturliga siktlinjerna längs villagatorna i Änghemsplan.

Rutnätsindelning kan ge en tydlig stadsstruktur, medan en mer organisk indelning kan spegla äldre industriområden och underlätta bevarande av historiska byggnader.

Genom att anpassa bebyggelsestrukturen efter platsens specifika förutsättningar kan Kexstaden utvecklas till en dynamisk och välfungerande stadsdel där staden möter vattnet.

Närmast älven är kvarter med mer öppen karaktär att föredra för att maximera utsikten, skapa ljusa bostäder och stärka kopplingen till vattnet genom att möjliggöra fler siktlinjer. En genomsläpplig flexibel kvartersstruktur möjliggör grönytor som öppnar sig mot vattnet och en variation i stadsrummet längs med Älvstråket.

Bevarande, och skapande av, siktlinjer i området har styrt hur strukturen i området ser ut. Siktlinjer är en viktig del i den övergripande visionen för Kexstaden för att stärka kopplingen till vattnet och bevara kopplingen mellan Västra gatan och älven. Planprogrammet pekar ut några centrala siktlinjer vilka är utvalda för att bevara och förstärka viktiga visuella samband med älven. Fler siktlinjer behöver utredas, framför allt i områden där bebyggelsen riskerar att skymma viktiga vyer, och även de i kartan utvalda siktlinjer behöver ses över under tiden som planprogrammet bearbetas.

För att ta hänsyn till kulturmiljön i närområdet är det viktigt att säkerställa att Västra gatan behåller en tydlig visuell och fysisk koppling till vattnet, vilket kan uppnås genom anpassningar av kvartersstrukturen och strategisk placering av byggnader och grönstråk.

Karta över siktlinjer. Svarta streck indikerar en siktlinje som bör bevaras och bruna siktlinjer som behöver skapas

BEBYGGELSENS SKALA

Omvandlingen från industribebyggelse till en ny stadsdel med hög täthet skapar en ny siluett i Kungälv. Programmet anger en övergripande inriktning för antalet våningar i områdets olika delar. Nedan benämnda som zon 1-4.

I detaljplaneskedet studeras enskilda byggrätter utifrån bland annat påverkan på riksintresset, sol- och dagsljusförhållanden samt möjligheter till utblickar innan bebyggelsehöjder och volymer fastställs.

För att övergången mellan befintliga stadsdelar och det nya området inte ska bli för skarp behöver de nya byggnadernas skala anpassas genom att byggnadshöjden varieras enligt en ”pyramidprincip” där bebyggelsens skala ökar ju närmare mitten av området man kommer.

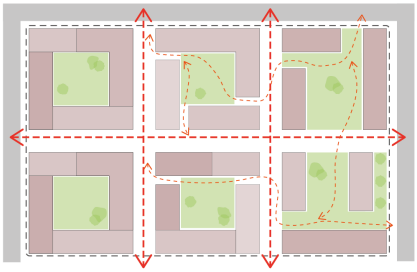

Exempel på storkvarter med olika grad av genomsläpplighet lämplig i de övre bebyggelseområdena för att dels knyta av till en äldre bebyggelsestuktur dels skapa trivsamma innergårdar skyddade från buller

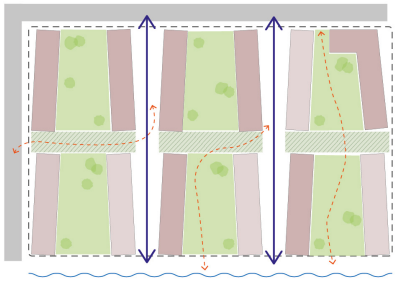

Exempel på öppen struktur som är lämplig att uppföra vid älven då det ger bra förutsättningar för siktlinjer som knyter an staden till vattnet i enlighet med visionen för Kexstaden.

Zon 1 - Bebyggelsen närmast Strandgatan, Trädgårdsgatan och Västra Strandgatan

För att mjuka upp övergången från den låga småhusbebyggelsen öster och väster om Kexstaden föreslås den nya bebyggelsen vara låg. Två till tre våningar ska eftersträvas.

Inslag av bebyggelse i fyra tlil fem våningar kan förekomma men dess mer exakta utbredning och placering behöver studeras i detaljplaneskedet.

Strandgatan är extra känslig för inslag av högre bebyggelse då man här ansluter till riksintresset för kulturmiljövård med Västra gatans låga bebyggelse. Strandgatan är dessutom stadens entré österifrån. Här ska det upplevda våningsantalet inte överstiga fyra våningar, det vill säga att en femte våning kan accepteras om den är byggd som inredd vindsvåning under sadeltak mot Strandgatan.

Området längs Trädgårdsgatan och Västra Strandgatan utgör områdets entré västerifrån. Den kringliggande miljön här är inte lika känslig som längs med Strandgatan. Längs Trädgårdsgatan föreslås även ett parkstråk som mjukar upp övergången mellan befintlig och ny bebyggelse. Här föreslås bebyggelsen variera i tre till fem våningar närmast gatan för att öka i skala åt öster och söder (mot älven och stadsdelens mitt).

Zon 2 Längs med Älvstråket och mot zon 1

Bebyggelsen längs älvstranden kommer att bli stadsdelens och stadens ansikte utåt när man möter staden från Nordre älvbron/E6 söderifrån och Bohusbron. Det är framförallt sett från dessa håll som ”pyramidprincipen” kommer framträda.

Den nya bebyggelsen föreslås här variera mellan tre och åtta våningar. Närmast älvstråket bör bebyggelsen variera mellan tre och sex våningar. Byggnader i sju till åtta våningar kan studeras i anslutning till det föreslagna Hamntorget där Promenadgatan möter Älvstråket. Bebyggelsens skala påverkar upplevelsen av Älvstråket och behöver därför anpassas till stråkets bredd och utformning. Inslag av småskaliga, låga byggnader ska eftersträvas då det kan bidra till

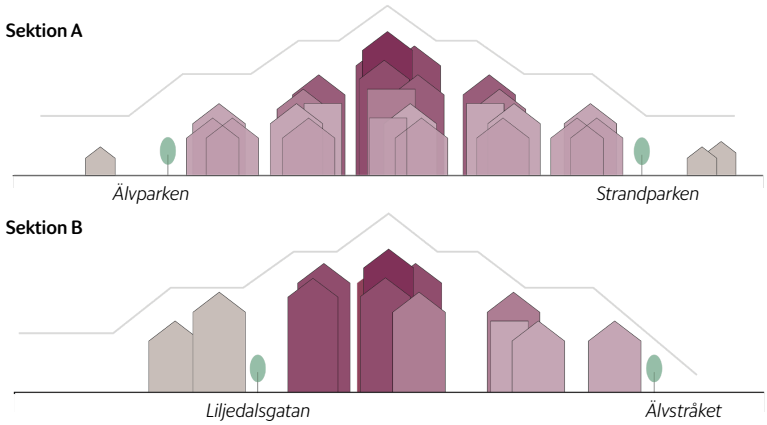

variation och upplevelsevärden längs Älvstråket.

Zon 3 - I områdets mitt och mot Liljedalsgatan

I stadsdelens norra delar ska bebyggelsen möta befintlig och planerad bebyggelse vid Liljedalsgatan och norra delen av Strandgatan. Bebyggelsens skala är här även ett sätt att markera områdets entré norrifrån och leda in boende och besökare längs promenadstråket och vidare ner mot Hamntorget. Här föreslås byggnader i upp till nio våningar närmast Liljedalsgatan och mot zon 2.

Zon 4 - I områdets mitt längs med Prromenadstråket

I mitten av programområdet föreslås de högsta husen med enstaka hus som får uppföras tilll högst 13 våningar. Höga byggnader kommer att utmärka sig i stadssiluetten och vara särskilt synliga i stadsbilden. Utformningen av höga byggnader ska ges särskild omsorg både i utformning och placering inom området.

Skala i förhållande till gaturum:

För den som rör sig i staden påverkas upplevelsen av stadsrummet bland annat av höjden på byggnadernas fasad i relation till gaturummets bredd. Med gaturum avses här inte bara utrymmet för trafikfunktioner utan hela utrymmet mellan kringliggande byggnaders fasader. Relationen mellan fasadhöjd och bredd på gaturum påverkar även solljusinsläpp på gator och fasader vilket i sin tur exempelvis påverkar boendemiljö och möjligheten till växtlighet i gatumiljön. Höga byggnader längs smala gator ger mindre ljusinsläpp och kan göra att gaturummet upplevs för trångt och kompakt. Omvänt ger låg bebyggelse längs väldigt breda gator mycket ljusinsläpp men kan samtidigt göra att gaturummet upplevs glest och öde.

I planprogrammet har förhållandet mellan byggnadernas höjd och gaturummets bredd studerats på en övergripande nivå, i detaljplaneskede behöver detta studeras i detalj. Enligt föreslagen pyramidprincip sammanfaller områdets högsta bebyggelse med promenadstråket ned mot Hamntorget. Att få till lämpliga proportioner mellan fasadhöjd och gatubredd innebär här en utmaning som behöver få särskilt fokus i kommande planeringsskede. Den höga bebyggelsen riskerar att ge en promenadgata som upplevs trång och mörk. Exempel på åtgärder för att mildra denna effekt kan vara att variera byggnadernas höjd och gaturummets bredd, göra de översta våningarna mindre än de nedre våningarna, ha lokaler i bottenvåningarna med stora fönster som kan vara upplysta nattetid, plantera varierad växtlighet för att skapa ett rum i mänsklig skala i det större gaturummet.

UTFORMNING

I likhet med bebyggelsens skala så behöver även bebyggelsens utformning anpassas för att mjuka upp övergången mellan befintliga kringliggande områden och den nya stadsdelen. Kexstaden kommer att bli ett nytt ansikte utåt för Kungälv och vara något av det första boende och besökare möter när de kommer till staden. Det är också en ny stadsdel som uppförs bland befintlig bebyggelse och blir därigenom en länk mellan områden som är byggda med varierande stilar och ideal. Den nya bebyggelsen behöver utformas med särskild hänsyn till att området ligger inom det som i Strukturplan Kungälvs innerstad 2024 definieras som ”Gamla staden”. Gestaltningen ska därför anpassas för att bilda en mjuk övergång mellan gammalt och nytt.

Samtidigt har platsen en egen identitet av lång industrihistoria som är starkt förknippad med Kungälv, detta ska tas tillvara och få leva kvar genom den nya bebyggelsen. I Kexstaden ska områdets industriella historia leva vidare i ett nytt sammanhang. Fabriksområdet har länge varit en stark identitetsbärare i Kungälv och området har spelat en mycket viktig roll i stadens mer sentida historia. Områdets industriella kulturarv ska därmed hanteras med stor hänsyn och respekt i framtida detaljplanering och byggnation. Fabriksområdets betydelse för staden ska fortsatt kunna läsas av boende och besökare i den nya stadsdelen. Olika årsringar och äldre strukturer bör införlivas i den nya stadsdelen så att platsens historia och utveckling över tid kan förstås även i framtiden.

Kexstaden är en del av den Gamla staden och ska därför huvudsakligen präglas av traditionella byggnadsideal. Ny bebyggelse ska utformas med särskild hänsyn till kringliggande delområden och befintliga kulturmiljövärden inom och i anslutning till området. Detta är extra viktigt i områdets ytterkanter där övergången mellan gammalt och nytt blir som mest påtaglig. Programmet anger även en övergripande inriktning för indelning av stadsdelen i karaktärsområden. Karaktärsområdena har en glidande avgränsning och områdesindelningen ska inte tolkas exakt utan vara till hjälp i kommande planeringsskeden när lämplig utformning utreds mer detaljerat. Varje område har en egen utformning som utgår från platsens förutsättningar men också de övergripande stadsbyggnadsprinciperna. Målet är att stärka kopplingarna till angränsande områden och göra området mer tydligt mot omgivningen.

Modern trädgårdsstad

Intilliggande befintlig bebyggelse i väster utgörs av småskalig villamiljö. För att den nya högre bebyggelsen inte ska upplevas allt för massiv i förhållande till villaområdet är det viktigt att anpassa byggnadsvolymerna. För att lätta upp upplevelsen av större volymer ska tak huvudsakligen utformas som sadeltak, detta gäller särskilt längs områdets ytterkanter. Byggnadsvolymer kan även visuellt brytas upp i mindre volymer för att de ska upplevas mer småskaliga (exempelvis genom förskjutna volymer, takkupor och frontespiser, indraget översta våningsplan och vertikalt indelade fasader. Friliggande små byggnader i en våning (komplementbyggnader) och/eller inslag av lägre bostadsbyggnader kan gärna fällas in i bebyggelsestrukturen längs Trädgårdsgatan och Västra Strandgatan för att ta ned intrycket av storskalighet i gaturummet och ge det ett intimare uttryck. Byggnaderna bör hålla en traditionell karaktär med fasadmaterial och fasadkulörer som samspelar med intilliggande villaområde.

För att knyta an till parkstråket, Älvparken och Gamla gärdets gröna och lummiga karaktär bör särskilt fokus läggas på att skapa en grön och lummig karaktär även i den nya bebyggelsemiljön. Detta gör övergången mellan park och bebyggelse mindre framträdande och skapar en bra rumslighet mellan de två. Exempelvis kan detta göras genom en grön och väl tilltagen förgårdsmark ut mot gaturummet och en något luftigare bebyggelsestruktur som skapar siktlinjer eller smitvägar in till gröna bostadsgårdar där träd

som får växa sig stora kan planteras. Detta är särskilt viktigt för den del av området som ligger längs med Västra Strandgatan där befintliga siktlinjer längs villaområdets långa nord-sydliga gator bör bevaras och förstärkas ned mot älven.

Gestaltningsprinciper Modern trädgårdsstad

- Formspråket ska ge uttryck av vår samtid samtidigt som det tydligt anknyter till karaktären i Gamla Gärdets/Ånghemsplans villaområde
- Bostadsentréer och uteplatser utformas så att de upplevs privata
- Tak ska huvudsakligen utformas som sadeltak och ett variationsrikt taklandskap ska eftersträvas.
- Gavelmotiv mot älven
- Fasadmaterial kan variera likt omgivande områden (tegel, trä, puts) och kulörer ska hållas ljusa
- Gröna släpp, gårdar, förträdgårdar uppmuntras för en lummig karaktär

InspirationModern trädgårdsstad Fjällbo Park, Göteborg

Längs Strandgatan

Eftersom programområdet här angränsar till ett riksintresseområde för kulturmiljö samtidigt som detta är entrén till Kungälv österifrån ska särskilt vikt läggas vid att den nya bebyggelsen ska samspela med den historiska bebyggelsen längs Västra gatan och den södra delen av Liljedal.

Befintlig bebyggelse utgörs av småskaliga trähus i souterräng ner mot Strandgatan, i en till tre våningar längs med Västra gatan. Mot Strandgatan kompletteras denna bebyggelse av stora gröna “bakgårdar” med envånings komplementbyggnader i trä och några enstaka bostadshus i en till två våningar. Längs Strandgatan avgränsas tomterna med plank, staket och växtlighet.

Den södra delen av Liljedal är delvis bebyggd delvis planlagd med byggnader i fem – sex våningar med inredd vindsvåning. Här är strukturen slutna kvarter med verksamhetslokaler och entréer ut mot Strandgatan och Liljedalsgatan.

För att den nya bebyggelsen längs Strandgatan ska samspela med riksintresset för kulturmiljö är det viktigt att byggnaderna utformas med sadeltak och bryts upp i mindre volymer (exempelvis genom förskjutna fasadliv, takkupor och frontespiser, indraget översta våningsplan och vertikalt indelade fasader). Friliggande små byggnader i en våning (komplementbyggnader) och/eller inslag av lägre bostadsbyggnader kan gärna fällas in i bebyggelsestrukturen och kompletteras med plank, staket och växtlighet. Byggnaderna bör utformas med traditionella fasadmaterial och kulörer.

Mot södra Liljedal ska byggnader ha sadeltak. Byggnader kan här vara storskaligare men även större volymer kan visuellt brytas upp i mindre volymer (exempelvis genom takkupor och frontespiser, indraget översta våningsplan och vertikalt indelade fasader. Byggnaderna bör utformas med fasadmaterial och kulörer liknande byggnader i södra Liljedal.

Gestaltningsprinciper Längs Strandgatan

- Formspråket ska ge uttryck av vår samtid samtidigt som det tydligt anknyter till karaktären i södra Liljedal och Västra gatans äldre bebyggelse vad gäller fönstersättning, materialval, färgsättning, byggnadsdetaljer, portaler och indragna entréer mm.
- Takavslutningar där fasad möter tar ska vara bearbetade. Frontespiser och takkupor uppmuntras för att kunna hålla nere takfotshöjden.
- Vertikalt indelade fasader som ger en upplevelse av korta fasader minskar upplevelsen av storskalighet.
- Lugn och sammanhållen variation i höjd
- Trä som fasadmaterial förordas generellt för att förstärka det historiska arvet
- Omsorgsfullt omhändertagna detaljer skapar upplevelserikedom och variation och knyter an till den äldre bebyggelsens detaljrikedom
- Detaljer från Västra gatans äldre bebyggelse bör plockas in i gestaltningen av ny bebyggelse
- Tak ska huvudsakligen utformas som sadeltak och ett variationsrikt taklandskap ska eftersträvas
- Bostadsentréer mot gata för att möjliggöra ett levande stadsrum
- Färgsättning som följer Bohuslänsk tradition i stadsmiljöer i enlighet med Bohusläns museum

Inspiration Längs strandgatan Västra gatan, Kungälv

Industriarv och Älvnära

Bebyggelseutformningen bör här knyta an till områdets industrihistoria. Detta kan exempelvis göras genom att kulörer och material som finns, och har funnits historiskt, i fabriksområdet återspeglas i den nya bebyggelsen. Genom att strukturer och element från områdets olika tidslager integreras tillsammans med de nya tilläggen skapas en spännande miljö som inte går att hitta någon annanstans De befintliga fasadmaterialen varierar i rött tegel, trä och korrugerad plåt i främst grön och röd kulör. Genom att återspegla befintliga material och kulörer i den nya bebyggelsen skapas platskontinuitet och bibehållen identitet. En röd karaktärsbyggnad utmed älven som knyter an till dagens befintliga röda fabriksbyggnad vore ett positivt inslag i stadsbilden då den röda byggnaden är ett utmärkande drag i stadens siluett sett från älven.

Takutformningen kan generellt tillåtas variera. Utgångspunkten är dock att bebyggelse som vetter ut mot och är synlig från Strandgatan och Strandparken ska ha sadeltak. Avvikande takutformning kan eventuellt tillåtas på enstaka byggnad i ytterområde om byggnadens utformning i övrigt har en tydlig koppling till områdets fabriks-/industrihistoria, detta behöver dock studeras och motiveras i detaljplaneskede.

Ut mot älven bör det finnas tydliga inslag av ståtliga gavlar med sadeltak. Detta för att skapa en uttrycksfull siluett men också för att synliggöra platsens historia som Kungälvs ansikte utåt mot Nordre älv. Fabriksområdet har varit bebyggt under en lång tidsperiod och kopplingen till älven har varit strategiskt viktig. Många av de tidigare fabriksbyggnaderna var placerade med gaveln tydligt vänd ut mot älven.

Den del av området som ligger längst österut kommer att bli ett mycket tydligt inslag i stadsbilden när man kommer in i staden österifrån. Högre bebyggelse och högre täthet kräver här särskilda anpassningar för mjuka upp övergången till intilliggande känsliga miljö och få den nya bebyggelsen att upplevas mer småskalig. Längs Strandgatan och ut mot Strandparken bör byggnadsvolymerna anpassas så att den nya högre bebyggelsen inte upplevas allt för massiv. Byggnadsvolymer bör visuellt brytas upp i mindre volymer, exempelvis genom förskjutna volymer, takkupor, frontespiser och indraget översta våningsplan. Möjligheten att fälla in lägre byggnader i bebyggelsestrukturen ut mot Strandgatan bör särskilt studeras i detaljplaneskede. Dessa tar ned intrycket av storskalighet i gaturummet och plockar även upp de karaktäristiska inslagen av låga byggnader och uthus i den äldre bebyggelsen längs Västra gatan.

Gestaltningsprinciper Industriarv

- Formspråket ska ge uttryck av vår samtid samtidigt som det tydligt anknyter till områdets industrihistoria - både äldre och nyare industrihistoria - vad det gäller volymer, fönstersättning, materialval, färgsättning, byggnadsdetaljer mm
- Bostadsentréer mot gata för att möjliggöra ett levande stadsrum
- Varierande byggnadsvolymer och takutformning
- Fasadmaterial: rött tegel, trä och plåt
- Fasadkulörer: främst gröna och röda kulörer, men även ljusa träfasader
- Utsmyckningar/detaljer tar inspiration från områdets industrihistoria
- Återanvändning och integrering av befintliga byggnadsdelar, detaljer och skyltar
- Inslag av sadeltak och gavelmotiv mot älven

Gestaltningsprinciper Älvnära

- Bostadsentréer med förgårdsmark mot Älvstråket för att möjliggöra ett levande stadsrum
- Hög arkitektonisk kvalitet och omsorgsfulla detaljer
- Inslag av sadeltak
- Gavelmotiv mot älven
- Ljusa kulörer

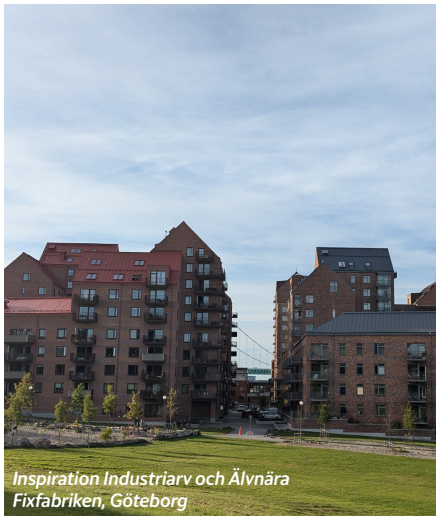

Inspiration Industriarv och Älvnära Fixfabriken, Göteborg

BEVARANDEVÄRDA BYGGNADER OCH DETALJER

Gröna villan

Gröna villan utgör ett unikt inslag inom fabriksområdet som en av de äldsta och mest välbevarade byggnaderna från den tidiga industribebyggelsen som finns kvar och har därmed ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Byggnaden utgör en viktig del av Kungälvs industriella arv och speglar fabrikens tidiga utveckling. Den ska om möjligt bevaras i sitt nuvarande läge men kan behöva flyttas till följd av utrymmesbehov för trafikfunktioner. En eventuell ny placering ska fortsatt ha en tydlig koppling till fabriksområdet och till Västra gatan. Byggnaden ska vara fristående med utrymme runtom och den kringliggande miljön ska utformas med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värde.

80-talskontoret

80-tals kontoret har ett högt bevarandevärde genom sin framträdande placering inom fabriksområdet och med sin tidstypiska gestaltning. Den utgör även en symbol för en expansiv fas i kexfabrikens historia och ger framtida Kungälv en berättelse om verksamhetens utveckling i modern tid. 80-talskontoret ska om möjligt bevaras men bedöms tåla påbyggnad på höjden och/eller ny bebyggelse placerad tätt inpå. Byggnadens glasfasad i norr är det element som bedöms ha högst bevarandevärde.

Tegelbyggnaden

I den östra delen av fabriksområdet ligger tegelbyggnader som härstammar från 1950-talet som är förhållandevis välbevarade. De har både ett kultur- och industrihistoriskt värde för Kungälv och fabriksområdet som bidrar till platsens identitet och historia. Om det är möjligt kan delar av byggnaderna behållas och införlivas i ny bebyggelse. Alternativt ska ny bebyggelse på den platsen uppföras med rött tegel för att knyta an till platsens historia och identitet.

Bräckboden

Bräckboden har sedan 1980-talet varit ett populärt besöksmål för både turister och invånare i Kungälv. Besökare har kunnat köpa av det kexfabriken producerat och Bräckboden har genom det för många varit kontaktpunkten med fabriksverksamheten. Byggnaden har därför ett lokalhistoriskt och platsidentiskt värde. Det är därför positivt om byggnaden kan bevaras och någon form av verksamhet bedrivas där. Förutsättningarna att bevara byggnaden har inte studerats inom ramen för planprogrammet och behöver studeras vidare.

Skyltar

Göteborgs kex skyltar är identitetskapade för området och bör i möjligast mån bevaras och införlivas i den nya stadsdelen som en detalj som knyter av till områdets historia.

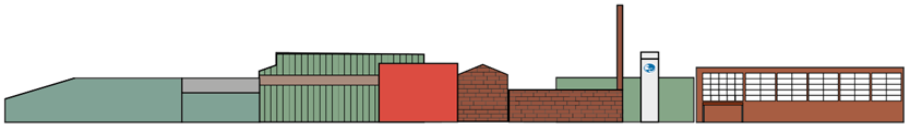

STADSDELENS INNEHÅLL OCH FUNKTIONER

BOSTÄDER

I programmet prövas möjligheten att inrymma 1300 - 1600 bostäder i Kexstaden. Bedömningen av antal bostäder utgår dels från att enligt "Kungälvs strukturplan för innerstaden (2024)" ska nya bostäder byggas nära befintlig kollektivtrafik och utnyttja befintlig infrastruktur, dels från principen att förtäta i stället för att utvidga staden utåt. För att undvika att bygga nytt på jordbruksmark och naturmark bör redan ianspråktagna områden, som Kexfabriksområdet, ha en hög exploatering. Ett högt antal bostäder i centrala Kungälv påverkar även utbudet av handel och service på ett positivt sätt och gynnar visionen om ett levande stadskärna i och runt Kexstaden.

Att åtgärda områdets geoteknik, markföroreningar och översvämningsproblematik så att marken blir byggbar kommer att innebära höga kostnader. För att täcka dessa kostnader krävs en hög exploatering. 1300 – 1600 bostäder är endast en grov uppskattning som behöver studeras vidare utifrån påverkan på stadsbilden, påverkan på ljud- och luftmiljö i Kungälvs centrala delar, kapacitet i vägnät och annan infrastruktur samt behov av förskoleplatser och allmän plats. För att möjliggöra för ett högt antal bostäder behöver även metoder tas fram för att minska bilinnehavet bland nya boende i centrala Kungälv.

Vilken typ av bostäder som kommer att uppföras inom Kexstaden tar inte programförslaget ställning till. Kommunen eftersträvar dock blandande upplåtelseformer och blandade lägenhetsstorlekar för att skapa en hållbar stadsdel över tid som passar både småbarnsfamiljen som pensionärsparet. Det är viktigt för kommunen att bostäder för alla skeden i livet och för alla samhällsgrupper byggs. Kungälv växer och detta genererar ett ökat behov av kommunal service och anpassade bostäder som till exempel servicebostäder och bostäder med särskild service. Delar av detta ökade behov tillgodoses med fördel genom att visst antal bostäder inom området avsätts för kommunal service. Hur stort behovet är behöver utredas vidare.

CENTRUMVERKSAMHETER OCH SERVICE

I och med byggandet av Kongahälla center råder idag en begränsad efterfrågan på kommersiella lokaler i centrala Kungälv. Men för att skapa ett tydligt stråk med besökspunkter som leder boende och besökare ner till älven föreslås en mindre mängd små verksamhetslokaler för centrumändamål längs promenadstråket och vid Hamntorget. Dessa bör placeras på strategiska platser så att de verksamheter som etableras kan stödja en levande, dynamisk och mångfacetterad stadsmiljö. I kommande detaljplaneskede behöver behov av och underlag för verksamheter utredas ihop med exploatör, kommun och näringsliv. Lokaler för verksamheter kommer även att tillåtas längs med älven för att möjliggöra för restauranger, caféer och vattenanknutna verksamheter.

Förskola

Med en ny stadsdel ökar kravet på offentlig service. Inom området beräknas två nya förskolor med sex avdelningar vardera komma att krävas. Inom programområdet föreslås tre platser där dessa kan placeras. Dessa har valts utifrån förutsättningar kopplat till trafikbuller, trafiksituation samt möjlighet till friyta. Enligt Boverkets rekommendationer bör den totala storleken på en friyta överstiga 3000 kvadratmeter för att barn ska ha bra förutsättningar för att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov. På en förskolegård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel. Under programarbetet har en total friyteareal på ca 3200 kvadratmeter per förskola studerats vilket motsvarar cirka 30 kvadratmeter per barn. Huvudsakligen ska friytan säkerställas inom kvartersgårdar men kan med fördel placeras i närheten av någon av de närliggande parkerna så att dessa kan användas som komplement till förskolans egen utevistelse. Huruvida intilliggande parker kan räknas som kompletterande friyta behöver dock utredas närmare med avseende på bland annat trafikbuller, trafiksäkerhet, risker kopplade till närhet till älven med mera.

De val av alternativ och exakta placeringarna samt utformningarna av förskolorna kommer att behöva studeras närmare under detaljplaneskedet tillsammans med andra frågor så som kvartersutformning.

Koggen:

Den totala ytan inom Koggen är cirka 8000 kvadratmeter, vilket inte är tillräckligt för att inrymma både bostäder och bostadskomplement samt en förskola med tillhörande friytor. För att möjliggöra en förskola inom Koggen krävs att cirka 3200 kvm tas i anspråk från Älvparken. För en förskola inom Koggen har två alternativ studerats.

Alternativ 1 innebär att förskolan placeras i den västra delen av Koggen, med gård och friyta i Älvparken. Området utgör en viktig entré till stadsdelen, och en inhägnad gård påverkar parkens tillgänglighet och kopplingen mellan Älvparken och Kexstaden. Parkdelen är även utsatt för buller från E6, och beräknade nivåer överstiger riktvärden för skolgårdar. För att möjliggöra detta alternativ krävs bullerdämpande åtgärder.

Alternativ 2 innebär att förskolegården placeras inom kvartersmark i Koggen. Detta ger bättre förutsättningar för bullerskydd jämfört med alternativ 1, men innebär att ytor som annars skulle användas för bostäder och bostadsgårdar försvinner. För att kompensera behöver motsvarande yta av Älvparken användas för bostäder. Alternativet påverkar i mindre grad kopplingen mellan stadsdelen och parken men kräver fortsatt utredning av bullerskydd mot Västra Strandgatan.

För båda alternativen krävs klimatsäkring av Älvparken för att förhindra översvämning.

Fabriksområdet:

Fabriksområdet bedöms ha goda förutsättningar att inrymma förskolor med tillräcklig friyta. Genom placering av friyta inom kvartersgårdar kan buller från angränsande vägar dämpas och en trygg utemiljö skapas. För att minska genomfartstrafik föreslås placering av förskola i någon av de norra delområdena.

Förskolor inom fabriksområdet minskar dock mängden byggbar yta och yta för bostadsgårdar. Till följd av detta kan byggnadstäthet och byggnadshöjder behöva öka inom andra delar inom Fabrikerna.

PROGRAMFÖRSLAG

CENTRUM OCH SERVICE

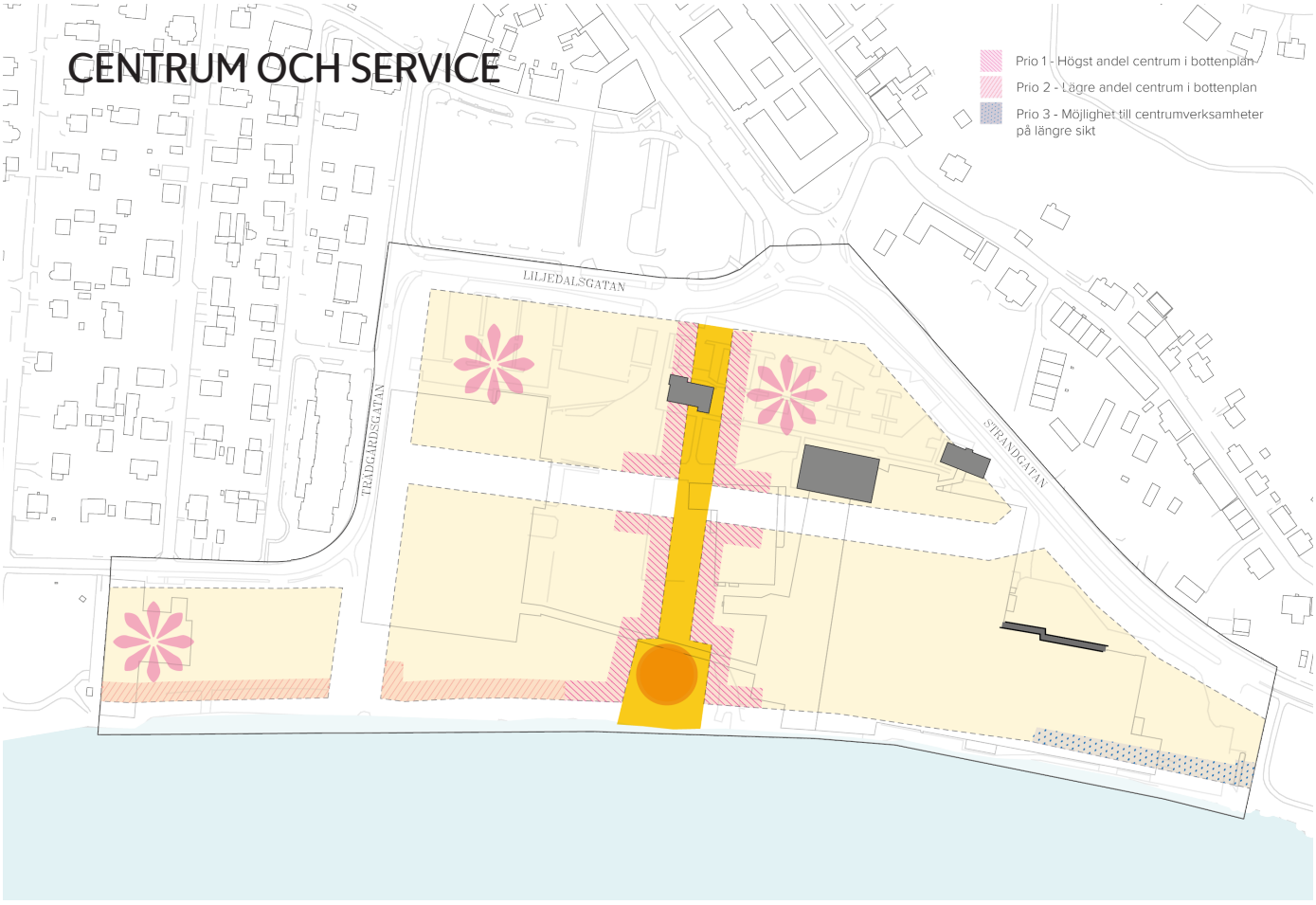

PROMENADGATAN

Genom Kexstaden föreslås en nord-sydlig gågata, kallad Promenadgatan, som går mellan Liljedalsgatan i norr och Hamntorget vid Älvstråket i söder. Promenadgatan ska vara en tydlig och välkomnande entré till stadsdelen från norr och vara ett publikt stråk dit verksamheter och aktiva bottenvåningar koncentreras.

Promenadgatan ska prioritera gående framför alla andra trafikslag och utformas så att gående har möjlighet att röra sig tryggt och säkert.

Då genomfartstrafik med motorfordonstrafik är förbjuden på gågator måste denna kunna omfördelas till intilliggande gator. För att säkerställa gångfart och trygghet bör också cykelflödet vara lågt. Mer frekventa cykelstråk bör alltså lokaliseras på intilliggande gator.

Behovet av angöringstrafik och leveranser måste vara lågt och/eller kunna tidregleras alternativt ledas via parallella gator. Generös bredd på gångytor och en genomtänkt utformning behövs för att undvika problem med varuleveranser.

Utformningsprinciperna utgår från den grundläggande faktorn att markbeläggningen bör vara enhetlig utan kanter och zonering. På så vis uppmuntras gående till att använda hela ytan för passage och vistelse. Gågatan ska inte zoneras, men möblering bör samordnas i möbleringszoner. Det måste också finnas tillräcklig bredd för driftfordon och fordon med tillstånd.

Promenadgatans entréer bör markeras med en början och ett slut för såväl gående som motorfordon. De ska vara tydligt markerade genom exempelvis byte av markmaterial, planteringar, konst, trafikhinder och vägmärken. Detsamma gäller där promenadstråket bryts av tvärgående gator. I korsningspunkter är det även bra att byggnader har avfasade hörn för att förlänga siktlinjer och därmed höja trafiksäkerheten.

Promenadgatan kan med fördel ha en varierande bredd för att skapa en omväxling i stadsrummet. Gatan sammanfaller dessutom med det område där bebyggelsens skala föreslås vara som högst vilket ställer högre krav på gaturummets bredd. Där gatan är bredare kan växtlighet trivas bättre och verksamheterna i bottenvåningen kan sprida sig ut i gaturummet.

HAMNTORGET

Där Promenadgatan och Älvstråket möts, föreslås en offentlig plats, Hamntorget. Hamntorget blir genom sin placering i stadsdelen en naturlig mötesplats. Syftet är att skapa en plats med utrymme för flera olika funktioner och aktiviteter, så som sittplatser för avkoppling, umgänge, lek, restaurangbesök och möjlighet att möta vattnet.

Hamntorget är lokaliserat vid den plats där det historiskt funnits en hamnbassäng som användes för leveranser till och från de tidiga industrierna. Ett sätt

Promenadgata med variation i gaturummet
Überseeallee, Hamburg

Exempel på gestaltning av Hamntorget
Edward Munchs plass, Oslo

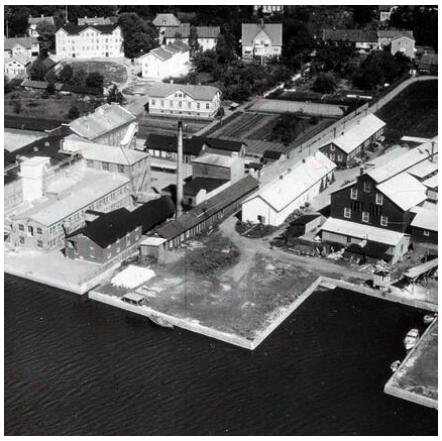

Den gamla hamnbassängen i området, årtal okänt
Källa: Digitalt museum

tigaste gångstråken inom, samt till och från området. Utöver de prioriterade gångstråken är det viktigt att skapa fler möjligheter för gående, såväl boende som besökare, att på ett gent sätt kunna ta sig runt i stadsdelen och nå områdets målpunkter. Möjligheten att ta sig ned till älven och möjligheten att ta sig till Hamntorget är särskilt viktiga. Fler möjliga rörelsestråk kan bidra till att skapa mer liv och rörelse i stadsdelen. I detaljplaneskede behöver rörelsestråk mellan och genom bostadskvarter särskilt studeras.

KOLLEKTIVTRAFIK

När staden förtätas med fler boende kan det långsiktigt resultera i mer utvecklad kollektivtrafik och utökad turtäthet. För att skapa goda förutsättningar för programområdets invånare att nyttja kollektivtrafiken är det viktigt att utforma gena och tydliga kopplingar till angränsande busshållplats och resecentrum. Från den västligaste delen av planområdet är det cirka 600 meter till de befintliga busshållplatserna, Kexbageriet. Från planområdets mittpunkt är det cirka 1,4 kilometer till Kungälvs resecentrum.

Till följd av Kungälvs utveckling och därmed ökande trafikmängder på Strandgatan kommer de köer som redan i dag uppstår att förekomma oftare och vara under längre tid. Det behövs därför kollektivtrafikkörfält i anslutning till den befintliga busshållplatsen, Kexbageriet, för att undvika att bussar fastnar i köbildningar vid Krukan. Busshållplatsen i södergående riktning bör även flyttas så att den hamnar strax före Krukan för att öka framkomligheten för kollektivtrafik, eftersom vanlig trafik har väjningsplikt för bussar som kör ut från hållplats.

I kommande detaljplaneskede behöver behovet av en längre sträcka med kollektivtrafikfält för kollektivtrafik på Strandgatan mot Fästningsholmen beaktas och utredas. Ett ytbehov av ett sådant behöver i så fall säkerställas i detaljplanerna även om behovet bedöms ligga ännu längre fram i tiden.

Det finns idag god tillgång till kollektivtrafik, men en busshållplats till kan komma att behöva anläggas vilket studeras vidare i detaljplaneskedet.

UTFORMNING AV GATURUM OCH STRÅK

STRANDGATAN

Strandgatan är ett viktigt huvudstråk för Kungälv och den enda östliga kopplingen mellan tätorten och motorvägarna E6 och E45. Det innebär att Strandgatan inte bara påverkas av en utveckling av Kexstaden utan påverkas också av andra utvecklingar i Kungälv. I planprogrammet behöver därför Strandgatans nuvarande och framtida behov och funktioner tas i beaktning. Strandgatan en del av entrén till Kungälv vilket bör avspeglas i gatans utformning.

Exempel på en småskalig stadsgata likt Strandgatan med tydlig separering av trafikslag. Frölundagatan, Mölndal

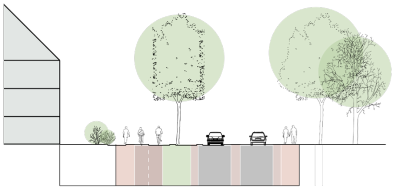

Möjlig gatusektion av Strandgatan med Kexstaden till vänster i bild

Strandgatans bredd kan komma att variera längs med stadsdelen beroende på vilka funktioner som behövs och vilka förutsättningar som behöver tas hänsyn till. Norr och söder om cirkulationsplats Krukan kommer Strandgatan att behöva breddas för att det ska kunna få plats med kollektivtrafikkörfält och gång- och cykelbanan behöver separeras. Vid Gröna villan kan gaturummet tillåtas smalna av om det krävs för att kunna bevara villan på dess ursprungliga plats. Möjligheten till detta är dock beroende av hur den nya öst-västliga gatan ska anslutas till Strandgatan, antingen via trevägskorsning eller cirkulationsplats. Det är också beroende av behovet av kollektivtrafikkörfält.

För att motverka att Strandgatan upplevs som en bred genomfartsgata behöver den utformas som en stadsgata. Genom att plantera träd längs gatan kan gaturummet definieras tydligare och kan bidra till sänkta hastigheter. En sådan åtgärd kan minska effekten av den barriär som Strandgatan utgör idag och skapa en mjukare övergång till Älvparken.

Utformningen och ytbehoven för Strandgatan har inte studerats i detalj och kommer att behöva utredas vidare.

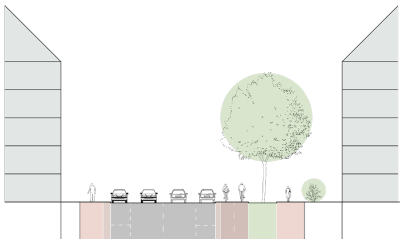

Möjlig gatusektion av Liljedalsgatan och den nya öst-västliga gatan med längsgående parkering på gatan

LILJEDALSGATAN OCH DEN NYA ÖST-VÄSTLIGA GATAN

Föreslagen byggnation i planprogramsområdet innebär att Liljedalsgatan behöver breddas för att kunna inrymma gång- och cykel även på den södra sidan. Då verksamhetslokaler i bottenvåningen är tvingande i detaljplanen norr om Liljedalsgatan vore det positivt med ett antal längsgående parkeringar för att möjliggöra korttidsparkering för småärenden.

För att koppla samman grönstrukturen i staden samt för att bidra till en positiv upplevelse av gaturummet som uppmuntrar till att ta sig fram till fots och per cykel behöver den allmänna platsen vara tillräckligt bred för att inrymma plantering, minst 3 meter. Grönytor längs gatan behövs även för ekosystemtjänster som bland annat skuggning, luftrening, fördröjning och rening av dagvatten.

Vid utformning av gaturummet ska hänsyn tas till att Liljedalsgatan och den nya öst-västliga gatan genom området bör ha samma dignitet och ha liknande trafikmängder för att inte någon av korsningspunkterna med Strandgatan ska bli överbelastade.

TRÄDGÅRDSGATAN OCH VÄSTRA STRANDGATAN

Föreslagen byggnation i planprogramsområdet innebär att Trädgårdsgatan behöver breddas för att kunna inrymma separata gång- och cykelstråk.

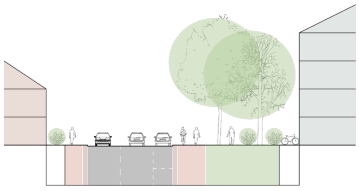

Möjlig gatusektion av Trädgårdsgatan med ett brett parkliknande grön- blått stråk ned mot älven.

Idag finns uppvuxna träd och en större plantering vilka kommer bevaras och stärkas genom att ett sammanhängande grönt stråk skapas upp genom Liljedal mot Strandgatan.

I planprogrammet för Liljedal föreslås ett vattenstråk längs med Trädgårdsgatan för att rena och leda dagvatten ner till älven. En väl genomtänkt dagvattenhantering är viktig för den fortsatta utvecklingen och förtätningen av Liljedal och Kexstaden då detta säkerställer att stadsdelarna även i fortsättningen blir välfungerande vid såväl stora som små nederbördsmängder. Därför föreslås att vattenstråket fortsätter ner längs Trädgårdsgatan.

Var dagvattenlösning och gång- och cykelfunktion placeras behöver studeras i detaljplanearbetet utifrån bevarande av befintliga träd. I detaljplanearbetet behöver även fortsatta buller- och luftstudier göras för att klargöra om det behövs luftförbättrande och/eller bullersänkande åtgärder i gaturummet.

Förgårdsmark mot kvartersgata med plats för plantering och cykelställ.
Fjällbo park, Göteborg.

Även Västra Strandgatan behöver breddas för att skapa tillräckligt med plats för gående, cyklister och/eller en grönremsa med längsgående parkering.

FÖRGÅRDSMARK

Förgårdsmark kommer generellt att behövas mellan delområden och allmänna gator. Höjdskillnader mellan kvartersmark och allmänna gator behöver lösas inom kvartersmark. Ett sätt att hantera höjdskillnader är genom förgårdsmark mellan bebyggelse och gata. Förgårdsmark kan även behövas för dränering, stuprör och liknande som behöver ligga inom kvartersmark. Höjdskillnad från mark till färdigt golv kan också behöva plockas upp inom förgårdsmark. För att inrymma exempelvis cykelparkering kan förgårdsmarken behöva vara bredare på vissa ställen.

Ytor för fördröjning och rening av dagvatten behöver säkerställas längs samtliga gator för att klara gällande krav på rening. Detta gäller såväl gator inom allmän plats som kvartersgator. Fördröjning och rening

Kvartersgata indelad i tre zoner (gång, parkering och bil)
Fixfabriken, Göteborg

av dagvatten från gata görs lämpligen genom gröna lösningar då detta, förutom rening och fördröjning, även kan bidra med ekologiska funktioner samt bidrar till upplevelsen av gaturummet.

KVARTERSGATOR

Delområdena är stora nog för att kunna ha kvartersgator inom sig. Kvartersgatorna kan ha olika utformning beroende på deras placering och funktion. Är de till för anslutning till bostäderna kan ett brett gångstråk vara tillräcklig men är gatan placerad så att en gen smitväg kan skapas är det viktigt att prioritera både gående och cyklister.

Bredden på gaturummet styrs även av höjderna på omgivande hus. Ju högre hus desto bredare gaturum behövs för att skapa en trevlig gatumiljö men även för att få in tillräcklig med dags- och solljus i de nedersta våningarna

ÄLVSTRÅKET

Längs med älven föreslås ett offentligt stråk som länkar samman hela Kungälv, från resecentrum via Bäckparken, Strandparken och Älvparken vidare bort mot Fästningsholmen. Älvstråket möjliggör för boende och besökare att möta älven och är en förutsättning för att Kexstaden ska uppnå visionen om ”staden som möter vattnet”.

Älvstråket ska utformas som ett sammanhängande rekreationsstråk med fokus på gångtrafik. Älvstråket är ett rörelsestråk men även en vistelseplats och rekreationsmiljö som ska vara tillgänglig för alla. Bredden på Älvstråket behöver anpassas för att möjliggöra detta. Längs Älvstråket bör karaktären på stråket variera, både för att bidra till upplevelsevärden och för att Älvstråket ska kunna erbjuda rekreationsmiljöer som passar alla.

Där Älvstråket möter Strandparken och Älvparken är det viktigt att övergången mellan park och stad inte blir ett skarpt avbrott. Utformningen av Älvstråket bör här ha en högre ambitionsnivå för att skapa en parkliknande grön karaktär som knyter an till kringliggande parkområden och skapar känslan av att ett sammanhängande stråk. Formspråket bör vara mjukt och uppmuntra till lek och rörelse. Här är det särskilt lämpligt att skapa möjlighet att komma ner nära vattnet.

Även mötet mellan Trädgårdsgatan och Älvstråket är en viktig plats där ambitionsnivån bör vara något högre. Utformningen av Älvstråket bör här knyta an till Trädgårdsgatans parkstråk och ha en grön och lummig karaktär. Den sjösättningsramp som idag nås över den parkering som finns vid Västra Strandgatan flyttas förslagsvis till Trädgårdsplatsen och stärker ytterligare platsens kontakt med älven.

Vid hamntorget bör Älvstråket ha en mer urban och stadsmässig karaktär. Även här bör utformningen av stråket ha en hög ambitionsnivå. Stråkets bredd och funktioner bör anpassas för att kunna inrymma mer liv, rörelse och aktivitet – exempelvis uteserveringar, möjlighet att sitta i solen, plats för större grupper människor. Kexfabrikens område har i gångna tider haft flera hamnbassänger. Den senaste lades igen 1969. Om det är finansiellt och tekniskt möjligt vore det positivt ur ett kulturhistoriskt perspektiv om en hamnbassäng med trappor ned till vattnet kan återskapas vid Hamntorget.

Mellanrummen mellan dessa utpekade platser ska inte bara vara transportsträckor utan även här bör stråket utformas med eftertanke och kvalitet, vistelsevärden kan dock skapas med något enklare medel. Mindre platsbildningar, grönska, möjlighet att sitta ned och möjlighet att komma ned till vattnet bör eftersträvas. Delar av sträckorna kan ha en mer naturlig karaktär med mindre hårdgjorda ytor och en naturlig kantzon mot vattnet medan andra delar kan ha en mer urban karaktär.

Riktlinjer Älvstråket

- Älvstråket är ett rörelsestråk men även en vistelseplats och rekreationsmiljö och ska vara tillgänglig för alla
- Utformningen av Älvstråket ska bidra till ett levande stadsrum och ha rumslig indelning som skapar trivsel och motverkar ödslighet
- Möjligheten att anlägga bryggor att gå och vistas på nära vattnet ska utredas
- Träd och annan växtlighet ska i så stor utsträckning som möjligt planteras längs med Älvstråket för att ge grönska och skugga i stadsmiljön, länka samman stadens grönstruktur och bidra till stadens ekologiska funktion
- Älvstråket ska utformas så att bebyggelsen säkras mot framtida havsnivåhöjningar samtidigt som kontakten med vattnet längs stråket bibehålls

PARKERING

Kexstaden kommer behöva lösa sitt parkeringsbehov inom planprogramsområdet. Parkeringsplatserna kan lösas i strategiskt placerade parkeringshus och/eller under bostadsgårdar. Infart till parkeringshus och underjordisk parkering ska ske i områdets ytterkanter för att minimera biltrafik inom området. Det är flera stora bostadsprojekt på gång i Kungälvs stadskärna och det kommer inte att finnas tillräcklig parkeringskapacitet i Kexstadens närområde där parkeringsfriköp kan göras.

Planprogramsområdet ligger i zon A. Om 1600 bostäder byggs krävs att minst 1440 st parkeringsplatser anläggs, om inte kommunens reduktionspaket tillämpas. Utöver detta tillkommer krav på parkering för en till två förskolor och andra verksamheter som kommer att tillåtas inom programområdet.

Parkeringsnorm (2023)	
Zon A	
Bostäder	9 st p-platser/ 1000 kvm
Förskola	14 st p-platser/1000 kvm
Restaurang	20 st p-platser/1000 kvm
Handel och service	15–40 st p-platser/1000 kvm

En ny parkeringsnorm är under framtagande för att möta Kungälvs kommuns strategiska mål:

Exempel på gestaltning av Hamntorget
Edward Munchs plass, Oslo

Park, mötesplats och högvattenskydd tillsammans
Citadellsgatan, Malmö (Arkitekt: Edge)

Lekfull mötesplats och strandpromenad
Hamnpromenaden, Norrtälje (Arkitekt: Sydväst)

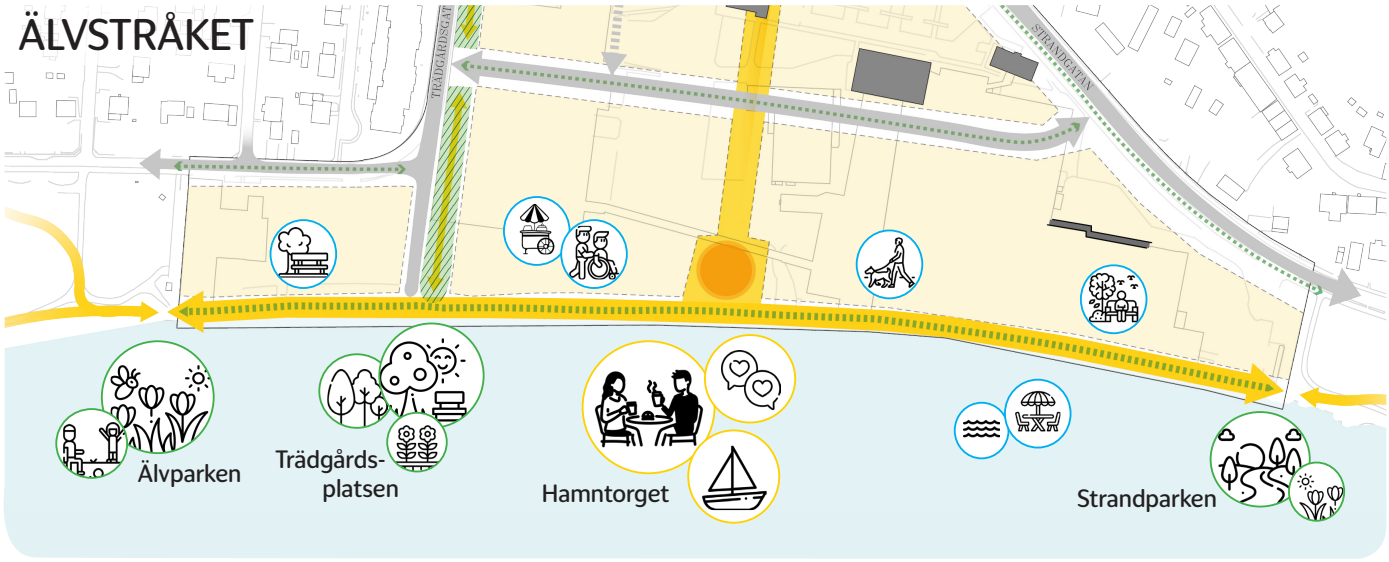

- Att öka andelen hållbara resor. Transporter och resande som är effektiva och bra för såväl ekonomi och samhällsutveckling som hälsa och miljö. Resande sker i första hand med hållbara färdsätt som gång, cykel och kollektivtrafik eller att resor inte behöver göras alls.
- Att ny bebyggelse ska stödja en välutbyggd och attraktiv kollektivtrafik.
- Att samnyttjande av olika trafikslag ska öka.
- Att minska påverkan på miljö och klimat.

I det kommande arbetet med detaljplan/er för området måste i ett tidigt skede, parkering och angöring studeras vidare. Ett lägre p-tal än gällande p-norm, och därmed ett lägre bilinnehav, eftersträvas för att kommunens klimatmål ska kunna uppfyllas.

GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

Omvandlingen av Kexstaden skapar förutsättningar för att länka samman och förstärka stadens grönstruktur. Längs älvstranden föreslås en grön strandpromenad, Älvstråket, som kopplar ihop Strandparken och Älvparken.

Övergången mellan planprogramsområdet och de befintliga parkerna är särskilt viktig och ska utformas så att programområdet med sin strandpromenad upplevs som en del av parkområdena. Då bildas ett blå-grönt stråk som sträcker sig från Gamla torget i öster till Mycklaborgsgatan i väster, detta i enlighet med Strukturplanens princip att stärka de gröna och blå värdena och intentionerna i Kungälvs Grönplan från 2006. Även Trädgårdsgatans avslutning ner mot älven är en viktig plats som behöver utformas med omtanke. Grönstrukturen inom Kexstaden kommer förutom att erbjuda ekosystemtjänster och vara ett rekreativt inslag även behövas för att hantera de förhöjda temperaturer och stigande regnmängder om ett förändrande klimat för med sig.

Enskilda kvarter bör ha en hög grönytefaktor och samtliga allmänna gator föreslås förses med trädrader och planteringar för att höja grönytefaktorn även på gatorna. Träd bidrar även till att skugga byggnader och därmed minskar behovet av energikrävande kylning. En bra regel att arbeta vidare med i detaljplanearbetet är”3-30-300”. 3-30-300-regeln bygger på följande tre riktvärden för stadsgrönska; minst 3 bostadsnära träd, minst 30 % krontäckning i stadsdelen/grannskapet och maximalt 300 meter mellan bostad och grönområde.

Trädgårdsgatans befintliga parkstråk med planteringar och träd föreslås förlängas längs hela programområdet och fortsätta norrut genom Liljedal och upp till Strandgatan via Gustav Hjärpes Torg. Lika som i planprogrammet för Liljedal (2017) föreslås ett vattenstråk förläggas här för att ta hand om dag- och skyfallsvatten och leda det till älven.

Utanför programområdet behövs även blågröna stråk över Strandgatan upp till Västra gatan för att skapa gena gångvägar och ta hand om skyfallsvatten.

TEKNISKA LÖSNINGAR

DAGVATTEN

Dagvattenhanteringen inom planområdet ska bidra till en hållbar utveckling där hänsyn tas till hälsa, miljö, ekonomi och samhällsfunktioner. Då dagvattenfrågor inte behandlas ingående i den gällande översiktsplanen ska kommunens dagvattenpolicy, detta planprogram och övriga styrande dokument för området utgöra underlag för det fortsatta planerings- och genomförandearbetet.

Enskilda dagvattenanläggningar ska enligt kommunens dagvattenplan placeras på kvartersmark, där fastighetsägaren ansvarar för drift, underhåll och för att dagvattnet renas och hanteras på ett sätt som är anpassat efter exploateringen. För allmän platsmark ansvarar kommunen för hantering, rening och bortledning av dagvatten. VA-huvudmannens anläggningar ska placeras på allmän platsmark. Det dagvatten som leds till det kommunala systemet ska uppfylla de kommunala kraven. Gång- och cykelvägar undantas från krav på dagvattenrening.

Fördröjning och rening

Behovet av fördröjningsåtgärder inom planområdet är mindre prioriterade om dagvatten kan ledas direkt till älven. Vid utsläpp till kommunalt ledningsnät ska kommunens krav och riktlinjer på rening och fördröjning följas, med hänsyn till kumulativa effekter från omkringliggande områden.

Fördröjningsåtgärder inom planområdet är inte nödvändiga om dagvattnet leds direkt till älven. Om dagvatten leds direkt till älven finns behov av backventiler som hindrar vatten att vid ett högt vatten gå bakåt i avloppssystemet.

För att uppnå miljömål och avlasta kommunens dricksvattenproduktion kan omhändertaget och magasinerat dagvatten från hustak användas till exempel för att spola i toaletter och för att vattna planteringar.

Dagvattnet från planområdet ska renas innan utsläpp till Nordre älv, enligt kommunens dagvattenplan. För bästa reningseffekt och korrekt beräkning av föroreningsgrad bör dagvattenströmmar delas upp och hanteras utifrån sin uppkomst och förväntade föroreningsgrad. Exempelvis bör vatten från hustak hanteras separat från det mer förorenade vattnet från gator och vägar.

Den befintliga bebyggelsen uppströms planområdet har ofta bristfällig dagvattenhantering, och en stor del av dagvattnet leds orenat och utan fördröjning till älven. Planområdet, som ligger närmast recipienten, erbjuder en möjlighet att fånga upp och rena detta dagvatten innan det når älven. Att åtgärda dagvattnet här kan vara en mer kostnadseffektiv lösning än att införa nya anläggningar i den befintliga bebyggelsen uppströms. Fördröjningslösningar kan trots marginell effekt bidra till sedimentation och viss rening samt möjliggöra tillfälliga avstängningar av flödet, vilket är viktigt för att förhindra att spill- och släckvatten når älven vid olyckor. Sådana lösningar bör därför beaktas i den systemlösning som tas fram för planområdet.

GRÖN- OCH BLÅSTRUKTUR

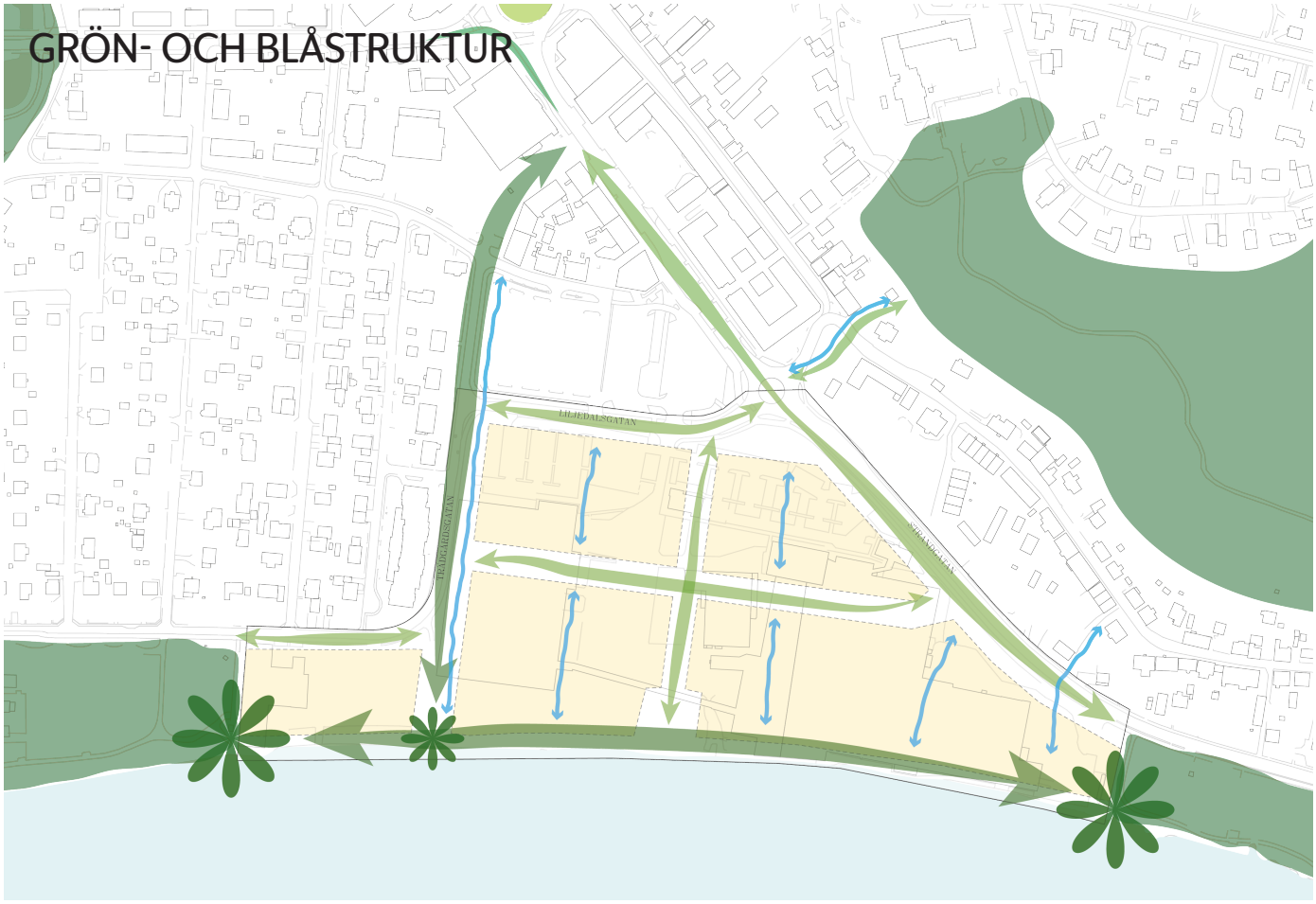

SKYFALL OCH ÖVERSVÄMNING

Skyfallsvatten

Områdets gator föreslås höjdsättas så att skyfallsvatten leds från området ut mot Trädgårdsgatan och Strandparken där det leds vidare ned mot älven. Trädgårdsgatan och området i Strandparken tar även hand om skyfallsvatten från stadsområden runt om planprogramsområdet.

Högvattenskydd

Ett högvattenskydd skyddar bebyggelsen när vattnet i älven stiger, något som kan ske till följd av skyfall eller förändrat klimat. Högvattenskydd kan utformas på olika sätt, bland annat genom att höja marken, bygga murar eller slänter eller andra tekniska lösningar.

För att skydda planprogramsområdet från redan idag förekommande översvämningar och stigande vattennivåer föreslås att marken närmast Nordre älv höjs med minst en meter. Där planprogramsområdet möter Strandparken och Älvparken föreslås anpassningar som tar upp nivåskillnader och leder skyfallsvatten mot älven.

För att kunna skydda mot ytterligare stigande vattennivåer föreslås ett kompletterande skydd längs med vattnet/strandpromenaden. Skyddet bör vara en påbyggbar, estetisk och integrerad del av strandpromenadens utformning. Ett sådant skydd kan med fördel förlängas utanför planområdet för att skydda Älvparken och Strandparken/Strandgatan mot höga vattennivåer och översvämningar. Skyddet behöver även placeras och utformas så att skyfallsvatten kan passera obehindrat på sin väg mot älven.

Trappande nivåskillnader kan skydda mot vatten samtidigt som de kan tillföra upplevelsevärden genom att de kan nyttjas som sittplats eller bidra till rumslighet. Naturliga slänter/sluttande mark med gröna inslag kan nyttjas för rekreation när det inte råder högvatten och kan dessutom kan vara positiva för djur- och växtlivet i älvens kantzon. Genom att ge mötesplatser fler funktioner kan lösningar mot högvatten samtidigt ge upplevelsevärden som bjuder ned allmänheten till älven.

Högvattenskyddet bör i möte med omgivande mark utformas på ett sätt som främjar kopplingen mellan angränsande parker och Älvstråket.

Verksamheter av samhällsviktig karaktär, såsom skolor, pumpstationer och äldreboenden, bör lokaliseras eller utformas för att minimera risken för översvämning från Nordre älv. Även om högvattenskydd planeras kan en robust lösning också vara att utnyttja nivåskillnader inom programområdet. Området ska höjdsättas eller utformas för att hantera regn med erforderlig återkomsttid och klimatfaktor, utan att byggnader riskerar översvämning eller att förhållandena försämras för uppströms områden.

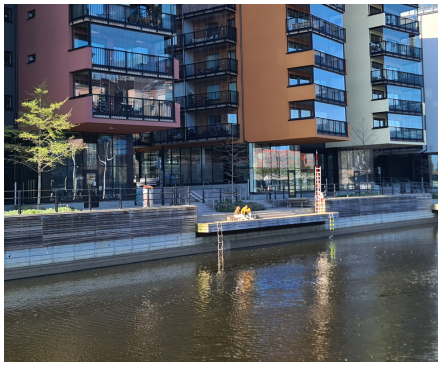

Kombinerat högvattenskydd och mötesplatser på kajen. Gamlestaden, Göteborg

En högre kaj men med mötesplatser vid vattnet. Papirön, Köpenhamn

Trappande högvattenskydd ned mot vattnet Stora Brogatan vid Viskan, Borås

STRATEGISKA MEDSKICK

Planprogrammets syfte är att tydliggöra den övergripande inriktningen för området Kexstaden i omvandlingen till en ny stadsdel, med avstamp i den vision som tagits fram för området. För att planprogrammet inte ska bli allt för detaljerat lämnas en del frågor och problemställning till senare skede i programprocesseen alternativt detaljplaneskedet.

Stadsmiljö och gestaltning

- I planprogrammet finns strategiska siktlinjer utpekade som har styrt hur bebyggelsestruktren i området har utformats. I detaljplanearbetet ska dessa siktlinjer beaktas, men nya siktlinjer kan även tas fram
- En princip över ny bebyggelse skala har tagits fram. I detaljplaneskedet är det viktigt att särskilt studera våningsantalen utifrån den specifika platsens förutsättningar och hänsynstaganden till omgivande bebyggelse och gaturum.
- För varje delområde finns det gestaltningsprinciper som anger den generella riktningen på utformningen av bebyggelsen inom varje delområde. Avvikelser från gestaltningsprinciperna behöver tydligt motiveras i detaljplaneskedet.

Bostäder och social hållbarhet

- Kommunen eftersträvar blandade upplåtelseformer och blandade lägenhetsstorlekar och det kommer finnas behov av bostäder för kommunal service. Vilken typ av bostäder som uppförs inom Kexstaden tar programförslaget dock inte ställning till. Behovet och förutsättningarna för kommunens önskan behöver därför studeras närmare under detaljplaneskedet.

Verksamheter och lokaler

- En av huvudprinciperna i Kexstaden är ett aktivt promenadstråk genom området ned till Hamntorget och älven. Det finns även önskemål om lokaler för verksamheter längs delar av Älvstråket. I kommande detaljplaneskede behöver behov av och underlag för verksamheter behöva utredas vidare.

Offentlig service och förskolor

- Andel bostäder innebär att det kommer krävas minst en förskola i området. De val av alternativ och exakta placeringarna samt utformningarna av förskolorna kommer att behöva studeras närmare i detaljplaneskedet så att placeringen passar utifrån ytbehov, bullerkrav, angöringsvägar etc.

Trafik och mobilitet

- Planprogrammet föreslår en övergripande inriktning för utveckling av gatustrukturen med en tydlig indelning i delområden. I varje delområde kommer det behövas ett mer finmaskigt gatunät, för både biltrafik och gång- och cykel.
- Strandgatans framtida utformning med ett eventuellt fält för kollektivtrafik kommer att behöver studeras mer noggrant utifrån vilka konsekvenser det får för bland annat omgivande fastigheter, trädplanteringar och liknande
- Angöring och parkering måste studeras närmare under detaljplaneskedet och särskilt fokus måste läggas på mobilitetsåtgärder så att behovet av parkeringsplatser är lågt
- Påverkan av trafik på omliggande områden och åtgärder som behövs utanför planområdet måste studeras vidare i detaljplaneskedet
- I detaljplanearbetet behöver även fortsatta buller- och luftstudier göras för att undersöka i detalj om det krävs åtgärder i gaturummet för att skapa en god boendemiljö utifrån de problemställningarna

Grönområden, vattenkontakt och rekreation

- Möjligheten till att återskapa en hamnbassäng vid Hamntorget har inte studerats i detalj och behöver utredas vidare
- Längs Älvstråket är det önskvärt att kunna anordna bryggor dels som vistelseyta dels för angöringsplats för båtar. Om detta är möjligt och vad som krävs för att kunna anlägga bryggor i Göta älv har inte studerats vidare utan måste behandlas i detaljplan

Utredningsbehov

Följande utredningar bedöms i nuläget behöva tas fram i detaljplaneskedet, men kan även tas fram under det fortsatta arbetet med planprocessen.

- Kvalitetsprogram
- Trafik- och mobilitetsutredning
- Miljökonsekvensbeskrivning
- Vatten, spillvatten och dagvatten (VSD) utredning
- Skyfallsutredning
- Fördjupad geoteknisk utredning
- Markföroreningar
- Bullerutredning
- Luftmiljöanalys
- Väg- och trafikutredning
- Skyfallsutredning

KONSEKVENSER

STADSLIV OCH STADSBILD

STADS- OCH LANDSKAPSBILD

En tillkommande exploatering, av Kexstadens placering och storlek (ca 10 hektar), kommer att påverka inte bara närliggande områden utan även karaktären och upplevelsen av Kungälv, framför allt i det viktiga mötet mellan staden och älven. Stadens silhuett mot vattnet kommer att förändras från en sluten fabriksmiljö med stora byggnadsvolymer, som nu avskiljer staden från älven, till en blandstadsmiljö med uppbrutna byggnadsvolymer som skapar siktlinjer från centrala Kungälv mot vattnet. Det finns goda möjligheter att exploateringen kan bidra till att öppna upp Kungälvs centrum mot vattnet och ge Kungälvsborna ett grönt, rekreativt, sammanhängande stråk längs älven.

Den nya stadsdelen präglas av en större skala och mer sammanhållna volymer än den befintliga småskaliga bebyggelsen som huvudsakligen angränsar till Kexstaden. Den nya bebyggelsen kommer vara påtaglig från E6 i norrgående riktning och från Fästningsbron in mot staden. Med byggnader på upp till 13 våningar kommer stadsdelen att bli ett synligt inslag från flera platser i staden. I dagsläget är den höga bebyggelsen i Kungälv huvudsakligen centrerad till Kongahälla. Med Kexstaden kommer stadens silhuett och karaktär att förändras med en ny centrering av, med Kungälvs mått mätt, hög bebyggelse.

VERKSAMHETER OCH SERVICE

Området planeras att innehålla centrumverksamheter och förskola. Det planerade tillskottet av bostäder och arbetsplatser ger en stor befolkningsökning i centrala Kungälv vilket kan bidra till att service, handel och andra verksamheter kan utvecklas och fortleva även längs Strandgatan och Västra gatan.

Foto från E6 motorvägsbro (2021)

Montage med föreslagen exploatering (exklusive föreslagen bebyggelse på Koggen)

BOSTÄDER

Förslaget innebär ett stort tillskott av bostäder i centrala Kungälv. Det innebär en påverkan på den tekniska infrastrukturen och behovet av kommunal service, exempelvis förskoleplatser och skolplatser.

För att uppfylla de mål Kungälvs kommun har satt upp angående bostadsförsörjning är det önskvärt med blandade boendeformer för att skapa en stadsdel med en icke allt för homogen befolkning och främja social hållbarhet. Med exploateringens föreslagna storlek finns goda förutsättningar för blandade former av boende sett både till lägenhetsstorlekar och upplåtelseformer. Eftersom kommunen inte äger marken kan den dock inte styra upplåtelseformerna.

BARNPERSPEKTIV

Nya förskolor föreslås inom området då det är långt till befintliga kommunala förskolor och det inte finns tillräckligt med plats i dem.

Längs Älvstråket finns det möjlighet att anordna ytor för lek, men inga särskilda ytor är utpekade. Det finns allmänna lekplatser i närområdet, men detta är ett behov som kommer att behöva uppfyllas inom planområdet. Vid brist på yta kan en allmänt tillgänglig förskolegård samutnyttjas och fungera som närlekplats de tider som den inte används av förskolan.

Behovet av grundskola bedöms kunna hanteras utanför området. Områdets placering i Kungälvs centrum med närhet till god kollektivtrafik gör att barn kan ta sig till skolan och fritidsaktiviteter till stor del på egen hand. En översyn av barn och ungas väg till skolan behöver dock göras för att identifiera vilka åtgärder som behövs för att uppnå exempelvis tillräcklig trafiksäkerhet.

Fontinskolan med årskurserna F-6 ligger på 500 meters promenadavstånd via trappor och en höjdskillnad på ca 30 meter vilket innebär att skolan har dålig tillgänglighet för barn med fysisk funktionsnedsätting.

TILLGÄNGLIGHET

En omvandling från industriområde till bostadsområde innebär att området öppnas upp igen och kontakt med älven möjliggörs. Hela området är plant och har goda förutsättningar att tillgodose en god fysisk tillgänglighet. Befintlig busshållplats, ”Kexbageriet”, i områdets nordöstra del föreslås vara kvar men eventuellt flyttas något.

TRYGGHET

Tryggheten kommer att öka i och med att området kommer att befolkas alla dagar i veckan och även på kvälls- och nattetid.

MÖTESPLATSER

Inom planområdet kan nya mötesplatser skapas längs planerade stråk, vid centrumverksamheterna och inom varje delområde. Planprogrammet styr inte vilken typ av centrumverksamheter som kan skapas utan den kan variera från caféer till allmänt tillgängliga platser så som närkultur.

KULTURMILJÖ

DEN KRINGLIGGANDE STADEN

Strandgatan byggdes 1957 vilket innebar att tomterna åt söder längs Västra gatan förlorade kontakten med älven - ett bebyggelsemönster som varit oförändrat sedan stadens tillkomst. Syftet då var att av-

Karta som visar siktlinjer som påverkas av föreslagen exploatering

lasta Västra gatan, som var en del av riksväg 2 där all genomfartstrafik gick.

I och med den föreslagna omvandlingen av fabriksområdet skapas nu möjligheter att öppna upp stråk från Västra gatan ner mot älven och därmed till en del återupprätta kontakten med älven.

Riksintresse kulturmiljö

Planprogramsområdet tangerar i nordost Riksintresset Kungälvs gamla stad Bohus (O13).

För att inte påverka viktiga siktlinjer föreslås en lägre bebyggelse i planprogramsområdets utkanter och i synnerhet mot Strandgatan/Västra gatan. Längs älven föreslås ett bredare promenadstråk. Högre bebyggelse föreslås i norra delen av och mot mitten av planprogramsområdet.

FABRIKSOMRÅDETS HISTORIA OCH KULTURMILJÖ

En stor del av områdets historia kommer inte längre att vara avläsbar då det omvandlas från fabriksområde till tät blandstad och de flesta byggnaderna inom området föreslås rivas.

Gröna Villan (A) som bedöms ha ett mycket högt kulturhistoriskt värde i egenskap av den äldsta värdebäraren för kexfabriken föreslås bevaras i sitt nuvarande läge. Även kontorsbyggnaden, sk. 80-tals kontoret, (J) och Bräckboden (B) föreslås bevaras i sitt nuvarande läge. Skyltarna (C) och skorstenen kan tillsammans med tappkranarna tas om hand och användas som konstnärlig utsmyckning så att en egen identitet för området skapas.

Rivning av dessa byggnader eller borttagning av skyltar och tappkranar minskar möjligheten ytterligare att läsa av områdets kulturhistoria.

Sockersilon (E) finns inte längre kvar på området utan har rivits under planprogrammets framtagande.

Andra sätt att lyfta områdets fabrikshistoria är fasadutformning, markbeläggning och konstnärlig utsmyckning som inspirerats av områdets färgsättning och dess historia som glasbruk och kexfabrik, namngivning av gator och platser, skyltar och inskriptioner och ett återskapande av en av hamnbassängerna.

Övriga byggnader med kulturhistoriska värden, som verkstadsbyggnaden (G), tegelbyggnaderna (L) och panncentralen (K) föreslås rivas. Byggnadsmaterial från dessa byggnader kan med fördel återbrukas inom området för att ge nya byggnader “fabrikskaraktär” och bidra till ett klimatsmart materialanvändande.

GRÖNSTRUKTUR, NATURVÄRDEN OCH REKREATION

GRÖNSTRUKTUR

De båda parkerna Älvparken och Strandparken binds samman med ett grönstråk längs älven. För att översvämningssäkra planprogramsområdet krävs ett högvattenskydd. Oberoende av vad man väljer för skydd kommer detta att påverka utformningen av respektive park där de ansluter till planprogramsområdet.

Befintliga träd inom planprogramsområdet ska bevaras i den mån det är möjligt för att bidra till upplevelsen av ett grönt stråk längs älven. Även träd längs med Strandgatan ska i möjligaste mån bevaras för att Strandgatan även i framtiden ska upplevas som ett grönt stråk. Nya träd ska även planteras inom planområdet. Parkområdet längs med Trädgårdsgatan förlängs så att det når ner till älven och bidrar på så sätt till att stadens grönytor ökar. Träd och annan växtlighet bidrar med många olika ekosystemtjänster så som bättre luftmiljö, skugga på varma dagar och dagvattenhantering.

Om Strandgatan breddas i hela sin sträckning för att få bättre framkomlighet för buss kommer Strandparken att minska i storlek och en del stora träd tas ned. Detta behöver i så fall kompenseras inom och utanför planprogramsområdet då åtgärden inte enbart beror på planprogrammets föreslagna bebyggelse utan även på annan tillkommande bebyggelse inom centrala Kungälv.

Delar av Älvparken kan komma att behöva tas i anspråk som utemiljö för en av de förskolor som behövs i området. Alternativt bebyggs en del av parken med förskola vilket innebär att antal grönytor minskar, vilket måste kompenseras.

RIKSINTRESSE NATURVÅRD

Riksintresset för naturvård, Göta och Nordre älvs dalgångar (NRO14122), bedöms inte påverkas negativt av föreslaget grönstråk/promenadstråk längs med älven.

NATURA 2000

Om arbeten utförs på eller intill vatten kan störningar uppkomma under fåglars häckningstid på vår och sommar. Detta kan undvikas genom detaljplanebestämmelser om när störande arbeten får utföras.

REKREATION OCH RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

Genomförande av programförslaget ger en positiv påverkan på riksintresset för friluftsliv då ett promenadstråk innebär att fler kan vistas vid älven. Även tilläggsmöjligheter för mindre båtar vore positivt så att fler kan nyttja älven i sig som rekreationsyta.

TRAFIK OCH GATUNÄT

MOTORTRAFIK

Mängden tung trafik minskar eftersom användningen ändras från matindustri till bostäder, förskola och centrumverksamheter. Det kommer att bli mer personbilstrafik på omgivande gator så som Strandgatan, Trädgårdsgatan, Liljedalsgatan och Västra Strandgatan. För att möjliggöra den föreslagna mängden bostäder utan att belasta Kungälvs befintliga gatunät för mycket och göra innerstaden mindre känslig för störningar på Strandgatan föreslås nya gator genom området. En större, bredare i öst-västlig riktning och ett par mindre i nord-sydlig riktning. I viket läge de nya gatorna ska ansluta till befintliga kommer att studeras närmare i efterföljande detaljplaneskede.

Den tillkommande trafiken bedöms inte påverka kapacitet och köbildning på E6:an.

ÅTGÄRDER UTANFÖR KEXSTADEN

I samband med att Kexstaden byggs ut kan det behövas åtgärder på andra platser i Kungälv. För att skapa ett alternativ åt väster från Kexstaden och övriga södra centrum skulle det kunna vara lämpligt med en ny tvärkoppling under E6 som binder samman Västra Strandgatan med Utmarksvägen. En sådan koppling tillsammans med en ny korsning mellan Utmarksvägen och Marstrandsvägen strax väster om Kungälvsmotet bildar en alternativ anslutningsväg till Kexstaden väster om E6. En annan förbättrad alternativ koppling för biltrafik åt väster kan man få om Gamla Gärdesgatan dubbelriktas. I kommande detaljplaneskede är det viktigt att trafikutredningar tittar på hela centrala Kungälv och inte bara närområdet kring Kexstaden. Även övriga planerade exploateringar i Kungälv behöver tas hänsyn till i planering av trafiksystemet.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Ett genomförande av planprogrammet skulle innebära en större framkomlighet och genhet för gående då det blir möjligt att röra sig i öst-västlig riktning i direkt närhet av älven - men även rakt igenom planprogramsområdet och i nord-sydlig riktning.

MARK, MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

MILJÖBEDÖMNING

I utredningssamråd med Länsstyrelsen påtalades följande risker för miljöpåverkan:

- Stabilitet
- Sammanvägning av naturfrågor (riksintresse naturvård och riksintresse friluftsliv)
- Kulturmiljö
- Buller och vibrationer
- Luftföroreningar
- Markföroreningar

Under detaljplaneskedet kommer den strategiska miljöbedömningen fortgå vilket bland annat innebär utarbetande av en MKB och framtagande av fördjupade utredningar. Kommunens förslag är att genomföra detta först när detaljplaneskedet är uppstartat, när mer underlag är framtaget. Då är det lämpligt att genomföra avgränsningssamråd med Länsstyrelsen för att miljökonsekvensbeskrivningen inte ska bli onödigt omfattande utan begränsas till det som verkligen kan förmodas ge en betydande miljöpåverkan.

GEOTEKNISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Leran i området är smått överkonsoliderad till normalkonsoliderad vilket innebär att området kommer få sättningar vid ny belastning. Området behöver högvattensäkras vilket kan göras med en markhöjning. Höjningen innebär att området kommer att sätta sig och fasta konstruktioner riskerar att få differenssättningar. Alla nya byggnader rekommenderas att grundläggas med spetsburna pålar på grund av sättningsproblematiken i området samt lerans låga skjuvhållfasthet.

I det fortsatta arbetet med att ta fram detaljplaner kommer mer detaljerade geotekniska utredningar att tas fram. Om det längs hela området krävs åtgärder i

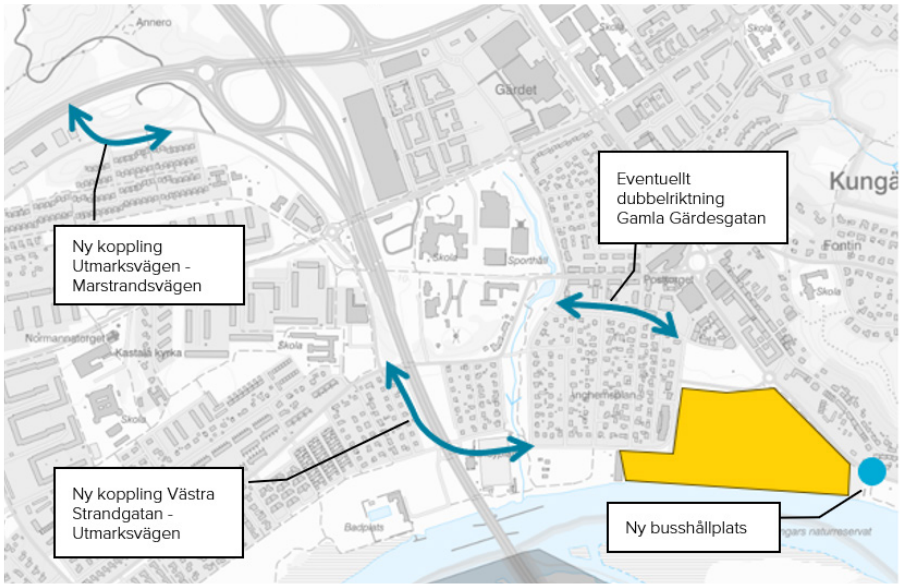

Karta som visar åtgärder som kan behövas göras i samband med genomförande av Kexstaden

vatten för att minska risken för ras, skred och erosion kommer vattendom att sökas.

MARKFÖRORENINGAR

I nuläget är det stora delar av planprogramsområdet som inte har kunnat undersökas vilket betyder att det råder stor osäkerhet angående föroreningssituationen i området. Först när befintliga byggnader är rivna kan genomförda undersökningar kompletteras. Riskbedömningar kommer att behöva utföras för att klarställa om och vilka skydds- eller saneringsåtgärder som behövs.

OMGIVNINGSBULLER

Med föreslagen gatustruktur beräknas antalet trafikrörelser på Trädgårdsgatan öka kraftigt. Hur kraftigt beror på hur många bostäder det planläggs för och om bullerdämpande åtgärder utförs. Trafiökningen påverkar bullersituationen för äldreboendet Båtsgärdet som har enkelsidiga bostäder med balkonger mot Trädgårdsgatan. Även några fastigheter i kvarteret Trädgårdsgärdet berörs. Trafiken på Liljedalsgatan ökar marginellt men har redan idag höga bullernivåer. Norr om Liljedalsgatan är kvarteret Gärdet 1:2 och del av Gärdet 1:3 planlagt för bostäder och detaljplanen från 2019 har bullerföreskrifter. I och med planprogramsförslaget men även andra större bostadsprojekt i centrala Kungälv beräknas trafiken öka kraftigt på Strandgatan. Detta kommer att påverka ljudmiljön för fastigheterna längs Västra gatan negativt. Hur stor denna påverkan blir behöver utredas i kommande detaljplaneskede.

De nya bostadskvarteren i planprogramsområdet kommer att vara bullerstörda från omgivande gator men även från E6:an. Inom planområdet finns möjlighet att uppfylla gällande bullerförordning, vilken hanteras i kommande detaljplanearbetet.

RISK FÖR ÖVERSVÄMNING

Området ligger låglänt direkt vid Nordre älv och risken för översvämning är stor och befintlig och kommande bebyggelse behöver skyddas med olika åtgärder. Högvattenskyddsåtgärder i form av markförhöjning till +2,5 och eventuellt byggande av barriärer kommer att påverka anslutningen till infrastruktur och parker runt omkring programområdet. En markhöjning i programområdet kan även innebära att omgivande parker och infrastruktur översvämmas i högra grad. Hur denna påverkan blir och kan åtgärdas behöver utredas vidare i detaljplaneskedet.

SKYFALL

Att befintlig industrimiljö med stora byggnadsvolymer och en förbindelsegång i östvästlig riktning ersätts av mindre byggnadsvolymer i en mer öppen struktur med nordsydliga stråk ger möjlighet att skapa bra skyfallsvägar genom området. Dessa måste dock höjdsättas så att bebyggelse och infrastruktur omkring planprogramsområdet inte översvämmas vid ett skyfall.

LUFTMILJÖ

MKN Luft

Trots tillkommande trafik i och med programområdets exploatering kommer inte normerna för NO2 att överstigas. Inte heller kommer de föreslagna gränsvärdena i EU-direktivet som kan träda i kraft 2030 kommer att överskridas om man utgår från att fordonsflottan kommer att bli allt mer elektrifierad.

När det gäller partiklar (PM10, från däck) klaras miljökvalitetsmålet i dagsläget men med skärpta EU-krav och storleken på förslagen utbyggnad kan detta komma att överskridas varför det är angeläget att verka för ett lågt bilinnehav bland dem som flyttar in de kommande bostäderna i programområdet men även i andra planerade bostäder i centrala Kungälv.

STRANDSKYDD

I och med ändring av detaljplan återinträder strandskyddet. Kommunen anser att strandskyddet ska hävas då platsen redan är ianspråktagen i enlighet med punkt 1 i miljöbalken 7 kapitlet 18 c § då det idag är ett inhägnat industriområde ända fram till älven. För att säkra allmänhetens möjligheter att i framtiden röra sig fritt längs älven planläggs marken närmast älven som allmän plats. Här kan strandskyddet kvarstå.

DAGVATTEN

Dagvattnet kommer att ledas direkt till Nordre älv. Dagvattnet behöver inte fördröjas, men ska renas. Dagvatten från kvartersmark ska renas på kvartersmark. Dagvattenledningarna behöver anpassas till älvens nuvarande och kommande vattenstånd. Även backventiler kommer att behövas för att undvika bakåtdämmande vatten från älven vid höga vattennivåer.

MKN vatten

Planerad bebyggelse kommer inte försämra möjligheterna att uppnå MKN vatten i och med att markanvändningen förändras från industriområde till bostadsområde med inslag av centrumverksamheter. Den ökade trafiken i området kan ge upphov till mer föroreningar i dagvatten, vilket då kräver reningen innan utsläpp till älven.

TEKNISK INFRASTRUKTUR

VATTEN OCH AVLOPP

Med den exploatering som planeras för Kexstaden är kapaciteten i det befintliga spillvattennätet i anslutning till planområdet inte tillräcklig. Det kommer därför krävas att en ny pumpstation byggs inom eller i direkt anslutning till området alternativt att ledningsnätet i Kexstaden läggs med självfall till någon av pumpstationerna i antingen Strandparken eller Älvparken.

Förutsättningarna för en ny pumpstation inom området eller avledning från området med självfall till någon av de befintliga pumpstationerna i de angränsande parkerna kommer att behöva studeras ytterligare i planområdet. Spillvatten kommer i slutändan att ledas till Ryaverket.

GENOMFÖRANDE

Detta avsnitt förtydligar planprogrammets syfte ur genomförandesynpunkt och blir därigenom vägledande vid framtagande av kommande detaljplan/detaljplaner och efterföljande genomförande av dessa.

GENOMFÖRANDEFRÅGOR

MÅLUPPFYLLELSE

Planprogrammet ska redovisa förutsättningar och en inriktning för utbyggnad av Kexstaden som har grund i den vision som sammanfattas nedan:

"Kexstaden ska bli stadsdelen där staden möter vattnet. Här finns rum för aktivitet och vardagsliv för boende, besökare, arbetande och andra verkande. Med en utformning som knyter an till platsens historia skapas variationsrika stadsrum som lockar invånarna ner till vattnet. Den nya stadsdelen kompletterar de befintliga stadsdelarna i Kungälv med en helt ny miljö – staden vid vattnet."

FYRA FOKUSOMRÅDEN

För att nå visionen har tre fokusområden pekats ut som särskilt viktiga för Kexstaden. De är: "Levande och kvalitativa stadsrum med aktiva, allmänna stråk och parkmiljöer", "Arkitektur med en estetisk och variationsrik utformning", "Stadens möte med vattnet och stadsdelen" och "Stark identitet med koppling till platsens historia". Fokusområdena verkar alla mot den övergripande visionen, men med mer detaljfokus och skärpa. Fokusområdena har i arbetet varit viktiga inför ställningstagande i vissa specifika frågor.

FORTSATT MÅLAMBITION

Det är viktigt att visionsbilden förblir stark inom projektet och att den höga ambitionen bibehålls vid ett genomförande. Visionen blir direkt vägledande i principiella genomförandebeslut och måste finnas med även när projektet slutförts och området förvaltas. Om programmet förvaltas väl i den fortsatta processen så ger det en god grund att skapa en ny stadsdel som har det lilla extra med vattenkontakt och en stark identitet.

ANSVARSFÖRDELNING OCH HUVUDMANNASKAP

Kommunen har en samordnande roll i samband med områdets utbyggnad.

För de ytor som utpekas som allmän plats inom programområdet blir kommunen huvudman. Allmän plats avser bland annat gator, torg, park och älvstråket. Att kommunen tar på sig ansvaret för allmän plats säkerställer att området blir allmänt tillgängligt. Det innebär även att kommunen efter antagna detaljplan/detaljplaner kommer få en rättighet, men även skyldighet att lösa in den mark som läggs ut som allmän plats inom planområdet.

Som en generell ansvarsfördelning ansvarar kommunen för utbyggnad av allmän plats vid kommande genomförande. Vilken part som bygger ut allmän plats kommer att utredas i detaljplaneskedet. Den enskilde fastighetsägaren/exploatören ansvarar för att bekosta utbyggnaden inom kvartersmark.

EXPLOATERINGSAVTAL

Vid framtagande av kommande detaljplan/detaljplaner ska exploateringsavtal och/eller genomförandeavtal upprättas mellan kommunen och fastighetsägarna/exploatörerna. I avtalet ska ansvars- och kostnadsfördelning för utbyggnad, fastighetsbildning, markfrågor med mera regleras. Exploateringsavtalet ska tecknas innan respektive detaljplan godkänns av kommunen.

Samverkan mellan kommunen och fastighetsägarna/exploatörerna är nödvändig för områdets utveckling.

TIDPLAN OCH ETAPPER

Efter att planprogrammet godkänts kan detaljplanearbetet starta. Fram till plansamråd kommer hela programområdet utvecklas som en detaljplan. Efter samråd kommer den eventuellt att delas upp i flera detaljplaner som går vidare till granskning i olika etapper med olika genomförandetid, med tanke på områdets storlek. Tidplanen för utbyggnad och genomförande kommer att påverkas av kommande detaljplan/detaljplaners färdigställande samt den planerings- och utbyggnadsordning som studeras närmare i detaljplanearbetet. Mot bakgrund av områdets storlek kommer genomförande ske successivt. Planläggning och framför allt genomförande av områdets utbyggnad kan förväntas ske under en längre tidsperiod. Älvstråket är tänkt att utföras tidigt i områdets genomförandefas. I övrigt påverkas utbyggnadsordningen av bland annat bullerproblematik, när och hur man bäst åtgärdar geoteknisk stabilitet och markföroreningar, upprättandet av översvämningsskydd, behov av parkering och förskola, hur fastighetsägare vill använda sina befintliga byggnader under utbyggnadstiden och hur byggtrafik och etableringsytor kan anordnas.

Arbetet med detaljplan/detaljplaner väntas tidigast kunna påbörjas under våren 2026.

Varje ny detaljplan inom området kommer att ges en genomförandetid som anpassas efter förutsättningarna för genomförandet.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

MARKÄGARE

Marken inom planområdet ägs av privata aktörer, endast ett minde markområden ägs av Kungälvs

kommun.

Det är i kommande detaljplaneskede som behovet av fastighetsrättsliga åtgärder utreds och fastställs. Fastighetsrättsliga åtgärder vidtas genom lantmäteriförrättning i samband med framtida genomförande av då skapade detaljplaner. Vid en lantmäteriförrättning prövar lantmäterimyndigheten åtgärdens lämplighet, överenstämmelse med detaljplanen med mera.

FASTIGHETSBILDNING

Framtida detaljplan/detaljplaner kommer att innebära marköverlåtelser mellan kommunen och privata fastighetsägare. Kommunen kommer att lösa in mark planlagd som allmän plats. Slutliga fastighetsgränser avgörs och läggs fast genom efterföljande lantmäteriförrättning. I samband med nya detaljplaner och genomförandet inom området kommer kvartersmark delas i mindre fastigheter genom avstyckning och fastighetsreglering. Mark som planläggs som allmän plats kommer att överföras till lämplig kommunal fastighet.

RÄTTIGHETER

Idag finns en nyttjanderätt för erosionsskydd som påverkar programområdet. Inga inskrivna rättigheter som berör exploateringsfastigheterna har noterats.

För att tillgodose kommande behov för kommunen och framtida enskilda fastigheter samt teknisk infrastruktur kommer olika rättigheter att behöva tillskapas, omprövas eller tas bort, vilket sker vid en lantmäteriförrättning eller genom avtal.

Rättigheter som kan bli aktuella är bland annat servitut, ledningsrätter och gemensamhetsanläggningar och kan avse:

- Kommunikationsytor (körytor, angöringsytor etc. på kvartersmark
- Parkeringsplatser på kvartersmark
- Gårdar, grönytor, lekplatser, etc. på kvartersmark
- Teknisk försörjning såsom ledningar och installationer för till exempel vatten, spill- och dagvatten, el, värme och sophantering

EKONOMISKA FRÅGOR

PLANEKONOMISK BEDÖMNING

Inom planprogramsområdet kommer höga investeringskostnader behövas under plangenomförandet. Kostnadsdrivande investeringar som krävs är till exempel åtgärdande av geotekniska förhållanden, avhjälpande av markföroreningar och klimatsäkring rörande den översvämningsproblematik som råder.

Det ska vara tydligt för alla berörda parter vad genomförandet av det föreslagna planprogrammet innebär och vilka fysiska åtgärder som kommer att krävas, både vad gäller planerande och genomförande så att en kostnadsuppskattning kan göras i förhållande till intäkterna. För att en detaljplan i nästa skede ska var motiverad bör det finnas en samhällsvinst. Ofta innebär det att värdeökningen som planen innebär överstiger kostnaderna för genomförandet. Samhällsvinster kan även vara förbättring ur miljösynpunkt, sociala förbättringar eller liknande.

I den planekonomiska bedömningen förväntas de stora kostnadsbärande intäkterna överstiga investeringskostnaderna för projektet. I respektive efterföljande detaljplaneskede kommer det att vara möjligt att göra mer detaljerade kostnads- och intäktsprognoser.

Markägaren/exploatören står för kostnaderna för framtagande av planprogram, detaljplaner och för utbyggnad av allmän platsmark samt åtgärder och byggnation på kvartersmark.

EXPLOATERINGSEKONOMI

Investeringar som behöver göras är åtgärder för att skydda området mot stigande vattennivåer i Nordre älv, att stärka den geotekniska stabiliteten, utbyggnad allmän plats i form av befintligt och nytt gatunät, anpassning, upprustning och nybyggnation av GC-vägar, nya torg, älvstråk och park, offentliga platser samt utbyggnad av VA (vatten, spill- och dagvatten). Exploatören ansvarar för den framtida byggnationen och iordningställandet inom kvartersmarken, där kostnader för fastighetsbildning, myndighetsavgifter, eventuella saneringskostnader, utredningar i planprogram och detaljplan, markberedning och anslutningsavgifter ingår. Kommunens kostnader för iordningställande av allmän plats kommer att regleras genom uttagande av exploateringsbidrag i ett exploateringsavtal för respektive detaljplan och exploatör. Kommunen kan komma att söka statligt stöd för utbyggnaden av infrastruktur enligt exempelvis klimatklivet eller annan statlig medfinansiering.

Utbyggnation av VA (vatten, spill- och dagvatten), finansieras med anslutningsavgifter.

Exploatörerna kommer få intäkter i form av tillskapande av byggrätter.

UPPLÅTELSE OCH ÄGANDEFORMER

Programområdet har förutsättningar att erbjuda olika upplåtelse- och ägandeformer. I detaljplanearbetet kommer dialog med byggherrarna ske för att skapa en variation av boendeformer. Ett område med en blandning av upplåtelseformer och lägenhetsstorlekar möjliggör för människor med olika livssituation, intressen och bakgrund att bo i området.

TEKNISKA FRÅGOR

VATTEN OCH SPILLVATTEN

Åtgärder på vatten och spillvattennätet krävs för att uppnå tillräcklig kapacitet efter exploatering. Allmänna VA-anläggningar inom programområdet kommer byggas ut av kommunen.

En eller flera nya pumpstationer krävs vid utbyggnad av programområdet. Kommunen utreder olika alternativ till placering av pumpstation. Pumpstationen kan komma att placeras inom programområdet.

DAGVATTEN

Dagvattenhantering inom planområdet ska följa Kungälv kommuns vid var tid gällande dagvattenpolicy antagen av kommunfullmäktige. Även kommande dagvattenutredningar som tas fram under detaljplaneskedet ska ligga till grund för lämpligt val av teknisk lösning för dagvattenhanteringen inom planområdet. Utgångspunkten är att dagvatten från

kvartersmark renas innan det släpps ut i det kommunala dagvattennätet, för att sedan ledas till recipienten Nordre älv. Rening av dagvatten ska i första hand ske genom öppna dagvattenlösningar, till exempel översilningsyta, gröna tak, nedsänkta växtbäddar, permeabla beläggningar eller makadamdiken Vid ledning till Nordre älv är det viktigt att planera höjdsättning av ledningsnätet med hänsyn till recipientens nuvarande och uppskattade vattenstånd. Med anledning av närheten till recipienten, finns i stort inget behov av fördröjning av dagvatten.

MARKMILJÖ

Det har under lång tid funnits olika verksamheter inom programområdet och markanvändningen klassas i dagsläget som mindre känslig (MKM) baserat på nuvarande verksamhet och gällande detaljplan. Det har påträffats förhöjda föroreningshalter inom delar av programområdet och då främst i fyllnadsmassor. I planprogramsskedet har en översiktlig miljöteknisk markundersökning genomförts. Vidare utredning krävs, med bland annat undersökningar under befintliga byggnader under detaljplaneskedet, för att inhämta kunskap om den övergripande föroreningssituationen. Förutom att göra marken lämplig för bostadsändamål syftar undersökning och åtgärder i marken även till göra så att risken för spridning av föroreningar från området förhindras. Programområdet betraktas som förorenat område vilket ställer krav på anmälan till tillsynsmyndigheten vid markarbeten. Markmiljöfrågan behöver hanteras i ett geografiskt helhetsperspektiv vid kommande utredningar och planering av åtgärder. Samverkan behöver även ske med geotekniska förutsättningar och åtgärder för att säkerställa lämpliga och rimliga lösningar.

ALLMÄN PLATS

Utgångspunkten är att kommunen bygger ut allmän plats och allmänna anläggningar som planeras inom programområdet.

GEOTEKNIK

Områdets olika geotekniska förutsättningar är en utmaning och val av geotekniska åtgärder kommer att studeras djupare i detaljplaneskedet. För att skapa de för området lämpligaste tekniska lösningarna kommer man i detaljplaneskedet studera alla dessa frågor, tex sättningsrisk, skred, erosion, högvatten och skyfall, i ett sammanhang med koppling till planerad gestaltning av området.

Vid höjning av marken, som föreslås inom programområdet, behöver angöringsytor och entréer utformas tillgängligt. Området längs älven är utpekat för skredrisk och Göta älv eroderar strandkanten och älvbotten vilket medför att åtgärder för detta behöver vidtas för att undvika stabilitetsproblem.

STIGANDE VATTEN OCH SKYFALL

Utformningen och höjdsättningen av området kommer behöva studeras vidare i planprocessens fortsatta arbete för att både ta tillvara de värden som finns vid vattnet och samtidigt skydda området. En första bedömning är att marken i området generellt kommer behöva höjas för att skydda planområdet mot stigande vatten, samtidigt behöver tillgängligheten till samtliga byggnader säkerställas vid högt vattenstånd. Förslag finns att bygga högvattenskydd som samtidigt kan släppa ut skyfallsvatten från området. Plats och utrymme bör tillskapas i detaljplaneskede för att även möjliggöra tillbyggnad på högvattenskydd om framtida klimatanpassning kräver det. Vid kommande fördjupade arbete kring hur ett högvattenskydd ska utformas krävs att påverkan på och av intilliggande markområden tas i beaktning. Skyfallsvägar genom området behöver säkerställas genom höjdsättning av till exempel gator eller parkstråk för att minska risken för skada på byggnader.

PARKERING

Planprogrammet föreslår att parkering främst ordnas genom gemensamma parkeringsanläggningar i områdets ytterkanter. Parkeringsanläggningarna bör innehålla bil- och cykelpooler och annan mobilitetshöjande service. Parkering under jord i enskilda kvarter ska om möjligt undvikas. Målet är att skapa en så bilfri utemiljö som möjligt i området. Parkering på mark är endast för besökare och funktionshindrade. Parkeringsbehovet för kommande exploatering ska tillgodoses inom aktuellt programområde. För att kunna göra avsteg från den vid tidpunkten för prövningen gällande parkeringsnormen för Kungälvs kommun måste exploatören genomföra mobilitetshöjande åtgärder och marknadsföra sitt projekt som “bilfritt boende”.

EL, FIBER OCH FJÄRRVÄRME

Planområdet ska anslutas till befintligt elnät som ägs av Kungälvs Energi AB. Programområdet är anslutet till elnätet, men nya ledningar och transformatorstationer kommer att krävas vid en exploatering. Placering av transformatorstationer ses över i planarbete och integreras med fördel i framtida byggnader. Byggnader inom programområdet ska ges möjlighet att ansluta till fibernätet.

AVFALL

Hur avfall hanteras studeras vidare i kommande planering. För avfallshantering ska vid var tid gällande avfallsföreskrifter följas. Utrymme för sophantering förläggs med fördel ihop med gemensamma parkeringshus.

KULTURVÄRDEN

I kommande detaljplaneskede studeras det närmare vilka kulturvärden som är möjliga att bevara och lyftas fram samt på vilket sätt detta bör göras och säkerställas i kommande detaljplan.

NATURVÄRDEN

I kommande detaljplaneskede studeras det närmare vilka naturvärden som är möjliga att bevara och lyftas fram samt på vilket sätt detta bör göras och säkerställas i kommande detaljplan. Träd som under genomförandeskedet bevaras och ligger i anslutning till områden där markåtgärder genomförs kommer att behöva ett skyddsavstånd för att värna trädens rotsystem och överlevnad.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Stadsutvecklingen i Kungälv utgår från ett antal styrdokument. I dessa dokument beskrivs strategier för hur Kungälv ska växa samtidigt som befintliga kvaliteter ska värnas och utvecklas.

Följande styrdokument ligger huvudsaklingen till grund för planprogrammet:

- Programförklaring Kungälv 2030
- Översiktsplan 2010 (ny ÖP är under framtagande)
- Strukturplan Kungälvs innerstad 2024
- Gällande detaljplaner
- Planprogram för Liljedal, 2017
- Agenda 2030
- Mobilitetspolicy, 2024
- Grönplan för Kungälvs kommun, 2006 (ny är under framtagande)
- Vision 2040
- Dagvattenplan, 2017
- Parkeringsnorm
- Naturvårds- och friluftslivsplan 2005 (ny är under framtagande)
- Riktlinjer för markanvisning, exploateringsavtal och medfinansieringsersättning

STYRANDE DOKUMENT

PROGRAMFÖRKLARING KUNGÄLV 2030

Den politiska majoriteten har summerat kommunens inriktning för de kommande åren i ett antal strategiska mål i ”Programförklaring Kungälv 2030” (KS2022/2336). I arbetet med planprogram Kexstaden har förvaltningen särskilt beaktat och lagt fokus på nedanstående punkter från programförklaringen. Flera av dem behandlas inte detaljerat i detta tidiga skede, men hur målen ska förverkligas kommer att förtydligas i kommande detaljplan.

Kommunen, medborgarna och företagen minskar tillsammans klimatutsläpp och miljöpåverkan

- ”Vårt mål är att minska Kungälvs klimatavtryck, öka fokus på miljöfrågor och förbereda oss på konsekvenserna av de klimatförändringar som kommer att påverka kommun-invånarna.”
- ”Klimatsmart och hållbar konsumtion – vi vill underlätta för kommuninvånare att göra kloka val”.
- ”Kollektivtrafik – kommande generationer måste av klimatskäl och trängsel utgå från att kollektiva kommunikationer är det naturliga sättet att förflytta sig”.
- ”Vi ska främja utvecklingen av förnyelsebar och lokalt producerad energi och erbjuda såväl kommuninvånare som företag rådgivning kring miljöinvesteringar och energi-effektiviseringar. Kommunen ska varje år minska sin energianvändning”.
- ” Vi måste bli bättre på att bygga kompakt. För att hushålla med mark och möjliggöra byggande av fler bostäder, kommunal service, mer handel och industri samt att underlätta för kollektivtrafiken måste vi bygga mer på höjden”.

Robust och uthållig kommun med minskad miljö- och klimatbelastning

- ”Kungälv är en kust- och älvnära kommun med stora utmaningar vid stigande vattennivåer. Vi måste ha beredskap för den höjning av älvens vattennivå med tre meter som extremt väder om 80-100 år kan komma att innebära. I Kungälv finns flera områden med risk för skred och ras”.

Hållbar samhällsutveckling genom ökad samordning mellan infrastruktur och byggnation i hela kommunen

- ”Utvecklingen skall präglas av god arkitektur och balans mellan nytt och äldre och ett genomtänkt utbud av handel.”
- ”Det är viktigt att ”utveckla och stärka Kungälvs identitet”.
- ”Stärk Kungälv som en attraktiv kommun att leva och verka i.”
- ”I allt stadsutvecklingsarbete ska kommunala behov ha en framskjuten plats (LSS, äldreomsorg, skollokaler m m).”
- ”Arbetet måste hela tiden beakta möjligheten att ge kommunens servicefunktioner gentemot allmänheten bättre placering.”
- ”Stadsbilden skall lyftas genom kultur, konst, museum, offentlig service, mötesplatser och lek för barn. Det ska finnas gröna områden för vila och rekreation.”
- ”Vi vill höja kraven på stadsplaneringen genom att tillföra tydliga krav på utformning och gestaltning som tar tillvara stadens uttryckssätt, material, färgsättning och former.”
- ”Bostadspolitiken får en bredare inriktning där vi betonar olika upplåtelseformer i alla områden

som utvecklas. Bostadsbyggandet måste också utgå från demografin med bostäder för äldres behov men också för ungas första boende.”

ÖVERSIKTSPLAN

I Översiktsplan 2010 ligger programområdet inom tätortsavgränsningen för Kungälv tätort. Programområdet ingår inom den del av centrala Kungälv som är utpekat som möjligt förtätnings/omvandlingsområde. En ny ÖP, som i planprogramsområdet föreslår blandad stadsbebyggelse med bostäder, service och arbetsplatser, håller på att tas fram. Den nya ÖP:n planeras att antas av kommunfullmäktige under 2026-2027.

Då planprogramsområdet ligger längs med Nordre älv ingår ytor närmast älven i riksintressen för friluftsliv och naturvård. Programområdet berörs även av riksintressen kulturmiljövård då det ligger i direkt anslutning till delar av Kungälvs äldsta bebyggelse längs Västra Gatan och Bohus fästning på Fästningsholmen.

Översiktsplanen beskriver att kommunen ska växa och utvecklas med bostäder och näringsliv samtidigt som natur- och kulturvärden bevaras, strandskyddet värnas och friluftsliv främjas. Utvecklingen i Kungälv ska vara hållbar och sträva mot ett samhälle i balans. Ny bebyggelsen bör utvecklas längs kollektivtrafikstråk. En koncentrerad bebyggelse med kollektivtrafik inom rimligt avstånd är en målsättning. Kommunen ska även sträva efter en blandad bebyggelse och bostäder med olika upplåtelseform. ÖP uttrycker också att ett särskilt fokus skall läggas på stadens entréer. Kexstaden ligger vid den södra infarten till Kungälv, väl synligt på avstånd från motorvägen och på nära håll när man kommer in i Kungälv via Fästningsholmen och Gamla torget.

Särskilt fokus ska läggas på den sociala dimensionen av hållbarhetsbegreppet genom att planera för en god boendemiljö, god tillgång till service – med varierat utbud på nära håll, möjlighet till en meningsfull fritid – med grönska, kaféer, bio, plats för spontanidrott, bra stråk och mötesplatser, bra resvägar - enkelt för alla att ta sig dit man ska och samhörighet - att kunna känna stolthet över sin hemort och de kvaliteter den har.

ÖP:n lyfter även att kommunens samhällsplanering måste vara framsynt och anpassas till förändringen av klimatet genom att anpassa ny bebyggelse till stigande vattennivåer och översvämningar. Bebyggelsestrukturen ska även bidra till att kommunens klimatpåverkan minskar.

STRUKTURPLAN KUNGÄLVS INNERSTAD 2024

Strukturplanen antogs under 2024 och är därmed det nyaste styrdokumentet för innerstaden och ska utgöra stöd vid vägval, prioriteringar och beslut. Kungälvs innerstad skall vara en unik tillgång i Göteborgsregionen med ett självständigt och levande centrum som präglas av den lilla stadens miljö och den stora stadens möjligheter. I strukturplanen anges tre principer för de centrala delarna av Kungälvs

Utdrag ur Översiktsplan 2010

innerstad. Stärka gröna och blå stråk, förbättra våra stråk och tydliggöra olika kärnor. Dessa principer har varit vägledande i arbetet med planprogrammet tillsammans med visionen.

I Strukturplanen delas även centrala Kungälv geografiskt i ”gamla” respektive ”nya” staden.

Stadens historia och fysiska utveckling ska fortsatt synas. Skillnader i karaktär mellan olika delar av staden ska bestå och förstärkas. Det stärker identiteten per område och för staden som helhet. Kexstaden ligger inom det område som i Strukturplan Kungälvs Innerstad karaktäriseras som ”gamla staden”. Karaktären på ny bebyggelse ska anpassas hänsynsfullt till den bebyggelse som var först på plats i omgivningen. Det är även viktigt att ta hänsyn till det mer moderna kulturarvet.

Strukturplanen behandlar ett flertal aspekter av stadsutveckling i innerstadens närområde som är relevanta att beakta vid utvecklingen av Kexstaden:

- Goda boendemiljöer som alla människor vill bo i genom olika skeden av livet - inbjudande platser för vila, lek och rörelse.
- Innerstadens olika delar ska länkas samman genom säkra, gena och upplevelserika gång- och cykelstråk. Knyt ihop stadens platser och stråk för rekreation med omgivningens promenadstråk och vandringsleder.
- Kungälvs unika värden och identitet, bland annat Kexfabrikens industrihistoria och närheten till älven, ska tillvaratas och förstärkas.
- En stad med blandning av bostäder och verksamheter ska eftersträvas.
- Rusta för att hantera klimatförändringar, skyfall och oförutsedda extremhändelser.
- Fokusera på att kommunala behov och kommunens servicefunktioner ges en genomtänkt och långsiktigt hållbar placering, med en nyttjandegrad över fler av dygnets timmar. T ex förskole-

gårdar som kan användas som allmän lekplats när förskolan inte är igång.

- Minska bilberoendet genom att planera för nybebyggelse inom gångavstånd till god kollektivtrafik med hög turtäthet. Effektivisera parkeringar genom möjlighet tillsamnyttjande.

GÄLLANDE DETALJPLANER

Planprogramsområdet omfattas av flera detaljplaner. Kexfabriksområdet och del av Strandgatan omfattas av detaljplanen för ”Göteborgs kex” från 1994 och är planlagt för livsmedelsindustri, kontor, handel, förskola, parkering och huvudgata. I nordvästra hörnet finns ett u-område. Fastigheten väster om fabriksområdet omfattas av en detaljplan från 1979 och är planlagd som småbåtshamn. Parkytor och gator inom programområdet är kommunala och omfattas av flertalet omgivande detaljplaner.

På Kungälvs kommuns hemsida hittar du alla gällande detaljplaner och detaljplaner under arbete

www.kungalv.se/Bygga--bo--miljo/samhallsplanering/

PLANPROGRAM LILJEDAL

Norr om programområdet finns ett planprogram för Liljedal. Liljedalsområdet är inte fullt utbyggt enligt planprogrammet men ska när allt är klart ska ca 500 nya bostäder ha byggts. Enligt Kommunens översiktsplan, ÖP 2010, ska Kungälvs centrum utvecklas till en blandstad med särskilt hög täthet. Utgångspunkten är att antalet invånare i stadskärnan ska fördubblas, från 3500 till 7000 personer, för att uppnå visionen om en levande stadskärna. Det innebär att det förutom Liljedalsområdet behöver byggas nästan 1500 bostäder i stadskärnan.

AGENDA 2030

I arbetet med Planprogram Kexstaden har förvaltningen beaktat de globala målen ”Agenda 2030”. De globala delmål som främst berör stadsutvecklingen och som även tas upp i Kungälvs Verksamhetsplan 2025 är:

3. God hälsa och välbefinnande

11. Hållbara städer och samhällen

12. Hållbar konsumtion och produktion

13. Bekämpa klimatförändringarna

15. Ekosystem och biologisk mångfald

Kommunen ska möjliggöra och underlätta för företag och invånare att skapa ett mindre klimatavtryck samt minska utsläpp av koldioxid. Stadsplanering och utveckling ska skydda våra hav och vatten, bevara vår landsbygd och skapa grönare stadsdelar och förebygga klimatförstöringen.

Hänsyn har tagits till dessa mål och i det fortsatta planarbetet kommer positiv och negativ påverkan på Agenda 2030:s delmål att utvärderas och tas hänsyn till i våra vägval.

MOBILITETSPOLICY 2024

- I Kungälvs mobilitetspolicy finns mål och viljeriktning för hur trafik och resande inom kommunen ska utvecklas fram till målåret 2030. Övergripande mål är att minska påverkan på miljö och klimat, öka andelen hållbara resor i kommunen, att ny bebyggelse ska stödja en välutbyggd och attraktiv kollektivtrafik, att öka trygghet, säkerhet och tillgänglighet i trafikmiljöer och kollektivtrafik och öka samnyttjandet av trafikslag.

Det fortsatta arbetet med mobilitetspolicyns mål utgår bland annat från följande strategier:

- Skapa förutsättningar för att andelen kollektivtrafikresenärer ökar i hela kommunen men främst i centralorten.

Agenda 2030 och de 17 globala målen

- Skapa ökad tillgänglighet till och trygghet vid hållplatser i centralorten.
- Inriktning mot att ny bebyggelse ligger inom gångavstånd till kollektivtrafik.
- För planprogram Kexstaden innebär målen att skapa förutsättningar för ett effektivare resande, med större andel gång-, cykel- och kollektivtrafikresor att följande ska eftersträvas:
- separering av gång- och cykeltrafik på vältrafikerade stråk
- gång- och cykelstråk utformas enhetligt, sammanhängande och gent
- gång- och cykelstråk utformas utifrån trygghet
- gång- och cykelpassager tillgänglig- och säkerhetsanpassas
- ytor för gång- och cykeltrafik prioriteras
- utökade och förbättrade möjligheter till cykelparkering i direkt anslutning till målpunkter

Att verka för att de bilresor som kommuninvånarna genomför i stället sker med andra färdsätt är viktigt för att motverka en sämre luft- och ljudmiljö.

Genom ett ökat resande med hållbara transportslag ges även möjligheter att bättre nyttja de markytor som upplåts för bilparkering – befintliga såväl som i behov framåt. Detta blir särskilt tydligt i de centrala delarna av Kungälvs tätort och bidrar till att åstadkomma en attraktiv vistelsemiljö.

Ett sätt att minska behovet att äga en egen bil är möjligheten att vara med i en bilpool. Genom att fler delar på samma bil sjunker dess utom efterfrågan på parkering. Förutom lägesspecifika egenskaper som närhet till attraktiv kollektivtrafik och service är ofta bilpool en av de mest effektiva åtgärderna för att minska bilinnehavet och därmed antalet bilresor.

En väg för att minska ytorna som tas i anspråk för bilparkering är att samnyttja parkering. Detta sker genom utformning av parkeringslösning och reglering som möjliggör att flera olika parkeringsbehov sker i samma plats eller anläggning – nattetid för boende och dagtid för besökare och näringsliv.

Parkeringsstrategier:

- Verka för att öka andelen samnyttjade parkeringsplatser
- Angöring och korttidsparkering bör prioriteras på parkering utmed gator
- Verka för ökad styrning till lediga parkeringsplatser och minskad söktrafik
- Verka för att utöka och förbättra möjligheterna till laddning av elektriska fordon
- Påverka efterfrågan av parkeringsplatser för bil genom olika styrmedel
- Skapa förutsättningar för attraktiv cykelparkering

GRÖNPLAN

Den gröna miljön har stor betydelse för människors vardagsliv, livskvalitet och hälsa. Förbättrad kondition, rörlighet, koncentration, inlärningsförmåga liksom minskad stress och ökad kreativitet är positiva effekter av vistelser i park och natur.

3-30-300 bör eftersträvas vid all planering
3-30-300 är en regel som har tagits fram för att veta hur mycket växter en stad behöver.

- 3 träd. Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.
- 30 procent. Varje stadskvarter ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad. Måttet krontäckningsgrad talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.
- 300 meter. Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Den gröna miljön är även en viktig bärare av tätortens och bygdens historia och identitet. Gröna miljöer är attraktiva att bo i och de lockar också till sig företag som vill etablera sig i områden som kan erbjuda trevlig arbetsmiljö, vilket som tydliggör företagets miljömedvetenhet.

Tätortens parker och naturmarker samt öppna vattenytor har stor påverkan på tätortens klimat och miljösituation. Främst är det träd som står för den största klimatnyttan. De kan syresätta luften, filtrera luften från stoft och gasformiga föroreningar, ventilera tätorten, utjämna temperaturskillnader, öka luftfuktigheten och dämpa regn och dagvattenavrinning.

Kvarterspark

Kvartersparker är mindre grönområden i bebyggelsen och kompletterar stadsdelsparken. Kvartersparken kan vara såväl en vildväxande naturpark som en anlagd park och bör ha en area på 0,3 - 5 hektar. Dessa områden bör nås inom 300 meter från bostaden och ha en bullernivå under 55 dB(A). Kvartersparken är viktig rekreationsmiljö nära bostaden. Här erbjuds enklare naturupplevelser med lek, bollspel, promenader och avkoppling. Här finns uppvuxna träd och buskar i en halvöppen miljö och gröna oaser med gräsytor.

Gröna stråk

Gröna stråk har både sociala, ekologiska och kulturhistoriska kvaliteter. De förmedlar rent fysiskt kontakten mellan stadens och ytterområdenas grönska genom att skapa samband mellan stadens parker och bilda ledlinjer vidare ut i landskapet. De lockar stadsborna till utflykter och underlättar samtidigt för stadens fauna att hitta livsmiljöer. Sammanhållen grönska underlättar för pollinerare och andra insekter att förflytta sig mellan olika områden. Vissa stråk har lång historisk kontinuitet och utgör därmed synliga minnen av tidiga kommunikationsmönster.

I grönplanen påpekas att en förbindelse förbi kexfabriken är viktig för att skapa ett kontinuerligt promenad- och cykelstråk längs älven.

Bostadsgårdar och villaträdgårdar

Vistelseområde för vuxna och barn samt lekplats för de allra minsta barnen. Det är den viktigaste vardagsmiljön och står för vardagsgrönskan för de boende.

Klimatet och utformningen på bostadsgården spelar stor roll för hur gården kommer att användas. Den egna gården är en grön oas som visar på årstidens variationer och skapar identitet, trygghet och hemkänsla för de boende och fungerar dessutom som grön länk mellan olika områden i tätorten.

STADS- OCH LANDSKAPSBILD

PROGRAMOMRÅDET IDAG

Kexfabriken framträder idag tydligt i stadsbilden - både genom sin storlek och genom placeringen vid älven och längs Strandgatan. Bebyggelsen inom Kexfabrikens område utgörs av större sammanbyggda lager- och fabriksbyggnader samt några mindre fristående byggnader. Marken kring byggnaderna är till stor del asfalterade ytor för uppställning och parkering. Inom området finns även flera mindre gräsytor, planteringar och träd samt en större grön yta i områdets sydvästra del. Merparten av området är inhägnat och allmänheten har inte möjlighet att nå älvstranden längs fabriksområdet. Området väster om fabriksområdet (Koggen 1 - 3) utgörs av en verksamhetsbyggnad som bland annat inhyser kontor, restaurang och gym samt en markparkering.

KRINGLIGGANDE OMRÅDEN

Gamla gärdet och kringliggande grönytor

Området nordväst om programområdet är ett småskaligt villaområde med friliggande villor. Bebyggelsen har viss variation i ålder och utformning men utgörs huvudsakligen av en- till tvåplansvillor med ljusa träfasader och sadeltak eller brutet sadeltak. Området karaktäriseras av grönskande trädgårdar och smala raka nord-sydliga gator som skapar långa siktlinjer ned mot Nordre Älv. Närmast programområdet i väst ligger ett särskilt boende för äldre som med sina tre våningar och jämförelsevis stora fotavtryck bryter av något mot villaområdets övriga skala. Åt väster och söder vetter Gamla gärdet mot parkområden och i öster, längs Trädgårdsgatan, kantas delar av gaturummet av planteringar och träd vilket förstärker områdets gröna karaktär.

Panoramafoto från E6

Planområdet idag

Liljedal

Liljedal i norr karaktäriseras av tät blandstadsbebyggelse. Skalan varierar mellan omkring 3 – 6 våningar och är som högst i områdets södra del närmast cirkulationsplatsen ”Krukan”. Liljedalsområdet som helhet har en något brokig/varierad karaktär. Bebyggelsen i den norra delen längs Strandgatan och mot Västra Tullen har tillåtits spegla sin tid och bryter av mot Västra gatans äldre bebyggelse. Den södra delen av Liljedal, närmast Västra gatan och ”Krukan” har en högre bebyggelseskala men byggnaderna är tydligt anpassade efter Västra gatans känsliga bebyggelsemiljö. Längs Strandgatan har byggnaderna aktiva bottenvåningar med lokaler. Bebyggelsen är relativt sluten ut mot gaturummet med smala smitvägar/passager mellan utvalda kvarter.

Direkt norr om planområdet är idag en stor markparkering. Den östra halvan av markparkeringen är detaljplanerat för bostäder men byggnation av bostadskvarteret har ännu inte påbörjats.

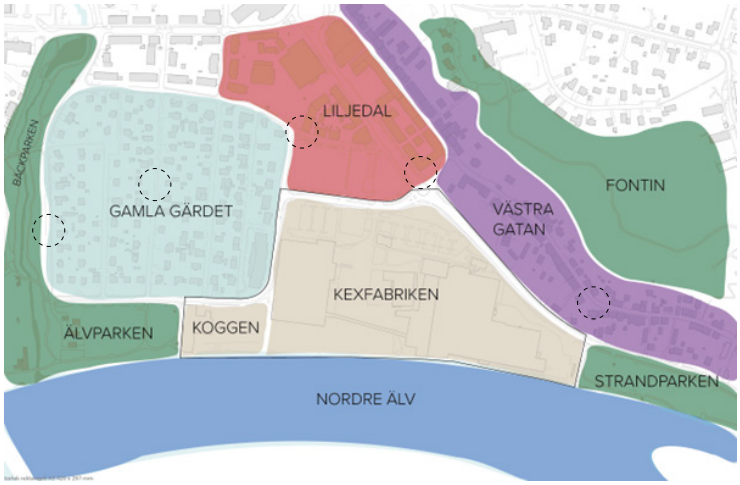

Västra gatan

Öster om programområdet ligger Västra gatan som har en starkt bevarad historisk karaktär med sammanhängande äldre trähusbebyggelse. Bebyggelsen är småskalig och varierar mellan en till tre våningar, med karaktäristiska långa smala trädgårdar som sträcker sig ned mot Strandgatan och upp mot Fontin. Byggnaderna är traditionellt utformade med sadeltak eller brutet sadeltak och ofta ansenliga takutsprång som skjuter ut i gatan. Träfasader med omsorgsfullt snickrade detaljer och ljusa fasadkulörer i gult, rosa, blått, grönt och brutet vitt skapar en lugn/enhetlig variation längs gatan.

Den delen av Västra gatan som ligger norr om Glasbruksgränd har en mer stadsmässig karaktär med sammanbyggda hus placerade i liv med gatan (utan förgårdsmark). De flesta byggnader har lokaler i bottenplanet och bostäder på våningarna ovanför. De sammanbyggda husen skapar en tät och relativt sluten bebyggelsestruktur som stundtals öppnas upp i smala gluggar, portiker och i smala gränder.

Söder om korsningen med Glasbruksgränd är det fler och bredare gluggar mellan husen med inslag av

förgårdsmark vilket ger en något luftigare karaktär även om byggnaderna fortfarande huvudsakligen är placerade tätt mot varandra och mot gatan.

KULTURMILJÖ

DEN KRINGLIGGANDE STADEN

Bohus fästning uppfördes under 1300-tal och nedanför fästningen uppfördes Nya Kungälv under 1600-talet efter att svenskarna brände ner Kungahälla. 1658 tillföll staden Sverige efter freden i Roskilde. Danskarna brände på nytt ner staden 1676 och Kungälv flyttades igen över till Nordre älvs norra strand. I slutet av 1600-talet lades grunden för Kungälvs nuvarande bebyggelsestruktur i en stadsplan med smala tomter längs Östra och Västra gatan.

Utvecklingen stod sedan i stort sett still fram till att Kungälv industrialiserades i slutet av 1800-talet och som medförde en ökande befolkningen liksom behovet av mark för nya bostäder och industrilokaler. Det sågs inte som möjligt att bygga ut den gamla delen av Kungälv då det var brist på utrymme mellan Fontinberget, Nordre Älv och Göta älv. Staden expanderade västerut och stadsplanen med sina långsmala tomter har i delar behållits intakt.

I tidigare delen av 1900-talet växte trädgårdsstaden fram i Komarken och Gärdet. Norr om västra tullen tillkom lamellhus vid Rådmansparken, radhus och flerbostads vid Nytorget och villabebyggelse i Fontin. Strandgatan anlades på 1950-talet för att förbättra trafiken. Den skar av tomterna vid Västra gatan ner mot Nordre Älv. Bebyggelsestrukturen i Kungälvs stad är enhetlig och homogen i de olika områdena. Stadens utbyggnad kan därför tydligt avläsas som årsringar.

RIKSINTRESSE KULTURMILJÖ

Fästningen, Fästningsholmen och långgatsplanen utgör riksintresse för kulturmiljö. Områden som är av riksintresse får inte påtagligt skadas.

Kungälvs gamla stad - Bohus

Motiveringen till riksintresset Kungälvs gamla stad – Bohus är att det är en småstadsmiljö invid det medeltida gränsfästet Bohus fästning, med stor betydelse som norsk-svensk gränspunkt i skärningen av viktiga kommunikationsleder. De speciella topografiska förhållandena som format 1600-talets stadsplan och den förindustriella småskaliga trästadsbebyggelsen. (Fästningsmiljö).

Delarna i riksintresset är b.la. ”*Fästningsholmen med Bohus fästning, långgatsplanen utmed den gamla landsvägen, gatunätet, uppbyggt kring Östra och Västra Gatan och torget med kyrka, rådhus och representativa byggnader. Ytterligare innehåller riksintresset Den visuella kontakten med Nordre älv, Fontinberget och Fästningsholmen, tomtindelningen och bebyggelsemönstret med huvudsakligen sluten trähusbebyggelse utmed Västra Gatan, friliggande hus vid Östra Gatan, men också obebyggda trädgårdstomter.*”

Fabriksområdets historia och kulturmiljö

På tomten har det tidigare funnits ett glasbruk och kexbageri. Kungelfs Glasbruk påbörjade sin verksamhet på 1870-talet och Göteborgs kexbageri startade 1888 precis intill glasbruket. Kexfabriken och glasbruket utvidgades i omgångar under första delen av 1900-talet b.la. uppfördes den så kallade Gröna villan som kontor 1910 och strax efter en ny glashytta. Under 1930-talet började glasbruket succesivt minska sin verksamhet i området samtidigt som Kexfabriken

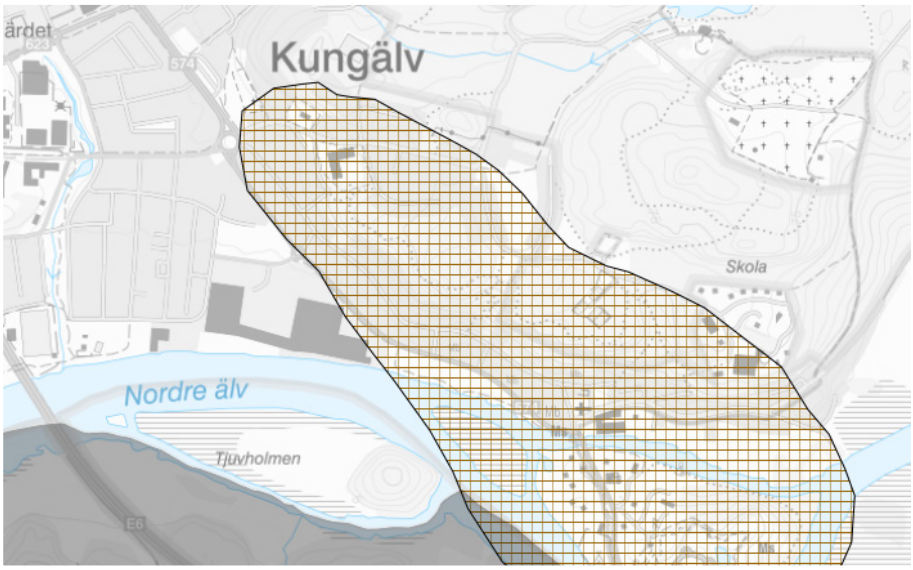

Karta över utbredning av riksintresse för kulturmiljö

behövde expandera. Glasbruket överlät en del av verksamhetens tomter till kexbageriet 1939 som därmed säkrade möjligheten att bygga ut åt öster.

Kexbageriet behövde utveckla verksamheten då det rådde brist på lagerutrymme men det dröjde fram till 1953 då man väntade på Strandgatans dragning. Utbyggnaden genomfördes på den gamla glashyttans tomt och den tidigare hamnbassängen mellan kexbageriet och den gamla hyttan fylldes igen.

Glastillverkningen upphörde 1956. Efter det köpte Kexbageriet de återstående tomterna av glasbruket.

I slutet av 1970-talet tillkom ett flertal byggnader som moderniserade lokalerna, vilket förändrade områdets tidigare karaktär.

Kulturhistorisk värdering av fabriksmiljön

Idag finns flertalet värdefulla byggnader, ur ett kulturmiljöperspektiv, inom området. Byggnaderna har genomgått flera utbyggnadsfaser, vilka tillsammans bildar ett antal historiska lager där samtliga ingår i den samlade bedömningen. Nedan följer en bedömning av de kulturhistoriskt viktiga byggnaderna.

Gröna Villan (A)
Byggnaden bedöms ha ett **mycket högt kulturhistoriskt värde** i egenskap av den äldsta värdebäraren för kexfabriken som varit stadens viktigaste industri under lång tid. Det speglar kontinuiteten på platsen och vittnar om en samhörighet med bebyggelsen på Västra Gatan. Det gäller främst i ett lokalt perspektiv.

Bräckboden (B
Byggnaden bedöms ha ett **kulturhistoriskt värde** genom sin tidstypiska gestaltning och som tydlig värdebärare av kexfabrikens “ansikte utåt” med kexförsäljning till allmänheten och har därmed även ett lokalhistoriskt värde.

Skyltarna (C)
Skyltarna bedöms ha ett mycket **högt kulturhistoriskt värde** i egenskap av tydliga värdebärare och symboler för kexfabrikens historia. De vittnar om verksamheten och vilken produktion som funnits på platsen och bidrar till kontinuitet. Det gäller i ett na-

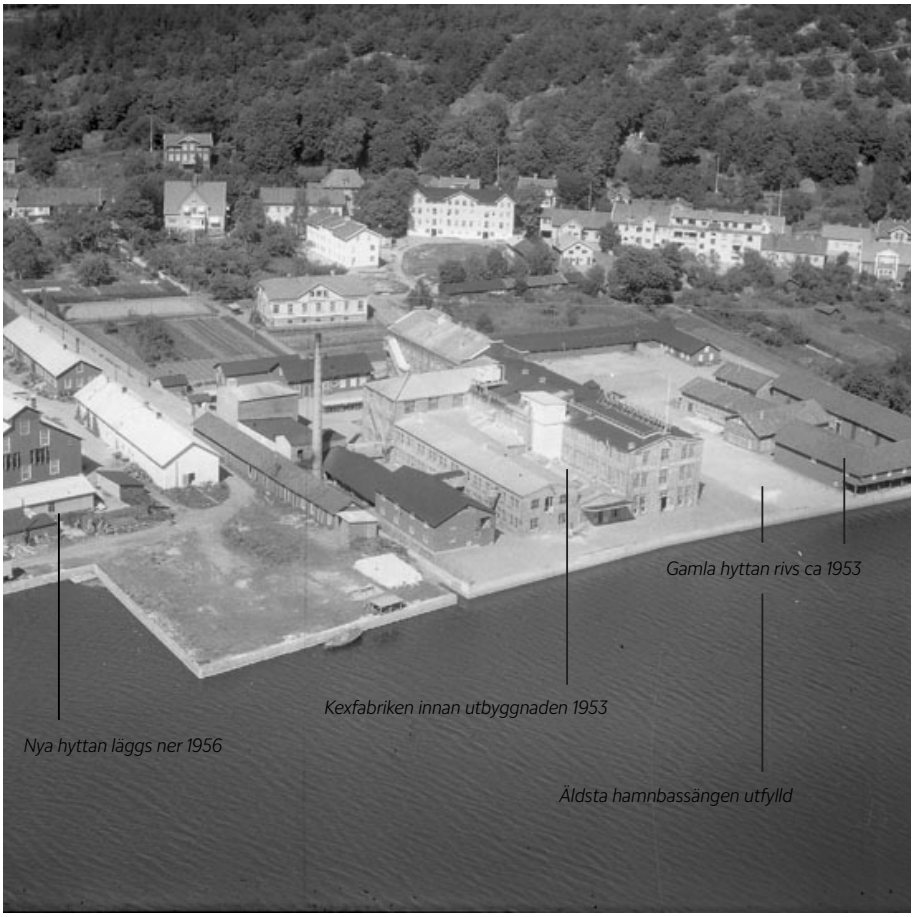

Historisk bild från 1947 som visar kexfabriken före utbyggnaden på 1950-talet. Källa: Digitalt museum

tionellt, regionalt och lokalt perspektiv.

Sockersilon (E)
Sockersilon bedömdes ha ett **högt kulturhistoriskt värde** i egenskap av en tydlig värdebärare och symbol för kexfabrikens tillverkningsprocess. Den vittnade tillsammans med tappkranarna om verksamheten och vilken produktion som funnits på platsen och bidrar till kontinuitet. Det gäller i ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. Sockersilon är numera borttagen och även tappkranarna är under nedmontering.

Verkstadsbyggnaden (G)
Byggnaden bedöms ha ett **kulturhistoriskt värde** som värdebärare av den tidigaste utvecklingen när kexfabriken tog över det före detta glasbrukets lokaler och omvandlade dem för sin egen verksamhet.

Kontorsbyggnaden (J)
Byggnaden bedöms ha ett **kulturhistoriskt värde** genom sin tidstypiska gestaltning och dess del i en expansiv fas av kexfabrikens utveckling.

Panncentralen (K) och skorstenen (D)
Panncentralen och skorstenen bedöms ha ett **kulturhistoriskt värde** i egenskap av en tidstypisk bevarad enhet från en mycket expansiv fas i kexfabrikens utveckling.

Tegelbyggnaderna (L)
Byggnaderna bedöms ha ett **kulturhistoriskt värde** i egenskap av en tidstypisk bevarad helhet från kexfabrikens utveckling i en expansiv fas.

Foto som visar de byggnader vars kulturhistoriska värde bedömts. Bild:SWECO

Foto från 1935 med fabriksområdet i förgrunden

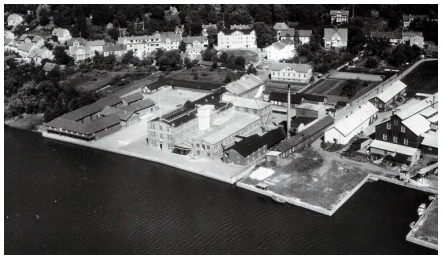

Flygfoto över fabriksområdet med Västra gatan i bakgrunden

GRÖNSTRUKTUR, NATURVÄRDEN OCH REKREATION

GRÖNSTRUKTUR

Övergripande grönstruktur

På östra och västra sidan av programområdet möter området två parker, Älvparken och Strandparken.

Älvparken sträcker mot väster där den möter Bäckparken vid Skarpe Nord. Bäckparken sträcker sig i sin tur upp mot Kongahälla. Mot öster, förbi Skarpe Nord och E6, fortsätter grönstrukturen längs älven. Strandparken sträcker sig mot öster mellan Nordre Älv och Strandgatan. Längst Strandgatan ligger baksidan på tomterna vid Västra gatan. Det utgörs till stor del av gröna trädgårdar. Förbi Västra gatan, i nordost, ligger Kärleksstigen som leder upp till Fontins naturreservat.

Nordre Älv utgör en viktig länk till de närliggande naturområdena. I söder respektive öster ligger öarna Tjuvholmen och Fästningsparken som är obebyggda. Den södra älvkanten är även den oexploaterad. Stora delar av Nordre Älv hyser områden med stora naturvärden som är skyddsvärda.

Lokal grönstruktur

Området består av ett fabriksområde med stora fabriksbyggnader, restaurang och asfalterade parkeringsytor. Området saknar dock inte gröna element. En större gräsyta med enstaka träd och buskage ligger i det sydvästra hörnet vid älvkanten. I gränsen mellan Koggen och Fabrikerna finns det en allmänt tillgänglig stig ner till Nordre älv. Inom Koggen avgränsar en remsa av växtlighet Nordre Älv mot parkeringsplatsen. Längs Strandgatan går ett stråk med växtlighet och uppvuxna lövträd. Parkeringarna i norr är omgärdas av växtlighet och träd.

NATURA2000

Söder om planprogramområdet omfattas Tjuvholmen av Natura 2000-området för Göta älv-Nordre älvs dalgång (SE0520035). Det är skyddat enligt fågeldirektivet och är särskilt utpekat som SPA (Special protection area). Vid Natura 2000-områden har exakta avstånd mellan området och verksamheten mindre betydelse, då det är verksamhetens påverkan på de utpekade fågelarterna som bedöms.

Området hyser vidsträckta sankmarker, kärr och ängar omväxlande med lövlundar och åkrar. Den omedelbara närheten till Göteborg ger området ett stort värde med avseende på rekreation och friluftsliv. Området hyser en artrik kärlväxtflora präglad av de rika lersedimenten i älvdalen. Örtrika lövlundar, och alkärr med en lång rad mindre vanliga kärlväxter finns på flera håll. Längs i första hand Nordre älv finner man också mycket frodig fuktängs- och strandvegetation.

Området utnyttjas flitigt som rast- och övervintringslokal av bland annat vadare, svanar, andfåglar och en del rovfåglar men utgör också häcknings- eller födosökslokal för många fågelarter till exempel bivråk och brun kärrhök.

RIKSINTRESSE NATURVÅRD

Programområdet berörs i söder och väster av riksintresse för naturvård – Göta och Nordre älvs dalgångar (NRO14122). I södra delen av riksintresset, där planprogramsområdet är beläget, är det ett flackt landskap med översvämningsplan och uppstickande bergknallar. Strandängar, mader och älven är av stor

Befintlig grönstruktur i och utanför planområdet

betydelse för häckande och rastande våtmarksfåglar.

Göta och Nordre älv och dess dalgångar är starkt påverkat av mänsklig aktivitet. Vid bedömning av påverkan behöver hänsyn tas till kumulativa effekter, då dessa effekter ofta blir mycket stora. Det ska även eftersträvas så långt som möjligt att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer, trots den stora mänskliga påverkan. Områdets värden påverkas negativt av bland annat vägdragningar, förändringar av vattendragens sträckning eller bottenprofil, erosionsskydd, utsläpp av försurande ämnen, hantering av förorenade områden från nedlagda eller pågående verksamheter med mera.

NATURRESERVAT

Syftet med att bilda naturreservat är oftast att skydda värdefull natur och sällsynta arter för att bevara biologisk mångfald, men det kan även vara att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv, fågelskådning och andra naturupplevelser.

Göta och Nordre älvs dalgångar

Naturreservatet för Göta och Nordre älvs dalgångar ligger ca 60 meter söder om Kexstaden.

Området domineras av åker och ängsmark svagt sluttande ner mot älvens stränder. Lövskog förekommer på vissa ställen. Ur botanisk synpunkt har reservatet en riklig och varierande flora. De sanka ängsmarkerna närmast älven är mycket gynnsamma för fågellivet. Området utgör häckningsplats för flera sällsynta arter såsom gräshoppsångare och kärrsångare. Utöver områdets vetenskapliga kvalitéer äger det planerade reservatet landskapliga skönhetsvärden av stora mått. Den på de flesta ställen lättillgängliga naturen gör området särskilt attraktivt för det rörliga friluftslivet.

Fontin

Naturreservatet för Fontin ligger ca 250 meter väster om Kexstaden.

Fontinområdet har en mycket omväxlande natur och innehåller flera olika naturtyper som barrskog, blandskog, alkärr, bokskog och annan ädellövskog samt betesmark. Fontin har stor vikt för det rörliga friluftslivet och innehåller stigar, vägar, skogsklädda höjder, mossmarker och gammal kulturmark med stengärdsgårdar och torp.

RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

Programområdet berörs i den södra delen mot älven av riksintresse för friluftsliv – delområde Göta och Nordre älv (FO 11:3). Huvudkriteriet för riksintresset menar att området har särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer och särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftsaktiviteter och därmed berikande upplevelser. Stödkriterierna till riksintresset är b.la. att området har en tilltalande landskapsbild, vatten med god tillgång på fisk, vattenanknutna friluftsaktiviteter, en särprägel i storslagen natur, kommunikation till området och tålighet mot slitage.

För att bevara området bör landskapsvårdande insatser utföras i områden som växer igen och i kulturhistoriskt intressanta områden. Lägerplatser, sopmajor och andra anläggningar bör skötas löpande och underhållas så att anläggningarna är fräscha och attraktiva. Leder och andra gångstråk bör underhållas. För att inte påtagligt skada områdets värden bör tillgängligheten från land inte försämras och vattendraget måste kunna utnyttjas i framtiden av fritidsbåtar. Förändringar i landskapet, som medför förfulande av landskapsbilden, bör undvikas. Det är viktigt att den visuella kontakten mellan vattendrag och landområde kan bestå. Hög vattenkvalitet är av betydelse för bl. a fritidsfisket.

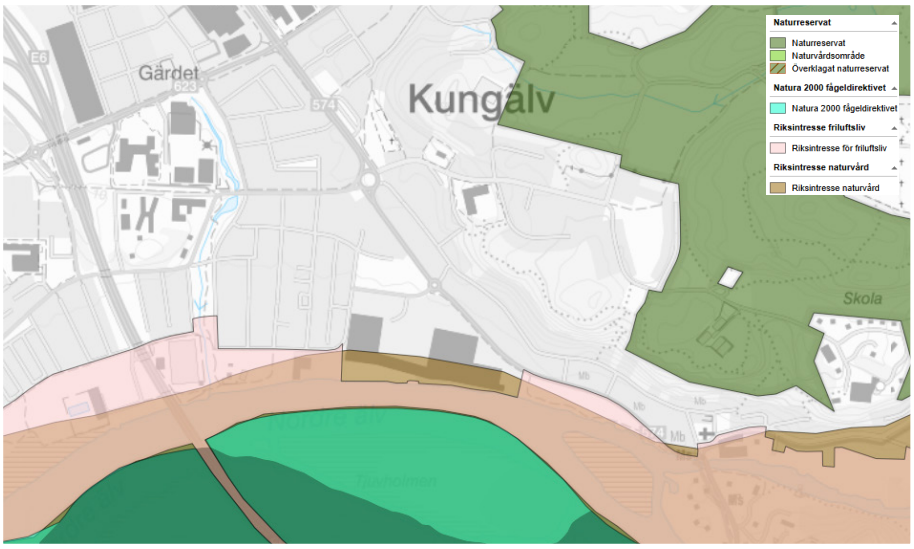

Karta över riksintressen inom och i närheten av planområdet

TRAFIK OCH GATUNÄT

ÖVERGRIPANDE TRAFIKSTRUKTUR

Kungälvs trafikstruktur domineras av E6:an som går igenom staden i sydöstlig sträckning över Nordreälvsbron. Norr om Kongahälla köpcentrum ligger Kungälvsmotet som är den mest centrala angöringspunkten för Kungälv. Motet möter upp Marstrandsvägen som löper i öst/västlig riktning i den norra delen av tätorten. Mot öster går den via Ängegärde upp mot Diseröd och mot väster via Komarken mot Ytterby och vidare ut mot kusten.

Söder om Bohus fästning i Göteborgs kommun ligger Rödbo- och Jordfallsmotet som angör Kungälv söderifrån via Bohusbron och Färjevägen upp till Strandgatan. Strandgatan sträcker sig längs älven för att sedan svänga upp mot norr upp genom tätorten via cirkulationsplatsen Västra Tullen, där den övergår till Uddevallavägen, upp till Marstrandsvägen.

BILTRAFIK

Programområdet gränsar i öster mot Strandgatan som tillsammans med Uddevallavägen utgör det enda genomfartsstråket genom centrala Kungälv. Strandgatan trafikeras i nuläget (2019) av ca 10 700 fordon per dag.

Kexfabriksområdet har idag en anslutning mot Strandgatan i öster och en anslutning mot Liljedalsgatan i norr. I anslutning till infarten mot Liljedalsgatan finns det en stor markparkering väster om infarten som var till för fabrikens personal och en stor parkering öster om infartsvägen, invid Bräckboden, som mestadels var till för besökare.

Kvarteret Koggen har idag en större infart från Västra Strandgatan till den stora markparkering som täcker en stor del av fastighetens yta och en mindre infart till byggnaden.

Norr om programområdet finns idag större markparkeringar inom stadsdelen Liljedal, som delvis är planlagda och kommer att bebyggas.

Trafikmängder Biltrafik

Kungälv Kommun har gjort trafikmätningar i den centrala delen av Kungälv.

Strandgatan har i dag 9900 trafikrörelser uppmätta vid programområdet upp motcirkulationsplatsen Krukan. Vidare upp mot Västra Tullen är trafikrörelserna lite högre med 11 000 trafikrörelser och på Uddevallavägen sjunker trafikrörelserna till 10 200 rörelser.

Kommunen har gjort bedömningen att Strandgatan och Uddevallavägen har en kapacitet på 16 000 rörelser per dygn. Cirkulationsplatsen inom programområdet, ”Krukan”, har en kapacitet på 20 000 trafikrörelser.

Ortofoto över stora trafikleder och mot

GÅNG OCH CYKELSTRUKTUR

Gång- och cykelväg finns utmed Strandgatans sydvästra sida, utmed Liljedalsgatans norra sida, utmed Trädgårdsgatans östra sida samt utmed Västra Strandgatans södra sida. I övrigt längs dessa gator finns endast smala trottoarer eller ingen trottoar. Mot öster går det gångstråk i form av ett rekreationsstråk i Strandparken som leder mot Fars Hatt. Mot väster finns det ett rekreationsstråk mot Skarpe Nord och vidare väster mot simbadet eller norr upp genom Älvparken.

KOLLEKTIVTRAFIK

Närmaste hållplatsen är Kexbageriet och ligger i anslutning till planområdet vid cirkulationsplatsen Krukan. Hållplatsen trafikeras av expressbuss X4 Mölnlycke-Kungälvs resecentrum med anslutning via centrala Göteborg och buss 401 mot Angereds Centrum via Bohus och Surte.

Uppmätta trafikmängder2023/2024

Strandgatan vid början av Strandparken

Liljedalsgatan med Kexstaden till höger i bild

MARK, MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

MILJÖBEDÖMNING

Undersökningssamråd har hållits med Länsstyrelsen som bedömer att betydande miljöpåverkan, orsakat av programmets genomförande, inte går att utesluta. Detta behöver utredas vidare.

GEOTEKNISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Ramboll (2021-12-16) har tagit fram en översiktlig geoteknisk utredning. Området består överst av fyllnadsmassor på hårdgjorda ytor och mulljord på grönytor. Fyllnadsmassorna har en mäktighet på ca 2 till 3 meter och består av sand, grus, lera, silt, växtdelar och tegel.

Under fyllnadsmassorna finns lager av lera med torrskorpekaraktär. Leran övergår från torrskorpekaraktär till siltig lera. Den siltiga leran har en varierande mäktighet på mellan 8 och 30 meter. Leran är mellansensitiv i det övre lagret ner till 7 meters djup. Under 7 meter blir leran högsensitiv, dock ej kvick. Leran underlagras sedan av en fast friktionsjord. Sonderingsstopp har skett på djup mellan 9 och 31 meter då den utförda metoden i utredningen inte kan drivas djupare.

Sättningar

Leran i området är smått överkonsoliderad till normalkonsoliderad vilket innebär att all ny tillskottslast i området skulle ge upphov till sättningar.

RISK FÖR RAS, SKRED OCH EROSION

En översiktlig kartering har gjorts i den geotekniska utredningen (Ramböll 2021-12-16). Stabiliteten i området är generellt ansträngd. Nordre älv påverkar älvbotten och strandlinjen negativt med erosion. SGI gjorde en översiktlig utredning över Nordre Älv under 2009 till 2011 där flertalet området med högre risk för skred markerades. Stabiliteten ansågs som låg vid 2011 och att konsekvensen för skred här skulle bli stor.

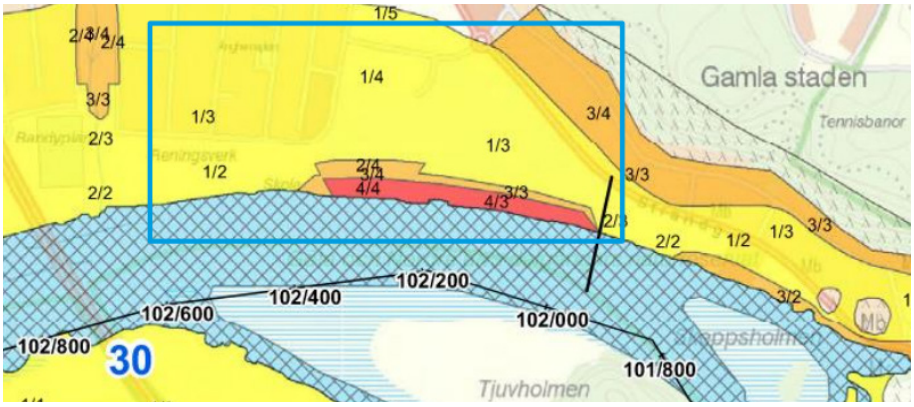

Område med stor ras/skredrisk är markerat med rött och aktuellt planområde markerat med blå rektangel (Ramboll, 2021)

Karta som visar utförd tryckbank/erosionsskydd (Ramboll, 2021)

Under 2014 utfördes en tryckbank/erosionsskydd längs med en del av sträckan. Tryckbanken dimensionerades för att uppfylla stabilitetskraven för befintlig byggnation på plats. Sträckan längs detta område tros ha bättre stabilitet än övriga områden.

För Koggen 2 och 3 har en stabilitetsutredning tagits fram som visar på att förutsättningarna är goda för befintliga förhållanden.

MARKFÖRORENINGAR

Två utredningar har tagits fram som beskriver föroreningar inom programområdet. För fastigheten Fabrikerna 4 har Ramböll (2021-12-08) tagit fram en miljöteknisk markundersökning och för Koggen 1,2 och 3 har Relement Väst AB (2021-09-02) tagit fram en utredning.

I en stor andel av provpunkterna har inslag av tegel påträffats i fyllnadsmassorna. Inom Fabrikerna 4 förekom det i hög grad att fyllnadsmassorna hade inslag av glas. Det förekom avfall, på olika djup och i varierande omfattning i fyllnadsmassorna - b.la. aska, slagg, plast, trä och betong. Det påträffades även vad som misstänks vara betongplattor från gamla husgrunder i två av provpunkterna.

Jordproverna för fyllnadsmassor visade på ett stort spann avseende föroreningshalter. Uppmätta föroreningshalter låg mestadels antigen under riktvärden för KM (<KM) eller mellan riktvärden för KM och MKM (KM-MKM). Till största del bestod de förhöjda halterna av metaller och PAH. I enstaka fall fanns det förhöjda halter av alifater och aromater. I enstaka analyserade jordprover har det påträffats föroreningshalter överskridande riktvärden för MKM och i två fall har halter över koncentrationsgränsen påvisats för farligt avfall (FA).

Förhöjda halter av föroreningar har påträffats i fyllnadsmassorna, men bedöms inte påverkat underliggande naturliga jordlager. I ett antal fall har det uppmätts halter av arsenik och kobolt strax över riktvärden för KM i naturlig lera.

Prover tagna på markvatten har endast visat på något förhöjda halter av metaller. Inga halter överstigande laboratoriets rapporteringsgränser har påvisats av övriga analyserade ämnen i uttagna vattenprover. Det bedöms inte ske någon generell spridning av föroreningar via ytligt markvatten inom planområdet. Det kan dock lokalt förekomma förhöjda halter av föroreningar i markvatten kopplat till de fyllnadsmassor som förekommer på platsen.

Baserat på det resultat som har erhållits från utförda miljötekniska markundersökningar framgår det att fyllnadsmassor inom delar av undersökningsområdet innehåller förhöjda föroreningshalter. Det kan utgöra en risk för miljö och människors hälsa vid en eventuell framtida förändrad markanvändning från mindre känslig (MKM) till känslig (KM). I nuläget bedöms inte påträffade föroreningshalter utgöra någon större risk för miljö eller människors hälsa, vid fortsatt befintlig markanvändning (MKM). Det har inte varit möjligt att undersöka marken under befintliga byggnader inom Fabrikerna 4 och 11 och byggnaden på Koggen 1 så det går inte att göra någon bedömning i detta läge om riskerna vid känslig markanvändning (KM).

OMGIVNINGSBULLER

I förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader finns bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader.

För förskolor gäller Naturvårdsverkets vägledning om buller från väg- och spårtrafik på skolgårdar.

Idag uppgår trafikbullret vid Strandgatan och Liljedalsgatan till över 60 dBA ekvivalent ljudnivå. Närmast Strandgatan uppgår bullernivåerna till över 70 dBA.

I större delen av det västra området och områdena närmast Strandgatan och Liljedalsgatan bullrar det mellan 55–60 dBA, och då precis under gränsen till riktvärdet. Den västra delen av programområdet påverkas av buller från E6. De inre delarna av området som avskärmas av bebyggelse och längs vattnet på den östra sidan ligger bullernivåerna på en lägre nivå >55 dBA.

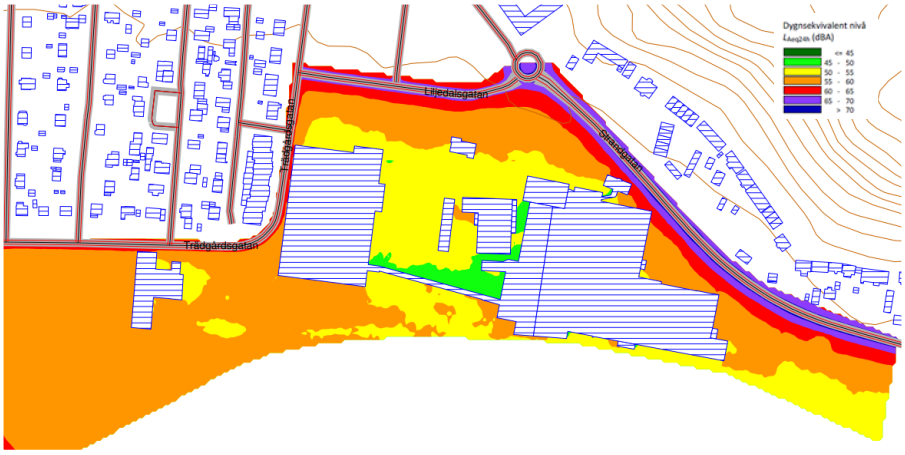

Karta över uppmätt buller (PE Teknik&Arkitektur, 2024)

RISK FÖR ÖVERSVÄMNING

Översvämning kan ske av flera orsaker och kan påverka byggnader, trafik och utgöra en fara för människors hälsa. Det kan ske från skyfall och från högt vattenstånd i vattendrag eller kustområden. Planprogramsområdet ligger längs med Nordre älv där det redan idag kan vara höga vattennivåer som leder till översvämning. Klimatförändringar kan leda till att normalvattennivån i Nordre älv stiger och därmed stiger även risken för översvämningar.

Kexfabrikens byggnader är idag sammanbyggda, bland annat med en lång förbindelsegång i öst-västlig riktning vilket gör att instängda ytor bildas där det vid skyfall kan orsaka skador på befintliga byggnader.

Högt vattenstånd Nordre Älv

Kungälv kommun och SWECO har tagit fram prognosticerades säkerhetsmarginaler för högvatten i ett framtida scenario (2120) där klimatutsläppen fortsätter öka (SSP8,5). Detta har gjorts vid kusten, Nordre älv och Göta älv.

Högvattnet i havet påverkar vattenståndet i älven från mynningarna upp till kraftstationen i Lilla Edet. När vattenmassor pressas in från havet höjs nivån i Nordre älv jämfört med öppet hav. Händelser som dessa inträffar typiskt under stormar och djupa lågtryck vintertid. Flödet från kraftstationen i Lilla Edet, indirekt Vänern, har påverkan på vattenståndet men utgör ensamt ingen översvämningsrisk.

Skyfall

Under kraftiga skyfall överskrids ledningssystemets kapacitet tillsammans med markens infiltrationsförmåga vilket medför att avrinning på markytan sker. Denna ytavrinning ansamlas i områdets lågpunkter och skapar översvämningar. Finns ingen möjlighet för dagvattnet att rinna ut ur lågpunkter på grund av barriärer som vägar eller bebyggelse, blir lågpunkten ett instängt område.

I dagsläget går flödesvägar genom området, (1, 2 och 3 i bild nedanför). Vid exploatering av området är det av högsta vikt att dessa flödesvägar höjdsätts så att

Befintliga flödesvägar med lågpunkter.

Högsta högvatten i dagens klimat, +1,735 meter över markens nollplan

skyfallsvatten fortsatt leds ner mot även. Befintlig konstruktionen mellan befintliga byggnader fungerar som en barriär för flödesväg (nr 2) och skapar en lågpunkt där vatten ansamlas vid ett skyfall.

LUFTMILJÖ

Mätningarna av luftmiljön (NO2 och PM10) har utförts i centrala Kungälv längs Strandgatan.

MKN Luft

Nivåerna för NO2 är idag (lägre är gränsvärdena för miljökvalitetsnormerna.

NO2	Mätning (2020–2022)	MKN
Årsmedelvärdet	15 µg/m³	40
Dygnsmedelvärde	30–40 µg/m³	60
Timmedelvärde	45–55 µg/m³	90

Nivåerna för PM10 är idag lägre är gränsvärdena för miljökvalitetsnormerna.

PM10	Mätning (vinter 2020)	MKN
Årsmedelvärdet	10–15 µg/m³	40
Dygnsmedelvärde	15–20 µg/m³	50

STRANDSKYDD

Strandskyddet är upphävt inom området.

DAGVATTEN

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från tak, vägar och andra hårda ytor. Istället för att tränga ner i marken leds dagvattnet ofta bort genom särskilda ledningar till närliggande sjöar, vattendrag eller reningsverk.

MKN vatten

Den ekologiska statusen i Nordre älv är klassad till ”Måttlig” och MKN anger att god ekologisk status ska uppnås 2033. Bland påverkansorsaker finns förorenade områden och urban markanvändning som bland annat tillför fosfor som kan leda till övergödning. Från vägar med hög trafikintensitet kan dagvattnet föra med bland annat PAH. Den kemiska statusen är klassad till ”Uppnår ej god”. För PBDE och kvicksilverföroreningar finns ett undantag med mindre stränga krav, de har i huvudsak sitt ursprung i långväga luftburna utsläpp och tekniska förutsättningar att åtgärda dem saknas i dagsläget. Halterna får dock inte öka. För PFOS finns förslag om ny miljökvalitetsnorm (MKN) till senare mål-år 2027. Nordre älv är ett natura 2000 område enligt habitat- och fågeldirektivet. Bottenfaunan klassas som måttlig med en indikation på övergödningspåverkan men bedömningen är osäker. Att vattenförekomsten skulle ha övergödningsproblem stöds inte av kvalitetsfaktorn näringsämnen som visar god status. Det är möjligt att bottenfaunaresultatet beror på lokalens bottensubstrat snarare än på övergödning men det kan också bero på att vattenflödet är kraftigt påverkat jämfört med ett naturligt flöde. Fisk har klassats till måttlig status främst beroende på hydromorfologisk påverkan av Göta älv som är uppdämt på flera ställen och påverkar vandrande fisk. Åtgärder för en god ekologisk potential i Göta älv kommer att påverka status för fisk i framtiden då Nordre älv står i förbindelse med Göta älv. I VISS så uppvisar samtliga kvalitetsfaktorer för metaller god status.

TEKNIK

VATTEN OCH AVLOPP

Programområdet ligger inom verksamhetsområde för vatten- spill- och dagvatten. Området försörjs idag med tre servisanslutningar för dricks- och spillvatten. Serviserna är placerade i Strandgatan, Trädgårdsgatan och Västra Strandgatan. Spillvattnet leds västerut, till en pumpstation i västra delen av Älvparken. Befintligt dricks- och spillvattennät bedöms har inte tillräcklig kapacitet för att försörja programområdet vid en exploatering.

EL OCH VÄRME

Fjärrvärmeledningar finns idag längs Strandgatan och Trädgårdsgatan. Kexfabriken är idag ansluten till fjärrvärme. Koggen är inte ansluten till fjärrvärme.

SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

BARNPERSPEKTIV

Området är idag instängslat och utan målpunkter för barn- och unga. I närliggande Älvparken och Strandparken finns möjlighet till rekreation för barn och unga.

TILLGÄNGLIGHET

Idag är fabriksområdet instängslat och skärmar av kontakten med älven. I områdets västra del kan allmänheten komma ner till vattnet. Det finns en befintlig busshållplats, ”Kexbageriet” i områdets nordöstra del.

TRYGGHET

Kexfabriken var tidigare en stor arbetsplats och ett signum för Kungälv. Idag är fabriksområdet öde, tömt på verksamhet och instängslat. I väster finns ett litet verksamhetsområde som till stor del består av en parkering men även en byggnad med blandade, icke störande verksamheter och föreningar och en restaurang. Här är liv och rörelse främst måndag till fredag under dagtid.

MÖTESPLATSER

Som en stor arbetsplats var Kexfabriken i sig en mötesplats för många. Längst västerut i planprogramsområdet finns idag en restaurang. I byggnaden finns även några mindre verksamheter och föreningslokaler.

STRÅK, MÅLPUNKTER OCH SERVICE

Ett stort utbud av service och de flesta målpunkterna i Kungälvs centrum nås med en promenad på ca 20 minuter eller ca 6 minuter på cykel. Idag är fabriksområdet instängslat och innebär att grönstråket längs älven bryts här. För att ta sig från Strandparken till Älvparken måste man gå en rejäl omväg runt fabriksområdet. En ”strandpromenad” längs älven i hela programområdet behövs för att ändra på detta.

Strandgatan är starkt trafikerad och har få övergångsställen vilket gör att den upplevs som en barriär. Fler övergångsställen och gång- och cykelpassager upp till Västra gatan behövs för att knyta ihop den "gamla" staden med den nya stadsdelen som uppstår inom planprogramsområdet.

Målpunkter som nås inom 500 meter (ca 7 minuters promenad eller två minuter med cykel) från planprogramsområdets mitt:

- Strandgatan, Västra gatan och Ytterbyvägen med blandad handel och service
- Busshållsplatsen Kexbageriet med bussarna X4 och 401
- Fontinskolan med årskurserna F-6
- Parkstråk längs älven med Älvparken och Strandparken
- Kungälvs stadshus

Målpunkter som nås inom 1 500 meter (ca 20 minuters promenad eller ca 6 minuter med cykel):

- Resecentrum med god kollektivtrafik
- Kongahälla shoppingcenter med ett stort utbud av handel och service
- Kungälvs sjukhus,
- Idrottsanläggningar som Kungälvs idrottsplats, Oasen med badhus och ishall
- Kungälvs gamla torg
- Bohus fästning
- Flertalet skolor bland annat Thorildskolan och Kungälvs gymnasium
- Kulturutbud genom bland annat Mimers hus med bibliotek och konsertlokal,
- Rekreationsytor längs med älven med t ex utomhusbad, fotbollsplan,
- Hotell Fars hatt och småbåtshamn
- Arbetsplatser, bland annat industriområdet Ängegärde och sjukhuset.

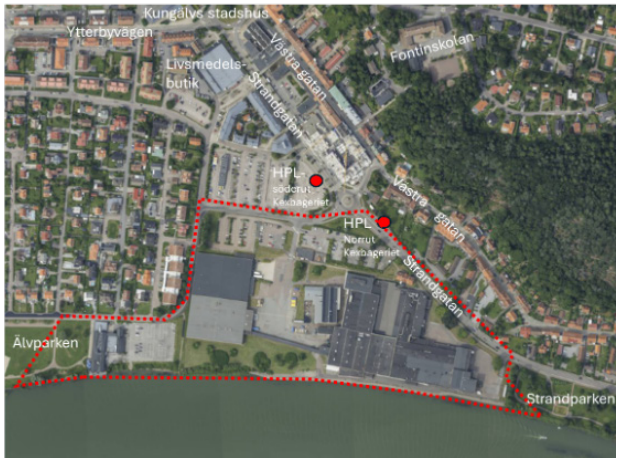

Karta över målpunkter inom 500 meter från planområdet

Karta över målpunkter inom 1500 meter från planområdet

UTREDNINGAR

Under arbetet med planprogrammet har ett antal utredningar tagits fram för att ge underlag till planeringen. Dessa utredningar har bland annat behandlat frågor som miljöpåverkan, trafik, dagvattenhantering och naturvärden.

Natur

PM Naturmiljö Fabrikerna 4 och 11 med naturvärdesinventering, 2021-12-16

Trafik och buller

PM Trafiksimulering Fabrikerna 4 och 11, Ramböll, 2022-02-28

PM Trafik – trafikutredning Fabrikerna 4 och 11, Ramböll, 2021-12-21

Vägtrafikbuller, Kexstaden 2024-05-20 PE Teknik och Arkitektur

VA och dagvatten

PM VA och skyfallsutredning Fabrikerna 4 och 11, Ramböll, 2021-12-16

Geoteknik och markföroreningar

PM Geoteknik Fabrikerna 4 och 11, Ramböll, 2021-12-16

Markteknisk undersökningsrapport (MUR) Fabrikerna 4 och 11, Ramböll, 2021-12-16

PM Markmiljö Fabrikerna 4 och 11, Ramböll 2021-12-08

Översiktlig miljöteknisk markundersökning och byggnadsinventering Koggen 1-3, Relement Miljö Väst AB, 2019-09-02

Luft

Luftutredning för Kungälvs stadskärna, COWI, 2024 juni

Kulturmiljö

Kulturmiljöanalys och antikvariskt planeringsunderlag Kexstaden, Sweco, 2022-12-06

REFERENSER

Foto sida 25: Arkitekt och fotograf: Edge

Foto sida 25: Landskapsarkitekt: Sydväst arkitektur och landskap. Fotograf: Werner Nystrand

Foto framsida, sida 1, 7, 46 och 47 : Digitalt museum

Illustrationer sida 25: flaticon.com

Övriga foton där inget annat anges: Google maps samt privata

Kungälv 2025-05-21

Anteckning – Planprogram Samråd - Kexstaden (KS2021/1421-32)

Sverigedemokraterna ser att hela byggnationen av Kexstaden skulle innebära stor negativ påverkan på trafiksituationen under byggnationsskedet, och även när byggnationen är klar, för hela kommunen. Exploateringsgraden av området är hög och detta genererar trafikrörelser både in och ut ur området samt i hela kommunen.

Trafiksituationen är problematisk redan idag och det behövs ytterligare kopplingar över älven. Därför borde kommunen vara mer offensiv mot Orkla och förhandla om finansiering, alternativt medfinansiering, av ytterligare trafiklösningar över älven. Att bygga ytterligare kopplingar mellan Strandgatan och Utmarksvägen är visserligen nödvändiga men att fylla på E6 med ännu mer trafik är inte en hållbar lösning.

De trafikutredningar som gjorts är gamla och måste göras om. Ett eventuellt kollektivtrafikfält på Strandgatan riskerar att skapa en ytterligare ansträngd trafiksituation om detta fält inkräktar på de befintliga gatorna.

Det finns i dagslägen en uppsjö av stora planer och projekt i kommunen, t ex Nytorgsstaden, Oasen, Liljedal, Åseberget med flera. Det är nu akut nödvändigt att paketera och prioritera helheten avseende expansion, byggnation, trafiksituation, kommunal service, grönområden osv för Kungälv för att få ett hållbart samhälle med rimlig tillväxt.

_____

Greger Plannthin (SD)
Vice Ordförande i Utskottet för Samhällsbyggnad

Sammanträdesprotokoll

§ 77/2025

Planprogram Samråd - Kexstaden (Dnr KS2021/1421)

Sammanfattning

Ett planprogram har tagits fram för att utveckla Kexstaden till en ny stadsdel med bostäder, verksamheter och rekreationstråk vid Nordre älv.

Planprogrammet för Kexstaden syftar till att, inför framtagande av detaljplaner för området, ange den övergripande inriktningen för omvandlingen av området från fabriksområde till en ny, stadsmässig och integrerad del av centrala Kungälv som stärker kopplingen mellan staden och älven.

Området föreslås få en med Kungälvs mått mätt en hög exploatering – dels för att finansiera byggande av högvattenskydd, behövlig infrastruktur och allmän plats, dels för att uppfylla kommunens mål om hållbar samhällsutveckling.

Efter samrådet kommer programhandlingen att bearbetas och inkomna yttrande beaktas i möjligaste mån innan programmet godkänns av KS.

Förvaltningens förslag till beslut är att planprogrammet för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen (2010:900) 5kap- 11 §

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Planprogram Samråd - Kexstaden
Bilaga Planprogram Kexstaden samråd

Förslag till Kommunstyrelsen

Planprogram för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen PBL (2010:900) 5 kap. 11 §.

_____

Greger Plannthin (SD) lämnar protokollsanteckning. Se bilaga.

Expedieras till:
Hans Nilsson de la Croix, Plan/Samhälle och utveckling
Eva Sigurd, Plan/Samhälle och utveckling
Josefin Brodén, Plan/Samhälle och utveckling
Amela Keserovic, Projektenheten/Samhälle och utveckling

För kännedom till:
erik.bohler@scd.no
hans.olav.bjork@scd.no
gjert.brun@orkla.no
daniel.eliasson@aspelinramm.se
Pernilla Attnäs Björk, Plan/Samhälle och utveckling
Mirsad Radoncic, tf. Sektorchef Samhälle och utveckling
Tomas Turnéus, verksamhetschef Samhälle och utveckling
Sandra Vokstrup, Projektenheten/Samhälle och utveckling

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum **2025-05-21**

§ 77/2025

Planprogram Samråd - Kexstaden (Dnr KS2021/1421)

Sammanfattning

Ett planprogram har tagits fram för att utveckla Kexstaden till en ny stadsdel med bostäder, verksamheter och rekreationstråk vid Nordre älv.

Planprogrammet för Kexstaden syftar till att, inför framtagande av detaljplaner för området, ange den övergripande inriktningen för omvandlingen av området från fabriksområde till en ny, stadsmässig och integrerad del av centrala Kungälv som stärker kopplingen mellan staden och älven.

Området föreslås få en med Kungälvs mått mätt en hög exploatering – dels för att finansiera byggande av högvattenskydd, behövlig infrastruktur och allmän plats, dels för att uppfylla kommunens mål om hållbar samhällsutveckling.

Efter samrådet kommer programhandlingen att bearbetas och inkomna yttrande beaktas i möjligaste mån innan programmet godkänns av KS.

Förvaltningens förslag till beslut är att planprogrammet för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen (2010:900) 5kap- 11 §

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Planprogram Samråd - Kexstaden
Bilaga Planprogram Kexstaden samråd

Förslag till Kommunstyrelsen

Planprogram för Kexstaden i Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt plan- och bygglagen PBL (2010:900) 5 kap. 11 §.

_____

Greger Plannthin (SD) lämnar protokollsanteckning. Se bilaga.

Expedieras till:
Hans Nilsson de la Croix, Plan/Samhälle och utveckling
Eva Sigurd, Plan/Samhälle och utveckling
Josefin Brodén, Plan/Samhälle och utveckling
Amela Keserovic, Projektenheten/Samhälle och utveckling

För kännedom till:
erik.bohler@scd.no
hans.olav.bjork@scd.no
gjert.brun@orkla.no
daniel.eliasson@aspelinramm.se
Pernilla Attnäs Björk, Plan/Samhälle och utveckling
Mirsad Radoncic, tf. Sektorchef Samhälle och utveckling
Tomas Turnéus, verksamhetschef Samhälle och utveckling
Sandra Vokstrup, Projektenheten/Samhälle och utveckling

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Ida Bjärmark

2025-04-30

Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl. (Dnr KS2022/2438-86)

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att pröva lämpligheten till verksamheter inom området, främst i form av handel, restaurang och kontor. Planområdet ligger centralt i Kungälv, mellan E6 och sjukhuset. Marken som tas i anspråk består idag huvudsakligen av gräsytor. Planen innehåller park- och naturmark som dels ger respektavstånd till sjukhusbyggnader, dels kommer fungera som dagvattenfördröjning. Enligt kommunens dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6, och Komarksbäcken.

Tre nya verksamhetsytor trafikförsörjs via ny anslutning till Marstrandsvägen, en anslutning som även skulle kunna medföra kortare bussförbindelser till sjukhuset. Utrymme har lämnats i detaljplanen för eventuell framtida gångbro över Marstrandsvägen.

Detaljplanen är inte förenlig med översiktsplanen, då del av närströvområde tas i anspråk, och handläggs därför med utökat förfarande i enlighet med plan och bygglagen.

Förslag till beslut är att detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning.

Juridisk bedömning

Detaljplanen har tagits fram enligt plan och bygglagen, PBL (2010:900). Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund
Kommunstyrelsen fattade beslut om planläggning den 27 april 2022. Förslaget var utställt på samråd under perioden 19 juni – 23 augusti 2024.

Syftet med detaljplanen är att pröva lämpligheten till verksamheter inom området, främst i form av handel, restaurang och kontor. Tillkommande verksamheter ska anpassas för att minimera negativa konsekvenser för sjukhuset, E6 samt närliggande rekreationsområde. Fortsatt god gång- och cykelförbindelse genom området ska garanteras. En god gestaltning ska säkerställas för tillkommande byggnader som är väl anpassad till det centrumnära läget.

Planområdet ligger centralt i Kungälv, mellan E6 och sjukhuset. Marken som tas i anspråk består idag huvudsakligen av gräsytor. Planen innehåller park- och naturmark som dels ger respektavstånd till sjukhusbyggnader, dels kommer fungera som dagvattenfördröjning. Trafikförsörjning sker via ny anslutning till Marstrandsvägen. Detaljplanen möjliggör tre nyaverksamhetsytor inom planområdet. I västra delen ligger den största som möjliggör handel och kontor samt tillhörande ytor för parkering och inlastning. De två östra verksamhetsytorna är mindre

och möjliggör handel och restaurang. Även här finns utrymme för parkering och liknande intill byggnaderna.

Under samrådet inkom 24 yttranden vilka är sammanfattade i en samrådsredogörelse. Hälften av dessa kom från statliga, regionala och kommunala instanser. Resten, varav ett kom från sakägare, var från bostadsrättsinnehavare/hyresgäster, privatpersoner och föreningar.

Efter samrådet har dagvattenhanteringen flyttats från kvartersmark till allmän plats enligt önskemål från länsstyrelsen. Bestämmelser har lagts till för att hantera risker med farligt godstrafik, skyltbestämmelser har anpassats efter politiska önskemål och utrymme har lämnats för eventuell framtida gångbro över Marstrandsvägen.

Bedömning
Förvaltningen bedömer att detaljplanen kan gå på granskning.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Föreslagen detaljplan bidrar till målet planberedskap för bostäder, verksamhetsmark och handel. Planläggningen kan även knytas till kommunstyrelsens resultatmål nummer 7 som berör ”förbättrat näringslivsklimat” då planläggningen för handel, kontor och restaurang kommer bidra till att stärka och utveckla näringslivet

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Detaljplanen bedöms ha begränsad påverkan på målen och delmålen i Agenda 2030.
Följande delar av detaljplanen kan ha viss koppling till målen:
- Dagvattenhanteringen utformas både för att både bidra till rent vatten och för att minska effekterna av klimatrelaterade katastrofer i form av översvämningar.
- Befintliga ekosystem och naturvärden ska värnas i möjligaste mån. Exploateringen innebär att naturytor tas i anspråk för exploatering. Komarksbäcken bedöms inte påverkas av planerad exploatering. Med föreslagna kompensationsåtgärder i form av flyttad groddamm, nyplantering av träd samt årstidsbegränsad exploatering för vissa delar, bedöms konsekvenserna för identifierade naturvärden bli små.
- Detaljplanen ska inte innebära några negativa konsekvenser för sjukhuset.
- Hållbara transportsystem premieras genom gång- och cykelvägar samt möjlig anslutning för buss i området.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Gällande översiktsplan 2010, lagakraftvunnen 2012, anger del av aktuellt område som närströvområde. Enligt Naturvårds- och friluftsplanen ska inte omfattande exploatering ske inom närströvområden. Då planen inte är förenlig med översiktsplanen så handläggs den med utökat förfarande i enlighet med 5 kap. Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900). I översiktsplanen nämns att områden för verksamheter bör utvecklas, och skapas, gärna i anslutning till E6 och i områden som kan försörjas med kollektivtrafik.

Näringslivsstrategi för Kungälvs kommun 2035 har som syfte att tala om hur Kungälvs kommun ska arbeta för att skapa bättre förutsättningar för företagande. Ett av målen är att Kungälvs kommun är en del av en storstadsregion i Europa som har bäst klimat för företagande. Att möjliggöra för företag att expandera i kommunen bedöms vara i linje med näringslivsplanens syfte och målsättning.

Detaljplanen bedöms vara förenlig med kommunens mobilitetspolicy samt de delar av VA-planen som rör vatten och spillvatten. Enligt kommunens dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6, och Komarksbäcken. På så sätt kan kommunen säkerställa att anläggningarnas reningsfunktion, vilken är direkt kopplad till miljökvalitetsnormer för vatten, fungerar långsiktigt.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Planen möjliggör för nya verksamheter vilket är positivt ur ett näringslivsperspektiv. De nya verksamheterna väntas innebära nya arbetstillfällen i kommunen samt ett utökat serviceutbud för kommunens medborgare.

Detaljplanen innebär också att del av ett område som är utpekat som närströvområde tas i anspråk vilket kan innebära vissa negativa konsekvenser ur ett rekreationsperspektiv. Detta gäller främst boende i närområdet och patienter på sjukhuset. Parkyta behålls närmast sjukhuset för att minimera påverkan på utsikt från patientrummen.

Detaljplanen innebär att ett nytt övergångsställe och cykelpassage anläggs över Marstrandsvägen vilket innebär bättre gång- och cykelförbindelser, inte bara till planområdet, utan även till sjukhuset, vilket ses som positivt. Ny tillfartsväg skulle även kunna medföra kortare bussförbindelser till sjukhuset. Ny tillfartsväg i kombination med övergångsställe och cykelpassage kommer medföra begränsning för biltrafiken i rusningstrafik. Problematiken uppstår i första hand till följd av den högt belastade korsningen Uddevallavägen – Marstrandsvägen, samt den långsiktiga trafikökningen som förväntas i Kungälv. För att kunna hantera kapacitetsbegränsningarna för biltrafiken och undvika framkomlighetsproblem i framtiden är det absolut nödvändigt att i större utsträckning än idag arbeta aktivt och långsiktigt med överföring av trafik från bil till mer hållbart resande, dvs gång, cykel och kollektivtrafik. Detta hade medfört positiva effekter för trafiksystemet i hela Kungälv och inte bara lokalt.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Föreslagen åtgärd kommer att medföra behov av resurssättning från kommunen, både i detaljplan, genomförande och driftskedet.

Kungälvs kommun äger i stort sett all mark inom planområdet och kommer att sälja de blivande fastigheterna till respektive exploatörer genom att ingå både marköverlåtelse- och genomförandeavtal. Dessa avtal kommer till exempel att reglera köpeskilling, genomförandefrågor, tidsfrister, hävningsklausuler och vitesföreläggande. Kommunen kommer därmed att få försäljningsintäkter då de blivande fastigheterna säljs.

Kostnaderna för att genomföra detaljplanen kommer dock troligen att vara höga på grund av dåliga markförhållanden, där kvicklera har påträffats inom planområdet, delar av området är märkbart fuktpåverkat, flertalet ledningsflyttar krävs, omläggning av gång- och cykelväg mm.

Exploatörerna kommer att stå för kostnaden för att bygga ut den allmänna platsmarken såsom gator, gång- och cykelväg, groddamm, dagvattenanläggningar, svackdiken, trädplanteringar med mera. Kostnader för ledningsflyttar samt även flytt av gång- och cykelvägen mot Munkegärde. Kostnader för att bygga om Lasarettet 1:s dagvattendamm. Kostnader för att göra erforderliga markförstärkningar kommer exploatörerna också att behöva stå för inom hela planområdet där så erfordras. Exploatörerna kommer stå kostnad för bergssprängning och eventuell bergssäkring för att förhindra blocknedfall. Även kostnader för ombyggnation av korsningen vid Marstrandsvägen, nya trafikljus inklusive signaloptimering samt utbyggnad av ny koppling för gång och cykel över Marstrandsvägen med tillhörande gång- och cykelbana på södra sidan av Marstrandsvägen för att koppla samman med befintlig gång- och cykelbana.

Kommunen kommer att få kostnader för att bygga ut delar av den allmänna platsmarken om den blivande fastigheten längst österut ännu inte sålts eller markanvisats till någon exploatör då den allmänna platsmarken ska byggas ut. Detaljplanen säkerställer att det finns tillräckligt med utrymme för att i framtiden kunna bygga en gångbro över Marstrandsvägen. Om kommunen beslutar att uppföra denna gångbro, kommer kommunen att stå för kostnaden.

Kommunen (VA-kollektivet) kommer att få kostnader då nya VA-serviser ska byggas ut till de tre blivande fastigheterna. Kommunen (VA-kollektivet) kommer att få intäkter i form av anslutningsavgifter då de blivande fastigheterna ansluts till det kommunala VA-nätet. Kommunen kommer att få försäljningsintäkter då de blivande fastigheterna säljs.

Förslag till beslut

1. Detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 18 §.

Tomas Turnéus
Verksamhetschef

Mirsad Radoncic
tf Sektorschef

Expedieras till:	Kristian.hallin@biltema.com Henrik.lejon@max.se
För kännedom till:	Ida Bjärmark, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling Frida Anderberg, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling Pernilla Attnäs Björk, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling Josefin Brodén, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling

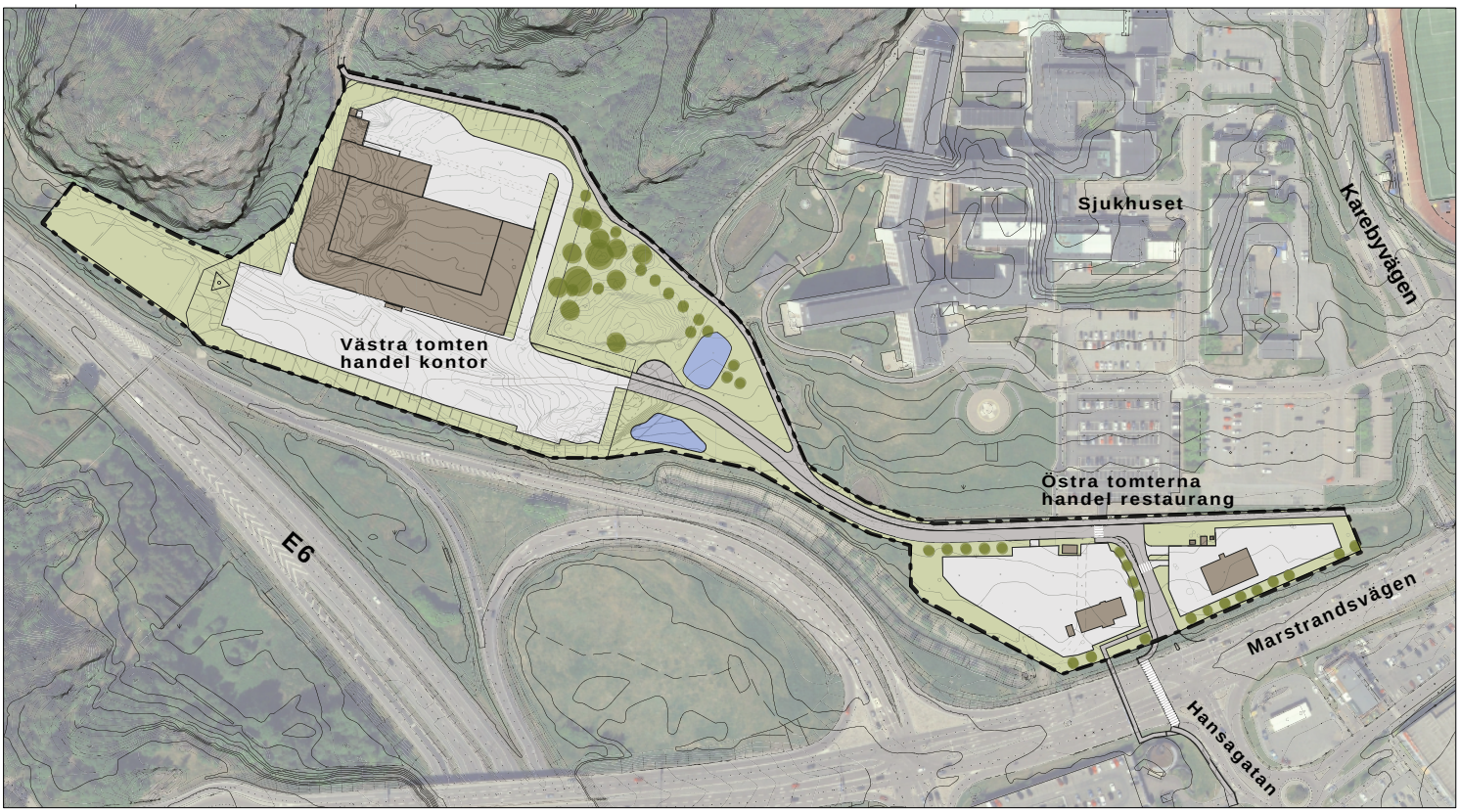

0 25 50 100 Meter

ILLUSTRATIONSKARTA

Skala 1:1000 (A1)

N

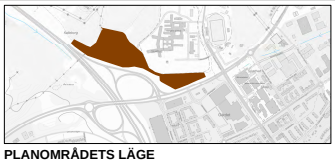

PLANOMRÅDETS LÄGE

GRANSKNING

Detaljplan för handel, kontor och restaurang

Del av Gärdet 1:1 m.fl

"Handel vid E6"

I Kungälv, Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunens aktnummer [Intern aktbeteckning]	
Ärendenummer	KS2022/2438
Upprättad	2025-06-04
Antagandedatum [Antagen datum]	
Laga kraft	[Laga kraft

Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef Plan

Ida Bjärmark
Planarkitekt

KUNGÄLVS KOMMUN

Granskningshandling
Ärende: KS2022/2438
2025-06-04

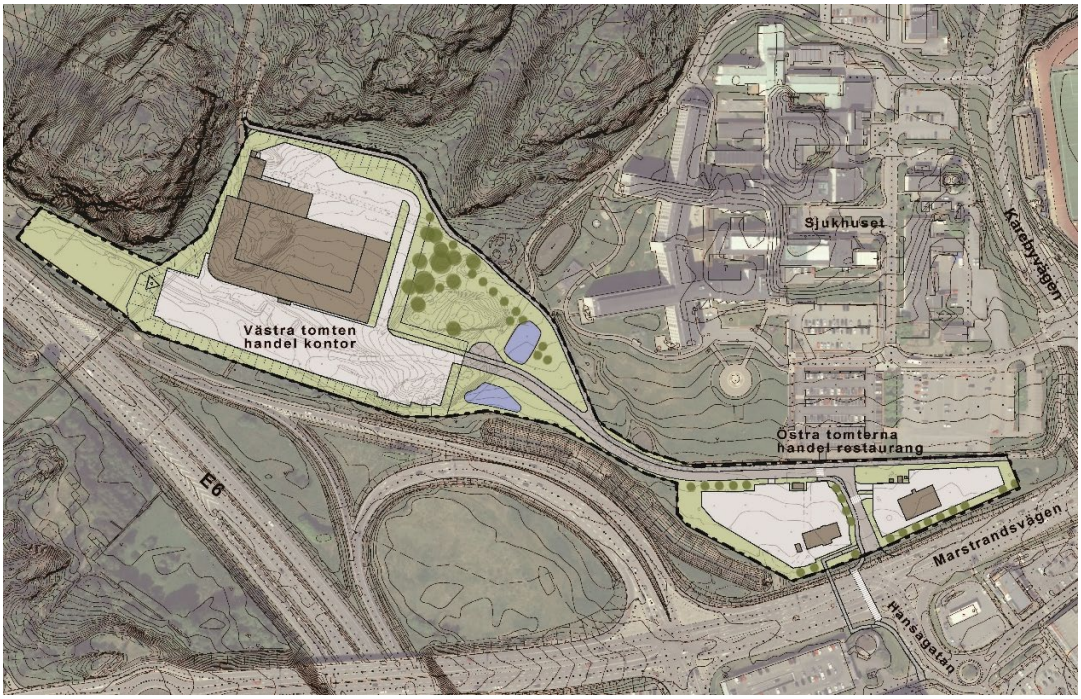

Planbeskrivning

Detaljplan för handel, kontor och restaurang

Del av Gärdet 1:1 m.fl,

”Handel vid E6”

I Kungälv, Kungälvs kommun

PLANPROCESSEN

VAD ÄR EN DETALJPLAN

En detaljplan är ett juridiskt dokument som styr hur marken får användas inom ett visst område inom kommunen. Detaljplanen reglerar vilka delar av ett område som får användas till vad, exempelvis bostäder, kontor, handel, park eller industri. Detaljplanen kan även reglera exempelvis var gator ska anläggas, hur höga byggnader får vara och var byggnaderna ska placeras. Genom en detaljplan kan kommunen se till att ett område används på det sätt som det är mest lämpat för. En detaljplan består av en plankarta som är juridiskt bindande och en planbeskrivning som beskriver plankartan. Planbeskrivningen (denna handling), som inte är juridiskt bindande, ska underlätta förståelsen för plankartans innebörd.

DETALJPLANENS FÖRFARANDE

Enligt plan- och bygglagen (PBL) (SFS 2010:900) ska framtagandet av en detaljplan följa en viss handläggningsordning. Vad som ingår i handläggningsordningen beror på om detaljplanen hanteras med ett standardförfarande eller utökat förfarande. Standardförfarande kan tillämpas om förslaget är förenligt med översiktsplanen och om det inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Detaljplanen får inte heller antas medföra en betydande miljöpåverkan. När något av dessa kriterier inte uppfylls ska ett utökat förfarande tillämpas. Oavsett förfarande genomgår en detaljplaneprocess några bestämda skeden vilka förklaras nedan.

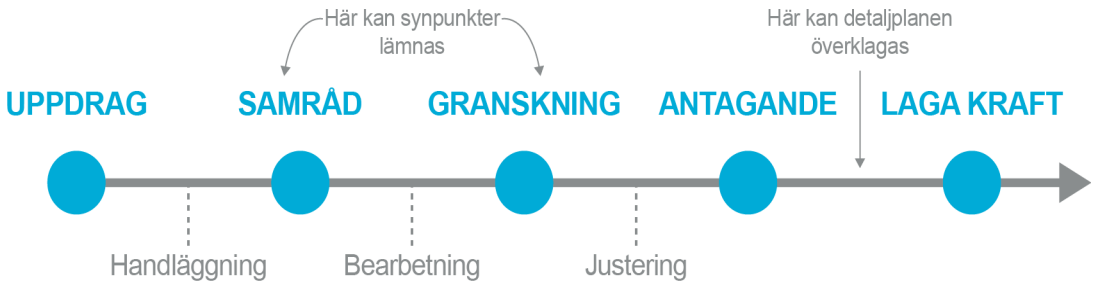

1. UPPDRAG

Ett detaljplanearbete kan inledas på olika sätt. Det kan initieras från politiskt håll för att lösa ett behov av detaljplanerad mark. En ansökan om att upprätta eller ändra en detaljplan kan även skickas in av en exploatör eller fastighetsägare.

2. SAMRÅD

När kommunen har tagit fram ett förslag på detaljplan skickas det ut på samråd. Samrådet innebär att invånare får möjlighet att ta del av planförslaget och lämna in synpunkter. Remissinstanser och sakägare, de personer som anses vara direkt berörda av planförslaget, får under samrådet ett utskick med information om planarbetet. Förslaget läggs även ut på kommunens hemsida.

3. GRANSKNING

Efter samrådet bearbetas detaljplanen utifrån de synpunkter som kommit in. Planförslaget ställs sedan ut på granskning vilket är nästa tillfälle att lämna synpunkter. Invånare, berörda myndigheter, fastighetsägare och sakägare får återigen möjlighet att ta del av kommunens förslag. Även här får de som anses vara direkt berörda av planen ett utskick. Den som inte

skriftligen framfört sina synpunkter senast under granskningstiden kan förlora rätten att senare överklaga beslutet att anta detaljplanen.

4. ANTAGANDE OCH LAGA KRAFT

Efter granskningstiden kan mindre ändringar göras utifrån de synpunkter som inkommit. Detaljplanen skickas sedan för beslut om antagande. Beslutet att anta detaljplanen kan överklagas av sakägare som inte fått sina synpunkter tillgodosedda under samrådet eller granskningen. Om ingen överklagar detaljplanen inom tre veckor så får detaljplanen laga kraft.

INNEHÅLL

PLANPROCESSEN 2
VAD ÄR EN DETALJPLAN 2
DETALJPLANENS FÖRFARANDE 2
INNEHÅLL 4
INLEDNING 6
DETALJPLANENS SYFTE 6
GEOGRAFISKT LÄGE 6
AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN 6
ÄRENDEINFORMATION 6
GENOMFÖRANDETID 7
PLANFÖRSLAG 8
SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET 8
ALLMÄN PLATS 9
KVARTERSMARK 21
MOTIV TILL PLANBESTÄMMELSER 27
ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN 27
EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS 28
EGENSKAPSBESTÄMMELSER KVARTERSMARK 28
GENOMFÖRANDE AV DETALJPLANEN 32
MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV 32
FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR 32
TEKNISKA FRÅGOR 33
EKONOMISKA FRÅGOR 37
ORGANISATORISKA FRÅGOR 38
KULTURVÄRDEN 39
PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING 39
UPPLYSNINGAR 39
PLANERINGSUNDERLAG 40

KOMMUNALA PLANERINGSUNDERLAG 40
UTREDNINGAR 40

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 41
KOMMUNALA 41
RIKSINTRESSEN 42
HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN 42
MILJÖKVALITETSNORMER 42
NATUR 43
MILJÖ 44
HÄLSA OCH SÄKERHET 45
GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN 47
KULTURMILJÖ 49
FYSISK MILJÖ 50
SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR 52
SERVICE 53
TRAFIK 53
TEKNIK 54

KONSEKVENSER 56
FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER 56
RIKSINTRESSEN 57
HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN 57
MILJÖKVALITETSNORMER 57
NATUR 58
MILJÖ 59
HÄLSA OCH SÄKERHET 59
KULTURMILJÖ 60
FYSISK MILJÖ 60
SOCIALA KONSEKVENSER 61
TRAFIK 62

MEDVERKANDE 63

INLEDNING

DETALJPLANENS SYFTE

Syftet med detaljplanen är att pröva lämpligheten till verksamheter inom området. Främst i form av handel, restaurang och kontor, men detaljplanen ska även möjliggöra för andra, snarlika verksamheter. Tillkommande verksamheter ska anpassas för att minimera negativa konsekvenser för sjukhuset, E6 samt närliggande rekreationsområde. Fortsatt god gång- och cykelförbindelse genom området ska garanteras. En god gestaltning ska säkerställas för tillkommande byggnader som är väl anpassad till det centrumnära läget.

GEOGRAFISKT LÄGE

Planområdet ligger centralt i Kungälv, mellan E6 och sjukhuset. Planen avgränsas i söder av Marstrandsvägen och bortanför denna ligger centrala Kungälv med Kongahälla köpcentrum och resecentrum. Norr om planområdet ligger ett skogsparti som skiljer av området från bostäderna i Munkegärde.

Översiktskarta som visar planområdets placering.

AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Planområdet är ca 6,2 hektar.

Merparten av området tillhör fastigheten Gärdet 1:1, som idag ägs av Kungälvs kommun. En liten del av den kommunala fastigheten Munkegärde 1:1 samt en liten del av fastigheten Lasarettet 1 ingår i planområdet. Lasarettet 1 ägs av Västra Götalandsregionen.

ÄRENDEINFORMATION

TIDPLAN

Följande preliminära tidplan gäller för detaljplanen:

Samråd	andra kvartalet 2024
Granskning	andra kvartalet 2025
Antagande	fjärde kvartalet 2025
Laga kraft	första kvartalet 2026

Genomförande av planen beräknas påbörjas så snart detaljplanen vunnit laga kraft.

PLANHANDLINGAR

I planarbetet har ett antal olika underlag och utredningar tagits fram, vilka dessa är hittar du under avsnittet ”Planeringsunderlag”. Planhandlingarna består av:

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Illustrationskarta

Till planen hör även:

- Fastighetsförteckning
- Grundkarta (ingår i plankartan)

PLANFÖRFARANDE

Arbetet med denna detaljplan påbörjades vintern 2023. Planarbetet handläggs med utökat förfarande i enlighet med 5 kap. Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900). Planförslaget är inte förenligt med översiktsplanen. Planförslaget är inte av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Planförslaget bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden för detaljplanen är fem år. Innan genomförandetiden gått ut får detaljplanen inte ändras, ersättas eller upphävas mot berörda fastighetsägares vilja. Genomförandetiden är att satt till fem år eftersom detaljplanen omfattar ett mindre exploateringsområde och utbyggnaden bör inte pågå under så lång tid.

PLANFÖRSLAG

SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET

Detaljplanen möjliggör tre nya verksamhetsytor inom planområdet. Den västra ytan är den största som möjliggör handel och kontor samt tillhörande ytor för parkering och inlastning. De två östra verksamhetsytorna är mindre och möjliggör handel och restaurang. Även här finns utrymme för parkering och liknande intill byggnaderna.

Hänsyn har tagits till den gång- och cykelväg som går genom området. Den kommer delvis behöva flyttas för att ge plats för den västra handelsverksamheten, men sträckningen och lutningen ska göras för att få till en bra gång- och cykelväg som fortsatt kopplar samman centrum och Munkegärde.

I mitten av planområdet, intill sjukhuset, lämnas en yta med naturmark. Ytan ska bidra till en trivsam omgivning för patienterna på sjukhuset. Planteringar av växter och träd på ytan bör utföras för att få till en trygg miljö och för att visuellt skapa en avskiljning mellan sjukhuset och den västra fastigheten. På ytan föreslås även en ny damm med goda förutsättningar för grodor som kompensation för ett mindre småvatten som försvinner vid exploateringen.

En ny väg anläggs i området, för att trafikförsörja de nya verksamheterna, men den ger även möjlighet för buss att få en kortare körväg till sjukhuset. Vägen ansluter till Marstrandsvägen med en ny anslutning i befintlig korsning mellan Marstrandsvägen och Hansagatan. Ny gångkoppling över Marstrandsvägen kommer också att behöva anläggas.

Vid exploatering av planområdet kommer markförstärkningsåtgärder behövas på flera platser för att garantera en tillräcklig markstabilitet. Dagvattenanläggningar med nya diken, trädgropar, torrdammar samt växtbäddar föreslås inom området för att kunna fördröja och rena dagvattnet när stor del av området hårdgörs. I marken finns ett stort antal allmänna ledningar och markreservat för dessa läggs in i plankartan för att garantera deras fortsatta funktion.

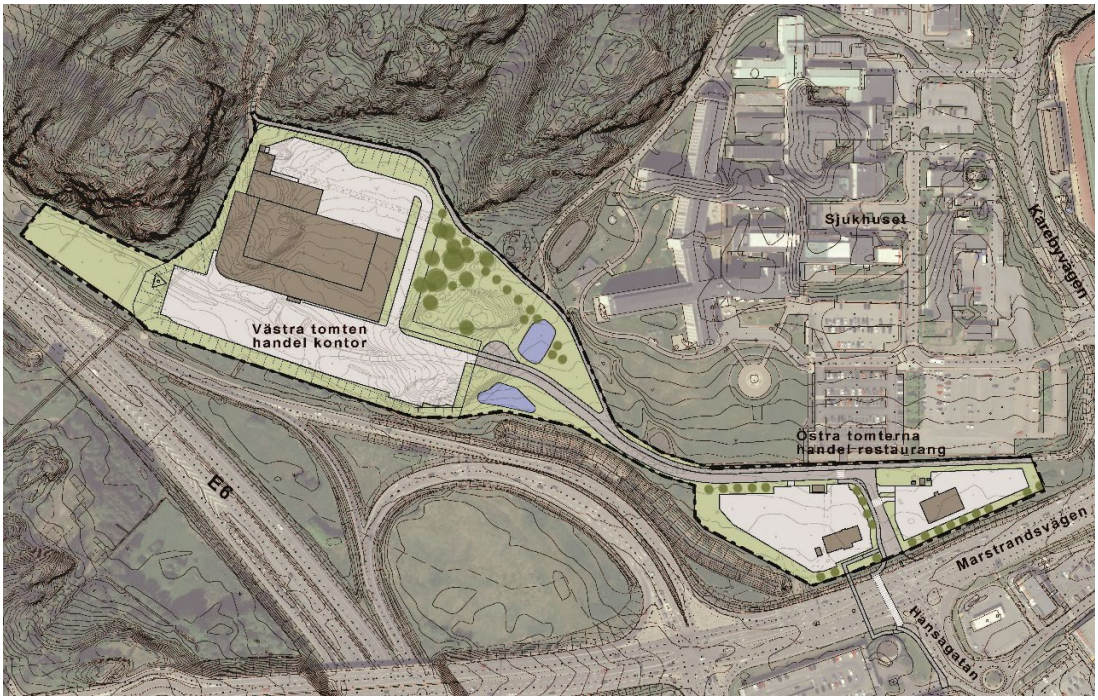

Illustrationskarta som visar föreslagna nya verksamheter, vägar och grönytor i planområdet.

ALLMÄN PLATS

HUVUDMANNASKAP

All allmän plats inom planområdet har kommunalt huvudmannaskap.

GRÖNSTRUKTUR OCH NATURVÄRDEN

Det bedöms vara av stor vikt att bevara viss naturmark inom området samt att förstärka grönstrukturen med nya träd i lämpliga placeringar. Det finns även några naturvärden inom området som behöver beaktas vid exploateringen.

Den grönyta som är mest synlig från sjukhusets vårdavdelningar bör bevaras och förstärkas, då studier har visat på att utblickar över grönska kan påskynda tillfriskningstakten hos sjukhuspatienter. Placeringen av byggrätten för handel på den västra tomten har därför anpassats för att bevara ett område med park- och naturkaraktär mellan sjukhuset och handeln. Detta innefattar även en befintlig kulle med växtlighet, som visuellt kommer att bidra till att skilja av verksamheten i väster från sjukhuset. På denna yta finns även möjlighet att plantera träd som kan utgöra en trädridå på platsen, och ytterligare skärma av handeln från sjukhuset. Nedanför kullen föreslås en damm med goda förhållanden för grodor. Gång- och cykelvägen passerar denna grönyta. Vid val av vegetation behöver både trygghetsaspekten och rekreationsaspekten beaktas. Grönska ses som positivt för de som går och cyklar i området, men skymmande buskage kan i vissa fall skapa en känsla av otrygghet.

Nyplantering av träd föreslås längs Marstrandsvägen och längs den nya gatan i området. Trädrader i dessa lägen skulle vara positivt för områdets karaktär, inte minst då detta är ett väldigt synligt läge i Kungälv. Grundvattnet i området står väldigt högt och vid tidigare försök till trädplantering har flera träd dött då marken varit för blöt. Det är därför viktigt att anpassa de arter som väljs så att de trivs på platsen. Al och björk är två trädsorter som bedöms kunna vara lämpliga och som skulle kunna klara de höga grundvattennivåerna.

Naturvärden

En mindre höjd med ett skogsbryn i planområdets västra del kommer att tas i anspråk av den nya handelsverksamheten. Dessutom kommer del av ängsytan inom området tas i anspråk av föreslagen handel.

Grodor har upptäckts i de två dagvattendammarna på sjukhusets fastighet samt i ett mindre småvatten i den västra delen av området. Både vanlig groda och åkergroda har hittats. Det småvatten där åkergroda har påträffats bedöms i genomförd naturvärdesinventering vara av klass 3, påtagligt naturvärde. Då åkergroda är fridlyst enligt artskyddsförordningen föreslås som en kompensationsåtgärd att en ny damm ska anläggas med gynnsamma förhållanden för groddjur. Dammen blir ca 150 m^2 stor och en halvmeter djup med en djupare del. Den är även frikopplad från dagvattenhanteringen från kommande handelsverksamhet för att minska risken för föroreningar i vattnet. Dammen kan med fördel utformas med örtartad växtlighet runt omkring samt tillgängliggöras så att man kan komma till för att se på grodorna men exempelvis en iordninggjord stig. Den skyddsåtgärd som dammen innebär har stämts av med och bekräftats av länsstyrelsen som upprättat ett föreläggande om åtgärden för att säkerställa att den utförs på korrekt sätt.

Dammen på sjukhusets område kommer att flyttas något norrut vid exploateringen, i och med att ny väg anläggs mellan dammen och Komarksbäcken. Vanlig groda har påträffats i dammen. Åtgärden får inte ske mellan 1 mars och 30 juni för att minska risken att grodor dödas vid utförandet.

Komarksbäcken har getts naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde och i bäcken förekommer vandrande öring. Plangenomförandet ska utföras på ett sådant sätt att den anlagda delen av Komarksbäcken som rinner intill området inte påverkas negativt. Detta inkluderar både föroreningar från dagvattnet i området och grumling under byggtiden. Om arbeten ändå måste

utföras ska det ske under perioden 15 juli till 15 september. Går det att påvisa att arbeten inte påverkar lekområden för öring nedströms kan arbeten även utföras under perioden 1 januari till 31 mars.

Den blommande slåtteräng som finns intill sjukhuset kommer att till viss del ersättas av den föreslagna groddammen och nya träd som planteras på ytan. Blomsterängen såddes 2020 och nya fröer kan sättas intill dammen på de delarna av ytan som ligger i gynnsamma lägen med tanke på sol och omgivande växtlighet.

Ingen större påverkan på ädellövskogen i norr föreslås i planförslaget. Gång- och cykelvägen genom skogspartiet kommer få en något förändrad dragning genom skogspartiet.

Planområdet och dragningen av gång och cykelvägen har anpassats så att den särskilt skyddsvärda 200-åriga tall som finns i området kan finnas kvar och inte påverkas av exploateringen.

Under sommaren finns aktivitet av kopparödla inom del av området. Vid exploatering finns risk att individer av arten dödas. Arten har däremot en livskraftig population i Kungälv och genomförandet av detaljplanen anses inte påverka den lokala populationen nämnvärt och bedöms därför inte bryta mot § 6 artskyddsförordningen.

Häckande exemplar av entita och grönsångare har påträffats strax utanför planområdet. För att fåglar av dessa arter inte ska störas under sin häckningsperiod ska exploatering i närheten av häckningsplatserna begränsas under perioden april till augusti, vilket kommer att regleras i avtal.

Invasiva arter

Massor som innehåller den invasiva arten kanadensiskt gullris bör antingen begravas under hårdgjorda ytor eller lämnas på deponi för invasivt växtmaterial.

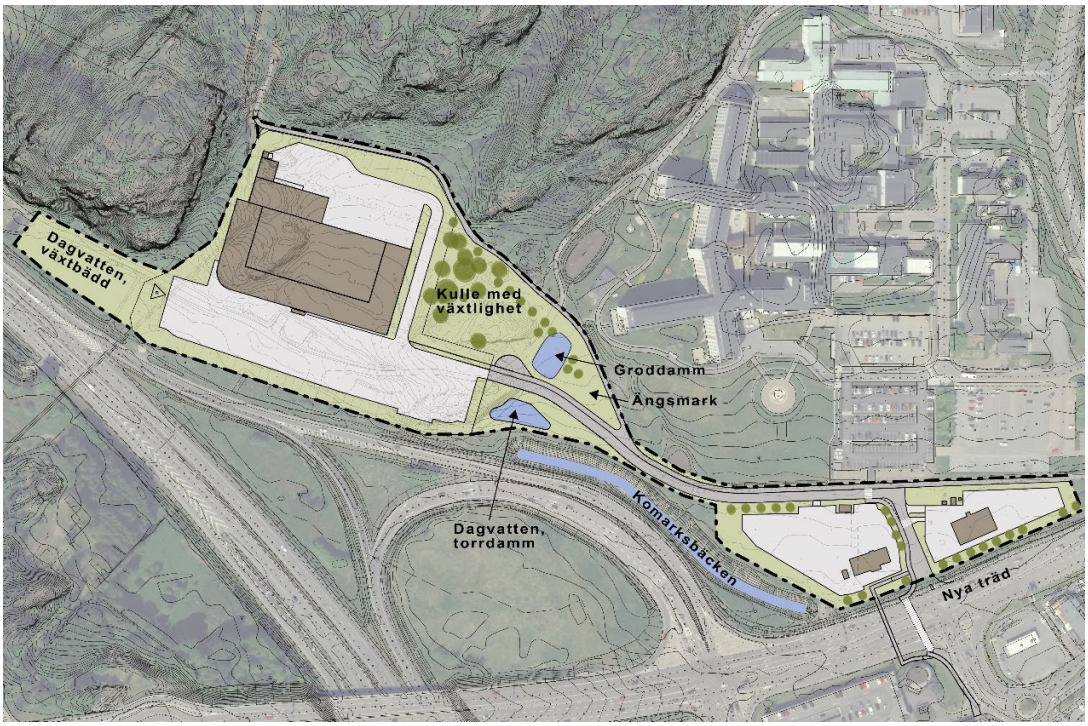

Illustration som markerar grönytor inom planområdet. Illustrationen visar ett exempel på möjlig utformning av marken i planområdet.

TRAFIK

Biltrafik

De tillkommande verksamheterna i planområdet föreslås trafikförsörjas via en ny anslutning till Marstrandsvägen, i befintlig korsningspunkt mellan Marstrandsvägen och Hansagatan. En trafikutredning har utförts av Norconsult 2024-01-11 för att studera exploateringens påverkan på befintligt vägnät samt ta fram förslag på utformning av tillkommande trafiklösningar i området.

Utredningen visar att den generella förväntade trafikökningen i Kungälv kommer att innebära att trafiksystemet i området kommer bli hårt belastat, men att förväntad trafikökning från planområdet endast medför en marginell påverkan på systemet. Om den förväntade trafikökningen fram till 2050 skulle minska jämfört med prognosen skulle trafiksituationen bli betydligt bättre. Den bästa åtgärden för att uppnå det är att arbeta för en långsiktig överföring från bil till gång, cykel och kollektivtrafik. Om detta ska uppnås är det en åtgärd som behöver genomsyra hela Kungälvs strategiska trafikplanering, och inte bara lokalt inom detta planområde.

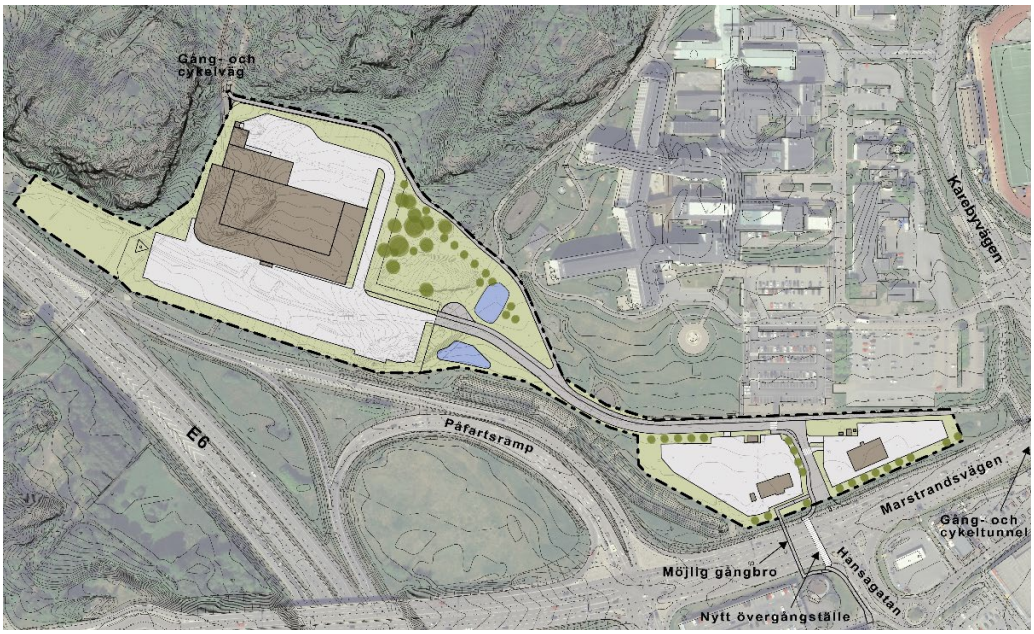

Illustration som visar namn på befintliga gator i närområdet.

Kapacitet i korsning:

Föreslagen trafiklösning utgår ifrån att ett nytt ben anläggs till befintlig korsning. Tillkommande trafikmängd har uppskattats till en årsdygnstrafik på ca 3 000 fordon, baserat på trafiksiffror från föreslagna verksamheter. Kapacitetsberäkningen har även tagit hänsyn till att busstrafik till sjukhuset troligen kommer att trafikera denna korsning.

Flertalet olika utformningar av den nya korsningen, med in- och utfart till de nya exploateringarna, har studerats med fokus på kapacitet. När man studerar korsningen isolerat blir belastningsgraderna låga och köerna medellånga. Vissa av köerna längs Marstrandsvägen sträcker sig in till omkringliggande korsningar men avvecklas varje gång det blir grönt ljus. När korsningen studeras isolerat verkar det även finnas möjlighet att införa fotgängarkorsning i plan utan att påverka framkomligheten i allt för stor omfattning.

När de tre korsningarna längs Marstrandsvägen studeras tillsammans i ett system visar det sig dock att kapaciteten i korsningen med Uddevallavägen kan bli bristfällig och föra med sig att

köer växer till sig även i korsningarna väster om denna. För att få en acceptabel framkomlighet behöver trafikmängderna i korsningarna minska med minst 6 %, jämfört med prognosen för år 2050.

Tillskottet av trafik från exploateringen är marginell i förhållande till de trafikmängder som redan belastar korsningen. Noterbart är också att inga kölängder sträcker sig ut på E6.

Kommunens avvägning är därmed att åtgärden är genomförbar på platsen. De ökade trafikbelastningar som den nya utformningen av korsningen kommer att innebära är förhållandevis små och avvägningen är att nyttan med åtgärden är större än de ökade köer som kan uppstå på grund av trafikbelastningen. Att anlägga korsningen innebär dels att föreslagna verksamheter möjliggörs och dels att sjukhuset skulle kunna få ytterligare en trafikanslutning för buss och eventuellt bil. Dessutom finns möjligheten att stärka gång- och cykelvägnätet i området och till sjukhuset.

De tre korsningarna vars kapacitet studerats i trafikutredningen.

Åtgärder:

Kapacitetsanalysen visar att trafiksystemet på platsen kommer att vara hårt belastat år 2050, oavsett detaljplanens genomförande.

Enligt utredningen är den absolut bästa åtgärden för kapacitetsutmaningarna att arbeta aktivt och långsiktigt med överföring av trafik från bilar till gång-, cykel- och kollektivtrafik. Detta hade troligtvis medfört positiva konsekvenser för trafiksystemet i hela Kungälv och inte bara lokalt. För att få till en sådan överföring krävs att åtgärder görs för att underlätta för andra trafikslag än bil både inom och utanför planområdet. En prioritering och utbyggnad av infrastrukturen för gång och cykel tillsammans med åtgärder för att stärka kollektivtrafiken skulle bidra till detta, samt att undvika ytterligare åtgärder som uppmuntrar till mer bilresor.

Det kan vara möjligt att få en förbättring av situationen genom att optimera och koordinera signalstyrningen i befintligt system. Även efter detta bör dock räddningstjänsten behålla nuvarande funktion för signalstyrning vid utryckning.

Att bygga ut kapaciteten i korsningarna skulle kortsiktigt kunna innebära en viss förbättring, men då det innebär en uppmuntran till användning av bil så skulle belastningsgraden efter en tid bli lika höga igen som innan åtgärden.

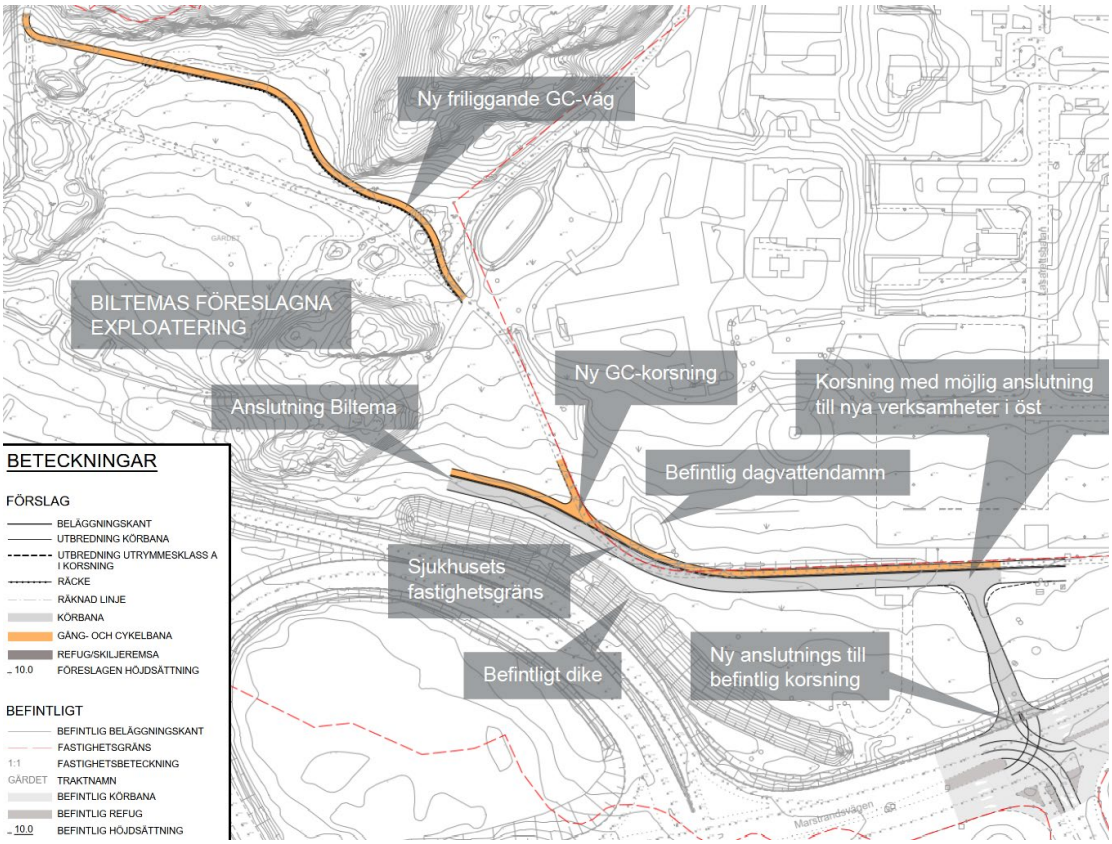

Illustration från trafikutredningen som visar föreslagna dragningar av ny bilväg i grått och ny gång- och cykelväg i orange.

Gatuutformning:

Föreslagen planutformning av tillkommande vägar redovisas på illustrationen ovan. Planområdet föreslås trafikförsörjas via nytt ben till befintlig korsning mellan Marstrandsvägen och Hansagatan. Det ska också finnas möjlighet för en framtida eventuell anslutning till sjukhusområdet från korsningen. En liten del av föreslagen lösning inkräktar på sjukhusets fastighet, där befintlig dagvattendamm kommer behöva flyttas eller anpassas något för att rymma förslaget. Förslaget redovisar inte hur infarter till föreslagna verksamheter ska anordnas inne på kvartersmark.

Baserat på beräknad trafikmängd och framtida hastighetsgräns på anslutningsvägen föreslås körbanan ha en bredd på 6,5 meter. Dimensionerande fordon för utformningen av körbanan är normallastbil, LBn, i det övergripande vägnätet och boogiebuss, Bb, där expressbuss eventuellt kommer att köra i framtiden. En föreslagen höjdsättning av nya gator redovisas i trafikutredningen. Förslaget tar hänsyn till befintliga markhöjder och höjder på underjordiska ledningar under den nya anslutningsvägen.

Vägområdet ger utrymme för en vändplats där den allmänna gatan övergår till kvartersmark, så att vändning är möjlig på den allmänna vägen om körbanan inne på kvartersmark skulle blockeras. Detta föreslås ske genom en bom nattetid för att hålla undan oönskad nöjeskörning på parkeringsytan. Vändplatsen dimensioneras för fordonsklass LBn, och bör vara stor nog för att exempelvis underhållsfordon ska kunna vända vid behov. Då det troligen handlar om sällananvändning föreslås att gång- och cykelvägen anläggs över vändytan för att minimera den yta som behöver hårdgöras och för att ge en så rak och smidig vägbana som möjligt för gående och cyklister.

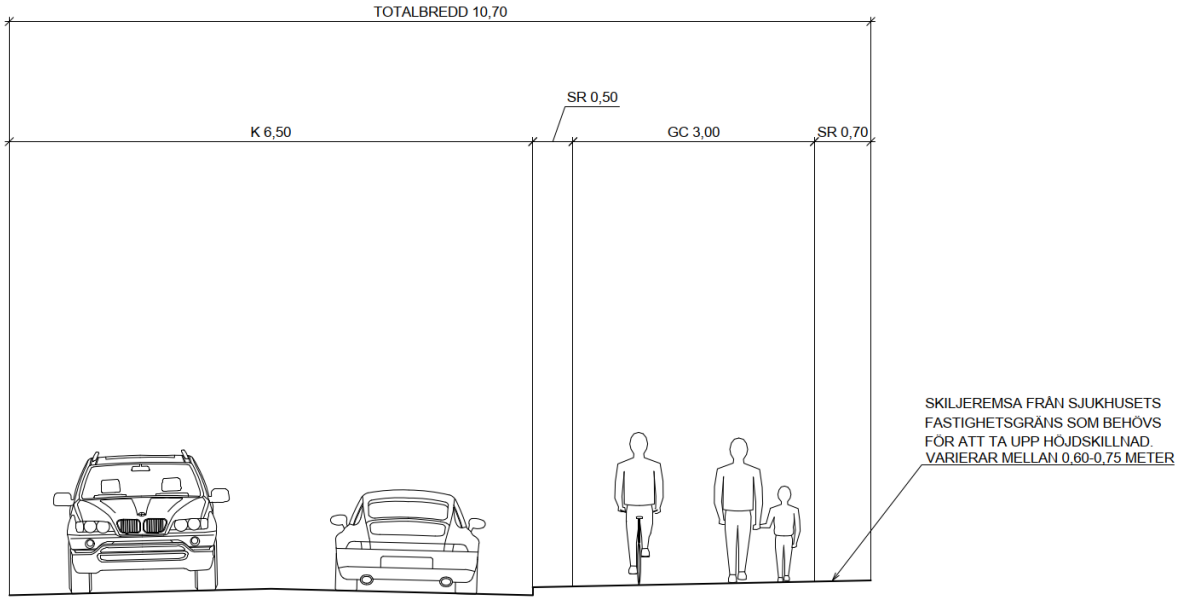

Föreslagen gatusektion från trafikutredningen.

Utformning ny korsning:

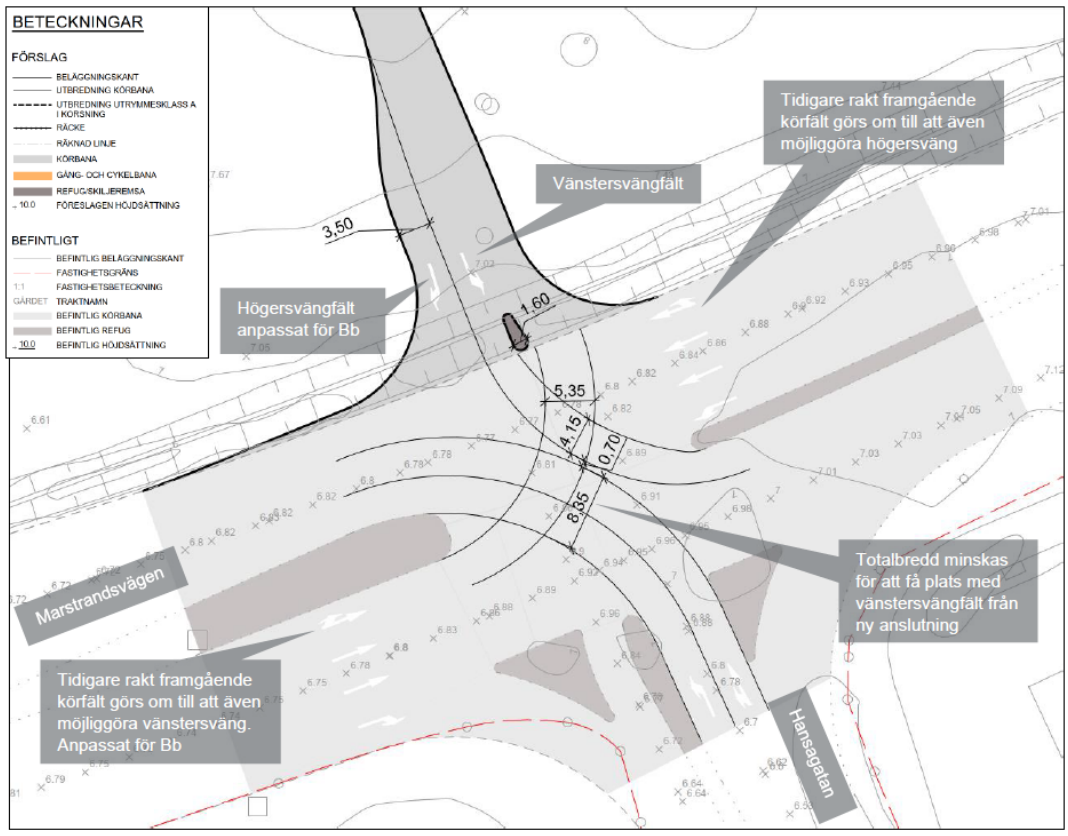

Illustration från trafikutredningen som visar föreslagen utformning av korsning mot Marstrandsvägen.

Vid korsningen mot Marstrandsvägen föreslås separata körfält för höger- och vänstersvängande fordon på anslutningsvägen. Endast mindre anpassningar behöver utföras i befintlig korsning för att möjliggöra in- och utfart till den nya anslutningsvägen. För ett smidigt trafikflöde föreslås

inte fordonsrörelser tillåtas rakt fram mellan den nya anslutningsvägen och Hansagatan. Signalregleringen har studerats i trafikutredningen för att hitta en lämplig reglering som innebär godtagbara kölängder.

Gång- och cykeltrafik

I och med exploateringen kommer del av befintlig gång- och cykelväg behöva dras om. Placering och höjdsättningen av den har studerats i utredningen för att den ska kunna bli så gen och så plan som möjligt.

Gång- och cykelbanan föreslås ha en bredd på 3 meter med en skiljeremsa på 0,5 meter mot körbanan. Gång- och cykelbanan placeras en bit ifrån sjukhusets fastighetsgräns den delsträcka där den följer gränsen. Denna yta lämnas fri för att ha möjlighet att ta upp eventuell höjdskillnad som kan uppstå vid förändrad höjdsättning av gång- och cykelbanan. I plankartan finns även utrymme för en mindre grönremsa med gräs, buskar, eller träd mellan gång- och cykelvägen och gatan.

Gång- och cykelbanan i det nordvästra delen av området kommer att gå intill ytan av den nya handelsverksamheten som föreslås användas för inlastning och personalparkering. Verksamhetens parkeringsyta kommer ligga lägre än cykelbanan och en slänt föreslås anläggas däremellan. Ett räcke kommer troligen behövas i kanten på slänten för att minska risk för avåkning, men det ges också visst utrymme för plantering mellan slänten och gång- och cykelbanan för att öka trivseln längs sträckan.

.

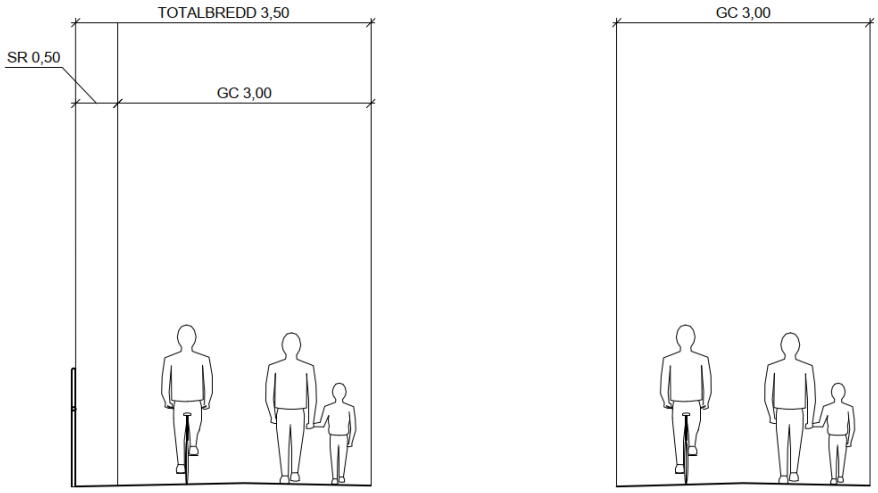

Typsektioner från trafikutredning som visar friliggande gång- och cykelväg med och utan räcke.

Korsning över Marstrandsvägen:

Befintlig gång- och cykelbana korsar Marstrandsvägen via en gångtunnel vid Uddevallavägen. För att förbättra möjligheterna för gång- och cykeltrafik i området, och underlätta för ett ökat hållbart resande, är det önskvärt med ytterligare en möjlighet att korsa Marstrandsvägen. Detta gäller särskilt för gående, då gångtunneln upplevs som en omväg. Redan idag är det många gående som genar över Marstrandsvägen i Hansagatans förlängning, vilket innebär en trafiksäkerhetsrisk. Om föreslagen exploatering genomförs kommer en ny övergång att behövas för att inte ännu fler ska gena över korsningen.

Trafikutredningen har studerat möjligheter att korsa Marstrandsvägen, både i form av en bro, ytterligare tunnel och i ett övergångställe i plan, i den nya korsningen i Hansagatans förlängning. Utrymmet som finns för att kunna anlägga en tunnel är begränsat och det bedöms inte genomförbart. En gångbro skulle gå att anlägga, vilket också har studerats i en

komplettering till trafikutredningen, men höjdskillnaden som en bro innebär gör att det finns risk att vissa gående i stället väljer att gena över vägen. Detta talar för att ett övergångsställe i plan vore önskvärt oavsett om bro anläggs eller inte.

Trafikutredningen visar att det är möjligt att lägga till en gång- och cykelkoppling i plan men att det skulle medföra att köbildningarna blir längre, särskilt i maxtimmen. Samtidigt är det en viktig koppling för gång- och cykeltrafiken med viktiga målpunkter på båda sidor om vägen. Om bilåkandet blir något lägre än de trafiksiffror som använts i prognosen för 2050 skulle trafiksituationen bli betydligt bättre. För att få till lägre trafiksiffror är ett viktigt verktyg att föra över del av resorna från bil till andra trafikslag. Att inte möjliggöra en gång- eller cykelkorsning skulle på sikt kunna leda till ännu mer bilkörande utöver de trafiksäkerhetsrisker det skulle medföra att inte säkert kunna korsa vägen. Av dessa anledningar bedöms att en gång- och cykelkoppling i plan är nödvändigt i korsningen, även om det medför längre bilköer.

I detaljplanen ges utrymme för båda alternativen gång- och cykelpassage i plan och för en gångbro.

Söder om korsningen behöver gång- och cykelvägnätet kompletteras för att binda samman den nya kopplingen med befintligt nät. Sträckan som behöver anläggas ligger på kommunal mark.

Marstrandsvägen och korsningen ligger utanför planområdet, men åtgärderna i korsningen krävs för att möjliggöra plangenomförandet och har därför inkluderats i arbetet med detaljplanen. Åtgärderna behöver göras i samband med plangenomförandet. Gällande detaljplaner medger de föreslagna åtgärderna, så inga planändringar behövs. Det gäller både för korsningen vid Marstrandsvägen och ytan söder om den, där ny koppling föreslås.

Framtida koppling till Åseberget

Väster om planområdet, på andra sidan E6 pågår planarbete för att anlägga ett helt nytt område med bostäder och verksamheter. Inom det projektet finns ambitioner att knyta ihop Åseberget med området runt sjukhuset genom en ny gång- och cykelkoppling över E6. En sådan koppling ska vara möjlig att anlägga, även om det i detta tidiga skede finns flera osäkerheter i om, när och hur en sådan koppling skulle anläggas. Det ges utrymme för en gång- och cykelbro att ansluta till området, korsa över torrdammen i planområdets nordvästra del och dras parallellt med planområdesgränsen för att sedan ansluta till gång- och cykelvägen mellan sjukhuset och Munkegärde.

Kollektivtrafik

Det finns ett förslag anlägga en ny hållplats för expressbussar vid sjukhuset. Detta skulle innebära att expressbuss med hög turtäthet skulle trafikera området, vilket vore positivt för tillkommande verksamheter. Föreslagen ny anslutning till korsningen har dimensionerats för att möjliggöra att buss trafikerar sjukhuset via denna korsning, för en effektivare körväg. Det kan även bli aktuellt att bussar endast kör genom den nya korsningen i ena riktningen.

Flygtrafik

Sjukhusets helikopterplatta ligger strax intill planområdet. Tillkommande exploatering behöver utföras så att flygtrafiken till och från helikopterplattan inte riskerar att störas. Zonen för start och landning sträcker sig från helikopterplattan i öst-västlig riktning och inom denna zon finns strikta höjdbegränsningar som kommer att påverka anläggningar inom planområdet. Inga byggnader föreslås i landningszonen, men höjd på lyktstolpar och liknande längs tillkommande lokalgata kommer troligen behöva begränsas inom denna yta.

Vissa höjdbegränsningar finns även i nord-sydlig riktning från helikopterplattan, men dessa begränsningar är inom berörd yta så höga att de inte bedöms påverka föreslagen användning inom planområdet.

Även anläggningar som kan innebära risk för störningar eller bländning ska undvikas i närheten av helikopterplattan, vilket exempelvis kan innefatta solceller. Om solceller ska uppföras inom planområdet behöver detta först samrådas med flygplatsansvarig på Kungälvs sjukhus.

Illustration som visar start- och landningszonen för helikopterplattan. Inom markerat område finns höjdbegränsningar för att helikoptrarna ska ha en fri inflygningszon.

DAGVATTEN

Den planerade markanvändningen innebär stora hårdgjorda ytor i form av tak, parkeringsanläggningar och trafikytor. När området hårdgörs kommer nya dagvattenanläggningar behöva anläggas för att rena och fördröja dagvattnet. Föreslagna dagvattenanläggningar föreslås dimensioneras i enlighet med Kungälvs kommuns riktlinjer. Kravet är att ledningsnätet ska dimensioneras för ett 10-årsregn vid fylld ledning, respektive ett 30-årsregn för dämning i marknivå. De höga grundvattennivåerna i planområdet medför att flertalet av dagvattenanläggningarna måste utförs täta för att inte dränera ur omgivande mark eller fyllas med grundvatten.

Generellt föreslås dagvattenhanteringen lösas på allmän plats, och detaljplanen utformas för att säkerställa tillräcklig hantering. Enligt kommunen dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6, och Komarksbäcken. På så sätt kan kommunen säkerställa driften av anläggningarna.

Västra delen

I grönområdet sydväst om den västra handelstomten finns gott om plats för dagvattenhantering, större delen av tomtens ytor föreslås därför avledas hit, där en växtbädd anläggs. Växtbädden anläggs för att fungera som både rening och fördröjning och behöver kunna hantera totalt 420 m^3. Dagvattenanläggningen förses med ett utlopp släpper det fördröjda flödet till befintligt dike, som idag utgör en av släppunkterna från planområdet.

Ytorna som planeras på östra delen av tomten utgörs till stor del av kundparkering och takyta för varuhuset. Detta tillsammans med lokalgatan och infartsvägen till personalparkering föreslås ledas till en torrdamm sydost om tomten. Torrdammens yta dimensioneras för att ta tillräcklig fördröjningsvolym, totalt behövs 240 m^3 för dagvattenfördröjning. Torrdammen förses med ett utlopp som släpper det fördröjda flödet till Komarksbäcken.

Inne på kvartersmark föreslås makadamdiken som leder vattnet till de två anläggningarna på allmän plats. Makadamdikena bidrar med ytterligare rening och fördröjning, men denna volym

sker utöver föreslagen hantering i utredningen och har inte räknats in i beräkningarna, då den inte säkerställs i plankartan utan endast är ett förslag på hur vattnet leds från kvartersmarken.

Längs gång och cykelvägen i norr anläggs ett dike som även samlar upp flödet från naturmarksområdet uppdröms planområdet och leder det till föreslagen groddamm där det fördröjs. Groddammen planeras som kompensationsåtgärd för ett småvatten som går i konflikt med planerad exploatering. Enligt dagvattenberäkningarna krävs en fördröjningsvolym om 29 m^3, vilket gott och väl ryms i groddammen. Överskridande flöde leds förbi groddammen i ett bypass-flöde så att den inte överbelastas av för kraftiga flöden. Det öppna diket bidrar med rening, även om samtliga ytor som avleds till groddammen har så pass låg föroreningsgard att det inte krävs rening.

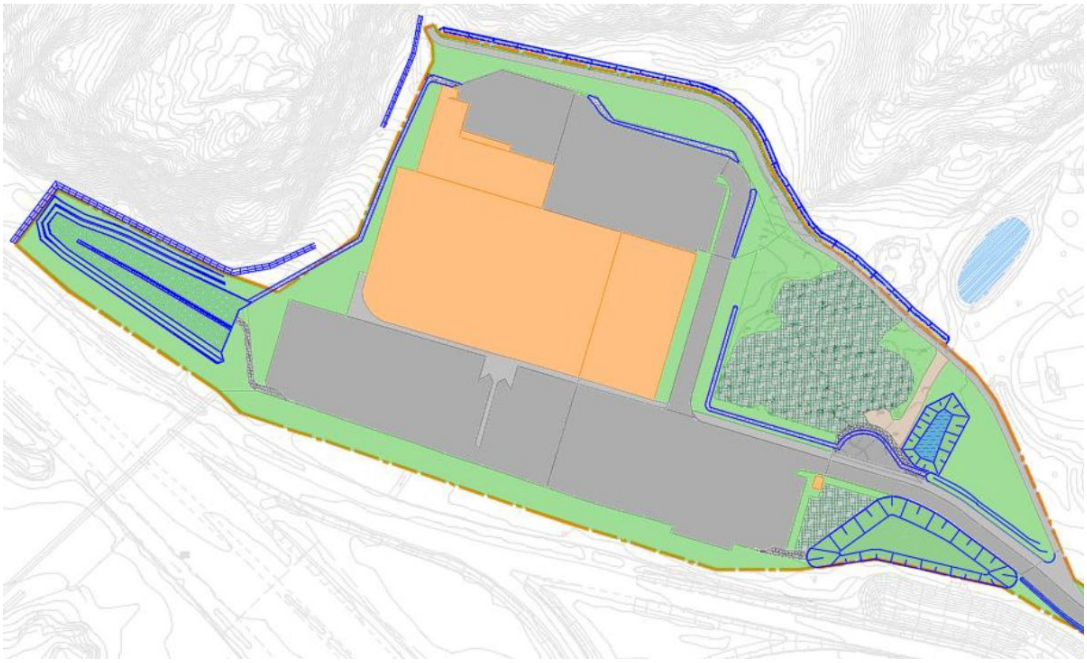

Illustration redovisar föreslagen dagvattenhantering i planområdets västra del.

Östra delen

Ytorna som planeras för detta delområde är körytor, gång- och cykelväg, takytor och kundparkering med omgivande grönytor.

Dagvattnet från de hårdgjorda ytorna föreslås ledas till gräsklädda makadamdiken med inslag av växtbäddar i form av trädgropar. Bitvis är det trångt utmed lokalgatan, i den trånga sektionen föreslås ett smalt, öppet dike. Det behöver kompletteras med en liten vall mot Komarksbäcken för att leda flödet till dagvattenanläggningarna som renar och fördröjer. Totalt behövs 292 m^3 fördröjningsvolym avseende dagvatten. För att skapa tillräcklig volym föreslås att makadamdikena kompletteras med en öppen fördröjningsyta/torrdamm i grönområdet i väster. Här anordnas ett utlopp som släpper det fördröjda flödet till Komarksbäcken.

Den nya tillfartsvägen kommer delvis behöva anläggas på sjukhusets nuvarande fastighet där det idag finns en dagvattendamm. Den del av dammen som försvinner i och med vägen ska ersättas på dammens motsatta sida så att den totala volymen blir oförändrad.

Illustration från dagvattenutredningen som redovisar föreslagen dagvattenhantering i planområdets östra del.

Släckvatten

För att förhindra att släckvatten når recipient täcks i första hand rännstensbrunnar och kupolsilar över vid brand för att hantera släckvattnet innan det når dagvattenanläggningen. Detta för att undvika en sanering av dagvattenanläggningen.

I andra hand kan det hanteras genom att stänga avstängningsanordningarna på de utgående dagvattenledningarna. Därefter måste dagvattenanläggningarna saneras. Flera av dagvattenanläggningarna föreslås förses med släckvattenventiler.

Rening av dagvatten

Rening av dagvattnet krävs främst för vatten från parkeringar och framfartsvägar, men även vatten från tak-, grönytor, gång- och cykelvägar kan innehålla föroreningar som riskerar påverka vattenmiljön negativt. Föreslagna fördröjningsåtgärder är också utformade för att fungera som reningsanläggningar för dagvatten. Reningsgraden i föreslagna dagvattenanläggningar är god och varierar från 39 % upp till 81 % med ett snitt på 60 %.

Dagvattenutredningen har beaktat och beräknat mängden föroreningar i dagvattnet före och efter exploatering. Föroreningarna som beaktats är dels de som omfattas av MKN, och även andra föroreningar som kommunen anser är viktiga att reglera på grund av deras negativa inverkan på hälsa och miljö. Resultatet av modelleringen av föroreningssituationen före respektive efter exploatering och med rening i föreslagna dagvattenanläggningar redovisas i tabellen nedan.

	Näringsämnen[4]			Tungmetaller								PAH			Övriga						
Koncentrationer (µ/l)	*tot-P*[3]	*tot-N*	*NH4-N*	*Pb*[2]	*Cu*[1, 6]	*Zn*[1]	*Cd*[2]	*Cr*[1]	*Ni*[2]	*Hg*[2]	*Olje-index*	*Benso(a) pyren*[2]	*Antracen*[2]	*Flouranten*[2]	*Bensen*	*Diuron*	*TBT*	*As*[2]	*SS*	*BOD/ COD*	*TOC*
Före exploatering	60	1100	450	3,1	7,6	20	0,14	2	2	0,011	140	0,0048	0,005	0,055	0,045	0,014	0,0016	1,9	16000	0,08	8600
Efter exploatering, utan rening	99	1400	580	11	26	82	0,41	7,5	4,5	0,045	440	0,03	0,011	0,11	0,49	0,022	0,0018	2,5	75000	0,05	13000
Efter exploatering, med rening	60	760	170	2,8	9,9	25	0,13	3,1	1,7	0,026	85	0,011	0,0048	0,045	0,25	0,0098	0,0008	1,1	17000	0,05	5400
Reningsgrad	39%	46%	71%	75%	62%	70%	68%	59%	62%	42%	81%	63%	56%	59%	49%	55%	58%	56%	77%		58%
Förändring före jämfört efter med rening	0%	-31%	-62%	-10%	30%	25%	-7%	55%	-15%	136%	-39%	129%	-4%	-18%	456%	-30%	-53%	-42%	6%		-37%

Ökning respektive minskning av berörda föroreningar från området efter exploatering.

För flertalet av ämnena, minskar koncentrationen i dagvattnet efter exploatering med föreslagna reningsanläggningar jämfört innan exploatering.

För de ämnen där koncentrationen ökar efter exploatering ligger halterna väl under Kungälvs kommuns riktvärden och i de fall där det finns en miljökvalitetsnorm även under dessa värden.

Undantaget är Benso(a)pyrén som får en kraftig ökning till följd av ökad trafik och stora parkeringsytor. Även om koncentrationen ökar och också ligger över miljökvalitetsnormen så ligger den väl under Kungälvs kommuns mål-/riktvärde.

SKYFALL OCH ÖVERSVÄMNING

Vid extrema nederbördsmängder kommer dagvattensystemen att belastas hårt. När ledningar, diken och magasin är fyllda kommer dagvattnet att flöda ner mot områdets lågpunkter. Det är av stor vikt att flödena kan hanteras ytledes på ett säkert sätt så att skador på byggnader och miljö i planområdet eller i nedströms belägna områden, undviks.

De dagvattenlösningar som anläggs inom planområdet föreslås ges en överkapacitet, för att även kunna fördröja vatten vid ett skyfall. Ett 100 års regn med klimatfaktor 1,4 bedöms efter föreslagen fördröjning få ett max utflöde på 701 l/s. Som jämförelse kan nämnas att planområdet med nuvarande utformning vid ett sådant regn alstrar ett maxflöde på 1000 l/s. Hur stor överkapacitet som föreslås på de enskilda ytorna framgår av dagvattenutredningen och dess bilagor.

Även framkomligheten i området vid skyfall måste säkerställas. Föreslagen höjdsättning av väg i kombination med föreslagna anläggningar för hantering av dagvatten och skyfall visar på god framkomlighet för räddningstjänsten i området vid ett skyfall.

Skyfallsflöden avleds ytledes via utloppspunkter längs med detaljplanens södra gräns. Främst är det flöden från detaljplanens uppströms liggande områden som bidrar med flöde. Inom detaljplaneområdet föreslås en rad skyfallsfördröjande åtgärder, i enlighet med Kungälvs kommuns dagvattenplan. Skyfallsflödena inom detaljplaneområdet fördröjs från 100 års regn med klimatfaktor 1,4, till nuvarande markanvändnings avrinning 100 års regn med klimatfaktor 1,0. Föreslagna åtgärder resulterar i att vid regn upp till framtida 100 års regn kommer flödet från detaljplaneområdet att minska jämfört med om området förblir oexploaterat. En omfördelning av flödet till släppunkterna föreslås jämfört med idag, vilket avlastar den del av E6 som redan idag är utsatt för översvämningsrisk vid skyfall.

För att hindra skador på byggnader ska marken närmast lutas bort från byggnader.

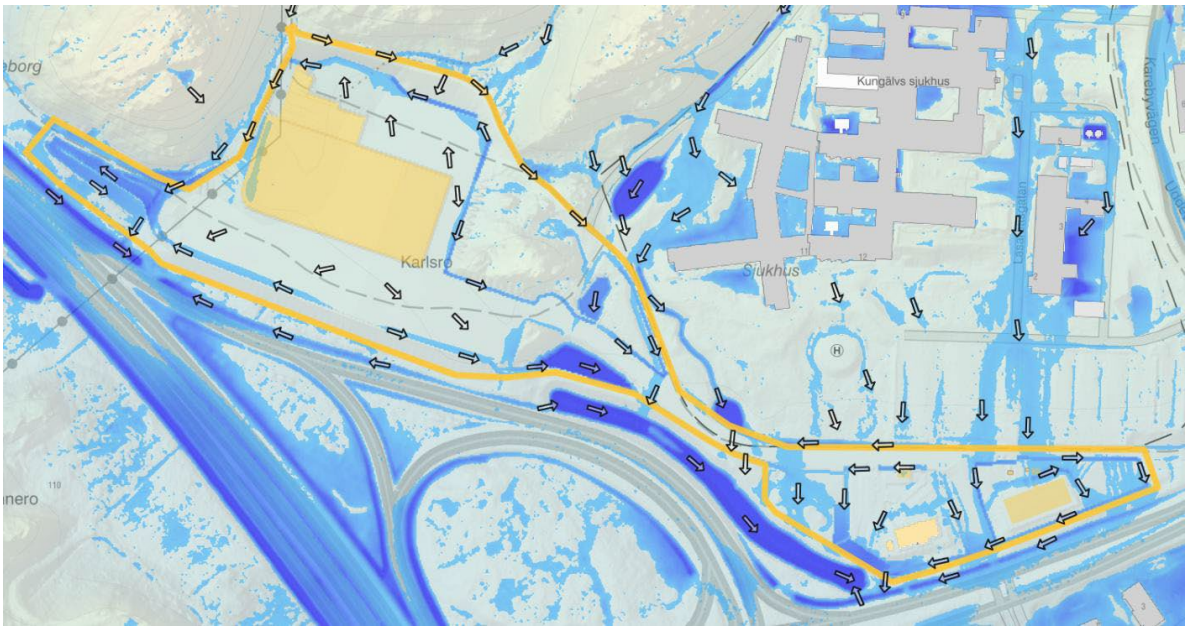

Illustration från dagvattenutredningen som visar maximalt vattendjup efter exploatering vid ett 100 års regn med klimatfaktor 1,4.

LEDNINGAR

Ett stort antal ledningar går genom området idag, och även om vissa ledningar kan ligga kvar i befintliga lägen krävs också att en stor andel av ledningarna flyttas. En förprojektering har utförts för att fastställa utrymmeskrav och lämplig placering på ledningarna efter plangenomförandet. Många av ledningarnas samlas i den nya gatan, men ledningar går även genom naturmark och kvartersmark i området.

MARK OCH GEOTEKNIK

Marken inom området har dålig stabilitet och åtgärder för markförstärkning kommer att krävas i samband med exploatering. Stabiliteten är som sämst närmast bäcken, där ny gata föreslås anläggas. För att marken ska klara tillkommande laster från vägkroppen och trafiken kommer förstärkningsåtgärder krävas, förslagsvis i form av kalkcementpelare. Kompensationsgrundläggning kan tillämpas till ytliga djup. En planbestämmelse om att markförstärkning ska utföras läggs in i vägområdet i plankartan. Åtgärden är troligtvis endast nödvändig närmast Komarksbäcken, och inte inom hela vägområdet. Uppbyggnaden av vägen med höjdsättning mm kan dock påverka vilka delar av vägen och hur stora åtgärder som krävs. Detta ska fastställas i samråd med geotekniker under detaljprojekteringen.

Vidare rekommenderas ett 0,5 m mäktigt erosionsskydd anläggas i slänt och botten av blivande dagvattendamm som är placerad öster om västra byggrätten/söder om ny gata.

Klimatförändringar väntas leda till ökad nederbörd, vilket innebär försämrade förhållanden mot erosion och i sin tur försämrade stabilitetsförhållanden. Detta i kombination med större andel hårdgjord yta till följd av exploateringen innebär ökade flöden då mängden avrinning från hårdgjorda ytor ökar. För att minska risken för att erosion bör erosionsskyddande åtgärder tillämpas vid områden som bedöms som känsliga, exempelvis dammar, ledningar och trummor.

KVARTERSMARK

BEBYGGELSE

Tre nya områden för handel, kontor och restaurang föreslås inom planområdet.

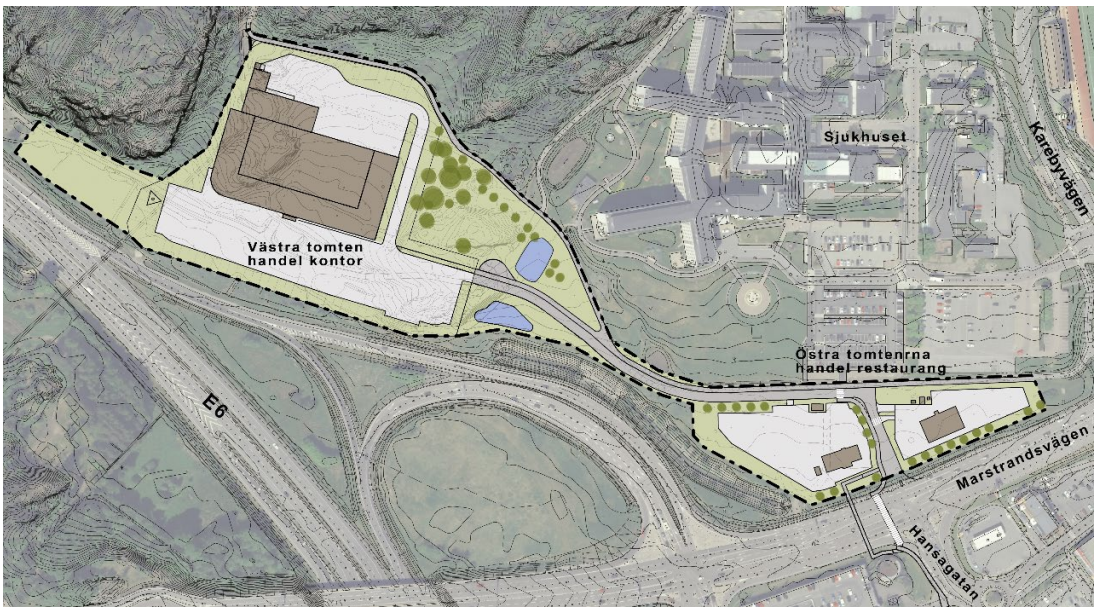

Illustrationskarta som visar möjlig exploatering inom de tre föreslagna fastigheterna. Illustrerad utformning är endast ett exempel på möjlig utformning.

Västra tomten:
På tomten längst i väster föreslås den största av de tre verksamhetsytorna. Här tillåts en byggnad för handel och kontor. Nockhöjden föreslås regleras till +25,5 m och totalhöjden tillåts vara +27 meter över angivet nollplan vilket medger en byggnad på ca 14 meter i nockhöjd. Den byggnad som har föreslagits på platsen av tänkt exploatör innefattar ett plan med detaljhandel och varuhantering, och ett plan med kontor. Byggrätten har utformats för viss flexibilitet, men del av byggrättsytan kommer behöva tas i anspråk för personalparkering och varuinlastning. Byggrätten i plankartan är ca 12 000 m^2, men byggnaden som föreslås av tänkt exploatör är endast ca 8600 m^2.

Placeringen av byggrätten har anpassat efter önskemål från sjukhuset så att en yta med parkmark innehållande en bergsknalle kommer att avskilja verksamheten från sjukhuset visuellt.

Byggnaden blir väl synlig från E6, vilket innebär att stor omtanke bör läggas på gestaltningen av fasaden. I plankartan läggs utformningsbestämmelser avseende kulör och glasning för att kunna uppnå en väl genomarbetad utformning av byggnaden. De fasader som är synliga från motorvägen och dess påfart bör särskilt beaktas gestaltningsmässigt, vilket ska tas hänsyn till vid bygglovgivningen.

De östra tomterna:
De två tillkommande tomterna i den östra delen av planområdet föreslås få användningen handel, centrumverksamhet, restaurang. Byggrätterna på dessa två tomter blir relativt små på grund av de många ledningsstråk som finns i marken, vilka till stor del föreslås ligga kvar oförändrade. På varje tomt finns två möjliga platser att placera en byggnad, avgränsade av markreservaten för ledningar. På ytorna tillåts byggnader med en nockhöjd på 8 meter och en totalhöjd på 12 meter.

Tomternas placering har ett mycket centralt läge i Kungälv, mellan Kongahälla köpcenter, sjukhuset och närliggande bostäder i Kongahällaområdet. Tillkommande byggnader ska därför ges en karaktär av centrumbebyggelse snarare än lager eller externhandel. Utformningsbestämmelser sätts med syfte att sätta krav på gestaltningen i det synliga och centrala läget. En bestämmelse anger att vissa fasader ska vara delvis uppglasade, vilket syftar till att byggnader i detta läge ska ha en karaktär av centrumbebyggelse eller handel.

Skyltar
För den västra tomten tillåts en skyltpylon med en höjd av ca 20 meter. Den anvisade ytan ligger ca 35 m från E6 i handelsytans västra del. Skylten får inte kraga ut utanför det anvisade egenskapsområdet. Skylten hålls underordnat det intilliggande berget som höjer sig drygt tio meter över skyltpylonens högsta tillåtna höjd.

För de östra två tomterna tillåts en skyltpylon med en totalhöjd av 12 meter på vardera tomt, vilket är något lägre än befintliga skyltar tvärs över Marstrandsvägen. Samtidigt gör det exponerade och samtidigt centrumnära läget att en något lägre höjd på skyltarna eftersträvas. Den exakta placeringen av skyltarna låses inte i plankartan.

För övrig kvartersmark tillåts endast skyltar som behövs för användningen eller orienteringen av området. Högsta tillåtna höjd för dessa är 4 meter. Att avgöra om skylten verkligen behövs för användning eller orientering blir en bedömningsfråga som hanteras vid ansökan om skyltlov. Det kan handla om skyltar som markerar körväg vid en drive-in, eller behövs för att orientera sig eller hitta till verksamheterna på tomten. Reklamskyltar och andra skyltar som inte är nödvändiga för verksamheternas funktion ska undvikas.

Regleringen av totalhöjd inom byggrätterna ger visst utrymme att placera skyltar på byggnadernas fasader eller tak.

Alla skyltar ska utformas så att de inte riskerar att störa trafiken på närliggande vägar. Trafikverket kan komma att höras vid ansökan om skyltlov där det är lämpligt.

PARKERING OCH ANGÖRING

Det ska vara möjligt att nå verksamheterna till fots och med cykel på ett trafiksäkert sätt, separerat från motortrafiken. Det innebär att yta för gång och cykel kommer behöva anläggas inne på kvartersmark som ansluter till gång- och cykelbanan längs gatan.

Angöring med bil till de östra tomterna bör inte ske för nära korsningen mot Marstrandsvägen, och ett utfartsförbud föreslås på sträckan närmast korsningen. För den västra av dessa två östra tomter, föreslås att angöring sker norrifrån.

Parkering

Parkeringsantal för verksamheterna kommer att utgå från gällande parkeringsnorm och anpassas efter respektive verksamhets behov. I de tidiga skisser som legat som underlag till detaljplanen har både kundparkering och personalparkering beaktats. Avskild angöringsyta för lastbilar med transporter bedöms behövas till den större handelsverksamheten på den västra tomten. Även parkering för cyklar ska finnas i anslutning till verksamheternas entréer.

LEDNINGAR

Flera ledningar inom planområdet kommer behöva flyttas eller på annat sätt åtgärdas vid föreslagen exploatering. Andra kan ligga kvar i befintligt läge, men åtgärder kan då behövas för att garantera ledningarnas fortsatta funktion. Där ledningar föreslås ligga i kvartersmark läggs markreservat för underjordiska ledningar in i plankartan.

En förprojektering har utförts under planarbetet för att se över alla ledningar inom planområdet. Där ledningsflytt krävs har nya placeringar föreslagits. Markreservat för underjordiska ledningar läggs in i plankartan där detta behövs efter resultatet i förprojekteringen.

Västra tomten

För den västra tomten kommer omläggning av flertalet av ledningar att krävas. Detta avser ledningar för dricksvatten, spillvatten, el, fiber och fjärrvärme. Ledningarna föreslås läggas i ett ledningsstråk över planerad parkeringsyta och slänt, där alla ledningar som ska passera genom området samlas. Parkeringsytan föreslås att höjas jämfört med dagens läge, och i förprojekteringen har ledningarnas placering anpassats till den nya föreslagna marknivån. I samband med markhöjningen kommer även markförstärkningsåtgärder att krävas, som behöver samordnas med omläggningen av ledningarna.

En ny överföringsledning för vatten är projekterad att sträcka sig genom området, och förprojekteringen har anpassats till den föreslagna dimensionen av ledningen.

Luftledningen samt övriga ledningar för starkström som går genom området idag föreslås läggas om till ledningsstråket längs E6. Då flera ledningar kommer att läggas om samtidigt till samma stråk finns möjlighet till stora samordningsvinster.

Befintlig fjärrvärmeledning korsar idag hörnet på föreslagen handelsbyggnad och behöver därmed läggas om i samband med exploateringen. Ledningen föreslås förläggas till det samlade ledningsstråket längs E6, och ansluter till befintlig ledningsdragning i handelsområdets nordöstra hörn.

Befintligt ledingsstråk för fiber läggs om till det samlade ledningsstråket. Fiberledningarna är känsliga för både markbelastning och djupläge.

Lägen och dimensioner för serviser till de nya anläggningarna har föreslagits i förprojekteringen och VS-utredningen.

Östra tomterna

Flera ledningar korsar idag marken på de östra tomterna. Även om en stor del av dem ligger i föreslagen gata är det många ledningar som korsar kvartersmarken. Vissa av ledningarna över kvartersmarken föreslås flyttas, men merparten av dem föreslås ligga kvar i befintligt läge.

Stråket med fiberledningar är känsliga för ökad markbelastning, vilket kan innebära att någon form av markförstärkning kan behövas om parkering eller annan köryta förläggs över ledningarna.

Befintliga dräneringsledningar för dagvatten tas bort, då ytan kommer att hårdgöras och ny dagvattenanläggning kommer att anläggas.

BRANDVATTEN

Nya brandvattenposter kommer att behövas inom planområdet. För det västra handelsområdet ligger befintlig brandvattenpost för långt från den föreslagna byggnaden och en ny kommer att behöva anläggas.

För det östra området finns en brandpost som skulle kunna användas, men det är troligt att en ny brandpost krävs även här. Det beror dels på om kapaciteten i befintlig brandpost och dels på var tillkommande byggnader placeras. I VS-utredningen förutsätts att en ny brandpost krävs för även denna del av planområdet.

I VS-utredningen som utförts för detaljplanen har kapacitet och tryck i det befintligt vattensystem analyserats och nya brandvattenposter bedöms kunna ansluta till systemet utan att vara i behov av intern tryckstegring.

TEKNIKBYGGNADER

Befintlig pumpstation och anläggning för fjärrvärme föreslås ligga kvar i oförändrat läge. Ytan som reserveras för teknisk anläggning i plankartan har räknat in att en till två meter friyta krävs runt byggnaderna, för åtkomst och underhåll.

En ny transformatorstation kommer att behövas i den västra delen av planområdet. Storleken på denna kommer att behöva anpassas efter verksamheten och dess effektbehov. Faktorer som kan påverka storleken på transformatorstation är exempelvis solceller på taket och antal platser för elbilsladdning på parkeringsytan. Då både storlek och placering kan behöva anpassas till verksamheten i samband med detaljprojektering läggs en planbestämmelse in som tillåter att transformatorstation får anläggas inom kvartersmarken. Det ger en flexibilitet att möta upp verksamhetens behov och placera transformatorstation i lämpligt läge.

Idag finns en transformatorstation i planområdets sydöstra del, och det är osäkert om kapaciteten på denna kommer att räcka. Detta beror på vilka verksamheter som kommer att etableras på de östra tomterna. E-området som innefattar befintlig transformatorstation och byggnad för fjärrvärme görs så stort att befintlig transformatorstation skulle kunna ersättas av en ny, större anläggning mellan de två befintliga teknikbyggnaderna. Utöver detta läggs en flexibel användningsbestämmelse in på kvartersmarken på de två östra tomterna. Den möjliggörs att ytterligare transformatorstation kan anläggas inom området vid behov om framtida verksamhet på ytan skulle kräva det. Placering av befintliga markkablar för el gör att det vid behov är enkelt att koppla på ytterligare transformatorstation i området.

RISK

Att E6 är primär transportled för farligt gods leder till behov av vissa skyddsåtgärder inom planområdet. Marstrandsvägen är varken primär eller sekundär väg för farligt gods, men vissa transporter av farligt gods sker där för att nå målpunkter längs vägen. Detta innebär att åtgärderna delas upp i två områden, då de har olika närhet till de två vägarna.

Både E6 och påfartsvägen är dimensionerande för den totala samhällsrisken och därför borde åtgärder gälla mot båda vägarna. De åtgärder som föreslås inom det västra området är följande:

- Ytan inom 110 meter från E6 ska inte inbjuda till stadigvarande vistelse. Parkering är okej.

- Skapa skyddsåtgärder för att motstå och fördröja dimensionerande olyckor antingen genom:
    - Alternativ 1: Fasader inom 150 meter som vetter mot E6 och påfartsväg byggs i minst EI 30 och svårantändligt material på resterande fasader, se Figur 18. Byggnaderna ska även dimensioneras för att fortskridande ras inte inträffar vid en explosion med 2,5 kPa i reflekterat tryck och 737 Pas i reflekterad impulstäthet.
    - Alternativ 2: Skapa en nivåskillnad, antingen genom högre marknivå eller genom vall, på minst 5 meters skillnad mellan väg och planområde/vall.
- Friskluftsintag bör placeras minst 8 meter ovanför leden samt vara vänt bort från E6 och påfartsvägen eller placeras på byggnadens tak.
- Utrymning bör vara möjlig bort från E6 och påfartsvägen.

I praktiken innebär detta krav på brandklass EI30 eller svårantändligt material på fasader samt att de ska kunna motstå den påfrestning som en gasexplosion kan leda till. Detta gäller för samtliga byggnader inom planområdet, dock inte samtliga fasader. Minsta avståndet mellan transportled och bebyggelse inom planområdet ska vara cirka 70 meter. Inom planområdet ska brandklass EI30 på fasader inom 150 meter som vetter mot E6 och påfartsvägen till E6 användas. På resterande fasader räcker svårantändligt material.

För de föreslagna fastigheterna i den östra delen av planområdet gäller följande:

- Friskluftsintag bör placeras minst 8 meter ovanför leden samt ej vara vänt mot Marstrandsvägen eller påfartsvägen alternativt placeras på byggnadens tak.
- Utrymning bör vara möjlig bort från Marstrandsvägen och påfartsvägen.
- Om en restaurang placeras på tomten närmast påfarten bör fasader som vetter mot Marstrandsvägen och påfartsvägen vara i brandklass EI30.

I plankartan läggs bestämmelser som reglerar friskluftsintag och utrymningsvägars placering. Ytterligare åtgärder som avser brandklassade fasader i vissa lägen och med vissa användningar bör redovisas i brandskyddsbeskrivning inför bygglov och startbesked.

MARK OCH GEOTEKNIK

Området har komplexa geotekniska förutsättningar på grund av dess geologiska sammansättning. Där markbelastningen inom planområdet förändras kommer det krävas omfattande förstärkningsåtgärder. Alla markarbeten i området ska utföras enligt rekommendation från sakkunnig geotekniker.

Markförhållanden

Inom den västra delen av planområdet föreslås att omfattande markförändringar ske i syfte att plana ut marken och underlätta för anläggning av parkeringsyta och byggnad för handel. Detta innebär schaktning i norra delen av den planerade fastigheten, närmast gång och cykelvägen och fyllning i södra delen, närmast E6. I båda ändarna föreslås att den blivande höjdskillnaden tas upp i nya slänter och stödmurar. Del av marken i detta område består av berg och del av lera. Leran har en bättre markstabilitet på denna yta än i områdets östra delar och markförstärkning bedöms endast behövas om marknivån höjs mer än 0,5 meter eller belastningen ökar med mer än 10 kPa. Sådan förstärkning föreslås göras med hjälp av kalk-cementpelare. En planbestämmelse om att markförstärkning behövs vid tillkommande laster som överstiger 10 kPa har införts på prickad mark inom den västra byggrätten.

I de östra delarna av området kommer markens höjder inte påverkas så mycket, dock är marken här som minst stabil och det kommer behövas omfattande stabilitetsåtgärder för att

kunna utföra en exploatering. Detta innebär att all tillkommande markbelastning, inklusive körytor och parkeringar kommer medföra behov av markförstärkningsåtgärder. Området närmast den anlagda bäcken är som allra minst stabil och flest åtgärder bedöms behövas på den ytan. Även här görs förstärkningen förslagsvis med kalkcementpelare. En planbestämmelse har lagts till för de östra tomterna som villkorar att starbesked för byggnad inte får ges förrän erforderliga markförstärkningsåtgärder kommit till stånd.

Ledningar i leran rekommenderas anläggas med förstärkt ledningsbädd.

En förprojektering har utförts för att fastställa tillräcklig yta för underjordiska ledningar och dagvattenanläggningar. Även utrymme för markförstärkningsåtgärder har beaktats i förprojekteringen.

Grundläggning

Utförda sättningsberäkningar visar stor risk för sättning av byggnader i området. Grundläggning av blivande byggnationer inom planområdet rekommenderas utföras med stödpålar på berg. Det ska dock noteras att pålarna kan vara glidningsbenägna under installationsförfarandet på grund av tunn friktionsjord närmast berg i kombination med lutande bergyta.

Enligt den geotekniska utredningen behöver eventuella källare utföras med vattentät konstruktion och kontrolleras mot upplyftande krafter till följd av grundvattenytans relativt höga nivåer. Då inget behov av källare har identifierats så finns bestämmelse om att källare ej får finnas inom byggrätterna i planområdet.

Anpassning till berg

I det västra området placeras del av byggnad och köryta på berg och viss sprängning väntas behövas för åtgärderna.

Utanför planområdet i väster finns en bergshöjd med branta bergsväggar. För att undvika eventuell risk med bergras eller blocknedfall har byggnad placerats minst 15 meter från nedkant av bergssluttningen, på inrådan från geotekniker. Inga ytor där människor uppehåller sig mer än tillfälligt planeras närmast berget.

MOTIV TILL PLANBESTÄMMELSER

ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

ALLMÄN PLATS

GATA **Gata**

Allmän plats avsedd för fordonstrafik, gång och cykeltrafik. Inom ytan finns även visst utrymme för ytor som behövs i anslutning till gatan, som slänter, diken, mindre planteringsytor och liknande.

NATUR **Natur**

Ytor för grönområden inom området. Naturytan ska öka trivseln och tryggheten samt bidra med levnadsytor för djur och växter i området.

GCVÄG **Gång och cykelväg**

Ytor för gång och cykel ska säkerställas genom området. Befintlig gång- och cykelväg kommer till viss del flyttas, men det ska fortsatt vara möjligt att gå och cykla genom området.

KVARTERSMARK

H **Detaljhandel**

Verksamheter i form av handel tillåts på fastigheterna. Även komplement till handelsverksamheten tillåts.

K **Kontor**

Kontorsverksamhet möjliggörs. Även komplement till kontorsverksamheten kan rymmas inom användningen.

C_1 **Restaurang**

Centrumverksamhet i form av restaurang tillåts i det centrumnära läget.

E **Tekniska anläggningar**

Ytan inrymmer befintliga teknikbyggnader inom planområdet, vars placering och funktion ska kunna förbli oförändrade. Ytan bör också inrymma de tillkommande transformatorstationer som behövs för de tillkommande verksamheterna.

E_1 **Transformatorstation får uppföras med en total sammanlagd byggnadsarea på 50 kvadratmeter.**

Inom kvartersmarken tillåts att transformatorstation uppförs för att täcka fastighetens behov. Placeringen låses inte i plankartan för att möjliggöra anpassningar till de framtida verksamheterna. För de östra tomterna kan angivna ytor utanför fastigheterna räcka för att täcka behovet, men om den framtida verksamhetens art skulle innebära ett större behov av el gör bestämmelsen att detta kan hanteras genom att ytterligare en lokalt placerad transformatorstation får uppföras inom tomtmarken.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS

STÄNGSEL, UTFART OCH ANNAN UTGÅNG

Utfartsförbud

Utfartsförbud finns längs gränsen på tillkommande verksamheter närmast den nya anslutningen till Marstrandsvägen. Bestämmelsen behövs för att inte skapa trafiksäkerhetsrisker med utfart för nära en korsning.

UTFORMNING AV ALLMÄN PLATS

damm

Damm

En damm anordnas som både kommer fungera som fördröjningsyta för dagvatten och som lämplig levnadsmiljö för grodor. Dammen blir en kompensationsåtgärd för ett befintligt småvatten som försvinner. Vattnet som leds till dammen kommer främst från naturmarken norr om planområdet.

fördröjning

Fördröjningsyta för dagvatten och skyfall

Ytor läggs in för att fördröja både dagvatten och skyfall i området. Ytorna ska även rena dagvattnet. Ytorna kan exempelvis utgöras av diken, trädgropar, torrdammar och växtbäddar. De mängder dagvatten och skyfall som bör fördröjas för respektive yta anges i dagvattenutredningen.

dike

Avskärande dagvattendike

Avskärande diken anläggs på angivna platser för att leda dagvatten till anordnade fördröjningsytor. Viss rening av dagvattnet sker i diket.

n_2

Markförstärkning ska utföras

Markförstärkning behövs för att marken ska klara trafiklasten från den tillkommande vägen. Utan förstärkning blir markstabiliteten inte tillräcklig. Åtgärd föreslås preliminärt ske med kalk-cementpelare eller lättfyllnad, men även andra lösningar kan bli aktuella. Förstärkning ska ske i erfoderlig utsträckningen enligt geotekniker. Det är möjligt att åtgärd endast Markförstärkning bedöms endast behövas inom del av området, främst nära Komarksbäcken. Beroende på vägbankens uppbyggnad men förstärkning kan komma att

EGENSKAPSBESTÄMMELSER KVARTERSMARK

BEGRÄNSNING AV MARKENS UTNYTTJANDE

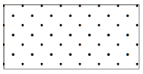

Marken får inte förses med byggnad.

Regleringen om var byggnad inte får placeras tar hänsyn till flera aspekter för att kunna utforma bebyggelsen enligt planens syfte. Några av dessa är: Påverkan på stadsbilden, sikt och trafiksäkerhet för närliggande gator, anpassning till markstabilitet, placering av allmänna ledningar i mark, närheten till E6.

$ö_1$

Marken får inte förses med fristående skyltar om de inte har en funktion som är väsentlig för användningen eller orienteringen av området. De får ha en högsta höjd på 4 meter.

Bestämmelsen reglerar skyltning på de föreslagna tomterna. Det centrala och exponerade läget gör att en restriktion av tillåtna skyltar bedöms vara relevant. Skyltar får endast förekomma om de behövs för användningen eller orienteringen av området och deras höjd begränsas. Skyltarna ska ha ett tydligt syfte som behövs för verksamheterna på platsen och får inte heller störa trafiken på närliggande vägar.

ö$_2$ **Marken får inte förses med fristående skyltar om de inte har en funktion som är väsentlig för användningen eller orienteringen av området. De får ha en högsta höjd på 4 meter. Utöver detta får en skyltpylon uppföras med en högsta totalhöjd på 12 meter**

Bestämmelsen begränsar skyltning likt bestämmelse ö$_1$. Dessutom tillåts en skyltpylon inom angiven yta. Det exponerade läget gör att skylten inte får överskrida 12 meter. Skylten får inte heller vara störande för trafiken.

HÖJD PÅ BYGGNADSVERK

h$_1$ **Högsta nockhöjd är 8,0 meter.**

Höjden på tillkommande byggnader begränsas för att de ska passa in i stadsbilden. Läget är väl synligt från E6 och de östra tomterna ligger mycket centrumnära, varför anpassning av byggnadernas utformning och gestaltning bör ta hänsyn till det enligt detaljplanens syfte. Höjden mäts från medelmarknivån.

h$_2$ **Högsta totalhöjd är 12,0 meter.**

Skyltar och tekniska anläggningar som sticker upp över nockhöjden tillåts, men begränsas i höjd på grund av det synliga och centrumnära läget. Höjden mäts från medelmarknivån.

h$_3$ **Högsta nockhöjd är 25,5 meter över angivet nollplan.**

Höjden på tillkommande byggnader begränsas för att de ska passa in i stadsbilden. Läget är väl synligt från E6 och de östra tomterna ligger mycket centrumnära, varför anpassning av byggnadernas utformning och gestaltning bör ta hänsyn till det enligt detaljplanens syfte. Höjden mäts från angivet nollplan.

h$_4$ **Högsta totalhöjd är 27,0 meter över angivet nollplan.**

Skyltar och tekniska anläggningar som sticker upp över nockhöjden tillåts, men begränsas i höjd på grund av det synliga och centrumnära läget. Höjden mäts från angivet nollplan.

h$_5$ **Högsta totalhöjd på skyltpylon är 30,5 meter över angivet nollplan.**

Fristående skyltpylon tillåts endast inom angiven yta, och får inte kraga ut över angränsande egenskapsområde. Bestämmelsen reglerar även högsta tillåtna höjd på skylten.

MARKENS ANORDNANDE OCH VEGETATION

n$_1$ **Vid tillkommande laster överstigande 10 kPa ska markförstärkning göras.**

För att uppnå tillräcklig markstabilitet kommer markförstärkning att behövas om lasterna ökar. Detta motsvarar en höjning av marknivån med 0,5 meter.

MARKRESERVAT FÖR ALLMÄNNYTTIGA ÄNDAMÅL

u$_1$ **Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar**

Flertalet allmänna ledningar går i marken och funktionen av dessa bör inte försämras. Markreservat läggs in i plankartan för att garantera tillräcklig yta och för att merparten av ledningarna ska kunna ligga kvar i befintligt läge.

UTFORMNING

f$_1$ **Fasader mot E6, Marstrandsvägen och sjukhuset ska vara delvis uppglasade.**

Bestämmelsen ska bidra till en väl bearbetad byggnadsgestaltning i de synligaste och mest centrumnära lägena inom detaljplanen, i enlighet med planens syfte. En delvis uppglasad fasad ger ofta ett uttryck av handel eller annan centrumnära verksamhet och kan bidra till att ge byggnaden ett mer välkomnande intryck för besökare och förbipasserande. Fasadutformning som är välgestaltad med

hänsyn till det centrala och exponerade läget i Kungälv ska främjas vid bygglovgivning.

f_2 **Fasadens kulör ska ha minst 10 svärta enligt NCS-systemet.**
Bestämmelsen innebär att byggnader inte kan utföras helt vita. Syftet med bestämmelsen är att byggnaderna ska ha en genomarbetad gestaltning i det synliga och centrumnära läget. En helt vit kulör bedöms allt för avvikande och iögonfallande på platsen. Fasadutformning som är välgestaltad med hänsyn till det centrala och exponerade läget i Kungälv ska främjas vid bygglovgivning.

UTFÖRANDE

b_1 **Utrymning ska vara möjlig bort från E6 och påfartsvägen.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b_2 **Friskluftsintag ska placeras minst 8 meter ovanför leden samt vara vänt bort från E6 och påfartsvägen eller placeras på byggnadens tak.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b_3 **Utrymning ska vara möjlig bort från Marstrandsvägen och påfartsvägen.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b_4 **Friskluftsintag ska placeras minst 8 meter ovanför E6 samt ej vara vänt mot Marstrandsvägen eller påfartsvägen alternativt placeras på byggnadens tak.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b_5 **Byggnader ska tåla tryck motsvarande en explosion md 2,5 kPa i reflekterat tryck, samt 737 Pas i reflekterad impulstäthet. Byggnaden ska konstrueras så den klarar trycklasten utan att utsättas för fortskridande ras.**
Bestämmelsen avser att minska risker för gasexplosion i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b_6 **Fasad som vetter mot E6 och påfartsväg ska utföras i lägst brandteknisk klass EI 30. För den nordvästra fasaden gäller detta 50 m norrut räknat från sydvästra hörnet av byggrätten.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar. Se illustration nedan, tagen från *Riskutredning Gärdet 1:1,* 2023-10-19, Norconsult.

Figur 18. Blå del av fasad byggs i minst EI 30 enligt alternativ 1 ovan, resterande fasader i svårantändligt material.

b7 **Fasad som inte vetter mot E6 och påfartsväg ska utföras i svårantändligt material.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar.

b8 **Fasad som vetter mot Marstrandsvägen och påfartsväg till E6 ska utföras i lägst brandteknisk klass EI 30.**
Bestämmelsen avser att minska risker i samband med transporter av farligt gods på närliggande vägar. Se illustration nedan, tagen från *Riskutredning Gärdet 1:1,* 2023-10-19, Norconsult.

Figur 20. Om restaurang placeras i västra tomten bör fasader som är vända mot de blåa sträcken vara i brandklass EI30.

b9 **Grundläggning ska ske med pålar till fast mark.**
Marken i området är sättningskänslig, vilket gör att pålning av byggnader krävs.

b10 **Källare får inte finnas.**
Låg markstabilitet inom området i kombination med högt grundvatten gör det olämpligt att anlägga källare.

VILLKOR FÖR STARTBESKED

a1 **Startbesked får inte ges för byggnad förrän markförstärkning kommit till stånd inom användningsområdet.**
Markstabiliteten är låg inom området och vid exploatering kommer markförstärkning att behövas. Bestämmelsen säkerställer att förstärkningar genomförs inom användningsområdet.

GENOMFÖRANDE AV DETALJPLANEN

Genomförandebeskrivningen redovisar de organisatoriska, fastighetsrättsliga, ekonomiska och tekniska åtgärder som behöver vidtas för att genomföra detaljplanen. Den ska redovisa vem som vidtar åtgärderna och när de ska vidtas. Genomförandebeskrivningen har ingen självständig rättsverkan. Detaljplanens bindande föreskrifter framgår i stället av plankartan och dess planbestämmelser. Genomförandebeskrivningen förtydligar detaljplanens syfte ur genomförandesynpunkt och blir därigenom vägledande vid genomförandet av detaljplanen.

MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV

SKYLDIGHET TILL INLÖSEN

Vid en lagakraftvunnen detaljplan är kommunen enligt 14 kap 14 § plan- och bygglagen, skyldig att på fastighetsägarens begäran lösa in mark eller annat utrymme som ska användas för allmän plats med kommunen som huvudman eller mark som planlagt för annat än enskilt byggande.

Den delen av fastigheten Lasarettet 1 som är utlagd som allmän platsmark gata, är kommunen skyldig att lösa in. En överenskommelse om fastighetsreglering för att överföra markområdet till kommunens fastighet Gärdet 1:1 kommer att upprättas.

I övrigt ligger all mark som är utlagd som allmän platsmark inom kommunens egna fastigheter Gärdet 1:1 och Munkegärde 1:1.

RÄTT TILL INLÖSEN

Kommunen har rätt att lösa in den mark som är utlagd som allmän platsmark för vilken kommunen är huvudman, enligt 6 kap 13§ plan– och bygglagen.

Den delen av fastigheten Lasarettet 1 som är utlagd som allmän platsmark gata, har kommunen rätt att lösa in. En överenskommelse om fastighetsreglering för att överföra markområdet till kommunens fastighet Gärdet 1:1 kommer att upprättas.

I övrigt ligger all mark som är utlagd som allmän platsmark inom kommunens egna fastigheter Gärdet 1:1 och Munkegärde 1:1. Kommunen har rätt att lösa in rättigheter som ligger inom allmän platsmark för vilken kommunen är huvudman, enligt 6 kap. 16 § plan– och bygglagen.

Det finns inga rättigheter inom allmän platsmark som behöver lösas in.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Berörda fastighetsägare, kända rättighetshavare och delägare i eventuella samfälligheter framgår av fastighetsförteckningen. För att göra förändringar i fastighetsindelningen, ompröva gemensamhetsanläggningar, ändra rättigheter eller bilda ledningsrätt krävs en ansökan om lantmäteriförrättning. Vid förrättningen prövar lantmäterimyndigheten åtgärdens lämplighet, överenstämmelse med detaljplanen med mera.

Fastighetsbildnings-, ledningsrätts- och anläggningsåtgärder kan ske efter det att beslut om antagande av detaljplanen vunnit laga kraft. Förrättningskostnaderna debiteras enligt en av staten fastställd taxa. Ansökan ställs skriftligen till Lantmäteriet.

FÖRÄNDRAD FASTIGHETSINDELNING

Tre nya fastigheter föreslås att bildas inom det som planläggs som kvartersmark. Kommunen ansvarar för ansökan om lantmäteriförrättning och exploatörerna står för kostnaden.

Den del av Lasarettet 1 som planläggs som allmän platsmark gata, ska genom en fastighetsreglering överföras till kommunens fastighet Gärdet 1:1. Kommunen ansvarar för ansökan om lantmäteriförrättning och exploatörerna står för kostnaden.

För mer detaljerad information om fastighetsrättsliga konsekvenser se *Tabell 1*, i kapitlet *Konsekvenser*.

RÄTTIGHETER

Ledningsrätt

Det finns inga befintliga ledningsrätter inom planområdet.

Eventuellt säkerställande av allmänna ledningar inom planområdet kan ske med ledningsrätt. Ansökan och bildande av ledningsrätt ombesörjs och bekostas av respektive ledningsägare.

Servitut

Inom området finns ett inskrivet avtalsservitut till förmån för Kungälv Energi AB gällande kraftledning, fjärrvärmeledning, optokabel, kabelskåp, pumpstation och brunn. Rättigheten bedöms kunna ligga kvar även efter planens genomförande.

Eventuellt säkerställande av allmänna ledningar inom planområdet kan ske med avtalsservitut. Initiativ till detta tas av respektive ledningsägare.

För planens genomförande i övrigt har det inte bedömts nödvändigt att förlägga enskilda anläggningar på annan plats än inom egen fastighet. Servitut kan ändå komma att bildas genom initiativ från berörda fastighetsägare om behov uppstår.

Nyttjanderätter

Inom planområdet finns det idag ett flertal nyttjanderätter för olika allmänna ledningar, så som fiber, starkström och fjärrvärme. I den västra delen av planområdet behöver de flesta ledningar omlokaliseras till nya sträckningar. För säkerställande av de nya ledningssträckorna inom planområdet kan nya nyttjanderättsavtal tecknas, alternativt tillskapande av avtalsservitut eller bildande av ledningsrätt. Initiativ till detta tas av respektive ledningsägare.

Gemensamhetsanläggningar

Inom planområdet finns idag inga gemensamhetsanläggningar.

Då det är kommunalt huvudmannaskap i detaljplanen är det endast aktuellt att bilda gemensamhetsanläggning inom kvartersmark om behovet finns. Gemensamhetsanläggning bör bildas för anläggningar som ska skötas och nyttjas gemensamt. I dagsläget är det osannolikt att det ska behöva bildas gemensamhetsanläggningar, då de blivande nya fastigheterna kommer att ha direktutfart mot kommunal gata. Om man i en framtid skulle förändra fastighetsindelningen kan det komma att bli aktuellt att bilda gemensamhetsanläggning för framtida gemensamma anläggningar.

TEKNISKA FRÅGOR

TEKNISKA ÅTGÄRDER

Inom planområdet kommer många ledningar behöva flyttas för att möjliggöra detaljplanens genomförande. Ledningarna behöver anpassas till blivande byggrätter, blivande höjder, blivande slänt mot E6, men även blivande förstärkningsåtgärder i form av kalkcementpelare. Under detaljplanearbetet har det gjorts en förprojektering som har haft till syfte att säkerställa att det finns tillräckligt utrymme för anordningar under mark, samt att fastställa läget av dessa anläggningar så att de kan placeras korrekt i detaljplanens plankarta. I samband med detta har det även utförts en förprojektering av markförstärkningar som erfordras för blivande exploatering.

Elförsörjning

Det finns befintliga elledningar inom hela planområdet och nya elledningar kommer att kunna byggas ut till samtliga nya verksamheter inom planområdet. Nya transformatorstationer kommer att behöva byggas. Den befintliga transformatorstationen i den östra delen av planområdet kommer behöva bytas ut mot en större transformatorstation vilken kommer att lokaliseras till ett nytt läge inom kvartersmarken alternativt inom markerat område för tekniska anläggningar markerad med E på plankartan. En ny transformatorstation kommer även att behövas för exploateringen i planens västra del vilken kommer att lokaliseras till område markerat med E1 inom kvartersmarken. Anslutningsavgifter betalas av Exploatörerna efter överenskommelse med Kungälv Energi AB.

De befintliga elledningarna inom planområdets västra del kommer att behöva omlokaliseras och anpassas till blivande exploatering, markhöjning, geoteknisk markförstärkning och övriga allmänna ledningar. Nya elledningar kommer att förläggas i ett samlat ledningsstråk i kvartersmarkens södra del, inom det som i plankartan är utlagt som ett markreservat med beteckningen U.

Bredbandsförsörjning

Den så kallade Sverigeringen, som är rikstäckande fiberledningar som innehas av tre olika bolag, passerar genom hela planområdet. Även Kungälv Energi AB har fiberledningar inom planområdet. Verksamheter inom planområdet kommer att kunna ansluta till befintligt fibernät. Anslutningsavgifter betalas av Exploatörerna efter överenskommelse med berörd leverantör.

Fiberledningarna inom planområdet kommer behöva flyttas för att möjliggöra exploateringarna. Marken där fiberledningarna går idag är planerad att höjas vilket resulterar i att ledningarna efter markhöjning hamnar på ett för stort djup. Fiberledningarna kommer att förläggas i ett samlat ledningsstråk både inom allmän platsmark och inom mark som är utlagt som markreservat för underjordiska ledningar (u-område) inom kvartersmarken.

Teleförsörjning

Inom planområdet finns både teleluftledningar och markförlagda teleledningar som ej längre är i bruk eller planeras att tas ur bruk under år 2025. Luftledningen kommer som senast att tas bort i samband med att området ska bebyggas. Nya teleanslutningar är inte aktuella.

Värme

Inom planområdet passerar en fjärrvärmeledning. Verksamheterna ska ges möjlighet att ansluta till det befintliga fjärrvärmenätet. Anslutningsavgiften betalas i förekommande fall av Exploatörerna efter överenskommelse med Kungälv Energi AB. Exploatörerna har rätt att använda sig av annan alternativ uppvärmningsteknik.

Fjärrvärmeledningen kommer i planområdets västra del att komma i konflikt med ny tänkt byggnad. Fjärrvärmeledningen kommer därmed att behöva läggas om till ett nytt läge i ett samlat ledningsstråk både inom allmän platsmark och inom mark som är utlagt som markreservat för underjordiska ledningar (u-område) inom kvartersmarken.

Marksanering

Ingen miljöfarlig verksamhet har bedrivits inom eller i nära anslutning till planområdet. Planområdet har historiskt använts som jordbruksmark och en mindre gård har legat i området. Föreslagen verksamhet inom området i form av sällanköpshandel, kontor, restaurang och snarlika verksamheter bedöms motsvara riktlinjerna för Mindre Känslig Markanvändning (MKM).

En miljöteknisk markundersökning har genomförts för att utreda eventuella markföroreningar i området. Resultatet från analyserna av jordproverna uppvisar inga halter överskridande Känslig Markanvändning (KM). Samtliga delområden överskrider Naturvårdsverkets riktvärde för Mindre

än Ringa Risk (MRR) avseende bly, vilket innebär vissa restriktioner om de berörs av tekniska schakt.

Med hänsyn till de låga halterna inom undersökningsområdet bedöms risken för människors hälsa och miljön vara låg vid den planerade markanvändningen och föreslagen exploatering kan utföras utan hinder. Misstänker man ändå en förorening ska kommunens miljöenhet underrättas.

Om det under anläggningsarbeten påträffas markföroreningar bekostas sanering inklusive bortforsling av berörd exploatör.

Avfall

För avfallshantering ska vid var tid gällande avfallsföreskrifter följas.

Vatten och avlopp

Vatten och avlopp (VA) ska hanteras i enlighet med detaljplanens bestämmelser samt framtagen vatten- och spillvattenutredning (VS-utredning). Genom hela planområdet passerar kommunala VA-ledningar. Planområdet kommer att ingå i kommunalt verksamhetsområde för vatten, dag- och spillvatten. De nya verksamheterna ska anslutas till kommunens VA-nät genom att tre nya VA-serviser upprättas. Exploatörerna betalar anslutningsavgift i enlighet med vid var tidpunkt gällande VA-taxa.

Kommunen planerar att anlägga en ny överföringsledning för vatten för att ersätta en befintlig ledning. Det görs för att öka kapaciteten i vattenledningsnätet, och det är inte föranlett av detaljplanen.

Brandvatten och släckvatten

Nya verksamheter ska ha tillgång till en brandpost med kapacitet 40 l/s inom 75 meter från entré. Det finns två befintliga brandposter i detaljplaneområdet, men den ena ligger för långt från föreslagen fastighet i väster, vilket gör att en ny brandpost behövs där. Den östra brandposten kan eventuellt användas för de två föreslagna fastigheterna i öster, men det är oklart om kapaciteten motsvarar 40 l/s, vilket innebär att ny brandpost troligen behövs även för de östra verksamheterna.

Dagvatten

Föreslagna dagvattenanläggningar föreslås dimensioneras i enlighet med Kungälvs kommuns riktlinjer, detaljplanens bestämmelser samt framtagen dagvattenutredning. Ledningar dimensioneras för ett 10-årsregn vid fylld ledning, respektive ett 30-årsregn för dämning i marknivå. De höga grundvattennivåerna i planområdet medför att flertalet av dagvattenanläggningarna måste utförs täta för att inte dränera ur omgivande mark eller fyllas med grundvatten.

Generellt föreslås dagvattenhanteringen lösas på allmän plats, och detaljplanen utformas för att säkerställa tillräcklig hantering. Enligt kommunens dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6 och Komarksbäcken. På så sätt kan kommunen säkerställa driften av anläggningarna.

Inom allmän platsmark natur, sydväst om den västra handelstomten, anordnas 530 m^3 volym för att både fördröja dagvatten och buffra skyfall. Utloppen från anläggningen förses med avstängningsventil, samt ytledes bräddpunkt anordnas. Flöden från angränsande naturmark leds i ett separat dike väster om planområdet med en fördröjningsvolym på 96 m^3.

Inom allmän platsmark natur, sydost om den västra handelstomten anordnas 730 m^3 volym för att både fördröja dagvatten och buffra skyfall. Utloppen från anläggningen förses med avstängningsventil, samt ytledes bräddpunkt anordnas. Flöden från gång- och cykelväg och angränsande naturmark hanteras i diken och groddamm med en total volym på 200 m^3 för att

fördröja och buffra skyfall. Groddammen är en kompensationsåtgärd för ett småvatten som går i konflikt med planerad exploatering i västra delen av planområdet.

Inom allmän platsmark natur, för väster om de två östra tomterna anordnas 350 m^3 för att både fördröja dagvatten och buffra skyfall. Utloppen från anläggningen förses med avstängningsventil, samt ytledes bräddpunkt anordnas.

Den nya gatan kommer delvis behöva anläggas på sjukhusets nuvarande fastighet där det idag finns en dagvattendamm tillhörande sjukhuset. Den del av dammen som försvinner i och med att den nya gatan anläggs, ska ersättas på dammens motsatta sida så att den totala volymen blir oförändrad.

Inom hela detaljplaneområdet förutsätts grundvattenytan vara nära eller över markytan. Detta innebär att i princip alla dagvattenanläggningar måste utföras täta. Infiltration bedöms endast möjlig där marknivån höjs kraftigt.

Tydliga flödesvägar för skyfallsflöden anordnas, diken och vallar anordnas på utpekade ställen för att styra flödet till avsedd plats.

Marken runt byggnader ska ges en lutning som förhindrar vatten att rinna in mot byggnader.

Det är viktigt med framtida underhåll för dagvattenanläggningarnas funktion över tid. Skötsel och drift bör ske enligt angivna skötselanvisningar i dagvattenutredningen.

Detaljplanens dagvatten avleds till Komarksbäcken likt idag.

Geoteknik och bergteknik

Vid beslut av utbredning av nybyggnation och nivåsättningar erfordras en kompletterande geoteknisk utredning med lokal- och global stabilitetsbedömning avseende nya anläggningar och byggnationer ut mot slänter inom och i anslutning till planområdet, särskilt intill diken och dammar. Alla schaktarbeten ska vidtas med försiktighet. Ledningar i leran rekommenderas att anläggas med förstärkt ledningsbädd. Vid anläggning av nya ledningar ska det säkerställas att Komarksbäcken inte påverkas negativt av exempelvis grumling, buller eller vibrationer. Projektering och byggnation behöver ske i nära samarbete med geotekniker.

Det erfordras försiktig och skonsam sprängning i området för detaljplanen. Sprängarbeten ska utföras enligt vibrationskrav från Kungälvs sjukhus. Efter bergschakt och rensning ska berggrunden skrotas på lösa block och besiktigas av bergsakkunnig. Vid behov av ytterligare stabilitetshöjande åtgärder innan schakt- och sprängarbeten kan exempelvis bultning och nätning tillämpas. Efter avslutande bergarbeten utförs en kompletterande besiktning av bergsakkunnig för att säkerställa bergsläntens stabilitet och säkerheten mot blockutfall.

UTBYGGNAD ALLMÄN PLATS

Kommunen kommer att vara huvudman för allmän plats och ansvarar för att bygga ut gator, gång- och cykelväg, groddamm, dagvattenanläggningar, svackdiken, trädplanteringar med mera. Tidplan och utbyggnadsordning kommer att hanteras i kommande genomförandeavtal. Exploatörerna bekostar utbyggnaden av den allmänna platsen.

Åtgärder utanför planområdet

Förutom utbyggnad av allmän platsmark inom planområdet krävs även åtgärder utanför planområdet. En ny korsning vid Marstrandsvägen behövs för att möjliggöra infart till planområdet. Nya trafikljus samt en signaloptimering behövs för att se till att de olika korsningarnas trafikljus samspelar på bästa sätt för att minimera köer.

Ett övergångsställe och cykelpassage samt ny gång- och cykelkoppling längs Hansagatans norra del ska även anläggas för att koppla ihop med redan befintliga gång- och cykelstråk i Kongahälla.

UTBYGGNAD VATTEN OCH AVLOPP

Kommunen ska bygga ut allmänna VA-anläggningar. Anslutningsavgift för vatten, dagvatten och avlopp sker enligt vid varje debiteringstillfälle gällande taxa.

EKONOMISKA FRÅGOR

PLANEKONOMISK BEDÖMNING

Detaljplanen kommer att ge möjlighet att bebygga området med nya verksamheter i form av detaljhandel, kontor och restaurang, vilket i sig höjer markvärdet avsevärt. Kostnaderna för att genomföra detaljplanen kommer dock troligen att vara höga på grund av dåliga markförhållanden, där kvicklera har påträffats inom planområdet, delar av området är märkbart fuktpåverkat, flertalet ledningsflyttar krävs, omläggning av gång- och cykelväg mm.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Kommunen (VA-kollektivet) kommer att få kostnader då nya VA-serviser ska byggas ut till de tre blivande fastigheterna. Kommunen (VA-kollektivet) kommer att få intäkter i form av anslutningsavgifter då de blivande fastigheterna ansluts till det kommunala VA-nätet.

Kommunen kommer att få försäljningsintäkter då de blivande fastigheterna säljs. Kommunen kommer att få kostnader för att bygga ut delar av den allmänna platsmarken om den blivande fastigheten längst österut ännu inte sålts eller markanvisats till någon exploatör då den allmänna platsmarken ska byggas ut.

Ekonomiska konsekvenser för exploatörer

Exploatörerna kommer att få kostnader för att förvärva de blivande fastigheterna samt tillhörande förrättningskostnader. De kommer även att få kostnader i form av utbyggnad av den allmänna platsmarken såsom gator, gång- och cykelväg, groddamm, dagvattenanläggningar, svackdiken, trädplanteringar med mera. Kostnader för ledningsflyttar samt även flytt av gång- och cykelvägen mot Munkegärde. Kostnader för att bygga om Lasarettet 1:s dagvattendamm. Kostnader för att göra erforderliga markförstärkningar kommer exploatörerna också att behöva stå för inom hela planområdet där så erfordras. Exploatörerna kommer stå kostnad för bergssprängning och eventuell bergssäkring för att förhindra blocknedfall. Även kostnader för ombyggnation av korsningen vid Marstrandsvägen, nya trafikljus inklusive signaloptimering samt utbyggnad av ny koppling för gång och cykel över Marstrandsvägen med tillhörande gång- och cykelbana på södra sidan av Marstrandsvägen för att koppla samman med befintlig gång- och cykelbana. Sedan tillkommer utbyggnaden av den egna kvartersmarken som i sin helhet kommer att bekostas av exploatörerna själva.

Illustration som visar de tre föreslagna fastigheterna inom planområdet samt den del av fastigheten Lasarettet 1 (grön yta) som föreslås lösas in av kommunen för att anlägga gata.

PLANAVGIFT

Kommunen kommer inte att ta ut någon planavgift. Kostnaden för upprättande av detaljplan har reglerats i ett plankostnadsavtal med de två exploatörerna Biltema Real Estate AB och Max Burgers AB.

INLÖSEN

Kommunen får kostnader i form av inlösen av ett mindre markområde av Lasarettet 1, se grön yta i illustrationen ovan, som är planlagt som allmän platsmark gata. Denna kostnad vidarefaktureras sedan till berörd exploatör, som är den som i slutändan får stå för kostnaden.

DRIFT ALLMÄN PLATS

Kommunen får ökade kostnader för drift och underhåll av allmän plats.

För att kompensera för ökade årliga driftkostnader för skötsel av markområden kring dagvattenanläggningarna, föreslås att exploatörerna ska betala en engångsersättning motsvarande driftkostnaden för den långsiktiga förvaltningen. Detta beror på att merparten av dagvattenanläggningarna, som normalt sett är placerade inom kvartersmark, nu är placerade inom allmän platsmark.

DRIFT VATTEN OCH AVLOPP

Kommunen får ökade kostnader för drift och underhåll av allmänna VA-anläggningar, inklusive dagvattenanläggningar.

GATUKOSTNADER

Kostnader för utbyggnad av allmän platsmark, s.k. gatukostnader, ska i sin helhet betalas av exploatörerna. Om byggrätten längst österut inte har sålts eller markanvisats till någon exploatör då den allmänna platsmarken ska byggas ut kommer kommunen att få kostnader för att bygga ut delar av den allmänna platsmarken.

ORGANISATORISKA FRÅGOR

MARKÖVERLÅTELSE- OCH GENOMFÖRANDEAVTAL

Kungälvs kommun äger i stort sett all mark inom planområdet och kommer att sälja de blivande fastigheterna till respektive exploatörer genom att ingå både marköverlåtelse- och genomförandeavtal. Dessa avtal kommer till exempel att reglera köpeskilling, genomförandefrågor, tidsfrister, hävningsklausuler och vitesföreläggande. Avtalet kommer även reglera de årstidsanpassningar som krävs under exploateringen för att ta hänsyn till de naturvärden som har hittats i området.

MARKANVISNING

Sedan tidigare finns ett undertecknat markanvisningsavtal med Biltema Real Estate AB (signerat 2023-01-24) som är giltigt under 24 månader eller till dess att ett marköverlåtelse- och genomförandeavtal tecknas. Ett tilläggsavtal till markanvisningsavtalet träffades 2025-01-15 vilket innebar att markanvisningen förlängdes med ytterligare 24 månader. I markanvisningsavtalet reglers villkor för markanvisningen samt på en övergripande nivå även hur kostnader ska regleras i genomförandeskedet.

TIDPLAN

Genomförande av detaljplanen beräknas påbörjas så snart detaljplanen vinner laga kraft. Detaljplanen beräknas antas fjärde kvartalet 2025. Utbyggnad av den allmänna platsmarken kan preliminärt påbörjas under 2027 och bör utföras innan utbyggnad av verksamheterna sker. Om det är fysiskt möjligt kan utbyggnad av den allmänna platsmarken, så som gator och

dagvattendammar, flytt av ledningar med mera ske samtidigt som utbyggnaden av kvartersmarken. Verksamheterna förväntas stå klara 2029 eller senast innan genomförandetiden har löpt ut.

KULTURVÄRDEN

RIVNINGSFÖRBUD

Inte aktuellt i denna detaljplan.

BEVARANDEKRAV

Inte aktuellt i denna detaljplan.

PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING

FASTIGHETSBILDNINGSLAG (1970:988)

Vid planens genomförande kommer ny- och ombildning av fastigheter och ev. tillskapande av nya officialservitut att aktualisera fastighetsbildningslagen.

LEDNINGSRÄTTSLAG (1973:1144)

Om berörda ledningar inom planområdet tryggas genom att ledningsrätt tillskapas, kommer ledningsrättslagen aktualiseras.

VATTENVERKSAMHET (MB 1998:808)

Om plangenomförandet innebär förändrade grundvattennivåer skulle det kunna kräva tillstånd om vattenverksamhet. Detta bedöms inte vara relevant i de delar av planområdet som utgörs av lera, men kan komma att behövas där sprängning ska utföras. Eventuella tillstånd ska finnas på plats innan exploatering kan påbörjas.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET (MB 1998:808)

Dagvattenanläggningar utgör en s.k. miljöfarlig verksamhet, och ska före inrättandet anmälas till den kommunala nämnd som har ansvar för miljö- och hälsoskyddsfrågor i kommunen.

UPPLYSNINGAR

Bygglov samt marklov söks hos miljö- och byggnadsnämnden i Kungälvs kommun.

Berörd fastighetsägare eller nyttjanderättshavare ansöker om och bekostar samtliga erforderliga tillstånd (till exempel bygglov, tillstånd enligt miljöbalken mm) som erfordras för verksamhet och/eller för åtgärder inom detaljplanen. Respektive tillståndsmyndighet tar ut en avgift enligt taxa för att behandla tillståndsansökan.

PLANERINGSUNDERLAG

KOMMUNALA PLANERINGSUNDERLAG

GÄLLANDE DETALJPLANER

- Kungälvs sjukhus, 1753 + 1753a, laga kraft 1988-01-21, ändrad 2017-12-11
- Kongahälla Östra, 1811, laga kraft 2016-07-14

GRUNDKARTA

- Grundkarta 2025-04-30

ÖVERSIKTSPLAN

- ÖP2010

MILJÖBEDÖMNING

- Undersökning av betydande miljöpåverkan för Gärdet 1:1, 2023-05-04
- Länsstyrelsens yttrande om undersökning av betydande miljöpåverkan tillhörande Detaljplan för Gärdet 1:1, 2023-05-30

ÖVRIGA KOMMUNALA STYRDOKUMENT

- VA-plan, 2023
    - Del 1 – Dagvattenpolicy
    - Del 2 – Dagvattenhandbok
    - Del 3 – Åtgärdsförslag
- Grönplan, 2006
- Näringslivsstrategiskt program, 2023
- Mobilitetspolicy, 2023
    - Parkeringsnorm, del av mobilitetspolicy

UTREDNINGAR

- Förprojektering, ALP Markteknik 2025-04-14
- Geoteknik – förprojektering, Awer Sverige AB 2025-04-04
- Markmiljöteknisk markundersökning, PE teknik och arkitektur, 2025-02-13
- Naturvärdesinventering för Gärdet 1:1, Kungälvs kommun, Jakobi Sustainability AB, 2024-09-18
- Arkeologisk undersökning, Bohusläns museum, 2024-12-02
- PM Geoteknik/Bergteknik, Awer Sverige AB, 2024-11-15
- Markteknisk undersökningsrapport Geoteknik, Awer Sverige AB, 2024-11-15
- Trafikutredning, Norconsult AB, 2024-01-11
- Studie gångpassage över Marstrandsvägen, Norconsult AB, 2025-02-20
- Dagvattenutredning, ALP Markteknik AB, 2025-04-09
- VS-utredning, ALP Markteknik AB, 2025-04-09
- Riskutredning, Norconsult AB, 2023-10-19
- Luftutredning för Kungälvs stadskärna, COWI AB, 2024-06-20

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

KOMMUNALA

DETALJPLAN

Aktuellt område omfattas av stadsplan nr 1753+1753a, lagakraftvunna 1988 och 2017 anger området i sin helhet som ”park eller plantering”. Den södra delen av området har även bestämmelsen ge – Speciella geotekniska förhållanden. Detta hänvisar till att markstabiliteten enligt de utredningar som gjorts är särskilt låg i denna del av planområdet.

Detaljplanen söder om planområdet, 1811, vann laga kraft 2016-07-14. Inom denna plan har angränsande del av Marstrandsvägen planlagts för genomfartstrafik. Det är på denna yta den nya gatan i planområdet ansluter.

PLANBESKED

Denna detaljplan gavs positivt planbesked av kommunstyrelsen 2022-04-27, för att upprätta en ny detaljplan för handel på fastigheten Gärdet 1:1.

Det finns ett positivt planbesked för att bygga ut på sjukhusområdet, med möjlighet till flera nya byggnadskroppar. Detaljplan för sådan utbyggnad har ännu inte påbörjats.

ÖVERSIKTSPLAN

Gällande översiktsplan 2010, lagakraftvunnen 2012, anger delar av området som närströvområde.

I översiktsplanen nämns att områden för verksamheter bör utvecklas, och skapas, gärna i anslutning till E6 och i områden som kan försörjas med kollektivtrafik.

ÖVRIGA KOMMUNALA STYRDOKUMENT

Nedan beskrivs kort de kommunala styrdokument som har haft störst påverkan på detaljplanen:

Näringslivslivsstrategi för Kungälvs kommun 2035 anger bland annat att kommunen ska göra det enkelt att driva företag och stärka näringslivets förutsättningar i kommunen och att Kungälvs kommun ska vara en del av en storstadsregion i Europa som har ett mycket gott klimat för företagande och innovation. Att möjliggöra för företag att expandera i kommunen bedöms vara i linje med näringslivsplanens syfte och målsättning.

I grönplan för Kungälvs kommun från 2006 beskrivs principer för olika typer av grönområden i staden. Naturmiljön inom och i anslutning till planområdet definieras som stadsdelspark, vilket beskrivs som vardagens rekreationslandskap. I grönplanen beskrivs även att marken inom planområdet skulle kunna vara del av en grön korridor genom staden.

I kommunens mobilitetspolicy beskrivs hur kommunen ska kunna arbeta systematiskt med mobilitet och trafik för att åstadkomma en mer hållbar utveckling. Strategierna för att nå ett mer hållbart resande är:

- Att påverka människors attityder och beteenden i riktning mot ett mer hållbart resande.
- Hållbar planering, som ger förutsättningar för ett effektivare resande.

Kungälvs VA-plan som även hanterar dagvattenhantering i kommunen har beaktats i VS-utredningen och dagvattenutredningen, vid framtagande av föreslagna lösningar gällande VS- och dagvattenhantering inom området.

RIKSINTRESSEN

E6 innefattas av riksintresse för kommunikation.

Det aktuella planområdet ligger inte inom något annat riksintresseområde och bedöms inte heller påverka något riksintresse beläget utanför planområdet.

HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN

JORDBRUKSMARK

Del av planområdet har tidigare använts som åkermark. Ytan är liten och har inte pekats ut som värdefull åkermark. Den ligger också på ett relativt långt avstånd från övriga jordbruksytor och gårdar i närheten, vilket gör den svårbrukad. Dess fragmentariska karaktär gör att marken saknar ekonomiskt värde som jordbruksmark, och det finns inget intresse av att använda den i jordbruket. Idag brukas inte ytan, utan slås endast årligen av kommunen för att den inte ska växa igen. I gällande detaljplan är ytan angiven som park, vilket gör att området inte längre betraktas som jordbruksmark.

OEXPLOATERADE OMRÅDEN

Området är idag inte exploaterat, och de ytor som tas i anspråk för nya verksamheter består idag av en mindre skogbevuxen kulle, den tidigare jordbruksmarken, samt den oanvända ytan med gräs och annan växtlighet mellan Marstrandsvägen och sjukhuset. Området har begränsad användning idag och del av det används för rekreation. Gångvägen genom området bedöms vara av stor betydelse för allmänheten och ska finnas kvar. I övrigt bedöms området i sin nuvarande utformning inte vara av stort allmänt intresse, medan yta för handel och verksamhet i lämpliga lägen prioriteras. Exploateringen följer kommunens näringslivsstrategi.

MILJÖKVALITETSNORMER

LUFT

E6 är den största källan till luftföroreningar i Kungälv.

I Luftutredning för Kungälvs stadskärna, COWI juni 2024, har fordonstrafikens orsakande av kvävedioxid (NO_2) och partiklar (PM_{10}) studerats och beräknats. Värdena för kvävedioxid klarar med marginal miljökvalitetsnormer inom planområdet och även miljökvalitetsmålet frisk luft. Kvävedioxid utgör utsläpp från förbränningsmotorer och i takt med att fordonsflottan föryngras och elektrifieras kommer halterna generellt att sjunka trots ökad biltrafik. Vad gäller partiklar så är de kopplade till exempelvis däckslitage och ökar därför när trafikmängder blir större. EU-gränsvärden för partiklar bedöms också klaras också inom planområdet.

VATTEN

Primär recipient för dagvattnet från planområdet är Komarksbäcken. Komarksbäcken utgör inte i sig själv en vattenförekomst utan ingår i avrinningsområdet för Nordre Älv cirka en kilometer söder om planområdet. Kungälvs kommun har dock gjort en inventering även av kommunens mindre vattendrag, som indikerar en mycket stor påverkan från dagvatten och höga metallhalter i vattnet. I Komarksbäcken finns också dokumenterad förekomst av havsöring.

Nordre Älv är idag klassad till måttlig ekologisk status, men enligt miljökvalitetsnormen ska god ekologisk status uppnås, med några undantag som redovisas i dagvattenutredningen.

God kemisk ytvattenstatus skall uppnås. Vattenförekomsten uppnår inte god kemisk status avseende PFOS, PBDE kvicksilver och kvicksilverföreningar som samtliga omfattas av undantag. Övriga undersökta ämnen uppnår god status.

NATUR

Naturmiljön inom planområdet utgörs främst av gammal åkermark med ädellövskog av ek och hassel i norr och en motorväg i söder samt Kungälv sjukhus i öst. Det förekommer även rikligt med berg i dagen på impediment där trädslag av flera sorter förekommer.

En naturvärdesinventering har utförts av Jakobi 2023-10-11. 2024 kompletterades inventeringen med fördjupad inventering av fåglar, groddjur och kräldjur samt kartläggning av övervintringsmiljöer för grod- och kräldjur. I inventeringen avgränsades 4 naturvärdesbiotoper, samtliga med klass 3 – påtagligt naturvärde.

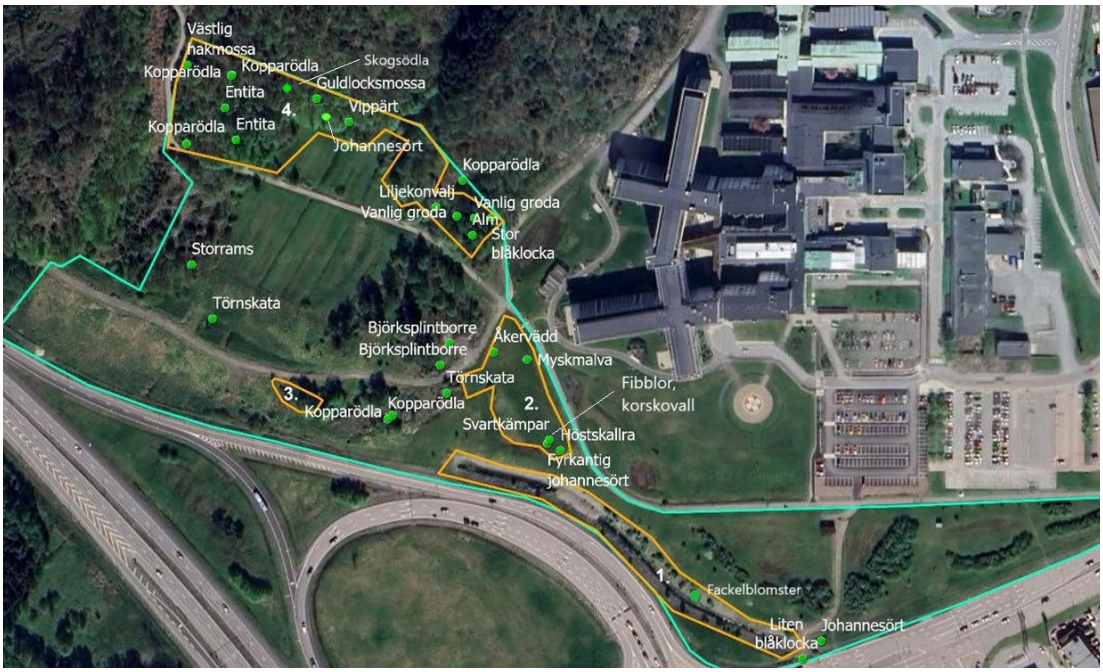

Illustration från naturvärdesinventeringen som visar utpekade naturvärdesbiotoper och fynd av naturvårdsarter i området.

Komarksbäcken (1) rinner precis utanför planområdets gräns. Baserat på resultaten från ett elprovfiske år 2021 finns både öring och storspigg i vattnet.

Natutvärdesbiotop 2 utgörs av en anlagd slåtteräng med blommande växter som är viktig för pollinerare. Ängsblommorna såddes 2020 efter att ytan använts som etableringsyta vid utbyggnaden av sjukhuset. Ängsblommor kan sås på nytt om ingrepp behöver göras i ytan.

Naturvärdesbiotop 3 utgörs av ett mindre småvatten/lugnflytande dike intill E6 med naturlig vegetation och omgivande översvämningsmark.

Naturvärdesbiotop 4 sammanfaller till viss del med en tidigare inventering där skogsstyrelsen markerat del av skogsområdet i anslutning till planområdet som ett område med naturvärden.

Naturvärdesobjekt som identifierades och avgränsades som ”Värdeelement” var tolv stycken, spridda över projektområdet. 11 rödlistade arter noterades under inventeringarna. Av grod- och kräldjur noterades vanlig groda, åkergroda, skogsödla och kopparödla vilka är fridlysta.

Under häckfågelinventeringen som utfördes 2024 har 34 arter ansetts häcka, eller troligen häcka inom eller i närliggande miljö till inventeringsområdet. Några av dessa arter har pekats ut som prioriterade och därmed får de inte störas under deras häckningsperiod enligt 4 punkten, 4 § artskyddsförordningen. Både entita och grönsångare har noterats med ett häckande par vardera i anslutning till planområdet. Då arternas anses häcka utanför planområdet bedöms inte

4§ punkt 1-3 i artskyddsförordningen aktiveras. Däremot var båda observationerna på platser utanför planområdet, och de anses därmed inte påverkas av 4§ punkt 1 - 3 artskyddsförordningen.

Under grod- och kräldjursinventeringen noterades yngel och rom av åkergroda, och vanlig groda. Åkergrodan hittades i det småvatten nära E6 som markerats ut som naturvärdesbiotop 3. Vanlig groda noterades på några platser inom planområdet samt i de två dagvattendammarna som anlagts vid sjukhuset. Åkergroda är skyddad enligt 4a§ artskyddsförordningen, vilket bland annat innebär förbud mot att avsiktligt döda djur eller skada viloplatser och fortplantningsområden.

Av kräldjur noterades kopparödla samt ett flertal lämpliga fortplantnings- och övervintringsmiljöer. Kopparödla är skyddad enligt 6 § artskyddsförordningen, vilket innebär förbud mot att döda individer, men däremot är artens livsmiljöer inte skyddade.

I naturvärdesinventeringen pekades ett antal objekt ut som skulle kunna omfattas av generellt biotopskydd. Dessa avser diken, småvatten och stenmurar i jordbruksmark, men då planområdet inte längre används som eller klassas som jordbruksmark, utan i tidigare detaljplan är planlagt som park omfattas dessa objekt inte av det generella biotopskyddet. Således krävs ingen särskild dispens för exploatering som berör dessa objekt.

Inom det inventerade området finns en tall som beräknas vara äldre än 200 år och som därmed klassas som ett särskilt skyddsvärt träd.

Inom området finns mindre spridda bestånd av de invasiva arterna blomsterlupin och kanadensiskt gullris.

MILJÖ

DAGVATTEN

Detaljplaneområdet avvattnas idag i huvudsak via öppna diken till Komarksbäcken. Komarksbäcken är kulverterad under E6 och söder om planområdet, men förbi planområdet leds vattendraget genom ett stort öppet dike. Diket anlades 2017 för att fungera som fördröjning vid högflöden.

Planområdet kan delas in i två huvudsakliga delområden – västra och östra delen, med en smal sektion emellan. Västra delen av planområdet är idag huvudsakligen ängsmark med inslag av träd- och buskvegetation samt ett par bergknallar som höjer sig över omgivningen. En otrafikerad grusväg och en asfalterade gång- och cykelväg genomkorsar området. Avvattning sker idag via diken och ett antal diffusa ytledes släppunkter som ansluter till E6:ans vägdike, vilket avleds till den kulverterade delen av Komarksbäcken.

Östra delen är mer flack ängsmark, även här med inslag av träd- och buskvegetation. Dräneringsledningar finns anlagda i gräsytorna. Dessa mynnar i utlopp, antingen direkt eller via vägdiket längs Marstrandsvägen, till det stora diket vis Komarksbäcken. Det finns också en genomkorsande dagvattenledning som sörjer för angränsande områdens avvattning.

MARKAVVATTNINGSFÖRETAG

Två markavvattningsföretag ligger i detaljplaneområdets närhet. Det ena uppströms i Komarksbäcken och det andra omfattar ett biflöde i öster som mynnar i Komarksbäcken nedströms planområdet. Dagvattenhanteringen inom aktuell detaljplan har därmed endast potential att påverka befintliga markavvattningsföretag indirekt och då genom dämning till följd av ökade flöden och/eller partikulärt material som sedimenterar i bäcken, vilken fördröjning och rening av dagvattnet inom detaljplaneområdet bedöms förhindra. Ingen påverkan på markavvattningsföretagen bedöms därför uppstå till följd av detaljplanen.

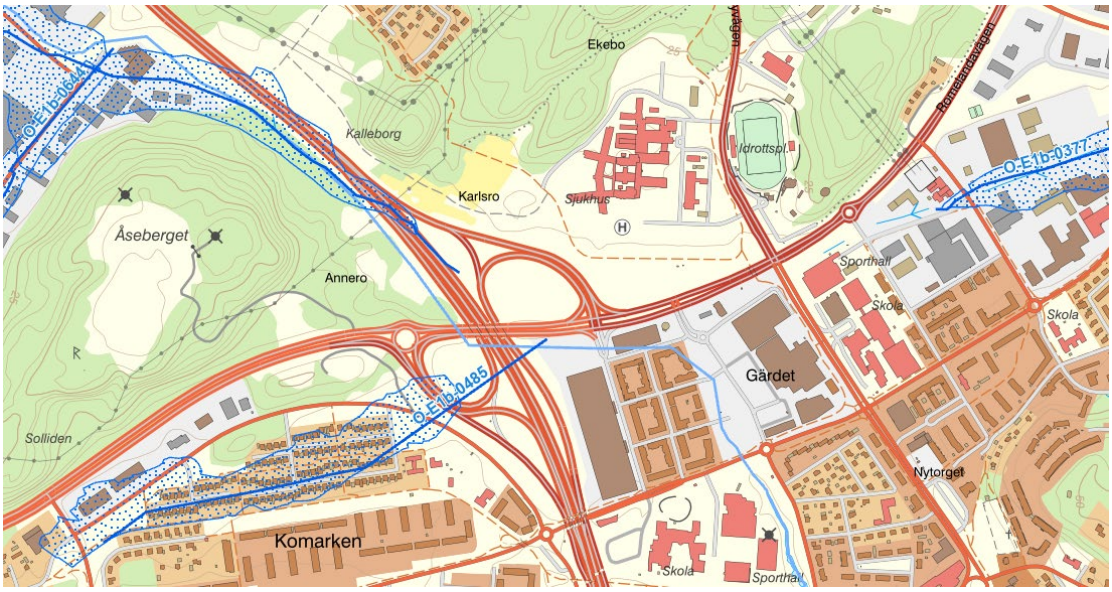

Karta som visar närliggande markavvattningsföretag.

FÖRORENINGAR I MARK OCH VATTEN

Ingen miljöfarlig verksamhet har bedrivits inom eller i nära anslutning till planområdet. Planområdet har historiskt använts som jordbruksmark och en mindre gård har legat i området. När bostadshuset revs eldades del av rivningsavfallet upp. Jordbruksmarken har succesivt minskats och ersatts av parkyta i och med utbyggnaden av Kungälv och sjukhuset. Föreslagen verksamhet inom området i form av sällanköpshandel, kontor, restaurang och snarlika verksamheter bedöms motsvara riktlinjerna för Mindre Känslig Markanvändning (MKM).

En miljöteknisk markundersökning har genomförts av PE i januari 2025 för att utreda eventuella markföroreningar i området. Efter tidigare markmiljöbedömning beslutades att en provtagning i det översta jordlagret i sammanlagt 24 provgropar utspridda över området. Dessutom gjordes ett särskilt prov i området för den tidigare brandplatsen.

Resultatet från analyserna av jordproverna uppvisar inga halter överskridande Känslig Markanvändning (KM). Samtliga delområden överskrider Naturvårdsverkets riktvärde för MRR avseende bly, vilket innebär vissa restriktioner om de berörs av tekniska schakt. Detta troligen till följd av äldre utsläpp från blyhaltig bensin.

Med hänsyn till de låga halterna inom undersökningsområdet bedöms risken för människors hälsa och miljön vara låg vid den planerade markanvändningen och föreslagen exploatering kan utföras utan hinder.

HÄLSA OCH SÄKERHET

OMGIVNINGSBULLER

Höga bullernivåer finns på platsen, då den ligger intill E6 och Marstrandsvägen, men ytan kommer endast att användas till parkering och verksamhet som inte ställer krav på utvändiga bullernivåer. Även närheten till sjukhusets helikopterplatta kan medföra höga bullernivåer, men det handlar endast om ett fåtal starter och landningar årligen.

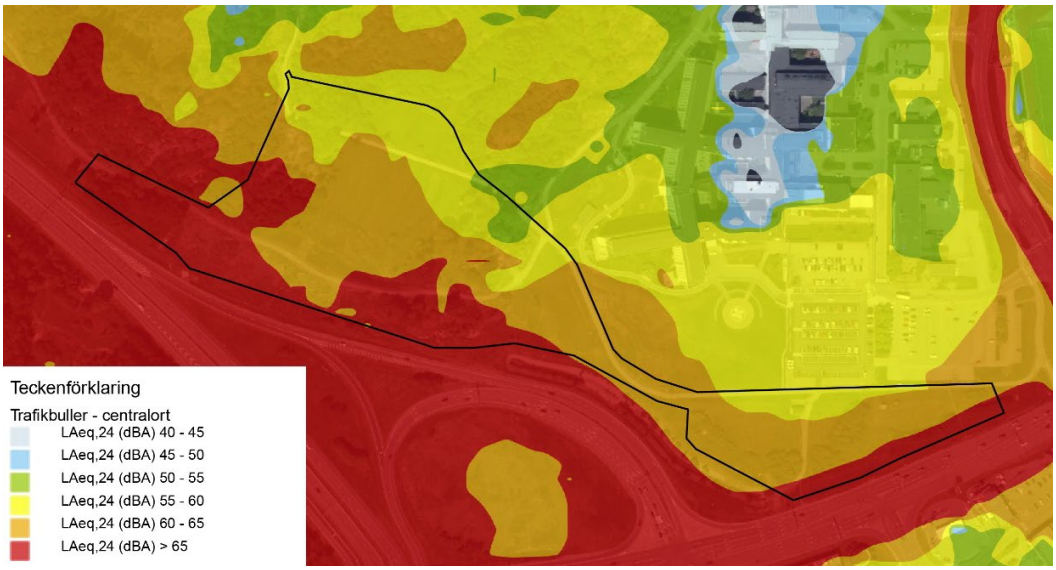

Utdrag från bullerkartering avseende ekvivalenta bullernivåer där planområdet är markerat.

RISK FÖR OLYCKOR

Riskutredningen som gjorts av Norconsult, 2023 utgår från E6 som farligt godsled och har beräknat både individrisk och samhällsrisk för planområdet. Marstrandsvägen är varken utpekad som rekommenderad primär eller sekundär väg för transport av farligt gods men transporter kan fortfarande ske till och från verksamheter längs vägen.

Enligt länsstyrelsens riskpolicy ska risker beaktas vid all samhällsplanering som sker inom 150 meter från transportled med farligt gods.

Riskberäkningarna visar att det så kallade ALARP-området, det område där åtgärder ska vidtas, sträcker sig fram till cirka 110 meter från E6. Detta område bör inte inbjuda till stadigvarande vistelse. Parkering anses inte inbjuda till stadigvarande vistelse och är därför acceptabelt inom 110 meter från E6. Från E6:ans påfartsväg är individrisken acceptabel inom hela området.

Åtgärder för att förebygga skador vid olyckor är att byggnaderna ska utformas så att de kan motstå eller fördröja konsekvenserna som de dimensionerande olyckorna kan leda till.

RISK FÖR ÖVERSVÄMNING

Det är drygt 24 ha mark som har sin skyfallsavrinning via detaljplaneområdet. Allt flöde kommer norr ifrån. Det uppströms området består mestadels av naturmark och sjukhusområdet men också en mindre del av ett bostadsområde. En del översvämningar sker i området vid ett skyfall, vilket till största del beror på att uppströms liggande område har sin avrinning via detaljplaneområdet. Men eftersom området är oexploaterat idag innebär det inga skador på byggnader eller andra konsekvenser. Skyfallsflöden avleds från området ytledes via en rad utloppspunkter längs med detaljplanens södra gräns. Detaljplaneområdet genererar, med dagens utformning, vid ett 100 års regn med klimatfaktor 1,0 ett maxflöde på 701 l/s. För jämförelse kan nämnas att ett 100 års regn med klimatfaktor 1,4 alstrar ett maxflöde på 1000 l/s.

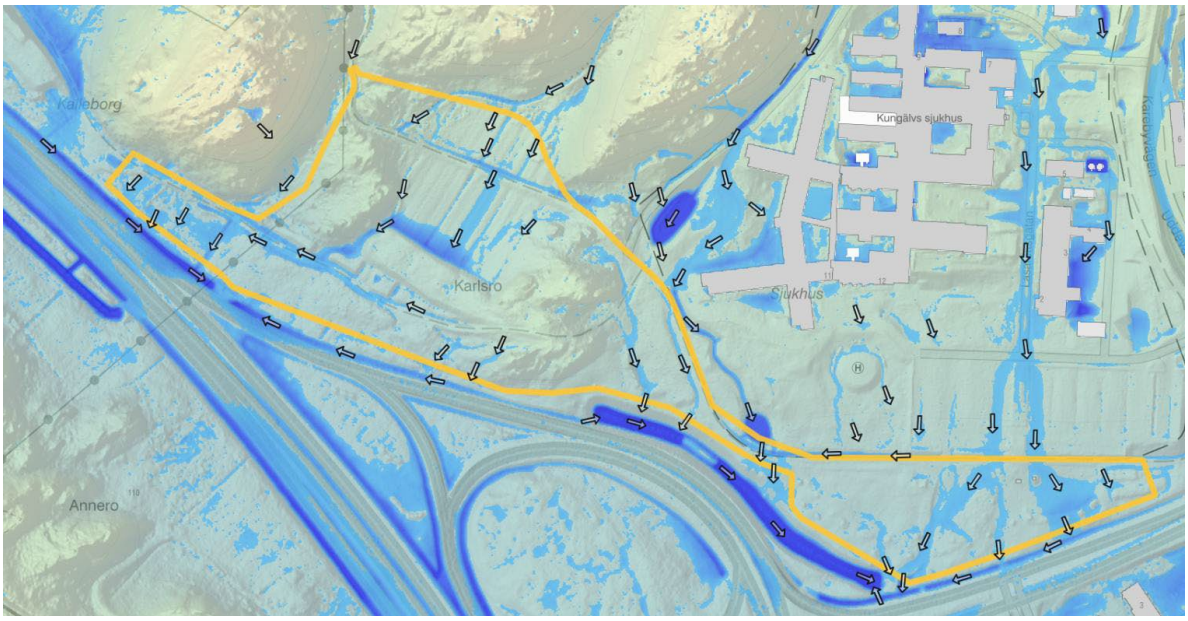

Illustration från dagvattenutredningen som visar maximalt vattendjup idag vid ett 100 års regn utan klimatfaktor.

RISK FÖR RADON

Ingen markradonmätning har utförts i samband med den geotekniska undersökningen. Detta då kommunens kartering för radonrisk klassar större delen av området som låg eller normalrisk. Enligt kartmaterial från SGU har ytbeskaffenheten låg genomsläpplighet. Risken för radon vid exploatering bedöms vara låg för byggnader som grundläggs på lera. Nya fyllnadsjordar under planerade byggnader ska även undersökas för markradon innan grundläggning.

Byggnader inom lågriskområde kan normalt utföras utan särskilda skyddsåtgärder. Inom normalriskområde behövs i normalfallet radonskyddande konstruktion medan radonsäker konstruktion kan behövas inom högriskområde.

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

Planområdet består främst av tidigare åkermark och gräsytor, med två mindre bergskullar i de västra delarna. Strax utanför planområdet finns en högre bergstopp som reser sig ca 30 meter över omkringliggande mark. En geoteknisk utredning har utförts av Awer 2023 och kompletterats november 2024.

MARKFÖRHÅLLANDEN

Ytbeskaffenheten enligt jordartskartan från SGU (nedan) består främst av glacial lera (gul) i norra delarna av planområdet följt av postglacial lera (beige) i södra delarna av planområdet närmare Marstrandsvägen och E6:an. I väster delas planområdet av ett bergparti i sydlig-nordlig riktning. Markytekarteringen från SGU stämmer relativt väl överens med utförda undersökningar. Jorddjupen enligt jorddjupskartan varierar mellan 3 och 20 meter, där jorddjupen ökar generellt från nordväst mot sydöst.

Bild: Jordartskarta. (Källa: SGU, 2023). Gul och beige – lera, röd - berg

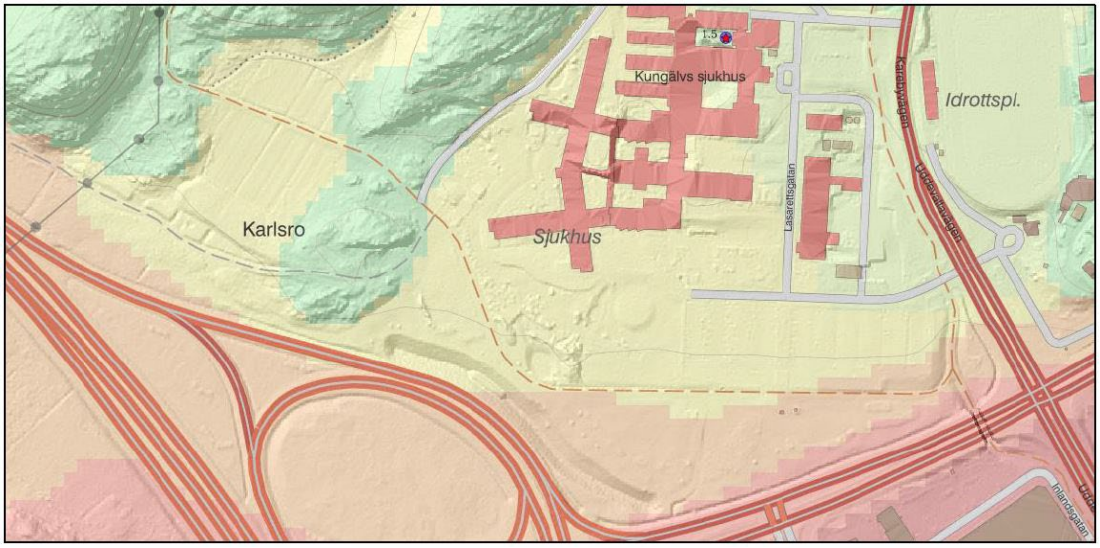

Bild: Jorddjupskarta. (Källa: SGU, 2023). Grön - 0 m, gul – 3-5 m, orange – 5-10 m, rödorange - 10-20 m.

Baserat på utförda undersökningar bedöms jordprofilen generellt bestå av ett mulljordstäcke ovan naturligt lagrad lera följt av friktionsjord på berg.

Lerans mäktighet varierar inom planområdet och är som mäktigast omkring planområdets sydöstra del. Naturligt lagrad jord består av lera vars mäktighet är mellan ca 3 - 29 meter och har överst utvecklat en 1 - 2 meter mäktig torrskorpa. Leran beskrivs som siltig och gyttjig. Den är registrerad som mellan-/högsensitiv och kvick, där kvicklera påträffats vid 3 meter djup kring åkermarken i väster och från 4 meter djup och nedåt omkring gräsytorna i områdets östra delar. I de östra delarna är lerans djup mellan 3 - 15 meter.

Skjuvhållfastheten hos leran ökar generellt mot djupet och klassificeras som mycket låg till låg. Området får inte bebyggas utan förstärkningar och geoteknisk sakkunnighet som stöd. En förprojektering har gjorts där markförstärkningsåtgärder föreslås för planförslaget.

Under leran vilar ett tunt friktionsjordstäcke på berg. Bergöverytan har påträffats vid ca 8 - 18 meters djup under markytan, med lägst djup i områdets västra delar. Berggrunden ligger som

djupast längst i planområdets sydöstra delar där sonderingar som djupast drivits till ca 29 - 30 meter innan sonderingsstopp.

I en punkt i planområdets sydöstra hörn har fyllning bestående av grus, silt, sand och slagg påträffats. Fyllningens mäktighet bedöms vara 4 m och erhåller mycket hög organisk halt.

Ett platsbesök utfördes oktober 2024 för att kartera erosion. Det kunde konstateras att det finns diken samt dammar inom och i anslutning av planområdet, men ingen pågående erosion bedömdes föreligga. Diket som sträcker sig längs planområdets södra gräns är skyddat mot erosion med rundsten samt är markförstärkt med KC-pelare. Dagvattendammar har naturligt erosionsskydd i form av vass.

BERGTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

Enligt SGU:s bergartskarta tillhör berget i området Idefjordenterrängen och omfattar en metamorf yt- och intrusivbergart, som är av Svekonorvegisk ålder (1,59–1,52 miljarder år). Berggrunden definieras av tonalit-granodiorit (brun) med en kvarts-fältspat-glimmersammansättning.

Avseende bergtekniska stabilitetsförhållanden bedöms risken för ras inom planområdet som låg. Det har observerats att i anslutning till planområdet förekommer bergslänter med en geometri och/eller sprickmönster som skulle kunna bidra till att block faller ut, särskilt i samband med markvibrationer eller ändringar i släntgeometrier där släntlutningen överstiger 1:1. Det har även observerats blockutfall för befintliga förhållanden, vilket är ett tecken på pågående rörelser i bergslänten. Dessa befintliga bergslänter intill planområdet kan utan förstärkning eventuellt orsaka problem för framtida byggnader och entreprenadarbeten i form av blockutfall och ras.

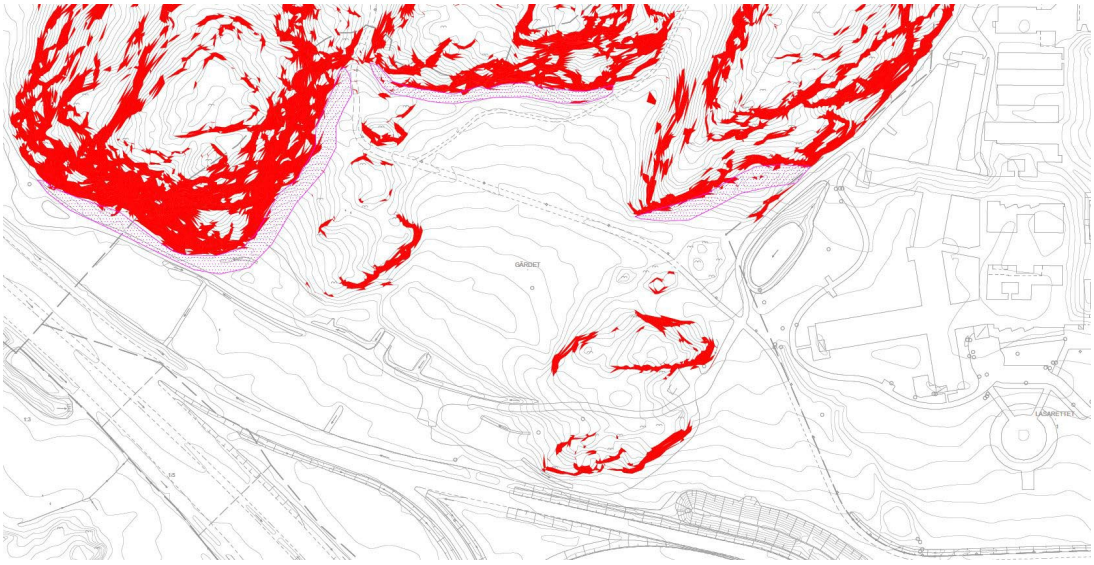

Bild: Röd - riskzon bergstabilitet, rosaprickig – zon med observerade blockutfall

HYDROLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

Flertalet grundvattenrör har nu och tidigare installerats inom planområdet. Utförda mätningar visar att grundvattennivån antingen följer terrängen i läge med markytan eller är belägen strax under/över markytan. Byggnader med källare i området måste kontrolleras mot upplyftande krafter på grund av grundvattenytans relativt höga höjder.

KULTURMILJÖ

Inga byggnader finns inom planområdet och inte heller andra anläggningar som bedöms vara värdefulla ur kulturmiljösynpunkt.

FORNLÄMNINGAR

En arkeologisk utredning har utförts av Bohusläns museum i november 2024. Vid utredningen framkom två tidigare okända forn- och kulturlämningar. Dessa utgörs av ett boplatsområde (L2024:8802) och en bytomt/gårdstomt (L2024:8804). Boplatsområdet undersöktes och togs bort inom ramen för den arkeologiska utredningen och bytomten/gårdstomten bedöms inte utgöra en fornlämning, utan en övrig kulturhistorisk lämning.

Länsstyrelsen har därmed ur antikvarisk synpunkt inget att erinra mot att den berörda marken används för avsett ändamål.

Direkt utanför planområdet i väster finns en sedan tidigare känd kulturlämning i form av uppgift om en fornborg, L1967:4924. Vid den arkeologiska utredningen konstaterades att den inte utgör fornlämning, utan har klassats som en övrig lämning, med status ingen antikvarisk bedömning.

FYSISK MILJÖ

BEFINTLIG BEBYGGELSE

Planområdet är idag obebyggt. En mindre gård med ett enbostadshus och några komplementbyggnader stod på kullen i området fram till 2015, då det revs.

Närmsta bebyggelse är sjukhuset, där byggnadskroppen närmast planområdet bland annat innehåller patientrum.

På andra sidan Marstrandsvägen ligger närmast ett parkeringshus i tre plan och bortanför det flerbostadshus och Kongahälla köpcentrum.

Norr om planområdet, avskilt av ett skogsparti, ligger Munkegärde med villabebyggelse.

Foto på den del av sjukhuset som ligger närmast planområdet.

Foto från planområdet på bebyggelsen tvärs över Marstrandsvägen, inklusive det parkeringshus som avskärmar planområdet från befintliga bostadshus.

STADSBILD / LANDSKAPSBILD

Området är väl synligt från E6 och innebär en entré till Kungälv norrifrån. Idag syns träd och ängsmark från motorvägen, men efter exploateringen ersätts detta med bebyggelse och parkeringsytor och byggnad för handel. Upplevelsen av landskapsbilden bör studeras vidare.

Foto på planområdet från E6.

GRÖNSTRUKTUR

Idag består hela planområdet av grönytor, med ängsmark, en mindre skogsdunge och de skogsbryn som tangerar planområdet. Ett skogsområde angränsar till planområdet i norr. I kommunens grönplan är skogen markerad som en stadsdelspark. Där beskrivs också en ambition om att anlägga och bibehålla gröna stråk genom staden, där ett sådant stråk skulle kunna gå genom centrala Kungälv och vidare mot Munkegärde. Det hade varit positivt om det vore möjligt att överbrygga Marstrandsvägen och bibehålla ett grönt stråk längs gång- och cykelvägen som går genom planområdet.

Stråket är dock redan brutet och stora barriärer i form av stora vägar och annan exploatering skiljer grönskan i planområdet från fortsatta grönstrukturer söder och väster om området.

För sjukhusets verksamhet är det av stor vikt att grönytor bevaras utanför vårdavdelningarna, då det har visat sig påskynda tillfrisknandet hos patienter om de har utsikt över grönytor snarare än över bebyggelse.

I Kungälvs grönplan anges att det vore önskvärt om en grön korridor med gångkoppling kan skapas som binder samman parken längs Komarksbäcken i centrum, via planområdet och vidare till skogen vid Munkegärde. Stråket är dock redan brutet med vägar och bebyggelse utanför området.

TOPOGRAFI

Marken i planområdet sluttar ner mot E6 i en jämn sluttning, med ca 9 m höjdskillnad från lågpunkten vid E6 och skogsbrynet i norra delen av planområdet. I norra delen av planområdet finns också två mindre bergsknallar, där det tidigare legat en gård på en av dem. En hög klippbrant gränsar till planområdet i norr, men denna ligger utanför plangränsen.

Den södra delen av planområdet sluttar ner mot Marstrandsvägen med en relativt flack lutning.

SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

BARNPERSPEKTIV

Inga ytor specifikt ämnade för barn finns inom planområdet idag, men både gång- och cykelvägen genom området och det angränsande rekreationsområdet används av både barn och vuxna.

TILLGÄNGLIGHET

Området är idag svårt att nå med bil, men dess flacka topografi ger förutsättningar för god tillgänglighet.

TRYGGHET

En gångväg går genom planområdet, mellan centrala Kungälv och Munkegärde. Dess sträckning över obebyggd ängsmark och skog kan vara positivt ur rekreationssyfte, men kan även medföra viss känsla av otrygghet kvällstid.

REKREATION

Skogspartiet som tangerar planområdet i norr är i översiktsplanen markerat som ett närströvområde. Flera mindre gångvägar och stigar går genom skogen.

SERVICE

Ingen bebyggelse finns idag inom planområdet. Föreslagen bebyggelse kommer att bidra till en ökad handel och service för Kungälvs invånare.

Kungälvs sjukhus ligger intill planområdet och bedriver samhällsviktig verksamhet.

Söder om Marstrandsvägen finns ett stort utbud av handel och andra centrumverksamheter.

TRAFIK

GATUNÄT OCH BILTRAFIK

En mindre underhållsväg går genom planområdet parallellt med E6. Den tillkom då Kungälvsmotet byggdes om runt 2017 och användes av Trafikverket som arbetsområde/etableringsyta. Arbetet är slutfört och vägen används i begränsad utsträckning som promenadväg. I övrigt finns inga bilvägar i området idag.

Planområdet ligger i direkt anslutning till flera stora vägar. I väster ligger till av- och påfartsramper till europaväg E6. I söder ligger den kommunala vägen Marstrandsvägen, som är utformad med 6 - 9 körfält och ingen möjlighet för gång- och/eller cykeltrafik längs med vägen.

Trafikmängderna i området är idag störst längs E6 och Marstrandsvägen.

Illustrationen visar uppmätta trafikmängder på vägarna i området från trafikmätningar 2023.

Trafikverket är väghållare till E6, dess på- och avfartsramper samt Marstrandsvägen väster om korsningen till påfartsrampen. Vägar inom sjukhusets fastighet är enskilda. Övriga vägar i anslutning till planområdet är kommunala.

GÅNG-, CYKEL OCH MOPEDTRAFIK

En gång- och cykelväg går genom planområdet idag och förbinder Munkegärde med centrala Kungälv. Gång- och cykelvägen passerar under Marstrandsvägen i en gångtunnel vid korsningen mot Uddevallavägen. Ingen annan gångpassage finns över Marstrandsvägen, vilket innebär en omväg för de som ska från planområdet till exempelvis resecentrum eller Kongahälla.

Karta som visar gång- och cykelvägar i närområdet. Planområdet är markerat med svart linje.

Gående och cyklister är idag hänvisade till gångtunnel under Marstrandsvägen sydost om planområdet.

KOLLEKTIVTRAFIK

Resecentrum ligger ca 700 meter söder om planområdet. Det finns även några hållplatser för lokalbussar i anslutning till sjukhuset. Bussarna i området går främst längs med Uddevallavägen i nordsydlig riktning. Längs med Marstrandsvägen trafikerar i dagsläget Marstrandsexpressen.

Västtrafik i samarbete med Kungälvs sjukhus tittar på möjligheten att dra ytterligare busslinjer, med en hög turtäthet till sjukhuset. Detta skulle innebära en god koppling med kollektivtrafiken till området.

TEKNIK

VATTEN OCH AVLOPP

Befintliga ledningar för vatten och avlopp finns inom och i anslutning till planområdet. Det finns planer på omläggning av del av den vattenledning som går inom planområdet längs E6, i samband med en upprustning av ledningen.

BRANDVATTEN

Räddningstjänstens krav och önskemål på brandvatten överensstämmer med standarden för distribution av dricksvatten P114. Varuhus skall ha tillgång till brandpost med kapacitet 40 l/s inom 75 meter från entré. Det finns två befintliga brandposter i detaljplaneområdet, men de ligger för långt från föreslagen fastighet i väster. Den östra brandposten kan eventuellt användas för de två föreslagna fastigheterna i öster, men det är oklart om kapaciteten motsvarar 40 l/s, vilket innebär att ny brandpost troligen behövs även för de östra verksamheterna.

EL

Flera ledningar för el finns i området idag. En luftledning går genom planområdets norra del, och det finns planer på att denna ska grävas ner. Fram tills detta har genomförts krävs åtkomst för tillsyn av ledningen. I samband med nedgrävningen av luftledningen är det även möjligt att den starkströmsledning som går i planområdets västra del dras om i lämpligt läge.

En transformatorstation finns i områdets sydöstra del.

VÄRME

Ledningar för fjärrvärme finns idag i området och även en nätverksstation för fjärrvärme finns i områdets sydöstra del.

FIBER

Flera större ledningar för fiber går genom området i ett samlat stråk. Ledningarna är känsliga för påverkan och får inte utsättas för ökat tryck, eller annan påverkan, genom exempelvis tillkommande jordmassor trädplantering eller liknande. Parkering eller körbana bör inte placeras ovanpå ledningarna utan att förstärkningsåtgärd först genomförts. Ytterligare fiberledningar finns längs planområdets södra gräns.

KONSEKVENSER

FASTIGHETER OCH RÄTTIGHETER

I tabellen nedan beskrivs vilka fastighetsrättsliga och ekonomiska konsekvenser som uppstår för de olika fastigheterna inom planområdet.

Tabell 1. Konsekvenser för fastigheter och rättigheter

FASTIGHET/ RÄTTIGHET	FASTIGHETSRÄTTLIGA KONSEKVENSER OCH MARKÖVERFÖRINGAR	EKONOMISKA KONSEKVENSER FÖR FASTIGHETSÄGARE	
		KOSTNADER	INTÄKTER
Gärdet 1:1	• Det gula området på kartan nedan, bestående av kvartersmark, avstyckas till en ny fastighet, som sedan överlåts till en av exploatörerna. • Det blåa området på kartan nedan, bestående av kvartersmark, avstyckas till en ny fastighet, som sedan överlåts till en av exploatörerna. • Det lila området på kartan nedan, bestående av kvartersmark, avstyckas till en ny fastighet, som sedan överlåts till en blivande exploatör. • Kvar av Gärdet 1:1 inom planområdet är den allmänna platsmarken, dvs den ytan som är vit på kartan nedan. • Det gröna området på kartan nedan ska fastighetsregleras från Lasarettet 1 till Gärdet 1:1.	-	Ersättning för de tre fastigheter som avstyckas och överlåts till de olika exploatörerna.
Munkegärde 1:1	• En mindre del av Munkegärde 1:1 hamnar inom allmän platsmark natur. Ingen fastighetsbildning erfordras.	-	-
Lasarettet 1	• Det gröna området på kartan nedan ska fastighetsregleras från Lasarettet 1 till Gärdet 1:1.	-	Ersättning för marken som regleras över till Gärdet 1:1.
Ny ledningsrätt för vatten och avlopp	• Ny ledningsrätt de allmänna vatten- och avloppsledningarna inom planområdet kommer att tryggas genom ledningsrätt.	Förrättningskostnader samt intrångsersättningar	-
Nya ledningsrätter för övriga allmänna ledningar	• Övriga allmänna ledningar kan komma att tryggas genom tillskapande av nya ledningsrätter.	Förrättningskostnader samt intrångsersättningar	-

Karta tillhörande tabell 1 ovan.

RIKSINTRESSEN

TRAFIKKOMMUNIKATION

E6 är av riksintresse för kommunikation. Vägen och dess påfartsramp ska beaktas vid planering av ny bebyggelse.

Planområdet berörs inte av några andra riksintressen.

HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN

JORDBRUKSMARK

Att tidigare jordbruksmark tas i anspråk för handel får försumbara konsekvenser, då marken är svårbrukad och inte längre används i sitt tidigare syfte. Idag är ytan planlagd som park och inte som jordbruksmark. Att exploatera ytan bedöms inte få konsekvenser för jordbruket.

OEXPLOATERADE OMRÅDEN

Oexploaterad mark tas i anspråk till förmån för handel och liknande verksamheter. Gång- och cykelväg genom området, samt viss grönyta i anslutning till sjukhuset ska bevaras då de bedöms vara av högt allmänt intresse. Områdets närhet till E6 och Marstrandsvägen bedöms i övrigt vara lämpligt för handel och verksamheter, samtidigt som det är svårt att använda marken till andra ändamål som är mer känsligt på grund av bullret från vägarna. Den komplicerade grundläggningen innebär också att marken är mindre attraktiv för flera andra typer av verksamhet, då exploateringen blir dyr och komplicerad i jämförelse med att bygga på andra platser.

MILJÖKVALITETSNORMER

LUFT

Planförslaget innebär ökade trafikmängder lokalt i området, vilket även innebär en ökning av luftföroreningar på platsen. I jämförelse med de trafikmängder som redan idag finns i

närområdet i och med flera stora vägar bedöms tillkommande ökning av luftföroreningar vara försumbar i sammanhanget.

Generellt så återfinns de högsta halterna av ämnen och partiklar i anslutning till det aktuella planområdet på E6 och Marstrandsvägen för att sedan minska med avståndet från vägbanan. Detta i kombination med att planområdet inte innehåller användningar som uppmuntrar till stadigvarande vistelse gör att den aktuella planläggningen inte löper risk att försämra människors hälsa till följd av dålig luftkvalitet.

De föreslagna byggrätterna skapar inte heller ett slutet gaturum och bedöms därför inte leda till sämre ventilation och att koncentrationen av partiklar och ämnen ökar.

Mätningar och tidigare analyser visar att luftföroreningarna är störst söder om Kungälvsmotet, där trafikmängderna är större. En exploatering inom planområdet bör därmed inte innebära att miljökvalitetsnormerna för luft överskrids.

VATTEN

Att stor del av området hårdgörs skulle kunna få konsekvenser på både vattenflödena och på mängden föroreningar i dagvattnet inom och ifrån planområdet. Åtgärder för dagvattenhanteringen kommer därför att krävas. De dagvattenlösningar som föreslås lokalt inom området som ska exploateras ger både fördröjning och rening.

Urban markanvändning har i vattenmyndighetens påverkansbedömning bedömts ha betydande påverkan på fosforkoncentrationerna i Nordre älv. Riskbedömningen är dock osäker, då halten av fosfor visar på god status. För övriga undersökta ämnen har urban markanvändning inte bedömts ha betydande påverkan. För flertalet av ämnena, minskar koncentrationen i dagvattnet efter exploatering med föreslagna reningsanläggningar jämfört innan exploatering.

Beaktat den rening, utspädning och utjämning av dagvattnet som sker på dagvattnets väg till och i Nordre älv bedöms genomförandet av detaljplanen sammantaget inte försämra statusen på kvalitetsfaktornivå eller äventyra möjligheterna till att uppnå god ekologisk och kemisk status i vattenförekomsten.

NATUR

GRÖNOMRÅDE

Del av befintlig parkyta kommer att tas i anspråk vid plangenomförandet och ersättas med ytor för gata, handelsbyggnader, parkeringar och liknande. Den yta som utgår är främst gräsbevuxen ängsmark, där det på ytan vid Marstrandsvägen finns några träd och buskar. I planområdets västra del kommer ett skogsbryn med en lägre bergskulle tas i anspråk till förmån för handelsverksamheten.

Närmast sjukhuset ska en yta med naturmark finnas kvar då det är gynnsamt för sjukhusverksamheten. Nya träd föreslås planteras, dels längs gatorna i planområdets sydöstra del, dels på naturmarken intill sjukhuset.

Vissa naturvärden har hittats i områden, och åtgärder kommer krävas för delar av exploateringen. En ny damm, anpassad för grodor, anläggas som kompensationsåtgärd för det småvatten som försvinner. Årstidsanpassningar av exploateringen kommer också att göras i berörda delar av området.

Att del av området omvandlas till verksamhetsmark får negativa konsekvenser för de arter av växter och djur som finns på platsen. Ytorna med naturmark kommer att minska, vilket kan innebära sämre levnadsförhållanden för vissa av arterna i området. Samtidigt visar inventeringen att naturvärdena i området är begränsade. Med föreslagna kompensationsåtgärder och den nya grönska som föreslås i området bedöms konsekvenserna för naturvärdena bli små.

Även ur rekreationssyfte innebär plangenomförandet en viss negativ konsekvens för de som rör sig genom området. Grönytor som används som rekreation ersätts av ytor med handelsverksamhet. Gång- och cykelstråket genom området ska vara kvar, och även om del av naturytan som finns i området idag kommer att försvinna så föreslås vissa kompenserande åtgärder för att det fortsatt ska finnas växtlighet längs vägen.

MILJÖ

MILJÖBEDÖMNING

I kommunens undersökning av betydande miljöpåverkan konstateras bland annat följande:

- En naturvärdesinventering behövs och intilliggande rekreationsområde behöver beaktas vid planläggning.
- Risk för stora dagvattenflöden finns vid exploatering och välstuderade lösningar för dagvatten- och skyfallshantering kommer att behövas.
- Exploateringen behöver beakta de komplexa geotekniska förhållandena och riskerna med farligt gods från E6.

Ställningstagande 4 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900)

Kommunens bedömning är att genomförandet av aktuell detaljplan inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. De miljöfrågor som finns för området bedöms kunna hanteras och lösas inom ramen för detaljplanen.

Länsstyrelsen har i ett undersökningssamråd 2023-05-30 angett de delar kommunens bedömning om att planen inte innebär betydande miljöpåverkan. De pekar däremot ut ett antal aspekter som bör utredas vidare inom ramen för detaljplanen.

DAGVATTEN

Stor del av området kommer att hårdgöras i och med plangenomförandet, vilket kräver omfattande ytor för dagvattenhantering. Dagvattnet ska både renas och fördröjas lokalt inom planområdet så att exploateringen inte innebär ökade flöden eller föroreningsmängder nedströms jämfört med idag.

Föreslagna lösningar innefattar flera olika typer av dagvattenanläggningar inklusive makadamdiken, öppna diken, trädgropar, torrdammar samt växtbäddar som dimensioneras för att uppfylla behovet av fördröjning och rening. Lösningarna utförs i huvudsak på allmän plats, där både anläggning och drift av dem kan säkerställas.

Föreslagna dagvattenlösningar dimensioneras enligt kommunens riktlinjer och fördröjs så att dagvattnet från planområdet inte ska medföra problem för nedströms liggande områden.

HÄLSA OCH SÄKERHET

OMGIVNINGSBULLER

Inga krav på bullernivåer finns för föreslagna verksamheter inom planområdet.

Detaljplaneringen kommer att generera en trafikökning på platsen, vilket skulle kunna medföra en ökning av bullernivåerna för närliggande områden. I sammanhanget handlar det dock om mycket små skillnader. Planområdet väntas medföra en ÅDT på ca 2000 fordon, och i jämförelse med de ca 26 000 fordon som trafikerar Marstrandsvägen och de ca 40 000 fordon som trafikerar E6 bedöms tillkommande bullernivåer till följd av plangenomförandet vara försumbara. Avståndet från planområdet till närliggande bostäder i kombination med den förhållandevis lilla trafikökningen bedöms inte medföra konsekvenser för närliggande bostadsbebyggelse. Bedömningen är att påverkan på bullernivån i närliggande områden inte kommer påverkas mer än någon tiondels decibel.

OLYCKOR

E6 är primär transportled för farligt gods och när området exploateras ökar samhällsrisken för olyckor på platsen då fler människor kommer att befinna sig i området. Skyddsåtgärder på byggnaderna inom planområdet föreslås för att minska riskerna vid tillkommande verksamheter.

ÖVERSVÄMNING

En ökad nederbördsmängd med kommande klimatförändringar och ökade hårdgjorda ytor är faktorer som kan innebära en ökad risk för översvämningar i framtiden. Föreslagna fördröjningsåtgärder inom planområdet innebär dock att flödena från ett framtida 100 års regn bedöms minska efter exploatering jämfört med om området lämnas oexploaterat.

SKRED

Markstabiliteten är mycket låg inom stora delar av planområdet. Den kvicklera som påträffats ökar risken för skred ytterligare. För att motverka risker i samband med exploatering kommer omfattande åtgärder att krävas. Geotekniker ska vara inkopplad vid alla markarbeten i området.

EROSION

Ingen erosion förekommer i området idag, och den anlagda bäcken är erosionsskyddad. Ökade vattenmängder till följd av klimatförändringar skulle kunna medföra större vattenflöden. Ökande flödesförhållanden kan innebära försämrade förhållanden mot erosion och i sin tur försämrade stabilitetsförhållanden. För att minska risken för att erosion bör erosionsskyddande åtgärder tillämpas vid områden som bedöms som känsliga, exempelvis ledningar, trummor samt intill blivande byggnationer och anläggningar.

KULTURMILJÖ

FORNLÄMNINGAR

En arkeologisk utredning har utförts inom detaljplanen och inga fornlämningar berörs av exploateringen.

FYSISK MILJÖ

BEFINTLIG BEBYGGELSE

Ingen befintlig bebyggelse finns inom planområdet och tillkommande byggnader kommer vara på tillräckligt långt avstånd för att inte påverka befintlig bebyggelse utanför området genom exempelvis skuggning. Vid placering av nya byggnader har hänsyn tagits till sjukhusets önskemål om placering för att inte negativt påverka sjukhusverksamheten.

LANDSKAPSBILD OCH STADSBILD

Planen medför en förändring i landskapsbilden, då befintlig ängsmark ersätts med parkering och byggnader för handel. För resande på E6 blir området det första bilisterna möts av när de kör in igenom centrala Kungälv norrifrån. Även från Marstrandsvägen ligger området i ett exponerat läge centralt i Kungälv.

Den västra byggrätten har stöd i landskapet, då den ligger intill en högre bergshöjd. Berget döljer del av byggnaden norrifrån och gör den mindre uppstickande sett söderifrån. Även om byggnaden ligger centralt i Kungälv är denna typ av handelsbyggnad vanligt förekommande längs motorvägar och det finns flera byggnader för handel och verksamheter av liknande storlek och karaktär längre norr ut längs E6. Tillkommande handelsbyggnad bedöms inte få en allt för stor påverkan på landskapsbilden. Att en helt vit kulör inte tillåts på byggnaden ses också som positivt för att byggnaden inte ska sticka ut för mycket från omgivningen.

Även från Marstrandsvägen och för gående i området kommer den ändrade landskapsbilden och stadsbilden att bli påtaglig. Området kommer att omvandlas från en oexploaterad grönyta till

ett område med handel, restaurang, vägar och parkeringsytor. Träd föreslås planteras längs Marstrandsvägen och tillkommande lokalgata för en trevligare karaktär på området.

Den östra delen av området bedöms idag vara ett relativt okänsligt läge. En exploatering norr om Marstrandsvägen skulle ur vissa aspekter till och med kunna ses som positiv för stadsbilden, då den möter upp bebyggelsen på södra sidan av Marstrandsvägen och gaturummet för Marstrandsvägen blir tydligare. Utformningen av nya byggnader regleras i plankartan för att skapa en centrumnära karaktär på dem.

SOCIALA KONSEKVENSER

BARNPERSPEKTIV

Området är inte specifikt riktat mot barn, men barn kan använda gång- och cykelvägen eller leka i skogsområdet intill planområdet. Efter plangenomförandet kommer biltrafik tillkomma i området och områdets karaktär kommer att förändras från ängs- och naturmark till handelsområde. Det blir av stor vikt att ytor för gång- och cykel utförs på ett trafiksäkert sätt samt att trygghetsaspekten beaktas.

TILLGÄNGLIGHET

Tillkommande verksamheter kommer att utföras med god tillgänglighet, vilket bevakas i bygglovsskedet.

Föreslagen utformning på gång- och cykelväg har utformats för att få en så låg lutning som möjligt och på vissa sträckor kommer den troligen ha färre backar än befintligt, då höjdskillnaderna jämnas ut något i samband med flytten.

TRYGGHET

Den upplevda tryggheten längs gång- och cykelvägen är viktig i området. Yta planläggs längs vägen så det finns utrymme för planteringar och träd där det är möjligt. Dessa bör utföras med trygghet i åtanke, då exempelvis täta buskage kan upplevas otryggt. Även belysningen kvällstid har påverkan på tryggheten.

Stora parkeringsytor i centrumnära lägen kan locka till att de används kvällstid av motorburen ungdom, vilket kan medföra otrygghet. Dialog har förts med tänkt exploatör för den västra handelsytan och en bom eller grind föreslås som hålls stängd nattetid för att förhindra detta.

SYSSELSÄTTNING

Tillkommande verksamheter kommer att medföra nya arbetstillfällen på en central plats i Kungälv vilket ses som positivt ur ett kommunalt perspektiv. De tillkommande verksamheterna kommer även att erbjuda ett ökat serviceutbud för kommunens invånare.

REKREATION

Del av befintligt närströvområde kommer att tas i anspråk för exploateringen. Gång och cykelväg genom planområdet flyttas något, men åtkomsten till skogsområdet i fråga blir oförändrad. Viss parkmark kommer att bevaras inom området, främst i direkt anslutning till sjukhuset, då vegetation är viktigt för patienternas återhämtningstakt. På den ytan föreslås bland annat en ny groddamm, plantering av ängsblommor och nya träd. Upplevelsen från sjukhuset bör beaktas vid iordningställandet av ytan.

SUICIDPREVENTION

Vid eventuell byggnation av ny gångbro eller liknande bör suicidperverterande åtgärder tas för att minska risken för självmord. Detta kan behöva beaktas i samband med montering av staket, belysning och möjliga fästningspunkter.

TRAFIK

MOTORTRAFIK

Plangenomförandet innebär att en ny anslutning mot Marstrandsvägen tillkommer, samt att nya vägar dras i området. Verksamheterna kommer att medföra en trafikökning och viss ökad belastning på korsningarna i närområdet. Trafiksimuleringarna visar att det främst är korsningen mellan Marstrandsvägen och Uddevallavägen som även utan tillkommande trafik från planområdet ser ut att överbelastas i rusningstrafik till prognosåret. De förväntade köerna i denna korsning kommer öka ytterligare med tillkommande trafik från planområdet även om den andel som kommer av utbyggnaden av planområdet är relativt liten.

Detaljplanen innebär möjligheter till en förbättrad logistik för sjukhuset med den tillkommande anslutningen till Marstrandsvägen. Det föreslås att den initialt ska användas för busstrafik till sjukhuset och därmed medföra en kortare körväg för kollektivtrafiken.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Gång- och cykelvägen kommer dras om, men kvaliteten på den ska inte försämras. Däremot innebär plangenomförandet en ändring av användningen runt om gång- och cykelvägen, vilket kommer att ändra upplevelsen av området, och kan medföra att färre använder den i rekreationssyfte. De tillkommande verksamheterna kommer i gengäld innebära en ökad gång- och cykeltrafik som ska till och från de nya verksamheterna.

En ny koppling över Marstrandsvägen i form av ett nytt övergångsställe och cykelpassage i plan föreslås anläggas i samband med planens genomförande. Även en gångbro över Marstrandsvägen möjliggörs. En ny koppling hade inneburit positiva konsekvenser för sjukhuset, då det innebär förbättrade möjligheter att ta sig mellan sjukhuset och centrala Kungälv. Det innebär också att marken behöver iordningsställas utanför planområdet, så att övergångstället ansluts till befintligt gång- och cykelnät. Om ett nytt övergångställe inte går att ordna är fotgängare och cyklister fortsatt hänvisade till befintlig gång- och cykeltunnel, vilket skulle bli en omväg för många. Med nya verksamheter för handel och restaurang kommer antalet personer som ska korsa Marstrandsvägen att öka och därmed också behovet att korsa vägen på ett smidigt och trafiksäkert sätt.

MEDVERKANDE

Planförslaget har tagits fram av enhet Plan, Samhälle och utveckling, Kungälvs kommun, i samarbete med representanter från andra enheter och förvaltningar. Följande kompetenser från Kungälvs kommun har medverkat i planarbetet: Planarkitekt, samhällsplanerare, stadsarkitekt, trafikingenjör, näringslivsstrateg, kommunekolog, trafikstrateg, VA-ingenjör, miljöinspektör, bygglovshandläggare, trädgårdsingenjör, mark- och exploateringsingenjör.

Representant från Kungälv Energi med kompetens inom elnät, värme och fiber samt representant från Bohus Räddningstjänstförbund har deltagit i planarbetet.

SAMHÄLLE OCH UTVECKLING

Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef planering, mark och exploatering

Ida Bjärmark
Planarkitekt

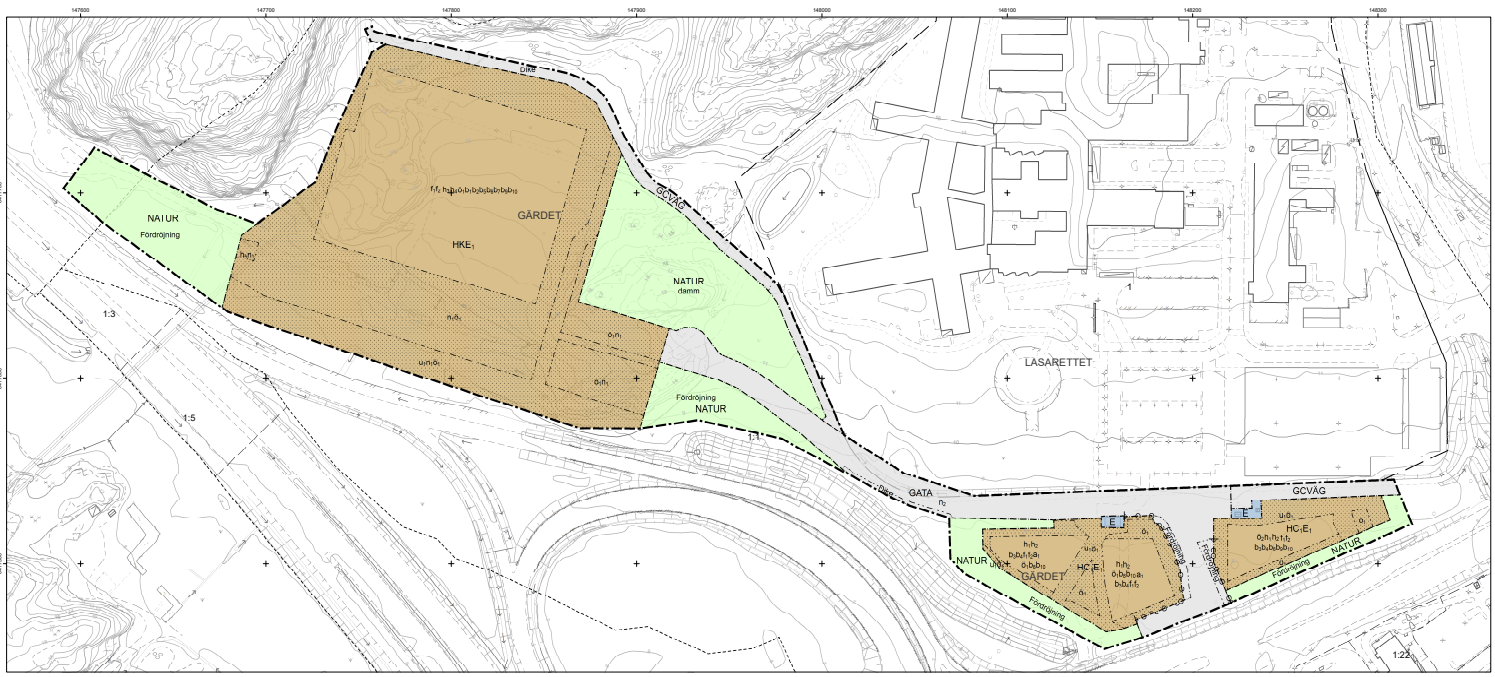

0 25 50 100 Meter

PLANKARTA

Skala 1:1000 (A1)

N

Grundkartans information

Grundkartan utgör ett kompletterat utdrag ur baskartan

Grundkartans standardklass: 2
Grundkartans aktualitetsdatum: 2025-04-30

Koordinatsystem
Plan: SWEREF 99 12 00
Höjd: RH 2000

Jürgen Persson
Kart och GIS

Teckenförklaring grundkarta:

- Byggnader, komplementbyggnad
- Skärmtak
- Transformator
- Väg, gångväg
- Dike
- Gärdsgård
- Staket
- Belysningsstolpe
- Berg i dagen
- Lövskog
- Barrskog
- Slänt
- Höjdkurvor
- 1:1 Fastighetsbeteckning
- GÄRDET Traktnamn/Kvartersnamn
- Kvartersgräns/traktgräns
- Fastighetsgräns
- 14.89 Markhöjder

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar.
Endast angiven användning och utformning är tillåten.
Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom all kvartersmark eller all allmän plats eller allt vattenområde på plankartan.

GRÄNSLINJER

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV ALLMÄN PLATS

- GATA Gata
- GCVÄG Gång- och cykelväg
- NATUR Natur

ANVÄNDNING AV KVARTERSMARK

- H Detaljhandel
- K Kontor
- C_1 Restaurang
- E Tekniska anläggningar
- E_1 Transformatorstation för uppföras med en total sammanlagd byggnadsarea på 50 kvadratmeter.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Stängsel, utfart och annan utgång

- Utfartsförbud

Utformning av allmän plats

- damm Damm
- n_2 Markförstärkning ska utföras
- dike Avskärande dagvattendike
- Fördröjning Fördröjningsyta för dagvatten och skyfall

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

- Marken får inte förses med byggnad.
- $ö_1$ Marken får inte förses med fristående skyltar om de inte har en funktion som är väsentlig för användningen eller orienteringen av området. De får ha en högsta höjd på 4 meter.
- $ö_2$ Marken får inte förses med fristående skyltar om de inte har en funktion som är väsentlig för användningen eller orienteringen av området. De får ha en högsta höjd på 4 meter. Utöver detta får en skyltpylon uppföras med en högsta totalhöjd på 12 meter.

Höjd på byggnadsverk

- h_1 Högsta nockhöjd är 8,0 meter.
- h_2 Högsta totalhöjd är 12,0 meter.
- h_3 Högsta nockhöjd är 25,5 meter över angivet nollplan.
- h_4 Högsta totalhöjd är 27,0 meter över angivet nollplan.
- h_5 Högsta totalhöjd på skyltpylon är 30,5 meter över angivet nollplan

Markreservat för allmännyttiga ändamål

- u_1 Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar.

Utförande

- b_1 Utrymning ska vara möjlig bort från E6 och påfartsvägen.
- b_2 Friskluftsintag ska placeras minst 8 meter ovanför leden samt vara vänt bort från E6 och påfartsvägen eller placeras på byggnadens tak.
- b_3 Utrymning ska vara möjlig bort från Marstrandsvägen och påfartsvägen.
- b_4 Friskluftsintag ska placeras minst 8 meter ovanför E6 samt ej vara vänt mot Marstrandsvägen och påfartsvägen eller placeras på byggnadens tak.
- b_5 Byggnader ska tåla tryck motsvarande en explosion med 2,5 kPA i reflekterat tryck, samt 737 Pas i reflekterad impulstäthet. Byggnaden ska konstrueras så att den klarar tryckklasten utan att utsättas för fortskridande ras.
- b_6 Fasad som vetter mot E6 och påfartsväg ska utföras i lägst brandteknisk klass EI30. För den nordvästra fasaden gäller detta 50 m norrut räknat från sydvästra hörnet av byggrätten.
- b_7 Fasad som inte vetter mot E6 eller påfartsväg ska utföras i svåranständligt material.
- b_8 Fasad som vetter mot Marstrandsvägenoch påfartsväg till E6 ska utföras i lägst brandteknisk klass EI30.
- b_9 Grundläggning ska ske med pålar till fast mark.
- b_{10} Källare får inte finnas.

Utformning

- f_1 Fasader mot E6, Marstrandsvägen och sjukhuset ska vara delvis uppglasade.
- f_2 Fasadens kulör ska ha minst 10 svärta enligt NCS-systemet.

Markens anordnande och vegetation

- n_1 Vid tillkommande laster överstigande 10kPa ska markförstärkning göras.

Villkor för startbesked

- a_1 Startbesked får inte ges för byggnad förrän markförstärkning kommit till stånd inom användningsområdet.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m. laga kraft datum.

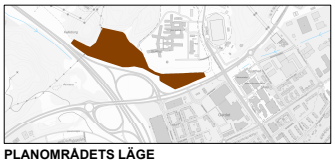

PLANOMRÅDETS LÄGE

GRANSKNING

Detaljplan för handel, kontor och restaurang

Del av Gärdet 1:1 m.fl

"Handel vid E6"

I Kungälv, Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunens aktnummer [Intern aktbeteckning]	
Ärendenummer	KS2022/2438
Upprättad	2025-06-04
Antagandedatum [Antagen datum]	
Laga kraft	[Laga kraft

Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef Plan

Ida Bjärmark
Planarkitekt

KUNGÄLVS KOMMUN

Granskningshandling
Ärende: KS2022/2438
2025-04-30

Samrådsredogörelse

Detaljplan för handel, kontor och restaurang

DEL AV GÄRDET 1:1 M.FL, ”HANDEL VID E6”

Kungälv, Kungälvs kommun

PLAN
SAMHÄLLE OCH UTVECKLING
KUNGÄLVS KOMMUN

ADRESS Stadshuset, 442 81 Kungälv
TELEFON 0303-23 80 00 (växel)
FAX 0303-23 91 67

INNEHÅLL

INLEDNING 3

SAMRÅDETS GENOMFÖRANDE 3

SAMMANFATTNING 3

INKOMNA SYNPUNKTER 5

STATLIGA MYNDIGHETER 5

STATLIGA BOLAG 12

REGIONALA ORGAN 13

KOMMUNALA NÄMNDER, BOLAG OCH FÖRVALTNINGAR 15

SAKÄGARE 17

BOSTADSRÄTTSINNEHAVARE, HYRESGÄSTER OCH BOENDE 17

ÖVRIGA INKOMNA SYNPUNKTER 23

INKOMNA SYNPUNKTER VID SAMRÅDSMÖTE 31

INLEDNING

SAMRÅDETS GENOMFÖRANDE

Förslag till detaljplan för Del av Gärdet 1:1 m.fl, ”Handel vid E6” har varit utställt på samråd under perioden 19 juni 2024 till 23 augusti 2024. Samrådshandlingar har sänts till berörda kommunala och statliga myndigheter och organ samt till berörda sakägare. Förslaget har även varit tillgängligt för påseende under samrådstiden hos Kundcenter i Stadshuset, på biblioteket i Kungälv samt på kommunens hemsida. Kungörelse om samråd har anslagits på kommunens officiella anslagstavla och annonserats i Kungälvs-Posten. Ett samrådsmöte öppet för allmänheten hölls 24 juni 2024.

SAMMANFATTNING

Synpunkter gällande ett flertal ämnesområden har inkommit under samrådstiden. Bland annat avseende mark, geoteknik, vattenhantering, trafik, risker, naturvärden och gestaltning. Flera av detaljplanens utredningar har uppdaterats och nya utredningar har gjorts avseende arkeologi, markmiljö, luftmiljö och en förprojektering för anläggningar i mark.

YTTRANDE FRÅN	UTAN ERINRAN	MED ERINRAN	SYNPUNKT SOM EJ TILLGODOSETTS
1. Länsstyrelsen		X	Merparten av synpunkterna har tillgodosetts avseende ex arkeologi, vatten, geoteknik mm. Länsstyrelsen föreslår bullerutredning och utökad trafikutredning.
2. Lantmäteriet		X	Synpunkt har tillgodosetts.
3. Statens geotekniska institut		X	Synpunkt har tillgodosetts
4. Polismyndigheten	X		
5. Skogsstyrelsen	X		
6. Trafikverket		X	Utredning för trafik ur översiktligt perspektiv. Merparten av synpunkterna har tillgodosetts.
7. Teliasonera Skanova Access AB	X		Synpunkt har tillgodosetts.
8. Post Nord	X		
9. Bohus räddningstjänstförbund		X	Synpunkt har tillgodosetts
10. Västra Götalandsregionen	X		
11. Västtrafik		X	Styr trafiksignal för att prioritera busstrafik.
12. Miljö- och byggnadsnämnden		X	Dålig geoteknik innebär olämplig plats. Dagvatten behöver hanteras även under byggtid. Ökade trafikmängder. Önskan om fler gestaltningsbestämmelser.
13. Global connect	X		Synpunkt har tillgodosetts.
14. Privatperson 1		X	Ifrågasättande av föreslagen användning i området. Social hållbarhet bör beaktas mer. Grönområde bör bevaras.
15. Privatperson 2		X	Bevara och utveckla grönområde. Placera verksamheter på annan plats. Tillför inte mer trafik.
16. Privatperson 3		X	Önskemål om bullerskydd utanför planområdet.
17. Omställning Kungälv		X	Bevara och utveckla grönområde. Placera verksamheter på annan plats. Tillämpa större medborgarinflytande och invänta ny översiktsplan.
18. Naturskyddsföreningen		X	Förslaget är inte lämplig markanvändning. Bevara och utveckla grönområde. Förslaget innebär försämring för gång- och cykelväg. Tillkommande trafik problematisk.

19. Namninsamling		X	Föreslagna verksamheter inte lämpliga på platsen.
20. Privatperson 4		X	Placera Biltema i Rollsbo bland liknande verksamheter. Invändningar mot trafiksituationen.
21. Privatperson 5		X	Föreslagen användning inte lämplig på platsen och innebär en förfulning.
22. Privatperson 6		X	Bevara och utveckla grönområde. Trafikökningen från området problematisk. Skyltar och byggnader blir negativt för Kungälv. Fler närboende bör informeras om detaljplanen.
23. Privatperson 7		X	Utformning av korsning innebär säkerhetsrisk. Risker med dålig geoteknik.
24. Privatperson 8		X	Bevara och förstärk naturvärden och grönområden. Föreslagen användning är olämplig. Tillkommande trafik problematisk. Invändningar mot dagvattenhantering och skredrisk. Områdets uttryck försämras.

INKOMNA SYNPUNKTER

Under samrådstiden har 24 skrivelser inkommit vilka redogörs och kommenteras nedan. Från statliga myndigheter och bolag, regionala organ samt kommunala nämnder, bolag och förvaltningar har 12 skrivelser inkommit. Från sakägare har 1 skrivelser inkommit. Från bostadsrättsinnehavare, hyresgäster och boende har 3 skrivelser inkommit. Från övriga privatpersoner, föreningar med mera har 8 skrivelser inkommit. Vissa skrivelser har sammanfattats medan andra återges i sin helhet, för att se samtliga yttranden i sin helhet hänvisar vi till kommunens ärendenummer KS2022/2438. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet i *Bilaga 1*.

STATLIGA MYNDIGHETER

1. LÄNSSTYRELSEN (2024-10-08)

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen vill värna om parkområdet samt att det planläggs för gång- och cykelväg genom området. Det behöver fortsatt studeras frågor rörande geoteknik, dagvatten- och skyfallshantering samt vilken påverkan planförslaget har på trafiksystemet. Länsstyrelsen anser att planförslaget strider mot prövningsgrunderna miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten samt hälsa och säkerhet.

Miljökvalitetsnormer vatten

Länsstyrelsen vill se en redovisning av mängden föroreningar (kg/år) ut från planområdet. Det behöver redovisas om det ökade flödet leder till en ökad mängd föroreningar. Alla dagvattenlösningar som föreslås behöver säkerställas i plankartan. För att säkerställa genomförandet bör åtgärder placeras på allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap. Planbestämmelser om villkor för startbesked är inte förenliga med PBL. Kommunen behöver redovisa hur alla dagvattenlösningar ska säkerställas.

Dagvattenutredningen behöver särredovisa säkerställda reningsförslag.

Planbeskrivningen behöver kompletteras med rekommendationer från dagvattenutredningen, samt hur släckvatten ska omhändertas.

Länsstyrelsen önskar förtydliganden om fiskvärden i Komarksbäcken.

Olycksrisk, farligt gods

I det fortsatta planarbetet behöver kommunen bedöma om de åtgärder som beskrivs i riskutredningen krävs för att bebyggelse ska bli lämplig. I så fall behöver åtgärderna säkerställas med planbestämmelser om brandklassade fasader och tryck som byggnaden ska tåla vid gasexplosion.

Det är bra med föreslagna bestämmelser om utrymningsvägars och friskluftsintags placering.

Översvämningsrisk, skyfall

Diken som är förutsättning för skyfallshantering behöver säkerställas i plankartan. Det behöver förtydligas om föreslagen fördröjning är nödvändig för skyfallshantering. Om så är fallet behöver planbestämmelser med skyddsåtgärder tillkomma. En beskrivning behövs av hur översvämningsrisken påverkas för omkringliggande bebyggelse och om de föreslagna fördröjningsytorna har en tillräcklig kapacitet vid ett 100-års regn. Framkomligheten till området behöver också beskrivas och vid behov säkerställas.

Förorenad mark

En historisk undersökning för området är positivt. Handlingarna behöver kompletteras med uppgifter om det finns okända massor i området. I så fall behöver en miljöteknisk markundersökning göras. Ytterligare utredningar och åtgärder kan behövas beroende på eventuell förekomst av markföroreningar.

Geoteknik
Länsstyrelsen hänvisar till yttrandet från SGI. Den geotekniska utredningen behöver kompletteras och en bergteknisk utredning behöver genomföras. Geotekniska åtgärder som krävs för att säkerställa markens stabilitet ska på ett tydligt sätt vara säkerställda i plankartan.

Råd enligt PBL och MB:

Olycksrisker/Farligt gods
Kommunen kan överväga att anpassa planeringen av området efter personintensiteten samt att lägga till planbestämmelse om brandklass i vissa väggar.

Buller
Länsstyrelsen kan inte utläsa av underlaget att kommunen gjort en bullerutredning och uppmuntrar kommunen att göra det inför granskningen.

Luft
Kommunen behöver göra en bedömning om det finns risk för att kraven för luftföroreningar överstigs.

Trafik
Länsstyrelsens hänvisar till Trafikverkets yttrande i sin helhet. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att komplettera trafikutredningen för en helhetsbild av eventuella konsekvenser som planförslaget ger på trafiksystemet. Kommunen behöver förtydliga hur dagvatten och skyfall hanteras inom planområdet kopplat till påverkan på väg E6an. Planbestämmelse om skyltning bör ses över.

Grundvatten
Kommunen behöver beskriva hur förändrade förhållanden påverkar grundvattnet, både gällande kvantitet och kvalitet. Samt om det eventuellt förändrade grundvattenförhållandet kan innebära risk för sättningar inom eller i närheten av planområdet.

Markavvattningsföretag
I det fall planen bedöms kunna påverka närliggande markavvattningsföretag bör de höras som sakägare i den fortsatta planprocessen.

Synpunkter enligt annan lagstiftning:

Kulturmiljölagen
Arkeologisk utredning bör genomföras för del av planområdet.

Artskydd
Länsstyrelsen anser att planförslaget till stor del anpassats efter kända naturvärden. Detta kan påverkas av fynd i kommande inventering för grod- och kräldjur samt häckfåglar.

Biotopskydd
Inom området finns 10 biotopskyddade objekt i form av diken, småvatten och murar. Dispens behöver sökas om objekten påverkas. Om påverkan på objekten kan undvikas så är det att föredra.

Invasiva arter
Fastighetsägaren ansvarar för att förhindra spridning av invasiva arter, så som kanadensiskt gullris och blomsterlupin.

Vattenverksamhet
Åtgärder som innebär bortledning av grundvatten är vattenverksamhet och är oftast tillståndspliktig. Åtgärder i eller nära Komarksbäcken kan vara vattenverksamhet. Avledning av vatten kan räknas som markavvattning, vilket kräver dispens från markavvattningsförbudet.

Undersökning ombetydande miljöpåverkan
Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning om att planförslaget inte innebär betydande miljöpåverkan.

KOMMENTAR

Miljökvalitetsnormer vatten

Dagvattenutredningen har kompletterats med redovisning av föroreningsmängder och reningsförslag.

Plankartan har uppdaterats och dagvattenhanteringen har förlagts till allmän plats med kommunalt huvudmannaskap för att bättre kunna säkerställa dagvattenhanteringen. Planbestämmelser i plankartan säkerställer hanteringen.

Bestämmelse med villkor om startbesked avseende dagvatten har tagits bort från plankartan.

Planbeskrivningen har kompletterats med rekommendationer från dagvattenutredningen samt information om släckvattenhanteringen.

Förutsättningar och behov av åtgärder med tanke på fiskbeståndet i Komarksbäcken har förtydligats i planbeskrivning och dagvattenutredning.

Olycksrisk, farligt gods

Planbestämmelser om brandklassade fasader och tryck som byggnaden ska tåla vid gasexplosion har införts i plankartan. Planbeskrivningen har kompletterats.

Översvämningsrisk, skyfall

Dagvattenutredningen och planbeskrivningen har kompletterats med konsekvenserna av ett 100-årsregn, samt om framkomligheten i området.

Föreslagna dagvattenanläggningar ges en ökad kapacitet, för att även kunna fördröja vattenflöden vid skyfall. Anläggningarna tillsammans med de avskärande diken som krävs läggs in i plankartan för att säkerställa funktionen. Med föreslagna dagvatten- och skyfallsanläggningar beräknas vattenflödena från området bli mindre efter exploateringen.

Förorenad mark

En miljöteknisk markutredning har genomförts inför granskning. Inga föroreningar överskridande riktlinjer för känslig markanvändning (KM) har påträffats.

Geoteknik

Den geotekniska utredningen har kompletterats och bergteknisk utredning har utförts. Se vidare kommentarer på SGI:s yttrande.

Råd enligt PBL och MB:

Olycksrisker/Farligt gods

Plankartan kompletteras med ytterligare planbestämmelser.

Buller

En bullerutredning bedöms vara överflödig för detaljplanen. Planområdet är bullerutsatt, men föreslagna verksamheter är sådana att de tillåts placeras i bullriga lägen. Buller från tillkommande trafik bedöms inte heller påverka närliggande befintliga bostäder utanför nämnvärt. Resonemanget i planbeskrivningen förtydligas.

Luft

Med utgång från den utredning som gjorts gällande luftkvaliteten i centrala Kungälv kommer planförslaget inte överskrida gränsvärdena avseende MKN för luft. Detta har förtydligats i planbeskrivningen.

Trafik

Se kommentarer på Trafikverkets yttrande.

Grundvatten

Lerlagren i marken göra att grundvattnet med största sannolikt inte kommer påverkas i de delarna av området. Där sprängning i berg behövs kan eventuellt mindre påverkan ske. Information om detta har lagts till i planhandlingen.

Markavvattningsföretag
Planförslaget bedöms inte komma att påverka närliggande markavvattningsföretag.

Synpunkter enligt annan lagstiftning:

Kulturmiljölagen
En arkeologisk utredning har genomförts inför granskningen. Inga fornlämningar finns inom området.

Artskydd
Synpunkten noteras. Fynd från den fördjupade artinventeringen och häckfågelinventeringen, samt föreslagna åtgärder har stämts av med länsstyrelsen inför granskning.

Biotopskydd
Då området är planlagt som park och inte jordbruksmark finns inga objekt inom området som berörs av biotopskyddet. Detta har stämts av med länsstyrelsen inför granskning.

Invasiva arter
Synpunkten noteras.

Vattenverksamhet
Inga åtgärder föreslås som kommer att påverka Komarksbäcken, eller leda bort grundvattnet. Föreslagen exploatering innebär lokal fördröjning av dagvattnet, inom området. Kommunens bedömning är att föreslagna åtgärder inte strider mot markavvattningsförbudet.

Undersökning om betydande miljöpåverkan
Synpunkten noteras.

2. LANTMÄTERIET (2024-07-03)

Användning av kvartersmark redovisas för sig
Varje användning av kvartersmark som är tillåtet i planen ska bland planbestämmelserna redovisas var för sig. De kan sedan kombineras i plankartan men detaljhandel, kontor och restaurang bör delas upp i listan.

Utfartsförbudet behöver förtydligas i kartan
I plankartan har ringarna som utgör en del av beteckningen för utfartsförbud missats mellan avgränsningarna för bestämmelsen.

Bestämmelse med villkor om stratbesked behöver endast finnas inom områden med byggrätt
Kommunen har använt sig av bestämmelserna a1 och a3 på områden där byggnader inte är tillåtna att uppföras. Eftersom bestämmelserna gäller villkor för startbesked blir de överflödiga inom områden där det inte finns byggnader att ge startbesked för. Lantmäteriet noterar att bestämmelserna inte finns inom område med bestämmelsen u1 och vill påpeka att bestämmelserna inte innebär att åtgärderna endast får ske inom de områden som bestämmelserna är inom. Där bestämmelsen saknas fungerar det inte heller som en indirekt bestämmelse att åtgärderna inte får ske där.

KOMMENTAR

Planbestämmelser anpassas enligt lantmäteriets synpunkter.

Bestämmelser a1 och a3 ersätts av dagvattenhantering på allmän plats.

3. STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT (SGI) (2024-09-12)

Geoteknisk utredning
Det saknas i redovisning av lägen för tidigare utförda borrpunkter. Det går därför inte att bedöma om dessa borrpunkter är representativa för den redovisade områdesindelningen i figur 8–2.

SGI bedömer att det i MUR generellt saknas resultat från andra metoder, t.ex. fallkon eller direkta skjuvförsök (DSS), som kan verifiera bedömningen att utförda CPT-sonderingar

bedöms vara störda. En tydligare motivering behöver därför införas avseende varför CPT-resultaten bedöms vara störda/missvisande mot djupet. Kompletterande arkiverade skjuvhållfasthetsmätningar och portrycksmätningar i området bör också eftersökas, eller att utförande av nya övervägs, för att få en tydligare bild av egenskaperna/förhållandena i leran.

SGI anser att områdesindelningen i den geotekniska utredningen behöver ses över och eventuellt nivåanpassas.

Inom den västra parkmarken planeras för en damm. SGI anser att stabiliteten för parkmarken där damm föreslås behöver klarläggas.

Stabiliteten för marken på sjukhusets fastighet vid befintligt dike och damm finns inte redovisad. SGI anser att det behöver ingå i underlaget. SGI anser också att kommunen och konsulten behöver gå igenom samtliga diken och dammar för att identifiera eventuella stabilitetsrisker och vid behov beräkna stabiliteten för dessa.

En kombination av schaktning och fyllning är aktuellt för det västra handelsområdet. SGI anser att stabiliteten vid planområdets norra gräns behöver utredas och redovisas för både befintliga och planerade förhållanden.

Utredningen saknar redovisning av en genomförbar lösning för planerade förhållanden inom västra kvartersmarken. Det bör också finnas en motivering till varför artesiskt portryck inte behöver modelleras i en känslighetsanalys.

En översyn av indata bör göras gällande beräkningar för kalkcement-pelare i bilaga B, sektion B.

Glidytan i sektion C når sektionens bakkant. Sektionen bör förlängas.

I kapitel 5 väljs geoteknisk kategori 2 (GK2) och säkerhetsklass 2 (SK2) trots att kvicklera har påträffats. Det är troligen mer relevant att använda GK3 och SK3.

Bergteknisk utredning

SGI anser att en bergteknisk utredning behöver utföras. Även bergsslänter i närheten av planområdet kan vara relevanta att inkludera.

Plankarta

Planbestämmelse n1 stämmer inte med beräkningarna i utredningen, då det med kombineras schakt och fyllning är möjligt att få till en större markförändring än 0,5 m. Bestämmelsen behöver ses över så att den överensstämmer med de förhållanden som beräkningarna avser.

SGI rekommenderar kommunen och länsstyrelsen att bedöma om bestämmelse a1 även behöver finnas för den västra kvartersmarken.

SGI rekommenderar kommunen och länsstyrelsen att bedöma om det behöver finnas en skyddsbestämmelse tillsammans med villkorsbestämmelse a1.

KOMMENTAR

Geoteknisk utredning

Utredningen har kompletterats med karta (G-10-1-001) som visar punkter från 1985, 2016, 2016.

Bedömningen att CPT-resultaten är störda/missvisande mot djupet har tagits bort efter en internkontroll. Leran är inte störd men blir mot djupet svårtolkad.

Områdesindelningen har setts över och ändrats.

Angående stabiliteten i parkmark, västra delen av planområdet, så har geotekniskt PM kompletterats med sektion (benämnd E) samt bedömning om stabiliteten och åtgärder.

Utredningen har kompletterats med redovisning av stabilitet vid befintligt dike och damm på sjukhusets fastighet genom att sektion B har utökats. Sektioner har gjorts för alla diken och dammar och redovisas i marktekniska undersökningens bilagor.

Sektion A har utökats och utreder stabiliteten. Beräkningar visar tillfredställande stabilitetsvärden för gc-väg norr om västra kvartersmarken.

Känslighetsanalys på lägre vald odränerad skjuvhållfasthet har utförts i stället för förhöjda GVytor/prognostiserade portryck då detta bedöms representera värsta scenariot. Det har utförts interna kontroller avseende detta vilket bekräftar att stabiliteten är mer känslig mot sänkt odränerad skjuvhållfasthet jämfört med prognostiserade portryck.

Stabilitetsberäkningar har åtgärdats där indata har korrigerats beroende på om det är odränerad eller kombinerad analys. Några enstaka beräkningar hade felaktig indata där odränerad och kombinerade materialmodeller hade blandats.

Sektion C är förlängd.

Geotekniskt PM har justerats genom att analys och planerad konstruktion arbetar utifrån geoteknisk kategori 3 och säkerhetsklass 3.

Bergteknisk utredning

Den geotekniska utredningen har kompletterats med bergteknisk utredning.

Plankarta

Bestämmelse n1 har uppdaterats så att den bättre överensstämmer med den geoteknisk utredningen.

Kommunen bedömer att bestämmelse a1 inte är relevant för den västra delen av planområdet. Förutsättningarna är annorlunda där, och bestämmelsen fyller inte samma funktion. För den västra delen av planområdet bedöms att bestämmelse n1 är mer lämplig för att säkerställa att korrekta markförstärkningsåtgärder görs.

Skyddsbestämmelse bedöms inte nödvändig eftersom bestämmelser om markens anordnande säkerställer tillräckliga skyddsåtgärder.

4. POLISMYNDIGHETEN (2024-06-19)

Lokalpolisområde Kungälv/Ale har inget att erinra gentemot den detaljplan som finns angående Gärdet 1:1.

Flera av de synpunkter, gällande framförallt trafiksituationen när bebyggelse utökas, det vi har som åsikter om finns dels redan med som beaktande i den föreslagna detaljplanen.

Känns viktig att prioritera ett övergångställe för gående samt cyklister då det redan i dagens läge genas över den stora vägen till sjukhuset. Samt att man försöker förhindra att parkeringen används för mötesställe kvällar och nätter med tex en bom.

Säkerhetsställa blåljusverksamhetens framkomlighet samt att man har Sjukhusets Helikopterplatta skyddad och med fri sikt.

Belysningen i området är också av stor vikt för tryggheten hos de gående samt cyklisterna. Bra belysning i området är ett måste så att det inte uppstår mörka platser som upplevs som otrygga och skapar olustkänsla att vistas på. Belysning och siktlinjer är viktiga för att förebygga brott och att öka tryggheten.

KOMMENTAR

Polismyndighetens synpunkter noteras.

Övergångsställe över Marstrandsvägen prioriteras, även om alternativa lösningar har studerats för att hantera trafiksituationen på bästa sätt.

Riktlinjer om helikopterplattan vid sjukhuset kommer att följas.

Bom vid den stora parkeringsytan i området föreslås, även om det inte regleras i detaljplanen.

Frågan om belysning tas vidare i detaljprojekteringsskedet.

5. SKOGSSTYRELSEN (2024-08-20)

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på presenterat underlag och tar inte ställning till om detaljplanen ska antas eller ej.

KOMMENTAR

Synpunkten noteras

6. TRAFIKVERKET (2024-08-30)

Trafik

Trafikutredningen beskriver att sannolikheten för att det kommer ske köbildning ut på väg E6 på grund av den föreslagna exploateringen är låg. Dock varnar utredningen för stora trafikproblem framgent (från nu till år 2050) på grund av bedömd uppräkning av trafik. En konsekvens av detta är att bilismen skulle behöva minskas med minst 6% för att inte betydande olägenheter på grund av köbildning ska ske i framtiden. Den nya föreslagna anslutningen till handelsområdet är också bidragande till att köer kan bli genomgående genom de olika korsningarna. Noteras att utredningen enbart tittar på de tre korsningspunkter som ingår i utredningen och eventuella konsekvenser i kringliggande punkter beaktas ej.

Frågan är om inte ett större grepp bör tas för att få en helhetsbild av eventuella konsekvenser. Trafikverket önskar att trafikutredningen kompletteras med en fördjupad analys för konsekvenser för väg E6 som är av riksintresse för kommunikationer. Då främst avfarten från E6 söderifrån så att det säkerställs att det inte kommer ske köbildning på rampen ut på E6.

Dagvatten

Det anges att handelsområdet avser anslutas till Trafikverkets dagvatten kulvert. Denna är dimensionerad för Trafikverkets anläggning och inga tillkommande exploateringar. Trafikverket emotsätter sig ett påkopplande av denna. Även här önskar Trafikverket att dagvattenutredningen kompletteras med analys med eventuell påverkan på väg E6.

Skyfall

Skyfallsvägar nämns och redovisas, även här önskas förtydligande över hur exploateringens skyfallshantering påverkar väg E6.

Geoteknik

Trafikverket har frågor som rör stabilitetsberäkning för sektion A och geometrin på sektion A. Redovisad geometri i beräkningarna omfattar inte statlig väg vilket med ett vägdike är en sämre förutsättning än vad översänt Geotekniskt PM redovisar. Vid användande av nationella höjddatabasen för att se på geometri som omfattar statlig väg erhålls en annan geometri än vad som redovisas i Geotekniskt PM. Bifogat finns två sektioner som Trafikverket studerat och jämfört med sektion A, de är baserat på höjder från nationella höjddatabasen. Trafikverket önskar därför att geometrin för stabilitetsberäkningar för sektion A omfattar statlig väg. Och att det redovisas hur statlig väg påverkas om belastning på markytan ökar nordöst om vägen. Trafikverket undrar även om markytan får belastas och hur mycket då plankartan visar beteckning u1 (marken är reserverat för allmännyttiga underjordiska ledningar).

Skyltar

Planbestämmelse Ö1 ger tillåtelse till skyltar om max 3,5 meter. Av trafiksäkerhetsskäl får ej skyltning ske mot väg E6 för att förhindra att trafikanterna släpper uppmärksamheten från körningen. Ej heller bildväxlande skyltar får förekomma mot trafikanter på väg E6. Här önskas justering av planbestämmelserna eller att planbestämmelsen utgår (ej tillåtet med skyltning).

Bevakning

På grund av främst geotekniska förhållanden ska avtal mellan trafikverket och Kungälvs kommun tecknas för bevakning från Trafikverkets sida under projektering och byggtid. Detta avtal ska vara träffat innan planen antas.

KOMMENTAR

Trafik

Trafikprognosen för 2050 som används i trafikutredningen tar hänsyn till en helhetsbild där både en generell trafikökning och trafikökning från andra tänkta kommande exploateringar inom Kungälv är medräknade. För övriga korsningar utöver de tre som hanteras i trafikutredningen hänvisas till de trafikutredningar som finns i närområdet, t ex för Väg 168 Ekelöf-Kareby, Trafikverket 2022. Kommunen bedömer att ingen ytterligare helhetsbild behövs i detaljplanens trafikutredning utöver det som gjorts och som ligger till grund för angivna framtida trafiksiffror. Trafikutredningen visar att även med prognosen för 2050 och den föreslagna exploateringen så växer sig maxtimmens köer inte så långa att de sträcker sig ut på E6.

Om den förväntade trafikökningen skulle bli mindre än vad prognosen anger, skulle trafikflödena bli betydligt bättre i hela Kungälv, och den mest effektiva åtgärden för detta vore att åstadkomma en överflyttning av bilresor till gång, cykel och kollektivtrafik.

Dagvatten

Dagvattnet från området kommer att fördröjas lokalt innan det släpps ut från planområdet. Fördröjningen är dimensionerad efter kommunens riktlinjer och utförd så att dagvattenflödena i anläggningar nedströms planområdet inte ska öka jämfört med dagens hantering.

Skyfall

Dagvattenutredningen har uppdaterats med tanke på skyfallshanteringen. Föreslagen skyfallshantering innebär att den mängd vatten som rinner till E6 vid ett skyfall kommer att minska efter exploateringen, jämfört med dagens utformning.

Geoteknik

Sektion A har utökats enligt önskemål och inkluderar statlig väg.

I samband med förprojektering har man tittat på markbelastning och under tiden varit i kontakt med ledningsägare. På den västra kvartersmarken föreslås kalkcementpelare som förstärkning vid ny parkerings krön och norrut i en 6-10 meter bred remsa. Ledningar behöver förstärkt ledningsbädd. Lastbegränsningar för västra byggrätten har införts i plankartan.

Skyltar

Bestämmelse ö1 ändras och det förtydligas att skyltar inte får innebära störningar för trafiken.

Bevakning

Avtal träffas i detaljplanens antagandeskede där behov föreligger.

STATLIGA BOLAG

7. TELIASONERA SKANOVA ACCESS AB (2024-06-18)

Skanova har luft och markförlagda teleanläggningar inom detaljplaneområdet. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.

Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet när detaljplanarbete påbörjas och kallas till samrådsmöten för det aktuella området för att kunna samordna nya ledningar.

Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan. Kontakta ledningskollen.se

KOMMENTAR

Kommunen har under planarbetet varit i kontakt med Skanova angående hantering av berörda ledningar. Ytterligare avstämningar görs efter behov under kommande arbete för att säkerställa att ledningarna hanteras korrekt.

8. POST NORD AB (2024-06-25)

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox på entréplan.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

KOMMENTAR

Synpunkten noteras.

REGIONALA ORGAN

9. BOHUS RÄDDNINGSTJÄNSTFÖRBUND (2024-08-19)

Utifrån de beaktande punkterna har räddningstjänsten följande synpunkter:

1. Räddningstjänsten önskar att tillgå Bild 2 i *VS-utredningen* för att säkerställa avstånden mellan brandposterna som beskrivs i kapitel *2.3 Krav på brandvattenflöde*.

2. Brandvattenförsörjning dimensioneras utifrån planerad verksamhet

3. Släckvattenhantering (släckvattenutredning bör tas fram)

4. Utifrån riskutredningen har brandfarliga fasta ämnen, klass 4, inte tagits med i riskanalysen. Räddningstjänsten önskar ett förtydligande kring varför dessa ämnen inte beaktas.

5. Räddningstjänsten önskar ett förtydligande kring att befintliga räddningsvägar tillhörande sjukhuset inte ska negativt påverkas utifrån den presenterade detaljplanen.

6. Total antalet i vänstra kolumnen, MSB på Marstrandsvägen till väster om E6, i tabell 8 i riskutredningen överensstämmer inte med de siffror som är angivna i resterande rader i tabellen. Räddningstjänsten önskar ett förtydligande kring det totala antalet.

7. Räddningstjänstens önskar ett förtydligande i detaljplanen kring åtgärder för att säkerställa räddningstjänstens framkomlighet och tillgänglighet vid skyfall och översvämningar.

8. Räddningstjänsten har idag möjlighet till larmstyrning av befintliga trafikljus, vilket innebär att räddningstjänsten har möjlighet till att ändra trafikljusen till grönt ljus vid utryckning. Räddningstjänsten vill lyfta denna funktion då detta kan påverka trafikflödet vid en utryckning. Samt att räddningstjänsten vill bibehålla funktionen för att skapa en säkrare trafiksituation vid räddningstjänstens utryckning och för att så snabbt som möjligt kunna bistå med hjälp i kommunen.

9. Utifrån underlaget beskrivs det att gång- och cykelförbindelser har studerats, med tanke på närheten till E6:an anser räddningstjänsten att suicidpreventioner bör undersökas. Vid anläggning av gångbroar, undergångar eller liknande bör suicidperverterande åtgärder tas för att minska risken för självmord i kommunen.

Övrigt

Räddningstjänsten anser att de riskreducerande åtgärder som benämns i riskutredningen ska följas.

KOMMENTAR

Brandvattenhanteringen har setts över och förtydligats i utredning och planhandling. Räddningstjänsten har getts möjlighet att granska handlingarna inför detaljplanens granskning.

Släckvattenhanteringen har förtydligats i dagvattenutredningen

Räddningsvägarna för sjukhuset kommer inte att påverkas av föreslagen exploatering. Tillkommande korsning kan potentiellt underlätta för åtkomst till sjukhuset.

Riskutredningen har uppdaterats så att felaktigheten i tabell 8 tagits bort.

Dagvattenutredningen har uppdaterats med hanteringen och vattenflöden i området vid ett skyfall.

Styrning av trafiksignalanläggningen tas med i kommande projektering av ny trafiksignal.

Kommentaren om suicidprevention noteras och beaktas i kommande arbete.

Plankartan har uppdaterats med ytterligare bestämmelser för att reducera risker i och med närheten till farligt gods-led.

10.VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN (2024-08-22)

Västra Götalandsregionen har inget att invända mot planerad etablering, dock måste kommunen förhålla sig till de hinderfria höjder som gäller för den sydvästra in- och utflygningskorridoren till helikopterflygplatsen vid Kungälvs sjukhus, ESHM. Se bifogad fil, M14-11 Differenskurvor Mark-Sektor SV 4,5%. Vid den nya vägen som kommer att gå parallellt med cykelbanan gäller en maxhöjd på 4,5 meter för att gå fri under sektorn.

KOMMENTAR

Synpunkten noteras

11.VÄSTTRAFIK (2024-08-23)

Etableringens placering och art gör att många kommer ta bilen dit. Därför är det viktigt att aktivt underlätta för hållbara resmöjligheter.

Ny gång- och cykelpassage över Marstrandsvägen är positiv. Att den läggs i plan är mindre bra för kollektivtrafikens framkomlighet. Västtrafik kör frekvent på Marstrandsvägen som riskerar att påverkas negativt av långa stopp vid trafikljusen. Västtrafik önskar att trafiksignalerna styrs för att prioritera busstrafiken.

Med ny busslinje till Kungälvs sjukhus kommer tillgängligheten till området utifrån en kollektivtrafiksynpunkt att öka. För att få en så attraktiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik som möjligt är det viktigt att sträva efter snabba och bekväma körvägar. Västtrafik önskar att buss ska kunna svänga både in och ut i den nya korsningen, vilket kommer ge resenären en både snabbare och mer bekväm resa.

KOMMENTAR

Synpunkterna noteras.

Alternativa gång- och cykelpassager över Marstrandsvägen har studerats och en gångbro möjliggörs i detaljplanen, även om ett övergångsställe i plan fortsatt bedöms som den mest lämpliga lösningen.

Detaljplanen möjliggör både in- och utfart för buss i den nya korsningen, men korsningens utformning behöver bearbetas vidare i kommande detaljprojektering.

KOMMUNALA NÄMNDER, BOLAG OCH FÖRVALTNINGAR

12. MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN (2024-09-19)

Miljöenheten

Miljöenheten anser att området inte är en lämplig plats att bebygga med hänvisning till miljöbalkens (MB) grundläggande paragrafer. Detta främst eftersom det är risk för skred i närheten till E6:an och Marstrandsvägen. Det finns lämpligare platser att bebygga.

En översiktlig miljöteknisk markundersökning bör göras om detaljplanen ska utredas vidare.

Markförhållande
Området innehåller bland annat kvicklera och all byggnation medför omfattande och kostsamma byggnadstekniska åtgärder för att klara stabilitet. Det finns risk för skred och det är nära riksintresset E6. Miljöenheten anser därför att det är en olämpligt att exploatera med ytterligare byggnader, vattenbelastning och grävning i närområdet av E6.

Markföroreningar
Det utfyllda området som innehåller slagg bör redovisas bättre. Lokalisering och föroreningsgrad bör redovisas. En översiktlig miljöteknisk markundersökning bör göras.

Dagvatten
Att ytterligare förtäta, hårdgöra och försöka uppehålla dagvatten i ett område med skredrisk och kvicklera bedöms av miljöenheten som ett val av olämplig plats. Det finns risk för översvämningar redan idag nedströms i Komarksbäcken. Klimatförändringar med ökad nederbörd, ökad avrinning och mer hårdgjorda ytor kommer ge en ökad risk för erosion och översvämningar.

Vid byggnation och grävning i lera bildas det mycket grumligt vatten. Under byggtid behöver det finnas utrymme till att sedimentera grumligt vatten. Till det behövs stort markutrymme. Det finns nämnt på sid 29 i dagvattenutredningen att grävning m m behöver anpassas till öringens lek för att inte grumla ner lekhögar, innehållande rom och yngel med sediment. Det var mycket grumling i Komarksbäcken under perioden när sjukhuset byggdes ut och miljö- och byggnadsnämnden fick förelägga exploatörer om att vidta försiktighetsåtgärder.

Ska dammar m m byggas behöver de rensas med jämna mellanrum. Det är viktigt att det får plats maskiner som kan utföra det.

Det nämns inget om hantering av släckvatten i detaljplanen. Vid brand i den här typen av byggnader kommer det bildas mycket giftiga ämnen i släckvattnet. Jämför med erfarenheten av branden på Jula i Borås.

Utsläpp av dagvatten klassas som utsläpp av avloppsvatten om det sker inom en detaljplan. Anmälan om utsläpp av dagvatten ska lämnas in till miljö och byggnadsnämnden.

Trafik
Miljöenheten anser att det är olämpligt att planera för mer utspridd handel eftersom det kommer medföra ytterligare biltrafik på platsen.

Miljökvalitetsnormer
Det är inte redovisat att MKN för luft kommer hållas. E6:an och korsningen nedanför sjukhuset är några av de trafikstråken med högst halt av kvävedioxider i kommun.

Ledningar
Man måste kunna komma åt alla befintliga ledningarna i området, dvs de kan inte byggas över. Det nämns i planhandlingarna att stråket med ledningar inte kan användas som damm för dagvatten. Vidare nämns att marken måste höjas. Miljöenheten undrar om det här är

möjligt att få plats med ledningar, dagvattenfördröjning och markförstärkning på den begränsade ytan.

Bygglovsenheten

Bygglovenheten har inte gjort en bedömning av platsens lämplighet utan har endast gjort en bedömning av detaljplanens utformning och hur denna kommer att fungera som stöd vid framtida bygglovshantering. Bygglovenheten gör bedömningen att detaljplanen är väl genomarbetat och ser inga uppenbara brister som gör tolkningen svår i bygglovsskedet.

Bygglovenheten anser dock att bestämmelser om skyltning bör ses över och bättre överensstämma med den skyltpolicy som kommunen tagit fram då bygglovenheten normalt handlägger skyltlov utifrån denna. I denna står bland annat att skyltar endast i undantagsfall ska uppföras fristående och att överflödig skyltning ej ska förekomma.

Förslaget innebär minst två fristående skyltar varav den ena har ungefär samma höjd som det högsta omkringliggande berget och kommer således ha stor påverkan. Dels med hänsyn till entrén till Kungälv och med tanke på att verksamheter här ändå kommer ha ett väldigt synligt läge kan fristående skyltning bedömas som överflödig och påverkar stadsbilden i allt för hög grad.

Enligt detaljplanens bestämmelser ska fasader mot E6 vara delvis glasade. Då fasader mot motorvägen även måste uppfylla brandskyddskrav är det bra att man är medveten om att även fönster kommer behöva uppfylla detta.

I planbeskrivningen står att ”De fasader som är synliga från motorvägen och dess påfart bör särskilt beaktas gestaltningsmässigt, vilket bör tas hänsyn till vid bygglovgivningen”. För att ytterligare poängtera detta kan det vara bra att lägga in detta som en bestämmelse på detaljplanekartan.

KOMMENTAR

Miljöenheten

Markförhållande

Den geotekniska utredningen har uppdaterats och kompletterats med en förprojektering inför granskningen. I dessa handlingar har förslag på markförstärkningsåtgärder redovisats som säkerställer att ingen risk för skred föreligger vid föreslagen användning.

Exploatörerna kommer att stå för kostnaderna som det innebär att utföra markförstärkning och byggnadstekniska åtgärder för att en säker exploatering ska kunna tillkomma på platsen.

Markföroreningar

En markteknisk miljöundersökning har gjorts inför granskningen. Inga föroreningar som överskrider riktvärdena för Känslig Markanvändning har påträffats

Dagvatten

En förprojektering har utförts inför granskningsskedet där skredrisk, släntstabilitet, behov av markförstärkningar etc har beaktats med tanke på de befintliga geotekniska förutsättningarna och förekomsten av kvicklera i området. Föreslagna markförstärkningsåtgärder har där samordnats med placering av ledningar och anläggningar för dagvatten och skyfall för att garantera att tillräcklig yta finns för att säkerställa nödvändiga åtgärder.

Dagvatten- och skyfallsutredningen har uppdaterats och föreslagna fördröjningsåtgärder innebär att vattenflödena från området inte ökar jämfört med dagens användning. Vid beräkningar av 100 års-regn visar utredningen på minskade flöden efter exploateringen jämfört med idag.

Åtgärder för att motverka grumling i Komarksbäcken ska utföras vid byggnation. Tidsbegränsningar för arbete som kan beröra bäcken och åtgärder för att minska grumling har förtydligats i planhandlingarna.

Utrymme för åtkomst för drift av dammar och andra dagvattenanläggningar har beaktats i detaljplanearbetet.

Släckvattenhanteringen har förtydligats i dagvattenutredningen och planbeskrivningen.

Trafik
Exploateringen kommer innebära en viss ökning av biltrafiken, men läget innebär korta avstånd från de större vägarna och inte så mycket körning i det mindre vägnätet.

Miljökvalitetsnormer
Med utgång från den utredning som gjorts gällande luftkvaliteten i centrala Kungälv kommer planförslaget inte överskrida gränsvärdena avseende MKN för luft. Detta har förtydligats i planbeskrivningen.

Ledningar
En förprojektering har utförts för att bland annat säkerställa tillräcklig yta för ledningar. Utrymme ges för både de befintliga ledningar som kan ligga kvar i oförändrat läge och för de ledningar som föreslås flyttas i samband med kommande exploatering. I plankartan har u-områden lagts in för de ledningar som kommer att gå över kvartersmark. Dialog med samtliga berörda ledningsägare har hållits i samband med förprojekteringen. I förprojekteringen har även ytbehov för markförstärkningar dagvatten- och skyfallshantering beaktats.

Bygglovsenheten
Fristående skyltar har setts över sedan samrådsskylten och den största skylten har minskats med 10 meter i höjd och motsvarande i bredd. Den kommer då bli tydligt lägre än det intilliggande berget. Resonemang om skyltar har förts med bygglovsenheten samt stadsarkitekt inför granskningen.

Exploatörerna är medvetna om att de delvis glasade fasaderna troligen behöver uppföras brandklassade.

Inga ytterligare planbestämmelser om gestaltning läggs till, men däremot förtydligas motiven till bestämmelserna, så att det ska bli enklare att tolka deras syfte vid en bygglovsprövning.

SAKÄGARE

13. GLOBAL CONNECT AB (2024-06-18)
GlobalConnect AB har befintlig kanalisation med innehållande fiberkablar inom området. Läget på våra ledningar fås via Ledningskollen.

Vi önskar få en kallelse till ett samordningsmöte för att få ta del av mer information om arbetet samt tidsplan.

KOMMENTAR
Synpunkten noteras, samordning med ledningsägare har utförts i samband med förprojektering.

BOSTADSRÄTTSINNEHAVARE, HYRESGÄSTER OCH BOENDE

ÖVERGRIPANDE KOMMENTARER - VANLIGA SYNPUNKTER
Då många av yttrandena berör samma frågor har kommentarerna samlats ihop under den här rubriken.

Alternativ placering av verksamheterna

Flera har uttryckt att verksamheterna bör placeras på annan plats, tillsammans med liknande verksamheter. Många anger Rollsbo och i vissa fall Arntorp som lämplig plats.

Vid lokaliseringsstudie har ingen mer lämplig plats än denna kunnat identifieras. Ytan i fråga bör vara placerad nära på- och avfart till E6 för en smidig trafikkoppling. Det behöver också

finnas en tillräckligt stor markyta som kommunen förfogar över. Marken i fråga bör dessutom bedömas vara mer lämpad som yta för handel än för andra användningar.

Marken i Rollsbo är till största delen redan ianspråktagen av andra verksamheter och kommunen förfogar inte över någon lämpligt placerad, tillräckligt stor yta som skulle kunna passa för ändamålet. Inte heller i Arntorp har någon lämplig yta kunnat pekas ut. Där finns blandade verksamheter och mindre handel, men ingen lämplig kommunalägd yta nära på- och avfarten till E6.

Användning av ytan – park eller verksamheter

Flera yttranden hävdar att marken inom planområdet är mer lämpad för andra användningar. Antingen som park och grönyta, eller som en potentiell yta för framtida utveckling av sjukhuset.

Kostnaderna för att exploatera denna mark kommer att bli höga jämfört med att bebygga andra platser. Detta då det kommer att kräva stora åtgärder för både markförstärkning, dagvattenåtgärder och flytt av ledningar för att den ska bli byggbar. Det gör att en verksamhet som sjukhuset skulle ha svårt att motivera de höga kostnaderna för att exploatera ytan. För handelsverksamhet som har en större inkomst, och dessutom ser läget intill motorvägen som en stor fördel kan det däremot bli en lämplig yta att bebygga. Sjukhuset har dessutom redan stora möjligheter att expandera inom befintlig fastighet, som har betydligt bättre markförhållanden.

Ytan är idag en grönyta och om exploateringen inte blir av kommer den troligen fortsätta att vara det. Det är däremot tveksamt hur stort värde ytan har som en anlagd park. Placeringen intill E6 och Marstrandsvägen gör den bullerutsatt och mindre lämplig att utveckla som parkyta i jämförelse med andra ytor i Kungälv. Det bedöms att det är mer lämpligt att satsa på att utveckla andra, mer lättåtkomliga ytor med färre störningar, då kommunens parkbudget är begränsad.

Däremot föreslås flera kompensationsåtgärder för den grönyta som försvinner vid exploateringen. Se kommentaren nedan om naturvärden och grönstrukturer.

Att använda föreslagen yta för handel bedöms ha ett antal fördelar. Dels ligger ytan intill E6, nära påfarten, vilket gör att trafik till handeln får en relativt kort körsträcka inne i Kungälv när de kört av motorvägen. Dessutom gör den centrala placeringen att det finns en ökad möjlighet att fler väljer att ta sig till verksamheten med andra trafikslag än bil vilket stämmer väl med de långsiktiga trafikstrategiska målen för Kungälv. Områdets placering stämmer både med kommunens översiktsplan och näringslivsprogram, när det kommer till riktlinjer för var nya ytor för handel ska etableras.

Kommunen har genom politiska beslut bedömt att det är önskvärt att hitta en lämplig yta i Kungälv för föreslagen handelsverksamhet. Föreslagen yta har bedömts vara den mest lämpliga av de tillgängliga alternativ som har identifierats.

Naturvärden och grönstrukturer

Den västra ytan för handel har anpassats så att det ska finnas naturyta kvar mellan sjukhuset och handelsbyggnaden. Detta på grund av att grönska har visats vara positivt för tillfrisknandehastigheten och välmåendet för sjukhuspatienter. På denna yta bevaras en bergknalle, och nya träd kommer planteras för att ytterligare stärka den gröna barriären mellan sjukhus och handel. Även en damm med goda förutsättningar för grodor föreslås på ytan.

Anpassningar och kompensationsåtgärder föreslås för de naturvärden som påträffats i området. Bland annat kommer exploateringen begränsas till vissa delar av året för att minimera påverkan på flera arter, exempelvis häckande fåglar. En ny damm med lämpliga egenskaper för groddjur kommer att anläggas för att ersätta att ett mindre småvatten försvinner, där åkergroda påträffats. Gång- och cykelvägens dragning har anpassats så att ett gammalt bevarandevärt träd kan stå kvar.

Längs Marstrandsvägen och den nya tillfartsvägen föreslås trädplantering. Detta syftar till att göra Marstrandsvägen till en trevligare plats än idag, då det är en av entréerna till Kungälv. Träden längs gatorna blir också en kompensation för del av den grönska som försvinner i och med exploateringen.

Trafiksituationen

Den generella trafikmängden i Kungälv kommer att öka de kommande åren, även om det finns en stor osäkerhet i hur mycket mer trafik som kommer att tillkomma. Tillkommande trafik från föreslagen exploatering är endast en liten del av detta, och bedöms ha en relativt liten påverkan jämfört med övriga trafikökningar i systemet.

Med gällande trafikprognos kommer bilköerna i området att öka både med och utan planförslaget, även om ökningen blir större med den tillkommande trafiken från planområdet. Oavsett kommer Kungälvs kommun att behöva arbeta med hållbart resande, dvs att föra över trafikresor från biltrafik till gång, cykel och kollektivtrafik när kommunen växer, för att långsiktigt förbättra trafiksituationen.

Exploateringens läge nära E6 bedöms vara positivt eftersom tillkommande biltrafik får en relativt kort körsträcka från motorvägen, vilket innebär att det mindre vägnätet inte kommer påverkas lika mycket till följd av exploateringen. För ett långsiktigt hållbart trafiksystem bedöms också att en överföring behövs från biltrafik till gång, cykel och kollektivtrafik, när Kungälv växer och trafiken ökar. Placeringen så pass nära centrala Kungälv ses som positiv ur detta perspektiv då det möjliggör att en något större andel av kunder och personal kan ta sig till de nya verksamheterna på annat sätt än med bil. I detaljplanen har lämnats plats för en eventuell framtida gång- och cykelbro över Marstrandsvägen.

14. PRIVATPERSON 1 (2024-08-05)

1. Placering och förflyttning sedan planeringsskede

Varför planeras Biltema på denna plats, och varför måste det etableras i Kungälv?

- Skatteintäkterna kommer varken till Sverige eller Kungälv
- Det går inte att säkerställa att anställda på dessa företag kommer att bo i Kungälv, vilket annars hade gett ökade stadsintäkter.
- Vår nordliga entré till staden försämras, förtätas och gör upplevelsen extremt mycket mindre trevlig.

I kommunens gestaltningsprogram från 2000 finns material som strider mot byggnationen. Där kan man läsa att någon sagt: ”Sättet att närma sig en stad eller en byggnad är av stor betydelse. Det är då förväntningar skapas som kan uppfyllas eller svikas”. Andra stycken behandlar blad annat vikten av utseende och att ängarna runt sjukhuset är en fast punkt i landskapsrummet.

Varför är inte placering av byggnad där övriga likvärdiga butiker ligger, så som Rollsbo eller Arntorp?

2. Kommunfullmäktiges strategiska mål

I KF:s strategiska mål finns Resultatmålet: Kommunen, medborgarna och företagen minskar tillsammans klimatutsläpp och miljöpåverkan. Fokusområden:

- minskade utsläpp från trafik, enskilda avlopp och av mikroplaster
- övergång till mer hållbar konsumtion

Detta strider mot att etablera ytterligare ett massproducerande konsumtionsföretag.

I samma dokument finns rubriker som:

- Att ge möjligheter till en aktiv fritid för alla åldrar
- Att alla medborgare ska ha möjlighet att delta i ett rikt och aktivt kulturliv

Följt av: Att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen

Den befintliga promenadvägen är idag en flitigt använd sträcka för motionärer, gående och cyklande till arbete, skola och förskola samt för dem som inte vill gå nära bilväg. Med aktiv fritid syftas förmodligen inte till att äta mer snabbmat eller konsumera mer.

Att bygga här kommer försämra förtroendet för kommunen.

3. Social hållbarhet

I Kungälvs ”Program social hållbarhet” står att innanförskap och delaktighet är ledord för den sociala hållbarheten i Kungälvs kommun. Vi i Munkegärde känner oss allt annat än i ett innanförskap!

I kommunens dokument gällande Agenda 2030 står att kommunen ska: ”Öka parkernas attraktivitet med planteringar och aktivitetsytor

Att ta bort så mycket central grönyta går emot detta. Kanske kan man istället skapa en mer parkliknande yta med hundrastgård och utegym i detta område?

På sidan 12 står att vi ligger högre i snitt än kommuner med likvärdig socioekonomi, gällande sjuktal. Kortsiktigt dopamintillskott, så som vid intag av snabbmat och privata in köp, är skadligt för den psykiska hälsan, vilket bör beaktas.

Gällande fossilfri energi står: ”I dagsläget möter Kungälvs kommun en utmaning, kombinationen av ökad energikonsumtion och krav på ökad fossilfrihet. Om den nuvarande trenden följs, och energikonsumtionen fortsätter att öka, kommer mer el behöva produceras och större andel av denna el behöva vara fossilfri. Det är viktigt för kommunen att anta denna utmaning” Hur ser Kungälvs kommun på den extrema energiåtgång det går till etableringen av Biltema och Snabbmatsresaturangen samt vidare drift av dessa? Dessa etableringar är inget nödvändigt för kommunen, så som vad en mataffär hade varit.

Under mål nummer 11 står: ”I den kommande samhällsplaneringsprocessen är det av särskild vikt att beakta klimatförändringarnas inverkan, trygghetsaspekter samt luft- och vattenmiljö för att nå samtliga delmål under mål 11 i och med Kungälvs kustnära och älvnära geografi.” Anser kommunen att vi som bor i detta tätbebyggda område inte utsätts för försämrad luftmiljö eller att detta bidrar till negativa klimatförändringar?

På Agenda2030 hemsida, Mål nummer 11: Hållbara städer och samhällen, och delmål 11:7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla, så hittar jag inget om detta i Kungälvs kommuns dokument och ingen hänsyn är tagen! Här brister kommunen rejält!

Jag vill uppmana att läsa dokument ” Människors hälsa i växande städer”, rubriken ”Hälsoeffekter av stadsgrönska och känsliga grupper.” Det blir inte tydligare än så här! Jag undrar också om kommunen läst Boverkets uppmaning till grönytor som anses hälsofrämjande? Läs också artikel från Göteborgs Universitet: ”Grönska viktigt för stadsmiljö och hälsa”.

Mål numer 12: Hållbar konsumtion och produktion och delmål 12:8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar. Snabbmat och konsumtionsvaruhus strider mot detta. I synnerhet när det ligger i tätbebyggt område på gångavstånd för unga.

Gällande mål nr 15 står: ”På lokal nivå har kommunen möjligheter att påverka och skydda närmiljön eftersom kommunen är en stor markägare.” Kommunens översiktsplan och grönplan beskriver hur vi kan och ska planera för att inkludera gröna värden i samhällsbyggnadsprocessen.” Detta strider starkt mot etableringen detta dokument handlar om!!

Mål nummer 15: Ekosystem och biologisk mångfald och delmål 15:5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer. I området finns flera djurarter, inklusive fåglar och insekter. Undersökningar av naturmiljön behöver göras under årets alla årstider. I Naturvärdesinventering Gärdet 1:1 finns intressant läsning då flera naturvärden påträffades i inventeringen. Jag vill även uppmana att läsa, på Naturskyddsföreningen i Ystads hemsida gällande grönområden ur Många olika vinklar.

4. Hur går detta ihop?

På platsen finns också en parkbänk som renoverats. På dessa ängar så landar varje sommar luftballonger som de boende besöker för att se landning och uppstigning. Sjukhusrundan, som den kallas är flitigt använd av flera målgrupper. I området finns svamp och bär. Orientering och idrottsutövning sker i området av skolungdomar.

Anser kommunen att det blir samma trivsamma upplevelser om Biltema och en snabbmatsrestaurang ligger där?

Det är i kommunens kännedom att det finns fornlämningar i området. Det har hittats på berget som kommer att ligga intill Biltema. Har kommunen säkerställt att inget mer finns i området?

Är kommunen medvetna om att många i området Munkegärde nu känner sig tvingade att söka nya boenden? Så pass viktigt är detta grönområde för oss!

5. Kungälvs kommuns dokument ” Tidig medborgardialog” Gällande översiktsplan mot år 2050 och år 2070.

I utförd medborgardialog fanns extremt tydliga svar:

På frågan: Vad tycker du är bäst med att bo i Kungälvs kommun? Svarar 60,9% ” Nära landsbygd, natur, hav och skog!! 50,2% svarar ” Nära Göteborg”

På frågan: Hur tycker du att Kungälvs kommun ska utvecklas så att det är den bästa platsen att bo på år 2050? Svarar 43,9% ”Naturnära kommun” följt av 36,1% som svarar ”kustkommun”. Därefter kommer småstadsidyll och landsbygdskommun!

På frågan: Vad tycker du är de största utmaningarna för Kungälvs kommun till år 2050? Svarar 32,7% ”Trafiken”

Jag är, efter att ha läst detta, djupt oroad över kommunens omognad, beslutsförmåga, åsidosättande och nonchalans kring medborgarnas åsikter och engagemang!

6. Kommunens mognad och dess ansvarstagande

Jag, och många med mig, anser att Kungälvs kommun inte uppnår en socialt, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, särskilt inte i föreslagen etablering. Här är tydligt att ekonomisk vinst sätts i första rummet.

Gällande den sociala hållbarheten bör medborgarnas åsikt framhållas. Framförallt de närboende, då det är de som blir mest berörda och får en försämrad livsmiljö på grund av avgaser, buller, försämrade naturupplevelser och osäkerhet nattetid då ungdomar tenderar vistas på stora parkeringsplatser.

Gällande den miljömässiga och klimatmässiga hållbarheten så kan man kraftigt ifrågasätta den åverkan på mark som krävs. Det finns mycket ledningar i området som behöver flyttas. Trafikökning går inte att undvika, vilket medför ökade utsläpp och luftföroreningar.

7. Slutsatsen gällande hållbarhet i frågan är enligt mig:

Kommunen tänker inte hela vägen och det görs inga stora ansvarsfulla aktiviteter för att arbeta med miljö eller klimat på allvar eller långsiktigt. Grönytor för mental hälsa, utanför de centrala delarna behöver utvecklas. Så vilken typ av kommun vill medborgare samt politiker leva i? En inkluderande, ansvarstagande och hållbar kommun som ligger i framkant kanske!?

Ska medborgarnas förtroende för kommunpolitikerna bli än sämre? Vad vill vi visa utåt för att locka turism och nyinflyttning? Vilka är våra USP:ar och vad kan vi stoltsera med när man kommer in till Kungälv genom den norra entrén? Och framför allt, är inte våra barn och ungas hälsa det absolut viktigaste?

KOMMENTAR

För svar på flera av synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Kommunen är i behov av verksamheter för handel och kontor och detta har bedömts vara en lämplig plats för sådan exploatering.

Ytan som tas i anspråk är en bullerstörd plats intill E6, som därför inte bedöms inneha större värden för allmänhetens rekreation. Närliggande skogsområde bevaras och inom området avsätts ytor för trädplanteringar och naturmark. Däremot bedöms detta inte vara en prioriterad yta för anlagda parker, med exempelvis utegym eller liknande, på grund av sitt läge.

En arkeologisk utredning har utförts inför granskningsskedet. Inga fornlämningar finns kvar inom området.

Avseende Kungälvs entré norrifrån Norrifrån så kör bilister igenom flera verksamhetsområden innan denna yta, vilket innebär att detta inte blir den första verksamhetsbyggnad man möts av på E6 norrifrån. Detta blir snarare en del av motorvägsmotet och den arkitektur som ofta brukar ligga längs motorvägar. Dessutom blir den nya handelsverksamheten till stor del skymd av det intilliggande skogbevuxna berget, vilket gör att det först när bilister kommer relativt nära som byggnaden blir synlig. Mellan den västra handelsytan och Kungälvs centrum bevaras en yta med Naturmark som i viss utsträckning fungerar som en avskiljare. På många sätt blir de mindre verksamheterna vid Marstrandsvägen mer en entré till Kungälv än den västra handelsytan på grund av sitt centrala läge. På grund av ytans förutsättningar är det svårt att anlägga en mer stadsmässig typ av bebyggelse på platsen. Däremot föreslås trädplanteringar, för att rama in Marstrandsvägen. Utformningsbestämmelser finns i plankartan för att ge byggnaderna en stadsmässig karaktär på fasaderna, och motiven till planbestämmelserna i planbeskrivningen kommer ses över ytterligare inför granskning.

15.PRIVATPERSON 2 (2024-08-22)

Jag bor på Munkegärde och använder gång- och cykelvägen närmast motorvägen. Utnyttjar också de förbättrade fina skogsstigarna, plockar blommor och gläds när jag ser djuren som förekommer såsom harar, fåglar och rådjur.

Jag blir arg och upprörd när jag hör att området nära sjukhuset hotas av byggnation som helt förstör ett välbehövligt grönområde. Både vi som bor här och sjukhusets patienter och personal mår bättre av grönska än trafik, buller och avgaser.

1) Ersätt den planerade verksamheten med att utveckla detta gröna område ytterligare istället. Plantera fler träd och blommande buskar. Detta ger svalka, dämpar ljud och luften blir bättre.

2) Planerade verksamheter måste byggas på områden som bättre passar.

3) Vi vill inte ha mer trafik!

4) Politikerna måste kunna prioritera hälsan och trivseln för flertalet av invånarna.

KOMMENTAR

För kommentar på synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Yttrandet är inte undertecknat med både namn och adress/fastighetsbeteckning. Information om samrådsredogörelsen skickas därför inte ut.

16. PRIVATPERSON 3 (2024-08-23)

Yttrandet är undertecknat av två boende i området.

1981 lovade kommunen att plantera träd för att minska störande ljud från motorvägen. Det har inte hänt något på 43 år! Kommunen har vuxit och trafiken på motorvägen har ökat. Problemen har ökat genom åren allt eftersom kommunen har vuxit. Det lär inte bli mindre med etableringen av Biltema med flera.

Hoppas att kommunen planerar för ett bullerskydd nedanför oss i samband med byggnationerna. Kan inte vara en stor kostnad i sammanhanget!

KOMMENTAR

Yttrandet avser en yta som ligger utanför det aktuella planområdet och angiven åtgärd är därför inget som utförs i samband med detaljplanen och dess genomförande. Plangenomförandet kommer medföra en lokal trafikökning, men väntas inte påverka trafikflödena på E6, vilket är det som i detta fall medför bullernivåerna.

ÖVRIGA INKOMNA SYNPUNKTER

17.OMSTÄLLNING KUNGÄLV (2024-08-22)

Omställning Kungälv motsätter sig etablering av Biltema och snabbmatsrestauranger vid Gärdet 1:1 i Kungälv.

Bevarande av Grönområden

Organisationen framhåller vikten av att bevara grönområdet kring Kungälvs sjukhus, vilket är en del av stadens gröna lungor. Området bör utvecklas till en naturpark istället för att exploateras, vilket skulle stärka den gröna infrastrukturen och erbjuda rekreationsmöjligheter för invånare och besökare.

Olämplig Placering

Omställning Kungälv anser att placeringen av Biltema och Max nära sjukhuset är olämplig på grund av verksamheternas storskaliga natur och den ökade trafiken det medför. Istället bör dessa verksamheter lokaliseras till Rollsbo industriområde, som är bättre anpassat för sådan handel och trafikintensitet.

Naturpark som alternativ

En naturpark med rekreationsmöjligheter och ett café hade varit en bättre användning av platsen. Det hade utvecklat stadens gröna korridorer och skapat en attraktiv entré till Kungälv.

Kungälvs Varumärke

Exploateringen av grönområdet skulle försämra Kungälvs attraktivitet negativt. Ett bevarande av grönområdet, synligt från motorvägen, skulle istället stärka Kungälvs varumärke som en stad som värnar om hållbarhet och sin historia.

Demokrati och Medborgarinflytande

Det pågår en namninsamling och en offentlig diskussion där många medborgare motsätter sig den föreslagna placeringen av Biltema. Omställning Kungälv ifrågasätter också varför beslutet forceras fram innan den nya översiktsplanen för 2050 är färdigställd.

KOMMENTAR

För kommentar på flera synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Översiktsplanering är en lång process som kan dra ut på tiden. I kommunens gällande planeringsstrategi har det fastslagits att översiktsplanen (ÖP2010) fortsatt gäller. Kommunens arbete med detaljplanering fortsätter även om det separat pågår arbete med ny översiktsplan. Att invänta en ny översiktsplan har inte bedömts vara aktuellt i detta fall. Det finns heller i nuläget inga indikationer på att andra bedömningar för detta område kommer att göras i den nya översiktsplanen.

18.NATURSKYDDSFÖRENINGEN (2024-08-23)

Naturskyddsföreningen är mycket negativ och kritisk till att en sådan verksamhet kan komma att placeras nära sjukhuset. Det medför ökad trafik, ökad bullernivå, ökade halter av kvävedioxid samt partiklar till en närmiljö som redan är hårt belastad av trafiken från E6 och infarterna till Kungälv.

Miljöbalkens krav ej uppfyllda

Föreslagen användning är inte god hushållning av markresurser. De naturområden som finns intill sjukhus och bostäder har ett stort bevarandevärde, vilket skulle omintetgöras vid en exploatering.

Trafik

Naturskyddsföreningen är kritisk till den påfrestning på systemet som ökade trafikmängder och ytterligare en korsning innebär på Marstrandsvägen. Föreslagen gång- och cykelpassage i plan kan inte ses som realistisk. Planförslaget innebär en stor försämring av gång- och cykelvägen genom området, vilket är en mycket negativ konsekvens av detaljplanen. Trafikökningen i området innebär också en ökning av luftföroreningar. En tydligare redovisning av luftföroreningar och bullernivåer behövs.

Grönstruktur

Att vistas i gröna miljöer medför många positiva effekter. Parker, grönområden och ängsmiljöer är viktiga i städer, men trots det minskar de gröna områdena i städerna konstant. Naturskyddsföreningen ser mycket negativt på exploateringen som skulle innebära att ett centralt grönområde och grön spridningskorridor försvinner.

Bevara och utöka grönska i Kungälvs kommun – planer och beslut

Naturskyddsföreningen menar att planförslaget går emot flera av de politiskt beslutade styrdokumenten som finns i Kungälv. Många av dem framhåller vikten av parker och grönområden i staden, men planförslaget innebär istället att grönyta försvinner.

Naturmiljö och naturvärden

Planområdet har idag höga biologiska kvaliteter som bör bevaras. Området bör bevaras som park för att stärka den biologiska mångfalden i staden. Även gröna stråk genom staden bör bevaras och förstärkas. Naturskyddsföreningen anser att naturvärdena underskattas i beskrivningen och därmed blir även de negativa konsekvenserna av en exploatering underskattade. Resultaten av de fördjupade artinventeringar som ska göras blir viktiga för att få fram en korrekt konsekvensanalys. Att de tre områdena med PARK i plankartan inte är sammanhängande får negativa konsekvenser. Naturvärdet i den torrdamm som föreslås kommer troligen vara högst begränsat.

Dagvattenhantering

Vattenkvaliteten i Komarksbäcken, där det finns öring och storspigg bör följas upp. Förtydligande av hur detaljplanen kan inverka positivt på miljökvalitetsnormen för vatten bör finnas i planbeskrivningen. I området har en väg anlagts med sten och asfaltsklumpar för byggandet av en bullervall. En riskbedömning bör göras för att bedöma rasrisker avseende massorna. Skyfall skall ingå i bedömningen.

Summerat

Naturskyddsföreningen har valt att främst kommentera naturmiljö, grönska och de avgörande och viktiga sambanden mellanbiologisk mångfald, ekosystemtjänster och klimat i sitt yttrande. uppmanar kommunen att avstå från en exploatering av aktuellt område och istället skall välja områden där industrier och större varuhus redan etablerat sig. Skapa en naturpark i området vid sjukhuset och det omgivande grönområdet. Plantera träd och buskar och ta vara på aktuell forskning för att utforma området i ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Klimat och biologisk mångfald skall vara utgångspunkt.

KOMMENTAR

För kommentar på flera synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

För gång- och cykelväg genom området kommer förslaget innebära en förändring, med verksamheter som tillkommer längs vägen. Yta för trädrader och växtlighet planeras in längs gång- och cykelvägarna på många platser för att förbättra upplevelsen och den nya dragningen har studerats för att uppnå en så gen och flack sträckning som möjligt. Planförslaget innebär också en förbättring av gång- och cykelnätet vid Marstrandsvägen, då det förutsätter att en ny koppling över vägen behöver anläggas. Detta blir en genare väg för många, både till sjukhuset och till Munkegärde jämfört med befintlig tunnel. Dessutom är det många som redan idag genar över vägen i brist på riktig övergång, vilket innebär problem för trafiksäkerheten.

En bullerutredning bedöms vara överflödig för detaljplanen. Planområdet är bullerutsatt, men föreslagna verksamheter är sådana att de tillåts placeras i bullriga lägen. Buller från tillkommande trafik bedöms inte heller påverka närliggande befintliga bostäder utanför nämnvärt. Resonemanget i planbeskrivningen förtydligas.

Luftföroreningar bedöms utifrån gällande miljökvalitetsnormer för luft. Med utgång från den utredning som gjorts gällande luftkvaliteten i centrala Kungälv kommer planförslaget inte överskrida gränsvärdena avseende MKN för luft. Detta har förtydligats i planbeskrivningen.

Föreslagen avvändning bedöms vara lämplig för området och även gå i liv med miljöbalkens bestämmelser om god hushållning om markresurser, bland annat med tanke på läget intill E6 och dess på- och avfart. I översiktsplanen anges att områden för verksamhetsmark bör utvecklas och skapas, gärna i anslutning till E6. Områdets placering intill E6 med höga bullernivåer gör att den inte bedöms prioriterad att utveckla som en parkyta. Åtgärder vidtas för att kunna skydda, bevara eller kompensera för de naturvärden som upptäckts inom planområdet. Del av ytan planläggs som naturmark.

Efter samrådet har naturvärdesinventeringen kompletterats med en fördjupad artinventering för groddjur och en häckfågelinventering. Dagvattenåtgärderna och dammarna har setts över och en ny damm föreslås som ska ha goda förhållanden för groddjur. Denna är frikopplad från dagvattenhanteringen för den västra verksamhetsytan, så att föroreningar från parkeringsytan inte ska belasta dammen.

Planförslaget innebär visserligen att en yta med centralt placerad grönska försvinner, men området bedöms inte ha någon större funktion som en spridningskorridor, då det är omgivet av barriärer på flera sidor. Få arter kan använda området för att ta sig vidare till andra närliggande grönområden, eventuellt med undantag av fiskarna i bäcken. Denna ska hanteras varsamt så att levnadsmiljön för öring inte försämras.

Inför granskningen har en markteknisk miljöundersökning med provtagning på plats genomförts. Utredningen har föregåtts av analys av området och platsbesök av sakkunnig markmiljöutredare för att bedöma risk för olika typer av markföroreningar inom området. Den vall som nämns i yttrandet tolkas vara en yta utanför planområdet. I markmiljöutredningen har inga markföroreningar upptäckts som överskrider riktvärdena för Känslig Markanvändning.

19.NAMNINSAMLING (2024-08-20)

En namninsamling med totalt 333 underskrifter har lämnats in.

De som skrivit under motsätter sig en förtätning av Kungälv i området mellan Kungälvs sjukhus och motorvägen norrut, för att Biltema ska kunna etablera sig där. Bättre att placera Biltema i Rollsbo där det redan finns en utbredd handelsyta och inte påverka grönområden eller befintliga bostadsområden i Kungälv. Av miljö- och arkitektoniskt estetiska skäl är Kungälvs ansikte mot E6 viktigt om staden ska kunna behålla sin attraktionskraft i framtiden.

I namninsamlingen har även funnits möjlighet att göra enskilda kommentarer. Där är det många som anser att grönytan bör bevaras och att föreslagen verksamhet är mer lämplig på annan plats, nära liknande verksamheter.

KOMMENTAR

Synpunkterna noteras.

För svar på både det övergripande ställningstagandet och flera av de enskilda kommentarerna i yttrandet hänvisas till rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

20. PRIVATPERSON 4 (2024-08-06)

Angående planerna om att bygga Biltema vid E6:

Detta skulle lämpa sig mycket bättre i Rollsbo nära snarlika verksamheter. Hittar man inte det man behöver på ena stället kan men enkelt ta sig till någon av de andra butikerna för att se om de har vad man letar efter. Ur ett trafikbelastningsperspektiv borde detta vara bra mycket bättre.

Men jag skriver framför allt eftersom jag sett 3D kartan samt plankartan för nuvarande placering och blir extremt fundersam över hur man tar sig till och från Biltema... Skall man belasta den existerande korsningen som leder till Kongahälla med ytterligare en massa trafik? Kommer det inte att finnas någon direkt på och avfart längs E6? Verkar helt absurt...

KOMMENTAR

Marken i Rollsbo är begränsad och det är svårt att hitta outnyttjad yta där som skulle fungera och räcka till för föreslagen exploatering.

Det finns inte utrymme att ansluta området direkt till E6, utan trafikförsörjning kommer att behöva ske från Marstrandsvägen. Trafiken väntas generellt öka i Kungälv, och trafiksystemet kommer att bli hårt belastat i rusningstrafik. Tillkommande trafik från planområdet utgör en liten del i jämförelse med den generella trafikbelastningen, men att i ett större perspektiv arbeta med att minska andelen biltrafik i Kungälv skulle vara positivt för trafiksystemet. Se även kommentar om trafik under rubriken ”övergripande kommentarer – vanliga synpunkter”.

Yttrandet är inte undertecknat med både namn och adress/fastighetsbeteckning. Information om samrådsredogörelsen skickas därför inte ut.

21. PRIVATPERSON 5 (2024-08-13)

Jag vill motsätta mig byggandet av Biltema i det förslagna planområdet. Biltemas typiska arkitektoniska profil kommer att skära sig radikalt mot den arkitektoniska stilen kring Kongahälla och nya resecentrum. Den går heller inte ihop med landskapet eller sjukhuset. Ibland kan arkitektoniska verk som skär sig mot sin omgivning kan vara ett positivt inslag, men här blir det snarast en masskommersiell och rent förfulande byggnad som i sig inte heller medför något större antal arbetstillfällen. Däremot blir det ökad trafik i ett redan trångt trafikstråk och med en verksamhet som egentligen inte medför så mycket nytt för Kungälv. Kungälv centrum är redan negativt påverkat av förtätning och flera planarbeten som inte tagit tillvara på invånarnas långsiktiga välmående, beteenden och rimliga framtidsutsikter. Och där nytta och långsiktighet ignoreras till fördel för kortsiktiga vinning och snabb expansion.

Så snälla, förstör det inte ännu mer med rent förfulande byggnader som inte skapar ett större mervärde för oss invånare.

KOMMENTAR

Att låta Biltema etablera sig i Kungälv är ett politiskt beslut, som bedöms vara positivt för kommunen. För kommentarer om placering, grönytan och trafiksituationen, se rubriken ”övergripande kommentarer – vanliga synpunkter”.

I plankartan finns bestämmelser som reglerar gestaltning och motiven till planbestämmelserna i planbeskrivningen kommer ses över ytterligare inför granskning. Platsen har med sitt läge vid E6 bedömts vara en lämplig yta för lämplig plats för handel, vilket i sin tur har bedömts vara prioriterat att få till i kommunen.

Yttrandet är inte undertecknat med både namn och adress/fastighetsbeteckning. Information om samrådsredogörelsen skickas därför inte ut.

22. PRIVATPERSON 6 (2024-08-21)

Jag förespråkar en alternativ placering av Biltema till Rollsbo eller liknande industriområde.

1. **Bevarande av Grönområden:**

Det är viktigt att bevara grönområden för rekreation, luftkvalitet och vattenavrinning, i centrala delar av Kungälv. Etableringen skulle påverka cirka 1 700 personer som arbetar på sjukhuset och deras patienter samt 1 500-1 800 boende i Munkegärde, vars möjligheter till rekreation och gång- och cykelvägar skulle försämras.

2. **Kungälv som Attraktiv Stad**

Biltemas skyltar och byggnadens höjd (upp till 40,5 meter) kommer att dominera stadsbilden och påverka Kungälvs visuella intryck negativt, särskilt från motorvägen. Kommunen bör ställa estetiska krav på Biltemas utformning för att undvika en förfulning av staden och för att bibehålla stadens attraktionskraft.

3. **Trafiksituationen**

Kommunens trafikberäkningar ifrågasätts. Den planerade etableringen kommer öka trafiken i ett redan hårt belastat trafiksystem, vilket riskerar att förvärra trafikproblemen i området. Detta gäller särskilt i relation till planerade utvecklingsplaner i Kungälv som ytterligare kommer öka trafikmängden.

4. **Kostnader och Ekonomiska Konsekvenser**

Vem ska bära kostnaderna för att anpassa infrastrukturen för Biltemas etablering, inklusive flytt av ledningar? Ska kommunen stå för dessa kostnader?

5. **Processens Genomförande**

Medborgaren kritiserar processen för bristande information till boende, särskilt att endast två hushåll i Munkegärde informerats. Vidare ifrågasätts tidpunkten för informationsmöte och samråd under semestertider samt varför beslutet forceras fram innan översiktsplanen för 2050 är klar, trots att det enligt uppgift finns bättre platser för Biltema inom något år.

En mer genomtänkt process efterfrågas och en omprövning av placeringen av Biltema till ett mer lämpligt industriområde som Rollsbo.

KOMMENTAR

För kommentar på flera av synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Sedan samrådet har skyltarna setts över, och Biltemas skylts har sänkts med 10 meter (från 30 till 20 meter) och minskats motsvarande i bredd för att bli något mindre framträdande på platsen.

Exploatörerna kommer att stå för de kostnader det innebär att exploatera marken, inklusive bland annat anläggande av nya vägar, dagvattenhantering och kompensationsåtgärder för de naturvärden som försvinner.

Vid utskick av handlingar till samråd blir det alltid en gränsdragningsfråga om vilka som ska bedömas vara de närmsta grannarna och få utskick om detaljplanen. I detta fall bedömdes det relevant att ta med de närmsta fastigheterna i Munkegärde, men inte hela området.

Då samrådet skedde sommartid förlängdes samrådstiden från tre veckor till drygt nio veckor för att fler skulle hinna se förslaget och komma in med synpunkter.

Yttrandet är inte undertecknat med både namn och adress/fastighetsbeteckning. Information om samrådsredogörelsen skickas därför inte ut.

23. PRIVATPERSON 7 (2024-08-22)

Yttrandet kommer från en person på den lokala polismyndigheten:

Lokaliseringen blir otillgänglig utan ny infart från E6. Marstrandsvägen är redan hårt belastad. De korta avstånden mellan korsningarna och körfältsbytena som krävs skapar olycksrisker. Redan idag har vi många trafiksäkerhetsproblem i korsningen Hansagatan/Marstrandsvägen med olyckor som följd.

Den geotekniska utredningen som nu har gjorts visar dåliga geotekniska förutsättningar. Går det att säkerställa att exploateringen inte innebär en skredrisk.

Har polismyndigheten fått komma till tals i ärendet? Jag skulle gärna se att vi från lokalpolisområdet fick komma med synpunkter på detaljplanen.

KOMMENTAR

Plangenomförandet möjliggör ett nytt övergångställe, vilket skulle kunna förbättra trafiksäkerheten för gående. Utformning av korsningen behöver göras så trafiksäker som möjligt. Se även kommentar om trafik under rubriken ”övergripande kommentarer – vanliga synpunkter”.

Fördjupad översyn över geotekniska åtgärder har gjorts i den förprojektering som tagits fram inför granskning. Markförstärkningsåtgärder kommer att behövas på flera platser inom planområdet.

Se yttrande nr 4, där den lokala polismyndigheten har lämnat synpunkter.

24.PRIVATPERSON 8 (2024-08-23)

Synpunkten är undertecknat av två personer. De uttrycker allvarlig oro över planens potentiella negativa effekter på områdets naturmiljö, dess ekologiska värde och den risk för skred som föreligger på grund av kvicklera i området. De anser att kommunen inte har gjort en korrekt avvägning enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser och uppmanar kommunen att avstå från exploatering av området.

Synpunkter på miljöbalkens hushållningsbestämmelser

Bedömningen i planbeskrivningen är begränsad och att viktiga aspekter enligt miljöbalkens 3 kapitel, såsom behovet av grönområden i tätorter, inte har beaktats. Naturvärdena i området är betydande och att planförslaget inte uppfyller kraven på analys enligt dessa bestämmelser. Därför anser de att platsvalet är olämpligt och föreslår att planen inte genomförs.

Synpunkter på naturmiljö

Naturvärdesinventeringen (NVI) har inte varit tillräckligt omfattande, då den inte täcker hela planområdet. Detta leder till en ofullständig analys av områdets naturvärden, vilket i sin tur påverkar bedömningen av hur detaljplanen kommer att påverka den lokala miljön. Det finns en oro för att de naturvärden som finns i området, inklusive viktiga ekologiska funktioner och arter, inte har beaktats på ett adekvat sätt.

Vidare ifrågasätts bedömningen att de grönområden som i planen betecknas som PARK kommer att kunna bevara naturvärdena på ett tillfredsställande sätt. Respondenterna anser att dessa områden riskerar att bli för fragmenterade och därmed inte kommer att fungera som effektiva livsmiljöer för de arter som idag finns där. Planen bedöms därför kunna bryta upp viktiga ekologiska korridorer, vilket kan ha negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden i området.

Mer detaljerade kartor efterfrågas, som tydligt visar områdets naturvärden samt en uppdaterad och mer noggrann inventering av arter, särskilt när det gäller skyddade och sällsynta arter som grodor och fåglar. Bristfälliga underlag kan också leda till oåterkalleliga skador på naturmiljön, och planen i sin nuvarande form ger inte tillräckliga garantier för att bevara de befintliga naturvärdena.

Särskilda synpunkter på NVI

Det finns flera brister i naturvärdesinventeringen, såsom felaktig användning av termer och avgränsning av inventeringsområdet. Inventeringen bör omfatta ett större område och kartor och analyser ska uppdateras för att bättre återspegla naturvärdena.

Trafik

Analysen av plangenomförandets påverkan på trafiksituationen är inte korrekt utifrån beskrivningarna i trafikutredningen. Detta bör uppdateras. Inte heller genomförbarheten i ett övergångställe i plan är korrekt beskriven i planbeskrivningen. Dessutom bör det tydligare framgå att ett sådant övergångställe ligger utanför planområdet. Upplevelsen av gång- och cykelvägen genom planområdet kommer försämras i och med exploateringen, trots att det i planbeskrivningen står att den inte ska påverkas negativt.

Dagvatten

En exploatering kan leda till att mer dagvatten genereras, vilket i sin tur kan belasta det befintliga avloppssystemet och öka risken för översvämningar. Det är osannolikt att utjämnings och reningsåtgärder som föreslås skulle vara tillräckliga för att inte påverka Komarksbäcken negativt eller innebära ökade flöden nedströms. Åtgärds- och konsekvensbeskrivningen behöver uppdateras.

Geotekniska förhållanden och skredrisk

Kvicklera har hittats i marken och att exploatera på ytan skulle kräva komplicerade geotekniska åtgärder för att inte riskera medföra skredrisk. Ett skred på platsen skulle få stora negativa konsekvenser för samhället. Vi bedömer att exploatering på platsen är olämplig med hänsyn till hälsa och säkerhet. Planbeskrivningen bör även uppdateras med riskanalys och konsekvensbeskrivning vid ett eventuellt skred.

Landskapsbild

Idag är området ett synligt grönområde längs E6. Exploateringen innebär att naturområde ersätts av storskaliga byggnader och parkeringsytor. Detta blir negativt både för förbipasserande samt för sjukhuset. En 3d-modellering av hur området kommer uppfattas från olika håll efterfrågas.

Grönstruktur, närrekreation och hållbar utveckling

Förslaget kommer att minska områdets grönstruktur, vilket har negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden och invånarnas rekreationsmöjligheter. Grönområden i tätorter är

viktiga för att bevara ekosystemtjänster och skapa en hälsosam livsmiljö för boende. Dessutom är området del av stadens gröna kopplingar. Området bör bevaras som grönområde och undantas all exploatering.

Markföroreningar

I planbeskrivningen nämns inget om de synliga massor av bland annat fyllnadsmassor med asfalt som syns i området vid ett platsbesök. Planbeskrivningen bör kompletteras med information om detta.

KOMMENTAR

För kommentar på flera synpunkterna, se rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Föreslagen avvändning bedöms vara lämplig för området och även gå i liv med miljöbalkens bestämmelser om god hushållning om markresurser, bland annat med tanke på läget intill E6 och dess på- och avfart. I översiktsplanen anges att områden för verksamhetsmark bör utvecklas och skapas, gärna i anslutning till E6. Områdets placering intill E6 med höga bullernivåer gör att den inte bedöms prioriterad att utveckla som en parkyta. Åtgärder vidtas för att kunna skydda, bevara eller kompensera för de naturvärden som upptäckts inom planområdet. Del av ytan planläggs som naturmark.

Sedan samrådet har naturvärdesinventeringen uppdaterats med en fördjupad artinventering avseende groddjur och en häckfågelinventering. Flera kompensationsåtgärder har föreslagits, vilket också stämts av med länsstyrelsen.

Beskrivningarna av trafik och övergångsställe i planbeskrivningen ses över inför granskningshandlingen.

Uppdaterad dagvatten- och skyfallsutredning har gjorts inför granskningen. Volymerna har beräknats och föreslagna dagvatten- och skyfallsåtgärder baseras på detta. Inför granskningen har föreslagen dagvattenhantering flyttats till allmän plats.

Inför granskningen har en förprojektering gjorts för att kartlägga behov av markförstärkningsåtgärder vid föreslagen exploatering. Även vissa förtydliganden har gjorts i den geotekniska utredningen. Så länge föreslagna åtgärder genomförs bedöms risk för skred inte föreligga. Då kvicklera har påträffats i området krävs att extra försiktighet och i många fall dialog med geotekniker görs vid markarbeten.

På kommunens hemsida finns en 3D-modell över området, med föreslagna verksamheter inlagda. Denna kommer att uppdateras inför granskningen.

Inför granskningen har en markteknisk miljöundersökning med provtagning på plats genomförts. Utredningen har föregåtts av analys av området och platsbesök av sakkunnig markmiljöutredare för att bedöma risk för olika typer av markföroreningar inom området. Den vall som nämns i yttrandet tolkas vara en yta utanför planområdet. I markmiljöutredningen har inga markföroreningar upptäckts som överskrider riktvärdena för Känslig Markanvändning.

INKOMNA SYNPUNKTER VID ÖPPET HUS

Öppet hus för allmänheten hölls 24 juni 2024. Nedan är en summering av några av de frågor som diskuterades. Samtliga närvarande uppmuntrades även att skicka in formella synpunkter på samrådsförslaget.

SYNPUNKTER

- Bra med bom vid Biltema för att minska risken för att motorburen ungdom orsakar störningar i området kvällstid. Det finns önskemål om liknande lösning även vid Max.
- Plantera växtlighet mellan gångväg och inlastning.
- Minska höjden på skyltarna. Funderingar kring regleringen av skyltarna framfördes.
- Det finns önskemål om att det gröna stråket längs bäckparken fortsätter upp genom planområdet.
- Det är nu svårt att hitta aktuella planer på Kungälvs kommuns hemsida. Det finns önskemål om att kunna prenumerera på nyhetsbrev eller motsvarande för att få information om aktuella planeringsprojekt.
- Se till att lämna utrymme för gångbro till Åseberget.
- Det finns önskemål om att se skisser på byggnadsutformning från Biltema.

Kommentar

För kommentar på flera av synpunkterna hänvisas till rubriken: ”Övergripande kommentarer – vanliga frågor”. Där förs resonemang om placering, användning av marken, grönytor, naturvärden och trafik.

Tillåten höjd på skyltpylonen i det västra området har sänkts sedan samrådet.

Synpunkter om hemsidan har framförts till Kommunikationsenheten på kommunen.

Möjlig framtida gångbro till Åseberget har beaktats i planarbetet.

FÖRÄNDRING AV PLANFÖRSLAGET

Inför granskning av detaljplanen har planförslaget förändrats enligt nedan. Mindre redaktionella justeringar redovisas ej.

Utredningar

- Geoteknisk utredning och MUR har reviderats och förtydligats.
- Naturvärdesinventeringen har kompletterats med häckfågelinventering och fördjupad artinventering.
- Arkeologisk utredning har genomförts
- Markmiljöutredning har genomförts
- Luftmiljöutredning för Kungälvs stadskärna har genomförts
- VS-, dagvatten- och skyfallsutredning har uppdaterats.
- Förprojektering har utförts.
- Studie av gångbro har utförts

Plankarta

- Mindre justeringar av gränser och bestämmelser har gjorts.
- Dagvattenhanteringen har flyttats från kvartersmark till allmän plats.
- Skyltbestämmelser har anpassats
- Riskbestämmelser har lagts till
- Utrymme för gångbro har lagts till

Planbeskrivning

- Planbeskrivningen har uppdaterats efter nya utredningar och förutsättningar.
- Hanteringen av dagvatten, släckvatten och skyfall har ändrats.
- Hantering av naturvärden har anpassats, med bland annat ny groddamm.
- Förtydliganden av flera delar av planbeskrivningen har gjorts efter inkomna synpunkter.

Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef Planering, mark och exploatering
Samhälle och utveckling

Ida Bjärmark
Planhandläggare
Samhälle och utveckling

BILAGA 1. LÄNSSTYRELSENS SAMRÅDSYTTRANDE

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

Datum
2024-09-06

Diarienummer
26670-2024

Kungälvs kommun
kommun@kungalv.se

Förslag till detaljplan för handel, kontor och restaurang, del av Gärdet 1:1 m.fl, i Kungälv, Kungälvs kommun, Västra Götalands län

Handlingar daterade 2024-06-05 för samråd enligt 5 kap. 11 och 11 c §§ plan- och bygglagen (PBL 2010:900), utökat förfarande

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen lämnar följande bedömning enligt 5 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL 2010:900).

Planförslaget möjliggöra för en utveckling av verksamheter i ett centrumnära läge i Kungälv, främst i form av handel, restaurang och kontor. Planområdet angränsar till E6:an och Kungälv sjukhus. Fortsatt god gång- och cykelförbindelse genom området ska garanteras.

Länsstyrelsens ser positivt på att kommen vill värna om parkområdet i anslutning till Kungälvs sjukhus samt att det planläggs för en gång- och cykelvägen genom området. Det behöver fortsatt studeras frågor rörande geoteknik, dagvatten- och skyfallshantering samt vilken påverkan planförslaget har på trafiksystemet.

Länsstyrelsen anser att planförslaget strider mot prövningsgrunderna miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten samt hälsa och säkerhet. Länsstyrelsens synpunkter behöver hanteras i det fortsatta planarbetet.

Synpunkter på sådan som kan aktualisera prövning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör hälsa och säkerhet samt miljökvalitetsnormer måste lösas på ett

tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande inte skall prövas av Länsstyrelsen.

Motiv för bedömningen

Under rubriken prövningsgrunder redovisar Länsstyrelsens synpunkter vilka ska uppfyllas för att det antagna planförslaget inte ska riskera överprövning. Under råd och synpunkter redovisas anvisningar för att planförslaget ska uppfylla lagstiftningens krav.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10 §

Enligt 11 kap. 10 § ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna

- **Riksintresse**
- **Mellankommunala frågor och regionala förhållanden**
- **Miljökvalitetsnormer (MKN)**
- **Strandskydd**
- **Hälsa och säkerhet**

Länsstyrelsens anser att planförslaget strider mot prövningsgrunderna miljökvalitetsnormer samt hälsa och säkerhet.

Miljökvalitetsnormer

MKN vatten

Enligt 2 kap. 10 § PBL får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm, MKN, enligt 5 kap Miljöbalken överträds. Kommunen måste därför visa hur planerade åtgärder påverkar vattenkvalitén inom de vattenförekomster som kan beröras av planområdet samt hur de påverkar möjligheterna att nå uppsatta MKN för Vatten.

Kommunen ska visa på vilka grunder bedömningen har gjorts, exempelvis med stöd av uppgifter från dagvattenutredning eller annat underlag som berör vattenkvalitén. Detta gäller med avseende på såväl ytvatten som grundvatten. Bedömning ska göras på kvalitetsfaktornivå. Kommunen behöver redovisa hur genomförandet av detaljplanen påverkar möjligheten att följa MKN för vatten i berörda vattenområden.

Kommunen har tagit fram en dagvattenutredning (ALP markteknik AB, 2024-04-19) där förslag på hur dagvattnet ska renas tagits fram. Förslaget innebär uppdelning av området på fyra olika ytor (A4-A7) med exempelvis torrdamm, makadammagasin och svackdiken som förslag på rening inom de olika områdena. Om reningsförslagen genomförs kommer man enligt utredningen klara MKN vatten för Nordre älv som är närmsta vattenförekomst.

Länsstyrelsen vill se en redovisning av mängden föroreningar (kg/år) ut från planområdet för att kunna göra en tillräcklig bedömning av påverkan på Nordre älv. Även om halterna ut klaras enligt kommunens underlag så kan det ökade flödet leda till en ökad mängd föroreningar till vattenförekomsten vilket behöver redovisas.

Vidare vill Länsstyrelsen påpeka att alla de dagvattenlösningar som föreslås i dagvattenutredningen inte har säkerställts på plankartan. För att kunna säkerställa ett genomförande av dagvattenlösningarna bör dessa placeras på allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap. Kommunen har reglerat bestämmelser om villkor för startbesked a_2-a_4, *startbesked får inte ges för byggnad förrän dagvattenanläggning med fördröjningskapacitet på minst xx kommit till stånd inom användningsområdet*, Länsstyrelsens vill uppmärksamma kommunen att dessa bestämmelser inte är förenliga med 4 kap 14§ PBL. Villkor för lov och startbesked kan regleras om det skulle behövas ytor för skydd mot störning såsom översvämnings- och skyfallsytor. Om så är fallet behöver planen kompletteras med bestämmelser om skyddsåtgärder enligt 4 kap 12§ PBL. Kommunen behöver därför redovisa hur övriga dagvattenlösningars installation, drift och underhåll säkerställs.

Vidare ska i dagvattenutredningen endast redovisas de reningsförslag som är säkerställda vid föroreningsberäkningarna alternativt en beräkning med säkerställda alternativ och ett med samtliga. Länsstyrelsen behöver kunna bedöma att de säkerställda åtgärderna är tillräckliga för att klara normerna för Nordre älv.

I dagvattenutredningen listas ett antal rekommendationer som bör genomföras vid installation av dagvattenanläggningarna. Relevanta rekommendationer som till exempel täta konstruktioner och liknande ska ingå som en del i planbeskrivningen. Det bör även i planbeskrivningen förtydligas hur eventuellt släckvatten ska tas om hand vid brand inom planområdet.

Länsstyrelsen önskar förtydliganden kring om de fiskvärden som finns i Komarksbäcken som kan skadas vid utsläpp av dagvatten.

Hälsa och säkerhet

Olycksrisker, farligt gods

Planområdet är beläget inom 150 meter från E6 som är utpekad transportled för farligt gods. Inom 150 meter ligger även Marstrandsvägen och E6:ans påfartsväg där transporter med farligt gods kan ske till och från verksamheter i området. Kommunen har tagit fram en riskutredning för planområdet där individrisken och samhällsrisken har beräknats.

Samhällsrisken för den västra tomten av planområdet, ligger inom ALARP-området vilket medför att alla rimliga skyddsåtgärder, sett ur kostnadsperspektiv och praktisk genomförbarhet, ska vidtas.

Riskutredningen rekommenderar åtgärder i form av brandklassade fasader EI30 inom 150 för fasader som vetter mot E6 och påfartsvägen. För övriga fasader rekommenderas svårantändligt material. Riskutredningen rekommenderar att byggnaderna ska kunna motstå en gasexplosion och dimensioneras mot ett fortskridande ras. I det fortsatta planarbetet behöver kommunen bedöma om dessa åtgärder krävs för att bebyggelse ska bli lämplig, om så är fallet behöver skyddsåtgärder säkerställas med planbestämmelser som reglerar brandklassade fasader samt planbestämmelse om vilken last/tryck som byggnaden ska tåla vid en gasexplosion. Länsstyrelsen anser inte att det är lämpligt att skjuta denna typ av åtgärder till bygglovsskedet.

I riskutredningen skriver man att både E6 och påfartsvägen är dimensionerande för den totala samhällsrisken och därför borde åtgärder gälla mot båda vägarna. Utredningen ger förslag på åtgärder som friskluftsintag och utrymningsväg vänt bort från transportlederna, vilket har säkerställts som planbestämmelser i plankartan, vilket är bra.

Översvämningsrisk, skyfall

Kommunen har översiktligt beskrivit konsekvenserna vid ett skyfall för planområdet. Kommunen beskriver översiktligt hur vatten är tänkt att avledas inom planområdet för att undvika skada på planerad bebyggelse. På plankartan föreslås också olika fördörjningsytor och i skyfallsutredningen ges förslag på diken som är tänkta att användas för att avleda vatten vid ett skyfall. Om dikena är en förutsättning för att bebyggelse ska bli lämplig behöver dikena säkerställas på plankartan.

Kommunen behöver tydligt redogöra om de föreslagna fördröjningsytorna är nödvändiga för att motverka översvämning/skyfallshantering. Om så är fallet behöver planen kompletteras med bestämmelser om skyddsåtgärder enligt 4 kap 12§. Detta kan förenas med villkor enligt 4 kap 14§ PBL.

Kommunen behöver även komplettera underlaget med en beskrivning av hur översvämningsrisken påverkas för omkringliggande bebyggelse och om de föreslagna fördröjningsytorna har en tillräcklig kapacitet vid ett 100-års regn. Framkomligheten till området behöver också beskrivas och vid behov säkerställas.

Förorenad mark

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen kommer göra historisk undersökning i syfte att försöka identifiera eventuella riskområden för tänkt markanvändning.

Det framgår att kommunen inte har några uppgifter om tidigare miljöfarliga verksamheter eller att massor ska innehålla markföroreningar. Till granskning behöver det tydliggöras om det finns massor med okänt ursprung eller om massorna bedöms kunna vara förorenade, då ska en översiktlig miljöteknisk markundersökning utföras till granskning för att undersöka om massorna är förorenade.

Om föroreningar påträffas ska vid behov en fördjupad miljöteknisk markundersökning utföras. Vid påträffande av förorening ska en riskbedömning utföras för att utreda om det krävs åtgärder för att kunna medge planerad markanvändning. Finns det behov av åtgärder för att kunna medge planerad markanvändning ska detta säkerställas med en planbestämmelse. Alla steg i processen ska stämmas av med miljökontoret i Kungälv som är tillsynsmyndighet

Länsstyrelsen vill upplysa kommunen om parkområdet, beroende på utformning, och om mindre barn är tänkt målgrupp, att orörd mark inte är samma som god miljö. Vill kommunen behålla ”naturlig miljö” med mossa etcetera innebär det att kommunen samtidigt kan behöva kontrollera förekomst av farliga ämnen, från exempelvis naturligt nedfall från sådant som vägar eller annat i atmosfären. Vid undersökningar av föroreningar i ytjorden bör prover koncentreras till de översta jordskikten.

Geoteknik

Länsstyrelsen kan inte utesluta att detaljplanen medför olägenheter för människors hälsa och säkerhet vad gäller geoteknik. Länsstyrelsen kommer att komplettera samrådsyttrande efter att SGI har yttrat sig gällande detaljplanen.

Länsstyrelsens har tagit del av Trafikverkets yttranden daterat 2024-08-30 där de hade synpunkter och frågor gällande stabilitetsberäkning. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redovisa hur statlig väg påverkas om belastning på markytan ökar nordöst om vägen.

Råd enligt PBL och MB

Olycksrisker/farligt gods

För de östra tomterna ligger samhällsrisken i den nedre delen av ALARP-området. I riskutredningen skriver man att den mest effektiva skyddsåtgärden är att placera byggnaderna så långt bort från transportlederna som möjligt. Kommunen har valt en flexibel markanvändning och restaurang tillåts inom hela det östra exploateringsområdet. Kommunen kan överväga att anpassa planeringen av området efter personintensiteten. Riskutredningen skriver också att om restaurang placeras i västra tomten inom det östra exploateringsområdet bör fasader som vetter mot Marstrandsvägen och påfartsvägen vara i brandklass EI30, vilket kommunen kan överväga att införa som planbestämmelse.

Buller

Kommunens bedömning att bullernivåerna till följd av plangenomförandet är försumbara och påverkan på närliggande områden inte kommer påverkas mer än någon tiondels decibel. Länsstyrelsen vill kan inte utläsa av underlaget att kommunen gjort en bullerutredning och vill uppmuntrar kommunen att göra det inför granskningen.

Luft

För sin bedömning av luft beskriver kommunen att det är osäkert om de kraven överskrids. Kommunen behöver inför granskningen göra en bedömning och utreda om det finns risk att kraven överskrids.

Trafik

Länsstyrelsen har tagit del av Trafikverkets yttrande daterat 2024-08-30. Länsstyrelsens hänvisar till Trafikverkets yttrande i sin helhet.

Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att komplettera trafikutredningen och ta ett större grepp för att för en helhetsbild av eventuella konsekvenser som planförslaget ger på trafiksystemet. Länsstyrelsen vill även poängterar att kommunen behöver förtydliga hur dagvatten och skyfall hanteras inom planområdet för att kopplat påverkan på väg E6an.

Länsstyrelsen vill även uppmärksamma kommunen på att se över och justera planbestämmelserna angående skyltning i enlighet med Trafikverkets yttrande.

Grundvatten

Detaljplanens utformning kommer resultera i förändrade infiltrationsflöden till grundvattnet. Kommunen behöver beskriva hur de förändrade förhållandena kommer att påverka berört grundvatten gällande både kvantitet och kvalitét. Samt om det eventuellt förändrade grundvattenförhållandet kan innebära risk för sättningar inom eller i närheten av planområdet.

Markavvattningsföretag

I det fall planen bedöms kunna påverka närliggande markavvattningsföretag bör de höras som sakägare i den fortsatta planprocessen.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Kulturmiljölagen

På grund av risk för okända fornlämningar behövs en arkeologisk utredning inom delar av planområdet.

Begäran om utredning görs via webben:

Fornlämningar och fornfynd | Länsstyrelsen Västra Götaland (lansstyrelsen.se)

Artskydd

Länsstyrelsen anser att planen till stor del anpassats efter de naturvärdesobjekt som identifierats i naturvärdesinventeringarna. Av planhandlingarna framgår att en grod- och kräldjursinventering kommer att utföras inför planens granskningsskede. Även en häckfågelinventering kommer att utföras. Detta ser Länsstyrelsen positivt på. Planens konsekvenser för fåglar och groddjur kan inte bedömas förrän underlaget är framtaget och naturvärdesobjektens klassning kan komma att påverkas av detta också.

De uppgifter som behövs för att bedöma efterlevnaden av artskyddsbestämmelserna är följande:

a. om skyddade djurarter förekommer inom områden som omfattas av planerade åtgärder, och arterna använder området för fortplantning, övervintring eller för vila (till exempel häckning inklusive födosöksrevir, yngelplatser, rastplatser, dagvisten), samt hur otillåten störning eller skada kan minimeras eller undvikas, genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas.

b. hur förutsättningarna är för de skyddade arter (enligt 4 och 4 a §§) som genom planerade åtgärder förlorar områden för fortplantning, vila och övervintring att tillgodose sina behov i närområdet, och om det krävs anpassningar och skyddsåtgärder för att populationerna ska finnas kvar i området. Närområdet ska avgränsas utifrån den berörda artens (parets eller populationens) lokala revir eller hemområde.

c. om åtgärden leder till en störning genom buller, mänsklig aktivitet, habitatförstörelse eller annat, och vilken betydelse störningen har för möjligheten att bibehålla eller återupprätta populationen av berörda fågelarter till en tillfredsställande nivå, och om anpassningar och skyddsåtgärder kan leda till att störningen uteblir eller minimeras,

d. om åtgärden riskerar leda till att en lokal population av djur och växter med skydd genom 6, 8 och 9 §§ försvinner, samt hur påverkan på arter kan minimeras eller undvikas, genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas.

Biotopskydd

Inom planområdet finns 10 biotopskyddade objekt. Merparten av dessa avser vatten i form av diken och småvatten och två av objekten avser murar i odlingslandskapet. Samtliga av dessa objekt

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

Datum
2024-10-08

Diarienummer
26670-2024

Kungälvs kommun
kommun@kungalv.se

Kompletterande yttrande över förslag till detaljplan för handel, kontor och restaurang, del av Gärdet 1:1, i Kungälv, Kungälvs kommun, Västra Götalands län

Handlingar daterade 2024-06-05 för samråd enligt 5 kap. 11 och 11 c §§ plan- och bygglagen (PBL 2010:900), utökat förfarande

Beskrivning av ärendet

Detta är ett kompletterande yttrande till det yttrande Länsstyrelsen lämnande 2024-09-06 (dnr: 26670–2024) över rubricerat detaljplan.

Yttrandet avser endast frågan om geoteknik och är en komplettering av tidigare lämnat yttrande, de synpunkter Länsstyrelsen lämnade 2024-09-06 är fortsatt aktuella.

Länsstyrelsens samlade bedömning

Synpunkter på sådant som kan aktualisera prövning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör hälsa och säkerhet måste lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande av detaljplanen inte skall prövas av Länsstyrelsen.

Motiv för bedömning

Prövningsgrunder redovisar Länsstyrelsens synpunkter vilka ska uppfyllas för att det antagna planförslaget inte ska riskera överprövning. Råd och synpunkter handlar om anvisningar för att planförslaget ska uppfylla lagstiftningens krav.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Enligt 11 kap. 10 § ska Länsstyrelsen överpröva kommunens antagandebeslut av en plan eller områdesbestämmelser om dessa kan antas strida mot någon av de fem prövningsgrunderna.

- Riksintresse
- Mellankommunala frågor och regionala förhållanden
- Miljökvalitetsnormer (MKN)
- Strandskydd
- Hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget strider mot prövningsgrunden för hälsa och säkerhet.

Hälsa och säkerhet

Geoteknik

I beredningen av ärendet har Länsstyrelsen remitterat Statens geotekniska institut (SGI). Statens geotekniska institut (SGI) har lämnat ett yttrande, daterat 2024-01-26, som bifogas i sin helhet.

SGI påpekar att den geotekniska utredningen behöver förtydligas, justeras och kompletteras på flertal punkter. Vidare behöver en bergteknisk utredning utföras i det fortsatta planarbetet.

Länsstyrelsen delar SGI:s bedömning och hänvisar till deras yttrande i sin helhet. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver bearbeta planförslaget enligt SGI:s yttrande. Geotekniska åtgärder som krävs för att säkerställa markens stabilitet ska på ett tydligt sätt vara säkerställda i plankartan.

Beslutande

Beslutet har fattats av planarkitekt Sara Nylander.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

återfanns i planområdets västra del. Dispens från biotopskyddet kommer behöva sökas om exploatering ska ske på ett sådant sätt att dessa objekt påverkas.

Länsstyrelsen rekommenderar i första hand att anpassningar av planen görs för att undvika ingrepp som kräver dispens i de biotopskyddade objekten. Om ansökan om dispens krävs är det en fördel om kommunen skickar in ansökan i ett så tidigt skede av planprocessen som möjligt och inför det utreder lämpliga kompensationsåtgärder för ingreppen i de biotopskyddade objekten.

Invasiva arter

Inom området finns mindre spridda bestånd av de invasiva arterna blomsterlupin och kanadensiskt gullris. Fastighetsägaren ansvarar för att förhindra spridning av invasiva arter.

Vattenverksamhet

Vid anläggande av byggnader med djup grundläggning, till exempel underjordiska garage eller källare, kan bortledning av grundvatten under anläggningsskedet och/eller driftskedet bli aktuellt.

Länsstyrelsen upplyser om att åtgärder som kan innebära bortledning av grundvatten innebär en vattenverksamhet som regleras i 11 kap Miljöbalken. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsens vattenvårdsavdelning. Det är verksamhetsutövarens ansvar att göra denna bedömning.

Eventuella åtgärder i, eller i närheten av, Komarksbäcken kan innebära vattenverksamhet och ska antingen anmälas till Länsstyrelsen eller sökas tillstånd för hos mark- och miljödomstolen.

Åtgärder som utförs för att skydda mot vatten med avsikt att varaktigt öka en fastighets lämplighet för t ex bebyggelse innebär markavvattning enligt 11 kap. miljöbalken. Att anlägga en vall eller annan anläggning i eller vid vattenområde som skydd mot vatten kan därför innebära markavvattning. Frågan att utreda om det krävs åtgärder som innebär markavvattning och vilka fastigheter som är berörda ska prioriteras i det fortsatta planarbetet och beskrivas i

planhandlingen. I Västra Götalands län är markavvattning förbjuden och om så avses utföras krävs dispens och tillstånd från Länsstyrelsen.

Undersöknings om betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att förslaget inte innebär betydande påverkan på miljön. Länsstyrelsen delar kommunens åsikt, således behöver inte en miljökonsekvensbeskrivning tas fram.

De som medverkat i beslutet

Företrädare för samhälls-, vatten-, natur och miljöskyddsavdelningen har bidragit till beredningen av detta yttrande. Beslutet har fattats av planarkitekt Sara Nylander.

Kopia till:
Trafikverket

Kopia (utan bilaga) till:
Länsstyrelsen/
Naturavdelningen, Elin Carlsson
Miljöskyddsavdelningen, Marco Bongiovanni
Samhällsavdelningen, Linda Tofeldt, Pernilla Morner
Vattenavdelningen, Josefin Dannerstedt
Funktionschef Plan och bygg, Nina Kiani Janson

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

§ 79/2025

Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl. (Dnr KS2022/2438)

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att pröva lämpligheten till verksamheter inom området, främst i form av handel, restaurang och kontor. Planområdet ligger centralt i Kungälv, mellan E6 och sjukhuset. Marken som tas i anspråk består idag huvudsakligen av gräsytor. Planen innehåller park- och naturmark som dels ger respektavstånd till sjukhusbyggnader, dels kommer fungera som dagvattenfördröjning. Enligt kommunens dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6, och Komarksbäcken.

Tre nya verksamhetsytor trafikförsörjs via ny anslutning till Marstrandsvägen, en anslutning som även skulle kunna medföra kortare bussförbindelser till sjukhuset. Utrymme har lämnats i detaljplanen för eventuell framtida gångbro över Marstrandsvägen.

Detaljplanen är inte förenlig med översiktsplanen, då del av närströvområde tas i anspråk, och handläggs därför med utökat förfarande i enlighet med plan och bygglagen.

Förslag till beslut är att detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl.
Bilaga Illustrationskarta granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Planbeskrivning granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Plankarta granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Samrådsredogörelse - Detaljplan för handel vid E6

Förslag till Kommunstyrelsen

Detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 18 §.

Expedieras till: Kristian.hallin@biltema.com
Henrik.lejon@max.se

För kännedom till: Ida Bjärmark, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Frida Anderberg, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Pernilla Attnäs Björk, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Josefin Brodén, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesprotokoll

§ 79/2025

Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl. (Dnr KS2022/2438)

Sammanfattning

Syftet med detaljplanen är att pröva lämpligheten till verksamheter inom området, främst i form av handel, restaurang och kontor. Planområdet ligger centralt i Kungälv, mellan E6 och sjukhuset. Marken som tas i anspråk består idag huvudsakligen av gräsytor. Planen innehåller park- och naturmark som dels ger respektavstånd till sjukhusbyggnader, dels kommer fungera som dagvattenfördröjning. Enligt kommunens dagvattenpolicy bör rening och fördröjning i regel ske på kvartersmark, men i detta område har det bedömts lämpligare att hantera dagvattnet på allmän plats på grund av det känsliga läget vid E6, och Komarksbäcken.

Tre nya verksamhetsytor trafikförsörjs via ny anslutning till Marstrandsvägen, en anslutning som även skulle kunna medföra kortare bussförbindelser till sjukhuset. Utrymme har lämnats i detaljplanen för eventuell framtida gångbro över Marstrandsvägen.

Detaljplanen är inte förenlig med översiktsplanen, då del av närströvområde tas i anspråk, och handläggs därför med utökat förfarande i enlighet med plan och bygglagen.

Förslag till beslut är att detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Förslag till beslut - Granskning av detaljplan för del av Gärdet 1:1 m.fl.
Bilaga Illustrationskarta granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Planbeskrivning granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Plankarta granskning - Detaljplan för handel vid E6
Bilaga Samrådsredogörelse - Detaljplan för handel vid E6

Förslag till Kommunstyrelsen

Detaljplan för Gärdet 1:1 i Kungälvs kommun godkänns för granskning enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 18 §.

Expedieras till: Kristian.hallin@biltema.com
Henrik.lejon@max.se

För kännedom till: Ida Bjärmark, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Frida Anderberg, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Pernilla Attnäs Björk, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling
Josefin Brodén, Planering mark och exploatering/Samhälle och utveckling

Sammanträdesprotokoll

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Johan Hellborg

2025-05-15

Antagande av ändring av detaljplan för Rollsbo företagspark etapp VI (Dnr KS2024/0947-20)

Sammanfattning

Ärendet startades genom två planbesked som fick positiva beslut 2018 och 2022. Detaljplanen handläggs genom ändring av detaljplan. Förslaget är förenligt med översiktsplanen.

Syftet med ändringen är att ytterligare utvidga verksamheter inom Rollsbo industriområde genom att tillåta en högre exploateringsgrad för fastigheterna inom Kv. Rotorn samt för Kondensatorn 3, 5 och 6.

Ändringens syfte ryms inom gällande plans syfte, ” […] att pröva en utvidgning av Rollsbo industriområde åt nordväst samt att reglera markanvändningen inom planområdet.”. Ändringsområdet är beläget i Rollsbo, cirka tre kilometer nordväst om Kungälvs centrum, sydväst om väg E6 och nordöst om Ytterby och Bohusbanan. Befintlig detaljplan omfattar Rattgatan och Signalgatan, Kv. Rotorn samt Kondensatorn 3, 5 och 6.

Granskning för ändringen av detaljplanen genomfördes under tiden 14 april 2025 – 28 april 2025. Under granskningen inkom 1 yttrande med erinran. Yttrandet handlar om brandvattenförsörjning som bedöms hanteras i bygglovsskedet.

Förvaltningens bedömning är att förslaget kan antas.

Juridisk bedömning

Detaljplanen har tagits fram enligt plan och bygglagen, PBL (2010:900), genom ändring av detaljplan enligt 5 kap.

Det finns inga överprövningspunkter från länsstyrelsen, inte heller några andra yttrande som kan leda till överklagande.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund
Ärendet startades genom två planbesked som fick positiva beslut 2018 och 2022. Detaljplanen handläggs genom ändring av detaljplan. Förslaget är förenligt med översiktsplanen.

Syftet med ändringen är att ytterligare utvidga verksamheter inom Rollsbo industriområde genom att tillåta en högre exploateringsgrad för fastigheterna inom Kv. Rotorn samt för Kondensatorn 3, 5 och 6.

Ändringens syfte ryms inom gällande plans syfte, ” […] att pröva en utvidgning av Rollsbo industriområde åt nordväst samt att reglera markanvändningen inom planområdet.”.

Ändringsområdet är beläget i Rollsbo, cirka tre kilometer nordväst om Kungälvs centrum, sydväst om väg E6 och nordöst om Ytterby och Bohusbanan. Befintlig detaljplan omfattar Rattgatan och Signalgatan, Kv. Rotorn samt Kondensatorn 3, 5 och 6.

Bedömning
Granskning för ändringen av detaljplanen genomfördes under tiden 14 april 2025 – 28 april 2025. Under granskningen inkom 1 yttrande med erinran. Yttrandet handlar om brandvattenförsörjning som bedöms hanteras i bygglovsskedet.

Förvaltningens bedömning är att förslaget kan antas.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Planförslaget strider inte mot något av kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Föreslagen åtgärd bidrar till uppfyllelse av mål 8. *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och mål 9. *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur* genom att skapa möjligheter för ett mindre företag att växa i direkt närhet till en god regional och nationell infrastruktur.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Kommunens översiktsplan har beaktats. Fastigheten ingår i det område som är utpekat som verksamhetsområde i översiktsplanen.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Den föreslagna åtgärden kan innebära ett tillskott av arbetstillfällen i kommunen.

Ekonomisk bedömning

Detaljplanen är byggherredriven och kostnaderna för detaljplanen bekostas av exploatören.

Förslag till beslut

1. Ändringen av detaljplan för Rollsbo företagspark etapp VI, Rollsbo i Kungälvs kommun antas enligt plan- och bygglagen PBL (2010: 900) kap 5 §27.

Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef Planering, mark och exploatering

Johan Hellborg
Planarkitekt

Expedieras till:
Bokab
Lars.pettersson@kungalv.se
Pernilla Attnäs Björk, Plan och mex/Samhällsbyggnad
Johan Hellborg, Plan och mex/Samhällsbyggnad
Tomas Turnéus, Planering och projekt/Samhällsbyggnad

För kännedom till:

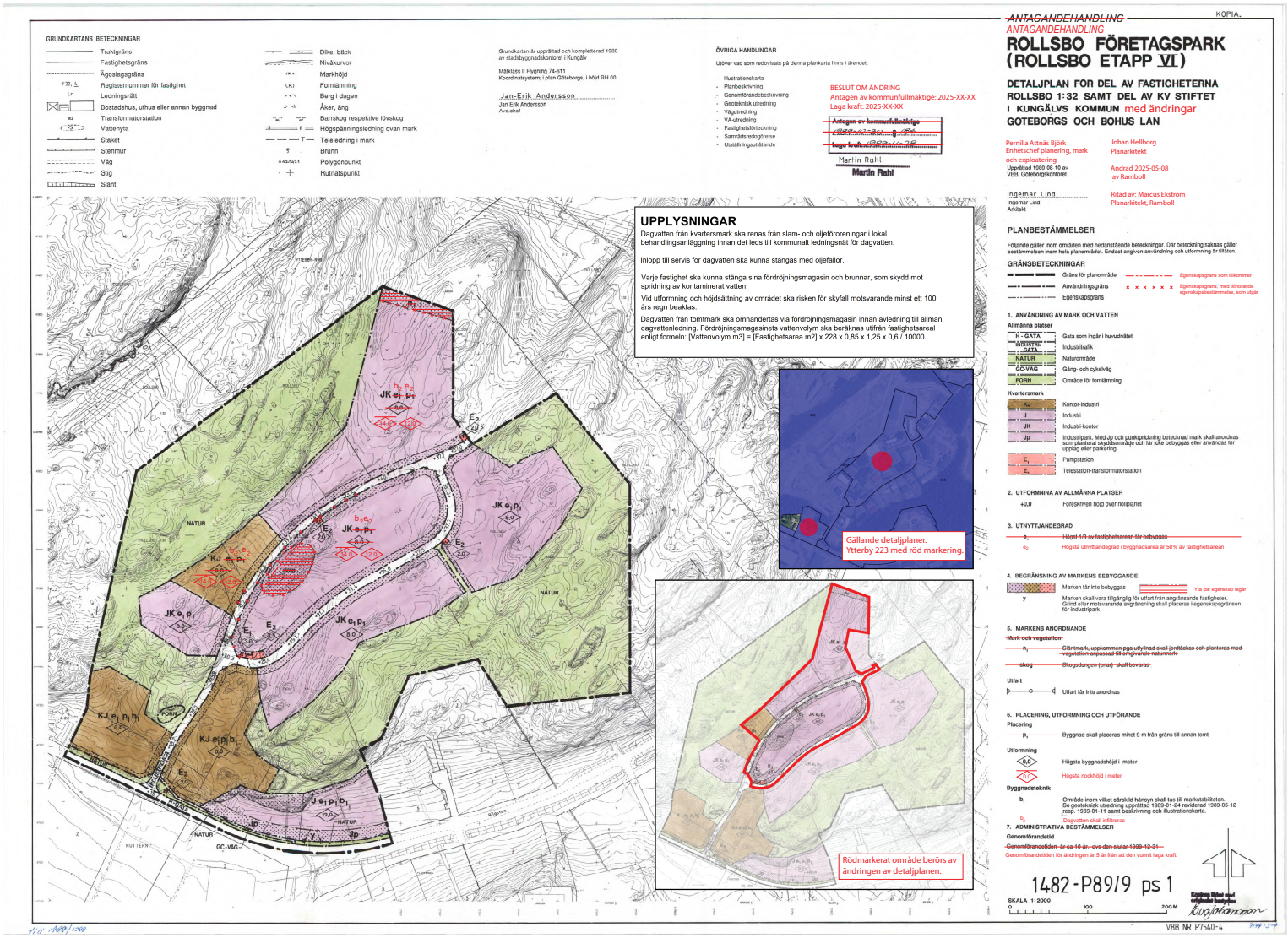
GRUNDKARTANS BETECKNINGAR
Fastighetsgräns
Ägoslagsgräns
Ledningsrätt
Vattenyta
Stenmur
Väg
Stig
Stängsel
Dike, bäck
Nivåkurvor
Markhöjd
Berg i dagen
Åker, äng
Barrskog respektive lövskog
Högspänningsledning ovan mark
Teleledning i mark
Brunn
Polygonpunkt
Grundkartan är upprättad och kompletterad 1990 av stadsbyggnadskontoret i Kungälv
Mätklass II Flygning /4-911
Koordinatsystem: i plan Göteborgs, i höjd RH 00
Jan-Erik Andersson
Jan Erik Andersson
Avd.chef
ÖVRIGA HANDLINGAR
Utöver vad som redovisats på denna plankarta finns i ärendet:
Illustrationskarta
Planbeskrivning
Genomförandebeskrivning
Geoteknisk utredning
Vägutredning
VA-utredning
Fastighetsförteckning
Samrådsredogörelse
Utställningsutlåtande
BESLUT OM ÄNDRING
Antagen av kommunfullmäktige: 2025-XX-XX
Laga kraft: 2025-XX-XX
Martin Rahl
Martin Rahl
ANTAGANDEHANDLING
KOPIA
ANTAGANDEHANDLING
ROLLSBO FÖRETAGSPARK
(ROLLSBO ETAPP VI)
DETALJPLAN FÖR DEL AV FASTIGHETERNA ROLLSBO 1:32 SAMT DEL AV KV STIFTET I KUNGÄLVS KOMMUN med ändringar GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN
Pernilla Attnäs Björk
Enhetschef planering, mark och exploatering
Upprättad 1989 06 16 av Vbtd, Göteborgskontoret
Johan Hellborg
Planarkitekt
Ändrad 2025-05-08 av Ramboll
Ingemar Lind
Ingemar Lind
Arkitekt
Ritad av: Marcus Ekström
Planarkitekt, Ramboll
PLANBESTÄMMELSER
Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet. Endast angivan användning och utformning är tillåten.
GRÄNSBETECKNINGAR
Gräns för planområde
Egenskapsgräns som tillkommer
Användningsgräns
Egenskapsgräns, med tillhörande egenskapsbestämmelse, som utgår
Egenskapsgräns
1. ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN
Allmänna platser
Gata som ingår i huvudnätet
Industriell
Naturområde
Gång- och cykelväg
Område för torntämning
Kvartersmark
Kontor-industri
Industri
Industri-kontor
Industripark. Med Jp och punktprickning betecknad mark skall anordnas som planterat skyddsområde och får icke bebyggas eller användas för upplag eller parkering
Pumpstation
Telestation-transformatorstation
2. UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER
+0,0 Föreskriven höjd över nollplanet
3. UTNYTTJANDEGRAD
Högst 1/3 av fastighetsarean får bebyggas
Högsta utnyttjandegrad i byggnadsarea är 50% av fastighetsarean
4. BEGRÄNSNING AV MARKENS BEBYGGANDE
Marken får inte bebyggas
Y1a där egenskap utgår
Marken skall vara tillgänglig för utfart från angränsande fastigheter. Grind eller motsvarande avgränsning skall placeras i egenskapsgränsen för industripark
5. MARKENS ANORDNANDE
Mark och vegetation
Slåttmark, upplommon pga utlyhnad skall jordtäckas och planteras med vegetation anpassad till omgivande naturmark.
slog Ekogsdungen (ena) skall bevaras
Utfart
Utfart får inte anordnas
6. PLACERING, UTFORMNING OCH UTFÖRANDE
Placering
Byggnad skall placeras minst 9 m från gräns till annan tomt.
Utformning
Högsta byggnadshöjd i meter
Högsta nockhöjd i meter
Byggnadsteknik
Område inom vilket särskild hänsyn skall tas till markstabiliteten. Se geoteknisk utredning upprättad 1989-01-24 reviderad 1989-05-12 resp. 1989-01-11 samt beskrivning och illustrationskarta.
Dagvatten skall infiltreras
7. ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER
Genomförandetid
Genomförandetiden är ca 10 år, dvs den slutar 1999-12-31
Genomförandetiden för ändringen är 5 år från att den vunnit laga kraft.
UPPLYSNINGAR
Dagvatten från kvartersmark ska renas från slam- och oljeföroreningar i lokal behandlingsanläggning innan det leds till kommunalt ledningsnät för dagvatten.
Inlopp till servis för dagvatten ska kunna stängas med oljefällor.
Varje fastighet ska kunna stänga sina fördröjningsmagasin och brunnar, som skydd mot spridning av kontaminerat vatten.
Vid utformning och höjdsättning av området ska risken för skyfall motsvarande minst ett 100 års regn beaktas.
Dagvatten från tomtmark ska omhändertas via fördröjningsmagasin innan avledning till allmän dagvattenledning. Fördröjningsmagasinets vattenvolym ska beräknas utifrån fastighetsareal enligt formeln: [Vattenvolym m3] = [Fastighetsarea m2] x 228 x 0,85 x 1,25 x 0,6 / 10000.
Gällande detaljplaner. Ytterby 223 med röd markering.
Rödmarkerat område berörs av ändringen av detaljplanen.
1482-P89/9 ps 1
SKALA 1:2000
0 100 200 M
Enligen Eliet vid offentlig granskning
Kungälvskommun
VBB NR 97540-4

KUNGÄLVS KOMMUN

Antagandehandling
Ärende: KS2024/0947
2025-05-08

Ändring av

Detaljplan för
Rollsbo Företagspark, ”Etapp VI”

I Rollsbo, Kungälvs kommun

PLANPROCESSEN

VAD ÄR EN DETALJPLAN

En detaljplan är ett juridiskt dokument som styr hur marken får användas inom ett visst område inom kommunen. Detaljplanen reglerar vilka delar av ett område som får användas till vad, exempelvis bostäder, kontor, handel, park eller industri. Detaljplanen kan även reglera var gator ska anläggas, hur höga byggnader får vara och var byggnaderna ska placeras. Genom en detaljplan kan kommunen se till att ett område används på det sätt som det är mest lämpat för. En detaljplan består av en plankarta som är juridiskt bindande och en planbeskrivning som beskriver plankartan. Planbeskrivningen (denna handling), som inte är juridiskt bindande, ska underlätta förståelsen för plankartans innebörd.

ÄNDRING AV DETALJPLAN

Ändring av detaljplan omfattar borttagande, införande och förändring av bestämmelser samt upphävande av en geografisk del av en plan. Ändring kan användas för att anpassa planen till nya förhållanden och hålla den aktuell utan att genomföra hela den lämplighetsbedömning som görs vid upprättandet av en ny plan.

En ändring av detaljplan måste rymmas inom syftet med den ursprungliga detaljplanen, inte innebära betydande miljöpåverkan och uppfylla Plan- och bygglagens krav på tydlighet.

Ändring av detaljplan innebär att gällande plan fortsätter att gälla, men att ändringar görs i planbestämmelser. De nu aktuella handlingarna blir således komplement till befintliga planhandlingar.

DETALJPLANENS FÖRFARANDE

Enligt plan- och bygglagen (PBL) (SFS 2010:900) ska framtagandet av en detaljplan följa en viss handläggningsordning. Vad som ingår i handläggningsordningen beror på om detaljplanen hanteras med ett standardförfarande eller utökat förfarande. Standardförfarande kan tillämpas om förslaget är förenligt med översiktsplanen och om det inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Detaljplanen får inte heller antas medföra en betydande miljöpåverkan. När något av dessa kriterier inte uppfylls ska ett utökat förfarande tillämpas. Oavsett förfarande genomgår en detaljplaneprocess några bestämda skeden vilka förklaras nedan.

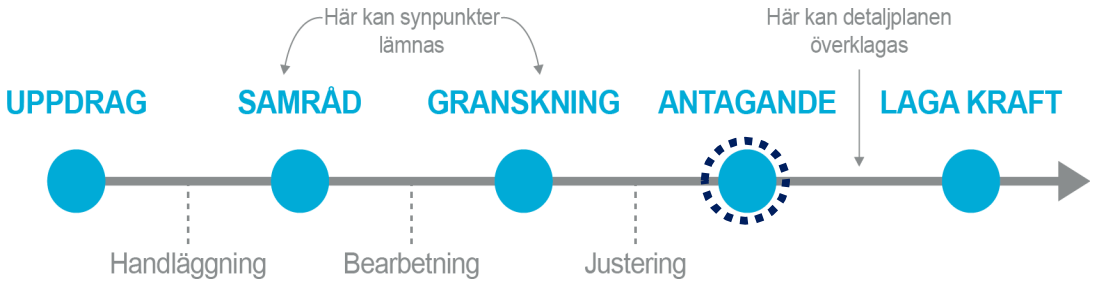

1. UPPDRAG

Ett detaljplanearbete kan inledas på olika sätt. Det kan initieras från politiskt håll för att lösa ett behov av detaljplanerad mark. En ansökan om att upprätta eller ändra en detaljplan kan även skickas in av en exploatör eller fastighetsägare.

2. SAMRÅD

När kommunen har tagit fram ett förslag på detaljplan skickas det ut på samråd. Samrådet innebär att invånare får möjlighet att ta del av planförslaget och lämna in synpunkter. Remissinstanser och sakägare, de personer som anses vara direkt berörda av planförslaget, får under samrådet ett utskick med information om planarbetet. Förslaget läggs även ut på kommunens hemsida.

3. GRANSKNING

Efter samrådet bearbetas detaljplanen utifrån de synpunkter som kommit in. Planförslaget ställs sedan ut på granskning vilket är nästa tillfälle att lämna synpunkter. De synpunkter som har inkommit i samrådet sammanställs och bemöts av kommunen i en så kallad samrådsredogörelse, som redovisas tillsammans med planhandlingarna i granskningen. Invånare, berörda myndigheter, fastighetsägare och sakägare får återigen möjlighet att ta del av kommunens förslag. Även här får de som anses vara direkt berörda av planen ett utskick. Den som inte skriftligen framfört sina synpunkter senast under granskningstiden kan förlora rätten att senare överklaga beslutet att anta detaljplanen.

4. ANTAGANDE OCH LAGA KRAFT

Efter granskningstiden kan mindre ändringar göras utifrån de synpunkter som inkommit. Detaljplanen skickas sedan för beslut om antagande. Beslutet att anta detaljplanen kan överklagas av sakägare som inte fått sina synpunkter tillgodosedda under samrådet eller granskningen. Om ingen överklagar detaljplanen inom tre veckor vinner detaljplanen laga kraft.

FÖRÄNDRINGAR AV PLANFÖRSLAGET

Inför granskning tydliggjordes planförslaget avseende förutsättningar och förändringar kopplade till miljö samt säkerhet och hälsa. Planbeskrivningen kompletterades med förutsättningar avseende dagvatten och skyfall samt resultat hämtade ur PM Geoteknik – Rollsbo 3.0 Etapp 1a, Norconsult, 2024-05-08.

Inför antagande har planförslaget genomgått mindre redaktionella justeringar, med fokus på ökad tydlighet för ytor där egenskapsbestämmelsen *”Marken får inte bebyggas”* utgår. Det har klargjorts att högsta byggnadshöjd genomgående utökats till 12 meter.

Egenskapsbestämmelsen *”Utfart får inte anordnas”* utgår för fastigheter inom kvarteret Rotorn som angränsar Rattgatan.

INLEDNING

DETALJPLANENS SYFTE

Syftet med ändringen är att ytterligare utvidga verksamheter inom Rollsbo industriområde genom att tillåta en högre exploateringsgrad för fastigheterna inom Kv. Rotorn samt för Kondensatorn 3, 5 och 6.

Ändringens syfte ryms inom gällande plans syfte, *” […] att pröva en utvidgning av Rollsbo industriområde åt nordväst samt att reglera markanvändningen inom planområdet.”.*

GEOGRAFISKT LÄGE

Ändringsområdet är beläget i Rollsbo, cirka tre kilometer nordväst om Kungälvs centrum, sydväst om väg E6 och nordöst om Ytterby och Bohusbanan. Befintlig detaljplan omfattar Rattgatan och Signalgatan, Kv. Rotorn samt Kondensatorn 3, 5 och 6.

AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Ändringsområdet är cirka 68 000 kvadratmeter stort och består av fastigheter som ägs av privata markägare.

ÄRENDEINFORMATION

TIDPLAN

Följande preliminära tidplan gäller för detaljplanen:

Samråd	andra kvartalet 2024
Granskning	fjärde kvartalet 2024
Antagande	andra kvartalet 2025
Laga kraft	andra kvartalet 2025

Genomförande av planen beräknas påbörjas andra kvartalet 2025.

PLANHANDLINGAR

I planarbetet har underlag och utredningar tagits fram, framgår i avsnittet ”Planeringsunderlag”. Planhandlingarna består av:

- Planbeskrivning, ändring av detaljplan (denna handling)
- Plankarta, ändring av detaljplan
- Gällande plankarta med bestämmelser och tillhörande planbeskrivning samt illustrationsplan

Till planen hör även:

- Fastighetsförteckning
- Grundkarta (ingår i plankartan)

PLANFÖRFARANDE

Arbetet med denna ändring av detaljplan påbörjades hösten 2023. Planarbetet handläggs med standardförfarande i enlighet med 5 kap. Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900). Planförslaget är förenligt med översiktsplanen. Planförslaget är inte av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Planförslaget bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden för ändringen av detaljplanen är 5 år. Innan genomförandetiden gått ut får detaljplanen inte ändras, ersättas eller upphävas mot berörda fastighetsägares vilja.

Genomförandetiden är satt till 5 år eftersom ändringen omfattar en utökad exploateringsgrad för befintliga verksamheter med aktuellt behov att utvecklas.

PLANFÖRSLAG

SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET

Ändringen omfattar redan ianspråktagen kvartersmark för industri och kontor. Med ändringen av detaljplanen föreslås en utökad utnyttjandegrad, från en högsta tillåten byggnadsarea motsvarande 33 procent av fastighetsarean, till 50 procent av fastighetsarean.

Ändringen av detaljplanen föreslår även att bestämmelser om markens anordnande avseende mark och vegetation tas bort, då de inte längre är aktuella eller relevanta. Mark som inte får bebyggas, som sammanfaller med borttagna bestämmelser om markens anordnande, utgår.

Vidare föreslår ändringen att bestämmelser kopplade till placering, utformning och utförande justeras. Ett minsta avstånd som en byggnad ska placeras från gräns till annat tomt tas bort för att tillåta byggnation över fastighetsgräns. Avslutningsvis föreslår ändringen en justering av bestämmelse för högsta byggnadshöjd, som utökas från åtta till tolv meter. Fastigheterna förses med en tilläggsbestämmelse om en högsta nockhöjd på 14 meter, vilket samspelar med utformningen i angränsande detaljplan för Rollsbo Västerhöjd.

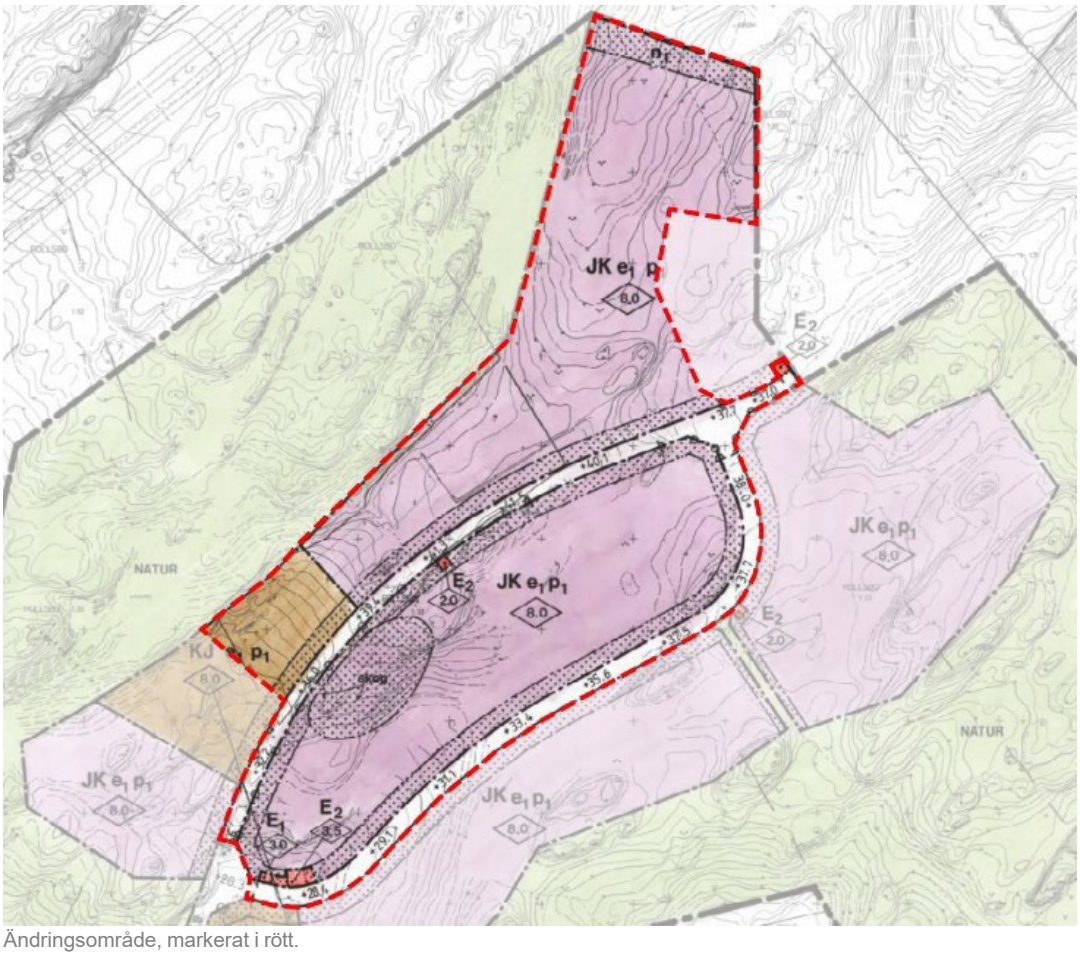

Ändringsområde, markerat i rött.

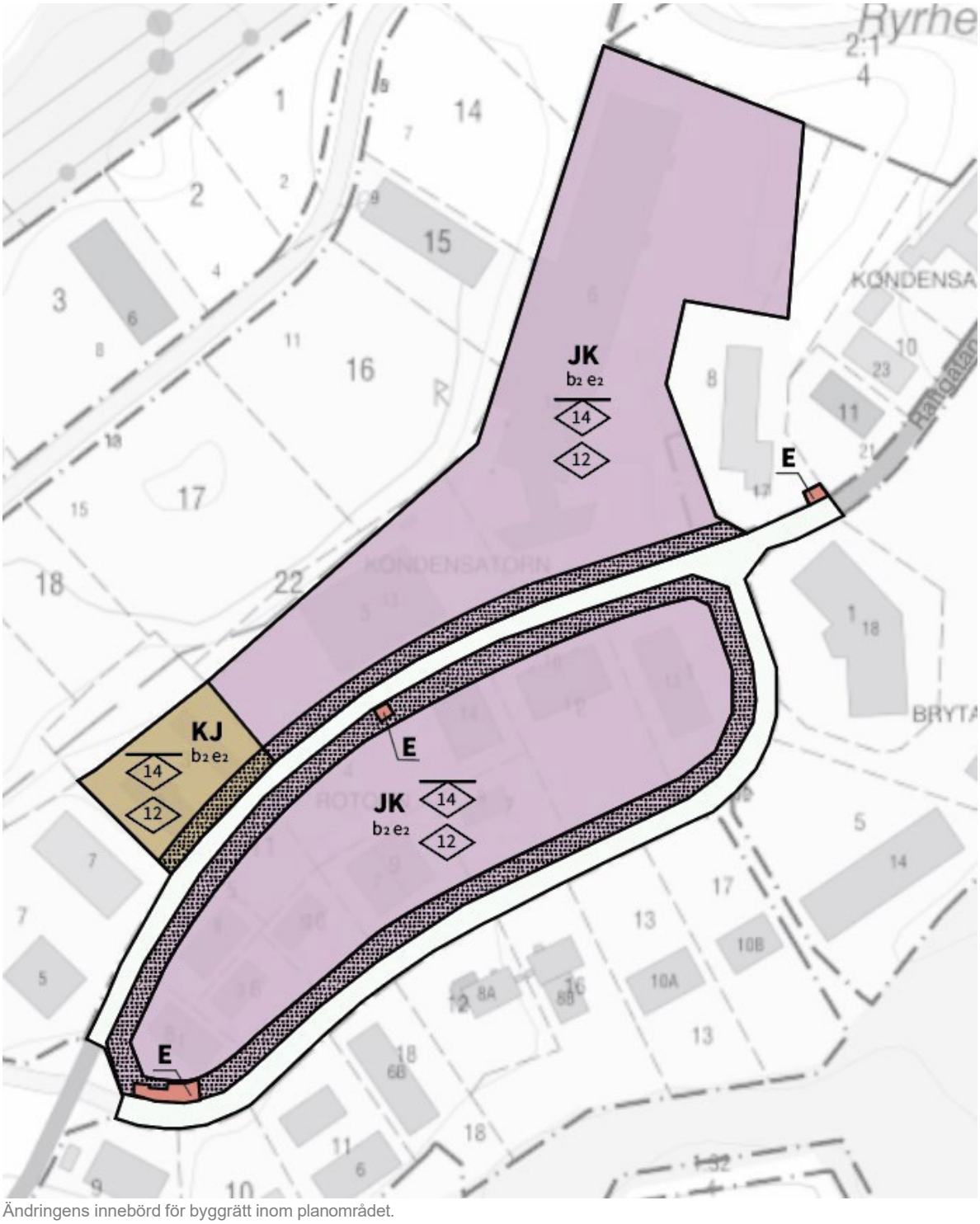

Ändringens innebörd för byggrätt inom planområdet.

Exempel på möjlig utbyggnad till följd av detaljplaneändringen. Tillkommande bebyggelse redovisas med mörkare yta.

MOTIV TILL ÄNDRING AV PLANBESTÄMMELSER

Syftet med ändringen är att ytterligare utvidga verksamheter inom Rollsbo industriområde genom att tillåta en högre exploateringsgrad för fastigheterna inom Kv. Rotorn samt för Kondensatorn 3, 5 och 6.

Nedan motiveras de justeringar och tillägg till planbeskrivningen som föreslås med denna ändring av detaljplanen.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER KVARTERSMARK

UTNYTTJANDEGRAD

Gällande bestämmelse som tas bort:

e_1 **Högst 1/3 av fastighetsarean får bebyggas**

Bestämmelsen tas bort och utgår med denna ändring av detaljplanen. I stort sett alla fastigheter inom ändringsområdet är maximalt utnyttjade enligt gällande bestämmelse, vilket motverkar ändringens syfte, att ytterligare utvidga verksamheter.

Ersätts med ny bestämmelse:

e_2 **Högsta utnyttjandegrad i byggnadsarea är 50 % av fastighetsarean**

Genom att lägga till egenskapsbestämmelsen om en ökad utnyttjandegrad kan ändringens syfte att ytterligare utvidga verksamheter uppnås.

Oavsett utvidgningens omfattning ska parkering lösas inom fastigheterna och lastning och lossning av transporter ska ske inom fastigheterna.

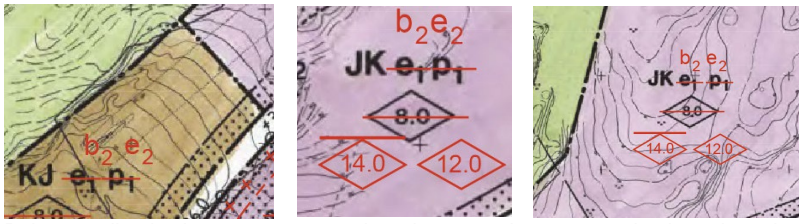

Delar av gällande plan som ersätts med nya bestämmelser om utnyttjandegrad, markerade i rött

BEGRÄNSNING AV MARKENS UTNYTTJANDE

Gällande bestämmelse som delvis tas bort:

Marken får inte bebyggas

Justeringen i plankartan, av de ytor som begränsar kvartersmarkens utnyttjande genom att inte låta den bebyggas, anpassas efter dagens förutsättningar och görs för att utöka möjligheten att ytterligare utvidga verksamheter.

Inom den del av plankartan som regleras med ”Skog”, tas bestämmelsen om att marken inte får bebyggas bort, då skogspartiet inte längre finns kvar och därför inte behöver säkerställas.

Inom Kondensatorn 6 finns det, i gällande plan, mark som inte får bebyggas utmed fastighetens norra gräns. Ytan reglerar markens anordnande med att sluttande mark, uppkommen på grund av utfyllnad, ska jordtäckas och planteras med

vegetation anpassad till omgivande naturmark. Både bestämmelsen som begränsar markens bebyggande och som reglerar markens anordnande tas bort med denna ändring av detaljplanen, eftersom ytan är plan och hårdgjord.

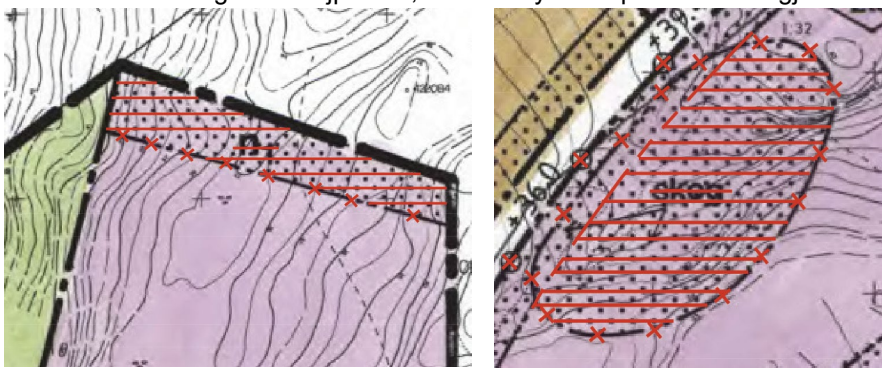

Delar av gällande plan där bestämmelser om mark som inte får bebyggas tas bort, markerade i rött.

MARKENS ANORDNANDE OCH VEGETATION

Gällande bestämmelse som tas bort:

n_1 **Släntmark, uppkommen pga utfyllnad skall jordtäckas och planteras med vegetation anpassad till omgivande naturmark**

Bestämmelsen tas bort och utgår med denna ändring av detaljplanen då den inte är anpassad efter dagens förutsättningar. Marken är idag jämn och hårdgjord fram till fastighetsgräns. Bestämmelsen motverkar dessutom ändringens syfte att ytterligare utvidga verksamheter i Rollsbo. Se ovan figur med överstruken bestämmelse ”n_1”.

Gällande bestämmelse som tas bort:

skog **Skogsdungen (enar) skall bevaras**

Bestämmelsen tas bort och utgår med denna ändring av detaljplanen då den inte är anpassad efter dagens förutsättningar. Bristande skötsel av det som år 1989 bedömts som bevarandevärt, har resulterat i att de rekreativa värdena har försvunnit. Kvarvarande skogsparti är inte utpekat som särskilt värdefullt varken i översiktsplanen eller planprogrammet. Bestämmelsen motverkar dessutom ändringens syfte att ytterligare utvidga verksamheter i Rollsbo. Se ovan figur med överstruken bestämmelse ”skog”.

UTFART

Gällande bestämmelse som delvis tas bort:

Utfart får inte anordnas

Bestämmelsen utgår längs med Rattgatans södra sida, utmed kvarteret Rotorn, då den inte överensstämmer med dagens förutsättningar och bedöms motverka ändringens syfte. Genom att ta bort regleringen görs befintliga utfarter planenliga och fastigheter tillåts vidareutvecklas.

PLACERING

Gällande bestämmelse som tas bort:

p_1 **Byggnad skall placeras minst 9 m från gräns till annan tomt**

Bestämmelsen tas bort då den inte överensstämmer med dagens förutsättningar och bedöms motverka ändringens syfte. Genom att ta bort regleringen tillåts byggnation över fastighetsgräns. Brandkrav måste fortsatt följas och räddningstjänstens framfart får inte hindras.

UTFORMNING

Högsta byggnadshöjd i meter

Högsta tillåtna byggnadshöjd är genomgående åtta meter i gällande plan. Med ändringen justeras högsta tillåtna byggnadshöjd till tolv meter, vilket krävs för att möjliggöra önskvärd verksamhetsutvidgning.

Tilläggsbestämmelse:

Högsta nockhöjd i meter

Genom att tillföra bestämmelse om högsta nockhöjd i meter begränsas de fastigheter som medges en utökad högsta byggnadshöjd även i nock, på ett likvärdigt sätt med den verksamhetsutveckling som sker i angränsande Rollsbo Västerhöjd.

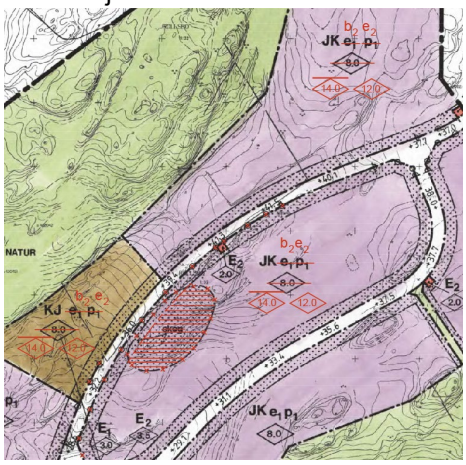

Bestämmelse om högsta nockhöjd läggs till och kompletterar en utökad högsta byggnadshöjd.

BYGGNADSTEKNIK

Tilläggsbestämmelse:

b_2 **Dagvatten skall infiltreras**

Då kommunen ställer krav på lokalt omhändertagande av dagvatten (se för var tid gällande dagvattenpolicy) inom kvartersmark tillkommer bestämmelsen om infiltration av dagvatten för tydlighet vid kommande bygglovsprocesser.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

GENOMFÖRANDETID

Tilläggsbestämmelse:

Genomförandetiden för ändringen är 5 år från att den vunnit laga kraft.

Då genomförandetiden för gällande plan utgått, 1999-12-31, tillkommer bestämmelsen om en genomförandetid för ändringen, motsvarande fem år från lagakraftvunnen plan, då ändringen innebär utbyggnadsmöjligheter av begränsad karaktär.

GENOMFÖRANDE AV DETALJPLANEN

Genomförandebeskrivningen redovisar de organisatoriska, fastighetsrättsliga, ekonomiska och tekniska åtgärder som behöver vidtas för att genomföra detaljplanen. Den ska redovisa vem som vidtar åtgärderna och när de ska vidtas. Genomförandebeskrivningen har ingen självständig rättsverkan. Detaljplanens bindande föreskrifter framgår i stället av plankartan och dess planbestämmelser. Genomförandebeskrivningen förtydligar detaljplanens syfte ur genomförandesynpunkt och blir därigenom vägledande vid genomförandet av detaljplanen.

EKONOMISKA FRÅGOR

PLANEKONOMISK BEDÖMNING

Exploatörerna inom ändringsområdet betalar samtliga kostnader som uppkommer i samband med ändringen av detaljplanen.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Inom ändringsområdet skapas en utökad utnyttjandegrad som i sin tur gör att verksamheter ytterligare kan utvidgas.

Varje fastighetsägare svarar för kostnader inom respektive fastighet utlagd som kvartersmark.

Kostnadsfördelningen regleras genom avtal som upprättas mellan Bokab och fastighetsägarna. Fastighetsägare som berörs av detaljplaneändringen är:

- Kondensatorn 3, 5 och 6
- Rotorn 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 och 11

UPPLYSNINGAR

Fastighetsägare har ansvar för regn som faller på fastigheten. På Kungälvs kommuns hemsida finns mer information och tips om hantering av kraftiga regn och dagvatten.

DAGVATTENPOLICY

Dagvatten från kvartersmark ska renas från slam- och oljeföroreningar i lokal behandlingsanläggning innan det leds till kommunalt ledningsnät för dagvatten.

Inlopp till servis för dagvatten ska kunna stängas med oljefällor.

Varje fastighet ska kunna stänga sina fördröjningsmagasin och brunnar, som skydd mot spridning av kontaminerat vatten.

Vid utformning och höjdsättning av området ska risken för skyfall motsvarande minst ett 100 års regn beaktas.

Dagvatten från tomtmark ska omhändertas via fördröjningsmagasin innan avledning till allmän dagvattenledning. Fördröjningsmagasinets vattenvolym ska beräknas utifrån fastighetsareal enligt formeln: [Vattenvolym m^3] = [Fastighetsarea m^2] x 228 x 0,85 x 1,25 x 0,6 / 10 000.

På följande sida visas exempel på olika principer för dagvattenhantering (VA-guiden, 2024).

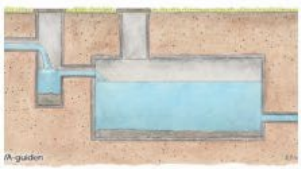

Avsättningsmagasin

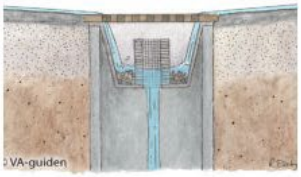

Brunnsfilter

Dammar och våtmarker

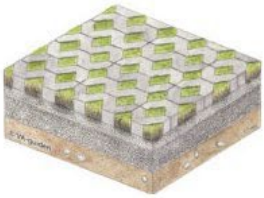

Genomsläppliga beläggningar

Infiltrationsstråk

Makadamdiken

Nedsänkta regnbäddar

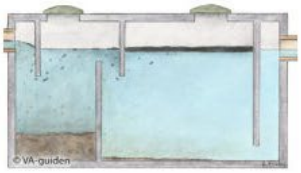

Oljeavskiljare

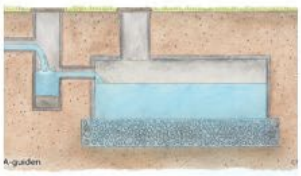

Perkolationsmagasin

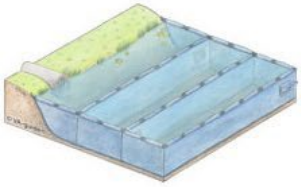

Skärmbassänger och flytande våtmarker

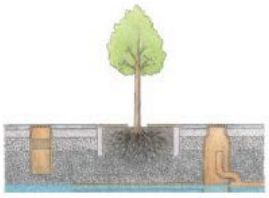

Träd i skelettjord

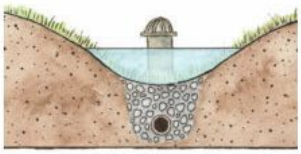

Svackdiken

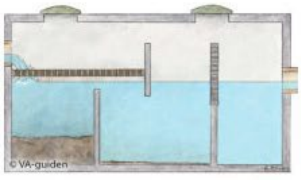

Tekniska filteranläggningar

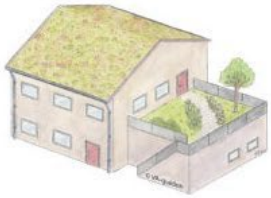

Vegetationsklädda tak

Överdämningsytor

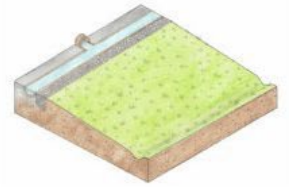

Översilningsytor

Exempel på principer på dagvattenhantering, VA-guiden 2024.

PLANERINGSUNDERLAG

KOMMUNALA PLANERINGSUNDERLAG

GÄLLANDE DETALJPLANER

- Ytterby 223, laga kraft 1989-11-28

PLANPROGRAM

- Planprogram för Rollsbo, godkänt 2012-02-02

ÖVERSIKTSPLAN

- ÖP2010

UTREDNINGAR

- PM Geoteknik – Rollsbo 3.0 Etapp 1a, Norconsult, 2024-05-08

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

KOMMUNALA

DETALJPLAN

Förslagen ändring omfattar gällande detaljplan, Ytterby 223, laga kraft 1989-11-28. Detaljplanen utgör den sjätte etappen för Rollsbo Företagspark som reglerar användningen av mark och vatten med inriktning i huvudsak på industri, men även kontor i viss utsträckning. Då senare tillkomna detaljplaner har ersatt stora delar av den ursprungliga planen omfattar ändringen endast den kvarvarande delen. Med ändringen förblir markanvändningen oförändrad inom både allmän platsmark och kvartersmark.

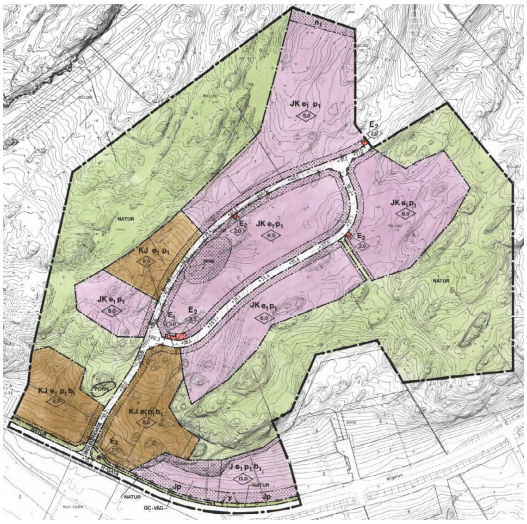

Gällande plan.

Delar av gällande plan som fortfarande är aktuella.

PLANPROGRAM

Rollsbo verksamhetsområde omfattas av ett planprogram, godkänt 2012-02-02. Planprogrammets syfte är att pröva möjligheten att skapa mer ytor för verksamheter inom Rollsbo och samtidigt bevara verksamhetsområdets gröna karaktär.

ÖVERSIKTSPLAN

Gällande översiktsplan, ÖP2010, pekar ut ändringsområdet, liksom Rollsbo i stort, som verksamhetsområden.

ALLMÄNNA

Det aktuella ändringsområdet omfattas inte av riksintressen eller något särskilt markanvändningsintresse och bedöms inte heller påverka något riksintresse utanför planområdet.

Ändringsområdet omfattar redan idag ianspråktagen verksamhetsmark. En utökad utnyttjandegrad bedöms inte påverka områdets förutsättningar eller innebära någon ökad risk avseende miljökvalitetsnormer, kulturmiljö, fysisk miljö, sociala förutsättningar, service, trafik eller teknik. Länsstyrelsen instämmer i kommunens bedömning, då planområdet redan idag är mestadels hårdgjort. Hälsa och säkerhet kopplat till dagvatten, skyfall och geotekniska förhållanden, redogörs i kommande avsnitt.

Kvarteret Rotorn är i gällande plan försätt med utfartsförbud mot Rattgatan. I dagsläget finns cirka tio utfarter mot Rattgatan. Det är nödvändigt för verksamhetsområdets funktion att ha dessa utfarter, samt tillkommande utfarter i framtiden för områdets vidareutveckling.

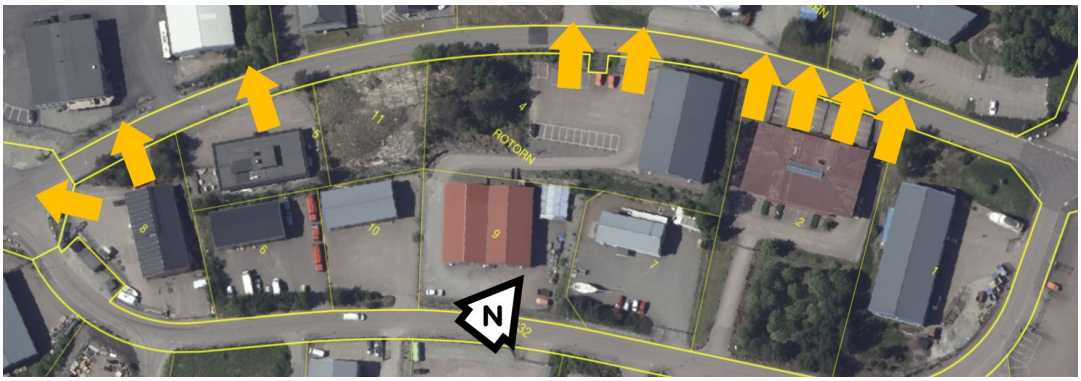

Befintliga utfarter mot Rattgatan.

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

DAGVATTEN

Planområdet ingår i kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Kommunens dagvattenpolicy ställer krav på fastighetsägare om lokalt omhändertagande av dagvatten. Alternativ 2, enligt Dagvattenhandboken, innebär att tre kubikmeter fördröjningsyta ska tillämpas per 100 kvadratmeter hårdgjord yta. Dagvattnet ska bromsas upp och vara rent när det når recipienten och markens hydrologiska balans ska bevaras. Fördröjande ytor finns idag utmed Bilgatan och Rollsbovägen samt väster om E6. En vattendelare i områdets mitt leder ytvatten, via det allmänna ledningsnätet i både nordöstlig och sydvästlig riktning, bort från Rattgatan via dikesbrunnar som har kopplingar till kommunala dagvattenledningar. Ytvattnet fördröjs nedströms i öppna diken inom allmän plats utanför planområdet och mynnar sedan ut i Komarksbäcken och slutligen Nordre älv.

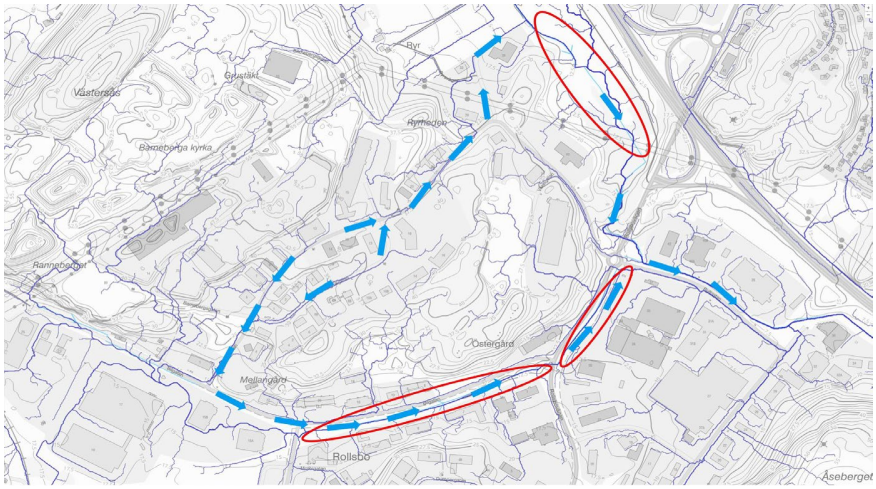

Ytvattnets rinnvägar (pilar) och fördröjande ytor (inringade områden), Scalgo Live.

Planområdet består av cirka 59 000 kvadratmeter kvartersmark, som antas vara hårdgjord till fullo, vilket resulterar i ett aktuellt fördröjningsbehov motsvarande 1770 kubikmeter. Mindre vegetativa ytor finns inom fastigheterna, vanligen i form av gräsremsor utmed gator. Vid planens genomförande ökar högsta tillåtna utnyttjandegrad med 17 procent. Vid ett antagande om att den kvartersmark som ytterligare bebyggs inte redan är hårdgjord resulterar detta i ett utökat fördröjningsbehov motsvarande cirka 300 kubikmeter för hela ändringsområdet.

RISK FÖR ÖVERSVÄMNING

Skyfallskarteringen indikerar inga stora problem vid skyfall i området. Det finns redan flera lågpunkter, i våtmark öster om planområdet och i diken utmed gata söder om planområdet, där vattnet samlas.

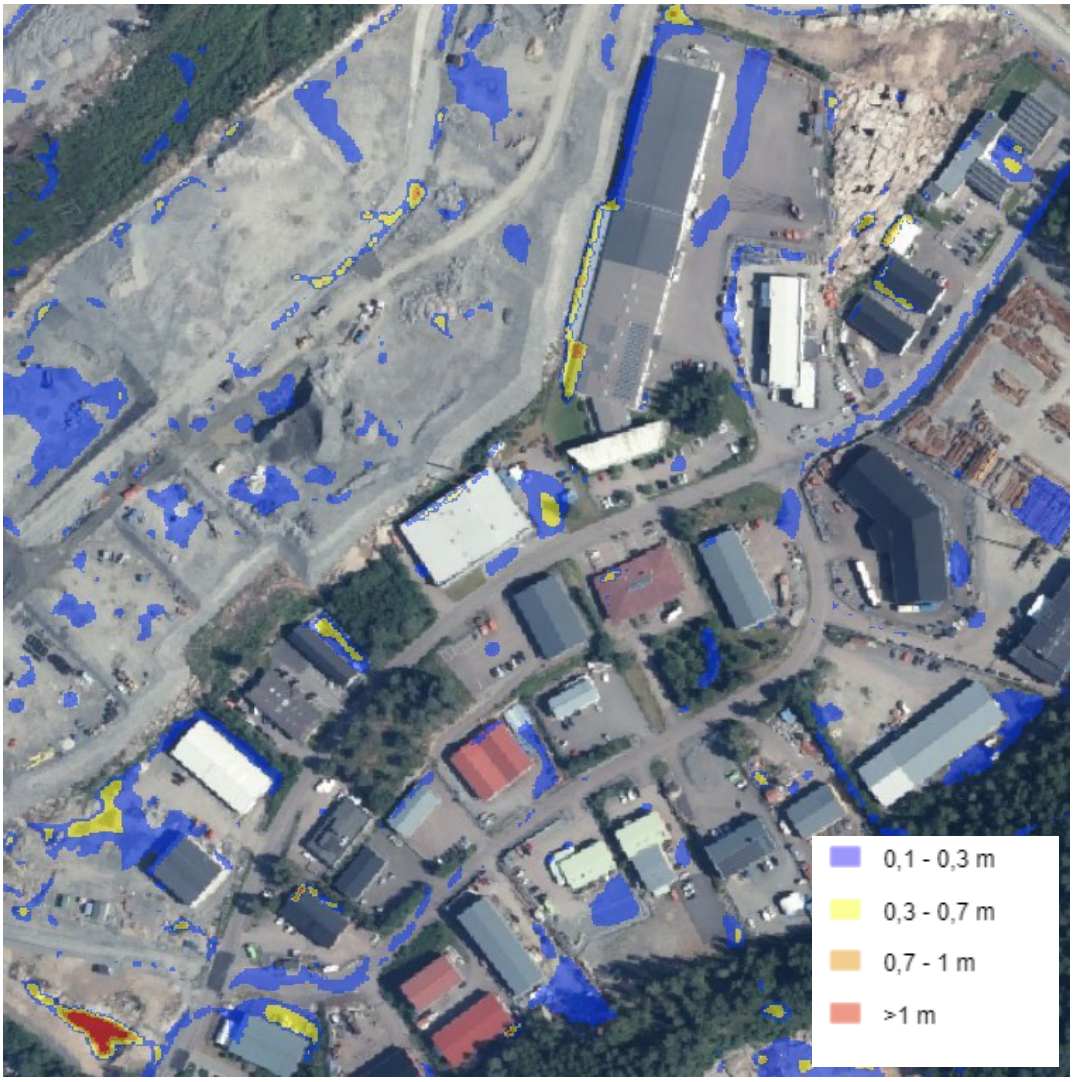

Simulering av skyfall vid ett 100-årsregn med befintliga förhållanden (Kungälvs kommun, 2024).

RISK FÖR RAS, SKRED OCH EROSION

På uppdrag av Bokab har Norconsult AB utrett de geotekniska förutsättningarna inom kvarteret Rotorn och del av kvarteret Kondensatorn med syfte att klargöra områdets geo- och bergtekniska förutsättningar.

Utredningens resultat visar att mark inom planområdet är att beteckna som stabil utan risk för ras eller skred.

Inom, eller i anslutning till, planområdet finns inga förutsättningar för bergras eller blocknedfall. Block återfinns inte i området och kvarvarande bergsslänter är låga utan risk för ras.

Området kan i sin helhet bedömas som lågrisk/normalrisk avseende radon i berggrunden. Radonskyddande grundkonstruktion rekommenderas. Lokala block och krossmaterial antas ha samma strålningsegenskaper och kan användas vid grundläggning. För utifrån tillfört grundläggningsmaterial bör aktivitetsindex och radiumhalt deklareras av leverantör.

Marken utgör generellt av fastmark där grundläggning på plintar/sulor eller platta på mark är möjlig. Mellan fastmarkspartierna finns områden med lera där sättningar inte kan uteslutas vid pålastning. Klarläggande av de lokala geotekniska förutsättningarna rekommenderas inför val av grundläggning i samband med bygglov.

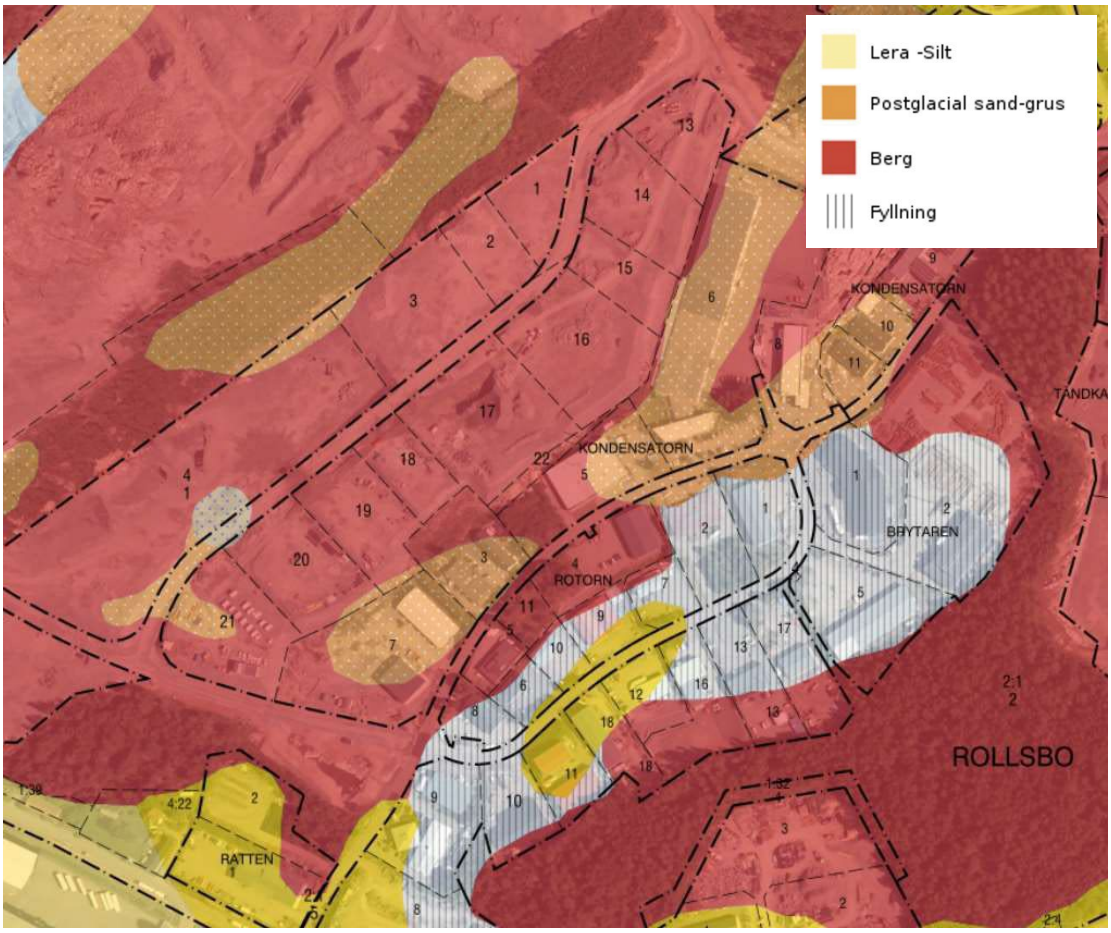

Utdrag ur jordartskarta med fastighetsbeteckningar, Lantmäteriet - Min karta, 2024.

KONSEKVENSER

Ändringsområdet omfattar redan idag ianspråktagen verksamhetsmark. En utökad utnyttjandegrad bedöms inte medföra negativa konsekvenser för miljökvalitetsnormer, hälsa och säkerhet, geotekniska förhållanden, kulturmiljö, fysisk miljö, sociala förutsättningar, service, trafik eller teknik.

Att häva utfartsförbudet längs Rattgatans södra sida bedöms vara positivt för redan etablerade utfarter i kvarteret Rotorn och tillåter förtätning och vidareutveckling av verksamhetsområdet.

Ändringen av detaljplanen bedöms medföra positiva konsekvenser för fastigheter inom området som ytterligare kan utvidga befintliga verksamheter, vilket kan ställas i relation till att exploatera orörd mark med andra förutsättningar.

De ekonomiska konsekvenser som ändringen av detaljplanen innebär för fastighetsägare regleras genom avtal mellan dessa och Bokab.

MEDVERKANDE

KOMMUNENS TJÄNSTEMÄN

Johan Hellborg, Planarkitekt

BYGGHERRARNAS REPRESENTANTER

Lars Pettersson, Bokab

BYGGHERRARNAS KONSULTER

Tea Cole, Ramboll
Sara Duvelid, Ramboll
Marcus Ekström, Ramboll

Planförslaget har tagits fram av enhet Plan, Samhälle och utveckling, Kungälvs kommun, i samarbete med representanter från Bokab och Ramboll.

Detta tillägg till planbeskrivningen har skrivits av Marcus Ekström, planarkitekt, Ramboll.

SAMHÄLLE OCH UTVECKLING

Pernilla Attnäs Björk Enhetschef planering, mark och exploatering	Johan Hellborg Planarkitekt

KUNGÄLVS KOMMUN

Granskningsutlåtande

Ärende: KS2024/0947

2025-05-08

Granskningsutlåtande

Ändring av detaljplan för

ROLLSBO FÖRETAGSPARK, ”ETAPP VI”

Rollsbo, Kungälvs kommun

PLANERING, MARK OCH EXPOATERING
SAMHÄLLE OCH UTVECKLING
KUNGÄLVS KOMMUN

ADRESS Stadshuset, 442 81 Kungälv
TELEFON 0303-23 80 00 (växel)
FAX 0303-23 91 67
E-POST kommun@kungalv.se
HEMSIDA www.kungalv.se

Granskningsutlåtande
Kungälvs kommun
Ärende: KS2024/0947

INNEHÅLL

Inledning **3**

Samrådets genomförande 3

Sammanfattning 3

Inkomna synpunkter **4**

STATLIGA MYNDIGHETER 4

REGIONALA ORGAN 5

Förändring av planförslaget **6**

Kvarstående synpunkter **6**

Bilaga 1. Länsstyrelsens samrådsyttrande **7**

INLEDNING

GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE

Förslag till ändring av detaljplan för Rollsbo Företagspark ”Etapp IV” har varit utställt för granskning under perioden 14 april – 28 april 2025. Länsstyrelsen begärde förlängd svarstid och inkom med sitt yttrande den 8 maj. Granskningshandlingar har sänts till berörda kommunala och statliga myndigheter och organ samt till berörda sakägare.

Förslaget har även varit tillgängligt för påseende under granskningsperioden hos Kundcenter i Stadshuset samt på kommunens hemsida. Kungörelse om granskning har anslagits på kommunens officiella anslagstavla och annonserats i Kungälvs-Posten och Göteborgs-Posten.

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen bedömer att planen kan accepteras. Planen kommer inte överprövas om den antas. Lantmäteriet har uppmärksammat en redaktionell miss om dubbla angivelser för högsta nockhöjd som nu rättats till och förtydligats. Statens geotekniska institut anser att deras synpunkter tillgodosetts på ett bra sätt och inga ytterligare synpunkter.

Miljöenheten har inga synpunkter på föreslagen ändring av detaljplanen utifrån kraven i Miljöbalken. Bygglovenheten anser att det inte finns några oklarheter eller formuleringar som kan betyda uppenbara svårigheter att tolka detaljplanen i samband med bygglovsprövning enligt Plan och bygglagen. Räddningstjänsten anser att brandvattenförsörjningen behöver hanteras i planprocessen.

YTTRANDE FRÅN	UTAN ERINRAN	MED ERINRAN	SYNPUNKT SOM EJ TILLGODOSETTS
1. Länsstyrelsen	X		
2. Lantmäteriet	X		
3. Statens geotekniska institut	X		
4. Bohus räddningstjänstförbund		X	Kommunen menar fortsatt att brandvattenförsörjningen ska hanteras i samband med bygglov
5. Miljö- och bygglovenheten	X		

INKOMNA SYNPUNKTER

Under granskningsperioden har fem skrivelser inkommit vilka redogörs och kommenteras nedan. Samtliga skrivelser har inkommit från statliga myndigheter och bolag, regionala organ samt kommunala nämnder, bolag och förvaltningar. Vissa skrivelser har sammanfattats medan andra återges i sin helhet, för att se samtliga yttranden i sin helhet hänvisar vi till kommunens ärendenummer KS2024/0947. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet i *Bilaga 1*.

STATLIGA MYNDIGHETER

1. LÄNSSTYRELSEN (2025-05-08)

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att planen kan accepteras och därför inte kommer att prövas av Länsstyrelsen om den antas.

KOMMENTAR

Kommunen noterar länsstyrelsens samlade bedömning.

2. LANTMÄTERIET (2025-04-22)

Lantmäteriet har ingen erinran mot föreslagna ändringar men förmedlar att det finns delar av planen som bör förbättras.

Delar av planen som bör förbättras

Det förekommer dubbla angivelser högsta byggnadshöjd (inom kvarteret Rotorn) vilket skapar otydlighet kring vad som gäller. Bestämmelse om högsta byggnadshöjd på 12 meter har tillkommit, men tidigare bestämmelse om högsta byggnadshöjd på 8 meter har inte överstrukits.

KOMMENTAR

Kommunen tackar för Lantmäteriets uppmärksamhet. Tidigare bestämmelse om högsta byggnadshöjd på 8 meter är nu överstruken. Ny bestämmelse om högsta byggnadshöjd på 12 meter gäller.

3. STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT (SGI) (2025-04-28)

SGI noterar att vid samrådet framförda synpunkter har hanterats på ett bra sätt. SGI har inga ytterligare synpunkter på planförslaget.

KOMMENTAR

Kommunen noterar att SGI inte har ytterligare synpunkter.

REGIONALA ORGAN

4. Bohusläns räddningstjänstförbund (2025-04-25)

BORF anser att brandvattenförsörjningen behöver hanteras i planprocessen eftersom det erfarenhetsmässigt annars inte hanteras alls.

Räddningstjänsten önskar att få delta och yttra sig i fortsatta delar av ärendet och i framtida bygglovsprocesser.

KOMMENTAR

Kommunen menar fortsatt att brandvattenförsörjningen ska hanteras i samband med bygglov, när mer ingående förutsättningar för tillkommande verksamheter är kända.

Brandvattensystemet är ett kommunalt ansvarar, som ska utföras i enlighet med Svenskt Vattens publikation P114 – Distribution av dricksvatten. Inga nya gator eller ledningar tillkommer till följd av förslaget. Fortsatt utveckling av brandpostnätet förhindras inte av bestämmelsen Gata.

Kommunen är enig om vikten av att räddningstjänsten deltar i framtida bygglovsprocesser.

KOMMUNALA NÄMNDER, BOLAG OCH FÖRVALTNINGAR

5. Miljöenheten och bygglovenheten (2025-04-29)

Miljöenhetens synpunkter

Miljöenheten har granskat detaljplanen med tillhörande planbeskrivning och utredningar. Miljöenheten har inga synpunkter på föreslagen ändring av detaljplanen utifrån kraven i Miljöbalken.

Bygglovenhetens synpunkter

Bygglovenheten anser inte att det finns några oklarheter eller formuleringar i planbestämmelserna som skulle kunna betyda uppenbara svårigheter att tolka detaljplanen i samband med bygglovsprövning enligt Plan och bygglag, PBL. att planen kan accepteras och därför inte kommer att prövas av Länsstyrelsen om den antas.

Bygglovenheten instämmer i att det är rimligt att ta bort bestämmelsen om placering gällande minst 9 meter från gräns till annan tomt.

Avsaknaden av bestämmelsen innebär att lämplighetsprövning gällande placering görs i samband med bygglovsprövning.

KOMMENTAR

Miljöenhetens och bygglovenhetens synpunkter noteras. Planenheten ser, med detta begränsade område med befintliga verksamheter, stora fördelar med lämplighetsprövning i varje enskilt fall.

Granskningsutlåtande
Kungälvs kommun
Ärende: KS2024/0947

FÖRÄNDRING AV PLANFÖRSLAGET

Inför antagande av detaljplanen har planförslaget mindre redaktionella ändringar gjorts.

Plankarta

- "Prickmark" – Utgående egenskapsbestämmelse för mark som inte får bebyggas har i plankartan skrafferats för ökad tydlighet.
- Utfartsförbud – Utfartsförbud för kvarteret Rotorn utmed Rattgatan hävs för att göra befintlig situation planenligt. Omkring tio utfarter finns i dagsläget. Bestämmelsen försvårar syftet att utveckla verksamhetsområdet.
- Nockhöjd – Att ny nockhöjd gäller har tydliggjorts i plan. Tidigare nockhöjd är nu överstruken.

Planbeskrivning

- Planbeskrivningen har uppdaterats enligt justeringar i plankarta.

KVARSTÅENDE SYNPUNKTER

Inga synpunkter kvarstår.

Pernilla Attnäs Björk

Enhetschef planering, mark och exploatering

Johan Hellborg

Planarkitekt

BILAGA 1. LÄNSSTYRELSENS SAMRÅDSYTTRANDE

Länsstyrelsens samlade bedömning

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att planen kan accepteras och därför inte kommer att prövas av Länsstyrelsen om den antas.

Motiv för bedömningen

Detta yttrande lämnas med stöd av 5 kap. 22 § plan- och bygglagen (PBL). Enligt 5 kap. 22 § PBL ska det av yttrandet framgå om förslaget innebär strida mot någon av de fem ingripandegrunderna.

Länsstyrelsen befarar inte att:

- Riksintresse kommer att skadas påtagligt.
- Mellankommunal samordning blir olämplig.
- Miljökvalitetsnormer (MKN) inte följs.
- Strandskydd upphävs i strid med gällande bestämmelser.
- Bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Beslutande

Företrädare för avdelningen för civilt försvar har bidragit till beredningen av detta yttrande. Beslutet har fattats av planarkitekt Sara Nylander.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Jesper Hassellöv

2025-02-07

Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan (Dnr KS2025/0331-1)

Sammanfattning

Kungälv har sedan 2005 en antagen naturvårds- och friluftsplan. I samband med aktualitetsprövningen av Översiktsplanen (ÖP2010) 2016 beslutades att ett tematiskt tillägg (TÖP) skulle tas fram avseende natur-och friluftsliv. När uppstart av detta arbete dröjde så bedömdes att arbetet inte skulle vara en TÖP utan en fristående plan som även blir ett planeringsunderlag för arbetet med en ny översiktsplan. Bedömningen har gjorts att naturvårds- och friluftslivsplanen behöver uppdateras och anpassas till dagens förutsättningar avseende nya nationella och regionala mål och strategier, pågående och planerad markanvändning, samt hur natur och friluftsliv ska främjas inom kommunen.

Planen pekar ut mål, strategier och åtgärder för att stärka och utveckla natur- och friluftslivet i Kungälvs kommun. Målen och strategierna ska bidra till kommunens arbete med att nå de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljö- och friluftsmålen.

Naturvårds- och friluftslivsplanen är uppdelad i del 1 och 2. Del 1 utgör ett ramverk för hur värden kopplade till natur och friluftsliv ska hanteras samt en början på den kunskapsplattform som kan användas av Kungälvs kommun och andra aktörer i kommunen vid fysisk planering och förvaltning av kommunens grönstruktur. Del 2 innehåller en åtgärdsplan som Kungälvs kommun åtar sig att arbeta med i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftsplanen.

Vidare finns 5 bilagor kopplade till naturvårds- och friluftslivsplanen. Bilaga 1–3 har tagits fram inom arbetet med den nya Naturvårds- och friluftslivsplanen medan bilaga 4 och 5 redan är beslutade dokument. Bilaga 4 och 5 som behandlar närströvområden inom kommunen kommer alltså inte att behöva aktualiseras på nytt. Det har även tagits fram en interaktiv friluftskarta inom projektet.

Förslag till beslut:
Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta

Juridisk bedömning

Naturvårds- och friluftslivsplanen kan bidra med åtgärder som hjälper till att förbättra statusen enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Planen kan också bidra med att förbättra bevarandestatus för vissa arter i enlighet med art- och habitatdirektivet. Vidare ingår även bekämpning av invasiva främmande arter vilket för vissa av arterna är lagstadgat.

Kommunjurist har ej genomfört en juridisk bedömning av dokumenten.

Förvaltningens bedömning

Kungälv har sedan 2005 en antagen naturvårds- och friluftsplan. I samband med aktualitetsprövningen av Översiktsplanen (ÖP2010) 2016 beslutades att ett tematiskt tillägg (TÖP) skulle tas fram avseende natur-och friluftsliv. När uppstart av detta arbete dröjde så bedömdes att arbetet inte skulle vara en TÖP utan en fristående plan som även blir ett planeringsunderlag för

arbetet med en ny översiktsplan. Bedömningen har gjorts att naturvårds- och friluftslivsplanen behöver uppdateras och anpassas till dagens förutsättningar avseende nya nationella och regionala mål och strategier, pågående och planerad markanvändning, samt hur natur och friluftsliv ska främjas inom kommunen.

En LONA-ansökan beviljades av länsstyrelsen i april 2018 för ett kommunalt arbete med att uppdatera natur- och friluftslivsplanen. Det nya dokumentet ska ses som ett ramverk för hur kommunen ska arbeta med frågor rörande naturvärden och friluftsliv och inkluderar mål för hur dessa värden ska utvecklas samt vilken hänsyn som ska prioriteras i samband med samhällsutvecklingen.

Naturvårds- och friluftslivsplanen pekar ut mål, strategier och åtgärder för att stärka och utveckla natur- och friluftslivet i Kungälvs kommun. Målen och strategierna ska bidra till kommunens arbete med att nå de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljö- och friluftsmålen.

Naturvårds- och friluftslivsplanen är uppdelad i del 1 och 2. Del 1 utgör ett ramverk för hur värden kopplade till natur och friluftsliv ska hanteras samt en början på den kunskapsplattform som kan användas av Kungälvs kommun och andra aktörer i kommunen vid fysisk planering och förvaltning av kommunens grönstruktur. Vidare delas del 1 upp i fyra övergripande mål:

1. Rika natur- och friluftsupplevelser
2. Ökad biologisk mångfald
3. Sammanhängande grönblå infrastruktur
4. Öppen samverkan och engagemang

Del 2 innehåller en åtgärdsplan som Kungälvs kommun åtar sig att arbeta med i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftsplanen. Varje åtgärd har även en preliminär tidplan samt beskriver vem som ansvarar över att åtgärden utförs.

Till Naturvårds- och friluftslivsplanen finns 5 bilagor. Bilaga 1 – 3 har tagits fram inom ramen för arbetet med den nya naturvårds och friluftslivsplanen. Bilaga 4 och 5 är äldre dokument som tagits fram till den nuvarande Naturvårds- och friluftslivsplanen. Bilaga 4 och 5 kommer fortsatt att gälla när den nya Naturvårds- och friluftslivsplanen ersätter den äldre. Däremot har ytor inom bilaga 4 och 5 ersatts av den fördjupade översiktsplanen för Ytterby samt den fördjupade översiktsplanen för Kode. Bilaga 4 och 5 kommer alltså inte att behöva aktualiseras på nytt, utan fortsätter att gälla i sin redan beslutade form med justeringar som utförts inom de fördjupade översiktsplanerna för Ytterby och Kode.

Bilaga 1 – Metodik natur, ansvarsarter och ansvarsbiotoper
Bilaga 2 – Medborgardialog friluftsliv
Bilaga 3 – Metodik kartering av områden för friluftsliv
Bilaga 4 – Närströvområden i Kungälv-Ytterby. Inventering och åtgärdsplan. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2008.
Bilaga 5 – Närströvområden i Kärna, Kode och Diseröd. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2011.

Sist har en interaktiv friluftskarta tagits fram inom arbetet med den nya Naturvårds- och friluftslivsplanen. Syftet med kartan är att underlätta för de som bor, verkar eller besöker kommunen att hitta till de friluftsområden som finns inom Kungälvs kommun.

Förslag till beslut:
Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Naturvårds- och friluftslivsplanen anses bidra till *att ge möjligheter till en aktiv fritid för alla åldrar,* till en *levande havsmiljö* och att bidra till *robust och uthållig kommun med minskad miljö- och klimatbelastning*.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Av de 17 globala målen är det ett flertal som gynnas och har koppling till natur- och friluftsplanen. Den direkta kopplingen är särskild tydlig till målen *Hälsa och välbefinnande, Ekosystem och biologisk mångfald*, *Hav och marina resurser*, *Bekämpa klimatförändringarna*, *Hållbara städer och samhällen*. Andra mål berörs mer indirekt såsom *Minskad ojämlikhet*, *Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* samt *God utbildning för alla.*

I arbetet med natur- och friluftsplan är också mål 16 *Fredliga och inkluderande samhällen* av stor vikt. Samverkan med landskapets olika aktörer är en framgångsfaktor i det fortsatta arbetet med att planera, nyttja och förvalta landskapet i kommunen för att främja och stärka naturvården och friluftslivet.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Naturvårds- och friluftslivsplanen anses inte vara i konflikt med redan beslutade dokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Syftet med Naturvårds- och friluftslivsplanen är att:

1. Alla kommuninvånare ska efter egen förmåga ha tillgång till varierade naturupplevelser av hög kvalitet för hälsa, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.
2. Den biologiska mångfalden, som innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem, ska bevaras och stärkas. Kunskap ska finnas om naturen för att möjliggöra effektiva naturvårdsåtgärder samt minskad påverkan på natur i samband fysisk planering och verksamheter.
3. Kommunen ska verka för att bevara och återskapa ett sammanhängande nätverk av livsmiljöer med tillräcklig kvalitet och storlek för att växter och djur ska kunna leva och röra sig i hela landskapet, såväl på land som i vattnet.
4. Kommunen ska i samverkan med samhällets aktörer arbeta mot ett hållbart bruk och utveckling av landskapet i användandet av områden med höga frilufts- och naturmiljövärden. Möjliggöra för att främja samverkan med allmänhet, föreningar, organisationer, markägare och näringsverksamheter kring frågor som rör natur och friluftsliv. Det finnas strukturer i kommunen för hur arbetet med samverkan/dialog ska gå till och förvaltas. Kommunen ska verka för att underlätta arbetet med att hantera intressekonflikter mellan markägare och andra aktörer som vill bruka mark för organiserad verksamhet inom natur och friluftsliv.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Naturvårds- och friluftslivsplanens åtgärdsplan innehåller en rad åtgärder där ansvaret är fördelat inom kommunen. Planen kan skapa en extra arbetsbelastning för sektorer, enheter eller specifika tjänstemän. Naturvårds- och friluftslivsplanen kan även leda till att mer resurser behöver fokuseras kring de åtgärder som föreslås.

Ekonomisk bedömning

Naturvårds- och friluftslivsplanen har redan finansierats med bland annat LONA-medel. Vissa av de åtgärder som föreslås inom planen kan troligen medfinansieras, med exempelvis LONA- eller LOVA-medel.

En ökad kostnad kan uppstå för att genomföra de åtgärder som föreslås inom åtgärdsplanen i del 2. Ett förslag vore att se över lämpligheten av en årlig budget för att utföra specifika naturvårds- och friluftsåtgärder. En sådan budget skulle kunna tillhandhållas av kommunekolog(er).

Ekonom eller ekonomichef har ej genomfört en finansiell bedömning.

Förslag till beslut

Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta

Tomas Turnéus
Verksamhetschef

Mirsad Radoncic
Tf. Sektorchef

Expedieras till: Jesper.hassellov@kungalv.se

För kännedom till: Mirsad.Radoncic@kungalv.se; monica.carhultkarlsson@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Närströvområden i Kungälv-Ytterby

Inventering och åtgärdsplan

Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftslivsplan

LOkala NAturvårds satsningen

Antagen av kommunfullmäktige 2008-04-10

Text: Ola Sjöstedt, GF Konsult AB, Calle Bergil, GF Konsult AB och TorBjörn Nilsson, Kungälvs kommun under överinseende av kommunens arbetsgrupp för aktuellt projekt

Finansiering: Kungälvs kommun samt LONA-bidrag i den statliga naturvårdssatsningen

Foton: Ola Sjöstedt, GF Konsult AB

Omslagsfoto: Vandringsstig vid Stora Smällen.

Innehållsförteckning

1. Inledning....4
1.1 Bakgrund....4
1.2 Syfte....5
1.3 Arbetets bedrivande....6
1.4 Värdering av närnatur....7

2. Närströvområden....10
2.1 Allmänt om rekreationsvärdena....10
2.2 Värdefulla områden och stråk....10
2.3 Andra viktiga rekreationsområden....15

3. Förslag till åtgärder....16
3.1 Riktlinjer för hänsyn....16
3.2 Sammanfattning av åtgärdsförslag....17
3.3 Åtgärdsförslag med ansvar och tidplan....18

Referenser....19

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Alltsedan den ökade urbaniseringen under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet har det funnits ett behov hos människor för ett särskilt friluftsliv. I den fysiska planeringen som utvecklades under senare hälften av 1900-talet tog sig detta uttryck i ett behov av att avsätta markområden i närheten av samhällen för närrekreation. Vissa av dessa områden har kommit att skyddas som naturreservat medan andra har markerats som bevarandeområden i kommunernas översiktsplaner. Många områden i närheten av bostäder som på olika sätt kommit att nyttjas för närrekreation har dock ingen formell ”status” i planeringen, men kan ändå ha ett minst lika stort värde i människors medvetande. Inte sällan är det just dessa områden som fått stryka på foten när samhällena expanderat.

Behovet av att stärka närrekreations- och grönområdenas ställning och status i den fysiska planeringen har lyfts fram med större allvar på senare tid. I regeringens skrivelse ”En samlad naturvårdspolitik” som överlämnades till riksdagen 2002 betonas att det är lika viktigt att långsiktigt reservera mark och vatten för friluftsliv och biologisk mångfald som det är att reservera mark för t.ex. vägar och bostäder. Som en följd av regeringens skrivelse gavs länsstyrelserna i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö i uppdrag att ta fram var sitt program för hur de från friluftslivs- och naturvårdssynpunkt mest värdefulla tätortsnära områdena kan ges varaktigt skydd och förvaltning. Länsstyrelsen i Västra Götaland redovisade i november 2003 ett färdigt program efter remissrunda hos bl.a. berörda kommuner.

Det förslag till framtagande av åtgärdsplan för närströvområden som beskrivs i denna rapport kan ses som en utveckling av Länsstyrelsens program inom Kungälvs kommun. Förslaget är också utformat som en direkt följd av åtgärdspunkt 20 i förslaget till naturvårds- och friluftslivsplan för Kungälvs kommun: ”Utarbeta en åtgärdsplan för definiering och säkerställande av närströvområden”.

Åtgärdsplanen omfattar i denna första etapp närströvområden i och vid Kungälv-Ytterby (se *figur 1*).

Parallellt med detta arbete har tekniska kontoret utarbetat rapporten ”Grönplan för Kungälvs kommun”. Grönplanen beskriver vilka grönområden som idag finns i nära anslutning till våra tätorter, och klassificerar dem i Kvarterspark, Stadsdelspark och Natur- och friluftsområde beroende på storlek. Grönplanen fokuserar i övrigt på hur områdena kan skötas och utvecklas för att öka rekreationsvärde och biologisk mångfald, men prioriterar inte vilka områden som är särskilt viktiga att bevara. Till grönplanen skall kopplas mer detaljerade parkplaner för varje tätort

Denna rapport om närströvområden har fokus på att beskriva de närströvområden i Kungälv-Ytterby som kommunen anser viktiga att bevara, och vilka åtgärder som krävs för att säkerställa

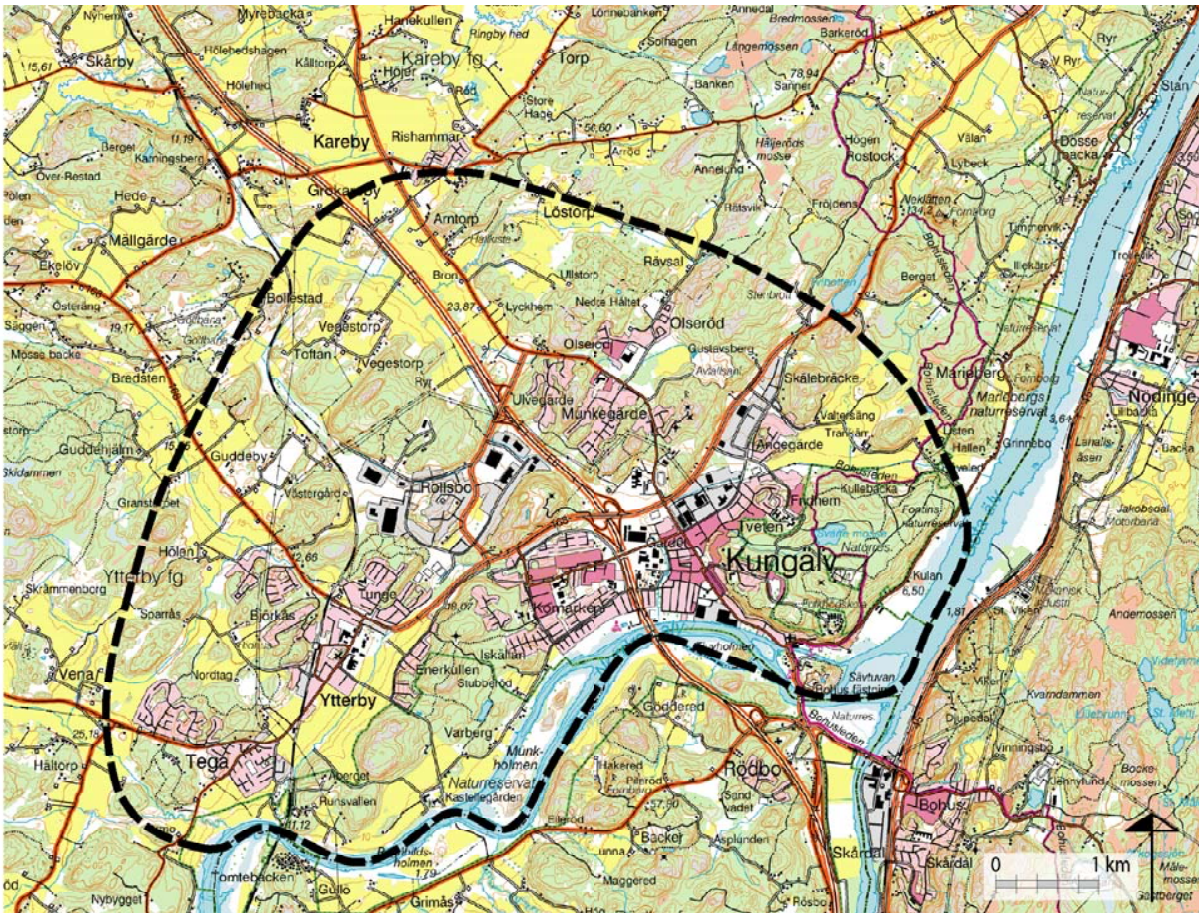

Figur 1. Utredningsområde.

detta. Den visar även på några förslag till hur områden kan utvecklas, t.ex. med hopknytning av stigar, men tar i övrigt inte upp skötselfrågor alls. Rapporten är kopplad till kommunens översiktsplan och naturvårds- och friluftslivsplan, och blir därmed ett viktigt underlag vid planering av hur tätorterna ska utvecklas

Båda rapporterna blir en del av dokumentationen rörande kommunens miljöarbete för ett Hållbart samhälle, och de åtgärder som anges skall följas upp i kommunens årliga Miljöbokslut.

1.2 Syfte

Kommunen antog 2005 en naturvårds- och friluftslivsplan, som beskriver natur- och friluftslivsvärden i Kungälvs kommun, och anger kommunala mål och åtgärder. I planens kapitel 6 anges på vilket sätt kommunen skall ta hänsyn till olika typer av värdefulla områden vid exploateringar och liknande. Områden som klassats som värdefulla delas i planen in i tre hänsynsnivåer med olika rekommendation om hänsynstagande. Beträffande närströmområden anges ett antal områden nära kommunens tätorter, och de klassas in i hänsynsnivå 2 (jfr sid 44 i naturvårds- och friluftslivsplanen, Kungälvs kommun 2005a).

Närströmområdena i naturvårds- och friluftslivsplanen har hämtats från kommunens översiktsplan. Det saknas dock dokumentation som

Närströmområde vid Munkegärde i Kungälv

beskriver anledningen till valet av områden. Av denna anledning finns följande åtgärd med i naturvårds- och friluftslivsplanens åtgärdsplan: ”Utarbeta en åtgärdsplan för definiering och säkerställande av närströmområden.”. I planen anges följande motivation: De angivna närströmområdena är till största delen oreglerade och i många fall privatägda. De hot som finns mot områdena är framförallt att omfattande avverkningar kan spoliera viktiga områden och att områden kan komma att aktualiseras för byggnation. En plan bör tas fram som värderar de olika områdena med hänsyn till den vikt de har för friluftslivet, samt gör en prioritering av vilka åtgärder som är viktigast för säkerställande

Denna närströmrapport är alltså ett komplement till naturvårds- och friluftslivsplanen som tydligare beskriver och definierar kommunens närströmområden

Under 2006 startar arbetet med revidering av kommunens översiktsplan, bl.a. föranledd av kommunens ökade ambitioner när det gäller byggnation av nya bostäder. Denna rapport blir i likhet med naturvårds- och friluftslivsplanen ett viktigt underlag i det arbetet.

1.3 Arbetets bedrivande

Åtgärdsplanen har tagits fram av en arbetsgrupp på kommunen med TorBjörn Nilsson, samhällsbyggnadskontoret som sammankallande. Biologerna Ola Sjöstedt och Calle Bergil vid GF Konsult AB har utfört en översiktlig fältinventering av det aktuella området under november och december 2005, och de har därefter sammanställt ett preliminärt underlag som kommunen bearbe-

tat vidare. Fältinventeringen har tillsammans med befintligt planeringsunderlag som rör friluftslivet legat till grund för de klassificeringar och beskrivningar av naturområdena som gjorts i rapporten. Bedömningarna av rekreationsvärdet har följt en metod vars bakgrund beskrivs närmare i det följande.

1.4 Värdering av närnatur

Hur viktig är naturen för människor i förhållande till andra behov? Hur mycket och vilken natur behöver vi?

Frågor som dessa skulle behöva besvaras för att rätt värdera naturen omkring oss i förhållande till andra anspråk på den. Människors behov av natur låter sig dock inte beskrivas i några enkla absoluta tal - lika lite som våra behov av andra nyttigheter som mat, kultur, idrott eller kommunikation låter sig göra det. Maten, resorna och delar av kulturen har dock prislappar som åtminstone delvis återspeglar hur mycket vi värderar dem. Naturens värde för vårt välmående tillhör sådant som samhällsekonomerna kallar ”icke marknadsprissatta nyttigheter” (Se t.ex. Mattsson 1995a & b).

Detta hindrar dock inte att försök kan göras att uppskatta olika aspekter av naturens värde. Exempelvis har värdet av en skogsutflykt i flera undersökningar kommit att skattas till runt 200 kr. Summerar man besöken i en tätortsnära skog förstår man lätt att den skogens rekreationsvärde blir mångdubbelt virkesvärdet. Men värdet bör ses i många andra perspektiv. Ett flertal olika undersökningar har på senare tid visat på stora positiva effekter av naturkontakt i olika sammanhang. Det gäller t.ex. för förskolebarns utveckling, för hälsa hos vuxna och äldre, för avkoppling efter stress och för rehabilitering efter sjukdom.

En stor och ökande andel av befolkningen säger också att det är i naturen, snarare än i traditionell gudstro de hämtar sin kraft.

Samtidigt med alla dessa rön kan vi konstatera att naturkontakten är i minskande idag.

Frågan är om vi har råd med det? De som har nära till naturen eller som vuxit upp nära inpå den är de som bäst vidmakthåller en frekvent naturkontakt. Närnaturen spelar roll!

Trycket på oexploaterade områden i våra tätorter är dock stort och vi måste kunna gradera olika områdens betydelse ur rekreationssynpunkt.

I denna utredning definierar vi ett närströmområde som ett naturområde lämpat för rekreation i nära anslutning till tätorten. Små grönytor inom bebyggelseområden är dock inte medtagna i rapporten, utan hanteras i andra sammanhang, t.ex. i kommunens grönplan. Nedan beskrivs närmare vilka kriterier som använts vid värderingen av områdena.

Aktuellt utnyttjande

Ett sätt att värdera områden är att studera hur välfrekventerade de ser ut att vara. Detta är en viktig värderingsgrund, men får inte vara den enda i ett samhälle som hela tiden utvecklas och där vi också vill se möjligheter att utveckla naturkontakten. Förutom det synbara aktuella utnyttjandet har tre utgångspunkter varit viktiga vid värderingen: Behovstryck, Tillgänglighet samt Kvaliteter och funktioner.

Behovstryck

Med behovstryck menar vi vilka behov av naturkontakt som kan finnas från närområdet inte bara idag, utan också i en förutsebar framtid. Vilka typer av behov finns? Finns här dagis och skolor eller sjukhus, som kanske behöver utveckla sin naturkontakt? Vad kan hända med tillgång och efterfrågan på naturen här i framtiden?

Tillgänglighet

Tillgänglighet är ofta en nyckelfaktor till om naturen utnyttjas. Ju kortare och ”grönare” promenadavstånd, desto högre utnyttjande. Gångvägar/stigar och deras kvaliteter – t.ex. trygghet - spelar ofta en avgörande roll, liksom deras motsats i form av naturliga eller skapade barriärer. Också information om naturområden, i pappersform, via internet eller via vägvisare och tydliga entréer, kan öppna den ”mentala tillgängligheten”.

Kvaliteter och funktioner

Naturen omkring oss har högst skiftande kvaliteter och därmed lockelse ur rekreationssynpunkt. Att t.ex. utsikt, vatten, variation och blomrikedom värderas högt är väl känt. Men olika naturtyper fyller också olika funktioner och spelar därför olika roll bl.a. för olika sociala grupper. Täta buskage och liggande träd kan inbjuda barn till intensiv lek i lekskogen, medan de kan skapa otrygghet för t.ex. äldre utmed en gångväg.

Många ansatser har gjorts för att karaktärisera naturområden ur funktionssynpunkt för friluftslivet (Grahn 1991, Regionplane- och trafikkontoret 2001, Stockholms stad 2002). I faktarutan ”Kvaliteter och funktioner” redovisas ett antal viktiga aspekter som har funnits med vid bedömningarna av de inventerade områdena.

Områdestyper

Utifrån områdenas belägenhet och funktioner kan de grovt delas in i följande typer:

Bostadsnära natur

Även naturområden som inte är tillräckligt stora för promenader eller strövande kan ändå fylla en minst lika viktig funktion för barns lek och upptäckter, för att rasta hunden eller för att få den upplevelse av fågelsång och årstidernas växlingar, som visat sig viktig för att i sin tur locka till mer naturkontakt. Långt ifrån all bostadsnära natur i tätorten behandlas i denna rapport.

Klassas oftast som C-område i värdeklassningen enligt nedan.

Kortpromenadområden

Naturområden inom gångavstånd som lämpar sig för korta promenader eller ”en nypa luft”. Utgör huvuddelen av områdena i denna rapport.

Oftast C-klass.

Långpromenadområden

Närströvområden av tillräcklig storlek och kvalitet för att kunna utnyttjas för långpromenader. Ofta även för t.ex. motionslöpning.

Oftast klass B i denna rapport.

Utflyktsområden

Områden som har sådan attraktionskraft att de lockar även till mer planerade utflykter.

I regel klass A.

Värdeklassning

Utifrån ovanstående bedömningar har områdena värderats i tre klasser (A-C, se *figur 2*). Viktigt att poängtera är att mindre områden enligt klass C, dvs värdefulla grönområden i den lilla skalan, inte har behandlats inom ramen för detta uppdrag. I samband med eventuell exploatering behöver dock även dessa områden identifieras och tas hänsyn till.

Samtliga områden enligt klass A-C i rapporten bedöms tillhöra hänsynsnivå 2 i kommunens naturvårds- och friluftslivsplan. Hänsynsnivåerna ger riktlinjer om vilken hänsyn som bör tas till områdena i samband med exploatering (se vidare kap 3 ”Förslag till åtgärder”).

Områdena har klassats och beskrivits dels vad gäller nuläge och dels vad gäller potential för framtiden.

Faktaruta
Kvaliteter och funktioner för friluftslivet

Identitetsvärden
Tillgång till natur som har en karaktär kopplad till den ort man bor på, t.ex. havsutsikt för en kuststad, äldre kulturlandskap för en ort framvuxen i gammalt kulturlandskap etc. Även särprägel hos naturen ger identitetsvärden.

Kulturhistoria
Kultur- och fornminnen har både attraktionskraft, stora pedagogiska värden och stora identitetsvärden.

Frihetskänsla
Ett område som upplevs som att det går att vandra länge i utan att "nå slutet". Så lite som möjligt bör störa naturintrycken. Oftast skogsmark, men kustområden kan ha samma funktion. Känsla av orördhet är en närliggande kvalitet, viktig för många, medan vildmarkskänsla; intrycket av stort orört område, är en speciell kvalitet, som uppsöks av en mindre, men inte liten grupp naturintresserade.

Representativitet
Välutvecklad och typisk natur- eller kulturmiljö. Har förutom identitetsvärden även stora pedagogiska värden.

Kust, strand, vatten
Att dras till och finna ro av utsikt över vatten är något som tycks ganska universellt för oss människor oberoende av bakgrund. För kustbor intar havet en särställning. Båtliv utgör en mycket viktig del av friluftslivet.

Utsikt
Också utsiktsplatser tycks ganska universellt attraktiva. Ger ofta utflykten en viktig målpunkt.

Strövrunda
Möjlighet att gå (/anlägga) en strövrunda - helst minst 3-4 km lång. Varierande natur upplevs som en viktig kvalitet.

Artrikedom, blommor, fåglar, djur
Artrikedom ger generellt en uppskattad variation av intryck och blomprakt på våren är något som lockar många besökare. Att stöta på djur i naturen anses oftast starkt berika naturupplevelsen. Även att få se betande tamdjur är positivt för många. För naturintresserade ger artrikedomen mycket viktiga kvaliteter.

Fiskevatten
Fritidsfiske är en av våra allra största fritidssysselsättningar och är mycket viktigt som mål för naturutflykter.

Bär och svamp
Fortfarande en av våra viktigaste anledningar till naturbesök.

Bad
Kanske den kvantitativt största anledningen till naturbesök. Viktig målpunkt och berikande kvalitet.

Motion, sport
Motionsidrott och olika sporter är andra kvantitativt viktiga anledningar för naturbesök. Oftast är naturupplevelsen en viktig del av aktiviteten.

Social plats
Betydelsen av öppna platser i tätortsnära natur som social samlingsplats, fest- och picnicplats har alltid varit viktig, men betydelsen tycks ha ökat på senare tid. Bland annat viktig funktion för många invandrargrupper.

Skönhet
Att ett naturområde är vackert anges ofta som det viktigaste motivet att besöka det. Vad som upplevs som vackert varierar visserligen, men inte mer än att t.ex. en naturinventerares bedömningar av skönhetsvärdet kan användas. Förutom det som ovan nämnts om vatten, utsikt och blomrikedom, kan nämnas t.ex. välhävdad mark, halvöppet landskap, grova och gamla träd, lövrikedom, bergsformationer och böljande linjer av skilda slag.

En djupare analys av tillgången till alla dessa funktioner vore önskvärd, men har inte varit möjlig inom ramen för detta uppdrag. Däremot har de använts för att bedöma och beskriva olika områden vad gäller deras potential för friluftslivet. Vissa funktioner har dock ägnats särskild uppmärksamhet också vid bristanalysen.

2. Närströvområden

2.1 Allmänt om rekreationsvärdena

Kungälv-Ytterby är i jämförelse med många tätorter i samma storlek välförsett med lättillgänglig närnatur, som dessutom ofta har höga upplevelsevärden. God tillgång på lövskog, vackra kulturlandskap, kulturminnen, utsiktsplatser och inte minst den bevarade kontakten med älven ger tillsammans förutsättningar för närrekreation av hög kvalitet, ofta med höga skönhets- och identitetsvärden.

Detta hindrar inte att det också finns några påtagliga problem, eller om man så vill potentialer att öka värdena. De två mest begränsande faktorerna idag är trafikbullret och vissa tillgänglighetsbegränsningar till områden med stor potential.

Bullret från E6 eller Rv 45 kan tidvis höras påtagligt inom de flesta av tätortens närströvområden och utgör en starkt kvalitetssänkande faktor inom några områden med annars höga kvaliteter, såsom älvstrandområden, utsiktsplatser mot älvarna och kulturlandskap och randlövskogar kring E6.

Åtgärder för ökad tillgänglighet skulle kunna öppna ett antal områden både av närnatur- och utflyktskaraktär. Förslag på sådana åtgärder ges under respektive områdesbeskrivning och sammanfattas i kap. 3.

2.2 Värdefulla områden och stråk

Områdena nedan redovisas på karta i *figur 2*.

1. Nordre älvs dalgång inklusive Kastellegården och Klosterkullen

Värdeklass: A
Riksintresse för friluftslivet.
Långpromenad- och utflyktsområde.
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Naturreservat. Till stor del statligt ägt, mindre delar i privat ägo.
Idag är det främst zonen utmed älven som är av regionalt och stort lokalt besöksvärde. Norra delen är dock av mycket stor betydelse som närnatur. Vägen parallellt med älven förbi Klosterkullen och bort mot Kastellegården utgör ett värdefullt gång- och cykelstråk.

Potential:
Älv- och kulturlandskapszonen, inklusive randlövskogar har stor utvecklingspotential genom utökat stigsystem i dessa delar. Värdet i regionalt och lokalt perspektiv skulle kunna ökas påtagligt genom en förlängning av G/C-led dels till slinga i området och dels och framförallt vidare västerut längs älven.

Även närnaturområdet i norr har stor potential att bli en betydelsefull del med strövstigar,

utsikter och tillsammans med område 2 få funktion som entré till dalgången och Kastellegårdsområdet. De skadade kvaliteter som stormfällningen medfört, kan vändas i en viktig potential att få mer lövskog och fina utsiktsplatser. Dock har stormfället nyligen återplanterats med barrträd.

Behov finns av fler besöksparkeringsplatser i anslutning till området.

Klosterkullen utgör en målpunkt för utflykter vid Nordre älv.

2. Iskällan - Grinden

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Föreslaget som statligt naturreservat (utökning av Kastellegården) i länsstyrelsens utredning om tätortsnära natur. Ägs av kommunen (BOKAB).
Främsta värdet idag är som varierat och lättillgängligt närströmområde för bostadsområdena med direktanknytning till Kastellegårdsområdet.

Potential:
Upplevelsekvaliteterna kan ökas påtagligt genom uppsnyggning i skräpiga delar bl.a. vid vattentornet och denna del kan då även ges funktion som entré till Kastellegården, vilket skulle avsevärt höja betydelsen av båda områdena.

3. Eklunden

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av kommunen och det kommunala bolaget BOKAB.
Varierat, stigrikt, lättillgängligt område av stort värde för närbelägna bostadsområden. En kringfartsväg planeras genom området. Maximal hänsyn till natur- och friluftslivsintressena skall tas vid vägbyggnationen.

Potential:
En enkel gång- eller cykelbro över järnvägen i sydväst skulle ge tillgång till område 4 och eventuellt vidare åt väster/nordväst och därmed öka områdets värde för fler bostadsområden.

4. Tunge

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Privatägt.
Fina upplevelsekvaliteter i lövskogen i söder. Innehåller bland annat en av kommunens äldsta ekar. Begränsad tillgänglighet till området p.g.a. väg och järnväg samt svår terräng i centrala området. En kringfartsväg planeras genom området. Maximal hänsyn till natur- och friluftslivsintressena skall tas vid vägbyggnationen.

Potential:
G/C-väg i söder kan förbinda området med bostäder och natur i öster och väster.

5. Björkås

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av kommunen (BOKAB).
Viktigt som bostadsnära grönområde, men delvis brant och idag snårigt och svårframkomligt. Fin utsikt på toppen, men visst trafikbuller.

Potential:
Buskröjning av utsiktspunkt och stigar skulle öka kvalitet och tillgänglighet.

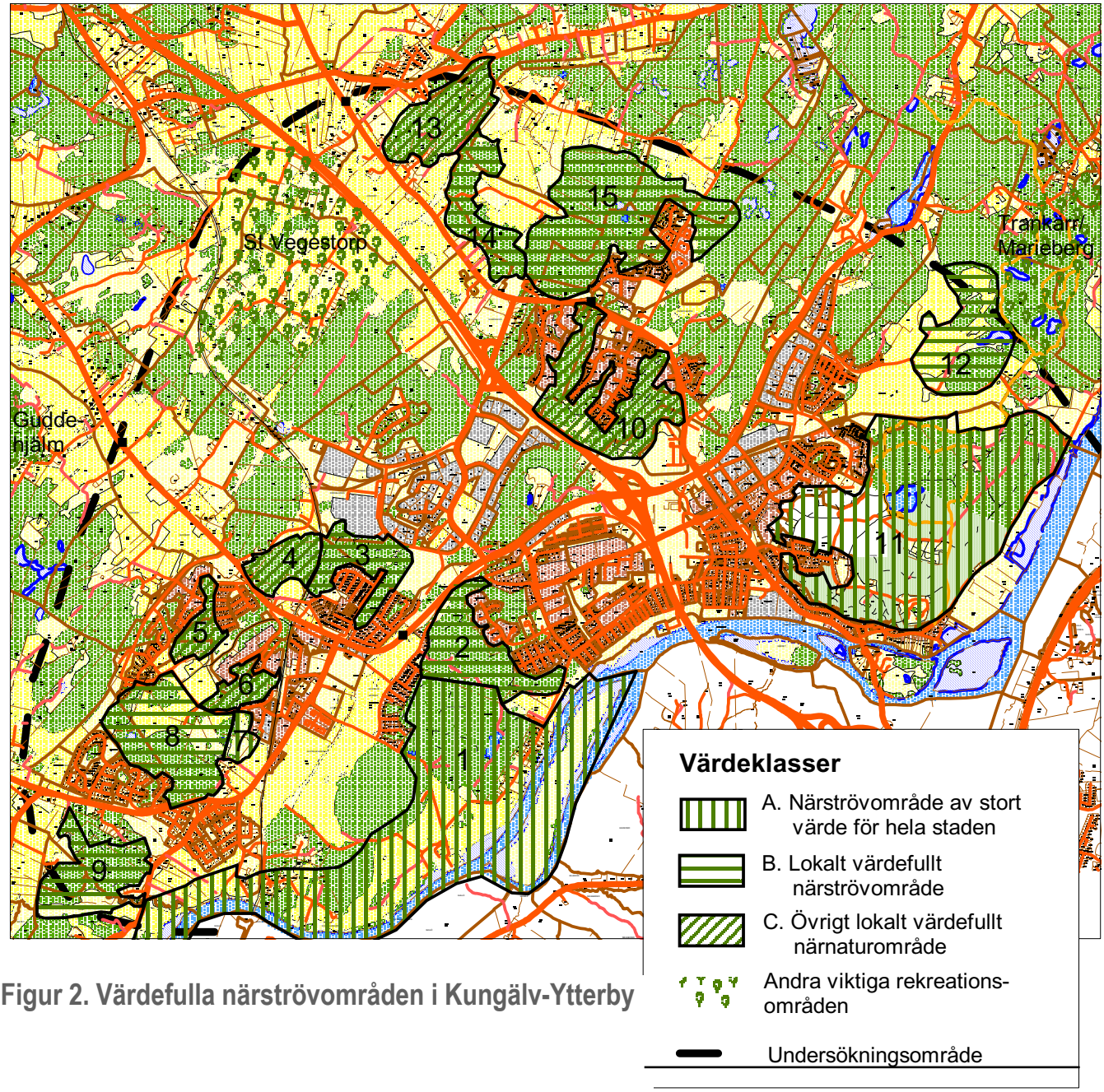

Figur 2. Värdefulla närströmområden i Kungälv-Ytterby

6. Porten

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av kommunen (BOKAB).
Liknar föregående område i utseende och funktioner. Viktigt som bostadsnära grön- och lekområde, men delvis brant och idag snårigt. Fin utsikt på toppen, men visst trafikbuller.

Potential:
Som föregående område

7. Stora Smällen

Värdeklass: A
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av Kungälvs kommun.
Klassningen motiveras av gravfältet, ljungheden och utsikten vid Stora Smällen - ett mycket attraktivt utflyktsområde med god tillgänglighet. Området är av riksintresse för kulturmiljövården. Genom kopplingen till område 8 ges möjlighet till varierad långpromenad med fina kvaliteter.

Potential:
Områdets värde kan indirekt höjas ytterligare genom utveckling av gång- och/eller cykelväg i område 8 (se nedan). Behov finns av fler besöksparkeringsplatser i anslutning till området.

8. Tega

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Cirka hälften kommunägt, hälften privatägt.
Tillsammans med område 7 erbjuder området en möjlighet till varierad långpromenad med fina kvaliteter. God tillgänglighet och variation. I området finns en större ridanläggning (Björkås) och en mindre ridslinga. Kongahälla ridsällskap har 2005 med hjälp av statligt naturvårdsstöd utarbetat en plan över hur man kan bygga ut 40 kilometer ridslingor från Björkås till Veneröd, och byggnation har startat i området Veneröd-Risby. Kommunen har påbörjat en studie över möjligheten att komplettera med byggnation i och i anslutning till området. En eventuell exploatering bör dock ta hänsyn till områdets värde som närströmråde samt göra det möjligt att angöra framtida ridslingesystem från Björkås ridanläggning.

Potential:
Det välutvecklade stigsystemet i skogen bör kompletteras med gång- och/eller cykelväg genom kulturlandskapet i norr så att en hel promenadslinga med höga kvaliteter kan åstadkommas. Även anknytningar med stigar till område 5 och 6 bör åstadkommas för ökad tillgänglighet från bostadsområdena i norr.

9. Tega - Ormo

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Privatägt. Föreslaget som statligt naturreservat i länsstyrelsens utredning om tätortsnära natur.
Området är måttligt besökt trots mycket höga upplevelsekvaliteter i Ormodalgången (mosaik av öppna hagar och rik lövskog längs bäckravin). Skogsområdet i norr är tämligen alldagligt, men utgör en grön länk mot bostadsområdena i norr.
Området ligger direkt söder om ett utredningsområde för bostäder i kommunens översiktsplan.

Potential:
Genom ökad tillgänglighet med stigar, stängselövergång och eventuellt P-plats skulle Ormodelen lätt kunna utvecklas till ett utflyktsmål av regionalt värde. Anknytning till eventuell cykelled längs älven liksom uppmärkta stigar mot bostadsområdena skulle öka närrekreationsvärdet.

10. Ulvegärde - Munkegärde

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av kommunen.
Viktigt bostadsnära motions- och närströmråde för ett stort bostadsområde. Bra för barnlek etc. Störning från E6.

Potential:
Värdet skulle kunna ökas genom information vid t.ex. kulturminnen och bättre skötsel vid dessa liksom vid bryn och parkartade partier. Största kvalitetshöjningen skulle bestå i en minskning av bullret från E6, varvid de potentiellt attraktiva områdena i sydväst skulle kunna utnyttjas och skötas. Sydöstra delen av området har en

outnyttjad potential som rehabiliterande grönska för sjukhuset. Anläggande av en gångväg här som leder in i skogen skulle öppna för dessa möjligheter. I denna del finns också möjlighet att skapa fina utsiktsplatser med vidsträckta utblickar över staden. Viss röjning fordras då.

11. Fontin

Värdeklass: A
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Naturreservat. Ägs av kommunen.
Varierat, stort och välarrangerat motions- och strövområde med höga kvaliteter. Fontin är genom den direkta närheten till Kungälvs centrum med skolor m.m. av mycket stort värde. De bästa utsiktsplatserna är dock bullerstörda.

Potential:
Värdena för strövande och pedagogik kan ökas ytterligare genom bl.a. naturvårdande skogsskötselåtgärder, och /åter/skapande av ljunghed, utsikt och fågelsjö.

12. Trankärr

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ägs av kommunen.
Mycket tilltalande och strövvänligt öppet kulturlandskap med beteshagar, randlövskogar och lövkullar. Gränsar i nordost mot ett område som länsstyrelsen i sin utredning om tätortsnära natur föreslagit som naturreservat. Här ingår bl.a. milspåret. Direkt väster om området har kommunen redovisat möjlig bostadsutbyggnad i ett planprogram våren 2006.

Potential:
Mycket lämpligt utflyktsområde för strövande och cykelutflykter. Ökad tillgänglighet till hagmarkerna m.h.a. stängselövergångar, hopkoppling med G/C-vägnät samt information om området, skulle kunna öka värdet och utnyttjandet.

13. Lekås

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: I huvudsak privatägt.
Betydelse som bostadsnära naturområde, men med relativt ung skog och låga naturkvaliteter idag, utom brynzonen, som dock är bullerpåverkad. En stig leder från hembygdsgården genom området.

Potential:
Värden skulle tillföras med utökat bete i sluttningen som vetter mot hembygdsgården, viss buskröjning och brynvård. Med ökande ålder kommer skogens kvaliteter att öka.

14. Ullstorp

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Nästan helt kommunägt.
Lättströvat, tilltalande skogsområde med varierande och höga upplevelsekvaliteter. Delvis bullerstört. Sannolikt relativt lite besökt idag, men kommer att bli mer i takt med den ökade bebyggelsen i omgivningarna.

Potential:
Områdets höga kvaliteter ger det stort värde när det nya bostadsområdet byggts ut. Goda möjligheter finns också att knyta ihop området med område 15 i både söder och norr och därmed skapa en längre strövrunda med mycket höga kvaliteter. Södra delen har även viss betydelse som bullerskärm.

15. Dammbergen, Olseröd

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Cirka 75 % privatägt, 25 % kommunägt.
Området är tillräckligt stort och högkvalitativt för att utgöra ett strövområde av betydelse för en större omgivning än de närmaste bostadsområdena. Lättillgängligt, vackert och varierat med flera fina målpunkter och med välutvecklat stigsystem.

Potential:
Tillgängligheten från bostadsområdena Munkegärde och Ulvegärde bör kunna förbättras med enkla medel. Stigmarkeringar och infotavla med stigsystem behövs. De värdefullaste skogspartierna bör skyddas från avverkning. Fina utsiktplatser kan tillgängliggöras.

2.3 Andra viktiga rekreationsområden

Vissa områden i eller strax utanför utredningsområdet är viktiga rekreationsområden, vilka dock inte bedöms falla inom definitionen närströmråden. De finns markerade i *figur 2* och beskrivs kortfattat nedan.

Guddehjälm

Större område med omväxlande natur som bl.a. inrymmer bokskog. Naturreservatsbildning av länsstyrelsen pågår.

Potential:
Området kan knytas bättre till Ytterby genom cykelbana/gångstig.

Stora Vegestorp

Mycket tilltalande öppet småkulligt kulturlandskap med beteshagar och lövkullar. Dock störande ljud från E6.

Potential:
Mycket lämpligt som framförallt cykelutflyktsområde, om tillgängligheten kan förbättras. En minskning av bullret från E6 skulle påtagligt höja områdets värde, vilket för övrigt också gäller i flera av de övriga områdena i närheten.

Trankärr/Marieberg

Omväxlande natur med berg, lövskogar och öppna marker. Milspåret ingår. Området ansluter till det befintliga naturreservatet vid Marieberg, och länsstyrelsen har i utredningen om tätortsnära natur föreslagit en utökning av reservatet med det aktuella området.

3. Förslag till åtgärder

Som tidigare nämnts är det två faktorer som avgör om ett naturområde kommer till användning för friluftsliv eller ej: tillgänglighet och naturkvaliteter. Tillgänglighet i vid mening är oftast den mest avgörande faktorn. Trots allemansrätt och ett vittförgrenat vägnät är det inte alltid lätt för den ovane att hitta ut i strövvänlig natur. Den natur vi omger oss med idag är kanske mer tätvuxen och svårframkomlig än någonsin tidigare i historien. Detta gäller i stor utsträckning även våra närströvområden. Skälen till att svenska folkets naturumgänge har minskat är många, men tveklöst är att om vi vill öka det - och starka folkhälso- och livskvalitetsskäl talar för detta - så behöver vi vidta åtgärder för att underlätta vår kontakt med naturen. Trots att Kungälv är ovanligt välförsett med närnatur inpå de flesta bostadsområden, handlar således de viktigaste åtgärderna om att öka tillgängligheten: information om hur du hittar naturen, gång/cykelvägar och broar för att ta sig till den och stigar för att tryggt och säkert hitta runt i den hör till de viktigaste åtgärderna.

Även åtgärder för att höja kvaliteterna i naturområdena skulle kunna spela en positiv roll. Särklassigt störst effekt skulle en minskning av trafikbruset ha, men i flera områden finns också andra viktiga åtgärder att vidta, t.ex. för att öka lövinslag, skapa utsiktsplatser eller återge en tydligare öppenhet i kulturlandskapet.

Ekskog vid Ullstorp.

3.1 Riktlinjer för hänsyn

I kartfigur 2 i kap 2 anges närströvområden i olika värdeklasser. När det gäller dessa områdens skyddsvärde bedöms samtliga som ”hänsynsnivå 2-områden” enligt naturvårds- och friluftslivsplanen. Informationen i närströvrapporten om värdeklasser skall dock vara ett komplet-

I odlingslandskapet vid Trankärr finns många miljöer som inbjuder till en utflykt med fikakorgen.

terande underlag i bedömningen om hänsynskrav vid anspråk på intrång i dessa områden.

Enligt kommunens naturvårds- och friluftslivsplan gäller följande riktlinje:

”Omfattande exploatering i hänsynsnivå 2-områden får ej förekomma och mindre omfattande exploatering bör ej förekomma med hänsyn till de höga natur- och/eller friluftslivsvärdena. Exploatering i närheten skall ske med hänsyn till naturvårds- och friluftslivsvärdena. För närströmråden kan det i vissa fall bli aktuellt med ändrade gränsdragningar. Dessa skall dock föregås av en särskild studie som motiverar sådana ändringar från naturvårds- och friluftslivssynpunkt.”

Observera att vissa närströmråden även är naturreservat, och har då ett högre skydd, se vidare naturvårds- och friluftslivsplanen.

Tilläggas kan att eventuella intrång i ett närströmråde bör kompenseras genom åtgärder för att förbättra tillgängligheten eller öka naturvärdena i det övriga området.

3.2 Sammanfattning av åtgärdsförslag

Förslag till åtgärder för ökad tillgänglighet till och/eller höjd kvalitet av närströmråden har angivits för de enskilda områdena i kapitel 2. De viktigaste åtgärdsförslagen sammanfattas nedan. För närmare beskrivning hänvisas till kap 2.

En gång/cykelled utmed hela älvstranden från Marieberg genom staden och ut till Kastellegården skulle skapa ett attraktivt stråk och öka tillgängligheten till flera områden med höga upplevelsevärden. En förlängning av en sådan gång- och cykelled från Kastellegården vidare längs Nordre älv skulle även kunna bli en lokal såväl som regional attraktion av hög klass.

En hopknytning av stigsystemet i Kastellegårdsområdet kan skapa möjlighet till en attraktiv långpromenadslinga.

Betydelsen av Kastellegårdsområdet kan ökas ytterligare om området vid vattentornet vid Grinden ges en entréfunktion.

Genom hopknytande av gång- och cykelväg genom kulturlandskapet vid Stora Smällen-Tega kan en lång promenadslinga med höga kvaliteter åstadkommas.

De attraktiva, men idag relativt okända och otillgängliga områdena Ormo, Stora Vegestorp respektive Trankärr skulle väsentligt kunna höja sin status som utflyktsområden genom riktade tillgänglighetsåtgärder.

Vid Ullstorp-Dammbergen bedöms goda möjligheter finnas att skapa en stor strövstigslinga.

Upplevelseinriktade naturvårdsinsatser kan utföras vid bl.a. Grinden, norra Kastellegården, Björkås, Porten och Fontin.

Åtgärder för minskat vägbuller från E6 och Rv 45 skulle få stor betydelse för många närströmråden. Åtgärder att diskutera kan vara bullerskydd, särskild vägbeläggning m.m.

3.3 Åtgärdsförslag med ansvar och tidplan

1. Pröva möjligheten att genomföra de förslag till ökad tillgänglighet till och/eller höjd kvalitet av närströmråden, som anges i denna rapport.

Ansvarig: Samhällsbyggnadssektionen (naturvårds- och friluftslivsutvecklaren).

Tidplan: 2007-2008.

2. Överväg inköp av skogsområden i de högst värderade närströmrådena, där kommunen inte idag är markägare.

Kommentar: Motivet till detta är att omfattande avverkningar idag hotar att spoliera viktiga områden i nära anslutning till bebyggelseområden. Med ett kommunalt ägande garanteras likvärdig skötsel och hänsyn till tätortsbefolkningens behov av strövområden, i enlighet med kommunens miljöcertifierade skogsbruk. Dessutom underlättar det att genomföra stigar och andra anordningar för friluftslivet om man äger marken. Markinköp av närströmråden bör samordnas med andra planerade inköp av mark.

Ansvarig: Samhällsbyggnadssektionen

Tidplan: 2007-2015.

3. I kommande nya detaljplaner i anslutning till tätorter ska även mark av vikt som närströmråde ingå i planen, samt där det bedöms viktigt köpas in av kommunen.

Ansvarig: Samhällsbyggnadssektionen

Tidplan: Fr o m 2007. Löpande.

Referenser

Grahn, P. 1991: **Om parkers betydelse.** Stad & Land nr 93/1991.

Kungälvs kommun. 2001: **Kungälvs kommunplan 2000.**

Kungälvs kommun. 2005a: **Naturvårds- och friluftslivsplan Kungälvs kommun.** Antagen av kommunfullmäktige 2005-01-31.

Kungälvs kommun. 2005b: **Grönplan för Kungälvs kommun - ett handlingsprogram för hur vi ska planera, bygga och förvalta tätorternas gröna strukturer och gröna miljöer.** Förslag 2, november 2005.

Länsstyrelsen Västra Götaland. 2003: **Den tätortsnära naturen i Göteborgsregionen. Program för skydd av tätortsnära naturområden.** Rapport 2003:53.

Mattsson, L. 1995a: **Mångbruk av skog är ekonomi**. Skog och forskning nr 1/95.

Mattsson, L. 1995b: **Naturvärden i skogen**. Skog och forskning nr 1/95.

Regionplane- och trafikkontoret, Stockholm. 2001: **Upplevelsevärden Sociala kvaliteter i den regionala grönstrukturen.** Rapport 4/2001.

Stockholms Stad. 2002: **Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholms innerstad.** Stadsbyggnadskontoret.

Närströvområden i Kärna, Kode och Diseröd

Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftslivsplan

2011-11-15

Kungälvs Kommun

Text: Ola Sjöstedt, Norconsult AB och TorBjörn Nilsson, Kungälvs kommun under överinseende av kommunens arbetsgrupp för aktuellt projekt

Foton: Ola Sjöstedt, Norconsult AB

Omslagsfoto: Närströvområdet Skåtte mosse i anslutning till Kärna samhälle.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund 4

2. Värdefulla närströmråden och -stråk 6
2.1 Kärna 6
2.2 Kode 6
2.3 Diseröd 10

3. Möjliga åtgärder 13

1. Bakgrund

En inventering och åtgärdsplan för närströmområden i och vid Kungälv-Ytterby utfördes 2006. Syftet var att beskriva de närströmområden i Kungälv-Ytterby som kommunen anser viktiga att bevara, och vilka åtgärder som krävs för att säkerställa detta. I rapporten lämnas också olika förslag till hur områdena kan utvecklas.

Efter dokumentationen av Kungälv-Ytterbys närströmområden har nu nästa steg tagits med en motsvarande beskrivning och bedömning av närströmområden i och vid Kärna, Kode och Diseröd (se översiktskarta figur 1). Liksom tidigare har dokumentationen tagits fram av en arbetsgrupp på kommunen med kommunekolog TorBjörn Nilsson som sammankallande. Biolog Ola Sjöstedt, Norconsult AB har utfört översiktliga fältinventeringar av områdena under oktober 2009 och därefter sammanställt ett preliminärt material åt arbetsgruppen. I samband med fältbesöken har kontakt tagits med personer som har god kännedom om närnaturen i respektive område, framför allt med avseende på dess värde för olika friluftsaktiviteter. De kontaktade personerna, vilka alla generöst delat med sig av sin kunskap, är Gunilla Eklund i Kärna, Britt-Inger Fröberg i Kode och Bertil Modin i Diseröd.

Det förslag till framtagande av åtgärdsplan för närströmområden som beskrivs i denna rapport kan ses som en utveckling av Länsstyrelsens program för tätortsnära naturområden inom Kungälvs kommun. Förslaget är också utformat som en direkt följd av åtgärdspunkt 20 i förslaget till naturvårds- och friluftslivsplan för Kungälvs kommun: ”Utarbeta en åtgärdsplan för definiering och säkerställande av närströmområden”.

Värderingen av områdena följer samma metod som tidigare. Rapporten ska betraktas som en bilaga till huvudrapporten från 2006. För allmänna bakgrunds-, syftes- och metodbeskrivningar hänvisas till huvudrapporten (”Närströmområden i Kungälv-Ytterby, Inventering och åtgärdsplan” 2006-11-06).

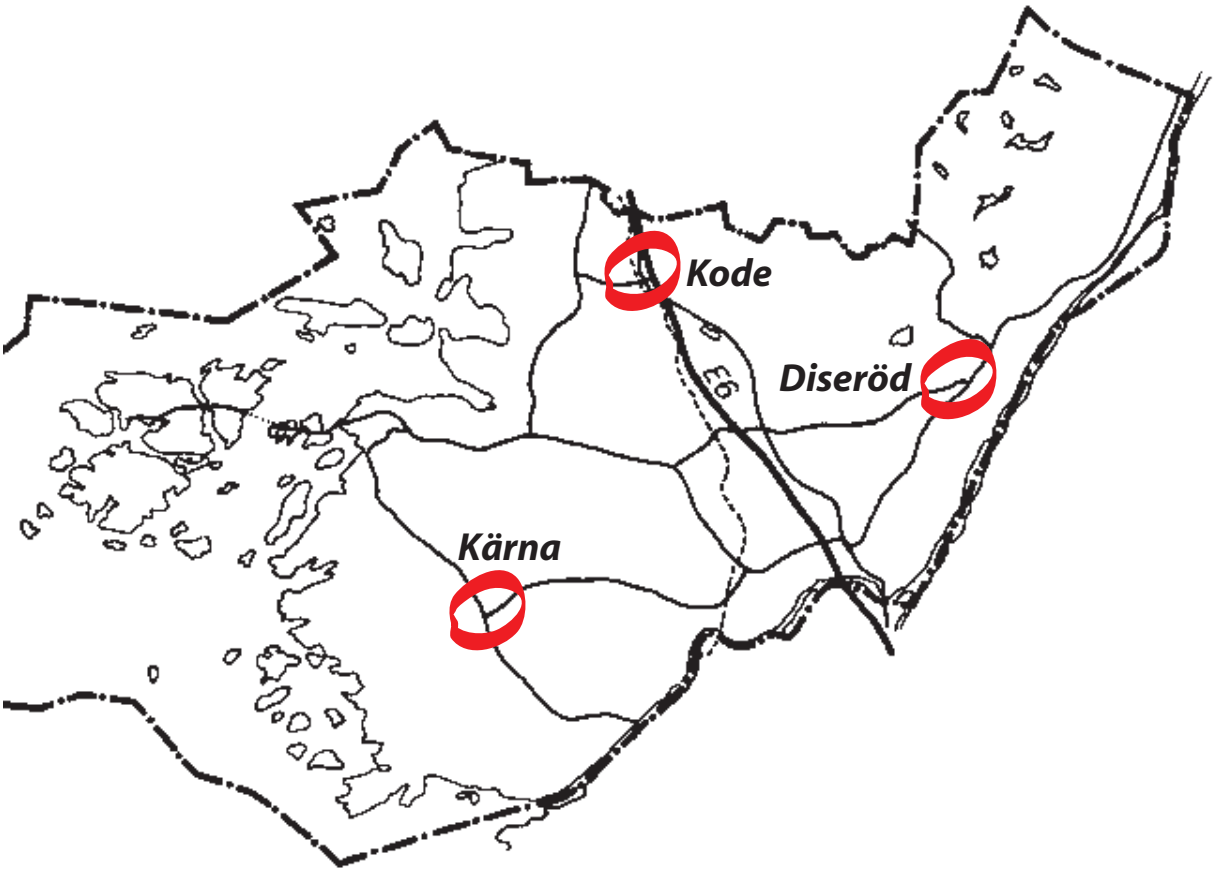

Figur 1. Studerade områden.

2. Värdefulla närströvområden och -stråk

De beskrivna områdena redovisas på kartor i *figur 2, 3 och 4*.

Kärna

1. Skåtte mosse

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ca 50 % kommunägt (närmast tätorten), resten privatägt.
Värdefullt promenad-, motions- och utflyktsområde direkt norr om Kärna samhälle (se omslagsfoto och figur 2). Området är även ett viktigt aktivitetsområde för skolorna (för- och grundskola) i Kärna. Flera markerade stigar och leder av varierande längd förekommer, vilka lämpar sig för såväl kortare promenader som längre vandringar. Vid den uppdämda sjön Skåtte mosse finns ett vindskydd med fin utsikt över sjön. I sjön finns även möjligheter till kanotpaddling. Området är framför allt av stort värde för boende i Kärna, men lockar även en del besökare utifrån.

Potential:
Genom utveckling och upprustning av bl.a. stigar och leder har området blivit ett mycket värdefullt närströvområde för Kärnaborna. Tänkbara åtgärder för att ytterligare höja värdet är t.ex. att ta fram en orienteringskarta över hela området och att informera om områdets kulturhistoria m.m. genom små informationsskyltar.

2. Gyllene stigen m fl

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Västra delen till stor del kommunägd, resten privatägt.

Promenadområde i tilltalande, öppet landskap (se foto sid. 7). Promenaderna sker främst på befintliga småvägar och anlagda gång- och cykelvägar. Flera olika målpunkter finns. Mot väster kan man nå naturreservatet Hållsungamyren eller genom en något kortare promenad Fäbergsdammen som har en stig runt sjön. På vägen dit tar man sig genom en vacker miljö vid Torsby kyrka. Österut går det att promenera en längre eller kortare slinga.

Potential:
Vägarna och gångvägarna kräver f.n. inga särskilda åtgärder för promenader. Små vägvisare som upplyser om vägen till t.ex. naturreservatet Hållsungamyren, Fäbergsdammen och fornlämning med domarringar skulle dock vara positivt.

Kode

3. Kvarndammen

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Hela området privägt.
Fint utflyktsmål, relativt närbeläget från Kode samhälle (se foto sid. 8). Passar utmärkt för en

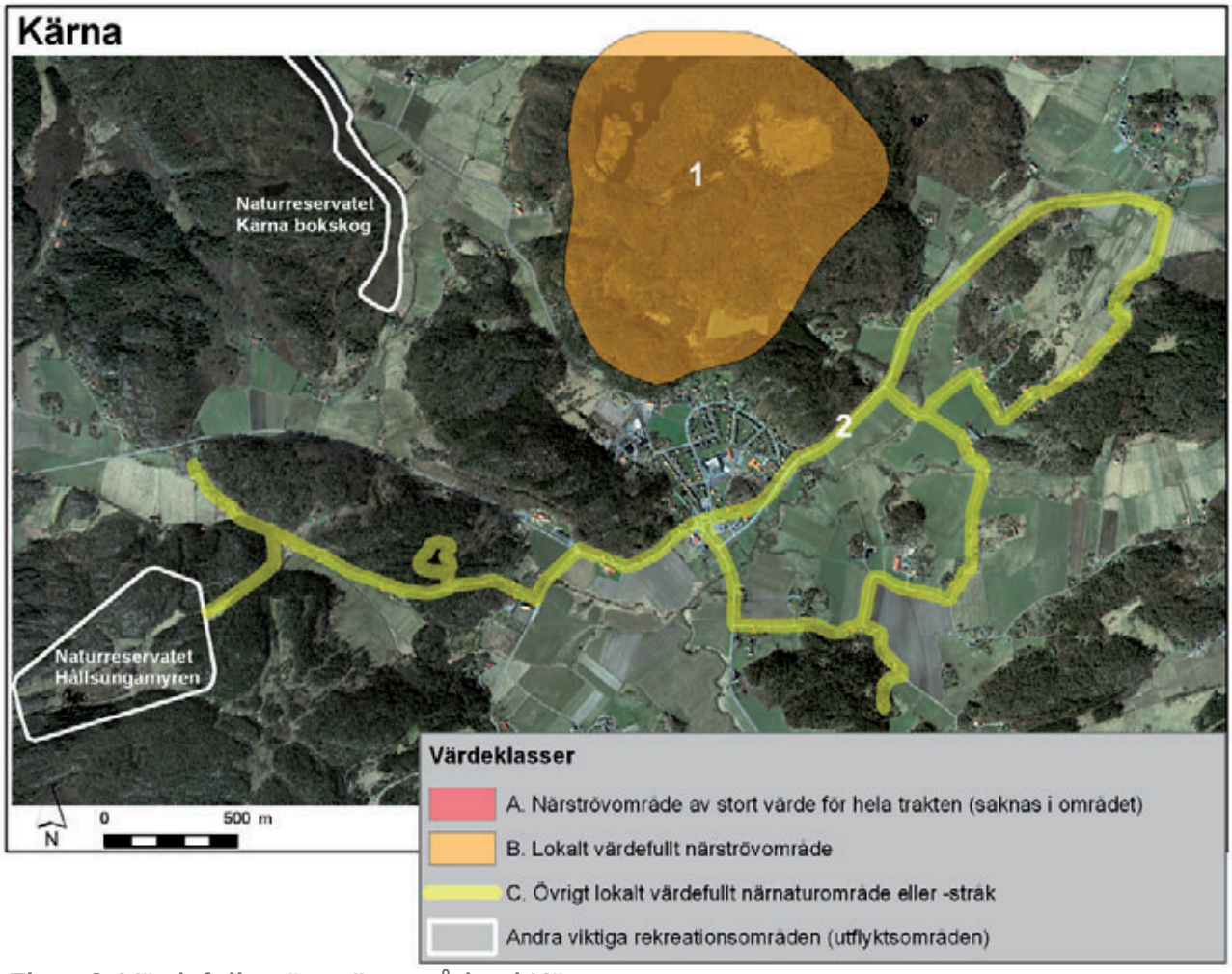

Figur 2. Värdefulla närströmråden i Kärna

En gång- och cykelväg leder till Torsby kyrka, och därifrån kan man sedan på småvägar ta sig vidare till Fäbergsdammen och/eller naturreservatet Hållsungamyren.

picknick i slänten i solen med lövskogen i ryggen. Närhet till spännande miljöer med strömmande vatten och kulturhistoriska lämningar. Utflyktsmål för förskolor, men också för ungdomar. En forminnesskyddad väg leder upp till en fin utsiktspunkt på berget.

Potential:
Små informationsskyltar om kulturhistorian och eventuellt någon stätta skulle förbättra området ytterligare.

4. Långelandsskogen

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ca 15 % i söder kommunägt, resten privatägt.

Välutnyttjat skogsområde som ligger i direkt anslutning till bebyggelse (se foto sid. 12). Området används bl.a. av förskolor samt av grundskolan för orientering, därutöver för t.ex. svampplockning och en runda med hunden. Stigar finns i området, dock inga markerade stigar eller motionsspår. Utsiktspunkt mot Solberga kyrka i söder och fina utblickar mot öppet landskap i norr.

Potential:
Spänger där stigarna passerar blöta avsnitt skulle göra området mer användarvänligt. Även försiktig gallring vid utsiktspunkten skulle höja värdet.

5. Skog vid Bräcke naturförskola

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Hela området är kommunägt.

Liten men viktig skog för framför allt Bräcke naturförskola och lågstadieskolan i närheten (se foto sid. 10). Naturförskolan har regelbundet aktiviteter i skogen, som erbjuder rikligt med upptäcktsmöjligheter, gömställen m.m. Den sydligaste de-

Kvarndammen strax norr om Kode är ett fint utflyktsmål som inbjuder till en picknick (område 3).

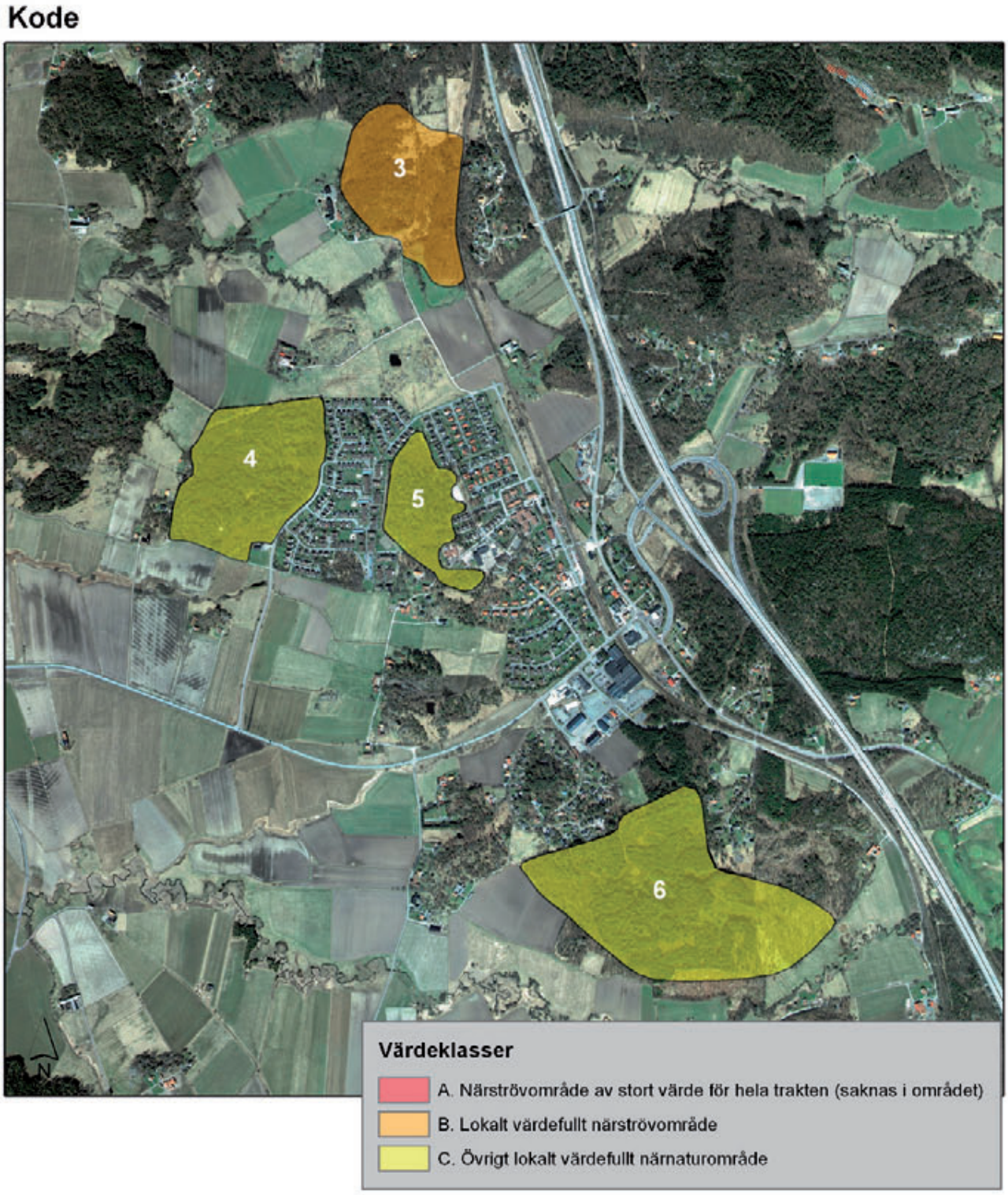

Figur 3. Värdefulla närströmråden i Kode

len av området nyttjas främst av lågstadieskolan. Utsiktspunkt på toppen av berget.

6. Halltorp

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Hela området privatägt.

Skogsområde med ett nät av omarkerade småstigar som nyttjas av boende i intilliggande bostadsområden (se foto sid. 13). Området är präglat av skogsbruk. I avsnitt där skogen börjar bli äldre är den på väg att bli mer attraktiv från rekreationssynpunkt.

Potential:
Området bedöms ha potential att nyttjas av fler som närrekreationsområde än vad som sker idag. Det skulle tjäna på att ha en tydligare vägledning in till området och eventuellt att någon slinga blev markerad i terrängen. Ett för friluftslivet anpassat skogsbruk skulle vara att föredra.

Bräcke naturförskola ligger i direkt anslutning till skogen dit mycket av verksamheten förläggs (område 5).

Diseröds motionsspår erbjuder fina förhållanden för motionslöpning och promenader.

Diseröd

7. Diseröds motionsspår

Värdeklass: B
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Ca 50 % kommunägt, resten privatägt.
Diseröds motionsspår med elljus anlades 1979 och består idag av två slingor på 1,6 km respektive 2,6 km. Motionsspåren används även av idrottsklubbar utifrån. Miljön är tilltalande med mycket lövinslag i de nedre delarna, bl.a. ek och hassel. Förutom för motionslöpning passar området för promenader, skidåkning, svamp- och bärplockning. I de lövdominerade partierna finns en intressant flora för den som är botaniskt intresserad. Från området tar man sig via en skogsväg och Bohusleden lätt vidare till badplatsen i Romesjön i nordväst.

Potential:
Värdet på området skulle höjas ytterligare om det fanns någon typ av målpunkt i form av en fikaplats, utsiktspunkt eller liknande.

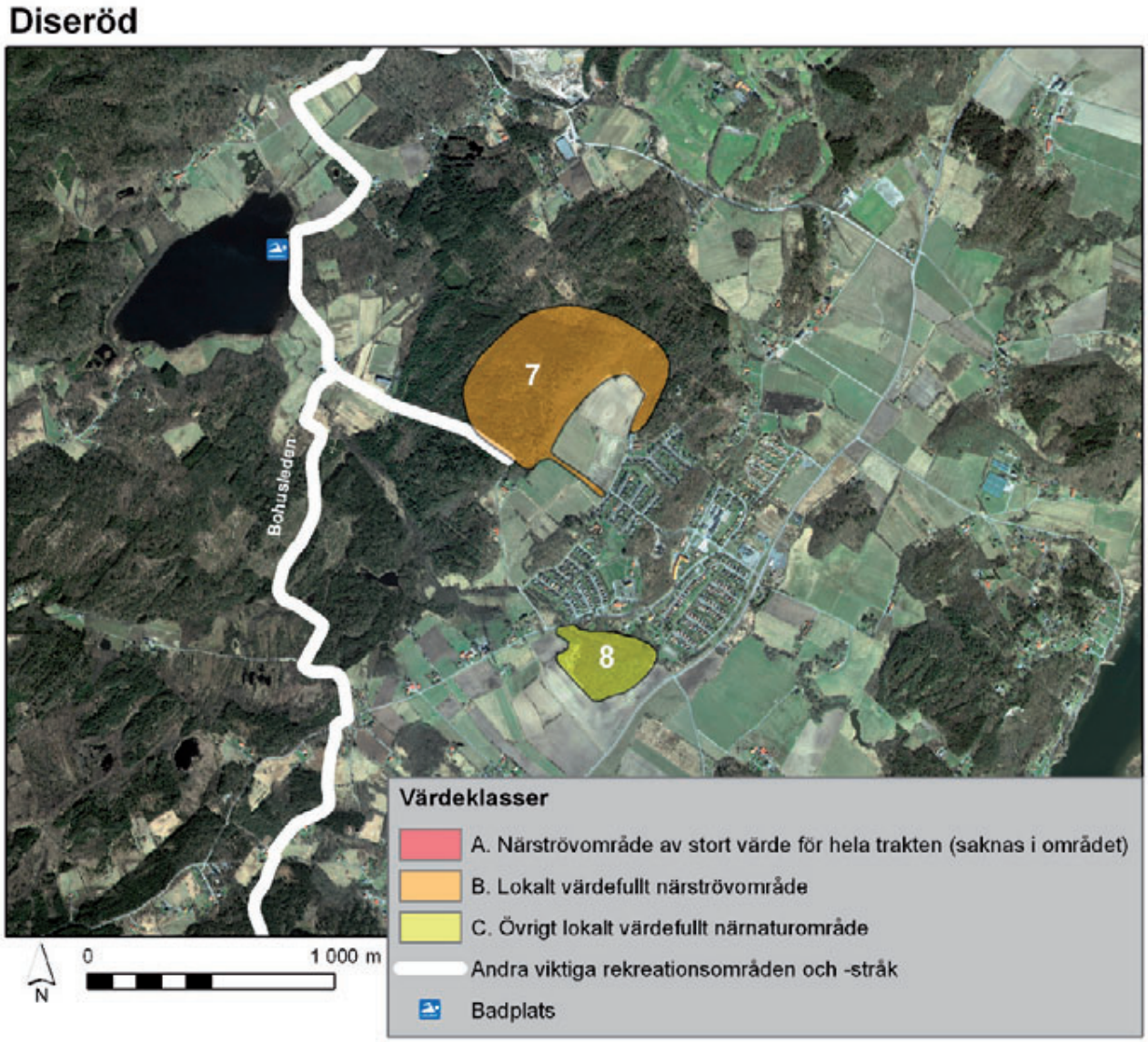

Figur 4. Värdefulla närströmråden i Diseröd

8. Välabäcken

Värdeklass: C
Ägoförhållanden och ev naturskydd: Hela området ägs av Svenska kyrkan. Skyddat genom biotopskydd av Skogsstyrelsen. Dessutom strandskydd kring Välabäcken.
Litet strövområde vid den meandrande Välabäcken, lokalt även kallad Skvaltbäcken. Bäcken är ett havsöringförande biflöde till Göta älv och ingår i det riksintresse för naturvården som omfattar älven med biflöden. I området finns stigar - dock inga markerade - samt en gångbro över bäcken. Fin skogsmiljö med ek och rikligt med hassel. Troligen mycket fin våraspekt.

Potential:
Med ytterligare en gångbro över bäcken i norra delen skulle en stigslinga kunna göras, vilket skulle öka tillgängligheten till området.

Den meandrande Välabäcken, lokalt även kallad Skvaltbäcken.

Utsikt mot Solberga kyrka från Långelandsskogen i Kode (område 4).

3. Möjliga åtgärder

Förslag till åtgärder för ökad tillgänglighet till och/eller höjd kvalitet av närströvområden har angivits för de enskilda områdena i kapitel 2. Nedan görs en mer översiktlig bedömning av behov och möjliga åtgärder vid de tre samhällena. För beskrivning av möjliga åtgärder i eller i anslutning till respektive delområde hänvisas till kap 2.

I alla de tre samhällena Kärna, Kode och Diseröd finns tillgång till attraktiva närströvområden av sinsemellan varierande karaktär. Inget av samhällena lider någon uppenbar brist på möjligheter att ta sig ut till naturen på att relativt enkelt sätt. I Kode finns dock en brist i det att det saknas något område med motionsspår eftersom skogsområdena här generellt är för små för att det ska vara riktigt meningsfullt att anlägga sådana spår. Motionslöparen är här hänvisad framför allt till småvägar. Möjligen skulle man kunna anlägga en slinga som sträcker sig delvis i skogsmiljö och delvis längs småvägar.

I Kode finns flera förskolor. En relativt nybyggd är Hede förskola strax norr om Hedsvägen. Denna ligger i direkt anslutning till ett naturområde med hällar och lite trädvegetation, vilket dock inte verkar nyttjas av förskolan i någon större utsträckning. Naturområdet kan ses som en potentiell resurs för förskolan.

I Diseröd är det anlagda motionsspåret en stor tillgång som också kommer att vara värdefull för boende i eventuella nya bostadsområden. Vid en eventuell större bostadsutbyggnad på sikt skulle dock även det stora skogsområdet som vidtar västerut sett från motionsspåret kunna bli en tillgång. Man bör då överväga hur detta område kan tillgängliggöras i större utsträckning än vad som idag är fallet. En markerad stig som ansluter till Bohusleden belägen ytterligare en bit västerut skulle kunna vara motiverad redan idag.

I Kärna finns goda möjligheter till såväl motionslöpning som längre eller kortare vandringar. Man kan också välja att gå i ett öppet landskap eller i mer vildmarksartad skogsterräng. Vandring eller cykelutflykt till naturreservaten Hållsungamyren och Kärna bokskog är också möjligt. Några ytterligare stora outnyttjade närrekreationstillgångar bedöms för närvarande inte finnas i Kärna.

I skogsområdet vid Halltorp söder om Kode finns mjuka, promenadvänliga stigar (område 6).

KUNGÄLVS KOMMUN

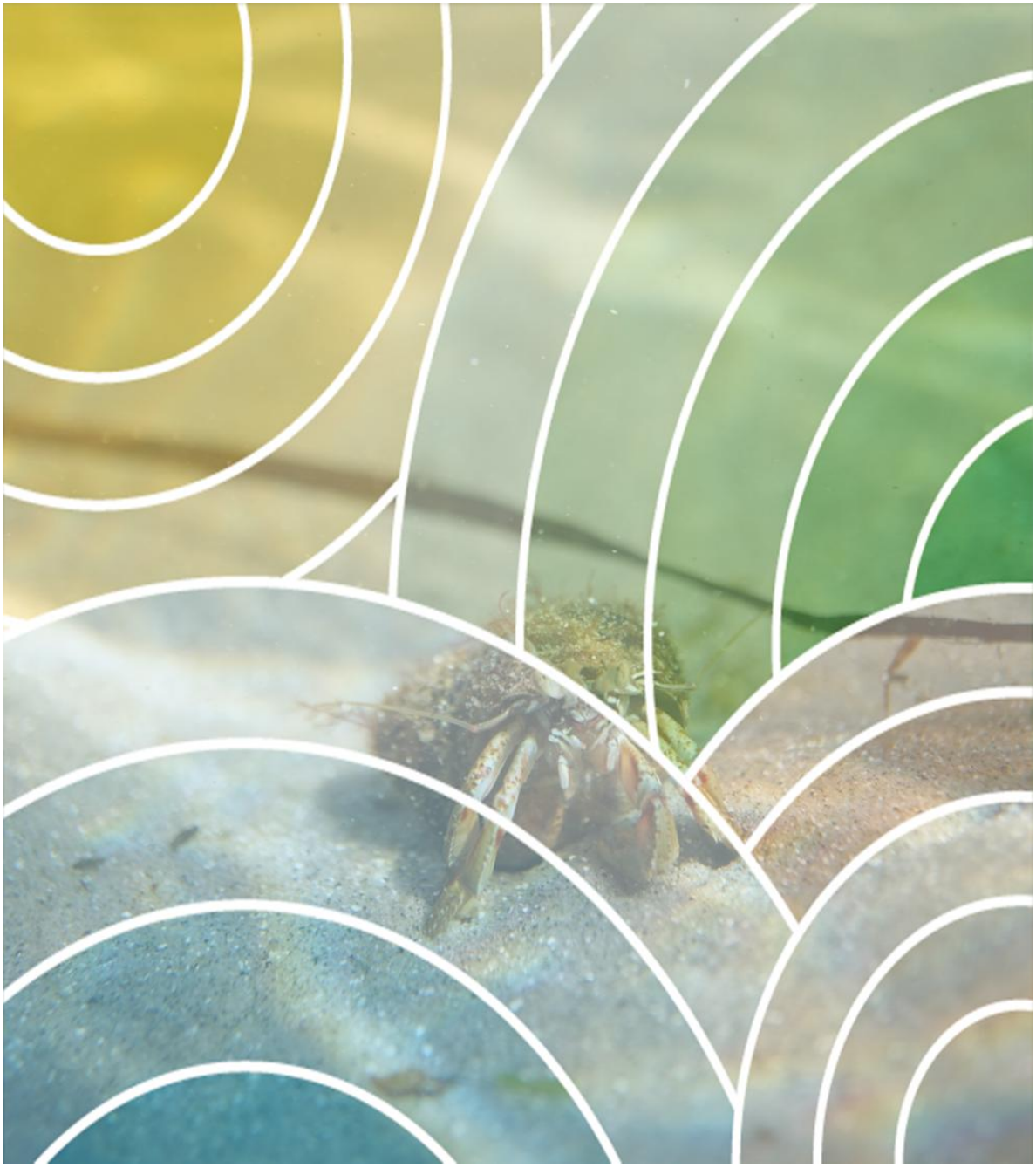

Naturvårds- och friluftslivsplan

Del 2 - Åtgärdsplan i Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 2 – Åtgärdsplan i Kungälvs kommun

Författare: Kungälv kommun genom Andreas Dahlqvist och Linda Andreasson med EnviroPlanning AB

Omslagsbild: Eremitkräfta. Foto Jesper Hassellöv

Datum: 2025-06-04

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Inledning 4
Bakgrund och syfte 4
Genomförande och uppföljning 4
Åtgärder mål 1– Rika natur- och friluftsupplevelser 5
Åtgärder mål 2 – Ökad/bibehållen biologisk mångfald 7
Åtgärder mål 3 – Sammanhängande blågrön infrastruktur 12
Åtgärder mål 4 – Öppen samverkan och engagemang 15

KUNGÄLVS KOMMUN

Inledning

Bakgrund och syfte

I åtgärdsplanen redovisas åtgärder som Kungälvs kommun åtar sig att genomföra i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftslivsplanen:

- **Rika natur- och friluftsupplevelser**
- **Ökad/bibehållen biologisk mångfald**
- **Sammanhängande grönblå infrastruktur**
- **Öppen samverkan och engagemang**

I åtgärdslistan anges ett planerat år för varje åtgärd. Detta är en preliminär tidsplan, detaljplanering av vilka åtgärder som ska genomföras kommande år görs av kommunekolog inför eventuell LONA eller LOVA ansökan. Kommunstyrelsen ansvarar för att åtgärdsplanen revideras vart fjärde år. Åtgärdsplanen innefattar inte alla insatser för naturvården som kan göras i den närmaste framtiden utan den kan komma att kompletteras med nya åtgärder om nya behov upptäcks. Kommunens naturvårdsarbete sker dock till stora delar som en del av det dagliga arbetet, inte i specifika insatser eller åtgärder. För att nå de mål som Naturvårds- och friluftslivsplanen står för är det därför viktigt att naturvårdstanken alltid finns med i tjänstemännens bedömningar och i politiska beslut.

Åtgärderna måste kostnadsberäknas i samband med genomförandet och handläggas i det årliga budgetarbetet. Respektive enhet ansvarar för att medel för genomförande äskas i budgetprocessen. En avstämning av naturvårdsplanens åtgärdslista ska göras årligen.

Genomförande och uppföljning

Till varje åtgärd har huvudansvariga och eventuellt delansvariga enheter kopplats. Huvudansvariga enheter har ansvaret för att medel äskas i budgetprocessen och att äskanden åtföljs av en fördjupad kostnadsanalys. Åtgärdsplanen ska integreras i kommunens ordinarie styrsystem och göra avtryck i den årliga verksamhetsplaneringen, i budgetarbetet och vid årsredovisning. Resultatet av miljöarbetet inom enheterna, som oftast redovisas i form av indikatorer/nyckeltal, ska årligen sammanfattas i en miljöredovisning. Som ett led i kommunens kvalitetsarbete och för att underlätta uppföljningen av miljömålsarbetet kommer åtgärder och indikatorerna att redovisas av kommunstyrelsen och då på ett naturligt sätt ingå i planering och uppföljning.

KUNGÄLVS KOMMUN

Åtgärder mål 1 – Rika natur- och friluftsupplevelser

Förutom friluftslivets hälsobringande effekter bidrar friluftslivet till att bredda allmänhetens kunskap om naturen liksom till en ökad förståelse för miljö- och naturvårdsfrågor.
Det är alltid viktigt att värna människors tillgång till natur för rekreation och friluftsliv. Vid all planering och exploatering ska därför tillgängligheten till naturen värnas. Detta görs bland annat genom att tillse att vägar och tomtmark inte utgör barriärer till naturen utan att korridorer av mark sparas som allmänt tillgängliga. Kommunens närområden ska värnas, exempel de tätortsnära skogar och grönområden som kan möjliggöra skolor och förskolors pedagogiska verksamhet genom skolskogar.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
1:1	Kommunen ska arbeta aktivt för att underlätta tillgängligheten till natur genom stigar, leder, ridvägar, cykelvägar etc	**Friluftsmål:** Tillgänglig natur för alla	Löpande	TGP (Trafik gata park)
1:2	Säkerställa att friluftsområden har god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	**Friluftsmål:** Tillgänglig natur för alla	Löpande	TGP i samarbete med Fritid drift
1:3	Kommunen ska tillhandahålla information med syfte att 1) stimulera till naturturism, 2) Visa på friluftslivets hälsofrämjande effekter riktad till invånarna i kommunen, 3) informera om allemansrätten	**Friluftsmål:** Starkt engagemang och samverkan, Allemansrätten	Löpande	Kommunekolog i samarbete med Kommunikation och Fritid drift samt Fritidskonsulent
1:4	Kommunen ska arbeta aktivt med att bevara, utveckla eller restaurera bostadsnära naturområden för friluftsliv med syfte att stimulera till mer utevistelse	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar **Friluftsmål:** Tillgång till	Löpande	Planering, mark och exploatering med stöd av TGP och kommunekolog

KUNGÄLVS KOMMUN

		natur för friluftsliv		
1:5	Säkerställ friluftsområden, utanför detaljområden, som är välbesökta men som idag saknar långsiktigt skydd	**Friluftsmål:** Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Planering, mark och exploatering
1:6	Kommunen ska arbeta för att stärka barns och ungas tillgång till friluftsliv med utgångspunkt i barnkonventionen	**Friluftsmål:** Starkt engagemang och samverkan	Löpande	Fritid drift med stöd av Kundcenter (Fritidskonsulenterna)
1:7	Det ska finnas medel i den kommunala budgeten för föreningsstöd till friluftsorganisationerna	**Friluftsmål:** Starkt engagemang och samverkan	Löpande	Kundcenter (Fritidskonsulenterna)
1:8	Kommunens skolor ska följa upp friluftslivsdelen inom kunskapskraven för idrott och hälsa	**Friluftsmål:** Ett rikt friluftsliv i skolan	Löpande	Sektor Bildning och lärande
1:9	Kommunens idrottslärare ska få möjlighet att fortbilda sig inom friluftsfrågor	**Friluftsmål:** Ett rikt friluftsliv i skolan	Löpande	Sektor Bildning och lärande
1:10	Kommunen ska se över utpekade närströvområden för att skapa en bättre förvaltning av dessa.	**Friluftsmål:** Attraktiv tätortsnära natur	2026	Kommunekolog

KUNGÄLVS KOMMUN

Åtgärder mål 2 – Ökad/bibehållen biologisk mångfald

En stor del av naturen behöver skötas för att inte förlora sina värden. Det gäller fram för allt i odlingslandskapet men även i skogar kan skötselinsatser behövas för att värden ska bevaras och utvecklas. I de kommunala naturreservaten har kommunen ett direkt skötselansvar som preciseras i naturreservatets skötselplan.

Många av de mest artrika markerna är knutna till odlingslandskapet, framför allt till ängs- och betesmarker. Arealen småskaligt brukad mark minskar kraftigt i hela landet vilket får till följd att de arter som är knutna till denna landskapstyp hotas. En majoritet av Sveriges rödlistade arter hör hemma i jordbrukslandskapet. Jordbruksdriften är en förutsättning för att bevara odlingslandskapets kultur- och naturvärden och de arter som är knutna hit.

Vatten är ett viktigt inslag i landskapet som har stor betydelse både för vattenlevande organismer och för landlevande djur och växter. Mängden vatten i landskapet har under de senaste generationerna minskat kraftigt på grund av bland annat utdikningar i både skog och odlingsbygd. Att åter öka mängden vatten är viktigt för det växt- och djurliv som är knutet till landskapets vattenmiljöer.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Startår	Ansvar
2:1	Ta initiativ till och stötta lokala utvecklingsprojekt som syftar till att restaurera och sköta ängs- och betesmarker	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap Främja den biologiska mångfalden i ängs- och betesmarker	Löpande	Kommunekolog
2:2	Ta fram en skogsbruksplan och skogspolicy för kommunala skogar	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar **Friluftsmål:** Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur	2026	Planering, mark och exploatering

KUNGÄLVS KOMMUN

2:3	Fortsätta arbetet med att kartlägga och bekämpa invasiva arter	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, En god bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag Förhindra spridning av invasiva arter och främja den biologiska mångfalden	Löpande	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:4	Genomför skötsel av ädellövträd som hotas av igenväxning eller på annat sätt är i behov av skötsel	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, En god bebyggd miljö, Levande skogar **Friluftsmål:** Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur Bevara särskilt skyddsvärda träd samt efterträdare	2027	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:5	Anlägga nya våtmarker och restaurera utdikade våtmarker	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård Mål i Regionalt åtgärdsprogram Bidrar till att uppnå MKN för kommunens vattenförekomster	2026	Kommunekolog med stöd av VA-teknik

KUNGÄLVS KOMMUN

2:6	Arbeta med att återskapa ekologiskt funktionella kantzoner till påverkade sektioner av vattendrag	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård Bidrar till att uppnå MKN för kommunens vattenförekomster	2027	Kommunekolog med stöd av VA-teknik
2:7	Aktivt arbeta för att skydda fler områden som kommunala naturreservat eller genom andra former av områdesskydd	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker **Friluftsmål:** Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Planering, mark och exploatering med stöd av Kommunekolog
2:8	Påbörja arbetet med att göra Dammbergen till kommunalägt naturreservat	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker **Friluftsmål:** Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som	2029	Planering, mark och exploatering med stöd av Kommunekolog

KUNGÄLVS KOMMUN

		resurs för friluftslivet Skapa ett nytt kommunalt naturreservat		
2:9	Utveckla och ställa om skötseln av kommunägda gräsytor och vägkanter för ökad biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster som pollinering	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2026	Kommunekolog i samarbete med TGP
2:10	Genomför åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden i tätorten genom att exempelvis anlägga brynmiljöer och faunadepåer	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2028	Kommunekolog i samarbete med TGP och Planering, mark och exploatering
2:11	Sök årliga fiskevårdsbidrag för åtgärder i kommunens vattendrag som gynnar den biologiska mångfalden	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård	Löpande	Kommunekolog
2:12	Utreda förutsättningarna för att teckna naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen alternativt bilda biotopskyddsområden av värdefull skog som kommunen har som avsikt att bevara	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar **Friluftsmål:** Tillgång till natur för friluftsliv, Attraktiv tätortsnära natur, Skyddade områden som resurs för friluftslivet	Löpande	Kommunekolog i samarbete med Planering, mark och exploatering

KUNGÄLVS KOMMUN

2:13	Påbörja inventeringar av ansvarsarter	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv	2026 - 2029	Kommunekolog
2:14	Påbörja framtagande av åtgärdsprogram för ansvarsarter	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv	2026 - 2029	Kommunekolog
2:15	Påbörja inventeringar av ansvarsnaturtyper	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv	2026 – 2029	Kommunekolog
2:16	Påbörja framtagande av åtgärdsprogram för ansvarsnaturtyper	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv	2026 – 2029	Kommunekolog

KUNGÄLVS KOMMUN

Åtgärder mål 3 – Sammanhängande blågrön infrastruktur

Blågrön infrastruktur innebär ett sammanhängande nätverk av ekologiskt funktionella miljöer på land och i vatten. Denna struktur innehåller spridningsvägar som ger växter och djur möjlighet att förflytta sig mellan sina livsmiljöer. Den blågröna infrastrukturen tillhandahåller olika ekosystemtjänster och skapar förutsättningar för biologisk mångfald. Den kan jämföras med den ”grå” infrastrukturen av exempelvis vägar, avlopp och elnät.

Planering handlar om att göra avväganden gällande mark- och vattenanvändning och då är det viktigt att visa och förstå vilka värden som olika områden i landskapet har. Med en utredning i tidiga skeden av den gröna infrastrukturen kan man säkerställa och planera strategiskt utifrån var det finns viktiga naturtyper. Detta kan sedan utgöra ett viktigt underlag för den strategiska planeringen av grönområden i en grönplan, som kan vara vägledande för kommunens översiktsplan och dess detaljplaner. Den kan exempelvis visa vilka områden som är mest viktiga att bevara, vilka som är mest lämpliga för en exploatering, vilka artgrupper som påverkas mest av ett planeringsalternativ men kan också visa var det är mest effektivt att genomföra ekologiska kompensationsåtgärder eller naturvårdsinsatser.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
3:1	Ta fram en grönstrukturplan för centrala Kungälv	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag **Friluftsmål:** Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv	2025	Planering, mark och exploatering
3:2	Integrera den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur i planarbetet	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag	2027	Planering, mark och exploatering

KUNGÄLVS KOMMUN

3:3	Ta fram riktlinjer eller vägledning för ekologiska kompensationsåtgärder	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Myllrande våtmarker Skapa fler tätortsnära naturområden som är skyddade från exploatering	2027	Kommunekolog
3:4	Tillämpa 3-30-300 regeln i detaljplanering och översiktsplanering	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö **Friluftsmål:** Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv, Friluftsliv för god folkhälsa Skapa gröna tätorter med mångfunktionella ytor	2026	TGP i samarbete med Planering, mark och exploatering
3:5	Införliva arbetet med ekosystemtjänster i planprocessen	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker	2026	Kommunekolog och Planering, mark och exploatering
3:6	Alla som arbetar med samhällsplanering ska få utbildning i att arbeta med ekosystemtjänster	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö Skapa gröna tätorter med mångfunktionella ytor	2026	Planering, mark och exploatering
3:7	I samband med framtagande av fördjupade översiktsplaner ska en	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd	Löpande	Planering, mark och exploatering

KUNGÄLVS KOMMUN

	naturvärdesinventering enligt svensk standard SS 199000:2023 utföras	miljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker		
3:8	Förstärka spridningsvägar mellan olika värdefulla miljöer	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar	Löpande	Kommunekolog och Planering, mark och exploatering
3:9	Inventera kommunala vägkanter och upprätta skötselplaner	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö	2028	Kommunekolog i samarbete med TGP

KUNGÄLVS KOMMUN

Åtgärder mål 4 – Öppen samverkan och engagemang

Kungälvs kommun ska verka för att samarbeta och ha en god dialog med invånare, intresseorganisationer, näringsidkare m.fl. som värnar om naturvården samt berörda myndigheter. Merparten sker i det dagliga arbetet men konkreta åtgärder behöver tas fram för att bidra till en god dialog och samtidigt bidra till miljömålsuppfyllelsen.
För att nå ett långsiktigt framgångsrikt naturvårdsarbete är det viktigt att hela samhället deltar och att kunskapen ökar hos både berörda myndigheter, organisationer och allmänheten. Att sprida kunskap och kännedom om kommunens natur och det naturvårdsarbete som bedrivs skapar förståelse för naturvårdsfrågorna och gör kommunens invånare medvetna om den tillgång som naturen utgör.
Skolor, universitet, ideella föreningar och enskilda ska ges möjlighet att engagera sig i naturvårdsarbetet.
Lättillgänglig och aktuell information om kommunens natur och naturvårdsarbete ska tas fram och spridas.

Nr	Åtgärd	Nationella miljö- och friluftsmål som berörs	Tidplan	Ansvar
4:1	Skapa natur- och friluftsråd	**Friluftsmål:** Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet	2027	Sektor samhällsbyggnad
4:2	Genomföra en satsning på naturinformation till gymnasiets naturvetenskapliga inriktningar	**Friluftsmål:** Allemansrätten, God kunskap om friluftslivet	2027	Sektor bildning och lärande
4:3	Etablera och upprätthålla en levande och dynamisk närvaro på hemsida, med Naturkartan och sociala medier	**Friluftsmål:** Allemansrätten, God kunskap om friluftslivet	2026	Kommunekolog med stöd av Kommunikation
4:4	Ta fram informationsmaterial i lämplig form för att visualisera och tydliggöra konkreta värden av ekosystemtjänster i Kungälv	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv	2028	Kommunekolog

KUNGÄLVS KOMMUN

4:5	Skapa engagemang i skolan för natur- och naturvårdsfrågor	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv **Friluftsmål:** Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet	Löpande	Sektor bildning och lärande
4:6	Starta dialog med markägare om skötsel av biologisk mångfald	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap Nationella friluftsmålen: Attraktiv tätortsnära natur	2028	Kommunekolog med stöd av Planering, mark och exploatering
4:7	Sprida information om invasiva främmande arter till näringsidkare, föreningar och allmänheten	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag	Löpande	Kommunekolog med stöd av fritidskonsulent
4:8	Utveckla samarbetet med föreningar och andra intressenter när det gäller till exempel inventeringar och skötsel av naturområden	**Miljömål:** Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap **Friluftsmål:** Attraktiv tätortsnära natur	Löpande	Kommunekolog med stöd av fritidskonsulent samt miljölaget

KUNGÄLVS KOMMUN

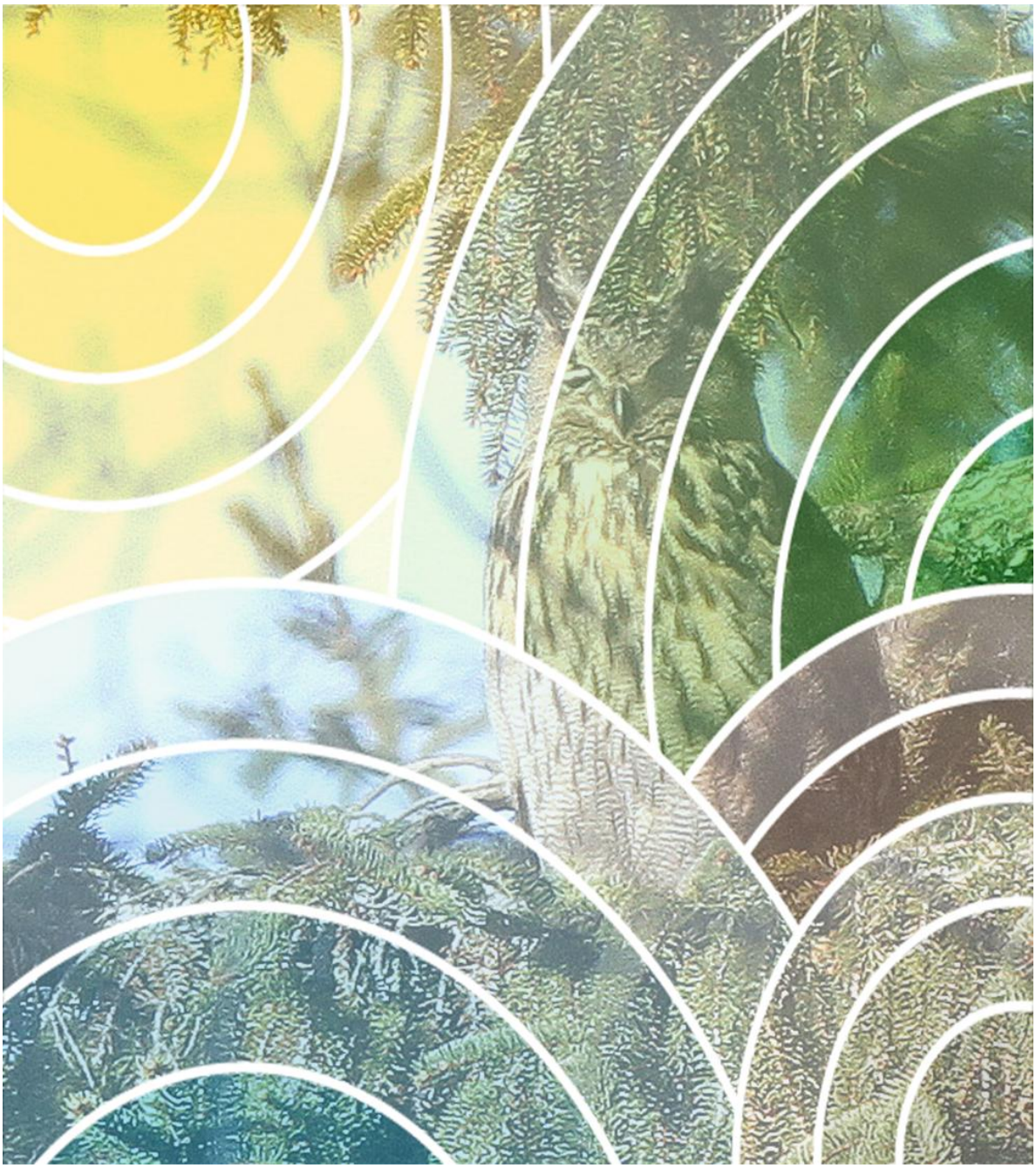

Naturvårds- och friluftslivsplan

Bilaga 1 - Ansvarsarter och ansvarsbiotoper

KUNGÄLVS KOMMUN

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Bilaga 1 - Ansvarsarter och ansvarsbiotoper

Författare: Gabriella Johansson & Sofia Berg, EnviroPlanning AB

Datum: 2025-06-04

Omslagsbild: Berguv. Foto Kåre Ström, Kungälvsornitologerna

Bilder (©): EnviroPlanning om ej annat anges

KUNGÄLVS KOMMUN

Sammanfattning

Ungefär 5% av Sveriges djur- och växtarter är hotade, vilket innebär att minst 2 000 arter riskerar att försvinna från landet. Med anledning av detta bedrivs naturvårdsarbete på olika nivåer och med olika verktyg för att bevara hotade och missgynnade arter och deras livsmiljöer. Kungälvs kommun har tagit fram ansvarsarter och ansvarsbiotoper som ett verktyg inom naturvårdsarbetet. För att utses till ansvarsart eller ansvarsbiotop har arter och naturtyper filtrerats genom ett antal kriterier som baseras på hotstatus, förekomst i Kungälvs kommun jämfört med Sverige samt expertutlåtanden. Sammantaget presenteras här 14 ansvarsarter och 11 ansvarsbiotoper.

De 14 ansvarsarterna är fördelade på nio kärlväxter, en lav, en mossa, en insekt, en fågel och ett groddjur.

De 11 ansvarsbiotoperna är fördelade på en biotop inom berg och substratmarker, en inom sötvatten, tre inom gräsmarker, tre inom skog och tre inom kust och hav.

Ansvarsarter och ansvarsbiotoper är arter och biotoper/naturtyper som Kungälvs kommun har ett extra ansvar för. Detta för att de är hotade och värdefulla och har en relativt stor andel av sina populationer och utbredningsområden i Kungälv. Ansvarslistorna är ett prioriteringsverktyg. Eftersom resurserna att arbeta med hotad och skyddsvärd natur är begränsade, prioriteras dessa arter och biotoper både i arbetet med riktad naturvård och vid exploateringar. Ansvarsarter är en av kategorierna bland naturvårdsarterna.

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Sammanfattning 3
Metod 5
Urval av arter 5
Urvalskriterium för arter 5
Urval av biotoper 6
Urvalskriterium för biotoper 6
Resultat 8
Ansvarsarter 8
Artpresentationer 9
Ansvarsbiotoper 20
Diskussion 27
Ansvarsarter 27
Ansvarsbiotoper 27
Åtgärdsprogram för hotade arter 27
Felkällor i metodik 28
Arter 28
Biotoper 28
Slutsatser 29
Referenser 30

KUNGÄLVS KOMMUN

Metod

I detta avsnitt ges en beskrivning över hur urval gjorts för att få fram representativa ansvarsarter och ansvarsbiotoper för Kungälvs kommun. Artfynden som har använts i urvalet har laddats ner från SLU Artdatabankens Analysportal (tidigare Svenska LifeWatch Analysportal) (Leidenberger et al., 2016), från databaserna Artportalen, Observationsdatabasen, Musselportalen och Elfiskeregistret. Biotoperna som har används för urval är listade som naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1.

Metodiken som analyserar vilka arter och biotoper som ska utses till ansvarsart respektive ansvarsbiotop baseras på ett urval av arter och biotoper som sedan filtreras efter hur de uppfyller olika kriterium. Nedan presenteras urval samt kriterium för arter och biotoper.

Urval av arter

För att möjliggöra analys inför framtagande av ansvarsarter i Kungälvs kommun behövs data över arters utbredning inom Kungälvs kommun samt i övriga Sverige. Samtliga data över arterna redovisas i Bilaga A.

Artförekomster söktes ut i Artportalen, där alla arter kategoriserade som hotade i den svenska rödlistan (VU – sårbar, EN – starkt hotad och CR – akut hotad) funna i Kungälvs kommun under år 2000–2022 hämtades. Fåglar begränsades till de som är upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1.

Datamängden kompletterades sedan med export av data från Analysportalen, med fynd från observationsdatabasen, musselportalen och elfiskeregistret. Även här begränsades utsökningen till hotade arter (CR, EN och VU) i Kungälvs kommun under 2000–2022.

För att möjliggöra jämförelsen av artförekomster inom Kungälvs kommun med förekomster inom Sverige har data över arternas utbredning hämtats med hjälp av taxon-id från analysportalen.

Urvalskriterium för arter

En art utses till en ansvarsart om minst ett av nedanstående kriterium är uppfyllda:

- **Kriterium 1**: **Stor andel av hotade arter (EN, CR) i förhållande till hela Sverige.** Arterna ska vara rödlistade som EN eller CR. Artens förekomst i kommunen ska vara minst 10% av fynden i hela Sverige.

- **Kriterium 2**: **Stor andel av hotade arter (VU) i förhållande till hela Sverige.** Arterna ska vara rödlistade som VU. Artens förekomst i kommunen ska vara minst 25% av fynden i hela Sverige.

- **Kriterium 3**: **Arten ska enligt expertutlåtande vara en viktig art i Kungälvs kommun.**

KUNGÄLVS KOMMUN

Arten har en betydande del av sin population inom Kungälvs kommun eller är genetiskt unik för regionen.

Totalt har 333 arter ingått i urvalet av ansvarsarter. Dessa arter är upptagna på den nationella rödlistan och finns representerade i Kungälvs kommun (SLU Artdatabanken, 2020).

Ett bortval gjordes av arter ≤5 observationer vars fynd inte validerats i Artportalen. Vid ett utfall av fåglar bedömdes endast häckande observationer som relevanta.

Urval av biotoper

Naturtyper som är listade i habitatdirektivets bilaga 1 och som förekommer inom skyddade områden i Sverige (totalt 90 naturtyper) ingår i urvalsdata av biotoper som kan utses till ansvarsbiotop. Samtliga data över naturtyperna redovisas i Bilaga B.

Förekomster av dessa naturtyper som finns inom Kungälvs kommun hämtades från Natura Naturtypskartan (NNK). Totalt finns 35 av naturtyperna representerade i kommunen. Naturtypernas totala area inom Kungälvs kommun togs fram, samt dess totala area i Västra Götalands län.

Arealen för de olika naturtyperna i hela Sverige hämtades från rapporten Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv (Naturvårdsverket, 2020).

Urvalskriterium för biotoper

En naturtyp utses till en ansvarsbiotop om minst ett av nedanstående kriterium är uppfyllda:

- **Kriterium 1: Stor andel naturtyp enligt Natura 2000 i förhållande till hela Sverige.** Totalareal av Natura-2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.

- **Kriterium 2: Stor andel naturtyp enligt Natura 2000 i förhållande till Västra Götalands län.** Totalareal av Natura-2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.

- **Kriterium 3: Hotad naturtyp.** Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.

- **Kriterium 4: Randnaturtyper.** Naturtyper som befinner sig på gränsen till sitt utbredningsområde.

- **Kriterium 5: Expertutlåtande** Biotopen ska enligt expertutlåtande vara en viktig biotop i Kungälvs kommun.

KUNGÄLVS KOMMUN

Samråd

Ett samråd genomförs med nedan listade organisationer, intilliggande kommuner och berörda myndigheter genom att ett första urval av ansvarsarter och ansvarsbiotoper skickas ut för att ge experter med lokalkännedom möjlighet till yttrande.

Kommuner	**Myndigheter/företag**	**Organisationer/föreningar**
Internt Kungälv; Plan, Miljö, Kart & Mark, Bygglov och VA	Havs och vattenmyndigheten	Naturskyddsföreningen Kungälv
Stenungssund	Länsstyrelsen Västra Götalands län	Ornitologiska föreningar; Bohuslän och Kungälv
Göteborg	Trafikverket	Västsvenska entomologklubben
Ale	Kungälv energi	Botaniska föreningen Göteborg
Uddevalla	Vattenfall	Föreningen Bohusläns Flora
Lilla Edet		8-fjordar
Orust		Sportfiskarna region väst
Tjörn		Vägföreningar; Kärna, Kode och Diseröd
		Friluftsfrämjandet Kungälv
		Västkuststiftelsen
		Scoutkårer; Kode och Kärna
		Omställning Kungälv

KUNGÄLVS KOMMUN

Resultat

Ansvarsarter

Tabell 1 redovisar 14 ansvarsarter för Kungälvs kommun. Varje ansvarsart redovisas nedan med en sammanfattning av artens ekologi, naturvårdskategori/er, vilka urvalskriterier som medförde att arten blev upptagen som ansvarsart samt en karta över dess utbredningsområde. Med naturvårdskategori menas om arten är upptagen på den nationella rödlistan (SLU Artdatabanken, 2020), skyddad genom Artskyddsförordningen (ASF, SFS 2007:845) eller om arten har ett åtgärdsprogram (ÅGP). Redovisningen är uppdelad inom artgrupperna 1) kärlväxter, 2) lavar, mossor och insekter, 3) fåglar och groddjur.

Tabell 1. Ansvarsarter för Kungälvs kommun.

Artgrupp	Art	Vetenskapligt namn	Rödlistning	Övrigt
Kärlväxt	Engelsk fetknopp	Sedum anglicum	NT	
Kärlväxt	Hedjohannesört	Hypericum pulchrum	VU	ASF
Kärlväxt	Hedjungfrulin	Polygala serpyllifolia	EN	
Kärlväxt	Kamomillkulla	Anthemis cotula	EN	ÅGP, ASF
Kärlväxt	Naggbjörnbär/ Kungälvsbjörnbär	Rubus lamprocaulos	NT	
Kärlväxt	Raggarv	Cerastium brachypetalum	VU	ASF
Kärlväxt	Sprengelsbjörnbär	Rubus sprengelii	NT	
Kärlväxt	Vattenstånds	Jacobaea aquatica	VU	
Kärlväxt	Vårvial	Lathyrus sphaericus	EN	ASF
Lavar	Dvärgrosettlav	Hyperphyscia adglutinata	EN	ÅGP
Mossor	Fågelfotsmossa	Nogopterium gracile	EN	ÅGP
Insekt	Gulvingad saltlöpare	Pogonus luridipennis	EN	
Fågel	Berguv	Bubo bubo	VU	ASF
Groddjur	Strandpadda/Stinkpadda	Epidalea calamita	NT	ÅGP, ASF

KUNGÄLVS KOMMUN

Artpresentationer

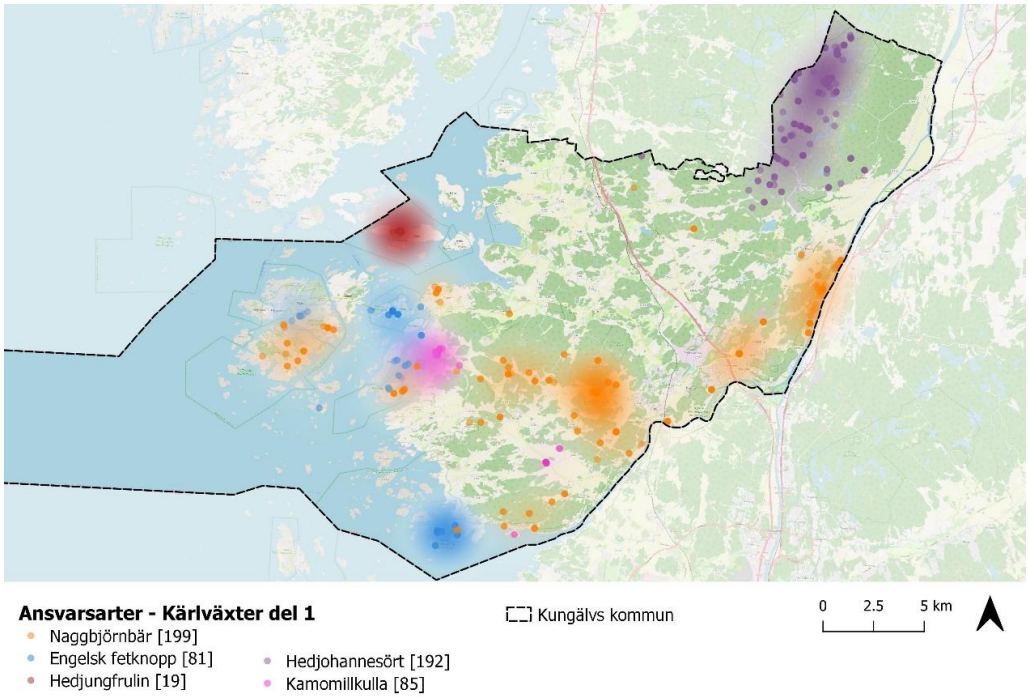

Figur 1. Utbredning av fem av nio kärlväxter upptagna som ansvarsarter. Kartan visar fyndplatser och intensitet. I teckenförklaringen visas antal observationer per art.

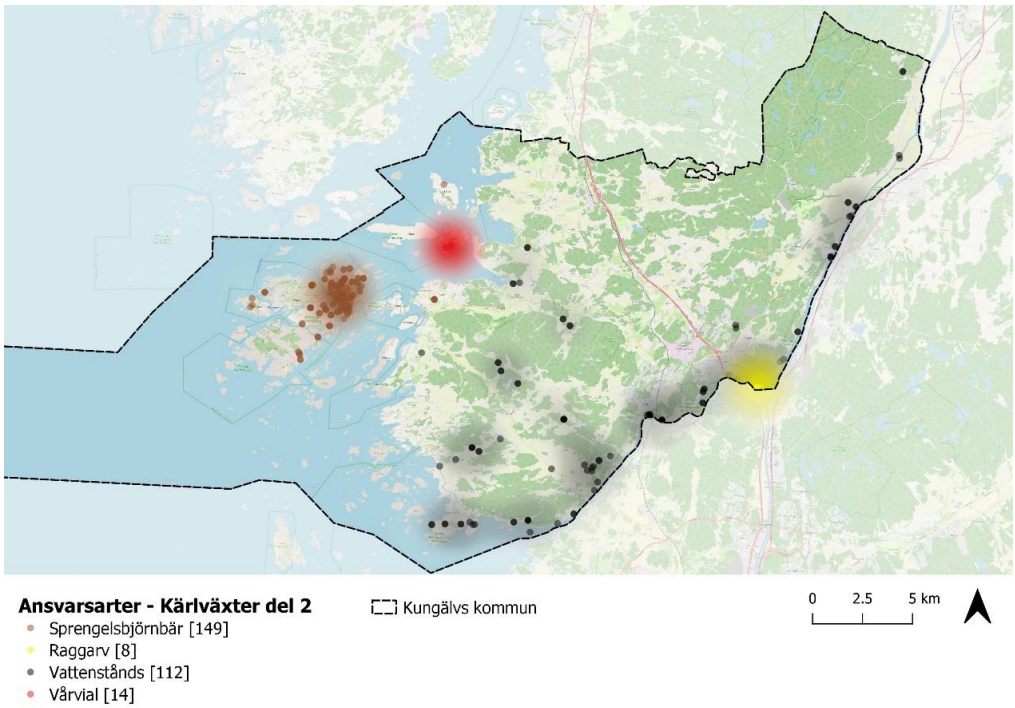

Figur 2. Utbredning av fyra av nio kärlväxter upptagna som ansvarsarter. Kartan visar fyndplatser och intensitet. I teckenförklaringen visas antal observationer per art.

KUNGÄLVS KOMMUN

Engelsk fetknopp (*Sedum anglicum*)

Naturvårdskatergorier: Nära hotad (NT)

Ekologi: Engelsk fetknopp (Figur 1) växer i klippspringor, på strandnära hällar och grusiga lokaler med tunn jord, ofta strax intill kalt berg. Växtplatsen karakteriseras av låg eller ingen konkurrens från andra arter. Ofta förefaller den gynnas av ”rikare” (cirkumneutrala eller svagt basiska) bergarter. Arten är beroende av milda vintrar.

Tabell 2. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Engelsk fetknopp	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	17,3	

Hedjohannesört (*Hypericum pulchrum*)

Naturvårdskategorier: Sårbar (VU)

Ekologi: Hedjohannesörten (Figur 1) har ett begränsat utbredningsområde i södra delarna av Bohuslän, framför allt förekommer den i Svartedalen. Den har också tillfälligt dykt upp på andra platser i södra Sverige. Arten förekommer i större utsträckning i Norge och Danmark och artens totala utbredning omfattar väst- och Centraleuropa. Arten växer ofta på kulturskapade miljöer med god ljustillgång, t.ex. gles tallskog, ljunghedar och vägkanter. Hedjohannesört är en perenn ört upp till en halvmeter hög, med uppåtstigande grenar och motsatta, halvt stjälkomfattande blad i en något blågrön ton. Blommorna sitter i fåblommiga knippen, med gula kronblad och rödorange ståndarknappar.

Tabell 3. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Hedjohannesört	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.	X	40,4	ASF
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Hedjungfrulin (*Polygala serpyllifolia*)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: Hedjungfrulin (Figur 1) finns endast på två lokaler på västkusten, och en av dem är på Älgön i Kungälvs kommun. Inom övriga Norden finns den i relativt stort antal på Jylland i Danmark och i Vestlandet i Norge. Den är en karaktärsart för kalk- och näringsfattiga fukthedar, men förekommer även i fattigkärr och kan uppträda på torrare ljunghedar, som på Älgön. Arten är relativt svåridentifierad, lågvuxen få- och småblommigt jungfrulin med blå blommor. Det som karakteriserar Hedjungfrulin är de nedersta bladen på skotten som ska vara motsatta.

Tabell 4. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Hedjungfrulin	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.	X	34,5	
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

Kamomillkulla (*Anthemis cotula*)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: Kamomillkulla (Figur 1) förekom tidigare spritt inom stora delar av Göta- och Svealand, men har minskat kraftigt under senare tid och finns nu endast på enstaka kända lokaler i Skåne och Södra Bohuslän. Arten växer på näringsrik mark med regelbunden störning, t.ex. obesprutade åkerkanter och betesmarker. Kamomillkulla är en ettårig, 20–50 cm hög ört med ljusgröna blad, vita strålblommor och gula diskblommor. Den påminner om arterna kamomill och baldersbrå, men har en från lukt och smala, hinnartade fjäll mellan blommorna.

Tabell 5. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Kamomillkulla	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.	X	68,0	ÅGP, ASF
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

Naggbjörnbär/Kungälvsbjörnbär (*Rubus lamprocaulos*)

Naturvårdskategorier: Nära hotad (NT)

Ekologi: Naggbjörnbär (Figur 1) finns nästan uteslutande i trakterna kring Kungälv och Hisingen, norr om Göteborg. Artens övriga utbredning finns i stora delar av Europa. Arten växer ofta utmed vägkanter och i skogsbryn till jordbruksmark. Naggbjörnbäret har fint naggade bladkanter och rikligt med glandelhåriga skott, vilket för den ganska lätt igenkännlig.

Tabell 6. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Naggbjörnbär/Kungälvsbjörnbär	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	76,6	

Raggarv (*Cerastium brachypetalum*)

Naturvårdskategorier: Sårbar (VU)

Ekologi: Raggarv (Figur 2) förekommer i framför allt södra och östra delarna av Götaland och Svealand, men upptäcktes på en ny plats i Kungälvs kommun under 2021. Arten har sitt huvudsakliga utbredningsområde i södra Europa, från Spanien bort till Svarta havsområdet. Raggarv växer på öppen, torr och kalkrik mark. Betade torrbackar, alvarhällar och torra slänter vid havet. Men den kan också förekommer på kulturmark som banvallar, vägkanter och militära övningsfält. Arten är en vinterannuell nejlikväxt som blir 10-25 cm hög. Stjälken är grenig och utspärrat styvhårig med upp till 2 mm långa hår. Bladen är äggrunda, omkring 1 cm och lätt långhåriga. Blommorna sitter i ett glest knippe med vita kronblad som är något kortare än fodret. Blommar i maj-juni.

Tabell 7. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Raggarv	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	2,6	ASF

Sprengselbjörnbär (*Rubus sprengelii*)

Naturvårdskategorier: Nära hotad (NT)

Ekologi: Sprengselbjörnbär (Figur 2) förekommer i sydöstra Skåne och i södra Bohuslän, samt nordöstra Småland. Artens huvudsakliga utbredning omfattar Norge, Danmark, Brittiska öarna och delar av centrala Europa. Arten förekommer som undervegetation i skog, skogsbryn, utmed stenmurar och vid strandnära klippor. Björnbäret bildar lågvuxna krypande snår med håriga årsskott och små kraftiga bakåtkrökta taggar. Blommorna är små och mörkrosa.

Tabell 8. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Sprengselbjörnbär	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	57,9	

Vattenstånds (*Jacobaea aquatica*)

Naturvårdskategorier: Sårbar (VU)

Ekologi: I Sverige har vattenstånds (Figur 2) en ganska begränsad och västlig utbredning och då främst inom Göteborgs och Kungälvs kommun. Vattenstånds växer på fuktig till våt, lerig och dyig mark på stränder av sjöar och vattendrag, ofta på mark som översvämmas på vårarna. Den finns också på något torrare betesmarker i anslutning till mader och stränder. Blomningstiden är från juli till september.

Tabell 9. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Vattenstånds	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	18,0	

Vårvial (*Lathyrus sphaericus*)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: Vårvial (Figur 2) har framför allt två bra lokaler i Sverige och en av dem är på Brattön i Kungälvs kommun, den andra i Skåne. Artens huvudsakliga utbredning finns i södra-sydöstra Europa där den är vanligare. Vårvial växer på varma, torra lokaler som bergshyllor och solexponerade sydvända sluttningar, gärna kustnära. Arten är en späd och 10-35 cm hög ettårig ört med skarpt kantig stjälk. Strödda blad med smala stipler och ensamma tegelröda blommor på korta skaft.

Tabell 10. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Vårvial	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.	X	10,8	ASF
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

KUNGÄLVS KOMMUN

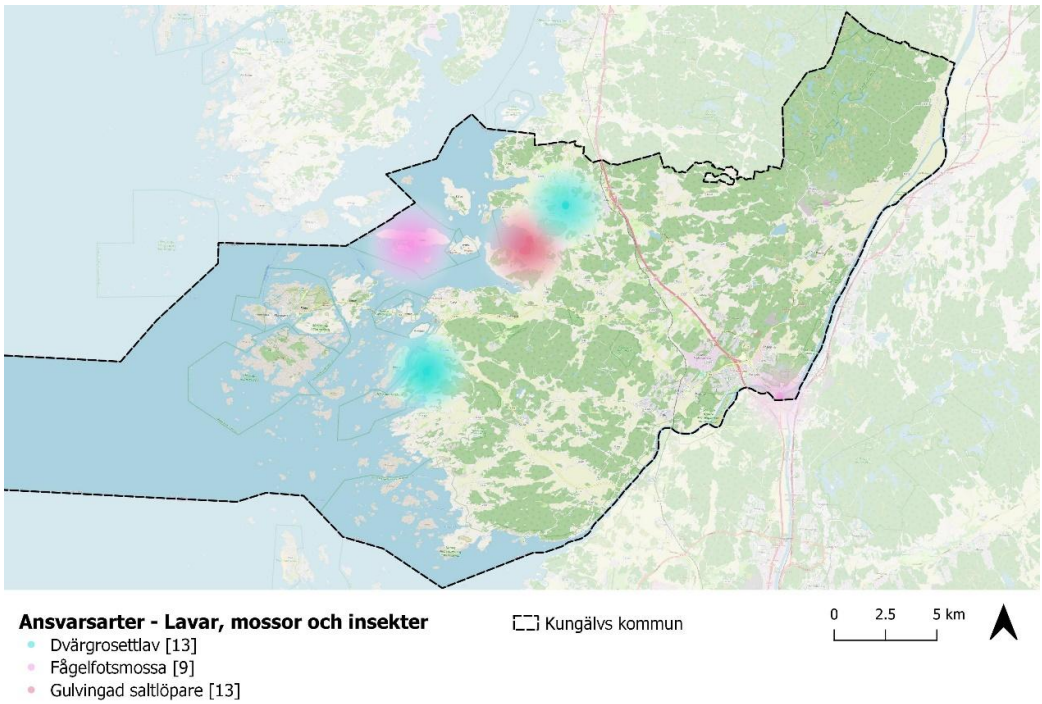

Figur 3. Utbredning av lavar, mossor och insekter upptagna som ansvarsarter. Kartan visar fyndplatser och intensitet. I teckenförklaringen visas antal observationer per art.

Dvärgrosettlav (*Hyperphyscia adglutinata*)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: I Sverige förekommer dvärgrosettlaven (Figur 3) på Gotland och i Bohuslän, på totalt sex träd. Det är en av våra mest sällsynta bladlavar och i Norden förekommer den också endast på tre mindre lokaler i Norge. Artens övriga utbredning är spridd i tempererade till subtropiska områden. Dvärgrosettlav växer på bark av äldre ädellövträd i öppet landskap, i urban miljö, där lokalerna är påverkade av damm. Arten är en mycket liten (<10 mm) bladlav som växer tätt tilltryckt mot underlaget. I torrt tillstånd är den brun med små ljust grågröna fläcksoral. Apothecier är sällsynta och mörka med bålfärgad kant.

Tabell 11. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Dvärgrosettlav	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.	X	21,7	ÅGP
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Fågelfotsmossa (*Nogopterium gracile*)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: Fågelfotsmossa (Figur 3) förekommer sällsynt i landets sydvästra delar från Halland till Värmland. Arten förekommer i stora delar av Europa, men även i Afrika, sydvästra Asien och Nordamerika. Den är rödlistad även i flera andra länder i Europa. Fågelfotsmossa växer främst på klippor av silikatrika material, sydvända bergbranter intill sjöar. Den växer i gröna, gulgröna eller brunaktiga glesa mattor med 1-3 cm långa utstående skott. Som torra är de kraftigt krökta mot underlaget. Stambladen är släta, äggrunda eller brett äggrunda och smalnar gradvis av till en relativt bred spets.

Tabell 12. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Fågelfotsmossa	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	8,0	ÅGP

Gulvingad saltlöpare (Pogonus luridipennis)

Naturvårdskategorier: Starkt hotad (EN)

Ekologi: Den gulvingade saltlöparen (Figur 3) är bara känd från Bohuslän i Sverige idag. Arten förekommer även sporadiskt i Norge och Danmark, men har en utbredning som sträcker sig från Nordafrika över Västeuropa till västra Sibirien och Mongoliet. Saltlöparen är ett rovdjur som lever på leriga tidvattenssträder, då den är saltkrävande. Den påträffas oftast vid växtrötter eller under tångflak och stenar. Det är en 6-8,5 mm lång jordlöpare med helt omisskännlig färgteckning med en framkropp i metalliskt grön och täckvingar i ljust halmgult.

Tabell 13. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Gulvingad saltlöpare	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.	X	100	
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.			

KUNGÄLVS KOMMUN

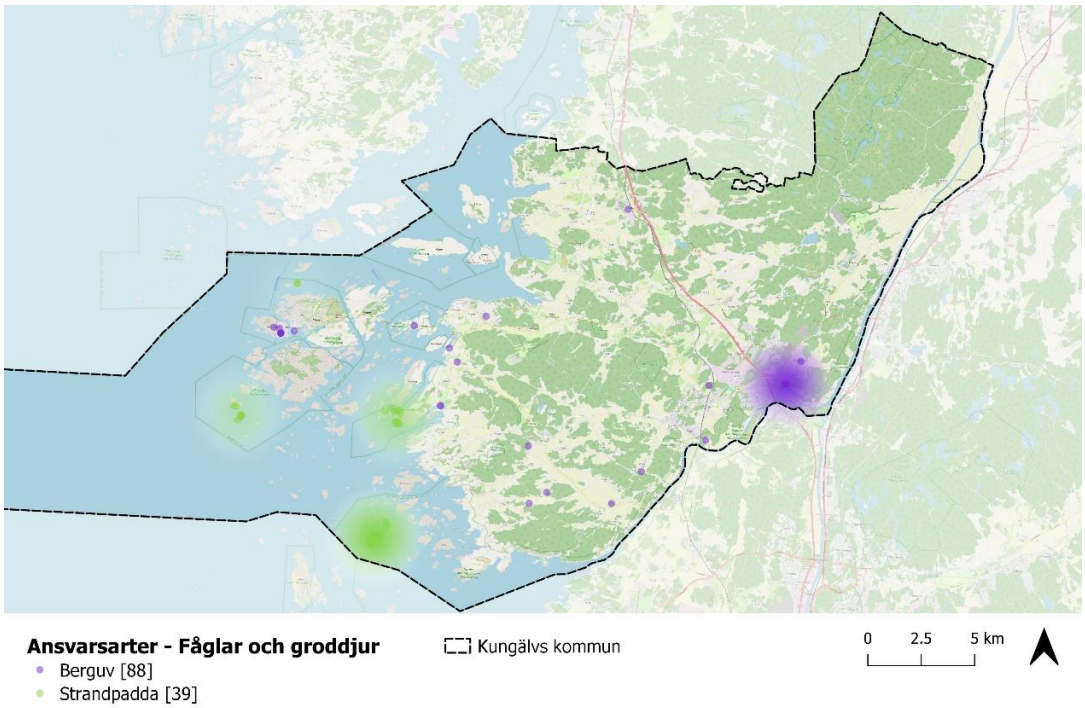

Figur 4. Utbredning av fåglar och groddjur upptagna som ansvarsarter. Kartan visar fyndplatser och intensitet. I teckenförklaringen visas antal observationer per art.

Berguv (Bubo bubo)

Naturvårdskategorier: Sårbar (VU)

Ekologi: Berguven (Figur 4 och Figur 5) häckar i rasbranter och klippterräng samt i större täkter och på kalhyggen. Berguvarnas revir är ca 4-6 kilometer i diameter och de lever nästan uteslutande på smågnagare och mindre fåglar. Arten förekommer spritt i södra och mellersta Sverige och har flera kända revir inom Kungälvs kommun. Utbredningen sträcker sig över hela Europa men i mitten på 1900-talet hade antalet individer minskat kraftigt. En stor insatts med avel och utplantering skedde och populationen blev stabil, men idag har man sett att den minskat igen under 2000-talet.

Tabell 14. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Berguv	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	0,75	ASF

KUNGÄLVS KOMMUN

Figur 5. Arten berguv är upptagen som ansvarsart enligt kriterium 3, då den anses ha en bytande förekomst inom kommunen med flertalet häckande par. Fotograf: Kåre Ström, Kungälvsornitologerna.

Strandpadda/Stinkpadda (*Epidalea calamita*)

Naturvårdskategorier: Nära hotad (NT)

Ekologi: Strandpadda (Figur 4 och Figur 6) är vår minsta padda. Vuxna djur (båda könen) blir upp till 7,5 cm i kroppslängd. Strandpaddan har en sydvästlig utbredning, den omfattas av ett 30-tal ö-populationer från Smögen till Göteborgs södra skärgård. Strandpaddan leker mestadels i grunda och något mer vegetationsrika småvatten, vikar och översvämningszoner i större vatten eller sjöar och även längs havsstränder. Fortplantning sker vid en salthalt av upp till ca 5–6 promille, men ägg- och larvutveckling kan normalt ske vid en salthalt upp till tio promille. Den omgivande biotopen kan vara fuktiga betade ängsmarker eller, vanligare, sandiga torrängar eller sanddynområden. Strandpaddan har ett tidigare åtgärdsprogram (2013-2017).

Tabell 15. Redovisning av urvalskriterium som motiverar artens klassning som ansvarsart. F (%) står för artens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige.

Urvalskriterium Strandpadda	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Arten ska vara rödlistad som EN eller CR samt ha en förekomst i kommunen av minst 10% av fynden i hela Sverige.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Kriterium 2. Arterna ska vara rödlistad som VU samt ha en förekomst i kommunen av minst 25% av fynden i hela Sverige.			
Kriterium 3. Kungälvs kommun ska enligt expertutlåtande utgöra ett viktigt utbredningsområde för arten.	X	1,3	ÅGP, ASF

Figur 6. Arten strandpadda är upptagen som ansvarsart enligt kriterium 3. Fotograf: Sofia Berg, EnviroPlanning AB.

KUNGÄLVS KOMMUN

Ansvarsbiotoper

Tabell 16 redovisar 11 ansvarsbiotoper för Kungälvs kommun. Varje ansvarsbiotop redovisas nedan med en kort beskrivning av naturtypen och vilka urvalskriterier som medförde att naturtypen blev upptagen som ansvarsbiotop. Redovisningen är uppdelad inom grupperna 1) berg och substratmarker, 2) sötvatten, 3) gräsmarker, 4) skog och 5) kust och hav.

Naturtyperna presenteras inte i denna rapport på några detaljerade kartor men alla finns representerade inom skyddade områden inom Kungälvs kommun (Figur 7).

Tabell 16. Ansvarsbiotoper inom Kungälvs kommun. Med hotad menas att biotopen är bedömd som en hotas Natura 2000-naturtyp. Med prioriterad menas att biotopen är en nationellt prioriteras naturtyp inom Natura 2000-områden.

Naturtypskod	Naturtyp	Grupp	Övrigt
8210	Kalkbranter	Berg och substratmarker	
3210	Större vattendrag	Sötvatten	
4010	Fukthedar	Gräsmarker	Hotad
4030	Torra hedar	Gräsmarker	Hotad
6230	Stagg-gräsmarker	Gräsmarker	Hotad och prioriterad
9020	Nordlig ädellövskog	Skog	Hotad och prioriterad
9110	Näringsfattig bokskog	Skog	Hotad
9190	Näringsfattig ekskog	Skog	
1130	Estuarier	Kust och hav	
1160	Stora vikar och sund	Kust och hav	
1330	Salta strandängar	Kust och hav	Hotad

KUNGÄLVS KOMMUN

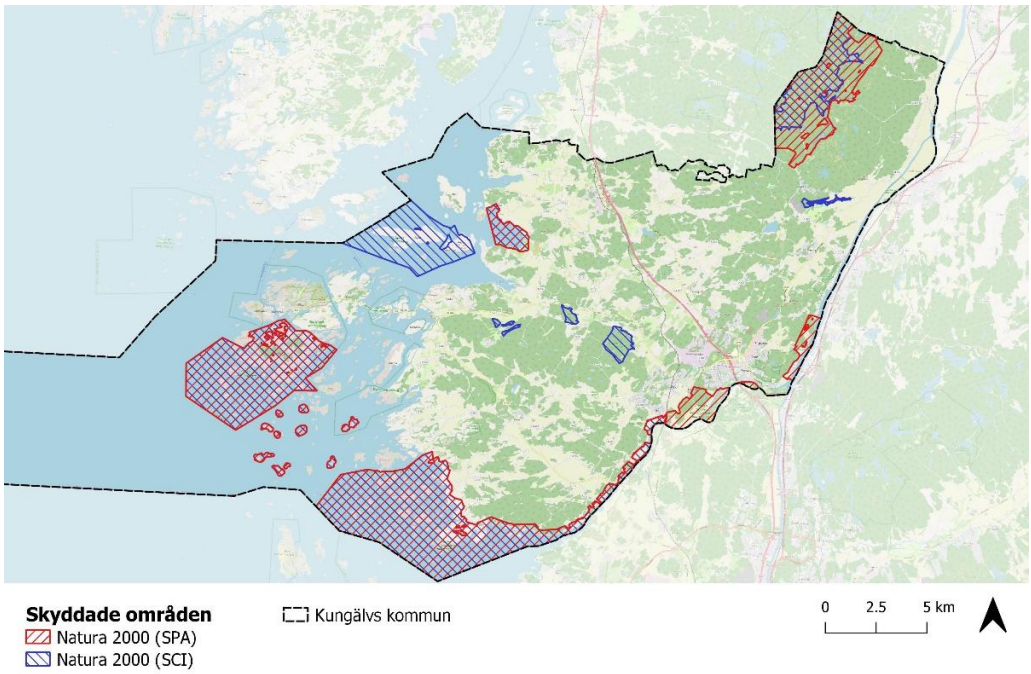

Figur 7. Skyddade områden, Natura 2000, i Kungälvs kommun, där utpekade ansvarsbiotoper finns representerade.

Biotoppresentationer

Berg och substratmarker

8210 Kalkbranter (Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011f): Naturtypen utgörs av kalksten, kalkrika klippor och ultrabasiska bergarter med vegetation i sprickor och på hällar. Den finns spridd i hela landet och omfattar sluttningar (minst 30°) där träd normalt inte förekommer. Krontäckningen får aldrig överstiga 30%. Naturtypen innehåller särpräglade växtsamhällen som varierar med fuktighetsgraden och det tunna jordtäcket och sprickbildningar är viktiga faktorer.

Tabell 17. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 8210	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.			
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.	X	83,9	
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Sötvatten

3210 Större vattendrag (Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011a): Naturliga vattendrag såsom huvudfåror och större biflöden av älvar och åar alternativt del av större naturligt vattendrag med näringsfattigt och klart vatten. I mynningsområden är vattendragen mer näringsrika eftersom eroderat sediment och näring från de övre delarna transporteras nedströms vilket också gynnar den biologiska mångfalden. Naturtypen bör ej vara avsevärt påverkad av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan, dvs dålig eller otillfredsställande status.

Tabell 18. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 3210	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.			
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.	X	46,5	
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

Gräsmarker

4010 Fukthedar (Nordatlantiska fukthedar med klockljung)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011c): Fukthed med ett torvdjup på mindre än 3 dm och klockljung (*Erica tetralix*) som dominerande kärlväxt. Träd och buskar förekommer, som inte är av igenväxningskaraktär och en krontäckning på max 30%. Naturtypen är präglad av störning och har främst utvecklats genom beteskontinuitet i kombination med bränning, men finns även i kantzoner till myrar, sjöar och vattendrag. Naturtypen är relativt sällsynt och förekommer främst i sydvästra Sverige.

Tabell 19. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 4010	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	4,4	Hotad
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.	X	16,5	Hotad

KUNGÄLVS KOMMUN

4030 Torra hedar (Torra hedar (alla typer))

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011d): Torra-friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljordar nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar, men kan befinna sig i igenväxning. Torra hedar är vanligtvis artfattiga och domineras av smalbladiga gräs och ris, t.ex. fårsvingel (*Festuca ovina*), rödven (*Agrostis capillaris*) och ljung (*Calluna vulgaris*). En speciell och starkt hotad typ av torra hedar är ljunghedar som finns på magra marker i Västra Götaland. Denna naturtyp hyser flera hotade arter och har ett högt naturvärde.

Tabell 20. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 4030	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	1,9	Hotad
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

6230 Staggräsmarker (Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011e): Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan befinna sig i igenväxning. Hävdgynnade arter ska finnas. Stagg är en viktig art men för att det ska räknas som stagg-gräsmark måste vegetationen i övrigt vara artrik. Naturtypen kan uppträda i olika former beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Tabell 21. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 6230	**Gällande urval**	**F (%)**	**Övrigt**
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.			
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.	X	12,9	Hotad och prioriterad

KUNGÄLVS KOMMUN

Skog

9020 Nordlig ädellövskog (Boreonemorala äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2012a): Naturtypen förekommer i kanterna mellan nemoral och boreal zon. Den förekommer på relativt näringsrik torr-fuktig mark. Ädellöv utgör normalt minst 50% och viktiga trädslag är ek, alm, ask, lind och lönn. Men inget av trädslagen ek, bergek, avenbok eller bok utgör mer än 50% av grundytan. Skogen ska vara i ett relativt sent successionsstadium, det ska finnas gamla träd och död ved. Viss störning får förekomma men endast i syfte att imitera naturliga processer. Naturtypen är artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer.

Tabell 22. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 9020	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.			
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.	X	14,2	Hotad och prioriterad

9110 Näringsfattig bokskog (Bokskog av fryle-typ)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2012b): Skog där minst 50% utgörs av bok, som förekommer på sur podsolerad mark som är torr-frisk, med en krontäckning på 30-100%. Andra lövträd kan förekomma, samma sak med barrträd, men bara i boreonemoral zon. Skogen ska vara i ett relativt sent successionsstadium, det ska finnas gamla träd och död ved. Viss störning får förekomma men endast i syfte att imitera naturliga processer. Fältskikt kan helt saknas och skogarna har ofta en väl utvecklad och artrik epifytflora av främst lavar.

Tabell 23. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 9110	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.			
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.	X	39,5	Hotad
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

KUNGÄLVS KOMMUN

9190 Näringsfattig ekskog (Äldre ekskogar på sura, sandiga marker)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2012c): Lövskog där 50% domineras av ek/avenbok och/eller bergek, med ett en krontäckning på 30–100%. Inslag av tall björk, rönn och asp är vanligt. Naturtypen förekommer på näringsfattiga sura, podsolerade sandjordar och morän. Skogen ska vara i ett relativt sent successionsstadium, det ska finnas gamla träd och död ved. Viss störning får förekomma men endast i syfte att imitera naturliga processer. Buskskiktet är glest, med brakved, rönn och/eller hassel. I fältskiktet finns ris, gräs och lågörter medan ett bottenskikt i princip saknas.

Tabell 24. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 9190	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	1,1	
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

Kust och hav

1130 Estuarier

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011g): Naturtypen utgör en randzon med stora variationer i salinitet. Naturtypen förekommer i flod- och åmynningar där sötvatten möter saltare havsvatten och där både marina och limniska miljöer förekommer, vilket skapar en komplex artsammansättning. Minskad strömhastighet bidrar till finare sediment som skapar sand- och gyttjebanker. Estuarier är rikt på olika växtsamhällen och utgör en viktig livsmiljö för både fåglar och fiskar.

Tabell 25. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 1130	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	2,6	
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

KUNGÄLVS KOMMUN

1160 Stora vikar och sund (Stora grunda vikar och sund)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011h): Stora vikar och sund med liten mängd sötvatten, som bildar habitatkomplex skyddade från kraftiga vågor, normalt större än 25 ha. Habitatet innehåller olika typer av sediment och substrat med förekomst av bentiska växt- och djursamhällen. Här finns ofta en närvaro av ålgräs- eller natesamhällen, men delar kan även vara djupare utan vegetation och utgör en varierande livsmiljö för många organismer.

Tabell 26. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 1160	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	2,9	
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

1330 Salta strandängar (Atlantiska havsstrandängar)

Beskrivning (Naturvårdsverket 2011b): Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten. Naturtypen är eller har varit påverkad av slåtter och/eller bete. Beroende på hävd och underlag varierar flora och fauna, men arter som indikerar kontinuitet av hävd ska finnas. Strandängarna är helt öppna med enstaka träd och buskar. Saltbrännor (saltrika fläckar) är karakteristiskt efter översvämningar som avdunstat. Naturtypen är en viktig fågellokal.

Tabell 27. Redovisning av urvalskriterium som motiverar biotopens klassning som ansvarsbiotop. F (%) står för biotopens förekomst inom Kungälvs kommun relativt övriga Sverige eller Västra Götalands län.

Urvalskriterium 1330	Gällande urval	F (%)	Övrigt
Kriterium 1. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till hela Sverige. Andelen ska vara minst 1% i kommunen.	X	3,6	Hotad
Kriterium 2. Totalareal av Natura 2000-naturtyp i skyddade områden i förhållande till Västra Götalands län. Andelen ska vara minst 25% i kommunen.			
Kriterium 3. Naturtypen ska vara hotad och arean ska utgöra minst 10% i förhållande till Västra Götalands län.			

KUNGÄLVS KOMMUN

Diskussion

Samråd

Processen att ta fram ansvarsarter och ansvarsbiotoper i Kungälvs kommun har inkluderat ett samråd som resulterat i goda input från flera värdefulla aktörer i Västra Götaland som besitter god kunskap om arters utbredning och status i Kungälvs kommun (Grannkommunerna; Ale, Tjörn och Göteborg, Sportfiskarna, Bohusläns flora, 8-fjordar, Kungälvs ornitologer, Naturskyddsföreningen Kungälv, Botaniska föreningen i Göteborg och Länsstyrelsen i Västra Götalands län).

Ansvarsarter

Samrådet har till viss del varit helt avgörande för några av de arter som inkluderats som ansvarsarter genom kriterium 3 – expertbedömning. Det har varit värdefulla tankar och expertutlåtanden från personer med god kunskap om värdefulla arter i kommunen. Däribland hör arterna berguv, strandpadda, fågelfotsmossa, engelsk fetknopp, raggarv och vattenstånds.

Ansvarsbiotoper

När det gäller ansvarsbiotoperna var intresset och kunskapen inte lika stor som för arterna. Men flera aktörer lyfte ålgräs och ålgräsängar som en viktig art och biotop inom kommunen, vilket vi håller med om. Ålgräsängar är en biotop som med åtgärder kan återskapas och/eller restaureras och som bidrar till en mycket viktig plats för många organismer i havet. Ålgräsängarna har ingen egen naturtypskod i naturtypskarteringen i skyddade områden, däremot ingår den i flera andra, inte minst inom *Stora vikar och sund*, som finns representerad i Kungälvs kommuns ansvarsbiotoper.

Efter samrådet togs även beslutet att plocka bort naturtypen *Laguner*, som hade fallit ut enligt kriterium 1. Laguner är en hotad naturtyp framför allt i Östersjön och det är även där den har en stor ekologisk betydelse.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Arter eller naturtyper vars existens inte kan säkerställas med hjälp av områdesskydd eller andra åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning kan omfattas av ett åtgärdsprogram (ÅGP) (SLU Artdatabanken 2021). Dessa åtgärdsprogram är vägledande och omfattar en kunskapssammanställning om arten samt mål och åtgärder inklusive vem om ska utföra dessa åtgärder. Det är främst Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som har det övergripande ansvaret för ÅGP-arter. Dock är det Länsstyrelserna som ska genomföra åtgärderna vilket kan göras i samarbete med entreprenörer eller markägare. Här kan således en kommun vara en samarbetspartner i arbetet med ÅGP-arter.

Ansvarsarter för Kungälvs kommun, som också omfattas av ÅGP, är kamomillkulla, dvärgrosettlav, fågelfotsmossa och strandpadda.

KUNGÄLVS KOMMUN

Felkällor i metodik

Arter

Data som använts för att ta fram ansvarsarter kommer från Artportalen, musselportalen, elfiskeregistret samt observationsdatabasen. Databaserna innehåller en stor mängd data vilket är en fördel, dock är all data inte verifierad vilket innebär att felrapporteringar finns. Detta medför viss felmarginal i artförekomster. För arter med få förekomster i Kungälvs kommun ingår endast arter vars förekomster är validerade, för att undvika risk att en ansvarsart presenteras som inte finns i kommunen.

Antal rapporteringar till exempelvis Artportelen, särskilt gällande sällsynta och svårbestämda arter, kan även påverkas av förekomsten av lokala rapportörer med specifik artkunskap. En art kan således få en överdrivet stor förekomst inom ett begränsat område till följd av detta, vilket blir en missvisning av verkligheten. Detta är dock svårt att korrigera för, men kan spekulativt ha påverkat urvalet av ansvarsarter.

Biotoper

Den data som använts i GIS-analysen för att ta fram ansvarsbiotoper är delvis bristfällig. Den data som idag finns att tillgå över naturtyper i Sverige är NaturaNaturtypskartan (Naturvårdsverket), vilken endast innehåller data från skyddade områden. Önskvärt vore en utbredningskarta över dessa biotoper även utanför skyddade områden för att ge en mer verklig bild.

NaturaNaturtypskartan är även i sig bristfällig då all data inte är validerad, vilket är något Länsstyrelserna är på gång att uppdatera med nya inventeringar. Datasetet över hela Sverige är väldigt stort och innehåller tusentals polygoner, vilket gör det svårarbetat, framför allt när det gället att ta fram den totala arealen av de olika naturtyperna i hela Sverige. Därför har arealen över naturtyperna för hela Sverige, i denna rapport, hämtats från rapporten Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv (Naturvårdsverket 2020). De arealerna har sedan jämförts med arealen över de naturtyper som finns representerade i Kungälvs kommun, utifrån NaturaNaturtypskartan över Västra Götalands län. Detta kan ge en viss felmarginal då data från två olika källor använts.

KUNGÄLVS KOMMUN

Slutsatser

Ansvarsarter och ansvarsbiotoper är arter och biotoper/naturtyper som Kungälvs kommun har ett extra ansvar för. Detta för att de är hotade och värdefulla och har en relativt stor andel av sina populationer och utbredningsområden i Kungälvs kommun. Ansvarslistorna är ett prioriteringsverktyg. Eftersom resurserna att arbeta med hotad och skyddsvärd natur är begränsade, prioriteras dessa arter och biotoper både i arbetet med riktad naturvård och vid exploateringar. Ansvarsarter är en av kategorierna bland naturvårdsarterna.

Processen med att utse ansvarsarter och ansvarsbiotoper har inkluderat underlag och analyser av arters utbredning inom Kungälvs kommun i jämförelse med Sverige. Vilka arter och biotoper som faller ut som rekommenderade ansvarsarter och ansvarsbiotoper beror på vilka tröskelvärden man utgår från. Processen har också inkluderat ett samråd som resulterat i goda input från flera värdefulla aktörer i Västra Götaland som besitter god kunskap om arters utbredning och status i Kungälvs kommun.

Kungälvs kommun presenterar från 2022 en lista med 14 ansvarsarter och 11 ansvarsbiotoper. Av de 14 ansvarsarterna är nio kärlväxter, en lav, en mossa, en insekt, en fågel och ett groddjur. Av de 11 ansvarsbiotoperna finns en biotop inom berg och substratmarker, en inom sötvatten, tre inom gräsmarker, tre inom skog och tre inom kust och hav.

KUNGÄLVS KOMMUN

Referenser

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Art- och habitatdirektivet.

Leidenberger, S., Käck, M., Karlsson, B. & Kindvall, O. (2016). The Analysis Portal and the Swedish LifeWatch e-infrastructure for biodiversity research. Biodiversity Data Journal 4(4), e7644. doi: 10.3897/BDJ.4.e7644

Naturvårdsverket. (2011a). Större vattendrag. Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ. Fennoscandian natural rivers. EU-kod: 3210 Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011b). Salta strandängar. Atlantiska havsstrandängar (Galuco-Puccinellietalia maritimae). Atlantic salt meadowa (Galuco-Puccinellietalia maritimae). EU-kod: 1330. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket (2011c). Fukthedar. Nordatlantiska fukthedar med klockljung. Northern Atlantic wet heaths with Erica tetralix. EU-kod: 4010. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011d). Torra hedar. Torra hedar (alla typer). European dry heaths. EU-kod: 4030. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011e). Stagg-gräsmarker. Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat. Species-rich Nardus grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe). EU-kod: 6230. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011f). Kalkbranter. Klippvegetation på kalkrika bergssluttningar. Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation. EU-kod: 8210. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011g). Estuarier. Estuaries. EU-kod: 1130. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2011h). Stora vikar och sund. Stora grunda vikar och sund. Large shallow inlets and bays. EU-kod: 1160. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2012a). Nordlig ädellövskog. Boreonemorala äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora. Fennoscandian hemiboreal natural old broad-leaved deciduous (Quercus, Tilia, Acer, Fraxinus or Ulmus) forests rich in epiphytes. EU-kod: 9020. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

KUNGÄLVS KOMMUN

Naturvårdsverket. (2012b). Näringsfattig bokskog. Bokskog av fryle-typ. Luzulo-Fagetum beech forests. EU-kod: 9110. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2012c). Näringsfattig ekskog. Äldre ekskogar på sura, sandiga slättmarker. Old acidophilous oak woods with Quercus robur on snady plains. EU-kod: 9190. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.

Naturvårdsverket. (2020). Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv. Resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013-2018. SLU Artdatabanken, SLU Institution för akvatiska resurser (Aqua) och SLU Centrum för biologisk mångfald (CMB). ISBN 978-91-620-6914-8.

Naturvårdsverket. (2021). Natura Naturtypskartan. Miljödataportalen. https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/

SFS 2007:845 Artskyddsförordning. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845

SLU Artdatabanken. (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/31.-rodlista-2020/rodlista-2020

SLU Artdatabanken. (2022). Artfakta. Version:1.3.128.16519 https://artfakta.se/artbestamning

KUNGÄLVS KOMMUN

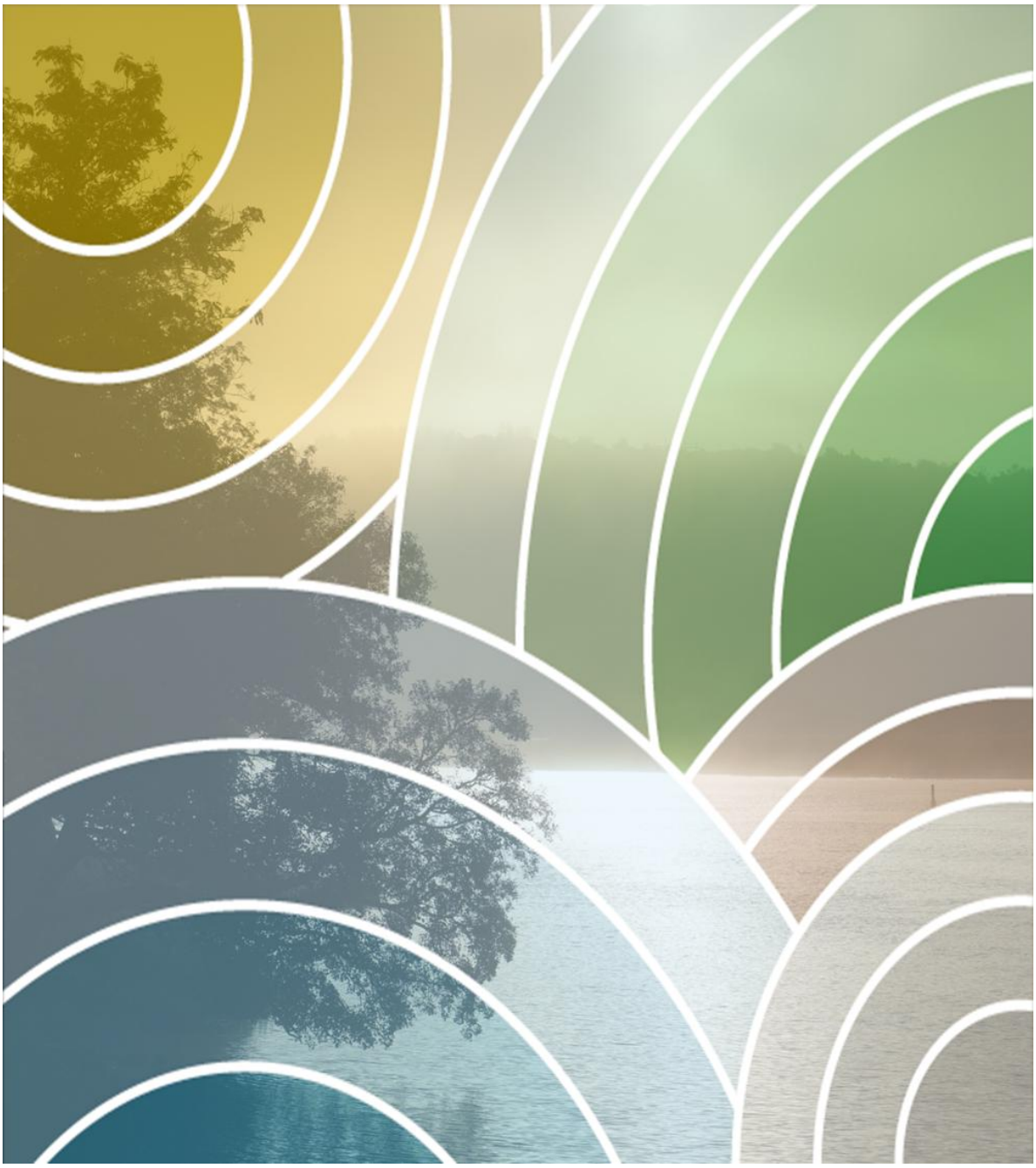

Naturvårds- och friluftslivsplan

Bilaga 2 - Medborgardialog för friluftslivet

KUNGÄLVS KOMMUN

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Bilaga 2 – Medborgardialog för friluftslivet

Författare: Kungälv kommun genom Andreas Dahlqvist och Linda Andreasson med EnviroPlanning AB

Omslagsbild: Nordre älv. Foto Jesper Hassellöv

Datum: 2025-06-04

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Bilaga 1 - Natur- och friluftslivsplan ... 1
Medborgardialog friluftsliv ... 1
Metod ... 4
Dialogens frågor till aktörerna ... 6
Resultat ... 7
Deltagande ... 7
Allmänhet ... 7
Skolor och Föreningar ... 7
Sammanställning av resultatet ... 8
Resultat uppdelat på aktör ... 8
Allmänhet ... 8
Föreningar ... 13
Skolor ... 14
Diskussion ... 15

KUNGÄLVS KOMMUN

Syfte och bakgrund

Som underlag till naturvårds- och friluftsplanen har en medborgardialog genomförts som kommunen bjudit in till. Syftet med dialogen har varit att få ett bättre underlag i arbetet att kartlägga områden som används eller kan användas för friluftsliv.

Dialogen genomfördes under perioden 17 februari till den 6 mars 2022.

Metod

Allmänhet, skolor och natur- och friluftsföreningar har bjudits in till att använda det digitala planeringsverktyget OpenCites Planner. I verktyget hade deltagarna möjlighet att rita ut geografiskt avgränsade områden som de använder för rekreation och friluftsliv samt svara på ett antal frågor gällande det utpekade området. Separata frågor togs fram för de tre olika grupperna inom ramen för det digitala planeringsverktyget. Efter att dialogen slutförts har alla inkomna svar varit möjliga att ta del av i verktyget på kommunens hemsida.

Inbjudan gjordes dels genom information på kommunens hemsida, dels genom riktade mailutskick till skolor, natur- och friluftsföreningar samt genom utskick i lokala facebookgrupper. I Figur 2 visas den vy som allmänheten möttes av när de gick in i verktyget OpenCities planner. I Figur 2 redovisas den information som låg ute på kommunens hemsida.

Figur 1. Bild som visar verktyget OpenCities Planner och den vy allmänheten möttes av när de gick in i verktyget för att delta i dialogen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Hjälp oss att ta fram en ny friluftsplan

Under våren kartlägger Kungälvs kommun områden som används och kan användas för friluftsliv. Detta är ett led i att ta fram en ny naturvård- och friluftsplan. Med hjälp av dig som bor eller vistas i kommunen kan vi få ett bättre underlag.

Vi ber dig hjälpa oss genom att svara på några korta frågor och rita in de områden du brukar använda. Du kan bara rita ett område åt gången, men om du vill rita flera skickar du bara in flera gånger.

Länk till enkäten

Du kan även skriva ett mejl till oss och berätta om du föredrar det.

Skicka ditt mejl till richard.petersson@kungalv.se

Lämna ditt bidrag till oss senast den 6 mars 2022. Vi kommer sen att sammanställa det vi har fått in från allmänheten, föreningslivet, skolor med flera. Dessa kommer senare att användas som underlag när vi tar fram den nya naturvård- och friluftsplanen.

Figur 2. Inbjudan till allmänheten som lades ut på kommunens hemsida.

KUNGÄLVS KOMMUN

Dialogens frågor till aktörerna

Nedan redovisas vilka frågor allmänhet, föreningar respektive skolor fick möjlighet att svara på uppdelat på typ av aktör.

Allmänhet

- Ålder (valfritt)
- Kön (valfritt)
- Vad kallas området?
- Varför besöker du just detta område? Möjligt att ge flera svar:
    - Höga naturvärden
    - Höga upplevelsevärden
    - Bra kollektivtrafikförbindelse
    - Tyst område
    - Funktion (tex grillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig, annat).
- Egen kommentar

Föreningar

- Kontaktuppgifter
- Förening
- Vad kallas området?
- Varför och hur används detta område av er förening. Möjlighet att ge flera svar:
    - Höga naturvärden
    - Höga upplevelsevärden
    - Lätt att ta sig till (buss, parkeringsmöjligheter)
    - Anläggningar anpassade för verksamheten
    - Funktion (ex. motionsspår, vindskydd)
- Egen kommentar

Skolor

- Kontaktuppgifter
- Skolans namn
- Vad kallas området?
- Vad förklarar vistelsen i det här natur/friluftsområdet bäst? Du kan ge flera svar och/eller kommentera fritt. Men frågan menar vi alltifrån spontant rastaktivitet till planerad utflykt och allt däremellan.
    - Höga upplevelsevärden
    - Närhet till skolan
    - Bra kollektivtrafikförbindelse
    - Har pedagogiska kvaliteter (t ex i biologiundervisning)
    - Funktion (t ex löparbana i natur)
- Egen kommentar

KUNGÄLVS KOMMUN

Resultat

Deltagande

Allmänhet

Totalt inkom 468 svar från allmänheten. Samma individ kan ha svarat flera gånger så antal inkomna svar motsvarar därför inte antalet deltagare i dialogen. I de fall samma individ har svarat flera gånger har vanligtvis en annan plats pekats ut alternativt så har något annat värde pekats ut inom samma område som tidigare ritats ut av deltagaren.

I Figur 3 och 4 redovisas övergripande statistik gällande ålder och kön. Observera att detta bygger på samtliga inkomna svar och inte antal individer som deltagit.

Resultatet ger dock en indikation om att dialogen framför allt har engagerat individer i åldersgruppen 30–60 år även om både yngre och äldre medborgare har deltagit. Andelen svar från kvinnor är högre än andelen svar från män.

Skolor och Föreningar

Totalt deltog 22 skolor i dialogen samt 10 föreningar.

Figur 3. Åldersfördelning bland de inkomna svaren.

KUNGÄLVS KOMMUN

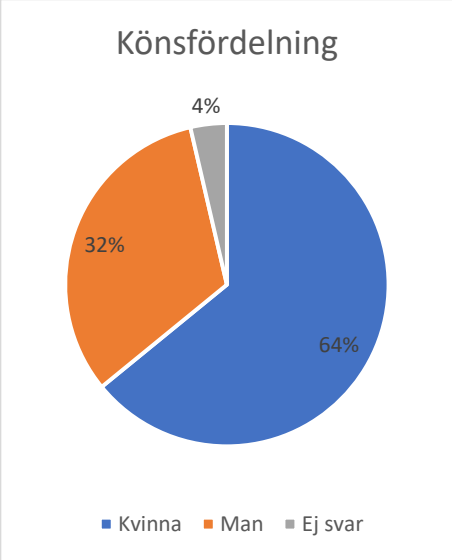

Figur 4. Figuren visar hur stor andel av svaren som lämnats av kvinnor och män samt hur stor andel som inte velat uppge könstillhörighet.

Sammanställning av resultatet

Svaren från allmänhet, föreningar och skolor har sammanställts i både kart- och textform.

Kartmaterialet som dialogen resulterat i har bearbetats för att kunna presenteras på ett överskådligt sätt. En täthetsanalys har gjorts av allmänhetens svar för att få en tydlig översikt över vilka områden som är mest vanligt förekommande bland svaren. Allmänhetens svar har konverterats till punkter (centroider). Sedan har en täthetsanalys gjorts i QGIS baserad på dessa punkter för att få en överskådlig bild av vilka områden som är mest vanligt förekommande bland svaren.

Skolornas svar har i kartform redovisats som punkter för att överskådligt kunna redovisas i kartor.

Det går i kartorna därmed inte att peka ut den exakta avgränsningen av de områden som nyttjas för friluftsliv. Däremot ger de en bra uppfattning om lokaliseringen av områden som nyttjas och har ett värde för den allmänhet, föreningar och skolor som deltagit i dialogen.

Resultat uppdelat på aktör

Det är tydligt att naturen i Kungälvs kommun har ett stort rekreativt värde för de individer, föreningar och skolor som deltagit i dialogen. Den tätortsnära naturen lyfts särskilt fram av den allmänhet och de skolor som svarat, men även till viss del av föreningar. Gällande föreningarna finns det en stor geografisk spridning av de områden som nyttjas, vilket delvis kan hänga ihop med de skilda behov som dessa föreningar har för sin specifika verksamhet och var exempelvis föreningarna klubbstugor är lokaliserade i kommunen.

Resultatet sammanfattas i text nedan för respektive målgrupp samt i Figur 5 och Figur 6.

Allmänhet

Av de som besvarat enkäten är det många som tagit upp aspekter som rör flertalet av de tio friluftslivmålen. Många av de tillfrågade redovisar betydelse och uppskattning av de områden

KUNGÄLVS KOMMUN

som de brukar för rekreation och friluftsliv. De faktorer som uppenbart ger värde är den påverkan som vistelse i områdena har på den egna *hälsan*. Många som vistas i natur- och friluftsområden gör det för motion, avkoppling, tystnad och återhämtning.

Något som nämns frekvent berör förutsättningarna för att besöka naturområden. Dels handlar det om tillgång till områdena, alltså att de ligger nära hemmet eller att de kan nås på ett enkelt sätt. Den *bostadsnära naturvistelsen* lyfts extra mycket. De flesta som svarat på enkäten har nära till naturområden vilket beskrivs som något betydelsefullt för respondenten vilket kan tolkas som en förutsättning för vardagsrekreation i områdena. Värdet av tillgång till naturområden med bil och kollektivtrafik lyfts av ett par respondenter.

En annan förutsättning för att vistas i områdena är *tillgängligheten inom området*. Gärna får anläggningar finnas för lek, cykling, löpning, promenader, ridning och till exempel grillning. Ett fåtal respondenter önskar ytterligare anläggningar eller upprustning av befintliga anläggningar inom områdena. Något som lyfts är att information om anläggningarna inom ett område saknas samt att det efterfrågas mer utförlig information om områdena på kommunens hemsida.

Höga naturvärden är något som lockar besökarna till de angivna områdena. Det är tydligt att högkvalitativ natur är viktigt för besökarna. Dels är biologisk mångfald en viktig del av upplevelsen i ett naturområde, dels de ekosystemtjänster som naturen erbjuder så som svamp- och bärplockning och estetiskt värde.

Det är tydligt bland respondenterna att det är viktigt att *barn kan vistas och roa sig i områdena*. Dels att föräldrar enkelt ska kunna ha med sig barn och att barnen ser ett syfte med att vara där, dels att barn själva ska kunna vistas i naturområden nära hemmet och dels att förskolor och skolor har nära tillgång till naturområden.

Respondenterna är också måna om sina natur- och strövområden. Det finns en vilja att bevara dessa. Några respondenter nämner exploateringsprojekt som inte är önskvärda på bekostnad av naturområden.

Det finns ett par områden som är särskilt frekvent nämna av allmänheten i dialogen, vilka visas i figur 5. Dessa utgörs av:

- ✓ Dammbergen
- ✓ Långelandsskogen/Bräcke
- ✓ Lunnaskogen
- ✓ Fontin
- ✓ Eklunden
- ✓ Enerkullen/Kastellgården
- ✓ Guddehjälm
- ✓ Koön
- ✓ Ingetorpsjö
- ✓ Svartedalen

Därtill har många också pekat ut följande områden:

- ✓ Kärna
- ✓ Tofta
- ✓ Överön

Här görs en sammanfattning av vad som framkommit gällande de olika områdena.

Dammbergen

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, bra kollektivtrafikförbindelse, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och idrottande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Nästan en fjärdedel av enkätens respondenter angav Dammbergen som vistelseområde. Området används flitigt av närboende som lyfter just det värdet av lättillgänglig bostadsnära natur för vardagsrekreation dit man slipper ta bilen. Området beskrivs innehålla ett par märkta leder och en del stigar och används främst för motion och promenader samt aktiviteter för hela familjen. Området anses vara bra för barnlek och används frekvent av skolverksamheter. I enkäten svarar många att de besöker området för att grilla, plocka svamp och plocka bär. I området, som vid något tillfälle beskrivs som en tyst oas, lyfter en del den varierade naturen med mycket djur och andra höga naturvärden.

Det uttrycks ofta i enkäten att Dammebergen pekas ut som en plats för eventuell exploatering. Det framgår tydligt av flera respondenter att platsen har ett högt bevarandevärde och att bebyggelse i området bör undvikas. Naturområdet är en uppskattad plats att vistas i och anges också ha utvecklingspotential för att bli ett mer attraktivt område för friluftsliv och rekreation.

Långelandsskogen/Bräcke

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion, hundrastning och idrottande.

Det som sticker ut i enkäten gällande området är att det används i hög grad av barn i skola och för lek på fritiden. Annars använder sig besökare av området för att motionera och promenera. Det finns en slinga och upptrampade stigar att använda sig av. Värdet att ha ett bostadsnära naturområde lyfts av en del respondenter och önskemål om utveckling av sport- och ledanläggningar är önskvärt. En respondent menar att det är ett område som är svårt att röra sig runt i för till exempel äldre och folk med barnvagn.

Lunnaskogen

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, hundrastning, idrottande, vardagsmotion och tyst område.

Områdets värde för svampplockning är något som lyfts fram av de flesta som pekat ut Lunnaskogen. Området används också för bärplockning, ridning, som strövområde och beskrivs som ett område med ett rikt djur och fågelliv. Att området är lugnare än andra populära naturområden i kommunen lyfts också som något positivt. Området ligger i anslutning till Lunnevi IP. Några respondenter lyfter att detta möjliggör egen träning/rekreation i Lunnaskogen medan deras barn tränar på Lunnevi IP. Parkeringsmöjligheter finns i anslutning till fotbollsplanen. Till området är det också möjligt att ta sig med kollektivtrafik. Någon enstaka respondent uttrycker oro för att området ska exploateras. Området hänger ihop med Släbo som används av Friluftsfrämjandet enligt en respondent.

Fontin

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion, hundrastning och idrottande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Området beskrivs i enkäten som ett tätortsnära och välbesökt område. Här kan barn leka och det finns anläggningar som bidrar till ökad bekvämlighet. Området har breda upplysta leder för promenader och ett café med toaletter. Det finns en parkering men en svarande efterlyser bättre kommunala förbindelser. Området kan upplevas som trångt på grund av de många besökarna och bättre grillplatser efterfrågas av en svarande. Tre personer önskar en discgolfbana i området.

Eklunden

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion, hundrastning och idrottande.

Den bostadsnära betydelsen lyfts av svarande för motionerande och promenader. Ett par stycken beskriver ett område med höga naturvärden och rikt djurliv. En svarande menar att området har sociala värden och är en mötesplats. En svarande beskriver att en del av skogsområdet är avverkat och nu otillgänglig. En annan menar att området borde bevaras.

Enerkullen/Kastellgården

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), höga upplevelsevärden, tyst område, vardagsmotion och idrottande.

I området finns led och stigar som används av motionärer och cyklister. Värden som lyfts i det här området är utsikten som platsen erbjuder samt orörd natur. Dock svarar en att en del av området är avverkat och att det påverkat möjligheten till längre promenader. Området ligger bostadsnära och nyttjas av skolverksamhet. En person önskar att grillplatser anläggs i området.

Guddehjälm

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, hundrastning, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och idrottande.

Området används för motion och promenader. Ett värde som anges för området är att det inte är så välanvänt och därmed glest på besökare. Området är tillgängligt med cykel och grillplatsen uppskattas av en svarande. Promenadslingan menar en svarande lätt blir blöt. En önskar fler bilparkeringar och en annan vill att det ska sättas ut informationsskyltar om det kulturvärden som finns i området.

Koön

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, bra kollektivtrafikförbindelse, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och idrottande.

Endast fyra respondenter angav Koön som vistelseområde. Här uppmärksammar de att området har väldigt bra leder och grillplatser.

Ingetorps sjö

KUNGÄLVS KOMMUN

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga upplevelsevärden, bra kollektivtrafikförbindelse, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och idrottande.

Här svarade endast fyra personer. De lyfter badplatsen som värdefull. Dock önskas det av två respondenter att det röjs upp intill sjön och anläggs sandstrand med brygga, dels för att höja upplevelsevärdet, dels för att tillgängliggöra området. Cykelförbindelsen är värdefull för en svarande men den snabba trafiken intill sjön lyfts som negativt.

Svartedalen

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig) och hundrastning. Få har svarat gällande användningen av området. De som gett svar brukar området för svampplockning och cykling. En respondent efterlyser samlad information om anläggningar i området, som vindskydd, grillplatser, leder och parkeringar.

Kärna

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och hundrastning.

De få som angett området som vistelse menar att området är barnvänligt och bostadsnära. En önskar att ridning tillåts i området.

Tofta

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, vardagsmotion, tyst område, och funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig).

Uppskattat område för de få respondenter som svarat. Området är roligt för barnen och en badplats anges som värde. Dock saknas grillplats enligt en respondent.

Överön

Är ett område där flera kvalitéer lyfts fram som höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tyst område, funktion (t. ex gillplats, vindskydd, bryggor, markerad stig), vardagsmotion och idrottande.

Av de få svarande så anges stigar och led som något uppskattat. Dock saknas information om t.ex. dessa leder på kommunens hemsida.

KUNGÄLVS KOMMUN

Föreningar

Av de totalt 16 svar som inkom från föreningarna går det att se att det finns en stor geografisk spridning av områden som nyttjas. Något majoriteten svarande har gemensamt är att användandet av områden primärt motiveras av att det finns höga naturvärden i miljön, oavsett om det är en scoutverksamhet, kanotklubb eller orienteringsförening. I svaren framkommer också att platserna är lämpliga för att tillgängligheten är hög i form av parkering, kollektivtrafik, anläggningar som klubbstuga eller terräng lämplig för verksamheten. Nedan sammanfattas svaren från föreningarna och i Figur 7 redovisas områdenas geografiska läge.

Naturskyddsföreningen bjöd in kommunen till ett styrelsemöte med föreningen där kommunens representant hjälpte föreningen att sammanställa föreningens svar i det digitala dialogverktyget.

Föreningen valde att särskilt lyfta fram områden som inte redan är skyddade. De områden som lyftes fram var *Aröd skog* som ett område med höga naturvärden samt *Vävra Berg* och *Miganet* som lyftes ha kvalitéer i form både höga naturvärden och höga upplevelsevärden.

Kungälvs orienteringsklubb pekar i dialogen ut fem områden som används för deras verksamhet. Områdena är spridda över hela kommunen. Områdena som används hyser många olika kvalitéer som var möjliga att lyfta fram i dialogverktyget såsom höga naturvärden, höga upplevelsevärden, tillgänglighet, anläggningar anpassade för verksamheten och funktion.

Klubben har sin klubbstuga vid området *Fontin* som används för deras orienteringsverksamhet. Vid *Marstrandsön* och *Koön* lyfter föreningen att det finns en unik orienteringsterräng och i *Svartedalen* finns både högklassig orienteringsterräng och kvalificerad orienteringskarta. I *Guddehjälm* har föreningen en högklassig orienteringskarta och vid *Kastellgården* har föreningen en ny orienteringskarta.

Kode Scoutkår lyfter *Långemandaskogen* vilket är den skog som ligger närmast klubbens scoutstuga. Området många kvalitéer såsom höga natur och upplevelsevärden, tillgänglighet, anläggningar anpassade för verksamheten och funktion.

Kärna Scoutkår lyfter fram områdena Skotte mosse, Mullängen sam Kärna bokskog.

Föreningen Kungälvs Sportfiskare lyfter *Svartedalen* där man arrenderar både Kvarnsjön och Hungersvatten där de planterar in fisk.

Kungälvs kanotklubb använder stora delar av de tillgängliga vatten som finns för paddling i kommunen. Här lyfts exempelvis Nordre Älv, utebadet vid deras klukbbhus, havsmiljön och sjöar med sandbotten. Observera att det är enbart Nordre Älv som är utpekad i kartan i Figur 7.

Kungälvs motor och segelsällskap lyfter området *Nordön* som ett område som framför allt används av besökande gäster.

Konghälla ridsällskap använder området Björkås som är ett område som framför allt har kvalitéerna anläggningar som är anpassade för verksamheten och tillgänglighet.

Södra Inlands Biodlareförening pekar ut det områden där man har en föreningsbigård. Området delas med brukshundsklubben. Området beskrivs ha kvalitéer som höga naturvärden och anläggningar anpassade för verksamheten, exempelvis finns tillgång till parkering.

KUNGÄLVS KOMMUN

Team Kungälv IS lyfter området Enekullen som ett område med kvalitéer som anläggningar anpassade för verksamheten och funktion. I området finns mountainbike spår.

Skolor

De flesta av de 22 skolorna som svarat har angett att de har ett naturområde lättillgängligt till skolverksamheten och att naturområdena används flitigt som en del av den pedagogiska verksamheten. I de allra flesta fall används områdena för utflykter för lek och friluftsliv men även en del idrottsaktiviteter förekommer. Ungefär hälften av skolorna nämner att områdena de besöker har särskilda pedagogiska kvalitéer.

Närheten till områdena lyfts av de flesta skolor som viktigt och är för många skolor en förutsättning för att kunna ta med barnen ut i naturen, särskilt när det gäller de yngre barnen. Många av de områden som skolorna pekar ut överlappar med de tätortsnära områden som pekats ut av allmänheten.

Skolornas redovisade i figur 8 - 14.

KUNGÄLVS KOMMUN

Diskussion

Dialogen har riktats till en bredare allmänhet och även till olika föreningar och kommunens skolor. Det är många aktörer som har deltagit i dialogen och bidragit med värdefull information om vilka naturområden de som individer, föreningar eller skolor använder sig av för rekreation och friluftsliv och vilka värden dessa områden har för de som svarat.

Av de skolor och föreningar som fått riktade inbjudningar till dialogen finns dock många som inte har deltagit. Faktorer som skulle kunnat påverka detta är den korta tiden för dialog, brist på tid hos de tillfrågade, att inbjudan inte har nått fram till aktören alls alternativt att inbjudan inte nått fram till rätt person, ett begränsat intresse/engagemang/förtroende för kommunen eller begränsad tillit till möjligheten att påverka arbetet med planen.

För att få en mer heltäckande bild av både föreningars och skolors faktiska användning av naturen i kommunen för friluftsliv och rekreation behöver dialogen på sikt kompletteras.

Det finns därtill målgrupper som har nåtts i mycket liten eller ingen utsträckning av dialogen som riktats till allmänheten. Målgrupper som ofta är underrepresenterade i medborgardialoger utgörs exempelvis av barn och ungdomar, nyanlända och utlandsfödda svenskar. För att nå den här typen av målgrupper krävs ett mer aktivt uppsökande arbete än vad som genomförts inom ramen för denna dialog.

Den digitala medborgardialogen kan ha många fördelar genom att den är lättillgänglig och att tröskeln för att använda den kan vara låg när den inte kräver deltagande vid ett fysiskt möte. Samtidigt kan den missgynna exempelvis äldre målgrupper med mindre vana av att använda digitala verktyg.

Den digitala medborgardialogen gör det också något svårare att säkerställa hur representativt deltagandet har varit. Det är sällan möjligt eller lämpligt att samla in den typen av uppgifter om deltagarna som krävs för att säkerställa att dialogen når många olika målgrupper och på så sätt är representativ för befolkningen i kommunen som helhet. Det gäller även den geografiska representativiteten då det inte helt går att fastställa om deltagandet har en geografisk spridning som motsvarar hur befolkningen är fördelad i kommunen.

Sammanfattande slutsats – hur kan materialet användas framåt?

En viktig slutsats som kan dras av dialogen är trots allt att naturen har ett stort rekreativt värde för de individer, föreningar och skolor som deltagit. Den tätortsnära naturen lyfts särskilt fram av den allmänhet och de skolor som svarat, men även till viss del av föreningar.

Huvuddokumentet *Natur- och friluftsplan* samt denna bilaga omfattar ett underlag som kan användas för att kartlägga vilka aktörer som kan behöva fångas upp i framtida dialoger som kan bli aktuella både i arbetet med att främja och utveckla friluftslivet men också vid kommunal översikts- och detaljplanering samt vid framtida exploateringar.

Materialet från dialogen kan också användas som stöd i arbetet med att prioritera områden som kan skyddas från exploateringar för att säkerställa tillgänglighet och möjlighet till bostads- och tätortsnära rekreation och friluftsliv. Detta material utgör därmed ett underlag som kan användas vid fortsatt arbete med att utveckla kommunens närströvområden.

Fortsatt arbete bör fokuseras på att fånga upp de aktörer som inte nåtts av dialogen för att få ett mer heltäckande underlag om hur naturen används av skolor, föreningar och allmänhet.

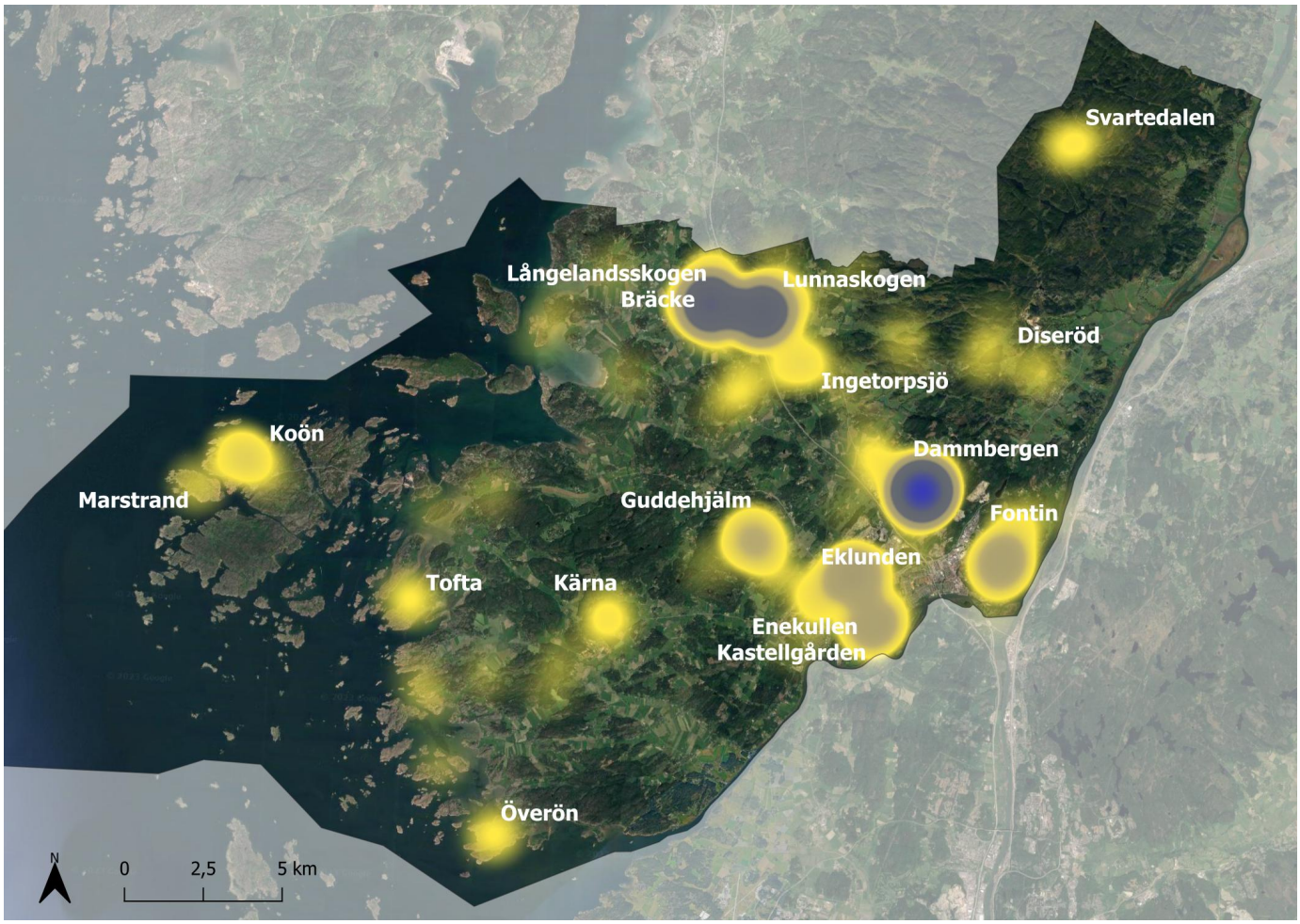

Figur 5. Resultat av täthetsanalysen som gjorts på svaren från allmänheten. Skalan är en stigande skala från ljust gult – gult – blått. Ju mörkare området är desto fler svar har inkommit som pekar ut området som värdefullt.

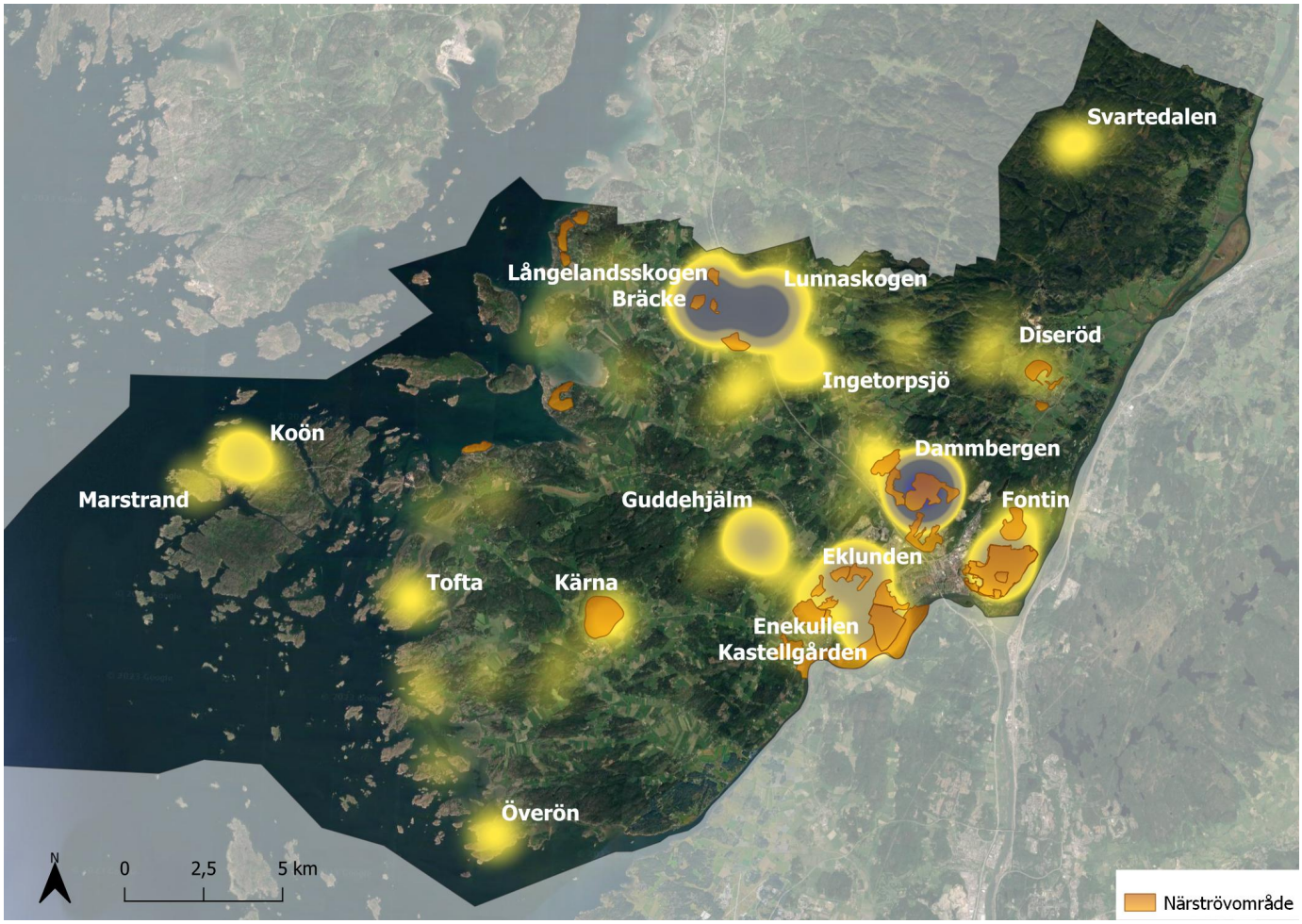

Figur 6. Resultat av täthetsanalysen som gjorts på svaren från allmänheten. I kartan visas även hur dessa områden förhåller sig till kommunens utpekade närströvområden.

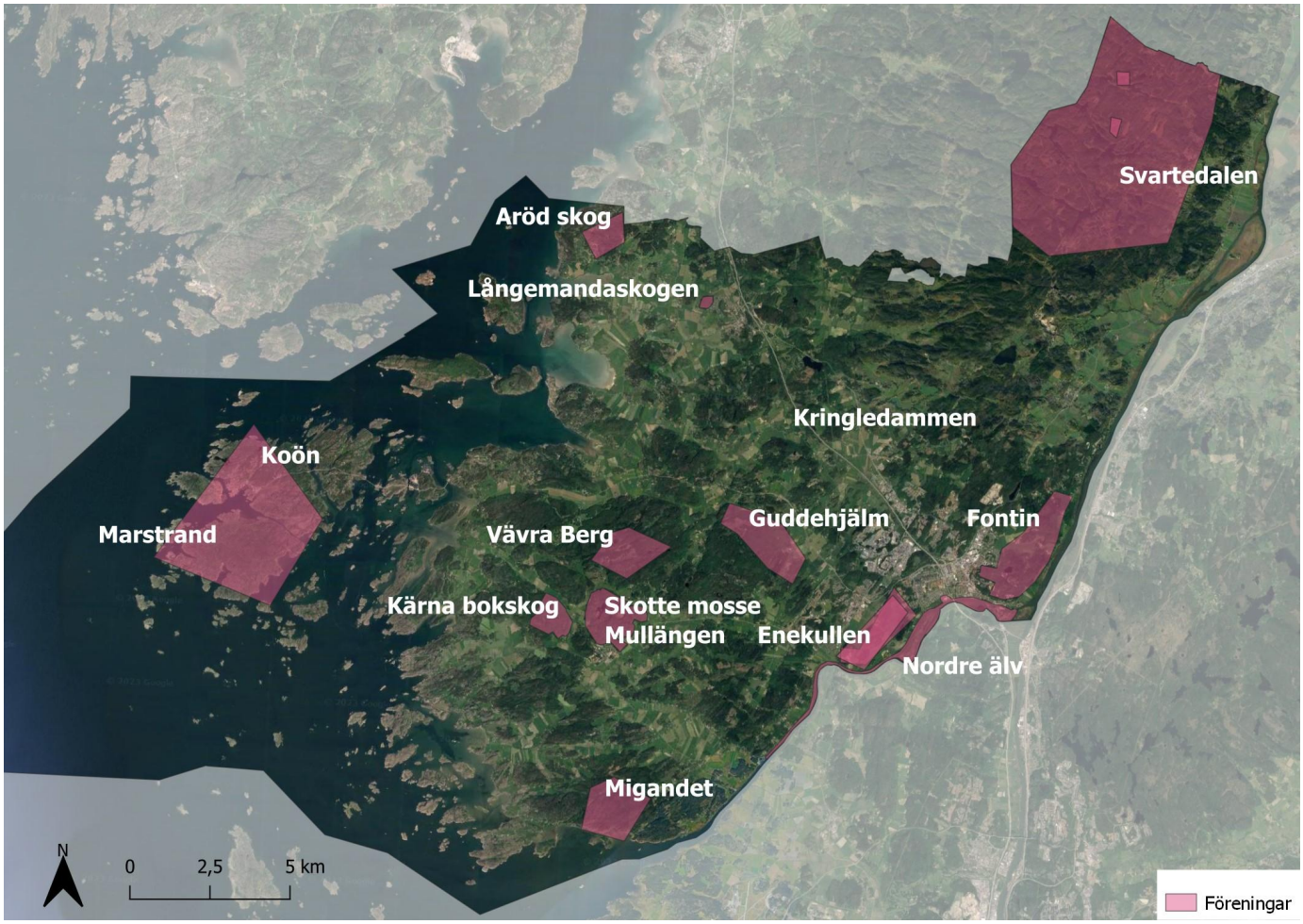

Figur 7. Områden som pekats ut av föreningar.

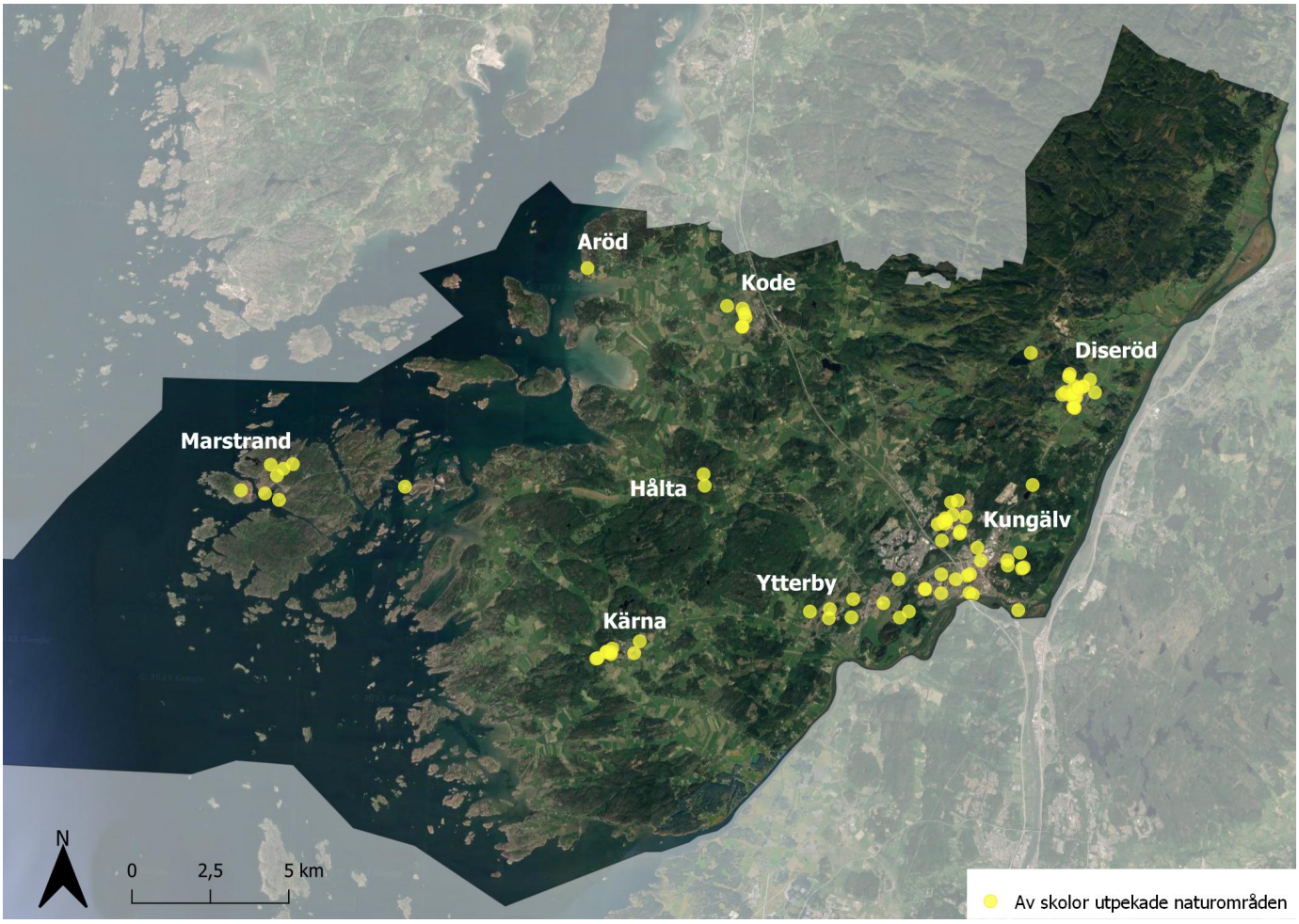

Figur 8. En översikt över de områden som pekats ut av skolor.

Figur 9. Områden som pekats ut av skolor vid Marstrand.

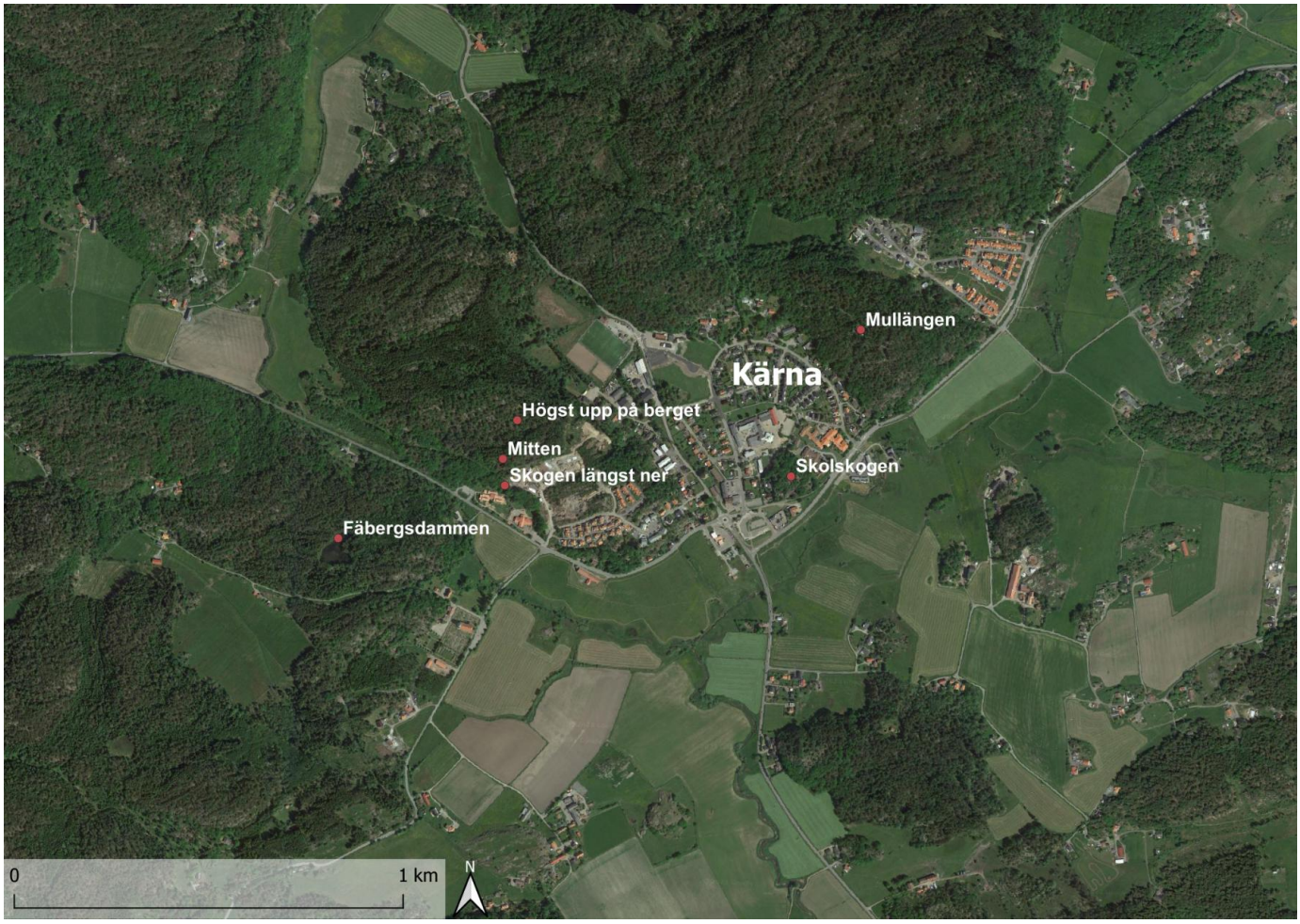

Figur 10. Områden som pekats ut av skolor vid Kärna.

Figur 11. Områden som pekats ut av skolor vid Kode, Aröd och Hålta.

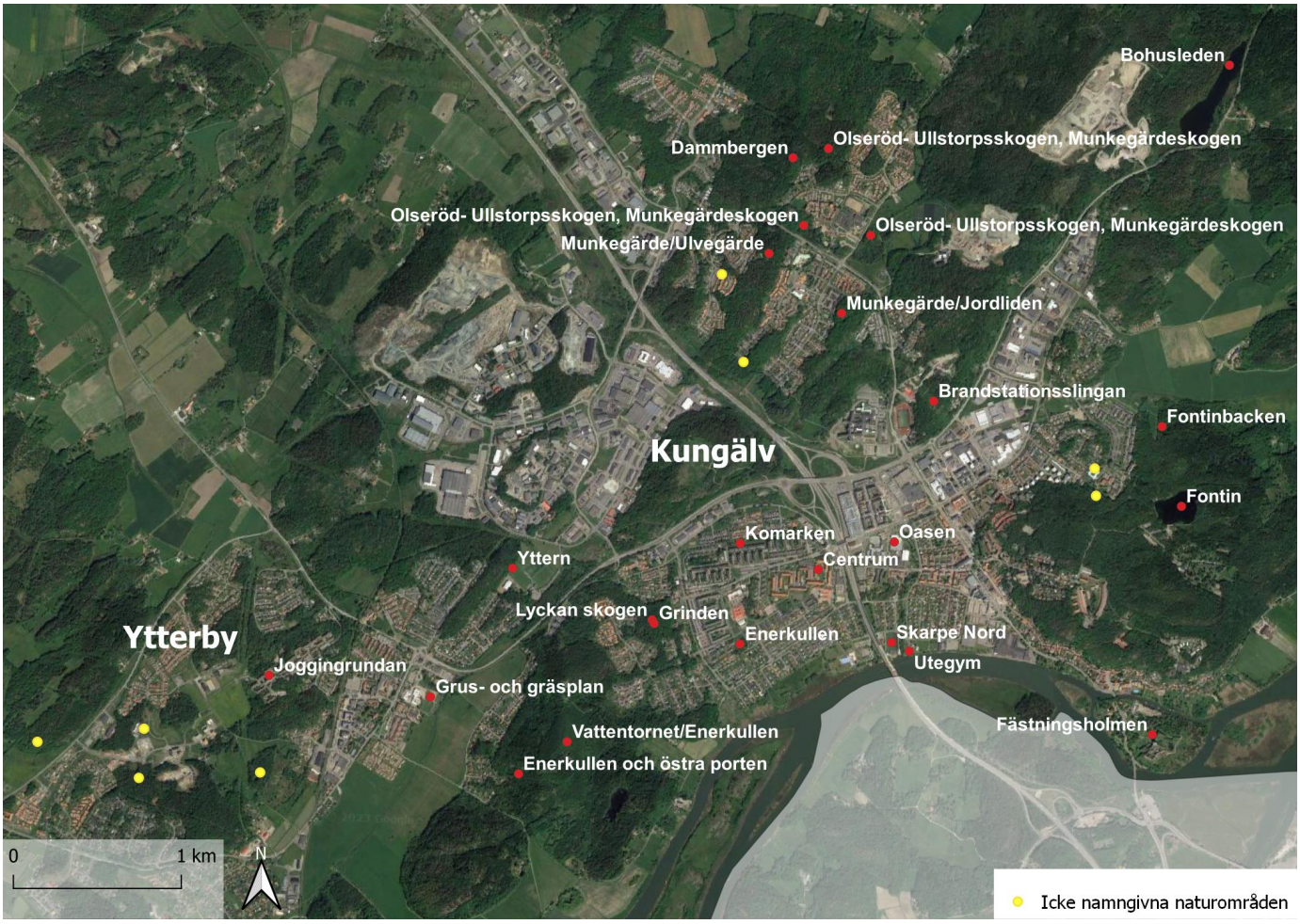

Figur 12. Områden som pekats ut av skolor i och runt Kungälvs tätort och Ytterby.

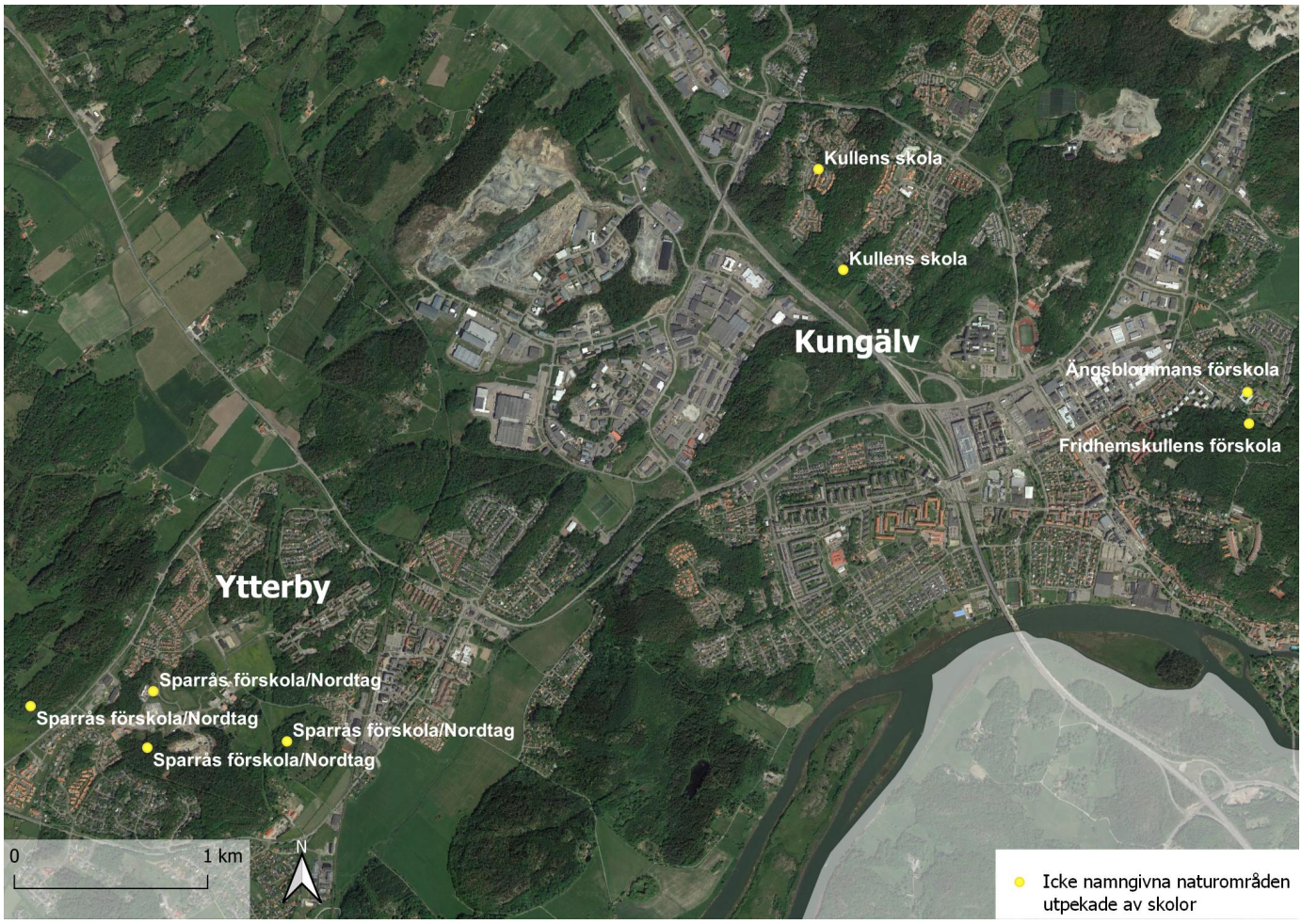

Figur 13. Karta som visar utpekade områden i Kungälv/Ytterby som inte har namngivits. Då namn på områdena saknas redovisas i stället vilka skolor som pekat ut områdena för att kunna härledas tillbaka till tabellen med samtliga svar.

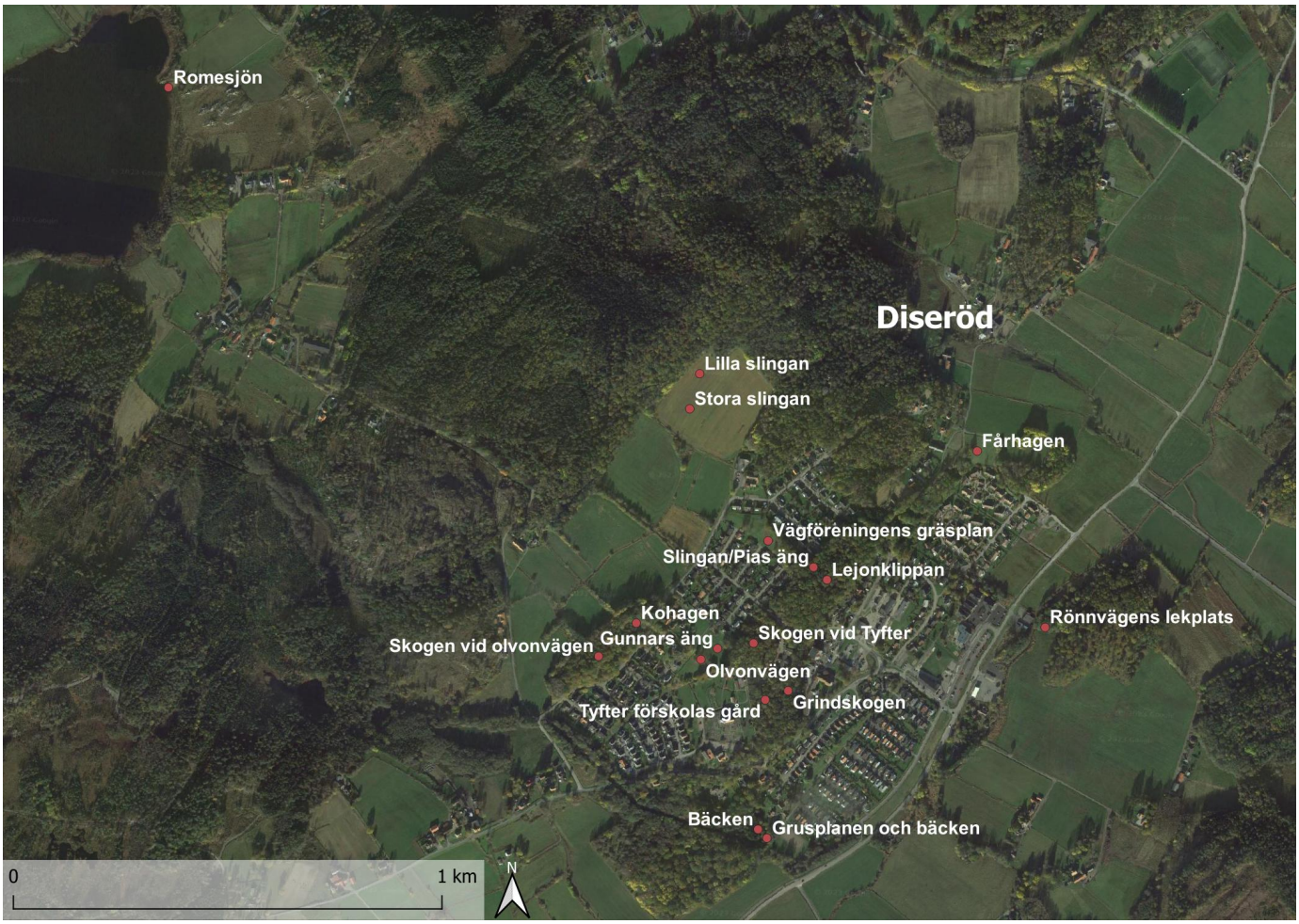

Figur 14. Områden som pekats ut av skolor vid Diseröd.

KUNGÄLVS KOMMUN

Naturvårds- och friluftslivsplan

Bilaga 3 - Kartering av områdestyper för friluftslivet

KUNGÄLVS KOMMUN

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA)

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Bilaga 3 - Kartering av områdestyper för friluftslivet

Författare: Simon Rasmussen, EnviroPlanning AB

Omslagsbild: Svartedalen. Foto Jesper Hassellöv

Datum: 2025-06-04

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Naturvårds- och friluftslivsplan Bilaga 3 - Kartering av områdestyper för friluftslivet 1
Kartering friluftsliv 4
Dataunderlag och analys 6
Referenser 7

KUNGÄLVS KOMMUN

Kartering friluftsliv

En kartläggning har gjorts med syfte att peka ut naturområden som är lämpliga för friluftsliv. Kartläggningen har utförts enligt Naturvårdsverkets vägledning för kartläggning av naturområden för friluftsliv (Naturvårdverket 2022). Detta har gjorts genom att kategorisera områden i kommunen utifrån olika områdestyper som är viktiga att ha i beaktande vid planering och förvaltning. Områdestyperna redovisas i Tabell 1 och beskrivs mer detaljerat nedan.

Tabell 1. Tabell över de olika områdestyper som används för att kategorisera områden lämpliga för friluftsliv i Kungälvs kommun.

Områdestyper	Kriterier
Bostadsnära lek- och rekreationsområden	Mindre (< 1 km^2) och inom 300 meter från tätorter
Tätortsnära natur	Mellanstora (1 - 2 km^2) naturområde där större delen är inom 3 km från tätort
Tätortsnära friluftsområde	Större naturområden med anläggningar för friluftsliv 1-3 km^2 högst en kilometer från tätorter
Stora friluftsområden med anläggningar	Områden >10 km^2 med anläggningar
Stora friluftsområden utan anläggningar	Områden >10 km^2 utan anläggningar
Långa leder	Linjära långa leder (fler mil långa)
Särskilda kvalitetsområden	Speciella upplevelsekvaliteter, ofta riksintressen, rik kulturhistoria eller unika naturtyper
Områden anlagda för särskilda brukare	Anläggningar riktade åt en typ av brukare, exempelvis ridanläggning eller golfbana
Jordbruks- och skogslandskap	Mark som inte går in i övriga kategorier
Stränder och vattenområden	Tillgängliga vattenområden och stränder för bad, fiske och paddling

KUNGÄLVS KOMMUN

Bostadsnära lek- och rekreationsområde
Med bostadsnära lek- och rekreationsområden menas parker och natur för lek och rekreation inom gångavstånd från bostad, skola, förskola och äldreboende. I Boverkets riktlinjer för bostadsnära natur anges cirka 5 min promenad eller 200–300 m som det avstånd inom vilket områden kan räknas som bostadsnära.

Tätortsnära natur
Att ha nära bostaden tillgång till natur i form av skog, kulturlandskap med mera är mycket värdefullt för hälsa och återhämtning. Med tätortsnära natur åsyftas allmänt tillgängliga natur- och skogsområden där större delen ligger inom högst 3 km från bebyggelse. Det kan handla om större skogsområden, ängsmarker eller mindre skogsdungar. Det är platser framför allt för vistelse i natur, avskildhet, ”naturlighet”, ofta välanvända områden med många stigar, kanske mindre grillplatser, bad- och utsiktsplatser. Denna områdestyp omfattar den tätortsnära naturen som inte har iordningställda anläggningar för friluftsliv i form av leder, service, parkeringar med mera.

Tätortsnära friluftsområden
Tätortsnära friluftsområden avser större naturområden iordningställda för friluftsliv på gång- och cykelavstånd från tätorten, helst på ett avstånd av högst 1 km. Dessa områden bör vara förhållandevis stora och omfatta minst 1–3 km^2. Här ska finnas möjlighet att vandra i flera timmar i naturen. Områden som innefattas i denna kategori har olika anläggningar för friluftslivet såsom stigar, leder, skyltning och ofta friluftsgårdar. Det är områden som är välkända och välutnyttjade eller som har potential att utvecklas till sådana.

Stora friluftsområden med anläggningar
Områdestypen omfattar stora områden med en yta närmare ett tiotal kvadratkilometer. Gemensamt för dessa områden är att de är lättillgängliga och att delar av området har anläggningar för friluftslivet, såsom leder och service. Områdestypen innefattar ofta riksintresseområden för friluftsliv och lättillgängliga nationalparker. Dessa områden kan innehålla delar som är mindre iordningställda, mer av vildmarkstyp.

Stora friluftsområden utan anläggningar
Områdestypen omfattar stora områden med en yta närmare ett tiotal kvadratkilometer som präglas av natur, tystnad, vildmark och ödslighet. Områdena är i hög grad opåverkade och saknar speciella anläggningar för friluftslivet. Ofta ligger dessa områden lite avlägset och svåråtkomligt.

Långa leder
Kategorin långa leder avser linjära friluftsområden i form av leder för vandring, cykling, paddling och ridning. Endast lederna i sig beskrivs här.

Stränder och vattenområden
Avser för friluftslivet tillgängliga vattenområden och stränder vid sjöar och kuster samt vid vattendrag (bäckar, åar, älvar) och våtmarker. Områden som nyttjas för friluftsbad, paddling, fiske med mera.

Jordbruks- och skogslandskap
Områdestypen avser mark av betydelse för friluftsliv som inte ingår i någon av övriga kategorier. I skogen finns möjlighet till svamp- och bärplockning, jakt, fritt strövande med eller utan karta. Här kan behövas samverkan med markägare kring parkeringsmöjligheter, framkomlighet utmed stigar, skogsbruk med rekreationshänsyn och liknande.

Särskilda kvalitetsområden
Landskap, natur och kulturmiljö som har speciella upplevelsekvaliteter. Det rör sig ofta om

KUNGÄLVS KOMMUN

skyddade natur- och kulturmiljöer, riksintresseområden kulturmiljö med kulturlandskap och landskapsbildsvärden, orörda urskogsområden, slotts- och herrgårdslandskap och liknande. De fungerar ofta som utflyktsområden och/eller turistattraktioner. Tysta områden kan också räknas som särskilda kvalitetsområden förutsatt att de nyttjas eller har potential att nyttjas för friluftsliv.

Områden anlagda för särskilda brukarkategorier
Områdestypen avser områden där marken planerats och anpassats för en specifik brukarkategori och/eller aktivitet. Detta innefattar områden såsom golfbanor, koloniområden, skidanläggningar för utförsåkning, ridanläggningar.

Dataunderlag och analys

Nedan beskrivs vilka underlag som använts för karteringen och hur urval gjorts för respektive skikt.

För områdestyperna *Bostadsnära lek- och rekreationsområden, Tätortsnära natur, Tätortsnära friluftsområde, Stora friluftsområden med/utan anläggningar* och *Jordbruks- och skogslandskap* har följande data använts:

- ✓ Närströvsområde enligt WebbGIS
- ✓ Närströvsområde enligt Ytterby FÖP
- ✓ Naturreservat enligt Lantmäteriet
- ✓ Lokalt värdefulla områden enligt Kungälvs WebbGIS
- ✓ Parker enligt OSM och kvalitetssäkrat via Kungälvs hemsida
- ✓ Besöksmål enligt WebbGIS
- ✓ Fågellokaler enligt Bohusläns Ornitologiska Förenings hemsida
- ✓ Lekplatser enligt Kungälvs kommuns hemsida

Därefter har ett urval av ytornas avstånd till tätort, storlek och bedömning av förvaltning legat till grund för vidare klassificering.

I fallet med *långa leder* så framgick det snart att endast Bohusledens och Västkustledens sträckning genom kommunen kvalificerar sig in i den kategorin.

För områdestypen *särskilda kvalitetsområden* var Marstrand med Carlstens fästning samt Bohus fästning de två områdena som passade in.

Områden för särskilda brukare är en hopslagning av följande data

- ✓ Ridanläggningar enligt Google
- ✓ Odlingslotter enligt Kungälvs hemsida
- ✓ Golfbanor enligt OSM och kvalitetssäkrat via Google Earth
- ✓ Fotbollsplaner enligt Kungälvs hemsida

Stränder och vattenområden är en hopslagning av följande data

- ✓ Hamnar enligt WebbGIS
- ✓ Fiskesjöar enligt Sportfiskarna
- ✓ Badsjöar enligt WebbGIS

KUNGÄLVS KOMMUN

- ✓ Padelleder enligt WebbGS
- ✓ I- och upptagningsplats för kajak enligt WebbGIS
- ✓ Naturhamnar enligt WebbGIS
- ✓ Älvarna

Referenser

Naturvårdsverket, 2022. Vägledning. Kartlägga naturområden för friluftsliv. Tillgänglig: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/friluftsliv/kartlagga-naturomraden-for-friluftsliv/

KUNGÄLVS KOMMUN

Naturvårds- och friluftslivsplan

Del 1 – Natur och friluftsliv i Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Titel: Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 1 – Natur och friluftsliv i Kungälvs kommun

Författare: Kungälv kommun genom Andreas Dahlqvist och Linda Andreasson
EnviroPlanning AB genom Sofia Berg, Anna Bergqvist, Simon Rasmussen och Gabriella Johansson

Omslagsbild: Svartedalen. Foto Jesper Hassellöv

Datum: 2025-06-04

Bilder (©): EnviroPlanning samt Kungälvs kommun om ej annat anges

KUNGÄLVS KOMMUN

Naturvårds- och friluftslivsplanen bidrar till följande Agenda 2030 mål

Naturvårds- och friluftslivsplanen bidrar till följande nationella miljömål

Naturvårds- och friluftslivsplanen bidrar även till de tio nationella friluftsmålen

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

KUNGÄLVS KOMMUN

Antagen av kommunstyrelsen: 2025-06-04

Framtagandet av planen har delvis finansierats med medel från Lokala naturvårdssatsningen (LONA).

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Bakgrund till projektet **7**
Syftet med planen **8**
Omfattning och avgränsning **9**
Omfattning 9
Del 1 – Naturvård och friluftsliv i Kungälvs kommun 9
Del 2 – Åtgärdsplan för naturvård och friluftsliv 9
Avgränsning i geografi och tid 9
Processen med att ta fram planen **10**
Utmaningar för Kungälvs kommun **11**
Vision och mål **14**
Aktörer i det kommunala naturvårds- och friluftslivsarbetet **21**
Ansvarsfördelning i kommunen **25**
Beslutade mål och planer **27**
Internationella och nationella mål 27
Agenda 2030 27
Nationella miljömål 28
Friluftsmålen 29
Folkhälsopolitiska mål 29
Regionala mål/handlingsplaner 30
Kommunala planer 32
Översiktsplan 32
Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och grönstrukturplaner 32
Grönplan 32
Fiskevårdsplan 32
Natur- och friluftsplan 32
Handlingsplan Folkhälsa och social hållbarhet 33
Ekosystemtjänster och grön infrastruktur **34**
Planering med ett ekosystemtjänstperspektiv 34
Naturens betydelse för människors hälsa 36
Natur i Kungälvs kommun **38**
Kartering av värdefull natur i Kungälv 39
Riksintressen och skyddade områden för natur 43
Status för biologisk mångfald 44

KUNGÄLVS KOMMUN

Ansvarsarter och biotoper 47

Samråd 47

Friluftsliv i Kungälvs kommun 49

Vad innebär friluftsliv? 49

Riksintressen och områden för friluftsliv 50

Skyddad natur och tätortsnära natur 50

Kartläggning av naturområden för friluftsliv 51

Dialog med medborgare, föreningar och skolor 54

Vad säger dialogen om friluftslivet i Kungälvs kommun? 55

Allmänheten 55

Föreningar 57

Skolor 57

Hänsynsnivåer 59

Referenser 63

Bilaga 1 – Metodik natur, ansvarsarter och ansvarsbiotoper

Bilaga 2 – Medborgardialog friluftsliv

Bilaga 3 – Metodik kartering av områden för friluftsliv

Bilaga 4 – Närströvområden i Kungälv-Ytterby. Inventering och åtgärdsplan. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2008.

Bilaga 5 – Närströvområden i Kärna, Kode och Diseröd. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2011.

KUNGÄLVS KOMMUN

Bakgrund till projektet

Kungälvs kommun växer invånarmässigt genom förtätning av serviceorter och grannbyar samt kompletteringar på landsbygden. Denna utveckling förutsätter att de natur- och friluftsområden som präglar boendemiljöerna och kommunen som helhet, även i framtiden utgör en förutsättning för god livsmiljö.

Kungälv har sedan 2005 en antagen naturvårds- och friluftsplan. I samband med aktualitetsprövningen av Översiktsplanen (ÖP2010) 2016 beslutades att ett tematiskt tillägg (TÖP) skulle tas fram avseende natur-och friluftsliv. När uppstart av detta arbete dröjde så bedömdes att arbetet inte skulle vara en TÖP utan en fristående plan som även blir ett planeringsunderlag för arbetet med en ny översiktsplan. Bedömningen har gjorts att naturvårds- och friluftslivsplanen behöver uppdateras och anpassas till dagens förutsättningar avseende nya nationella och regionala mål och strategier, pågående och planerad markanvändning, samt hur natur och friluftsliv ska främjas inom kommunen.

En LONA-ansökan beviljades av länsstyrelsen i april 2018 för ett kommunalt arbete med att uppdatera natur- och friluftslivsplanen. Det nya dokumentet ska ses som ett ramverk för hur kommunen ska arbeta med frågor rörande naturvärden och friluftsliv och inkludera mål för hur dessa värden ska utvecklas samt hänsyn som ska prioriteras i samband med samhällsutvecklingen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Syftet med planen

Kunskapsplattform

- Natur- och friluftsplanen ska utgöra en plattform för Kungälvs kommuns arbete med ekosystemtjänster, grön infrastruktur, biologisk mångfald, friluftsliv och rekreation.
- Planen ska beskriva vad som utmärker naturen och friluftslivet i kommunen.
- Planen ska övergripande redovisa var i kommunen värden för den biologiska mångfalden och friluftslivet finns.
- Planen ska peka ut ansvarsarter och ansvarsbiotoper som Kungälvs kommun har ett extra ansvar för att skydda och bevara.
- Planen ska resultera i en tydlig informativ digital karta som kan användas av de som bor, verkar eller besöker kommunen.
- Planen ska utgöra ett underlag för kommande åtgärdsplan för naturvård och friluftsliv.

Mål och åtgärder

- Planen ska peka ut mål, strategier och åtgärder för att stärka och utveckla natur- och friluftslivet i Kungälvs kommun. Målen och strategierna ska bidra till kommunens arbete med att nå de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljö- och friluftsmålen.

Konkret stöd i fysisk planering

- Planen ska ge vägledning om hur naturvärden inklusive ekosystemtjänster och grön infrastruktur samt friluftsliv och rekreation ska beaktas och hanteras för framtida kommunala ställningstaganden, avvägningar och beslut.
- Planen ska resultera i ett plandokument (detta dokument) samt i geodata som ska kunna användas som kommunalt planeringsunderlag.
- Planen ska innehålla hänsynsnivåer för hur kommunen ska arbeta med höga naturvärden i samband med samhällsutvecklingen och fysisk planering.

KUNGÄLVS KOMMUN

Omfattning och avgränsning

Omfattning

Natur- och friluftsplanen är uppdelad i två delar:

Del 1 – Naturvård och friluftsliv i Kungälvs kommun
I denna del av planen görs en övergripande nulägesbeskrivning av de värden som finns i Kungälvs kommun för den biologiska mångfalden och friluftslivet. Ansvarsarter och ansvarsbiotoper som Kungälvs kommun har ett extra ansvar för att skydda och bevara pekas ut.

Övergripande kommunala mål formuleras med syfte att nå de nationella miljö- och friluftsmålen samt Agenda 2030. Målen utgör grunden för del 2 – Åtgärdsplan för naturvård- och friluftsliv.

Som konkret stöd i den fysiska planeringen innehåller del 1 även en uppdatering av s.k. hänsynsnivåer som omfattar både naturvärden och friluftsliv. Hänsynsnivåer syftar till olika grader av hänsyn till natur och friluftsliv som behöver tas i samband med förändrad markanvändning.

Del 1 utgör därmed ett ramverk för hur värden kopplade till natur och friluftsliv ska hanteras samt en början på den kunskapsplattform som kan användas av Kungälvs kommun och andra aktörer i kommunen vid fysisk planering och förvaltning av kommunens grönstruktur.

Del 2 – Åtgärdsplan för naturvård och friluftsliv
Åtgärdsplanen har tagits fram för att konkretisera planens mål till strategier och genomförbara åtgärder. Här definieras konkreta mål och åtgärder med en plan för när och hur dessa mål ska nås och vilken/vilka aktörer som ansvarar för genomförandet. En plan för hur målen ska följas upp ryms även inom åtgärdsplanen.

Avgränsning i geografi och tid

Planens målår är satt till 2030 baserat på tidsramen för de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030. Planen är kommunövergripande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Processen med att ta fram planen

- Projektets syfte är att en ny natur- och friluftslivsplan arbetas fram under 2021–2025.
- En projektgrupp med representanter från Miljöenheten, Kart- och markenheten, Planenheten, Trafik, gata, park-enheten och VA-teknik på Kungälvs kommun samt det externa konsultbolaget EnviroPlanning AB har tagit fram planen i samverkan. I projektgruppen finns biologer, miljövetare, hållbarhetsstrateg, kommunekolog, översiktsplanerare och GIS-samordnare.
- Natur- och friluftslivsplanen har arbetats fram genom följande process: 1) sammanställning av underlag för natur- och friluftsområden, 2) genomförande av workshop i syfte att ta fram målformuleringar för hur natur- och friluftslivsvärden ska utvecklas inom Kungälv kommun och 3) författning av planen samt remissförfarande och bearbetning av synpunkter.
- Under processen för framtagandet av planen har Kungälv kommun genomfört en medborgardialog genom det digitala verktyget OpenCities Planner (OCP) där medborgare bjudits in till att svara på frågor om natur och friluftsliv samt pekat ut områden med värden kopplade till dessa.
- Dialog har förts separat med föreningar, myndigheter och grannkommuner i samband med framtagning av ansvarsarter och ansvarsbiotoper.
- Natur- och friluftslivsplanen antas i kommunfullmäktige den 2025-06-04.

KUNGÄLVS KOMMUN

Utmaningar för Kungälvs kommun

Kungälvs kommun står inför flera utmaningar för att kunna nå planens uppsatta vision och mål. Här lyfts några av dessa.

Högt exploateringstryck i tätortsnära natur
Trycket på oexploaterade områden i kommunens tätorter är stort. Den tätortsnära naturen har sällan något lagstiftat skydd och är ofta attraktiva för exploatering vid förtätning av befintliga samhällen. Samtidigt är den tätortsnära naturen en viktig resurs för människor och av stort värde för vardagsrekreationen. Allt fler människor bor i urbana områden och tätorter och närhet till ett rekreationsområde är avgörande för tillgängligheten till naturupplevelser. Den tätortsnära naturen ger möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation, vila, rehabilitering och återhämtning i vardagen men också ökad naturförståelse och naturpedagogik. Tätortsnära natur bidrar på så sätt till samhällens attraktivitet både för invånare och besökare och är en viktig pusselbit för att skapa en god och jämlik livsmiljö (Naturvårdsverket, 2017). Det är viktigt att det finns planeringsunderlag som täcker upp för tätortsnära natur samt att det finns tydliga riktlinjer för hur den tätortsnära naturens värden för friluftslivet ska vägas mot andra intressen i den fysiska planeringen.

Klimatförändringar
Klimatförändringarna pågår här och nu. Vi kan redan observera förändringar i temperatur och nederbörd och vi kommer att uppleva både gradvisa förändringar och mer extrema väderhändelser. Som kustkommun är stigande havsnivåer en självklar utmaning men även ökad nederbörd och högre temperaturer är utmaningar som Kungälvs kommun står inför. Dessa utmaningar innebär i sig en ökad risk för översvämningar, ras, skred, erosion samt värmeböljor.

Genom att bevara och stärka den gröna infrastrukturen i landskapet så skapas också förutsättningar för att buffra mot förändringar och dämpa oönskade effekter av ett förändrat klimat. En fungerande grön infrastruktur innebär att ekologiskt representativa naturtyper sammankopplas i landskapet och därmed medger spridning för arter. Detta kan bland annat göras genom alléer, grönområden och ekologiska kantzoner utmed sjöar, våtmarker och vattendrag. En stark grön infrastruktur stärker i sin tur den biologiska mångfalden och ekosystemens förmåga att leverera ekosystemtjänster såsom pollinering, rening av vatten och luft, reglering av höga vattenflöden, pollinering för en säkrad livsmedelsproduktion, bullerdämpning, friluftsliv/rekreation med mera (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2021a; 2022a). Genom att stärka den gröna infrastrukturen och arbeta med mångfunktionella lösningar kan flera av kommunens utmaningar hanteras i ett samlat grepp.

Folkhälsa
Ur ett globalt perspektiv är folkhälsan i Sverige bra och den blir i flera avseenden bättre. Samtidigt är hälsan inte jämnt fördelad i befolkningen och ojämlikheten i hälsa mellan vissa grupper ökar. Personer med lägre utbildningsnivå har generellt sett en sämre hälsa och sämre förutsättningar för en god hälsa än de med högre utbildningsnivå. Några av

KUNGÄLVS KOMMUN

utmaningarna inom området levnadsvanor är ett ökat stillasittande. Nästan hälften av befolkningen i åldern 16–84 år har övervikt eller fetma. Psykisk ohälsa är också ett fortsatt stort folkhälsoproblem (Folkhälsomyndigheten, 2022a). Kungälvs kommun har tecknat en överenskommelse med Västra Götalandsregionen för att minska skillnader hälsa för barn med fetma, övervikt, neuropsykiatrisk funktionsvariation och psykisk ohälsa. Överenskommelsen gäller under tidsperioden 2022 – 2024. Insatserna utgår från en samverkansmodell mellan region, föreningsliv kommun, som idag är etablerad i Region Halland. Under 2024 har barn- och ungdomspsykiatrin, Familjehuset Klippan samt elevhälsan börjat hänvisa till Aktivitetsgruppen.

Delregional nämnd västra har gett Kungälvs kommun i ett tilläggsuppdrag att implementera modell i Kungälvs kommun under 2025. Överenskommelse är tecknad med RF-SISU kring fördelning av kvarstående medel. Inplanerat är konferens med samverkande föreningar i Kungälv samt motsvarande i Mölndal Stad. Samarbetet med Högskolan i Halmstad fortlöper. Under 2025 kommer studentuppsats presenteras kring föreningslivets roll i projektet.

Friluftslivet kan utgöra en viktig resurs i arbetet med att förbättra folkhälsan i kommunen. Vistelse i naturen påverkar både det fysiska som psykiska måendet positivt och friluftsliv ger möjlighet till både fysisk aktivitet, avkoppling, rekreation och återhämtning (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2021b).

Samverkan i den kommunala organisationen
Planering och förvaltning av en sammanhållen grönstruktur, där både natur och friluftsliv ska rymmas, är ett ansvar som delas mellan olika aktörer i samhället men också olika verksamhetsområden inom kommunen. Det här arbetet kräver en helhetssyn och samverkan för att bli framgångsrikt. Behovet av helhetssyn står samtidigt i konflikt med hur den kommunala verksamheten är organiserad i sektorer. Sektorsindelningen främjar ofta ett stuprörstänkande som försvårar samverkan och möjligheten att uppnå helhetslösningar. Stuprörstänkande utgör ett av femton identifierade hinder för en hållbar stadsutveckling (Delegationen för hållbara städer, 2011) och är även en identifierad utmaning i arbetet med att verka för Agenda 2030 i Kungälvs kommun.

Det finns i kommunen behov av att utveckla arbetssätt och plattformar som främjar samverkan mellan olika verksamhetsområden där naturvård, friluftsliv och folkhälsa ryms. Kommunens politiker och ledare i verksamheterna är nyckelaktörer i för att främja ett holistiskt arbetssätt som leder kommunen mot en hållbar samhällsplanering där natur och friluftsliv har en given plats.

Samverkan med medborgare
Delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för god folkhälsa, liksom för graden av ansvarstagande för den egna närmiljön (Delegationen för hållbara städer, 2011). Otillräcklig dialog med medborgare eller otillräckligt genomförda dialoger kan i stället riskera att försvaga den lokala demokratin. Det kan också medföra att lokala kunskaper inte tas tillvara, minskat förtroendet för beslutsfattare, och försvåra hanterandet av olika målkonflikter.

Kommunen kan stärka inflytandeprocesser genom att tydligt värdesätta dialog och avsätta resurser för detta i olika kommunala planeringsprocesser och förvaltningsarbete. Arbete med

KUNGÄLVS KOMMUN

medborgardialoger och att främja delaktighet i beslutsprocesser kräver både kunskap och vilja hos såväl politiker som tjänstepersoner. Utbildning och erfarenhetsöverföring är viktiga framgångsfaktorer för att kunna utveckla samverkan med medborgare och civilsamhället som helhet. Det är rekommenderat att arbeta fram etablerade strukturer för dialog och samverkan kring naturvård och friluftsliv lokalt och regional och stärka och utveckla de strukturer och plattformar som redan finns.

KUNGÄLVS KOMMUN

Vision och mål

Vår vision

”Kungälvs kommun ska värna den biologiska mångfalden och erbjuda en rik natur samt ett friluftsliv i toppklass för kommuninvånare och besökare”.

Kungälvs kommun presenterar fyra övergripande mål över hur kommunen ska verka för att främja natur och friluftsliv (Figur 1). Målen är övergripande och utgör ett ramverk för åtgärder och verksamheter som påverkar eller inkluderar natur- och friluftslivsvärden.

Respektive mål redovisas nedan och beskrivs i relation till globala målen, nationella miljömålen och nationella mål för friluftslivet.

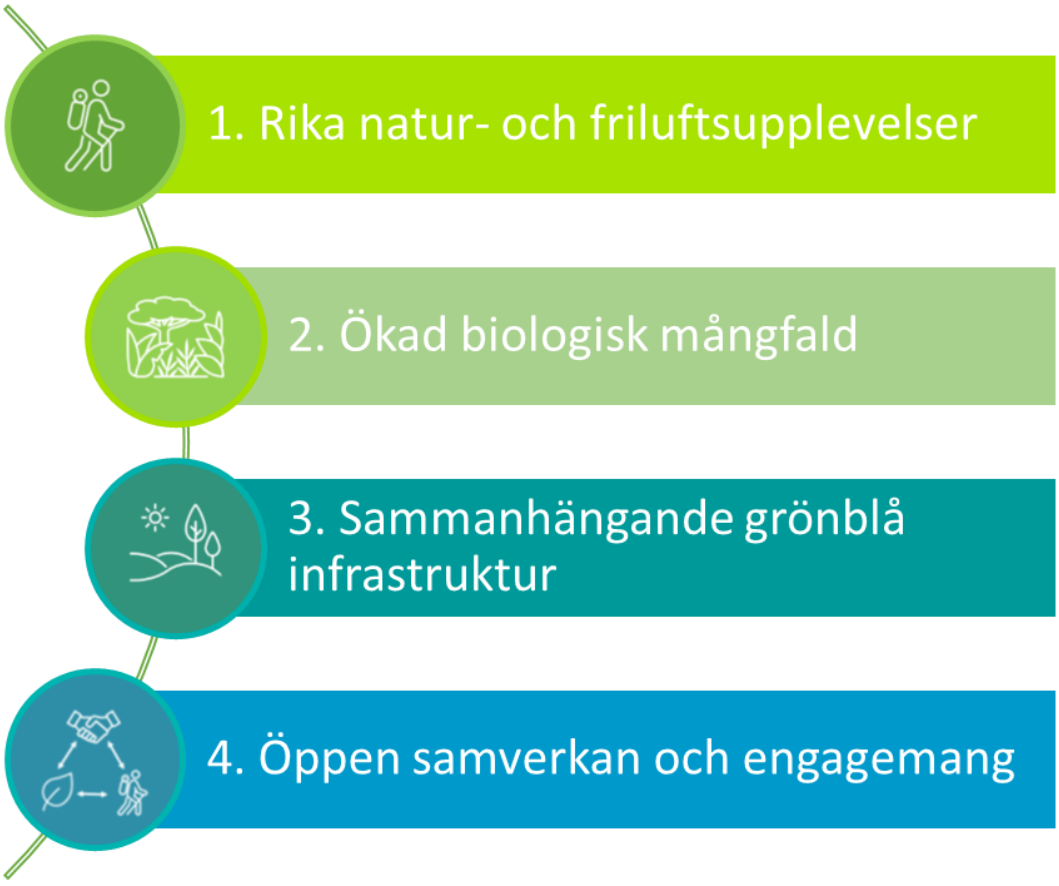

Figur 1. Mål för natur- och friluftslivsvärden i Kungälv kommun.

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Rika natur- och friluftsupplevelser

Beskrivning av målet

Alla kommuninvånare ska efter egen förmåga ha tillgång till varierade naturupplevelser av hög kvalitet för hälsa, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Målet bidrar till följande globala och nationella mål:

Globala målen

- God hälsa och välbefinnande
- Jämställdhet
- Minskad ojämlikhet
- Hållbara städer och samhällen
- Bekämpa klimatförändringarna
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen

Nationella miljömålen

- En god bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Hav i balans och levande kust och skärgård

Nationella friluftsmålen

- Tillgänglig natur för alla
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Friluftsliv för god folkhälsa

Nyttan med att verka för detta mål

Naturen är en omistlig tillgång för ett rikt friluftsliv som ger oss ro och möjlighet till återhämtning. Den erbjuder möjligheter till bland annat rekreation, lek, naturupplevelser, naturpedagogik och odling. Tillgången till natur är en av förutsättningarna för friluftsliv och ett inkluderande friluftsliv är något som alla medborgare kan ta del av. Genom att bibehålla länkar mellan land- och vattenbaserade ekosystem och stärka den gröna infrastrukturen främjas biologisk mångfald samtidigt som det erbjuder höga rekreationsvärden.

KUNGÄLVS KOMMUN

2. Ökad biologisk mångfald

Beskrivning av målet

Den biologiska mångfalden, som innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem, ska bevaras och stärkas. Kunskap ska finnas om naturen för att möjliggöra effektiva naturvårdsåtgärder samt minskad påverkan på natur i samband fysisk planering och verksamheter.

Målet bidrar till följande globala och nationella mål:

Globala målen

- God hälsa och välbefinnande
- Jämställdhet
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
  - 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla
  - 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

Nationella miljömålen

- En god bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Frisk luft
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Myllrande våtmarker
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans och levande kust och skärgård
- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö

Nationella friluftsmålen

- Attraktiv tätortsnära natur
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Nyttan med att verka för detta mål

Väl fungerande ekosystem och de nyttor de bidrar med är en grundförutsättning för vårt välbefinnande och för samhällets motståndskraft mot klimatförändringar och andra risker. Fungerande ekosystem levererar ett stort antal ekosystemtjänster till gagn för människa och samhälle såsom pollinering av grödor och vilda växter, rening av vatten och nedbrytning av giftiga ämnen samt naturturism, rekreation och upplevelsevärden. Bevarande av biologisk mångfald syftar även till arters egenvärde, det vill säga deras rätt att finnas till, oavsett deras betydelse för människan.

KUNGÄLVS KOMMUN

3. Sammanhängande grönblå infrastruktur

Beskrivning av målet

Kommunen ska verka för att bevara och återskapa ett sammanhängande nätverk av livsmiljöer med tillräcklig kvalitet och storlek för att växter och djur ska kunna leva och röra sig i hela landskapet, såväl på land som i vattnet.

Målet bidrar till följande globala och nationella mål:

Globala målen

- God hälsa och välbefinnande
- Jämställdhet
- Minskad ojämlikhet
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen
  - 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla
  - 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv

Nationella miljömålen

- En god bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Myllrande våtmarker
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans och levande kust och skärgård

Nationella friluftsmålen

- Attraktiv tätortsnära natur
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Nyttan med att verka för detta mål

En fungerande grön infrastruktur av både skyddad natur och vardagsnatur bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och vidare till människors välbefinnande. Den gröna infrastrukturen är därmed en betydande förutsättning för att klara av andra mål, som exempelvis ett rikt växt-och djurliv, levande skogar och ett rikt odlingslandskap. Den gröna infrastrukturen bidrar även till möjligheter för ett rikt och tillgängligt friluftsliv.

KUNGÄLVS KOMMUN

4. Öppen samverkan och engagemang

Beskrivning av målet

Kommunen ska i samverkan med samhällets aktörer arbeta mot ett hållbart bruk och utveckling av landskapet i användandet av områden med höga frilufts- och naturmiljövärden. Plattformar finns för att främja samverkan med allmänhet, föreningar, organisationer, markägare och näringsverksamheter kring frågor som rör natur och friluftsliv. Det finns strukturer i kommunen för hur arbetet med samverkan/dialog ska gå till och förvaltas. Kommunen verkar för att underlätta arbetet med att hantera intressekonflikter mellan markägare och andra aktörer som vill bruka mark för organiserad verksamhet inom natur och friluftsliv.

Målet bidrar till följande globala och nationella mål:

Globala målen

- God utbildning för alla
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen
- Hållbara städer och samhällen

Nationella miljömålen

- En god bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Nationella friluftsmålen

- Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet
- Allemansrätten
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- God kunskap om friluftslivet

KUNGÄLVS KOMMUN

Nyttan med att verka för detta mål

Delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för god folkhälsa, liksom för graden av ansvarstagande för den egna närmiljön. Genom att arbeta med målet ökar möjligheterna för att säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv vilket genererar flera samhällsvinster, inte minst vad gäller folkhälsa. Det kan också generera ökat engagemang för friluftsliv och naturvårdsfrågor och människors känsla av ägarskap över sitt eget vardagslandskap. Samverkan innebär också att organisationers synpunkter kan tas tillvara på vad gäller markanvändningsplanering i kommunen. Samverkan är också viktigt för att underlätta och stödja organisationernas verksamheter, genom exempelvis ekonomiska medel.

KUNGÄLVS KOMMUN

Förutsättningar för att utveckla natur- och friluftsliv

I följande kapitel i denna natur- och friluftslivsplan redovisas olika förutsättningar och kunskapsunderlag för att lyckas utveckla naturvärden och ett rikt friluftsliv i Kungälvs kommun. Exempel på förutsättningar är kontexten inom vilken Kungälvs kommun verkar och tydlighet kring ansvarsfördelning och samverkan. Exempel på kunskapsunderlag är beslutade mål och planer och regionala åtgärdsprogram, ansvarsarter och ansvarsbiotoper och god kännedom om naturen och friluftslivet i kommunen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Aktörer i det kommunala naturvårds- och friluftslivsarbetet

Vilka aktörer berörs av planen?

Grönplanering, och i detta fall planering för naturvård och friluftsliv omfattar olika typer av mark som ägs, förvaltas och används av många olika aktörer i samhället (Figur 2). Ett stort antal aktörer berörs därmed av de mål och den riktning som planen sätter för arbetet med planering och förvaltning av kommunens mark- och vattenområden. Samverkan med aktörer som berörs är därför av stor vikt. Den kartläggning av aktörer som beskrivs i detta kapitel utgör ett stöd för att identifiera vilka aktörer som kan behöva involveras på olika sätt i kommunens fortsatta arbete med att utveckla grönstrukturen där biologisk mångfald och friluftsliv stärks och utvecklas.

Figur 2: Illustration som visar på bredden av aktörer som berörs av planering för biologisk mångfald och friluftsliv. Illustration: Tobias Flygar.

Kommunvalda politiker
Politikerna är ytterst ansvariga för kommunens befintliga och framtida verksamhet liksom den fysiska planeringen i kommunen. Naturvård och friluftsliv är breda frågor som spänner över flera politikområden såsom naturvård, regional tillväxt, jordbruk, skog, landsbygdsutveckling,

KUNGÄLVS KOMMUN

folkhälsa och utbildning. Kommunala politiker är därför viktiga aktörer i arbetet med grönplanering och att främja människors hälsa, biologisk mångfald och klimatanpassning.

Kommunala förvaltningar
Kommunen har genom det kommunala planmonopolet stor möjlighet att påverka den fysiska planeringen i kommunen genom upprättande av översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Utöver den fysiska planeringen har kommunerna stort inflytande över var och hur friluftsliv kan bedrivas i kommunen. Ofta finns särskilda friluftsområden, parker och tätortsnära områden utpekade där olika former av friluftsliv kan bedrivas. Som markägare kan kommunen antingen själva bedriva skötsel av friluftsområden eller överlåta detta till kommunala bolag eller ideella föreningar.

Verksamheter inom nästan alla delar av den kommunala förvaltningen berörs av arbetet med naturvård och friluftsliv. Det gäller såväl verksamhetsområden som fysisk planering, park- och naturförvaltning, exploatering, natur- och miljövård, kultur- och fritidsfrågor, vård och äldreomsorg samt utbildning inom förskola, grundskola och gymnasium.

Kommunala bolag
Kommunala bolag har som markägare och förvaltare av naturområden och fastigheter en viktig roll i arbetet med att utveckla och främja arbetet med naturvård och friluftsliv.

Kommuninvånare
Omfattar alla som bor och verkar inom kommunen, såväl i stad som på landsbygd. Det omfattar personer i alla åldrar, med olika funktionsvariationer, av olika etniskt ursprung, med socioekonomisk ställning och könstillhörighet. Kommuninvånarna besitter ofta stor kunskap om sitt vardagslandskap och påverkas av förändringar i detsamma.

Föreningsliv och näringsliv
Dessa utgörs av såväl ideella organisationer och föreningar, vattenorganisationer (såsom vattenråd, vattenförbund och vattenvårdsförbund) samt andra branschorganisationer och företag som använder vatten- och grönområden för sina verksamheter. Dessa aktörer har ofta god kunskap om områdena och berörs direkt av eventuella förändringar. De ideella organisationernas engagemang är också avgörande för att kunna erbjuda aktiviteter och kunskap om friluftsliv i kommunen.

I Kungälvs kommun finns även ett antal råd med uppgift att tillvarata intressen hos olika grupper av kommuninvånare. De ska bidra till en ökad samverkan med kommunen i frågor som rör gruppen. I nuläget finns inget specifikt råd för natur- och friluftslivsfrågor men däremot flertalet råd som fångar upp olika målgrupper som berörs av natur- och friluftsplanen (se även avsnittet Ansvarsfördelning i kommunen).

Mark- och fastighetsägare
Den största andelen av grönstrukturen ägs och förvaltas av enskilda fastighetsägare, såsom bostadsrättsföreningar, villaägare och markägare inom jord- eller skogsbruk liksom markavvattningsföretag (dikningsföretag). De besitter viktig kunskap om hur dessa områden sköts, vilket påverkar både biologiska och rekreativa värden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Exploatörer
Grönstrukturen förändras ofta vid olika typer av ny- och ombyggnation, vilket kan påverka värden både för biologisk mångfald och rekreation. En tidig dialog och samverkan kan borga för långsiktig hållbara lösningar som kan gynna både exploatörernas ändamål och natur- och kulturmiljöer.

Grannkommuner
Kan påverkas av kommunens beslut och av kommunens förvaltning av mark. Planerade åtgärder för exempelvis friluftslivet kan vara bra att förankra med angränsande kommuner eftersom samverkan kan ge synergieffekter. En utveckling av friluftsanläggningar i ett grönområde kan vid samverkan skapa mervärden för kommuninvånare på båda sidor om gränsen. På samma sätt kan kustnära våtmarksåtgärder skapa en långsiktigt bättre miljö i havet, vilket kan samordnas med en annans kommun miljöinsatser.

Länsstyrelsen i Västra Götaland
Länsstyrelsen har bland annat en viktig rådgivande och granskande roll i förhållande till kommunens arbete med översiktsplaner och detaljplaner. Länsstyrelsen bevakar också mellankommunala frågor. Grönstruktur är inte sällan en mellankommunal fråga då samma grönområden kan delas av flera olika kommuner. Länsstyrelsen tar även fram planeringsunderlag för exempelvis grön infrastruktur, friluftsliv, miljömål, klimatanpassning, havsmiljön med mera som är viktiga underlag i det kommunala arbetet med naturvård och friluftsliv.

Göteborgsregionen
Kungälvs kommun är en del i Göteborgsregionen och arbetar enligt den strukturbild (Figur 3) över gröna kilar som presenteras inom denna gemensamma ansats (Göteborgsregionen 2008). Här anges det att de större sammanhängande grönområdena bidrar till Göteborgsregionens attraktionskraft, varför de är av betydande gemensamt intresse. I de gröna kilarna finns även jord- och skogsbruk, i många fall med stora kulturhistoriska värden. Naturen är en omistlig tillgång för ett rikt friluftsliv som ger oss ro och möjlighet till återhämtning. Den erbjuder möjligheter till rekreation, lek, naturupplevelser, naturpedagogik och odling. Vidare spelar sammanhängande grönområden en viktig roll för att skapa förutsättningar för bevarande av biologisk mångfald.

Västra Götalandsregionen
Regionen har ansvar för den regionala planeringen och ska också bidra med underlagsmaterial för den fysiska planeringen i kommunerna. Regioner har också ansvar för hälsa och sjukvård, kollektivtrafik och tar fram regionala utvecklingsstrategier (RUS), vilka kan ha betydelse för grönstrukturen.

Folkhälsoarbetet i regionen/länet leds av Västra Götalandsregionen, där idrott, motion och friluftsliv framhålls som viktiga faktorer. Regionen stödjer många projekt där ledutveckling är ett exempel. Regionen ger också uppdrag för att kartlägga viktiga platser för friluftslivet längs kusten. De ansvarar också för den tillgänglighetsdatabas som finns på deras hemsida.

Skogsstyrelsen
Skogsstyrelsens uppdrag är bland annat att värna skogens sociala värden för rekreation,

KUNGÄLVS KOMMUN

friluftsliv, folkhälsa och naturturism. De ska verka för att skogar med höga sociala värden ska få en skötsel så att natur- och kulturmiljövärden liksom möjligheterna till rekreation bevaras och utvecklas långsiktigt. Skogsstyrelsen arbetar även för att främja dialog mellan markägare och nyttjare för att minimera konflikter mellan olika intressen.

I skogar med höga sociala värden kan Skogsstyrelsen och länsstyrelserna teckna naturvårdsavtal med markägaren. I förvaltningen av målbilder för god miljöhänsyn har en temagrupp för rekreation och friluftsliv utsetts för att utveckla de målbilder som tagits fram. Skogsstyrelsen ansvarar för miljömålet Levande skogar och ansvarar tillsammans med Naturvårdsverket för att följa upp delmålet *Tillgång till natur för friluftsliv inom friluftspolitiken*.

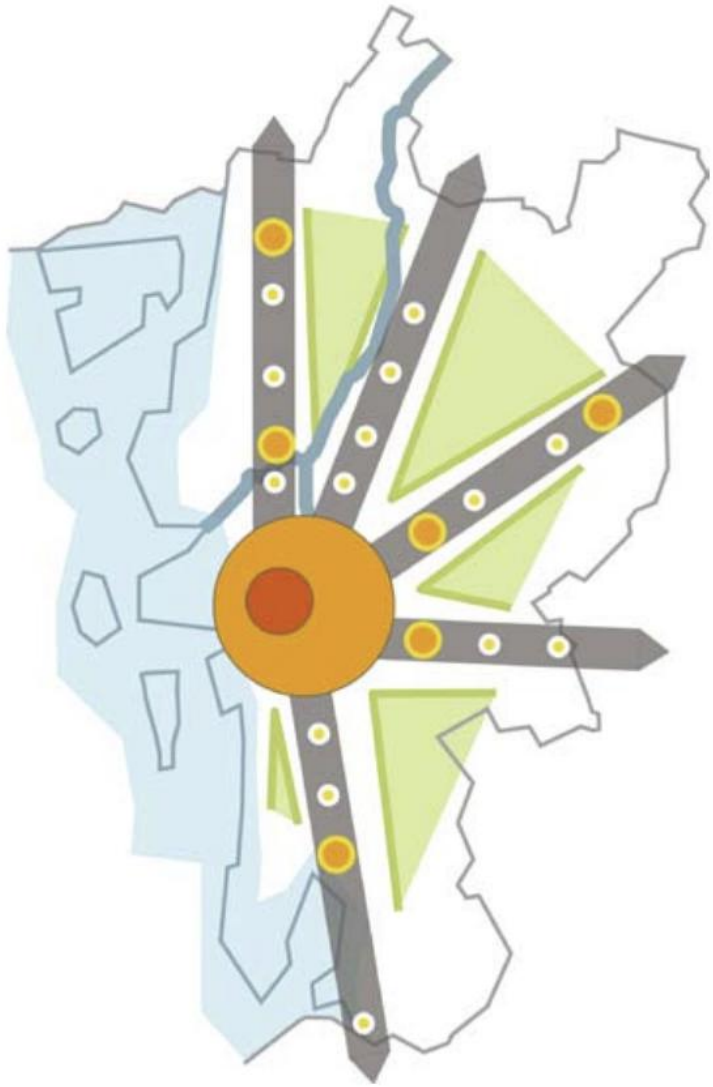

Figur 3. Vidstående strukturbild ligger till grund för det gemensamma arbetet med att utveckla en långsiktigt hållbar struktur i Göteborgsregionen. Bilden är ytterst förenklad för att fånga de övergripande strukturbildande element som är av betydelse när det gäller att skapa en samsyn kring hur Göteborgsregionen ska utvecklas. Källa Göteborgsregionen 2008.

KUNGÄLVS KOMMUN

Ansvarsfördelning i kommunen

Ansvaret för naturvårds- och friluftslivsfrågorna i kommunen är uppdelat på flera olika organisationer på såväl politisk nivå som tjänstemannanivå. Det huvudsakliga politiska ansvaret ligger på kommunstyrelsen och miljö- och byggnadsnämnden, medan ansvaret på tjänstemannanivå i huvudsak ligger på sektor Samhällsbyggnad. medan ett visst ansvar även ligger på sektor Bildning och lärande.

Sektor Samhällsbyggnad på uppdrag av kommunstyrelsen
Planering, mark och exploatering

- Övergripande naturvårdsplanering
- Information om naturvårdsfrågor
- Driva naturvårdsinriktade projekt
- Naturhänsyn i samband med fysisk planering och exploatering
- Planering och säkerställande av närströvområden
- Markansvar för övrig kommunal ej detaljplanelagd mark. (Möjlighet finns att anlita Trafik gata park för den praktiska skötseln)
- Framtagande av ny skogsbruksplan och skogspolicy
- Skötsel av kommunal skogsmark enligt kommande skogsbruksplan

Trafik Gata Park

- Skötsel av allmän platsmark i detaljplanelagt område
- Skötsel av det kommunala naturreservatet Fontin
- Underhåll av en del av kommunens stigar och leder utanför allmän platsmark
- Skötsel av naturbetesmarker genom avtal med djurägare

Fritid drift

- Ansvar för alla kommunens friluftsbad. Vissa bad har driften utlagda på skötselavtal (Romesjöns badplats, Nordöns badplats, Aröd, Vadholmen). För Rökans badplats gäller gemensam skötsel tillsammans med Trafik gata park och Hamnverksamheten

KUNGÄLVS KOMMUN

- Drift och underhåll av motionsspåren samt Bohusleden

Fastighetsdrift underhåll

- Skötsel av grönytor på kvartersmark

Sektor Samhällsbyggnad på uppdrag av miljö- och byggnadsnämnden

Miljö

- Tillsyn och prövning enligt miljöbalken. Kommunen har dock inte övertagit länsstyrelsens tillsynsområden inom naturvårdsområdet enligt miljöbalken

- Naturhänsyn vid bygglovsgivning mm

Sektor Bildning och lärandes ansvar

- Remissinstans i kulturmiljöfrågor

- Informationskanal för allmänheten i kulturmiljöfrågor samt naturvårds- och friluftslivsfrågor

- Ge barn och ungdomar tillräckliga kunskaper i naturvård och en positiv känsla för natur och friluftsliv

Bohusläns Kommunala exploaterings AB (BOKAB):s ansvar

- Markansvar för egen mark

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslutade mål och planer

Internationella och nationella mål

Här beskrivs de huvudsakliga mål som är styrande och därmed utgör ett ramverk för arbetet med naturvård- och friluftsliv i Kungälvs kommun. Det omfattar både internationella, nationella och kommunala mål. Det finns även regionala och kommunala planer som är vägledande i arbetet med naturvård och friluftsliv.

Agenda 2030

Agenda 2030 och de globala målen är ett samlat grepp för att skapa ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet och utveckling världen över. Målen antogs av FN:s medlemsländer den 25 september 2015 och är en universell agenda för hållbar utveckling som innehåller sjutton globala mål som ska uppnås till år 2030 (Figur 4). Globala målen har i sin tur 169 delmål och drygt 230 globala indikatorer för hur arbetet ska genomföras och följas upp (Globala målen, 2022).

Figur 4. Bilden visar samtliga sjutton globala målen som är en del av Agenda 2030.

Kungälvs kommun arbetar med att implementera Agenda 2030 i hela sin verksamhet. Vården, skolan och samhällsbyggnad ska alla verka tillsammans för att bidra till målen i kommunen.

Av de 17 globala målen är det ett flertal som gynnas och har koppling till natur- och friluftsplanen. Den direkta kopplingen är särskild tydlig till målen *Hälsa och välbefinnande, Ekosystem och biologisk mångfald*, *Hav och marina resurser*, *Bekämpa klimatförändringarna, Hållbara städer och samhällen*. Andra mål berörs mer indirekt såsom *Minskad ojämlikhet, Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt God utbildning för alla.*

I arbetet med natur- och friluftsplan är också mål 16 *Fredliga och inkluderande samhällen* av stor vikt. Samverkan med landskapets olika aktörer är en framgångsfaktor i det fortsatta

KUNGÄLVS KOMMUN

arbetet med att planera, nyttja och förvalta landskapet i kommunen för att främja och stärka naturvården och friluftslivet.

Nationella miljömål

I Sverige utgör de beslutade miljömålen den miljömässiga delen av Agenda 2030 och är därmed en viktig del i Sveriges ansvar att uppfylla de globala målen för hållbar utveckling.

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål (Figur 5) samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Generationsmålet är ett övergripande mål som inriktar den svenska miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Generationsmålet är tillsammans med de 16 miljömålen ett löfte till framtida generationer om frisk luft, hälsosamma miljöer och rika miljöupplevelser (Sveriges miljömål, 2022).

Generationsmålet

”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”.

16 nationella miljömål

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt och djurliv

Figur 5. Illustration av miljömålen. Illustratör: Tobias Flygar

KUNGÄLVS KOMMUN

Friluftsmålen

Friluftsmål

”Det övergripande målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö”.

Det övergripande friluftsmålet antogs av riksdagen 2010 och har därefter specificerats i tio mål för friluftspolitiken, beslutat av regeringen i december 2012.

Rik tillgång till natur, individers intresse och ideella organisationers engagemang är viktigt för människors möjlighet till friluftsliv och en viktig utgångspunkt för de tio målen som specificeras i Figur 6.

Tio nationella friluftslivspolitiska mål

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

Figur 6: Figuren visar de tio nationella målen för friluftspolitiken samt en illustration som visar exempel på vad friluftsliv kan vara. Illustratör: Jakob Robertsson.

Folkhälsopolitiska mål

Våren 2018 beslutade regeringen om nya folkhälsomål, där bland annat behovet av tillgång till grönområden i tätorter och i skolmiljöer lyfts. Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Målen gäller både statliga, regionala och kommunala aktörer i Sverige. De myndigheter som har uppgifter eller verksamhet som påverkar folkhälsan ska också beakta effekterna på folkhälsan (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2021b; Folkhälsomyndigheten, 2022b).

KUNGÄLVS KOMMUN

Regionala mål/handlingsplaner

Utöver globala och nationella mål finns det ett antal strategier/handlingsplaner på regional nivå (Figur 7) som är viktiga även för det kommunala naturvårds- och friluftsarbetet. Inom ramen för strategierna/handlingsplanerna finns regionala och kommunala åtgärder framtagna som utgör ett ramverk för Kungälvs kommun i det fortsatta arbetet med del 2-Åtgärdsplan för naturvård och friluftsliv. I dessa handlingsplaner finns även framtagna mål som riktar sig både till regionala myndigheter och kommuner. De handlingsplaner/strategier med tydligast koppling till natur- och friluftsplanen utgörs av:

- ✓ Regional handlingsplan för grön infrastruktur Västra Götalands län
- ✓ Regional handlingsplan för friluftslivet – Västra Götaland 2021–2026
- ✓ Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen - Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland 2022–2025
- ✓ Handlingsplan klimatanpassning 2023-2026 Naturvårdsverket
- ✓ Regional strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län
- ✓ Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Västerhavets vattendistrikt
- ✓ Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen

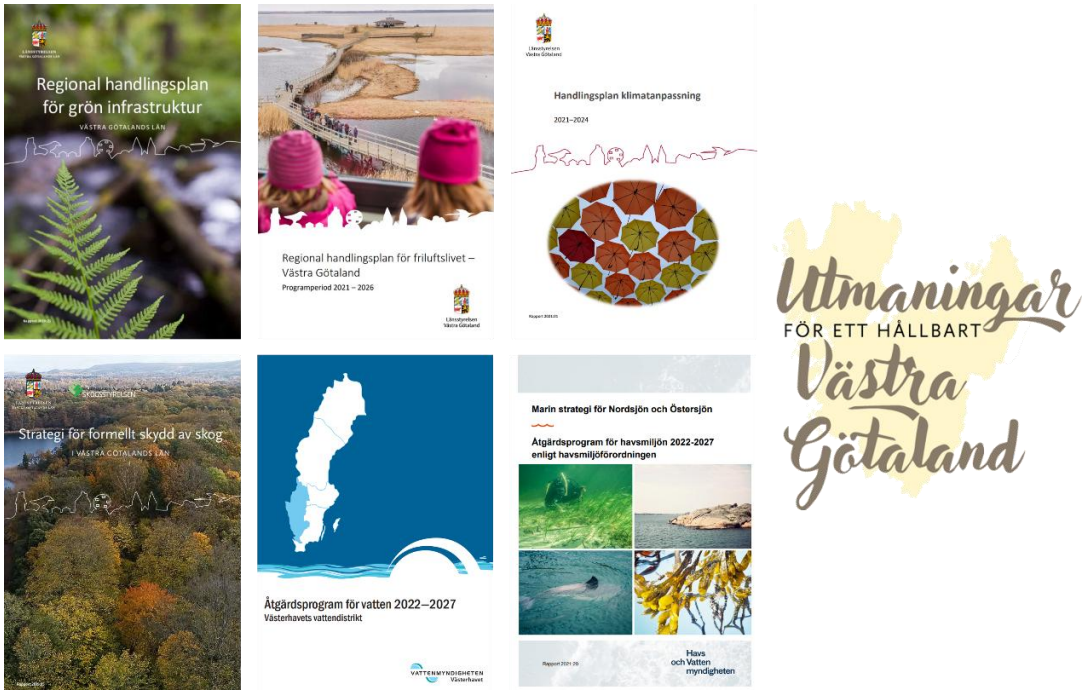

Figur 7. Regionala handlingsplaner och strategier med tydlig koppling till natur- och friluftsplanen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen-
Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland 2022–2025

Kungälvs kommun har inom ramen för åtgärdsprogrammet gjort flera åtaganden som har en tydlig koppling till natur och friluftsplanen. De mål som har bäring på natur- och friluftsplanen redovisas i Figur 8. Beslutet om att göra åtaganden har tagits av kommunstyrelsen 2020-04-15.

Kungälvs kommun har åtagit sig att arbeta med följande åtgärder:

- ✓ BK1. Skydda och utveckla tätorters grönområden
- ✓ BK7a) Kommuner arbetar med barnperspektivet i ÖP och/eller DP på det sätt som passar kommunens processer. Länsstyrelsen ger råd inom ramen för hanteringen av planärenden
- ✓ BK10a) Kommuner arbetar in riktlinjer i översiktsplanen för bevarande och utveckling av grön infrastruktur, ekosystemtjänster och ekologisk kompensation, för att stärka biologisk mångfald och klimatanpassning
- ✓ V1c) Arbeta tvärsektoriellt med restaurering av sjöar och vattendrag
- ✓ V5. Genomföra kommunal kust- och havsplanering
- ✓ SO1. Anlägga nya våtmarker
- ✓ SO4b) Skydda värdefulla skogsområden genom frivilliga avsättningar
- ✓ SO4c) Skydda tätortsnära skogar
- ✓ SO5b) Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna
- ✓ SO7. Minska skadorna på kulturmiljöer i skogsbruket
- ✓ SO8b) Utveckla hyggesfritt skogsbruk i kommunalt ägda skogar för att öka variationen i landskapet, främja rekreations- och miljövärden samt visa på möjligheterna med alternativa brukningsformer
- ✓ SO9b) Utredning enligt 3 kap 4 § miljöbalken finns med i kommunala beslutsunderlag för översiktsplan, detaljplan och bygglov
- ✓ SO15b) Frihugga skyddsvärda träd samt ersättningsträd
- ✓ SO16a) Använda aktuella GIS-baserade naturvårdsdatabaser
- ✓ SO16b) Ta fram och inarbeta aktuella naturvårdsplaner i fysisk planering
- ✓ SO17. Skapa blomrika miljöer för pollinerare
- ✓ SO18. Ta fram kommunala skogspolicys

Figur 8. Figur som visar på de 17 mål som Kungälvs kommun har åtagit sig att arbete med inom ramen för det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen ”Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland” 2022-2025.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunala planer

Översiktsplan

Gällande översiktsplan beslutades av kommunfullmäktige 2010. Kungälvs kommun avser att ta fram en ny översiktsplan då ett flertal nya lagar, mål och strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå som inte hanterats i gällande ÖP.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP) och grönstrukturplaner

Det finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Ytterby. Denna ersätter gällande översiktsplan inom det avgränsade geografiska området. FÖP Ytterby antogs av kommunfullmäktige den 15 april 2021 och beslutet vann laga kraft den 11 maj 2021.

En fördjupad översiktsplan (FÖP) för Kode har tagits fram och beräknas antas våren 2025.

Grönplan

Det finns en kommunövergripande grönplan antagen av kommunfullmäktige 2006. Denna utgör en handlingsplan för hur kommunen ska bygga och sköta parker i tätorterna.

Inom ramen för de fördjupade översiktsplanerna för Ytterby samt Kode finns även två separata grönstrukturplaner framtagna (Norconsult, 2020; White arkitekter, 2022). Dessa behandlar grönstrukturen i de respektive tätorterna på en övergripande nivå. Grönstrukturplanen för Kode omfattar även en ekosystemtjänstanalys av tätorten. Planerna utgör underlag till och speglar föreslagna förändringar inom ramen för de fördjupade översiktsplanerna och innehåller såväl nulägesanalys som utvecklingsförslag för grönstrukturen i tätorterna.

Fiskevårdsplan

Det finns en fiskevårdsplan antagen av kommunstyrelsen 2020. Kungälv har sedan slutet av 90-talet haft ett aktivt arbete med fiskevård i kommunens vattendrag. Samtliga vattendrag har inventerats och insatser har gjorts för att gynna öringen. Årligen söks medel från länsstyrelsen för delfinansiering av detta arbete.

En sammanställning av öringläget i kommunens vattendrag, genomfört arbete samt arbetsinriktning för det fortsatta arbetet har sammanställts i en Fiskevårdsplan för Kungälvs kommun. Dokumentet är ett kunskaps- och planeringsunderlag och kompletterar kommunens vattenöversikt (från 1996) med ny information om Kungälvs vattendrag.

Natur- och friluftsplan

Den här planen utgör en uppdatering av den befintliga planen för natur- och friluftsliv som togs fram och antogs av kommunfullmäktige 2005. Två fördjupningar av den befintliga natur- och friluftsplanen har tagits fram med fokus på kommunens närströvområden i Kungälv-Ytterby, Kärna, Kode och Diseröd. Detta har resulterat i två separata bilagor till planen som beskriver de närströvområden som kommunen anser viktiga att bevara, vilka åtgärder som

KUNGÄLVS KOMMUN

krävs för att säkerställa detta samt förslag på hur dessa områden kan utvecklas. Bilagorna utgörs av rapporterna:

- ✓ Närströvområden i Kungälv-Ytterby. Inventering och åtgärdsplan. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2008.

- ✓ Närströvområden i Kärna, Kode och Diseröd. Fördjupning av Kungälvs naturvårds- och friluftsplan. Antagen av kommunfullmäktige 2011.

För områden vid Kode samt Ytterby har ovan närströvområden inarbetats och justerats i framtagna grönplaner för respektive område. Grönplaneran ersätter således närströvområdena här.

Handlingsplan Folkhälsa och social hållbarhet

Västra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV) har samverkansavtal med Kungälvs kommun gällande gemensamma folkhälsoinsatser. Enligt samverkansavtalet ska en handlingsplan med budget och insatser tas fram årligen. Den ska innehålla en beskrivning av prioriteringar kring vilken/vilka målgrupper som i kommunen är i störst behov av insatser. Utgångspunkt för handlingsplan folkhälsa och social hållbarhet är de inriktningar och prioriteringar som finns i program social hållbarhet samt underliggande äldreplan, social översiktsplan, funktionshinderplan och plan trygg i Kungälvs kommun.

I den handlingsplan för folkhälsa och social hållbarhet som är framtagen för 2022 finns flera åtgärder framtagna under fokusområdet *Hälsa* med direkt koppling till fysisk aktivitet och friluftsliv utifrån konceptet ”*Hela Kungälv i rörelse*”. Stärkt samarbete med Kungälvs orienteringsförening i arbetet med kartan Hitta ut är ett exempel.

KUNGÄLVS KOMMUN

Ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Planering med ett ekosystemtjänstperspektiv

Hållbara landskap och städer kan uppnås genom att planera långsiktigt och se till att ekosystemens funktionalitet, livsmiljöns kvalitet samt arters möjligheter till spridning prioriteras. Just möjligheten till spridning är viktig för att arter ska kunna nå miljöer som kan komplettera behov som inte fås på en och samma plats, vilket är avgörande för arters fortplantning och överlevnad. Av den anledningen behöver städer och övriga landskapet bestå av ett nätverk av sammankopplade livsmiljöer, så kallad grön infrastruktur, som spänner över administrativa gränser (Figur 9). Begreppet grön infrastruktur definieras av Naturvårdsverket som ”*ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet”*.

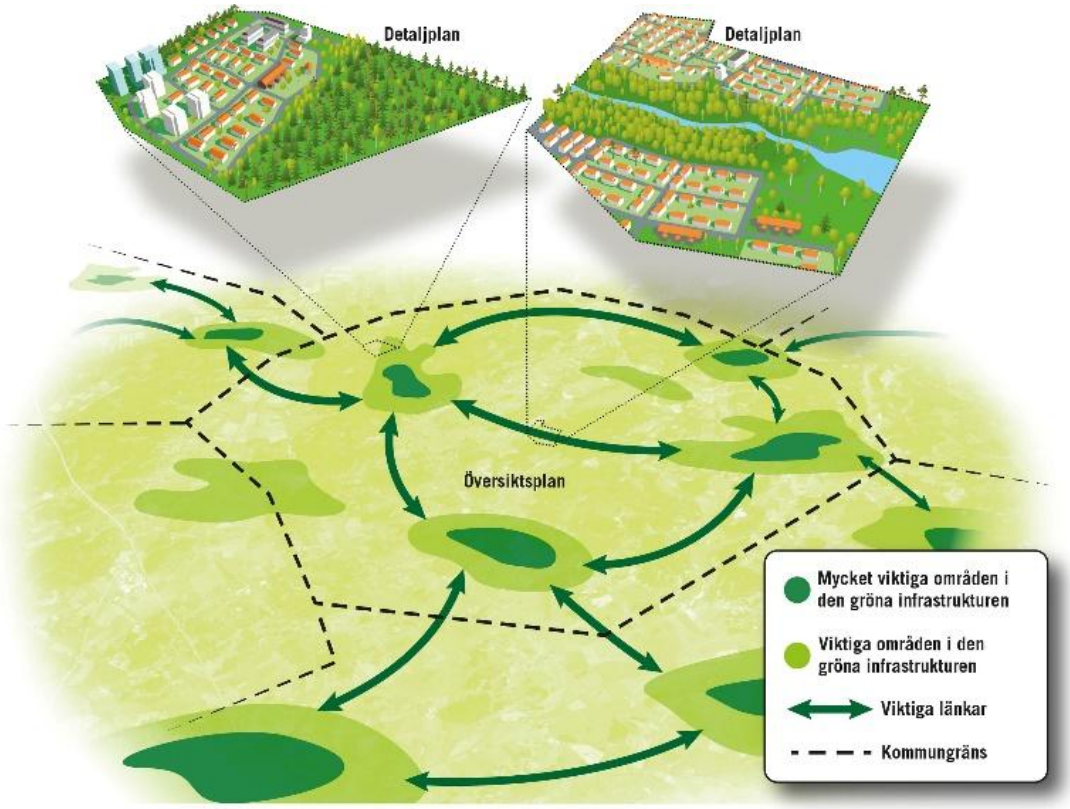

Figur 9. Livsmiljöer sammanlänkade genom spridning bildar ett nätverk i landskapet, så kallad grön infrastruktur, som bidrar till bevarandet av biologisk mångfald och främjandet av ekosystemtjänster. Illustration: Jakob Robertsson.

KUNGÄLVS KOMMUN

I förlängningen kommer hållbar stads- och landskapsplanering inte enbart leda till gynnsamma ekologiska effekter utan även till ekonomiska och sociala, i form av motståndskraftiga och funktionella ekosystem som kan generera ett stabilt flöde av ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen bidrar med till människans välfärd. Begreppet myntades i syfte att påminna om människans beroende av fungerande ekosystem och att vi har ett ansvar att bruka naturen hållbart. Ekosystemtjänster delas in i kategorierna stödjande, försörjande, kulturella och reglerande (Figur 10). De stödjande tjänsterna utgörs av ekosystemens grundläggande funktioner, däribland biologisk mångfald, naturliga kretslopp och jordmånsbildning, vilka utgör förutsättningarna för att alla övriga ekosystemtjänster ska fungera.

Figur 10. Illustration över indelningen av ekosystemtjänster i stödjande, försörjande, kulturella och reglerande.Ikoner från www.boverket.se.

Försörjande tjänster är sådana vi får direkt från ekosystemen, såsom grödor, vatten och andra råvaror, medan kulturella ekosystemtjänster utgörs av icke-fysiska tjänster av värde för vår fysiska och mentala hälsa som rekreation och friluftsliv. Reglerande ekosystemtjänster handlar om ekosystemens förmåga att bidra till exempelvis luftrening, bullerreglering och pollinering samt ger skydd mot extremväder genom flödesreglering och förbättrat lokalklimat. De reglerande tjänsterna är ofta minst lika effektiva och lönsamma som motsvarande tekniska lösningar.

Kungälvs kommun, precis som andra kommuner i Sverige, står inför ett viktigt utvecklingssteg där ett beaktande av ekosystemtjänster ska bli ett självklart inslag i den

KUNGÄLVS KOMMUN

fysiska planeringen för en växande och långsiktigt hållbar stad. I ett förändrat klimat blir detta än mer betydelsefullt. Här kommer den gröna infrastrukturen spela stor roll tack vare naturens förmåga till klimatutjämning och flödesreglering, utöver andra tjänster som biologisk mångfald, luftrening och rekreation.

Ett av Sveriges etappmål inom ramen för de nationella miljömålen anger följande:

Etappmål för hållbar stadsutveckling

” En majoritet av kommunerna ska senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter (Sveriges miljömål 2022).*

Förutsättningar och verktyg för ett framgångsrikt arbete med ekosystemtjänster är under stark utveckling och Kungälvs kommun ämnar ta tag i detta med helhetssyn och mångfunktionalitet som viktiga ledord. Det kan exempelvis handla om att medvetandegöra ekosystemtjänster och integrera dess olika värden i samhällsplaneringen.

Naturens betydelse för människors hälsa

De flesta former av friluftsliv betyder fysisk aktivitet, som i sig har många positiva hälsoeffekter på både kropp och själ. Men att utöva friluftsliv kan också innebära mer stillsamma enskilda möten med naturen som ger möjlighet till avkoppling, rekreation och återhämtning.

Folkhälsan i Sverige är bra, sett ur ett globalt perspektiv, och enligt Folkhälsomyndigheten blir den i flera avseenden bättre. Men hälsan är inte jämnt fördelad i befolkningen och ojämlikheten i hälsa mellan vissa grupper ökar. Några av de stora utmaningarna är ett ökat stillasittande och idag har nästan hälften av befolkningen i åldern 16–84 år övervikt eller fetma. Ytterligare ett stort folkhälsoproblem är psykisk ohälsa.

Flera undersökningar visar att vi mår bra av friluftsliv, där naturkontakten främjar både den fysiska och psykiska hälsan. Att vara ute i naturen kan till exempel medföra minskad stress, stärkt kognitiv förmåga och förbättrad psykisk hälsa (Figur 11). Det främjar också fysisk aktivitet och kan underlätta för sociala kontakter. Vissa forskare menar till och med att vi skulle bli lyckligare och känna större livskraft om vi fick en starkare koppling till naturen.

Det är ofta just hälsa som motiverar människor till att utöva friluftsliv och rekreation i naturområden eftersom det är en viktig faktor för människans välmående. Det finns flera studier som visar att människor i alla åldrar uppvisar bättre hälsa och koncentrationsförmåga efter vistelse i naturmiljöer (Emmelin m.fl. 2010). Det finns även långsiktiga positiva effekter på individens hälsa genom utbyte av positiva naturupplevelser under barndomen. Det ger både positiv effekt via det immunologiska systemet men det ger också troligtvis en större chans till en sundare livsstil med mycket utevistelse i framtiden (Mårtensson m.fl. 2011).

KUNGÄLVS KOMMUN

Figur 11. Exempel på nyttor som skapas av utevistelse i naturen. Illustration: Ikoner från www.boverket.se.

Det har visat sig att så lite som 120 minuters naturvistelse i veckan ger bättre hälsa och tillfredsställelse. Därför är det viktigt att grönområden finns lättillgängligt i vardagen, så att avståndet och tidsaspekten inte blir ett hinder (Fredman m.fl. 2014). Det räcker dock inte med korta avstånd, naturen måste också vara tillgänglig och av hög kvalité för att tillgången ska bli god (Naturvårdsverket 2022a). Det får gärna finnas anläggningar för lek, cykling, löpning, promenader, ridning eller grillning. Tillgången till natur är en av förutsättningarna för friluftsliv och ett inkluderande friluftsliv är något som alla medborgare kan ta del av. Att skapa tillgänglighet genom förbättrad infrastruktur är framför allt kommunens ansvar (Miljödepartementet 2010). Naturvistelse kan även ge samhällsekonomiska fördelar eftersom det kan vara sjukdomsförebyggande och därmed av ekonomiskt intresse att satsa på. Psykisk och social stimulans kan spara pengar på slutenvård, öppenvård och mediciner (Miljödepartementet 2010). I Europa står förebyggande åtgärder för en väldigt liten del av den totala sjukvården och det finns ett identifierat behov av att öka den (ten Brink m.fl 2016).

Betydelsen av natur för skola och utbildning

Riksdagen har som mål att barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus och få ta del av friluftslivsrelaterade aktiviteter i större utsträckning (Naturvårdsverket 2015). I riksdagens friluftsmål står det angivet att skolan ska sträva efter att erbjuda daglig fysisk aktivitet. Närheten från skolor är av betydelse för regelbundna besök till naturområden, eftersom spontana och korta turer kräver mindre planering (Sandberg 2012). Att underlätta för daglig kontakt med natur ökar barnens förståelse för naturen, förbättrar hälsan och främjar inlärning genom fysisk aktivitet (Miljödepartementet 2010). Enligt Skolverkets läroplan för förskolan finns ett uppdrag att "*utbildning ska ge barn möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle*". Det finns även ett mål om att "*ge barn förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra*".

KUNGÄLVS KOMMUN

Natur i Kungälvs kommun

Kungälvs kommun inrymmer ett brett spektrum av landskapstyper och naturtyper och har en hög variationsrikedom. Studerar man kommunen från ovan framträder flera olika karakteristiska avsnitt av landskapet.

Figur 12. Blomrik miljö.

I den nordöstra delen ligger *Svartedalsområdet*, den enda delen av kommunen belägen ovanför högsta kustlinjen och inom den boreonemorala vegetationsregionen (övergången mellan lövskogar och barskogar). Större barrskogsområden i kommunen finns endast i Svartedalsområdet. Detta till stor del vildmarkspräglade område ligger i gränstrakten mellan flera olika kommuner. Kungälv delar det med Stenungsunds och Lilla Edets kommuner. I delar av området bedrivs skogsbruk, men här finns också avsnitt med äldre naturskogspräglade barrskogar. Dessa skogar kan betraktas som särskilt intressanta från naturvårdssynpunkt även i ett nationellt perspektiv då kombinationen milt kustklimat och naturskogspräglade barrskogar inte är vanligt förekommande i vårt land. Hela området för Svartedalens naturreservat är av Naturvårdsverket bedömd som ett område av riksintresse för naturvården.

Övriga delar av kommunen tillhör nemorala zonen (lövskogar) och här framträder ytterligare fyra större landskapsavsnitt: älvdalgångarna, den kuperade odlingsbygden, skärgårdslandskapet samt de urbana miljöerna. Särskilt de tre förstnämnda miljöerna utgör

KUNGÄLVS KOMMUN

från naturvårdssynpunkt mycket innehållsrika och intressanta landskap. Höga värden för friluftslivet är förknippade med framför allt skärgårdslandskapet.

Göta och Nordre älvs dalgångar är liksom delar av Svartedalen bedömda som områden av riksintresse för naturvården. Dalgångarna bildar kommunens gräns i öster och söder. Göta älvs dalgång är den största älvdalen i södra Sverige och är en landskapstyp som utmärker sig särskilt i kommunen. Älvdalslandskapet erbjuder alldeles speciella förhållanden för floran och faunan. Här finns växter som inte förekommer eller är mycket sällsynta i andra delar av regionen och ett mycket rikt fågelliv är knutet till dalgångens strandängar.

I de inre, mer centrala delarna av kommunen dominerar en *kuperad odlingsbygd*. Här framträder ytterligare karaktärsdrag för Kungälvsnaturen. En typisk bild är den uppodlade lerslätten i dalgången, den ekdominerade lövskogen som klättrar på omgivande bergssluttningar samt den magra hällmarksvegetationen på bergens högre delar. För att göra bilden komplett slingrar sig en bäck eller mindre å i dalgången nedskuren i lersedimenten och vid bergens rötter ligger en och annan gård. Naturvärdena här är framför allt knutna till lövskogsmiljöer och naturbetesmarker. I ett länsperspektiv utmärker sig kommunen genom sin stora areal ädellövskogar i högsta naturvärdesklass.

Höga naturvärden präglar också *kust- och skärgårdsområdet*. Hela den inre delen av skärgårdsområdet är klassad som ett område av riksintresse för naturvården. De vidsträckta grundområdena mellan de otaliga öarna är högproduktiva och av mycket stort värde för det marina livet och fågelfaunan. Älgön och Brattön är särskilt intressanta öar med en speciell berggrundsgeologi och bland annat mycket värdefulla ädellövskogar. I den södra delen av kommunen ligger Nordre älvs mynningsområde - ett så kallat estuarium (flodmynning) som på grund av sin storlek och oexploaterade karaktär saknar motsvarighet i landet (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2005)

Kartering av värdefull natur i Kungälv

En kartering av områden med förhöjda naturvärden har tagits fram för följande naturtyper i Kungälv kommun; lövskog, barrskog, gräsmark, våtmark & sumpskog, sjöar & vattendrag samt skyddade områden. Som underlag för karteringen av respektive naturtyp i Kungälvs kommun har marktäckedata i form av polygondata lagrade i shapefiler från flera olika databaser använts. Databaserna listas nedan och Figur 13 visar vilka databaser som nyttjas för kartering av respektive naturtyp.

- ✓ Länsstyrelsen handlingsprogram för grön infrastruktur (2019). Värdekärnor av gräsmark, torräng, slåttermarker, ädellövskog, blandskog, tallskog, barrskog, våtmark, ekologiska kantzoner för vattendrag.
- ✓ TUVA (ängs- och betesmarksinventeringen fram till och med 2020) (Jordbruksverket 2022)
- ✓ Nationell marktäckedata (NMD) med markslag 2 (våtmark), 6 (tillägg: betesmark), 61 (sjöar och vattendrag), 116 (ädellövskog) och 126 (ädellövskog på våtmark) (Naturvårdsverket 2018)

KUNGÄLVS KOMMUN

- ✓ Våtmarksinventeringen (Naturvårdsverket 2009)
- ✓ Skogliga biotopskydd, sumpskogar, nyckelbiotoper och naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen 2022)
- ✓ Trafikverkets miljöföreteelser; Alléer & Artrika vägkanter (Trafikverket 2022)
- ✓ Naturvårdsverket skyddad natur; Naturreservat, Biotopskyddsområden, Natura 2000 (SPA och SCI) och Riksintressen Naturvård (2022b)
- ✓ Ytvattenförekomster sjöar och vattendrag + Övrigt vatten, sjöar och vattendrag (VISS, Vattenkartan 2022)
- ✓ Strandskydd (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2022b)

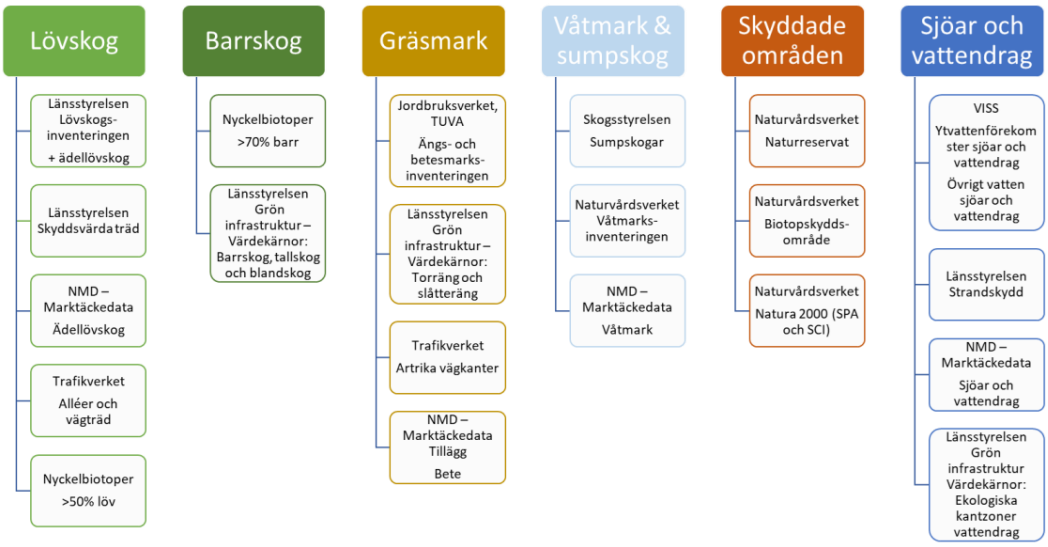

Figur 13. Datakällor som använts för att peka ut områden med värdefull natur i Kungälvs kommun.

Figur 14 -17 visar utbredningen av utpekade värdefulla naturområden som finns inom Kungälvs kommun i fyra av de utvalda ekologiska grupperingarna 1) lövskog 2) gräsmark, 3) sjöar & vattendrag och 4) barrskog & våtmarker.

KUNGÄLVS KOMMUN

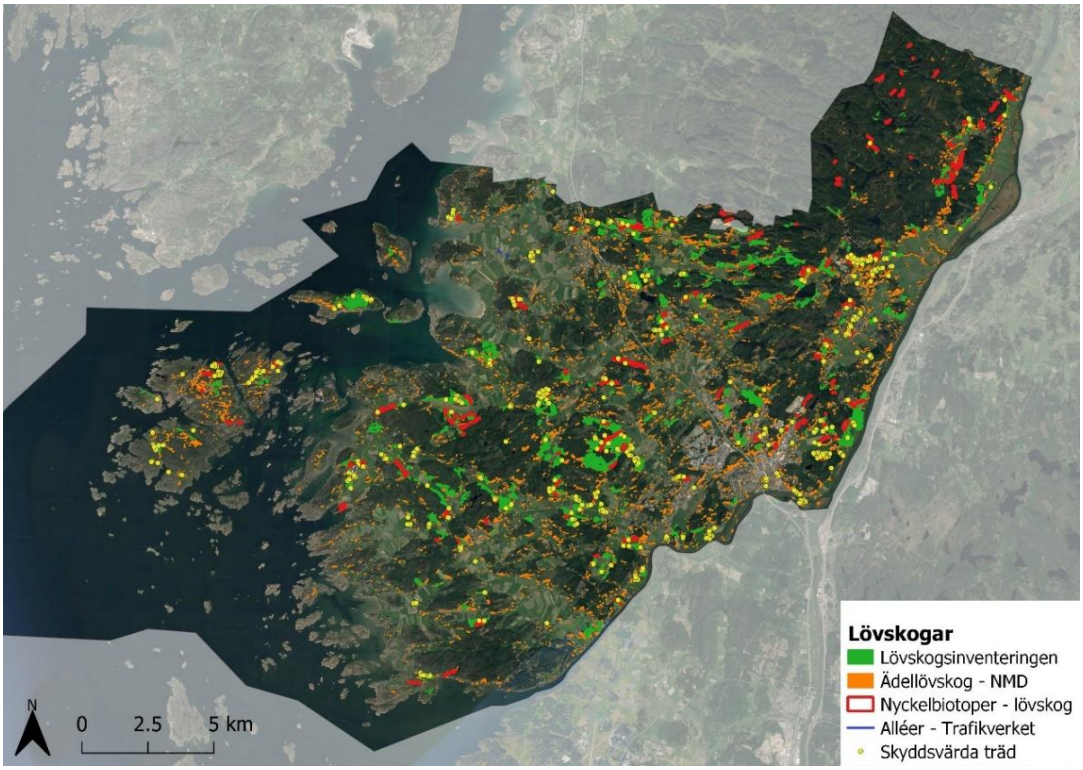

Figur 14. Karta över utpekade värdefulla lövskogar, ädellövskogar, alléer och skyddsvärda träd i Kungälvs kommun. NMD=Nationell marktäckedata.

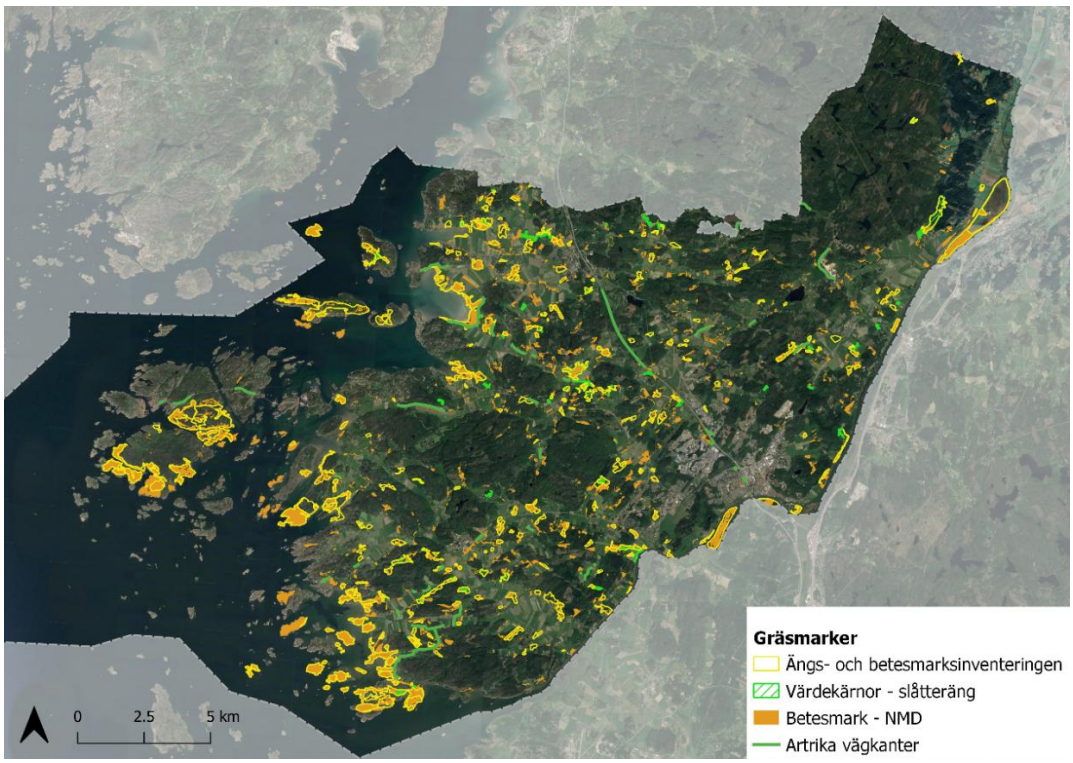

Figur 15. Karta över utpekade värdefulla gräsmarker i Kungälvs kommun. NMD=Nationell marktäckedata.

KUNGÄLVS KOMMUN

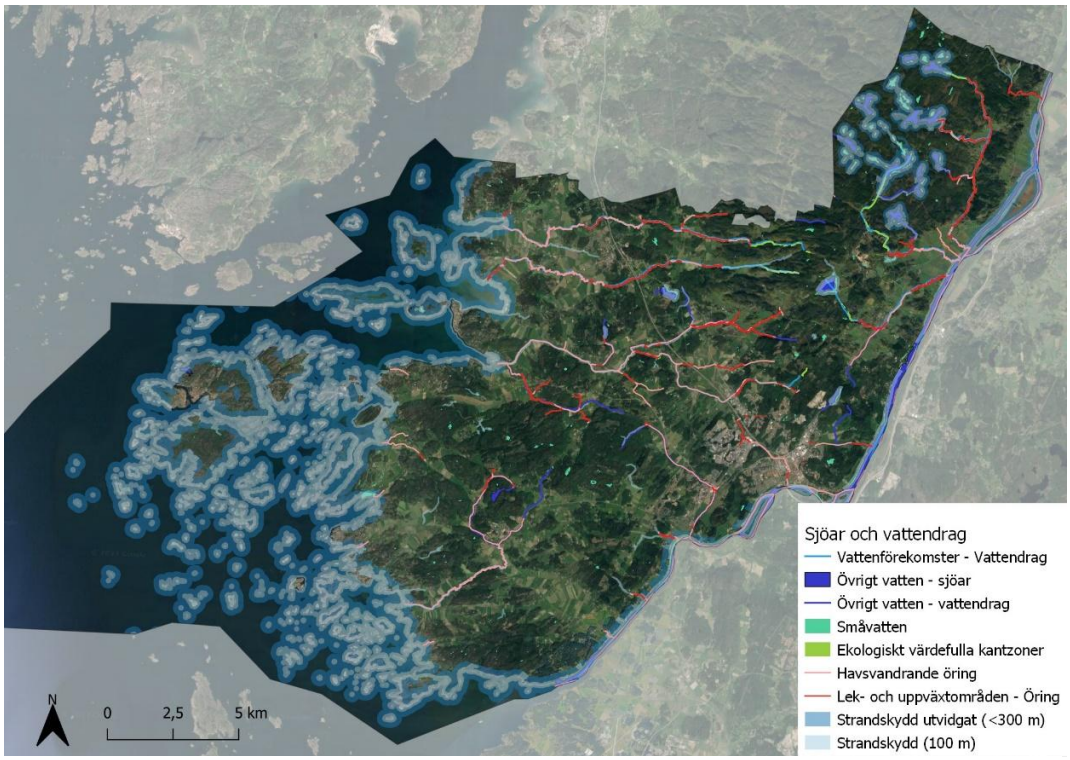

Figur 16. Karta över värdefulla vattenförekomster och utpekat strandskydd inom Kungälvs kommun.

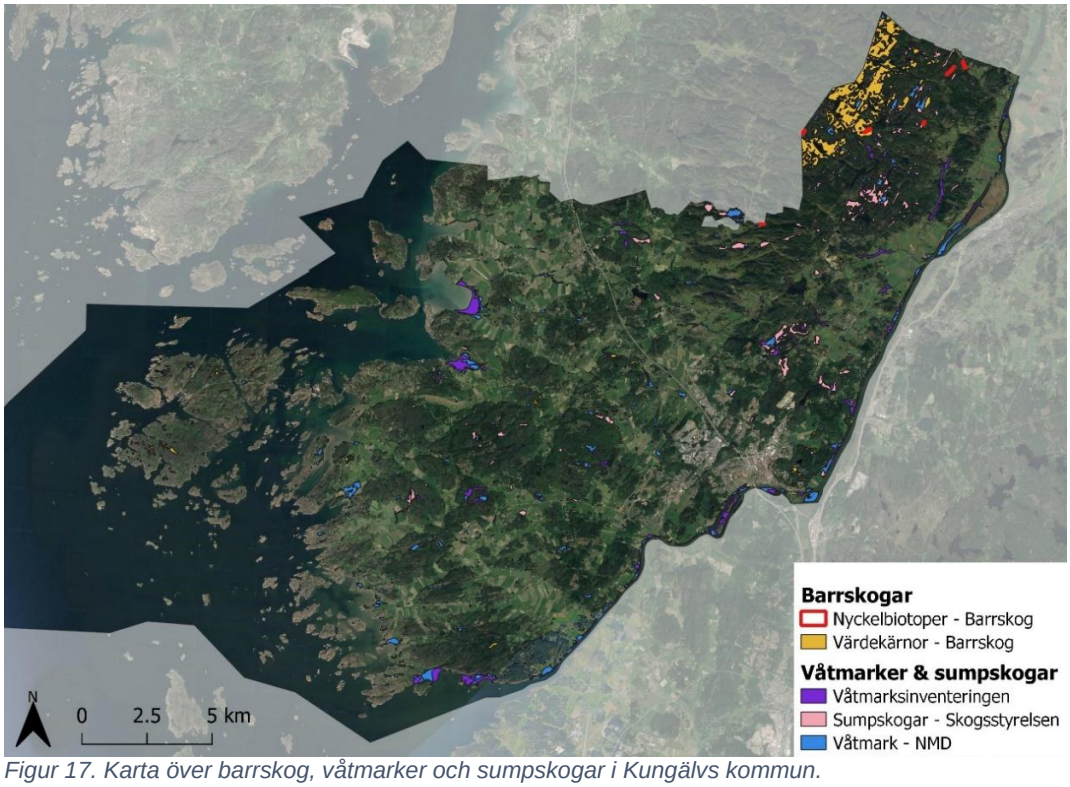

Figur 17. Karta över barrskog, våtmarker och sumpskogar i Kungälvs kommun.

KUNGÄLVS KOMMUN

Riksintressen och skyddade områden för natur

Inom Kungälvs kommun finns ett flertal utpekade skyddade områden enligt 7 kap Miljöbalken bestående av Natura 2000-områden, naturreservat och biotopskyddsområden (Figur 18. Karta över skyddade områden i Kungälvs kommun En ansenlig mängd av den skyddade arealen finns utmed de kustnära områdena. Flera av dessa områden sammanfaller även med utpekade riksintressen för naturvård, enligt miljöbalkens 3 kap 6§ (Figur 19).

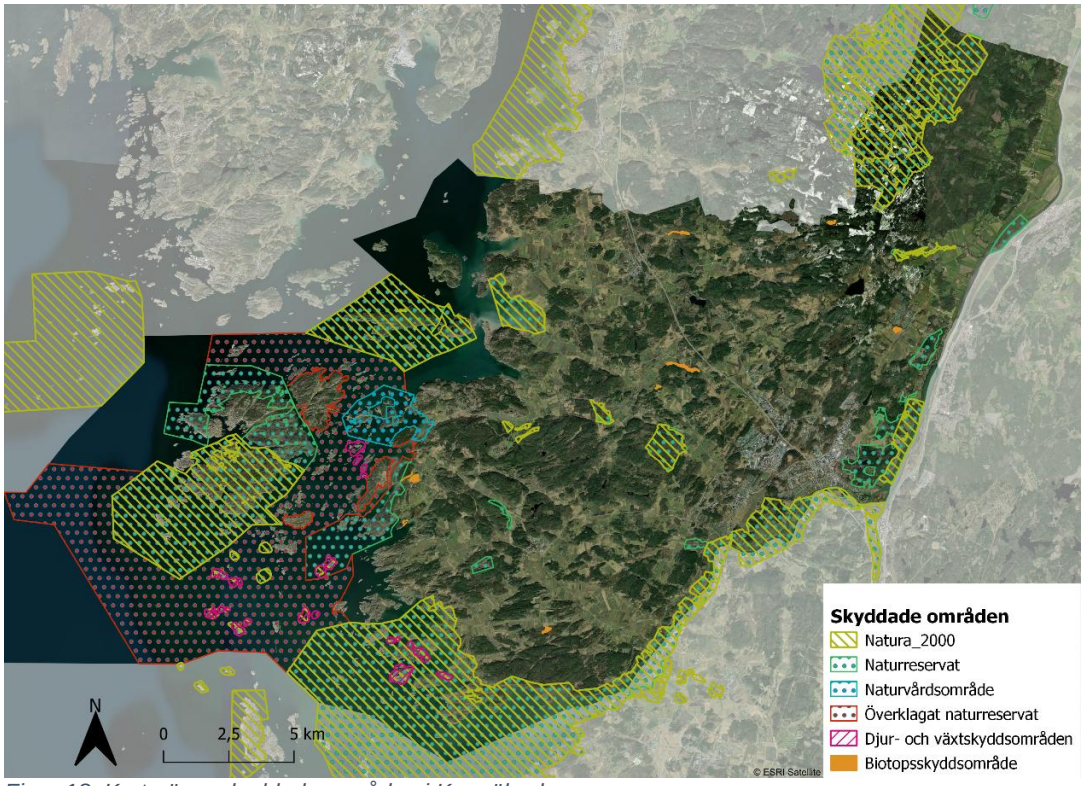

Figur 18. Karta över skyddade områden i Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

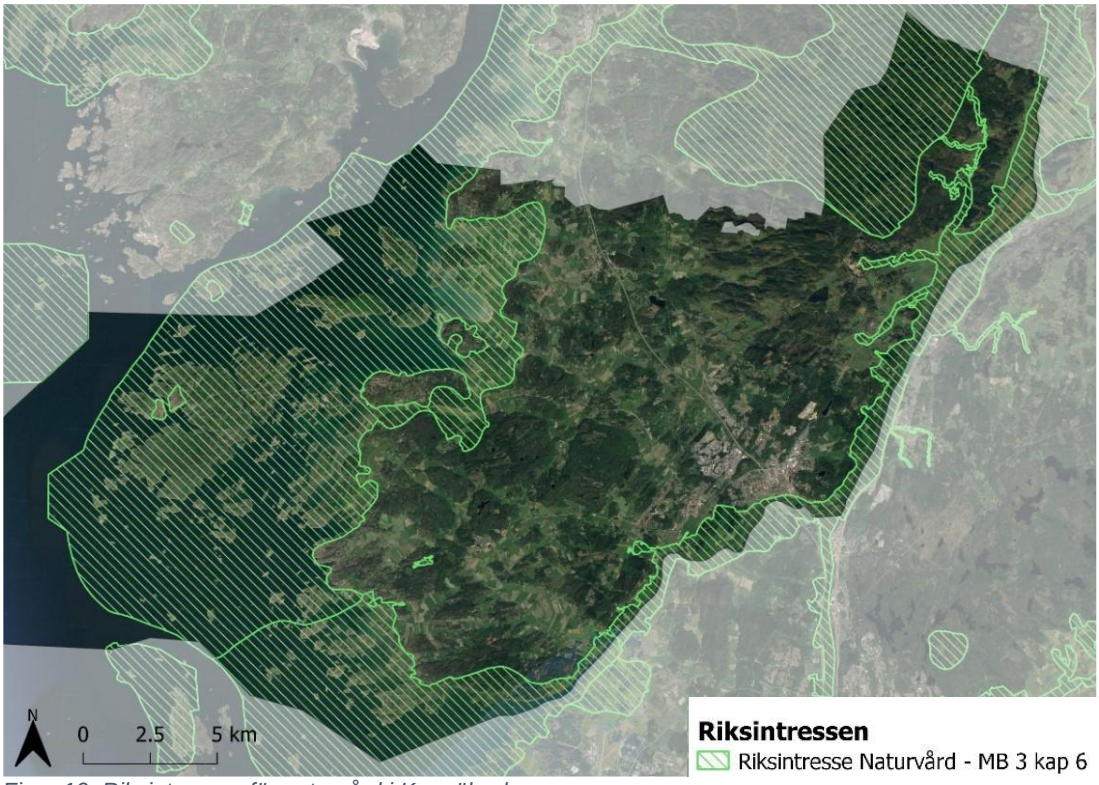

Figur 19. Riksintressen för naturvård i Kungälvs kommun.

Status för biologisk mångfald

Precis som i stora delar av världen är tillståndet för flera arter och naturtyper i Sverige allvarligt. Faktum är att en negativ trend för den biologiska mångfalden (Figur 20) i Sverige har konststaterats i både utvärderingar inom det svenska miljömålssystemet och från rapportering enligt art- och habitatdirektivet och den svenska rödlistan.

Figur 20. Biologisk mångfald innebär att vi har ett landskap med många olika naturtyper, olika arter och en stor genetisk variation inom arten. Illustration: The New Division/Boverket

Arter som bedöms ha en risk att dö ut hamnar på den så kallade Rödlistan för hotade arter som tas fram av Artdatabanken. Enligt SLU Artdatabanken finns fler än 75% av de rödlistade arterna i jordbruks- och skogsbrukslandskapen där igenväxning och avverkning av kontinuitetsskogar och biologisk rika skogar är de viktigaste negativa påverkansfaktorerna för rödlistade arter i Sverige (Naturvårdsverket 2023a). Drygt 1400 rödlistade arter hotas negativt av igenväxning och även omkring 1400 rödlistade arter påverkas av skogsavverkning. Andra betydande orsaker till att biologisk mångfald minskar visas i Figur 21.

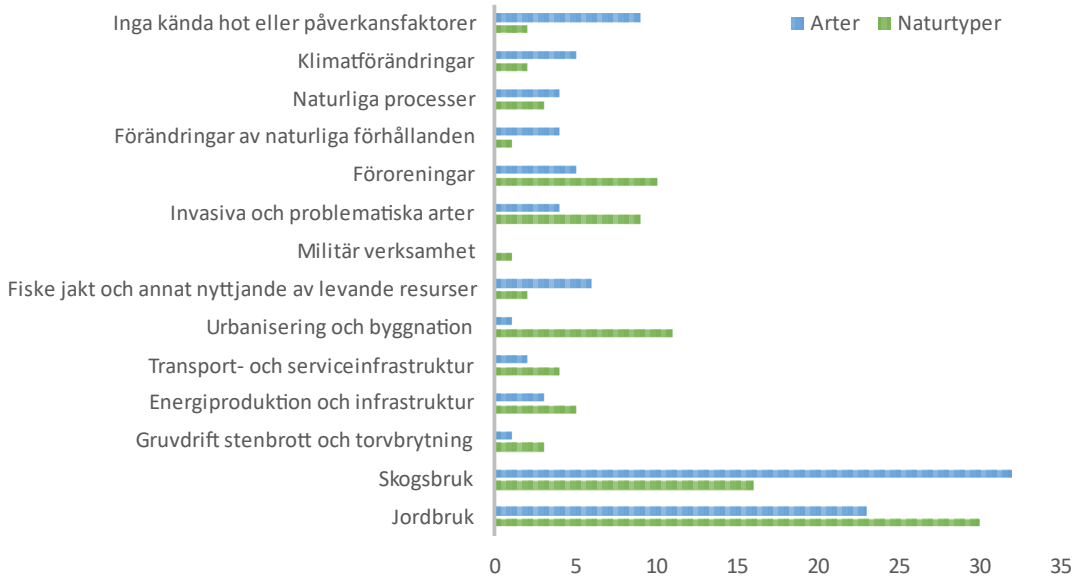

Figur 21. Andelen rapporterade påverkansfaktorer och hot för naturtyper och arter utifrån EU:s lista i rapporteringsformat och vägledning (Naturvårdsverket 2023b)

Varje år genomförs en regional uppföljning av de svenska miljömålen (RUS 2024). Resultaten för år 2024 i Västra Götalands län visar att 12 av länets 15 miljökvalitetsmål inte bedöms kunna nås till 2030. Särskilt kritiskt är det för de mål som berör klimatet och den biologiska mångfalden.

Av de svenska miljömålen är *Ett rikt växt- och djurliv* det mål som har störst fokus i arbetet med biologisk mångfald. Den biologiska mångfalden är vidare starkt kopplad till andra miljömål, som *Levande skogar*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker och Ett rikt odlingslandskap*. Av dessa nämnda mål bedöms inget kunna nås till 2030. Figur 22 visar både status och trend för miljömålsuppfyllelse för respektive mål.

Figur 22. Status och miljötillstånd (trendpil) för bedömning av måluppfyllelse för sex av miljömålen, med stark koppling till biologisk mångfald, i Västra Götalands län.

KUNGÄLVS KOMMUN

Ansvarsarter och biotoper

Ungefär 5% av Sveriges djur- och växtarter är hotade, vilket innebär att minst 2 000 arter riskerar att försvinna från landet. Med anledning av detta bedrivs naturvårdsarbete på olika nivåer och med olika verktyg för att bevara hotade och missgynnade arter och deras livsmiljöer. Kungälvs kommun har tagit fram ansvarsarter och ansvarsbiotoper som ett verktyg inom naturvårdsarbetet. För att utses till ansvarsart eller ansvarsbiotop har arter och naturtyper filtrerats genom ett antal kriterier som baseras på hotstatus, förekomst i Kungälvs kommun jämfört med Sverige samt expertutlåtanden. Sammantaget presenteras här 14 ansvarsarter och 11 ansvarsbiotoper (Tabell 1 och 2).

Ansvarsarter och ansvarsbiotoper är arter och biotoper/naturtyper som Kungälvs kommun har ett extra ansvar för. Detta för att de är hotade och har en relativt stor andel av sina populationer och utbredningsområden i Kungälvs kommun. För mer information och rapporten i sin helhet se Bilaga 1.

Samråd

Processen att ta fram ansvarsarter och ansvarsbiotoper i Kungälvs kommun har inkluderat ett samråd som resulterat i goda input från flera värdefulla aktörer i Västra Götaland som besitter god kunskap om arters utbredning och status i Kungälvs kommun (Grannkommunerna; Ale, Tjörn och Göteborg, Sportfiskarna, Bohusläns flora, 8-fjordar, Kungälvs ornitologer, Naturskyddsföreningen Kungälv, Botaniska föreningen i Göteborg och Länsstyrelsen i Västra Götalands län).

Samrådet har till viss del varit helt avgörande för några av de arter som inkluderats som ansvarsarter genom kriterium 3 – expertbedömning. Däribland hör arterna berguv, strandpadda, fågelfotsmossa, engelsk fetknopp, raggarv och vattenstånds.

När det gäller ansvarsbiotoperna var intresset och kunskapen inte lika stor som för arterna. Men flera aktörer lyfte ålgräs och ålgräsängar som en viktig art och biotop inom kommunen. Vilka finns representerade i naturtypen *Stora vikar och sund*.

Vill du veta mer?

I **Bilaga 1 – Ansvarsarter och ansvarsbiotoper i Kungälvs kommun** kan du läsa mer om kriterier och urval som följts i samband med framtagning av ansvarsarter och ansvarsbiotoper.

Tabell 1. Ansvarsarter för Kungälvs kommun. NT=nära hotad; VU=sårbar; EN=starkt hotad.

Artgrupp	Art	Vetenskapligt namn	Rödlistning	Övrigt
Kärlväxt	Engelsk fetknopp	*Sedum anglicum*	NT	
Kärlväxt	Hedjohannesört	*Hypericum pulchrum*	VU	ASF
Kärlväxt	Hedjungfrulin	*Polygala serpyllifolia*	EN	
Kärlväxt	Kamomillkulla	*Anthemis cotula*	EN	ÅGP, ASF
Kärlväxt	Naggbjörnbär/ Kungälvsbjörnbär	*Rubus lamprocaulos*	NT	
Kärlväxt	Raggarv	*Cerastium brachypetalum*	VU	ASF
Kärlväxt	Sprengelsbjörnbär	*Rubus sprengelii*	NT	
Kärlväxt	Vattenstånds	*Jacobaea aquatica*	VU	
Kärlväxt	Vårvial	*Lathyrus sphaericus*	EN	ASF
Lavar	Dvärgrosettlav	*Hyperphyscia adglutinata*	EN	ÅGP
Mossor	Fågelfotsmossa	*Nogopterium gracile*	EN	ÅGP
Insekt	Gulvingad saltlöpare	*Pogonus luridipennis*	EN	
Fågel	Berguv	*Bubo bubo*	VU	ASF
Groddjur	Strandpadda/Stinkpadda	*Epidalea calamita*	NT	ÅGP, ASF

Tabell 2. Ansvarsbiotoper inom Kungälvs kommun. Med hotad menas att biotopen är bedömd som en hotas Natura 2000-naturtyp. Med prioriterad menas att biotopen är en nationellt prioriteras naturtyp inom Natura 2000-områden.

Naturtypskod	Naturtyp	Grupp	Övrigt
8210	Kalkbranter	Berg och substratmarker	
3210	Större vattendrag	Sötvatten	
4010	Fukthedar	Gräsmarker	Hotad
4030	Torra hedar	Gräsmarker	Hotad
6230	Stagg-gräsmarker	Gräsmarker	Hotad och prioriterad
9020	Nordlig ädellövskog	Skog	Hotad och prioriterad
9110	Näringsfattig bokskog	Skog	Hotad
9190	Näringsfattig ekskog	Skog	
1130	Estuarier	Kust och hav	
1160	Stora vikar och sund	Kust och hav	
1330	Salta strandängar	Kust och hav	Hotad

KUNGÄLVS KOMMUN

Friluftsliv i Kungälvs kommun

Vad innebär friluftsliv?

Figur 23. Grillplats vid Korsvattnet i Svartedalens naturreservat.

Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. Vad friluftsliv är och vad det omfattar varierar och väcker olika associationer för olika människor. En promenad i tätortsnära natur lika gärna som fjällvandring kan vara äkta friluftsliv. I naturmötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värde på olika sätt, för olika människor. I natur- och friluftsplanen utgår Kungälvs kommun från Naturvårdsverkets (2022c) definition av friluftsliv:

"Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling." I Kungälvs kommun finns ett varierat landskap med många naturtyper, lång kust, många sjöar och stora vattendrag. Det erbjuder ett stort och varierat utbud av friluftsliv. Här erbjuds exempelvis flera större friluftsområden, tätortsnära rekreationsområden, leder för vandring, cykel och kanot samt lämpliga platser för såväl kustfiske som insjöfiske. Den långa kusten skapar i sin tur goda förutsättningar för kustnära friluftsliv och båtliv såsom segling, paddling och andra vattenknutna aktiviteter.

KUNGÄLVS KOMMUN

Riksintressen och områden för friluftsliv

I Kungälvs kommun finns fem områden av riksintresse för friluftslivet enligt miljöbalkens 3 kap. 6 § (Figur 24). Dessa utgörs av områdena:

- ✓ Göta älv – delområdet Göta och Nordre älv
- ✓ Göta älv - delområdet Nordre älvs estuarium
- ✓ Södra Bohusläns kust
- ✓ Svartedalen
- ✓ Göteborgs skärgård (del av kommunen).

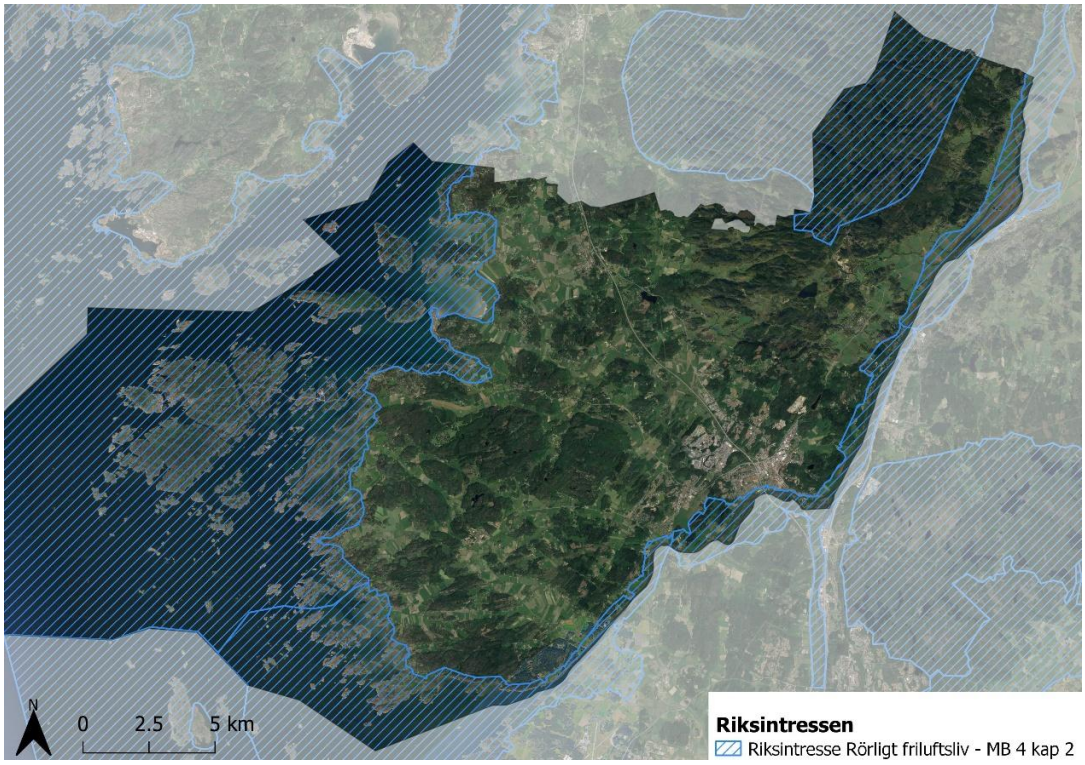

Figur 24. Utpekade riksintressen för rörligt friluftsliv i Kungälvs kommun.

Skyddad natur och tätortsnära natur

Många naturområden med höga naturvärden har också höga värden för friluftslivet. Det gäller såväl områden som är utpekade riksintressen för naturvård som naturreservat och andra skyddade områden (läs mer under avsnitt Riksintressen och skyddade områden för natur Riksintressen och skyddade områden för natur).

Ett viktigt komplement till dessa är den tätortsnära naturen som ofta inte har något lagstadgat skydd. Den tätortsnära naturen är en viktig resurs för människor och av stort värde för vardagsrekreationen. Den tätortsnära naturen ger möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation, vila, rehabilitering och återhämtning i vardagen men också ökad naturförståelse och naturpedagogik.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kungälvs kommun har i sin befintliga översiktsplan pekat ut ett 30-tal så kallade närströvområden. Närströvområden är naturområden lämpade för rekreation i nära anslutning till tätorten. Utöver närströvområden finns även mindre grönytor inom bebyggelseområden som även de har stor betydelse för människors välbefinnande.I figur 25 nedan visas de områden som idag är utpekade som närströvområden i kommunen.

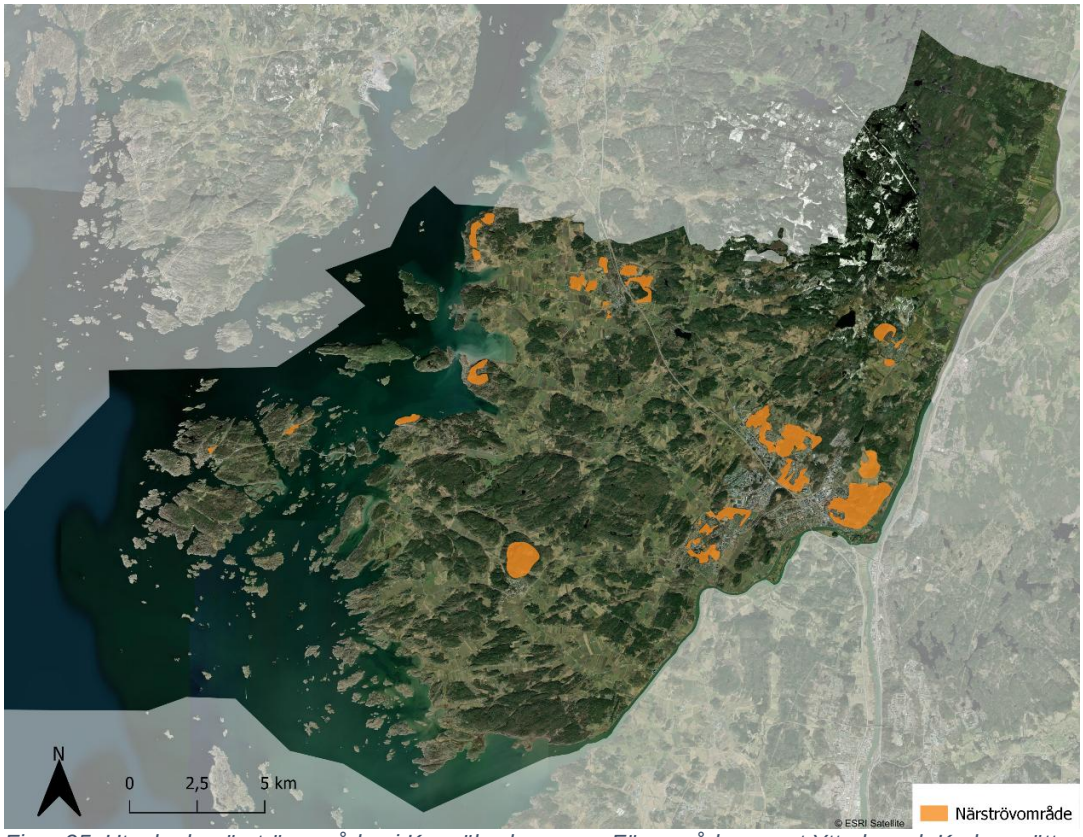

Figur 25. Utpekade närströvområden i Kungälvs kommun. För områdena runt Ytterby och Kode ersätter grönstrukturplanerna för respektive område befintliga närströvområden.

Kartläggning av naturområden för friluftsliv

Med syfte att peka ut områden som är lämpliga för friluftsliv har en kartläggning genomförts enligt Naturvårdsverkets vägledning för kartläggning av naturområden för friluftsliv (Naturvårdsverket, 2022d). Metoden grundar sig på att olika geografiska platser och områden i kommunen klassas till en eller flera av följande områdestyper:

- Bostadsnära lek- och rekreationsområden
- Tätortsnära natur
- Tätortsnära friluftsområde
- Stora friluftsområden med anläggningar
- Stora friluftsområden utan anläggningar
- Långa leder
- Särskilda kvalitetsområden
- Områden anlagda för särskilda brukare
- Jordbruks- och skogslandskap
- Stränder och vattenområden

KUNGÄLVS KOMMUN

Som underlag för karteringen har geografiska data i form av shapefiler från flertalet datakällor använts. Vid kategorisering till olika områdestyper har hänsyn tagits till områdenas storlek, avstånd till tätort och bedömning av förvaltning (se tabell 3). Till exempel har ett tätortsnära naturområde i Enerkullen utanför Kungälvs tätort bildats genom att vara ett mellanstort (1–2 km^2) skogsområde och utpekat närströvområde inom tre kilometer från tätorten. Det här området är väl använt men saknar iordningställda anläggningar för friluftsliv. Figur 26 och 27 visar fördelning av områdestyperna i Kungälvs kommun.

Tabell 3. Redovisning av områdestyper och kriterier för att ett geografiskt avgränsat område ska klassas som den angivna områdestypen.

Områdestyper	Kriterier
Bostadsnära lek- och rekreationsområden	Mindre (< 1 km^2) och inom 300 meter från tätorter
Tätortsnära natur	Mellanstora (1 - 2 km^2) naturområde där större delen är inom 3 km från tätort
Tätortsnära friluftsområde	Större naturområden med anläggningar för friluftsliv 1-3 km^2 högst en kilometer från tätorter
Stora friluftsområden med anläggningar	Områden >10 km^2 med anläggningar
Stora friluftsområden utan anläggningar	Områden >10 km^2 utan anläggningar
Långa leder	Linjära långa leder (fler mil långa)
Särskilda kvalitetsområden	Speciella upplevelsekvaliteter, ofta riksintressen, rik kulturhistoria eller unika naturtyper
Områden anlagda för särskilda brukare	Anläggningar riktade åt en typ av brukare, exempelvis ridanläggning eller golfbana
Jordbruks- och skogslandskap	Mark som inte går in i övriga kategorier
Stränder och vattenområden	Tillgängliga vattenområden och stränder för bad, fiske och paddling

Vill du veta mer?

I **Bilaga 3 – Metodik kartering områdestyper för friluftsliv** finns en mer utförlig beskrivning av samtliga datakällor som använts för kartläggningen, vad de olika områdestyperna innebär samt hur analysen genomförts.

KUNGÄLVS KOMMUN

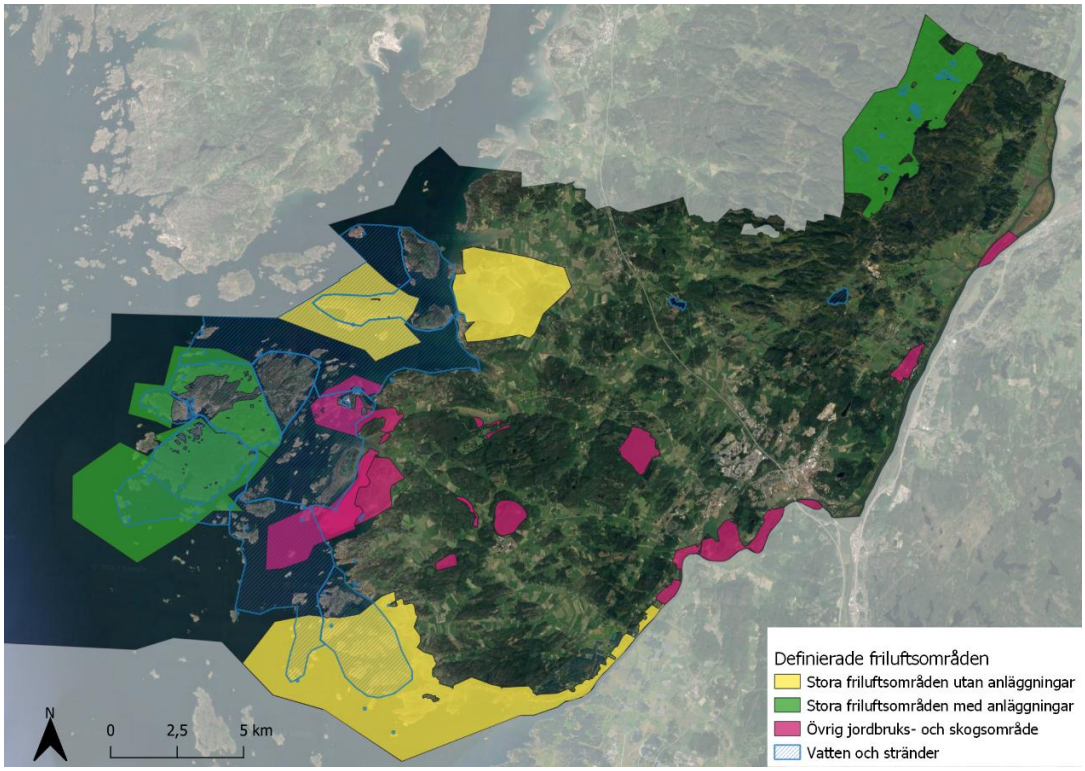

Figur 26. Områdestyper i Kungälvs kommun som utgörs av stora friluftsområden med och utan anläggningar, övrigt jordbruks- och skogsområden samt vatten och stränder.

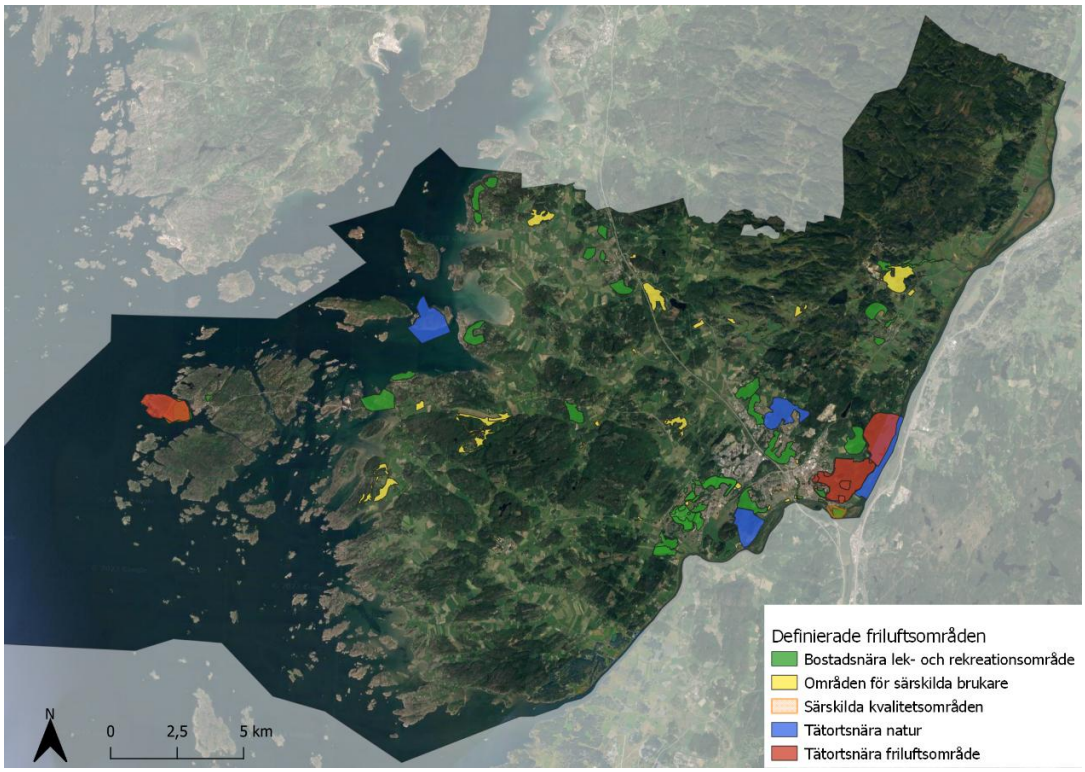

Figur 27. Områdestyper i Kungälvs kommun som utgörs av bostadsnära lek- och rekreationsområden, områden för särskilda brukare, särskilda kvalitetsområden, tätortsnära natur och tätortsnära friluftsområden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Dialog med medborgare, föreningar och skolor

Som underlag till naturvårds- och friluftsplanen har en medborgardialog genomförts som kommunen har bjudit in till. Syftet med dialogen har varit att få ett bättre underlag i arbetet att kartlägga områden som används eller kan användas för friluftsliv.

Allmänhet, skolor och natur- och friluftsföreningar har bjudits in till att använda det digitala planeringsverktyget OpenCites Planner (Figur 28). I verktyget hade deltagarna möjlighet att rita ut geografiskt avgränsade områden som de använder för rekreation och friluftsliv samt svara på ett antal frågor gällande det utpekade områdena. Separata frågor togs fram för de tre olika grupperna inom ramen för det digitala planeringsverktyget. Inbjudan gjordes dels genom information på kommunens hemsida, dels genom riktade mailutskick till skolor, natur- och friluftsföreningar samt genom utskick i lokala facebookgrupper.

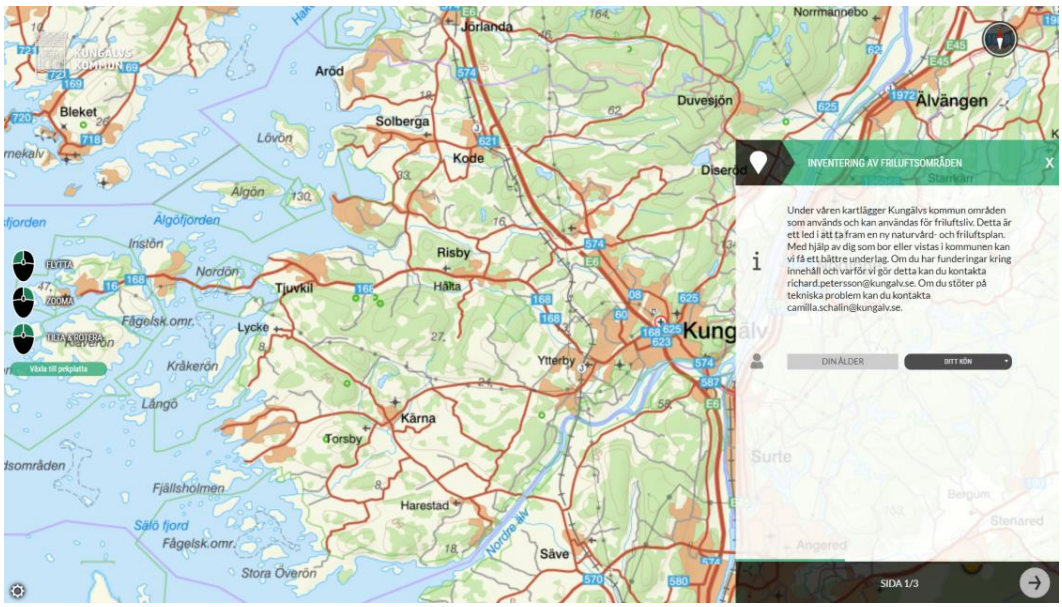

Figur 28. Bild som visar verktyget OpenCities Planner och den vy allmänheten möttes av när de gick in i dialogverktyget.

Totalt inkom 468 svar från allmänheten. Samma individ kan ha svarat flera gånger så antal inkomna svar motsvarar därför inte antalet deltagare i dialogen. I de fall samma individ har svarat flera gånger har vanligtvis en annan plats pekats ut alternativt så har något annat värde pekats ut inom samma område som tidigare ritats ut av deltagaren.

Totalt bidrog även 22 skolor och tio föreningar med information om hur de använder kommunens natur för rekreation och friluftsliv.

Resultatet från dialogen har sammanställts både i kartor och i text. Kartmaterialet som dialogen resulterat i har bearbetats för att kunna presenteras på ett överskådligt sätt. En täthetsanalys har gjorts av allmänhetens svar för att få en bild över vilka områden som är mest frekvent förekommande bland svaren. Skolornas svar i kartor redovisats som punkter. Det går därmed inte att pekat ut i kartorna den exakta avgränsningen av de områden som

KUNGÄLVS KOMMUN

nyttjas för friluftsliv. Däremot ger de en bra uppfattning om lokaliseringen av områden som nyttjas och har ett värde för den allmänhet, föreningar och skolor som deltagit i dialogen.

Mer information om metodik och hur materialet analyserats hittar du i Bilaga 2.

Vad säger dialogen om friluftslivet i Kungälvs kommun?

Det är tydligt att naturen i Kungälvs kommun har ett stort rekreativt värde för de individer, föreningar och skolor som deltagit i dialogen. Den tätortsnära naturen lyfts särskilt fram av den allmänhet och de skolor som svarat, men även till viss del av föreningar. Gällande föreningarna finns det en stor geografisk spridning av de områden som nyttjas, vilket exempelvis kan hänga ihop med de skilda behov som föreningarna har för sin specifika verksamhet och faktorer såsom var deras föreningslokaler finns lokaliserade i kommunen.

Allmänheten

Av de som besvarat enkäten är det många som tagit upp aspekter som rör flertalet av de tio friluftslivmålen. Många av de tillfrågade redovisar betydelse och uppskattning av de områden som de brukar för rekreation och friluftsliv. De faktorer som uppenbart ger värde är den påverkan som vistelse i områdena har på den egna *hälsan*. Många som vistas i natur- och friluftsområden gör det för motion, avkoppling, tystnad och återhämtning.

Något som nämns frekvent berör förutsättningarna för att besöka naturområden. Dels handlar det om tillgång till områdena, alltså att de ligger nära hemmet eller att de kan nås på ett enkelt sätt. Den *bostadsnära naturvistelsen* lyfts extra mycket. De flesta som svarat på enkäten har nära till naturområden vilket beskrivs som något betydelsefullt för respondenten vilket kan tolkas som en förutsättning för vardagsrekreation i områdena. Värdet av tillgång till naturområden med bil och kollektivtrafik lyfts av ett par respondenter.

En annan förutsättning för att vistas i områdena är *tillgängligheten inom området*. Gärna får anläggningar finnas för lek, cykling, löpning, promenader, ridning och till exempel grillning. Ett fåtal respondenter önskar ytterligare anläggningar eller upprustning av befintliga anläggningar inom områdena. Något som lyfts är att information om anläggningarna inom ett område saknas samt att det efterfrågas mer utförlig information om områdena på kommunens hemsida.

Höga naturvärden är något som lockar besökarna till de angivna områdena. Det är tydligt att högkvalitativ natur är viktigt för besökarna. Dels är biologisk mångfald en viktig del av upplevelsen i ett naturområde, dels de ekosystemtjänster som naturen erbjuder så som svamp- och bärplockning och estetiskt värde.

Det är tydligt bland respondenterna att det är viktigt att *barn kan vistas och roa sig i områdena*. Dels att föräldrar enkelt ska kunna ha med sig barn och att barnen ser ett syfte med att vara där, dels att barn själva ska kunna vistas i naturområden nära hemmet och dels att förskolor och skolor har nära tillgång till naturområden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Respondenterna är också måna om sina natur- och strövområden. Det finns en vilja att bevara dessa. Några respondenter nämner exploateringsprojekt som inte är önskvärda på bekostnad av naturområden.

Det finns några områden som är särskilt frekvent nämnda av allmänheten i dialogen, vilka visas i Figur 29. Dessa utgörs av:

- ✓ Dammbergen
- ✓ Långelandsskogen/Bräcke
- ✓ Lunnaskogen
- ✓ Fontin
- ✓ Eklunden
- ✓ Enekullen/Kastellgården
- ✓ Guddehjälm
- ✓ Koön
- ✓ Ingetorpsjö
- ✓ Svartedalen

Därtill har många också pekat ut följande områden:

- ✓ Kärna
- ✓ Tofta
- ✓ Överön

En sammanställning av de värden som lyfts fram av de som svarat på enkäten för dessa specifika områden finns i Bilaga 2.

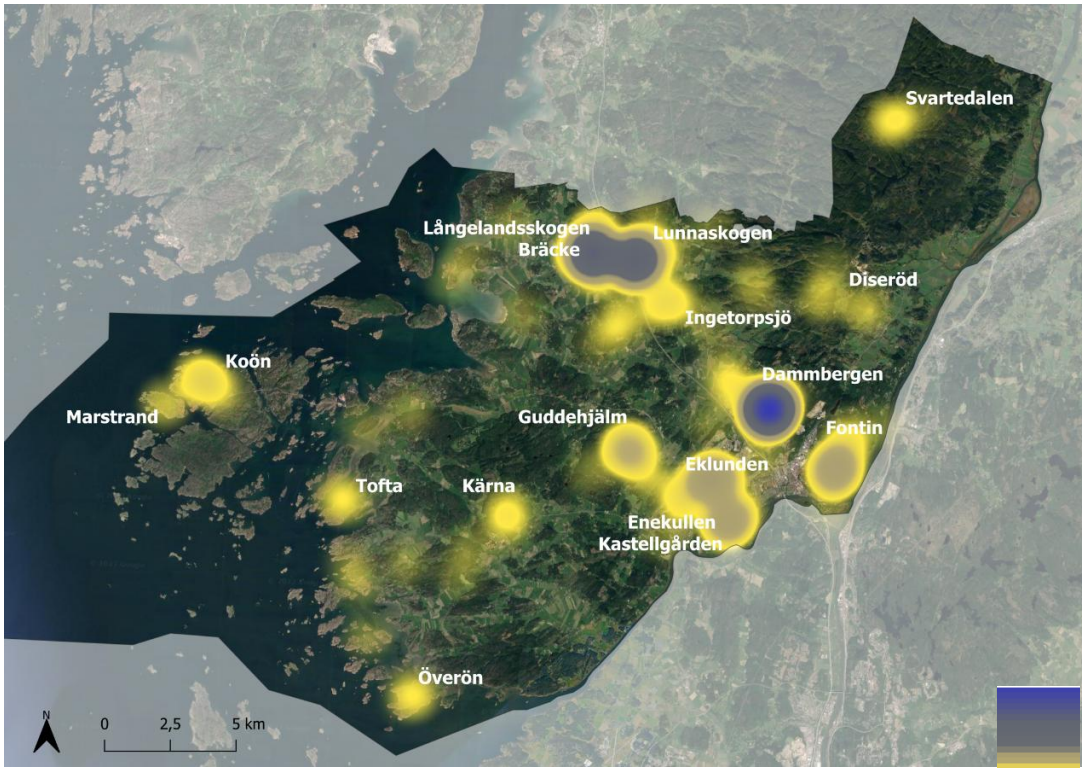

Figur 29. Resultat av täthetsanalysen som gjorts på svaren från allmänheten. Skalan är en stigande skala från gult – blått. Ju mörkare området är desto fler svar har inkommit som pekar ut området som värdefullt.

KUNGÄLVS KOMMUN

Föreningar

Av de totalt 16 svar som inkom från föreningarna finns det en stor geografisk spridning av områden som nyttjas (Figur 30). Något majoriteten av de svarande har gemensamt är att användandet av områden primärt motiveras av att det finns höga naturvärden i miljön, oavsett om det är en scoutverksamhet, kanotklubb eller orienteringsförening.

I svaren framkommer också att platserna är lämpliga för att tillgängligheten är hög i form av parkering, kollektivtrafik, anläggningar som klubbstuga eller terräng lämplig för verksamheten.

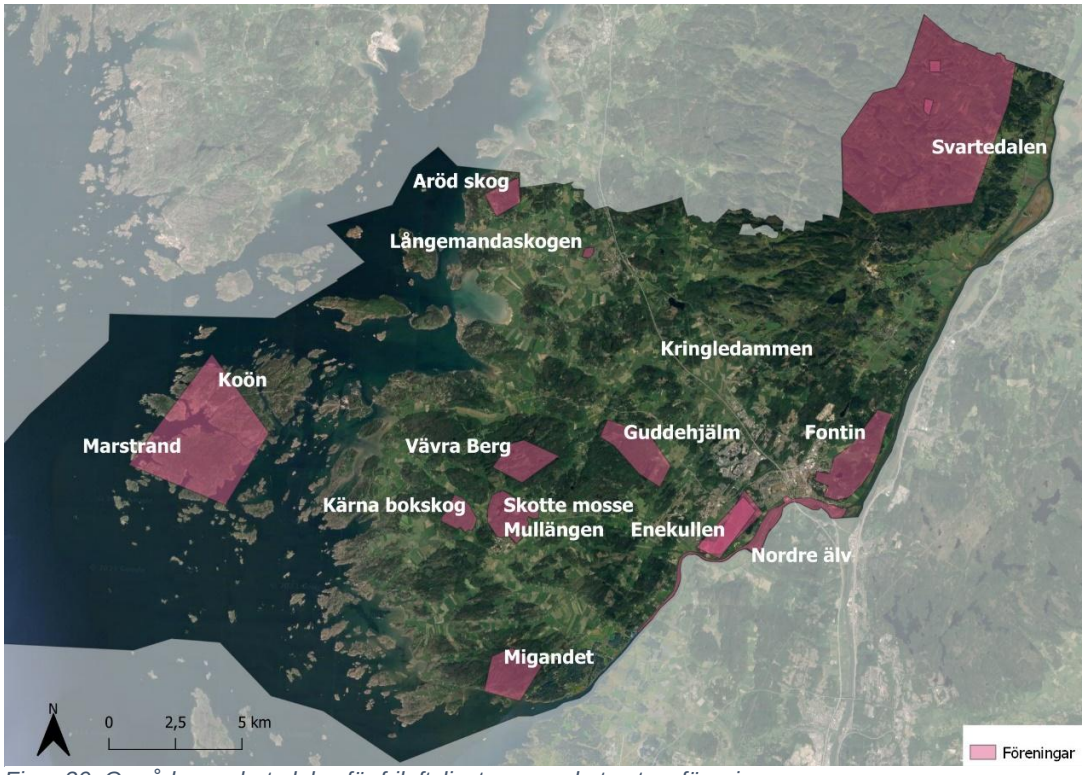

Figur 30. Områden av betydelse för friluftslivet, som pekats ut av föreningar.

Skolor

De flesta av de 22 skolorna som svarat har angett att de har ett naturområde lättillgängligt till skolverksamheten och att naturområdena används flitigt som en del av den pedagogiska verksamheten. I de allra flesta fall används områdena för utflykter för lek och friluftsliv men även en del idrottsaktiviteter förekommer. Ungefär hälften av skolorna nämner att områdena de besöker har särskilda pedagogiska kvalitéer.

Närheten till områdena lyfts av de flesta skolor som viktigt och är för många skolor en förutsättning för att kunna ta med barnen ut i naturen, särskilt när det gäller de yngre barnen.

Många av de områden som skolorna pekar ut (Figur 31) överlappar med de tätortsnära områden som pekats ut av allmänheten.

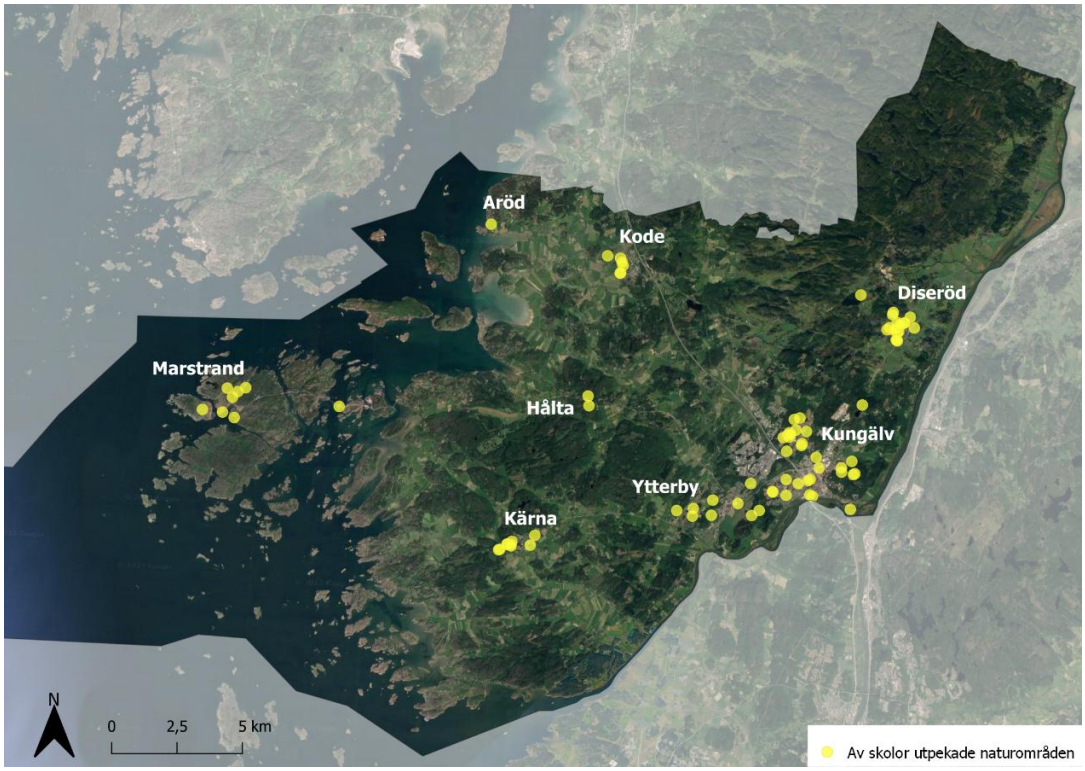

Figur 31. En översikt över de områden som pekats ut av skolor.

Vill du veta mer?

I **Bilaga 2 – Medborgardialog friluftsliv** finns en sammanställning av de svar som lämnats inom ramen för dialogen. De 13 områden som pekats ut av allmänheten beskrivs övergripande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Hänsynsnivåer

För att öka användarbarheten av kunskapsunderlaget i denna natur- och friluftslivsplan inom fysisk planering och i samband med olika tillståndsärenden har naturområdena kategoriserats i olika så kallade hänsynsnivåer. Hänsynsnivåerna syftar på olika grader av hänsyn som bör tas i samband med exploateringar. Ju högre naturvärde ett område har desto större grad av hänsyn bör tas. Nedan följer en beskrivning av hänsynsnivåerna 1–3.

Hänsynsnivå 1

Till denna grupp hör:

- Skyddade områden (naturreservat, områden med landskapsbildskydd, fågel- och sälskyddsområden, områden med strandskydd, områden med naturskyddsavtal samt biotopskyddade områden och objekt).
- Områden med naturvärdesklass 1 och 2 enligt SIS standard för naturvärdesinventering (Svenska Institutet för Standarder 2023) (figur 32).
- Natura 2000-områden.
- Områden som i länsstyrelsens naturtypsinventeringar rörande ädellövskogar, ängs- och hagmarker och våtmarker erhållit “högsta naturvärde” (klass 1).
- Områden som av skogsvårdsstyrelsen klassificerats som nyckelbiotoper eller som sumpskogar enligt klass 1.
- Förekomst av en eller flera ansvarsarter.

Bedömning: Ny exploatering i Hänsynsnivå 1 - områden får ej förekomma med hänsyn till de mycket höga naturvärdena. Exploatering i närheten får ej ske så att natur- eller friluftslivsvärden hotas genom indirekta effekter.

Undantag:

1. Sådana mindre exploateringar som uttryckligen tillåts i reservatsbestämmelser.
2. För områden med strandskydd får länsstyrelsen/kommunen med stöd av miljöbalken 7:18 bevilja dispens om det finns särskilda skäl, men ”endast om det är förenligt med strandskyddets syften”.
3. För ett så kallat generellt biotopskydd, till exempel samtliga stenmurar i odlingslandskapet gäller att exploatering skall undvikas. Möjlighet finns dock att söka dispens hos länsstyrelsen för mindre ingrepp, som kan bli ofrånkomliga vid detaljplanläggning i jordbrukslandskap.
4. För exploatering i områden som klassats högt i naturvårdsinventeringarna ovan får exploatering endast ske om en ny naturvärdesinventering tydligt visar att klassningen ej är befogad.

KUNGÄLVS KOMMUN

Hänsynsnivå 2

Till denna grupp hör:

- Områden med naturvärdesklass 3 enligt SIS standard för naturvärdesinventering (Svenska Institutet för Standarder 2023) (Figur 32).
- Områden som i länsstyrelsens naturtypsinventeringar rörande ädellövskogar, ängs- och hagmarker, lövskogar och våtmarker erhållit värdeklass 2 eller 3.
- Värdekärnor för olika naturtyper enligt Länsstyrelsens handlingsplan för grön infrastruktur (se Länsstyrelsen Västra Götalands län 2019).
- Nationella bevarandeområden för bevarande av odlingslandskapet, s k helhetsmiljöer.
- Områden som av Skogsstyrelsen klassificerats som sumpskogar enligt klass 2 eller 3 eller som områden med höga naturvärden.
- Områden som utgör riksintressen för naturvården eller friluftslivet.
- Artrika vägkanter enligt Trafikverkets klassificering.
- Av kommunen utpekade närströvområden
- Förekomst av ett eller flera ansvarsbiotoper.

Bedömning:
Omfattande exploatering i hänsynsnivå 2-områden får ej förekomma och mindre omfattande exploatering bör ej förekomma med hänsyn till de höga natur- och/eller friluftslivsvärdena. Exploatering i närheten skall ske med hänsyn till naturvårds- och friluftslivsvärdena.

Undantag:
1. För närströvområden kan det i vissa fall bli aktuellt med ändrade gränsdragningar. Dessa skall dock föregås av en särskild studie som motiverar sådana ändringar från naturvårds- och friluftslivssynpunkt.
2. För områden som klassats i naturvårdsinventeringar som nämns ovan kan annan bedömning göras endast om en ny naturvärdesinventering tydligt visar att klassningen ej är befogad. Vid en sådan bedömning skall samråd även ske med den myndighet som ansvarat för inventeringarna.
3. För de ganska stora områden som utgör riksintressen för naturvården och friluftslivet gäller enligt miljöbalken att de skall skyddas mot åtgärder som ”påtagligt kan skada natur- och kulturmiljön”. Under förutsättning att detta villkor klaras kan möjligen en något mer omfattande exploatering än för andra hänsynsnivå 2-områden accepteras för mark med riksintresse belägen intill samlad bebyggelse. (Observera att ett område både kan

vara av riksintresse och dessutom omfattas av olika inventeringar/skydd enligt hänsyns nivå 1 eller 2, då gäller inte detta undantag).

Hänsynsnivå 3

Till denna grupp hör:

- Områden med naturvärdesklass 4 enligt SIS standard för naturvärdesinventering (Svenska Institutet för Standarder 2023) (Figur 32).
- Värdefulla odlingslandskap enligt länsstyrelsens bevarandeprogram.

Bedömning:
Vid all exploatering skall iakttas försiktighet med hänsyn till naturvärdena. Se i övrigt kommunens översiktsplan beträffande riktlinjer för ny byggnation med mera.

KUNGÄLVS KOMMUN

Naturvärdesklasser (1-4) enligt SIS standard för naturvärdesinventeringar beskrivs i Figur 31 (SS 199000:2023).

Tabell 4 – Naturvärdesklasser av naturvärdesbiotoper

Naturvärdesbiotoper		
	Högre naturvärde	
	Högsta naturvärde **Naturvärdesklass 1**	Mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har god överensstämmelse med ett referenstillstånd för naturliga ekosystem. Innehåller mycket goda livsmiljöer för naturvårdsarter och nästan alltid med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högsta naturvärde är särskilt viktiga värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
	Högt naturvärde **Naturvärdesklass 2**	Stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har väsentliga kvaliteter, typiska för naturliga ekosystem. Innehåller goda livsmiljöer för naturvårdsarter, ofta med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högt naturvärde är värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
	Påtagligt naturvärde **Naturvärdesklass 3**	Påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har typiska kvaliteter för naturliga ekosystem men som kan vara delvis påverkade eller saknar längre kontinuitet och därför inte uppfyller kriterier för naturvärdesklass 1 eller 2. Innehåller oftast livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till en nationell och regional grön infrastruktur för biologisk mångfald. Den totala arealen av dessa områden har särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha stor särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.
	Visst naturvärde	
	Visst naturvärde **Naturvärdesklass 4**	Viss särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper med vissa kvaliteter av betydelse för biologisk mångfald. Kan innehålla livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till grön infrastruktur för biologisk mångfald åtminstone på lokal nivå. Den totala arealen av dessa områden har viss särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.

Figur 32. Naturvärdesklasser för naturvärdesbiotoper och deras betydelser efter svensk standard för naturvärdesbedömning, SS 199000:2023.

KUNGÄLVS KOMMUN

Referenser

Boverket (2015). Gör plats för barn och unga – En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.

Delegationen för hållbara städer (2011). Femton hinder för hållbar stadsutveckling.

Emmelin Lars, Fredman Peter, Lisberg Jensen Ebba, Sandell Klas (2010). Planera för friluftsliv – natur, samhälle, upplevelser. Carlssons.

Folkhälsomyndigheten (2022a). Friluftsliv för bättre folkhälsa. Tillgänglig: https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/friluftsliv/friluftsliv-for-battre-folkhalsa/

Folkhälsomyndigheten (2022b). Nationella mål och målområden. Tillgänglig: https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden/

Fredman Peter, Stenseke Marie, Sandell Klas (2014). Friluftsliv i förändring – studier från svenska upplevelselandskap. Carlssons.

Globala målen (2022). Tillgänglig: https://www.globalamalen.se/

Göteborgsregionen (2008). Strukturbild för Göteborgsregionen. Tillgänglig: https://goteborgsregionen.se/styrande-dokument/2008-01-01-strukturbild-for-goteborgsregionen

Jordbruksverket (2022). Databasen TUVA, ängs- och betesmarksinventering. https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-stod/tuva

Lundvall Suzanne (2011). Lärande i friluftsliv – Perspektiv och ämnesdidaktiska exempel. Gymnastik- och idrottshögskolan, Stockholm.

Länsstyrelsen Västra Götalands län (2019). WebbGIS för grön infrastruktur. Underlag kopplat till Regional handlingsplan för grön infrastruktur Västra Götalands län. https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=7ec425abc6af4398b86cdd9d0df40153

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2005). Naturreservatet Nordre älvs estuarium.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2021a). Handlingsplan klimatanpassning 2021–2024

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2021b). Regional handlingsplan för friluftslivet – Västra Götaland

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2022a). Västra Götaland i ett förändrat klimat. Tillgänglig: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/storymaps/collections/145aadd35973469bbef307f6cfa7951d

KUNGÄLVS KOMMUN

Miljödepartementet (2010). Framtidens friluftsliv (Regeringens proposition 2009/10:238). Stockholm: Regeringskansliet.

Mårtensson Fredrika, Lisberg Jensen Ebba, Söderström Margareta, Öhman Johan (2011). Den nyttiga utevistelsen? Forskningsperspektiv på naturkontaktens betydelse för barns hälsa och miljöengagemang. Naturvårdsverkets rapport 6407.

Naturvårdsverket (2009). Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar. Nationell slutrapport för våtmarksinventeringen (VMI) i Sverige. Rapport 5925. Januari 2009.

Naturvårdsverket (2015). Friluftsliv för alla. Naturvårdsverkets rapport 6700.

Naturvårdsverket (2017). Tätortsnära natur och friluftsliv. Redovisning av regeringsuppdrag.

Naturvårdsverket (2018). Nationella marktäckedata 2018; basskikt. Nationella marktäckedata 2018; basskikt - MetadataKatalogen (naturvardsverket.se)

Naturvårdsverket (2022). Grönplanera! En vägledning om att ta fram en grönplan. Rapport 7025.

Naturvårdsverket (2022a). *Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan.* https://www.naturvardsverket.se/495ffe/contentassets/27d6a2ce95514db8b1b0d9e72e9fdf34/textdokument_vardagsnara-natur.pdf

Naturvårdsverket (2022b). Skyddad natur. https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/

Naturvårdsverket (2022c). Friluftslivet värden. Tillgänglig: https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/friluftslivets-varden/

Naturvårdsverket (2022d). Vägledning. Kartlägga naturområden för friluftsliv. https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/friluftsliv/kartlagga-naturomraden-for-friluftsliv/

Naturvårdsverket (2023a). Den biologiska mångfalden utarmas – globalt och i Sverige https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/sveriges-miljomal/fordjupad-utvardering-av-sveriges-miljomal-2023/den-biologiska-mangfalden-utarmas--globalt-och-i-sverige/

Naturvårdsverket (2023b). Läget för biologisk mångfald i Sverige. https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/biologisk-mangfald/laget-for-biologisk-mangfald-i-sverige/

Norconsult (2020). Grönstrukturplan FÖP Ytterby. Kungälvs kommun 20200408.

Olsson Olof (2014). Out of the wild – Studies on the forest as a recretional resource for urban residents. Institutionen för geografi och ekonomisk historia, Umeå Universitet.

Regeringen (2012). Mål för friluftspolitiken. https://www.regeringen.se/49bba5/contentassets/66ec772d0bd14d08b78289390f6b1275/mal-for-friluftslivspolitiken-skr-20121351

KUNGÄLVS KOMMUN

RUS (2024). Västra Götalands län. https://www.rus.se/regional-arlig-uppfoljning/vastra-gotalands-lan/

Sandberg Mattias (2012). ”De är inte ute så mycket” – Den bostadsnära naturkontaktens betydelse och utrymme i storstadsbarns vardagsliv. Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet.

Skogsstyrelsen (2022). Skogens pärlor. Version 3.4. https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/

Svenska Institutet för Standarder (2023). Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Krav och vägledning. SS 199000:2023.

Sveriges miljömål (2022). https://www.sverigesmiljomal.se/

ten Brink P., Mutafoglu K., Schweitzer J.-P., Kettunen M., Twigger-Ross C., Kuipers Y., Emonts M., Tyrväinen L., Hujala T., Ojala A. (2016). The Health and Social Benefits of Nature and Biodiversity Protection – Executive summary. A report for the European Commission (ENV.B.3/ETU/2014/0039), Institute for European Environmental Policy, London / Brussels.

Trafikverket (2022). Miljöwebb Landskap. Miljöföreteelse: Alléer och Artrika vägkanter, hämtat från Lastkajen – Sveriges väg.

VISS – Vatteninformationssystem Sverige (2022). Vattenkartan. https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399

WHITE arkitekter (2022). Grönstrukturplan Kode. Kungälvs kommun. 2022-06-03.

§ 83/2025

Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan (Dnr KS2025/0331)

Sammanfattning

Kungälv har sedan 2005 en antagen naturvårds- och friluftsplan. I samband med aktualitetsprövningen av Översiktsplanen (ÖP2010) 2016 beslutades att ett tematiskt tillägg (TÖP) skulle tas fram avseende natur-och friluftsliv. När uppstart av detta arbete dröjde så bedömdes att arbetet inte skulle vara en TÖP utan en fristående plan som även blir ett planeringsunderlag för arbetet med en ny översiktsplan. Bedömningen har gjorts att naturvårds- och friluftslivsplanen behöver uppdateras och anpassas till dagens förutsättningar avseende nya nationella och regionala mål och strategier, pågående och planerad markanvändning, samt hur natur och friluftsliv ska främjas inom kommunen.

Planen pekar ut mål, strategier och åtgärder för att stärka och utveckla natur- och friluftslivet i Kungälvs kommun. Målen och strategierna ska bidra till kommunens arbete med att nå de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljö- och friluftsmålen.

Naturvårds- och friluftslivsplanen är uppdelad i del 1 och 2. Del 1 utgör ett ramverk för hur värden kopplade till natur och friluftsliv ska hanteras samt en början på den kunskapsplattform som kan användas av Kungälvs kommun och andra aktörer i kommunen vid fysisk planering och förvaltning av kommunens grönstruktur. Del 2 innehåller en åtgärdsplan som Kungälvs kommun åtar sig att arbeta med i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftsplanen.

Vidare finns 5 bilagor kopplade till naturvårds- och friluftslivsplanen. Bilaga 1–3 har tagits fram inom arbetet med den nya Naturvårds- och friluftslivsplanen medan bilaga 4 och 5 redan är beslutade dokument. Bilaga 4 och 5 som behandlar närströvområden inom kommunen kommer alltså inte att behöva aktualiseras på nytt. Det har även tagits fram en interaktiv friluftskarta inom projektet.

Förslag till beslut:
Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan
Bilaga Bilaga 4 - Närströvområden i Kungälv-Ytterby
Bilaga Bilaga 5 - Närströvområden i Kärna, Kode och
Bilaga Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 2 Åtgärdsplan
Bilaga Bilaga 1 - Ansvarsarter och ansvarsbiotoper
Bilaga Bilaga 2 - Medborgardialog friluftsliv
Bilaga Bilaga 3 - Metodik kartering områdestyper friluftsliv
Bilaga Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 1 - Natur och friluftsliv i Kungälvs kommun

Yrkande

Jonas Andersson (S): Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta med en revidering av del 2 där punkterna 1.7 och 4.1 tas bort.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att Utskottet för samhälle och utveckling beslutar att anta Jonas Anderssons (S) yrkande.

Omröstning begärs inte.

Förslag till Kommunstyrelsen

Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta med en revidering av del 2 där punkterna 1.7 och 4.1 tas bort.

Expedieras till: Jesper.hassellov@kungalv.se

För kännedom till: Mirsad.Radoncic@kungalv.se; monica.carhultkarlsson@kungalv.se

Sammanträdesprotokoll

§ 83/2025

Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan (Dnr KS2025/0331)

Sammanfattning

Kungälv har sedan 2005 en antagen naturvårds- och friluftsplan. I samband med aktualitetsprövningen av Översiktsplanen (ÖP2010) 2016 beslutades att ett tematiskt tillägg (TÖP) skulle tas fram avseende natur-och friluftsliv. När uppstart av detta arbete dröjde så bedömdes att arbetet inte skulle vara en TÖP utan en fristående plan som även blir ett planeringsunderlag för arbetet med en ny översiktsplan. Bedömningen har gjorts att naturvårds- och friluftslivsplanen behöver uppdateras och anpassas till dagens förutsättningar avseende nya nationella och regionala mål och strategier, pågående och planerad markanvändning, samt hur natur och friluftsliv ska främjas inom kommunen.

Planen pekar ut mål, strategier och åtgärder för att stärka och utveckla natur- och friluftslivet i Kungälvs kommun. Målen och strategierna ska bidra till kommunens arbete med att nå de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) och de nationella miljö- och friluftsmålen.

Naturvårds- och friluftslivsplanen är uppdelad i del 1 och 2. Del 1 utgör ett ramverk för hur värden kopplade till natur och friluftsliv ska hanteras samt en början på den kunskapsplattform som kan användas av Kungälvs kommun och andra aktörer i kommunen vid fysisk planering och förvaltning av kommunens grönstruktur. Del 2 innehåller en åtgärdsplan som Kungälvs kommun åtar sig att arbeta med i syfte att uppfylla de globala, nationella och regionala miljömålen och de övergripande målen i Naturvårds- och friluftsplanen.

Vidare finns 5 bilagor kopplade till naturvårds- och friluftslivsplanen. Bilaga 1–3 har tagits fram inom arbetet med den nya Naturvårds- och friluftslivsplanen medan bilaga 4 och 5 redan är beslutade dokument. Bilaga 4 och 5 som behandlar närströvområden inom kommunen kommer alltså inte att behöva aktualiseras på nytt. Det har även tagits fram en interaktiv friluftskarta inom projektet.

Förslag till beslut:
Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Antagandebeslut - Naturvårds- och friluftslivsplan
Bilaga Bilaga 4 - Närströvområden i Kungälv-Ytterby
Bilaga Bilaga 5 - Närströvområden i Kärna, Kode och
Bilaga Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 2 Åtgärdsplan
Bilaga Bilaga 1 - Ansvarsarter och ansvarsbiotoper
Bilaga Bilaga 2 - Medborgardialog friluftsliv
Bilaga Bilaga 3 - Metodik kartering områdestyper friluftsliv
Bilaga Naturvårds- och friluftslivsplan. Del 1 - Natur och friluftsliv i Kungälvs kommun

Yrkande

Jonas Andersson (S): Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta med en revidering av del 2 där punkterna 1.7 och 4.1 tas bort.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att Utskottet för samhälle och utveckling beslutar att anta Jonas Anderssons (S) yrkande.

Omröstning begärs inte.

Förslag till Kommunstyrelsen

Kungälvs kommun beslutar att anta den framtagna Naturvårds- och friluftslivsplanen med tillhörande bilagor 1 – 3 samt friluftskarta med en revidering av del 2 där punkterna 1.7 och 4.1 tas bort.

Expedieras till: Jesper.hassellov@kungalv.se

För kännedom till: Mirsad.Radoncic@kungalv.se; monica.carhultkarlsson@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Sophie Idermark Hansson

2025-05-07

Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor (Dnr KS2025/0424-2)

Sammanfattning

Skollagen anger att elever i grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola under vissa förutsättningar har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och skolan. Kommunens riktlinjer för skolskjuts ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. För elever i gymnasieskolan regleras kommuners skyldigheter i ”lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor”. Borttappade eller skadade busskort kan ersättas av kommunen mot en avgift. Avgiften behöver ses över regelbundet med anledning av den handläggningstid och kostnad denna hantering medför. Den nuvarande avgiften täcker endast de kostnader som Västtrafik fakturerar för sin hantering och inte någon del av kommunens egna kostnader.

Föreslagen höjning av avgiften från 100 kr per kort till 200 kr per kort ökar kostnadstäckning för kommunen, men ger inte full täckning av självkostnaden vilket inte heller är avsikten.

Juridisk bedömning

Enligt Justitieombudsmannen 2008/09.
Avseende kommunens rätt att ta ut avgifter så ges det stöd i 3 kap. 13 § kommunallagen.
Utifrån beräkningar av genomsnittlig självkostnad följer kommunen således kommunallagen när det gäller beslut om att ta ut en administrativ avgift som täcker den självkostnad som uppstår i samband med beställning av ett ersättningskort. Elever som är berättigade till skolskjuts är en tydligt avgränsad grupp kommunmedborgare som ligger inom nämndens ansvarsområde.

Genom att, kommunen har gett elever ett busskort, har skyldigheten enligt 4 kap. 7 § skollagen att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts fullgjorts.

Förvaltningens bedömning

Elever i grundskolan som är berättigade till skolskjuts samt elever som enligt lagen om elevresor är berättigade till ett busskort, erhåller ett sådant från kommunen. Busskorten köps in från Västtrafik och kostnaden varierar beroende på vilken zon eleven reser inom. För zon B, som omfattar Kungälv, uppgår kostnaden för ett busskort till 4 806 kronor.

Under läsåret 2023/2024 rapporterades 676 borttappade busskort. Största andelen av dem som tappar bort sina kort är högstadie- och gymnasielever. För att ersätta ett borttappat kort fakturerar Västtrafik 50 kronor för ett nytt kort och 60 kronor för ett tillfälligt kort, som eleven kan använda under väntetiden för det nya kortet. Portokostnaden uppgår till 24 kronor per kort. Totalt betalar kommunen i dagsläget 134 kr/ borttappat kort. Detta innebär att dagens avgift på 100 kr inte heller täcker denna kostnad fullt ut.

För varje borttappat kort har kommunen också egna kostnader i form av handläggningstid m.m. En fullständig självkostnadsberäkning skulle utöver kostnader för arbetskraft innehålla kostnader för lokaler, kapitalkostnader m.fl. övergripande kostnader.

För att säkerställa att avgiften som tas ut inte överskrider självkostnaden har förvaltningen gjort en beräkning av kostnaden för kommunens handläggningstid, samtliga kommunens kostnader i enlighet med självkostnadsberäkning ingår alltså inte i denna kalkyl.

Varje borttappat kort tar ca 30 minuter att hantera och genomsnittliga handläggningskostnaden uppgår då till ca 133 kr per kort. Denna kostnad samt de kostnader som Västtrafik fakturerar uppgår till 267 kr/kort. Detta är inte kommunens självkostnad, som är högre då den inkluderar poster som lokaler och kapitalkostnader m.m.

Kostnad per ersättningskort	
Genomsnitt lön handläggning	30 000,00
Personalomkostnadspålägg	41,9%
Genomsnitt kostnad arbetskraft	42 570,00
Timkostnad	266
Handläggningstid/kort	30 min
Handläggningskostnad per kort	133
Kostnad ersätta kort Västtrafik	50,00
Kostnad tillfälligt kort Västtrafik	60,00
Porto per kort Västtrafik	24,00
Kostnad inklusive genomsnitt handläggningstid per borttappat kort kr	267

Grad kostnadstäckning	
Kostnad Västtrafik + handläggningstid	267
Avgift 100 kr/kort	37%
Avgift 200 kr/kort	75%
Jämförelse läsår 2023/2024	
Antal borttappade kort läsåret 2023/2024	675
Kostnad Västtrafik + handläggningstid 267 x 675 kr	180 246
Avgift 100 kr/kort	67 500
Annan finansiering	112 746
Ersättning 200 kr/kort	135 000
Annan finansiering	45 246

Kungälvs kommun tar för närvarande ut en avgift om 100 kronor för borttappade busskort. Detta medför att kommunen för närvarande har en täckning av kostnaden för handläggningstid samt fakturering från Västtrafik på ca 37%.

För att öka kostnadstäckningen föreslås en höjning av avgiften till 200 kronor för borttappade kort, En höjning syftar också till att i högre grad medvetandegöra elever och vårdnadshavare att busskorten är en värdehandling.

Det finns kommuner som har olika avgifter för grund- respektive gymnasieelever. Förvaltningen gör bedömningen att det skulle öka den administrativa hanteringen och därmed självkostnaden för kommunen och föreslår därför endast en avgift.

Exempel på avgifter för borttappade busskort:

- Göteborg: 150 kronor för grundskoleelever och 200 kronor för gymnasieelever
- Lerum: 200 kronor
- Härryda: 200 kronor
- Mölndal: 200 kronor
- Tjörn: 150 kronor
- Ale: 212 kronor för elever i årskurs 4-9
- Stenungsund: 200 kronor för gymnasieelever

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet har koppling till kommunfullmäktiges strategiska mål att ge goda förutsättningar för livslångt lärande samt att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen. Det

sistnämnda genom att ha tydliga riktlinjer som beskriver kommunens skyldigheter gentemot medborgarna.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har koppling till det fjärde målet i Agenda 2030: god utbildning för alla.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har koppling till riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun (dnr KS2023/1443)

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Eftersom eleven redan har erhållit ett busskort, görs bedömningen att en höjning av avgiften för borttappade kort inte påverkar elevens rätt till kostnadsfri skolskjuts. Utifrån ett barnperspektiv gör förvaltningen bedömningen att även om avgiften höjs så ska barn berättigade till skolskjuts fortsatt kunna erhålla kostnadsfri skolskjuts då kommunen har möjlighet att i vissa undantagsfall täcka kostnaderna för borttappade kort för familjer som har svårt att betala avgiften.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Revideringen har ingen påverkan

Ekonomisk bedömning

En höjning av avgiften från 100 kr/kort till 200 kr/kort skulle öka täckningsgraden av kommunens kostnader för hanteringen men avgiften på 200 kr/kort täcker inte självkostnaden.

Förslag till beslut

- Avgiften för borttappat eller skadat skolkort är från och med 2025-07-01 200 kr per kort.
- I Riktlinjer för skolskjuts och elevresor ändras den befintliga texten gällande borttappade skolkort

  Från

  Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en administrativ avgift som motsvarar omkostnaden för det som Västtrafik fakturerar kommunen. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

  Till

  Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en avgift som högst motsvarar kommunens självkostnad för hanteringen inklusive de kostnader som Västtrafik fakturerar kommunen. Avgiften fastställs av kommunstyrelsen i särskilt beslut och information om gällande avgift finns på kommunens hemsida. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

- I samband med denna revidering av dokumentet ersätts benämningarna grundsärskola och gymnasiesärskola med anpassad grundskola respektive anpassad gymnasieskola.

- Reviderade Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun ersätter tidigare Riktlinjer för skolskjuts och elevresor (KS 2023/1443) och gäller från och med 2025-07-01.

Anna Hedlin
Enhetschef Förvaltning och Utredning

Tomas Gustavsson
Verksamhetschef Kommuncenter

Monica Carhult Karlsson
Sektorchef Bildning och Lärande

Expedieras till:
Sophie Idermark Hansson

För kännedom till:
Johanna Woldegabr

Sammanträdesprotokoll

§ 274/2025

Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor (Dnr KS2025/0424)

Sammanfattning

Skollagen anger att elever i grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola har under vissa förutsättningar rätt till kostnadsfri skolskjuts från hemmet till skolan. Kommunens skolskjutsregler ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. För elever i gymnasieskolan regleras kommuners skyldigheter i ”lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor”. I reviderade riktlinjer föreslås ett tillägg i nuvarande riktlinjer. Tillägget gäller en höjning av kostnaden för borttappat busskort från 100 kr till 200kr.

Förslag till beslut är att Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun antas och ersätter tidigare riktlinjer (dnr KS2023/ 1443).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Ändringar i färg
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Renskrivet

Förslag till beslut i kommunstyrelsen

Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun antas och ersätter tidigare riktlinjer (dnr KS2023/1443).

Expedieras till: Sophie Idermark Hansson

För kännedom till: Johanna Woldegabr

KUNGÄLVS KOMMUN

Skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun

Riktlinje

Diarie-/dokumentnummer:	KS2023/1442 KS2025/0424
Beslut:	<Datum-…Instans §…/År>
Beredande politiskt organ:	Sociala myndighetsnämnden
Ersätter tidigare beslut	KS2019/1562 KS2023/1443
Giltighetstid:	2027-12-31
Dokumentansvarig:	Skolskjutssamordnare
Senast uppdaterad av:	Sophie Idermark Hansson

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehållsförteckning

1. Inledning 3
2. Relation till andra styrdokument 3
3. Syfte 3
4. Mål och viljeinriktning 3
5. Skolskjuts i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola 3
5.1 Rätt till skolskjuts i förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola 3
5.2 Övriga tillämpningar 5
6. Elever i gymnasieskolan 6
7. Levandegöra 7
8. Uppföljning 7

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Inledning

Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun utgör tillämpningsföreskrifter till gällande författningsbestämmelser om skolskjuts. Vid bedömning och beslut i skolskjutsärenden ska skollagen och den tolkning som utvecklats i förvaltningsdomstolar ligga till grund. Kommunens skolskjutsregler ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. Om riktlinjerna i något avseende strider mot författningsbestämmelser eller mot fastställd tolkning av skolskjutsbestämmelserna skall riktlinjerna inte tillämpas i dessa delar.

2. Relation till andra styrdokument

Med författningsbestämmelser gällande skolskjuts avses skollagen (2010:800), förordningen (1970:340) om skolskjutsning samt Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter om skolskjutsning (TSVFS 1988:17).

Vad gäller elevresor i gymnasieskolan är de gällande författningsbestämmelserna lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor samt förordning (1991:1120) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

3. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att förtydliga på vilka grunder beslut om att bevilja eller avslå ansökningar om skolskjuts och elevresebidrag tas.

4. Mål och viljeinriktning

Målsättningen med riktlinjerna är att skapa förutsättning och styrning för att uppfylla lagar och krav samt säkerställa en likvärdig process.

5. Skolskjuts i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola

Definitioner

Med *hemmet* menas elevens folkbokföringsadress eller annan boendeadress vid växelvis boende.

Med *färdväg* menas den kortaste användbara väg som eleven kan gå eller cykla från hemmet till skolan.

Med *anvisad skola* menas den skola i vilken eleven skulle gå om kommunen placerat eleven.

5.1 Rätt till skolskjuts i förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola

I Kungälvs kommun har elev i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola rätt till skolskjuts i enlighet med gällande författningsbestämmelser och dessa riktlinjer.

KUNGÄLVS KOMMUN

Rätten gäller för elever som är folkbokförda i Kungälvs kommun. För varje elev som ansöker om skolskjuts ska en individuell prövning göras utifrån fyra kriterier:

1. Färdvägens längd
2. Trafikförhållanden
3. Funktionsnedsättning
4. Annan särskild omständighet

Färdvägens längd
Elev har rätt till skolskjuts om färdvägens längd mellan hemmet och skolan överstiger:

- 2 km för elev i förskoleklass - årskurs 3
- 3 km för elev i årskurserna 4-6
- 4 km för elev i årskurserna 7-9

Avståndet mellan hemmet och busshållplats/uppsamlingsplats ska inte överstiga avståndsgränserna för färdvägens längd mellan hemmet och skolan.

Trafikförhållanden
Oavsett avståndsreglerna kan skolskjuts beviljas till följd av bedömning av trafikförhållandena. Bedömningen görs av kommunens handläggare. Om elevens beviljas skolskjuts på grund av trafikförhållanden och dessa förändras under läsåret, exempelvis genom att en gång- och cykelväg anläggs, kan eleven förlora rätten till skolskjuts och få sitt busskort återkallat.

Funktionsnedsättning
Vid funktionsnedsättning ska en bedömning göras av hur funktionshindret påverkar elevens möjligheter att ta sig till skolan. Till stöd för denna bedömning kan ett underlag begäras av skolskjutssamordnare från elevens vårdnadshavare, till exempel ett medicinskt utlåtande från läkare. Det är skolskjutssamordnare som avgör om underlag behöver begäras in. Om funktionsnedsättningen är väl känd kan det vara exempel på en situation då underlag inte behövs.

Tillfällig funktionsnedsättning
Kommunen har tecknat en olycksfallsförsäkring för elever, barn, ungdomar och andra grupper inom Kungälvs kommuns verksamhetsområde. Försäkringen gäller under skoltid, fritid samt ferier. Elev som skadar sig kan via försäkringsbolaget få taxi till och från skolan om skadan medför att eleven inte på egen hand kan ta sig till skolan. Föräldrarna tar själva kontakt med försäkringsbolaget.

Vid planerad operation som medför att eleven inte kan ta sig till skolan på egen hand, alternativt är i behov av annan form av skolskjuts under rehabiliteringsperioden än den redan beslutade, ska förälder vända sig till försäkringsbolaget i första hand. Om operationen avser att åtgärda något som inte täcks av försäkring ska ansökan med bifogat läkarintyg om skolskjuts för den aktuella perioden inkomma till skolskjutssamordnare.

Annan särskild omständighet
Skollagen innehåller även en skyldighet för kommunen att anordna skolskjuts för elever på grund av ”annan särskild omständighet”. Syftet med denna punkt är att fånga upp situationer där det framstår som nödvändigt eller motiverat att bevilja skolskjuts trots att skolskjuts inte kan beviljas på grund av färdvägens längd, trafikförhållandena eller funktionsnedsättning hos elev. Bedömningen görs utifrån de förutsättningar som är aktuella i det enskilda ärendet.

Val av annan förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola
Om en elev väljer en annan skola än den anvisade skolan kvarstår inte rätten till skolskjuts. Det gäller såväl om eleven väljer en annan kommunal skola inom och utanför Kungälvs kommun samt fristående skola inom Kungälvs kommun. Kommunen ska dock även i dessa fall anordna skolskjuts om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter. Bedömningen för om resan till den valda skolan innebär ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen ska göras utifrån

KUNGÄLVS KOMMUN

vilken skyldighet kommunen hade haft ifall eleven valt att gå i den skola som kommunen hade placerat eleven. Ekonomiska svårigheter definieras som merkostnad för kommunen.

Val av annan anpassad gymnasieskola
Elev som är folkbokförd i Kungälvs kommun och valt en anpassad gymnasieskola som omfattas av samverkansavtalet i Göteborgsregionens Kommunalförbund (GR) har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och skolan om sådan behövs med hänsyn till ovanstående kriterier.

Växelvis boende
I vissa fall vid gemensam vårdnad anses eleven ha två bostadsadresser, växelvis boende. Bedömning av elevens rätt till skolskjuts ska göras med utgångspunkt i elevens båda bostadsadresser. Förutsättningarna för växelvis boende är att båda bostadsadresserna är belägna inom Kungälvs kommun och boendet bygger på ett fast och varaktigt arrangemang och är likvärdigt fördelat på de båda adresserna, till exempel boende varannan vecka på respektive adress.

Väntetid och restid
Hänsyn till väntetid ska bedömas i varje enskilt fall med utgångspunkt bland annat i elevens färdväg och ålder.

Det här är inte skolskjuts
Del av resa beviljas inte, exempelvis genom busskort till kommungränsen.

Skolskjuts mellan hemmet och fritidshemsverksamhet beviljas inte. Om eleven har fritidsverksamhet vissa dagar i veckan, och därmed är behov av skolskjuts övriga dagar, måste vårdnadshavare uppvisa schema tillsammans med ansökan för att kunna beviljas skolskjuts.

Andra ”skolresor”
Resor till skolans verksamheter under skoldagen är inte skolskjuts i skollagens mening[1]. Det gäller till exempel förflyttningar till idrottshall/simbad, lokaler för hemkunskap, moderna språk och modersmålsundervisning inom schemalagd undervisning. Dessa resor anordnas dock, enligt principen om kostnadsfri skolgång, på samma sätt som skolskjutsar genom främst reguljär linjetrafik.

5.2 Övriga tillämpningar

Ansvar
Föräldrarna ansvarar för att barnen kommer till och från busshållplatsen eller mötesplatsen för skolskjutsen. Det är också föräldrarnas ansvar att lära barnen åka med kollektivtrafik.

Busschaufförен eller taxichaufförен ansvarar för att barnen transporteras till och från skolan på ett säkert sätt.

Skolan ansvarar för eleverna under hela skoldagen och ser till att de yngre eleverna kommer i tid till taxin eller bussen efter skolan.

Beslut gällande skolskjuts och hållplatser
Beslut gällande skolskjuts fattas på delegation från sociala myndighetsnämnden. Se sociala myndighetsnämndens delegeringsordning. Beslut som skolskjuts gäller för ett läsår. Beslut om skolskjuts eller resor till och från skolan kan alltid överklagas enligt antingen laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär. Vid varje beslut som skickas ut medföljer besvärshänvisning. Skollagen 28 kap. reglerar vad som går att överklaga genom förvaltningsbesvär. Beslut om skolskjutsarnas färdväg och de platser där av- eller påstigning sker fattas på delegation från kommunstyrelsen. Se kommunstyrelsens delegeringsordning. Beslut som skolskjutsarnas färdväg och hållplatser gäller för ett läsår.

[1] Om inte skoldagen börjar eller slutar vid dessa verksamheter, då är det skolskjuts i skollagens mening eftersom resan avser elevens färd från/till hemmet och ”plats där utbildningen bedrivs” (Skollagen 2010:800).

KUNGÄLVS KOMMUN

Borttappat busskort
Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en avgift som högst motsvarar kommunens självkostnad för hanteringen inklusive de kostnader som Västtrafik fakturerar kommunen. Avgiften fastställs av kommunstyrelsen i särskilt beslut och information om gällande avgift finns på kommunens hemsida. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

Flytt eller byte av skola
Det åligger vårdnadshavarna att meddela förändringar till skolans administratör vid flytt och/eller byte av skola. Om flytt eller byte av skola innebär att eleven inte längre är berättigad till skolskjuts kommer kort att spärras.

Hur skolskjuts anordnas
Skolskjuts i Kungälvs kommun anordnas till största del av upphandlad linjetrafik i regi av Västtrafik. Alla skolskjutslinjer är öppna för allmänheten. I vissa fall anordnas skolskjutsen också med taxi- och båttrafik samt självskjuts. För mer information om specifik skolresa se Västtrafiks reseplanerare.

Självskjuts
I undantagsfall kan självskjutsning vara aktuellt. Självskjutsning innebär att vårdnadshavaren mot ersättning skjutsar eleven efter överenskommelse med kommunen. Exempel på situationer när detta kan inträffa är om gångväg till hållplatsen överstiger kilometergränsen eller om en elev av olika anledningar inte kan eller bör åka i linjetrafik. För självskjuts lämnas en ersättning per kilometer motsvarande den skattefria delen av den kommunala reseersättningen.

6. Elever i gymnasieskolan

Resebidrag
Om elev har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen och är folkbokförda i Kungälvs kommun har denne rätt till resebidrag om färdvägen mellan skola och hem överstiger 6 kilometer.

I Kungälvs kommun anordnas resorna genom reguljär linjetrafik och resebidraget utgår i form av ett busskort. För elever som av olika skäl inte kan åka buss ges kontant resebidrag om max 1/30 av prisbasbelopp per kalendermånad. Före sådant kontant resebidrag betalas ut måste ansökan inkomma och bedömning ske.

Färdtjänst och RH-anpassad utbildning
För elever som inte kan begagna sig elevresebidrag i form av ett busskort på grund av funktionshinder finns möjlighet till skoltaxi till och från gymnasieskolan. Grundkravet för att bli beviljad dessa resor är att gymnasieeleven har ett färdtjänstbeslut.

Elever som genomgår gymnasieutbildning, som är speciellt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar (Rh-anpassad utbildning), samt elever i utbildning för döva eller hörselskadade vid riksgymnasium, kan i stället för elevresebidrag från kommun få bidrag från staten för bland annat kostnader för resor mellan hemorten och skolan samt till dagliga resor på utbildningsorten. Ansökan görs hos CSN. Om eleven inte har rätt till bidrag från CSN kan ansökan inkomma till kommunen.

Inackorderingstillägg
Elev som läser en gymnasieutbildning kan ansöka om inackorderingstillägg om denne har lång resväg och tvingas bo på skolkorten (inackorderas). Om eleven beviljas inackorderingsbidrag beviljas denne inte samtidigt elevresebidrag.

Beslut gällande elevresor
Beslut gällande elevresor fattas på delegation från sociala myndighetsnämnden. Se sociala myndighetsnämndens delegeringsordning. Beslut enligt ”Lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor” kan överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900).

KUNGÄLVS KOMMUN

7. Levandegöra

Riktlinjerna används vid varje beslut gällande skolskjuts och elevresor. Riktlinjerna ska publiceras på kommunens hemsida för medborgare att ta del av.

8. Uppföljning

Riktlinjerna kommer följas upp var fjärde år om revideringar inte behövs tidigare utifrån lagändring eller förändrad rättspraxis.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Sophie Idermark Hansson

2025-03-12

Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor (Dnr KS2025/0424-2)

Sammanfattning

Skollagen anger att elever i grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola har under vissa förutsättningar rätt till kostnadsfri skolskjuts från hemmet till skolan. Kommunens skolskjutsregler ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. För elever i gymnasieskolan regleras kommuners skyldigheter i ”lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor”. I reviderade riktlinjer föreslås ett tillägg i nuvarande riktlinjer. Tillägget gäller en höjning av kostnaden för borttappat busskort från 100 kr till 200kr.

Förslag till beslut är att Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun antas och ersätter tidigare riktlinjer (dnr KS2023/ 1443)

Juridisk bedömning

Enligt Justitieombudsmannen 2008/09.
Avseende kommunens rätt att ta ut avgifter så ges det stöd i 3 kap. 13 § kommunallagen. Kommunen följer således kommunallagen när det gäller beslut om att ta ut en administrativ avgift som täcker den självkostnad som uppstår i samband med beställning av ett ersättningskort. Elever som är berättigade till skolskjuts är en tydligt avgränsad grupp kommunmedborgare som ligger inom nämndens ansvarsområde.

Genom att, kommunen har gett elever ett busskort, har skyldigheten enligt 4 kap. 7 § skollagen att sörja för att det för eleverna i grundskolan anordnas kostnadsfri skolskjuts fullgjorts.

Förvaltningens bedömning

Elever i grundskolan som är berättigade till skolskjuts samt elever som enligt lagen om elevresor är berättigade till ett busskort, erhåller ett sådant från kommunen. Busskorten köps in från Västtrafik och kostnaden varierar beroende på vilken zon eleven reser inom. För zon B, som omfattar Kungälv, uppgår kostnaden för ett busskort till 4 806 kronor.

Under läsåret 2023/2024 rapporterades 676 borttappade busskort. Kommunens kostnad för att ersätta ett borttappat kort är 50 kronor för ett nytt kort och 60 kronor för ett tillfälligt kort, som eleven kan använda under väntetiden för det nya kortet. Portokostnaden uppgår till 24 kronor. Därtill tillkommer administrativa kostnader.

Kungälvs kommun tar för närvarande ut en avgift om 100 kronor för borttappade busskort. Vilket medför att kommunen för närvarande går med förlust på varje borttappat busskort.

Därför föreslås en höjning av avgiften till 200 kronor för borttappade kort, för att täcka kommunens kostnader och, för att medvetandegöra för elever och vårdnadshavare att busskorten är en värdehandling.

Kommuner inom Västra Götalandsregionen tar ut varierande avgifter för borttappade busskort:

- Göteborg: 150 kronor för grundskoleelever och 200 kronor för gymnasieelever
- Lerum: 200 kronor
- Härryda: 200 kronor
- Mölndal: 200 kronor
- Tjörn: 150 kronor
- Ale: 212 kronor för elever i årskurs 4-9
- Stenungsund: 200 kronor för gymnasieelever

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet har koppling till kommunfullmäktiges strategiska mål att ge goda förutsättningar för livslångt lärande samt att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen. Det sistnämnda genom att ha tydliga riktlinjer som beskriver kommunens skyldigheter gentemot medborgarna.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har koppling till det fjärde målet i Agenda 2030: god utbildning för alla.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har koppling till riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun (dnr KS2023/1443)

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Kommunen behöver säkerställa täckning för de faktiska kostnaderna som uppstår vid borttappade busskort. Eftersom eleven redan har erhållit ett busskort, görs bedömningen att en höjning av avgiften för borttappade kort inte påverkar elevens rätt till kostnadsfri skolskjuts.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Revideringen har ingen påverkan

Ekonomisk bedömning

Genom att medvetandegöra och höja avgiften så att den verkliga kostnaden för varje borttappat busskort täcks kommer kommunen inte längre att gå med förlust på varje borttappat busskort.

Förslag till beslut

Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun antas och ersätter tidigare riktlinjer (dnr KS2023/1443).

Anna Hedlin
Enhetschef Förvaltning och Utredning

Tomas Gustavsson
Verksamhetschef Kommuncenter

Monica Carhult Karlsson

Sektorchef Bildning och Lärande

Expedieras till:
Sophie Idermark Hansson

För kännedom till:
Johanna Woldegabr

KUNGÄLVS KOMMUN

Skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun

Riktlinje

Diarie-/dokumentnummer: <KS2025/0424>
Beslut: <Datum-…Instans §…/År>
Beredande politiskt organ: Sociala myndighetsnämnden
Ersätter tidigare beslut KS2023/1443
Giltighetstid: 2027-12-31
Dokumentansvarig: Skolskjutssamordnare
Senast uppdaterad av: Sophie Idermark Hansson

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehållsförteckning

1. Inledning 3
2. Relation till andra styrdokument 3
3. Syfte 3
4. Mål och viljeinriktning 3
5. Skolskjuts i förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola 3
5.1 Rätt till skolskjuts i förskoleklass, grundskola och grundsärskola 3
5.2 Övriga tillämpningar 5
6. Elever i gymnasieskolan 6
7. Levandegöra 6
8. Uppföljning 7

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Inledning

Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun utgör tillämpningsföreskrifter till gällande författningsbestämmelser om skolskjuts. Vid bedömning och beslut i skolskjutsärenden ska skollagen och den tolkning som utvecklats i förvaltningsdomstolar ligga till grund. Kommunens skolskjutsregler ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. Om riktlinjerna i något avseende strider mot författningsbestämmelser eller mot fastställd tolkning av skolskjutsbestämmelserna skall riktlinjerna inte tillämpas i dessa delar.

2. Relation till andra styrdokument

Med författningsbestämmelser gällande skolskjuts avses skollagen (2010:800), förordningen (1970:340) om skolskjutsning samt Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter om skolskjutsning (TSVFS 1988:17).

Vad gäller elevresor i gymnasieskolan är de gällande författningsbestämmelserna lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor samt förordning (1991:1120) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

3. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att förtydliga på vilka grunder beslut om att bevilja eller avslå ansökningar om skolskjuts och elevresebidrag tas.

4. Mål och viljeinriktning

Målsättningen med riktlinjerna är att skapa förutsättning och styrning för att uppfylla lagar och krav samt säkerställa en likvärdig process.

5. Skolskjuts i förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola

Definitioner

Med *hemmet* menas elevens folkbokföringsadress eller annan boendeadress vid växelvis boende.

Med *färdväg* menas den kortaste användbara väg som eleven kan gå eller cykla från hemmet till skolan.

Med *anvisad skola* menas den skola i vilken eleven skulle gå om kommunen placerat eleven.

5.1 Rätt till skolskjuts i förskoleklass, grundskola och grundsärskola

I Kungälvs kommun har elev i förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola rätt till skolskjuts i enlighet med gällande författningsbestämmelser och dessa riktlinjer. Rätten gäller för elever som är folkbokförda i Kungälvs kommun. För varje elev som ansöker om skolskjuts ska en individuell prövning göras utifrån fyra kriterier:

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Färdvägens längd
2. Trafikförhållanden
3. Funktionsnedsättning
4. Annan särskild omständighet

Färdvägens längd
Elev har rätt till skolskjuts om färdvägens längd mellan hemmet och skolan överstiger:

- 2 km för elev i förskoleklass - årskurs 3
- 3 km för elev i årskurserna 4-6
- 4 km för elev i årskurserna 7-9

Avståndet mellan hemmet och busshållplats/uppsamlingsplats ska inte överstiga avståndsgränserna för färdvägens längd mellan hemmet och skolan.

Trafikförhållanden
Oavsett avståndsreglerna kan skolskjuts beviljas till följd av bedömning av trafikförhållandena. Bedömningen görs av kommunens handläggare. Om elevens beviljas skolskjuts på grund av trafikförhållanden och dessa förändras under läsåret, exempelvis genom att en gång- och cykelväg anläggs, kan eleven förlora rätten till skolskjuts och få sitt busskort återkallat.

Funktionsnedsättning
Vid funktionsnedsättning ska en bedömning göras av hur funktionshindret påverkar elevens möjligheter att ta sig till skolan. Till stöd för denna bedömning kan ett underlag begäras av skolskjutssamordnare från elevens vårdnadshavare, till exempel ett medicinskt utlåtande från läkare. Det är skolskjutssamordnare som avgör om underlag behöver begäras in. Om funktionsnedsättningen är väl känd kan det vara exempel på en situation då underlag inte behövs.

Tillfällig funktionsnedsättning
Kommunen har tecknat en olycksfallsförsäkring för elever, barn, ungdomar och andra grupper inom Kungälvs kommuns verksamhetsområde. Försäkringen gäller under skoltid, fritid samt ferier. Elev som skadar sig kan via försäkringsbolaget få taxi till och från skolan om skadan medför att eleven inte på egen hand kan ta sig till skolan. Föräldrarna tar själva kontakt med försäkringsbolaget.

Vid planerad operation som medför att eleven inte kan ta sig till skolan på egen hand, alternativt är i behov av annan form av skolskjuts under rehabiliteringsperioden än den redan beslutade, ska förälder vända sig till försäkringsbolaget i första hand. Om operationen avser att åtgärda något som inte täcks av försäkring ska ansökan med bifogat läkarintyg om skolskjuts för den aktuella perioden inkomma till skolskjutssamordnare.

Annan särskild omständighet
Skollagen innehåller även en skyldighet för kommunen att anordna skolskjuts för elever på grund av ”annan särskild omständighet”. Syftet med denna punkt är att fånga upp situationer där det framstår som nödvändigt eller motiverat att bevilja skolskjuts trots att skolskjuts inte kan beviljas på grund av färdvägens längd, trafikförhållandena eller funktionsnedsättning hos elev. Bedömningen görs utifrån de förutsättningar som är aktuella i det enskilda ärendet.

Val av annan förskoleklass, grundskola eller grundsärskola
Om en elev väljer en annan skola än den anvisade skolan kvarstår inte rätten till skolskjuts. Det gäller såväl om eleven väljer en annan kommunal skola inom och utanför Kungälvs kommun samt fristående skola inom Kungälvs kommun. Kommunen ska dock även i dessa fall anordna skolskjuts om det kan ske utan ekonomiska eller organisatoriska svårigheter. Bedömningen för om resan till den valda skolan innebär ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen ska göras utifrån vilken skyldighet kommunen hade haft ifall eleven valt att gå i den skola som kommunen hade placerat eleven. Ekonomiska svårigheter definieras som merkostnad för kommunen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Val av annan gymnasiesärskola
Elev som är folkbokförd i Kungälvs kommun och valt en gymnasiesärskola som omfattas av samverkansavtalet i Göteborgsregionens Kommunalförbund (GR) har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och skolan om sådan behövs med hänsyn till ovanstående kriterier.

Växelvis boende
I vissa fall vid gemensam vårdnad anses eleven ha två bostadsadresser, växelvis boende. Bedömning av elevens rätt till skolskjuts ska göras med utgångspunkt i elevens båda bostadsadresser. Förutsättningarna för växelvis boende är att båda bostadsadresserna är belägna inom Kungälvs kommun och boendet bygger på ett fast och varaktigt arrangemang och är likvärdigt fördelat på de båda adresserna, till exempel boende varannan vecka på respektive adress.

Väntetid och restid
Hänsyn till väntetid ska bedömas i varje enskilt fall med utgångspunkt bland annat i elevens färdväg och ålder.

Det här är inte skolskjuts
Del av resa beviljas inte, exempelvis genom busskort till kommungränsen.

Skolskjuts mellan hemmet och fritidshemsverksamhet beviljas inte. Om eleven har fritidsverksamhet vissa dagar i veckan, och därmed är behov av skolskjuts övriga dagar, måste vårdnadshavare uppvisa schema tillsammans med ansökan för att kunna beviljas skolskjuts.

Andra ”skolresor”
Resor till skolans verksamheter under skoldagen är inte skolskjuts i skollagens mening[1]. Det gäller till exempel förflyttningar till idrottshall/simbad, lokaler för hemkunskap, moderna språk och modersmålsundervisning inom schemalagd undervisning. Dessa resor anordnas dock, enligt principen om kostnadsfri skolgång, på samma sätt som skolskjutsar genom främst reguljär linjetrafik.

5.2 Övriga tillämpningar

Ansvar
Föräldrarna ansvarar för att barnen kommer till och från busshållplatsen eller mötesplatsen för skolskjutsen. Det är också föräldrarnas ansvar att lära barnen åka med kollektivtrafik.

Busschaufförен eller taxichaufförен ansvarar för att barnen transporteras till och från skolan på ett säkert sätt.

Skolan ansvarar för eleverna under hela skoldagen och ser till att de yngre eleverna kommer i tid till taxin eller bussen efter skolan.

Beslut gällande skolskjuts och hållplatser
Beslut gällande skolskjuts fattas på delegation från sociala myndighetsnämnden. Se sociala myndighetsnämndens delegeringsordning. Beslut som skolskjuts gäller för ett läsår. Beslut om skolskjuts eller resor till och från skolan kan alltid överklagas enligt antingen laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär. Vid varje beslut som skickas ut medföljer besvärshänvisning. Skollagen 28 kap. reglerar vad som går att överklaga genom förvaltningsbesvär. Beslut om skolskjutsarnas färdväg och de platser där av- eller påstigning sker fattas på delegation från kommunstyrelsen. Se kommunstyrelsens delegeringsordning. Beslut som skolskjutsarnas färdväg och hållplatser gäller för ett läsår.

Borttappat busskort
Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en kostnad av 200 kr, som är en administrativ avgift som motsvarar omkostnaden för det som Västtrafik fakturerar kommunen. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

[1] Om inte skoldagen börjar eller slutar vid dessa verksamheter, då är det skolskjuts i skollagens mening eftersom resan avser elevens färd från/till hemmet och ”plats där utbildningen bedrivs” (Skollagen 2010:800).

KUNGÄLVS KOMMUN

Flytt eller byte av skola
Det åligger vårdnadshavarna att meddela förändringar till skolans administratör vid flytt och/eller byte av skola. Om flytt eller byte av skola innebär att eleven inte längre är berättigad till skolskjuts kommer kort att spärras.

Hur skolskjuts anordnas
Skolskjuts i Kungälvs kommun anordnas till största del av upphandlad linjetrafik i regi av Västtrafik. Alla skolskjutslinjer är öppna för allmänheten. I vissa fall anordnas skolskjutsen också med taxi- och båttrafik samt självskjuts. För mer information om specifik skolresa se Västtrafiks reseplanerare.

Självskjuts
I undantagsfall kan självskjutsning vara aktuellt. Självskjutsning innebär att vårdnadshavaren mot ersättning skjutsar eleven efter överenskommelse med kommunen. Exempel på situationer när detta kan inträffa är om gångväg till hållplatsen överstiger kilometergränsen eller om en elev av olika anledningar inte kan eller bör åka i linjetrafik. För självskjuts lämnas en ersättning per kilometer motsvarande den skattefria delen av den kommunala reseersättningen.

6. Elever i gymnasieskolan

Resebidrag
Om elev har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen och är folkbokförda i Kungälvs kommun har denne rätt till resebidrag om färdvägen mellan skola och hem överstiger 6 kilometer.

I Kungälvs kommun anordnas resorna genom reguljär linjetrafik och resebidraget utgår i form av ett busskort. För elever som av olika skäl inte kan åka buss ges kontant resebidrag om max 1/30 av prisbasbelopp per kalendermånad. Före sådant kontant resebidrag betalas ut måste ansökan inkomma och bedömning ske.

Färdtjänst och RH-anpassad utbildning
För elever som inte kan begagna sig elevresebidrag i form av ett busskort på grund av funktionshinder finns möjlighet till skoltaxi till och från gymnasieskolan. Grundkravet för att bli beviljad dessa resor är att gymnasieeleven har ett färdtjänstbeslut.

Elever som genomgår gymnasieutbildning, som är speciellt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar (Rh-anpassad utbildning), samt elever i utbildning för döva eller hörselskadade vid riksgymnasium, kan i stället för elevresebidrag från kommun få bidrag från staten för bland annat kostnader för resor mellan hemorten och skolan samt till dagliga resor på utbildningsorten. Ansökan görs hos CSN. Om eleven inte har rätt till bidrag från CSN kan ansökan inkomma till kommunen.

Inackorderingstillägg
Elev som läser en gymnasieutbildning kan ansöka om inackorderingstillägg om denne har lång resväg och tvingas bo på skolorten (inackorderas). Om eleven beviljas inackorderingsbidrag beviljas denne inte samtidigt elevresebidrag.

Beslut gällande elevresor
Beslut gällande elevresor fattas på delegation från sociala myndighetsnämnden. Se sociala myndighetsnämndens delegeringsordning. Beslut enligt ”Lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor” kan överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900).

7. Levandegöra

Riktlinjerna används vid varje beslut gällande skolskjuts och elevresor. Riktlinjerna ska publiceras på kommunens hemsida för medborgare att ta del av.

KUNGÄLVS KOMMUN

8. Uppföljning

Riktlinjerna kommer följas upp var fjärde år om revideringar inte behövs tidigare utifrån lagändring eller förändrad rättspraxis.

§ 369/2025

Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor (Dnr KS2025/0424)

Sammanfattning

Skollagen anger att elever i grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola under vissa förutsättningar har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och skolan. Kommunens riktlinjer för skolskjuts ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. För elever i gymnasieskolan regleras kommuners skyldigheter i ”lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor”. Borttappade eller skadade busskort kan ersättas av kommunen mot en avgift. Avgiften behöver ses över regelbundet med anledning av den handläggningstid och kostnad denna hantering medför. Den nuvarande avgiften täcker endast de kostnader som Västtrafik fakturerar för sin hantering och inte någon del av kommunens egna kostnader.

Föreslagen höjning av avgiften från 100 kr per kort till 200 kr per kort ökar kostnadstäckning för kommunen, men ger inte full täckning av självkostnaden vilket inte heller är avsikten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor
Bilaga Protokollsutdrag - Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor - Sociala myndighetsnämnden
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Ändringar i färg
Bilaga Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Renskrivet

Förslag till beslut

- Avgiften för borttappat eller skadat skolkort är från och med 2025-07-01 200 kr per kort.

- I Riktlinjer för skolskjuts och elevresor ändras den befintliga texten gällande borttappade skolkort

  Från

  Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en administrativ avgift som motsvarar omkostnaden för det som Västtrafik fakturerar kommunen. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

  Till

Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en avgift som högst motsvarar kommunens självkostnad för hanteringen inklusive de kostnader som Västtrafik fakturerar kommunen. Avgiften fastställs av kommunstyrelsen i särskilt beslut och information om gällande avgift finns på kommunens hemsida. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

- I samband med denna revidering av dokumentet ersätts benämningarna grundsärskola och gymnasiesärskola med anpassad grundskola respektive anpassad gymnasieskola.

- Reviderade Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun ersätter tidigare Riktlinjer för skolskjuts och elevresor (KS 2023/1443) och gäller från och med 2025-07-01.

Expedieras till: Sophie Idermark Hansson

För kännedom till: Johanna Woldegabr

§ 369/2025

Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor (Dnr KS2025/0424)

Sammanfattning

Skollagen anger att elever i grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola under vissa förutsättningar har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och skolan. Kommunens riktlinjer för skolskjuts ska vara ett stöd vid tolkning av skollagen och rådgivande vid bedömningarna. För elever i gymnasieskolan regleras kommuners skyldigheter i ”lag om kommuners skyldighet att svara för vissa elevresor”. Borttappade eller skadade busskort kan ersättas av kommunen mot en avgift. Avgiften behöver ses över regelbundet med anledning av den handläggningstid och kostnad denna hantering medför. Den nuvarande avgiften täcker endast de kostnader som Västtrafik fakturerar för sin hantering och inte någon del av kommunens egna kostnader.

Föreslagen höjning av avgiften från 100 kr per kort till 200 kr per kort ökar kostnadstäckning för kommunen, men ger inte full täckning av självkostnaden vilket inte heller är avsikten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor
Bilaga Protokollsutdrag - Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor - Sociala myndighetsnämnden
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Ändringar i färg
Bilaga Styrdokument - Revidering av riktlinjer för skolskjuts och elevresor
Bilaga Riktlinje skolskjuts och elevresor- Renskrivet

Förslag till beslut

- Avgiften för borttappat eller skadat skolkort är från och med 2025-07-01 200 kr per kort.

- I Riktlinjer för skolskjuts och elevresor ändras den befintliga texten gällande borttappade skolkort

  Från

  Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en administrativ avgift som motsvarar omkostnaden för det som Västtrafik fakturerar kommunen. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

  Till

Elever som förlorat eller råkat skada sitt skolkort kan få ett ersättningskort mot en avgift som högst motsvarar kommunens självkostnad för hanteringen inklusive de kostnader som Västtrafik fakturerar kommunen. Avgiften fastställs av kommunstyrelsen i särskilt beslut och information om gällande avgift finns på kommunens hemsida. Borttappat kort anmäler du på kommunens hemsida.

- I samband med denna revidering av dokumentet ersätts benämningarna grundsärskola och gymnasiesärskola med anpassad grundskola respektive anpassad gymnasieskola.

- Reviderade Riktlinjer för skolskjuts och elevresor i Kungälvs kommun ersätter tidigare Riktlinjer för skolskjuts och elevresor (KS 2023/1443) och gäller från och med 2025-07-01.

Expedieras till: Sophie Idermark Hansson

För kännedom till: Johanna Woldegabr

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Marielle Månskär

2025-04-30

Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss (Dnr KS2024/1135-4)

Sammanfattning

Parkeringsnormen är ett framåtblickande dokument som syftar till att belysa och säkerställa behovet av parkering i såväl planerings- som bygglovsskede. Förvaltningen har i framtagandet av normen analyserat och utrett nuvarande situation, som bilinnehav och framtida förväntad färdmedelsfördelning, samt Kungälvs geografiska förutsättningar.
Normen är däremot inte ett verktyg för att lösa nuvarande utbud och efterfrågan på parkering. Förvaltningen bedömer att framtagen parkeringsnorm kommer hantera frågan om parkering i linje med antagna övergripande styrdokument.

Revidering av parkeringsnorm – del av mobilitetspolicy togs upp för beslut i utskottet den 9 oktober 2024 och blev då återremitterad. I Bliaga 2 bemöts de synpunkter som gavs som underlag till återremissen.

Förvaltningens ambition med föreslagen parkeringsnorm är att det ska bli lätt att förstå kommunens hantering av parkering, såväl i tidiga skeden som i bygglovsskeden. Normen ska spegla kommunens Strukturplan och Mobilitetspolicy, underlätta och bidra till en utökad samverkan med externa aktörer samt skapa förutsättningar för en hållbar stadsutveckling.

Inför ny politisk behandling har parkeringsnormen förtydligats ytterligare avseende hantering av parkering i plan och byggskede och redovisningskrav samt tillämpningen av olika kategorier. Parkeringstalen mellan zon A och B har justerats med större marginal samt att reduktion endast är möjlig inom zon A.

Förvaltningen föreslår därför kommunfullmäktige att besluta följande:
1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Juridisk bedömning

Parkering vid nybyggnad av hus och anläggningar regleras i Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9–10 §§, 4 kap. 13 §. I lagen framgår att kommunen har övergripande ansvar för och möjlighet att planera parkering.

En parkeringsnorm är vägledande vid framtagandet av detaljplan och vid bygglov.

Kommunen får i en detaljplan ställa krav om utrymme för parkering samt placering och utformning av parkeringsplatser. PBL anger att en fastighet ska ordnas så att det ”på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon”.

Parkering regleras också med stöd från andra lagar och förordningar såsom PBF (plan och byggförordningen) BBR (boverkets byggregler) och Lag (2001:559) om vägtrafikdefinitioner 2 §

Förvaltningens bedömning

Revidering av parkeringsnorm – del av mobilitetspolicy togs upp för beslut i utskottet den 9 oktober 2024 och blev då återremitterat. I Bliaga 2 bemöts de synpunkter som gavs som underlag till återremissen.

Parkeringsnormen är ett framåtblickande dokument som syftar till att belysa och säkerställa behovet av parkering i såväl planerings- som bygglovsskede.
Förvaltningen bedömer att framtagen parkeringsnorm kommer hanterar frågan om parkering i linje med antagna övergripande styrdokument..

Den framtagna parkeringsnormen grundas på en utredning och analys av det nuvarande bilinnehavet samt en framtida förväntad färdmedelsfördelning. Normen och dess hantering är första steget i att ta ett helhetsgrepp över parkeringsfrågan i hela Kungälvs kommun. Den säkerställer att respektive projekt möjliggör, möter och skapar ytor för parkering motsvarande den tillkommande efterfrågan. Dock är det inte enkom normen som ger den totala efterfrågan av parkering inom kommunens centrala delar.

Parkeringstalen för zon A samt Kode bygger på nuvarande faktiskt bilinnehav.
Parkeringsnormen talar inte om dagens behov utan ska vara vägledande för framtida efterfrågan.

En konsekvensbedömning av nuvarande parkeringsnorms zonindelning har gjorts och förvaltningen möjliggör genom förändringen till zoner i stråk att normen ger förbättrade möjligheter till att leva och förflytta sig på ett hållbart sätt. Parkeringsnormens zonstruktur tar hänsyn till rimligt avstånd till hållplats i stråk, med över tid säkerställd god kollektivtrafik.

Inför ny politisk behandling har parkeringsnormen förtydligats ytterligare avseende hantering av parkering i plan och byggskede och redovisningskrav samt tillämpningen av olika kategorier. Parkeringstalen mellan zon A och B har justerats med större skillnad dem emellan samt att reduktion endast är möjlig inom zon A.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Hållbar samhällsutveckling genom ökad samordning mellan infrastruktur och byggnation i hela kommunen
Kommunen, medborgarna och företagen minskar tillsammans klimatutsläpp och miljöpåverkan

Parkeringsnormen anger idag minimikrav för antalet parkeringsplatser som ska byggas för bil och cykel.
Den innehåller flexibla parkeringstal som är möjliga att ytterligare minska genom reduktionspaket för annat resande än med bil samt därigenom underlätta för invånare och företag som vill reducera sina klimatutsläpp.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

11. Hållbara städer och samhällen.

Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering.
Hållbar stadsutveckling kräver samarbete mellan sektorer och styrning på flera nivåer samtidigt.

Parkeringsnormen är ett av kommunens verktyg för att kunna påverka transportmönstret och bilinnehavet i syfte att skapa långsiktig hållbarhet för kommunen.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Parkeringsnormen går i linje med Mobilitetspolicy KS2023/2306 som har som mål att tydliggöra hur trafik, mobilitet och parkeringsstrategier samverkar och kan bidra till ökad tillgänglighet samt ett resurseffektivt och hållbart transportsystem för alla som bor, verkar och besöker Kungälvs kommun.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Revideringen innebär justeringar som ska bidra till att ge förutsättningar för ett mer hållbart resande för kommunens medborgare. Parkeringsnormen förväntas även skapa god tillgång till besöksparkering med hänsyn till omlandets medborgare och deras besök i centrala Kungälv.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Föreslagen parkeringsnorm har tagit höjd för att kunna bedöma verksamheters behov i varje enskilt fall av parkeringsplatser så som vid skolor i serviceorter och på landsbygd. Detta för att skapa parkeringsytor som stämmer mer överens med det faktiska behovet än i tidigare norm. Medarbetare som jobbar i huvudort påverkas marginellt.

Ekonomisk bedömning

Externa aktörer såsom byggherre eller fastighetsägare står för kostnader kopplat till anläggning och uppförande av parkering för fastigheters behov.
Kommunen tydliggör genom parkeringsnormen fastighetsägarens ansvar för behoven kopplat till parkering för fastigheten.

En parkeringsnorm i samklang med nuvarande bilinnehav, färdmedelsfördelning och Kungälvs förutsättningar säkerställer att vi varken kräver ytor eller bygger mer parkering än för förväntade behov. Därigenom säkerställs god hushållning med resurser för såväl kommun som exploatörer.

Ur ett samhällsekonomiskt såväl som kommunekonomiskt perspektiv är möjliggörande av samnyttjande av parkeringsytor positivt. Detta då den totala ytan för parkering minskar när ytor kan användas för olika parkeringsbehov över dygnet, som verksamheters behov dagtid och boendeparkering nattetid. Därigenom kan mark som annars bundits upp för parkering nyttjas för andra ändamål.

Förslag till beslut

1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Martin Gistell
Enhetschef Trafik Gata Park

Tony Strand
Verksamhetschef Teknik

Mirsad Radonci
tf Sektorchef Samhällsbyggnad

Expedieras till: Marielle Månskär

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk

KUNGÄLVS KOMMUN

Datum: 2025-05-28

Svar på återremiss

Återremissen lyfter följande synpunkter och ståndpunkter:

"..Beslut avseende p-norm, kostnad för parkeringsköp, laddinfrastrukturplan mm måste tas som ett paket/helhet i Mobilitetspolicyn.."

Förvaltningen bedömer att så gjordes vid årsskiftet 2023/2024 när Mobilitetspolicyn och den nu gällande parkeringsnormen antogs. Kostnad för parkeringsköp är ett enskilt taxebeslut som förvaltningen bedömer ligger på en rimlig kostnadsnivå, alltså behövs i nuläget ingen revidering. Laddinfrastrukturplanen är under arbete och kommer förhoppningsvis upp för antagande under våren 2025.
Givet att samtliga tre dokument ska revideras ser förvaltningen positivt på att de presenteras som ett paket för att ytterligare belysa den röda tråden i dokumenten och hur de hänger samman.

"..Elektrifiering av p-platser kommer att öka kraven på kommunen avseende tillgängliga övriga parkeringar. Detta bör analyseras och hanteras.."

Parkeringsnormens krav på mobilitets- och parkeringsredovisning i samtliga projekt kommer att analysera detta. Hanteringen av elektrifieringens konsekvenser på vanliga platser bör motsvara efterfrågan i varje enskilt projekt.

"..Parkeringsköp i centrum är för billiga pga att dessa parkeringar måste byggas på höjden samt kommande elektrifiering.."

Parkeringsnormen hanterar inte taxor eller avgifter, den innehåller därför inte kostnader för parkeringsköp. Frågan är därmed inte relevant för ärendet om själva normen. Kostnadsnivån för parkeringsköp tas i separat taxebeslut.

Planen bör omarbetas med avseende på:

"..Flexibiliteten i normen avseende områdestyp/stadstyp, enskilt fastighetsprojekt och målgrupp, som påverkar efterfrågan av parkeringar måste utredas, definieras och förklaras ytterligare.."

Den framtagna parkeringsnormen tydliggör hur behovet av parkering ska hanteras och redovisas i såväl planskedet som bygglovsskedet. Kravet på mobilitets- och parkeringsredovisning kommer att definiera förväntad efterfrågan samt rimliga förutsättningar för parkering i projektet. Anledningen till flexibiliteten i normen är för att möta verklig efterfrågan och nyttja ytor på ett effektivt sätt och inte skapa vare sig över- eller underkapacitet samt tomma parkeringsytor.

Redovisningen tar höjd för allt som kan tänkas påverka efterfrågan på parkering och ställer krav på exploatören att redovisa förutsättningar, ambitioner och lösningar.
Nedan följer exempel på frågor från mobilitets- och parkeringsredovisningen:

Vilka förutsättningar för hållbart resande finns inom projektområdet och dess närhet? Analysera projektets läge och tillgänglighet till kollektivtrafik, cykelinfrastruktur och service i detalj.
Hur regleras parkeringen på allmän plats i anslutning till projektområdet?

Är risken hög eller låg för att parkeringsplatserna som byggs inte kommer nyttjas till följd av att parkering på allmän plats/gatan är mer attraktiv?

Hur kommer de befintliga boende och anställda i området påverkas om parkering på gatan är mer attraktiv för exploateringen än den parkeringslösning som exploatören föreslår?

”..Omedelbar närhet till knutpunkt av kollektivtrafik i stället för hållplats..”

Kollektivtrafik har inte endast upptagning från en punkt utan har upptagning av resenärer utefter hela linjens sträckning.
Parkeringsnormens zonstruktur tar hänsyn till rimligt avstånd till hållplats i stråk, med över tid säkerställd god kollektivtrafik. Detta för att fler medborgare och projekt ska hanteras med rätt förutsättningar för resvanor med kollektivtrafik och eventuella reduktioner genom mobilitetsåtgärder.

”..Mobilitetsfrämjande åtgärder/Reduktionserbjudande är för generösa både för cyklar och bilpool..”

Reduktionen i föreslagen norm är sänkt i procent i förhållande till nuvarande norm med 5-7% och även begränsad till att endast vara möjlig att nyttja för zon A och B. Förvaltningen bedömer reduktionen i sig som rimlig. Bedömning av rimlighet och utfall kommer göras i varje enskilt fall där exploatören önskar reduktion.

”..Minskningen av p-talet är för stort i förhållande till t ex bilpoolsplatser långt från fastigheten och som dessutom ska vara tillgängligt för allmänheten..”

Avsteg samt reduktion från p-talens grundvärde bedöms i varje enskilt fall och eventuella reduktioner genom mobilitetsåtgärder ska godkännas av förvaltningen.

Nedan följer förvaltningens bedömning enligt tidigare tjänsteskrivelse, vilken kvarstår.

Behovet av en tydligare parkeringsnorm har under ett par år varit efterfrågad inom förvaltningen och av externa aktörer. Parkeringsfrågorna bör behandlas integrerat med den övergripande planeringen i kommunen och kräver en tydlighet samt flexibilitet för att möta behov och efterfrågan.

Nuvarande parkeringsnorm innehåller tolkningsmån inom nästan alla avsnitt. I den nya normen har förtydligande och uppdateringar gjorts avseende kopplingar till nya styrdokument, processbeskrivningar för olika skeden, hantering, ansvarsfördelning, parkeringstal samt för parkeringsköp och reduktionspaket.

Förvaltningen bedömer att justeringarna inom samtliga avsnitt kommer att påverka arbetet med parkering inom kommunen i positiv bemärkelse jämfört med nuvarande norm. Enkelhet och tydlighet skapar effektivare processer i såväl planskede som bygglovsskede.

Förvaltningens ambition med föreslagen parkeringsnorm är att det ska bli lätt att förstå kommunens parkeringstal och hur man använder tabellerna, både i tidiga skeden och i bygglovsskeden. Den ska också bidra till en utökad samverkan mellan kommun och extern aktör samt skapa förutsättningar för en hållbar stadsutveckling.

Nya styrdokument som parkeringsnormen tar hänsyn till är kommunens beslutade Strukturplan och Mobilitetspolicy.

Processbeskrivningen innebär ett förtydligande om hur man ska använda sig av parkeringstalen i både planskede samt bygglovsskede.

Hanteringen av parkering har utökats med en mobilitets- och parkeringsredovisning (e-tjänst under uppbyggnad) och innehåller fyra steg för att skapa en yta för dialog mellan externa aktörer och kommunen.

Ansvarsfördelningen förtydligar vilka enheter som samverkar kring parkeringsfrågorna och vilken enhet som har det yttersta ansvaret för hantering, planering och godkännande.

Zonindelningen har minskat till endast tre zoner och markerats utifrån stråk med förväntad god kollektivtrafik, närhet till handel och service och där möjligheten att leva hållbart över tid finns inom rimliga avstånd.
Parkeringsnormen ska tillämpas i hela kommunen. Parkeringstal i tre olika zoner (A-C) ska säkerställa att det framtida utbudet av parkeringsplatser är väl avvägt mot de övergripande målsättningarna om förtätning och tillgänglighet. Zonindelningen förtydligas mer i bilaga 1 *Zonindelning Parkeringsnorm 2024*.

Parkeringstalen baseras på nuvarande bilinnehav, färdmedelsfördelning och Kungälvs förutsättningar. Bilinnehav för statistikområde Nyko 6 (centrala delar av Kungälv) har lett till anpassning av p-tal i de olika zonerna.

Parkeringstalen för bil är justerade marginellt för bostäder men har ökat något för besöksparkering kopplat till handel och andra verksamheter. Som ett led i detta har exempelvis besöksparkering för livsmedelshandel höjts.

Parkeringstalen för verksamheter är väl underbyggda med nyckeltal och förväntad färdmedelsfördelning. Nedbrytning av p-tal har gjorts och jämkats så att alla p-tal för anställda i olika typer av verksamheter utgår från samma färdmedelsfördelning.

För cykel har parkeringstalen höjts, främst inom zon A, för att möta framtida behov.

Reduktionspaketen är justerade till enbart fysiska åtgärder som är lätta att följa upp och parkeringsköpen är förtydligade om hur och när de kan göras.

Förvaltningens bedömning om nuvarande upplägg med flexibla parkeringstal och samnyttjande är att de ska kvarstå. Detta går i linje med kommunens mobilitetspolicy och möjliggör för fastighetsägare att uppmuntras och medverka till beteendeförändringar för de boende

KUNGÄLVS KOMMUN

Zonindelning för parkeringsnorm

Bilaga 1

Riktlinjer för avstånd inom zon A

Parkeringszonerna är avgränsade utifrån förutsättningar för hållbart resande inom respektive zon. För zon A anses samtliga projekt ha direkt närhet till god kollektivtrafik, bra cykelinfrastruktur samt service och andra urbana verksamheter.

Definition av ”direkt närhet” enligt nedan:

1. Med direkt närhet till god kollektivtrafik menas att det inom 500 meters verkligt gångavstånd från projektområdet gräns finns en hållplats med 10 minuterstrafik under högtrafik (vardagar 06:00-08:30 samt 15:00-18:00).

2. Med direkt närhet till bra cykelinfrastruktur avses att avståndet från projektområdets gräns till det övergripande cykelvägnätet eller pendelcykelnätet inte överskrider 500 meter verkligt cykelavstånd via cykelbana eller lågt trafikerad lokalgata alternativt 100 meter verkligt cykelavstånd via andra gator.

3. Med direkt närhet till service och andra urbana verksamheter avses ett verkligt gångavstånd på högst 500 meter från projektområdets gräns. Detta avstånd gäller för servicefunktioner som bidrar till lägesbedömningen av mobilitetsförutsättningar för en plats. För att kriterier ska vara uppfyllt ska följande typer av funktioner finnas tillgängligt: dagligvaruhandel och förskola eller grundskola, samt öppen hälso-/sjukvård

För projekt utanför zon A, görs bedömning utifrån vad som framgår av mobilitets- och parkeringsredovisningen (e-tjänst)

KUNGÄLVS KOMMUN

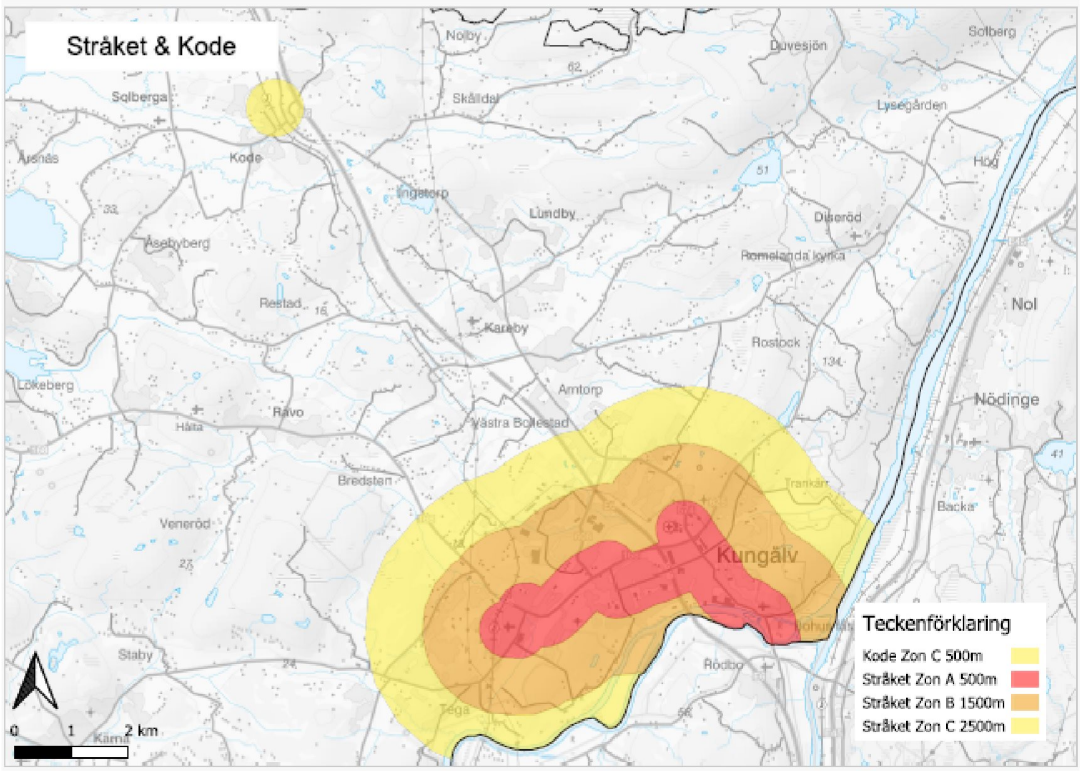

Zonindelning – Kommunkarta

KUNGÄLVS KOMMUN

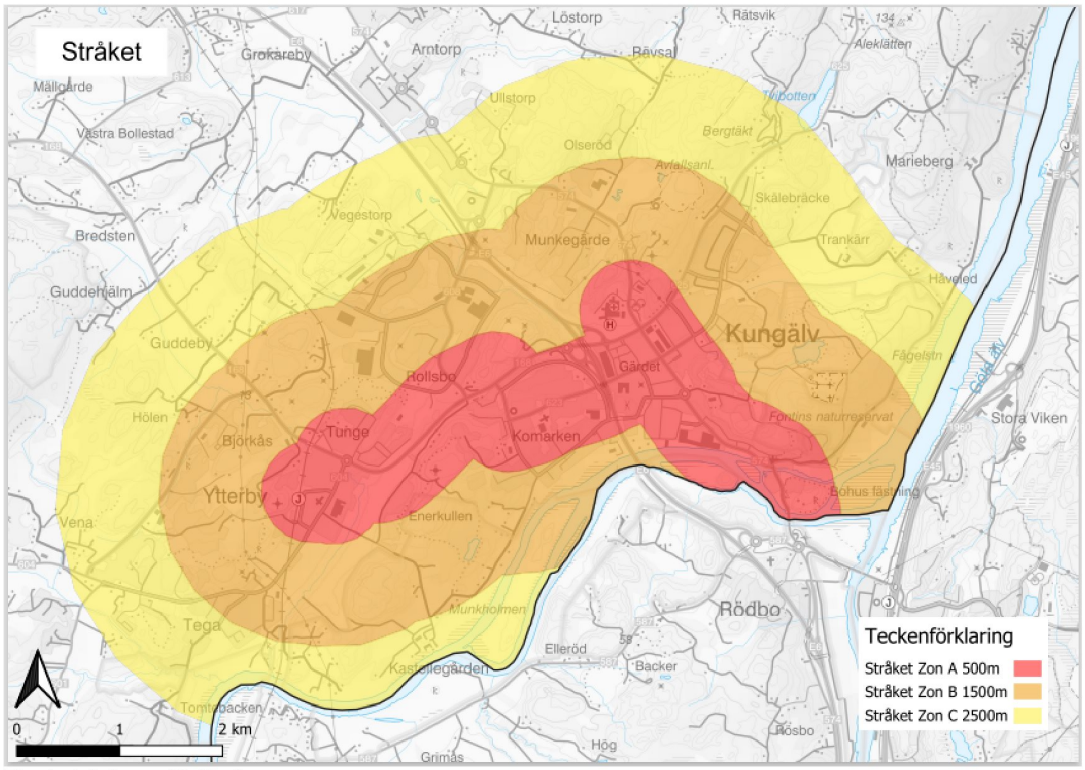

Zonindelning – Stråket

KUNGÄLVS KOMMUN

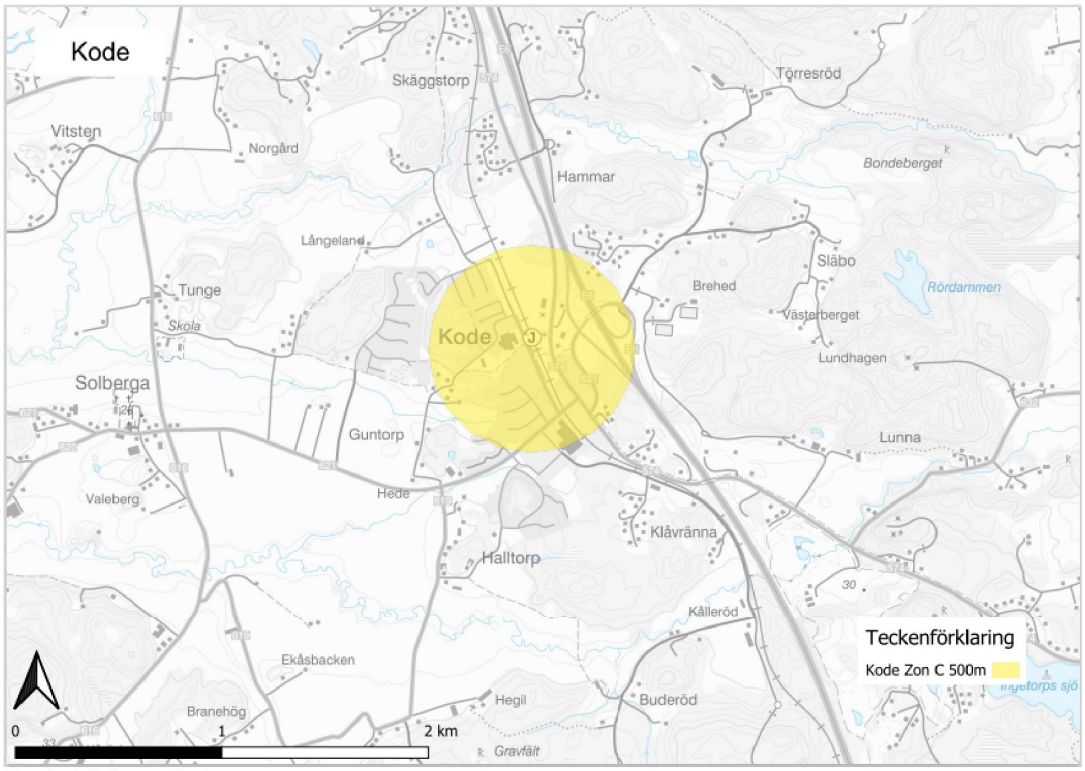

Zonindelning – Kode

Kungälvs kommun, 442 81 Kungälv.
www.kungalv.se

Sammanträdesprotokoll

§ 85/2025

Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss (Dnr KS2024/1135)

Sammanfattning

Parkeringsnormen är ett framåtblickande dokument som syftar till att belysa och säkerställa behovet av parkering i såväl planerings- som bygglovsskede. Förvaltningen har i framtagandet av normen analyserat och utrett nuvarande situation, som bilinnehav och framtida förväntad färdmedelsfördelning, samt Kungälvs geografiska förutsättningar. Normen är däremot inte ett verktyg för att lösa nuvarande utbud och efterfrågan på parkering.
Förvaltningen bedömer att framtagen parkeringsnorm kommer hantera frågan om parkering i linje med antagna övergripande styrdokument.

Revidering av parkeringsnorm – del av mobilitetspolicy togs upp för beslut i utskottet den 9 oktober 2024 och blev då återremitterad. I Bliaga 2 bemöts de synpunkter som gavs som underlag till återremissen.

Förvaltningens ambition med föreslagen parkeringsnorm är att det ska bli lätt att förstå kommunens hantering av parkering, såväl i tidiga skeden som i bygglovsskeden. Normen ska spegla kommunens Strukturplan och Mobilitetspolicy, underlätta och bidra till en utökad samverkan med externa aktörer samt skapa förutsättningar för en hållbar stadsutveckling.

Inför ny politisk behandling har parkeringsnormen förtydligats ytterligare avseende hantering av parkering i plan och byggskede och redovisningskrav samt tillämpningen av olika kategorier. Parkeringstalen mellan zon A och B har justerats med större marginal samt att reduktion endast är möjlig inom zon A.

Förvaltningen föreslår därför kommunfullmäktige att besluta följande:
1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss
Bilaga Svar på återremiss
Bilaga Bilaga 1 Zonindelning för parkeringsnorm 250429

Yrkande

Ilona Waern (KD), Greger Plannthin (SD) och Ove Wiktorsson (C): Anta liggande förslag med följande revideringar:

- parkeringstalen för zon B lyfts in i normen p-tal för zon A (bilplatser per 1000m2 BTA 9,4) . Parkering i innerstadszonen ska fortsatt i möjligaste mån förläggas under mark, överdäckas eller i parkeringshus.
- parkeringstalen för zon C lyfts in i normen för parkeringstalen zon B (bilplatser per 1000m2 BTA 12,2)

- zon C kvarstår oförändrad

Jonas Andersson (S): Yrkar avslag på Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande och att liggande förslag ska antas utan revideringar.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att Utskottet för samhälle och utveckling beslutar att anta Jonas Anderssons (S) yrkande.

Omröstning begärs. Utskottet för samhälle och utveckling godkänner följande propositionsordning:
Ja-röst för bifall till Jonas Anderssons (S) yrkande och
Nej-röst för bifall till Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande.

Omröstningsresultat

Med 4 ja-röster för Jonas Anderssons (S) yrkande och 3 nej-röster för Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande antar Utskottet för samhälle och utveckling Jonas Anderssons (S) yrkande.

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Helena Lindgren Karlsson (S)	X		
Erik Martinsson (-)	X		
Charlotta Windeman (M)	X		
Ove Wiktorsson (C)		X	
Ilona Waern (KD)		X	
Greger Plannthin (SD)		X	
Jonas Andersson (S)	X		
Summa:	4	3	0

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Expedieras till: Marielle Månskär

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk

§ 85/2025

Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss (Dnr KS2024/1135)

Sammanfattning

Parkeringsnormen är ett framåtblickande dokument som syftar till att belysa och säkerställa behovet av parkering i såväl planerings- som bygglovsskede. Förvaltningen har i framtagandet av normen analyserat och utrett nuvarande situation, som bilinnehav och framtida förväntad färdmedelsfördelning, samt Kungälvs geografiska förutsättningar. Normen är däremot inte ett verktyg för att lösa nuvarande utbud och efterfrågan på parkering.
Förvaltningen bedömer att framtagen parkeringsnorm kommer hantera frågan om parkering i linje med antagna övergripande styrdokument.

Revidering av parkeringsnorm – del av mobilitetspolicy togs upp för beslut i utskottet den 9 oktober 2024 och blev då återremitterad. I Bliaga 2 bemöts de synpunkter som gavs som underlag till återremissen.

Förvaltningens ambition med föreslagen parkeringsnorm är att det ska bli lätt att förstå kommunens hantering av parkering, såväl i tidiga skeden som i bygglovsskeden. Normen ska spegla kommunens Strukturplan och Mobilitetspolicy, underlätta och bidra till en utökad samverkan med externa aktörer samt skapa förutsättningar för en hållbar stadsutveckling.

Inför ny politisk behandling har parkeringsnormen förtydligats ytterligare avseende hantering av parkering i plan och byggskede och redovisningskrav samt tillämpningen av olika kategorier. Parkeringstalen mellan zon A och B har justerats med större marginal samt att reduktion endast är möjlig inom zon A.

Förvaltningen föreslår därför kommunfullmäktige att besluta följande:
1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Revidering av parkeringsnorm - del av mobilitetspolicy efter återremiss
Bilaga Svar på återremiss
Bilaga Bilaga 1 Zonindelning för parkeringsnorm 250429

Yrkande

Ilona Waern (KD), Greger Plannthin (SD) och Ove Wiktorsson (C): Anta liggande förslag med följande revideringar:

- parkeringstalen för zon B lyfts in i normen p-tal för zon A (bilplatser per 1000m2 BTA 9,4) . Parkering i innerstadszonen ska fortsatt i möjligaste mån förläggas under mark, överdäckas eller i parkeringshus.
- parkeringstalen för zon C lyfts in i normen för parkeringstalen zon B (bilplatser per 1000m2 BTA 12,2)

- zon C kvarstår oförändrad

Jonas Andersson (S): Yrkar avslag på Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande och att liggande förslag ska antas utan revideringar.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att Utskottet för samhälle och utveckling beslutar att anta Jonas Anderssons (S) yrkande.

Omröstning begärs. Utskottet för samhälle och utveckling godkänner följande propositionsordning:
Ja-röst för bifall till Jonas Anderssons (S) yrkande och
Nej-röst för bifall till Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande.

Omröstningsresultat

Med 4 ja-röster för Jonas Anderssons (S) yrkande och 3 nej-röster för Ilona Waerns (KD), Greger Plannthins (SD) och Ove Wiktorssons (C) yrkande antar Utskottet för samhälle och utveckling Jonas Anderssons (S) yrkande.

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Helena Lindgren Karlsson (S)	X		
Erik Martinsson (-)	X		
Charlotta Windeman (M)	X		
Ove Wiktorsson (C)		X	
Ilona Waern (KD)		X	
Greger Plannthin (SD)		X	
Jonas Andersson (S)	X		
Summa:	4	3	0

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Parkeringsnorm - Del av mobilitetspolicy Dnr KS2023/1849 upphör att gälla
2. Parkeringsnorm Dnr KS2024/1135 antas.

Expedieras till: Marielle Månskär

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Maria Alander

2025-05-11

Framtagande av skogspolicy (Dnr KS2025/1025-1)

Sammanfattning

Kungälvs kommun äger och förvaltar ca 1200 hektar skog. I avsaknad av en skogspolicy och en skogsbruksplan har skogen stått utan skötsel i drygt 10 år. Utan skötsel som röjning och gallring tappar skogen i ekonomiskt värde och rekreativa värden riskerar att gå förlorade. Akuta skötselinsatser för att hantera riskträd eller skador i skogen bli kostsamma.
Skogspolicy för Kungälvs kommun beskriver och klargör övergripande mål och principer för kommunens skogsförvaltning. Policyn fungerar därmed som beslutsunderlag och stöd för att informera kommunens invånare samt övriga berörda aktörer om kommunens skogsförvaltning. Skogspolicyn ligger sedan till grund för den skogsbruksplan som vi avser att upphandla för leverans under 2025. I skogsbruksplanen skall de mål och ställningstaganden som beskrivs i skogspolicyn, avspeglas i de skötselåtgärder som föreslås där. Kommunens skogsinnehav är utspritt i flera delar av kommunen och består av olika bestånd. Inventeringen av skogen, som görs i samband med att man tar fram skogsbruksplanen, kommer att ge kunskap om skötselbehovet i varje enskilt bestånd. Stor hänsyn skall tas för att tillgodose biologisk mångfald och rekreation nu och i framtiden. Skogsbruksplanen gäller i 10 år varefter det skall göras en ny inventering i samband med att en ny skogsbruksplan upprättas. Framtagandet av skogspolicy och skogsbruksplan ryms inom befintlig budgetram. Skötselåtgärder kan initialt komma att belasta förvaltningens ekonomi men målet är en självfinansierande skog.

Förslag att anta Skogspolicy för Kungälvs kommun.

Juridisk bedömning

Kommunjurist gör bedömningen att Skogspolicyn inte är lagreglerad.
Inte heller skogsbruksplanen är lagreglerad. Själva skötseln av skogen är lagreglerad i skogsvårdslagen, miljöbalken och kulturmiljölagen.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund

- Kommunens skogar har stått utan skötsel under dryga 10 år. Både planterad och självföryngrad skog behöver skötas med upprepade åtgärder som röjning och gallring, för att utvecklas mot önskvärda mål. Det gäller både för produktionsskog och skog som man avser skall utvecklas för att erbjuda rekreation och stora naturvärden. Lämplig skötsel rekommenderas i en skogsbruksplan.
- Avsaknad av relevant information att kunna förmedla till medborgare rörande kommunens förvaltning av sitt skogsinnehav, orsakar en frustration hos både boende och tjänstemän och hindrar tjänstemän från att kunna ge besked till medborgare vad gäller kommunens avsikt med bostadsnära skog. Det hindrar också en konstruktiv dialog mellan olika enheter vars planering och budget berörs av skogen och dess skötselbehov.
- En arbetsgrupp bestående av representanter från enheten Planering, Mark och Exploatering samt Plan påbörjade 2022 arbetet med att ta fram en skogspolicy och en skogsbruksplan. Man gjorde en omvärldsbevakning då man tog del av andra kommuners skogspolicys samt

erfarenheter rörande för- och nackdelar med olika skrivningar. Arbetet pausades på grund av resursbrist men återupptogs 2025 då man kunde sätta in både personella och ekonomiska resurser från Trafik Gata Park.
- Strategiska mål i budgetdirektiv för 2025 och 2026 lyfter att alla medborgare skall ha möjlighet att delta i ett rikt och aktivt fritid- och kulturliv, att kommunen skall driva en ansvarsfull klimatpolitik mot en mer hållbar framtid samt att Kungälvs kommun skall vara en robust och uthållig kommun.

Bedömning
- Skogspolicyn föregår framtagandet av en skogsbruksplan som vi avser att upphandla under 2025. Skogsbruksplanen tar avstamp i skogspolicyn och de mål som beskrivs där. Skogspolicyn lyfter mål om miljöhänsyn, att skogen skall göras mer tillgänglig och trygg samt att intäkter som genereras skall återgå till skogsförvaltningen som avser skötsel för att de övriga målen uppnås.
  I samband med framtagandet av skogsbruksplanen görs en inventering av kommunens skogar för att få in data om de olika beståndens innehåll och hälsostatus samt områdenas olika bördighet (bonitet). Utifrån målen som beskrivs i skogspolicyn och kunskapen från inventeringen utformas en skogsbruksplan som skall fungera som planeringsunderlag för skötselinsatser. En skogspolicy gäller i 10 år, varefter en ny inventering görs i samband med att en ny skogsbruksplan upprättas.
- Skogspolicyn skall erbjuda både översiktlig och fördjupad information om kommunens avsikter och ställningstaganden gällande förvaltningen av sina skogar. Informationen skall vara lättillgänglig i sitt språk och finnas tillgänglig på kommunens hemsida för att medborgare skall kunna hitta svar på sina frågor och gärna få större intresse för skogens skötsel och vilja engagera sig. I Skogspolicyn lyfter vi vikten av kommunikation och viljan att engagera medborgare.
- Skogen är en stark värdebärare för flera olika ekosystemtjänster. De fyra grupperna av ekosystemtjänster, Försörjande (virke, mat), Reglerande (kolfälla, syreproducerande, jordmånsbildande, vattenreglerande), Stödjande (livsmiljö och föda för flora och fauna, vilket innebär en stödjande tjänst för biologisk mångfald) och Kulturella (rekreation, kunskap om natur och geohistoria, känsla av sammanhang), återfinns samtliga i skogen. Med en ansvarsfull skötsel kan alla värden finnas och förstärkas.
- Det finns ingen tidigare Skogspolicy som påverkas.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Skogspolicyn och vad den innebär som en startpunkt för framtagande av en skogsbruksplan och en medveten och ansvarstagande skötsel av skogen där rekreation, tillgänglighet och biologisk mångfald främjas, knyter an till Kommunfullmäktiges strategiska mål om att ge möjlighet till en aktiv fritid för alla åldrar. Medveten skogsskötsel innebär också att tillgängliggöra skogen som ett utomhusklassrum där elever ges möjlighet att utveckla ett större intresse för naturen och få en djupare förståelse för naturens processer.
Skogspolicyn skall vara ett informativt och lättillgängligt styrdokument vilket knyter an till det strategiska målet att främja medborgarnas förtroende för kommunen.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Skogspolicyn, som grund till Skogsbruksplanen och dess rekommenderade skötselåtgärder som skall förbättra och underhålla rekreativa miljöer i skogsmark, innebär att den knyter an till Agenda 2030, delmål 3.4, som bland annat handlar om att främja psykisk hälsa och välbefinnande.
I skogspolicyn visar vi vägen för ett ansvarsfullt skogsbruk med fokus på miljöhänsyn i skogsskötseln samt vikten att värna den biologiska mångfalden genom medveten samhällsplanering och exploatering. Detta knyter an till flera delmål under mål 11 som handlar om Hållbara städer och samhällen.

Kommande generationer skall ha friska välskötta skogar som lagrar kol och hjälper till att bevara

och förbättra situationen för den biologisk mångfalden. Skogarna skall kunna användas för rekreation och återhämtning men även för uttag av träråvara, bär och svamp.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Det finns ingen generell vägledning rörande skogens skötsel i gällande styrdokument. Det finns föreskrifter för Fontins naturreservat och dessa kommer inte att påverkas av föreslagen åtgärd. Det finns inga konflikter mellan gällande styrdokument och föreslagen åtgärd.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Policyn klargör kommunens avsikter med skötseln av sin skog. Skogen skall vara vital och kunna motstå de påfrestningar som ett förändrat klimat utgör. Skogen skall finnas för att erbjuda miljö för rekreation och lärande men även vara en markreserv som kan exploateras när staden växer. Kommuninvånare välkomnas att engagera sig i skötseln av de kommunala skogarna och här kan skogspolicyns skrivningar vara utgångspunkt för dialog.
I policyn lyfts närströvområden och hänsynsfull skötsel i bostadsnära skog. Det skall vara enkelt och tryggt att ta sig ut i skogen och de uttag som görs vid olika skötselåtgärder skall bland annat bekosta skyltar, stigar, rastplatser och faciliteter. Både barn och vuxna skall känna sig välkomna. Vid avverkning av skogsbestånd upplevs en stor förändring för de närboende. Policyn tar upp vikten av information och dialog mellan förvaltning och medborgare. Kunskap och förståelse för avsikterna med en viss åtgärd ökar toleransen inför en förändrad närmiljö.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Skogspolicyn antas ha en positiv påverkan på förvaltningens arbetsmiljö. Syftet med framtagandet av policyn är bland annat att underlätta i kommunikationen mellan enheter i förvaltningen och att ha ett dokument som ligger till grund för en skogsbruksplan som vidare underlättar för tjänstemän inom olika enheter att fokusera på sina kärnverksamheter.
Framtagandet av skogspolicyn har lösts med interna resurser.
Framtagandet av skogsbruksplanen kräver hjälp av inhyrd konsult och till detta finns pengar avsatt hos Trafik Gata Park.
När skogsbruksplanen väl finns på plats kommer kommunen att behöva beställa skötselinsatser utifrån vad som föreslås i skogsbruksplanen. Det är mycket troligt att man kommer uppleva ett behov av skogsvetar-kompetens vid beställning av skötselåtgärder. En omvärldsbevakning har visat att andra kommuner har en deltidsanställd skogsförvaltare. En sådan lösning kan vara värd att undersöka.

Ekonomisk bedömning

Skogspolicyn har tagits fram inom befintlig budgetram.
Skogsbruksplanen kommer att tas fram inom befintlig budgetram hos Trafik Gata Park som har avsatt 500.000 SEK för dess framtagande under 2025.

Själva skötselinsatserna som Skogsbruksplanen föreslår kan initialt komma att belasta förvaltningen. Kostnader för utförare och maskiner kostar, men kan helt eller delvis täckas av inkomsten från uttaget ur skogen. Det går inte att säkert säga när skogen kommer att börja bära sig själv ekonomiskt innan inventeringen, samband med framtagandet av skogsbruksplanen gjorts och man har analyserat vilka värden och möjligheter som skogen erbjuder. Först därefter kan avvägningar göras gällande skötselinsatser och virkesuttag och hur dessa kan planeras i tid för att till slut nå målet om en självfinansierande skog.

Verksamhetsekonom har varit behjälplig med finansiell bedömning.

I policyn står att det varje år görs en uppföljning av de åtgärder som gjorts i skogen. Inkomster och utgifter skall bokföras och redovisas.

Förslag till beslut

Framtagande av Skogspolicy för Kungälvs kommun antas.

Martin Gistell
Enhetschef Trafik Gata Park

Tony Strandh
Verksamhetschef Teknik

Mirsad Radoncic
Tf Sektorchef Samhällsbyggnad

Expedieras till:
Maria Alander
Pernilla Attnäs Björk

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

SKOGSPOLICY

FÖR KUNGÄLVS KOMMUN

ANTAGEN AV KOMMUN…… 2025-xx-xx

Innehåll

Kommunens skogspolicy 3

Inledning – varför en skogspolicy? 4

Vem ansvarar för kommunens skogar? 5
Skogen är viktig för oss 5
Vi ska förvalta skogen på ett ansvarsfullt sätt 6
Våra skogar 7

Övergripande mål 8

Skogens biologiska mångfald och ekosystemtjänster 9
Naturvärden ska bevaras och stärkas 9
Skogens ekosystem är mångfunktionella 9
Skogsupplevelser - skogen ska vara tillgänglig för alla 10
Naturupplevelser och friluftsliv i skogen 10
Skogen ska vara tillgänglig och du ska känna dig trygg 10

Skötsel – så tar vi hand om skogen 11

Inriktningar för skogsskötsel 11
Skötselmetoder 12
Rekreationshuggning 12
Hyggesfri skogsskötsel 12
Naturhänsyn 13

Kommunikation och information - vi vill skapa dialog 14

Vi når bäst resultat om vi arbetar tillsammans 14

Uppföljning – varje år följer vi upp våra åtgärder 15

Kommunens skogspolicy

Enheten för Planering, Mark och Exploatering ansvarar för att ta fram en Skogspolicy och en Skogsbruksplan. I projektgruppen ingår representanter från Planering, Mark och Exploateringsenheten, Planenheten samt enheten för Trafik Gata Park.
Vi tackar Södertälje kommun för tillåtelse att använda deras Skogspolicy som inspiration.

Inledning – varför en skogspolicy?

Kungälvs kommun äger och förvaltar ca 1200 hektar skog. Skogsägare omfattas av olika lagar och regler som styr skötseln av skogen, däribland skogsvårdslagen, miljöbalken och kulturmiljölagen. Kungälvs kommuns skogspolicy beskriver och klargör övergripande mål och principer för kommunens skogsförvaltning. Policyn fungerar därmed som beslutsunderlag och stöd för att informera kommunens invånare samt övriga berörda aktörer om kommunens skogsförvaltning.

Vem ansvarar för kommunens skogar?

Av kommunens ca 1200 hektar skogsmark ligger majoriteten i anslutning till kommunens tätorter. En mindre del skogsmark ligger inom detaljplanelagd mark samt inom kommunala naturreservat. All skog omfattas av denna policy. Ansvaret för skogsförvaltningen ligger under *Planering och Mark och Exploatering* samt det kommunala bolaget *Bokab* och innebär att planera och genomföra skötsel i skogen för att uppnå målen.

Skogen är viktig för oss

Skogen levererar många ekosystem-tjänster som Kungälvs kommun strävar efter att upprätthålla och utveckla. Den erbjuder möjlighet till rekreation och friluftsliv. I en skog ska du kunna plocka svamp och bär och njuta av en mångfald av växter, svampar och djur. Att skogsområden har kontakt med varandra ger organismer möjlighet att spridas från ett område till ett annat vilket är livsviktigt för den biologiska mångfalden. Det kräver stor hänsyn vid samhällsplanering att bevara ”Gröna kilar” som sträcker sig in mellan bebyggda områden.

Skogen levererar också virke och andra träprodukter som träflis. Träd lagrar in kol under hela sin livstid och bidrar till att minska mängden koldioxid i atmosfären.

Gröna kilar

De gröna kilarna utgör en sammanhängande struktur av områden med värden för rekreation samt natur- och kulturmiljöer i göteborgsregionen. De bildar stråk av grönska och vatten i anslutning till bebyggelse och ger god tillgång till tätortsnära natur.

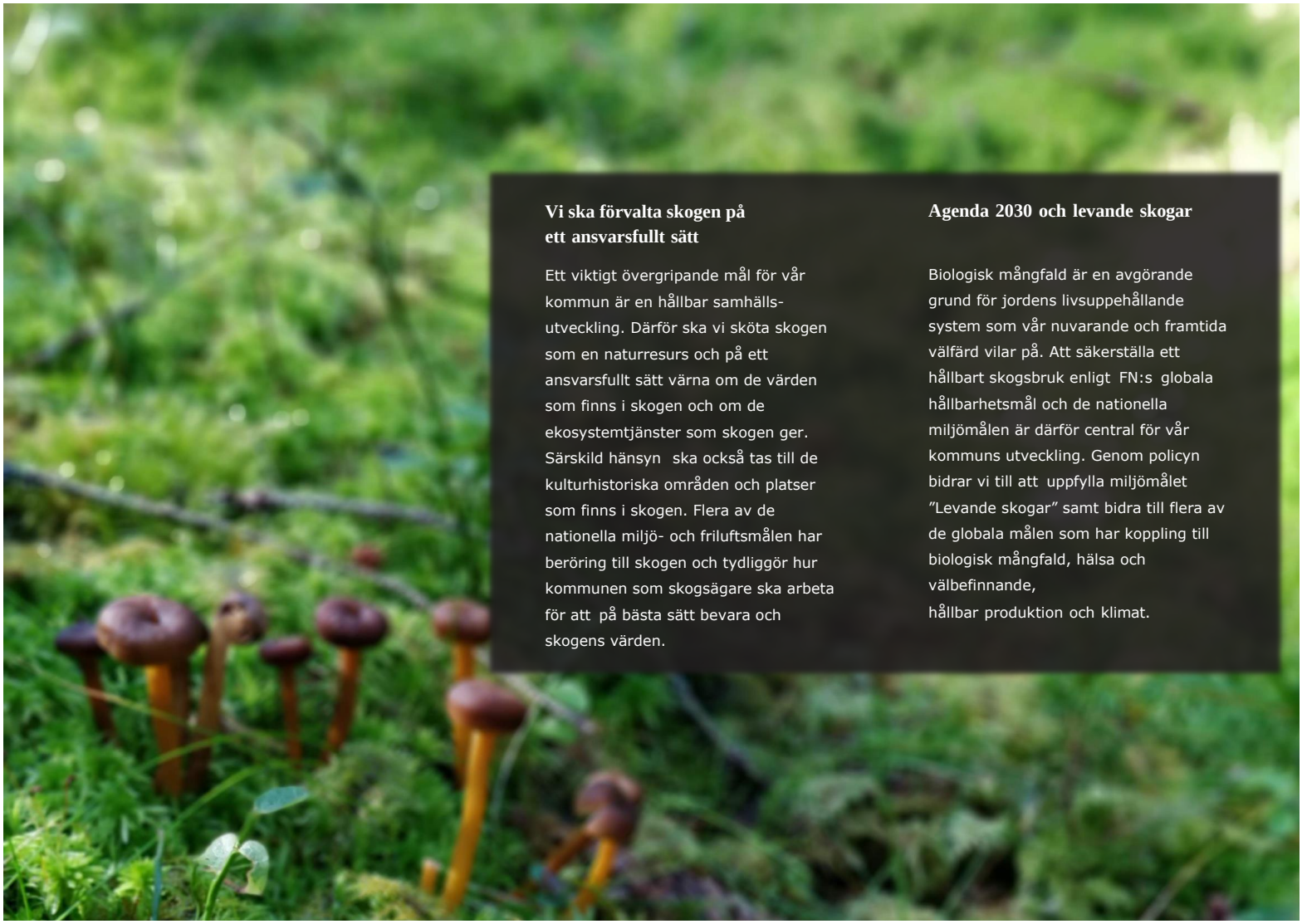

Vi ska förvalta skogen på ett ansvarsfullt sätt

Ett viktigt övergripande mål för vår kommun är en hållbar samhälls-utveckling. Därför ska vi sköta skogen som en naturresurs och på ett ansvarsfullt sätt värna om de värden som finns i skogen och om de ekosystemtjänster som skogen ger. Särskild hänsyn ska också tas till de kulturhistoriska områden och platser som finns i skogen. Flera av de nationella miljö- och friluftsmålen har beröring till skogen och tydliggör hur kommunen som skogsägare ska arbeta för att på bästa sätt bevara och skogens värden.

Agenda 2030 och levande skogar

Biologisk mångfald är en avgörande grund för jordens livsuppehållande system som vår nuvarande och framtida välfärd vilar på. Att säkerställa ett hållbart skogsbruk enligt FN:s globala hållbarhetsmål och de nationella miljömålen är därför central för vår kommuns utveckling. Genom policyn bidrar vi till att uppfylla miljömålet ”Levande skogar” samt bidra till flera av de globala målen som har koppling till biologisk mångfald, hälsa och välbefinnande,
hållbar produktion och klimat.

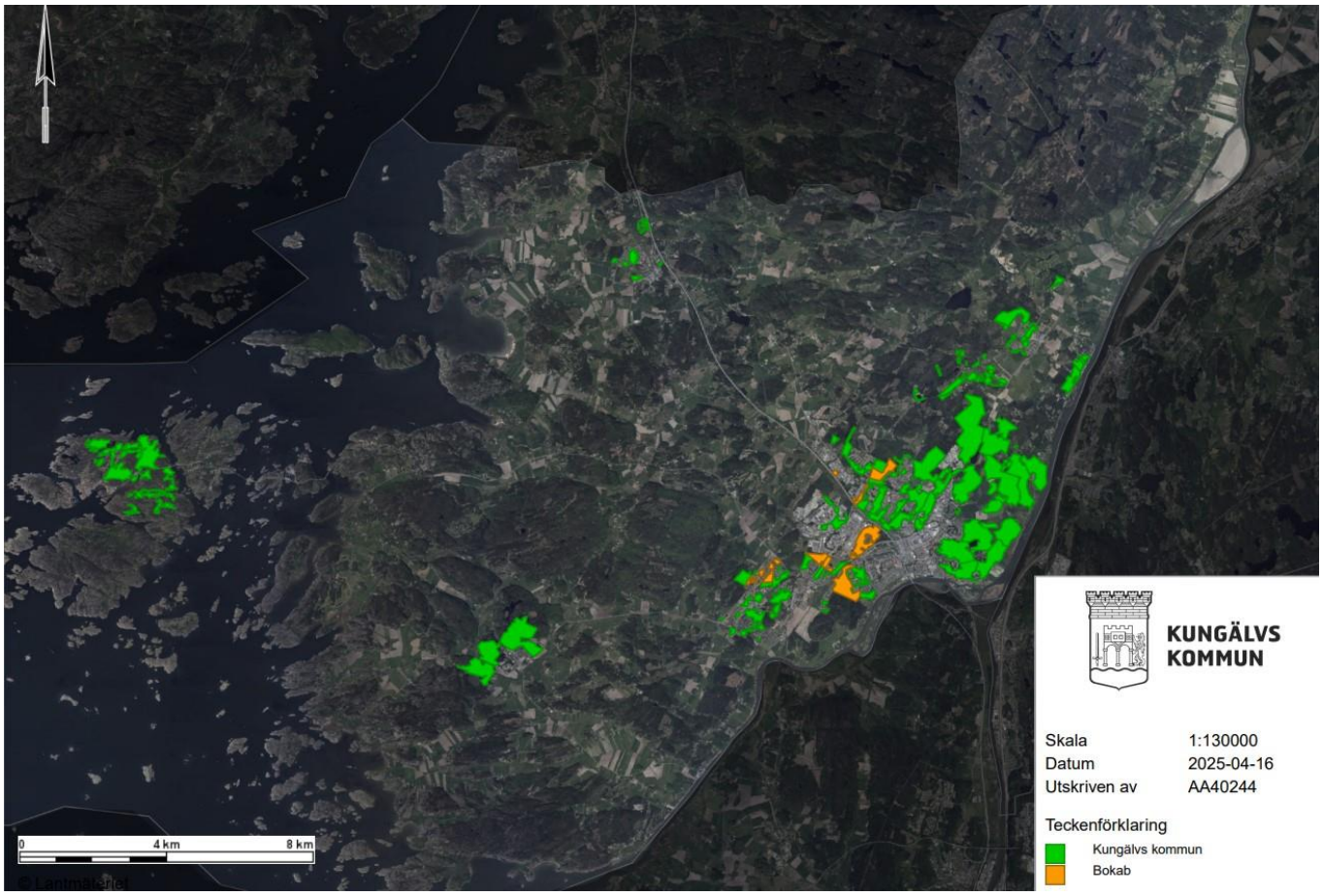
0
4 km
8 km
© Lantmäteriet
KUNGÄLVS KOMMUN
Skala 1:130000
Datum 2025-04-16
Utskriven av AA40244
Teckenförklaring
Kungälvs kommun
Bokab

Övergripande mål

Kommunens skogar är till för kommunens invånare. Skogen ska förvaltas hållbart genom att:

- skogens biologiska mångfald bevaras och utvecklas
- de ekosystemtjänster som kommunens skogar levererar upprätthålls och utvecklas
- möjligheterna till naturupplevelser, friluftsliv och turism stärks
- skogarna görs mer tillgängliga för kommunens medborgare och den upplevda tryggheten stärks
- de intäkter som genereras vid skötselåtgärder återgår till skogsförvaltningen för att säkerställa att de övriga målen uppnås.

Skogens biologiska mångfald och ekosystemtjänster

Naturvärden ska bevaras och stärkas

Områden som har höga naturvärden erbjuder miljöer där hotade och sällsynta arter kan leva kvar. Genom inventeringar får vi kunskap om var sådana områden finns för att vi ska kunna bevara och stärka dem. Ibland genomför vi åtgärder för att höja värden i naturen eller skapa lämpliga miljöer för hotade arter. Exempel på aktiva åtgärder är att ta bort granar för att lövträd ska växa sig stora eller att skapa död ved som blir en bra miljö för insekter, svampar och fåglar. Vid mer produktionsinriktade åtgärder tar vi stor hänsyn till befintliga naturvärden. Ur ett landskapsperspektiv är det viktigt att spridningskorridorer för arter bevaras och att livsmiljöer inte isoleras. Särskilt värdefulla och känsliga miljöer är exempelvis vattendrag, våtmarker, hällmarker och lövskogar.

Skogens ekosystem är mångfunktionella

Skog bidrar med en mängd så kallade ekosystemtjänster som är till nytta för oss människor. Några av dessa tjänster är att rena vatten, reglera klimatet och fungera som kolsänka. Produkter som träråvaror, bär och viltkött är andra ekosystemtjänster som skogen ger oss och den utgör också en viktig livsmiljö för pollinerande insekter, vilka är viktiga för vår matproduktion. Ytterligare tjänster som skogen bidrar med är de sociala ekosystemtjänsterna. Att vistas i skogen stärker vår känsla av samhörighet med naturen, sänker nivåerna av stresshormon och erbjuder möjlighet för återhämtning.

Naturvärden

En skog med höga naturvärden utmärker sig på flera sätt. Det finns en stor variation med livsutrymmen för många olika arter och därmed kan skogen rymma en hög biologisk mångfald. Många gamla och döda träd, död ved eller en stor variation i skogens sammansättning exempelvis ålder och trädslag kan vara egenskaper som ger ett skogsområde höga naturvärden.

Skogsupplevelser - skogen ska vara tillgänglig för alla

Naturupplevelser och friluftsliv i skogen

Skogar som lockar till rekreation, friluftsliv, lek och andra aktiviteter bidrar till en stärkt folkhälsa genom att fler människor använder skogen för att skapa ett aktivt liv. Skogen har också en viktig funktion i arbetet med att stärka invånarnas kunskap om skog och natur. Exempel på åtgärder är att vårda och utveckla våra närströvområden, att skapa utflyktsmål med fina utsiktsplatser, sätta upp informationsskyltar och att anlägga vandringsleder och grillplatser.

Skogen ska vara tillgänglig och du ska känna dig trygg

En tillgänglig och tilltalande närnatur bidrar till att göra Kungälv till en ännu attraktivare kommun att bo och leva i. Skogen ska vara trygg och säker att besöka och erbjuda en variationsrikedom. Målet är att skogen nära tätorterna ska vara tillgänglig för så många som möjligt. En skog som är tillgänglig för alla eftersträvas och en öppen dialog med invånarna är viktig för att få fler att vilja vistas i naturen. Exempel på åtgärder för att skapa en trygg och tillgänglig skog är tydliga ledmarkeringar, utglesning längs stigar eller fällning av träd som annars riskerar falla omkull.

Skötsel – så tar vi hand om skogen

Skogens skötsel utgår från en skogsbruksplan som delar in skogen i skiften med olika inriktning gällande naturvårdshänsyn, rekreation och produktion. Inom alla kommunens skogar arbetar vi med naturhänsyn och naturvård där sådana värden finns eller där vi kan skapa dem.

Skogen ingår i kommunens markreserv för framtida utveckling. En del skog är bostadsnära och här främjas möjligheter till rekreation medan andra skogsområden kan komma att avverkas för exploatering. I områden som skall bebyggas ska värdefulla miljöer sparas och skogen skötas för att vara till nytta för de framtida boende. Särskilda krav ställs på skogens skötsel för att säkerställa att träden är stabila mot vind och friställning vid en exploatering.

Inriktningar för skogsskötsel

- Förstärka naturvärden: Skogen ska skötas för att naturvärden och biologisk mångfald ska bevaras och främjas. Det kan även innebära att skogen lämnas för fri utveckling.
- Förstärka upplevelsevärden: Skogen ska skötas för att bevara och utveckla möjligheterna till rekreation och friluftsliv. Detta sker genom så kallade rekreationshuggningar och är den prioriterade skötselåtgärden i tätortsnära lägen. Skogens estetiska och rekreativa värden är överordnade de ekonomiska värdena.
- Hållbar produktion: Skogen ska skötas för att främja vitala och friska skogar där miljömål och ekonomiska mål integreras. Stor hänsyn tas till befintliga natur- och rekreationsvärden.

En skogsbruksplan

är ett verktyg som fungerar som ett planeringsunderlag för skogsbruket på en skogsfastighet och innefattar främst avverkningar och skogsvårdsarbetens fördelning i tid och rum. En grön skogsbruksplan är en plantyp vilken visar hur produktions- och miljömål kan förenas på en fastighet. Kommunens skogsförvaltare använder ett digitalt kartverktyg som planeringsunderlag.

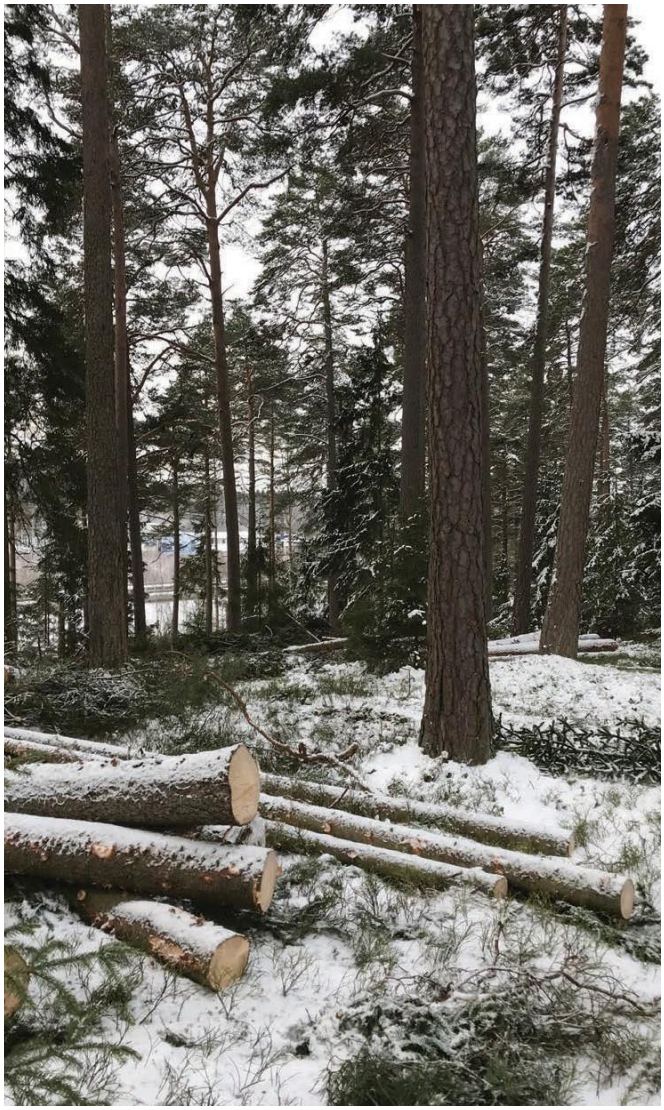

Skötselmetoder

Rekreationshuggning

Skötselåtgärder som syftar till att skapa variation, säkerhet och trygghet i skog som används för upplevelser och rekreation kallas för rekreationshuggning. Exempel på åtgärder är utglesning av täta skogsbestånd i anslutning till stigar för att skapa möjlighet till sikt. Åtgärden bidrar till en tryggare känsla för den som använder området. Andra exempel är att skapa gläntor genom att hugga bort träd inom en mindre yta eller att lämna ett område orört för att skapa en känsla av trollskog.

Hyggesfri skogsskötsel

Hyggesfri skogsskötsel innebär att inom ett och samma skogsområde avverkas aldrig samtliga träd på en och samma gång.

Vid hyggesfri skogsskötsel sker inte någon markberedning och i första hand nyttjas naturlig föryngring. Nya träd växer successivt upp i de luckor som skapas vid avverkning genom att frön från omgivande träd sprids och gror till plantor, så kallad naturlig föryngring.

Slutavverkning och föryngringsavverkning som åtgärd

Slutavverkning sker endast vid exploatering av skogsmarken. Föryngringsavverkning kan komma att ske efter allvarlig skada på skogen, vid risk för allmänhetens säkerhet eller då trädbestånd utvecklat en sårbarhet för hyggesfri skogsskötsel, vilket i så fall framkommer i skogsbruksplanen. Vid föryngringsavverkning sker markberedning och nyplantering.

Naturhänsyn

Naturhänsyn kan dels handla om att skydda och freda områden med höga naturvärden såsom biotopskydds-område eller genom att lämna delar orörda i form av så kallad miljöhänsyn i samband med avverkning. Naturvård kan också vara aktiva åtgärder för att utveckla naturvärden inom ett område exempelvis röjning av sly som inte gynnar naturvärdena eller att hugga bort barrträd för att gynna lövträd.

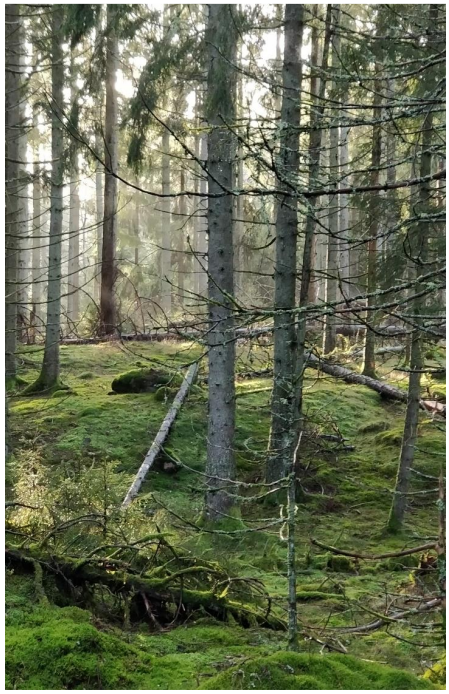

Nyckelbiotop

är skogsområden med mycket höga naturvärden. Områdena fyller en viktig funktion i bevarandet av skogens hotade växter och djur.

Kommunikation och information - vi vill skapa dialog

Det är viktigt att kommunikation och information både till allmänheten och inom kommunens organisation fungerar bra. Vi vill ge dig som bor i kommunen möjlighet att vara delaktig och förstå vad vi gör och varför. Genom att informera om de åtgärder som vi genomför i skogen och våra övergripandet mål kan vi skapa en större förståelse för vårt arbete. Dina synpunkter kan i sin tur bidra till att utveckla vårt arbete med att sköta skogen.

Vi informerar inför skötselåtgärder i skogen genom att lägga ut information på kommunens webbplats och genom att sätta upp skyltar i det berörda området. Nära tätbebyggda områden skickar kommunen även ut information till de boende som framför allt är berörda.

Vi når bäst resultat om vi arbetar tillsammans

För en fungerande skogsförvaltning i kommunen är det viktigt med intern kommunikation och samverkan. De områden som är prioriterade för samarbete är naturvård, samhälls-planering samt kultur och fritid. Vi ska även arbeta för en ökad samverkan med grannkommunerna.

Uppföljning – varje år följer vi upp våra åtgärder

Varje år uppdateras skogsbruksplanen med de åtgärder som gjorts under året. Uppdateringen görs av ansvarig skogsförvaltare.
I årsboken för Utskottet för Samhälle och Utveckling beskrivs vilka resultat som har uppnåtts under året utifrån målen i denna policy.
Alla åtgärder integreras och förankras i den årliga arbetsplan som tas fram med grund i skogsbruksplanen.

Skogspolicyn revideras vid behov, i enlighet med kommunens riktlinjer för styrdokument.

KUNGÄLVS
KOMMUN

Sammanträdesprotokoll

§ 82/2025

Framtagande av skogspolicy (Dnr KS2025/1025)

Sammanfattning

Kungälvs kommun äger och förvaltar ca 1200 hektar skog. I avsaknad av en skogspolicy och en skogsbruksplan har skogen stått utan skötsel i drygt 10 år. Utan skötsel som röjning och gallring tappar skogen i ekonomiskt värde och rekreativa värden riskerar att gå förlorade. Akuta skötselinsatser för att hantera riskträd eller skador i skogen bli kostsamma.
Skogspolicy för Kungälvs kommun beskriver och klargör övergripande mål och principer för kommunens skogsförvaltning. Policyn fungerar därmed som beslutsunderlag och stöd för att informera kommunens invånare samt övriga berörda aktörer om kommunens skogsförvaltning.
Skogspolicyn ligger sedan till grund för den skogsbruksplan som vi avser att upphandla för leverans under 2025. I skogsbruksplanen skall de mål och ställningstaganden som beskrivs i skogspolicyn, avspeglas i de skötselåtgärder som föreslås där. Kommunens skogsinnehav är utspritt i flera delar av kommunen och består av olika bestånd. Inventeringen av skogen, som görs i samband med att man tar fram skogsbruksplanen, kommer att ge kunskap om skötselbehovet i varje enskilt bestånd.
Stor hänsyn skall tas för att tillgodose biologisk mångfald och rekreation nu och i framtiden. Skogsbruksplanen gäller i 10 år varefter det skall göras en ny inventering i samband med att en ny skogsbruksplan upprättas. Framtagandet av skogspolicy och skogsbruksplan ryms inom befintlig budgetram. Skötselåtgärder kan initialt komma att belasta förvaltningens ekonomi men målet är en självfinansierande skog.

Förslag att anta Skogspolicy för Kungälvs kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Framtagande av skogspolicy
Bilaga Skogspolicy-kungälvs-kommun

Förslag till Kommunstyrelsen

Framtagande av Skogspolicy för Kungälvs kommun antas.

Expedieras till:
Maria Alander
Pernilla Attnäs Björk

För kännedom till:

Sammanträdesprotokoll

§ 82/2025

Framtagande av skogspolicy (Dnr KS2025/1025)

Sammanfattning

Kungälvs kommun äger och förvaltar ca 1200 hektar skog. I avsaknad av en skogspolicy och en skogsbruksplan har skogen stått utan skötsel i drygt 10 år. Utan skötsel som röjning och gallring tappar skogen i ekonomiskt värde och rekreativa värden riskerar att gå förlorade. Akuta skötselinsatser för att hantera riskträd eller skador i skogen bli kostsamma.
Skogspolicy för Kungälvs kommun beskriver och klargör övergripande mål och principer för kommunens skogsförvaltning. Policyn fungerar därmed som beslutsunderlag och stöd för att informera kommunens invånare samt övriga berörda aktörer om kommunens skogsförvaltning.
Skogspolicyn ligger sedan till grund för den skogsbruksplan som vi avser att upphandla för leverans under 2025. I skogsbruksplanen skall de mål och ställningstaganden som beskrivs i skogspolicyn, avspeglas i de skötselåtgärder som föreslås där. Kommunens skogsinnehav är utspritt i flera delar av kommunen och består av olika bestånd. Inventeringen av skogen, som görs i samband med att man tar fram skogsbruksplanen, kommer att ge kunskap om skötselbehovet i varje enskilt bestånd.
Stor hänsyn skall tas för att tillgodose biologisk mångfald och rekreation nu och i framtiden. Skogsbruksplanen gäller i 10 år varefter det skall göras en ny inventering i samband med att en ny skogsbruksplan upprättas. Framtagandet av skogspolicy och skogsbruksplan ryms inom befintlig budgetram. Skötselåtgärder kan initialt komma att belasta förvaltningens ekonomi men målet är en självfinansierande skog.

Förslag att anta Skogspolicy för Kungälvs kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Framtagande av skogspolicy
Bilaga Skogspolicy-kungälvs-kommun

Förslag till Kommunstyrelsen

Framtagande av Skogspolicy för Kungälvs kommun antas.

Expedieras till:
Maria Alander
Pernilla Attnäs Björk

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Madeleine Nilsson

2025-04-22

Utredning av överförmyndarverksamheten (Dnr ÖN2024/0046-5)

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun, ett uppdrag som lämnades på sammanträdet den 25 februari 2025.

Det finns både för- och nackdelar med att vara en del i en större samverkansorganisation och att organisera verksamheten i den egna kommunen. Att ingå i samverkan kan få en påverkan på ställföreträdare och huvudmän, främst i form av distansering och möjlighet att få sin service i Kungälv. Inflytandet för kommunens invånare minskar med gemensam nämnd med fyra andra kommuner, då representationen blir lägre. Däremot kan en större verksamhet medföra bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter, vilket också gynnar både ställföreträdare och huvudmän. Det finns också goda förutsättningar att bedriva överförmyndarverksamheten i egen regi i Kungälvs kommun. För att minska sårbarheten bör verksamheten arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning.

Förslag till beslut är att överförmyndarnämnden beslutar att uppdraget om att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun är slutfört, i enlighet med de direktiv som lämnades i uppdraget.

Juridisk bedömning

Överförmyndarnämnden är en kommunal tillsynsmyndighet och måste enligt föräldrabalken finnas i varje kommun. Enligt kapitel 9 § 19 kommunallagen får kommunfullmäktige besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun och att kommunen får fullgöra sina uppgifter genom en gemensam nämnd. Även föräldrabalken säger i kap 19 §16 att kommuner får besluta att de ska ha en gemensam överförmyndarnämnd.

Förvaltningens bedömning

Överförmyndarnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun, ett uppdrag som lämnades på sammanträdet den 25 februari 2025.
Utredningen ska analysera riskerna med nuvarande organisation, inklusive personalrisken, samt utvärdera olika lösningar – däribland men inte begränsat till – ett samgående med Stenungsund.
Målet är att säkerställa en långsiktigt stabil, hållbar och kostnadseffektiv verksamhet.
Bakgrunden är att kommunen tidigare tillfrågat Stenungsunds kommun om att ingå i deras överförmyndarsamverkan. Stenungsunds kommun har genomfört en utredning om deras möjligheter att ta emot Kungälv i sin överförmyndarsamverkan och utredningen slutfördes under hösten 2024.

I den bifogade utredningen finns hela sammanställningen som är gjord av chefen för överförmyndarverksamheten. Utredningen slutsats är:
Det finns både för- och nackdelar med att vara en del i en större samverkansorganisation och att organisera verksamheten i den egna kommunen. Sårbarheten med en mindre verksamhet, som

finns omnämnd i denna redovisning, har varit kända under en längre tid. Denna redovisning bör läsas tillsammans med utredningen som Stenungsunds kommun har gjort i syfte att utreda sina möjligheter att ta emot Kungälvs kommun i sin överförmyndarsamverkan (ÖN2024/0046–3), för att få en komplett bild av förutsättningarna för samverkan och vilka effekter som väntas av samverkan.

Att ingå i samverkan kan få en påverkan på ställföreträdare och huvudmän, främst i form av distansering och möjlighet att få sin service i Kungälv. Inflytandet för kommunens invånare minskar med gemensam nämnd med fyra andra kommuner, då representationen blir lägre. Däremot kan en större verksamhet medföra bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter, vilket också gynnar både ställföreträdare och huvudmän. Omvärldsbevakningen visar också att många kommuner väljer att samverka i dessa frågor. Det finns därmed goda skäl för att ingå i en överförmyndarsamverkan. Då det rör organisation av förvaltning och politik är beslut om att ingå i Stenungsunds kommuns överförmyndarsamverkan ett beslut för kommunstyrelsen (beredande) och kommunfullmäktige.

Det finns också goda förutsättningar att bedriva överförmyndarverksamheten i egen regi i Kungälvs kommun. Verksamheten i dag är väl fungerade, vilket bekräftas både av den jämförande statistik som finns för överförmyndarverksamheter i Sverige och den årliga tillsynen som görs av tillsynsmyndigheten som är Länsstyrelsen i Västra Götaland. För att minska sårbarheten bör verksamheten arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Kommunen ska kontinuerligt utveckla sina interna processer så att medborgarna, organisationer och företag känner ett ökat förtroende för kommunen och dess verksamheter. Ett sätt är att samverka med andra kommuner i verksamheter för att bygga mer hållbara och robusta verksamheter.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Mål 16 handlar om fredliga och inkluderande samhällen och delmålet 16.6 syftar särskilt till att bygga effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner alla nivåer. Detta innebär att säkerställa att offentliga institutioner fungerar väl, är ansvariga inför medborgarna och arbetar på ett öppet och transparent sätt. Målet är att bygga förtroende och säkerställa att institutioner kan leverera tjänster rättvist och effektivt.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Det finns inget i Kungälvs styrdokument som motsäger en samverkan med andra kommuner, inte heller i fallet med överförmyndarsamverkan. Följden av en samverkan är att alla styrdokument inom området för överförmyndarnämnden övergår till Stenungsunds kommun. Det gäller styrdokument som nämndens reglemente, arbetsordning, delegeringsordning, arvoden, riktlinjer och rutiner för arbetet. Därigenom för Kungälvs politiker ett mindre inflytande över styrdokumenten, då Kungälv kommer att vara representerad av en ledamot med en ersättare i den gemensamma överförmyndarnämnden i Stenungsund.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

I utredningen beskrivs påverkan på huvudmän, ställföreträdare och kommuninvånare, som en del av direktivet för utredningen. Att ingå i en överförmyndarsamverkan med andra kommuner kan få en påverkan på dem som verksamheten finns till för. Ställföreträdare, huvudmän och anhöriga kan uppfatta det som att handläggarna som hanterar deras ärenden blir mer distanserade när det blir fler handläggare som potentiellt är involverade i den enskildes ärende över tid. Det kan påverka

servicenivåer, möjligheten till rekrytering av godemän och förvaltare samt minskat inflytande för kommuninvånare då representationen i en gemensam nämnd blir lägre.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

I samband med att förvaltningen informerade överförmyndarverksamheten om intentionen att ingå i Stenungsunds överförmyndarverksamhet ökar risken för att handläggare i befintlig verksamhet söker sig vidare till nya uppdrag och risken för längre personalbortfall fram till en eventuell samverkan. Att ingå i en större överförmyndarsamverkan kan dock på sikt bidra till att minska sårbarheten och ge bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter. Det finns bättre möjligheter att planera bemanning vid semester och frånvaro och ökade möjligheter för specialisering för medarbetarna.

Ekonomisk bedömning

Utredningen av överförmyndarsamverkan samt Stenungsunds utredning om att införa Kungälv i sin gemensamma överförmyndarsamverkan, redogör för kostnaderna för de olika alternativen. Kostnaderna för att driva verksamheten i Kungälvs kommun är väl kända och rapporteras och jämförs årligen i den gemensamma statistiken. För 2023 var kostnaden per ställföreträdarskap: Kungälv 7645 kronor, vilket är 79 kronor per kommuninvånare. Kostnaden för att ingå i Stenungsunds överförmyndarsamverkan finns väl beskrivna i Stenungsunds utredning.

Förslag till beslut

1. Överförmyndarnämnden beslutar att uppdraget om att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun är slutfört, i enlighet med de direktiv som lämnades i uppdraget.

Madeleine Nilsson
Kommunikations- och marknadschef

Tony Övringe
Säkerhetschef

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Utredning av överförmyndarverksamheten

ÖN 2024/0046

Syfte

Syftet med den här utredningen är att säkerställa en långsiktigt stabil, hållbar och fortsatt kostnadseffektiv och välfungerande överförmyndarverksamhet i Kungälvs kommun, enligt det uppdrag som överförmyndarnämnden beslutade om på sitt sammanträde den 25 februari 2025. Syftet med utredningen är inte att belysa Stenungsunds förutsättningar att ta emot Kungälv i sin överförmyndarsamverkan, då det har utretts i en annan utredning (ÖN2024/0046-3).

Bakgrund

Kungälvs kommun har bett Stenungsunds kommun att utreda sina förutsättningar för att inkludera Kungälvs kommun i sin befintliga överförmyndarverksamhet där idag Lilla Edets kommun, Orusts kommun och Tjörns kommun ingår. Förutsättningarna för att ingå i Stenungsunds överförmyndarsamverkan finns beskrivna i ”Utredning angående en utökning av överförmyndarsamverkan med Kungälvs kommun” (ÖN2024/0046-3).

Uppdrag från överförmyndarnämnden till förvaltningen

Den 25 februari 2025 beslutade överförmyndarnämnden att uppdra åt förvaltningen att genomföra en utredning enligt de direktiv som finns beskrivna i beredningsskrivelsen som låg till grund för beslutet. Resultatet i form av en utredning ska redovisas för nämnden senast eden 8 april 2025. Direktiven är i sammanfattning:
Överförmyndarverksamheten i Kungälv är välfungerande och kostnadseffektiv men har en sårbarhet på grund av sin lilla organisation bestående av tre jurister. En personalvakans kan få stora konsekvenser för verksamheten och de huvudmän som är beroende av den.

Stenungsunds kommun har erbjudit Kungälv att ansluta sig till deras organisation för överförmyndarsamverkan. Utredningen som ligger till grund för förslaget är ensidig och saknar en analys av hur detta skulle påverka Kungälv. Det saknas även en bredare genomgång av alternativa lösningar för att hantera riskerna i Kungälvs nuvarande organisation.

Mot denna bakgrund föreslår överförmyndarnämndens presidium att en utredning genomförs med fokus på Kungälvs behov. Utredningen ska analysera riskerna med nuvarande organisation, inklusive personalrisken, samt utvärdera olika lösningar – däribland men inte begränsat till – ett samgående med Stenungsund. Målet är att säkerställa en långsiktigt stabil, hållbar och kostnadseffektiv verksamhet.

Utredningen ska besvara följande huvudfrågor:

- Hur påverkar en tillfällig personalvakans verksamheten, både för huvudmännen och kommunen?
- Vilka andra risker finns som kan påverka verksamheten negativt?
- Hur kan dessa risker hanteras på kort sikt om de inträffar?
- Hur kan dessa risker hanteras långsiktigt för att minimera både sannolikhet och konsekvenser?
- Hur skulle ett samgående med Stenungsund, eller annan lösning, påverka verksamheten ur ett Kungälvsperspektiv, med avseende på:
    - Huvudmännen
    - Ställföreträdarna
    - Kostnaden för verksamheten

Utredningen ska inte begränsas till att endast belysa ett samgående med Stenungsund, utan även undersöka andra möjliga lösningar för att hantera de identifierade riskerna. Exempel på sådana kan vara resurssamverkan med andra kommuner, temporärt inhyrd personal, samverkan eller sammanslagning med en annan avdelning inom kommunen, eller andra innovativa lösningar.

Slutligen förväntas utredningen sammanfatta sina resultat i en tydlig slutsats samt presentera ett förslag på hur verksamheten bör organiseras framåt. Slutsatsen ska innehålla en jämförelse mellan de olika alternativen och en analys av deras förväntade effekter utifrån de identifierade perspektiven.

Resultat

Beskrivning av nuvarande organisation

Överförmyndarnämndens uppdrag består i huvudsak i att verka för att samhällets svagare och mest utsatta personer inte drabbas av rättsförluster. Detta sker dels genom att nämnden kontrollerar de ställföreträdare (förmyndare, god man och förvaltare) som utsetts för att hjälpa dessa personer, dels genom att nämnden medverkar till att ställföreträdare utses där det är nödvändigt.

Överförmyndarverksamhet i Kungälvs kommun består av 3 heltidstjänster, varav 0,2 av en heltidstjänst är avsatt för administrativa arbetsuppgifter. De tre handläggarna är juristutbildade och har arbetat i Kungälv i elva, åtta respektive två år. En av personerna har uppdrag som Dataskyddsombud på 20 % av en heltidstjänst. Därutöver tillkommer en chef för enheten som även är ansvarig för kommunikation och näringsliv, totalt nio medarbetare i enheten. En nämndsekreterare hanterar nämndadministrationen kring sammanträden. Kungälv har cirka 50 000 invånare och har för närvarande 529 aktiva personärenden. Avsatt budget 2024 var 2 842 tkr. Verksamheten är välfungerade vilket bekräftas dels genom jämförande statistik av överförmyndarverksamheter i Sverige, dels från Länsstyrelsen årliga tillsynsrapporter från de senaste åren samt från den årliga internkontrollen.

Överförmyndarnämnden består av ordförande, vice ordförande, ledamot samt tre ersättare. De sammanträder cirka en gång per månad. I överförmyndarnämndens delgeringsordning redovisas vilken delegation som nämnden har gett till förvaltningen.

Risker i bemanning i nuvarande organisation

Överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun är en förhållandevis liten verksamhet sett till antal medarbetare, vilket kan utgöra en sårbarhet och risk för kontinuiteten och rättssäkerhet i tillsynen av ställföreträdare och handläggningen av ärenden. En personalvakans kan få konsekvenser för verksamheten och de huvudmän som är beroende av den. Bemanningen med tre handläggare har varit konstant under de senaste åren, men under kortare perioder har bemanningen varit lägre och verksamheten har kunnat fortgå ändå genom planering och prioritering.

För att hantera risken med att inte kunna fullfölja enhetens uppdrag vid frånvaro, tog dåvarande administrativa chefen fram en handlingsplan vid total frånvaro av ordinarie handläggare på överförmyndarverksamheten. Handlingsplanen uppdaterades senast 2021-09-30. Syftet med handlingsplanen är: *Överförmyndarverksamheten är en mindre verksamhet med ett fåtal handläggare. Detta medför en inbyggd sårbarhet vid oplanerad frånvaro. För att överförmyndarverksamhetens mest kritiska arbetsuppgifter ska utföras även vid eventuell total frånvaro av ordinarie handläggare upprättas denna handlingsplan.* Handlingsplanen innehåller en prioritering av arbetsuppgifter, fördelade i prioritering 1–3, och ersättare för handläggning av dessa arbetsuppgifter. Ersättare är chef för verksamheten,

huvudregistrator, arkivarie och kommunjurist. För de prioriterade arbetsuppgifterna finns utpekade ersättare (1–3). Handlingsplanen har inte behövt användas sedan den togs fram.

Från januari till juni har överförmyndarverksamheten en årlig arbetstopp då samtliga årsräkningar från ställföreträdare ska granskas. För att hantera denna arbetstopp har verksamheten tagit in en timanställd person på heltid under cirka fem veckor de senaste åren. Detta gjordes dock inte 2025, då hanteras granskningen av årsräkningar med befintlig personal.

Nuvarande ansvarig chef har varit i rollen sedan 1 januari 2023 och har under tiden sedan dess upplevt en stabil bemanning i enheten.

Alternativ för att hantera identifierade risker i nuvarande organisation

Samverkan med Stenungsunds kommun

Överförmyndarnämnden är en kommunal tillsynsmyndighet och måste enligt föräldrabalken finnas i varje kommun. Enligt kapitel 9 § 19 kommunallagen får kommunfullmäktige besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun och att kommunen får fullgöra sina uppgifter genom en gemensam nämnd. Även föräldrabalken säger i kapitel 19 §16 att kommuner får besluta att de ska ha en gemensam överförmyndarnämnd.

Kommunerna Lilla Edet, Orust, Tjörn och Stenungsund har en gemensam överförmyndarnämnd och organisation för överförmyndarverksamhet, som är placerad i Stenungsunds kommun. Stenungsunds överförmyndarverksamhet består av 7,4 heltidstjänster, varav 1 administratör och 0,4 chef. Befintlig kommunsamverkan består av cirka 74 000 invånare och verksamheten har för närvarande 877 aktiva personärenden, fördelningen av ärenden mellan samverkanskommunerna är följande: Stenungsund 318, Orust 198, Lilla Edet 210 och Tjörn 151. Avsatt budget 2024 är 5 676 tkr (1419 tkr per samverkanskommun med nuvarande avtal). I överförmyndarnämnden har varje kommun en ledamot och en ersättare.

Kungälvs kommun har under 2024 bett Stenungsunds kommun att utreda sina förutsättningar för att inkludera Kungälvs kommun i sin befintliga överförmyndarverksamhet. Förutsättningarna för att ingå i Stenungsunds överförmyndarsamverkan finns beskrivna i ”Utredning angående en utökning av överförmyndarsamverkan med Kungälvs kommun” (ÖN2024/0046-3).

De fastställda förutsättningarna för en utökad samverkan med Kungälvs kommun är att överförmyndarsamverkan fortsätter drivas i dess nuvarande form vilket innebär att Stenungsunds kommun är värdkommun och att det är där samtliga arbetstagare inom enheten ska ha sin anställning. Det innebär också att Kungälvs kommun ska acceptera befintliga regleringar enligt samarbetsavtalet som börjar gälla den 1 januari 2027, vilket inkluderar fastställd kostnadsfördelning. Avtalet är sedan tidigare antaget av övriga befintliga samverkanskommuner.

För att utreda förutsättningarna för en sammanslagning har verksamheterna jämförts och skillnaderna som framkommer mellan verksamheterna är att de använder olika verksamhetssystem, har olika ärendemängd per handläggare och att Kungälvs kommun hanterar granskning av årsakterna genom att utöka arbetsgruppen med en timanställning några veckor per år. Enligt Länsstyrelsens årliga granskning är båda verksamheterna välfungerande.

Möjliga konsekvenser för huvudmän och ställföreträdare

En flytt av överförmyndarverksamheten från Kungälv till Stenungsund påverkar de ställföreträdare som verksamheten idag har tillsyn över. Därigenom påverkar det också huvudmännen som ställföreträdarna har uppdrag för. Möjliga konsekvenser är:

- *Risk för minskad samverkan med socialtjänsten i Kungälv*

  En flytt av verksamheten till Stenungsund ökar både det geografiska som det mentala avståndet till socialtjänsten, som ofta har samma personer i sina ärenden som överförmyndarverksamheten har. Även om det finns en strikt gräns mellan de olika myndigheterna (Överförmyndarnämnden och Sociala myndighetsnämnden) så bör en viss samverkan upprätthållas för den enskildes bästa.

- *Mindre personlig kontakt med gode män/huvudmän, anhöriga*

  Ställföreträdare, huvudmän och anhöriga kan uppfatta det som att handläggarna som hanterar deras ärenden blir mer distanserade när det blir fler handläggare som potentiellt är involverade i den enskildes ärende över tid.

- *Rekrytering av gode män och förvaltare*

  Det finns en risk för att det blir svårare att rekrytera gode män och förvaltare till uppdrag i Kungälv, då de hänvisas till Stenungsund. Det ser vi i närområdet där till exempel ställföreträdare i Ale kommun protesterade mot Ales samverkan med Alingsås år 2023 i media. En annan möjlig utveckling är att det blir lättare att hitta rätt ställföreträdare, då det breddar rekryteringsbasen.

- *Servicenivå*

  I dagsläget har Kungälvs kommun telefontid sex timmar per vecka, vilket kan jämföras med Stenungsunds fyra timmar per vecka. För personliga möten kommer ställföreträdare, huvudmän och anhöriga att hänvisas till Stenungsunds kommunhus. Det gäller även när dessa ska lämna eller hämta handlingar, som då i huvudsak får hänvisas till Stenungsund. Idag kan överförmyndarverksamheten vid behov påskynda handläggningen genom att lämna ut handlingar via Kundcenter (till exempel brådskande beslut, granskade årsräkningar).

- *Minskat inflytande för kommuninvånarna*

  Dagens överförmyndarnämnd består av tre ledamöter och tre ersättare. I en gemensam nämnd i Stenungsunds samverkan kommer Kungälv att representeras av en ledamot och en ersättare, vilket ger kommunen och kommuninvånarna et något minskat inflytande över överförmyndarfrågor. Följden av en samverkan är att alla styrdokument inom området för överförmyndarnämnden övergår till Stenungsunds kommun. Det gäller styrdokument som nämndens reglemente, arbetsordning, delegeringsordning, arvoden, riktlinjer och rutiner för arbetet. Därigenom får Kungälvs kommun ett mindre inflytande över styrdokumenten, då Kungälv kommer att vara representerad av en ledamot med en ersättare i den gemensamma överförmyndarnämnden i Stenungsund.

- *Befintlig verksamhet och framtida kompetensförsörjning*

  I samband med att förvaltningen informerade överförmyndarverksamheten om intentionen att ingå i Stenungsunds överförmyndarverksamhet ökar risken för att handläggare i befintlig verksamhet söker sig vidare till nya uppdrag och risken för längre personalbortfall fram till en eventuell samverkan. Att ingå i en större överförmyndarsamverkan kan dock på sikt bidra till att minska sårbarheten och ge bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter. Det finns bättre möjligheter att planera bemanning vid semester och frånvaro och ökade möjligheter för specialisering för medarbetarna.

- *En växande befolkning och ökade behov*

  Kungälvs kommuns befolkning växer och steg förra året över 50 000 invånare. Antalet ärenden i överförmyndarverksamheten ökar något varje år, men framförallt

ökar andelen mer komplicerade ärenden. Äldre och personer med funktionsnedsättningar är grupper som ofta är beroende av just denna typ av myndighetsstöd som överförmynderiverksamhet och -nämnd ger. Att flytta verksamhet till Stenungsund skulle därför inte bara innebära en fysisk förflyttning av kontorslokaler, personal och personakter. Det skulle också påverka Kungälvs ställning som serviceort.

Kostnaden för verksamheten

För Kungälvs kommun innebär samverkan en högre initial kostnad bestående av utökad arbetstid för verksamhetsövergången och praktiska göromål så som flytt och migrering av ärenden. En förutsättning för en utökning av Stenungsunds samverkan är att kostnaderna som sammanslagningen och verksamhetsöverflytten innebär ska finansieras av Kungälvs kommun. Ytterligare ekonomisk analys behöver göras för att beskriva övergångskostnaderna, om beslut tas att ingå i samverkan.

Under hur lång tid kostnaderna förväntas stiga beror på när samverkan startar - genom avtalssamverkan under 2025 eller 2027 med gemensam nämnd och det nya avtalet som innebär en annan kostnadsfördelning. I längden uppskattas dock kostnaderna för Kungälvs kommun bli lägre än vad de är idag utan samverkan, enligt Stenungsunds utredning.

Stenungsunds kommun har en nyligen framtagen kostnadsfördelningsmodell för de samverkande kommunerna, modellen beskrivs närmare i Stenungsunds utredning. Modellen innehåller en fördelningsnyckel bestående av en grundavgift på 25 procent, invånarantal 37,5 procent och ärendemängd 37,5 procent. Det är i samverkan med de övriga kommunerna som Kungälvs kommun kan påverka de kommande kostnaderna och kostnadsfördelningsmodellen.

Kostnaderna för befintliga överförmyndarverksamheter finns tillgängliga för jämförelse i Kolada, då kommunerna är skyldiga att redovisa dessa kostnader årligen till Länsstyrelsen. För 2023 var kostnaden per ställföreträdarskap: Kungälv 7645 kronor, Stenungsund 8064 kronor. Kostnaden per kommuninvånare: Kungälv 79 kronor, Stenungsund 94 kronor.

Alternativ för att hantera risker med befintlig verksamhet

Ett alternativ till att ingå i Stenungsunds överförmyndarsamverkan är att hantera sårbarheten med en liten enhet, genom planering inom den egna förvaltningen. En lösning kan vara att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av ordinarie handläggare i överförmyndarverksamheten. Handlingsplanen kan med fördel utökas med fler alternativ, till de som redan finns i form av ersättare i befintlig verksamhet/nämnd. Planen kan med fördel utvecklas till en kontinuitetsplan som även omfattar åtgärder vid kris och krisberedskap.

Ett komplement är att säkra att det finns extra bemanning i form av timanställda att ta in vid frånvaro och arbetstoppar. Möjligheten finns också att upphandla konsulttjänster och skriva avtal med ett konsultbolag för att vid behov kunna ta in konsulter, tills rekrytering av ordinarie handläggare är klar.

Viss förstärkning i bemanning kan även ske med en översyn av överförmyndarverksamhetens organisering. Idag finns handläggarna tillsammans med kommunikatörer och näringslivsutvecklare i en gemensam enhet inom Säkerhet och kommunikation. En tydligare organisering tillsammans med de funktioner som finns omnämnda i handlingsplanen vid frånvaro (registrator, kommunjurist, arkivarie) kan öka tydligheten och samarbetet med övriga funktioner.

En väg för att effektivisera arbetet inom överförmyndarverksamheten är att föreslå att överförmyndarnämnden delegerar alla de uppgifter som enligt Föräldrabalken kan delegeras till överförmyndarverksamheten. Genom att genomföra denna delegering frigörs värdefulla resurser, vilket i sin tur möjliggör för överförmyndarverksamheten att fokusera mer på sina

ärenden. Detta skulle även kunna innebära att verksamheten blir mindre sårbar och kan skötas med endast två handläggare under en period.

Omvärldsbevakning

Sannolikt kommer en del förändringar framöver som påverkar kommunernas överförmyndarverksamheter, då regeringen beslutade om en översyn 2019 som resulterade i en utredning som publicerades i maj 2021 (SOU 2021:36). Ställföreträdarutredningen förslår en rad ändringar såsom att inrätta en central myndighet med övergripande ansvar och metodstöd och utbildning för ställföreträdare, nationellt ställföreträdarregister, reglering kring professionella ställföreträdare. Det föreslås framgå av lag att överförmyndarverksamheten ska bedrivas med god kvalitet och att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Det föreslås att överförmyndarnämnden ska från tingsrätten ta över beslut om anordnande, omprövning och upphörande av godmanskap i de fall där ingen motsätter sig beslutet. Överförmyndarna sköter redan i dag större delen av utredningsarbetet i dessa ärenden, men föreslås nu få hela ansvaret för utredningsarbetet. Det finns ännu ingen proposition, så vi vet inte när eller vilka förslag som kommer att läggas fram.

Samverkan mellan kommuner är relativt vanlig bland överförmyndarverksamheter i Sverige. I vår närhet i Göteborgsregionen finns (värdkommun i fet stil):

- **Alingsås**, Lerum och Ale
- **Mölndal**, Härryda, Kungsbacka, Partille och Öckerö
- **Stenungsund**, Tjörn, Orust och Lilla Edet

I Västra Götaland finns bland annat:

- Överförmyndare i samverkan, **Skövde**, Bollebygd, Svenljunga, Falköping, Tibro, Gullspång, Tidaholm, Herrljunga, Tranemo, Hjo, Vårgårda, Skövde och Ulricehamn
- Överförmyndare Västra Skaraborg: **Lidköping**, Essunga, Grästorp, Götene, Skara, Karlsborg och Vara.
- **Uddevalla**, Färgelanda, Lysekil, Mellerud, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum
- Bengtsfors, Dals-Ed, Säffle, **Åmål** och Årjäng

Samverkan kan ske på olika sätt, i en del fall med både gemensam förvaltning och nämnd och i andra fall med enbart gemensam förvaltning. Kommuner i Västra Götaland med egen överförmyndarverksamhet är till exempel Göteborg, Vänersborg, Trollhättan och Borås.

Slutsats

Det finns både för- och nackdelar med att vara en del i en större samverkansorganisation och att organisera verksamheten i den egna kommunen. Sårbarheten med en mindre verksamhet, som finns omnämnda i denna redovisning, har varit kända under en längre tid. Denna redovisning bör läsas tillsammans med utredningen som Stenungsunds kommun har gjort i syfte att utreda sina möjligheter att ta emot Kungälvs kommun i sin överförmyndarsamverkan (ÖN2024/0046–3), för att få en komplett bild av förutsättningarna för samverkan och vilka effekter som väntas av samverkan.

Att ingå i samverkan kan få en påverkan på ställföreträdare och huvudmän, främst i form av distansering och möjlighet att få sin service i Kungälv. Inflytandet för kommunens invånare minskar med gemensam nämnd med fyra andra kommuner, då representationen blir lägre. Däremot kan en större verksamhet medföra bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter, vilket också gynnar både ställföreträdare och huvudmän. Omvärldsbevakningen visar också att många kommuner väljer att samverka i dessa frågor.

Det finns därmed goda skäl för att ingå i en överförmyndarsamverkan. Då det rör organisation av förvaltning och politik är beslut om att ingå i Stenungsunds kommuns överförmyndarsamverkan ett beslut för kommunstyrelsen (beredande) och kommunfullmäktige.

Det finns också goda förutsättningar att bedriva överförmyndarverksamheten i egen regi i Kungälvs kommun. Verksamheten i dag är väl fungerade, vilket bekräftas både av den jämförande statistik som finns för överförmyndarverksamheter i Sverige och den årliga tillsynen som görs av tillsynsmyndigheten som är Länsstyrelsen i Västra Götaland. För att minska sårbarheten bör verksamheten arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning.

Sammanställt av: Madeleine Nilsson chef för överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun

2024-10-07

Stenungsunds kommun

Utredning angående en utökning av överförmyndarsamverkan med Kungälvs kommun

Sammanfattning

Denna rapport beskriver förutsättningarna för en potentiell utökning av befintlig samverkan inom överförmyndarverksamheten med Kungälvs kommun. Utökningen inkluderar en verksamhetsövergång som innebär att Stenungsunds kommun tar över arbetsgivaransvaret för de tre anställda på överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun. För att utreda förutsättningarna för en sammanslagning har verksamheterna jämförts och skillnaderna som framkommer mellan verksamheterna är att de använder olika verksamhetssystem, har olika ärendemängd per handläggare och att Kungälvs kommun hanterar granskning av årsakterna genom att utöka arbetsgruppen med en timanställning några veckor per år. Enligt Länsstyrelsens årliga granskning är båda verksamheterna välfungerande.

Vad det gäller tidplan för samverkan kan en nämndsammanslagning ske tidigast den 1 januari 2027 på grund av föräldrabalkens regler om mandattider. Genom avtalssamverkan finns dock möjlighet till tidigare samarbete vilket innebär att Kungälvs kommun kan överlåta sina arbetsuppgifter till Stenungsunds kommun men behålla sin nämnd. Uppskattningsvis kan en sådan samverkan börja ske hösten 2025. Oavsett val av samverkansform behöver flertalet beslut fattas av respektive kommunfullmäktige. Besluten gäller till exempel avtal, styrdokument, dokumenthantering och upplösande av nämnd.

För Kungälvs kommun innebär samverkan en högre initial kostnad bestående av utökad arbetstid för verksamhetsövergången och praktiska göromål så som flytt och migrering av ärenden. Under hur lång tid kostnaderna förväntas stiga beror på när samverkan startar - genom avtalssamverkan med befintligt avtal eller 2027 med gemensam nämnd och det nya avtalet som innebär en annan kostnadsfördelning. I längden uppskattas dock kostnaderna för Kungälvs kommun bli lägre än vad de är idag utan samverkan. För befintliga samverkanskommuner bedöms kostnaderna förbli ungefär desamma som utan Kungälvs kommun. Då ingår en förstärkning av arbetsgruppen som skapar möjligheter till verksamhetsutveckling vilket i sin tur kan leda till effektivisering på längre sikt.

Stenungsunds kommun

Innehåll

Sammanfattning....1
Förutsättningar och syfte....3
Beskrivning av verksamheterna....3
Jämförelse....3
Informationshantering....5
Överflytt av digitala och fysiska akter....5
När kan en sammanslagning ske?....5
Verksamheten....6
Avtalssamverkan....6
Skillnaden mellan gemensam nämnd och avtalssamverkan....6
Informationshantering under en eventuell avtalssamverkansperiod....7
Verksamhetsövergång....8
Kostnader....8
Initiala kostnader....8
Budget och kostnadsfördelning utifrån avtalen....8
Beslut och dokument....10
Styrdokument....10
Vilka beslut behöver tas?....11
Processkarta....12
Tidplan....13
Vidare utredningar och planering....14

Stenungsunds kommun

Förutsättningar och syfte

Överförmyndarnämnden är en kommunal tillsynsmyndighet och måste enligt föräldrabalken finnas i varje kommun. Enligt kap 9 § 19 kommunallagen får kommunfullmäktige besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun och att kommunen får fullgöra sina uppgifter genom en gemensam nämnd.

Kommunerna Lilla Edet, Orust, Tjörn och Stenungsund har en gemensam överförmyndarnämnd och organisation för överförmyndarverksamheten som Kungälvs kommun är intresserade att bli en del av.

De fastställda förutsättningarna för en utökad samverkan med Kungälvs kommun är att verksamheten fortsätter drivas i dess nuvarande form vilket innebär att Stenungsunds kommun är värdkommun och att det är där samtliga arbetstagare inom enheten ska ha sin anställning. Det innebär också att Kungälvs kommun ska acceptera befintliga regleringar enligt samarbetsavtalet som börjar gälla den 1 januari 2027, vilket inkluderar fastställd kostnadsfördelning. Detta avtal är sedan tidigare antaget av respektive befintlig samverkanskommun.

Syftet med denna utredning är att klargöra hur en utökad samverkan med Kungälvs kommun kan ske samt när och vad som krävs för en sammanslagning utifrån de juridiska och administrativa förutsättningarna.

Beskrivning av verksamheterna

Stenungsunds överförmyndarverksamhet består av 7,4 heltidstjänster, varav 1 administratör och 0,4 chef. Befintlig kommunsamverkan består av cirka 74 000 invånare och verksamheten har för närvarande 877 aktiva personärenden, fördelningen av ärenden mellan samverkanskommunerna är följande: Stenungsund 318, Orust 198, Lilla Edet 210 och Tjörn 151. Avsatt budget 2024 är 5 676 tkr (1419 tkr per samverkanskommun med nuvarande avtal).

Kungälvs överförmyndarverksamhet består av tre heltidstjänster, varav 0,2 av en heltidstjänst är avsatt för administrativa arbetsuppgifter. Under cirka 5–6 veckor per år utökas verksamheten med en timanställning för granskning av årsräkningar. Chef för överförmyndarverksamheten är också ansvarig för många andra enheter så som upphandling, näringsliv och kommunikation. Kungälvs kommun har cirka 50 000 invånare och har för närvarande 529 aktiva personärenden. Avsatt budget 2024 är 2 842 tkr.

Utifrån Länsstyrelsens årliga granskningar är båda verksamheterna välfungerande.

Jämförelse

För att jämföra verksamheterna har statistik från Länsstyrelsen inhämtats och redovisas nedan. Statistiken visar inte på tidsåtgång beroende på ärenden vilket kan vara en faktor som påverkar behoven. Statistik från Länsstyrelsen 2023:

Stenungsunds kommun

Statistik 2023	Befintlig samverkan:	Kungälv:	Riket:
Antalet tjänster i årsarbetstid	7,1	2,82	
Totalt antalet ställföreträdarskap	862	515	
Antal ställföreträdarskap per invånare	86	97	
Ärenden per tjänst	**121**	**182**	**150**
Antalet ställföreträdare	*575*	*527*	
Godmanskap enligt föräldrabalken 11 kap. 4 §	*433*	*238*	
Gode män enligt föräldrabalken 11 kap. 4 §	*240*	*172*	
Övriga godmanskap enligt föräldrabalken	*17*	*2*	
Övriga gode män enligt föräldrabalken 11 kap. 1–3 §	*11*	*2*	
Godmanskap för ensamkommande barn	*4*	*1*	
Gode män för ensamkommande barn	*3*	*1*	
Förvaltarskap enligt föräldrabalken 11 kap 7 §	*79*	*40*	
Förvaltare enligt föräldrabalken 11 kap 7 §	*49*	*27*	
Förmyndarskap enligt föräldrabalken 10 kap.	*329*	*234*	
Förmyndare enligt föräldrabalken 10 kap.	*272*	*325*	
Antalet ställföreträdaruppdrag för vilka arvode inte tas ut	*331*	*70*	
Kostnader			
Totalkostnad per ställföreträdarskap	8064 kr	7645 kr	9036 kr
Totalkostnad per kommuninvånare	94 kr	79 kr	122 kr
Granskningar			
Granskade redovisningshandlingar	884, per tjänst 125	387, per tjänst 137	135 per tjänst
Varav granskade med anmärkningar	54	9	

Kungälvs kommun redovisar en lägre kostnad per kommuninvånare men i rapporteringen till Länsstyrelsen ingår inte kostnaderna för hyra av lokal, arbetstid för chef och porto, vilket det gör i samverkanskommunernas redovisning. Även ifall samverkanskommunernas kostnad är högre än Kungälvs kommun är dock kostnaden ändå lägre än genomsnittet i riket.

Statistiken visar att handläggarna i Kungälvs kommun hanterar fler ärenden per handläggare än samverkankommunernas. Vid en sammanslagning av befintliga personalgrupper innebär det 137 ärenden per handläggare. I jämförelse mot befintlig ärendemängd för samverkans-kommunernas handläggare innebär det en ökning av cirka 15 ärenden men i jämförelse med riket är det 13 färre ärenden per handläggare.

Stenungsunds kommun

Informationshantering

Verksamheterna arbetar med både digitala och fysiska akter. De två verksamheterna använder olika system för att hantera de digitala akterna (Stenungsund använder ÖFS och Kungälv WärnaGo). Generellt sett beskriver verksamheterna att de har ett liknade arbetssätt där den digitala akten till stor del motsvarar den fysiska akten, men att vissa fysiska inkommande handlingar så som exempelvis årsräkningar inte skannas in i systemet. Stenungsunds kommun slutarkiverar endast fysiska akter medan Kungälv har börjat arkivera information från verksamhetssystemet till ett e-arkiv.

Kungälvs kommuns avtal för verksamhetssystemet WärnoGo löper ut den 30 november 2025.

Enligt Stenungsunds kommuns befintliga rutiner ska alla tillkommande akter från andra kommuner gås igenom. Därav är det lämpligt att Kungälvs kommuns aktiva akter kontrolleras inför en sammanslagning för att säkerställa att de aktiva ärendena är kompletta utifrån Stenungsunds kommuns metoder. Kungälvs kommun har 529 öppna ärenden och en tidsuppskattning för att gå igenom dessa akter estimeras till cirka 20 arbetsdagar.

Ärenden som avslutas innan en nämndsammaslagning ska inte lämnas över till Stenungsunds kommun utan slutarkiveras i Kungälvs kommun.

Överflytt av digitala och fysiska akter

Under en övergångsperiod kommer arbetsbelastningen öka för att omhänderta och flytta över de öppna fysiska och digitala akterna. Hur lång tid överflytten av de digitala akterna kommer ta beror på hur väl de två systemen kan migrera ut och ta emot ärenden, eller om ärendena till exempel behöver struktureras om och föras in manuellt. Kontakt är tagen med leverantören av WärnoGo för information om lösningar för migrering och om det finns möjlighet att anlita dem för att migrera ärendena. Återkoppling har i dagsläget inte inkommit.

Vad det gäller de fysiska akterna krävs manuellt arbete för att iordningställa närarkivet samt packa upp och sortera akterna.

När kan en sammanslagning ske?

Nämnderna

Utifrån kommunallagens regleringar kan kommunfullmäktige besluta om mandattiderna för andra nämnder än styrelsen (kap 6, § 19). Detta innebär att kommunfullmäktige kan bilda nya och lösa upp befintliga nämnder under pågående mandatperiod. Dock lyder kap 19, § 7 föräldrabalken enligt följande: ”*Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljs för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum.”*

Stenungsunds kommun

Speciallagstiftningen genom föräldrabalken reglerar alltså överförmyndarnämndens mandatperiod vilket innebär att kommunfullmäktige inte har möjlighet att förändra mandattiden. En överförmyndarnämnd kan därmed inte lösas upp innan mandatperiodens slut. Det är inte heller möjligt att utöka antalet ledamöter i den befintliga överförmyndarnämnden under pågående mandatperiod eftersom de då inte väljs för fyra år som lagstiftningen beskriver.

Slutsatsen är därför att en sammanslagning och övergång till en gemensam nämnd är möjlig först i samband med den nya mandatperioden 1 januari 2027, och att det också är av vikt att sammanslagningen då sker för att nästa mandatperiod igen inte ska behöva inväntas.

Verksamheten

En naturlig ingång för verksamhetsöverflytten är att den sker i samband med nämndsammanslagningen den 1 januari 2027, om detta inte önskas inväntas är en tidigare verksamhetsöverflytt möjlig oberoende av nämndsammanslagningen. I så fall behöver en avtalssamverkan upprättas under tiden till dess att nämndsammanslagningen är genomförd.

Avtalssamverkan

Enligt kap 9 § 37 kommunallagen kan kommuner ingå avtalssamverkan vilket innebär att handläggningen inom ett visst uppgiftsområde uppdras åt en annan kommun. Med dessa bestämmelser finns också möjlighet till extern delegering, det vill säga en möjlighet att delegera beslutanderätt till anställda i den utförande kommunen. Avtalssamverkan innebär dock inte någon förändring av huvudmannaskapet för de uppgifter som avtalet omfattar. Den kommun som åtar sig att utföra en uppgift för någon annan kommun övertar alltså inte det övergripande ansvaret för uppgiften. Det innebär också att beslut som omfattas av delegationsförbud, till exempel enligt föräldrabalkens bestämmelser, även fortsatt fattas av den överlåtande kommunens nämnd. Genom avtalssamverkan kan Kungälvs kommun överlåta utförandet av sina arbetsuppgifter till Stenungsunds kommun vilket gör en tidigare verksamhetsöverflytt möjlig.

Skillnaden mellan gemensam nämnd och avtalssamverkan

Kommunallagen reglerar att kommunfullmäktige kan besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun och att kommunen får fullgöra sina uppgifter genom en gemensam nämnd. Vilket kräver beslut av respektive kommunfullmäktige. I befintlig samverkan har ett samarbetsavtal också antagits av respektive kommun för att reglera samarbetsformerna för den gemensamma nämnden. Detta är ett komplement för samarbetet mellan kommunerna där avtalet är av civilrättslig karaktär. Genom en gemensam nämnd arbetar verksamheten för en nämnd bestående av förtroendevalda som utses av respektive samverkanskommuns kommunfullmäktige.

En avtalssamverkan mellan kommuner regleras i kommunallagen med vissa specifika regelramar till följd, vilka har nämnts ovan. På grund av att huvudmanskapet inte överlåts till

Stenungsunds kommun

den utförande kommunen behöver Kungälvs kommun ha kvar sin överförmyndarnämnd. Följderna av detta innebär praktiskt att verksamheten kommer att behöva arbeta i två olika processer gentemot två nämnder och därmed följa respektive nämnds styrdokument beroende på om brukaren tillhör Kungälvs kommun eller inte. Det medför en högre kostnad utifrån ökad arbetstid samt arvoden för de förtroendevalda. Om en avtalssamverkan är aktuell kan en förenkling för verksamheten genomföras genom att Kungälvs kommun reviderar sina styrdokument för att efterlikna samverkanskommunernas befintliga styrdokument, detta skulle resultera i liknande regelverk och processer oberoende av huvudmannaskapet.

Faktum kvarstår dock att chef (och eventuellt medarbetare) behöver medverka på Kungälvs överförmyndarnämnds sammanträden. Nämndsadministrationen behöver också hanteras vilket innefattar olika system för att delge nämnderna kallelser. Behov finns därför av nämndsekreterare i Kungälvs kommun, alternativt ett utökat uppdrag i Stenungsunds kommun där sekreteraren får tillgång till Kungälvs system för att distribuera kallelsen, eller om nämnden kan få tillgång till Stenungsunds kommuns system. Förslagsvis fastställs formerna för detta i avtalet efter att bäst lämpad lösning valts.

Informationshantering under en eventuell avtalssamverkansperiod

Vid en avtalssamverkan är de handlingar som tas emot eller upprättas av uppdragstagaren att betrakta som allmänna handlingar hos uppdragsgivaren. Kungälvs kommun, som kommer att vara uppdragsgivare vid en avtalssamverkan, kommer därmed till exempel ansvara för arkivering av dessa handlingar.

I 15 § arkivlagen finns en bestämmelse som möjliggör för kommunala myndigheter att avhända sig allmänna handlingar vilket innebär en överlämning av arkivansvaret. Denna bestämmelse bedöms dock bara vara tillämplig då en nämnd eller verksamhet inom nämnden helt upphör, vilket inte är fallet. Ärenden som avslutas under avtalssamverkan behöver därför skickas tillbaka till Kungälv som ska hantera slutarkivering av akterna.

Kungälvs kommuns akter behöver hållas separerade i närarkivet eftersom dessa ärenden ska hanteras genom särskild process under en eventuell avtalssamverkansperiod. Detta är dock inte ett problem eftersom Stenungsunds kommun redan arbetar på detta sätt då respektive samverkanskommuns akter är uppdelade i närarkivet vilket därmed inte innebär något extra arbete.

Kungälvs kommuns verksamhetssystem rekommenderas att avslutas i och med en avtalssamverkan. Det beror på att verksamheten inte ska behöva arbeta i två olika system samt att det medför en betydande kostnad att ha kvar båda två. Det innebär att akterna kommer att skickas tillbaka i fysisk form och därför är digital slutarkivering inte möjlig.

När en sammanslagning av nämnderna är genomförd, och avtalssamverkan upphör, reglerar befintligt samarbetsavtal att värdkommunen ansvarar för slutarkivering. Pågående ärenden införlivas i den gemensamma nämndens verksamhet och slutarkiveras hos värdkommunen.

Stenungsunds kommun

Verksamhetsövergång

En verksamhetsövergång innebär att en verksamhet flyttas över till en annan arbetsgivare. Det finns särskilda regler för arbetstagare vid ett ofrivilligt arbetsgivarbyte i § 6 b LAS och § 28 MBL och bygger på EU-direktivet om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (2001/23/EG). EU-domstolen har fastställt kriterier för att fastställa om det rör sig om en verksamhetsövergång eller inte och i detta fall bedöms i ett initialt skede dessa kriterier vara uppfyllda.

Det är den mottagande myndigheten som ansvarar för bedömningar kring lagstiftningen och vilka arbetstagare som omfattas. Huvudregeln är att de arbetstagare som tillhör den ekonomiska eller organisatoriska enhet som berörs av verksamhetsövergången, följer med till den nya arbetsgivaren, om de inte tackat nej till övergången. I sådant fall har de anställda tillkommande rättigheter enligt lagstiftningen.

Inför de politiska besluten om en verksamhetsövergång har respektive kommun, både överlåtaren och förvärvaren, förhandlingsskyldighet enligt § 11 lag om medbestämmande i arbetslivet (MBL) med berörda fack.

Kostnader

Initiala kostnader

En förutsättning för en utökning av befintlig samverkan är att kostnaderna som sammanslagningen och verksamhetsöverflytten innebär ska finansieras av Kungälvs kommun. De initiala kostnaderna inbegriper till exempel att granska Kungälvs kommuns pågående ärenden, hantera migrering av ärenden mellan verksamhetssystemen, iordningställa närarkivet och se över rutiner samt mallar. Detta medför en ökad arbetsbelastning som inte ryms att fördelas inom befintlig personalstyrka som ska hantera det löpande arbetet. Om verksamhetsövergången sker innan 2027, innan Kungälvs kommun kan avveckla sin nämnd, kommer dessutom chefen behöva leda två processer och medverka på två nämnders sammanträden. Bedömningen är därför att Kungälvs kommun ska täcka kostnaderna för den extra handläggartid som blir nödvändig under en övergångsperiod.

Budget och kostnadsfördelning utifrån avtalen

Fördelningsmodellerna skiljer sig åt mellan det befintliga och nya avtalet som börjar gälla 2027. Genom befintligt avtal fördelas kostnaderna lika mellan kommunerna medan nya avtalet innehåller en fördelningsnyckel bestående av en grundavgift på 25 procent, invånarantal 37,5 procent och ärendemängd 37,5 procent. Det innebär att de mindre kommunerna i befintlig samverkan kommer att få en lägre kostnad från och med 2027 och Stenungsund kommer få en högre kostnad.

Stenungsunds kommun

Befintlig samverkan med 2025 års budget

	Nuvarande avtal	Nytt avtal 2027
Orust	1460 tkr	1315 tkr
Tjörn	1460 tkr	1221 tkr
Lilla Edet	1460 tkr	1318 tkr
Stenungsund	1460 tkr	1986 tkr
Total budget:	5840 tkr	5840 tkr

Om Kungälvs kommun ingår i samverkan innan den 1 januari 2027 innebär det att de behöver betala kostnaden som överstiger de fasta kostnader som befintliga samverkanskommuner har överenskommit att respektive kommun ska betala enligt nuvarande avtal. Konkret medför det att Kungälvs kommun bär sina egna kostnader under aktuell avtalsperiod vilket också gör det tydligt att befintliga samverkanskommuner inte fördelas några tillkommande kostnader i och med inträdet.

I nedanstående tabell redovisas kostnadsfördelningen med Kungälvs kommun utifrån 2025 års budget utifrån befintligt och nytt avtal, samt den initiala inträdesperioden och löpande verksamhet. Under den initiala kostnaden ingår, utöver löpande verksamhet, en utökning av arbetsgruppen med 60 procent av en årsarbetstid för Kungälvs kommun.

	Befintligt avtal	Nytt avtal med initial kostnad med 100 % chef	Nytt avtal, löpande verksamhet med 80 % chef	Skillnad
Orust	1460 tkr	1278 tkr	1 337 tkr	22 tkr
Tjörn	1460 tkr	1192 tkr	1 247 tkr	26 tkr
Lilla Edet	1460 tkr	1282 tkr	1 342 tkr	24 tkr
Stenungsund	1460 tkr	1877 tkr	1 964 tkr	- 22 tkr
Kungälv	3321 tkr	3531 tkr	3 071 tkr	
Total budget	9161 tkr	9161 tkr	8 962 tkr	

Genom en förstärkning av arbetsgruppen kan den ökade arbetsbelastningen som sammanslagningen innebär omhändertas. Om denna förstärkning behålls med till exempel en chef på

Stenungsunds kommun

80 procent finns det i förlängningen möjlighet till att genomföra verksamhetsutveckling för att på sikt effektivisera verksamheten, vilket kan leda till minskade kostnader. Ett praktiskt exempel kan vara en fullständig digitalisering av akterna som medför en kostnadsbesparing för portoavgifter som är cirka 100 tkr idag. När den initiala perioden är över och Kungälvs kommun inte längre finansierar utökningen av arbetsgruppen är målet att en utökning med 40 procent av arbetsgruppen kan rymmas inom planerad budget eftersom verksamheten har effektiviserats så att den marginella kostnadsökningen utökningen leder till har minimerats.

Beslut och dokument

Enligt nuvarande samarbetsavtal § 14 ska samtliga befintliga samarbetskommuner, efter samråd, besluta om huruvida en utökning av antalet samarbetskommuner ska ske eller inte. Enligt § 12 ska även samarbetskommunerna, efter samråd, godkänna väsentliga förändringar i omfattningen av verksamheten. Formuleringen har reviderats i avtalet som börjar gälla 1 januari 2027 men innebär i princip samma sak. Enligt det nya samverkansavtalet § 13 ska samtliga befintliga samverkanskommuner remitteras om en utökning av nämnden aktualiseras. Under pågående utredning samråder befintliga kommuner genom styrgrupps-möten och informationsöverlämning vilket medför att detta första steg anses uppfyllt enligt avtalets ramar.

Om samtliga kommuner är positiva till utökningen är det lämpligt att Kungälvs kommun fattar beslut om viljeinriktningen att de vill ingå i samverkan och eventuell avtalssamverkan. När dessa beslut är tagna kan avtal och reglemente revideras och antas av respektive samverkanskommun, inklusive Kungälvs kommun. Beroende på om det är aktuellt med avtalssamverkan kring verksamhetsöverflytten behöver också beslut i respektive kommun fattas kring detta.

Styrdokument

De befintliga styrdokument som behöver tas hänsyn till vid en nämndsammanslagning är reglementet som behöver revideras utifrån paragraferna 9–10 och 13, även redaktionella ändringar så som logos och Kungälvs kommuns namn behöver kompletteras övergripande genom dokumentet.

Vad det gäller dokumenthanteringsplan reglerar samverkansavtalet att den gemensamma nämnden och dess organisations arkiv vårdas i enlighet med de bestämmelser som gäller för nämndens verksamhet och särskilt utifrån av nämndens antagna dokumenthanteringsplan. Avtalet reglerar också att värdkommunen ansvarar för tillsynen över nämndens arkivverksamhet samt slutarkiveringen.

Kungälvs kommun behöver också anta reviderad delegationsordning som godkänner extern delegation för handläggning av ärenden. När Kungälvs kommuns överförmyndarnämnd upplöses styr avtalet att det är överförmyndarnämndens antagna styrdokument som gäller.

Stenungsunds kommun

I övrigt följer nämnden och den gemensamma organisationen de styrdokument som är gällande i Stenungsunds kommun enligt § 6 i det nya samverkansavtalet vilket ska ske när Kungälvs kommuns överförmyndarnämnd upplöses.

Vilka beslut behöver tas?

1. Kungälv beslutar om en officiell förfrågan att ingå i gemensam kommunsamverkan för överförmyndarnämnden.
2. Respektive kommuns kommunfullmäktige beslutar att, under förutsättning att motsvarande beslut fattas i berörda kommuner, utöka gemensam överförmyndarnämnd genom att godkänna reviderat samarbetsavtal, där Kungälvs kommun inkluderas som part.
   Kungälvs kommun godkänner avtalet och beslutar samtidigt att Kungälvs överförmyndarnämnd ska avvecklas per den 31 december 2026.
3. Reviderat reglemente antas av alla kommuner inklusive Kungälv. Detta beslut kan tas i samma ärende som avtalet enligt ovan i punkt 2.
4. Val av ledamöter och ersättare till den gemensamma överförmyndarnämnden från respektive kommun beslutas av respektive kommunfullmäktige på sammanträdet då valen inför nästkommande mandatperiod hanteras.
5. Kommunfullmäktige i Kungälvs kommun fattar beslut om att överlämna de akter som är pågående till Stenungsunds kommun/den gemensamma nämnden.

Avtalssamverkan:

6. Eventuellt beslut om avtalssamverkan godkänns av samverkanskommunerna och Kungälvs kommun. Detta beslut bör hanteras som ett enskilt ärende men förslagsvis i samband med besluten om samarbetsavtal och reglemente (punkt 2 och 3).
7. Kungälvs kommun beslutar i samband med punkt 6 om ändring av delegationsordningen med extern delegation till Stenungsunds kommun.

Stenungsunds kommun

Processkarta

Intresse-anmälan

- Initial utredning kring förutsättningarna genomförs
- Dialog förs med styrgrupp för den kommunala samverkan
- Dialog förs med verksamheterna
- Dialog inom facklig samverkan initieras

Officiell förfrågan

- Kungälvs kommuns kommunfullmäktige beslutar om officiell förfrågan att ingå i befintlig samverkan.

Beslut

- Respektive kommunfullmäktige beslutar att anta reviderat samarbetsavtal med Kungälvs kommun som part i den gemensamma nämnden.
- Reviderat reglemente antas av respektive kommunfullmäktige.
- Kungälvs kommun beslutar att avveckla sin överförmyndarnämnd per den 31 december 2026.
- *Beslut om avtalssamverkan fattas av respektive kommunfullmäktige.*
- Kommunfullmäktige i Kungälvs kommun fattar beslut om att överlämna de akter som är pågående till Stenungsunds kommun/den gemensamma nämnden.

Vidare utredningar

- Specificerad utredning genomförs kring verksamhetsövergången utifrån Lag (1982:80) om anställningsskydd (LAS) § 6 b och förutsättningarna kring de anställdas arbetsvillkor.
- MBL-förhandlingar med berörda fack.
- Specificerad utredning genomförs kring kontor och närarkiv

Genomgång av aktiva akter och migrering

- Kungälvs akter gås igenom inför överflytten.
- De digitala akterna migreras.

Förberedelser

- Kontor och närarkiv förbereds för den fysiska överflytten.
- Datorer och övrig utrustning samt behörigheter beställs.

Verksamhets-övergång

- Stenungsunds kommun tar över personalansvaret för Kungälvs kommuns överförmyndarhandläggare.
- De anställda byter arbetsplats.
- Alla aktiva fysiska akter levereras till Stenungsunds kommun och soteras in i närarkivet.
- De digitala akterna säkerställs, att inte fler fysiska handlingar tillkommit.

Stenungsunds kommun

Tidplan

Tidplan om nämndsammanslagningen den 1 januari 2027 inväntas för verksamhetsövergång:

Tid:	Aktivitet:
1 oktober 2024	Initial utredning ska vara klar.
Kvartal 1 2025	Kungälv fattar beslut om officiell förfrågan.
Kvartal 2	Styrdokument och avtal revideras.
Kvartal 3	Beslut fattas av respektive kommunfullmäktige.
Kvartal 4	Övriga utredningar genomförs.
2026	Genomgång av akter, migrering och övriga förberedelser genomförs.
1 januari 2027	Verksamhetsövergång och nämndsammanslagning.
Kvartal 1 2027	Digitala och fysiska akter kompletteras och sorteras.

Tidplan med utgångspunkt att verksamhetsövergången ska ske så snarast möjligt genom avtalssamverkan:

Tid:	Aktivitet:
1 oktober 2024	Initial utredning ska vara klar.
Kvartal 4 2024	Kungälv fattar beslut om officiell förfrågan.
Kvartal 1 2025	Styrdokument och avtal revideras. Kungälv reviderar sina styrdokument för att efterlikna processen för den gemensamma nämnden.
Kvartal 1 2025	Beslut fattas av respektive kommunfullmäktige.
Kvartal 2 2025	Övriga utredningar genomförs.
Kvartal 2-3 2025	Genomgång av akter, migrering av ärenden och övriga förberedelser genomförs.
1 oktober 2025	Verksamhetsövergång
30 november 2025	Avtalet för WärnaGo löper ut. Allt digitalt underlag i akterna ska vara inlagt i ÖFS.
Kvartal 4 2025	Digitala och fysiska akter kompletteras och sorteras.
2026	Enheten arbetar gentemot två nämnder. Ärenden som avslutas under tiden för avtalssamverkan skickas till Kungälv för arkivering.
Kvartal 3 2026	Eventuella revideringar i styrdokument så som delegationsordning och reglemente antas av respektive kommun.
1 januari 2027	Nämndsammanslagning

Stenungsunds kommun

Vidare utredningar och planering

Personalfrågor

Hur en eventuell verksamhetsövergång från Kungälv till Stenungsunds kommun ska gå till behöver utredas vidare för att förtydliga arbetsgivaransvaret för kommunerna och ramarna för de anställda som berörs. Vidare behöver den fackliga samverkansprocessen beskrivas utifrån lagstiftningen om anställningsskydd (LAS) och medbestämmandelagen (MBL) som båda innehåller regler kring verksamhetsövergång. Ytterligare bedömningar kopplat till arbetstagarna behöver göras utifrån kontor, löner, arbetsuppgifter etcetera vilket också kan inkluderas i denna utredning. På en mer detaljeras nivå vore det också bra att identifiera och utvärdera potentiella risker med sammanslagningen, inklusive hur verksamheten kan påverkas under övergångsperioden och eventuella hinder för effektivitet. Informationen i en sådan utredning kan fungera som ett stöd för ansvarig chef för att ge en samlad bild kring arbetsledningen.

Informationshantering

Ansvarsfördelning och tidplan för flytten av fysiska akter kopplat till närarkivet och migrering av digitala ärenden mellan verksamhetssystemen behöver konkretiseras.

När ska samverkan börja ske och i vilken form?

Beroende på om, när och hur Kungälvs kommun ska ansluta till befintlig samverkan behöver en detaljerad tidplan utarbetas för de olika stegen i sammanslagningen, inklusive deadlines för beslut och implementering.

Handlingsplan vid total frånvaro av ordinarie handläggare på överförmyndarverksamheten

Antagen av administrativ chef 2020-01-12
Senast uppdaterad 2021-09-30

Innehåll

1 Inledning ... 4
1.1 Överförmyndarverksamheten ... 4
1.2 Syftet med en handlingsplan vid total frånvaro av ordinarie handläggare vid överförmyndarverksamheten ... 4
1.3 Definitioner ... 4
1.4 Övriga berörda verksamheter och funktioner ... 5
2 Beskrivning av överförmyndarverksamhetens arbetsuppgifter ... 5
2.1 Prioriteringsgrupp 1 ... 5
2.2 Prioriteringsgrupp 2 ... 6
2.3 Prioriteringsgrupp 3 ... 6
3 Ersättare för handläggning av överförmyndarverksamhetens arbetsuppgifter ... 6
3.1 Chef för överförmyndarverksamheten ... 6
3.2 Överförmyndarnämnden ... 7
3.3 Huvudregistrator ... 7
3.4 Arkivarie ... 7
3.5 Kommunjurist ... 7
3.6 Kundcenter ... 7
4 Ersättare handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 1 ... 7
4.1 Mottagande av allmän handling ... 7
4.2 Utlämnande av allmän handling ... 7
4.3 Avslag på begäran om utlämnande av allmän handling ... 8
4.4 Utfärda förvaltarfrihetsbevis ... 8
4.5 Ta emot telefonsamtal och e-post ... 8
4.6 Medgivande till uttag från överförmyndarspärrat bankkonto, avser belopp upp till 1 prisbasbelopp ... 8
4.7 Interimistiskt beslut om förordnande av ställföreträdare ... 8
4.8 Ansökan till tingsrätt om interimistiskt anordnande av ställföreträdarskap ... 8
4.9 Begära anstånd hos domstol ... 8
4.10 Företräda överförmyndarnämnden i domstol ... 9
5 Ersättare handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 2 ... 9
5.1 Bereda personärende för beslut i överförmyndarnämnden ... 9
5.2 Bereda personärende och fatta beslut på delegation ... 9
5.3 Lämna yttrande samt förslag på ställföreträdare efter föreläggande från domstol ... 9
6 Handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 3 ... 9
7 Sekretess hos överförmyndarverksamheten ... 9

8 Behörigheter och tillgång till uppgifter för ersättare 9
9 Beslut på delegation från överförmyndarnämnden 10
10 Hänvisning till FAQ och manualer 10
10.1 FAQ 10
10.2 Manualer 10

1 Inledning

1.1 Överförmyndarverksamheten

Överförmyndarverksamheten är en tjänstemannafunktion som till stora delar arbetar på delegation från överförmyndarnämnden. Överförmyndarnämnden är den politiska nämnd som har ansvar för bland annat tillsyn över förordnade ställföreträdare såsom gode män och förvaltare. Överförmyndarnämnden ansvarar också för att ansökningar från ställföreträdare inom överförmyndarnämndens område hanteras. Hanteringen innebär att överförmyndarnämnden/överförmyndarverksamheten (på delegation) samtycker eller avslår ansökningar om exempelvis att ta ut pengar från överförmyndarspärrat bankkonto, eller att sälja en fastighet.

De beslut i personärenden som är delegerade till handläggare på överförmyndarverksamheten rapporteras i efterhand till överförmyndarnämnden. Vissa ärendetyper är inte delegerade till överförmyndarhandläggare. I de fall delegation saknas måste beslut fattas av överförmyndarnämnden. Detta gäller exempelvis vid ansökan om försäljning av fastighet, samt vid ansökan om uttag från överförmyndarspärrat bankkonto där det önskade uttaget överskrider 1 prisbasbelopp.

Utöver beslut handlägger överförmyndarhandläggarna en lång rad andra ärendetyper inom de personärenden som överförmyndarverksamheten hanterar. Exempelvis genomförs olika typer av utredningar, dels efter föreläggande från tingsrätt dels i ärenden där det föreligger egen utredningsskyldighet.

Överförmyndarverksamheten har en serviceskyldighet gentemot allmänheten och tar emot samtal, e-post och besök där överförmyndarhandläggarna lämnar allmän information samt besvarar ärendespecifika frågor.

Utöver personärenden arbetar överförmyndarverksamheten bland annat med verksamhetsutveckling inom det egna området, samt statistik till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen utövar tillsyn över överförmyndarnämnden och lämnar kritik vid otillfredsställande handläggning hos överförmyndarverksamheten.

Under en period som sträcker sig över ungefär januari till och med juni har överförmyndarverksamheten en årlig arbetstopp då samtliga årsräkningar ska granskas under denna tid.

1.2 Syftet med en handlingsplan vid total frånvaro av ordinarie handläggare vid överförmyndarverksamheten

Överförmyndarverksamheten är en mindre verksamhet med ett fåtal handläggare. Detta medför en inbyggd sårbarhet vid oplanerad frånvaro. För att överförmyndarverksamhetens mest kritiska arbetsuppgifter ska utföras även vid eventuell total frånvaro av ordinarie handläggare upprättas denna handlingsplan.

1.3 Definitioner

I denna handlingsplan definieras begrepp och ord på följande sätt.

Oplanerad frånvaro
Ledighet som chef inte kan neka, till exempel sjukfrånvaro, vård av barn (VAB), Barns födelse (10 dagar), närståendevård, enskild angelägenhet, dödsfall.

Total frånvaro
Samtliga ordinarie överförmyndarhandläggare är frånvarande.

Längre tids total frånvaro
Samtliga ordinarie överförmyndarhandläggare är frånvarande i fyra eller fler dagar.

Prioriteringsgrupp
Avser gruppering av överförmyndarverksamhetens arbetsuppgifter utifrån hur brådskande arbetsuppgiften bedöms vara, samt hur stor inverkan det bedöms ha på enskilda individer om arbetsuppgiften inte utförs inom den tidsram som arbetsuppgiften vanligen genomförs. Prioriteringen tar inte ställning till hur stor inverkan en typ av arbetsuppgift har i ett enskilt fall, utan syftar endast till att särskilja arbetsuppgifter som vanligen bör genomföras utan dröjsmål från arbetsuppgifter som vanligen kan anstå någon tid.

1.4 Övriga berörda verksamheter och funktioner

Vid händelse av total frånvaro på av ordinarie handläggare på överförmyndarverksamheten finns det risk för att andra verksamheter och funktioner inom kommunen berörs på så sätt att medborgare som vanligtvis hade kontaktat överförmyndarverksamheten istället kontaktar andra verksamheter och funktioner. Det kan visa sig genom exempelvis att överförmyndarverksamhetens telefontid ställs in och allmänheten istället söker telefonkontakt med annan funktion. Även e-post samt besök kan komma att beröra andra verksamheter och funktioner om medborgare inte kan upprätta kontakt med överförmyndarhandläggare.

Följande verksamheter och funktioner kan i första hand komma att beröras vid total frånvaro av ordinarie handläggare på överförmyndarverksamheten.

Chef för överförmyndarverksamheten, ordförande för överförmyndarnämnden, Kundcenter, huvudregistrator, nämndsekreterare för överförmyndarnämnden, kommunjurist.

För att avlasta och underlätta för de verksamheter och funktioner som kan komma att beröras vid händelse av total frånvaro av ordinarie handläggare på överförmyndarverksamheten är det viktigt att de berörda verksamheterna och funktionerna känner till att de kan komma att beröras, samt att det finns manualer och basal kunskap kring de mest kritiska arbetsmomenten så att dessa arbetsmoment vid behov kan utföras av annan än överförmyndarhandläggare. För att annan verksamhet eller funktion ska kunna besvara så stor del som möjligt av allmänhetens frågor ska berörda verksamheteter och funktioner ha tillgång till en sammanställning av vanligt förekommande frågor och svar (FAQ) inom överförmyndarområdet. Överförmyndarverksamheten ska också sträva efter att ha en uppdaterad och informationsrik hemsida så att många allmänna frågor kan besvaras där.

2 Beskrivning av överförmyndarverksamhetens arbetsuppgifter

2.1 Prioriteringsgrupp 1

Arbetsuppgifter med högsta prioritet inom överförmyndarverksamheten. Antingen framgår det direkt i lag eller av praxis att arbetsuppgiften ska genomföras utan dröjsmål, eller så bedöms inverkan för en enskild blir stor om arbetsuppgiften inte genomförs skyndsamt. Handläggning av den här typen av arbetsuppgifter sker ofta inom en eller ett par dagar.

Exempel på arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 1:

Mottagande av allmän handling, utlämnande av allmän handling, beslut om avslag på begäran om utlämnande av allmän handling, utfärda förvaltarfrihetsbevis, ta emot och besvara telefonsamtal och e-post, beslut om samtycke till uttag från överförmyndarspärrat bankkonto (avser belopp upp till 1 prisbasbelopp), interimistiskt beslut om förordnande av ställföreträdare, ansökan till tingsrätt om interimistiskt anordnande av ställföreträdarskap, begäran om anstånd hos domstol, företräda överförmyndarnämnden i domstol.

2.2 Prioriteringsgrupp 2

Arbetsuppgifter som är viktiga att genomföra så snart som möjligt. Dock är handläggningstiden för den här typen av arbetsuppgifter vanligen längre än i prioriteringsgrupp 1 och en något fördröjd handläggning jämfört med det vanliga bedöms inte ha stor inverkan för en enskild. Handläggning av den här typen av arbetsuppgifter sker ofta under en längre tidsperiod, upp till ett par månader. Det finns ofta ett sista datum för färdigställande av arbetsuppgiften men detta datum är ofta antingen långt fram i tiden eller så är det möjligt att begära uppskov med färdigställandet utan att det har stor inverkan för en enskild.

Exempel på arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 2:

Bereda personärenden för beslut i överförmyndarnämnden, bereda personärende och fatta beslut på delegation, lämna yttrande samt förslag på ställföreträdare efter föreläggande från domstol, utredning efter anmälan om behov av ställföreträdare, utreda klagomål på ställföreträdare, utreda och besluta om byte av ställföreträdare, granska redovisningshandlingar..

2.3 Prioriteringsgrupp 3

Arbetsuppgifter som är viktiga för att förbättra och effektivisera överförmyndarverksamhetens arbete och/eller förbättra information till allmänheten. Denna typ av arbetsuppgifter bedöms inte ha stor inverkan på en enskild och utförandet prioriteras i de allra flesta fall lägre än hantering av personärenden.

Exempel på arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 3:

Internkontrollplan, uppdatering av information på hemsidan, rapporter till överförmyndarnämnden, uppdatering av rutinhandbok och blanketter, genomförande av utbildningar för allmänheten, handläggares deltagande i fortbildning/vidareutbildning.

3 Ersättare för handläggning av överförmyndarverksamhetens arbetsuppgifter

Eftersom arbetsuppgifterna i prioriteringsgrupp 1 ska utföras utan dröjsmål bör det finnas ersättare som vid total frånvaro av ordinarie överförmyndarhandläggare kan genomföra arbetsuppgiften inom någon dag om behov uppstår. Olika arbetsuppgifter inom prioriteringsgruppen bör utföras av olika typer av ersättande verksamheter/funktioner. Ofta kan en arbetsuppgift utföras av flera ersättande verksamheter/funktioner, i dessa fall finns det en fallande ordning där verksamheten/funktionen som listas först också i första hand ska genomföra arbetsuppgiften.

3.1 Chef för överförmyndarverksamheten

Chef för överförmyndarverksamheten har ansvar för att verksamheten fungerar och att arbetsuppgifterna utförs. Chefens ansvar är att tillse att överförmyndarverksamheten bemannas av ersättare vid total frånvaro av ordinarie överförmyndarhandläggare. Chefen ska även sörja för att ersättare för ordinarie överförmyndarhandläggare har tillgång till manualer och FAQ för de aktuella arbetsuppgifterna, samt de behörigheter för handlingar, verksamhetssystem, e-post och liknande

som ersättaren behöver för att utföra arbetsuppgifterna, inklusive delegation från överförmyndarnämnden. Chefen bär också ansvaret för att informera ersättare om den sekretess som råder inom överförmyndarverksamhetens område.

3.2 Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden har ansvar för att hanteringen av frågor inom överförmyndarnämndens ansvarsområde sker utifrån Föräldrabalkens bestämmelser. Även om överförmyndarnämnden har delegerat stor del av beslutsfattandet till handläggare och chef vid överförmyndarverksamheten så kan överförmyndarnämnden fatta beslut i frågor inom överförmyndarnämndens område. Beslut kan även fattas av endast ordföranden genom så kallat ordförandebeslut. Ordförande samt nämndledamöter för överförmyndarnämnden ska ha tillgång till manualer och FAQ för aktuella arbetsuppgifter.

3.3 Huvudregistrator

Huvudregistrator har specialkunskap och erfarenhet avseende allmänna handlingar och lämpar sig därför väl som ersättare för arbetsuppgifter som rör mottagande och utlämnande av allmän handling. Huvudregistrator ska ha tillgång till manual och FAQ för aktuella arbetsuppgifter.

3.4 Arkivarie

Arkivarie har specialkunskap och erfarenhet avseende allmänna handlingar och lämpar sig därför väl som ersättare för arbetsuppgifter som rör mottagande och utlämnande av allmän handling. Arkivarie ska ha tillgång till manual och FAQ för aktuella arbetsuppgifter.

3.5 Kommunjurist

Kommunjurist har specialkunskap och erfarenhet avseende allmänna handlingar och lämpar sig därför väl som ersättare för arbetsuppgifter som rör mottagande och utlämnande av allmän handling. Kommunjurist ska ha tillgång till manual och FAQ för aktuella arbetsuppgifter.

4 Ersättare handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 1

4.1 Mottagande av allmän handling

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Huvudregistrator
2. Arkivarie
3. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
4. Ordförande för överförmyndarnämnden
5. Ledamot överförmyndarnämnden

4.2 Utlämnande av allmän handling

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Huvudregistrator
2. Arkivarie
3. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
4. Ordförande för överförmyndarnämnden
5. Ledamot överförmyndarnämnden

4.3 Avslag på begäran om utlämnande av allmän handling

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Huvudregistrator
2. Arkivarie
3. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
4. Kommunjurist
5. Ordförande för överförmyndarnämnden
6. Ledamot överförmyndarnämnden

4.4 Utfärda förvaltarfrihetsbevis

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Huvudregistrator
2. Arkivarie
3. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
4. Ordförande för överförmyndarnämnden
5. Ledamot överförmyndarnämnden

4.5 Ta emot telefonsamtal och e-post

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Huvudregistrator (e-post)
2. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare (telefonsamtal och e-post)
3. Ordförande för överförmyndarnämnden (telefonsamtal)
4. Ledamot överförmyndarnämnden (telefonsamtal)

4.6 Medgivande till uttag från överförmyndarspärrat bankkonto, avser belopp upp till 1 prisbasbelopp

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

4.7 Interimistiskt beslut om förordnande av ställföreträdare

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

4.8 Ansökan till tingsrätt om interimistiskt anordnande av ställföreträdarskap

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

4.9 Begära anstånd hos domstol

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

4.10 Företräda överförmyndarnämnden i domstol

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

5 Ersättare handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 2

5.1 Bereda personärende för beslut i överförmyndarnämnden

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

5.2 Bereda personärende och fatta beslut på delegation

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

6. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare

5.3 Lämna yttrande samt förslag på ställföreträdare efter föreläggande från domstol

Ersättare vid total frånvaro på överförmyndarverksamheten, i fallande ordning.

1. Chef för överförmyndarverksamheten, eller den som chef bestämmer ska vara ersättare
2. Ordförande för överförmyndarnämnden
3. Ledamot överförmyndarnämnden

6 Handläggning av arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 3

Arbetsuppgifter i prioriteringsgrupp 3 behöver inte utföras av ersättare. Arbetsuppgifterna återupptas när ordinarie överförmyndarhandläggare är åter.

7 Sekretess hos överförmyndarverksamheten

Ersättare för överförmyndarhandläggare kan vid utförandet av arbetsuppgifter komma i kontakt med handlingar och information för vilka det enligt 34 kap. 2 § Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) råder stark sekretess. För det fall ersättare för ordinarie överförmyndarhandläggare kan komma att ta del av information som omfattas av sekretess ska överförmyndarverksamhetens chef tillse att ersättaren känner till aktuella bestämmelser kring sekretess hos överförmyndarverksamheten.

8 Ersättares behörigheter och tillgång till uppgifter

Ersättare kan komma att behöva behörighet till överförmyndarverksamhetens verksamhetssystem för personakter, OFN-mappen, funktionsbrevlåda för e-post, aktskåp, stadshusets postrum. Chef för överförmyndarverksamheten bestämmer vem som ska ha behörighet och till vilka delar.

9 Hänvisning till FAQ och manualer

9.1 FAQ

FAQ avseende överförmyndarverksamhetens område förvaras i Sharepoint. Berörda verksamheter och funktioner har tillgång till dokumentet. Dokumentet uppdateras av ordinarie överförmyndarhandläggare vid behov.

9.2 Manualer

Manualer avseende de arbetsuppgifter som kan bli aktuella för ersättare förvaras i Sharepoint. Berörda verksamheter och funktioner har tillgång till dokumenten. Dokumenten uppdateras av ordinarie överförmyndarhandläggare vid behov.

§ 51/2025

Utredning av överförmyndarverksamheten (Dnr ÖN2024/0046)

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun, ett uppdrag som lämnades på sammanträdet den 25 februari 2025.

Det finns både för- och nackdelar med att vara en del i en större samverkansorganisation och att organisera verksamheten i den egna kommunen. Att ingå i samverkan kan få en påverkan på ställföreträdare och huvudmän, främst i form av distansering och möjlighet att få sin service i Kungälv. Inflytandet för kommunens invånare minskar med gemensam nämnd med fyra andra kommuner, då representationen blir lägre. Däremot kan en större verksamhet medföra bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter, vilket också gynnar både ställföreträdare och huvudmän. Det finns också goda förutsättningar att bedriva överförmyndarverksamheten i egen regi i Kungälvs kommun. För att minska sårbarheten bör verksamheten arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning.

Förslag till beslut är att överförmyndarnämnden beslutar att uppdraget om att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun är slutfört, i enlighet med de direktiv som lämnades i uppdraget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Utredning av överförmyndarverksamheten
Bilaga Utredning av överförmyndarverksamhet
Bilaga Rapport 2024-10-07
Bilaga Handlingsplan frånvaro på ÖF uppdaterad 2021-09-30 (002)

Yrkande

Jörgen Karlsson (KD) och Bo Carlsson (S), se bilaga:

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att överförmyndarnämnden beslutar att anta yrkandet.

Omröstning begärs inte.

Beslut

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Expedieras till:
Kommunfullmäktige

För kännedom till:

Bilaga

Yrkande till överförmyndarnämnden

Detta yrkande är upprättat av överförmyndarnämndens presidium i enighet och i syfte att ge kommunfullmäktige ett tydligt underlag inför kommande beslut.

Förelagd utredning belyser både styrkor och utmaningar med den nuvarande organisationen samt konsekvenserna av ett eventuellt samarbete inom ramen för Stenungsunds överförmyndarsamverkan. Det är tydligt att frågan är komplex och berör såväl rättssäkerhet och service som ekonomi och organisatorisk struktur.

Trots att utredningen inte lämnar någon entydig rekommendation anser vi att den uppfyller sitt uppdrag genom att ge en nyanserad och faktabaserad bild av förutsättningarna. Vi bedömer att utredningen tydligt visar att verksamheten är välfungerande, rättssäker och kostnadseffektiv samt att de identifierade riskerna kan hanteras inom ramen för nuvarande organisation genom förbättrad planering, organisatorisk förstärkning och utvecklad beredskap. Samtidigt visar utredningen att riskerna för ökade kostnader och försämringar för medborgare inte motiverar att vi förordar ett samarbete med Stenungsund och övriga kommuner.

Mot denna bakgrund yrkar vi att:

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Bo Carlsson (S)
Ordförande

Jörgen Karlsson (KD)
Vice ordförande

§ 51/2025

Utredning av överförmyndarverksamheten (Dnr ÖN2024/0046)

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun, ett uppdrag som lämnades på sammanträdet den 25 februari 2025.

Det finns både för- och nackdelar med att vara en del i en större samverkansorganisation och att organisera verksamheten i den egna kommunen. Att ingå i samverkan kan få en påverkan på ställföreträdare och huvudmän, främst i form av distansering och möjlighet att få sin service i Kungälv. Inflytandet för kommunens invånare minskar med gemensam nämnd med fyra andra kommuner, då representationen blir lägre. Däremot kan en större verksamhet medföra bättre förutsättningar för kompetensförsörjning och rekryteringsmöjligheter, vilket också gynnar både ställföreträdare och huvudmän. Det finns också goda förutsättningar att bedriva överförmyndarverksamheten i egen regi i Kungälvs kommun. För att minska sårbarheten bör verksamheten arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning.

Förslag till beslut är att överförmyndarnämnden beslutar att uppdraget om att utreda överförmyndarverksamheten i Kungälvs kommun är slutfört, i enlighet med de direktiv som lämnades i uppdraget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Utredning av överförmyndarverksamheten
Bilaga Utredning av överförmyndarverksamhet
Bilaga Rapport 2024-10-07
Bilaga Handlingsplan frånvaro på ÖF uppdaterad 2021-09-30 (002)

Yrkande

Jörgen Karlsson (KD) och Bo Carlsson (S), se bilaga:

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på yrkandet och finner att överförmyndarnämnden beslutar att anta yrkandet.

Omröstning begärs inte.

Beslut

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Expedieras till:
Kommunfullmäktige

För kännedom till:

Bilaga

Yrkande till överförmyndarnämnden

Detta yrkande är upprättat av överförmyndarnämndens presidium i enighet och i syfte att ge kommunfullmäktige ett tydligt underlag inför kommande beslut.

Förelagd utredning belyser både styrkor och utmaningar med den nuvarande organisationen samt konsekvenserna av ett eventuellt samarbete inom ramen för Stenungsunds överförmyndarsamverkan. Det är tydligt att frågan är komplex och berör såväl rättssäkerhet och service som ekonomi och organisatorisk struktur.

Trots att utredningen inte lämnar någon entydig rekommendation anser vi att den uppfyller sitt uppdrag genom att ge en nyanserad och faktabaserad bild av förutsättningarna. Vi bedömer att utredningen tydligt visar att verksamheten är välfungerande, rättssäker och kostnadseffektiv samt att de identifierade riskerna kan hanteras inom ramen för nuvarande organisation genom förbättrad planering, organisatorisk förstärkning och utvecklad beredskap. Samtidigt visar utredningen att riskerna för ökade kostnader och försämringar för medborgare inte motiverar att vi förordar ett samarbete med Stenungsund och övriga kommuner.

Mot denna bakgrund yrkar vi att:

1. Överförmyndarnämnden konstaterar att den utredning som tagits fram om verksamhetens framtida organisering är att betrakta som slutförd och utgör ett tillräckligt underlag för vidare politisk prövning.
2. Överförmyndarnämnden tillkännager för kommunfullmäktige att nämnden förespråkar att Kungälvs kommun behåller sin nuvarande överförmyndarverksamhet i egen regi även under kommande mandatperiod.
3. Under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar att behålla verksamheten i egen regi, ges överförmyndarverksamheten i uppdrag att arbeta vidare med handlingsplanen vid frånvaro av överförmyndarhandläggare till att omfatta en kontinuitetsplan för alla typer av störningar i bemanning och verksamhet samt se över möjligheten till extra bemanning, i enlighet med slutsatserna i förelagd utredning.

Bo Carlsson (S)
Ordförande

Jörgen Karlsson (KD)
Vice ordförande

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Helén Boge Jerdenius

2025-05-05

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter (Dnr SMN2025/0202-1)

Sammanfattning

En förändring i alkohollagen träder i kraft 1 juni 2025 vilket innebär att det från och med 1 juni 2025 blir tillåtet med gårdsförsäljning av alkohol. Kungälvs kommuns nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter saknar möjlighet att ta ut avgift för prövning av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd och för tillsyn av gårdsförsäljning. Taxan behöver därför revideras med prövningsavgift för gårdsförsäljning och tillsynsavgift för gårdsförsäljning.

Nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutades av kommunfullmäktige den 29 juni 2023, §110/2023, SMN 2023/0368.

Prövningsavgiften för gårdsförsäljning föreslås bli 13 920 kronor (10 timmar) vilket är samma avgift som idag gäller för prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd. Den årliga tillsynsavgiften föreslås bli 4 176 kronor (3 timmar) vilket motsvarar den lägsta årliga tillsynsavgiften för ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten.

En redaktionell ändring som avser avgift för kunskapsprov har gjorts som innebär att två rader i taxan har slagits ihop till en rad utan att taxenivån har ändats. Vidare har det förtydligats att timtaxan för 2025 är 1392 kronor vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2023 och 2024. I övrigt föreslås ingen revidering av taxan. Den reviderade taxan föreslås gälla från den 12 juni 2025.

Juridisk bedömning

Kommunen har enligt 7 kap 13 § alkohollagen rätt att ta ut en avgift för prövningen av ansökan om tillstånd och för tillsyn. För att kunna ta ut avgift för handläggning av ansökan samt tillsyn av gårdsförsäljning av alkohol föreligger ett behov av att justera taxan.

Förvaltningens bedömning

Nuvarande taxa saknar möjlighet att ta ut avgift för prövning av ansökan om tillstånd för gårdsförsäljning och för tillsyn av gårdsförsäljning. Taxan behöver därför revideras med prövningsavgift för gårdsförsäljning och tillsynsavgift för gårdsförsäljning.

Kungälvs kommun ingår i en samverkansorganisation för kommunernas alkohol- och tobakstillsyn med säte i Partille kommun. Partille har tagit fram förslaget på reviderad taxa för de samverkande kommunerna.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

En effektiv och rättssäker tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen kan bidra till kommunstyrelsens mål om ett förbättrat näringslivsklimat och att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen. Kommunen behöver ta ut avgifter för att kunna finansiera tillsyn och handläggning.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Alkohol- och tobakstillsynen är en del i kommunens arbete med att förebygga skadeverkningar av alkohol och tobak och är en viktig del i ANDTS-strategin. Kommunen behöver ta ut avgifter för att kunna finansiera tillsynen av gårdsförsäljning av alkohol.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Kommunens riktlinjer för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen redogör för vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt redogör för vilken hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsprövningen. Syftet med riktlinjerna är att skapa en förutsebarhet för den som planerar en etablering.

Kommunens nuvarande riktlinjer kommer behöva genomlysas och revideras till att omfatta gårdsförsäljning av alkohol.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Revideringen av taxan medför ingen förändring utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Revideringen av taxan medför ingen förändring utifrån ett medarbetarperspektiv.

Ekonomisk bedömning

För att kunna ta ut avgifter av verksamhetsutövarna för vår alkohol- och tobakstillsyn behöver kommunfullmäktige revidera befintlig taxa. Utgångspunkten är att en så stor andel av kostnaderna som möjligt ska finansieras med tillsynsavgifter.

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att revidera Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter.

2. Kommunfullmäktige beslutar att taxan gäller från och med 2025-06-12

3. Kommunfullmäktige beslutar att Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutad den 29 juni 2023, § 110/2023, SMN 2023/0368 upphör att gälla 2025-06-12.

4. Kommunfullmäktige förklarar paragrafen som omedelbart justerad.

Mirsad Radoncic
Tf sektorschef sektor samhällsbyggnad

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter

Diarie-/dokumentnummer:	KS2025/0991
Beslut:	2025-06-12, Kommunfullmäktige
Ersätter tidigare beslut	2023-06-29, Kommunfullmäktige §110/2023
Giltighetstid:	Fr.o.m. 2025-06-12
Dokumentansvarig:	Kommunfullmäktige
Senast uppdaterad av:	Helén Boge Jerdenius

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter 1

1. Inledande bestämmelser 3

1.1. Avgifter och betalningsansvar 3

1.2. Nedsättning av avgift 3

1.3. Timtaxa 3

1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp 3

2. Avgiftsbelopp / taxetabeller 4

2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen 4

2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 5

2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen 5

2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift 5

2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift 5

2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 6

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Inledande bestämmelser

Denna taxa gäller avgifter för sociala myndighetsnämndens prövning och tillsyn enligt Alkohollag (2010:1622) 8 kap. 10 §, Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter 8 kap. 1–2 §§ och Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Enligt 2 kap. 5 och 6 § i kommunallagen (2017:725) får kommuner ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. Kommuner får inte ta ut högre avgifter än kostnaden för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden).

1.1. Avgifter och betalningsansvar

Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till sociala myndighetsnämnden. Betalning ska ske inom tid som anges i beslutet om avgift eller i räkning.

Avgift för prövning, anmälan eller tillsyn ska betalas av sökanden eller tillståndsinnehavaren. Avgift för prövning ska betalas även om ansökan avvisas, avslås eller inte prövas i sak.

Avgiftsuttag sker enligt genomsnittlig handläggningstid i timmar (fast och rörlig avgift) eller enligt faktiskt nedlagd handläggningstid (timavgift) i det enskilda ärendet.

Om den faktiska handläggningstiden avsevärt (med mer än 50 procent) överstiger den genomsnittliga handläggningstiden för ärendet, och om detta orsakats av sökanden, får sökanden debiteras enligt faktisk nedlagd handläggningstid i stället för med fast avgift.

I de fall timavgift tas ut i förhållande till faktiskt nedlagd handläggningstid avses med handläggningstid sammanlagd faktisk tid som varje tjänsteman använt för handläggning av ärendet.

Avgifterna i denna taxa gäller myndighetsutövning och omfattas därmed inte av mervärdesskatt.

1.2. Nedsättning av avgift

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till en verksamhets art och omfattning, tillsynsbehovet, nedlagd handläggningstid eller övriga omständigheter får sociala myndighetsnämnden i ett enskilt fall besluta att sätta ned eller efterskänka avgiften enligt denna taxa.

1.3. Timtaxa

Timavgiften har beräknats utifrån SKR:s vägledning och för 2025 2023 är timavgiften i denna taxa 1 392 kronor per timme. *(Ny beräkning 2025, samma belopp)*

1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp

Sociala myndighetsnämnden får för varje kalenderår (avgiftsår) besluta att justera timtaxan med den procentsats för det innevarande kalenderåret i Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som finns publicerad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) webbplats i oktober månad året innan den nya timtaxan ska börja tillämpas.

KUNGÄLVS KOMMUN

2. Avgiftsbelopp / taxetabeller

2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen

Tabell 1

Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen	
Stadigvarande serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd	**Antal timmar**
Ansökan om stadigvarande serveringstillstånd (även för catering, provsmakning, gemensam serveringsyta och pausservering)	10
Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd	10
Stadigvarande serveringstillstånd för provsmakning vid tillverkningsstället	9
Anmälan catering och företag	1
Ansökan om ändring i stadigvarande tillstånd. Till exempel utökad serveringstid, utökat serveringsområde eller utökat tillstånd. - Stadigvarande ändring - Tillfällig ändring - Tillfällig utökad serveringstid	 5 2 1
Anmälan om ny PBI som inte är ägare eller sitter i styrelsen	4
Ändrade förutsättningar i bolaget (ändringar i bolagets styrelse)	6
Ändrad bolagsform (juridisk person)	5
Tillfälligt serveringstillstånd	**Antal timmar**
Tillfälligt provsmakningstillstånd	6
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	6
Tillfälligt serveringstillstånd till slutna sällskap	1
Övriga prövningsavgifter	**Antal timmar**
Ändring av namn på serveringsstället	1
Kunskapsprov per provtillfälle och person, *omfattar efter revision båda former av kunskapsprov*	1
Kunskapsprov, slutna sällskap per provtillfälle och person *raden stryks och ingår efter revision i raden ovan*	1
Påminnelseavgift 1 för restaurangrapport	1
Påminnelseavgift 2 för restaurangrapport	1

KUNGÄLVS KOMMUN

2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

Tabell 2

Prövningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter	Antal timmar
Ansökan om tillstånd att få sälja tobak, partihandel	10
Ansökan om tillstånd att få sälja tobaksvaror, detaljhandel	9
Anmälan ändrade ägarförhållanden - tobak	6
Anmälan ändrad bolagsform (juridisk person) - tobak	5
Ansökan om ändrat tillstånd (byte detaljhandel/partihandel) - tobak	2
Anmälan om förändrat tillstånd, till exempel internetbutik, ny hemsida - tobak	2
Anmälan om försäljning/servering av folköl	2
Anmälan försäljning av e-cigaretter och påfyllnadsbehållare	2
Anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter	2

2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen

I den årliga tillsynsavgiften, fast och rörlig avgift, ingår bland annat tillsynsbesök samt kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta och rörliga årliga tillsynsavgifter för verksamheter med serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd tas ut enligt tabell 3. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om restaurangrapport inte lämnas in efter andra påminnelsen eller om rapporten lämnas in efter den 30 april året efter perioden restaurangrapporten avser, debiteras fast tillsynsavgift inklusive eventuella påminnelseavgifter samt maximalt belopp för den rörliga delen i tillsynsavgiften.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift

Fast årlig tillsynsavgift omfattar kalenderår och tas ut från och med det år verksamheten beviljades tillstånd.

2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift

Rörlig årlig tillsynsavgift för stadigvarande serveringstillstånd baseras på verksamhetens faktiska årsomsättning i kronor för alkoholdrycker för föregående kalenderår och debiteras efterföljande år.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tabell 3

Tillsynsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen (består av en fast och en rörlig del) och gårdsförsäljning (består av en fast årlig tillsynsavgift)	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till slutna sällskap	3
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten	3
Årlig tillsynsavgift, gårdsförsäljningstillstånd	3
Rörlig årlig tillsynsavgift vid stadigvarande servering till allmänheten	**Antal timmar**
Årlig alkoholomsättning, kronor	
0 – 50 000	0
50 001 – 100 000	1
100 001 – 200 000	3
200 001 - 500 000	5
500 001 – 1 000 000	7
1 000 001 – 2 000 000	8
2 000 001 – 3 000 000	11
3 000 001 – 4 000 000	13
4 000 001 - 6 000 000	15
6 000 001 – 8 000 000	19
8 000 001 – 12 000 000	21
> 12 000 000	23

2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

I den årliga tillsynsavgiften ingår bland annat tillsynsbesök samt vid behov kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta årliga tillsynsavgifter tas ut enligt tabell 4. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

Tabell 4

Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Folköl	2
Tobak detaljhandel och partihandel	5
Elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare	2
Tobaksfria nikotinprodukter	2
Receptfria läkemedel	1

TAXA FÖR PRÖVNING OCH TILLSYN

ENLIGT ALKOHOLLAGEN, LAG OM TOBAK OCH LIKNANDE PRODUKTER OCH LAG OM TOBAKSFRIA NIKOTINPRODUKTER

Innehåll

1. Inledande bestämmelser 3
1.1. Avgifter och betalningsansvar 3
1.2. Nedsättning av avgift 3
1.3. Timtaxa 3
1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp 3
2. Avgiftsbelopp / taxetabeller 4
2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen 4
2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 5
2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen 5
2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift 5
2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift 6
2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 6

1. Inledande bestämmelser

Denna taxa gäller avgifter för sociala myndighetsnämndens prövning och tillsyn enligt Alkohollag (2010:1622) 8 kap. 10 §., Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter 8 kap. 1–2 §§ och Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt Lag (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel 23 §. Enligt 2 kap. 5 och 6 § i kommunallagen (2017:725) får kommuner ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. Kommuner får inte ta ut högre avgifter än kostnaden för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden).

1.1. Avgifter och betalningsansvar

Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till sociala myndighetsnämnden. Betalning ska ske inom tid som anges i beslutet om avgift eller i räkning.

Avgift för prövning, anmälan eller tillsyn ska betalas av sökanden eller tillståndsinnehavaren. Avgift för prövning ska betalas även om ansökan avvisas, avslås eller inte prövas i sak.

Avgiftsuttag sker enligt genomsnittlig handläggningstid i timmar (fast och rörlig avgift) eller enligt faktiskt nedlagd handläggningstid (timavgift) i det enskilda ärendet.

Om den faktiska handläggningstiden avsevärt (med mer än 50 procent) överstiger den genomsnittliga handläggningstiden för ärendet, och om detta orsakats av sökanden, får sökanden debiteras enligt faktisk nedlagd handläggningstid i stället för med fast avgift.

I de fall timavgift tas ut i förhållande till faktiskt nedlagd handläggningstid avses med handläggningstid sammanlagd faktisk tid som varje tjänsteman använt för handläggning av ärendet.

Avgifterna i denna taxa gäller myndighetsutövning och omfattas därmed inte av mervärdesskatt.

1.2. Nedsättning av avgift

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till en verksamhets art och omfattning, tillsynsbehovet, nedlagd handläggningstid eller övriga omständigheter får sociala myndighetsnämnden i ett enskilt fall besluta att sätta ned eller efterskänka avgiften enligt denna taxa.

1.3. Timtaxa

Timavgiften har beräknats utifrån SKR:s vägledning och för 2023 är timavgiften i denna taxa 1 392 kronor per timme.

1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp

Sociala myndighetsnämnden får för varje kalenderår (avgiftsår) besluta att justera timtaxan med den procentsats för det innevarande kalenderåret i Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som finns publicerad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) webbplats i oktober månad året innan den nya timtaxan ska börja tillämpas.

2. Avgiftsbelopp / taxetabeller

2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen

Tabell 1

Prövningsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen	
Stadigvarande serveringstillstånd	**Antal timmar**
Ansökan om stadigvarande serveringstillstånd (även för catering, provsmakning, gemensam serveringsyta och pausservering)	10
Stadigvarande serveringstillstånd för provsmakning vid tillverkningsstället	9
Anmälan catering och företag	1
Ansökan om ändring i stadigvarande tillstånd. Till exempel utökad serveringstid, utökat serveringsområde eller utökat tillstånd. - Stadigvarande ändring - Tillfällig ändring - Tillfällig utökad serveringstid	 5 2 1
Anmälan om ny PBI som inte är ägare eller sitter i styrelsen	4
Ändrade förutsättningar i bolaget (ändringar i bolagets styrelse)	6
Ändrad bolagsform (juridisk person)	5
Tillfälligt serveringstillstånd	**Antal timmar**
Tillfälligt provsmakningstillstånd	6
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	6
Tillfälligt serveringstillstånd till slutna sällskap	1
Övriga prövningsavgifter	**Antal timmar**
Ändring av namn på serveringsstället	1
Kunskapsprov per provtillfälle och person	1
Kunskapsprov, slutna sällskap per provtillfälle och person	1
Påminnelseavgift 1 för restaurangrapport	1
Påminnelseavgift 2 för restaurangrapport	1

2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

Tabell 2

Prövningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter	**Antal timmar**
Ansökan om tillstånd att få sälja tobak, partihandel	10
Ansökan om tillstånd att få sälja tobaksvaror, detaljhandel	9
Anmälan ändrade ägarförhållanden - tobak	6
Anmälan ändrad bolagsform (juridisk person) - tobak	5
Ansökan om ändrat tillstånd (byte detaljhandel/partihandel) - tobak	2
Anmälan om förändrat tillstånd, till exempel internetbutik, ny hemsida - tobak	2
Anmälan om försäljning/servering av folköl	2
Anmälan försäljning av e-cigaretter och påfyllnadsbehållare	2
Anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter	2

2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen

I den årliga tillsynsavgiften, fast och rörlig avgift, ingår bland annat tillsynsbesök samt kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta och rörliga årliga tillsynsavgifter för verksamheter med serveringstillstånd tas ut enligt tabell 3. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om restaurangrapport inte lämnas in efter andra påminnelsen eller om rapporten lämnas in efter den 30 april året efter perioden restaurangrapporten avser, debiteras fast tillsynsavgift inklusive eventuella påminnelseavgifter samt maximalt belopp för den rörliga delen i tillsynsavgiften.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift

Fast årlig tillsynsavgift omfattar kalenderår och tas ut från och med det år verksamheten beviljades tillstånd.

2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift

Rörlig årlig tillsynsavgift för stadigvarande serveringstillstånd baseras på verksamhetens faktiska årsomsättning i kronor för alkoholdrycker för föregående kalenderår och debiteras efterföljande år.

Tabell 3

Tillsynsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen (består av en fast och en rörlig del)	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till slutna sällskap	3
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten	3
Rörlig årlig tillsynsavgift vid stadigvarande servering till allmänheten	**Antal timmar**
Årlig alkoholomsättning, kronor	
0 – 50 000	0
50 001 – 100 000	1
100 001 – 200 000	3
200 001 - 500 000	5
500 001 – 1 000 000	7
1 000 001 – 2 000 000	8
2 000 001 – 3 000 000	11
3 000 001 – 4 000 000	13
4 000 001 - 6 000 000	15
6 000 001 – 8 000 000	19
8 000 001 – 12 000 000	21
> 12 000 000	23

2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

I den årliga tillsynsavgiften ingår bland annat tillsynsbesök samt vid behov kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta årliga tillsynsavgifter tas ut enligt tabell 4. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

Tabell 4

Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter samt vissa receptfria läkemedel	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Folköl	2
Tobak detaljhandel och partihandel	5
Elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare	2
Tobaksfria nikotinprodukter	2
Receptfria läkemedel	1

KUNGÄLVS KOMMUN

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter

Diarie-/dokumentnummer:	KS2025/0991
Beslut:	2025-06-12, Kommunfullmäktige
Ersätter tidigare beslut	2023-06-29, Kommunfullmäktige §110/2023
Giltighetstid:	Fr.o.m. 2025-06-12
Dokumentansvarig:	Kommunfullmäktige
Senast uppdaterad av:	Helén Boge Jerdenius

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehåll

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter 1
1. Inledande bestämmelser 3
1.1. Avgifter och betalningsansvar 3
1.2. Nedsättning av avgift 3
1.3. Timtaxa 3
1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp 3
2. Avgiftsbelopp / taxetabeller 4
2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen 4
2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 5
2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen 5
2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift 5
2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift 5
2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter 6

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Inledande bestämmelser

Denna taxa gäller avgifter för sociala myndighetsnämndens prövning och tillsyn enligt Alkohollag (2010:1622) 8 kap. 10 §, Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter 8 kap. 1–2 §§ och Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Enligt 2 kap. 5 och 6 § i kommunallagen (2017:725) får kommuner ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. Kommuner får inte ta ut högre avgifter än kostnaden för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller (självkostnaden).

1.1. Avgifter och betalningsansvar

Betalning av avgift enligt denna taxa ska ske till sociala myndighetsnämnden. Betalning ska ske inom tid som anges i beslutet om avgift eller i räkning.

Avgift för prövning, anmälan eller tillsyn ska betalas av sökanden eller tillståndsinnehavaren. Avgift för prövning ska betalas även om ansökan avvisas, avslås eller inte prövas i sak.

Avgiftsuttag sker enligt genomsnittlig handläggningstid i timmar (fast och rörlig avgift) eller enligt faktiskt nedlagd handläggningstid (timavgift) i det enskilda ärendet.

Om den faktiska handläggningstiden avsevärt (med mer än 50 procent) överstiger den genomsnittliga handläggningstiden för ärendet, och om detta orsakats av sökanden, får sökanden debiteras enligt faktisk nedlagd handläggningstid i stället för med fast avgift.

I de fall timavgift tas ut i förhållande till faktiskt nedlagd handläggningstid avses med handläggningstid sammanlagd faktisk tid som varje tjänsteman använt för handläggning av ärendet.

Avgifterna i denna taxa gäller myndighetsutövning och omfattas därmed inte av mervärdesskatt.

1.2. Nedsättning av avgift

Om det finns särskilda skäl med hänsyn till en verksamhets art och omfattning, tillsynsbehovet, nedlagd handläggningstid eller övriga omständigheter får sociala myndighetsnämnden i ett enskilt fall besluta att sätta ned eller efterskänka avgiften enligt denna taxa.

1.3. Timtaxa

Timavgiften har beräknats utifrån SKR:s vägledning och för 2025 är timavgiften i denna taxa 1 392 kronor per timme.

1.4. Indexjustering av avgiftsbelopp

Sociala myndighetsnämnden får för varje kalenderår (avgiftsår) besluta att justera timtaxan med den procentsats för det innevarande kalenderåret i Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som finns publicerad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) webbplats i oktober månad året innan den nya timtaxan ska börja tillämpas.

KUNGÄLVS KOMMUN

2. Avgiftsbelopp / taxetabeller

2.1. Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen

Tabell 1

Prövningsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen	
Stadigvarande serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd	**Antal timmar**
Ansökan om stadigvarande serveringstillstånd (även för catering, provsmakning, gemensam serveringsyta och pausservering)	10
Ansökan om gårdsförsäljningstillstånd	10
Stadigvarande serveringstillstånd för provsmakning vid tillverkningsstället	9
Anmälan catering och företag	1
Ansökan om ändring i stadigvarande tillstånd. Till exempel utökad serveringstid, utökat serveringsområde eller utökat tillstånd. - Stadigvarande ändring - Tillfällig ändring - Tillfällig utökad serveringstid	 5 2 1
Anmälan om ny PBI som inte är ägare eller sitter i styrelsen	4
Ändrade förutsättningar i bolaget (ändringar i bolagets styrelse)	6
Ändrad bolagsform (juridisk person)	5
Tillfälligt serveringstillstånd	**Antal timmar**
Tillfälligt provsmakningstillstånd	6
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	6
Tillfälligt serveringstillstånd till slutna sällskap	1
Övriga prövningsavgifter	**Antal timmar**
Ändring av namn på serveringsstället	1
Kunskapsprov per provtillfälle och person	1
Påminnelseavgift 1 för restaurangrapport	1
Påminnelseavgift 2 för restaurangrapport	1

KUNGÄLVS KOMMUN

2.2. Prövnings- och anmälningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

Tabell 2

Prövningsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter	Antal timmar
Ansökan om tillstånd att få sälja tobak, partihandel	10
Ansökan om tillstånd att få sälja tobaksvaror, detaljhandel	9
Anmälan ändrade ägarförhållanden - tobak	6
Anmälan ändrad bolagsform (juridisk person) - tobak	5
Ansökan om ändrat tillstånd (byte detaljhandel/partihandel) - tobak	2
Anmälan om förändrat tillstånd, till exempel internetbutik, ny hemsida - tobak	2
Anmälan om försäljning/servering av folköl	2
Anmälan försäljning av e-cigaretter och påfyllnadsbehållare	2
Anmälan om försäljning av tobaksfria nikotinprodukter	2

2.3. Tillsynsavgifter serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd enligt alkohollagen

I den årliga tillsynsavgiften, fast och rörlig avgift, ingår bland annat tillsynsbesök samt kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta och rörliga årliga tillsynsavgifter för verksamheter med serveringstillstånd och gårdsförsäljningstillstånd tas ut enligt tabell 3. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om restaurangrapport inte lämnas in efter andra påminnelsen eller om rapporten lämnas in efter den 30 april året efter perioden restaurangrapporten avser, debiteras fast tillsynsavgift inklusive eventuella påminnelseavgifter samt maximalt belopp för den rörliga delen i tillsynsavgiften.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

2.3.1 Fast årlig tillsynsavgift

Fast årlig tillsynsavgift omfattar kalenderår och tas ut från och med det år verksamheten beviljades tillstånd.

2.3.2 Rörlig årlig tillsynsavgift

Rörlig årlig tillsynsavgift för stadigvarande serveringstillstånd baseras på verksamhetens faktiska årsomsättning i kronor för alkoholdrycker för föregående kalenderår och debiteras efterföljande år.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tabell 3

Tillsynsavgifter serveringstillstånd enligt alkohollagen (består av en fast och en rörlig del) och gårdsförsäljning (består av en fast årlig tillsynsavgift)	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till slutna sällskap	3
Årlig tillsynsavgift, stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten	3
Årlig tillsynsavgift, gårdsförsäljningstillstånd	3
Rörlig årlig tillsynsavgift vid stadigvarande servering till allmänheten	**Antal timmar**
Årlig alkoholomsättning, kronor	
0 – 50 000	0
50 001 – 100 000	1
100 001 – 200 000	3
200 001 - 500 000	5
500 001 – 1 000 000	7
1 000 001 – 2 000 000	8
2 000 001 – 3 000 000	11
3 000 001 – 4 000 000	13
4 000 001 - 6 000 000	15
6 000 001 – 8 000 000	19
8 000 001 – 12 000 000	21
> 12 000 000	23

2.4. Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter

I den årliga tillsynsavgiften ingår bland annat tillsynsbesök samt vid behov kontakt med andra myndigheter för att säkerställa att tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten.

Fasta årliga tillsynsavgifter tas ut enligt tabell 4. Inbetald årlig avgift återbetalas inte om verksamheten upphör före kalenderårets slut.

Om avvikelser eller bristande efterlevnad medför tillsyn utöver den ordinarie tillsynen tas tillsynsavgift ut med timavgift. Avgift för utredning om påföljd och för provtagning tas ut när utredningen är avslutad.

Tabell 4

Tillsynsavgifter folköl, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter	
Fast årlig tillsynsavgift	**Antal timmar**
Folköl	2
Tobak detaljhandel och partihandel	5
Elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare	2
Tobaksfria nikotinprodukter	2
Receptfria läkemedel	1

§ 372/2025

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter (Dnr SMN2025/0202)

Sammanfattning

En förändring i alkohollagen träder i kraft 1 juni 2025 vilket innebär att det från och med 1 juni 2025 blir tillåtet med gårdsförsäljning av alkohol. Kungälvs kommuns nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter saknar möjlighet att ta ut avgift för prövning av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd och för tillsyn av gårdsförsäljning. Taxan behöver därför revideras med prövningsavgift för gårdsförsäljning och tillsynsavgift för gårdsförsäljning.

Nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutades av kommunfullmäktige den 29 juni 2023, §110/2023, SMN 2023/0368.

Prövningsavgiften för gårdsförsäljning föreslås bli 13 920 kronor (10 timmar) vilket är samma avgift som idag gäller för prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd. Den årliga tillsynsavgiften föreslås bli 4 176 kronor (3 timmar) vilket motsvarar den lägsta årliga tillsynsavgiften för ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten.

En redaktionell ändring som avser avgift för kunskapsprov har gjorts som innebär att två rader i taxan har slagits ihop till en rad utan att taxenivån har ändats. Vidare har det förtydligats att timtaxan för 2025 är 1392 kronor vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2023 och 2024. I övrigt föreslås ingen revidering av taxan. Den reviderade taxan föreslås gälla från den 12 juni 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter
Bilaga Färgmarkerad - NY Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter
Bilaga Färgmarkerad - gammal Taxa-for-provning-och-tillsyn-enligt-alkohollagen-lag-om-tobak_§110-2023
Bilaga FÄRDIGT DOKUMENT - Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att revidera Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter.

2. Kommunfullmäktige beslutar att taxan gäller från och med 2025-06-12.

3. Kommunfullmäktige beslutar att Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutad den 29 juni 2023, § 110/2023, SMN 2023/0368 upphör att gälla 2025-06-12.

4. Kommunfullmäktige förklarar paragrafen som omedelbart justerad.

---

§ 372/2025

Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter (Dnr SMN2025/0202)

Sammanfattning

En förändring i alkohollagen träder i kraft 1 juni 2025 vilket innebär att det från och med 1 juni 2025 blir tillåtet med gårdsförsäljning av alkohol. Kungälvs kommuns nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter saknar möjlighet att ta ut avgift för prövning av ansökan om gårdsförsäljningstillstånd och för tillsyn av gårdsförsäljning. Taxan behöver därför revideras med prövningsavgift för gårdsförsäljning och tillsynsavgift för gårdsförsäljning.

Nuvarande taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutades av kommunfullmäktige den 29 juni 2023, §110/2023, SMN 2023/0368.

Prövningsavgiften för gårdsförsäljning föreslås bli 13 920 kronor (10 timmar) vilket är samma avgift som idag gäller för prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd. Den årliga tillsynsavgiften föreslås bli 4 176 kronor (3 timmar) vilket motsvarar den lägsta årliga tillsynsavgiften för ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten.

En redaktionell ändring som avser avgift för kunskapsprov har gjorts som innebär att två rader i taxan har slagits ihop till en rad utan att taxenivån har ändats. Vidare har det förtydligats att timtaxan för 2025 är 1392 kronor vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2023 och 2024. I övrigt föreslås ingen revidering av taxan. Den reviderade taxan föreslås gälla från den 12 juni 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter
Bilaga Färgmarkerad - NY Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter
Bilaga Färgmarkerad - gammal Taxa-for-provning-och-tillsyn-enligt-alkohollagen-lag-om-tobak_§110-2023
Bilaga FÄRDIGT DOKUMENT - Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att revidera Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter.

2. Kommunfullmäktige beslutar att taxan gäller från och med 2025-06-12.

3. Kommunfullmäktige beslutar att Taxa för prövning och tillsyn enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lag om tobaksliknande nikotinprodukter beslutad den 29 juni 2023, § 110/2023, SMN 2023/0368 upphör att gälla 2025-06-12.

4. Kommunfullmäktige förklarar paragrafen som omedelbart justerad.

Denna behandling '174/25 Behandling av återremiss - Årsredovisning och koncernbokslut 2024' har inget tjänsteutlåtande.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beredningsskrivelse

Instans:
Demokratiberedningen

Datum:
2025-05-22

Efter återremiss - Revidering av reglemente för kommunstyrelsen (Dnr KS2025/0491-5)

Sammanfattning

Demokratiberedningen har noterat att det i kommunens styrdokument saknas styrning vad gäller ledamöters möjlighet att lämna in ärenden till kommunens nämnder, så kallade nämndinitiativ. Initiativrätten regleras i 20 § Kommunallagen där det anges att ”Varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden”, men konkret hur en ledamot får väcka ärenden och behandling av ärendena är inget som regleras, utan det är upp till varje enskild nämnd att besluta om.

Med anledning av det har beredningen tagit fram ett tillägg till reglementet för kommunstyrelsen med ett förslag på tillvägagångssätt över behandling av nämndinitiativ då de väcks i kommunstyrelsen.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2025-05-14 återremitterades ärendet enligt följande:
Ärendet återremitteras för att förtydliga sista meningen i tillägget samt gällande lagrum.

Demokratiberedningen har behandlat återremitteringen och översänder reviderat förslag till reglemente.

Förslag till kommunfullmäktige

1. förslag till reglemente för kommunstyrelsen godkänns.

Thomas Alpner (M)
Ordförande

Victoria Dahlqvist (SD)
Vice ordförande

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Reglemente för kommunstyrelsen

Reglemente

Grönt läggs till

Diarie-/dokumentnummer: KS2025/0491
Beslut:
Beredande politiskt organ: Kommunstyrelsen
Ersätter tidigare beslut 2023-12-07 Kommunfullmäktige § 240/2023
Dokumentansvarig: Kommunsekreterare
Senast uppdaterad av: Oskar Engdahl

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehållsförteckning

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter 4
Ledningsfunktionen 4
Styrfunktion 4
Verksamhetens inriktning 5
Kommunstyrelsens övriga ansvarsområden 6
Ekonomisk förvaltning 6
Personalpolitiken 7
Uppgifter enligt speciallagstiftning 8
Näringsliv, sysselsättning och arbetsmarknad 9
Kultur och fritid 9
Samhällsbyggnad och teknisk verksamhet 9
Socialtjänst 10
Utbildning 11
Övrig verksamhet 11
Delegering från kommunfullmäktige 12
Rapporterings- och redovisningsskyldighet 13
Kommunstyrelsens delegering 13
Kommunstyrelsens arbetsformer 14
Ärendehandläggning, skriftväxling m.m. 14
Delgivningsmottagare 14
Sammansättning 14
Ersättarnas tjänstgöring 14
Jäv/växeltjänstgöring 15
Ersättare för ordföranden 15
Offentlighet vid kommunstyrelsens sammanträden 16
Sammanträdena 16
Tidpunkt 16
Kallelse 16
Ärendenas beredning 17
Justering av protokoll 18
Reservation 18

KUNGÄLVS KOMMUN

Protokollsanteckning 18
Undertecknande av handlingar/expeditioner 18
Kommunstyrelsens ordförande 19
Kommunstyrelsens presidium 20
Kommunstyrelsens utskott 20
Utskottet för bildning och lärande (utbildning, kultur och fritid) 21
Utskottet för samhälle och utveckling 22
Utskottet för trygghet och stöd 23
Deltagande på distans 23

KUNGÄLVS KOMMUN

Reglemente för kommunstyrelsen i Kungälvs kommun

Utöver vad som föreskrivs om kommunstyrelsen i kommunallagen gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter

Ledningsfunktionen

1 §

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan.

Kommunstyrelsen skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet.

Kommunstyrelsen skall också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana företag som avses i 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen.

2 §

I kommunstyrelsens ledningsfunktion ligger att ansvara för samt leda och samordna kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i aktiebolag där kommunen direkt eller indirekt innehar samtliga aktier (i enlighet med 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen) och sådana kommunalförbund och andra samverkansformer som kommunen är medlem eller ingår i.

Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Styrfunktion

3 §

I kommunstyrelsens styrfunktion ingår att

1. leda arbetet med att samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten, göra framställningar i målfrågor som inte i lag är förbehållen myndighetsnämnderna,

KUNGÄLVS KOMMUN

2. övervaka att de av fullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas rationellt och ekonomiskt,

3. tillse att uppföljning sker till fullmäktige från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,

4. ha uppsikt och tillsyn över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen. Kommunstyrelsen rapporterar tertialvis uppföljningen av detta till kommunfullmäktige,

5. ansvara för samordningsträffar mellan utskottspresidier, beredningspresidier och bolags-/stiftelsepresidier,

6. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade,

7. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser som kommunen äger eller har intresse i,

8. i årliga beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet skall delges kommunfullmäktige snarast. Finner kommunstyrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder,

9. svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i,

10. ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

11. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Verksamhetens inriktning

4 §

Kommunstyrelsen skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten samt i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt i enlighet med bestämmelser i detta reglemente. Kommunstyrelsen skall också se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Därutöver skall kommunstyrelsen

KUNGÄLVS KOMMUN

1. inom ramen för fullmäktiges övergripande strategiska mål och givna strategiska förutsättningar utarbeta resultatmål för verksamheten,

2. genom beslut om årsplan fördela den ekonomiska ramen utifrån de av kommunstyrelsen fastställda resultatmålen

3. för kännedom till fullmäktige, före aktuellt budgetår, redovisa resultatmål och årsplan

4. följa upp genomförande av årsplan och andra måldokument samt redovisa till kommunfullmäktige i enlighet med den styrprocess som kommunfullmäktige fastställer

5. ta initiativ till utveckling och effektivisering samt skapa förutsättningar för årsplan och andra måldokument

6. i övrigt fullgöra de uppdrag som fullmäktige överlämnar till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen främsta styrdokument är Årsplanen. I Årsplanen skall kommunstyrelsen, inom ramen för kommunfullmäktiges övergripande strategiska mål och givna strategiska förutsättningar, utarbeta resultatmål för verksamheten. Dessa skall fastställas av kommunfullmäktige. Genom beslut om Årsplan fördelas den ekonomiska ramen utifrån behov och politiska prioriteringar. Årsplanen återrapporteras till kommunfullmäktige genom tertial- och årsbokslut.

Kommunstyrelsens övriga ansvarsområden

Ekonomisk förvaltning

5 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om kommunens medelsförvaltning och därvid följa av kommunfullmäktige meddelade föreskrifter.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl.a. att

1. underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom samt ta fram och kontinuerligt uppdatera en underhållsplan för att undvika kapitalförstöring

2. tillse att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett

3. handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden

4. ansvara för utdelning ur donationsfonder när detta inte ankommer på annan nämnd

KUNGÄLVS KOMMUN

5. upprätta förslag till budget samt investeringsprogram i enlighet med kommunallagen,

6. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal redovisning,

7. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal redovisning, dock ska fullfonderingsmodellen tillämpas för pensionerna.

8. i enlighet med fullmäktiges särskilda föreskrifter förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

Personalpolitiken

6 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare, och skall därvid bland annat

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

2. förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden.

3. besluta om stridsåtgärd.

4. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av författning, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

5. lämna uppdrag som avses i 6 kap. 3 § lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

6. själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,

7. ansvara för kommunens övergripande jämställdhetsarbete

8. ansvara för arbetsmiljön på de kommunala arbetsplatserna

Under kommunstyrelsen lyder kommunens förvaltningsorganisation.

KUNGÄLVS KOMMUN

Uppgifter enligt speciallagstiftning

7 §

Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd enligt lag (1944:475) om arbetslöshetsnämnd och patientnämnd enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården.

Krisledningsnämnden ansvarar för kommunens uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Nämndens verksamhet regleras i särskilt reglemente.

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet (Arkivlag 1990:782) Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente.

Kommunstyrelsen är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i kommunstyrelsens verksamhet. Dataskyddsförordningen (EU) 2016/679).

Kommunstyrelsen ansvarar för planprocessen enligt plan- och bygglagen (2010:900) när det gäller översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Kommunstyrelsen fullgör kommunens uppgifter enligt författningar på arbetsmarknadspolitikens område, såvida de inte ankommer på annan nämnd.

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden rörande kamerabevakningslagen (2018:1200).

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt spellagen (2018:1138) och Spelförordning (2018:1475).

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) och Säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden rörande tillstånd att använda kommunens vapen enligt lag (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

Kommunstyrelsen skall vara den nämnd som enligt 4 § lagen (1997:736) om färdtjänst och enligt 3 § lagen (1997:735) om riksfärdtjänst fullgör kommunens uppgifter enligt nämnda lagar.

Kommunstyrelsen är den nämnd som enligt 1 § lagen (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor fullgör kommunens uppgifter inom trafik- tillika trafiksäkerhetsområdet.

Kommunstyrelsen beslutar om föreskrifter enligt 2 kap 7 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsen, via presidiet, ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och att rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige enligt lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbetet.

Näringsliv, sysselsättning och arbetsmarknad

8 §

Kommunstyrelsen svarar för näringslivsfrågor samt strukturella sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor i kommunen. I samband härmed skall kommunstyrelsen med uppmärksamhet följa samhällsutvecklingen såväl nationellt som internationellt och verka för och ansvara för åtgärder som siktar till att allmänt främja en positiv näringslivs- och sysselsättningsutveckling i kommunen.

Kultur och fritid

9 §

Kommunstyrelsen skall fullgöra kommunens uppgifter avseende den kommunala kultur- och fritidsverksamheten.

Kommunstyrelsen har därvid hand om bl.a. följande uppgifter:

1. bedriva biblioteksverksamhet,
2. främja kulturverksamhet såsom konst, teater, film, museiverksamhet, musik m.m.,
3. -vidta åtgärder för att bevara byggnader och miljöer i kommunen med estetiskt och kulturhistoriskt värde,
4. delta i samhällsplaneringen utifrån ett kulturperspektiv,
5. tillhandahålla lokaler och anläggningar för sport- och fritidsverksamhet samt rekreation,
6. driva fritidsgårdar, annan fritidsverksamhet samt genom olika stödinsatser främja föreningsverksamheten
7. handlägga ansökningar om olika föreningsbidrag från fritidsföreningar
8. den kommunala kulturskolan
9. samt i övrigt verka för främjande av kulturen och fritid.

Samhällsbyggnad och teknisk verksamhet

10 §

Kommunstyrelsen skall fullgöra kommunens uppgifter, såvida det inte ankommer på annan, inom följande områden:

KUNGÄLVS KOMMUN

1. färdtjänst och riksfärdtjänst,
2. färjor och hamnanläggningar,
3. gator, gång- och cykelvägar, parker och naturområden,
4. kollektivtrafik,
5. lokala trafikföreskrifter,
6. mark och fastigheter,
7. bostadsförsörjning
8. offentlig belysning,
9. renhållning, avfallshantering
10. renhållningsuppgifter vid sanitär olägenhet på mark som ej är offentlig plats,
11. trafiknät och parkeringar,
12. trafiksäkerhet,
13. utreda och utföra eventuella förstärkningsarbeten för att eliminera geotekniska risker,
14. vatten och avlopp samt
15. vara väghållningsmyndighet inom det område som vägverket beslutat att kommunen skall vara
16. väghållare för i statens ställe

Socialtjänst

11 §

Kommunstyrelsen skall, såvitt det inte avser myndighetsutövning mot enskild samt beslut i individärenden, fullgöra kommunens uppgifter avseende:

1. Socialtjänsten, i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL). När det i annan författning hänvisas till den nämnd som avses i 4 § SoL fullgör nämnden de uppgifter som författningen anger förutom myndighetsutövning mot enskild.
2. Den kommunala hälso- och sjukvården, i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen HSL
3. Stöd och service till funktionshindrade i enlighet med Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS
4. Mottagande av nyanlända enligt gällande lagstiftning.
5. Insatser i arbetsmarknadsåtgärder

I kommunstyrelsens verksamhetsområde ingår även handläggning av följande ärenden:

- Socialstyrelsens och länsstyrelsens tillsyn över socialtjänsten enligt 13 kap SoL och 25 och 26 §§ LSS förutom tillsyn i individärenden

Myndighetsutövning mot enskild inom ansvarsområdena utövas av den sociala myndighetsnämnden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Utbildning

12 §

Kommunstyrelsen är den nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och vuxna enligt gällande skolförfattningar såvitt uppgifterna inte avser myndighets- utövning mot enskild. Kommunstyrelsen skall – såvitt uppgifterna inte avser myndighetsutövning mot enskild - fullgöra kommunens uppgifter avseende

1. utbildningen inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg
2. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar:
    a. Förskoleklass
    b. Grundskola
    c. Gymnasieskola
    d. Obligatorisk särskola och gymnasiesärskola
3. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för vuxna:
    a. Kommunal vuxenutbildning
    b. Svenska för invandrare (sfi)
    c. Särvux
4. svara för kommunens uppdragsutbildning
5. svara för kommunens kvalificerade yrkesutbildning

Myndighetsutövning mot enskild inom ansvarsområdena ovan utövas av den sociala myndighetsnämnden.

Övrig verksamhet

13 §

Kommunstyrelsen svarar vidare för

1. besöksnäring[1]
2. energirådgivning
3. fastighetsförvaltning
4. informationsverksamheten
5. internationella kontakter
6. IT och kommunikation
7. Kultur
8. Lokalförsörjning
9. Medborgarservice
10. näringslivsfrågor
11. turism

[1] KF 2010-12-09 § 339

KUNGÄLVS KOMMUN

12. måltidsverksamheten

samt de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

Delegering från kommunfullmäktige

14 §

Med de begränsningar som framgår av 5 kap. 1 och 2 §§ kommunallagen, nämligen bland annat att beslutanderätten inte avser ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, uppdrar kommunfullmäktige åt kommunstyrelsen att besluta i följande ärendegrupper:

1. Vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerheten som fullmäktige angivit
2. Förvaltningsorganisationen inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt
3. Ingå avtal om servitut, nyttjanderätt, ledningsrätt, vägrätt eller annan liknande rättigheter samt säga upp och förlänga motsvarande rättigheter
4. Förvärv och överlåtelse av lös och fast egendom samt tomträtt genom köp, försäljning, byte, gåva, fastighetsreglering, lantmäteriförrättningar, expropriation och inlösen upp till 500 prisbasbelopp
5. I sådana mål och ärenden, där det ankommer på kommunstyrelsen att föra kommunens talan på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal
6. Avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse. Kommunstyrelsen får också besluta i sistnämnda slag av yttranden om remisstiden inte medger att yttrandet behandlas på ordinarie sammanträde med fullmäktige.
7. Ärenden rörande inteckningar och andra inskrivningar
8. Exploateringsavtal och övriga typer av avtal för genomförande av detaljplan som inte är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt
9. Antagande, ändring eller upphävande av detaljplan eller områdesbestämmelse, enligt 5 kap 7 §, 27 §, 38 § och 39 § plan- och bygglagen (2010:900), som inte är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt (frågan om en detaljplan är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt bedöms av kommunstyrelsen efter samråd med Enhetschef plan). En förutsättning för kommunstyrelsens befogenhet är att planen eller bestämmelserna inte reglerar exploateringssamverkan. Kommunstyrelsens befogenhet innefattar också rätt att förlänga eller förnya detaljplanens genomförandetid. Kommunstyrelsen har däremot inte rätt att ändra eller upphäva detaljplan före genomförandetidens utgång mot fastighetsägares bestridande.
10. Kommunstyrelsen ansvarar för planprocessen och kan fatta beslut om samråd och granskning enligt plan- och bygglagen när det gäller översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.[2]

[2] KF 2009-12-03 § 234

KUNGÄLVS KOMMUN

11. Fatta erforderliga beslut för upphandling/inköp av varor, tjänster och entreprenader inom ramen för tillgängliga medel[3]
12. Besluta om bidrag till organisationer som verkar inom kommunstyrelsens ansvarsområde
13. Upplåtelse av offentlig plats för särskilda ändamål och av allmän platsmark.
14. Utöka eller minska antalet avgiftsbelagda parkeringsplatser i begränsad omfattning.
15. Besluta om taxor och avgifter inom kulturområdet.[4]

Rapporterings- och redovisningsskyldighet

15 §

Kommunstyrelsen skall till fullmäktige redovisa hur nämnden fullgjort uppdrag från kommunfullmäktige och genomfört viss verksamhet inom ramen för de riktlinjer eller andra generella beslut om verksamheten som fullmäktige har fastställt. Redovisningen skall ske i den ordning som fullmäktige särskilt beslutar om.

Kommunstyrelsen skall tertialvis eller vid anmodan, till fullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Kommunstyrelsens delegering

16 §

Kommunstyrelsen får uppdra åt sina utskott eller åt en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos kommunen att besluta på kommunstyrelsen vägnar i de ärenden som kommunstyrelsen bedömer lämpliga.

I 6 kap. 38 § kommunallagen anges vilka ärenden som inte får delegeras.

Omfattningen av den delegering som kommunstyrelsen har rätt att lämna enligt nämnda lagrum bestämmer kommunstyrelsen i särskild delegeringsordning.

Överlåten beslutanderätt får ej användas i ärende som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Delegeringsbeslut skall anmälas till kommunstyrelsen som bestämmer i vilken ordning och på vilket sätt det skall ske.

Det åligger kommunstyrelsen att fortlöpande övervaka hur förtroendevalda och anställda utövar sin beslutanderätt.

---

[3] Beslut enligt lagen om valfrihetssystem anses här som upphandling.

[4] KF 2008-02-07 § 19

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsens arbetsformer

Ärendehandläggning, skriftväxling m.m.

17 §

Av förvaltningslagen följer att nämnd/styrelse skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör kommunstyrelsens verksamhetsområde. Förvaltningslagen föreskriver dessutom att varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Där nämnden/styrelsen eller förvaltningen tar emot en ansökan i ett ärende som inte kan avgöras inom en snar framtid bör – när så inte är olämpligt eller svårgenomförbart – den sökande underrättas om att ansökan har kommit in och vem som kommer att handlägga ärendet samt – om möjligt – när ärendet förväntas bli avgjort.

Nämnden/styrelsen och förvaltningen skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt och i övrigt underlätta för den enskilde att ha med kommunstyrelsen att göra.

Delgivningsmottagare

18 §

Behöriga att motta delgivning på kommunstyrelsens vägnar är kommunstyrelsens presidium, kommundirektören, kommunstyrelsens sekreterare eller annan anställd som nämnden bestämmer

Sammansättning

19 §

Kommunstyrelsen består av 17 ledamöter och 7 ersättare. Kommunstyrelsens presidium består av en ordförande, en förste vice ordförande och en andre vice ordförande tillika oppositionsråd.

Ersättarnas tjänstgöring

20 §

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde skall en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

KUNGÄLVS KOMMUN

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättaren väljs proportionellt skall ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i kommunstyrelsens överläggningar och få sin mening antecknad till protokollet

Jäv/växeltjänstgöring

21 §

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Ersättare för ordföranden

22 §

Om ordföranden inte kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör förste vice ordföranden[5] ordförandens uppgifter. Om varken ordföranden eller förste vice ordföranden kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör andre vice ordföranden ordförandens uppgifter.

Om varken ordföranden eller någon av vice ordförandena kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i kommunstyrelsen längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid full-görs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

[5] KS utser någon av utskottens ordförande till förste vice ordförande

KUNGÄLVS KOMMUN

Offentlighet vid kommunstyrelsens sammanträden

23 §

Kommunstyrelsen avgör om dess sammanträden skall vara öppna för allmänheten i en utsträckning som medges i 6 kap. 25 § kommunallagen och vilka delar av dagordningen som skall vara offentliga.

Sammanträdena skall dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som hos styrelsen omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Sammanträdena

Tidpunkt

24 §

Kommunstyrelsen sammanträder på dag och tid som kommunstyrelsen bestämmer.

Sammanträden skall också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst en tredjedel av ledamöterna begär det. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

25 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller någon av vice ordförandena kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen skall vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kallelsen skall på ett lämpligt sätt tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald, som får närvara vid sammanträdet, senast fem kalenderdagar före sammanträdesdagen. Om ett ärende anses vara av sådan vikt eller brådska att det inte kan vänta, får kallelse ske med kortare varsel. I sådant fall ska kommunstyrelsens vice ordföringar och kommunjurist konsulteras.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan skall bifogas kallelsen.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde skall den till åldern äldste ledamoten från majoriteten göra detta.

Ärendenas beredning

26 §

Ordföranden ansvarar för att de ärenden som skall handläggas av kommunstyrelsen, bereds och föredras i vederbörlig ordning.

Nämndinitiativ

I Kommunallag (2017:725) 4 kap. 20 § anges att varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden.

Nämndinitiativet kan lämnas in före ett nämndsammanträde eller under ett nämndsammanträde. Oavsett när initiativet lämnats in måste ärendet väckas på ett nämndsammanträde. För att ett ärende ska anses vara väckt måste ärendet lyftas på ett sammanträde.

Oavsett när ett nämndinitiativ lyfts behandlas det lämpligen under en punkt "Övriga frågor" på sammanträdet.

Om ett nämndinitiativ lämnats in före sammanträdet kan ordföranden på eget initiativ informera att det inkommit och att initiativet kommer att lyftas under "Övriga frågor".

Om en ledamot eller grupp ledamöter har för avsikt att väcka ett ärende lyfts frågan lämpligen i början av sammanträdet under tillkommande och utgående ärenden för vidare hantering under "Övriga frågor”.

I normalfallet skall ärendet vara berett för beslut eller vidare behandling till nästkommande sammanträde.

KUNGÄLVS KOMMUN

Justering av protokoll

27 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Kommunstyrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet skall justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot under eller i omedelbar anslutning till sammanträdet.

Reservation

28 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen skall lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

Protokollsanteckning

29 §

Ledamot eller ersättare som anmält en protokollsanteckning skall lämna denna före den tidpunkt som har fastställts för justering av protokollet.

Undertecknande av handlingar/expeditioner

30 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar från kommunstyrelsen ska på kommunstyrelsens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av kommundirektören eller av anställd som nämnden bestämmer. Vid förfall för ordföranden inträder förste vice ordföranden och vid förfall för denne inträder andre vice ordföranden. Vid förfall för presidiet inträder den ledamot som styrelsen utser.

Skrivelser, avtal och andra handlingar från något av utskotten ska på utskottets vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som utskottet bestämmer. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som utskottet utser.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslut som fattas med stöd av delegering samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning sådana beslut undertecknas av den som fattat beslutet

I övrigt bestämmer kommunstyrelsen vem som skall underteckna handlingar.

Kommunstyrelsens ordförande

31 §

Det åligger kommunstyrelsens ordförande att:

1. närmast under kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor
3. främja samverkan mellan kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder samt
4. representera kommunstyrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte kommunstyrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.
5. tillse att samtliga ledamöter tillsänds underlag inför beslut.

Kommunstyrelsens presidium får närvara vid sammanträde med övriga nämnder. De får därvid delta i överläggningarna men inte i besluten. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Kommunstyrelsens 1 vice ordförande

Kommunstyrelsens 1 vice ordförande har ett särskilt ansvar att bistå kommunstyrelsens ordförande genom att följa och förekommande fall bereda ärenden som är av kommungemensam och strategisk betydelse så som frågor som rör kommunens övergripande finansiella frågor samt kommunens övergripande personal- och verksamhetsfrågor.

Särskilt ansvar som rör ekonomistyrning, personal, arbetsmiljö, ekonomisk uppföljning, strategiska verksamhetsfrågor bevakas och bereds av kommunstyrelsens 1 vice ordförande.
Kommunstyrelsens 1:e vice ordförande bistår och rapporterar till kommunstyrelsens ordförande och kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens 2 vice ordförande

Kommunstyrelsens 2:e vice ordförande ingår i styrelsens presidium och är med och leder arbetet i kommunstyrelsen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsens presidium

32 §

Sedan val av kommunstyrelsen skett utser kommunfullmäktige bland styrelsens ledamöter ett kommunalråd, en förste vice ordförande och en andre vice ordförande tillika oppositionsråd. Kommunalråd och oppositionsråd verkar på heltid.

Kommunfullmäktige har medgivit att oppositionsrådet delats i olika stora tjänstgöringsgrader mellan två personer och att ansvaret för funktionen delats.

Kommunstyrelsens ordförande skall tillika vara kommunalråd.

Kommunalrådet och oppositionsrådet skall ägna hela sin arbetstid åt uppdrag för kommunen.

Övriga råd och oppositionsråd skall ägna arbetstid åt uppdrag för kommunen motsvarande de antal timmar/eller procent av heltidsuppdrag kommunfullmäktige fastställt för att klara sitt ansvar/uppdrag.

Kommunstyrelsens presidium skall leda kommunstyrelsens arbete, samt samordna, utvärdera och utveckla arbetet i och samarbetet mellan kommunstyrelsen, dess utskott och övriga nämnder.

Kommunstyrelsens presidium har ansvar för bilaterala kontakter. De företräder kommunen i överläggningar och förhandlar med till t.ex. grannkommuner och andra myndigheter och organ på lokal, regional och nationell nivå.

Näringslivskontakter är en av presidiets ansvarsuppgifter.

Kommunstyrelsens presidium skall i samråd med kommunfullmäktiges presidium ansvara för internationella kontakter

Kommunfullmäktige beslutar om rådens ansvarsområden.

Kommunstyrelsens utskott

33 §

Inom kommunstyrelsen skall det finnas tre utskott:

- Utskottet för samhälle och utveckling
- Utskottet för bildning och lärande
- Utskottet för trygghet och stöd

De ärenden som skall avgöras av kommunstyrelsen i dess helhet skall beredas av utskotten om beredning behövs. Kommunstyrelsens presidium överlämnar sådana ärenden till utskotten. När

KUNGÄLVS KOMMUN

ärendet beretts skall utskotten lägga fram förslag till beslut. I övrigt beslutar utskotten i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för samhälle och utveckling består av 7 ledamöter, Utskottet för bildning och lärande består av 7 ledamöter och Utskottet för trygghet och stöd består av 7ledamöter.

Kommunstyrelsens presidium får närvara vid utskottens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten.

34 §

Ledamöter i utskotten väljs av kommunstyrelsen bland dess ledamöter och ersättare för den tid kommunstyrelsen bestämmer. Kommunstyrelsen utser för samma tid bland utskottens ledamöter vardera en utskottsordförande och en vice ordförande.

Vid utskottsordförandens förfall skall vice ordföranden utöva ordförandens uppgifter. Vid förfall för ordförandena utser utskottet annan ledamot at fullgöra ordförandens uppgifter. Om utskottsordföranden är frånvarande en längre tid skall kommunstyrelsen utse en tillfällig ersättare

35 §

Utskotten sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden skall också hållas när utskottsordföranden anser att det behövs eller när minst hälften av ledamöterna begär det.

Utskotten får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har utskottsordföranden utslagsröst.

36 §

Det som föreskrivits i 15 § - 29 § om kommunstyrelsens sammanträden gäller i tillämpliga delar även för utskotten. Det som föreskrivs i 5 kap. 54-57 och 65-67 §§ kommunallagen om hur ärendena avgörs och om protokoll och dess innehåll m.m. gäller i tillämpliga delar för utskotten.

Utskottet för bildning och lärande (utbildning, kultur och fritid)

37 §

Utskottet för bildning och lärande skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § andra stycket överlämnats till utskottet

1. Föreningsbidrag

KUNGÄLVS KOMMUN

2. förvaltning av donerad egendom såsom samlingar och konstverk
3. kommunala kulturskolan
4. kultur och fritid
5. sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor ur utbildningsperspektiv
6. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde
7. utbildningen inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg
8. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar:
    a. Förskoleklass
    b. Grundskola
    c. Gymnasieskola
9. Obligatorisk särskola och gymnasiesärskola
10. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för vuxna:
11. Kommunal vuxenutbildning
    a. Svenska för invandrare (sfi)
    b. Särvux
12. svara för kommunens uppdragsutbildning
13. svara för kommunens kvalificerade yrkesutbildning
14. Ekonomiskt bistånd och försörjningsstöd i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL).
15. Mottagande av nyanlända enligt gällande lagstiftning
16. insatser i arbetsmarknadsåtgärder

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för samhälle och utveckling

38 §

Utskottet för samhälle och utveckling skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § första stycket överlämnats till utskottet:

1. färjor
2. gator, gång- och cykelvägar, parker och naturområden
3. geotekniska risker
4. hamnanläggningar
5. kollektivtrafik och färdtjänst
6. kommunens fastigheter
7. kommunens lokalförsörjning
8. bostadsförsörjning
9. markpolitik

KUNGÄLVS KOMMUN

10. miljö- och energiplanering
11. måltidsverksamhet
12. parkeringsfrågor
13. renhållning
14. trafikfrågor inkl. offentlig belysning
15. vatten och avlopp
16. översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser
17. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för trygghet och stöd

Utskottet för trygghet och stöd skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § första stycket överlämnats till utskottet

1. Socialtjänsten, i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL) förutom myndighetsutövning mot enskild, ekonomiskt bistånd och försörjningsstöd.
2. Den kommunala hälso- och sjukvården, i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen HSL
3. Stöd och service till funktionshindrade i enlighet med Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS
4. Socialstyrelsens och länsstyrelsens tillsyn över socialtjänsten enligt 13 kap SoL och 25 och 26 §§ LSS förutom tillsyn i individärenden
5. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning. Myndighetsutövning mot enskild utövas av den sociala myndighetsnämnden

Deltagande på distans

Kommunstyrelsen med dess utskott får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

KUNGÄLVS KOMMUN

Videokonferensen skall uppfylla de krav som följer av sekretess- och dataskyddslagstiftningen. Ledamot som önskar delta på distans ska företrädelsevis 5 dagar i förväg anmäla detta till kommunkansliet. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

KUNGÄLVS KOMMUN

Bilaga – Tillägg i kommunstyrelsens reglemente

Följande lagar och paragrafer träder i kraft endast då höjd beredskap råder i Sverige.

Ledningsfunktionen

Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva	Lag (2006:544) 3 kap. 2 § st 1, om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Delegering från kommunfullmäktige

Styrelsen får i ett ärende som inte kan anstå besluta i stället för fullmäktige. Styrelsen får dock inte besluta i ett ärende som rör 1. val av ledamöter och ersättare i styrelsen eller någon annan nämnd eller av revisorer, 2. ansvarsfrihet för styrelsens eller en annan nämnds ledamöter eller åtgärd för att bevara kommunens, landstingets eller kommunalförbundets rätt. Beslut som har fattats med stöd av första stycket skall anmälas till fullmäktige vid nästa sammanträde.	Lag (1988:97) 7 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
Fullmäktige får uppdra åt styrelsen eller åt en eller flera andra nämnder att helt eller delvis handha förvaltning eller verkställighet som annars enligt lag eller annan författning ankommer på annan nämnd än styrelsen	Lag (1988:97) 10 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Sammansättning

Styrelsen eller en annan nämnd får handlägga ett ärende endast om mer än en tredjedel av ledamöterna är närvarande. Antalet ledamöter skall dock alltid vara minst tre.	Lag (1988:97) 8 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

KUNGÄLVS KOMMUN

Reglemente för kommunstyrelsen

Reglemente

Diarie-/dokumentnummer: KS2025/0491
Beslut:
Beredande politiskt organ: Demokratiberedningen
Ersätter tidigare beslut 2023-12-07 Kommunfullmäktige § 240/2023
Dokumentansvarig: Kommunsekreterare
Senast uppdaterad av: Oskar Engdahl

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehållsförteckning

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter 4
Ledningsfunktionen 4
Styrfunktion 4
Verksamhetens inriktning 5
Kommunstyrelsens övriga ansvarsområden 6
Ekonomisk förvaltning 6
Personalpolitiken 7
Uppgifter enligt speciallagstiftning 8
Näringsliv, sysselsättning och arbetsmarknad 9
Kultur och fritid 9
Samhällsbyggnad och teknisk verksamhet 9
Socialtjänst 10
Utbildning 11
Övrig verksamhet 11
Delegering från kommunfullmäktige 12
Rapporterings- och redovisningsskyldighet 13
Kommunstyrelsens delegering 13
Kommunstyrelsens arbetsformer 14
Ärendehandläggning, skriftväxling m.m. 14
Delgivningsmottagare 14
Sammansättning 14
Ersättarnas tjänstgöring 14
Jäv/växeltjänstgöring 15
Ersättare för ordföranden 15
Offentlighet vid kommunstyrelsens sammanträden 16
Sammanträdena 16
Tidpunkt 16
Kallelse 16
Ärendenas beredning 17
Justering av protokoll 18
Reservation 18

KUNGÄLVS KOMMUN

Protokollsanteckning 18
Undertecknande av handlingar/expeditioner 18
Kommunstyrelsens ordförande 19
Kommunstyrelsens presidium 20
Kommunstyrelsens utskott 20
Utskottet för bildning och lärande (utbildning, kultur och fritid) 21
Utskottet för samhälle och utveckling 22
Utskottet för trygghet och stöd 23
Deltagande på distans 23

KUNGÄLVS KOMMUN

Reglemente för kommunstyrelsen i Kungälvs kommun

Utöver vad som föreskrivs om kommunstyrelsen i kommunallagen gäller bestämmelserna i detta reglemente.

Kommunstyrelsens övergripande uppgifter

Ledningsfunktionen

1 §

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan.

Kommunstyrelsen skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet.

Kommunstyrelsen skall också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana företag som avses i 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen.

2 §

I kommunstyrelsens ledningsfunktion ligger att ansvara för samt leda och samordna kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i aktiebolag där kommunen direkt eller indirekt innehar samtliga aktier (i enlighet med 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen) och sådana kommunalförbund och andra samverkansformer som kommunen är medlem eller ingår i.

Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Styrfunktion

3 §

I kommunstyrelsens styrfunktion ingår att

1. leda arbetet med att samordna utformningen av övergripande mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten, göra framställningar i målfrågor som inte i lag är förbehållen myndighetsnämnderna,

KUNGÄLVS KOMMUN

2. övervaka att de av fullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas rationellt och ekonomiskt,

3. tillse att uppföljning sker till fullmäktige från samtliga nämnder om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,

4. ha uppsikt och tillsyn över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen. Kommunstyrelsen rapporterar tertialvis uppföljningen av detta till kommunfullmäktige,

5. ansvara för samordningsträffar mellan utskottspresidier, beredningspresidier och bolags-/stiftelsepresidier,

6. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade,

7. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser som kommunen äger eller har intresse i,

8. i årliga beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet skall delges kommunfullmäktige snarast. Finner kommunstyrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder,

9. svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i,

10. ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

11. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Verksamhetens inriktning

4 §

Kommunstyrelsen skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten samt i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt i enlighet med bestämmelser i detta reglemente. Kommunstyrelsen skall också se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Därutöver skall kommunstyrelsen

KUNGÄLVS KOMMUN

1. inom ramen för fullmäktiges övergripande strategiska mål och givna strategiska förutsättningar utarbeta resultatmål för verksamheten,

2. genom beslut om årsplan fördela den ekonomiska ramen utifrån de av kommunstyrelsen fastställda resultatmålen

3. för kännedom till fullmäktige, före aktuellt budgetår, redovisa resultatmål och årsplan

4. följa upp genomförande av årsplan och andra måldokument samt redovisa till kommunfullmäktige i enlighet med den styrprocess som kommunfullmäktige fastställer

5. ta initiativ till utveckling och effektivisering samt skapa förutsättningar för årsplan och andra måldokument

6. i övrigt fullgöra de uppdrag som fullmäktige överlämnar till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen främsta styrdokument är Årsplanen. I Årsplanen skall kommunstyrelsen, inom ramen för kommunfullmäktiges övergripande strategiska mål och givna strategiska förutsättningar, utarbeta resultatmål för verksamheten. Dessa skall fastställas av kommunfullmäktige. Genom beslut om Årsplan fördelas den ekonomiska ramen utifrån behov och politiska prioriteringar. Årsplanen återrapporteras till kommunfullmäktige genom tertial- och årsbokslut.

Kommunstyrelsens övriga ansvarsområden

Ekonomisk förvaltning

5 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om kommunens medelsförvaltning och därvid följa av kommunfullmäktige meddelade föreskrifter.

Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunstyrelsen har också hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl.a. att

1. underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom samt ta fram och kontinuerligt uppdatera en underhållsplan för att undvika kapitalförstöring

2. tillse att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett

3. handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden

4. ansvara för utdelning ur donationsfonder när detta inte ankommer på annan nämnd

KUNGÄLVS KOMMUN

5. upprätta förslag till budget samt investeringsprogram i enlighet med kommunallagen,

6. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal redovisning,

7. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (2018:597) om kommunal redovisning, dock ska fullfonderingsmodellen tillämpas för pensionerna.

8. i enlighet med fullmäktiges särskilda föreskrifter förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

Personalpolitiken

6 §

Kommunstyrelsen skall ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare, och skall därvid bland annat

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

2. förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden.

3. besluta om stridsåtgärd.

4. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av författning, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

5. lämna uppdrag som avses i 6 kap. 3 § lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

6. själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,

7. ansvara för kommunens övergripande jämställdhetsarbete

8. ansvara för arbetsmiljön på de kommunala arbetsplatserna

Under kommunstyrelsen lyder kommunens förvaltningsorganisation.

KUNGÄLVS KOMMUN

Uppgifter enligt speciallagstiftning

7 §

Kommunstyrelsen är arbetslöshetsnämnd enligt lag (1944:475) om arbetslöshetsnämnd och patientnämnd enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården.

Krisledningsnämnden ansvarar för kommunens uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Nämndens verksamhet regleras i särskilt reglemente.

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet (Arkivlag 1990:782) Närmare föreskrifter om arkivvården finns i arkivreglemente.

Kommunstyrelsen är personuppgiftsansvarig för de register och andra behandlingar av personuppgifter som sker i kommunstyrelsens verksamhet. Dataskyddsförordningen (EU) 2016/679).

Kommunstyrelsen ansvarar för planprocessen enligt plan- och bygglagen (2010:900) när det gäller översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Kommunstyrelsen fullgör kommunens uppgifter enligt författningar på arbetsmarknadspolitikens område, såvida de inte ankommer på annan nämnd.

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden rörande kamerabevakningslagen (2018:1200).

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt spellagen (2018:1138) och Spelförordning (2018:1475).

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) och Säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden rörande tillstånd att använda kommunens vapen enligt lag (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

Kommunstyrelsen skall vara den nämnd som enligt 4 § lagen (1997:736) om färdtjänst och enligt 3 § lagen (1997:735) om riksfärdtjänst fullgör kommunens uppgifter enligt nämnda lagar.

Kommunstyrelsen är den nämnd som enligt 1 § lagen (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor fullgör kommunens uppgifter inom trafik- tillika trafiksäkerhetsområdet.

Kommunstyrelsen beslutar om föreskrifter enligt 2 kap 7 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden enligt lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsen, via presidiet, ansvarar för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete och att rapportera om det brottsförebyggande arbetet till kommunfullmäktige enligt lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbetet.

Näringsliv, sysselsättning och arbetsmarknad

8 §

Kommunstyrelsen svarar för näringslivsfrågor samt strukturella sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor i kommunen. I samband härmed skall kommunstyrelsen med uppmärksamhet följa samhällsutvecklingen såväl nationellt som internationellt och verka för och ansvara för åtgärder som siktar till att allmänt främja en positiv näringslivs- och sysselsättningsutveckling i kommunen.

Kultur och fritid

9 §

Kommunstyrelsen skall fullgöra kommunens uppgifter avseende den kommunala kultur- och fritidsverksamheten.

Kommunstyrelsen har därvid hand om bl.a. följande uppgifter:

1. bedriva biblioteksverksamhet,
2. främja kulturverksamhet såsom konst, teater, film, museiverksamhet, musik m.m.,
3. -vidta åtgärder för att bevara byggnader och miljöer i kommunen med estetiskt och kulturhistoriskt värde,
4. delta i samhällsplaneringen utifrån ett kulturperspektiv,
5. tillhandahålla lokaler och anläggningar för sport- och fritidsverksamhet samt rekreation,
6. driva fritidsgårdar, annan fritidsverksamhet samt genom olika stödinsatser främja föreningsverksamheten
7. handlägga ansökningar om olika föreningsbidrag från fritidsföreningar
8. den kommunala kulturskolan
9. samt i övrigt verka för främjande av kulturen och fritid.

Samhällsbyggnad och teknisk verksamhet

10 §

Kommunstyrelsen skall fullgöra kommunens uppgifter, såvida det inte ankommer på annan, inom följande områden:

KUNGÄLVS KOMMUN

1. färdtjänst och riksfärdtjänst,
2. färjor och hamnanläggningar,
3. gator, gång- och cykelvägar, parker och naturområden,
4. kollektivtrafik,
5. lokala trafikföreskrifter,
6. mark och fastigheter,
7. bostadsförsörjning
8. offentlig belysning,
9. renhållning, avfallshantering
10. renhållningsuppgifter vid sanitär olägenhet på mark som ej är offentlig plats,
11. trafiknät och parkeringar,
12. trafiksäkerhet,
13. utreda och utföra eventuella förstärkningsarbeten för att eliminera geotekniska risker,
14. vatten och avlopp samt
15. vara väghållningsmyndighet inom det område som vägverket beslutat att kommunen skall vara
16. väghållare för i statens ställe

Socialtjänst

11 §

Kommunstyrelsen skall, såvitt det inte avser myndighetsutövning mot enskild samt beslut i individärenden, fullgöra kommunens uppgifter avseende:

1. Socialtjänsten, i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL). När det i annan författning hänvisas till den nämnd som avses i 4 § SoL fullgör nämnden de uppgifter som författningen anger förutom myndighetsutövning mot enskild.
2. Den kommunala hälso- och sjukvården, i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen HSL
3. Stöd och service till funktionshindrade i enlighet med Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS
4. Mottagande av nyanlända enligt gällande lagstiftning.
5. Insatser i arbetsmarknadsåtgärder

I kommunstyrelsens verksamhetsområde ingår även handläggning av följande ärenden:

- Socialstyrelsens och länsstyrelsens tillsyn över socialtjänsten enligt 13 kap SoL och 25 och 26 §§ LSS förutom tillsyn i individärenden

Myndighetsutövning mot enskild inom ansvarsområdena utövas av den sociala myndighetsnämnden.

KUNGÄLVS KOMMUN

Utbildning

12 §

Kommunstyrelsen är den nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och vuxna enligt gällande skolförfattningar såvitt uppgifterna inte avser myndighets- utövning mot enskild. Kommunstyrelsen skall – såvitt uppgifterna inte avser myndighetsutövning mot enskild - fullgöra kommunens uppgifter avseende

1. utbildningen inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg
2. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar:
    a. Förskoleklass
    b. Grundskola
    c. Gymnasieskola
    d. Obligatorisk särskola och gymnasiesärskola
3. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för vuxna:
    a. Kommunal vuxenutbildning
    b. Svenska för invandrare (sfi)
    c. Särvux
4. svara för kommunens uppdragsutbildning
5. svara för kommunens kvalificerade yrkesutbildning

Myndighetsutövning mot enskild inom ansvarsområdena ovan utövas av den sociala myndighetsnämnden.

Övrig verksamhet

13 §

Kommunstyrelsen svarar vidare för

1. besöksnäring[1]
2. energirådgivning
3. fastighetsförvaltning
4. informationsverksamheten
5. internationella kontakter
6. IT och kommunikation
7. Kultur
8. Lokalförsörjning
9. Medborgarservice
10. näringslivsfrågor
11. turism

[1] KF 2010-12-09 § 339

KUNGÄLVS KOMMUN

12. måltidsverksamheten

samt de förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i övrigt som inte uppdragits åt annan nämnd.

Delegering från kommunfullmäktige

14 §

Med de begränsningar som framgår av 5 kap. 1 och 2 §§ kommunallagen, nämligen bland annat att beslutanderätten inte avser ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, uppdrar kommunfullmäktige åt kommunstyrelsen att besluta i följande ärendegrupper:

1. Vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerheten som fullmäktige angivit
2. Förvaltningsorganisationen inom de riktlinjer som fullmäktige fastställt
3. Ingå avtal om servitut, nyttjanderätt, ledningsrätt, vägrätt eller annan liknande rättigheter samt säga upp och förlänga motsvarande rättigheter
4. Förvärv och överlåtelse av lös och fast egendom samt tomträtt genom köp, försäljning, byte, gåva, fastighetsreglering, lantmäteriförrättningar, expropriation och inlösen upp till 500 prisbasbelopp
5. I sådana mål och ärenden, där det ankommer på kommunstyrelsen att föra kommunens talan på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal
6. Avge yttrande som ankommer på kommunfullmäktige om inte yttrandet är av principiell betydelse. Kommunstyrelsen får också besluta i sistnämnda slag av yttranden om remisstiden inte medger att yttrandet behandlas på ordinarie sammanträde med fullmäktige.
7. Ärenden rörande inteckningar och andra inskrivningar
8. Exploateringsavtal och övriga typer av avtal för genomförande av detaljplan som inte är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt
9. Antagande, ändring eller upphävande av detaljplan eller områdesbestämmelse, enligt 5 kap 7 §, 27 §, 38 § och 39 § plan- och bygglagen (2010:900), som inte är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt (frågan om en detaljplan är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt bedöms av kommunstyrelsen efter samråd med Enhetschef plan). En förutsättning för kommunstyrelsens befogenhet är att planen eller bestämmelserna inte reglerar exploateringssamverkan. Kommunstyrelsens befogenhet innefattar också rätt att förlänga eller förnya detaljplanens genomförandetid. Kommunstyrelsen har däremot inte rätt att ändra eller upphäva detaljplan före genomförandetidens utgång mot fastighetsägares bestridande.
10. Kommunstyrelsen ansvarar för planprocessen och kan fatta beslut om samråd och granskning enligt plan- och bygglagen när det gäller översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.[2]

[2] KF 2009-12-03 § 234

KUNGÄLVS KOMMUN

11. Fatta erforderliga beslut för upphandling/inköp av varor, tjänster och entreprenader inom ramen för tillgängliga medel[3]
12. Besluta om bidrag till organisationer som verkar inom kommunstyrelsens ansvarsområde
13. Upplåtelse av offentlig plats för särskilda ändamål och av allmän platsmark.
14. Utöka eller minska antalet avgiftsbelagda parkeringsplatser i begränsad omfattning.
15. Besluta om taxor och avgifter inom kulturområdet.[4]

Rapporterings- och redovisningsskyldighet

15 §

Kommunstyrelsen skall till fullmäktige redovisa hur nämnden fullgjort uppdrag från kommunfullmäktige och genomfört viss verksamhet inom ramen för de riktlinjer eller andra generella beslut om verksamheten som fullmäktige har fastställt. Redovisningen skall ske i den ordning som fullmäktige särskilt beslutar om.

Kommunstyrelsen skall tertialvis eller vid anmodan, till fullmäktige rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Kommunstyrelsens delegering

16 §

Kommunstyrelsen får uppdra åt sina utskott eller åt en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos kommunen att besluta på kommunstyrelsen vägnar i de ärenden som kommunstyrelsen bedömer lämpliga.

I 6 kap. 38 § kommunallagen anges vilka ärenden som inte får delegeras.

Omfattningen av den delegering som kommunstyrelsen har rätt att lämna enligt nämnda lagrum bestämmer kommunstyrelsen i särskild delegeringsordning.

Överlåten beslutanderätt får ej användas i ärende som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Delegeringsbeslut skall anmälas till kommunstyrelsen som bestämmer i vilken ordning och på vilket sätt det skall ske.

Det åligger kommunstyrelsen att fortlöpande övervaka hur förtroendevalda och anställda utövar sin beslutanderätt.

---

[3] Beslut enligt lagen om valfrihetssystem anses här som upphandling.

[4] KF 2008-02-07 § 19

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsens arbetsformer

Ärendehandläggning, skriftväxling m.m.

17 §

Av förvaltningslagen följer att nämnd/styrelse skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör kommunstyrelsens verksamhetsområde. Förvaltningslagen föreskriver dessutom att varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Där nämnden/styrelsen eller förvaltningen tar emot en ansökan i ett ärende som inte kan avgöras inom en snar framtid bör – när så inte är olämpligt eller svårgenomförbart – den sökande underrättas om att ansökan har kommit in och vem som kommer att handlägga ärendet samt – om möjligt – när ärendet förväntas bli avgjort.

Nämnden/styrelsen och förvaltningen skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt och i övrigt underlätta för den enskilde att ha med kommunstyrelsen att göra.

Delgivningsmottagare

18 §

Behöriga att motta delgivning på kommunstyrelsens vägnar är kommunstyrelsens presidium, kommundirektören, kommunstyrelsens sekreterare eller annan anställd som nämnden bestämmer

Sammansättning

19 §

Kommunstyrelsen består av 17 ledamöter och 7 ersättare. Kommunstyrelsens presidium består av en ordförande, en förste vice ordförande och en andre vice ordförande tillika oppositionsråd.

Ersättarnas tjänstgöring

20 §

Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde skall en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.

KUNGÄLVS KOMMUN

En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamotens ställe.

Om inte ersättaren väljs proportionellt skall ersättarna tjänstgöra enligt den av fullmäktige mellan dem bestämda ordningen.

En ersättare som har börjat tjänstgöra har dock alltid företräde oberoende av turordningen. Om styrkebalansen mellan partierna därigenom påverkas får en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i ordningen.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i kommunstyrelsens överläggningar och få sin mening antecknad till protokollet

Jäv/växeltjänstgöring

21 §

En ledamot eller en ersättare som har avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet har handlagts.

En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat styrkebalansen mellan partierna.

Ersättare för ordföranden

22 §

Om ordföranden inte kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör förste vice ordföranden[5] ordförandens uppgifter. Om varken ordföranden eller förste vice ordföranden kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör andre vice ordföranden ordförandens uppgifter.

Om varken ordföranden eller någon av vice ordförandena kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i kommunstyrelsen längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid full-görs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller av annat skäl är hindrad att fullgöra uppdraget för en längre tid får nämnden utse en annan ledamot att vara ersättare för ordföranden. Ersättaren fullgör ordförandens samtliga uppgifter.

[5] KS utser någon av utskottens ordförande till förste vice ordförande

KUNGÄLVS KOMMUN

Offentlighet vid kommunstyrelsens sammanträden

23 §

Kommunstyrelsen avgör om dess sammanträden skall vara öppna för allmänheten i en utsträckning som medges i 6 kap. 25 § kommunallagen och vilka delar av dagordningen som skall vara offentliga.

Sammanträdena skall dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som hos styrelsen omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Sammanträdena

Tidpunkt

24 §

Kommunstyrelsen sammanträder på dag och tid som kommunstyrelsen bestämmer.

Sammanträden skall också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst en tredjedel av ledamöterna begär det. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas bli behandlade på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kallelse

25 §

Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller någon av vice ordförandena kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen skall vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kallelsen skall på ett lämpligt sätt tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald, som får närvara vid sammanträdet, senast fem kalenderdagar före sammanträdesdagen. Om ett ärende anses vara av sådan vikt eller brådska att det inte kan vänta, får kallelse ske med kortare varsel. I sådant fall ska kommunstyrelsens vice ordföringar och kommunjurist konsulteras.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan skall bifogas kallelsen.

I undantagsfall får kallelse ske på annat sätt.

När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde skall den till åldern äldste ledamoten från majoriteten göra detta.

Ärendenas beredning

26 §

Ordföranden ansvarar för att de ärenden som skall handläggas av kommunstyrelsen, bereds och föredras i vederbörlig ordning.

Nämndinitiativ

I Kommunallag (2017:725) 4 kap. 20 § anges att varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden.

Nämndinitiativet kan lämnas in före ett nämndsammanträde eller under ett nämndsammanträde. Oavsett när initiativet lämnats in måste ärendet väckas på ett nämndsammanträde. För att ett ärende ska anses vara väckt måste ärendet lyftas på ett sammanträde.

Oavsett när ett nämndinitiativ lyfts behandlas det lämpligen under en punkt "Övriga frågor" på sammanträdet.

Om ett nämndinitiativ lämnats in före sammanträdet kan ordföranden på eget initiativ informera att det inkommit och att initiativet kommer att lyftas under "Övriga frågor".

Om en ledamot eller grupp ledamöter har för avsikt att väcka ett ärende lyfts frågan lämpligen i början av sammanträdet under tillkommande och utgående ärenden för vidare hantering under "Övriga frågor”.

I normalfallet skall ärendet vara berett för beslut eller vidare behandling till nästkommande sammanträde.

KUNGÄLVS KOMMUN

Justering av protokoll

27 §

Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Kommunstyrelsen kan besluta att en paragraf i protokollet skall justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot under eller i omedelbar anslutning till sammanträdet.

Reservation

28 §

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen skall lämnas före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

Protokollsanteckning

29 §

Ledamot eller ersättare som anmält en protokollsanteckning skall lämna denna före den tidpunkt som har fastställts för justering av protokollet.

Undertecknande av handlingar/expeditioner

30 §

Skrivelser, avtal och andra handlingar från kommunstyrelsen ska på kommunstyrelsens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av kommundirektören eller av anställd som nämnden bestämmer. Vid förfall för ordföranden inträder förste vice ordföranden och vid förfall för denne inträder andre vice ordföranden. Vid förfall för presidiet inträder den ledamot som styrelsen utser.

Skrivelser, avtal och andra handlingar från något av utskotten ska på utskottets vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av anställd som utskottet bestämmer. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som utskottet utser.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslut som fattas med stöd av delegering samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning sådana beslut undertecknas av den som fattat beslutet

I övrigt bestämmer kommunstyrelsen vem som skall underteckna handlingar.

Kommunstyrelsens ordförande

31 §

Det åligger kommunstyrelsens ordförande att:

1. närmast under kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning
2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor
3. främja samverkan mellan kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder samt
4. representera kommunstyrelsen vid uppvaktningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte kommunstyrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.
5. tillse att samtliga ledamöter tillsänds underlag inför beslut.

Kommunstyrelsens presidium får närvara vid sammanträde med övriga nämnder. De får därvid delta i överläggningarna men inte i besluten. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Kommunstyrelsens 1 vice ordförande

Kommunstyrelsens 1 vice ordförande har ett särskilt ansvar att bistå kommunstyrelsens ordförande genom att följa och förekommande fall bereda ärenden som är av kommungemensam och strategisk betydelse så som frågor som rör kommunens övergripande finansiella frågor samt kommunens övergripande personal- och verksamhetsfrågor.

Särskilt ansvar som rör ekonomistyrning, personal, arbetsmiljö, ekonomisk uppföljning, strategiska verksamhetsfrågor bevakas och bereds av kommunstyrelsens 1 vice ordförande.
Kommunstyrelsens 1:e vice ordförande bistår och rapporterar till kommunstyrelsens ordförande och kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens 2 vice ordförande

Kommunstyrelsens 2:e vice ordförande ingår i styrelsens presidium och är med och leder arbetet i kommunstyrelsen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunstyrelsens presidium

32 §

Sedan val av kommunstyrelsen skett utser kommunfullmäktige bland styrelsens ledamöter ett kommunalråd, en förste vice ordförande och en andre vice ordförande tillika oppositionsråd. Kommunalråd och oppositionsråd verkar på heltid.

Kommunfullmäktige har medgivit att oppositionsrådet delats i olika stora tjänstgöringsgrader mellan två personer och att ansvaret för funktionen delats.

Kommunstyrelsens ordförande skall tillika vara kommunalråd.

Kommunalrådet och oppositionsrådet skall ägna hela sin arbetstid åt uppdrag för kommunen.

Övriga råd och oppositionsråd skall ägna arbetstid åt uppdrag för kommunen motsvarande de antal timmar/eller procent av heltidsuppdrag kommunfullmäktige fastställt för att klara sitt ansvar/uppdrag.

Kommunstyrelsens presidium skall leda kommunstyrelsens arbete, samt samordna, utvärdera och utveckla arbetet i och samarbetet mellan kommunstyrelsen, dess utskott och övriga nämnder.

Kommunstyrelsens presidium har ansvar för bilaterala kontakter. De företräder kommunen i överläggningar och förhandlar med till t.ex. grannkommuner och andra myndigheter och organ på lokal, regional och nationell nivå.

Näringslivskontakter är en av presidiets ansvarsuppgifter.

Kommunstyrelsens presidium skall i samråd med kommunfullmäktiges presidium ansvara för internationella kontakter

Kommunfullmäktige beslutar om rådens ansvarsområden.

Kommunstyrelsens utskott

33 §

Inom kommunstyrelsen skall det finnas tre utskott:

- Utskottet för samhälle och utveckling
- Utskottet för bildning och lärande
- Utskottet för trygghet och stöd

De ärenden som skall avgöras av kommunstyrelsen i dess helhet skall beredas av utskotten om beredning behövs. Kommunstyrelsens presidium överlämnar sådana ärenden till utskotten. När

KUNGÄLVS KOMMUN

ärendet beretts skall utskotten lägga fram förslag till beslut. I övrigt beslutar utskotten i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för samhälle och utveckling består av 7 ledamöter, Utskottet för bildning och lärande består av 7 ledamöter och Utskottet för trygghet och stöd består av 7ledamöter.

Kommunstyrelsens presidium får närvara vid utskottens sammanträden och delta i överläggningarna men inte i besluten.

34 §

Ledamöter i utskotten väljs av kommunstyrelsen bland dess ledamöter och ersättare för den tid kommunstyrelsen bestämmer. Kommunstyrelsen utser för samma tid bland utskottens ledamöter vardera en utskottsordförande och en vice ordförande.

Vid utskottsordförandens förfall skall vice ordföranden utöva ordförandens uppgifter. Vid förfall för ordförandena utser utskottet annan ledamot at fullgöra ordförandens uppgifter. Om utskottsordföranden är frånvarande en längre tid skall kommunstyrelsen utse en tillfällig ersättare

35 §

Utskotten sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden skall också hållas när utskottsordföranden anser att det behövs eller när minst hälften av ledamöterna begär det.

Utskotten får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har utskottsordföranden utslagsröst.

36 §

Det som föreskrivits i 15 § - 29 § om kommunstyrelsens sammanträden gäller i tillämpliga delar även för utskotten. Det som föreskrivs i 5 kap. 54-57 och 65-67 §§ kommunallagen om hur ärendena avgörs och om protokoll och dess innehåll m.m. gäller i tillämpliga delar för utskotten.

Utskottet för bildning och lärande (utbildning, kultur och fritid)

37 §

Utskottet för bildning och lärande skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § andra stycket överlämnats till utskottet

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Föreningsbidrag
2. förvaltning av donerad egendom såsom samlingar och konstverk
3. kommunala kulturskolan
4. kultur och fritid
5. sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor ur utbildningsperspektiv
6. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde
7. utbildningen inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg
8. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdomar:
   a. Förskoleklass
   b. Grundskola
   c. Gymnasieskola
9. Obligatorisk särskola och gymnasiesärskola
10. utbildningen inom det offentliga skolväsendet för vuxna:
11. Kommunal vuxenutbildning
    a. Svenska för invandrare (sfi)
    b. Särvux
12. svara för kommunens uppdragsutbildning
13. svara för kommunens kvalificerade yrkesutbildning
14. Ekonomiskt bistånd och försörjningsstöd i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL).
15. Mottagande av nyanlända enligt gällande lagstiftning
16. insatser i arbetsmarknadsåtgärder

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för samhälle och utveckling

38 §

Utskottet för samhälle och utveckling skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § första stycket överlämnats till utskottet:

1. färjor
2. gator, gång- och cykelvägar, parker och naturområden
3. geotekniska risker
4. hamnanläggningar
5. kollektivtrafik och färdtjänst
6. kommunens fastigheter
7. kommunens lokalförsörjning
8. bostadsförsörjning

KUNGÄLVS KOMMUN

9. markpolitik
10. miljö- och energiplanering
11. måltidsverksamhet
12. parkeringsfrågor
13. renhållning
14. trafikfrågor inkl. offentlig belysning
15. vatten och avlopp
16. översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser
17. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning.

Utskottet för trygghet och stöd

Utskottet för trygghet och stöd skall inom följande verksamhetsområden bereda ärenden som enligt 33 § första stycket överlämnats till utskottet

1. Socialtjänsten, i enlighet med Socialtjänstlagen (SoL) förutom myndighetsutövning mot enskild, ekonomiskt bistånd och försörjningsstöd.
2. Den kommunala hälso- och sjukvården, i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen HSL
3. Stöd och service till funktionshindrade i enlighet med Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS
4. Socialstyrelsens och länsstyrelsens tillsyn över socialtjänsten enligt 13 kap SoL och 25 och 26 §§ LSS förutom tillsyn i individärenden
5. översyn av befintliga driftsformer och frågor om alternativa driftsformer som ryms inom utskottets kompetensområde

Kommunstyrelsens ordförande avgör huruvida ärenden som varit föremål för beredning av något av kommunfullmäktiges beredningar eller ärenden som inte omfattas av ovanstående uppräkning skall beredas av utskottet.

I övrigt beslutar utskottet i frågor enligt kommunstyrelsens delegeringsordning. Myndighetsutövning mot enskild utövas av den sociala myndighetsnämnden

Deltagande på distans

Kommunstyrelsen med dess utskott får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen

KUNGÄLVS KOMMUN

ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud. Videokonferensen skall uppfylla de krav som följer av sekretess- och dataskyddslagstiftningen. Ledamot som önskar delta på distans ska företrädelsevis 5 dagar i förväg anmäla detta till kommunkansliet. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

KUNGÄLVS KOMMUN

Bilaga – Tillägg i kommunstyrelsens reglemente

Följande lagar och paragrafer träder i kraft endast då höjd beredskap råder i Sverige.

Ledningsfunktionen

Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva	Lag (2006:544) 3 kap. 2 § st 1, om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Delegering från kommunfullmäktige

Styrelsen får i ett ärende som inte kan anstå besluta i stället för fullmäktige. Styrelsen får dock inte besluta i ett ärende som rör 1. val av ledamöter och ersättare i styrelsen eller någon annan nämnd eller av revisorer, 2. ansvarsfrihet för styrelsens eller en annan nämnds ledamöter eller åtgärd för att bevara kommunens, landstingets eller kommunalförbundets rätt. Beslut som har fattats med stöd av första stycket skall anmälas till fullmäktige vid nästa sammanträde.	Lag (1988:97) 7 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
Fullmäktige får uppdra åt styrelsen eller åt en eller flera andra nämnder att helt eller delvis handha förvaltning eller verkställighet som annars enligt lag eller annan författning ankommer på annan nämnd än styrelsen	Lag (1988:97) 10 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Sammansättning

Styrelsen eller en annan nämnd får handlägga ett ärende endast om mer än en tredjedel av ledamöterna är närvarande. Antalet ledamöter skall dock alltid vara minst tre.	Lag (1988:97) 8 §, om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Oskar Engdahl

2025-04-24

Förvaltningens bedömning (Dnr KS2025/0491-2)

Juridisk bedömning

Initiativrätten för ledamöter i nämnder regleras i Kommunallagen (2017:725), 4 kap. § 19, där anges att varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden.

Hur ett nämndinitiativ ska behandlas av nämnden är inget som regleras, utan det är upp till respektive nämnd att själv välja hur de ska behandlas.

Därav bedömer förvaltningen att det inte finns några hinder för revideringen i enlighet med förslaget.

Ekonomisk bedömning

Förslaget att lägga till rubriken nämndinitiativ för att klargöra hur de ska behandlas bedöms inte ha någon ekonomisk påverkan.

Mirsad Radoncic
tf. Sektorchef

Tomas Gustavsson
verksamhetschef

Anna Hedlin
enhetschef

§ 152/2025

Revidering av reglemente för kommunstyrelsen (Dnr KS2025/0491)

Sammanfattning

Demokratiberedningen har noterat att det i kommunens styrdokument saknas styrning vad gäller ledamöters möjlighet att lämna in ärenden till kommunens nämnder, så kallade nämndinitiativ. Initiativrätten regleras i 20 § Kommunallagen där det anges att ”Varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden”, men konkret hur en ledamot får väcka ärenden och behandling av ärendena är inget som regleras, utan det är upp till varje enskild nämnd att besluta om.

Med anledning av det har beredningen tagit fram ett tillägg till reglementet för kommunstyrelsen med ett förslag på tillvägagångssätt över behandling av nämndinitiativ då de väcks i kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Revidering av reglemente för kommunstyrelsen
Bilaga Reglemente för kommunstyrelsen med ändringar
Bilaga Reglemente för kommunstyrelsen färdigt förslag
Bilaga Förvaltningens bedömning
Bilaga Protokollsutdrag - Initiativärenden_nämndinitiativ – Reglemente för kommunstyrelsen – Demokratiberedningen

Yrkande

Miguel Odhner (S): Ärendet återremitteras för att förtydliga sista meningen i tillägget samt gällande lagrum.

Beslut

Ärendet återremitteras för att förtydliga sista meningen i tillägget samt gällande lagrum.

Expedieras till:

För kännedom till:

Sammanträdesprotokoll

§ 23/2025

Efter återremiss - Revidering av reglemente för kommunstyrelsen

Demokratiberedningen har noterat att det i kommunens styrdokument saknas styrning vad gäller ledamöters möjlighet att lämna in ärenden till kommunens nämnder, så kallade nämndinitiativ. Initiativrätten regleras i 20 § Kommunallagen där det anges att ”Varje ledamot i en nämnd får väcka ärenden i nämnden”, men konkret hur en ledamot får väcka ärenden och behandling av ärendena är inget som regleras, utan det är upp till varje enskild nämnd att besluta om.

Med anledning av det har beredningen tagit fram ett tillägg till reglementet för kommunstyrelsen med ett förslag på tillvägagångssätt över behandling av nämndinitiativ då de väcks i kommunstyrelsen.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2025-05-14 återremitterades ärendet enligt följande:
Ärendet återremitteras för att förtydliga sista meningen i tillägget samt gällande lagrum.

Demokratiberedningen har behandlat återremitteringen och översänder reviderat förslag till reglemente.

Förslag till kommunfullmäktige

1. förslag till reglemente för kommunstyrelsen godkänns.

_____

Expedieras till

För kännedom till

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Jeanette Norgren

Klicka eller tryck här för att ange datum.

Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså (Dnr KS2017/0664-51)

Sammanfattning

I november 2020 tecknade kommunen ett marköverlåtelseavtal med Kärna Berså Ekonomisk Förening (Kärna Berså EF) om bland annat ett markområde i Kärna för byggnation av ett punkthus. Ett år senare tecknades ytterligare ett marköverlåtelseavtal med samma avtalspart gällande ytterligare ett markområde för uppförande av rad/kedjehus. Den ekonomiska föreningen ingick då i Serneke-koncernen, och under 2022 upprättades ett partsbytesavtal mellan Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF. Kärna punkthus EF har lagfart för Kärna 67:115 och Kärna Berså EF har lagfart för Kärna 67:71.De båda ekonomiska föreningarna köptes 2023 av Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB.

Serneke har tidigare tillskrivit kommunen att marknadsläget och att de rådande förutsättningarna på bostadsmarknaden försämrats sedan avtalstecknandet och att osäkerheten föranlett försening. I år tillskrev även Trivebo kommunen att marknadsförutsättningarna för försäljning/uthyrning av ny-producerade bostäder och de väsentligt ökade kostnaderna gjort att projektstarten inte varit möjlig.

Man kan konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligt förändrats och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojekten. Omständigheter har medfört en onormal försäljningssituation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av byggnadsskyldigheten. I marköverlåtelseavtalen står att vite inte ska utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar.

Nytt bygglov är beviljat för 21 radhus på Kärna 67:71, med planerad byggstart så snart som möjligt. Trots detta behöver byggnadsskyldighet för bostäderna förlängas. Punkt H7 Vite Bostäder föreslås förlängas till år 2026 ut, då det innefattar erhållet slutbesked för samtliga radhus.
Tidplanen för byggnation av punkthus är mer osäker, och den del av marköverlåtelseavtalet som berör byggnadsskyldighet för punkthuset, punkt H7 och stycket Vite Bostäder föreslås förlängas till september ut 2028. Även det avser erhållet slutbesked. Om slutbesked inte erhålls inom utsatt tid äger kommunen rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr/påbörjat kvartal. Likt tidigare finns skrivelsen om att vite inte ska utkrävas vid orsaker som exploatören inte rår över t ex strejk, arkeologisk utgrävning, extrem väderlek eller liknande. Vite ska inte heller utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsning av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Juridisk bedömning

Tilläggsavtalen är tillägg till marköverlåtelseavtalen KS2017/0664 skrivna mellan Kungälvs kommun och Serneke (Kärna Berså EF). Marköverlåtelseavtal avseende radhus upprättades mellan Kungälv Kommun och Kärna Berså EF, den 2021-11-15. Marköverlåtelseavtalet avseende punkthuset tecknades mellan Kungälv Kommun och Kärna Berså den 2020-11-16. Därefter upprättades partsbytesavtal mellan Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF den 2022-03-24. Vid denna tidpunkt ingick Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF i Serneke-koncernen. 2023-03-30 förvärvades båda de ekonomiska föreningarna av Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB.

I båda marköverlåtelseavtalen (i punkt H7) står det att vite inte ska utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Man kan konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligt har förändrats sedan avtalstecknandet och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojekten. Omständigheter har medfört en onormal försäljnings-situation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av byggnadsskyldigheten.

Samtliga avtal följer reglerna i Plan- och bygglagen. Avtalet är avstämt med kommunjuristen.

Förvaltningens bedömning

Detaljplan för Kärna 67:1 förskola och bostäder antogs i Kommunfullmäktige 2019-09-03 och vann laga kraft 2020-08-26. Inom detaljplanen hade Serneke Projektutveckling AB för avsikt att uppföra en skola för cirka 200 elever samt cirka 50 bostäder med upplåtelseformen hyresrätt och bostadsrätt. Markanvisningsavtal tecknades med Serneke Projektutveckling AB som då bildat två projektbolag, där Skolfastighet i Kärna AB avsåg byggnation av skola och Kärna Berså EF avsåg byggnationen av bostäder.

Marköverlåtelseavtal avseende skola och punkthus tecknades den 2020-11-16 mellan Kungälv Kommun, Skolfastighet i Kärna AB och Kärna Berså EF.
Avseende punkthuset har ett partsbytesavtal upprättats mellan Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF, och då ingick de båda föreningarna i Serneke-koncernen.

Kärna Punkthus EF har lagfart på det markområde som punkthuset planeras att uppföras på (Kärna 67:115). I marköverlåtelseavtalet finns ett vitesvillkor för påbörjad byggnation (inom 12 mån efter beviljat bygglov). Bygglov är beviljat (sept 2023), men ingen byggnation är påbörjad.

Gällande radhusen på Kärna 67:71 så upprättades det ett marköverlåtelseavtal mellan Kungälv Kommun och Kärna Berså EF, den 2021-11-15. I marköverlåtelseavtalet finns krav på tid för erhållet slutbesked för samtliga bostäder (inom 48 mån efter beviljat bygglov). Bygglov beviljades första gången okt 2022, men nytt bygglov är beviljat i april 2025.

I båda fallen kan förvaltningen konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligen förändrats och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojektet. Omständigheter har medfört en onormal försäljningssituation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av vitet. Syftet med de två tilläggsavtalen är att förnya tidsfrister för färdigställd byggnation och därmed möjlighet för kommunen att utkräva vite vid ytterligare försenad byggnation enligt punkten H7 i de båda marköverlåtelseavtalen.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Genom att agera transparent och konsekvent samtidigt som besluten anpassas till utmaningarna i en turbulent tid ökar medborgarnas och näringslivets förtroende för kommunen. Dessutom blir samhällsutvecklingen mer hållbar då vi möjliggör för exploatören att göra investeringar och för invånarna att köpa bostad i ett mer gynnsamt ekonomiskt klimat.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Området är under utbyggnad och bara en mindre del återstår. I detaljplanens planbeskrivning redogörs för planområdets förhållande till de miljömål som bedömts relevanta för planförslaget.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Marköverlåtelseavtalet är upprättat i enlighet med gällande riktlinjer för markanvisning, exploateringsavtal och medfinansieringsersättning, KS2019/0931.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Många vuxna och barn har flyttat till området och en skola, förskola och idrottshall är byggd. Barnperspektivet har beaktats i planarbetet och i utbyggnadsskedet. Även jämställdhetsperspektivet har beaktats i de olika skedena och bedömts ge en bra grund för jämlika och sociala levnadsförhållanden

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Ärendet har ingen påverkan på medarbetarperspektivet då det avser ett tillägg till upprättat marköverlåtelseavtal.

Ekonomisk bedömning

Fastigheterna Kärna 67:71 och 67:115 är redan försålda och exploatören äger de båda berörda fastigheterna. Syftet med tilläggsavtal är att förnya tidsfrister för färdigställd byggnation och därmed möjlighet för kommunen att utkräva vite vid ytterligare försenad byggnation enligt punkten H7 i marköverlåtelseavtalen.

Förslag till beslut

1. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen och Kärna Berså ekonomisk förening godkänns.
2. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen, Kärna Berså ekonomisk förening och Kärna Punkthus ekonomisk förening godkänns.
3. Kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande får i uppdrag att underteckna de båda tilläggsavtalen (två stycken Tillägg till marköverlåtelseavtal).

Tomas Turnéus
Verksamhetschef Planering och Projekt

Mirsad Radoncic
Tf. Sektorchef Samhällsbygnnad

Expedieras till: David Jansson, Trivebo, david@trivebo.se

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk, pernilla.attnasbjork@kungalv.se
Jeanette Norgren, jeanette.norgren@kungalv.se

Mellan

- **Kärna Berså ekonomisk förening** orgnr: 769638-8763c/o Tapajos Fastighets AB, Vasaplatsen 1, 411 26 Göteborg, nedan kallad "Exploatör Bostäder",
- **Kärna Punkthus ekonomisk förening** orgnr: 769640-8983 c/o Tapajos Fastighets AB, Vasaplatsen 1, 411 26 Göteborg, nedan kallad "Exploatör Punkthus", och
- **Kungälvs kommun** orgnr: 212000-1371, 442 81 Kungälv, nedan kallad "Kommunen", gemensamt kallat "Parterna",

träffas härmed följande

TILLÄGG TILL MARKÖVERLÅTELSEAVTAL

avseende marköverlåtelse och exploatering inom Kärna 67:1 (nuvarande Kärna 67:115), Kärna, Kungälvs kommun, Västra Götalands län. Nedan kallat Tilläggsavtalet.

Bakgrund och syfte

Ett marköverlåtelseavtal tecknades 2020-11-16 (Marköverlåtelseavtalet) med syfte att reglera marköverlåtelse för en skola och för bostäder. Tilläggsavtalet avser endast delen berörande bostadsbyggnation och åtaganden berörande Exploatör Bostäder.

När Marköverlåtelseavtalet tecknandes ingick Exploatör Bostäder och Exploatör Punkthus i Serneke-koncernen. 2022-03-24 tecknandes ett partsbytesavtal mellan Exploatör Bostäder och Exploatör Punkthus där Exploatör Punkthus inträder som avtalspart i Marköverlåtelseavtalet. Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB förvärvade året efter de båda de ekonomiska föreningarna av Serneke.

Exploatör Punkthus har sökt och beviljats lagfart för Kärna 67:115.

I punkten H7 Vite bostäder står att Kommunen äger rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr per påbörjat kvartal varmed byggstarten senareläggs om Exploatör Bostäder inte påbörjar byggnationen inom 12 månader från det datum bygglovet för bostäder beviljats och vunnit laga kraft. Det står också att vite inte ska utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder.

Serneke tillskrev Kommunen i mars 2023 om att marknadsläget och rådande förutsättningar försämrats och att projektet kommer försenas. Fastighetsmarknaden har varit osäker samt kraftigt ökade kostnader, vilket föranlett att projektet försenats. Nu planerar Exploatör Bostäder att påbörja byggnation av 21 radhus på intilliggande fastighet, vilket gör att punkthuset förskjuts ytterligare. Trivebo inkom 2025-03-25 med en skrivelse gällande byggnadsskyldigheten i Marköverlåtelseavtalet.

Parterna kan konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligen förändrats och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojektet. Omständigheter har medfört en onormal försäljningssituation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av vitet. Syftet med Tilläggsavtal är därför att förnya tidsfrister för färdigställd byggnation och därmed möjlighet för Kommunen att utkräva vite vid ytterligare försenad byggnation enligt punkten H7 i Marköverlåtelseavtalet.

Förnyelse av tidsfrist

Punkt H7 Vite är i Marköverlåtelseavtalet uppdelat i två stycken; Vite Skola och Vite Bostäder. Parterna är överens om att stycket avseende Vite bostäder i sin helhet ska ersättas av denna lydelse:

Vite bostäder

Exploatör Punkthus ska senast 2028-09-30 erhållit slutbesked för punkthuset (som helhet). Har något slutbesked inte erhållits äger Kommunen rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr per påbörjat kvartal från och med 2028-10-01.

Vite ska inte utkrävas i de fall förseningen beror på orsaker som Exploatören inte rår över, t. ex. strejk, arkeologisk utgrävning, extrem väderlek eller liknande. Vite ska inte heller utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsning av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Exploatör Punkthus förbinder sig att ha med detta vite i kontraktet vid försäljning av Kärna 67:115, samt förbinda framtida köpare. I det fall Exploatör Punkthus säljer vidare utan villkor om vite, är Exploatör Punkthus ansvarig gentemot Kommunen att erlägga vitesbeloppen.

Vitet är inte tidsbegränsat.

I övriga delar, som inte omnämns i detta avtal, gäller det ursprungliga Marköverlåtelseavtalet.

Avtalets giltighet

Tilläggsavtalet är till alla delar förfallet om det inte godkänns av kommunstyrelsen i Kungälv genom beslut som vinner laga kraft senast 2025-09-30.

Tilläggsavtalet har upprättats i två likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Kungälv 2025 - -	2025 - 04 - 29
För KUNGÄLVS KOMMUN	För KÄRNA BERSÅ EK F och KÄRNA PUNKTHUS EK F
Miguel Odhner Kommunstyrelsens ordförande	Namnförtydligande Niklas Jonsson
Linda Nygren Tf. Kommundirektör	
Bevittnas:	

Jörlanda
Duvesjön
Kode
Diseröd
Kungälv
Kärna
Säve
Rörö
Nolvik
Källö-Knippla
E6
E45
168
574
570
Kärna

Mellan

- **Kärna Berså ekonomisk förening** orgnr: 769638-8763 c/o Tapajos Fastighets AB, Vasaplatsen 1, 411 26 Göteborg, nedan kallad Exploatören, och
- **Kungälvs kommun** orgnr: 212000-1371, 442 81 Kungälv, nedan kallad Kommunen, gemensamt kallat Parterna,

träffas härmed följande

TILLÄGG TILLMARKÖVERLÅTELSEAVTAL

avseende marköverlåtelse och exploatering inom Kärna 67:1 (nuvarande Kärna 67:71), Kärna, Kungälvs kommun, Västra Götalands län. Nedan kallat Tilläggsavtalet.

Bakgrund och syfte

Ett marköverlåtelseavtal tecknades för Kärna Berså, 2021-11-15 (Marköverlåtelseavtalet) med syfte att reglera marköverlåtelse för bostäder med upplåtelseform bostadsrätt/äganderätt.

När Marköverlåtelseavtalet tecknandes ingick Exploatören i Serneke-koncernen, men den 30 mars 2023 förvärvades den ekonomiska föreningen av Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB.

I Marköverlåtelseavtalet (H6 Hävningsrätt) har Kommunen rätt att häva överlåtelsen om inte Exploatören erhållit beslut om beviljat bygglov inom 12 månader efter det att Marköverlåtelseavtalet undertecknats av båda parter. Bygglov för 21 bostäder beviljades 2022-10-14, vilket innebär att man uppfyllt byggnadsskyldigheten enligt H6 Hävningsrätt.

Exploatören har sökt och beviljats lagfart på Kärna 67:71.

I punkten H7 Vite står att Kommunen äger rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr per påbörjat kvartal om Exploatören inte erhållit slutbesked inom 48 månader från att bygglov har beviljats och vunnit laga kraft. Någon byggnation har dock inte påbörjats.

Det står också i punkten H7 Vite att vite inte ska utkrävas i de fall förseningen beror på orsaker som Exploatören inte rår över. T ex strejk, arkeologisk utgrävning, extremväder eller liknande. Vite ska heller inte utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsningen av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Serneke tillskrev Kommunen i mars 2023 om att marknadsläget och rådande förutsättningar försämrats och att projektet kommer försenas. Fastighetsmarknaden har sedan dess varit osäker samt att kostnader kraftigt ökat vilket föranlett att projektet försenats. Nu planeras projektstart av 21 radhus på intilliggande fastighet, vilket gör att punkthuset förskjuts ytterligare. Trivebo inkom 2025-03-25 med en skrivelse gällande byggnadsskyldigheten i Marköverlåtelseavtalet.

Exploatören har Exploatören ansökt och beviljats nytt bygglov och planen är att påbörja bostadsbyggnationen under våren/sommaren 2025.

Punkt H7 Vite ska ersättas i sin helhet av detta Tilläggsavtal, och i övriga delar, som inte omnämns i detta avtal, gäller det ursprungliga Marköverlåtelseavtalet.

Förnyelse av tidsfrist
Parterna är överens om att punkten H7 Vite är i Marköverlåtelseavtalet i sin helhet ska ersättas av denna lydelse:

7. Vite
Exploatören ska senast 2026-12-31 erhållit slutbesked för samtliga radhus. Har samtliga slutbesked inte erhållits äger Kommunen rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr per påbörjat kvartal från och med 2027-01-01.

Vite ska inte utkrävas i de fall förseningen beror på orsaker som Exploatören inte rår över, t ex strejk, arkeologisk utgrävning, extrem väderlek eller liknande. Vite ska inte heller utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsning av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Exploatören förbinder sig att ha med detta vite i kontraktet vid försäljning av Kärna 67:71, samt förbinda framtida köpare. I det fall Exploatören säljer vidare utan villkor om vite, är Exploatören ansvarig gentemot Kommunen att erlägga vitesbeloppen.

Vitet är inte tidsbegränsat.

I övriga delar, som inte omnämns i detta avtal, gäller det ursprungliga Marköverlåtelseavtalet

Avtalets giltighet

Tilläggsavtalet är till alla delar förfallet om det inte godkänns av kommunstyrelsen i Kungälv genom beslut som vinner laga kraft senast 2025-09-30.

Tilläggsavtalet har upprättats i två likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Kungälv 2025 - -

För KUNGÄLVS KOMMUN

_____
Miguel Odhner
Kommunstyrelsens ordförande

_____
Linda Nygren
Tf. Kommundirektör

2025 - -

För KÄRNA BERSÅ EK F och KÄRNA PUNKTHUS EK F

_____
Namnförtydligande

Niklas Jonsson

Bevittnas:

_____

_____

§ 78/2025

Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså (Dnr KS2017/0664)

Sammanfattning

I november 2020 tecknade kommunen ett marköverlåtelseavtal med Kärna Berså Ekonomisk Förening (Kärna Berså EF) om bland annat ett markområde i Kärna för byggnation av ett punkthus. Ett år senare tecknades ytterligare ett marköverlåtelseavtal med samma avtalspart gällande ytterligare ett markområde för uppförande av rad/kedjehus. Den ekonomiska föreningen ingick då i Serneke-koncernen, och under 2022 upprättades ett partsbytesavtal mellan Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF. Kärna punkthus EF har lagfart för Kärna 67:115 och Kärna Berså EF har lagfart för Kärna 67:71.De båda ekonomiska föreningarna köptes 2023 av Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB.

Serneke har tidigare tillskrivit kommunen att marknadsläget och att de rådande förutsättningarna på bostadsmarknaden försämrats sedan avtalstecknandet och att osäkerheten föranlett försening. I år tillskrev även Trivebo kommunen att marknadsförutsättningarna för försäljning/uthyrning av ny-producerade bostäder och de väsentligt ökade kostnaderna gjort att projektstarten inte varit möjlig.

Man kan konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligt förändrats och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojekten. Omständigheter har medfört en onormal försäljningssituation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av byggnadsskyldigheten. I marköverlåtelseavtalen står att vite inte ska utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar.

Nytt bygglov är beviljat för 21 radhus på Kärna 67:71, med planerad byggstart så snart som möjligt. Trots detta behöver byggnadsskyldighet för bostäderna förlängas. Punkt H7 Vite Bostäder föreslås förlängas till år 2026 ut, då det innefattar erhållet slutbesked för samtliga radhus.
Tidplanen för byggnation av punkthus är mer osäker, och den del av marköverlåtelseavtalet som berör byggnadsskyldighet för punkthuset, punkt H7 och stycket Vite Bostäder föreslås förlängas till september ut 2028. Även det avser erhållet slutbesked. Om slutbesked inte erhålls inom utsatt tid äger kommunen rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr/påbörjat kvartal. Likt tidigare finns skrivelsen om att vite inte ska utkrävas vid orsaker som exploatören inte rår över t ex strejk, arkeologisk utgrävning, extrem väderlek eller liknande. Vite ska inte heller utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsning av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså
Bilaga Tillägg till Marköverlåtelseavtal Kärna Punkthus
Bilaga Översiktskarta
Bilaga Tillägg till Marköverlåtelseavtal Kärna Berså (radhus)

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen och Kärna Berså ekonomisk förening godkänns.
2. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen, Kärna Berså ekonomisk förening och Kärna Punkthus ekonomisk förening godkänns.
3. Kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande får i uppdrag att underteckna de båda tilläggsavtalen (två stycken Tillägg till marköverlåtelseavtal).

Expedieras till: David Jansson, Trivebo, david@trivebo.se

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk, pernilla.attnasbjork@kungalv.se
Jeanette Norgren, jeanette.norgren@kungalv.se

§ 78/2025

Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså (Dnr KS2017/0664)

Sammanfattning

I november 2020 tecknade kommunen ett marköverlåtelseavtal med Kärna Berså Ekonomisk Förening (Kärna Berså EF) om bland annat ett markområde i Kärna för byggnation av ett punkthus. Ett år senare tecknades ytterligare ett marköverlåtelseavtal med samma avtalspart gällande ytterligare ett markområde för uppförande av rad/kedjehus. Den ekonomiska föreningen ingick då i Serneke-koncernen, och under 2022 upprättades ett partsbytesavtal mellan Kärna Berså EF och Kärna Punkthus EF. Kärna punkthus EF har lagfart för Kärna 67:115 och Kärna Berså EF har lagfart för Kärna 67:71.De båda ekonomiska föreningarna köptes 2023 av Trivebo AB och projektpartnern Tapajos Fastighets AB.

Serneke har tidigare tillskrivit kommunen att marknadsläget och att de rådande förutsättningarna på bostadsmarknaden försämrats sedan avtalstecknandet och att osäkerheten föranlett försening. I år tillskrev även Trivebo kommunen att marknadsförutsättningarna för försäljning/uthyrning av ny-producerade bostäder och de väsentligt ökade kostnaderna gjort att projektstarten inte varit möjlig.

Man kan konstatera att villkoren och förutsättningarna på marknaden för bostäder väsentligt förändrats och har föranlett en oundviklig förskjutning av byggprojekten. Omständigheter har medfört en onormal försäljningssituation under förseningsperioden, vilket motiverar en förskjutning av byggnadsskyldigheten. I marköverlåtelseavtalen står att vite inte ska utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar.

Nytt bygglov är beviljat för 21 radhus på Kärna 67:71, med planerad byggstart så snart som möjligt. Trots detta behöver byggnadsskyldighet för bostäderna förlängas. Punkt H7 Vite Bostäder föreslås förlängas till år 2026 ut, då det innefattar erhållet slutbesked för samtliga radhus.
Tidplanen för byggnation av punkthus är mer osäker, och den del av marköverlåtelseavtalet som berör byggnadsskyldighet för punkthuset, punkt H7 och stycket Vite Bostäder föreslås förlängas till september ut 2028. Även det avser erhållet slutbesked. Om slutbesked inte erhålls inom utsatt tid äger kommunen rätt att kräva vite uppgående till 250 000kr/påbörjat kvartal. Likt tidigare finns skrivelsen om att vite inte ska utkrävas vid orsaker som exploatören inte rår över t ex strejk, arkeologisk utgrävning, extrem väderlek eller liknande. Vite ska inte heller utgå vid väsentligt ändrade marknadsförutsättningar för bostäder. Begränsning av vitet avser endast den förseningsperiod som dessa omständigheter oundvikligen föranlett.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Tjänsteutlåtande - Tillägg till marköverlåtelseavtal Kärna Berså
Bilaga Tillägg till Marköverlåtelseavtal Kärna Punkthus
Bilaga Översiktskarta
Bilaga Tillägg till Marköverlåtelseavtal Kärna Berså (radhus)

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen och Kärna Berså ekonomisk förening godkänns.
2. Upprättat Tillägg till marköverlåtelseavtal mellan kommunen, Kärna Berså ekonomisk förening och Kärna Punkthus ekonomisk förening godkänns.
3. Kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande får i uppdrag att underteckna de båda tilläggsavtalen (två stycken Tillägg till marköverlåtelseavtal).

Expedieras till: David Jansson, Trivebo, david@trivebo.se

För kännedom till: Pernilla Attnäs Björk, pernilla.attnasbjork@kungalv.se
Jeanette Norgren, jeanette.norgren@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Klicka eller tryck här för att ange datum.

Handläggarens namn
Line Rudseter

Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 (Dnr KS2023/1862-10)

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut om planuppdrag den 18 oktober 2023.

Sektor Bildning och lärande har identifierat ett behov av en ny förskola med 144 platser från och med höstterminen 2027 i Ytterby. Under planarbetets gång har förvaltningen landat i att detaljplanen ska möjliggöra för en förskola med 180 platser. En lokaliseringsstudie har tagits fram för att peka ut lämpliga platser för den nya förskolan. Med grund i lokaliseringsstudien har ett planarbete påbörjats för del av Vena 1:3. Då detaljplanen gör avsteg från den fördjupade översiktsplanens utpekade markanvändning genomförs planarbetet med utökat förfarande.

Förslag till beslut är att detaljplan godkänns för samråd.

Juridisk bedömning

Detaljplanen har tagits fram i enlighet med plan- och bygglagen, PBL (2010:900). Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Förvaltningens bedömning

Bakgrund
Sektor Bildning och lärande har identifierat ett behov av en ny förskola i Ytterby med minst 144 platser från och med höstterminen 2027 till följd av den bostadsutveckling som sker i Ytterby och kringliggande landsbygd. Under arbetets gång har förvaltningen landat i att detaljplanen istället ska pröva möjligheten att uppföra en förskola med 180 platser.

Kommunstyrelsen beslutade 2023 att ge förvaltningen i uppdrag att planlägga för en ny förskola. Valet av den aktuella platsen har föregåtts av en lokaliseringsstudie vars syfte var att identifiera möjliga platser för två nya förskolor i Ytterby. Studien har pekat ut del av Vena 1:3 och Västra Tunge som de bäst lämpade lokaliseringarna. I Västra Tunge finns ett planarbete som bland annat inkluderar en ny förskola. I lokaliseringsstudien undersöktes totalt åtta platser utifrån ett antal kriterier rörande barnperspektiv, tillgänglighet och genomförbarhet.

Planarbetet påbörjades 2024 och handläggs med utökat förfarande i enlighet med 5 kap. Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900). Detta då detaljplanen gör avsteg från den fördjupade översiktsplanens utpekade markanvändning som anger området Natur- och rekreationsområde.

Det aktuella planområdet ligger i Övre Tega söder om Torsbyvägen i utkanten av de södra delarna av Ytterby. Totalt uppgår det till cirka 2,1 hektar och innefattar huvudsakligen en del av fastigheten Vena 1:3. Platsen består mestadels av blandskog och ligger i anslutning till befintlig småhusbebyggelse, åkermark och området är sammankopplat med ett större naturområde som

sträcker sig söderut. Detta större naturområde är utpekat som natur- och friluftsområde i grönstrukturplanen, som tillhör den fördjupade översiktsplanen för Ytterby.

Konsekvensen av att exploatera området med en ny förskola innebär att en betydande del av naturområdet tas i anspråk. En naturvärdesinventering har tagits fram som konstaterar att det berörda skogsområdet inte är en särskilt ovanlig eller unik miljö. Den gröna korridoren söderut bedöms inte heller försvinna helt då planförslaget lämnar delar i öster och söder orörda. Området är redan idag avgränsat av Torsbyvägen i norr som skapar en barriär för den gröna korridoren norrut.

Naturen är i nuläget relativt vildvuxen och slyig, vilket innebär en brist på tydliga rörelsestråk, mötesplatser och andra strukturer som främjar rekreation och vistelse. Området utgör en mindre del av ett större sammanhängande naturområde och omgärdas av bebyggelse, Torsbyvägen och åkermark. De rekreativa möjligheterna inom planområdet kommer att minska även om en del av naturen bevaras. Strax söder om planområdet finns ett större sammanhängande natur- och friluftsområde vars tillgänglighet inte påverkas negativt av detaljplanen och ur ett helhetsperspektiv bedöms inte detaljplanen minska möjligheterna till rekreation.

Platsen är strategiskt belägen längs med Torsbyvägen som är ett huvudstråk för pendling från landsbygden och lokaliseringen av förskolan bidrar även till att sprida fördelningen av förskoleplatser i Ytterby mer än i dagsläget. I anslutning till planområdet finns befintlig infrastruktur och kommunikationer utbyggt.

Planområdets storlek medför goda förutsättningarna för att kunna tillgodose barnen den friyta som Boverket rekommenderar, 40 kvadratmeter per barn. Den befintliga miljön på platsen kan även bidra med kvalitativ utevistelse i naturlig miljö.

Under planprocessen har flertalet utredningar genomförts för att bedöma platsens lämplighet. De geotekniska förutsättningarna ser goda ut, inga kända fornlämningar har påvisats, trafiklösningar och trafiksäkerhet har studerats och lösningar för både trafiken i anslutning till området och inom området har tagits fram. Utredning för dagvattenhantering och vatten- och avlopp samt buller fortlöper under detaljplaneprojektets gång.

Länsstyrelsen har i ett undersökningssamråd 2025-02-04 angett att betydande miljöpåverkan, orsakat av planens genomförande, inte går att utesluta. Länsstyrelsen anser att risk för betydande miljöpåverkan föreligger på grund av följande: 5 § punkt 9 MBF (2017:966) påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

En fågelartsinventering är under framtagande för att utreda frågan vidare. Kommunens bedömning hittills är att genomförandet av den aktuella detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan men bedömningen kan komma att ändras efter samrådet.

Bedömning
Detaljplanen har förankrats inom förvaltningen och bedöms kunna godkännas för samråd.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Planförslaget bedöms gå i linje med flera av kommunstyrelsens uppsatta resultatmål. Planförslaget förväntas bidra till resultatmålen *”Alla barn och elever vistas i en trygg och säker pedagogisk miljö”* och *”En kunskapsskola som ger varje elev rätt stöd”*. Detta genom att möjliggöra för uppförandet av en ny förskola med ändamålsenliga lokaler, kvalitativ och varierande utevistelsemiljöer samt säkra trygga vägar till och från förskolan.

Den föreslagna åtgärden skapar även förutsättningar för att uppfylla kommunfullmäktiges strategiska mål om *”Att ge goda förutsättningar för livslångt lärande”.*

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Planförslaget innebär att förskola placeras inom tätortsavgränsningen vilket bedöms bidra till att uppnå målet *”Hållbara städer och samhällen”*. Med koppling till befintliga gång- och cykelvägar, trafiksäkerhetsåtgärder i anslutning till området samt direkt anslutning till kollektivtrafik ges goda förutsättningar för alternativa färdmedel till bilen.

Föreslagen åtgärd kan även vid rätt utformning bidra till Agenda 2030 målet *”God utbildning för alla”.*

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Den föreslagna lokaliseringen för förskolan är utpekat som ett Natur- och rekreationsområde i kommunens fördjupade översiktsplan för Ytterby. Detaljplaneområdet ligger i den nordvästra delen av det utpekade naturområdet och omges av ett bostadsområde i västlig samt sydlig riktning och Torsbyvägen i norr. Den fördjupade översiktsplanens riktlinjer rörande placering av förskolor har främst tagit avstamp i var ny exploatering pekas ut. Till följd av den växande landsbygden har dock behov av en ny förskola längs med något av huvudtrafikstråken vuxit fram, vilket har varit en av förutsättningarna för lokaliseringsutredningen. Därutöver finns i dagsläget relativt få förskoleplatser i de södra delarna av Ytterby.

Den genomförda lokaliseringsstudien har pekat ut den aktuella platsen som den mest lämpliga platsen utifrån uppställda kriterier. En ny förskola bedöms vara ett väsentligt samhällsintresse varför avsteg från den fördjupade översiktsplanen är motiverat.

Då detaljplanen gör avsteg från den fördjupade översiktsplanens utpekade markanvändning genomförs planarbetet med utökat förfarande.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Den planerade åtgärden innebär att det tillkommer en förskola i de södra delarna av Ytterby vilket är positivt för boende i Ytterby och kringliggande landsbygd. Ett ökat utbud av offentlig service i orten bidrar till en ökad attraktivitet och ökade boendevärden. Den delen av det utpekade natur- och friluftsområdet som tas i anspråk för den nya förskolan bedöms ha en ringa betydelse för naturområdets funktion och tillgänglighet för allmänheten som helhet. För de boende i anslutning till området kan dock ett ianspråktagande av det vara en försämring.

Utifrån ett barnperspektiv bedöms platsen vara bra då det finns goda möjligheter att skapa en ändamålsenlig förskola och utemiljöer med närhet till natur.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Planläggningen bedöms inte påverka arbetsmiljön negativt.

Ekonomisk bedömning

Kommunen står för kostnaderna förenade med att upprätta och genomföra detaljplanen.

Förslag till beslut

1. Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 i Ytterby, Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 11§.

Tomas Turnéus
Verksamhetschef planering och myndighet

Mirsad Radoncic
Tf Sektorchef Samhälle och Utveckling

Expedieras till:
Mirsad.Radoncic@kungalv.se
asa.berglie@kungalv.se

För kännedom till:
pernilla.attnasbjork@kungalv.se
line.rudseter@kungalv.se
hans.nilssondelacroix@kungalv.se
Denis.Nahring@kungalv.se
Marie.Olsson2@kungalv.se
Karin.Olsson4@kungalv.se
Linda.LiljaPedersen@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Samrådshandling
Ärende: KS2023/1862
2025-04-29

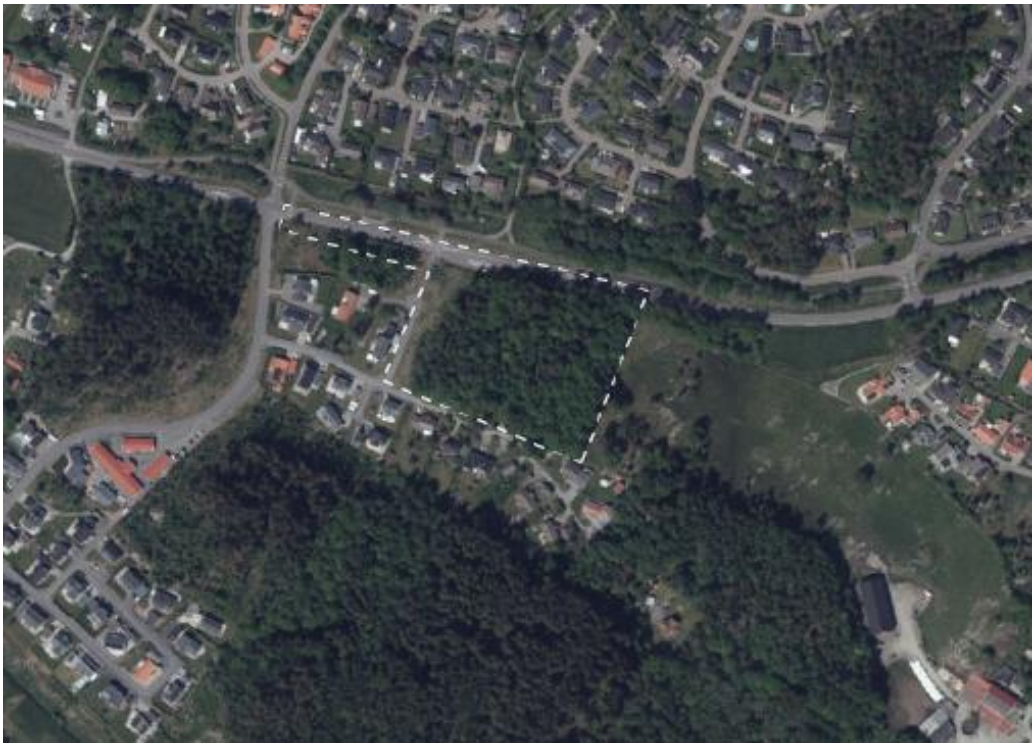

Planbeskrivning

Detaljplan för förskola
del av Vena 1:3

I Ytterby, Kungälvs kommun

PLANPROCESSEN

VAD ÄR EN DETALJPLAN

En detaljplan är ett juridiskt dokument som styr hur marken får användas inom ett visst område inom kommunen. Detaljplanen reglerar vilka delar av ett område som får användas till vad, exempelvis bostäder, kontor, handel, park eller industri. Detaljplanen kan även reglera exempelvis var gator ska anläggas, hur höga byggnader får vara och var byggnaderna ska placeras. Genom en detaljplan kan kommunen se till att ett område används på det sätt som det är mest lämpat för. En detaljplan består av en plankarta som är juridiskt bindande och en planbeskrivning som beskriver plankartan. Planbeskrivningen (denna handling), som inte är juridiskt bindande, ska underlätta förståelsen för plankartans innebörd.

DETALJPLANENS FÖRFARANDE

Enligt plan- och bygglagen (PBL) (SFS 2010:900) ska framtagandet av en detaljplan följa en viss handläggningsordning. Vad som ingår i handläggningsordningen beror på om detaljplanen hanteras med ett standardförfarande eller utökat förfarande. Standardförfarande kan tillämpas om förslaget är förenligt med översiktsplanen och om det inte är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Detaljplanen får inte heller antas medföra en betydande miljöpåverkan. När något av dessa kriterier inte uppfylls ska ett utökat förfarande tillämpas. Oavsett förfarande genomgår en detaljplaneprocess några bestämda skeden vilka förklaras nedan.

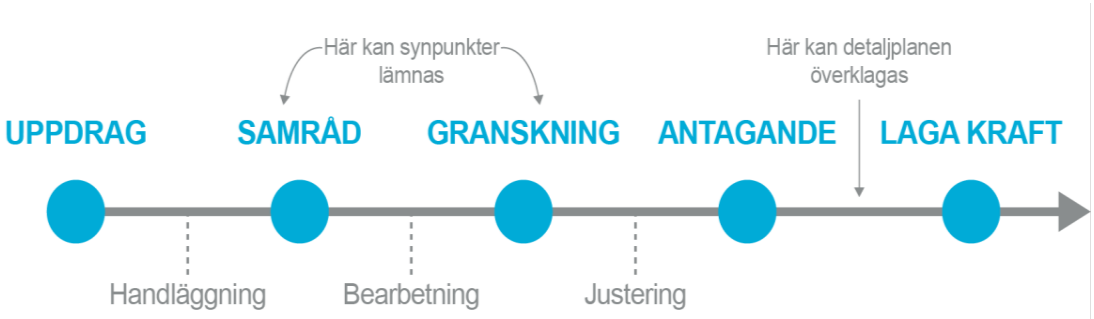

1.UPPDRAG

Ett detaljplanearbete kan inledas på olika sätt. Det kan initieras från politiskt håll för att lösa ett behov av detaljplanerad mark. En ansökan om att upprätta eller ändra en detaljplan kan även skickas in av en exploatör eller fastighetsägare.

2.SAMRÅD

När kommunen har tagit fram ett förslag på detaljplan skickas det ut på samråd. Samrådet innebär att invånare får möjlighet att ta del av planförslaget och lämna in synpunkter. Remissinstanser och sakägare, de personer som anses vara direkt berörda av planförslaget, får under samrådet ett utskick med information om planarbetet. Förslaget läggs även ut på kommunens hemsida.

3.GRANSKNING

Efter samrådet bearbetas detaljplanen utifrån de synpunkter som kommit in. Planförslaget ställs sedan ut på granskning vilket är nästa tillfälle att lämna synpunkter. Invånare, berörda myndigheter, fastighetsägare och sakägare får återigen möjlighet att ta del av kommunens förslag. Även här får de som anses vara direkt berörda av planen ett utskick. Den som inte

skriftligen framfört sina synpunkter senast under granskningstiden kan förlora rätten att senare överklaga beslutet att anta detaljplanen.

4.ANTAGANDE OCH LAGA KRAFT

Efter granskningstiden kan mindre ändringar göras utifrån de synpunkter som inkommit. Detaljplanen skickas sedan för beslut om antagande. Beslutet att anta detaljplanen kan överklagas av sakägare som inte fått sina synpunkter tillgodosedda under samrådet eller granskningen. Om ingen överklagar detaljplanen inom tre veckor så får detaljplanen laga kraft

INNEHÅLL

PLANPROCESSEN 2
VAD ÄR EN DETALJPLAN 2
DETALJPLANENS FÖRFARANDE 2
INNEHÅLL 4
INLEDNING 6
DETALJPLANENS SYFTE 6
GEOGRAFISKT LÄGE 6
AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN 6
ÄRENDEINFORMATION 6
GENOMFÖRANDETID 7
PLANFÖRSLAG 8
SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET 8
ALLMÄN PLATS 8
KVARTERSMARK 10
MOTIV TILL PLANBESTÄMMELSER 13
ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN 13
EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS 13
EGENSKAPSBESTÄMMELSER KVARTERSMARK 13
GENOMFÖRANDE AV DETALJPLANEN 15
MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV 15
FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR 15
TEKNISKA FRÅGOR 16
EKONOMISKA FRÅGOR 17
ORGANISATORISKA FRÅGOR 18
PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING 19
PLANERINGSUNDERLAG 20
KOMMUNALA PLANERINGSUNDERLAG 20
UTREDNINGAR 20

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 21
KOMMUNALA 21
RIKSINTRESSEN 23
HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN 24
MILJÖKVALITETSNORMER 24
NATUR 25
MILJÖ 27
HÄLSA OCH SÄKERHET 28
GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN 30
HYDROGIOLOGISKA FÖRHÅLLANDEN 31
KULTURMILJÖ 32
FYSISK MILJÖ 32
SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR 32
SERVICE 33
TRAFIK 33
TEKNIK 35
KONSEKVENSER 36
RIKSINTRESSEN 36
HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN 36
MILJÖKVALITETSNORMER 36
NATUR 36
MILJÖ 36
HÄLSA OCH SÄKERHET 37
KULTURMILJÖ 37
FYSISK MILJÖ 38
SOCIALA KONSEKVENSER 38
TRAFIK 39
MEDVERKANDE 40

INLEDNING

DETALJPLANENS SYFTE

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för en ny förskola i de södra delarna av Ytterby med plats för upp till 180 barn, motsvarande 10 avdelningar. Detaljplanen säkerställer att behovet av friyta enligt Boverkets rekommendationer kan tillgodoses inom förskoleområdet. Utformningen av trafiklösningar prioriterar barns säkerhet och bidrar till att öka trafiksäkerheten i anslutning till den nya förskolan.

GEOGRAFISKT LÄGE

Planområdet är beläget strax söder om Övre Tega cirka 2 kilometer sydväst om Ytterby centrum och cirka 7,3 kilometer från centrala Kungälv. Utmed norra delen av planområdet går Torsbyvägen där ett av Ytterbys huvudstråk för gång och cykel sträcker sig. Cirka 2000 meter i nordöstlig riktning ligger Ytterby station. Närområdet domineras av villabebyggelse och angränsande till planområdet i östlig riktning finns ett jordbruksområde med naturbetesmark. Strax söder om planområdet breder sig ett större sammanhängande grönområde ut.

Figur 1 - planområdet i förhållande till omgivningen.

AREAL OCH MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Det aktuelle planområdet omfattar cirka 2 hektar och marken ägs av Kungälvs kommun.

ÄRENDEINFORMATION

TIDPLAN

Följande preliminära tidplan gäller för detaljplanen:

Samråd	andra kvartalet 2025
Granskning	första kvartalet 2026
Antagande	andra kvartalet 2026
Laga kraft	tredje kvartalet 2026

Genomförande av planen beräknas påbörjas tredje kvartalet 2026.

PLANHANDLINGAR

I planarbetet har ett antal olika underlag och utredningar tagits fram, dessa hittar du under avsnittet ”Planeringsunderlag”. Planhandlingarna består av:

- Plankarta
- Planbeskrivning
- Illustrationsplan

Till planen hör även:

- Fastighetsförteckning
- Grundkarta (ingår i plankartan)

PLANFÖRFARANDE

Arbetet med detaljplanen påbörjades våren 2024. Planarbetet handläggs med utökat förfarande i enlighet med 5 kap. Plan- och bygglagen (PBL) (2010:900) eftersom planförslaget inte är förenligt med översiktsplanens markanvändning för den aktuella platsen. Planförslaget är inte av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse. Planförslaget bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden för detaljplanen är 5 år. Innan genomförandetiden gått ut får detaljplanen inte ändras, ersättas eller upphävas mot berörda fastighetsägares vilja. Inom 5 år bedöms förskolan kunna projekteras och uppföras.

PLANFÖRSLAG

SAMMANFATTNING AV PLANFÖRSLAGET

Detaljplanen möjliggör för en förskola i två våningar med möjlighet att rymma 10 avdelningar, vilket motsvarar förskoleplatser för 180 barn. Förskoleområdet har anpassats för att möta behovet av friyta, samt för att skapa trafiklösningar som skiljer hämtning och lämning från leveranser och renhållning, samt anslutningar till befintligt gång- och cykelnät.

För att inte leda in trafik till och från förskolan i befintligt bostadsområde, via Vitmossegatan och Grönmossegatan, planeras förskolans in- och utfart via Torsbyvägen. Till följd av den nya infartens placering kommer den befintliga busshållplatsen, Tegskiftegatan, med östgående trafik att behöva flyttas cirka 60 meter västerut. Den nya förskolan och nya busshållplatsen planeras att anslutas till befintligt gång- och cykelnät. För att öka säkerheten för oskyddade trafikanter vid det befintliga övergångsstället över Torsbyvägen föreslås hastighetsdämpande åtgärder genom att övergångsstället förhöjs.

Den nya förskolan planeras på ett befintligt naturområde som ligger mellan Torsbyvägen och småhusbebyggelse. Förskoleområdet behöver ta cirka 1,4 hektar av naturen för att kunna tillgodose de ytbehov som finns. I detaljplanen bevaras en del av det befintliga naturområdet.

Figur 2 - Illustrationsplan över det nya förskoleområdet. (Radar Arkitektur)

ALLMÄN PLATS

HUVUDMANNASKAP

All allmän plats inom planområdet har kommunalt huvudmannaskap.

GRÖNSTRUKTUR

I planförslaget bevaras naturområden mot befintlig bebyggelse i väster och söder om den nya förskolan samt i öster mot den befintliga jordbruksmarken. Områdena planläggs som NATUR i detaljplanen.

TRAFIK

Figur 3 – Illustration över föreslagna trafikåtgärder på Torsbyvägen.

Biltrafik

Infarten till den nya förskolan ska anläggas mot Torsbyvägen för att inte behöva leda in trafik för hämtning och lämning samt leveranser via Vitmossegatan och Grönmossegatan. Den nya infartsvägen kommer att placeras ungefär vid den befintliga busshållplatsen, Tegskiftegatan.

Gång- och cykeltrafik

En ny gång- och cykelkoppling planeras mellan den nya infarten till förskolan och den nya busshållplatsen, vilka ansluter till befintlig gång- och cykelbana.

Det befintliga övergångsstället över Torsbyvägen behålls på sin nuvarande placering. För att öka säkerheten för oskyddade trafikanter bör hastighetsdämpande åtgärder genomföras. Som förslag har den genomförda trafikutredningen (Norconsult, 2024-10-22) att övergångsstället ska förhöjas. Detta bör ske med flackare nerfartsramper för att anpassa för busslinjetrafiken som trafikerar Torsbyvägen. Det innebär att Torsbyvägen behöver breddas en kortare sträcka vid övergångsstället och att befintliga refuger förlängs. Övergångsstället bör också breddas från 4 meter till 5 meter i enlighet med *Vägars och gators utformning* (Trafikverket, 2022).

Kollektivtrafik

Inom planområdet finns det en busshållplats, Tegskiftegatan, för östergående trafik som kommer att behöva flyttas till följd av att den nya in- och utfarten till förskolans placering. Busshållplatsen föreslås flyttas cirka 60 meter västerut för att hamna mittemot busshållplatsen för västgående trafik, men får som minst placeras 15 meter från befintligt övergångsställe. I anslutning till den nya busshållplatsen flyttas även cykelparkeringen från den gamla busshållplatsen.

DAGVATTEN

En dagvattenutredning (ALP Markteknik, 2024-12-20) har tagits fram i ett tidigt skede och kommer att uppdateras och anpassas efter senare utformning. Längs med Torsbyvägen finns vägdiken som omhändertar dagvattnet idag. Dessa kommer att behöva utvidgas och utformas som makadamdiken utmed med delar av befintliga sträckor för att fördröja och rena dagvattnet från Torsbyvägen.

Längs med Torsbyvägen, direkt norr om det nya förskoleområdet, behövs ett makadamdike. Diket bör vara cirka 75 meter långt för att fördröja och rena dagvattnet som leds österut mot

jordbruksmarken. Dagvattnet från Torsbyvägen som genereras väster om den nya in- och utfarten till förskolan leds västerut via ett cirka 50 meter långt makadamdike till befintligt dagvattenmagasin.

KVARTERSMARK

BEBYGGELSE

Detaljplanen möjliggör för en ny förskola för 180 barn fördelat på 10 avdelningar. Den nya förskolan planeras byggas i två våningar med en nockhöjd upp till 16 meter. Detaljplanen medger en byggrätt för den nya förskolan på 1400 kvadratmeter byggnadsarea. Detaljplanen föreslår inte någon exakt placering av den nya förskolan utan lämnar ett område med byggrätt inom vilken den får placeras. Resterande delar av förskoleområdet regleras med korsmark för att tillåta komplementbyggnader.

Enligt Boverkets rekommendationer bör det finnas 40 kvadratmeter friyta per barn för förskolor, för 180 barn blir det totala behovet 7200 kvadratmeter. Förskoleområdet innefattar tillräckligt mycket yta för att uppfylla Boverkets rekommendationer, men eftersom utredningsarbete fortfarande pågår kan den slutliga lämpliga friytan understiga 40 kvadratmeter per barn. Den bedöms i så fall hamna mellan 35 – 40 kvadratmeter.

Förskolans utformning regleras med att fasad ska utformas med trä. Förskolans utformning kommer att studeras vidare under planprocessen. Bilden nedan visar Nordtags förskola i Ytterby som referens för hur den nya förskolan kan komma att se ut. Nordtags förskola har också plats för 180 barn.

Figur 4 - Nordtags förskola.

TRAFIKYTOR

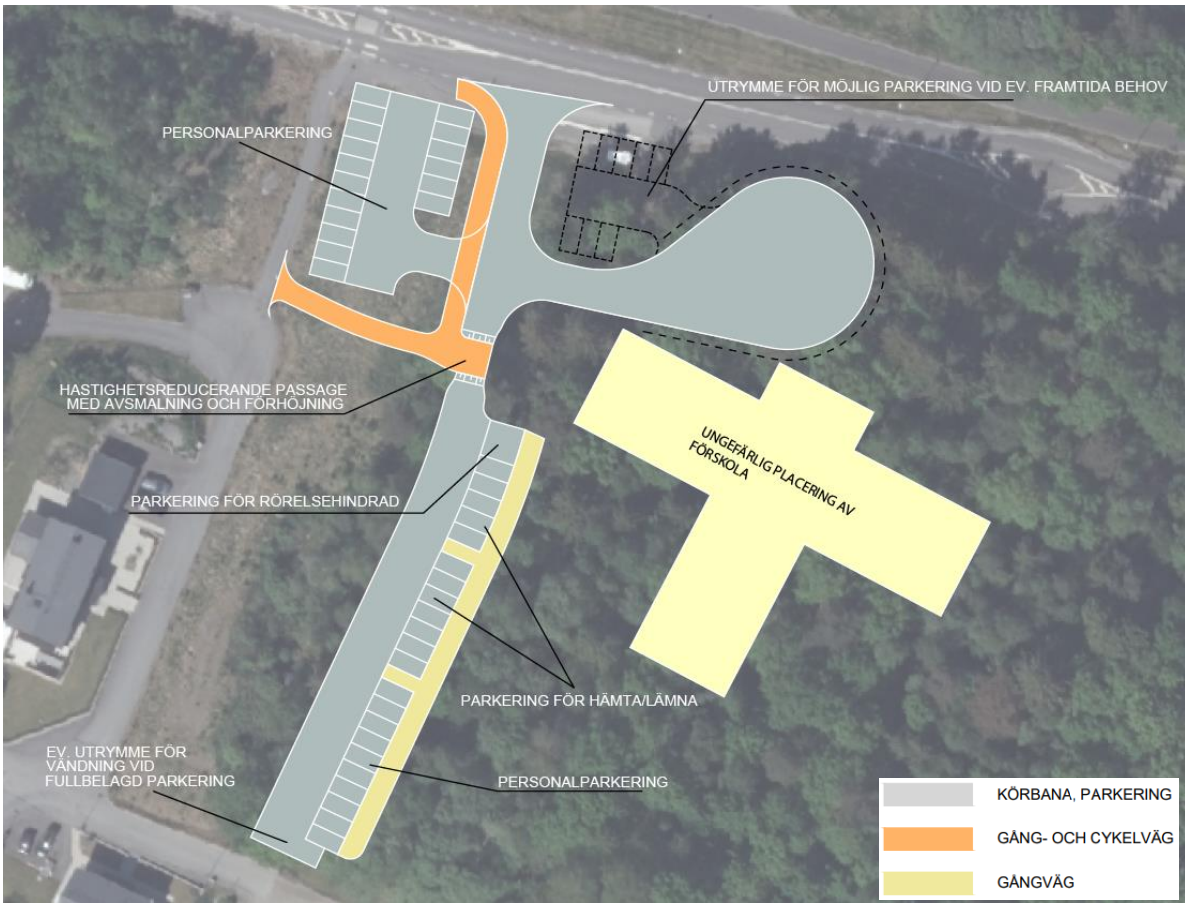

Figur 5 – Illustration över föreslagna trafiklösningar inom förskoleområdet.

Bilparkering

Behovet av parkering för förskolan ska lösas inom fastigheten. Parkering för rörelsehindrade ska finnas inom 25 meter från en tillgänglig och användbar entré. Parkering för hämtning och lämning ska utformas så att det är möjligt att ta sig mellan parkeringen och förskolan utan att behöva korsa biltrafik.

Utöver parkeringsnormen har andra förskolor i motsvarande storlek och läge studerats för att ta fram ett bedömt behov av parkeringsplatser för verksamheten. För hämtning och lämning behövs 12 parkeringsplatser och för personal behövs det 28 parkeringsplatser.

I en trafikutredning (Norconsult, 2025-03-26) har förslag på hur parkeringsplatserna kan utformas tagits fram, se figur x. Parkeringsplatserna i den norra delen av parkeringsytan som går i nord-sydlig riktning ska användas för hämtning och lämning, resterande parkeringsplatser inom planområdet kan användas för personalparkering. Utformningen har tagit höjd för 40 parkeringsplatser med möjlighet att bygga ytterligare 8 parkeringsplatser i anslutning till vändplatsen om behov uppstår.

Cykelparkering

Enligt parkeringsnormen krävs det 57 cykelparkeringsplatser för förskolan. Cykelparkeringsplatserna ska placeras i nära anslutning till förskolebyggnadens entré.

Trafik

Trafiken inom förskoleområdet ska utformas så att parkeringsplatser för hämtning och lämning skiljs från leveranser till och från förskolan, för personalparkering finns inte samma krav. I utformningsförslaget (Norconsult, 2025-03-26) har en vändplats placerats öster om infartsvägen

för att skilja leveranser och renhållningsfordon från anslutande gång- och cykelvägar samt parkering för hämtning och lämning. Vändplatsen är utformad med en radie på 12 meter och är dimensionerad för att en normalstor lastbil ska kunna vända utan backning.

För gående och cyklister finns en anslutande koppling till förskolan från väster som korsar bilvägen till parkeringsplatsen i nord-sydlig riktning. Passagen bör utformas med förhöjning och bilvägen avsmalnas för att öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.

DAGVATTEN

En dagvattenutredning (ALP Markteknik, 2024-12-20) har tagits fram i ett tidigt skede och kommer att uppdateras och anpassas efter senare utformning. För att omhänderta det dagvatten som genereras från förskolegården och trafikytorna behöver två makadamdiken anläggas. Ett dike längs med parkeringsytorna och det andra diket längs med delar av den östra och norra gränsen mellan förskoleområdet och naturmarken. Det fördröjda dagvattnet leds sedan ut till naturmarken i öster och följer nuvarande flödesväg till bäcken i jordbruksmarken, och vidare söderut till Nordre Älv

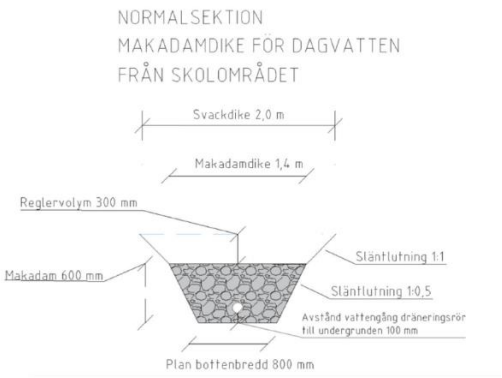

Figur 6. Normalsektion dagvattendike för dagvatten från förskoleområde (ALP Markteknik, 2024-xx-xx)

Föreslagen dimensionering av dikena, figur x, klarar även av att hantera skyfallsflöden som uppstår vid ett 100 års regn.

BULLER

Planområdet ligger i anslutning till Torsbyvägen som alstrar buller. Inom ramen för planarbetet kommer en bullerutredning att tas fram som studerar utformningsförslaget och ger förslag på eventuella åtgärder för att säkerställa att Naturvårdsverkets rekommendationer om buller på skolgårdar uppfylls.

MOTIV TILL PLANBESTÄMMELSER

ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

ALLMÄN PLATS

GATA **Huvudgata**

Användningen reglerar huvudsakligen Torsbyvägen. Huvudsyftet med regleringen är att användningen ska överensstämma med hur marken används i dag. Området för GATA har också utökats på vissa ställen för att möjliggöra för ny busshållplats, nya gång- och cykelvägar längs med Torsbyvägen samt ett utökat område vid befintligt övergångsställe för att möjliggöra säkerhetshöjande åtgärder.

NATUR **Natur**

Användningen reglerar de delar av det befintliga naturområdet som ska bevaras.

KVARTERSMARK

S **Förskola**

Användningen reglerar området för den nya förskolan med tillhörande trafiklösningar och friyta.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER ALLMÄN PLATS

UTFORMNING AV ALLMÄN PLATS

gc-väg **Gång- och cykelväg**

Regleringen används för område med befintlig gång- och cykelväg samt ny anslutning till det nya förskoleområdet.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER KVARTERSMARK

BEGRÄNSNING AV MARKENS UTNYTTJANDE

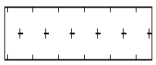

Marken får endast förses med komplementbyggnad

Syftet med regleringen är att tillåta att komplementbyggnader får uppföras.

HÖJD PÅ BYGGNADSVERK

h_1 **Högsta nockhöjd är 46 meter över angivet nollplan**

Syftet med regleringen är att begränsa är att begränsa förskolans höjd. Regleringen styr byggnadens höjd mot nollplanet och möjliggör att en 16 meter, upp till nocken, hög byggnad kan byggas.

STÄNGSEL, UTFART OCH ANNAN UTGÅNG

Utfartsförbud

Syftet med regleringen är att säkerställa att in- och utfarten till den nya förskolan inte hamnar för nära befintligt övergångsställe på Torsbyvägen.

UTFORMNING

f_1 **Fasad ska utformas med trä**

Syftet med regleringen är reglera tillåtna fasadmaterial för den nya förskolebyggnaden.

UTNYTTJANDEGRAD

e_1 **Största byggnadsarea är 1400 m2**

Användningen reglerar största byggnadsarea för den nya förskolan.

GENOMFÖRANDE AV DETALJPLANEN

Genomförandebeskrivningen redovisar de organisatoriska, fastighetsrättsliga, ekonomiska och tekniska åtgärder som behöver vidtas för att genomföra detaljplanen. Den ska redovisa vem som vidtar åtgärderna och när de ska vidtas. Genomförandebeskrivningen har ingen självständig rättsverkan. Detaljplanens bindande föreskrifter framgår i stället av plankartan och dess planbestämmelser. Genomförandebeskrivningen förtydligar detaljplanens syfte ur genomförandesynpunkt och blir därigenom vägledande vid genomförandet av detaljplanen.

MARK- OCH UTRYMMESFÖRVÄRV

SKYLDIGHET OCH RÄTT TILL INLÖSEN

Kommunen har rätt att lösa in den mark som är utlagd som allmän platsmark för vilken kommunen är huvudman, enligt 6 kap. 13 § plan– och bygglagen.

Mark som är utlagd som allmän platsmark inom planområdet är till största del på kommunal fastighet. Ett mindre skifte för del av en befintlig samfällighet för väg, Tega S:1 kommer att bli föremål för inlösen. Detta för att möjliggöra ombyggnation av väg och ny busshållplats som ligger inom allmän plats, huvudgata.

FASTIGHETSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Berörda fastighetsägare, kända rättighetshavare och delägare i eventuella samfälligheter framgår av fastighetsförteckningen. För att göra förändringar i fastighetsindelningen, ompröva gemensamhetsanläggningar, ändra rättigheter eller bilda ledningsrätt krävs en ansökan om lantmäteriförrättning. Vid förrättningen prövar lantmäterimyndigheten åtgärdens lämplighet, överenstämmelse med detaljplanen med mera. Fastighetsbildning inom kvartersmark sker på initiativ av fastighetsägarna själva.

Fastighetsbildnings-, ledningsrätts- och anläggningsåtgärder kan ske efter det att beslut om antagande av detaljplanen vunnit laga kraft. Förrättningskostnaderna debiteras enligt en av staten fastställd taxa. Ansökan ställs skriftligen till Lantmäteriet.

FASTIGHETSINDELNINGSBESTÄMMELSER

I denna detaljplan har inte några specifika fastighetsindelningsbestämmelser tagits in. Eventuellt tillkommer dock ett sådant behov i återstående detaljplaneprocess. Kommunen kommer i sådant fall att förtydliga detta.

FÖRÄNDRAD FASTIGHETSINDELNING

Detaljplanen möjliggör för fastighetsbildning och ny byggrätt för förskola. En ny fastighet bör bildas för skolbyggnaden som omfattar hela detaljplanens kvartersmark.

RÄTTIGHETER

Ledningsrätt

Inom planområdet finns två befintliga ledningsrätter för vatten och avlopp samt en pumpstation, 1482-2222.1 och 1482-86/95.1. Om ledningarna och pumpstation skulle kräva en flytt för att möjliggöra planens genomförande behöver den nya ledningssträckningen och ny placering av pumpstation säkerställas genom en omprövning av ledningsrätten. Dragningen kommer även säkras på plankartan genom U-område.

Servitut
Inga servitut finns inom planområdet.

Nyttjanderätter
Inom planområdet har det tidigare funnits två luftburna ledningar som ägts av Telia/Skanova. En ledning är helt bortmonterad, den andra ledningen är ur bruk men stolpar återstår. Ingenting av detta bedöms påverka detaljplaneprocessen.

Gemensamhetsanläggningar
Inom planområdet finns ett mindre skifte för del av en befintlig samfällighet för väg, Tega S:1. Samfälligheten hamnar i konflikt med planen längs med Torsbyvägen och ligger inom den del där ny busshållplats planeras. Skiftet är inte sammanhängande med resterande delar av Tega S:1 och bedöms ha förlorat sitt syfte som väg. Skiftet är utlagd som allmän platsmark ”Huvudgata” och ska därför regleras in i lämplig kommunal fastighet. Regleringen sker genom en lantmäteriförrättning. Regleringen baseras antingen på frivillig överenskommelse eller en ensidig ansökan från kommunen i enlighet med 6 kap. 13§ plan– och bygglagen.

Markavvattningsföretag
Sydväst om planområdet finns ett befintligt markavvattningsföretag, Synneröds DF 1948. Nordväst om planområdet finns ytterligare ett befintligt markavvattningsföretag, Kastellegården, Tega Östergård mfl. TF 1939. Under detaljplanearbetet har bedömningen gjorts att markavvattningsföretagen inte påverkas av pågående detaljplaneläggning eller efterföljande byggnation. Någon omprövning av markavvattningsföretaget är därför inte aktuell.

TEKNISKA FRÅGOR

TEKNISKA ÅTGÄRDER

El-, bredband- och teleförsörjning
Kungälv Energi ansvarar för utbyggnad av elnätet och en ny transformatorstation som kommer att placeras inom planområdet, exakt placering är ännu inte klarlagd.

Kungälv Energi har fiberledningar i området som förskolan kan ansluta sig till.

Anslutning av el- och fiberförsörjning ska ske i samråd med nätägaren. Byggherren ansvarar för att avtala med respektive nätägare kring villkoren för anslutning.

Värme
Det finns inte fjärrvärme utbyggt i området. Uppvärmning kan ske med enskild lösning för uppvärmningsteknik.

Marksanering
Då inga markföroreningar har påträffats inom planområdet föreslås inga åtgärder.

Avfall
För avfallshanteringen ska vid var tid gällande avfallsföreskrifter följas.

Vatten och spillvatten
Delar av den befintliga bebyggelsen i anslutning till aktuellt planområde ingår i verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten. I och med detaljplanen kommer verksamhetsområdet att utökas och omfatta den nya bebyggelsen. De kommunala ledningarna har god kapacitet för att ta hand om spillvatten från tillkommande verksamhet och kan försörja området med dricksvatten.

Brandvatten
Placering av en eventuell brandpost inom planområdet utreds.

Släckvatten

I första hand täcks kupolsilar och rännstensbrunnar över vid brand för att hantera släckvattnet innan det når dagvattenanläggningarna. Detta för att dagvattenanläggningarna inte ska kontamineras.

I andra hand kan det hanteras via en avstängningsventil på utgående dagvattenledningar från skolgården respektive parkeringen. Detta för att förhindra att släckvatten avleds vidare ut från området.

När släckvatten utjämningsmagasinen behöver dessa saneras.

Dagvatten

Dagvattnet inom planområdet ska omhändertas enligt kommunens dagvattenplan och den framtagna dagvattenutredningen (ALP Markteknik, 2024-12-20). Kommunen ansvarar för att anlägga och sköta driften av diken inom allmän plats. Drift av diken inom kvartersmark sköts av aktuell fastighetsägare. Diken ska utformas för att klara skyfallsflöden som uppstår vid ett 100-års regn.

UTBYGGNAD ALLMÄN PLATS

Kungälvs kommun ansvarar för iordningställande samt framtida drift och underhåll av allmän platsmark.

UTBYGGNAD VATTEN OCH AVLOPP

VA utredningen är under ett pågående arbete och kommer att kompletteras successivt under projektets gång.

Kommunen ansvarar för utbyggnad, drift och underhåll av allmänna vatten-, spillvatten- och dagvattenledningar fram till förbindelsepunkter. Det finns kommunala VA-ledningar inom planområdet som kan hamna i konflikt med planerad exploatering, och eventuell omläggning av ledningar bekostas av kommunen.

EKONOMISKA FRÅGOR

PLANEKONOMISK BEDÖMNING

Kungälvs Kommun äger marken inom planområdet och står därför för samtliga kostnader för framtagandet av detaljplanen.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Kostnader för kommunen

- Eventuell utbyggnad och/eller flytt av befintliga VA-ledningar samt pumphus inom planområdet
- Anslutningsavgift för upprättande av förbindelsepunkt för VA samt anläggande och underhåll av fördröjningsmagasin för dagvatten på kvartersmark
- Trafiksäkerhetshöjande åtgärder med utbyggnad av gång- och cykelväg längs Torsbyvägen samt ny gång- och cykelpassage över Torsbyvägen
- Flytt av befintlig busshållplats för buss i östlig riktning samt rivning av den befintliga busshållplatsen
- Ny in- och utfart från Torsbyvägen
- Anslutningsavgifter för el-, tele- och bredbandsnät
- Lantmäteriförrättning

- Inlösen av del av Vena S:1
- Utbyggnad av den egna kvartersmarken i form av byggnad, gård, parkering och övrig angöring

Intäkter för kommunen

- Genom detaljplanen tillskapas värde genom en ny byggrätt för att täcka behovet av ny förskola på kommunal mark

PLANAVGIFT

Ingen planavgift kommer att tas ut i samband med bygglov.

INLÖSEN

Frågan om inlösen hanteras i en lantmäteriförrättning antingen genom frivillig överenskommelse eller genom rätt till inlösen enligt 6 kap. 13 § plan- och bygglag.

DRIFT ALLMÄN PLATS

På grund av detaljplaneläggningen kommer kommunen, som huvudman för allmän plats, få en ökad återkommande kostnad för drift och underhåll för den nya gång- och cykelvägen på del av Torsbyvägen. Detsamma gäller för del av in- och utfart som hamnar inom allmän plats för huvudgata. Kommunen kommer också behöva sköta allmän plats, natur inom planområdet.

DRIFT VATTEN OCH AVLOPP

Det bedöms inte bli någon driftkostnadsökning.

ORGANISATORISKA FRÅGOR

EXPLOATERINGSAVTAL

Något exploateringsavtal är inte aktuellt för genomförande av detaljplanen då kommunen äger marken och inte har för avsikt att genomföra en försäljning av densamma.

TIDPLAN

Först när detaljplanen är antagen och vunnit laga kraft, kan nödvändiga fastighetsregleringar göras genom lantmäteriförrättning. Kommunen kommer att ansöka om fastighetsreglering i god tid.

När detaljplanen vunnit laga kraft samt att bygglov och startbesked har erhållits kan kommunen påbörja byggnation av förskola.

Kommunen planerar att genomföra byggnation i enlighet med detaljplanen så snart planen vunnit laga kraft.

TILLGÄNGLIGHET UNDER PRODUKTIONSTIDEN

Torsbyvägen kommer alltid att vara farbar för allmänheten men framkomligheten kommer att vara begränsad under vissa delar av både ombyggnation av väg, busshållplats och övergångsställe. Bygglogistik planeras ske i första hand från Torsbyvägen för att undvika belastning på Vitmossegatan och Grönmossegatan.

SERVITUTS- OCH LEDNINGSRÄTTSAVTAL

Ledningsrättsavtal kommer att behöva tecknas för befintliga rättigheter om dessa påverkas och ska skrivas om, upphöra och/eller omprövas.

Bildande av erforderliga ledningsrätter och/eller servitut sker genom lantmäteriförrättning i samband med avstyckning.

PRÖVNING ENLIGT ANNAN LAGSTIFTNING

Vid detaljplanens genomförande kommer avstyckning av fastigheter att aktualisera fastighetsbildningslagen.

PLANERINGSUNDERLAG

KOMMUNALA PLANERINGSUNDERLAG

GÄLLANDE DETALJPLANER

- Ytterby 187, laga kraft 1976-10-20
- Ytterby 348, laga kraft 2016-03-21

GRUNDKARTA

- Grundkarta 2025-04-28

ÖVERSIKTSPLAN

- ÖP 2010
- Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Ytterby, 2021.

MILJÖBEDÖMNING

- Undersökning av betydande miljöpåverkan för del av Vena 1:3, 2025-01-17
  - Länsstyrelsens yttrande om undersökning av betydande miljöpåverkan del av Vena 1:3, 2025-02-04

ÖVRIGA KOMMUNALA STYRDOKUMENT

- Dagvattenplan, 2024
  - Del 1 – Dagvattenpolicy
  - Del 2 – Dagvattenhandbok
  - Del 3 – Åtgärdsförslag
- Grönstrukturplan FÖP Ytterby, 2020
- Mobilitetspolicy, 2023
  - Parkeringsnorm, 2023

UTREDNINGAR

- Arkeologisk utredning, Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ, 2024-10-09
- Naturvärdesinventering, Calluna, 2024-07-26
- Trafikutredning förskola i Ytterby, Norconsult, 2024-10-22
- Komplettering av trafikutredning förskola i Ytterby, Norconsult, 2025-03-26
- VSD utredning, ALP Markteknik AB, 2024-12-20
- Geoteknisk utredning, Awer Geoteknik, 2024-12-13
- Lokaliseringsstudie förskola Ytterby, Kungälvs kommun, 2023

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

KOMMUNALA

DETALJPLAN

Större delen av planområdet är idag inte detaljplanelagt. De delar av planområdet som omfattar Torsbyvägen och den nordvästra delen av det aktuella planområdet ingår i befintliga detaljplaner. Ytorna längs Torsbyvägen ingår i detaljplan Ytterby 187 med markanvändning allmän plats, gata och park. Den nordvästra delen av planområdet ingår i detaljplan Ytterby 348 med markanvändning allmän plats, natur, lokalgata och GC-väg.

Figur 7 - visar avgränsningen för gällande detaljplaner inom planområdet.

ÖVERSIKTSPLAN

Planområdet ligger inom avgränsningen för Fördjupad översiktsplan för Ytterby (2021-04-15) som ersätter den aktuella översiktsplanen från 2010. I den fördjupade översiktsplanen har planområdet markanvändning natur och rekreation. Till den fördjupade översiktsplanen finns en tillhörande grönstrukturplan, där planområdet är markerat som natur- och friluftsområde.

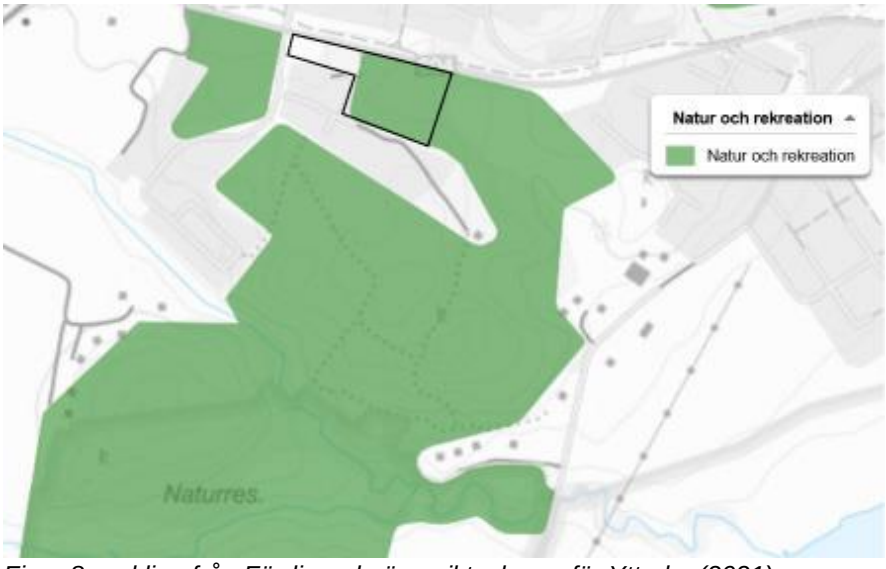

Figur 8 - urklipp från Fördjupade översiktsplanen för Ytterby (2021).

ANDRA KOMMUNALA STYRDOKUMENT

Mobilitetspolicy

Kungälv Kommun har tagit fram en mobilitetspolicy. Den anger att för att åstadkomma en mer hållbar utveckling i Kungälvs kommun är det nödvändigt att arbeta systematiskt med mobilitet och trafik. Människors och näringslivets behov av mobilitet förändras ständigt, något som också den snabba teknikutvecklingen bidrar till. Ett fungerande system för mobilitet och trafik påverkar såväl social, ekologisk som ekonomisk hållbarhet i kommunen och regionen.

Målet med mobilitetspolicyn är att tydliggöra hur trafik, mobilitet och parkeringsstrategier samverkar och kan bidra till ökad tillgänglighet samt ett resurseffektivt och hållbart transportsystem för alla som bor, verkar och besöker Kungälvs kommun.

Mobilitetspolicyns övergripande mål är:

• Minskad miljö- och klimatpåverkan.

• Ökad andelen hållbara resor.

• Ny bebyggelse ska stödja en välutbyggd och attraktiv kollektivtrafik genom att i första hand utvecklas i huvud- och sekundärstråk samt i serviceorter.

• Ökad trygghet, säkerhet och tillgänglighet i trafikmiljöer samt i anslutning till kollektivtrafik.

• Ökad samnyttjande av trafikslag.

Den övergripande strategin för att uppnå mobilitetspolicyns mål är hållbart resande. Hållbart resande kan definieras som transporter och resande som är effektiva och bra för såväl ekonomi och samhällsutveckling som hälsa och miljö. I en mer praktisk hållning menas att resande i första hand sker med hållbara färdsätt som gång, cykel och kollektivtrafik.

Det konkreta arbetet att möjliggöra hållbart resande kan då delas in i två delar:

• Att påverka människors attityder och beteenden i riktning mot ett mer hållbart resande.

• Hållbar planering, som ger förutsättningar för ett effektivare resande.

Grönstrukturplan

En grönstrukturplan (2020) har tagits fram för Ytterby inom ramen för arbetet med FÖP Ytterby. Grönstrukturplanen syftar till att bevara och utveckla grönområden i takt med ortens tillväxt. Planen betonar vikten av att skydda naturområden, parker och skogar samtidigt som nya bostäder och verksamheter etableras. För att säkerställa en god livsmiljö föreslås gröna korridorer som kopplar samman olika naturområden, vilket både stärker den biologiska mångfalden och förbättrar möjligheterna till rekreation.

En central del av planen är att göra grönområden mer tillgängliga genom att utveckla promenad- och cykelvägar samt anpassa dem för olika användningsområden. Grönstrukturplanen lyfter även behovet av att hantera klimatförändringar genom att bevara våtmarker och naturliga vattenflöden för att minska översvämningsrisker och stärka ekosystemtjänster. Planen identifierar också befintliga skyddsvärda naturområden och beskriver hur grönstrukturen kan integreras i framtida bostads- och verksamhetsområden.

För att genomföra dessa åtgärder betonas vikten av samverkan mellan kommunen, fastighetsägare och invånare. En långsiktig och hållbar planering är avgörande för att Ytterby ska utvecklas på ett sätt där grönområden inte bara bevaras, utan också aktivt förbättras och anpassas till framtida behov. Grönstrukturplanen utgör därmed en viktig del i arbetet med att skapa en trivsam, hållbar och klimatanpassad framtid för orten.

Den föreslagna platsen för detaljplanen är inom ett utpekat område för natur- och rekreation i grönstrukturplanen. De södra delarna av detta område, kring Ormobäcken ingår i ett relativt

nybildat naturreservat med potential att utgöra ett värdefullt besöksmål. Målet är att skapa ett sammanhängande gångstråk längs älven, genom Ormo och in till centrala Kungälv. De norra delarna av natur- och rekreationsområdet, där förskolan planeras, anger grönstrukturplanen som ett område med funktion att fungera som lättillgänglig närnatur såväl som en koppling för att ta sig till Ormobäcken norrifrån.

Lokaliseringsutredning

Lokaliseringsstudien undersökte åtta möjliga lokaliseringsalternativ för förskolor i Ytterby. De lokaliseringsalternativ som ansetts lämpliga har bedömts och rangordnats efter flera aspekter så som lämplighet för det aktuella behovet i studien, barnens behov, tillgänglighet, genomförbarhet, samt flera aspekter som beskrivs i summeringen av alternativen i rapporten.

För behovet av en ny förskola med 180 nya förskoleplatser bedöms Torsbyvägen vara det bäst lämpade alternativet. Det som talar för att denna lokalisering är lämplig:

• Nära anslutning till Ytterbys huvudstråk för gång och cykel.

• Direkt anslutning till busshållplats.

• Det finns ett behov av förskoleplatser i de södra delarna av Ytterby.

• Ytbehovet för friyta kan tillgodoses enligt Boverkets rekommendationer.

• Områdets storlek tillåter att viss grönyta kan bevaras för att bibehålla gröna kopplingar. Söder om området finns stora sammanhängande naturområden som går att nå utan att behöva passera större vägar.

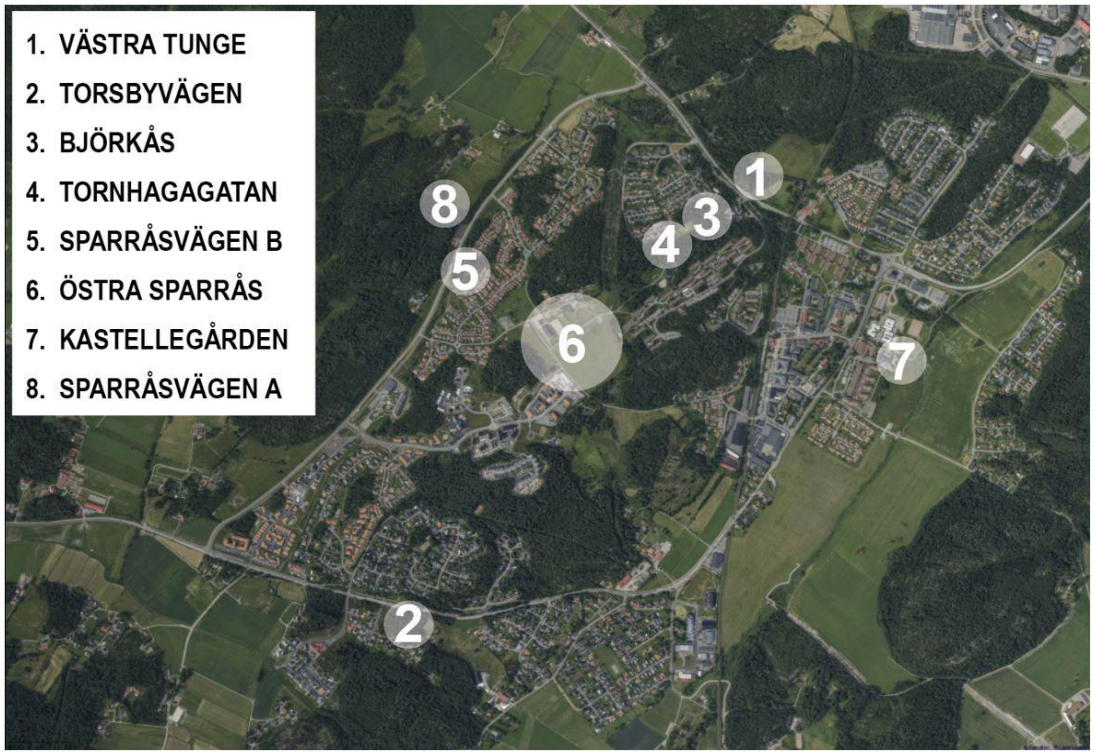

Figur 9 - visar de lokaliseringsalternativ som jämfördes i studien.

RIKSINTRESSEN

Det aktuella planområdet ligger inte inom något riksintresseområde och bedöms inte heller påverka något riksintresse beläget utanför planområdet.

HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN

Det aktuella planområdet omfattar inga av de intressen som enligt 3 kap. Miljöbalken utgör särskilt markanvändningsintresse (jordbruk, skogsbruk, ekologisk särskilt känsliga områden eller stora oexploaterade områden). Planförslaget bedöms inte heller påverka något sådant intresse beläget utanför planområdet.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer är föreskrifter i miljöbalken om viss lägsta miljökvalitet för mark, vatten, luft eller miljön i övrigt inom ett geografiskt område. Miljökvalitetsnormerna omfattar bland annat föroreningar i utomhusluft, olika parametrar i fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller

LUFT

Höga halter av luftföroreningar beror främst på utsläpp från trafiken. Problem med luftkvalitet uppstår generellt vid hårt belastade vägar och i tät stadsbygd med slutna gaturum. Aktuellt område ligger i anslutning till Torsbyvägen som är en relativt vältrafikerad väg. Gaturummet är dock öppet och omges till stor del av natur. Luftkvaliteten bedöms inte överskrida riktvärden.

VATTEN

Primär recipient för den östra delen detaljplaneområdet är en liten bäck i naturbetesmarken öster om planområdet. Bäcken löper söderut i betesmarken, längs med Mellangården och under Östergårdsgatan. Bäcken fortsätter sedan i ett dike i jordbruksmarken innan det mynnar ut i Nordre Älv. Nordre Älv är klassad till måttlig ekologisk status och ej god kemisk status.

Dagvattnet från planområdets västra delar leds till dagvattendammen vid planområdets västra gräns. Dagvattnet går sedan i ledning upp till fördröjningsmagasinen väster om Kastellegården och vidare norrut i Venabäcken till Ytterbybäcken som mynnar ut i Kyrkebäcken. Kyrkebäcken leder vattnet söderut, drygt 1 kilometer öster om planområdet innan den mynnar ut i Nordre Älv, se bild nedan.

Ingen av ovan nämnda bäckar utgör i sig själv en vattenförekomst enligt vattenmyndigheternas indelning utan ingår i tillrinningsområdet till vattenförekomsten Nordre Älv.

Detaljplaneområdet berörs inte av någon grundvattenförekomst som omfattas av vattendirektivet.

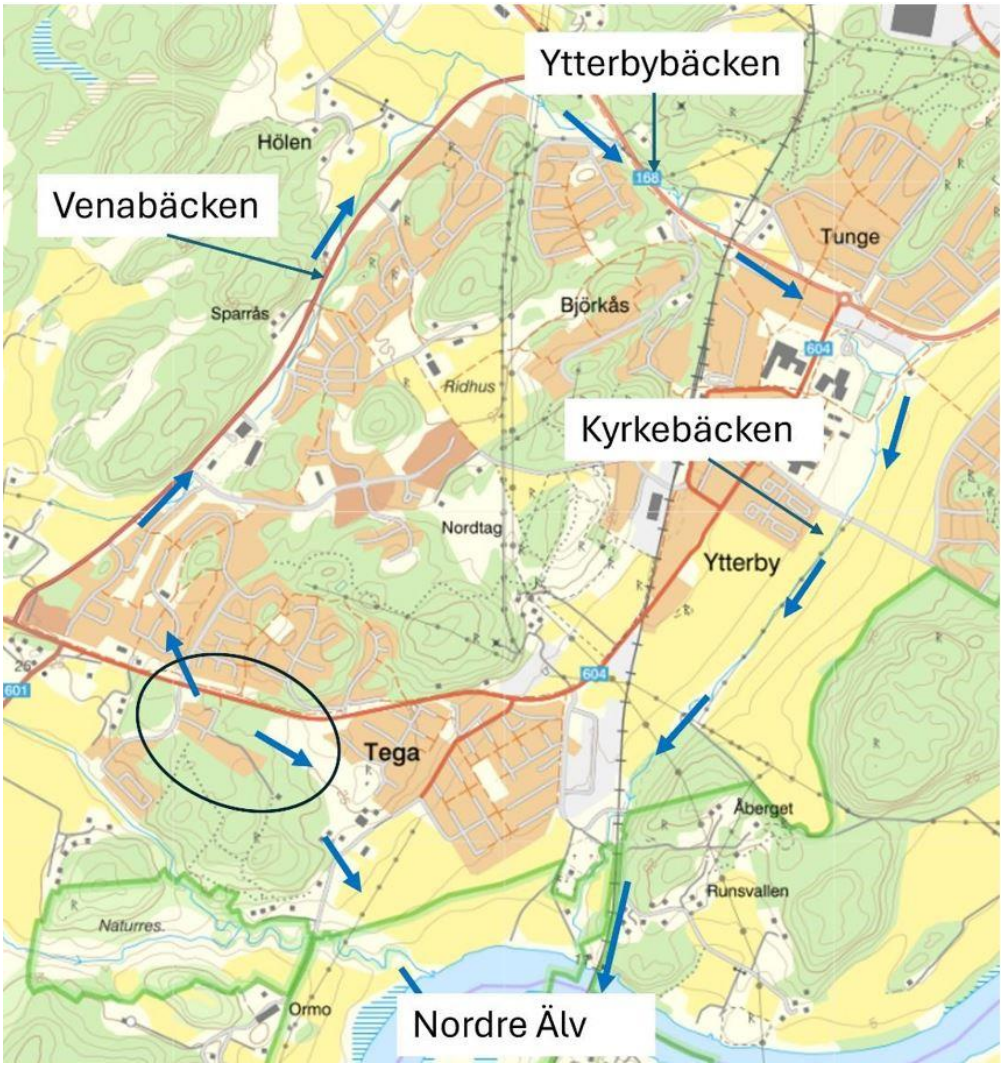

Figur 10 - planområdet och vattenförekomsten Nordre Älv. Blå pilar visar dagvattnets väg från planområdets östra respektive västra delar. Svart elips markerar planområdets läge. (ALP Markteknik, 2024-12-20)

NATUR

NATURVÄRDESINVENTERING

Calluna AB (2024-07-26) har på uppdrag av Kungälvs kommun utfört en naturvärdesinventering (NVI). Inventeringsområdet omfattar 3,75 hektar och består av en naturbetesmark i öster, ett skogsområde i mitten och i väster en mindre skogsdunge omgärdad av infrastruktur och andra öppna ytor med gräsmark.

Figur 11 - ovan visar inventeringsområdet med naturvärdesbiotoper och deras naturklassning. Naturvärdesbiotoper i klass 3 och 4 återfanns vid inventeringen. (Calluna, 2024-07-26)

Majoriteten av inventeringsområdet består av naturvärdesbiotoper fördelat på följande biotoptyper: en variationsrik naturlig gräsmark/naturbetesmark i östra delen och en blandskog i mitten av inventeringsområdet. Högst naturvärden finns i betesmarken som hyser flera värdearter (både rödlistade och fridlysta samt signalarter) och har strukturer som bildar flera

olika livsmiljöer för olika organismer med båda torrare och fuktigare delar, berg i dagen, stenmurar, skogsdungar och solitära träd och buskar.

Skogsområdet är inte en särskilt ovanlig eller unik miljö men kan vara vad som finns kvar stadsnära där många livsmiljöer helt har försvunnit. Utanför naturvärdesbiotoperna finns mer skog men detta är små områden, en mycket påverkad remsa längs med den större vägen och en skogsdunge i västra delen av inventeringsområdet där ett fåtal större träd är omgärdade av tät ungskog, sly och taggbuskar. Det finns också lite övrig öppen mark i form av infrastruktur (en gång- och cykelväg) och gräsmark utan särskilt markanvändning mellan skogsområdena, här är det tätt med vanliga örter och gräs förutom närmast gång- och cykelvägen där det finns lite mer kortvuxna slänter. Även västra även av inventeringsområdet är en öppen yta och här är det lite blött på grund av topografin och utsläpp ur rör.

De naturvärden som noterats under förarbete och inventering var följande:

• 2 naturvärdesbiotoper (en i klass 3 och en i klass 4).

• 5 värdeelement (utanför naturvärdesbiotoper ett mycket litet kärr, en grövre spärrgrenig ek och i biotoper ett småvatten och två stenmurar).

• 6 värdearter påträffade av Calluna (en vedlevande mossa i skogsmiljö och resten hävdgynnade arter i betesmarken varav en fridlyst och en rödlistad).

• 2 rödlistade och en fridlyst växt tidigare rapporterade genom den nationella inventeringen av betesmarker (TUVA) som dock inte kunde återfinnas inom den del av biotopen (naturbetesmarken) som ligger inom inventeringsområdets gränser.

• Flera fågelarter rapporterade utanför inventeringsområdets gränser men som potentiellt kan besöka och nyttja de miljöer som finns inom gränserna som till exempel gulsparv, svartvit flugsnappare, törnsångare, bivråk, röd glada, duvhök.

En riktad artinventering för häckande fåglar behövs för att identifiera om det förekommer häckning inom området. Det är enligt artskyddsförordningen §4 förbjudet att bland annat förstöra fåglars bon. Planeras att genomföras säsongen 2025.

MILJÖ

DAGVATTEN

En dagvattenutredning har tagits fram av ALP Markteknik (2024-12-20). Dagvattenutredningen är framtagen i enlighet med Kungälvs Kommuns dagvattenbestämmelser.

Marken inom stora delar av planområdet lutar mot öster där svackor med blötområden dominerar. Avrinningen sker via diken vidare till ett blötområde i betesmarkerna i öster om planområdet och fortsätter i en bäck söderut, med utlopp i Nordre älv.

Strax väster om planområdet finns ett befintligt fördröjningsmagasin som hanterar dagvattnet från det nyligen exploaterade bostadsområdet i söder. Dagvatten från delar av den aktuella detaljplanen, väster om cykelvägen, leds också till det befintliga fördröjningsmagasinet ytledes och via ledningar.

Figur 12 - planområdets utformning och avrinning idag. (ALP Markteknik, 2024-12-20)

Det sker en viss avrinning från område utanför detaljplaneområdet via det aktuella området idag. Östra delen av planområdet tar emot vatten från tomtmarken söder om planområdet och från ett mindre område ängsmark öster om planområdet. Vattnet från tomtmarken leds dels i en trumma, dels i ledningar, i tomtgräns, under grusvägen och in i planområdet. Genom detaljplaneområdet leds vattnet sedan via diken till planens nordöstra hörn.

I planområdets västra del passerar en del vatten från ett mindre område direkt söder om plangränsen. Denna del av detaljplaneområdet kommer efter exploatering att vara oförändrad.

FÖRORENINGAR I MARK OCH VATTEN

Ingen miljöfarlig verksamhet har bedrivits inom planområdet som historiskt varit ett naturområde. Det är därför osannolikt att marken är förorenad genom antropogen påverkan. Inom kommunen i stort förekommer naturliga, svagt förhöjda bakgrundshalter av bland annat kobolt som kan tangera MKN.

HÄLSA OCH SÄKERHET

OMGIVNINGSBULLER

Nedan urklipp från en trafikbullerkartering från 2020 som togs fram för större vägar och gator i Kungälv-Ytterby. Ljudnivåer från vägtrafik har beräknats i enlighet med Naturvårdsverkets beräkningsmodeller för vägtrafik. Bullerutbredningsberäkningar i färgfält har genomförts på höjden 1,5 meter ovan mark och inkluderar en reflektion. Dessa beräkningar avser ej frifältsvärde.

Som utgångspunkt i arbetet med att utforma detaljplanen har naturvårdsverkets riktvärden för buller från väg- och spårtrafik vid skolgård använts. Dessa anger att minst 50 % av skolgårdens yta ska ha en ljudnivå på max 50 dBA ekvivalent ljudnivå för dygn. Övriga vistelseytor inom skolgården ska ha max 55 dBA ekvivalent ljudnivå för dygn.

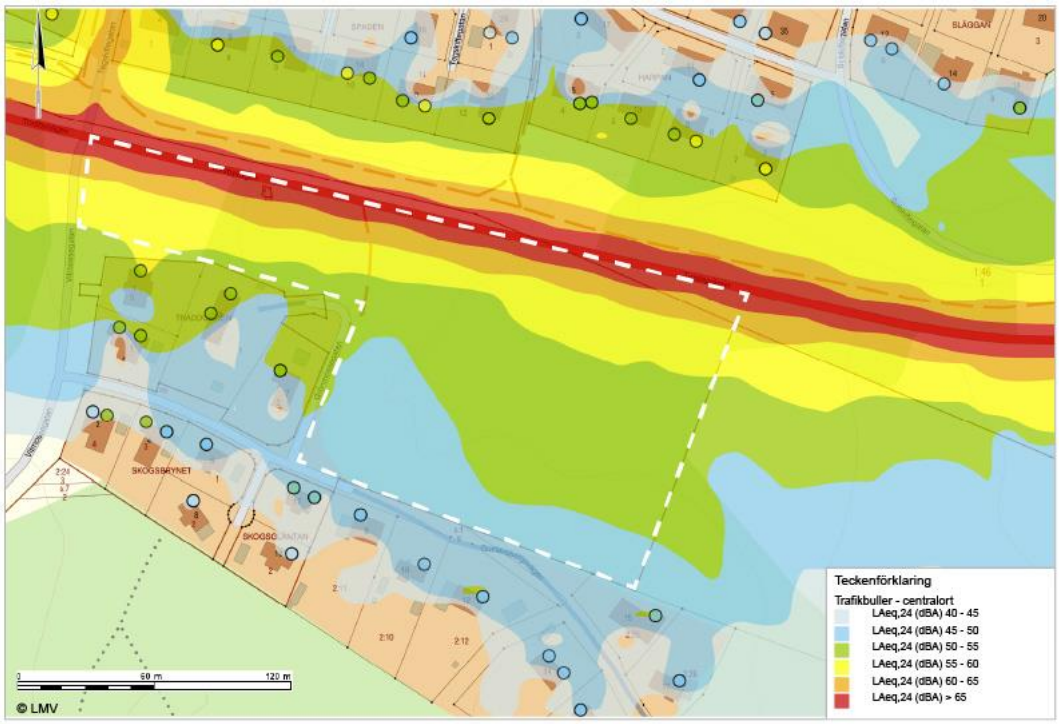

Figur 13 - trafikbullerkartering från 2020 Kungälv – Ytterby.

RISK FÖR OLYCKOR

Kommunen har låtit Norconsult ta fram en trafikutredning (2024-12-22) där det framgår att det inte rapporterats många olyckor i närheten till planområdet. Hälften av de olyckor som har rapporterats under de senaste drygt 10 åren inträffade mellan hösten 2016 och hösten 2017. Sedan dess har inga olyckor rapporterats. Vitmossegatan och Grönmossegatan, strax väster om planområdet, byggdes ut mellan 2016 och 2018. Ombyggnadsarbetet kan vara en bakomliggande orsak till några av olyckorna, varefter säkerheten på platsen kan ha förbättrats i och med färdigställandet av korsningen. Före och under ombyggnaden inträffade upphinnandeolyckor, där moped och buss blev påkörda bakifrån, på platsen.

RISK FÖR ÖVERSVÄMNING

I dagvattenutredningen framtagen av Alp Markteknik AB (2024-12-20) framgår att detaljplaneområdet består av naturmark och att inga stora konsekvenser bedöms ske vid skyfall.

I nordöstra delen av planområdet finns en större lågpunkt där vatten i större mängder samlas vid kraftiga skyfall. Genom området rinner vatten till lågpunkten för att sedan rinna ut från området åt sydöst för att till slut nå Nordre älv.

I Scalgo Live har ett 100 års skyfall med klimatfaktor 1,0 simulerats. Se figur x nedan.

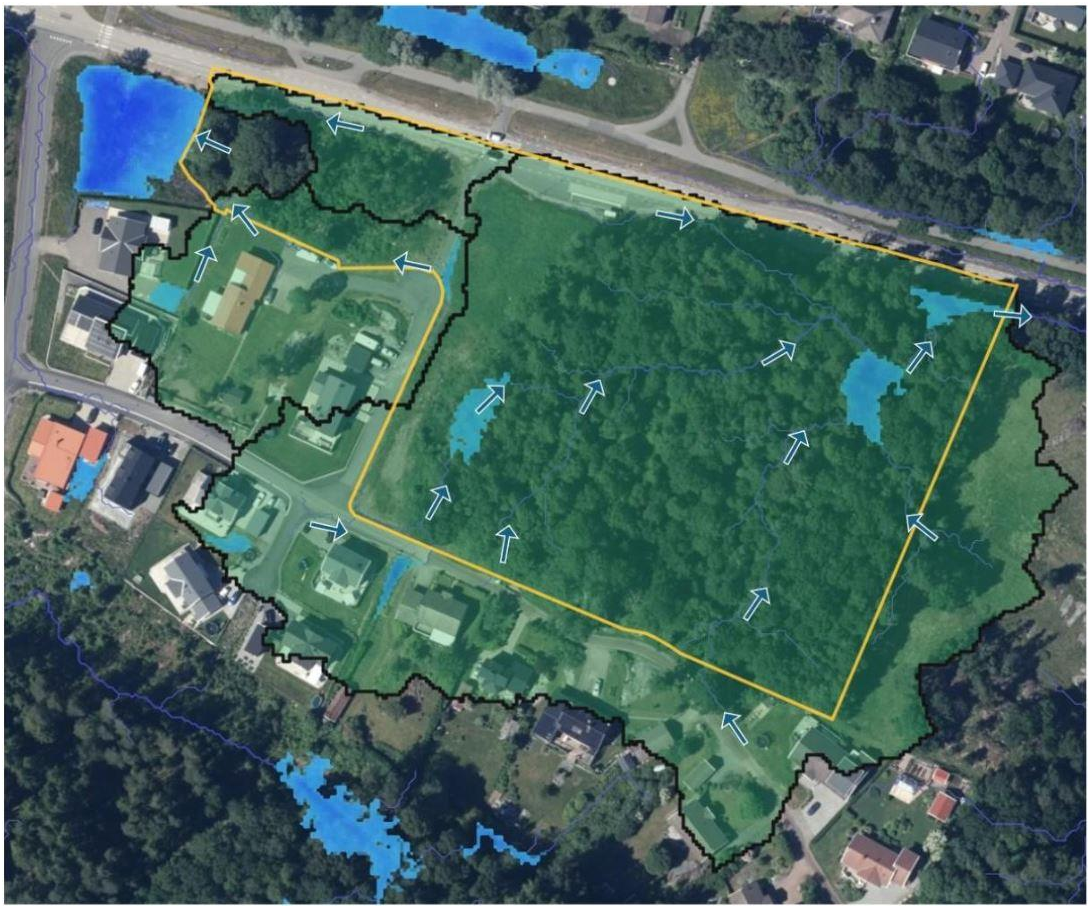

Figur 14 - tillrinningsområden, flödesvägar och ansamling av dagvatten vid skyfall. (ALP Markteknik, 2024-12-20)

RISK FÖR RAS, SKRED OCH EROSION

I utredningsmaterialet framtaget av AVER Geoteknik (2024-12-13) bedöms ingen erosion pågå.

RISK FÖR RADON

I utredningsmaterial framtaget av AVER Geoteknik (2024-12-13) klassificeras marken som lågradonmark baserat på de uppmäta värdena.

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

AVER Geoteknik har på uppdrag av Kungälvs kommun utfört en geoteknisk utredning (2024-12-13). Områdets topografi är varierad, med en generell lutning från sydväst mot nordöst. Marknivåerna vid de undersökta punkterna varierar mellan +31,5 och +37,5, där den högsta nivån återfinns i sydväst och den lägsta i nordöst.

Enligt jordartskartan består de ytligt lagrade jordarterna inom området främst av glacial lera, samt tunna eller osammanhängande lager av morän som ligger ovanpå det ytliga berget.

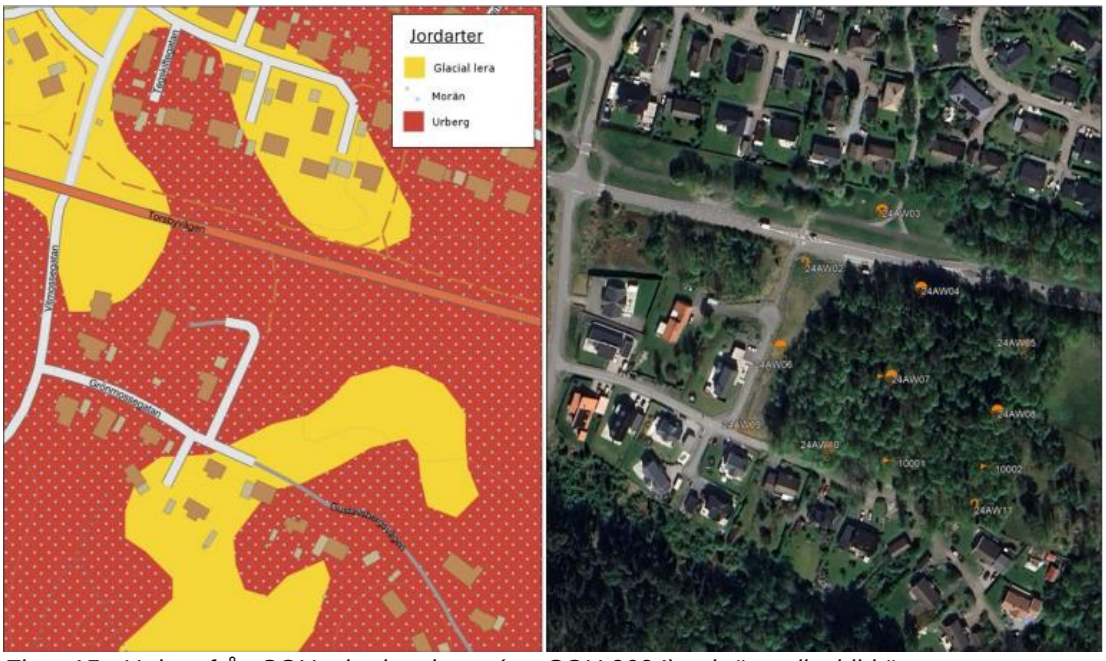

Figur 15 - Utdrag från SGU:s jordartskarta (t.v. SGU 2024) och översiktsbild över ytbeskaffenheten inom det undersökta området samt utförda undersökningar. (t.h. Awer Geoteknik, 2024-12-13)

Baserat på nu utförda undersökningar bedöms jordprofilen generellt bestå av sand ovan berg, alternativt sand ovan lera eller silt på berg. Ytligt lager består generellt av mullhaltig, siltig sand. Ställvis beskrivs sanden som stenig och grusig. I enstaka fall består ytligt lager av mulljord eller silt. Mäktigheten på lagret är mellan 0,3 – 0,9 m. Under ytlig mullhaltig jord vilar siltig lera eller lerig silt med torrskorpekaratkär ovan berg i områdets sydöstra och nordöstra delar. Mäktigheten på leran och silten varierar mellan cirka 1,3 – 2,5 m.

I områdets mellersta och västra delar vilar mullhaltig jord antingen direkt på berg eller underlagras av grusig siltig sand ovan berg. Sandlagrets mäktighet varierar mellan cirka 0,4 – 1,3 m. I nu utförda jord- och bergsonderingar har bergöverytan påvisats på djup mellan cirka 0,4 – 2,6 m under befintlig terräng, motsvarande nivåer mellan cirka +37,2 och +29,6. Det minsta djupet ner till berg har påträffats i områdets sydvästra hörn.

Undersökningspunkt 24AW03, belägen norr om detaljplanområdet, avviker från resterande punkter. Vid denna punkt består jordlagerföljden av 0,4 m fyllning av något mullhaltig, grusig, siltig sand med växtdelar följt av 1,6 m fyllning av siltig torrskorpelera. Under fyllningen förekommer ett 0,5 m mäktigt lager mulljord som övergår till siltig lera. Lerans relativa fasthet är mycket låg enligt utförd CPT-sondering. CPT-sonderingen har drivits ner till 4,1 m djup innan metodstopp.

Vattenkvoten i sanden varierar mellan 16 – 66%, i leran mellan 18 – 49%, i silten mellan 12 – 30%. Konflytgränsen i leran är uppmätt till 42%.

HYDROGIOLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

De hydrogeologiska förutsättningarna har utretts övergripande i en geoteknisk utredning framtagen av Awer Geoteknik (2024-12-13). Ingen grundvattenyta har observerats i samband med undersökningen. Leran och silten har under provtagning klassificerats som en torrskorpelera eller torrskorpesilt, vilket är ett incitament på torra förhållanden.

Sanden anses vara permeabel och tillåter infiltration av regn till akviferen. Den siltiga leran och leriga silten bedöms utgöra en akvitard (lågpermeabla massor) i området och kan bromsa

perkolationen. Nybildning av grundvatten sker främst genom infiltration och perkolation av regnvatten. Områdets möjlighet till för infiltration kommer påverkas av antalet byggnader och omfattningen av hårdgjorda ytor. En dagvattenutredning rekommenderas för dimensionering av dagvattenhantering när placering av byggnader, anläggningar och vägar är fastställda.

KULTURMILJÖ

FORNLÄMNINGAR

En arkeologisk utredning har genomförts på uppdrag av Länsstyrelsen Västra Götalands län av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ (2024-10-09). Inom utredningsområdet påvisades inga kända fornlämningar.

En ny övrig kulturhistorisk lämning har registrerats inom uppdraget (L2024:6327), denna omfattas dock inte av det direkta skyddet i 2 kap i kulturmiljölag (1988:950) men ingår i det som sägs inledningsvis i kulturmiljölagen ”*Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas”*.

Ett större gravfält finns ca 100 meter väster om området (L1960:8643). Ett flertal mindre lämningar, såsom boplatser (L1960:8778, L1960:5248, 1960:5181) och stensättningar (L1967:5560) finns i utredningsområdets närhet.

FYSISK MILJÖ

BEFINTLIG BEBYGGELSE

Inom planområdet finns idag ingen bebyggelse.

STADSBILD / LANDSKAPSBILD

Landskapet i anslutning till planområdet karaktäriseras av skog, betesmark och villahusbebyggelse samt övrig öppen mark. Det faktiska planområdet består till största del av blandskog på lätt kuperad mark med en öppen grästäckt yta utmed den västra delen av planområdet.

GRÖNSTRUKTUR

Majoriteten av planområdet utgörs idag av blandskog. En naturvärdesinventering har tagits fram av Calluna (2024-07-26) som konstaterar att skogsområdet inte är en särskilt ovanlig eller unik miljö. Delar av västra området utmed Grönmossegatan är grästäckt och i väster angränsar området till jordbruksmark. I norr sträcker sig Torsbyvägen som utgör en barriär för den gröna korridoren norrut. Planområdet är en del av ett större sammanhängande grönområde som sträcker sig söderut. Detta större grönområde är utpekat som natur- och rekreationsområde i den fördjupade översiktsplanen för Ytterby (2021) och som natur- och friluftsområde i den tillhörande grönstrukturplanen (2020).

TOPOGRAFI

Planområdet utgörs till största del av lätt kuperad mark. Topografin i området är varierande, generellt lutar det nedåt från sydväst mot nordöst. I den geotekniska utredningen som kommunen låtit AWER Geoteknik (2024-12-13) ta fram anges marknivåerna för de utförda undersökningspunkterna variera mellan +31,5 och 37,5, med den högsta noterade nivån i sydväst, och den lägsta noterade nivån i nordöst.

SOCIALA FÖRUTSÄTTNINGAR

BARNPERSPEKTIV

Planområdet utgörs i dagsläget av ett skogsparti i nära anslutning till befintlig bostadsbebyggelse, vilket gör det till en potentiell plats för rekreation och lek ur ett

barnperspektiv. Skogen är dock i nuläget relativt vildvuxen och slyig, vilket innebär en brist på tydliga rörelsestråk, mötesplatser och andra strukturer som främjar lek och vistelse.

I anslutning till planområdet finns ett befintligt gång- och cykelstråk samt ett övergångsställe över Torsbyvägen, vilket underlättar för en trygg förflyttning. Områdets placering i nära anslutning till befintlig bostadsbebyggelse möjliggör för barn i området att enkelt nå närnatur.

Ur ett trafiksäkerhetsperspektiv är det inte optimalt att barn behöver korsa Torsbyvägen och det befintliga övergångsstället är i behov av hastighetsdämpande åtgärder för att skapa en tryggare passage om en förskola ska uppföras på platsen.

TILLGÄNGLIGHET

Planområdet är lokaliserat precis söder om Torsbyvägen, utmed denna finns ett av Ytterbys huvudstråk för gång och cykel med cirka 2000 meter till Ytterby station. Det finns även en busshållplats i anslutning till planområdet. Längs områdets västra sida går en gång- och cykelväg som korsar Torsbyvägen och förbinder bostadsområdena i nordlig och sydlig riktning om planområdet.

REKREATION

Planområdet är en del av ett större naturområde som är utpekat som natur- och friluftsområde i grönstrukturplanen (2020). Syftet med dessa områden är att de ska vara tillgängliga för besökare från hela staden. De södra delarna av natur- och rekreationsområdet, kring Ormobäcken ingår i ett relativt nybildat naturreservat med potential att utgöra ett värdefullt besöksmål. Målet är att skapa ett sammanhängande gångstråk längs älven, genom Ormo och in till centrala Kungälv. De norra delarna av natur- och rekreationsområdet, där förskolan planeras, anger grönstrukturplanen som ett område med funktion att fungera som lättillgänglig närnatur såväl som en koppling för att ta sig till Ormobäcken norrifrån.

Planområdet är en relativt liten del av natur- och friluftsområdet lokaliserad i dess nordvästra hörn. Torsbyvägen avgränsar i norr, i söder och väster om planområdet finns befintlig bostadsbebyggelse och i öster angränsar platsen av jordbruksmark. Planområdet utgörs idag av blandskog och naturen är i nuläget relativt vildvuxen och slyig, vilket innebär en brist på tydliga rörelsestråk, mötesplatser och andra strukturer som främjar rekreation och vistelse. Denna mindre del av natur- och friluftsområdet utgörs således inte av höga rekreativa värden eller naturvärden som omkringliggande grönområden gör.

SERVICE

Cirka 2 kilometer nordost om planområdet ligger Ytterby centrum med Ytterby station, vårdcentral, handel, restaurang, Ytterbyskolan, Kastellgårdsskolan och förskola Skolvägen. Inom ett avstånd på cirka 2 kilometer norr om planområdet finns förskolorna Klockarebolet Förskola, Nordtags förskola och förskolan Viljan. Där finns även Sparråsskolan och Sparråshallen.

Antalet förskoleplatser i de södra delarna av Ytterby är förhållandevis lågt och det finns en efterfrågan på fler.

TRAFIK

GATUNÄT OCH BILTRAFIK

Planområdet ligger söder om Torsbyvägen. Via Torsbyvägen når man landsbygden väster om planområdet tex Kärna, Harestad och Vedhall. I norr ansluter Torsbyvägen till väg 168 som bland annat går till E6 och Kungälv. Hastighetsgränsen på Torsbyvägen vid planområdet är 50 km/h. Strax väster och öster om planområdet har hastighetssänkande åtgärder i form av mittrefuger anlagts. Mittrefugerna smalnar av vägen och tvingar bilarna att svänga vilket minskar hastigheten på sträckan.

Under en vecka i maj 2024 mättes trafikmängderna på Torsbyvägen vid planområdet. Den genomsnittliga årsdygnstrafiken (ÅDT) på sträckan under den veckan var 6 625 fordon. Under maxtimmen, som inträffar fredag eftermiddag kl. 16:00 – 17:00, körde 664 fordon på sträckan varav cirka 60% körde åt väster. Maxtimmestrafiken under veckan motsvarar 10 % av den genomsnittliga dygnstrafiken. Andelen tung trafik på sträckan var 5,7 %.

Trafikmätningen visar att många kör för fort på sträckan som är skyltad 50 km/h. Medelhastigheten var 54 km/h och 15 % av bilarna körde fortare än 60 km/h.

GÅNG-, CYKEL OCH MOPEDTRAFIK

En gång- och cykelbana kopplar området vidare över Torsbyvägen till ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät samt gångstigar och lokala bostadsgator i Ytterby.

Figur 16 - Blå linjer i kartan visar gång- och cykelvägar i anslutning till planområdet.

KOLLEKTIVTRAFIK

Busshållplatsen Tegskiftegatan ligger i direkt anslutning till planområdet och kopplar samman området med busslinjenätet. På busshållplatsen stannar linjerna 2, 303, 926 och 928. Busslinje 2 går mellan Kungälv resecentrum och Ytterby. I Ytterby kör bussen en runda från Ytterby station via Sparrås och tillbaka till Ytterby Station igen en gång i halvtimmen under högtrafik. Busslinje 303 kör på rutten Kärna – Ytterby – Kungälv en gång i halvtimmen under högtrafik i båda riktningar. Busslinje 926 kör till Ytterby station från Tegskiftegatan vid några tillfällen på vardagseftermiddagar och linje 928 kör till Kanehall vid några tillfällen på vardagseftermiddagar.

Vid Ytterby station, ca 2 km nordost om planområdet, stannar tåg samt busslinjerna 1, 242, 302, 920, 921 och 927, som leder till Göteborgs centralstation eller Hjalmar Brantingsplatsen i Göteborg.

TEKNIK

VATTEN OCH AVLOPP

Det finns en pumpstation i södra delen av planområdet och ett VA-stråk sträcker sig från norr till söder i den västra delen av området.

BRANDVATTEN

Närmsta brandpost ligger norr om Torsbyvägen i den befintliga gång- och cykelvägen, cirka 65 meter från planerad förskola.

EL

Idag är inte elnätet tillräckligt utbyggt inom planområdet för att kunna försörja en ny förskola.

VÄRME

Det finns inte fjärrvärme utbyggt i området i eller i anslutning till området.

FIBER

Fiberledningar finns i anslutning till planområdet.

KONSEKVENSER

RIKSINTRESSEN

Inga riksintressen bedöms påverkas av detaljplaneförslaget.

HUSHÅLLNINGSBESTÄMMELSER ENLIGT 3 KAP. MILJÖBALKEN

Det aktuella planområdet omfattar inga av de intressen som enligt 3 kap. miljöbalken utgör särskilt markanvändningsintresse (jordbruk, skogsbruk, ekologiskt särskilt känsliga områden eller stora oexploaterade områden). Ett genomförande av planförslaget bedöms inte påverka något sådant markanvändningsintresse beläget utanför planområdet.

MILJÖKVALITETSNORMER

LUFT

Planerad bebyggelse samt den tillkommande trafik som genereras bedöms inte leda till en påtaglig försämring av luftkvaliteten. Miljökvalitetsnormer för utomhusluft bedöms inte riskera att överskridas inom eller i anslutning till planområdet.

VATTEN

Enligt genomförd dagvattenutredning (ALP Markteknik, 2024-12-20) bedöms ett genomförande av detaljplanen med föreslagna reningsanläggningar medför lägre koncentrationer av samtliga undersökta ämnen, förutom fosfor och kväve. Belastningen (kg/år) ökar för drygt hälften av de undersökta ämnena, störst ökning sker för fosfor och kväve. För övriga ämnen ligger ökningen mellan 7–31%.

Låga halter och med relativt låg ökning av föroreningsbelastning gör att ett genomförande av detaljplanen inte bedöms försämra statusen på kvalitetsfaktornivå eller riskera möjligheterna att uppnå god ekologisk och kemisk status i Nordre älv.

Dagvattenutredningen är framtagen i ett tidigt skede med tidiga antaganden om mängd exploatering och kommer att uppdateras efter samråd.

NATUR

GRÖNOMRÅDE

Konsekvensen av att exploatera området med en ny förskola innebär att en mindre del av natur- och friluftsområdet tas i anspråk och naturen inom förskoleområdet kommer därmed till stor del att försvinna.

En naturvärdesinventering har tagits fram av Calluna (2024-07-26) som konstaterar att det berörda skogsområdet inte är en särskilt ovanlig eller unik miljö. Den gröna korridoren söderut bedöms inte heller försvinna helt då planförslaget lämnar en mindre del i öster och söder orörda. Området är redan idag avgränsat av Torsbyvägen i norr som skapar en barriär för den gröna korridoren norrut.

MILJÖ

MILJÖBEDÖMNING

Kommunens bedömning hittills är att genomförandet av den aktuella detaljplanen har en viss påverkan men inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan som väsentligt påverkar på

ett sådant sätt att det inte på ett enkelt sätt kan överblickas eller åtgärdas. Detta med hänsyn till detaljplanens förutsättningar och dess påverkan på människors hälsa, miljö och hushållning av mark och vatten. De frågor och risker som framkommit i undersökningen av betydande miljöpåverkan bedöms hanteras inom ramen för planarbetet.

Ställningstagande 4 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900)

Kommunens bedömning är att genomförandet av aktuell detaljplan inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Inom ramen för detaljplanearbetet utreds frågan vidare, specifikt genomförs en fågelartsinventering för att göra klarhet kring om skyddade arter förekommer inom området. Kommunens bedömning kan, beroende på resultat från pågående fågelartsinventering, komma att ändras inför granskning.

Länsstyrelsen har i ett undersökningssamråd 2025-02-04 angett att betydande miljöpåverkan, orsakat av planens genomförande, inte går att utesluta. Detta behöver utredas vidare. Länsstyrelsen anser att risk för betydande miljöpåverkan föreligger på grund av följande: 5 § punkt 9 MBF (2017:966) påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

DAGVATTEN

Ett genomförande av detaljplanen innebär att mängden hårdgjord yta ökar och därmed leder till ökade dagvattenflöden med anledning av ändrad markanvändning. En dagvattenutredning (ALP Markteknik, 2024-12-20) har tagits fram med förslag på lösningar för att fördröja och rena dagvattnet.

FÖRORENINGAR I MARK OCH VATTEN

Ett genomförande av detaljplanen bedöms inte leda till ökade föroreningar i mark och vatten.

HÄLSA OCH SÄKERHET

OMGIVNINGSBULLER

Frågan behöver utredas vidare.

OLYCKOR

Med föreslagna lösningar enligt genomförda trafikutredningar (Norconsult, 2024-10-22, 2025-03-26) bedöms trafiksäkerheten i området som helhet att öka och därmed minska risken för olyckor.

ÖVERSVÄMNING

En konsekvens av exploatering i området är att mängden hårdgjorda ytor ökar vilket ställer krav på lösningar som kan hantera minst ett 100 års regn med klimatfaktor 1,4 i enlighet med MSB:s riktlinjer. Föreslagna dagvattenlösningar är framtagna för att kunna hantera flöden som uppstår vid ett 100 års regn.

RAS, SKRED OCH EROSION

Ett genomförande av detaljplanen bedöms öka riskerna för ras, skred och erosion.

KULTURMILJÖ

FORNLÄMNINGAR

I den arkeologiska utredningen utförd av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ (2024-10-09) framgår att inga fornlämningar har registrerats inom planområdet. Det finns dock fornlämningar i utredningsområdets närhet som man vid byggnation och markarbete måste ta hänsyn till.

Inom planområdet har en ny övrig kulturhistorisk lämning registrerats. Denna omfattas inte av det direkta skyddet. Dock ska man visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön för att undvika eller begränsa eventuella skador.

FYSISK MILJÖ

BEFINTLIG BEBYGGELSE

Det finns ingen befintlig bebyggelse på platsen som påverkas av detaljplanen.

LANDSKAPSBILD

Ett genomförande av planförslaget kommer att påverka landskapsbilden. Området utgörs främst av blandskog idag och vid ett uppförande av förskola med tillhörande trafikfunktioner samt förskolegård kommer platsens utseende och funktion att förändras på lokal nivå. Främst påverkar detta grannar och närboende. Sett ur ett större sammanhang bedöms ett genomförande av detaljplanen ha en begränsad påverkan på landskapsbilden.

SOCIALA KONSEKVENSER

BARNPERSPEKTIV

Att omvandla skogsområdet till förskoleområde innebär att den nya förskolan skulle ligga i direkt anslutning med det stora sammanhängande naturområdet som ligger söder om planområdet. För att nå detta naturområde behöver inga större vägar korsas vilket skapar goda förutsättningar att besöka detta på ett tryggt sätt.

Ett genomförande av planförslaget skapar fler förskoleplatser i södra Ytterby samt ökar tillgängligheten och upptagningsområdet i både Ytterby, för landsbygden ut mot Marstrand via väg 168, och mot kommunens södra delar och Kärna utmed Torsbyvägen.

Områdets lokalisering är i nära anslutning till bostadsområden, befintligt gång- och cykelstråk, kollektivtrafik och Torsbyvägen vilket skapar goda förutsättningar för barnen att ta sig till förskolan.

Uppförs en förskola på platsen ska trafiksänkande åtgärder göras i samband med gång- och cykelpassagen över Torsbyvägen vilket skapar ett säkrare övergångsställe.

TILLGÄNGLIGHET

Tillgängligheten inom planområdet ökar med nya gång- och cykelkopplingar.

MÖTESPLATSER

Det berörda området utgör inte en tydlig mötesplats idag men kan komma att bli en mötesplats eller målpunkt i och med ett genomförande av detaljplanen.

REKREATION

Naturen är i nuläget vildvuxen och slyig, vilket innebär en brist på tydliga rörelsestråk, mötesplatser och andra strukturer som främjar rekreation och vistelse. Området är relativt litet och avgränsas av bebyggelse, Torsbyvägen och åkermark.

Ett genomförande av detaljplanen skulle innebära att en del av det utpekade natur- och friluftsområdet tas i anspråk. Bedömningen är ändå att lokaliseringen av förskolan anses lämpligt av flera anledningar, så som närhet till Torsbyvägen, närhet till kollektivtrafik, befintliga gång- och cykelstråk, behovet av förskoleplatser i södra delarna av Ytterby, naturen på platsen skapar goda förutsättningar för en kvalitativ utemiljö för förskolebarn, närheten till befintlig bostadsbebyggelse samt kopplingen till det större sammanhängande naturområdet söderut som är tillgängligt utan att behöva korsa större vägar, vilket skulle vara gynnsamt för en förskoleverksamhet.

De rekreativa möjligheterna inom planområdet kommer att minska även om en del av naturen bevaras. Tillgängligheten till det sammanhängande naturområdet strax söder om planområdet bedöms inte påverkas negativt av detaljplanen och ur ett helhetsperspektiv bedöms inte detaljplanen minska möjligheterna till rekreation. Söder om planområdet löper

Gustavsbergsvägen som är i direkt anslutning med det sammanhängande större naturområdet vilket gör rekreationsområdet tillgängligt för besökare även via denna väg även om en förskola uppförs på platsen.

TRAFIK

MOTORTRAFIK

Enligt den trafikutredning som tagits fram för Torsbyvägen (Norconsult, 2024-10-22) uppskattas den nya förskolan alstra 572 fordon per dygn, antaget att mellan 75 och 80% av barnen och de anställda färdas med bil. En del av dessa fordon bedöms köra på Torsbyvägen även om förskolan inte byggs, när förskolan är byggd kommer de köra till förskolan på väg till eller från jobbet för att hämta eller lämna. Den totala ökningen av trafik på Torsbyvägen till följd av förskolan bedöms därför vara cirka 430 fordon per dygn.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Trafiksänkande åtgärder i form av bussanpassad förhöjning samt en lång mittrefug i kombination med att behålla den befintliga hastighetsreducerande refugen i öster kommer att skapa en säkrare passage över Torsbyvägen för gång- och cykeltrafik. Norconsult (2024-10-22) föreslår även att utbyggnadsförslaget kompletteras med att förlänga GC-bana söder om Torsbyvägen till Vitmossegatan.

MEDVERKANDE

Planförslaget har tagits fram av enhet Plan, Samhälle och utveckling, Kungälvs kommun, i samarbete med representanter från andra enheter och förvaltningar. Följande kompetenser från Kungälvs kommun har medverkat i planarbetet: *planarkitekt, projektledare, byggprojektledare, kart- och GISingenjör, trafikingenjör, VA-ingenjör, kommunekolog, miljö- och hälsoskyddsinspektör samt mark- och exploateringsingenjör.*

Representant från Kungälv Energi med kompetens inom elnät, värme och fiber samt representant från Bohus Räddningstjänstförbund har deltagit i planarbetet.

SAMHÄLLE OCH UTVECKLING

Pernilla Attnäs Björk
Planchef

Line Rudseter
Planarkitekt

PLANKARTA

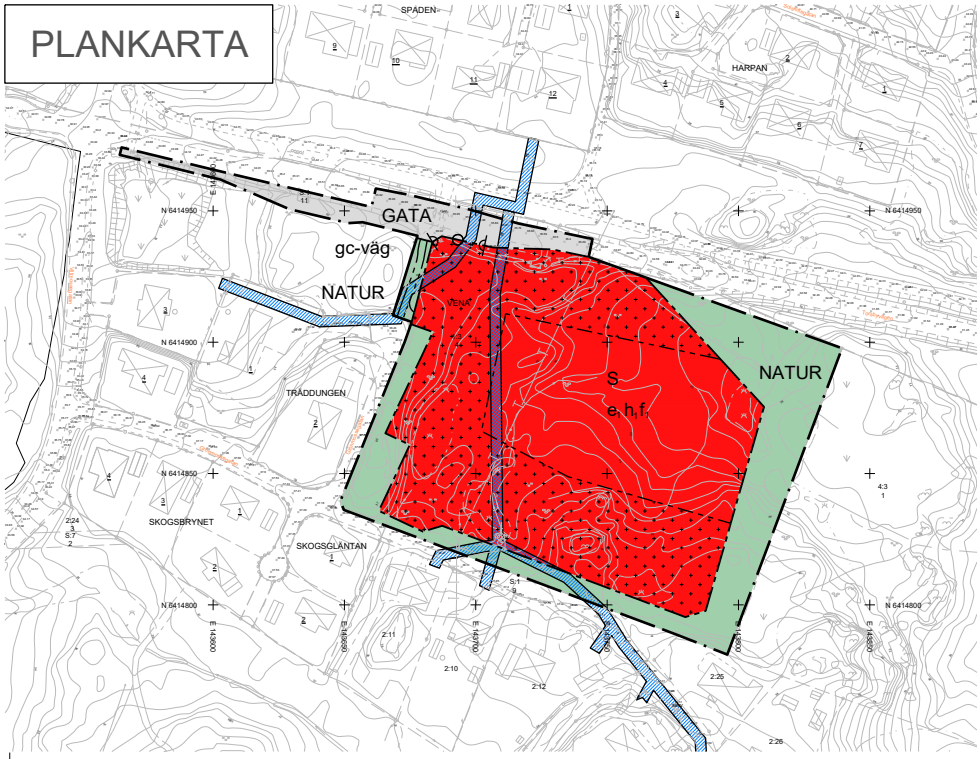

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 meter

Skala: 1:1000 Format: A2

Grundkartans beteckningar:

Byggnader, Skärmtak, Väg, gångväg, Dike, Gårdsgård, Belysningsstolpe, Berg i dagen, Lövskog, Barrskog, Barrskog, Höjdkurvor, Fastighetsbeteckn, Traktnamn, Kvartersgräns/trakt, Fastighetsgräns, Slänt, Markhöjder, Servitut, Ledningsrätt, Formminne, Formminne

Grundkartans information:

Grundkartan utgör ett kompletterat utdrag ur baskartan.

Grundkartans standardklass: 2
Grundkartans aktualitetsdatum: 2025-04-28

Koordinatsystem
Plan: SWEREF 99 12 00
Höjd: RH 2000

Jürgen Persson
Kart och GIS

Illustrationsplan:

Lokaliseringskarta:

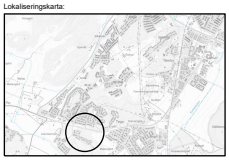

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

Planområdesgräns
Användningsgräns
Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA — Huvudgata
NATUR — Natur

Kvartersmark

S — Förskola

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLAT

Utformning av allmän plats

gc-väg — Gång- och cykelväg

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Begränsning av markens utnyttjande

Marken får endast förses med komplementbyggnad.

Höjd på byggnadsverk

h, — Högsta nockhöjd är 46 meter över angivet nollplan.

Stängsel, utfart och annan utgång

Utfartsförbud. Avgränsad vertikalt nedåt till meter över angivet nollplan

Utformning

f, — Fasad ska utformas med trä

Utnyttjandegrad

e, — Största byggnadsarea är 1400 m².

SAMRÅDSHANDLING

Detaljplan för förskola
del av Vena 1:3

Ytterby, Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Kommunens aktnummer
XXXX

Ärendenummer
KS2023/1862

Enhetschef Plan, mark och exploatering	Planarkitekt
Pernilla Attnäs Björk	Hans Nilsson de la Croix
Upprättad 2025-04-28 KS §XXX/2025	Antagandedatum XXXX-XX-XX KS/KF § XX

Laga kraft
20XX-XX-XX

KUNGÄLVS KOMMUN

Kungälvs kommun
Ärende: KS2023/1862
2025-01-16

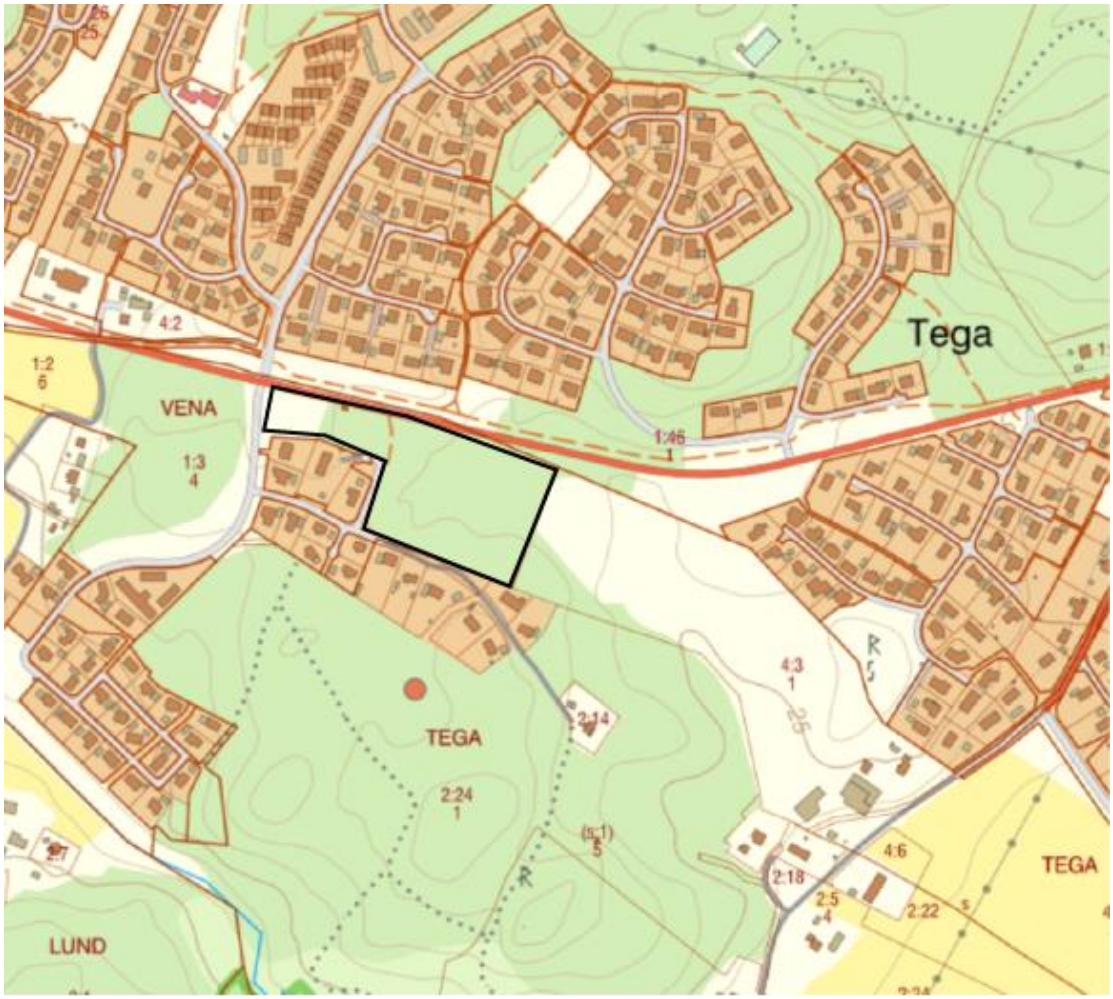

Undersökning av betydande miljöpåverkan

Detaljplan för förskola

DEL AV VENA 1:3

Ytterby, Kungälvs kommun

PLAN
Planering, mark och exploatering
KUNGÄLVS KOMMUN

ADRESS Stadshuset, 442 81 Kungälv
TELEFON 0303-23 80 00 (växel)
FAX 0303-23 91 67
E-POST kommun@kungalv.se
HEMSIDA www.kungalv.se

Innehåll

Undersökning av betydande miljöpåverkan **1**

Innehåll **2**

1 Allmänt **3**
1.1 Den aktuella planens syfte ... 3

2 Planområdet och omgivningen **3**
2.1 Lokalisering ... 3
2.2 Planområdet ... 4

3 Andra planer för planområdet och dess närhet **5**

4 Förändrad markanvändning **5**
4.1 Markanvändning enligt förslaget ... 5
4.2 Åtgärder i omgivningen till följd av planen ... 6

5 Utredningar **6**

6 Miljöpåverkan **6**
Checklista över möjlig miljöpåverkan till följd av detaljplanering ... 6
Naturmiljö ... 7

7 Alternativ **13**

8 Sammanfattande bedömning **14**
8.1 Slutsats ... 14
8.2 Avgränsning ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

9 Fortsatt arbete med strategisk miljöbedömning Fel! Bokmärket är inte definierat.
9.1 Alternativ som ska utredas ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
9.2 Hantering av övriga miljöaspekter ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
9.3 Åtgärder ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
9.4 Uppföljning av betydande miljöpåverkan ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

Medverkande tjänstemän **14**

Allmänt

En kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program ska tidigt under processen undersöka om genomförandet av åtgärderna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 5 miljöbalken (MB)). Undersökningen ska innebära att kommunen (1.) identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och (2.) samråder i frågan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet. Särskilda föreskrifter om de omständigheter som avses har meddelats (6 kap. 6 § MB) i miljöbedömningsförordningen. Kommunen ska efter undersökningens identifiering av omständigheter och samråd i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av åtgärderna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och redovisa de omständigheter som talar för eller emot det. Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten (6 kap. 7 § MB). Beslutet får inte överklagas (6 kap. 8 § MB).

Om genomförandet av åtgärderna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning utföras (6 kap. 3 § MB). I en strategisk miljöbedömning ska kommunen bl.a. (1.) samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd), och (2.) ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (6 kap. 9 § MB).

Om genomförandet av åtgärderna inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning inte ska göras, ska skälen för bedömningen i frågan anges i planbeskrivningen (4 kap. 33 § (4.) och 33 b § Plan- och bygglagen (PBL)).

Oavsett om det blir ett jakande eller nekande svar på om en strategisk miljöbedömning ska tas fram bidrar underökningen till att integrera miljöaspekter i planen eller programmet, vilket i sin tur i främjar en hållbar utveckling.

Den aktuella planens syfte

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för en ny förskola i Ytterby med tillhörande trafiklösning.

Planområdet och omgivningen

Planområdet är beläget i de södra delarna av Ytterby, vid Övre Tega, och utgör en del av fastigheten Vena 1:3.

Lokalisering

Planområdet ligger söder om Torsbyvägen vid Övre Tega i Ytterby. Närområdet består främst bostäder i form av småhusbebyggelse. Söder om planområdet finns ett skogsområde som omges av åkermark. Öster om planområdet finns ett område ängs- och betesmark omgiven av skog och bostäder.

Planområdet ligger cirka två kilometer sydväst om Ytterby centrum där bland annat en tågstation finns längs med Bohusbanan.

***Bild 1**. Översiktskarta med läget markerat*

Planområdet

Området som utreds för den nya förskolan uppgår till cirka 20 000 kvadratmeter och utgörs nästan uteslutande av tätvuxen blandskog. Därutöver ingår även en del av Torsbyvägen för att säkerställa att erforderliga trafiklösningar som behövs för förskolan kan anordnas.

***Bild 2.** Ungefärlig planområdesgräns.*

Andra planer för planområdet och dess närhet

De planer som rör berör området i delar eller helhet:

- Fördjupad översiktsplan för Ytterby. Den fördjupade översiktsplanen pekar ut området för natur och rekreation.
- Detaljplan för bostäder i Tega, Ytterby, Tega 2:5.

Förändrad markanvändning

Markanvändning enligt förslaget

Den nya förskolan planeras inom det befintliga skogsområdet söder om Torsbyvägen, exakt utbredning av hur stor del av skogsområdet som kommer att ianspråktas för verksamheten är inte helt klarlagt i dagsläget utan utreds vidare. Delar av den befintliga naturen avses att sparas i detaljplanen.

De delar av Torsbyvägen som ingår i planområdet är för att möjliggöra för de trafiklösningar som krävs. Främst in- och utfart till förskolan samt en flytt av befintlig busshållplats i västlig riktning.

***Bild 3**. Aktuellt utredningsområde för ny förskola*

Åtgärder i omgivningen till följd av planen

Huvudsakligen så kommer de åtgärder som behöver ske att göras inom planområdet. Det handlar främst om åtgärder på Torsbyvägen kopplat till trafikanslutning, omarbetning av befintlig passage över Torsbyvägen och flytt av busshållplats.

Utredningar

Pågående och färdigställda utredningar inom planområdet listas nedan:

- Naturvärdesinventering och artinventering av fåglar. (Naturvärdesinventeringen är genomförd, artinventeringen planeras att göras under kommande säsong)
- Geoteknik (Genomförd)
- VSD utredning (Påbörjad)
- Trafikutredning (Genomförd för Torsbyvägen och anslutning till det nya förskoleområdet)
- Bullerutredning (Ej påbörjad)
- Arkeologi (Genomförd)

Miljöpåverkan

Checklistan nedan utgör ett underlag för att i ett tidigt skede i planprocessen bedöma behovet av en strategisk miljöbedömning. Checklistan används också till att avgränsa vilka aspekter av miljöpåverkan som behöver beskrivas vidare, även om inte planens genomförande bedöms innebära betydande miljöpåverkan. Bedömningarna i ett tidigt skede i planprocessen är preliminära, och ny kunskap som tillförs planarbetet kan innebära att bedömningarna i denna checklista måste omvärderas.

Checklista över möjlig miljöpåverkan till följd av detaljplanering		
	UPPSKATTNING OM MILJÖPÅVERKAN ENLIGT CHECKLISTAN KAN UPPSTÅ I AKTUELL DETALJPLAN SAMT MOTIVERING TILL DENNA BEDÖMNING	
PLANERING	Ja/nej/ osäkert	Motivering/Kommentar
Strider planen mot gällande ÖP/FÖP?	Ja	I den fördjupade översiktsplanen för Ytterby är planområdet utpekat för markanvändning: Natur och rekreation.
Kommer planen i konflikt med annan planering som berör planområdet?	Nej	

SAMMANVÄGNING MED EFFEKTER ORSAKADE AV NÄRALIGGANDE PLANER	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Finns det andra aktuella planer, i närheten av aktuell detaljplan, vars effekter bör vägas in i behovsbedömningen (kumulativ effekt)?	Nej	Det pågår ingen annan planläggning i närområdet.
Naturmiljö	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Påverkas lagenligt skyddad natur: Natura 2000, riksintressen, reservat, strandskydd, biotopskydd (även generella) eller föreslagen skyddad natur?	Nej	
Påverkas i lag skyddade eller särskilt hotade arter (utpekade i EU:s direktiv, fridlysta, rödlistekategori CR, EN, VU)?	Nej	
Påverkas områden utpekade i standardiserad naturvärdesinventering, klass 1-3?	Nej	Det har genomförts en naturvärdesinventering för planområdet och en del av den betesmark som ligger i anslutning. Det skogsområde som huvudsakligen utgör planområdet uppnådde naturvärdesklass 4, visst naturvärde. Endast enstaka och inte särskilt ovanliga värdearter identifierades. Den angränsande naturbetesmarken, utanför planområdet, uppnådde däremot naturvärdesklass 3.
Påverkas övrig skyddsvärd natur (naturvårdsprogram, ekologiskt särskilt känsligt område, ansvarsarter, skyddsvärda träd)?	Nej	
Påverkas känsliga ekologiska, hydrologiska eller geologiska processer, eller speciella livsmiljöer av värde för biologisk mångfald?	Nej	
Påverkas gröna kilar/grönstruktur som kan utgöra spridningsvägar för djur och växter?	Nej	Norr och öster om planområdet består närområdet huvudsakligen av sammanhållen bostadsbebyggelse. Ett ianspråktagande av marken bedöms inte ha någon större negativ påverkan på spridningsvägar för djur och växter.
REKREATION OCH FRILUFTSLIV	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Påverkas lagenligt skyddade områden (naturreservat, strandskydd), riksintresse	Nej	

för friluftsliv eller föreslagen skyddad natur?		
Påverkas värdefullt rekreationsområde (naturvårdsprogram, vandringsleder m m)?	Nej	Det aktuella planområdet berör inte de delar som pekats ut som värdefulla rekreationsområden i grönstrukturplanen för den fördjupade översiktsplanen.
Påverkas något lokalt grönområde, dvs område av (potentiellt) värde för rekreation men som ej finns utpekat? Påverkas tillgänglighet till grönområden eller rekreation? Påverkas gröna kilar/grönstruktur?	Nej	Området är utpekat för natur och rekreation och är en del av ett större naturområde. Påverkan på tillgängligheten till grönområden eller rekreation bedöms som liten då det i anslutning till området fortfarande finns större sammanhängande naturområden. Det aktuella planområdet utgör en grön kil mellan befintliga bostäder och Torsbyvägen. I planarbetet eftersträvas att inte ianspråkta mer naturmark än nödvändigt för den nya förskolan men skogsområdet funktion som grön kil kommer oundvikligen att påverkas.

VATTEN	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Risk för översvämningar?	Nej	
Påverkas sjö, vattendrag eller våtmark genom utsläpp, mekaniska ingrepp, ändrade flöden eller sedimentation?	Nej	
Påverkas vattenskyddsområde eller annan vattentäkt?	Nej	
Förändrade infiltrationsförhållanden? Förändras grundvattennivån?		Infiltrationskapaciteten kommer att försämras eftersom delar av skogsområdet omvandlas till hårdgjorda ytor. Avsikten är inte att förändra grundvattennivån utan att så långt som möjligt omhänderta dagvattnet inom planområdet.
Påverkas flöden eller skapas sedimentation i ytvattnet? (Angående risk för översvämningar: Se 6.3 Säkerhet)		Dagvatten från området ska omhändertas på ett sådant sätt att varken flöden eller kvaliteten i närliggande vattendrag ändras.
Påverkas miljökvalitetsnorm? Påverkas status enligt vattenöversikten?	Nej	Vattenkvaliteten i Nordre älv påverkas inte då dagvattnet från området ska omhändertas på ett sådant sätt att varken flödet eller kvaliteten i vattendrag och diken från planområdet ändras.

Innebär planen markavvattning eller vattenverksamhet? Berörs befintligt markavvattningsföretag?	Nej	
KULTURMILJÖ	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Påverkas område/objekt av riksintresse för kulturvärden?	Nej	
Påverkas byggnadsminne?	Nej	
Påverkas fornlämningar/kulturlämningar?	Nej	En arkeologisk undersökning har genomförts.
Påverkan på område/objekt i kulturmiljöprogram eller bebyggelseinventeringen? Påverkas övrigt skyddsvärt kulturlandskap eller område/objekt med stora kulturvärden?	Nej	
Påverkas område/objekt av industriminneskaraktär?	Nej	
VISUELL MILJÖ	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Betydande förändringar i stads- eller landskapsbild? Påverkas område med värdefull eller karaktäristisk landskapsbild? Påverkas element, som är viktiga för stads- eller landskapsbilden?	Nej	Ett genomförande av planförslaget kommer att ha en påverkan på landskapsbilden när delar av området omvandlas från naturområde till förskoleområde. Mängden grönområde kommer därmed att minska. Planområdet ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och bedöms inte innebära någon större förändring av den samlade landskapsbilden.
HUSHÅLLNING MED NATURRESURSER	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Påverkas område som är värdefullt för annan markanvändning i eller utanför planområdet, direkt eller indirekt (jordbruksmark, skogsmark, vattenskyddsområde etc)?	Nej	
Är aktiviteterna resurs- eller energislukande? Gynnas eget bilåkande på bekostnad av gång-, cykel-, eller kollektivtrafik?	Nej	Planområdet ligger i anslutning till befintlig struktur och bebyggelse. Möjligheterna att ta sig till planområdet från kringliggande bostadsområden via gång eller cykel är goda. Det finns även en busshållplats i

		anslutning till planområdet. Ytterby tågstation ligger cirka 2 kilometer nordost. Sammantaget finns det goda förutsättningar att ta sig till och från den nya förskolan på ett hållbart sätt.
HÄLSA OCH SÄKERHET	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Risk för skred, ras eller erosion?	Nej	
Förekommer radon i potentiellt hälsoskadliga mängder?	Osäkert	Risk för radon planeras att undersökas i samband med geoteknisk undersökning. Enligt kommunens kartering förekommer låg- till normalrisk.
Finns farliga ämnen i marken?	Nej	Ingen miljöfarlig verksamhet har bedrivits inom planområdet. Det är därför osannolikt att marken är förorenad.
Överskrids rikt- och gränsvärden för ljudnivåer? Förändras ljudnivåerna?		Planområdet påverkas av buller från Torsbyvägen. Enligt karteringar från 2020 var ligger stora delar av området mellan 50 – 55 ekvivalent ljudnivå. Bullrets påverkan på den nya förskolan och förskoleområdet kommer att behöva utredas vidare under planarbetet.
Risk för störande vibrationer?	Nej	
Risk för utsläpp av farliga ämnen vid trafikolycka?	Nej	
Påverkas trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter?	Osäkert	För de som väljer att gå eller cykla till den nya förskolan behöver de korsa Torsbyvägen. I dagsläget finns en passage och hastighetsdämpande åtgärder i närheten. Trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter kommer att utredas vidare under planarbetet.
Förekommer elektriska fält eller magnetfält som kan ge upphov till hälsoskadlig exponering?	Nej	
Bländande ljussken? Skuggor?	Nej	
Underskrids rekommenderade skydds-avstånd till djurhållning?	Osäkert	Öster om planområdet finns naturbetesmark. I befintlig verksamhet används området för betesmark för nötkreatur.

Stark lukt?	Nej	
LUFT	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Utsläpp från trafik?	Ja	En ny förskola blir i sig en besökspunkt som kommer att alstra trafikrörelser och därmed leda till ökade utsläpp. De ökade utsläppen bedöms inte leda till att rikt- och gränsvärden överskrids.
Andra utsläpp, t ex från industriella processer?	Nej	
Överskrids nationella rikt- och gränsvärden och miljökvalitetsnorm?	Nej	
SOCIAL MILJÖ	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Påverkas befintliga boende?	Ja	Ianspråktagandet av naturområdet förändrar närmiljön för de boende i anslutning till det nya förskoleområdet. De gröna inslagen för de boende kommer att minska och förskoleområdet kommer bidra till ökad rörelse i området.
Påverkas antalet personer som vistas i området dagtid?	Ja	Området kommer att omvandlas från naturmark till en förskola med möjlighet för upp till 180 barn.
Påverkas antalet personer som vistas i området kvälls- och nattetid?	Nej	Främst kommer ökningen av antalet personer som vistas på platsen att göra det under verksamhetens öppettider.
Förändras ålders- eller socioekonomisk sammansättning?	Nej	
Sänks områdets status?	Nej	
Innehåller planen ensartade upplåtelseformer, typer av bostäder, storlekar och prisklasser?	Nej	
Är området enhetligt när det gäller bostäder, arbetsplatser, service, kultur och andra fritidsaktiviteter?	Ja	Närområdet består huvudsakligen av bostäder i form av småhusbebyggelse.
Finns endast byggnader av ett slag med avseende på höjd, ålder, kvalitet, tidsepok, prisklass och upplåtelseform?	Ja	Närområdet består huvudsakligen av friliggande småhus som uppförts under olika tidsepoker. Planområdet är obebyggt.
Upplevs gång-/cykelstråken som otrygga? (är de t ex lokaliserade långt från	Osäkert	Det finns en gång- och cykelpassage över Torsbyvägen som är vältrafikerad. Det finns sedan tidigare hastighetsdämpande

bostadshus eller nära snabbt körande biltrafik?)		åtgärder i närheten av passagen. Inom planarbetet undersöks ytterligare åtgärder för att höja trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.
Är kollektivtrafikens hållplatser otillgängliga och otryggt placerade?	Nej	Det finns en befintlig busshållplats inom planområdet vid Torsbyvägen. Denna kommer att behöva flyttas.
Ökas barriäreffekter, går det att röra sig genom området på bara ett sätt?	Nej	
Försvåras för fotgängare och cyklister?	Nej	
NATIONELLA, REGIONALA OCH LOKALA MILJÖMÅL	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Motverkar planen genomförande av nationella, regionala, lokala miljömålen? *Namn på dokument med lokala mål redovisas nedan i kursiverad text. I dokumentet "Kungälvs kommuns lokala miljömål", under återkommande rubriken "Mål och strategier i Kungälv", framgår kortfattat resp dokuments koppling till resp nationellt mål.*		
1. Begränsad klimatpåverkan. *Energiplan (2010), Ett energieffektivare Kungälv – Nulägesanalys och strategi för energieffektivisering (2011), Vindbruksplan (2010), ÖP (2010), Energikrav för nya kommunala lokaler (2010)*	Nej	
2. Frisk luft. *Energiplan (2010)*	Nej	
3. Bara naturlig försurning. *Vatten-översikt (1996), Energiplan (2010)*	Nej	
4. Giftfri miljö. *Vattenöversikt (1996), Miljöprogram för bostäder (2012)*	Nej	
5. Skyddande ozonskikt. *Lokala miljömål saknas*	Nej	
6. Säker strålmiljö. *ÖP (2010)*	Nej	
7. Ingen övergödning. *Vattenöversikt (1996), Naturvårds- och friluftsplan (2005), VA-policy (2016)*	Nej	
8. Levande sjöar och vattendrag. *Vattenöversikt (1996)*	Nej	
9. Grundvatten av god kvalitet. *Vattenöversikt (1996), Kungälvs kustzon – undersökning av grundvattentillgång (2002)*	Nej	
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård. *8 fjordar – Natur, fiske, miljö – en kunskapsöversikt, Havet – underlagsrapport till översiktsplan (1987)*	Nej	

11. Myllrande våtmarker. *Lokala miljömål saknas*	Nej	
12. Levande skogar *Naturvårds- och friluftsplan (2005)*	Nej	
13. Ett rikt odlingslandskap. *Naturvårds- och friluftsplan (2005), ÖP (2010)*	Nej	
14. Storslagen fjällmiljö.	Nej	
15. God bebyggd miljö. *ÖP (2010), Kulturmiljöprogram (1987), Naturvårds- och friluftsplan (2005), Energiplan (2010)*	Nej	
16. Ett rikt växt- och djurliv *Naturvårds- och friluftsplan (2005)*	Nej	

Alternativ

Under denna rubrik förs en diskussion om alternativ lokalisering eller utformning jämfört med det förslag som redovisas.

ALTERNATIV	Ja/nej/ osäkert	Motivering
Ger nollalternativ mindre negativ påverkan?	Ja	En lokaliseringsutredning har genomförts för olika alternativa placeringar som tagit hänsyn till barnens behov, ekonomi/genomförbarhet, miljö och energi, kommunala beslut, och andra intressen. Utifrån den har den aktuella platsen pekats ut som den mest lämpliga. Sett till den specifika platsen ger nollalternativet mindre negativ påverkan men ur ett helhetsperspektiv har platsen bedömts som det mest lämpliga alternativet.
Kan alternativa sätt att uppnå syftet minska negativ påverkan?	Nej	Det finns ett konkret behov av fler förskoleplatser i Ytterby och alternativa lokaliseringar har utretts med slutsats att den aktuella platsen är den mest lämpliga.
Kan annan lokalisering av exploatering, utanför planområdet, minska negativ påverkan?	Nej	

Kan alternativa lokaliseringar inom planområdet minska negativ påverkan? Kan ändrad utformning minska negativ påverkan?	Osäkert	Det utpekade området för förskoleområdet är större än ytbehovet för verksamheten. Det pågår just nu ett utredningsarbete för hur förskoleområdet bäst ska placeras sett till ett flertal faktorer så som bevarande av natur, minskad påverkan för närboende med mera.

Sammanfattande bedömning

Under denna rubrik sammanfattas betydelsefulla miljöaspekter. Vidare anges för respektive miljöaspekt huruvida den vägs in i undersökningens slutsats (se 8.1) eller inte. För de miljöaspekter som inte vägs in i undersökningens slutsats ges en motivering.

Miljöaspekt	Sammanfattning	Vägs in i behovs-bedöm-ning?	Motivering till att inte väga in aktuell miljöaspekt i behovsbedömningen
Buller	Studeras vidare inom ramen för detaljplanearbetet	Ja	
Dagvatten	Studeras vidare inom ramen för detaljplanearbetet	Ja	
Trafik	Studeras vidare inom ramen för detaljplanearbetet	Ja	
Natur	Studeras vidare inom ramen för detaljplanearbetet	Ja	
			.

Slutsats

Förvaltningen bedömer, att planens genomförande inte antas innebära betydande miljöpåverkan så som avses i 6 kap 11§ MB.

Medverkande tjänstemän

Hans Nilsson de la Croix, Planering, mark och exploatering

Line Rudseter, Planering, mark och exploatering

Jesper Hassellöv , Planering, mark och exploatering

Fredrik Horn, Miljöenheten

Sektor Samhällsbyggnad

Line Rudseter

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande 1 (5)

Datum
2025-02-04

Diarienummer
2423-2025

Kungälvs kommun
kommun@kungalv.se
Ert änr: KS2023/1862

Undersökningssamråd tillhörande Förslag till detaljplan för förskola Del av Vena 1:3, Ytterby i Kungälvs kommun, Västra Götalands län

Handlingar daterade 2025-01-16 för samråd 6 kap. 6 § miljöbalken.

Om ärendet

Kommunen har begärt undersökningssamråd med Länsstyrelsen om föreslagen detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Inom ramen för ett samråd om ett planförslag ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken (1998:808), MB och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Syftet med detaljplanen

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för en ny förskola i Ytterby med tillhörande trafiklösning.

Aktualitet och överensstämmelse med översiktsplanen

Planförslaget strider mot kommunens Fördjupade översiktsplan (FÖP) för Ytterby (2021). I den är området utpekat för användning *Natur och rekreation*. FÖP Ytterby bedöms vara aktuell enligt kommunens planeringsstrategi från 2024.

Länsstyrelsens bedömning

Kommunen bedömer att genomförandet av förslaget inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen bedömer dock

att betydande miljöpåverkan, orsakat av planens genomförande, inte går att utesluta. Detta behöver utredas vidare.

Länsstyrelsen anser att risk för betydande miljöpåverkan föreligger på grund av följande:

5 § punkt 9 MBF (2017:966) påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Skyddade arter

Länsstyrelsen kan i nuläget inte utesluta betydande miljöpåverkan med anledning av att planförslagets påverkan på skyddade arter inte är klarlagd. Marken inom planområdet utgörs huvudsakligen av tät blandskog som enligt naturvärdesinventeringen innehar klass 4, visst naturvärde. Den anslutande betesmarken innehar klass 3, påtagligt naturvärde. Länsstyrelsen har inte tagit del av naturvärdesinventeringens resultat i övrigt och vilka förutsättningar eller lämpliga habitat som finns för skyddade arter i skogsområdet framgår inte av samrådsunderlaget.

Länsstyrelsen noterar att en fågelinventering kommer att tas fram under kommande säsong. De uppgifter som behöver samlas in i samband med inventeringen är följande:

a. om ***skyddade arter*** förekommer inom områden som omfattas av planerade åtgärder, och arterna använder området för fortplantning, övervintring eller för vila samt hur otillåten störning eller skada kan minimeras eller undvikas, genom att åtgärden anpassas eller skyddsåtgärder vidtas.

b. hur förutsättningarna är för de ***skyddade arter*** som genom planerade åtgärder förlorar områden för fortplantning, vila och övervintring att *tillgodose sina behov i närområdet*, och om det krävs anpassningar och skyddsåtgärder för att populationerna ska finnas kvar i området. Närområdet ska avgränsas utifrån den berörda artens (parets eller populationens) lokala revir eller hemområde.

c. om åtgärden leder till en störning genom buller, mänsklig aktivitet, habitatförstörelse eller annat, och vilken betydelse störningen har för möjligheten att bibehålla eller återupprätta populationen av ***berörda arter*** till en tillfredsställande nivå, och om anpassningar och

skyddsåtgärder kan leda till att störningen uteblir eller minimeras.

Avgränsningssamråd ska hållas med Länsstyrelsen om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad.

Synpunkter inför det fortsatta planarbetet

Länsstyrelsen vill skicka med synpunkter som kan påverka planens utformning.

Grön infrastruktur

Länsstyrelsen ser en risk för påverkan på spridningsstråk för djur- och växtarter genom planområdet från betesmarken i öster liksom mellan skogsmarken söder och norr om planområdet. Kontakten mellan skogsområdet i söder och norr minskar i och med den aktuella exploateringen, vilket påverkar den gröna infrastrukturen negativt. Detta bör hanteras ytterligare i det kommande planarbetet.

Dagvatten

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om att detaljplanen inte bör innebära betydande miljöpåverkan. Då det är befintlig naturmark som ska hårdgöras vill Länsstyrelsen lyfta att det är av största vikt att dagvatten renas och fördröjs på ett erforderligt sätt för att inte öka vare sig flöde eller föroreningsmängd till recipient. Närmaste vattendrag har också förekomst av lax- och öring vilket kommunen behöver tas hänsyn till.

Enligt 2 kap. 10 § PBL får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm, MKN, enligt 5 kap MB överträds. Kommunen måste därför visa hur planerade åtgärder påverkar vattenkvaliteten inom de vattenförekomster som kan beröras av planområdet samt hur de påverkar möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten. Kommunen ska visa på vilka grunder bedömningen har gjorts, exempelvis med stöd av uppgifter från dagvattenutredning eller annat underlag som berör vattenkvaliteten. För vattenförekomsten Nordre älv är urban markanvändning utpekat som en påverkanskälla som har betydande påverkan kopplat till totalfosfor.

Skyfall

Extrem nederbörd/skyfall är något som kan orsaka problem redan i dag och som förväntas bli vanligare och intensivare i framtiden.

Kommunen behöver beskriva konsekvenserna av ett skyfall inom planområdet, minst ett klimatanpassat 100-årsregn. I bedömningen behöver hänsyn tas till bland annat ytavrinningsvägar, lågpunkter och instängda områden. Särskilt viktigt är det att ny bebyggelse inte tar skada vid ett skyfall eller försämrar situationen för omkringliggande områden. Eventuella skyddsåtgärder för planområdet behöver beskrivas och säkerställas. Framkomligheten till och från planområdet ska också beaktas.

Mer information finns i ”Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall” (Fakta 2018:5), utgiven av länsstyrelserna i Stockholm och Västra Götaland.

Länsstyrelsens synpunkter enligt annan lagstiftning

Vattenverksamhet

Länsstyrelsen upplyser om att åtgärder som kan innebära bortledning av grundvatten (sprängning, djup grundläggning eller eventuell pålning) innebär en vattenverksamhet som regleras i 11 kap MB. Bortledning av grundvatten är tillståndspliktig om det inte är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

I det fall åtgärden bedöms vara tillståndspliktig ska samråd utföras i tidigt skede med Länsstyrelsens vattenvårdsavdelning.

Anläggningar inom vattenområden är vattenverksamheter. Vattenverksamhet är som utgångspunkt alltid tillstånds- eller anmälningspliktig. Undantag från tillstånd- och anmälningsplikt finns om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Det finns enskilda brunnar i närheten av planområdet vars kvalitet och kvantitet inte får påverkas negativt av exploateringen.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen har inget att erinra mot planerade markanvändning ur ett fornlämnings- och kulturmiljöhänseende. Arkeologiska utredningar är genomförda 2015 och 2024. Inom planområdet finns

en övrig kulturhistorisk lämning i form av en enkel stenbro, L2024-:6327. I möjligaste mån bör bron få ligga kvar.

Vidare vill Länsstyrelsen uppmärksamma att direkt väster om planområdets västra del finns en lagskyddad fornlämning i form av ett grav- och boplatsområde, L1960:8643. Inga markingrepp får ske inom fornlämning utan tillstånd från Länsstyrelsen.

De som medverkat i beslutet

Företrädare för vatten-, samhälls- och naturavdelningen samt avdelningen för civilt försvar och beredskap har bidragit till beredningen av detta yttrande. Beslutet har fattats av arkitekten Ann-Louise Hulter.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Länsstyrelsen/
Vattenavdelningen / Josefin Dannerstedt
Avdelningen för civilt försvar och beredskap / Linda Tofeldt
Samhällsavdelningen / Pernilla Morner
Naturavdelningen / Elin Carlsson
Funktionschef Plan och bygg / Nina Kiani Janson

RADAR ARKITEKTUR
YTTERBY FÖRSKOLA • 2025-04-08 • Illustrationsplan

SAMRÅDSHANDLING

Detaljplan för förskola
del av Vena 1:3

Ytterby, Kungälvs kommun

KUNGÄLVS KOMMUN

Illustrationskarta över hur en maximal exploatering enligt det detaljplanen tillåter skulle kunna se ut.

Planarkitekt
Hans Nilsson de la Croix

Ärendenummer
KS2023/1862

§ 80/2025

Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 (Dnr KS2023/1862)

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut om planuppdrag den 18 oktober 2023.

Sektor Bildning och lärande har identifierat ett behov av en ny förskola med 144 platser från och med höstterminen 2027 i Ytterby. Under planarbetets gång har förvaltningen landat i att detaljplanen ska möjliggöra för en förskola med 180 platser. En lokaliseringsstudie har tagits fram för att peka ut lämpliga platser för den nya förskolan. Med grund i lokaliseringsstudien har ett planarbete påbörjats för del av Vena 1:3. Då detaljplanen gör avsteg från den fördjupade översiktsplanens utpekade markanvändning genomförs planarbetet med utökat förfarande.

Förslag till beslut är att detaljplan godkänns för samråd.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3
Bilaga Planbeskrivning Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Plankarta Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Undersökning om betydande miljöpåverkan - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Lsts yttrande undersökningssamråd(31186389).pdf
Bilaga Illustrationsplan Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3

Förslag till Kommunstyrelsen

Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 i Ytterby, Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 11§.

Expedieras till: Mirsad.Radoncic@kungalv.se
asa.berglie@kungalv.se

För kännedom till: pernilla.attnasbjork@kungalv.se
line.rudseter@kungalv.se
hans.nilssondelacroix@kungalv.se
Denis.Nahring@kungalv.se
Marie.Olsson2@kungalv.se
Karin.Olsson4@kungalv.se
Linda.LiljaPedersen@kungalv.se

§ 80/2025

Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 (Dnr KS2023/1862)

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut om planuppdrag den 18 oktober 2023.

Sektor Bildning och lärande har identifierat ett behov av en ny förskola med 144 platser från och med höstterminen 2027 i Ytterby. Under planarbetets gång har förvaltningen landat i att detaljplanen ska möjliggöra för en förskola med 180 platser. En lokaliseringsstudie har tagits fram för att peka ut lämpliga platser för den nya förskolan. Med grund i lokaliseringsstudien har ett planarbete påbörjats för del av Vena 1:3. Då detaljplanen gör avsteg från den fördjupade översiktsplanens utpekade markanvändning genomförs planarbetet med utökat förfarande.

Förslag till beslut är att detaljplan godkänns för samråd.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samråd Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3
Bilaga Planbeskrivning Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Plankarta Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Undersökning om betydande miljöpåverkan - Detaljplan för förskola, del av Vena 1,3
Bilaga Lsts yttrande undersökningssamråd(31186389).pdf
Bilaga Illustrationsplan Samråd - Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3

Förslag till Kommunstyrelsen

Detaljplan för förskola, del av Vena 1:3 i Ytterby, Kungälvs kommun godkänns för samråd enligt Plan- och bygglagen (2010: 900) 5 kap. 11§.

Expedieras till: Mirsad.Radoncic@kungalv.se
asa.berglie@kungalv.se

För kännedom till: pernilla.attnasbjork@kungalv.se
line.rudseter@kungalv.se
hans.nilssondelacroix@kungalv.se
Denis.Nahring@kungalv.se
Marie.Olsson2@kungalv.se
Karin.Olsson4@kungalv.se
Linda.LiljaPedersen@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Jesper Hassellöv

2025-04-17

Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP) (Dnr KS2025/0885-2)

Sammanfattning

Under juni 2024 antogs EU:s förordning om restaurering av natur (EU/2024/1991). Från att förordningen trädde i kraft den 18 augusti 2024 har medlemsländerna två år på sig att ta fram en nationell restaureringsplan. Syftet med förordningen för naturrestaurering är att bidra till långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs genom att restaurera ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Boverket har fått i uppdrag av Regeringen att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan enligt EU:s förordning om restaurering av natur. Naturvårdsverket samordnar detta arbete. Planen förväntas vara färdig i början av 2025 för att överlämnas till beslut.

Som ett första steg i den processen ska ett avgränsningssamråd hållas för att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamrådet ska ske med berörda kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter enligt 6 kapitlet 10 § miljöbalken.

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Som underlag har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen skickat ett PM (se bilaga) om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom den strategiska miljöbedömningen. Myndigheterna vill få svar på följande frågor.
1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningen rimlig?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Juridisk bedömning

Förordningen om restaurering av natur (EU/2024/1991) har antagits av EU och aktualiserades inom medlemsstaterna den 18 augusti 2024. Förordningen i sig kommer innebära nya krav på genomförande av restaurering och bevarande av naturmiljö.

Kommunjurist har ej gjort en bedömning av inkommen remiss.

Förvaltningens bedömning

Under juni 2024 antogs EU:s förordning om restaurering av natur (EU/2024/1991). Från att förordningen trädde i kraft den 18 augusti 2024 har medlemsländerna två år på sig att ta fram en nationell restaureringsplan. Syftet med förordningen för naturrestaurering är att bidra till långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs genom att restaurera ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut.

De övergripande målen för förordningen är att bidra till:
• En långsiktig och varaktig återhämtning av biologisk mångfald och motståndskraftiga ekosystem
• Att uppnå unionens övergripande mål för begränsning av och anpassning till klimatförändringar, markförsämringsneutralitet och förbättrad livsmedelstrygghet
• Att uppfylla internationella åtaganden

Naturrestaureringsförordningen innehåller ett antal artiklar om hur vi ska arbeta för att nå målen om biologisk mångfald. Det görs dels genom att arbeta med livsmiljöer eller ekosystem som omfattas av artiklar som innehåller mål för restaurering och återskapande. Andra artiklar handlar om specifika ekosystem eller livsmiljöer för arter. Det finns mål om att uppnå en ökande trend för ett antal indikatorer fram till att tillfredställande nivåer har uppnåtts. Andra mål är formulerade som ett bidrag till mål som unionen ska uppnå som helhet. De handlar bland annat om konnektivitet i vattendrag och plantering av träd.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Boverket har fått i uppdrag av Regeringen att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan enligt EU:s förordning om restaurering av natur. Naturvårdsverket samordnar detta arbete. Planen förväntas vara färdig i början av 2025 för att överlämnas till beslut.

För den nationella naturrestaureringsplanen ska, enligt myndigheternas bedömning, en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram, enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Som ett första steg i den processen ska ett avgränsningssamråd hållas för att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamrådet ska ske med berörda kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter enligt 6 kapitlet 10 § miljöbalken.

Som underlag har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen skickat ett PM (se bilaga) om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom den strategiska miljöbedömningen. Myndigheterna vill få svar på följande frågor.
1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningen rimlig?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte heller några synpunkter.

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Förordningen kan komma att ge en positiv effekt på framför allt det strategiska målet *Levande havsmiljö* men möjligen också *Kommunen, medborgarna och företagen minskar tillsammans klimatutsläpp och miljöpåverkan* samt *Robust och uthållig kommun med minskad miljö- och klimatbelastning*.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Förordningen syftar delvis till att förbättra möjligheten att nå mål som är satta till 2030. Mål som framför allt kan påverkas positivt av förordningen är:
13 Bekämpa klimatförändringar
14 Hav och marina resurser
15 Ekosystem och biologisk mångfald

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Avgränsningssamrådet anses inte påverka Kungälvs politiska styrdokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Avgränsningssamrådet anses inte påverka medborgare eller brukar. Införandet av förordningen och en nationell restaureringsplan kan däremot bidra till ett ökat behov av resurser samt ett ökat behov av samarbete med fastighetsägare.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Avgränsningssamrådet anses inte påverka medarbetare. Införandet av förordningen och en nationell restaureringsplan kan däremot bidra till ett ökat behov av tjänstemän med rätt kompetens.

Ekonomisk bedömning

Avgränsningssamrådet anses inte påverka Kungälvs kommuns ekonomi. Införandet av förordningen och en nationell restaureringsplan kan däremot bidra till att mer resurser kommer behövas för att hantera de åtgärder som föreslås.

Varken ekonom eller ekonomichef har gjort en finansiell bedömning.

Förslag till beslut

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Tomas Turnéus
Verksamhetschef

Mirsad Radoncic
Tf. Sektorchef

Expedieras till:	miljobedomningNRP@naturvardsverket.se
	Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.
	Uppge diarienummer **NV-07136-24**.
För kännedom till:	Jesper.hassellov@kungalv.se

UNDERLAG FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD

Förslag till avgränsning av miljöbedömning av Sveriges naturrestaureringsplan

Bakgrund

Läget för den biologiska mångfalden i Europa är allvarligt. Europas natur är på kraftig tillbakagång och mer än 80 % av livsmiljöerna är i dåligt skick. EU har därför beslutat att anta förordningen om restaurering av natur (EU/2024/1991). Syftet med förordningen för naturrestaurering är att bidra till långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs genom att restaurera ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut.

De övergripande målen för förordningen är att bidra till:

- En långsiktig och varaktig återhämtning av biologisk mångfald och motståndskraftiga ekosystem
- Att uppnå unionens övergripande mål för begränsning av och anpassning till klimatförändringar, markförsämringsneutralitet och förbättrad livsmedelstrygghet
- Att uppfylla internationella åtaganden

Alla länder i EU ska i enlighet med förordningen ta fram nationella planer för restaurering av natur utifrån de gemensamma riktlinjer som finns i förordningen. Planerna anpassas till de olika ländernas förutsättningar.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Boverket har fått i uppdrag av Regeringen att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan enligt EU:s förordning om restaurering av natur. Naturvårdsverket samordnar detta arbete.

Läs mer om arbetet med naturrestaureringsplanen på respektive myndighets webbplats:

- Naturvårdsverket
- Havs- och vattenmyndigheten
- Skogsstyrelsen
- Jordbruksverket
- Boverket

Om strategisk miljöbedömning

För den nationella naturrestaureringsplanen ska, enligt myndigheternas bedömning, en strategisk miljöbedömning genomföras och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram, enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Miljöbedömningen ska löpa parallellt med planprocessen, med syfte att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas (6 kap 1 § miljöbalken). MKB:n omfattar dels bedömningen av de aspekter som utgör betydande miljöpåverkan, dels en beskrivning av den miljöbedömningsprocess som har genomförts.

Som ett första steg i den processen ska ett avgränsningssamråd hållas för att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamrådet ska ske med berörda kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter enligt 6 kapitlet 10 § miljöbalken.

Syftet med avgränsningen av miljöbedömningen är att fokusera arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) på de miljöfrågor som är mest relevanta för den aktuella planen och på rätt detaljeringsnivå.

I detta dokument presenteras ett förslag till avgränsning av innehåll, omfattning och detaljeringsgrad i miljöbedömningsprocessen.

Miljöbedömningsprocessens roll är att:

- Identifiera miljöeffekter och konsekvenser som planens förslag till åtgärder kan leda till, inklusive det som är utöver planens syfte.
- Identifiera eventuella målkonflikter mellan planens förslag och påverkan på miljömål.
- Föreslå eventuella förebyggande åtgärder vid betydande negativ miljöpåverkan.
- Integrera information från samråd om miljöeffekter och konsekvenser från arbetet med att ta fram naturrestaureringsplanen.

Om processen för framtagande av naturrestaureringsplanen och miljöbedömningen

För planen finns en gemensam mall framtagen av EU. Av den ska det framgå arbetssätt och kopplingar till andra policyområden, vad olika målnivåer som utrycks i förordningen innebär för Sveriges del utifrån våra livsmiljötyper och ekosystem samt vilka indikatorer som ska följas enligt förordningen. Planen ska också redovisa vilka åtgärder som ska genomföras för att nå målen med planen.

Processen att ta fram planen är indelad i 4 faser; 1) planera arbetet, 2) inhämta kunskap om nuläge och mål, 3) identifiering av åtgärder och analys av författningsförslag och 4) framtagande av förslag till plan och författningsändringar. Dessa faser pågår delvis omlott. Två tillfällen för dialog om planförslag är planerade; ett i april-maj och ett under oktober. Miljöbedömningen följer denna process.

Planen tas fram för att de mål som är uppsatta för att klara den biologiska mångfalden inte nås trots att arbetet har pågått under lång tid.

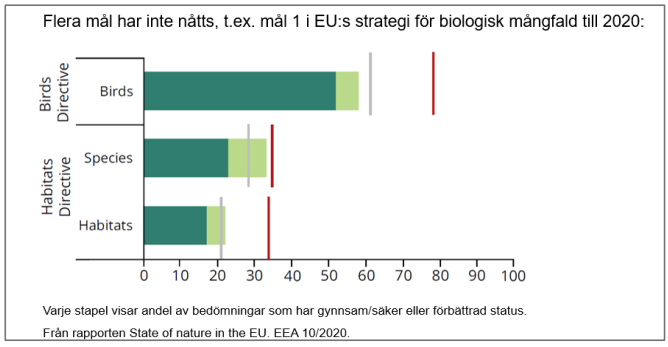

Figur 1 Flera mål har inte nåtts i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020. Varje stapel visar andel av bedömningar som har gynnsam/säker eller förbättrad status

För upplägg hur miljöbedömningsprocessen förhåller sig till planarbetet finns nedanstående bild som stöd. Viktiga hållpunkter är avgränsningssamrådet, integrering av miljöaspekter under planprocessen och möjlighet till att ge synpunkter på ett utkast till plan och MKB.

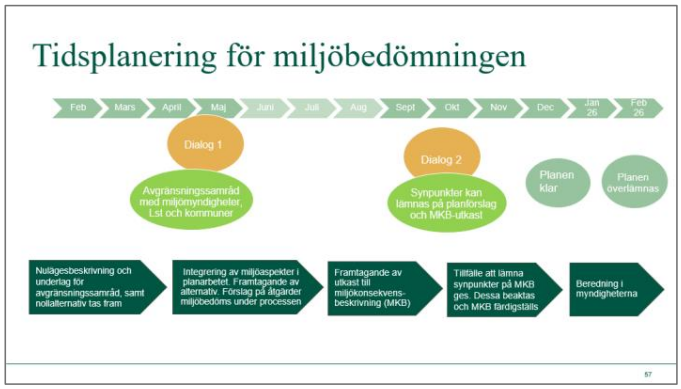

Figur 2 Processen för miljöbedömning och dess förhållande till arbetet med att ta fram naturrestaureringsplanen.

Naturrestaureringsplanens innehåll

Naturrestaureringsförordningen innehåller ett antal artiklar om hur vi ska arbeta för att nå målen om biologisk mångfald. Det görs dels genom att arbeta med livsmiljöer eller ekosystem som omfattas av artiklar som innehåller mål för restaurering och återskapande. Andra artiklar handlar om specifika ekosystem eller livsmiljöer för arter. Det finns mål om att uppnå en ökande trend för ett antal indikatorer fram till att tillfredställande nivåer har uppnåtts. Andra mål är formulerade som ett bidrag till mål som unionen ska uppnå som helhet. De handlar bland annat om konnektivitet i vattendrag och plantering av träd. Nedan följer korta beskrivningar av nuläge, utmaningar och vissa åtgärder som redan genomförs, återfinns i naturrestaureringsförordningen eller är kända för de olika ekosystemen.

Nuläge och utgångspunkter för restaurering i olika ekosystem

Limniska ekosystem

I Sverige nås inte miljömålen för *Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet* och *Ingen övergödning*, Förlust av vattenrelaterad grön infrastruktur och konnektivitet i landskapet har lett till att ekosystemen försämras och att vi förlorar viktiga ekosystemtjänster. Övergödning, miljögifter och förlust av biologisk mångfald är några av de utmaningar som våra sötvattensekosystem står inför.

För limniska ekosystem är syftet att restaurera och återställa naturtyper för sjöar, vattendrag och vissa svämmiljöer. I limniska ekosystem enligt naturrestaureringsförordningen ingår, för Sverige, sjönaturtyper, vattendrag och svämmiljöer, högörtängar, svämängar, näringsrik ekskog, svämlövskog och svämädellövskog. Ansvarsfördelningen för limniska ekosystem har tidigare sett annorlunda ut i Sverige och hur de utpekade svämmiljöerna hanteras inom arbetet med naturrestaureringsförordningen är fortfarande inte fullt utrett.

Utöver restaurering, återskapande och upprätthållande av naturtyper ska åtgärder genomföras för att förbättra livsmiljöerna för utpekade arter samt återställa fritt strömmande vatten och relaterade svämplan. Det finns 42 arter som är beroende av sötvattensmiljöer, samt havsöring, som i förordningens bilaga 3 listas som en ny art utöver de som redan ingår i art- och habitatdirektivet. Åtgärder för havsöring i limniska miljöer bedöms vara en del av Sveriges skyldigheter enligt restaureringsförordningen.

Återetablering av fritt strömmande vatten och naturliga funktioner hos svämplan ska ske genom att undanröja hinder för konnektivitet i vattendrag. Konnektiviteten omfattar både den längsgående förbindelsen i vattendragen, den tvärgående kopplingen mellan vattenmiljöer och svämplan, samt utbytet mellan ytvatten och

grundvatten. Åtgärder för att återställa svämplanens naturliga funktioner bedöms omfatta både hydrologiska aspekter, såsom flödesutjämning, och ekologiska funktioner för att förbättra miljön. Sverige ska också bidra till EU:s gemensamma mål om fritt strömmande vatten, i vilken omfattning är ännu inte beslutat.

Det pågår redan i dag ett förhållandevis stort åtgärdsarbete för limniska miljöer. Arbetet är fokuserat på strömmande vatten och ofta med en inriktning mot effekt på fiskesamhällen. Arbetet behöver utökas och breddas med ett avrinningsområdesfokus där svämmiljöer, omgivande landskap och andra faktorer inkluderas. Nedan ges exempel på möjliga åtgärder för limniska ekosystem:

- Fysiska åtgärder för att förbättra morfologi och biologisk mångfald, exempelvis förbättring av strukturer och substrat i rinnande vatten och återställa konnektivitet.
- Biologiska åtgärder såsom utplantering av arter, bekämpning av invasiva arter eller reduktionsfiske för att minska belastningen.
- Hydrologiska åtgärder för att säkerställa minimiflöde genom exempelvis reglering av vattendammar och vattenfördröjande åtgärder genom våtmarker och småvatten.
- Förvaltningsåtgärder, såsom ekosystembaserad fiskförvaltning och integrerad vattenresursförvaltning.

Marina ekosystem

Miljömålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och *Ingen övergödning* som båda är relevanta i marina ekosystem nås i dagsläget inte.

I förordningen finns för marina ekosystem starka kopplingar till havsmiljödirektivet och definitionen av god miljöstatus. Den senaste bedömningen 2024 av miljötillståndet enligt havsmiljöförordningen visar att god miljöstatus i allmänhet inte nås varken i förhållande till biologisk mångfald (artgrupper, pelagiska och bentiska livsmiljöer) eller när det gäller olika belastningar. De belastningar som påverkar mest i svenska havsområden bedöms vara övergödning, farliga ämnen, uttag av arter och bifångst i fiske. När det gäller fysisk påverkan på bottnarna specifikt är det bottentrålning och olika typer av kustexploatering som påverkar så att god miljöstatus inte nås.

Enligt förordningen ska länderna genomföra åtgärder för att förbättra livsmiljötyperna till gott tillstånd och för att återetablera dem samt förbättra livsmiljöer för utpekade arter. I bilaga II till förordningen är de marina livsmiljötyperna indelade i sju grupper 1) sjögräsbäddar, 2) makroalgskogar, 3) skaldjursbäddar, 4) maerlbäddar, 5) bäddar av svampdjur, koraller och korallalger, 6) hydrotermala öppningar och 7) mjuka sediment. Grupperna 4 och 6 förekommer inte i Östersjön. När det gäller livsmiljöer för arter så tillkommer i bilaga III arter av hajar, rockor och fiskar utöver listade marina arter i art- och habitatdirektivet.

Det är olika målår och olika procentsatser av arealer som gäller för grupp 7 jämfört med grupp 1-6, men hur stora arealer som behöver restaureras är än så länge oklart. Det är också viktigt att förlusten av livsmiljötyperna, till exempel ålgräsängar, inte fortskrider.

När det gäller åtgärder, är det av stor vikt att begränsa negativ påverkan, så att ekosystemen kan återhämta sig själva, så kallad passiv restaurering. Genomförandet av åtgärdsprogrammet för havsmiljön är en viktig del i arbetet med att restaurera marina ekosystem, liksom befintliga åtgärder inom annan lagstiftning och de olika processerna samordnas. Nedan ges exempel på åtgärder för restaurering i marina ekosystem:

- Återplantering av sjögräsängar
- Återskapande av korallrev och restaurering av viktiga lek- och uppväxtområden för fisk.

Jordbruksekosystem

Effektivisering av livsmedels- och skogsproduktionen har inneburit en förändring av landskapet, i och med att åkrar och betesmarker växt igen i vissa delar av landet. I andra delar av landet har produktionen intensifierats. Sammantaget har detta lett till att det är svårare att bevara de arter, naturtyper och kulturmiljöer som är beroende av ett mer extensivt jordbruk och ett variationsrikt odlingslandskap.

För jordbruksekosystem är syftet med naturrestaureringsplanen dels att restaurera och återskapa ängs- och betesmarker samt restaurera livsmiljöer för utpekade arter, dels att göra restaureringsåtgärder för att förbättra för den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet i stort. Omfattningen på behovet av restaurering och återskapande är än så länge oklar men kan handla om stora arealer. Vad gäller ängs- och betesmarker och livsmiljöer, ska restaurering och återskapande ha påbörjats på 30 % av arealen senast 2030, 60 % senast 2040 och 90 % senast 2050. Framgången för åtgärder som ska förbättra för biologiska mångfalden i stort mäts med indikatorer som rör gräsmarksfjärilar, odlingslandskapets fåglar, lager av organiskt kol samt andel areal med landskapselement. Krav finns även på återställning av organiska jordar som består av dränerad torvmark.

Nedan ges exempel på möjliga åtgärder för jordbruksekosystem:

- Öka mängden landskapselement i åkermark och intensivt brukade gräsmarker.
- Återinföra extensivt bete i områden där bete upphört.
- Stoppa eller minska användningen av kemiska växtskyddsmedel samt mineralgödsel och stallgödsel.
- Avlägsna och begränsa invasiva främmande arter.
- Åtgärder för att förbättra konnektiviteten mellan livsmiljöer i landskapet.

Skogsekosystem

För skogsekosystem är syftet dels att restaurera och återskapa vissa utpekade livsmiljötyper och livsmiljöer för utpekade arter, dels att göra åtgärder för att förbättra för den biologiska mångfalden i skogslandskapet i stort. I Sverige förekommer 15 utpekade skogliga livsmiljötyper. Drygt en femtedel av Sveriges skogsareal kan klassas som någon av dessa livsmiljötyper. Omfattningen på restaurering och återskapande är än så länge oklar för de skogliga livsmiljötyperna

Miljökvalitetsmålet *Levande skogar* är inte uppnått enligt den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2023 och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Brist på viktiga livsmiljöer, negativ utveckling för många skogslevande arter, otillräcklig status på skogens ekosystemtjänster, förstörda kulturmiljöer samt negativ påverkan på vattendrag är de viktigaste problemen att lösa för att nå *Levande skogar*.

Åtgärder för att restaurera livsmiljötyper kan handla dels om aktiva åtgärder, dels om avsättning till fri utveckling. Exempel på aktiva åtgärder kan vara:

- Naturvårdsbränning
- Hydrologisk återställning
- Skogsbete

Följande exempel visar på åtgärder för skogsekosystemen i stort:

- Skydda och ge förutsättningar för stora och gamla träd,
- Lämna stående och liggande död ved i hänsynsytor,
- Kontinuitetsskogsbruk eller naturnära skogsbruk,
- Åtgärder för att förbättra konnektiviteten mellan livsmiljöer i skogen.

Framgången för åtgärder som ska förbättra för biologiska mångfalden i stort ska mätas med några indikatorer som rör skogslandskapets fåglar, stående och liggande död ved, andel skogsmark med olikåldrig struktur, skoglig konnektivitet, lager av organiskt kol, andel skogsmark som domineras av inhemska trädarter, samt trädartsblandning.

Våtmarker

En del livmiljötyper kan inte hänföras till exempelvis jordbruks- eller skogsekosystem. Exempel på sådana områden är högmossar, palsmyrar, kärr, svämplan och vissa kustnära livsmiljöer och dyner. Dessa omfattas också av krav på restaurering om de inte redan är i gott tillstånd på motsvarande sätt som för övriga ekosystem. Det innebär bland annat att tillståndet för livsmiljötyperna är känt för minst 90 % av arealen till 2030 och att tillståndet för samtliga områden är känt till 2040. Åtgärder för att restaurera sådana livsmiljötyper kan exempelvis handla om:

- Borttagande av artificiella hinder för konnektivitet i ytvatten för att förbättra funktionen hos de tillhörande svämplanen
- Återvätning i områden med torvbrytning och organiska jordar

Urbana ekosystem

Urbana ekosystem omfattar alla de grönytor som finns inom städer, mindre städer och tätorter. Urban grönyta är i förordningen definierad som den totala arealen av träd, buskmarker, buskar, permanent örtvegetation, lavar och mossor samt dammar och vattendrag. Det handlar bland annat om parker, villaträdgårdar, alléer, grönområden, tätortsnära natur, åar och stränder.

I Sverige bedöms vi ha bättre tillgång till urbana grönytor jämfört med situationen i flertalet andra europeiska länder, men grönytorna i svenska städer minskar. Det saknas dock bra uppföljning av nuläget. Ett bättre underlag blir tillgängligt via EU:s Copernikusprogram senare under 2025.

Förordningen har fokus dels på urbana grönytor, dels på trädkrontäckning. Det finns också två tidshorisonter för vad som ska uppnås: fram till 2030 och efter 2030.

Medlemsstaterna ska fram till och med 2030 säkerställa att det inte sker någon nettoförlust av den sammanlagda nationella arealen urbana grönytor och urban trädkrontäckning.

Från 2031 och framåt ska medlemsstaterna uppnå en ökande trend för den sammanlagda nationella arealen urbana grönytor. Det ska även, i varje urbant ekosystemområde, vara en ökande trend för urban trädkrontäckning. Både grönytor och trädkrontäckning ska öka tills dess att en tillfredsställande nivå har uppnåtts. Den tillfredsställande nivån bestäms senast 2030 med vägledning från EU-kommissionen.

Utmaningar när det gäller urbana ekosystem är att det i städer och tätorter ofta är många konkurrerande intressen, det finns många aktörer med olika roller och ansvar, många människor berörs och det är begränsat med utrymme. I flera fall bedöms även bristande resurser och kompetens begränsa möjligheterna att kunna planera och genomföra åtgärder.

Exempel på viktiga åtgärder för urbana ekosystem är att:

- Bevara och utveckla de befintliga grönytorna
- Skydda befintliga träd
- Öka grönytor genom att omvandla mark, göra hårdgjorda ytor grönare samt integrera grönska i byggnader och infrastruktur.

Trädplantering

Träd bedöms ha stor betydelse för att bidra till att flera av målen och skyldigheterna i förordningen uppnås. Förordningen lyfter därför fram EU:s mål om att medlemsstaterna på unionsnivå ska plantera ytterligare minst tre miljarder träd till 2030. Åtgärden syftar till att öka den ekologiska konnektiviteten och baseras på hållbar beskogning och återbeskogning och trädplantering samt en ökning av urban grönyta. Ekologiska principer ska beaktas, bland annat genom att säkerställa artmångfald och mångfald när det gäller åldersstruktur. Plantering av inhemska trädarter ska prioriteras, om det inte i mycket specifika fall finns särskilda skäl att använda främmande arter.

Pollinatörer

Pollinatörer är centrala för den biologiska mångfalden. Mycket arbete pågår redan för att bevara arter och stärka ekosystem både i skyddade områden och i omgivande landskap, men det räcker inte. Arbetet med att öka förutsättningarna för att förbättra mångfalden av pollinatörer är därför viktigt för att långsiktigt kunna stärka och upprätthålla den biologiska mångfalden. Det kan göras genom att motverka fragmentering och skapa konnektivitet i våra landskap. Åtgärder ska genomföras så att minskningen av populationer kan vändas senast 2030 och därefter uppnå en ökande trend tills tillfredsställande nivåer har uppnåtts. I arbetet ska status och behov av restaurering identifieras för att nå målen med förordningen.

Exempel på pågående insatser för restaurering

Åtgärder för att bidra till att upprätthålla och skydda biologisk mångfald pågår redan. Nedan följer några exempel på restaureringsåtgärder med offentligt stöd:

- Stöd inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken för samarbete för att skapa nya blommande ytor och andra småbiotoper på åkermark.
- Stöd inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken för vattenvårdsåtgärder i odlingslandskapet. I detta stöd ingår bl.a. anläggning och restaurering av våtmarker och dammar.
- Miljöersättningar inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Dessa ersättningar bidrar bl.a. till fortsatt hävd av ängs- och betesmarker.
- Rådgivningsinsatser inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken.
- Nationellt stöd för restaurering av ängs- och betesmarker.
- LONA – Lokala naturvårdssatsningen, bidrag för att stimulera kommuners och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang. Via LONA finns möjlighet att få upp till 50 procent i bidrag för att genomföra projekt till nytta för naturvård, friluftsliv och folkhälsa (dock betalas inga stöd ut under 2025).

- Stöd i havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet för att förbättra den akvatiska mångfalden och gynna vattenlevande organismers livsmiljöer. I detta stöd ingår åtgärder för bevarande eller restaurering av akvatiska ekosystem, för bevarande eller restaurering av akvatiska ekosystem i älvar och vattendrag, samt för inrättande, förvaltning och övervakning av skyddade områden.
- Nationellt stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (Nokås).
- Ekonomisk ersättning till återvätning av bördiga torvmarker på skogsmark genom så kallade återvätningsavtal.
- Nationell strategi för skötsel av formellt skyddade och frivilligt avsatta skogar till 2030.
- Nationell strategi för formellt skydd av skog.

Miljöbedömningens innehåll och avgränsning

Miljöbedömningens detaljeringsgrad

Beskrivningen av miljöpåverkan bör ha samma detaljeringsgrad som naturrestaureringsplanen i övrigt. Fokus i miljöbedömningen blir att redovisa effekter och konsekvenser ur ett övergripande perspektiv.

Miljökonsekvensbeskrivningen kommer också att beskriva om och i vilken utsträckning naturrestaureringsplanen kan förväntas medverka till att nå olika miljömål.

Geografisk avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningen kommer att omfatta hela Sveriges landareal samt sträcker sig också ut i havet till och med Sveriges ekonomiska zon.

Tidsmässig avgränsning

Konsekvenserna av planen beskrivs utifrån tidshorisonten 2050. Vid den tidpunkten förväntas planens åtgärder ha genomförts. För flera av åtgärderna finns tidsatta mål till 2030, 2040 och 2050. Miljökonsekvensbeskrivningen kommer att ta hänsyn till detta liksom att vissa åtgärder och deras påverkan måste ses på mycket lång sikt.

Avgränsning vad gäller miljöaspekter

Tabellen nedan redovisar de miljöaspekter som bedöms kunna medföra en betydande miljöpåverkan (positiv eller negativ) och som därmed ska ingå i den miljöbedömning som ska tas fram för Naturrestaureringsplanen. Eftersom det i dagsläget inte finns några färdiga åtgärdsförslag att göra konsekvensbedömningar på, får tabellen nedan ses som en redovisning av tänkbara risker för negativ påverkan eller möjlighet till positiv påverkan.

Tabell 1 Genomgång av samtliga miljöaspekter och en preliminär bedömning av positiv respektive negativ påverkan.

Miljöaspekt	Exempel på vad som kan påverkas	Typ av påverkan	Preliminär bedömning
Befolkning och människors hälsa	Rekreation, livsmiljö, risk och säkerhet (geoteknik, spridning av farliga ämnen m.m.)	De åtgärder som genomförs kan bidra till att skapa miljöer som påverkar människors hälsa positivt, framför allt på längre sikt. Även på kort sikt kan påverkan bli positiv, genom att åtgärder skulle kunna minska risken för urbana värmeöar som kan orsaka dödsfall särskilt för barn och gamla. Exempelvis kan mer grönska i täta städer bidra till en bättre miljö för många olika delar av befolkningen.	Möjlighet till betydande positiv påverkan
Biologisk mångfald samt skyddade djur- och växtarter	Livsmiljöer samt arter som är särskilt utpekade enligt förordningen, exempelvis pollinatörer, fåglar m.fl. (konnektivitet, resiliens)	Över lag en positiv påverkan, men vissa arter kan påverkas negativt till följd av fokus på vissa indikatorarter vid val av åtgärder. Åtgärder för att uppnå konnektivitet för både vatten- och landarealer kan, åtminstone lokalt, komma att påverka andra ekosystem och arter negativt.	Möjlighet till betydande positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan
Jord och mark	Kolhalt, marklevande organismer, markens bördighet, erosionsrisk, markföroreningar, svämplan	Åtgärder, särskilt i jordbruksekosystem, kan förväntas innebära att kolhalten ökar i vissa typer av jordar. Förutsättningarna för marklevande organismer kan förbättras. Dessa förändringar kan i sin tur leda till förbättring av markens bördighet. För skogsmarken kan det, beroende på typ av åtgärd, uppstå både risker och möjlighet till förändringar av marken som kan bidra positivt och negativt till markens ekosystem. Erosionsrisk och risk för markföroreningar förväntas inte påverkas av åtgärderna i planen, alternativt kan en viss positiv påverkan förväntas, särskilt i urbana miljöer.	Möjlighet till viss positiv påverkan
Vatten	Grundvatten, sjöar och, vattendrag samt marina vatten. Kemisk och ekologisk status, hydrografi, morfologi.	Planen bedöms i stort sett bidra till förbättrad vattenkvalitet för flertalet komponenter genom att den innehåller åtgärder som syftar återställa ekosystemens naturliga funktioner och minska fysisk påverkan och belastningar. Samtidigt finns det samband i både marina och limniska ekosystem som kan leda till negativa följdeffekter.	Möjlighet till en betydande positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan
Bottenmiljöer	Sjöbottnar, vattendrag med tillhörande svämplan samt marina bottenmiljöer och marina sediment.	Planen förväntas påverka bottenmiljöer genom att bidra till ökade förutsättningar för bottenmiljöerna att upprätthålla och stödja ekologiska funktioner i tillhörande ekosystem.	Möjlighet till betydande positiv påverkan

Kommenterad [TS1]: Jag lade till detta utifrån Ylvas kommentar. Ser det ok ut Ann?

Miljöaspekt	Exempel på vad som kan påverkas	Typ av påverkan	Preliminär bedömning
Luftkvalitet	Partikelhalter, andra luftföroreningar, ammoniakutsläpp.	Planens förväntade åtgärder för grönytor i urbana ekosystem kan ha en positiv påverkan på luftkvalitet vad gäller partikelhalter och andra luftföroreningar. Åtgärder för restaurering av betesmarker kan innebära större bestånd av betesdjur vilket i sin tur kan innebära ökning av ammoniakutsläpp.	Möjlighet till betydande positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan
Klimat-påverkan	Utsläpp av växthusgaser och minskad kolinlagring	Förslag till åtgärder i planen kan förväntas ge upphov till både positiva och negativa effekter på klimatet. Det kan exempelvis handla om behov av ytterligare gräsmarksarealer och betande djur, förändrade skogsbruksmetoder, återvätning av torvmark och ökad mängd grönska i städer.	Möjlighet till betydande positiv påverkan och potentiellt en risk för betydande negativ påverkan
Klimat-anpassning	Klimatanpassnings-åtgärder kommer att krävas för områden och arter som riskerar att påverkas av ett förändrat klimat, som översvämning, torka, värmeöar och havsnivåhöjning.	Förslag till åtgärder kan förväntas ge huvudsakligen positiva effekter på samhällets förmåga att hantera ett förändrat klimat.	Möjlighet till betydande positiv påverkan
Landskap	Landskapsbild, karaktär, siktlinjer	Planen bedöms ha övervägande positiv påverkan på landskapsbilden genom att det blir grönare, lummigare och ett mer varierat landskap. Men den kan också innebära viss negativ påverkan om exempelvis grönskan gör att det känns mer otryggt, om sjöutsikt eller uppskattade byggnader skyms av träd eller om stadsmässiga kvaliteter påverkas negativt.	Möjlighet till betydande positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan.
Bebyggelse	Fysiska strukturer: byggnadsverk, infrastruktur inkl. vägar	Planen bedöms främst innebära viss positiv påverkan på infrastruktur. Gröna lösningar kan avlasta dagvattenavledning och minska risker för översvämning och förorening av ytvatten. Risk för värmeöar i urbana miljöer kan minskas eftersom grönskan sänker temperaturen. Att integrera grönska i byggnader (gröna väggar och gröna tak) kan ge viss positiv påverkan men också risk för viss negativ påverkan. Viss risk för negativ påverkan om åtgärder minskar sikt och framkomlighet vid vägar eller påverkar ledningar negativt.	Möjlighet till viss positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan.

Miljöaspekt	Exempel på vad som kan påverkas	Typ av påverkan	Preliminär bedömning
Kulturmiljö	Fornlämning, avgränsat landskap eller fysiska, anläggningar/ byggnader med särskilt kulturhistoriskt värde.	Planen bedöms få viss positiv påverkan på upplevelsen av artefakter genom att det kan bli grönare och lummigare. Men den kan också innebära viss negativ påverkan om artefakterna skyms eller döljs. Trädplantering alltför nära fornlämningar kan skada dessa. Utrivning av gamla dammar som utgör vandringshinder kommer inte sällan i konflikt med kulturmiljövärden, t.ex. vid gamla bruks- och kvarnanläggningar.	Möjlighet till viss positiv påverkan men också risk för viss negativ påverkan.
Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	Hushållning med mark, vatten och naturresurser inklusive ekosystemtjänster, kretslopp och cirkulär ekonomi. Byggnadsverk, anläggningar och infrastruktur.	Planen bedöms ge möjlighet till betydande positiv påverkan på hushållningen med mark, vatten och naturresurser inklusive ekosystemtjänster. Exempelvis är användning av främst redan exploaterad mark för ny exploatering positivt för hushållningen. Viss positiv eller negativ påverkan på byggnadsverk, anläggningar och infrastruktur.	Möjlighet till betydande positiv påverkan och risk för viss negativ påverkan.
Annan hushållning med material, råvaror och energi	Människor är beroende av de ekosystemtjänster som naturen ger. Material, resurser och energi kan utvinnas och användas på flera olika sätt. Planen kan påverka hur vi använder naturens resurser och råvaror.	Förutsättningarna för olika sektorer kan komma att förändras, exempelvis då skogsbruk, jordbruk begränsas vid genomförandet av vissa åtgärder. Miljöbedömningen fokuserar inte på ekonomiska eller sociala effekter för olika sektorer. Bedömningen är att planen har potential att leda till mer långsikt hållbar användning av naturresurser.	Möjlighet till viss positiv påverkan

Sammanfattning av avgränsning i sak

I tabellen ovan framgår att följande miljöaspekter i nuläget bedöms kunna påverkas betydande (positivt och/eller negativt) och därmed kommer fokus i miljöbedömningen att ligga där:

- Befolkning och människors hälsa (möjlighet till betydande positiv)
- Biologisk mångfald samt skyddade djur- och växtarter (möjlighet till betydande positiv, risk för viss negativ)
- Vatten (möjlighet till betydande positiv)
- Bottenmiljöer (möjlighet till betydande positiv)
- Luftkvalitet (möjlighet till betydande positiv och risk för viss negativ)
- Klimatpåverkan (möjlighet till betydande positiv och risk för betydande negativ)

- Klimatanpassning (möjlighet till betydande positiv)
- Landskap (möjlighet till betydande positiv, risk för viss negativ)
- Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt (möjlighet till betydande positiv, risk för viss negativ)

Utöver ovanstående aspekter har aspekterna bebyggelse och kulturmiljö bedömts innebära en viss risk för negativ påverkan. Dessa aspekter kommer att bevakas i processen med miljöbedömningen.

Bedömningen av miljöeffekter ska omfatta direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är kumulativa eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt. Kumulativa effekter kan till exempel vara samlade effekter från planens åtgärder på enskilda miljöaspekter eller hushållningsperspektiv. Därför kommer även de aspekter som inte bedöms som betydande att följas upp under arbetets gång för att uppmärksamma om de tillsammans eller på grund av stor omfattning kan ge upphov till betydande miljöpåverkan.

Alternativ

Nollalternativ

Enligt reglerna om strategisk miljöbedömning i miljöbalkens kap 6 § 11, ska planförslaget jämföras mot olika alternativ för att visa hur problem kan lösas och möjligheter tillvaratas på olika sätt och med olika typer av miljöeffekter som följd. Det alternativ som samtliga andra alternativ jämförs med är det som kallas för nollalternativ, eller det framskrivna nuläget. Det är ett alternativ som beskriver hur det nuvarande tillståndet i miljön förväntas utvecklas i framtiden om naturrestaureringsplanen inte antas och genomförs.

I miljöbedömningen som görs för naturrestaureringsplanen kommer nollalternativet utgå från det tillstånd som vi känner till om de olika livsmiljöerna och arterna. Dessutom kommer hänsyn tas till sådana åtgärder som redan pågår, de skydd som finns, gällande planer och program och klimatförändringar som också påverkar utvecklingen fram till 2050.

Andra alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kap. 11 § pkt 2 MB identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Alternativa åtgärdsförslag kommer att lyftas under processens gång samt bedömas på en övergripande nivå med avseende på miljöeffekter. Åtgärderna kommer att vara av skiftande slag och ha olika omfattning och kan därmed få olika stor betydelse för att nå målen i planen och ge upphov till påverkan på andra delar av miljön. Processen med integrering och motiverade åtgärdsval kommer att beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.

För att bidra till regeringens slutförande av naturrestaureringsplanen kan det finnas behov av att presentera ytterligare rimliga alternativ till planen inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen.

Lämna synpunkter

Som stöd i vårt fortsatta arbete med miljökonsekvensbeskrivningen av naturrestaureringsplanen önskar vi svar eller synpunkter på följande frågeställningar:

1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningarna rimliga?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

From: Naturvårdsverket
Sent: Fri, 4 Apr 2025 15:00:05 +0200
To: Kommun
Subject: Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP)
Categories: Ingrid

Varsam: Detta är ett meddelande från en extern avsändare. Öppna inte länkar eller bilagor om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

-->

Webbversion

Naturvårdsverket

-->

-->

Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP)

Just nu görs en strategisk miljöbedömning i samband med framtagandet av den svenska naturrestaureringsplanen (NRP) som följer av krav i Naturrestaureringsförordningen (EU/2024/1991). Den strategiska miljöbedömningen leder till att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Ett tidigt steg i miljöbedömningsprocessen är att berörda myndigheter inbjuds till ett samråd om hur omfattningen och detaljeringsgraden i MKB:n ska avgränsas (6 kap 10 § miljöbalken).

Berörda myndigheter är i detta fall Sveriges kommuner, länsstyrelserna, vattenmyndigheterna samt de regionala och nationella myndigheter som kan bli berörda av planen på grund av sitt miljöansvar.

I detta avgränsningssamråd ges ni tillfälle att yttra er om och lämna synpunkter på förslag till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen enligt (6 kap § 9 miljöbalken).

Som underlag skickar Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen en PM (se bilaga) om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom den strategiska miljöbedömningen.

1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningen rimlig?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

Vi välkomnar synpunkter på förslagen till avgränsning. Skicka synpunkterna på förslagen till avgränsning så att de finns hos oss **senast den 2 maj 2025**.

Kontakt

Skicka synpunkterna via e-post till:

miljobedomningNRP@naturvardsverket.se

Uppge diarienummer **NV-07136-24**.

För mer information, kontakta Ann Åkerskog:

ann.akerskog@naturvardsverket.se

Bilaga

Promemoria: Förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av naturrestaureringsplanen (NRP):

Klicka här för att läsa bilagan

Hälsningar,

Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Boverket

KONTAKT

E-post: kundtjanst@naturvardsverket.se
Webb: www.naturvardsverket.se
Telefon: 010 - 698 10 00

LÄNKAR

Prenumerera
Avregistrera
Personuppgifter

Sammanträdesprotokoll

§ 84/2025

Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP) (Dnr KS2025/0885)

Sammanfattning

Under juni 2024 antogs EU:s förordning om restaurering av natur (EU/2024/1991). Från att förordningen trädde i kraft den 18 augusti 2024 har medlemsländerna två år på sig att ta fram en nationell restaureringsplan. Syftet med förordningen för naturrestaurering är att bidra till långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs genom att restaurera ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Boverket har fått i uppdrag av Regeringen att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan enligt EU:s förordning om restaurering av natur. Naturvårdsverket samordnar detta arbete. Planen förväntas vara färdig i början av 2025 för att överlämnas till beslut.

Som ett första steg i den processen ska ett avgränsningssamråd hållas för att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamrådet ska ske med berörda kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter enligt 6 kapitlet 10 § miljöbalken.

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Som underlag har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen skickat ett PM (se bilaga) om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom den strategiska miljöbedömningen. Myndigheterna vill få svar på följande frågor.
1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningen rimlig?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Sammanträdesprotokoll

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP)
Bilaga forslag-till-avgransning-av-miljobedomning-av-sveriges-naturrestaureringsplan
Bilaga Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP).msg

Förslag till Kommunstyrelsen

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Expedieras till: miljobedomningNRP@naturvardsverket.se

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Uppge diarienummer **NV-07136-24**.

För kännedom till: Jesper.hassellov@kungalv.se

Sammanträdesprotokoll

§ 84/2025

Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP) (Dnr KS2025/0885)

Sammanfattning

Under juni 2024 antogs EU:s förordning om restaurering av natur (EU/2024/1991). Från att förordningen trädde i kraft den 18 augusti 2024 har medlemsländerna två år på sig att ta fram en nationell restaureringsplan. Syftet med förordningen för naturrestaurering är att bidra till långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald på land och till havs genom att restaurera ekosystem och livsmiljöer för arter som annars riskerar att försvinna eller dö ut.

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket samt Boverket har fått i uppdrag av Regeringen att utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan enligt EU:s förordning om restaurering av natur. Naturvårdsverket samordnar detta arbete. Planen förväntas vara färdig i början av 2025 för att överlämnas till beslut.

Som ett första steg i den processen ska ett avgränsningssamråd hållas för att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Avgränsningssamrådet ska ske med berörda kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter enligt 6 kapitlet 10 § miljöbalken.

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Som underlag har Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen skickat ett PM (se bilaga) om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen som ska tas fram inom den strategiska miljöbedömningen. Myndigheterna vill få svar på följande frågor.
1. Har ni några synpunkter på avgränsningen i sak, se tabell 1? Är bedömningen rimlig?
2. Ser ni någon risk för / möjlighet till betydande miljöpåverkan utöver bedömningen i tabell 1 utifrån ert ansvarsområde?
3. Vilka ytterligare pågående typer av insatser för restaurering känner ni till?
4. Har ni några synpunkter på förslaget till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen i övrigt?

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Remissvar - Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP)
Bilaga forslag-till-avgransning-av-miljobedomning-av-sveriges-naturrestaureringsplan
Bilaga Samråd om förslag till avgränsning av strategisk miljöbedömning av Nationell naturrestaureringsplan (NRP).msg

Förslag till Kommunstyrelsen

Kungälvs kommun har inte kunnat identifiera några brister inom avgränsningssamrådet och har därmed inte några synpunkter. Vidare ser vi fram emot den samrådsprocess som planeras inför hösten och hoppas att myndigheterna har planerat för en längre samrådstid än det varit för avgränsningssamrådet.

Expedieras till: miljobedomningNRP@naturvardsverket.se

Naturvårdsverket vill att synpunkter senast skickas den 2 maj. Kungälvs kommun begärde förlängd svarstid vilket avslogs med hänsyn till myndigheternas korta tidsram.

Uppge diarienummer **NV-07136-24**.

För kännedom till: Jesper.hassellov@kungalv.se

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Felicia Ellysdotter

2025-04-24

Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet (Dnr KS2025/0918-2)

Sammanfattning

Lantmäteriet har inkommit med en remiss där de anhåller att berörda kommuner yttrar sig om deras förslag till beteckningar på nya statistiska tätorter.

I samband med 2023 års tätortsavgränsning har Statistiska centralbyrån (SCB) urskilt 46 nya statistiska tätorter, varav en ligger i Kungälvs kommun. Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktioner för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningar för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningar fattas inhämtas yttrande från berörda kommuner och länsstyrelser. Dessutom ges Institutet för språk och folkminnen samt Riksantikvarieämbetet möjlighet att yttra sig över beteckningarna för de nya tätorterna.

Kommunen föreslår att ny statistisk tätort, 1482TB130, benämns ”Löstorp och Rävsal”. I övrigt tillstryker kommunen Lantmäteriets remiss.

Juridisk bedömning

Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktioner för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningar för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningarna fattas inhämtas yttrande från berörda kommuner och länsstyrelser.

Förvaltningens bedömning

Ärendet har initierats genom att Lantmäteriet har inkommit med en remiss där de anhåller att berörda kommuner yttrar sig om deras förslag till beteckningar på nya statistiska tätorter. I samband med 2023 års tätortsavgränsning har Statistiska centralbyrån (SCB) urskilt 46 nya statistiska tätorter, d.v.s. tätbyggda områden med minst 200 invånare. En av de nya tätorterna ligger i Kungälvs kommun. Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktioner för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningar för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningar fattas inhämtas yttrande från berörda kommuner och länsstyrelser. Dessutom ges Institutet för språk och folkminnen samt Riksantikvarieämbetet möjlighet att yttra sig över beteckningarna för de nya tätorterna.

Statistiska centralbyrån (SCB) har föreslagit benämningen ”Löstorp”. Lantmäteriet har föreslagit benämningen ”Banken, Löstorp och Rävsal”. Kommunen föreslår att ny statistisk tätort, 1482TB130, benämns ”Löstorp och Rävsal”. I övrigt tillstryker kommunen Lantmäteriets remiss.

Den fördel som finns med kommunens förslag är att utesluta ”Banken” ur benämningen för att ”Banken” är ett lokalt namn som inte passar i sammanhanget. Nackdelen med att inkomma med en ny benämning är att Lantmäteriet och Statistiska centralbyrån (SCB) kan bortse från det inkomna svaret, och välja ett annat alternativ.

Genomförandet av den nya benämningen kommer ske oavsett om Kungälvs kommun yttrar sig eller ej, men konsekvenser av att inte inkomma med ett svar är att kommunen inte yttrar sig i ett ärende som angår Kungälvs kommun och dess utveckling.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet anses inte påverkas av dessa mål, då ändringen endast är i ett statistiskt syfte.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Utifrån Agenda 2030 och mål 11, betonas vikten av att hållbar stadsutveckling kräver bra samarbete mellan olika institutioner på olika nivåer, och svara på en remiss är en del av detta samarbete.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har inte någon koppling till några politiska styrdokument då ändringen endast är i ett statistiskt syfte.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

De statistiska tätorter som Statistiska centralbyrån (SCB) tar fram är inte detsamma som Lantmäteriets tätorter, vilket innebär att påverkan på medborgare- och brukare är minimal. Då ändringen endast är i ett statistiskt syfte.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Utifrån ett medarbetarperspektiv kommer inte remissen leda till någon förändring i medarbetarnas nuvarande arbetsbelastning eller arbetsuppgifter. Som tidigare förklarat är belastningen minimal men skapar dock en tydlighet utifrån vedertagna benämningar.

Ekonomisk bedömning

Förslaget ryms inom befintlig budget och medför inte några extrakostnader för kommunen.

Förslag till beslut

1. Tjänsteskrivelsen antas som svar på remissen och översänds till Lantmäteriet.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Tomas Turnéus
Verksamhetschef Planering och projekt

Mirsad Radoncic
Tf Sektorchef Samhällsbyggnad

Expedieras till:
Lantmäteriet senast
5:e juni

För kännedom till:
Felicia Ellysdotter

From: Dehlin Lennart
Sent: Thu, 10 Apr 2025 09:28:07 +0000
To: Kommun
Subject: LM2024_076485 Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning per den 31 december 2023 – Remiss
Attachments: LM2024_076485_kommunremiss.docx, Löstorp1.pdf
Categories: Ingrid

Varsam: Detta är ett meddelande från en extern avsändare. Öppna inte länkar eller bilagor om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Hej!

Lantmäteriet översänder härmed en remiss rörande beteckningarna på de nya statistiska tätorterna efter SCB:s tätortsavgränsning per den 31 december 2023. Totalt får 52 kommuner ta del av denna remiss.

Svarsdatum 5 juni 2025.

Vänliga hälsningar
Lennart

LANTMÄTERIET

Lennart Dehlin
Utredare vid Ortnamnsfunktionen

LANTMÄTERIET
E-POST lennart.dehlin@lm.se
TELEFON 026-63 33 43
ADRESS www.lantmateriet.se/hittakontor
WEBBPLATS www.lantmateriet.se

Läs hur Lantmäteriet hanterar dina personuppgifter på vår webbplats https://www.lantmateriet.se/personuppgifter
Du kan alltid kontakta oss genom https://www.lantmateriet.se/kontakt

LANTMÄTERIET

Berörda kommuner

DATUM 2025-04-10
DIARIENUMMER LM2024/076485

Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning per den 31 december 2023 – Remiss

I samband med 2023 års tätortsavgränsning har Statistiska centralbyrån (SCB) urskilt 46 nya statistiska tätorter, d.v.s. tätbebyggda områden med minst 200 invånare.

Utöver detta har utbredningen av 15 befintliga tätorter förändrats så att det kan finnas orsak att anpassa tätortens hittillsvarande beteckning till den utökade ytan.

De beteckningar som föreslagits framgår av de bifogade kartbilderna. SCB:s förslag fungerar som rubriker till kartbilderna. I de fall Lantmäteriets har egna förslag framgår dessa med röd text under kartbilderna

Den senaste statistiken över tätorternas antal och utbredning bygger på data från 2023. Definitioner och metoder i statistiken förändras över tid. Sedan 2015 används flera steg för att bygga upp en statistisk tätort:

- Först identifieras en kärna av bebyggelse där avståndet mellan husen får vara max 150 meter.
- Kärnan knyts sedan ihop med annan bebyggelse, där de maximala avstånden ökar stegvis beroende på antalet folkbokförda och anställda i bebyggelsen. Det största tillåtna avståndet är 500 meter via vägar.
- Företeelser som är tydligt utmärkta i register kan ingå i tätorten, knyta ihop delar eller utgöra barriärer mellan bebyggelse. Bland annat kan idrottsplatser och begravningsplatser ingå i tätorter, medan vatten utan broförbindelse fungerar som barriär.

För att området ska räknas som en tätort måste det ha minst 200 folkbokförda personer.

I till exempel Lantmäteriets geodata och kartor används också begreppet tätorter. De definieras på ett annat sätt och är inte samma sak som SCB:s statistiska tätorter.

Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningarna för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningarna fattas inhämtas yttranden från berörda kommuner och länsstyrelser. Dessutom ges Institutet för språk och folkminnen samt Riksantikvarieämbetet möjlighet att yttra sig över beteckningarna för de nya tätorterna.

Det är i allmänhet okomplicerat att hitta lämpliga beteckningar för de statistiska tätorterna, eftersom den utpekade orten redan har ett bebyggelsenamn. SCB publicerar inledningsvis preliminära tätortsbeteckningar, vilka har

tagits fram av SCB med hjälp av kartmaterial från Lantmäteriet. Dessa namnförslag framgår av SCB:s karttjänst SCB Regina Web Map som även visar den statistiska tätortens utbredning.

I vissa fall kan den nyligen avgränsade tätorten innehålla två eller flera bebyggelseområden av likvärdig storlek och med egna namn. I sådana fall kan en valsituation uppkomma där det blir frågan om att välja ett av de aktuella namnen som beteckning eller att göra en kombination av flera namn.

Den statistiska tätortens utbredning kommer att redovisas med raster i Översiktskartans digitala kartdatabas i skala 1:250 000. På allmänna kartor och i databaser i större skalor redovisas däremot bebyggelserna med sina genuina bebyggelsenamn. Lantmäteriet vill i och med detta betona att det inte kommer att ske någon redovisning av de statistiska tätortsbeteckningarna i våra geodata. De tätortsbeteckningar som redovisas i SCB:s statistik ska alltså inte betraktas som officiella ortnamn, utan endast som beteckningar som är representativa för de inringade områdena, det vill säga SCB:s statistiska tätorter. Beteckningarna ska alltså endast användas i statistiska sammanhang.

Utbredningen av de nya statistiska tätorterna visas i SCB:s karttjänst SCB Regina Web Map (https://geodata.scb.se/reginawebmap/main/webapp).

1. Öppna mappen *Tätorter* i textrutan *Lagerlista Teckenförklaring* till höger i appen.
2. Markera *Tatorter 2023*.
3. Under fliken *Tätorter* uppe till vänster i appen skrivs aktuell beteckning (namn) in i fältet *Tätortsbeteckning*.
4. Beteckningen kommer då att visas med tillägget (preliminär), exv. *Matvik och Boddestorp (preliminär)*. Tätorten nås dock inte via knappen *Sök*. Här måste ni i stället uppsöka en närliggande tätort för att se utbredningen av den preliminära tätorten.

Lantmäteriet anhåller om att berörd kommun yttrar sig över den eller de föreslagna beteckningarna för de bilagda statistiska tätorterna.

Lantmäteriet emotser svar på remissen senast den 5 juni 2025.

Enligt uppdrag

Lennart Dehlin

Utredare vid Ortnamnsfunktionen
tel. 026 – 63 33 43
lennart.dehlin@lm.se

OM PERSONUPPGIFTER

Läs hur Lantmäteriet hanterar dina personuppgifter på vår webbplats www.lantmateriet.se/personuppgifter
Du kan alltid kontakta oss genom www.lantmateriet.se/kontakt.

Löstorp

https://geovy.lantmateriet.se/?e=319995&n=6422331&z=10

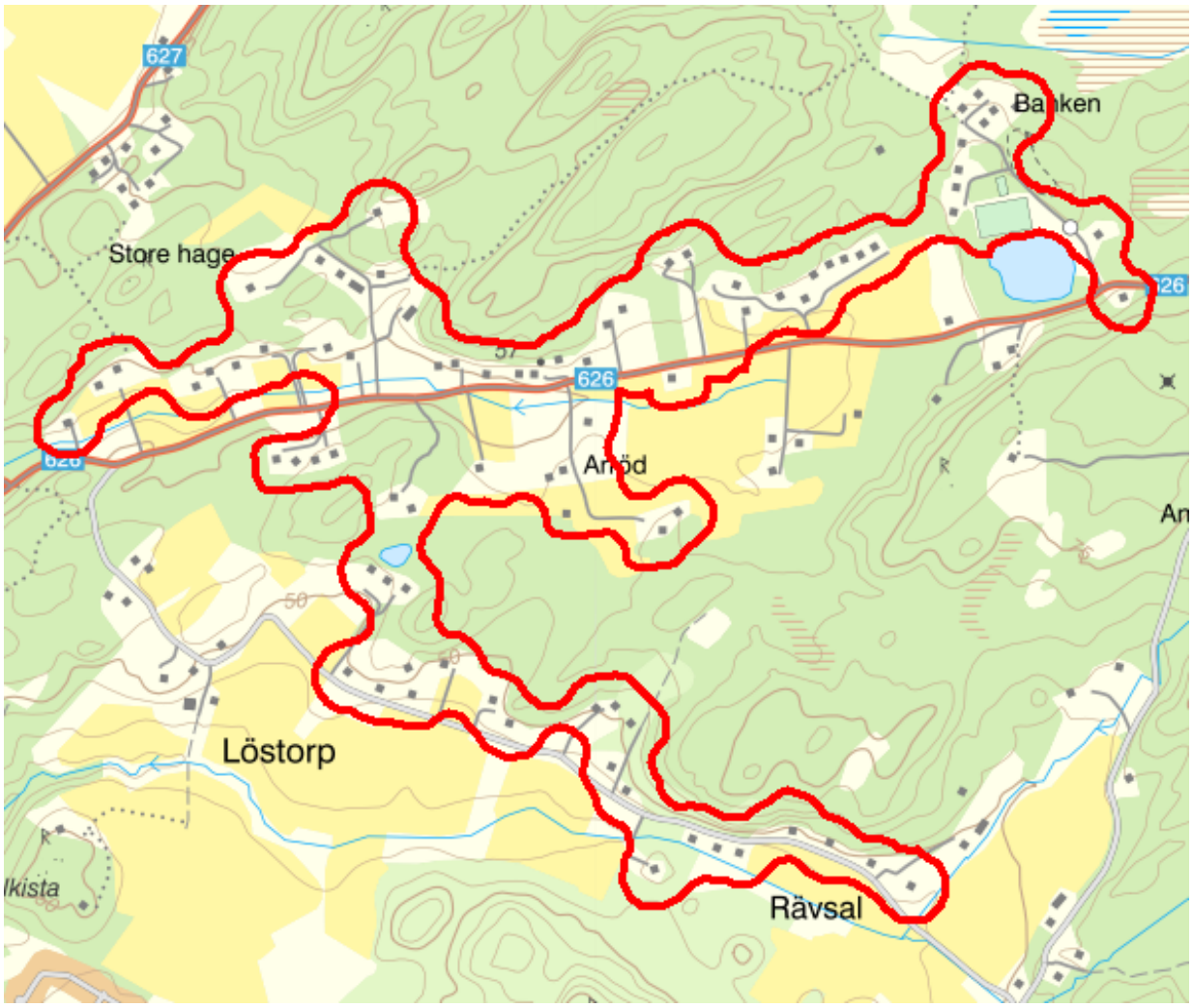

Banken, Löstorp och Rävsal

Sammanträdesprotokoll

§ 81/2025

Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet (Dnr KS2025/0918)

Sammanfattning

Lantmäteriet har inkommit med en remiss där de anhåller att berörda kommuner yttrar sig om deras förslag till beteckningar på nya statistiska tätorter.

I samband med 2023 års tätortsavgränsning har Statistiska centralbyrån (SCB) urskilt 46 nya statistiska tätorter, varav en ligger i Kungälvs kommun. Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktioner för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningar för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningar fattas inhämtas yttrande från berörda kommuner och länsstyrelser. Dessutom ges Institutet för språk och folkminnen samt Riksantikvarieämbetet möjlighet att yttra sig över beteckningarna för de nya tätorterna.

Kommunen föreslår att ny statistisk tätort, 1482TB130, benämns ”Löstorp och Rävsal”. I övrigt tillstryker kommunen Lantmäteriets remiss.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet
Bilaga LM2024_076485 Nya statistiska tätorter efter SCB_s tätortsavgränsning per den 31 december 2023 – Remiss.msg
Bilaga LM2024_076485_kommunremiss.docx
Bilaga Löstorp1.pdf

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Tjänsteskrivelsen antas som svar på remissen och översänds till Lantmäteriet.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Expedieras till:
Lantmäteriet senast 5:e juni

För kännedom till:
Felicia Ellysdotter

Sammanträdesprotokoll

§ 81/2025

Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet (Dnr KS2025/0918)

Sammanfattning

Lantmäteriet har inkommit med en remiss där de anhåller att berörda kommuner yttrar sig om deras förslag till beteckningar på nya statistiska tätorter.

I samband med 2023 års tätortsavgränsning har Statistiska centralbyrån (SCB) urskilt 46 nya statistiska tätorter, varav en ligger i Kungälvs kommun. Med stöd av 5§ 7p. Förordningen (2009:946) med instruktioner för Lantmäteriet, fastställer Lantmäteriet beteckningar för de statistiska tätorterna. Innan beslut om beteckningar fattas inhämtas yttrande från berörda kommuner och länsstyrelser. Dessutom ges Institutet för språk och folkminnen samt Riksantikvarieämbetet möjlighet att yttra sig över beteckningarna för de nya tätorterna.

Kommunen föreslår att ny statistisk tätort, 1482TB130, benämns ”Löstorp och Rävsal”. I övrigt tillstryker kommunen Lantmäteriets remiss.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Remissvar - Nya statistiska tätorter efter SCB:s tätortsavgränsning, Lantmäteriet
Bilaga LM2024_076485 Nya statistiska tätorter efter SCB_s tätortsavgränsning per den 31 december 2023 – Remiss.msg
Bilaga LM2024_076485_kommunremiss.docx
Bilaga Löstorp1.pdf

Förslag till Kommunstyrelsen

1. Tjänsteskrivelsen antas som svar på remissen och översänds till Lantmäteriet.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Expedieras till:
Lantmäteriet senast 5:e juni

För kännedom till:
Felicia Ellysdotter

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Oscar Franzén

2025-04-10

Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711) (Dnr KS2025/0644-2)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian Avveckling av studiestartstödet. I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning där studiestartstödet nämns. Skälet till att studiestartstödet föreslås att avskaffas är att regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2025 att studiestartstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Kungälvs kommun har till den 4 juni 2025 att svara på remissen.

Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat bra som stödet var tilltänkt vid införandet. Om studiestartstödet avskaffas riskerar individer som har stort utbildningsbehov och står långt ifrån arbetsmarknaden att fortsatt vara kvar i samma sits. Det kan även öka risken att samma individer hamnar hos kronofogden, eller får ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden.

Kungälvs kommuns remissvar sammanställs i Bilaga 1 *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711)*.

Juridisk bedömning

Förslaget från Utbildningsdepartementet innebär att lagen om studiestartstödet (2017:527) avskaffas. En följd av detta hade varit att flera lagar formuleras om där studiestartstödet tas bort från lagtexterna. Det påverkar dock den övriga informationen i dessa lagtexter. Det innebär heller ingen förändring i kommunernas skyldighet att informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning i enlighet med 20 kap. 10 och 17 §§ skollagen (2010:800).

Förvaltningens bedömning

Bakgrund

Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian Avveckling av studiestartstödet. I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning där studiestartstödet nämns. Skälet till att studiestartstödet föreslås att avskaffas är att regeringen bedömer att studiestartstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp och är administrativt tungt för kommunerna. Regeringen anser i budgetpropositionen för 2025 att det är angeläget att stödet fasas ut och föreslår därför att medlen minskas redan för 2025 och att stödet ska vara helt

avvecklat till den 1 januari 2026. I promemorian föreslås det därför att studiestartsstödet avvecklas genom att lagen om studiestartsstöd upphävs. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Kungälvs kommun har till den 4 juni 2025 att svara på remissen.

Det ursprungliga syftet med studiestartstödet var enligt förarbetena att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov för att stärka sina möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Med stort utbildningsbehov anses i första hand omfatta personer som inte har en avslutad utbildning på gymnasial nivå. I vissa undantagsfall bör även personer som har en gymnasial utbildning omfattas, om utbildningen hunnit bli inaktuell eller behöver kompletteras.

Mellan 2017 och 2022 hade cirka 10 500 individer tagit del av stödet och Riksrevisionen fann att ungefär häften hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och cirka 30 procent hade även en eftergymnasial utbildning. På denna bakgrund bedömer därför utbildningsdepartementet att studiestartstödet bör avskaffas, då det i deras mening sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet.

I Kungälvs kommun har stödet i väldigt stor utsträckning gått till personer med stort utbildningsbehov. Några enstaka personer har haft gymnasialutbildning men då har de befunnit sig långt ifrån arbetsmarknaden. Det upplevs heller inte vara särskilt administrativt tungt för kommunen att arbeta med studiestartstödet. Kommunen har även använt sig av hela beloppet och det finns ännu fler som hade velat ta del av stödet än vad som varit möjligt. Sammanfattningsvis så speglar inte den bilden utbildningsdepartement ger om hur det ser ut i landet med hur verksamheten ser ut i Kungälvs kommun.

Bedömning
Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat väl med att nå ut till personer med stort utbildningsbehov som då givits en möjlighet att utbilda sig och förhoppningsvis komma närmare ett arbete och samhället. Om stödet avskaffas finns det risk att de individer som stödet är menat för avstår från att utbilda sig då de behöver ta studielån för att finansiera sina studier på grundläggande och gymnasial nivå. Om de ändå väljer att utbilda sig riskerar det att skapa en större ekonomisk börda för en grupp som redan är ganska utsatt och som i högre grad än andra riskerar att hamna hos Kronofogden. Väljer individerna att inte studera och därmed fortsatt befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden riskerar kommunens utgifter för ekonomiskt bistånd att öka, eftersom fler medborgare riskerar att inte kunna försörja sig själva.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden. Kungälvs kommuns remissvar sammanställs i Bilaga 1 *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711)*.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet har koppling till kommunfullmäktiges strategiska mål *att ge goda förutsättningar för livslångt lärande,* och kommunstyrelsens resultatmål att *vuxenutbildningen bidrar till livslångt lärande och lägre arbetslöshet*. Studiestartstödet har i Kungälvs kommun bidragit till att fler medborgare har börjat läsa på vuxenutbildningen vilket troligtvis även har bidragit till att minska arbetslösheten. Om studiestartstödet avskaffas finns det risk att färre medborgare kommer välja att utbilda sig.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har koppling till mål 4 i Agenda 2030 *God utbildning för alla* och flera av delmålen som rör lika tillgång till utbildning under mål 4. Studiestartstödet har underlättat för fler människor att

införskaffa sig en utbildning och som följd komma närmare arbetsmarknaden. Om stödet avskaffas finns det risk att fler personer inte utbildar sig och att tillgången till utbildningen blir mindre likvärdig.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har inte koppling till något styrdokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Om studiestartstödet avskaffas riskerar individer som har stort utbildningsbehov och står långt ifrån arbetsmarknaden att fortsatt vara kvar i samma sits. Det kan även öka risken att samma individer hamnar hos kronofogden, eller får ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Om studiestartstödet avskaffas skulle det innebära en liten minskning av administrationen som idag görs med studiestartstödet. Men i dagsläget upplevs administrationen av stödet inte vara en stor belastning.

Ekonomisk bedömning

Ett avskaffande av studiestartstödet skulle inte ha en direkt påverkan på kommunens ekonomi, då stödet betalas ut från CSN. Det kan dock få indirekta konsekvenser på ekonomin. Exempelvis om fler medborgare hamnar i ett behov av ekonomiskt bistånd eller att färre medborgare kommer in i arbetslivet vilket påverkar skatteintäkterna.

Förslag till beslut

1. Bilaga *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)* godkänns som Kungälv kommuns remissvar på promemorian Avveckling av studiestartsstödet.

2. Protokollet justeras omedelbart.

Monica Carhult Karlsson
Sektorchef bildning och lärande

Tanja Tajic
Stabschef Innovation och utveckling

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Datum: 2025-04-15
Diarienummer: KS2025/0644-3

Skrivelse

Ärende:
Remiss - promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711), Regeringskansliet

Regeringskansliet

103 33 Stockholm

Handläggare:
Oscar Franzén

Yttrande - Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)

Kungälvs kommun har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711)* och önskar lämna följande synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat bra som stödet var tilltänkt vid införandet. Om studiestartstödet avskaffas riskerar individer som har stort utbildningsbehov och står långt ifrån arbetsmarknaden att fortsatt vara kvar i samma sits. Det kan även öka risken att samma individer hamnar hos kronofogden, eller får ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden.

Övergripande synpunkter

Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat väl med att nå ut till personer med stort utbildningsbehov som då givits en möjlighet att utbilda sig och förhoppningsvis komma närmare ett arbete och samhället.

I Kungälvs kommun har stödet i väldigt stor utsträckning gått till personer med stort utbildningsbehov. Några enstaka personer har haft gymnasialutbildning men då har de befunnit sig långt ifrån arbetsmarknaden. Det upplevs heller inte vara särskilt administrativt tungt för kommunen att arbeta med studiestartstödet. Kommunen har även använt sig av hela beloppet och det finns ännu fler som hade velat ta del av stödet än vad som varit möjligt. Sammanfattningsvis så speglar inte den bilden utbildningsdepartement ger om hur det ser ut i landet med hur verksamheten ser ut i Kungälvs kommun.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden. Om den tilltänkta målgruppen inte har tillgång till studiestartstödet eller ett likvärdigt alternativ finns det risk för företalet negativa konsekvenser för individerna och även kommunen.

KUNGÄLVS KOMMUN

Beslutsdatum: 5/28/2025
Diarienummer: KS2025/0644-3

Skrivelse

Konsekvenser

Om studiestartstödet avskaffas finns det risk att de individer som stödet är menat för avstår från att utbilda sig då de behöver ta studielån för att finansiera sina studier på grundläggande och gymnasial nivå. Om de ändå väljer att utbilda sig riskerar det att skapa en större ekonomisk börda för en grupp som redan är ganska utsatt och som i högre grad än andra riskerar att hamna hos Kronofogden. Väljer individerna att inte studera och därmed fortsatt befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden riskerar kommunens utgifter för ekonomiskt bistånd att öka, eftersom fler medborgare riskerar att inte kunna försörja sig själva. Eftersom studiestartstödet i Kungälvs kommun i stor utsträckning fungerat som det är tilltänkt skulle ett avskaffande av stödet sammanfattningsvis medföra mestadels negativa konsekvenser för Kungälvs kommun. Den administrativa bördan har inte varit tung så ett avskaffande kommer inte påverka den nämnvärt. Därför bedömer Kungälvs kommun att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstrykas.

Expedieras till: u.remissvar@regeringskansliet.se, u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Regeringskansliet

Remiss

2025-03-04
U2025/00711

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten

Remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet

Remissinstanser

1. Arbetsförmedlingen
2. Bollnäs kommun
3. Borås kommun
4. Båstads kommun
5. Centrala studiestödsnämnden
6. Enköpings kommun
7. Falkenbergs kommun
8. Folkbildningsrådet
9. Funktionsrätt Sverige
10. Försäkringskassan
11. Förvaltningsrätten i Falun
12. Gotlands kommun
13. Gävle kommun
14. Göteborgs kommun

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 16
E-post: u.registrator@regeringskansliet.se

15. Haparanda kommun
16. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
17. Kalmar kommun
18. Karlskrona kommun
19. Karlstads kommun
20. Katrineholms kommun
21. Kronofogdemyndigheten
22. Kungälvs kommun
23. Landsorganisationen i Sverige (LO)
24. Linköpings kommun
25. Luleå kommun
26. Lunds kommun
27. Malmö kommun
28. Migrationsverket
29. Myndigheten för delaktighet
30. Norrköpings kommun
31. Nätverket Unga för tillgänglighet – Nuft
32. Riksförbundet Vuxenutbildning i samverkan
33. Saco studentråd
34. Simrishamn kommun
35. Skatteverket

36. Skellefteå kommun
37. Specialpedagogiska skolmyndigheten
38. Statens skolinspektion
39. Statens skolverk
40. Stockholms kommun
41. Sundsvalls kommun
42. Svenskt Näringsliv
43. Sveriges akademikers centralorganisation (Saco)
44. Sveriges förenade studentkårer
45. Sveriges Kommuner och Regioner
46. Sveriges Lärare
47. Södertälje kommun
48. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
49. Umeå kommun
50. Uppsala kommun
51. Vetlanda kommun
52. Västerås kommun
53. Örebro kommun
54. Östersunds kommun
55. Överklagandenämnden för studiestöd

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 4 juni 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till

u.remissvar@regeringskansliet.se och till u.uh.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2025/00711 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

När det gäller remissvaret bör följande beaktas:

- Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.
- Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.
- Använd gärna följande rubriker:

  - inledande sammanfattande synpunkter bör lämnas under rubriken ”Sammanfattning”
  - övergripande synpunkter som inte lämnas under sammanfattningen bör lämnas under rubriken ”Övergripande synpunkter”,
  - vid synpunkter på ett förslag eller en bedömning i ett avsnitt eller delavsnitt bör betänkandets avsnittsrubrik (inklusive numrering), användas som rubrik,
  - synpunkter avseende konsekvensanalysen bör lämnas under rubriken ”Konsekvenser”.

Ytterligare råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen i promemorian.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Jenny Ferm
Rättschef

Regeringskansliet

Promemoria

2025-03-04
U2025/00711

Utbildningsdepartementet

Avveckling av studiestartsstödet

Innehåll

Sammanfattning 2

1 Lagtext 3
- 1.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd 3
- 1.2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken 4
- 1.3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) 7
- 1.4 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) 8
- 1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd 11
- 1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring 13

2 Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp 15

3 Den nuvarande regleringen 15

4 Studiestartsstödet ska avvecklas 18

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 19

6 Konsekvenser 20
- 6.1 Vilka kan bli berörda? 20
- 6.2 Ekonomiska konsekvenser för staten 20
- 6.3 Konsekvenser för enskilda 21
- 6.4 Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden 21
- 6.5 Konsekvenser för Överklagandenämnden för studiestöd 22
- 6.6 Konsekvenser för Arbetsförmedlingen 22
- 6.7 Konsekvenser för kommuner 22
- 6.8 Konsekvenser för domstolar 23
- 6.9 Konsekvenser för jämställdheten 23
- 6.10 Övriga konsekvenser 23

7 Författningskommentar 24
- 7.1 Förslaget till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd 24
- 7.2 Övriga lagförslag 24

Sammanfattning

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning.

Eftersom studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp har regeringen i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas. Regeringen anser i propositionen att det är angeläget att stödet fasas ut och föreslår därför att medlen minskas redan för 2025 och att stödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. I promemorian föreslås det därför att studiestartsstödet avvecklas genom att lagen om studiestartsstöd upphävs.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

1 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Härigenom föreskrivs att av lagen (2017:527) om studiestartsstöd ska upphöra att gälla.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 15 §, 28 a kap. 6 §, 31 kap. 12 §, 97 kap. 2 och 13 §§ och 98 kap. 9 § och rubriken närmast före 19 kap. 15 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
19 kap.	
Studiemedel *och studiestartsstöd*	**Studiemedel**[1]
15 §[2]	
Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, utom *de delar* som avser tilläggsbidrag.	Till beloppen enligt 11–14 §§ ska läggas studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), utom *den del* som avser tilläggsbidrag.
28 a kap.	
6 §[3]	
Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade	
1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller	1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, eller
2. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd.	
Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte heller när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men är avstängd från rätt till aktivitetsstöd.	
31 kap.	
12 §[4]	
Rehabiliteringspenningen ska minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som	
1. föräldrapenningsförmån,	
2. sjukpenning,	

[1] Senaste lydelse 2017:528.
[2] Senaste lydelse 2017:528.
[3] Senaste lydelse 2022:858.
[4] Senaste lydelse 2022:858.

3. sjukpenning eller livränta vid arbetsskada eller annan skada som avses i 40–44 kap. eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka, eller

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet eller omställningsstudiestödet är återbetalningspliktigt.

4. studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd eller ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), dock inte till den del studiestödet eller omställningsstudiestödet är återbetalningspliktigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för motsvarande förmån som lämnas till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

97 kap.

2 §[5]

Den försäkrades bidragsgrundande inkomst är summan av

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 4 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 5 §,
4. del av egen och barns förmögenhet enligt 6–10 §§,
5. del av barns inkomst av kapital enligt 11 och 12 §§, och
6. vissa andra inkomster enligt 13 §

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* ingå med 80 procent.

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) ingå med 80 procent.

13 §[6]

Med vissa andra inkomster enligt 2 § första stycket 6 avses följande:

1. inkomst som på grund av 3 kap. 9–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, tjänst eller kapital,

2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) *och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, utom *de delar* som avser tilläggsbidrag,

2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), utom *den del* som avser tilläggsbidrag,

3. skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad,

[5] Senaste lydelse 2018:1628.
[6] Senaste lydelse 2018:1628.

4. skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, och

5. etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare.

Inkomster som avses i första stycket 2 och 3 och som i slutet av ett år betalas ut i förskott som hänförliga till nästföljande år ska beaktas för det senare året.

98 kap.

9 §[7]

Om den försäkrades beslut om slutlig skatt, *beslut om* studiemedel i form av studiebidrag *eller beslut om studiestartsstöd* ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bostadsbidrag bestämmas, om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar upp frågan.	Om den försäkrades beslut om slutlig skatt *eller* studiemedel i form av studiebidrag ändras efter det att slutligt bostadsbidrag bestämts och ändringen innebär att bostadsbidraget skulle ha varit högre eller lägre, ska ett nytt bostadsbidrag bestämmas, om den försäkrade begär det eller om Försäkringskassan självmant tar upp frågan.

En fråga om nytt slutligt bostadsbidrag enligt denna paragraf får inte tas upp efter utgången av sjätte året efter det år beslutet om slutlig skatt avser eller sjätte året efter det att studiebidraget lämnades.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

[7] Senaste lydelse 2017:528.

1.3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 kap.	
34 §[1]	
Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:	
1. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),	
2. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, och	
3. omställningsstudiebidrag enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.	
Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också	
1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för	
– kortare studier om funktionsnedsättning,	
– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och	
– studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning,	
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,	2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, *eller*
3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden, *eller*	3. kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.
4. studiestartsstöd som betalas ut av Centrala studiestödsnämnden.	

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

[1] Senaste lydelse 2023:350.

1.4 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)

dels att 3 kap. 25 a § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 25 och 26 §§ och 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 16 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
25 §[1]	
Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas	
1. studiehjälp enligt 2 kap.,	
2. aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,	
3. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt socialförsäkringsbalken,	
4. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för	
– kortare studier om funktionsnedsättning,	
– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionsnedsättning, och	
– studier inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning,	
5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska,	5. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska, *eller*
6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå, *eller*	6. utbildningsbidrag för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå.
7. studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd.	

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserveller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som ska omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från första stycket.

[1] Senaste lydelse 2023:351.

26 §[2]

En studerande som tidigare har fått studiestöd enligt denna lag eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd kan beviljas studiemedel bara om den studerande har

1. betalat fastställt årsbelopp enligt 4 kap. 7 §, som ska betalas före det kalenderår som de nya studiemedlen avser, och

2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap., *återkrävt studiestartsstöd enligt 34 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller återkrävt omställningsstudiestöd enligt 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd, *studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd återstår att betala.	2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt studiestöd enligt 5 kap. eller återkrävt omställningsstudiestöd enligt 40 eller 41 § lagen om omställningsstudiestöd att högst ett kalenderhalvårs återkrävt studiestöd eller omställningsstudiestöd återstår att betala.

Om det finns synnerliga skäl, får studiemedel beviljas trots bestämmelsen i första stycket.

4 kap.

13 §[3]

Årsbeloppet får sättas ned

1. om låntagaren tar emot studiehjälp, studiemedel, *eller studiestartsstöd,*	1. om låntagaren tar emot studiehjälp *eller* studiemedel,

2. om låntagaren fullgör en längre grundutbildning än 60 dagar enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer, eller

3. om det i något annat fall finns synnerliga skäl.

16. *Utöver det som anges i 8 kap. 6 § första stycket 1 studiestödslagen (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot studiestartsstöd. Utöver det som anges i punkt 2 e i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349) får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att preliminär och slutlig avgift får sättas ned också om den återbetalningsskyldige tar emot studiestartsstöd.*	16.[4]

[2] Senaste lydelse 2022:861.
[3] Senaste lydelse 2017:530.
[4] Senaste lydelse 2017:530.

I stället för vad som anges i 8 kap. 6 § första stycket 2 studiestödslagen (1973:349), i lydelsen efter den 31 december 1988, får årsbeloppet sättas ned preliminärt om låntagarens inkomst under betalningsåret kan beräknas bli väsentligt lägre än den inkomst efter vilken årsbeloppet har beräknats. Om årsbeloppet har beräknats till en tjugondel av låneskulden eller lägst femton procent av prisbasbeloppet enligt punkt 14, får årsbeloppet sättas ned preliminärt till fyra procent av låntagarens beräknade inkomst under betalningsåret. Nedsättningen gäller i avvaktan på att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret fastställs. Det preliminära årsbeloppet ska grunda sig på den uppgift om beräknad inkomst som låntagaren lämnar i ansökan om nedsättning.

Efter det att underlaget för att ta ut skatt eller avgift för betalningsåret har fastställts ska ett slutligt årsbelopp fastställas. Beloppet ska motsvara fyra procent av låntagarens sammanlagda överskott av inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Det slutliga årsbeloppet kan dock högst bestämmas till det belopp som fastställts enligt punkt 14. Som fastställt underlag gäller beslut om slutlig skatt i första instans.

Om det preliminära årsbeloppet är lägre än det slutliga årsbeloppet, ska mellanskillnaden betalas i efterhand som ett resterande slutligt årsbelopp. Regeringen meddelar föreskrifter om att låntagaren dessutom ska betala en tilläggsavgift.

Om det preliminära årsbeloppet är högre än det slutliga årsbeloppet, ska det överskjutande beloppet inte betalas ut till låntagaren utan i stället räknas av från lånet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

Härigenom föreskrivs att 9, 19, 20 och 30 §§ lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har	En studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd enligt denna lag, studiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) *eller* studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) kan bara beviljas omställningsstudiestöd om den studerande har
1. betalat fastställt årsbelopp och preliminär, slutlig eller kvarstående avgift som ska betalas före det kalenderår som det nya omställningsstudiestödet avser, och	
2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel, återkrävd studiehjälp *eller återkrävt studiestartsstöd* att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.	2. betalat tillbaka så mycket av återkrävt omställningsstudiestöd, återkrävt studiemedel *eller* återkrävd studiehjälp att högst ett kalenderhalvårs återkrävt stöd återstår att betala.
Trots första stycket får omställningsstudiestöd beviljas om det finns synnerliga skäl för det.	
19 §	
Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal takt.	
Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.	Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal takt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd *eller* studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.	

20 §

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*.	Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd *eller* studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395).

I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas.

30 §

Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas *1.* studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395), *eller* *2. studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*.	Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot för en vecka för vilken det samtidigt lämnas studiemedel enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 2 kap 13–15 §§ lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:506	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
13 §	
En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en utbildning om högst 50 procent av heltid, om	
1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,	
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd*, och	2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), och
3. utbildningen inte finansieras med omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.	
Kravet i första stycket 2 gäller inte om utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett arbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§.	
14 §	
En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 20 veckor inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden fortsätter att delta i en utbildning om mer än 50 procent upp till heltid, om	
1. det tidigare arbetet inte har upphört på grund av utbildningen,	
2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), *studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,	2. utbildningen inte finansieras eller har finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd,
3. utbildningen har bedrivits under minst 15 veckor vid sidan av ett heltidsarbete inom den ramtid som följer av 3 kap. 11–14 §§, och	
4. utbildningens omfattning inte utökas under arbetslösheten.	
15 §	
En sökande kan få arbetslöshetsersättning för högst 15 ersättningsdagar inom samma ersättningsperiod samtidigt som sökanden deltar i en kortare utbildning eller annan kortare aktivitet som syftar till att	
1. ge en orientering om olika yrken och utbildningsvägar, eller	
2. underlätta omställning från ett arbete till ett annat.	

Utbildningen eller aktiviteten får inte finansieras eller ha finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395*), studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd* eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.	Utbildningen eller aktiviteten får inte finansieras eller ha finansierats med studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

2 Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp

Syftet med studiestartsstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. När stödet infördes uttalade regeringen att en person som har en gymnasieexamen endast i undantagsfall bör kunna komma i fråga för stödet och att stöd inte bör kunna lämnas till en person som har en utbildning på eftergymnasial nivå. (prop. 2016/17:158 s. 35 och 36). Det finns dock tydliga indikationer på att stödet inte går till avsedd målgrupp. Riksrevisionen har i en granskningsrapport (RiR 2024:3) bl.a. analyserat de cirka 10 500 individer som skrivits ut från Arbetsförmedlingen med studier som angiven orsak och som någon gång tagit emot studiestartsstödet under 2017–2022. Riksrevisionen har funnit att omkring hälften av dem hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Studiestartsstödet går alltså i stor utsträckning till fel målgrupp vilket innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet.

3 Den nuvarande regleringen

Det finns flera olika studiefinansieringsformer för arbetslösa med kort tidigare utbildning

Det finns två olika typer av studiestöd som kan lämnas till vuxna arbetslösa med stora utbildningsbehov. Det är studiemedel och studiestartsstöd. Dessutom kan aktivitetsstöd i vissa fall lämnas till vuxna studerande.

Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel som består av studiebidrag och studielån. Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå (3 kap. 1 och 2 §§ studiestödslagen [1999:1395], 3 kap. 1 § studiestödsförordningen [2000:655] och bilagan till den förordningen).

Studiebidraget är skattefritt och pensionsgrundande (11 kap. 34 § inkomstskattelagen [1999:1229] och 60 kap. 19 § socialförsäkringsbalken).

Studiemedel lämnas med ett belopp som för varje vecka då den studerande har rätt till studiemedel utgör 5,74 procent av prisbasbeloppet vid studier på heltid. Under 2025 motsvarar detta 14 625 kronor per studiemånad (3 kap. 11 § studiestödslagen).

Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den generella bidragsnivån utgör 30,3 procent av totalbeloppet när man räknar samman bidrag och lån medan den högre nivån utgör 67,1 procent av totalbeloppet. Det generella bidraget uppgår till 4 433 kronor per studiemånad under 2025. Studiemedel med den högre bidragsnivån kan

lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till studerande som är 25 år eller äldre och som saknar sådan utbildning. Under vissa förutsättningar får det högre bidragsbeloppet även lämnas till studerande under 25 år. Det högre bidraget uppgår till 9 806 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 12 och 13 §§ studiestödslagen och 3 kap. 9, 9 a och 10 §§ studiestödsförordningen).

I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tilläggslån och merkostnadslån. Tilläggsbidraget lämnas till studerande som har vårdnaden om barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd vars storlek beror på antalet barn. Som exempel uppgår tilläggsbidraget till en studerande med två barn till 1 374 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 13 a § studiestödslagen och 3 kap. 11 a–11 c §§ studiestödsförordningen).

Tilläggslån kan lämnas till studerande över 25 år som har haft en viss arbetsinkomst kalenderåret närmast före studiernas början. Tilläggslånet uppgår till 5 044 kronor per studiemånad under 2025 (3 kap. 14 § studiestödslagen och 3 kap. 12 § studiestödsförordningen).

Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier (3 kap. 15 § studiestödslagen och 3 kap. 13 § studiestödsförordningen).

Studiestartsstöd lämnas till personer med kort tidigare utbildning

Syftet med studiestartsstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov, för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden (1 § lagen [2017:527] om studiestartsstöd).

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Vad som avses med en kort utbildning behandlas i propositionen Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd (prop. 2016/17:158). Där anges att i första hand är det personer som inte har en avslutad utbildning på gymnasial nivå som bör omfattas. I vissa fall bör dock även personer som har en avslutad utbildning på gymnasial nivå, men där den tidigare utbildningen med hänsyn till dess ålder eller omfattning behöver kompletteras med ytterligare studier på grundläggande eller gymnasial nivå, anses ha kort utbildning. En person som har en gymnasieexamen eller motsvarande äldre utbildning bör därför endast i undantagsfall kunna komma i fråga för studiestartsstöd. Studiestartsstöd bör dock inte kunna lämnas till den som har en utbildning på eftergymnasial nivå, eftersom en sådan person i detta sammanhang inte kan anses ha en kort utbildning (4 § och 6 §§ lagen om studiestartsstöd och prop. 2016/17:158 s. 35 och 36).

Studiestartsstöd får bara lämnas till den som är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Det finns också ett arbetslöshetskrav som den sökande ska uppfylla (6 § lagen om studiestartsstöd och 4 § förordningen [2017:532] om studiestartsstöd).

Stödet får lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola (5 § förordningen om studiestartsstöd).

Den studerande kan få studiestartsstöd från och med det kalenderår som han eller hon fyller 25 år och längst till och med det kalenderår som han eller hon fyller 60 år (5 § lagen om studiestartsstöd).

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån och lämnas i den mån det finns tillgång på medel (1 § lagen om studiestartsstöd).

Vid studier på heltid lämnas stöd med ett belopp som för varje vecka utgör 4,75 procent av prisbasbeloppet, vilket under 2025 motsvarar 12 103 kronor per studiemånad för heltidsstudier. Studerande som har vårdnad om barn kan få ett tilläggsbidrag för varje barn (18 § lagen om studiestartsstöd).

Studiestartsstödet används i kommunernas rekryterande verksamhet

Studiestartsstöd är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att rekrytera personer till studier (2 § lagen om studiestartsstöd).

En kommun som väljer att använda studiestartsstödet ska uppmana personer i hemkommunen, som kommunen anser kan antas höra till målgruppen för stödet och som kommunen bedömer är prioriterade, att ansöka om stöd. En sådan ansökan ska lämnas till kommunen. Kommunen ska sedan vid prövningen av ansökan bedöma om den sökande tillhör målgruppen för studiestartsstödet. Om kommunen bedömer att den sökande inte uppfyller målgruppen, eller om en ansökan kommit in till kommunen utan att den enskilde uppmanats att ansöka ska kommunen avslå ansökan. Om kommunen bedömer att den sökande uppfyller villkoren, ska kommunen i stället överlämna ärendet till Centrala studiestödsnämnden som prövar övriga förutsättningar för stödet (26–28 §§ lagen om studiestartsstöd).

Det finns möjligheter att studera med ersättning vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program

En person som är minst 25 år, som är eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete genom Arbetsförmedlingen kan få aktivitetsstöd för studier på kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning vid folkhögskola inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet förberedande insatser (2 kap. 1 § förordningen [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 8 och 30 §§ förordningen [2000:634] om arbetsmarknadspolitiska program).

Personer som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som är anmälda som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen kan få etableringsersättning bl.a. vid deltagande i utbildning inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller motsvarande utbildning inom folkhögskolan. Detta kan de få inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2 kap. 12 § förordningen om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 1, 5 och 13 §§ förordningen [2017:820] om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare).

För att en person ska kunna få aktivitesstöd eller etableringsersättning behöver Arbetsförmedlingen ha anvisat personen till det arbetsmarknadspolitiska programmet. Detta kan Arbetsförmedlingen bara göra om det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. (9 § förordningen [2000:628] om

arbetsmarknadspolitiska verksamheten och 5 § förordningen om arbetsmarknadspolitiska program).

4 Studiestartsstödet ska avvecklas

Förslag: Studiestartsstödet ska avvecklas.
Till följd av att studiestartsstödet avvecklas ska följdändringar göras i annan lagstiftning.

Skälen för förslagen

Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp vilket innebär att det görs omfattande felaktiga utbetalningar av stödet

Studiestartsstödet ska vara ett verktyg för kommunerna för att kunna öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov som annars inte hade valt att studera. Det är avsett för personer med kort tidigare utbildning och en person som har en gymnasieexamen bör endast i undantagsfall kunna komma i fråga för stödet. Stödet ska hanteras på ett rättvist och rättssäkert sätt och för att det ska vara möjligt ska kommunerna ta fram lokala riktlinjer för hur stödet ska användas och vilka tolkningar som ska göras (prop. 2016/17:158 s. 30, 35 och 41).

Som beskrivits i kapitel 2 har Riksrevisionen funnit att det finns indikationer på att studiestartsstödet har hanterats på ett sätt som inte är i linje med stödets syfte. Av granskningsrapporten framgår bl.a. att omkring hälften av dem som fått studiestartsstöd under 2017–2022 efter att ha skrivit ut sig från Arbetsförmedlingen hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Att studiestartsstödet i stor omfattning går till de med en starkare utbildningsbakgrund än vad som är tänkt innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet. Korrekta utbetalningar är centralt för att tilliten för välfärdssystemet ska kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för studiestödssystemet är också att stöd endast ska betalas ut till dem som har rätt till det.

Ett annat problem med studiestartsstödet är att arbetssökande med kort utbildning inte har likvärdiga möjligheter att studera med stödet. Det är frivilligt för en kommun att ansluta sig till studiestartsstödet och några kommuner står också utanför. Det finns därutöver stora skillnader i hur hög grad de anslutna kommunerna använder sin tilldelade budget för stödet. Ovanstående problem är något som också lyfts fram i Riksrevisionens granskningsrapport.

Studiestartsstödet hanteras alltså inte på ett rättvist och rättssäkert sätt och det fungerar i stora delar inte som det var avsett. Det finns därmed flera starka skäl som talar för att studiestartsstödet bör avvecklas.

Det finns omfattande möjligheter till studiefinansiering inom studiemedelssystemet och vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program

Det svenska studiestödet är ett av världens mest generösa studiestödssystem och för den målgrupp som studiestartsstödet är avsett för finns det goda möjligheter att få det högre bidraget inom studiemedlen. Målgruppen för det högre bidraget liknar på många sätt den målgrupp som studiestartsstödet riktar sig till i dag. Båda stöden riktar sig primärt till personer med kort tidigare utbildning och stora utbildningsbehov. Den högre bidragsnivån inom studiemedlen är visserligen något lägre än studiestartsstödet men totalbeloppet inom studiemedlen, dvs. studiebidrag och studielån sammantagna, är samtidigt högre än den bidragsnivå som studiestartsstödet kan erbjuda. Studiebidraget inom studiemedlen är också till skillnad från studiestartsstödet pensionsgrundande. Genom det högre bidraget kan även skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer. Målgruppen för studiestartsstödet har därutöver goda möjligheter att studera på grundläggande och gymnasial nivå vid deltagande i vissa arbetsmarknadspolitiska program och då med etableringsersättning eller aktivitetsstöd.

När det gäller den avsedda målgruppen för studiestartsstödet, dvs. kortutbildade arbetslösa med stora utbildningsbehov, finns det alltså även utan studiestartsstödet omfattande möjligheter till studiefinansiering. Med anledning av det och mot bakgrund av att studiestartsstödet inte används som avsett bör stödet avvecklas. Eftersom stödet inte går till rätt målgrupp har regeringen också i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att det finns starka skäl till att avveckla stödet. Följaktligen bör lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävas.

Även följdändringar i annan lagstiftning behöver göras

Bestämmelser om hur studiestartsstödet samspelar med andra stöd och ersättningar finns i studiestödslagen (1999:1395), lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkringsbalken. I inkomstskattelagen (1999:1229) finns en bestämmelse om att ersättning i form av studiestartsstöd inte ska tas upp som inkomst av tjänst. Med anledning av att studiestartsstödet avskaffas behöver följdändringar göras i dessa lagar.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft den 1 januari 2026. Den upphävda lagen ska dock gälla för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

Även ändringarna i de lagar där följdändringar görs ska träda i kraft den 1 januari 2026. Det ska också införas övergångsbestämmelser i dessa lagar som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget

Lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft så snart som möjligt

Eftersom det sker omfattande felaktiga utbetalningar av studiestartstöd är det angeläget att stödet avvecklas så snabbt som möjligt. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026. Lagen om studiestartsstöd bör därför upphävas vid samma tidpunkt. Mot denna bakgrund föreslås det att lagen om upphävande av lagen om studiestartsstöd ska träda i kraft den 1 januari 2026. Även efter den 1 januari 2026 finns det dock ett behov av att kunna pröva förhållanden som avser tid före ikraftträdandet, t.ex. frågor om återkrav. Av denna anledning bör den upphävda lagen fortsatt gälla för studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

Följdändringarna i annan lagstiftning ska träda i kraft samtidigt

Som beskrivs i avsnitt 4 innebär avvecklandet av studiestartsstödet att det behöver göras följdändringar i socialförsäkringsbalken, inkomstskattelagen, studiestödslagen, lagen om omställningsstudiestöd och lagen om arbetslöshetsförsäkring. Även dessa ändringar bör träda i kraft den 1 januari 2026. Eftersom det finns behov av att kunna tillämpa äldre bestämmelser vid prövning av förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet behöver övergångsbestämmelser med denna innebörd tas in i författningarna.

6 Konsekvenser

6.1 Vilka kan bli berörda?

Förslaget att ta bort studiestartsstödet påverkar de som studerar eller planerar att studera med stödet. Stödet avvecklas fullt ut fr.o.m. den 1 januari 2026. Under 2024 var det ca 4 300 personer som studerade med studiestartsstöd. Förslagen påverkar också administrerande myndigheter och kommuner.

6.2 Ekonomiska konsekvenser för staten

Studiestartsstöd lämnas i den mån det finns tillgång på medel och det har årligen funnits 400 miljoner kronor avsatta för ändamålet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15, bet. 2024/25:UbU2, rskr. 2024/25:103). Därför minskas medlen till 300 miljoner kronor för 2025 och stödet ska vara helt avvecklat den 1 januari 2026. Att stödet avvecklas innebär alltså en besparing för staten. Vissa studerande som i dag tillhör målgruppen för studiestartsstödet kommer dock att studera med ordinarie studiemedel eller med bibehållet aktivitetsstöd. Detta innebär vissa ökade

kostnader för staten men dessa dynamiska effekter kan hanteras inom befintliga ramar.

6.3 Konsekvenser för enskilda

Att studiestartsstödet avvecklas innebär att studiemedel blir den huvudsakliga studiefinansieringskällan för vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. När det gäller personer med en starkare utbildningsbakgrund, dvs. för personer som har en gymnasieexamen och som stödet egentligen inte är avsett för, har dessa som alla andra studerande möjlighet att söka vanligt studiemedel för sina studier. Totalbeloppet inom studiemedlen, dvs. för studiebidrag och studielån, uppgår till 14 625 kronor per studiemånad under 2025. Studiestartsstödet uppgår till 12 103 per studiemånad under 2025. Studiemedlen har alltså ett högre totalbelopp än vad studiestartsstödet kan erbjuda.

När det gäller målgruppen för studiestartsstödet har dessa goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget. Det högre bidraget höjdes också med 300 kronor per studiemånad under 2018 och uppgår till 9 806 kronor per studiemånad under 2025. Skillnaden i bidragsbelopp mellan stöden har därmed minskat sedan studiestartsstödet infördes 2017. Inom studiemedelssystemet finns det också, likt studiestartsstödet i dag, möjlighet för studerande med barn att få ett tilläggsbidrag. Studerande som tidigare har haft en arbetsinkomst kan under vissa förutsättningarfå ett tilläggslån inom studiemedlen. Målgruppen för studiestartsstödet har därmed möjlighet att få ett större månadsbelopp under studietiden. Förslaget innebär dock att skuldsättningen kan öka för målgruppen. Genom det högre bidraget kan dock skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer.

Studiestartsstödet ska alltså vara helt avvecklat den 1 januari 2026. Därefter har den studerande goda möjligheter att fortsätta sina studier med det högre bidraget inom studiemedlen. Målgruppen för studiestarsstödet kommer också ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd. Studier med bibehållet aktivitetsstöd ger incitament för arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden att studera inom det reguljära utbildningsväsendet för att på så sätt förbättra den arbetssökandes chanser att få jobb.

Sammantaget bör därför ett borttagande av studiestartsstödet inte medföra några större konsekvenser för enskilda. Detta eftersom befintliga studiefinansieringsmöjligheter inom det generösa studiemedelssystemet och aktivitetsstödet bör vara tillräckliga för målgruppen.

6.4 Konsekvenser för Centrala studiestödsnämnden

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är ansvarig myndighet för studiestartsstödet och har till uppgift att pröva frågor om stödet. Att studiestartsstödet tas bort innebär att myndigheten inte längre kommer behöva hantera handläggningen av stödet. Det kommer att frigöra resurser hos myndigheten som i stället kan användas för annan prioriterad verksamhet inom studiestödsområdet. Myndigheten kommer dock även efter att stödet av-

vecklats fullt ut behöva hantera återkrav av felaktigt utbetalat studiestartsstöd. Denna hantering bedöms dock vara av mindre omfattning. Eftersom vissa studerande i stället kommer att studera med studiemedel kommer myndigheten samtidigt behöva hantera fler sådana ärenden. Sammantaget bör dock ett borttagande av studiestartsstödet innebära en minskad administration för myndigheten.

6.5 Konsekvenser för Överklagandenämnden för studiestöd

Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) är överklagandeinstans för ärenden om tilldelning och återkrav av studiestartsstöd. ÖKS prövade 50 ärenden under 2024 som rörde studiestartsstöd, vilket kan jämföras med det totala antalet överklagandeärenden hos myndigheten som under samma år uppgick till drygt 6 600. Ärenden om studiestartsstöd är också oftast av en enklare karaktär. Att studiestartsstödet avvecklas kommer därmed att minska ärendemängden något hos ÖKS men det bedöms samtidigt inte få någon större påverkan på myndighetens handläggning.

6.6 Konsekvenser för Arbetsförmedlingen

Kommunernas rekryteringsarbete ska ske i samverkan med Arbetsförmedlingen. Att studiestartsstödet tas bort innebär att myndigheten inte längre behöver vara delaktig i administrationen av stödet. I detta ligger bl.a. att myndigheten inte längre kommer att behöva lämna vissa uppgifter till CSN för CSN:s prövning av målgruppen. Arbetsförmedlingen ska dock fortsatt arbeta med att stödja målgruppen för studiestartsstödet, dvs. kortutbildade arbetslösa som har ett stort utbildningsbehov för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025 ska myndigheten i sin verksamhet prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller reguljär utbildning. Vidare ska myndigheten bl.a. öka antalet övergångar till utbildning som på sikt syftar till osubventionerat arbete. När studiestartsstödet tas bort kan det samtidigt innebära att studerande i högre utsträckning än tidigare ges möjlighet att studera med aktivitetsstöd förutsatt att Arbetsförmedlingen bedömer att utbildningen krävs för att öka den arbetssökandes chanser att få ett arbete. Sammantaget bör därför ett borttagande av studiestartsstödet inte ha någon större påverkan på myndighetens totala administration.

6.7 Konsekvenser för kommuner

Studiestartsstödet är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att verka för att vuxna deltar i utbildning och för att rekrytera personer till studier. En kommun som väljer att använda sig av studiestartsstödet ska efter framtagandet av lokala riktlinjer bl.a. pröva om sökande har kort utbildning och ett stort utbildningsbehov samt

om sökande uppfyller åldersgränserna för stödet. Att studiestartsstödet tas bort innebär därför en minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan behovet av information och vägledning till målgruppen öka när det gäller andra studiefinansieringsformer. Kommunernas ansvar när det gäller det rekryterande arbetet kommer också finnas kvar. I detta ligger att varje kommun fortsatt aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå eller i anpassad utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning. Varje kommun ska också fortsatt informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning (20 kap. 10 och 17 §§ skollagen [2010:800]). Sammantaget bör borttagandet av studiestartsstödet innebära en något minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan kommunernas kostnader för försörjningsstöd komma att påverkas. När stödet infördes gjordes bedömningen att det kunde leda till att behovet av ekonomiskt bistånd minskade. Statens ersättning till kommunerna minskades dock inte med motsvarande beräknad kostnadsbesparing. Sammanfattningsvis bedöms ett borttagande av studiestartsstödet inte medföra att den kommunala finansieringsprincipen blir tillämplig.

6.8 Konsekvenser för domstolar

Kommunernas beslut om att den studerande tillhör målgruppen för stödet kan i dag bli föremål för laglighetsprövning. Förslaget innebär därför att denna uppgift utgår för domstolarna. Dessa mål har dock varit mycket ovanliga och förslaget bedöms därför inte påverka domstolarnas ärendemängd.

6.9 Konsekvenser för jämställdheten

Studiestartsstödet är utformat på ett könsneutralt sätt och avvecklingen kommer att påverka både kvinnor och män. Det är fler kvinnor än män som studerar med studiestartsstöd. Under 2024 var 73 procent av de studerande kvinnor och 27 procent var män. Såväl kvinnor som män kommer dock ha samma möjligheter att studera på grundläggande och gymnasial nivå genom generösa villkor inom studiemedelssystemet, t.ex. med det högre bidraget. Både kvinnor och män kommer också fortsatt ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd Förslaget bedöms därför inte påverka jämställdheten.

6.10 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden, de integrationspolitiska målen, brottsligheten, barnens situation eller miljön.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd

Lagen innebär att lagen om studiestartsstöd upphör att gälla.

Enligt *första punkten* i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna träder lagen i kraft den 1 januari 2026. Lagen om studiestartsstöd upphör alltså att gälla detta datum.

Enligt *andra punkten* i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna gäller den upphävda lagen dock fortfarande i fråga om studiestartsstöd som avser tid före ikraftträdandet. Detta innebär att bl.a. att studiestartsstöd som betalats ut felaktigt eller med för högt belopp även fortsatt kan återkrävas enligt lagens bestämmelser. Det blir också fortsatt möjligt att överklaga ett beslut om studiestartsstöd som avser tid före den 1 januari 2026.

Övervägandena finns i avsnitt 4 och 5.

7.2 Övriga lagförslag

Lagförslagen är en följd av att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs. De paragrafer som hänvisar till lagen om studiestartsstöd eller på annat sätt nämner studiestartsstöd ändras på så sätt att hänvisningen eller omnämnandet tas bort. Dessutom införs motsvarande övergångsbestämmelser som i lagen om upphävande av lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

Övervägandena finns i avsnitt 4.

Sammanträdesprotokoll

§ 107/2025

Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711) (Dnr KS2025/0644)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian Avveckling av studiestartstödet. I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning där studiestartstödet nämns. Skälet till att studiestartstödet föreslås att avskaffas är att regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2025 att studiestartstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Kungälvs kommun har till den 4 juni 2025 att svara på remissen.

Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat bra som stödet var tilltänkt vid införandet. Om studiestartstödet avskaffas riskerar individer som har stort utbildningsbehov och står långt ifrån arbetsmarknaden att fortsatt vara kvar i samma sits. Det kan även öka risken att samma individer hamnar hos kronofogden, eller får ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden.

Kungälvs kommuns remissvar sammanställs i Bilaga 1 ***Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711)***.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)
Bilaga Yttrande - Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet
Bilaga Remissmissiv Promemorian Avveckling av studiestartsstödet.webb.pdf
Bilaga U2025 00711Promemoria Avveckling av studiestartsstödet.pdf

Förslag till kommunstyrelsen

1. Bilaga *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)* godkänns som Kungälv kommuns remissvar på promemorian Avveckling av studiestartsstödet.

2. Protokollet justeras omedelbart.

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum **2025-05-20**

Expedieras till:

För kännedom till:

Sammanträdesprotokoll

§ 107/2025

Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711) (Dnr KS2025/0644)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har mottagit en remiss från Utbildningsdepartementet av promemorian Avveckling av studiestartstödet. I promemorian föreslås det att lagen (2017:527) om studiestartstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning där studiestartstödet nämns. Skälet till att studiestartstödet föreslås att avskaffas är att regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2025 att studiestartstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Kungälvs kommun har till den 4 juni 2025 att svara på remissen.

Kungälvs kommun bedömer att förslaget om att upphäva lagen om studiestartstöd bör avstyrkas. Anledningen är att studiestartstödet i Kungälvs kommun fungerat bra som stödet var tilltänkt vid införandet. Om studiestartstödet avskaffas riskerar individer som har stort utbildningsbehov och står långt ifrån arbetsmarknaden att fortsatt vara kvar i samma sits. Det kan även öka risken att samma individer hamnar hos kronofogden, eller får ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget vill Kungälvs kommun göra ett medskick att det är viktigt att den tilltänkta målgruppen för stödet inte glöms bort och att regeringen utreder andra möjliga lösningar för att få in målgruppen i utbildning, och på sikt arbetsmarknaden.

Kungälvs kommuns remissvar sammanställs i Bilaga 1 ***Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartstödet (U2025/00711)***.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)
Bilaga Yttrande - Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet
Bilaga Remissmissiv Promemorian Avveckling av studiestartsstödet.webb.pdf
Bilaga U2025 00711Promemoria Avveckling av studiestartsstödet.pdf

Förslag till kommunstyrelsen

1. Bilaga *Yttrande – Svar på remiss av promemorian Avveckling av studiestartsstödet (U2025/00711)* godkänns som Kungälv kommuns remissvar på promemorian Avveckling av studiestartsstödet.

2. Protokollet justeras omedelbart.

Sammanträdesprotokoll

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Johan Sjöholm

2025-04-09

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra (Dnr KS2025/0895-1)

Sammanfattning

Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen samverkar kring gemensamma folkhälsoinsatser. Samverkan och samfinansiering kring de gemensamma insatserna regleras i ett avtal. Nuvarande avtal går ut vid årsskiftet och ett nytt behöver tecknas för perioden 2026–2028.

Förslag till beslut:

> Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Juridisk bedömning

Vardera avtalsparten äger rätten att häva avtalet om den andra avtalsparten inte utför sina åtaganden enligt avtalet.

Tvist mellan avtalsparterna rörande tillämpning och tolkning av detta avtal ska hanteras i dialog mellan avtalsparterna.

Förvaltningens bedömning

Under hösten 2023 gav de fem delregionala nämnderna (DRN) i uppdrag att ta fram gemensamma samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete för hela Västra Götaland. Utgångspunkt för framtagande av avtal är bland annat Plan för regionövergripande folkhälsoarbete. En plan som strategiska hälso- och sjukvårdsnämnden (SSN) antog den 19 april 2024 § 83. Planen innehåller ett antal principer som ska bidra till ett mer sammanhållet, långsiktigt och jämlikt folkhälsoarbete i Västra Götaland. En av principerna handlar om samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete som de delregionala nämnderna tecknar med respektive kommun. Denna princip med tillhörande inriktningar, har legat till grund för framtagandet av det nya avtalet.

Arbetet har skett i samverkan med kommunerna genom arbetsgrupper, referensgrupp och digitala dialogträffar. De delregionala nämnderna har också bidragit med viktiga medskick i processen. Målet med de nya samverkansavtalen är att skapa mer jämlika förutsättningar att bedriva lokalt folkhälsoarbete och bygger på ett tillitsbaserat förhållningssätt. För att nå målet har intentionen varit att skapa en tydlighet i avtalet om en regional inriktning, nyckelfaktorer för strategiskt folkhälsoarbete, ekonomiska riktlinjer samt planer och uppföljning. En del i uppdraget har varit att ta fram förslag på ny ersättningsmodell. Förslaget bygger på att ersättningen beräknas på samma sätt oavsett kommun och nämndområde. Ersättning består av en del till tjänst och en del till

utvecklingsmedel där båda baseras på befolkningsstorlek per kommun. Kommunerna finansierar med motsvarande belopp.

DRNV behandlade på sammanträdet den 6 februari 2025 förslag till avtal inklusive framtagen ersättningsmodell, där nämnden ställer sig bakom förslag till samverksavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026 - 2028, inklusive dess ersättningsmodell. Därefter tas beslut av varje enskild kommun och DRN. Samma ärende går upp till samtliga delregionala nämnder. Avsikten är att de nya avtalen ska börja gälla från 1 januari 2026. Processen med avtalet har redovisats vid kommundialogen med DNVR samt rådet för folkhälsa och social hållbarhet. DNRV avser att ta beslut om nya avtal på mötet den 16 maj.

Avtalet ska möjliggöra gemensamma prioriteringar för folkhälsoarbete, säkerställa ekonomiska resurser för folkhälsoinsatser samt personella resurser för det lokala folkhälsoarbetet.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Avtalet mellan kommunen och DRNV syftar att skapa förutsättningar att genomföra kommunfullmäktiges strategiska mål, kommunstyrelsens resultatmål samt politiska uppdrag som berör folkhälsa och social hållbarhet. Avtalet beaktar särskilt att barns behov och rättigheter ska beaktas i folkhälsoarbetet.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet berör mål nr 3, God hälsa och välbefinnande, mål nr 10 minskad ojämlikhet och mål nr 16 fredliga och inkluderande samhällen.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Avtalet utgår från kommunens samlade arbete med social hållbarhet och följande styrdokument:

- Program social hållbarhet
- Plan för ökad delaktighet
- Äldreplan
- Social översiktsplan
- Plan Trygg i Kungälv

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Enligt detta avtal ska arbetet omfatta hälsofrämjande och förebyggande insatser. Med hälsofrämjande avses här att främja hälsa samt stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska, sociala och existentiella välbefinnande. Med förebyggande avses här att minska risken för uppkomst, eller en försämring av sjukdom, skada, fysiska, psykiska eller sociala problem. Arbetet kan omfatta såväl generella som riktade insatser.

I syfte att uppnå det nationella folkhälsomålet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation” ska detta avtal bidra till att avtalsparterna skapar gemensamma förutsättningar till ett systematiskt och långsiktigt folkhälsoarbete i kommunen.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

I avtalet sker förtydligande kring folkhälsostratrategens anställning, uppdrag samt rutin vid förändring av tjänst.

Ekonomisk bedömning

Finansiering av detta avtal sker genom 50/50-principen. Kungälvs kommun och DRNV står för var sin lika stor del av den totala ersättningen i avtalet. Ersättningen omfattar både tjänst och utvecklingsmedel till insatser enligt en plan som fastslås årligen.

Den totala ersättningen enligt avtalet är 3 205 634 kr varav:

- Kommunens del: 1 602 817 kr och
- DRNV:s del: 1 602 817 kr

Jämfört med nuvarande avtal innebär detta en ökning med 137 000 kr för Kungälvs kommun.

Den totala summan för tjänst och utvecklingsmedel uppräknas årligen av båda avtalsparter, med det index som Regionfullmäktige beslutar om för de delregionala nämnderna (vanligtvis i juni månad).

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Linda Nygren
T.f. kommundirektör

Lena Arnfelt
Sektorchef Trygghet och Stöd

Expedieras till:

För kännedom till:

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

KUNGÄLVS KOMMUN

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete

i Kungälvs kommun

för perioden 2026 - 2028

Avtalsparter:

Västra Götalandsregionen delregional nämnd Västra

och Kungälvs kommun

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

KUNGÄLVS KOMMUN

Innehållsförteckning

1. Avtalsparter 3
2. Avtalet reglerar 3
3. Avtalstid 3
4. Det gemensamma folkhälsoarbetet 3
5. Folkhälsa och social hållbarhet 3
6. Strategiskt folkhälsoarbete 4
7. Mål, inriktning och styrdokument 4
7.1. Nationellt 4
7.2. Regionalt 4
7.3. Lokalt 4
8. Politiska dialoger 5
9. Folkhälsostrateg eller motsvarande 5
9.1. Tjänst 5
9.2. Uppdrag 5
10. Årlig plan och uppföljning 6
11. Kommunikation 6
12. Ekonomi 6
12.1. Finansiering 6
12.2. Ersättning 7
12.3. Tjänst och tjänstgöringsgrad 7
12.4. Omfördelning mellan tjänst och utvecklingsmedel 7
12.5. Vad utvecklingsmedel får gå till 7
12.6. Medel som kan föras över till nästa år 7
12.7. Medel som ska återbetalas 7
12.8. Avtalets slut 8
12.9. Uppräkning 8
12.10. Utbetalning 8
13. Avstämning 8
14. Uppsägning 8
15. Ändring av avtalet inom avtalstiden 8
16. Hävning 8
17. Tvist 9
17.1. Förtida upphörande med anledning av tvist 9
18. Underskrifter 9

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

KUNGÄLVS KOMMUN

1. Avtalsparter

Kungälvs kommun, organisationsnummer: 212000-1371 (nedan omnämnd som kommunen) och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra, organisationsnummer: 232100–0131 (nedan omnämnd som DRNV).

2. Avtalet reglerar

Avtalet reglerar samfinansiering av folkhälsostrategtjänst och utvecklingsmedel till folkhälsoinsatser samt åtaganden för respektive avtalspart.

3. Avtalstid

Avtalet gäller från och med 1 januari 2026 - 31 december 2028.

4. Det gemensamma folkhälsoarbetet

Avtalet ska möjliggöra gemensamma prioriteringar för folkhälsoarbetet, säkerställa ekonomiska resurser för folkhälsoinsatser samt personella resurser för det lokala folkhälsoarbetet.

Enligt detta avtal ska arbetet omfatta hälsofrämjande och förebyggande insatser.
Med hälsofrämjande avses här att främja hälsa samt stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska, sociala och existentiella välbefinnande. Med förebyggande avses här att minska risken för uppkomst, eller en försämring av sjukdom, skada, fysiska, psykiska eller sociala problem. Arbetet kan omfatta såväl generella som riktade insatser.

I syfte att uppnå det nationella folkhälsomålet (se punkt 7.1) ska detta avtal bidra till att avtalsparterna skapar gemensamma förutsättningar till ett systematiskt och långsiktigt folkhälsoarbete i kommunen.

5. Folkhälsa och social hållbarhet

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd och handlar om att främja hälsa och förebygga ohälsa i en befolkning. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämlikt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället.

Ett socialt hållbart samhälle är jämställt och jämlikt där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Detta är en förutsättning för att uppnå de globala målen för hållbarhet. Folkhälsoarbetet är därför nära kopplat till arbetet för social hållbarhet och skapar förutsättningar för att både nuvarande och framtida generationer kan leva hälsosamma och trygga liv.

6. Strategiskt folkhälsoarbete

Ett strategiskt folkhälsoarbete handlar om att arbeta systematisk och kunskapsbaserat för att förbättra befolkningens hälsa och utjämna skillnader i livsvillkor och hälsa.
Det innebär att regelbundet följa och analysera utvecklingen, identifiera och prioritera behov. Men också att driva och leda folkhälsoarbetet genom samverkan med relevanta aktörer samt initiera och följa upp insatser.
Folkhälsofrågorna ska föras in i organisationens styrning, ledning och uppföljning.

7. Mål, inriktning och styrdokument

Folkhälsoinsatserna ska utgå från det övergripande nationella folkhälsomålet med dess målområden tillsammans med inriktning, mål och prioriteringar i DRNV respektive kommunens styrdokument för folkhälsoarbetet.

7.1. Nationellt

Sverige har ett övergripande folkhälsomål och åtta målområden. Det övergripande målet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Målet tydliggör samhällets ansvar som förutsätter ett gemensamt och tvärsektoriellt arbete. Folkhälsopolitiken syftar till att åstadkomma mer jämlika livsvillkor och därmed möjligheter för en jämlik hälsa.

7.2. Regionalt

De delregionala nämndernas (DRN) inriktning under avtalsperioden utifrån regionala styrdokument som till exempel regionfullmäktiges budget, DRN:s reglemente och regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030, är att verka för en förbättring av befolkningens livsvillkor och levnadsvanor. Ojämlikheten i hälsa bland befolkningen på grund av socioekonomiska förhållanden ska minska genom ökat fokus på det förebyggande arbetet och samarbete med olika aktörer. Fortsatt utveckling behöver ske av arbetet med fullföljda studier, psykisk hälsa med fokus på barn/unga och äldre, ofrivillig ensamhet och suicidprevention. Ett hälsofrämjande arbete behöver bedrivas för att stödja hälsosamma levnadsvanor kopplat till kost, fysisk aktivitet, alkohol och tobak.

7.3. Lokalt

Kommunens styrdokument:

- Program social hållbarhet
- Plan för ökad delaktighet
- Äldreplan
- Social översiktsplan
- Plan Trygg i Kungälv

- https://www.kungalv.se/kommun--politik/kvalite-och-uppfoljning/social-oversiktplan/

8. Politiska dialoger

Politiska dialoger ska genomföras mellan kommunen och DRNV. Dessa dialoger kan ske i olika former, exempelvis via folkhälsoråd eller på kommundialoger och omnämns nedan som folkhälsodialog.

Folkhälsodialog genomförs i syfte att tillsammans skapa förutsättning för ett genomförande av avtalet och med gemensamma resurser, bidra till en god och jämlik hälsa bland befolkningen i Västra Götaland. Det är viktigt att folkhälsodialogerna anpassas efter de lokala förutsättningarna och att det hos respektive avtalspart finns en struktur för hur frågor från folkhälsodialogen omhändertas.
För att tydliggöra folkhälsodialogens syfte och mål, bör en arbetsordning eller dylikt tas fram gemensamt av båda avtalsparterna.

Folkhälsodialogen ska ske minst en gång per halvår. Där ska avtalsparterna föra dialog för att identifiera gemensamma prioriteringar för kommande års folkhälsoarbete. Men också till exempel att delge varandra beslut, kunskap om folkhälsa och livsvillkor, resultat, förändringar i planer, resurser och i övrigt det som är av betydelse för avtalet.

9. Folkhälsostrateg eller motsvarande

9.1. Tjänst

- Strateg med folkhälsovetenskaplig, eller likvärdig, akademisk utbildning.
- Folkhälsostrateg eller motsvarande ska:
  - vara anställd av kommunen
  - ha en strategisk placering i kommunen, med tillgång till förvaltningsledning och tvärsektoriell samverkan på ledningsnivå
  - ha tillgång till, och regelbundet föra dialog med relevanta politiska nämnder eller forum
  - arbeta strategiskt med helhetsperspektiv och befolkningens behov i fokus
- Vid förändring av tjänst ska kommunen informera avtalsansvarig på koncernkontoret, Västra Götalandsregionen (VGR) till exempel vid nyanställning, förändrad tjänstgöringsgrad, omplacering, längre vikariat, omorganisation eller annan information av särskild betydelse.

9.2. Uppdrag

- Vara tjänsteperson i de politiska dialoger som har en koppling till detta avtal.

- Ta fram årlig plan med budget.
- Ta fram årlig uppföljning med ekonomisk redovisning.
- Verka för att ett strategiskt och tvärsektoriellt arbete med befolkningens hälsa sker utifrån framtagen plan.
- Stödja och medverka i utvecklingen av kommunens arbete med folkhälsa och livsvillkor.
- Analysera och tillgängliggöra aktuell statistik över hälsoläget i kommunen.
- Samverka regionalt och delregionalt inom folkhälsoområdet i syfte att stärka det lokala arbetet.

10. Årlig plan och uppföljning

En plan och budget för det lokala folkhälsoarbetet ska tas fram årligen utifrån avtalets förutsättningar. Första året på avtalstiden ska planen omfatta en beskrivning av gällande styrdokument, befolkningens hälsoläge och behov samt prioriterade områden och målgrupper. Detta för att få en långsiktig riktning för hela avtalsperioden. För återstående år under avtalsperioden ska planen ha fokus på insatser och budget.
Planen ska beslutas politiskt i kommunen och ska vara DRNV tillhanda senast 1 december.

Kommunen ska årligen följa upp folkhälsoarbetet som bygger på den beslutade planen och de prioriterade lokala folkhälsoinsatserna för perioden. Uppföljningen med ekonomisk redovisning ska skickas för kännedom till ansvarig politisk instans i kommunen samt vara DRNV tillhanda senast den 28 februari.

Som en del i att effektivisera arbetet, skapa långsiktighet men också möjliggöra jämförelse i Västra Götaland ska årlig plan och uppföljning rapporteras i VGR:s styr- och ledningssystem Stratsys. VGR står för licenskostnader och tillhandahåller utbildning vid behov.

11. Kommunikation

I all kommunikation, kopplat till de insatser som genomförs via detta avtal, ska det tydligt framgå att det är en samfinansiering av kommunen och DRNV. Både i text och med båda avtalsparters logga.

12. Ekonomi

12.1. Finansiering

Finansiering av detta avtal sker genom 50/50-principen. Kommunen och DRNV står för var sin lika stor del av den totala ersättningen i avtalet. Ersättningen omfattar både tjänst och utvecklingsmedel.

12.2. Ersättning

Den totala ersättningen enligt avtalet är 3 205 634 kr varav:

- Kommunens del: 1 602 817 kr och
- DRNV:s del: 1 602 817 kr

12.3. Tjänst och tjänstgöringsgrad

2 tjänster med vardera 100 % tjänstgöringsgrad

12.4. Omfördelning mellan tjänst och utvecklingsmedel

Omfördelning mellan tjänst och utvecklingsmedel är möjlig om det är av tillfällig karaktär som exempelvis vid vakant tjänst, sjukskrivning eller nedsatt tjänstgöringsgrad.

12.5. Vad utvecklingsmedel får gå till

- Det är utvecklingsmedel och ska inte finansiera ordinarie verksamhet.
- Finansiering av tillfällig tjänst som har en direkt koppling till beslutad insats.
- Tidsbegränsning för insats är max tre år.
  Med undantag för insats/insatser som totalt uppgår till max 20 % av total summa för årets utvecklingsmedel, som är av stor betydelse för målgruppen eller om insatsen är en förutsättning för det strategiska folkhälsoarbetet.

12.6. Medel som kan föras över till nästa år

- Grundprincipen är att utvecklingsmedel ska förbrukas under innevarande år.
- Medel för pågående insatser får föras över till nästkommande år. Gäller samtliga påbörjade insatser utan förbehåll. Om medel överförs till nästkommande år ska båda avtalsparter fortsatt samfinansiera med motsvarande resurser.
- Medel som överstiger 10 % av total summan för årets utvecklingsmedel till insatser, kan föras över. Detta gäller medel som inte är kopplade till en beslutad insats och som inte har för avsikt att genomföras under innevarande budgetår. En skriftlig plan över tänkta insatser och belopp ska inkomma till avtalsansvarig på koncernkontoret, VGR senast den 30 oktober. DRNV kommer informeras. Om dessa medel flyttas till nästkommande år, ska båda avtalsparter fortsatt samfinansiera enligt beslutad budget.
- Medel som understiger 10 % av total summa för årets utvecklingsmedel till insatser, får föras över till nästkommande år utan plan.

12.7. Medel som ska återbetalas

- Medel som överstiger 10 % av summan för årets utvecklingsmedel för insatser där det inte finns någon plan ska återbetalas. Återbetalning ska ske till respektive avtalspart senast den 15 januari.
- Medel för vakant tjänst för tiden längre än 2 månader ska återbetalas till respektive avtalspart så snart som möjligt, dock senast den 15 januari.

12.8. Avtalets slut

- Om nytt avtal har tecknats gäller 12.5. och 12.6.
- Om nytt avtal inte har tecknats, återbetalas samtliga medel som inte förbrukats under avtalstiden till respektive avtalspart. Återbetalning ska ske så snart som möjligt, dock senast den 15 januari.

12.9. Uppräkning

Den totala summan för tjänst och utvecklingsmedel uppräknas årligen av båda avtalsparter, med det index som Regionfullmäktige beslutar om för de delregionala nämnderna (vanligtvis i juni månad).

12.10. Utbetalning

Utbetalning av ersättning från DRNV till kommunen görs två gånger per år, i mars och september månad, med lika delar för första respektive andra utbetalningen.

13. Avstämning

Vid behov finns det möjlighet till avstämning under avtalsperioden. Detta kan initieras av båda avtalsparter.

14. Uppsägning

Uppsägning av avtalet ska meddelas den andra avtalsparten skriftligen senast 30 juni inför nästkommande år.

15. Ändring av avtalet inom avtalstiden

Om förutsättningarna för detta avtal väsentligt ändras eller om dess villkor inte uppfyllts under avtalsperioden, har avtalsparterna rätt att kräva omförhandling under avtalsperioden. Omförhandlat avtal börjar då gälla tidigast den 1 januari året efter det att omförhandlingen avslutats, om avtalsparterna inte gemensamt överenskommer om att det omförhandlade avtalet ska börja gälla vid tidigare angiven tidpunkt.
För omförhandling inom avtalsperioden krävs att en skriftlig begäran om omförhandling lämnats till den andra avtalsparten. Sådan begäran ska ha inkommit senast den 30 juni.
Om avtalsparterna inom ramen för en ändringsprocess inom avtalstiden inte enas om önskade ändringar fortsätter detta avtal att gälla.

16. Hävning

Vardera avtalsparten äger rätten att häva avtalet om den andra avtalsparten inte utför sina åtaganden enligt avtalet.

För att avtalspart ska ha rätt att häva avtalet ska skriftlig erinran om rättelse först ha översänts till den andra avtalsparten. Rättelse ska efter det att den skriftliga erinran mottagits inte heller ha skett utan dröjsmål.
Vid hävning upphör avtalet att gälla vid utgången av innevarande kvartal då fristen för rättelse gått ut.

17. Tvist

Tvist mellan avtalsparterna rörande tillämpning och tolkning av detta avtal ska hanteras i dialog mellan avtalsparterna. I första hand ska tvist hanteras av berörda tjänstepersoner, i andra hand av berörda presidier.

17.1. Förtida upphörande med anledning av tvist

För det fall samtliga möjligheter till tvistlösning uttömts enligt punkt 17 och tvist trots detta inte kunnat lösas, äger avtalspart möjlighet att säga upp avtalet. Önskar avtalspart säga upp avtalet med anledning av en olöst tvist, ska detta skriftligen meddelas den andra avtalsparten.
Avtalet upphör då vid utgången av det kvartal då önskan om att avtalet ska upphöra i förtid skickats till den andra avtalsparten.

18. Underskrifter

För delregional nämnd västra	**För kommunen**
Tanja Siladji Dahne (MP)	Miguel Odhner (S)
Ordförande DRNV	Ordförande kommunstyrelsen
Anderas Idén	Linda Nygren
Ansvarig tjänsteperson	Kommundirektör

§ 59/2025

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra (Dnr KS2025/0895)

Sammanfattning

Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen samverkar kring gemensamma folkhälsoinsatser. Samverkan och samfinansiering kring de gemensamma insatserna regleras i ett avtal. Nuvarande avtal går ut vid årsskiftet och ett nytt behöver tecknas för perioden 2026–2028.

Förslag till beslut:

> Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra
Bilaga Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026-2028 Kungälvs kommun (003)

Förslag till kommunstyrelsen

> Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Expedieras till:

För kännedom till:

Sammanträdesprotokoll

§ 59/2025

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra (Dnr KS2025/0895)

Sammanfattning

Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen samverkar kring gemensamma folkhälsoinsatser. Samverkan och samfinansiering kring de gemensamma insatserna regleras i ett avtal. Nuvarande avtal går ut vid årsskiftet och ett nytt behöver tecknas för perioden 2026–2028.

Förslag till beslut:

> Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028 mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra
Bilaga Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026-2028 Kungälvs kommun (003)

Förslag till kommunstyrelsen

> Kommunstyrelsen godkänner samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete 2026–2028, mellan Kungälvs kommun och Västra Götalandsregionen, delregional nämnd västra.

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Anna Mårtén

2025-04-11

Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal (Dnr KS2025/0385-2)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har blivit inbjuden att svara på en remiss angående förslag till nytt Hälso- och sjukvårdsavtal i Västra Götaland. Avtalet reglerar ansvarsfördelningen för primärvården och beskriver hur samverkan inom hälso- och sjukvården kan ske. Parter i avtalet är alla kommuner i Västra Götaland samt Västra Götalandsregionen. Avtalet består av ett huvudavtal och fyra överenskommelser. Svar på remissen ska vara inskickat senast den 19 juni. Remissvaren kommer att bearbetas och ett avtalsförslag skickas ut under hösten 2025 för ställningstagande.

Förvaltningen välkomnar ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal men anser att det behöver omarbetas enligt bilaga innan det kan antas i kommunen. Förvaltningen anser att förslaget inte är tillräckligt tydligt gällande gränsdragningar i ansvar.

Förvaltningen föreslår att synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Juridisk bedömning

Enligt bestämmelserna i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) ska kommuner respektive regioner själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar. Enligt 2 § får kommuner och regioner inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om.

I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30, HSL) definieras vad kommunen respektive regionen har för ansvar för hälso- och sjukvård. Utgångspunkten i HSL är att regionen har ett ansvar att erbjuda god hälso- och sjukvård till sina medlemmar och att kommunen svara för den hälso- och sjukvård som faller inom ramen för den kommunala uppdraget att erbjuda sådan hälso- och sjukvård. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har i juni 2022 publicerat en sammanställning (SKR, Specialiserad vård i hemmet, 2022-06-20) över rättsläget när det gäller ansvarsfördelning mellan regioner och kommuner, samt vad det finns för möjligheter att samverka i dessa frågor. Rättsläget inte helt klarlagt när det gäller var exakt gränsen går mellan vilken typ av vård som en region kan överlåta till en kommun att utföra.

I 14 kap. HSL beskrivs förutsättningarna för när det är möjligt för regioner att överlåta ansvaret för hälso- och sjukvård till en kommun inom regionen. Av 14 kap. 1 § HSL framgår bl.a. att regionen får till en kommun inom regionen överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), om regionen och kommunen kommer överens om det. Överenskommelsen får inte avse ansvar för hälso- och sjukvård som ges av läkare.

Förvaltningens bedömning

Kungälvs kommun har inbjudits att svara på en remiss gällande förslag till Hälso- och sjukvårdsavtal och tillhörande lagstadgade överenskommelser. Remissvar ska vara inne från parterna senast kl. 12.00 den 19 juni 2025 via ett digitalt svarformulär. Remissvaren kommer sedan att bearbetas och ett avtalsförslag skickas ut under hösten 2025 för ställningstagande. Nytt avtal kommer, om samtliga 49 kommuner och regionen säger ja, att börja gälla 2027-01-01.

Hälso- och sjukvårdsavtalet i Västra Götaland reglerar ansvarsfördelningen för primärvården och beskriver hur samverkan inom hälso- och sjukvården kan ske. Alla kommuner i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen har fått förslag till nytt hälso- och sjukvårdsavtal och tillhörande överenskommelser på remiss. Dokumenten har tagits fram i samverkan mellan representanter från kommunerna, kommunalförbunden, VästKom och Västra Götalandsregionen.

Avtalet ska bidra till att parterna ger en god och säker vård till dem som har behov av hälso- och sjukvårdsinsatser från både kommun och region. Avtalet ska stärka samverkan och tydliggöra ansvarsfördelningen. Invånarna ska möta en samordnad och sammanhållen vård som utgår från samarbete oavsett huvudmannaskap, där patienten sätts i centrum. Målet är att erbjuda varje invånare en god och nära vård utifrån den enskildes behov, där den enskilde är en självklar part och medskapare av sin hälso- och sjukvård. VGR och kommunerna i Västra Götalands län har en gemensamt framtagen strategi, *Färdplan - länsgemensam strategi för god och nära vård* och enligt den ska vården:

- utgå från individuella förutsättningar och behov.
- bygga på relationer och vara hälsofrämjande, förebyggande och proaktiv-
- bidra till jämlik hälsa, trygghet och självständighet, samt grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit.

Arbetssättet ska vara personcentrerat och parterna ska tillsammans stödja individen i att ta ansvar för sin egen hälsa och nyttja sina egna resurser.

Avtalet består av ett huvudavtal och fyra lagreglerade överenskommelser som är underordnade avtalet. De fyra lagreglerande överenskommelserna är: Om Västra Götalandsregionens läkaransvar i kommunal primärvård, Kommunernas betalningsansvar vid in- och utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, Samverkan kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende samt Samverkan om munhälsa-uppsökande och nödvändig tandvård.

Förvaltningen välkomnar ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal men anser att det behöver omarbetas enligt bilaga innan det kan antas i kommunen. Förvaltningen bedömer att det i flera avseenden är okontroversiellt att avtalsförslaget och överenskommelserna tar sin utgångspunkt i färdplanen för god och nära vård. Men hävdar att det emellertid finns delar som inte kan anses omhändertagna i tillräcklig utsträckning. Förvaltningen anser att förslaget inte är tillräckligt tydligt gällande gränsdragningar i ansvar, vilket kan leda till olika tolkningar från olika parter som i sin tur inte leder till syftet att stärka samverkan och ansvar. Framför allt handlar det om hur samverkan kan ske i den enskildes hem (såväl ordinärt som särskilt boende) när det finns behov av insatser på primärvårdsnivå och specialistvårdsnivå. Ansvaret för primärvårdsnivån delas av regionen och kommunerna medan specialistvårdsnivån är regionens ansvar. Förvaltningen menar att om nytt avtal ska tas fram behöver avtalet tydliggöra ansvar för att minska det skav som finns i vårdsamverkan idag vilket påverkar patienter och alla parter.
Förvaltningen anser även att patientsäkerhetsfrågan behöver förbättras för att parterna i samverkan ska arbeta förebyggande med riskbedömningar i stället för att utgå från uppkomna avvikelser.

Förvaltningen föreslår att synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Efter remissrundan ser beslutsprocessen ut som följer för hälso- och sjukvårdsavtalet:

1 september 2025: SRO behandlar det slutliga förslaget, samt rekommenderar regionen och 49 kommuner att besluta enligt förslag.
September 2025: beslutsprocessen tar vid hos respektive huvudman.
31 maj 2026: beslut ska vara fattat hos samtliga parter
1 januari 2027: nytt hälso- och sjukvårdsavtal med tillhörande lagreglerade överenskommelser träder i kraft.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet är i linje med kommunfullmäktiges strategiska mål om en trygg omsorg med valmöjligheter genom livet. I målet betonas att Kungälv kommun ska kunna stå för en trygg omsorg, medborgarna skall kunna lita på välfärden och de mest utsatta ska ha den bästa omsorgen.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har viss koppling till mål tre om god hälsa och välbefinnande. Avtalet är särskilt relevant utifrån underliggande delmål ”Tillgängliggör sjukvård för alla”.

Avtalet bedöms dock ha ingen eller liten betydelse för klimat och miljö.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Kommunens program för social hållbarhet samt underliggande planer Social översiktsplan samt Äldreplan har till viss del koppling till ärendet.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Målgruppen är alla som behöver hälso- och sjukvårdsinsatser och samordning från både region och kommun, oavsett ålder, diagnos eller funktionsnedsättning, förutsatt att de ingår i kommunernas hälso- och sjukvårdsansvar enligt 12 kap 1 § och 2 § HSL (2017:30).

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Avtalet kan ge påverkan på arbetsmängd och kompetenskrav hos medarbetare i kommunen. Gränsdragningsfrågan är av största vikt för den enskilde medarbetaren som är den som dagligen arbetar i vårdsamverkan. Är gränsdragningen otydlig blir även arbetsmiljö och ansvar otydligt för medarbetaren.

Ekonomisk bedömning

Beroende av hur ansvarsnivåer beslutas i avtalet kan det ge en påverkan på ekonomin då det kan innebära en förskjutning av arbetsuppgifter och ansvar.

Förslag till kommunstyrelsen

Synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Lena Arnfelt
Sektorchef

Anna Mårtén
Verksamhetschef

Expedieras till: Anna Mårtén

För kännedom till: Lena Arnfelt

From: GR
Sent: Mon, 3 Feb 2025 14:52:51 +0000
To: info@kungsbacka.se; Stenungsunds kommun; Tjörns kommun; kommun@ockero.se; kundcenter@partille.se; Stadsledningskontoret | Stadsledningskontoret; kontakt@molndal.se; kommun@lerum.se; kommunstyrelsen@alingsas.se; kommunen@lillaedet.se; kommun@ale.se; kommun@harryda.se; Kungälvs kommun
Cc: Maria Ljung
Subject: VB: Remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal - Remisstid fram till 19 juni 2025
Categories: Maria

Varsam: Detta är ett meddelande från en extern avsändare. Öppna inte länkar eller bilagor om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Hej,
Se nedan information om remiss.

Hälsningar
Registrator

GÖTEBORGS REGIONEN
Registrator
Göteborgsregionen (GR)
Anders Personsgatan 8 * Box 5073 * 402 22 Göteborg
Tel: 031-335 50 00
www.goteborgsregionen.se

Från: Info VästKom <info@vastkom.se>
Skickat: den 3 februari 2025 15:48
Till: Borås officiell <info@borasregionen.se>; Fyrbodal officiell <kansli@fyrbodal.se>; GR <gr@goteborgsregionen.se>; Skaraborg officiell <info@skaraborg.se>
Kopia: Malin Swärd Davidsson <malin.sward@vastkom.se>; Info VästKom <info@vastkom.se>
Ämne: Remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal - Remisstid fram till 19 juni 2025

Till kommunalförbunden för vidarebefordran till kommunerna

Den 30 januari 2025 ställde sig det politiska samrådsorganet (SRO) bakom att skicka ut förslag till nytt hälso- och sjukvårdsavtal samt de fyra lagsreglerade överenskommelserna på remiss.

- Avtalsparter liksom remissinstanser är var och en av kommunerna i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen.

Remisstiden pågår fram till **kl. 12.00 den 19 juni, 2025**
Remissen besvaras via nedanstående digitala formulär. Ett svar från respektive kommun.
Remissformulär: https://forms.office.com/e/8yTzPp7cF7

Länkar

- Remissbrev (PDF)
- Remissenkät för bearbetning (Word)
- Hälso- och sjukvårdsavtal (PDF)
- Överenskommelse Om Västra Götalandsregionens läkaransvar i kommunal primärvård (PDF)
- Överenskommelse Kommunernas betalningsansvar vid in- och utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (PDF)
- Överenskommelse Samverkan kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende (PDF)
- Överenskommelse Samverkan om Munhälsa – uppsökande och nödvändig tandvård (PDF)

Mer information finns att läsa på hemsidan för vårdsamverkan Vårdsamverkan i Västra Götaland - Vårdsamverkan i Västra Götaland

Vid frågor om processen kontakta:
Malin Swärd Davidsson malin.sward@vastkom.se
0730-65 33 57

Johanna Hansson
Direktörsassistent | Administratör | Kommunikatör

Telefon: 0739-016 015
E-post: johanna.hansson@vastkom.se

VästKom
Västsvenska kommunalförbundens samorganisation

Postadress: Box 5073 I 402 22 GÖTEBORG
Besöksadress: c/o GR, Anders Personsgatan 8 I 416 64 GÖTEBORG
Leveransadress: c/o GR, Norra Kustbanegatan 9B | 416 64 GÖTEBORG
Webadress: vastkom.se

Remissenkät
Hälso- och sjukvårdsavtal och tillhörande lagreglerade överenskommelser

Under våren 2025 pågår remiss för Hälso- och sjukvårdsavtal med tillhörande lagreglerade överenskommelser mellan länets 49 kommuner och Västra Götalandsregionen.

Avtalsparter och tillika remissinstanser är var och en av kommunerna i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen. Ett samlat svar ska lämnas från respektive kommun samt enligt särskild ordning i Västra Götalandsregionen.

Remissvaren ska vara inlämnade senast kl. 12:00 19 juni, 2025, via digitalt formulär.

Gradera er bedömning:

Gradera er bedömning för respektive stycke genom att välja bland följande stämmer helt, delvis eller inte alls.

- **Stämmer helt** – denna text bedömer ni är korrekt och beskrivning av området är tillräcklig
- **Delvis** – denna text bedömer ni vara korrekt men behöver beskrivas ytterligare alternativt kan kortas ner
- **Stämmer inte alls** – denna text bedömer ni inte är korrekt alternativt relevant

Uppgiftslämnare

- Kungälvs Kommun i Västra Götalands län

Namn, kontaktperson: Anna Mårtén

Epost, kontaktperson: anna.marten@kungalv.se

Hälso- och sjukvårdsavtal

Lämna remissvar på avtalstext för Hälso- och sjukvårdsavtalet här.

1. Inledning

Gradera er bedömning på avsnitt 1. Inledning

○ Stämmer delvis

Inledande text

Inga synpunkter

1.1 Syfte och mål med avtalet

Inga synpunkter

1.2 Läs- och tillämpningsanvisningar

Kungälvs kommun anser att de första styckena bör kunna tas bort då de i sig inte beskriver hur dokumentet ska läsas utan snarare beskriver layouten i dokumentet vilket framgår av innehållsförteckningen.

Kungälvs kommun föreslår att stycket kan innehålla en beskrivning av andra dokument som finns kopplade till huvudavtalet, exempelvis överenskommelserna, färdplan och samt andra relevanta dokument som styr den gemensamma primärvårdsnivån i Västra Götalands län.

Tillämpningsanvisningar och vägledande patientfall kan få långgående konsekvenser/betydelser för parterna i avtalet (VGR och varje kommun i Västra Götalands län) i hur avtalet tolkas i praktiken. Det är därför av vikt att parterna själva får ta ställning till de tillämpningsanvisningar och vägledande patientfall som tas fram och att detta inte lämnas till ett vårdsamverkansorgan att besluta om.

1.3 Målgrupp

Kungälvs kommun föreslår att sista meningen tas bort. Ett tillägg skulle kunna vara att anhörigperspektivet alltid ska beaktas och framför allt när barn är anhöriga. Nuvarande formulering i avtalet kan tolkas in att barn, så fort de är närstående/anhöriga, per automatik ska omfattas av det kommunala primärvårdsansvaret vilket kan skapa en otydlighet i målgruppen.

1.4 Omfattning

Inga synpunkter

1.5 Avtalsparter

Inga synpunkter

1.6 Avtalstid

Inga synpunkter

2. Hälso- och sjukvård i hemmet

Gradera er bedömning

○ Stämmer inte alls

Inledande text

Gradera er bedömning på avsnitt Inledande text

- ○ Stämmer inte alls

Kungälvs kommun anser att avsnittet är en bra inramning till vårdnivåer och roller i hemmet men det saknas en sammanhangsmarkering kring varför vård ges i hemmet. Att vårda i hemmet är en viktig del av nära vård och i människors möjlighet att leva ett självständigt liv. En ledstjärna bör vara att vården i hemmet ska vara god och säker samtidigt som hänsyn tas till patientens önskemål.

Den sista meningen om att ***"förhindra undvikbar slutenvård"*** kan vara ett försök till att sammanhangsmarkera men den skapar frågeställningen om det är ett mål i sig och om det är syftet med all vård i hemmet. Kungälvs kommun anser att syftet alltid bör vara att främja vård på rätt vårdnivå. Kungälvs kommun anser således att denna formulering bör tas bort helt alternativt om den ska stå kvar så behöver patientnyttan förtydligas och ordet *bör* behöver ändras till *ska*, alltså *För att förhindra undvikbar slutenvård* ***ska*** *samtliga vårdnivåer delta i vården i hemmet.*

2.1 Primärvård

Gradera er bedömning på avsnitt 2.1. Primärvård

- ○ Delvis

Kungälvs kommun anser att avsnittet är bra formulerat, dock bör regionens befolkningsansvar betonas något tydligare i texten och att det är ett ansvar utifrån lag. Kungälvs kommun föreslår att det kan justeras till: Enligt HSL är primärvård öppen vård som ges utan avgränsning när det gäller sjukdomar, ålder eller patientgrupper och avser vanligt förekommande vårdbehov, både enkla och komplexa. Regionen ska, enligt lag, erbjuda vård till alla invånare utifrån befolkningsansvar. Kommunernas uppdrag är avgränsat, enligt lag, till vissa boendeformer och verksamheter. Kungälvs kommun föreslår även att sista meningen justeras till *grundprincipen är att den regionala primärvården har det yttersta medicinska ansvaret för vård i hemmet.*

Kungälvs kommun föreslå att stycket kompletteras med följande förtydligande gränsdragning för primärvård: *primärvården svarar för behovet av sådana åtgärder i form av medicinsk bedömning och behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och rehabilitering som inte kräver särskilda medicinska eller tekniska resurser eller någon annan särskild kompetens, enligt hälso- och sjukvårdslagen.*

Det innebär i sig att om det krävs särskilda medicinska eller tekniska resurser eller annan särskild kompetens, är insatsen att betrakta som specialistvård och ett ansvar för regionen.

2.2 Specialiserad vård i hemmet

Gradera er bedömning på avsnitt 2.2 Specialiserad vård i hemmet

- ○ Stämmer inte alls

Kungälvs kommun anser att ansvarsfördelning mellan vårdnivåer och verksamheter inom specialistvård och primärvård behöver förtydligas för att minska risken för sammanblandning av vårdnivåer och huvudmännens roller och har följande synpunkter och förslag på förtydliganden:
Den nuvarande formuleringen *"Regionen har det medicinska ansvaret för specialiserad nivå och för att utföra de insatser som inte bedöms kunna utföras på primärvårdsnivå*" är otydlig. Kungälvs kommun föreslår att meningen omformuleras till: *”Regionen har ansvar för specialiserad hälso- och sjukvård i hemmet.”* och att *”och för att utföra de insatser som inte bedöms kunna utföras på primärvårdsnivå.”* tas bort helt. Regionen har ansvar och kan utföra insatser på alla vårdnivåer.

Avsnittet fångar inte tillräckligt omfattningen och frekvensen av insatserna inom specialiserad vård. Om kommunen ska medverka i insatser anser Kungälvs kommun att det bör det tydliggöras att det *inte kan krävas en särskild organisation* för detta.

I dagsläget är skrivningarna för breda, vilket bäddar för fortsatta tolkningskonflikter. Regionen är vårdgivare för vård som utförs av personal anställd i regionen. I de fall då vissa specialiserade hälso- och sjukvårdsuppgifter är avtalade att utföras av personal anställd i kommunen är även kommunen vårdgivare och har ett arbetsmiljö- och arbetsgivaransvar för sin personal. En vårdgivare har ett organisatoriskt ansvar och ska planera, leda och kontrollera verksamheten så att den lever upp till kravet på god vård.

Då flera vårdgivare är involverade behöver det organisatoriska ansvaret som åligger vårdgivaren i samverkan tydliggöras och avtalas mellan parterna. Hälso- och sjukvårdsinsatser omfattas dessutom alltid av det yrkesansvar som finns för hälso- och sjukvårdpersonal. Detta fråntar inte vårdgivaren ansvaret för patientsäkerheten.

Kungälvs kommun anser att det finns ett behov av en tydlig riktlinje som särskilt reglerar ansvarsfördelningen mellan specialistvård och primärvård. Det bör även säkerställas att insatser som läggs på primärvårdsnivå alltid har en ansvarig läkare inom primärvården.

I stycket om att**: *”Hälso- och sjukvårdspersonal i regional och kommunal primärvård kan medverka i och utföra hälso- och sjukvård som regionens specialistvård ansvarar för, under förutsättning att: 1. den som har ordinerat insatsen har bedömt att insatsen kan utföras på primärvårdsnivå 2. huvudmännen har haft dialog och enats om ansvar och förutsättningar för insatsen.”***
Nuvarande skrivning ger intryck av att regionens läkare ensidigt avgör vad som kan utföras på primärvårdsnivå. Detta skapar en otydlighet kring kommunens bestämmanderätt och möjlighet att säga nej om kompetens eller resurser saknas eller om organisation och struktur behövs byggas upp för att utföra uppdraget. Åtagandet ska även vara motiverat utifrån patientens behov.

Kungälvs kommun anser att ordet *delvis* läggs till innan *utföra* i meningen ***” Hälso- och sjukvårdspersonal i regional och kommunal primärvård kan medverka i och***

utföra*"* för att tydliggöra att det inte handlar om att ta över hela insatsen från den specialiserade vården.

Förslag på ny formulering specialiserad vård i hemmet.

Regionen har det medicinska ansvaret för specialiserad hälso- och sjukvård vid vård i hemmet. Vid insatser som kan utföras på primärvårdsnivå kan verksamheter på både specialistnivå och primärvårdsnivå ansvara för utförandet. Krävs särskilda medicinska eller tekniska resurser eller annan särskild kompetens, är insatsen att betrakta som specialistvård och ett ansvar för regionen.

Hälso- och sjukvårdspersonal ***i regional och kommunal*** *primärvård* ***kan*** *medverka i och delvis utföra hälso- och sjukvård som regionens specialistvård ansvarar för, under förutsättning att:*

Verksamheter inom regional eller kommunal primärvård och specialistvård har gemensamt bedömt att insatsen kan utföras på ett patientsäkert sätt på primärvårdsnivå.

Huvudmännen har haft dialog och enats om förutsättningar för insatserna

Gränsen är dynamisk, inte statisk, med behov av kontinuerlig uppföljning för att upprätthålla patientsäkerheten och säkerställa samsyn.

2.3 Informationsöverföring

Gradera er bedömning på avsnitt 2.3 Informationsöverföring

- ○ Delvis

Kungälvs kommun föreslår att avtalet hänvisar till den länsgemensamma rutinen för öppenvårdsprocesssen som reglerar informationsöverföring. Kungälvs kommun föreslår att man i avtalet undviker att skriva in delar som regleras i andra styrande dokument.

2.4 Teamsamverkan

Gradera er bedömning på avsnitt 2.4 Teamsamverkan

- ○ Stämmer inte alls

Kungälvs kommun förslår att rubriken byts ut till samverkan då teamsamverkan skapar en otydlighet. Vilket team, vilken sammansättning, hur ska de träffas och vilket gemensamt mål har teamet. Kungälvs kommun ställer sig också frågande till skall kravet om teambaserad som uttrycks i texten, var finns detta krav och vad sker om inte teambaserad vård ges?

2.5 Samordnad individuell plan, SIP

Gradera er bedömning på avsnitt 2.5 Samordnad individuell plan, SIP

- ○ Stämmer inte alls

Kungälvs kommun föreslår att avtalet hänvisar till den lagstiftning som reglerar detta. Kungälvs kommun föreslår att man i avtalet undviker att skriva in delar som regleras i andra styrande dokument eller lagar.

2.6 Egenvård

Gradera er bedömning på avsnitt 2.6 Egenvård

- ○ Stämmer inte alls

Kungälvs kommun föreslår att avtalet hänvisar till den lagstiftning som reglerar detta. Kungälvs kommun föreslår att man i avtalet undviker att skriva in delar som regleras i andra styrande dokument eller lagar.

3. Ansvar

Gradera er bedömning

- ○ Stämmer inte alls

3.1 gemensamt ansvar

Det inledande stycket är otydligt då texten skriver ut olika yrkeskategorier, texten kan tolkas så som att vid ett gemensamt ansvar är det alltid kommunens sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut som har ansvar medan regionen ansvara för övriga kompetenser. Kungälvs kommun menar att regionens sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut också bära ansvar för gemensamma patienter. Kungälvs kommun föreslår att texten justeras. Kungälvs kommun lämnar följande förslag: *”Regionerna har det övergripande ansvaret för hälso- och sjukvården och ska verka för en god hälsa hos befolkningen. Kommunerna och regionernas respektive ansvar är reglerat i lagar, författningar och föreskrifter. Därutöver är det även reglerat att parterna ska samverka med varandra när den enskilde är i behov av insatser från både kommun och region.”*

Kungälvs kommun föreslår att stycke fyra om **gränsdragning mellan primärvård och specialiserad vård** passar bättre under avsnitt 2 Hälso- och sjukvård i hemmet där primärvård och specialistvård nämns och föreslår att stycket i så fall kan tas bort från avsnittet.

Kungälvs kommun anser att femte stycket som beskriver en målgrupp kan tas bort då det finns med tidigare i avtalet.

3.2 Västra Götalandsregionen

Här likt tidigare text behöver det skrivas ut att regionen har ansvar för samtliga professioner som ingår i deras ansvar. Vilket ansvar som kommunen har påverkar inte regionens ansvar och behöver således inte nämnas under regionens ansvar. Kungälvs kommun föreslår att meningen i punkt 3, läkaransvar, läkarinsatser, samt andra professioner vars uppdrag inte ingår i kommunens ansvar, formuleras om. Förslagsvis läkaransvar, läkarinsatser samt andra professioners ansvar och insatser.

3.3 Kommunerna i Västra Götaland

Inga synpunkter

3.4 Läkemedel

I stycket beskrivs olika grupper och partsgemensamma forum – dessa behöver förtydligas eller tas bort. Det går genom skrivelsen att konstatera att i läkemedelsbehandling, precis som i mycket annat, krävs samverkan.

Det är bra att det finns med en skrivelse kring vaccinationer, dock bedömer Kungälvs kommun att denna skrivelse är för otydlig och det behöver tas fram en länsgemensam eller delregional vaccinationsstrategi för att göra vaccinationsarbetet i länet mer jämlikt. Nuvarande arbetssätt innebär att vaccinationsarbetet kan skilja sig inom länet och att kommunerna inte blir adekvat ekonomiskt ersatta för det vaccinationsarbete som de utför.

3.5 Personliga hjälpmedel inklusive förbrukningsartiklar och nutritionsprodukter samt andra medicintekniska produkter som används i vardagsmiljö

I fjärde stycket står det generellt gäller att den vårdgivare som har hälso-och sjukvårdsansvaret för aktuell funktionsnedsättning är kostnadsansvarig för förskrivna hjälpmedel. Ordet generellt skapar en otydlighet och behöver förtydligas eller att hänvisning till andra dokument som klargör kostnadsansvaret.

4. Utökad omfattning av primärvård

Gradera er bedömning

- ○ Stämmer inte alls

Inledande text

Kungälvs kommun föreslår att texten stryks då det upprepar det som står i avsnitt 2 om hälso- och sjukvård i hemmet.

4.1 Insatser kväll, natt och helg

Kungälvs kommun anser att stycket inte är framåt syftande utan snarare beskriver dagens organisation där kommunen är ensam part under jourtid på primärvårdsnivå tillsammans med jourläkare på distans. Kungälv anser att stycket inte behövs då det likt ovan står med under avsnitt 2 om fördelning och samverkan gällande hälso- och

sjukvård i hemmet. I framtiden behöver organiseringen av vården anpassas till den enskildes behov. Vilket bör innebära att öppettider och tillgänglighet förändras.

4.2 Permission

Kungälvs kommun anser som ovan att det regleras under avsnitt 2

4.3 Tjänsteköp

Kungälvs kommun anser att det inte behöver stå med om det inte ska regleras i avtalet.

5. Patientsäkerhet

Gradera er bedömning

- ○ Delvis

5.1 Avvikelser i samverkan

Inga synpunkter

5.2 Tvister

Kungälvs kommun anser att det är det otydligt vem som har tolkningsföreträde över vem och ställer frågan vem som åsyftas som ska vara beslutsfattande i sista ledet? Kungälvs kommun anser att det behöver förtydligas.

5.3 Uppföljning av tvister

Inga synpunkter

Ytterligare textruta för kompletterande svar på frågorna i detta avsnitt

Kungälvs kommun saknar en beskrivning kring hur riskbedömning ska ske när fler parter är involverade i vården och att det finns en otydlighet kring vem som ansvarar för vad och vilka risker som finns. Om det adderas till avsnittet kan rubriken **patientsäkerhet** står kvar som rubrik annars behöver rubriken justeras och snarare handla om avvikelser och tvister.

6. Grundläggande förutsättningar

Gradera er bedömning

- ○ Stämmer inte alls

6.1 Kunskapsstyrning och kompetensutveckling i samverkan

Kungälvs kommun anser att texten i stycke två är otydlig då det står att respektive huvudman bär ansvar för att det finns grund och specialistutbildad personal. Kungälvs kommun föreslår att det står att respektive huvudman ansvarar för att ha utbildad personal. Det är även otydligt vilka avtal som åsyftas förutom hälso- och sjukvårdsavtalet.

6.2 Informationsskyldighet vid förändring

Inga synpunkter

6.3 Vårdsamverkan – vår gemensamma stödstruktur

Inga synpunkter

6.4 Länsgemensamma styrdokument

Inga synpunkter

6.5 lagstiftning

Kungälvs kommun föreslår att stycket byts ut till hänvisning till olika lagar i stället för löpande text ur lagar. Det finns en risk när vissa lagar nämns och andra inte att det kan bli missvisande och skapar en otydlighet.

6.6 Lagreglerade överenskommelser

Kungälvs kommun föreslår att Överenskommelse-samverkan kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende tas bort som en överenskommelse till hälso- och sjukvårdsavtalet då överenskommelsen i huvudsak reglerar samverkan mellan region och socialtjänst. Regleringen kring den kommunala primärvården påverkas inte av överenskommelsen. Kungälvs kommun föreslår att den överenskommelsen i stället blir en riktlinje.

7. Uppföljning

Gradera er bedömning

- Delvis

Kungälvs kommun anser att avsnittet är otydligt gällande indikatorer och mål som ska följas upp. Vilka är indikatorerna och vilka mål avses? Det behöver förtydligas för att möjliggöra uppföljning.

Det behöver även vara tydligt hur uppföljningen ska avse, av vem och när för att möjliggöra att det kan ske i praktiken. I texten nämns parter och huvudmän, Kungälvs kommun anser att texten blir otydlig när begreppen blandas och ställer sig frågande kring om man åsyftar olika saker?

Kungälvs kommun anser att avsnittet kring avvikelser inte behöver stå med utifrån att det nämns under avsnitt 5 Patientsäkerhet.

8. Definitioner

Gradera er bedömning

- Delvis

Kungälvs kommun anser att det kan det adderas fler definitioner som i remissförslaget är utskrivet i text såsom exempelvis egenvård och SIP.

Övergripande synpunkter och övrigt för Hälso- och sjukvårdsavtalet

Kungälvs kommun anser att hälso- och sjukvårdsavtalet inte är tillräckligt tydligt gällande gränsdragningar i ansvar, vilket kan leda till olika tolkningar från olika parter som i sin tur inte leder till syftet att stärka samverkan och ansvar. Texten behöver förtydligas och förbättras för att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning mellan parterna.

Överenskommelse om Västra Götalandsregionens läkaransvar i kommunal primärvård

Gradera er bedömning för denna överenskommelse

○ Delvis

1. Inledning

   Inga synpunkter

2. Parter

   Inga synpunkter

3. Giltighetstid

   Inga synpunkter

4. Målgrupp

   Inga synpunkter

5. Syfte

   Inga synpunkter

6. Gemensamt ansvar

   Kungälvs kommun anser att sista meningen i första stycket om vårdens planering kan tas bort. Kungälvs kommun anser inte att meningen är framåtsyftade och hållbar över tid. Planeringen bör ske utifrån den enskildes behov.
   Kungälvs kommun anser även att första punkten om närområdesplanen behöver justeras där syfte nämns som att stärka teamsamverkan. Kungälvs kommun föreslår att det står att syftet är att tydliggöra ansvarsfördelningen i närområdet på primärvårdsnivå.
   I punkt två står det att varje patient ska ha en namngiven läkare, Kungälvs kommun föreslår att det står **namngiven fast läkarkontakt** utifrån Socialstyrelsens vokabulär.

7. Parternas ansvar

   7.1 Regionens läkaransvar

   Inga synpunkter

   7.2 Kommunens ansvar

   Inga synpunkter

8. Uppföljning

   Inga synpunkter

Överenskommelse om Kommunernas betalningsansvar vid in- och utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Gradera er bedömning för denna överenskommelse

- ○ Delvis

Inledning

Inga synpunkter

1. Parter

   Inga synpunkter

2. Giltighetstid

   Inga synpunkter

3. Målgrupp

   Inga synpunkter

4. Syfte

   Inga synpunkter

5. Kriterier för kommunens betalningsansvar

   I tredje stycket föreslår Kungälvs kommun att man skriver ut texten i sin helhet från lagen för att minska tolkningen som att det är den sista dagen som information går över till annan part.
   Om bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt inte hindrar det, ska den slutna vården till berörda enheter överföra den information som är nödvändig för att ge patienten socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Informationen ska överföras senast samma dag som patienten skrivs ut från den slutna vården.

6. Ekonomisk modell för att beräkna betalningsansvaret

   Inga synpunkter

7. Uppföljning

   Inga synpunkter

8. Uppföljning

   Inga synpunkter

Övergripande synpunkter och övrigt för Överenskommelse om Kommunernas betalningsansvar vid in- och utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Överenskommelse om Personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende

Gradera er bedömning för denna överenskommelse

- ○ Stämmer inte alls

1. Inledning

Se övergripande synpunkter Överenskommelse-samverkan kring personer med psykisk funktionsnedsättning sist i avsnittet

2. Parter

Inga synpunkter

3. Giltighetstid

Inga synpunkter

4. Målgrupp

Inga synpunkter

5. Parternas ansvar

Inga synpunkter

6. Personer med psykisk funktionsnedsättning

Inga synpunkter

6.1 Regionens ansvar

Inga synpunkter

6.2 Kommunens ansvar

Då det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret inte skiljer sig från huvudavtalet anser Kungälvs kommun att överenskommelsen kan vara en riktlinje.

7. Personer med skadligt bruk och beroende samt samsjuklighet

Inga synpunkter

7.1 Regionens ansvar

Inga synpunkter

7.2 Kommunens ansvar

Då det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret inte skiljer sig från huvudavtalet anser Kungälvs kommun att överenskommelsen kan vara en riktlinje.

8. Personer med placering utanför hemmet

Inga synpunkter

8.1 Gemensamt ansvar

Inga synpunkter

8.2 Regionens ansvar

Inga synpunkter

8.3 Kommunens ansvar

Inga synpunkter

8.4 Gemensam planering

Kungälvs kommun föreslår att det finns en hänvisning till SIP .

8.5 Kostnadsansvar

Inga synpunkter

8.6 Uppföljning av placering

Inga synpunkter

9. Personer med psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård

Då det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret inte skiljer sig från huvudavtalet anser Kungälvs kommun att överenskommelsen kan vara en riktlinje.

10. Uppföljning

Inga synpunkter

Övergripande synpunkter och övrigt för Överenskommelse om Personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende

Kungälvs kommun föreslår att Överenskommelse-samverkan kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med skadligt bruk och beroende tas bort

som en överenskommelse till hälso- och sjukvårdsavtalet då överenskommelsen i huvudsak reglerar samverkan mellan region och socialtjänst. Regleringen kring den kommunala primärvården påverkas inte av överenskommelsen. Kungälvs kommun föreslår att den överenskommelsen i stället blir en riktlinje.

Överenskommelse om Samverkan om Munhälsa - uppsökande och nödvändig tandvård

Gradera er bedömning för denna överenskommelse

○ Stämmer helt

1. Inledning

   Inga synpunkter

2. Parter

   Inga synpunkter

3. Giltighetstid

   Inga synpunkter

4. Målgrupp

   Inga synpunkter

5. Syfte

   Inga synpunkter

6. Gemensamt ansvar

   Kungälvs kommun ställer sig frågande till texten kring gemensamt ansvar att VGR och kommunen ska samverka enligt tandvårdsförordningen (1998:1338) TvF. Någon sådan bestämmelse finns inte i tandvårdsförordningen. Kungälvs kommun föreslår att texten justeras.

7. Parternas ansvar

   Inga synpunkter

   7.1 Regionens ansvar

   Inga synpunkter

   7.1 Kommunens ansvar

Kungälvs kommun anser att kommunernas ansvar att erbjuda munhälsobedömning behöver förtydligas. Vad innebär att erbjuda? Kungälvs kommun menar att det även kan uppfattas om att utföra. Här behöver texten bli tydligare.

8. Utbildning

   Inga synpunkter

9. Uppföljning

   Inga synpunkter

Övergripande synpunkter och övrigt för Överenskommelse om Samverkan om Munhälsa - uppsökande och nödvändig tandvård Klicka eller tryck här för att ange text.

Av 8 § TvF framgår att bestämmelser om regionens ansvar för uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård för äldre och funktionshindrade finns 8 a § första stycket tandvårdslagen (1985:125) TvL.

Vidare framgår att till den som omfattas av 8 a § första stycket TvL ska erbjudande om avgiftsfri uppsökande munhälsobedömning lämnas.

Munhälsobedömningen ska innefatta en bedömning av behovet av munhygieninsatser och en preliminär bedömning av behovet av nödvändig tandvård.

Behovet av munhygieninsatser ska bedömas med utgångspunkt i vad den enskilde eller den som vårdar denne kan klara av att utföra i fråga om munhygien.

Kungälvs kommun anser att det behövs förtydligande kring att det är regionen som ansvarar för munhälsobedömningar även om de använder sig av tandvårdsleverantör, således behöver det framgå att regionen ansvarar för att följa upp tandvårdsleverantören.

Hantering av personuppgifter

I samband med insamling av remissvar hanterar vi personuppgifter. Informationen du lämnar kommer endast att användas i remissprocessen och därefter raderas.

- Jag godkänner hantering av personuppgifter i samband med remissvar

Bekräftelse på ert remissvar sker genom kopia på lämnat svar och skickas till kontaktperson som angavs i början av enkäten.

För frågor kontakta:

Jenny Nilsson Processledare, VGR

Mobil: 0760-50 21 46
E-post: jenny.j.nilsson@vgregion.se

Malin Swärd Davidsson Processledare, VästKom
Mobil: 0730-65 33 57
E-post: malin.sward@vastkom.se

Sammanträdesprotokoll

§ 58/2025

Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal (Dnr KS2025/0385)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har blivit inbjuden att svara på en remiss angående förslag till nytt Hälso- och sjukvårdsavtal i Västra Götaland. Avtalet reglerar ansvarsfördelningen för primärvården och beskriver hur samverkan inom hälso- och sjukvården kan ske. Parter i avtalet är alla kommuner i Västra Götaland samt Västra Götalandsregionen. Avtalet består av ett huvudavtal och fyra överenskommelser. Svar på remissen ska vara inskickat senast den 19 juni. Remissvaren kommer att bearbetas och ett avtalsförslag skickas ut under hösten 2025 för ställningstagande.

Förvaltningen välkomnar ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal men anser att det behöver omarbetas enligt bilaga innan det kan antas i kommunen. Förvaltningen anser att förslaget inte är tillräckligt tydligt gällande gränsdragningar i ansvar.

Förvaltningen föreslår att synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal
Bilaga Remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal - Remisstid fram till 19 juni 2025.msg
Bilaga Remissenkät - Hälso- och sjukvårdsavtal och tillhörande lagreglerade överenskommelser

Förslag till kommunstyrelsen

Synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Expedieras till: Anna Mårtén

För kännedom till: Lena Arnfelt

Sammanträdesprotokoll

§ 58/2025

Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal (Dnr KS2025/0385)

Sammanfattning

Kungälvs kommun har blivit inbjuden att svara på en remiss angående förslag till nytt Hälso- och sjukvårdsavtal i Västra Götaland. Avtalet reglerar ansvarsfördelningen för primärvården och beskriver hur samverkan inom hälso- och sjukvården kan ske. Parter i avtalet är alla kommuner i Västra Götaland samt Västra Götalandsregionen. Avtalet består av ett huvudavtal och fyra överenskommelser. Svar på remissen ska vara inskickat senast den 19 juni. Remissvaren kommer att bearbetas och ett avtalsförslag skickas ut under hösten 2025 för ställningstagande.

Förvaltningen välkomnar ett nytt hälso- och sjukvårdsavtal men anser att det behöver omarbetas enligt bilaga innan det kan antas i kommunen. Förvaltningen anser att förslaget inte är tillräckligt tydligt gällande gränsdragningar i ansvar.

Förvaltningen föreslår att synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal
Bilaga Remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal - Remisstid fram till 19 juni 2025.msg
Bilaga Remissenkät - Hälso- och sjukvårdsavtal och tillhörande lagreglerade överenskommelser

Förslag till kommunstyrelsen

Synpunkter enligt bilaga antas som kommunstyrelsens svar på remiss för nytt Hälso- och sjukvårdsavtal.

Expedieras till: Anna Mårtén

För kännedom till: Lena Arnfelt

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Maria Balaban

2025-04-28

Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun (Dnr KS2025/1000-1)

Sammanfattning

Förvaltningen har tillsammans med kommunerna Tjörn, Stenungsund och Ale arbetat fram ett samverkansavtal att använda vid jävssituationer inom socialtjänsten. Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av avtalet att vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner upprättat förslag till samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Juridisk bedömning

Avtalet är upprättat med stöd av 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725), KL. En kommun eller en region får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region (avtalssamverkan).

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen har tillsammans med kommunerna Tjörn, Stenungsund och Ale arbetat fram ett samverkansavtal att använda vid jävssituationer inom socialtjänsten. Syftet med avtalssamverkan är att vid uppkomna jävssituationer samverka i handläggningen av individärenden inom socialtjänsten och på så sätt säkerställa att handläggning förblir saklig och opartisk.

Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av avtalet att vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet. Part ska i den mån det är möjligt åta sig uppdrag på förfrågan. Vid varje enskilt tillfälle när samverkan vid jäv i ett individärende bedöms vara aktuellt ska en separat överenskommelse upprättas utifrån det specifika uppdraget. I samverkansavtalet anges dock de övergripande formerna för uppdragen och samarbetet mellan uppdragsgivare och uppdragstagare.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner upprättat förslag till Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Ärendet är i linje med kommunfullmäktiges strategiska mål om en trygg omsorg med valmöjligheter genom livet samt att medborgare och näringsliv ska känna ökat förtroende för kommunen.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ärendet har viss koppling till delmål 16.3 om att främja rättssäkerhet och säkerställ tillgång till rättvisa i mål 16 rörande fredliga och inkluderande samhällen.

Samverkansavtalet bedöms dock ha ingen eller liten betydelse för klimat och miljö.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Ärendet har koppling till sociala myndighetsnämndens reglemente och delegationsordning. Vid de situationer då även beslutsfattande behöver lämnas över till uppdragstagaren ska ansvarig nämnd bestämma i vilken omfattning delegation ska ske och vad som i övrigt ska gälla i fråga om den delegerande beslutsrätten.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Framtagandet av ett samverkansavtal vid jävsituationer bedöms som positivt utifrån såväl brukare som medborgarens perspektiv.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Uppdragstagaren har det fulla arbetsgivaransvaret för den personal som utför uppdraget under hela avtalstiden, inklusive det övergripande arbetsmiljöansvaret.

Ekonomisk bedömning

Uppdragsgivaren ska till uppdragstagaren betala för genomfört uppdrag. Ersättningen är baserad på uppdragstagarens faktiska kostnader för utförandet av uppdraget. Ersättningen fastställs till 0,7749 % av prisbasbeloppet per timma.

Förslag till kommunstyrelsen

1. Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun godkänns.
2. Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören får i uppdrag att underteckna avtalet.

Lena Arnfelt
Sektorchef

Maria Balaban
Verksamhetschef

Expedieras till: Maria Balaban, Carina Nithander, Lena Arnfelt

För kännedom till: Berörda kommuner

Dnr

Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Avtalssamverkan – handläggning av individärende vid jäv

§ 1 Parter

Detta avtal har upprättats mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Avtalet är upprättat med stöd av 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725), KL.

§ 2 Syfte och genomförande

Syftet med avtalssamverkan är att vid uppkomna jävssituationer samverka i handläggningen av individärenden inom socialtjänsten och på så sätt säkerställa att handläggning förblir saklig och opartisk.

Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av detta avtal vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet. Part ska i den mån det är möjligt åta sig uppdrag på förfrågan. Vid varje enskilt tillfälle när samverkan vid jäv i ett individärende bedöms vara aktuellt ska en separat överenskommelse upprättas utifrån det specifika uppdraget (se bilaga). I 3-9 §§ i detta avtal anges de övergripande formerna för uppdragen och samarbetet mellan uppdragsgivare och uppdragstagare.

§ 3 Uppdragstagarens åtaganden

Uppdragstagaren ska se till att uppdraget utförs med omsorg och i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för uppgifterna. Uppdraget ska bedrivas inom uppdragstagarens socialtjänst.

Samtal och besök enligt uppdragstagarens åtaganden ska i första hand genomföras i lokaler hos uppdragstagaren. Om det finns särskilda skäl för det eller om det i övrigt bedöms ändamålsenligt kan uppdragstagaren planera in samtal/besök i uppdragsgivarens lokaler.

<u>Handläggningsmoment som kan ingå i uppdraget:</u>

- Förhandsbedömning
- Utredning
- Information, rådgivning och stöd till individen
- Använda aktuellt bedömningsinstrument

- Förslag till beslut eller beslut om behov av insats utifrån gällande delegationsordning/beslut
- Genomförande av insatser (öppenvård och tvång/placering)
- Uppföljning av insatser (öppenvård och tvång/placering)

§ 4 Uppdragsgivarens åtagande

Uppdragsgivaren ska:

- Tillhandahålla information och dokumentation relevant för uppdraget
- Ansvara för löpande uppföljning av uppdraget
- Ansvara för föredragning av ärenden inför uppdragsgivarens utskott eller nämnd, i fråga om ärenden där beslutanderätten inte delegerats
- Vid förfrågan tillhandahålla lokal för besök/samtal som genomförs hos uppdragsgivaren

§ 5 Beslutsfattande/delegation

Vid de situationer då även beslutsfattande behöver lämnas över till uppdragstagaren ska ansvarig nämnd bestämma i vilken omfattning delegation ska ske och vad som i övrigt ska gälla i fråga om den delegerande beslutsrätten.

Om beslutsrätten delegeras till anställd hos uppdragstagaren ska beslut anmälas till uppdragsgivaren på det sätt och i den tid som uppdragsgivaren anvisar. Ej delegerbara beslut fattas i nämnd eller utskott hos uppdragsgivaren utifrån underlag som uppdragstagaren har sammanställt.

§ 6 Administration

Under handläggning av ärendet ansvarar uppdragstagaren för förvaring av aktuell dokumentation.

Uppdragstagaren ansvarar för utlämnande av allmänna handlingar som inom ramen för uppdraget förvaras hos uppdragstagaren, om utlämnandet inte hindras av sekretess. Formellt beslut om att avslå begäran om utlämnande av allmän handling fattas enligt respektive kommuns delegationsordning.

Ärendet avslutas av uppdragstagaren när uppdraget fullgjorts. En slutanteckning görs i ärendet om att uppdraget är fullgjort, att ansvaret för ärendet ligger hos uppdragsgivaren och att dokumentationen är översänd dit. Uppdragstagaren sammanställer samtlig dokumentation i ärendet och översänder till uppdragsgivaren omedelbart. Dokumentationen skickas med rekommenderat brev alternativt lämnas över personligen.

Efter mottagandet av dokumentationen avslutar Uppdragsgivaren ärendet enligt sina normala rutiner alternativt fortsätter i aktuella fall att följa upp ärendets insatser.

Vid avtalssamverkan som rör handläggning av ärenden, är de handlingar som tas emot eller upprättas av uppdragstagaren med anledning av samverkansuppgiften, att betrakta som allmänna handlingar hos uppdragsgivaren. De kommer därmed att ingå i uppdragsgivarens arkiv. Uppdragsgivaren är således arkivmyndighet och ansvarar för arkivering av dessa handlingar. Uppdragsgivaren arkiverar ärendet enligt gällande dokumenthanteringsplan.

§ 7 Personuppgifter

Uppdragsgivaren är självständigt personuppgiftsansvarig för all hantering och behandling av personuppgifter som sker inom ramen för uppdragsgivarens socialtjänst.

Uppdragstagaren är självständigt personuppgiftsansvarig för all hantering och behandling av personuppgifter som sker inom ramen för uppdragstagarens socialtjänst.

Vardera part ansvarar för att behandlingen av personuppgifter i sin verksamhet står i överensstämmelse med de krav som gäller för personuppgiftsansvar enligt gällande dataskyddslagstiftning och övriga för part tvingande bestämmelser.

Uppdragsgivaren och uppdragstagaren ska hålla varandra informerade om händelser som påverkar den andre partens behandling av personuppgifter.

Vid personuppgiftsincident, vilken part fått vetskap om, ska berörd part utan onödigt dröjsmål skriftligen underrätta den andre parten om händelsen. Berörd part ska tillhandahålla den andre parten en skriftlig beskrivning av personuppgiftsincidenten.

Beskrivningen ska redogöra för:

1. Personuppgiftsincidentens art och, om möjligt, de kategorier och antalet registrerade som berörs samt kategorier och antalet personuppgiftsposter som berörs
2. De sannolika konsekvenserna av personuppgiftsincidenten, och
3. Åtgärder som har vidtagits eller föreslagits samt åtgärder för att mildra personuppgiftincidentens potentiella negativa effekter

§ 8 Sekretess

Uppdragstagaren utför motsvarande uppgift som uppdragsgivaren, dvs. socialtjänst. Uppgifter som lämnas av uppdragsgivaren till uppdragstagaren är då sekretessreglerade genom bestämmelserna i 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Uppgifterna omfattas av en primär sekretessbestämmelse hos uppdragstagaren.

Motsvarande gäller när uppgifter återrapporteras från uppdragstagaren till uppdragsgivaren.

§ 9 Arbetsledning och arbetsgivaransvar

Uppdragstagaren har det fulla arbetsgivaransvaret för den personal som utför uppdraget under hela avtalstiden, inklusive det övergripande arbetsmiljöansvaret.

§ 10 Uppföljning av samverkan

Årliga samverkansmöten ska ske mellan parterna för att fånga upp eventuella behov av justering av samverkansavtalet. Stenungsunds kommun är sammankallande. Medverkande ska vara verksamhetschef eller liknande funktion. Parterna avgör i övrigt annan funktion som ska delta.

§ 11 Ersättning

Uppdragsgivaren ska till uppdragstagaren betala för genomfört uppdrag. Ersättningen är baserad på uppdragstagarens faktiska kostnader för utförandet av uppdraget. Ersättningen fastställs till 0,7749% av prisbasbeloppet per timma.

Fakturering ska ske månadsvis i efterskott genom användande av e-faktura. Betalning ska ske inom 30 dagar från mottagen faktura.

§ 12 Avtalstid och uppsägningsvillkor

Avtalet gäller från och med 2025-07-01 och löper till och med 2027-12-31. Avtalet förlängs därefter med ett år i taget om inte samtliga parter är överens om att uppsägning ska ske. Enskild part kan lämna samverkan genom att säga upp avtalet sex månader innan brytpunkten.

§ 13 Ändringar och tillägg

Tillägg och ändringar av detta avtal ska ske skriftligen och undertecknas av behöriga företrädare för respektive part.

§ 14 Omförhandling

Parterna är överens om att söka anpassa sig till nya förhållanden som kan uppstå under avtalsperioden och på bästa sätt försöka tillgodose varandras förutsättningar och behov. Parterna har rätt att begära omförhandling av detta avtal om det under avtalstiden sker väsentliga förändringar av de förutsättningar som avtalet baseras på. Omförhandling ska skriftligen begäras hos övriga parter. Rätten till begäran om omförhandling innebär inte någon rätt till ändring av avtalets innehåll.

§15 Tvistlösning

Tvister med anledning av tolkning eller tillämpning av detta avtal ska i första hand lösas av parterna i godo och i andra hand av allmän domstol där uppdragsgivaren har sitt hemvist. Uppdragstagaren får inte avbryta eller uppskjuta fullgörandet av de prestationer som avtalats under åberopande av att tvisteförfarande inletts eller pågår, så länge avtalet fortfarande gäller.

§ 16 Digital signering

Detta avtal har signerats digitalt.

Bilaga – Blankett vid jävssituationer

Denna blankett fylls i för individärenden vid jäv i enlighet med *Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Stenungsunds kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Ales kommun.* Uppdragsgivaren har genom socialnämnden rätt till löpande insyn av den handläggning av ärendet som uppdragstagaren svarar för på uppdragsgivarens vägnar.

Uppdragsgivare	**Uppdragstagare**

Personuppgifter för den enskilde/Klientnummer/Dnr

Uppdraget ska påbörjas datum

Uppdragstagarens åtaganden Nedan handläggningsmoment ingår i uppdraget

Uppdragets omfattning
Uppdragets omfattning bedöms motsvara cirka XX timmar.

Underskrift *(Kan ersättas med "Detta avtal har signerats digitalt")* Denna överenskommelse har upprättats i två exemplar, varav parterna har tagit varsitt.	
Datum Uppdragsgivare: Namn/titel:	Datum: Uppdragstagare: Namn/titel:

2025-05-28

Dnr

Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Avtalssamverkan – handläggning av individärende vid jäv

§ 1 Parter

Detta avtal har upprättats mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Avtalet är upprättat med stöd av 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725), KL.

§ 2 Syfte och genomförande

Syftet med avtalssamverkan är att vid uppkomna jävssituationer samverka i handläggningen av individärenden inom socialtjänsten och på så sätt säkerställa att handläggning förblir saklig och opartisk.

Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av detta avtal vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet. Part ska i den mån det är möjligt åta sig uppdrag på förfrågan. Vid varje enskilt tillfälle när samverkan vid jäv i ett individärende bedöms vara aktuellt ska en separat överenskommelse upprättas utifrån det specifika uppdraget (se bilaga). I 3-9 §§ i detta avtal anges de övergripande formerna för uppdragen och samarbetet mellan uppdragsgivare och uppdragstagare.

§ 3 Uppdragstagarens åtaganden

Uppdragstagaren ska se till att uppdraget utförs med omsorg och i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för uppgifterna. Uppdraget ska bedrivas inom uppdragstagarens socialtjänst.

Samtal och besök enligt uppdragstagarens åtaganden ska i första hand genomföras i lokaler hos uppdragstagaren. Om det finns särskilda skäl för det eller om det i övrigt bedöms ändamålsenligt kan uppdragstagaren planera in samtal/besök i uppdragsgivarens lokaler.

<u>Handläggningsmoment som kan ingå i uppdraget:</u>

- Förhandsbedömning
- Utredning
- Information, rådgivning och stöd till individen
- Använda aktuellt bedömningsinstrument

- Förslag till beslut eller beslut om behov av insats utifrån gällande delegationsordning/beslut
- Genomförande av insatser (öppenvård och tvång/placering)
- Uppföljning av insatser (öppenvård och tvång/placering)

§ 4 Uppdragsgivarens åtagande

Uppdragsgivaren ska:

- Tillhandahålla information och dokumentation relevant för uppdraget
- Ansvara för löpande uppföljning av uppdraget
- Ansvara för föredragning av ärenden inför uppdragsgivarens utskott eller nämnd, i fråga om ärenden där beslutanderätten inte delegerats
- Vid förfrågan tillhandahålla lokal för besök/samtal som genomförs hos uppdragsgivaren

§ 5 Beslutsfattande/delegation

Vid de situationer då även beslutsfattande behöver lämnas över till uppdragstagaren ska ansvarig nämnd bestämma i vilken omfattning delegation ska ske och vad som i övrigt ska gälla i fråga om den delegerande beslutsrätten.

Om beslutsrätten delegeras till anställd hos uppdragstagaren ska beslut anmälas till uppdragsgivaren på det sätt och i den tid som uppdragsgivaren anvisar. Ej delegerbara beslut fattas i nämnd eller utskott hos uppdragsgivaren utifrån underlag som uppdragstagaren har sammanställt.

§ 6 Administration

Under handläggning av ärendet ansvarar uppdragstagaren för förvaring av aktuell dokumentation.

Uppdragstagaren ansvarar för utlämnande av allmänna handlingar som inom ramen för uppdraget förvaras hos uppdragstagaren, om utlämnandet inte hindras av sekretess. Formellt beslut om att avslå begäran om utlämnande av allmän handling fattas enligt respektive kommuns delegationsordning.

Ärendet avslutas av uppdragstagaren när uppdraget fullgjorts. En slutanteckning görs i ärendet om att uppdraget är fullgjort, att ansvaret för ärendet ligger hos uppdragsgivaren och att dokumentationen är översänd dit. Uppdragstagaren sammanställer samtlig dokumentation i ärendet och översänder till uppdragsgivaren omedelbart. Dokumentationen skickas med rekommenderat brev alternativt lämnas över personligen.

Efter mottagandet av dokumentationen avslutar Uppdragsgivaren ärendet enligt sina normala rutiner alternativt fortsätter i aktuella fall att följa upp ärendets insatser.

Vid avtalssamverkan som rör handläggning av ärenden, är de handlingar som tas emot eller upprättas av uppdragstagaren med anledning av samverkansuppgiften, att betrakta som allmänna handlingar hos uppdragsgivaren. De kommer därmed att ingå i uppdragsgivarens arkiv. Uppdragsgivaren är således arkivmyndighet och ansvarar för arkivering av dessa handlingar. Uppdragsgivaren arkiverar ärendet enligt gällande dokumenthanteringsplan.

§ 7 Personuppgifter

Uppdragsgivaren är självständigt personuppgiftsansvarig för all hantering och behandling av personuppgifter som sker inom ramen för uppdragsgivarens socialtjänst.

Uppdragstagaren är självständigt personuppgiftsansvarig för all hantering och behandling av personuppgifter som sker inom ramen för uppdragstagarens socialtjänst.

Vardera part ansvarar för att behandlingen av personuppgifter i sin verksamhet står i överensstämmelse med de krav som gäller för personuppgiftsansvar enligt gällande dataskyddslagstiftning och övriga för part tvingande bestämmelser.

Uppdragsgivaren och uppdragstagaren ska hålla varandra informerade om händelser som påverkar den andre partens behandling av personuppgifter.

Vid personuppgiftsincident, vilken part fått vetskap om, ska berörd part utan onödigt dröjsmål skriftligen underrätta den andre parten om händelsen. Berörd part ska tillhandahålla den andre parten en skriftlig beskrivning av personuppgiftsincidenten.

Beskrivningen ska redogöra för:

1. Personuppgiftsincidentens art och, om möjligt, de kategorier och antalet registrerade som berörs samt kategorier och antalet personuppgiftsposter som berörs
2. De sannolika konsekvenserna av personuppgiftsincidenten, och
3. Åtgärder som har vidtagits eller föreslagits samt åtgärder för att mildra personuppgiftincidentens potentiella negativa effekter

§ 8 Sekretess

Uppdragstagaren utför motsvarande uppgift som uppdragsgivaren, dvs. socialtjänst. Uppgifter som lämnas av uppdragsgivaren till uppdragstagaren är då sekretessreglerade genom bestämmelserna i 26 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Uppgifterna omfattas av en primär sekretessbestämmelse hos uppdragstagaren.

Motsvarande gäller när uppgifter återrapporteras från uppdragstagaren till uppdragsgivaren.

§ 9 Arbetsledning och arbetsgivaransvar

Uppdragstagaren har det fulla arbetsgivaransvaret för den personal som utför uppdraget under hela avtalstiden, inklusive det övergripande arbetsmiljöansvaret.

§ 10 Uppföljning av samverkan

Årliga samverkansmöten ska ske mellan parterna för att fånga upp eventuella behov av justering av samverkansavtalet. Stenungsunds kommun är sammankallande. Medverkande ska vara verksamhetschef eller liknande funktion. Parterna avgör i övrigt annan funktion som ska delta.

§ 11 Ersättning

Uppdragsgivaren ska till uppdragstagaren betala för genomfört uppdrag. Ersättningen är baserad på uppdragstagarens faktiska kostnader för utförandet av uppdraget. Ersättningen fastställs till 0,7749% av prisbasbeloppet per timma.

Fakturering ska ske månadsvis i efterskott genom användande av e-faktura. Betalning ska ske inom 30 dagar från mottagen faktura.

§ 12 Avtalstid och uppsägningsvillkor

Avtalet gäller från och med 2025-07-01 och löper till och med 2027-12-31. Avtalet förlängs därefter med ett år i taget om inte samtliga parter är överens om att uppsägning ska ske. Enskild part kan lämna samverkan genom att säga upp avtalet sex månader innan brytpunkten.

§ 13 Ändringar och tillägg

Tillägg och ändringar av detta avtal ska ske skriftligen och undertecknas av behöriga företrädare för respektive part.

§ 14 Omförhandling

Parterna är överens om att söka anpassa sig till nya förhållanden som kan uppstå under avtalsperioden och på bästa sätt försöka tillgodose varandras förutsättningar och behov. Parterna har rätt att begära omförhandling av detta avtal om det under avtalstiden sker väsentliga förändringar av de förutsättningar som avtalet baseras på. Omförhandling ska skriftligen begäras hos övriga parter. Rätten till begäran om omförhandling innebär inte någon rätt till ändring av avtalets innehåll.

§15 Tvistlösning

Tvister med anledning av tolkning eller tillämpning av detta avtal ska i första hand lösas av parterna i godo och i andra hand av allmän domstol där uppdragsgivaren har sitt hemvist. Uppdragstagaren får inte avbryta eller uppskjuta fullgörandet av de prestationer som avtalats under åberopande av att tvisteförfarande inletts eller pågår, så länge avtalet fortfarande gäller.

§ 16 Digital signering

Detta avtal har signerats digitalt.

Bilaga – Blankett vid jävssituationer

Denna blankett fylls i för individärenden vid jäv i enlighet med *Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Stenungsunds kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Ales kommun.* Uppdragsgivaren har genom socialnämnden rätt till löpande insyn av den handläggning av ärendet som uppdragstagaren svarar för på uppdragsgivarens vägnar.

Uppdragsgivare	**Uppdragstagare**

Personuppgifter för den enskilde/Klientnummer/Dnr

Uppdraget ska påbörjas datum

Uppdragstagarens åtaganden Nedan handläggningsmoment ingår i uppdraget

Uppdragets omfattning
Uppdragets omfattning bedöms motsvara cirka XX timmar.

Underskrift *(Kan ersättas med "Detta avtal har signerats digitalt")* Denna överenskommelse har upprättats i två exemplar, varav parterna har tagit varsitt.	
Datum Uppdragsgivare: Namn/titel:	Datum: Uppdragstagare: Namn/titel:

Sammanträdesprotokoll

§ 366/2025

Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun (Dnr KS2025/1000)

Sammanfattning

Förvaltningen har tillsammans med kommunerna Tjörn, Stenungsund och Ale arbetat fram ett samverkansavtal att använda vid jävssituationer inom socialtjänsten. Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av avtalet att vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner upprättat förslag till samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun
Bilaga Förslag - Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds komm
Bilaga Förslag - Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds komm

Förslag till kommunstyrelsen

1. Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun godkänns.
2. Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören får i uppdrag att underteckna avtalet.

Expedieras till: Maria Balaban, Carina Nithander, Lena Arnfelt

För kännedom till: Berörda kommuner

§ 366/2025

Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun (Dnr KS2025/1000)

Sammanfattning

Förvaltningen har tillsammans med kommunerna Tjörn, Stenungsund och Ale arbetat fram ett samverkansavtal att använda vid jävssituationer inom socialtjänsten. Vid uppkommen jävssituation i ett individärende, som inte går att hantera inom kommunen, får part med stöd av avtalet att vända sig till annan part inom ramen för samverkan för hjälp med handläggning, och vid behov, beslutsfattande och verkställighet.

Förvaltningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner upprättat förslag till samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun
Bilaga Förslag - Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds komm
Bilaga Förslag - Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds komm

Förslag till kommunstyrelsen

1. Samverkansavtal vid jävssituationer inom socialtjänsten mellan Ales kommun, Kungälvs kommun, Tjörns kommun och Stenungsunds kommun godkänns.
2. Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören får i uppdrag att underteckna avtalet.

Expedieras till: Maria Balaban, Carina Nithander, Lena Arnfelt

För kännedom till: Berörda kommuner

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Charlie Larsson

2025-05-16

Tjänsteutlåtande grundläggande granskning 2024 (Dnr KS2025/1004-4)

Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Kungälvs kommun har givit KPMG i uppdrag att genomföra en grundläggande granskning. Den grundläggande granskningen har även omfattat en kartläggning av behörigheter gällande inköp.

Syftet med granskningen har varit att ge revisorerna underlag för ansvarsprövningen genom att översiktligt granska all verksamhet i enlighet med kommunallagen och God revisionssed i Kungälvs kommun.

KPMG:s samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att verksamheten i kommunstyrelsen, utskotten, myndighetsnämnderna och kommunfullmäktigeberedningarna i allt väsentligt bedrivs med en ändamålsenlig styrning, uppföljning och intern kontroll.

KPMG har formulerat en rekommendation och ett antal synpunkter om arbetet med uppföljning av mål, intern kontroll samt inköp.

Förvaltningen föreslår att tjänsteskrivelsen antas som svar på revisionens rekommendation och synpunkter.

Juridisk bedömning

Verksamheten bedömer att ärendet inte har juridiska konsekvenser för kommunen.

Förvaltningens bedömning

En ny central inköps- och upphandlingsenhet har i och med den organisationsförändring som genomfördes vid årsskiftet inrättats. Enheten ska bidra till kommunens mål uppfylls och att kommunkoncernens ekonomiska resurser nyttjas effektivt. Inköp ska göras med hänsyn till totalkostnad och upphandlingar ska genomföras på ett affärsmässigt sätt, med hänsyn till både kvalitet, miljö och kostnad. Kungälvs kommun ska uppfattas som en bra affärspartner och upphandlingsarbetet ska värna om en sund konkurrens. Alla inköp i Kungälvs kommun ska följa gällande lagstiftning och samverka med andra av fullmäktige antagna styrdokument.

Inköps- och upphandlingsenheten adresserar de brister revisionen identifierat om inköp på följande sätt:

- För stort antal beställare som har behörighet gällande inköp.
    - Utvecklingsarbetet pågår för att minska antalet beställare ute i verksamheten parallellt med att inköps- och upphandlingsenheten förstärker sin kompetens och kapacitet att stötta och vägleda utsedda beställare. Målsättningen är att betydligt

minska antalet sällanbeställare och säkerställa att utsedda beställare har tillräckligt stöd och kunskap.

- Attesteringen sker först när fakturan anländer, samt beloppsgränser vid inköp
    - Arbete pågår för att undersöka eventuell möjlighet att skifta attesteringsförfarandet till orderläggning, och i största möjliga utsträckning automatisera fakturaattesteringen. Frågan kring möjlighet att införa beloppsgränser vid inköp ingår i arbetet kring införande av ett inköpssystem.
- En risk noteras avseende att cheferna ska anmäla ändringar av beställarbehörighet till upphandlingsenheten för att ändra/avsluta behörigheten i Proceedo, om individen ändrar anställning inom kommunen. Detta sker därmed inte automatiskt.
    - I nuläget ser förvaltningen ingen möjlighet att automatisera processen vid ändrad anställning inom kommunen. När en person avslutar sin anställning och AD-kontot stängs upphör automatiskt personens beställarbehörighet.

Revisionen lämnar nedanstående synpunkt om uppföljning av kommunstyrelsens resultatmål.

Information om uppdrag och mål sammanställs vid tre tillfällen under året: i de två delårsrapporterna och årsbokslutet. Det noteras att av de 18 resultatmålen anses 9 uppfyllda / kommer att uppfyllas och 9 mål anses delvis uppfyllda / svårbedömda. Det noteras att bedömningen av mål påverkas av många olika faktorer och det är inte helt tydligt hur de olika delarna vägs samman för att bilda den slutliga bedömningen, Vidare saknas tydlig information om tidsramarna för respektive resultatmål. Det anges att målen har en tidsaspekt på 1 – 4 år, men det framgår inte vilken tidsram, det vill säga i form av start och slutpunkt, som gäller för varje specifikt mål- Denna avsaknad av tydlighet försvårar bedömningen av när måluppfyllelse bör ske.

Förvaltningen verkställer och följer upp kommunstyrelsens resultatmål enligt styrdokument Ledning och styrning i Kungälvs kommun KS2023/1824 och Modell för styrningen i Kungälvs kommun Från demokrati till effekt och tillbaka KS2023/2021.

Målbedömningen grundas på information och fakta från indikatorer, volymtal, underliggande mål, planerade och genomförda aktiviteter samt väsentliga omvärldsfaktorer som påverkar möjligheterna att nå målet. Både indikatorer och volymtal mäts i förhållande till ett förutbestämt målvärde och indikerar om arbetet leder i önskad riktning.

Förvaltningen delar revisionens uppfattning att bedömningen av mål påverkas av många olika faktorer. Beroende på det enskilda målets karaktär kan det vara mer eller mindre relevant med olika typer av data och det är därför svårt att i en modell eller styrdokument entydigt definiera exakt hur måluppfyllelse ska utvärderas. I vissa fall finns kvantitativ data som direkt svarar an mot en målformulering, i vissa fall utgår förvaltningen i stor utsträckning från professionens bedömning. Olika typer av indikatorer och resultat viktas olika i relation till olika typer av mål.

Förvaltningen arbetar med de mål som år för år anges i budgetdirektiv och sedan fastställs av kommunstyrelsen i förvaltningens verksamhetsplan.

Revisionen rekommenderar myndighetsnämnderna att säkerställa att granskningsansvariga anges i internkontrollplanerna, i enlighet med angivelser i reglementet för intern kontroll.

Förvaltningen har identifierat de granskningar i internkontrollplaner där granskningsansvarig inte dokumenterats och har åtgärdat bristerna. Förvaltningen bedömer inte att det föreligger något behov av ytterligare åtgärd.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Revisionens synpunkter har relevans för hanteringen av kommunstyrelsens resultatmål, men inte för verkställandet av något specifikt resultatmål.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Ett funktionellt och välfungerande arbetssätt med att sätta, verkställa och följa upp mål har relevans för kommunens förmåga att bidra till måluppfyllelse i agenda 2030.

Välfungerande intern kontroll krävs för att säkerställa att kommunens verksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Reglemente för intern kontroll KS2023/1953, Ledning och styrning i Kungälvs kommun KS2023/1824, Modell för styrningen i Kungälvs kommun Från demokrati till effekt och tillbaka KS2023/2021 och Upphandlings- och inköpspolicy för Kungälvs kommun med helägda bolag KS2023/1249 är styrdokument som reglerar de områden ärendet berör.

Revisionens synpunkter och rekommendation bidrar till förvaltningens förmåga att arbeta i enlighet med beslutade styrdokument.

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Ärendet kan sägas beröra förvaltningens förmåga att verkställa och följa upp mål, genomföra en ändamålsenlig intern kontroll och ha ett fungerande system för upphandling och inköp. Detta har relevans för hela förvaltningens kapacitet att leverera verksamhet av hög kvalitet.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Tydlighet vad gäller målstyrning underlättar för medarbetare att verkställa sina uppdrag.

Ekonomisk bedömning

Välfungerande verksamhet vad gäller upphandling och inköp samt intern kontroll bidrar till att minska ekonomiska risker.

Förslag till beslut

Tjänsteskrivelsen antas som svar på revisionens rekommendationer.

Linda Nygren
Kommundirektör

Pia Jakobsson
Ekonomichef

Expedieras till:

För kännedom till:

KUNGÄLVS KOMMUN

Tjänsteskrivelse

Handläggarens namn
Christina Gunnesby

2025-05-14

Svar på Granskningsrapport avseende bokslut och årsredovisning för 2024. (Dnr KS2025/1005-4)

Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Kungälvs kommun har gett KPMG i uppdrag att genomföra granskning av bokslut och årsredovisning för 2024.

Av granskningsrapporten framgår att:

- Kommunens pensionsåtagande inte redovisas i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning när det gäller redovisning av pensioner intjänade till och med 1997. Kommunen redovisar detta pensionsåtagande som en avsättning i balansräkningen enligt den så kallade fullfonderingsmodellen i stället för en ansvarsförbindelse.

Förvaltningen arbetar efter det politiska beslut som togs 2006 och har inte mandat att ändra redovisningen av pensionsskulden. Beslutet innebär att kommunen har en ambitiösare redovisning av pensionsskulden än vad lagen säger i och med att hela pensionsskulden tas upp i balansräkningen.

I samband med kommunfullmäktiges beslut om Årsredovisning 2023 den 2 maj 2024 (Dnr KS2024/0260) gavs ett uppdrag till kommunstyrelsen att utreda och föreslå tillbakagång av redovisningsmodell för pensionsförpliktelser enligt den s.k. blandmodellen. Förvaltningen har därefter utvärderat nuvarande modell samt genomfört en omvärldsbevakning i enlighet med uppdrag från kommunstyrelsen och föreslår att Kungälvs kommun övergår till blandmodellen avseende redovisning av pensionsåtagande. Förslaget är att övergången ska börja gälla 2026-01-01. Ärendet behandlades på kommunfullmäktiges sammanträde den 5 december 2024 (Dnr KS2024/2446). Fullmäktige beslutade enligt följande:

- Kungälvs kommun redovisar pensionsåtagandet i enlighet med blandmodellen från och med 2026-01-01.

Juridisk bedömning

Kommunrevisionens granskning syftar till att kontrollera och säkerställa att kommunfullmäktige genom kommunstyrelsen och myndighetsnämnder följer kommunallagen och annan relevant lagstiftning.

Förvaltningens bedömning

Kommunens redovisning av pensionsskulden

Kommunfullmäktige fattade 2006 beslut om hur kommunen ska hantera redovisning av pensionsskulden (Redovisning av pensionsåtagande Dnr KS2005/487).

Beslutet lyder:
"Kommunfullmäktige beslutar, med stöd av Länsrättens prövning av Tranemo kommun, att från och med 2006 redovisa Kungälvs kommuns totala pensionsåtagande som skuld i balansräkningen.

Skulden för den del av pensionsåtagandet som intjänats före 1998 uppgår till 685,5 Mkr, inklusive löneskatt. När skulden bokas upp minskas det egna kapitalet i motsvarande mån."

2006-06-19 gjordes en partiöverenskommelse avseende pensionsåtagande. Överenskommelsen undertecknades av Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet.

”Idag har vi ett nytt pensionssystem, I det gamla systemet som gällde fram till 1998 har vi idag en formell skuld, som inte redovisas som skuld utan som en ansvarsförbindelse, en not i balansräkningen. Tolkningen av gällande lagstiftning har varit oklar. Nya rättsfall ger oss stöd att förändra situationen.

Skulden uppgår år 2006 till cirka 680 Mkr. För att inte belasta morgondagens generation behöver vi tydliggöra det totala pensionsåtagandet som en skuld i balansräkningen, idag och i framtiden. Genom denna överenskommelse avser vi som partier att förbinda oss att arbeta enligt ovan, oavsett vilken politisk majoritet som för året gäller.”

Förvaltningen arbetar efter det politiska beslut som togs 2006 och har inte mandat att ändra redovisningen av pensionsskulden. Beslutet innebär att kommunen har en ambitiösare redovisning av pensionsskulden än vad lagen säger i och med att hela pensionsskulden tas upp i balansräkningen.

I årsredovisningen redovisas resultaträkning och balansräkning enligt både fullfonderingsmodell och blandmodell. Motiven för fullfondering är bland annat att ge en mer rättvisande bild av kommunens finansiella ställning och utveckling. För att underlätta jämförelser kommuner emellan och för att göra en fördjupad analys av pensionskostnader och förpliktelser finns båda tabellerna i årsredovisningen.

RESULTATRÄKNING

mnkr

	Fullfonderingsmodell	**Blandmodell**
	Bokslut 2024	**Bokslut 2024**
Verksamhetens intäkter	961,8	961,8
Verksamhetens kostnader	-4 067,5	-4 094,8
Avskrivningar	-246,3	-246,3
Verksamhetens nettokostnader	**-3 352,1**	**-3 379,3**
Skatteintäkter	3 018,7	3 018,7
Generella statsbidrag och utjämning	545,2	545,2
Verksamhetens resultat	**211,8**	**184,6**
Finansiella intäkter	65,5	65,5
Finansiella kostnader	-158,0	-114,4
Resultat efter finansiella poster	**119,3**	**135,7**
Extraordinära poster	0,0	0,0
Årets resultat	**119,3**	**135,7**

BALANSRÄKNING

Kommunen

mnkr	**Fullfonderingsmodell 2024-12-31**	**Blandmodell 2024-12-31**
TILLGÅNGAR		
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		
Immateriella anläggningstillgångar	13,7	13,7
Materiella anläggningstillgångar	*5 769,7*	*5 769,7*
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	*167,0*	*167,0*
Maskiner och inventarier	5 936,8	5 936,8
Summa materiella anläggningstillgångar		
	1 163,3	1 163,3
Finansiella anläggningstillgångar		
	7 113,8	**7 113,8**
Summa anläggningstillgångar		
	269,8	269,8
BIDRAG TILL INFRASTRUKTUR		
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		
Förråd och exploateringsområden	28,4	28,4
Kortfristiga fordringar	536,8	536,8
Kassa och bank	-27,0	-27,0
Summa omsättningstillgångar	**538,2**	**538,2**
SUMMA TILLGÅNGAR	**7 921,7**	**7 921,7**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
EGET KAPITAL		
Eget kapital vid årets början	2 009,8	2 620,0
- varav resultatreserv	*0,0*	*0,0*
- varav resultatutjämningsreserv	*100,0*	*100,0*
Årets resultat	119,3	135,7
Eget kapital vid årets slut	2 129,1	2 755,7
- varav resultatreserv	*0,0*	*0,0*
- varav resultatutjämningsreserv	*100,0*	*100,0*
AVSÄTTNINGAR		
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	1 226,7	600,1
Avsättning bidrag till infrastruktur	172,9	172,9
Summa avsättningar	**1 399,6**	**773,0**
SKULDER		
Långfristiga skulder	3 521,6	3 521,6
Kortfristiga skulder	871,5	871,5
Summa skulder	**4 393,1**	**4 393,1**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	**7 921,7**	**7 921,7**

I samband med beslut om Årsredovisning och koncernbokslut 2023 (Dnr KS2024/0260 § 65/2024) gav kommunfullmäktige ett uppdrag till kommunstyrelsen att utreda och föreslå tillbakagång av redovisningsmodell för pensionsförpliktelser enligt den s.k. blandmodellen. Därefter har förvaltningen utvärderat nuvarande modell samt genomfört en omvärldsbevakning i enlighet med uppdrag från kommunstyrelsen. Förvaltningen föreslår att Kungälvs kommun övergår till blandmodellen avseende redovisning av pensionsåtagande och att övergången börjar gälla 2026-01-01.

Ärendet behandlades på kommunfullmäktiges sammanträde den 5 december 2024 (Dnr KS2024/2446). Fullmäktige beslutade enligt följande:

- Kungälvs kommun redovisar pensionsåtagandet i enlighet med blandmodellen från och med 2026-01-01.

Ärendenivåer – bedömning utifrån kommunfullmäktiges strategiska mål eller kommunstyrelsens resultatmål

Kommunrevisionens granskning syftar till att kontrollera och säkerställa att kommunfullmäktige genom kommunstyrelsen och myndighetsnämnder följer kommunallagen och annan relevant lagstiftning. Bland annat ingår att följa upp om verksamheten bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer.

Bedömning utifrån miljö, hållbarhet och mål i Agenda 2030

Revisionens granskning med rekommendationer stödjer intentionerna i Agenda 2030 och har ingen negativ påverkan på miljö eller social hållbarhet.

Bedömning utifrån politiska styrdokument

Kommunrevisionens granskning görs med utgångspunkt från bland annat Kommunallagen, Lag om kommunal bokföring och redovisning, styrmodell för Kungälvs kommun, beslut fattade av kommunfullmäktige och god revisionssed

Bedömning utifrån ett medborgar- och brukarperspektiv

Kommunrevisionen föreslår förbättringar i form av rekommendationer. Förbättringar i styrning och ledning säkerställer en ändamålsenlig verksamhet och att resurser används på rätt sätt. I förlängningen ökar nyttan för alla kommunens målgrupper.

Bedömning utifrån ett medarbetarperspektiv

Kommunrevisionen föreslår förbättringar i styrning och ledning i syfte att säkerställa en ändamålsenlig verksamhet och att resurser används på rätt sätt. Det ger förutsättningar för ökad tydlighet, trygghet och tillit bland medarbetare

Ekonomisk bedömning

Ärendet är av administrativ art och innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteskrivelse antas som kommunstyrelsens svar och översänds till kommunrevisionen.

Linda Nygren
Tf kommundirektör

Pia Jakobsson
Ekonomichef

Expedieras till:
Christina Gunnesby
Fredrik Skreberg

För kännedom till:

Denna behandling '186/25 Rapporter från ledamöter med uppdrag i bolag/och eller region' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '187/25 Anställningsprocess kommundirektör/instruktion/avtal' har inget tjänsteutlåtande.